P 11

BISERICA

ORTHODOXA ROMANA.

JURNAL PERIODIC ECLESIASTIC.

Nr. inv. [redacted] 809
Mitropolia Moldovei
și Bucovinei
„STUDIUM"
Cota Y-61

ANUL IV. — No. I.

OCTOMBRE

INSTITUTUL TEOLOGIC UNIVERSITAR
IAȘI
Str. Sf. cel Mare Nr. 45
9. 11.
1877; 1, 2, 3.
1878; 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

TABELA MATERIEI

I. Către venerabilul Cler. — II. Creștinismul în dacii și creștinarea românilor 7. — III. Cuvênt la Nascerea Domnului 23. — IV. Vorbirile Preotului de sat către poporanii sei 30.—V. Cuvênt la Dumineca Floriilor 38 — VI Biserica Română 43. — VII Chronica Eclesiastică. 47. — VIII Statistica eclesiastică a eparchiei Argeșu 9.

BUCURESCI

TYPOGRAPHIA CURȚII, (LUCRATORII ASSOCIATI), F. GÖBL

12, Pasagiul Român, 12.

1877.

BISERICA
ORTHODOXA ROMANA

JURNAL PERIODIC ECLESIASTIC

Nr. 809
S T U D I U
Cota 8-61

ANUL IV.

1877—78

An 1877; ur 1, 2, 3.
An 1878; 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

BUCURESCI
TYPOGRAPHIA CURȚII, F. GÖBL
12, PASSAGIUL ROMAN, 12.
1877

ANUNCIU

In virtutea art. 8. din regulamentul sf. Sinodŭ pentru înfiinţarea jurnalului bisericescŭ, comitetul redactorŭ al jurnalului «BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ», face cunoscutŭ tutulor persónelor competinte în materiĭ theologice, că, se primescŭ la redacţiune articule, pentru care domniĭ colaboratorĭ vor primi o remuneraţiune

Pentru ca articulele să fie primite şi publicate, domniĭ colaboratorĭ vor avea în vedere :

1, Ca în privirea materieĭ, ce vor voi a trata, să se conformeze cu programa sf. Sinodŭ, prevĕdută la art. 6 din regulamentul pentru jurnalul bisericescŭ, care e publicatŭ în No. I-iŭ din Octombrie 1874 ;

2, In privirea limbeĭ şi a stiluluĭ se vor conforma cu art. 9 şi 10 din acelaşĭ regulamentŭ ;

3, In privirea ortografieĭ vor căuta a fi cât se va putea maĭ simplă şi maĭ uşóră de citit.

Remuneraţiunea domnilor colaboratorĭ pentru articulele publicate se va face pe cóla de presă a jurnalului, pecum şi pe fracţiunĭ din cólă.

Remuneraţiunea va fi :

1, Pentru articulele de lectură uşóră şi predicĭ 40 l. n. pe cólă ;

2, Pentru articulele de cuprindere sciinţifică, în care materiele vor fi desvoltate maĭ ales în modu istoricŭ, 60 l. n. pe cólă ;

3, Pentru articulele relative la istoria şi literatura eclesiastică a Bisericeĭ române, 100 l. n. pe cólă ;

Articulele primite la Redacţiune şi nepublicate se vor arde.

Apreţiarea articulelor, în virtutea art. 8 din regulamentŭ, este reservată comitetului redactoriŭ.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANA"

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

« Predică cuventul »
II Tim. IV. 2

CATRE VENERABILUL CLER

ŞI

ONORABILUL POPOR AL BISERICEI AUTOCEFALE ORTODOXE ROMANE

Intrând cu ajutorul luĭ Dumnedeŭ în anul alŭ IV al edităreĭ Jurnaluluĭ Sântuluĭ Sinod « Biserica Ortodoxă Română », comitetul redactor maĭ întâiŭ exprimă onorabililor abonaţi viile sêle mulţămirĭ, atât din partea Sântuluĭ Sinodŭ, cât şi din partea sea, pentru călduro-sul concurs ce l'aŭ dat în decursul celor treĭ anĭ din urmă, precum şi pentru dorinţa ce aŭ încă ca literatura bisericéscă română să se îmbogăţéscă, şi prin acésta să se dea midlóce spre înaintarea şi desvoltarea clerului român.

Dupe aceea, comitetul orând şi dorind onorabililor abonaţĭ tot bunul şi progresul intelectual şi Moral, îĭ rogă ca nu numaĭ să înlăture inspirările laterale, provenite de la semănătorul neghineĭ, cari inspirărĭ tind a stinge skinteea revĕrsătóre de lumină saŭ dorinţa de progresŭ pre terenulŭ literatureĭ eclesiastice în Biserica Română, ci încă să stăruéscă şi singurĭ, prin tóte căile şi midlócele posibile spre susţinerea şi respândirea lumineĭ.

In adevĕr, timpurile sunt grele şi critice ; dĕr acésta încă

susțină prin abonamentele sêle acest jurnal. A se arăta cine-va indiferentŭ la acéstă voce desceptătóre séŭ la acest indemn al Sântuluĭ Sinod, ar însemna séŭ că nu'ĭ place ca clerul Bisericeĭ Românе să ésă din starea în care se află astă-dĭ, séŭ că nu voesce a face acésta din vre-o ură și alte considerante de asemenea natură, nedemne nu numaĭ de clericĭ, dér chiar și de orĭ-ce creștin. Când o sarcină este grea pentru un om infirm séŭ cu totul slab, lucrul naturalmente este scusabil; dér când sarcina este grea, nu pentru că ea în adevĕr este grea, ci pentru că cine-va nicĭ nu voesce a se încerca spre a o suporta, atunci casul este cu totul de altă natură — degrădător.

In adevĕr, sunt lucrurĭ pe care omul de și ar voi, nu le póte face; dér iarăși sunt multe lucrurĭ, care de și grele, omul ênsă voind le póte face: pentru care se și dice: voesce și veĭ putea.

Privind cu asemenea ochĭ la lucrarea Sântuluĭ Sinod, relativă la jurnalul eclesiastic «Biserica Ortodoxă Română», nicĭ un cleric cu intențiunĭ bune și dorințe de luminare, basate pe învĕțătura marilor dascălĭ aĭ sântеĭ Bisericĭ Ortodoxe, nu va putè să privéscă la obligațiunea Sântuluĭ Sinod — ca toțĭ clericĭ să se aboneze la acest jurnal — ca la o sarcină insurportabilă.

Ideea emisă, fie de persône laice, fie de clericĭ, ca acéstă obligațiune ar fi în genere o sarcină insuportabilă, nu este de cât o manifestațiune evidentă, séŭ a unuĭ interes, séŭ a uneĭ urĭ și deconsideraținnĭ către Religiune, saŭ în fine a uneĭ intențiunĭ malițióse de a nu ridica clerul Român la un grad maĭ înalt de cultură. Emisă o dată acéstă idee, mulțĭ aŭ căḑut victimă nepriceperеĭ intențiuneĭ acelora, ce o aŭ conceput și preconisat.

Cu tóte acestea sunt încă mulțĭ din Venerabilĭĭ și Onorabilĭĭ abonațĭ clericĭ și laicĭ, care înțelegênd bine intențiunea Sântuluĭ Sinod, recunosc indemnul făcut din partea Luĭ ca o datorĭă impusă de propria lor dorință de luminare și de rĕspândirea adevĕrurilor reli-

nu formează un motiv cu totul legal și îndestul de puternic, ca clerul și creștinii Ortodocși din România, să nu fie în stare de a puté susține nu numai unul, ci încă mai multe focare sau Jurnale Eclisiastice.

Timpuri grele și critice sunt, fără îndoială, și pentru Jurnalele politice; și cu tóte acestea, ele nu numai că nu se împuținézá, ci încă se și immulțesc, putem a dice, pe fie care lună.

Ar fi un ce cu totul trist, ca pe când tóte cele-l-alte sciințe susținute și încoragiate de concursul cetățenilor și ieau un avênt fórte mare, desvoltarea științelor Theologice, care compun sciința sciințelor, sĕ fie negligiată, și puțin, saŭ nici decum încuragiată și susținută, décă nu de toți Creștinii, apoi cel puțin de cler.

Niminea nu va nega că greutățile pre care le întâmpină și le supórtă astădi țéra și Biserica nóstră, nu le supórtă și alte țĕri și Biserici Ortodoxe; și cu tóte acestea acolo fie care Eparchie 'și are jurnalul sĕu eclisiastic, pe care clerul îlu susține cu tótă buna voință fără a considera acésta ca o greutate insuportabilă.

Décă Sântul Sinod al Bisericeĭ autocefale Române Ortodoxe a făcut pentru jurnalul « Biserica Ortodoxă Română » un regulament, prin care se prevede ca o obligațiune asupra tuturor clericilor de a fi abonați la el, apoi acéstă obligațiune n'a pus'o asupra clerului de cât pentru a-l descepta, îndemna și a-i aminti, că este dator a stărui spre a se desvolta de sine și prin sine, ca așa se pótă conrespunde cu demnitate înalteĭ sĕle misiuni. Și fiind-că pe de-o-parte literatura nóstră Română este fórte săracă de tratate Religióse-Morale; iar pe-de-alta, midlocul cel mai eficace pentru comunicarea ideilor de orĭ-ce coprindere este calea jurnalistică; de aceea Sântul Sinod în ardenta sa dorință de a vedea rĕspândindu-se lumina Religiuneĭ strămbunilor noștri, saŭ doctrinele Bisericeĭ nóstre Orthodoxe, prin tóte unghiurile Românieĭ, în lipsa de alte midlóce, a decis ca toți clericii din Biserica Română, să

CRESTINISMUL IN DACII

și

CREȘTINAREA ROMANILOR

(Urmare. Vedi No. IX, anul. II).

In fine cu studiul nostru am ajunsŭ pĕnĕ în faça epocei ultime a istoriei religióse a Românilor, ce ni-amŭ propusŭ să urmărimŭ. Regatulŭ Romăno-Bulgarŭ, înființatŭ de frații Petru și Asan la anul mântuirei 1185, va fi punctul nostru de plecare în acéstă epochă, iar începutul secululuĭ al XV-le ni va servi, ca terminŭ ultimarŭ în studiul nostru. Noĭ suntemŭ decișĭ, ca să ne oprimŭ aicĭ, fiind că viéța politico-religiósă a Românilor de la acestŭ terminŭ devine cunoscută, și chronicariĭ nostri presintă datele istorice destul de lămuritŭ. Tot-o-dată anticipămu a spune lectorilor nostri, că în acéstă epochă, vorbind despre regatul de preste Dunăre, înființatŭ de Petru și Asan, îlŭ vomŭ numi Romăno-Bulgarŭ; și acésta pentru preponderanța elementuluĭ românŭ din viéța politico-religiósă a Românilor și Bulgarilor din al doile regatŭ al lor.

Nu maĭ puțin sŭntemŭ datorĭ, ca să prestabilimŭ și planul de studiŭ al acesteĭ epoce, și să o spunemŭ, că lectoriĭ noștri vorŭ găsi acelașĭ modŭ de espunere al materiilor. Vomŭ începe maĭ întâiŭ cu o delimitațiune geografică a elementului românŭ de pre ambele laturĭ ale Dunăreĭ, arătând pre unde anume se întindea viéța politico-religiósă a Românilor din seculul al XII pĕnĕ la al XV-le; după acésta, vomŭ căuta, ca să skițămŭ și viéța politico-socială a ele-

gióse în clerul și poporul Român. Sunt mulți, cari departe de a fi nemulțumiți că acest jurnal înlătură ori și ce polemici vane și scandalóse, le place direcțiunea ce ține, — ocupându-se mai mult de cestiuni doctrinale, morale, de cult, și încă și mai mult, cu materii privitóre la Istoria Bisericéscă a României, etc. etc.

Direcțiunea acésta nu este luată propriu numai din inițiativa Comitetului Redactor, ci ea este dată chiar de Sântul Sinod, care prin programa prevédută în regulamentul séu, de și nu înlătură cu totul polemicile, totuși prin art. 10, nu permite nici un fel de personalități, și cu atâta mai pucin, atacuri adresate cui-va.

Materiile ce se vor trata în decursul acestui an al IV, vor fi tot dupé programa Sântului Sinod, care este așa de întinsă, în cât se póte scrie dupe ea secoli întregi.

Terminând, rugăm pre toți membrii cleruluĭ și ai poporuluĭ Român Ortodox, ca, înlăturând ori și ce antipatii contra ori și cui, una se gândéscă : adică, la luminare dupre spiritul Sânteĭ evangelii — luminare potrivită cu cerințele timpuluĭ ; și acésta pre căi pacifice și întemeiate pre dragostea creștină, căci Domnul nostru *Iisus Christos* dice : « Intru acésta va cunósce lumea că sunteți discipulii ai meĭ, de veți avea dragoste între voĭ » (Ión XIII, 34). De asemenea și Sântul Apostul Pavel dice Corintenilor : «De aș grăi în limbi omenescĭ și îngerescĭ, iar dragoste nu am, făcutu-m'am aramă și kimval résunător; și de aș sci tótă sciința, și aș avea tótă credința, cât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt. Și de aș împărți tótă avuția mea și aș da corpul meu să 'lu ardă, iar dragoste nu am, nicĭ un folos nu'mĭ este » (I Corint, XIII, 1—3).

Ceĭ către luminare saŭ doritorĭ de lumină căutați lumina, remâneți intr'énsa și vé conduceți de ea.

Voiți și veți putea.

Comitetul.

κείμενον. Ἀλλ' ἀπέτυχον τοῦ αἰτήματος· ἦν γὰρ ἡ θεία ἐπιφανεστέρα κίνησις. ὑπετονθόρυσαν οὖν ὡς παροφθέντες, εἰκαίως δὲ καὶ τὴν αἴτησιν ἐπαναπτεινάμενοι παρέπτυσάν τι καὶ ῥῆμα θερμότερον, τὴν ἀποστασίαν ὑπεμφαῖνον καὶ ὅσα, ἐπανιόντες οἴκαδε δράσουσι, καὶ τούτων μάλιστα ὁ Ἄσαν ὁ καὶ θρασύτερος καὶ ὠμότερος, ὃς καὶ τύπεται κατὰ τῶν προσώπων ἐπιταγῇ τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου, ἐπιπληχθεὶς εἰς ἀναίδειαν. Καὶ οἱ μὲν ἄπρακτοι οὕτως ἐπανῆλθον καὶ περύβριστοι· ὅσα δὲ κατὰ Ῥωμαίων οἱ ἀνοσιουργοὶ οὗτοι καὶ μιαροὶ διεπράξαντο, τίς ἂν ἐφίκοιτο λόγος, ἢ ποία διήγησις τοσαύτας κακῶν Ἰλιάδας συμπεριλήψεται;= Şi (Isaac Angel) a făcutŭ pentru degradarea sa, ca să se tortureze (1) şi alte orașe, ce se află spre Anchial (2), şi să se rescóle contra luĭ şi mal ales a Romanilor (Bizantinilor) barbariĭ, ceĭ de pre la muntele Emŭ, pre cariĭ mal 'nainte îĭ numĭaŭ Myşĭ, iar acum se klamă Vlachĭ. Acestia, încrediîndu-se în dificultăţile terenuluĭ, şi basându-se pre fortereţe, de care suntu (aicĭ) fórte multe, aşedate pre petre drepte şi ripóse, s'aŭ lăudatŭ şi alte dăţĭ în contra Romanilor (Bizantinilor), iar atuncĭ găsind pretecstŭ, şi dicînd, că i s'a râpitŭ moşia părintéscă, cea pentru chrana familieĭ şi i s'a făcutŭ luĭ nedreptate, a săritŭ la o rescólă mare. Instigatoriĭ rĕuluĭ şi resculătoriĭ întreguluĭ nĕmŭ erau unŭ Petru óre-care şi Asan (3) de aceĭaşĭ seminție şi născuţĭ din aceĭaşĭ părinţĭ, cariĭ, spre a nu face rescóla forĕ de pretecstŭ, aŭ venitŭ la imperatorul, ce se afla în Kipsela şi aŭ cerutŭ, ca să intre în armata ro-

(1) In privința tortunelor, despre care Choniat face numaĭ menţiune, George Acropolitul (Anniles cap 11) este şi maĭ esplicitŭ, când dice: «Imperătind în Constantinupol Isaakie şi murindu-ĭ femeea luĭ, a luatu pre cea menţionată de noĭ maĭ sus, de origine din Ungaria, fiind fiică a capitenieĭ Ungurilor. Fiind că era să se facă nuntă şi tot-o-dată împerătéscă, trebuia cu acésta să se facă koltueliĭ marĭ pentru care din tótă téra Romanilor (Bizantinilor) se aduna oĭ, porcĭ şi boĭ. Dar fiind-că maĭ multe de aceste nutresce Bulgaria, de aceĭa de la dînsa s'aŭ cerutŭ şi maĭ multe etc.»

(2) Anchialul era unŭ orașŭ de pre malul vesticŭ al mărieĭ Negre, în Tracia, (vedĭ Μελετίου Γεωγραφία pag. 438).

(3) Choniat aicĭ nu face menţiune, de cât de ceĭ doĭ fraţĭ, cariĭ, dupre cum se vede, aŭ făcutŭ rescóla şi aŭ întemeĭatŭ şi regatul Româno-Bulgarŭ. Dar, că aceştĭ fraţĭ aŭ fost treĭ la numĕru, adecă Asan, Petru şi Ión, séŭ maĭ drept Ioniţă, acésta se vede din maĭ multe documente şi sprecialminte şi din aceea, că la Choniat. (De Alexio Isaancii Angeli fr. Lib I. cap. VI.) unde se dice: «Iar Asan, al doilea dintre Vlachilor căută spre Ioan, al treile din fraţĭ». Se înțelege, că Choniat spune acésta după ce istoriesce mórtea luĭ Asan.

BIBLIOTECA Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei „STUDIUM"

mentului românescŭ din ambele Dacii; pentru că numai astŭ-felŭ póte deveni înţelesă viéta lor religiósă, scopul studiului, ce urmărim ŭ

Munteluĭ Emŭ, ca şi Carpaţilor, Românii li datorescŭ conserva. ţiunea, precum şi viéţa lor. Preste Dunăre, şi anume în muntele Emŭ. Românii la anul 1185 şi cei următori fundézăunŭ regatŭ, care mai pre urmă a ajunsŭ, ca să impunĕ respectŭ Imperiului bizantinŭ, să fie recunoscutŭ de către statele europiene, esistândeprin secului al XII şi pĕne la al XV-le, şi să se estindă prin tótă Mysia, să ajungĕ din marea Neagră pĕne la Adriaţica şi cu posesiunile lui din Tracia să amerinţe chiar capitala Imperiului bizantinŭ. Regatul Românо-Bulgarŭ din secului al XII-le, care se mai numesce şi al doile, s'a fundatŭ, de către trei fraţi de origine români, numiţi Asan, Petru şi Ioan, şi în scurtŭ timpŭ a devenitŭ, ca să ocupe totŭ terenul, cunoscutŭ astă-dĭ cu numirea de Bulgaria cea veke. Şi fiind-că caracterul acestui regatŭ mai mult românescŭ se dispută şi se contestă de către unii din istorici, de aceia noi aici mai 'nainte de a determina chotarele lui, să facemŭ, ca autorii bizantini, precum şi alţi contimporani să vorbéscĕ ei despre înfiinţarea acestui regatŭ cu caracterŭ curatŭ-românescŭ, şi să ni arate şi originea fraţilor Asan, Petru şi Ioan.

Mai întâiŭ Niceta Choniat, vorbind despre nunta imperatorului Isaac Angel cu fiica regelui Ungariei — Bela III. spune: «Καὶ ἔλαθε διὰ σμικροπρέπειαν καὶ ἄλλας μὲν πόλεις καλαμησάμενος, αἳ κατ' Ἀγχίαλον συνῳκίζοντο, ἑαυτῷ δὲ μάλιστα καὶ Ρωμαίοις ἐκπολεμώσας, τοὺς κατὰ τὸν Αἷμον τὸ ὄρος βαρβάρους, οἳ Μυσοὶ πρότερον ὠνομάζοντο, νυνὶ δὲ Βλάχοι κεκλήσονται. οὗτοι γὰρ ταῖς δυσχωρίαις πεποιθότες, καὶ τοῖς φρουρίοις θρασυνόμενοι ἃ πλεῖστά τέ εἰσι καὶ ὀρθὰ κατ' ἀποτόμους κείμενα πέτρας, καὶ ἄλλοτε μὲν κατὰ Ῥωμαίων ἐμεγαλαύχησαν, τότε δὲ πρόφασιν εὑρήσκοντες, ὅ δὴ λέγεται, Πάτροκλον τὴν τῶν οἰκείων θρεμμάτων ἀπαγωγὴν καὶ κάκωσιν ἑαυτῶν, ἐς ἀποστασίαν λαμπρὰν ἀνεσκίρτησαν. ἦσαν δὲ οἱ τοῦ κακοῦ πρωτουργοὶ καὶ τὸ ἔθνος ὅλον ἀνασείσαντες Πέτρος τις καὶ Ασαν, ὁμογενεῖς καὶ ταυτόσποροι, οἳ καὶ μὴ ὁρῶντες τὴν νεωτέρισιν ἀπροφάσιστον προσίασι βασιλεῖ σκηνουμένῳ ἐν τοῖς Κυψέλλοις, αἰτούμενοι συστρατολογηθῆναι Ρωμαίοις καὶ διὰ βασιλείου γράμματος σφισὶν βραβευθῆναι χωρίον τι βραχυπρόσοδον κατὰ τὸν Αἷμον

a adusŭ înfiinţarea regatuluĭ al doile Româno-Bulgarŭ, a fostŭ dorinţa, ce Asan a esprimatŭ către Isaac Angel, de a obţinea independenţa unuĭ oraşŭ din muntele Emŭ, pre care Petru şi Asan ilŭ aveaŭ, ca moşie părintéscă.

Nu era de ajunsŭ, ca săse umple sufletul luĭ Asan numaĭ de spiritul resbunăreĭ şi al revolutiuneĭ contra elementuluĭ dominătorŭ al Bizanţiuluĭ şi care asupria pre popóre prin totŭ felul de nedreptăţĭ. Luĭ Asan, pentru ca săşĭ realizeze murmurele din Kipsela, îĭ trebuia poporul, şi acestŭ poporŭ, cu care Asan a întreprinsŭ fundarea regatuluĭ II Româno-Bulgarŭ, eraŭ Românii. Choniat ni spune şi miḑlocul, cum populaţiunea română depreste Dunăre s'aŭ sculatŭ la apelul luĭ Asan, când ḑice: « Οἱ βλάχοι ὥκνουν τὰ πρῶτα καὶ ἀπεπήδων πρὸς τὴν ἀπόστασιν εἰς ἣν ἐνήγγοντο πρὸς τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἀσάν, τὸ τοῦ πράγματος μέγεθος ὑφορώμενοι. Τῆς δὲ δειλίας ταύτης τοὺς ὁμογενεῖς ἀπάγοντες οἱ ταυτόαιμοι εὐκτήριον ἐδείμαντο οἶκον ἐπ᾽ ὀνόματι Δημητρίου τοῦ καλλιμάρτυρος, εἰς ὃν πολλοὺς τῶν δαιμονολήπτων συνθροικότες ἐξ ἑκατέρου γένους, αἱμωποὺς καὶ διαστρόφους τὰς κόρας, λυσιχάίτας, καὶ τἆλλα ἀκριβῶς διασώζοντας, ὁπόσα οἱ τοῖς δαίμοσι κάτοχοι διαπράτονται, τοιάδε τούτοις ἐνθουσιῶσιν ὑπετίθους φθέγγεσθαι ὡς ὁ θεὸς τοῦ τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Βλάχων γένους ἐλευθερίαν ηὐδόκησε καί τοῦ χρονίου ζυγοῦ ἐπένευσεν ἀπαυχένευτον, οὗ χάριν καί τὸν χριστομάρτυρα Δημήτριον ἀπολιπεῖν μὲν τὴν θεσσαλονικέων μητρόπολιν καὶ νεὼν τὸν ἐκεῖ καὶ τὰς παρὰ Ῥωμαίοις διατριβὰς, ἐς δ᾽αὐτοὺς ἀφικέσθαι ὡς ἐπαρήξοντα καὶ συλλήπτορα τοῦ ἔργου ἐσόμενον. Ἀνακωχευόμενοι δὲ πρὸς βραχὺ οἱ παράφοροι οὗτοι, καὶ αὖφις τὸ πνεῦμα πλεῖον συλλέγοντες, ἐπιληπτευόμενοι αὖθις διεσοβοῦντο καὶ ἐβόων ἐνθεα-

se numiaŭ Myşĭ, ĭar acum se kĭamă Vlachĭ» (N. Choniatae. De Isaacio Angelo lib. 1. cap IV). Şi la ac laşĭ locŭ (cap. VI) Choniat ni maĭ spune, că Leon monăteriotul, vorbind de resc6la Românilor, a disu: «Aşĭ dorĭ acuma de sufletul luĭ Basil in Bulgaroctonul, care ar face cu Valachiĭ aceia, ce a facutu şi cu Bulgariĭ». Şi tot acolo Choniat, spunênd de armata, cu carea Asan s'a servitŭ în resbelele sêle cu Isaac Angel, adaugă, că luptătoriĭ luĭ Asan eraŭ Sciţĭ, adecă Români, cum vomŭ vedea din Valachia de astădĭ. In fine Choniat, arătând şi tendinţele luĭ Asan respective de cucerile luĭ, se esprimă: «Şi nu dorĭaŭ, săşĭ recapete numaĭ locurile lor şi să aĭbă administraţiunea numaĭ a Mysieĭ, dar şi locurile Romanilor (Bizantinilor) leaŭ vătămatŭ fórte mult, şi nu s'aŭ repausatŭ de locŭ, pênă ce s'aŭ unitŭ la unu locŭ puterea Myşilor şi a Bulgarilor.

mană (bizantină) și cu gramată împărătéscă să fie recompensați cu unŭ orașŭ micŭ, ce se află la Emŭ. Dar nu li s'a realisatŭ cererea ; fiind-că era unŭ motivŭ forte tare și mai înaltŭ (1). Deci murmurând, ca respinși, și pre nedrept susținênd cererea, aŭ eruptŭ ceva și o vorbă mai îndrăznéță, manifestând rescóla, și câte aŭ să facă, ducêndu-se acasă ; și de acestea (dicea) mai ales Asan, ca cel mai îndrăznețŭ și mai necioplitŭ, și care a fostŭ lovitŭ preste față din ordinul sevastocratorului Ión și inculpatŭ în neruşinare. Și cu modul acesta eĭ s'aŭ reîntorsŭ fórĕ de nicĭ unŭ resultatŭ și cu totul insultați. Câte însĕ aceștĭ reĭ și spurcați, în contra Romanilor (Bizantinilor) aŭ făcutŭ, ce voce ar putea să le spunĕ, séŭ ce espunere ar putea să îmbrățișeze atâta amar de reutățĭ ?» (2) In urmarea celor ḑise de cătrĕ Choniat, omul celŭ mai influinte și mai cunoscĕtorŭ de faptele timpuluĭ seŭ, (3) noĭ sûntemŭ datorĭ, să constatămŭ : întâiŭ, *că elementul, ce a provocatŭ rescóla în Imperiul bizantinŭ din 1185, a fostŭ celŭ românescŭ, și tot-acestŭ elementŭ, a fostŭ în capul regatuluĭ al doile al Românilor și Bulgarilor* ; (4) *de altă* parte, *că motivul acesteĭ rĕscóle, ce în resultatŭ*

(1) Nu voiesce Choniat să spunĕ motivul pentru care Isaac Angel n'a voitŭ să cedeze la imunitățile, cerute de Asan pentru orașul seŭ, și ḑice, că aceste motive sûntŭ forte tarĭ și kĭar divine (θεία). Dar cu tóte acestea, motivul celŭ sântŭ și tare pentru Bizantinĭ, de a nuse aranja cu popórele, ce locuiaŭ Imperiul și care în realitate făceaŭ forța luĭ, este cuprinsŭ în despreçul Grecilor cătrĕ alte popóre, pre care, dupre deprinderea veke, îĭ numiaŭ varvarĭ, precum și în istoria bizantină, de unde se vede, că Grecĭ din Bizanțiu, păstrând numele numaĭ de Romanĭ, aŭ luptatŭ pre tóte căile contra acestuĭ elementŭ.

(2) N. Choniatae. De Isaacio Angelo lib. I cap. IV.

(3) Că în adevĕr Choniat a fostŭ omul celŭ mai competentŭ în materia, ce a scrisŭ, acésta se vede întâiŭ din modul tractărel materiilor și apoĭ kĭar el singur despre sine mărturisesce acésta.

(4) Românismul și nobleța de sânge acestor treĭ frațĭ, carii aŭ restabilitŭ regatul din cestiune, se probézĕ : întâiŭ, prin scrisórea Papeĭ Inocențiu al III cătrĕ Ioniță, Imperatorul Românilor și al Bulgarilor, unde ḑice : « Nos autem audito, quod de nobili urbis Romae prosapia progenitores tui originem traxerunt et tu ab eis et sanguinis generositatem contraxeris et sinceræ devotionis affectum, quem ad sedem apostolicam geris quasi haereditario jure, jampridem te proposuimus et litteris et nuntiis visitare = Iarnoĭ audind, că străbunĭĭ tĕĭ îșĭ trăgeaŭ originea din nobila viță a cetățeĭ Roma și tu de la eĭ aĭ moscenitŭ nobleța sângeluĭ și afecțiunea sincereĭ devoțiunĭ, pre carea o porțĭ cătrĕ scaunul apostolicŭ, ca unŭ dreptŭ, de ereditate, pentru acésta deci nĭ am propusŭ, ca să te visităm cu scrisorĭ și nunțiĭ». Insuși Choniat, vorbind despre rescóla din cestiune a Românilor, distinge forte bine elementul românŭ de celŭ bulgarŭ, când se esprimă : «Carĭĭ mai 'nainte

contra opresorilor lor, Bizantinii, şi resculându-se totu poporul, în mai puţin de 15 ani şi în urmarea a patru resbele cu Imperatorii bizantini, ei se vêdû stăpânî mai preste totû teritorul dintre Marea Negră şi cea Adriatică. Punctul însé de revoluţiune şi basa operaţiunilor lor era muntele Emû, fiind-că în privinţa acesta ecă cum se esprimă Choniat: « Καὶ μικρὸν ἐγγράμενοι τὸ καθ' ἑαυτοὺς ἄνετον καὶ ἀπόλυτον, καὶ κατὰ τῶν ἄφοθεν τοῦ Αἵμου κωμοπόλεων καὶ συγκτήσεων ἐμπλατύνονται. Ἕτερος δὲ τῶν ὁμαιμόνων ὁ Πέτρος καὶ στεφανίσκῳ χρυσέῳ διαδείται τὴν κεφαλὴν καὶ τοῖς ποσὶν ὑποῤῥάπτει καὶ περιτίθησι κοκκοβαφὲς πέδιλον. Τῇ δὲ Πρισθλάβᾳ προσβαλόντες (πόλις δ' αὕτη ὠχυρία. ἐκ πλίνθου πᾶσα ὀπτῆς. καὶ πλείστην ὅσην περὶ τὸν Αἵμον τὴν περίμετρον ἔχουσα) ὡς οὐκ ἀκίνδυνον εἶφον τὴν πολιόρκησιν, αὐτὴν μὲν ἀντιπαρέρχονται. τὸν δ' Αἵμον ὑποκατέρχονται. Ῥωμαϊκαῖς δ' ἑτέραις ἐπικαταῤῥαγέντες ἀπροσδόκητοι κωμοπόλεσι πολλὰ μὲν σώματα Ῥωμαίων ἐλεύθερα. πολλοὺς δὲ βόας καὶ ὑποζύγια καὶ τῶν ἄλλων βοσκημάτων χρῆμά τι οὐκ ἐλάχιστον διαπράττουσι.=Şi bucurându-se puţin de liberatatea şi desfrêul lor, s'au întinsû asupra oraşelor şi cetăţilor celor departate de muntele Emû. Al doile frate-Petru a pusû pre capul lui coronă de aurû, s'a încălţatû şi şi-a învelitû picîórele cu colţuri vărsiţi. Prislava, ce este oraşul vekiû Ogigia, (1) tot din cărămidă arsă, şi care cuprinde cea mai mare parte din întinderea de priu jurul Emului, a fostû atacată, dar vêdênd că luarea ei presintă dificultăţi, ei au trecutû din colo de cetate şi aû coborîtû Emul la vale, şi aruncându-se fôre de veste asupra altor oraşe romane (bizantine), prădă multe corpuri libere de Romani (Bizantini), boi mulţi, care, şi cătăţime nu mica de alte animale» (2).

Incepênd Românii de la muntele Emû cu eliberarea oraşelor şi a cetăţilor lor, pre care Bizantinii le stăpânîaû numai în puterea unei egemonii, şi a dreptului de conkistă antică, adecă cu cucerirea mai întâiû a Mysiei, eca cum espune şi Acropolitul întinderea şi

(1) Prislava sâu Presilava era unû oraşû fôrte vekiû, pentru care Choniat îlû şi asémănă cu vekea şi mitologica politie Ogigia. Decă însé consultămû pre Meletie în Geografiile sêle (pag. 316), el ni spune, că Preslava era o cetate în Dobrogea de astă-di, între Şumla şi Rusciuc; adecă, chiar Rusciucul, în cela-ce privesce partea lui cea veke.

(2) Nicetа Choniat de Isaacio Angelo lib. I, cap. V.

σικὸν καὶ διάτορον μὴ εἶναι τὸ ἀπὸ τοῦδε ὁρᾶς ἀκμήν, ἀλλ' ὅπλα μετὰ χείρας λαβεῖν καὶ Ρωμαίοις ὁμόσε χωρεῖν, τοὺς δὲ γε συλλαμβανομένους κατὰ πόλεμον μὴ ζωγρεῖν, ἀλλὰ ἀποσφάττειν καὶ κατακαίνειν ἀνηλεῶς. μηδ' ἐπὶ λύτροις ἀφιέναι, μηδ' ἐπικάμπτεσθαι μηδὲ γονυκλισίαις θηλύνεσθαι, ἀλλ' ὥσπερ τινὰς ἀδάμαντας πρὸς πᾶσαν ἀνενδότους εἶναι παρὰ κλησιν καὶ φθείρειν ἁπαξάπαντας τοὺς συλληφθέντας. ὑπὸ θεσπρότων οὖν τοιούτων ὅλον τὸ γένος ἐξομιληθέντες τῶν ὅπλων ἅπαντες γίνονται. Καὶ ὡς αὐτίκα εὐγμερήθη τούτοις τὰ τῆς ἀποστασίας, ἔτι μᾶλλον ἔθεντο τῇ ἐλευθερίᾳ σφῶν ἐπευδοκεῖν τὸν θεόν.=Vlachii la inceputu se leneviadi şi fugiadu de rescóla, la carea ii indemnau Petru şi Asan, considerand greutatea lucrului. Şi pentru ca să scape de acésta fricâ pre conationalii lor, fraţii aŭ construitŭ pre numele s-lui Demetriu mareluí martirŭ unŭ templŭ mărețŭ, in care adunând mulţi indemonizaţi de ambele secsurí, cu okii roşii, cu luminile okilor imprăştiate, sbârliţi, şi dispunend in totul şi de lóte câte facŭ cei ţinuţi de demonî, aŭ impusu acestora, ca să dicé astu-felŭ, că D-deul naţiunei Bulgarilor şi al Vlachilor a bine-voitŭ eliberarea lor şi a bine-cuvêntatŭ lepădarea jugului secularu, pentru care şi martirul lui Christos Demetriu a părăsitŭ metropolia Thesalonicenilor şi templul de acolo, precum şi rémânerea la Romanî (Bizantinî), ca celŭ, ce are să fie sprijinitorŭ şi ajutătorŭ al lucrului (acestuia). Mai reţinêndu-se puţin nebunii aceştia, şi de o dată iritându-se mai mult cu spiritul, şi îndrăcindu-se din noŭ, se esciiau şi strigau la arătare şi cu voce mare, de acum să nu sufere stăpânirea, dar să iea armele in mânî şi să mérgé contra Romanilor (Bizantinilor), şi pre cei prinşi in resbelŭ să nu-i cruţe, dar să-i taé şi să-i omóre fore de milă, nicî pentru banî să nu-i libereze, nicî săse înduplice la rugăciunî, nicî să se supunŭ la ingenunkerî, ci ca nisce petre tarî, (adamanţi) să fie ne 'nduplicaţi la orî-ce rugăciune şi să nimicîască pre fie-care din cei prinşi. Decî înduplicată fiind naţiunea intrégă cu astŭ-felŭ de devinaţiunî, aŭ alergatŭ la arme. Şi de 'n dată ce aŭ veḑutŭ, că li merge bine cu rescóla, incă şi mai mult s'au întăritŭ in libertate, (dicênd) că acésta o bine-volesce D-deul lor. (1)

Cu modul acesta Romanii sunt puşi pre picîorŭ de revoluţiunea

(1) Nicet. Choniat. Bell. Isaac. Angelo lib. I. cap. V.

INSTITUTUL ... UNIVERSITAR
INTRARE NR.

βάθρων αὐτῶν τὴν Φιλιππούπολιν, θαυμαστὴν ἄγαν οὖσαν, ἥτις παρὰ τὸν Ἕβρον κεῖται, εἶτα τὰς ἄλλας πόλεις, τὴν Ἡράκλειαν, τὸ Πάνιον, τὴν Ῥαιδεστόν, Χαριούπολιν, Τραϊανούπολιν, Μάκρην, Κλαυδιούπολιν, Μοσυνούπολιν, Περιθεώριον, καὶ ἄλλας πολλὰς, ἃς ἀριθμεῖν οὐ χρεών,=Deci sculându-se de aicĭ Imperatorul Bulgarilor (1), ne avênd cine să-lŭ impedice, ca celŭ ce sfărâmase cu totul şi nu de mult pre Italienĭ, iar altul ne maĭ fiind ca să-I stea în contra, străbate tótă Macedonia. Deci facênd pradă fórte mare, pre tóte oraşele le-a pustiatŭ de bărbaţĭ şi cu desevêrşire le-a dărâmatŭ pre dînsele. Iar acésta el o făceaŭ cu scopŭ, ca nu vre-o-dată Romaniĭ, (Bizantinii) avênd reînforţărĭ, să-şĭ recapete oraşele lor. A ruinatŭ din temeliele sêle Filipupolul, fiind fórte minunatŭ şi situatŭ lângă riul Ebru, apoĭ pre tóte cele-la-lte oraşe, Iraclia, Paniul, Redestul, Chariupolul, Trailanupolul, Macra, Claudiupolul, Mosinupolul, Periteoriul şi altele multe, pre care nu este necesariŭ să le enumerămŭ (2) Cu aĭte vorbe, Imperatorul Româno-Bulgarilor, Ioan, pre la anul 1198 a ajunsŭ ca să-şĭ întindĕ dominaţiunea sa presto ambele Mysiĭ, căcĭ tóte aceste cetăţĭ şi oraşe, de care face menţiune aicĭ Acropolitul, se află pre ambele laturĭ ale rîulŭi Ebru, séŭ Mariţa de astădĭ.

In fine Acropolitul, continuând cu înşirarea oraşelor şi localităţilor întrate în Regatul Româno-Bulgar, adauge: « ἐπὶ καὶ γὰρ κατ' αὐτῶν κατόπιν ἐχώρει, πάντα ἀναιμωτὶ τούτῳ ὑπέπιπτον, καὶ γίνεται μὲν ὑπ' αὐτὸν ἡ Ἀδριανοῦ, ἐκ τοῦ σχεδὸν δὲ καὶ τὸ Διδυμότειχον, εἶτα Βολερὸν ἅπαν, Σέρραι, Ἡλαγονία, καὶ Πρίλαπος καὶ τὰ πέρεξ τούτων. Κατέδραμε δὲ καὶ τῆς μεγάλης βλαχίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἑλβάσου κατακυριεύει καὶ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ τὰς λείας ποιεῖ=Şi deci mergea în urma lor (3), şi tóte ise supuneaŭ fără devĕrsare de sânge; şi a întratŭ sub stăpânirea lui (politia) lui Adrian, din care maĭ şi Didimotichul, apoĭ Volerul întregŭ, Sera, Pelago-

(1) Aicĭ e vorba despre Ioniţă imperatorul Româno-Bulgar, care a bătutŭ la Adrianupolŭ pre Italienii, ce ocupaŭ Constantinopolul şi în bătaĭă de la Adrianopolŭ a fostŭ prinsŭ şi Balduin, ducele lor de către armata lui Ioniţă Şi prin urmare Ioniţă s'a scularu şi a plecatŭ de la Adrianupolŭ (G. Acropolita Annales, ap. XIII.

(2) Georgi Acropolitae. Annales cap XIII.

(3) Aicĭ e vorba despre locuitorii oraşelor Imperiului bizantinŭ pe carii Asan făcêndu-I captivi în resbóe, îi elibera, ca să se reîntórcĕ la locurile lor, şi să spună locuitorilor, că el, scăpându-I de jugul Bizantinŭ, are a se purta cu dînşii omenesce.

lățirea Regatului al doile Romăno-Bulgarŭ: «Καὶ ἀνίσταταί τις Ἀσὰν τοῦνομα, καὶ βασιλεύει τῆς Χώρας. ἅπαντα τὰ ἐντὸς τοῦ Αἵμου μέχρι καὶ τοῦ Ἴστρου ὑφ ἑαυτὸν ποιησάμενος.=Și se scólă unŭ-ore-care cu numele Asan, și impărățesce preste țéră, supunĕud sie-și tóte (localităților) dintre muntele Emŭ și pănă în Istru». (1) Și alurea: «Ὁ γὰρ δηλωθεὶς Ἀσὰν δύο ἔσχεν ἀδελφοὺς, ὧν ὁ μὲν Πέτρος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ Ἰωάννης. Καὶ τὸν μὲν Ἰωάννην εἶχε μεθ ἑαυτοῦ. τὸν δὲ Πέτρον τμῆμά τι κόψας τῆς αὐτοῦ ἐπαρχίας ἄρχειν ἐκείνου διεκελεύσατο, ἥ τε μεγάλη Περισθλάβα καὶ ἡ Προβάτους καὶ τὰ περὶ αὐτὰ τῷ Πέτρῳ παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀσὰν ὡς οἰκεῖος κλῆρος δεδώρητο, ὅθεν καὶ μέχρι τοῦ νῦν τὰ ταῦτα τοῦ Πέτρου ὀνομάζεται χώρα.=Iar Asan, facêndu-se cunoscutŭ, avea doĭ frațĭ, din carii unul se klema Petru, iar cela-lalt Ioan (2) Și pre Ioan îlu avea cu sine, iar lui Petru, despărțindu-i o parte din eparchia sa, l-a ordonatŭ să o stăpănlască el, adecă Pereslava cea mare și Provatele (3) și locurile cele de prin jurul lor s'aŭ chărăzitŭ lui Petru de către fratele seŭ Asan, ca o parte proprie a luĭ, pentru care aceste locurĭ și pănă acum se numescŭ țera lui Petru (4)».

Iar după mórtea lui Asan, carea s'a intămplatŭ la noĕ anĭ de la inceputul rescóleĭ, adecă la 1195, regatul Romăno-Bulgarŭ, condusu acum de Ioniță, fratele lui Asan numera intre provinciile sele și următórele localităț: «Ἀπάρας γοῦν ἐκεῖθεν ὁ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων, μὴ ἔχων τὸ ἐμποδὼν ὡς τῶν Ἰταλῶν αὐτοῦ καταπορθηθέντων τὸ ἔσχατον, ἑτέρου δὲ μὴ ὄντος τοῦ ἀνθισταμένου, πᾶσαν κατατρέχει Μακεδονίαν. Λείαν οὖν παμπόλλην ἐποιήσατο. αὐτάνδρους τὰς πόλεις ἀνδραποδισάμενος καὶ τέλειον κατασκάψας αὐτάς. Τὸ δὲ αἱ διανόημα ἦν, ὡς μήποτε Ῥωμαίους ἀνάκλησιν σχεῖν, τῶν σφετέρων ἐπιδράξαιθαι πόλεων. Κατέσκαψαν γοῦν ἐκ

(1) Georgii Acropolitae Annales cap. II. Cu alte vorbe, dupre supusele lui Acropolitul, Asan la prima incercare de rescólă și la supusŭ sieși Dobrogea și Bulgaria de astă-dĭ.

(2) Numele acestuĭ frate a lui Asan era Ioniță românescŭ, pre care Bizantinii nu putênd să-lŭ pronunțe, îl țicĕă simplu Ioan. Noĭ insĕ ne ținemŭ aicĭ de versiunea latinŭ, carea numesce pre acestŭ frate a lui Asan Ioannitius = Ioniță.

(3) Aceste eraŭ orașe de pre malul Dunăreĭ și prin urmare din Mysia veke și Dobrogea de astă-dĭ.

(4) G. Acropolitae Annales cap. XII.

răţia mea credinţa Bulgarieĭ şi a Vlachieĭ, precum are craĭul unguresc credinţa Ungarieĭ, şi să înceteze uciderile între împerăţia mea şi între Unguri. Şi să scie Sănţia ta, că cinci Episcopii ale Bulgarieĭ se ţinŭ de împerăţia mea; care le-aŭ cuprinsŭ craĭul Ungarieĭ, cu credinţele Bisericilor şi episcopiile acelea s'aŭ făcutu nimicŭ. Şi de s'a făcutŭ acesta cu dreptulŭ, fie aşa» (1). Din care plângere a luĭ Ioniţă către Inocentiu III Papa Romeĭ resultă, că *Imperiul seŭ la Vestŭ avea de limită o parte din Serbia de astă-dĭ*, seŭ maĭ corectŭ, **că Bulgaria cea dependintă de imperiul luĭ Ioniţă, avea la Vestŭ de chotarŭ marginea despre ostŭ a Serbieĭ de asta-dĭ şi în pretenţiune cinci Episcopiĭ din Serbia.**

Unŭ al doile Statŭ curat românescŭ şi klar contimpuranŭ cu regatul Româno-Bulgaru din drepta Dunăreĭ, se afla situatŭ pre malul stângŭ al Dunăreĭ între Siretŭ şi munţiĭ Carpaţi, pênê la Amlaş şi Făgăraş. El cuprindea tôte ţerile, ce încă nu se aflaŭ spre ostŭ sub dominaţiunea *Tatarilor*, iar spre *Vestŭ sub cea a Ungurilor*. Cu alte vorbe, că pre la 1215, dupre cum ni spune inscripţiunea monastireĭ din Câmpul-lungŭ (2) şi chronicarul anonimŭ românescu: «Radul vodă Negru era vodă în Ardél şi Chaţeg pre Amlaş şi Făgăraş, şi aŭ coborîtŭ în ţéră românéscă pre apa Dâmboviţeĭ la Câmpul-lungŭ, unde şi-aŭ făcutŭ curţi şi mônăstire la acestŭ anŭ. Venita'ŭ şi Basarabŭ Banul Craĭovei şi s'aŭ supusŭ luĭ. Şi aŭ stăpânitŭ numitul domnŭ tôtă téra românéscă cu cinci judeţe ale Craĭovei pênê în Dunărea şi pênê în apa Siretuluĭ, şi în Ardélŭ Amlaşul şi Făgăraşul, cum şi ceĭ maĭ din urma luĭ

(1) Gesta Innocentii III No. 72 (Chron Românilor Şincaĭ T. I, pag. 239). Şincaĭ, fundându-se la locul citatŭ pre maĭ mulţĭ istoricĭ, pretinde, că Episcopiile disputate eraŭ în Serbia. Acesta credinţa a luĭ Şincaĭ se sprijinesce şi prin faptulŭ, că la Vidin pre timpul luĭ Ioniţă era o episcopie română. De altă parte Ludovic craĭul Ungarieĭ, voind la 1371 a bate pre Românii din Muntenia, trecênd Dunărea, el vine pe la Turnu-Severinulŭ în ţéră, adecă prin Serbia, seŭ Episcopiile, pretinse de Ioniţă, ca prin provinciile sêle; dar este învinsŭ cu desevêrşire. (Mag. istoricŭ T. V, pag 245).

(2) Veḑĭ articulul: «Metropolitul Ungro-Vlachieĭ Neofit I în jurnalul» «Biserica Ort. Română» anul III No V. pag. 179. şi 181, unde se dice: «Care monastire o aŭ ziditŭ rĕposatul Radul vodă Negrul, când aŭ fostŭ veletŭ de la Adam 6723» (Ch. 1215). Şi alŭrea, vorbindu-se despre imunităţile oraşuluĭ Câmpul-lungŭ, acordate de Radul Negru, se dice: «când aŭ fostŭ létu 6723 (Chr. 1215)».

nia Prilapul şi împrejurimele lor. A venit sub dînsul Valachia mare (1) şi a cuceritu Elbanul şi îşi întinde devastările sóle pênă la Iliric (2)».
Din tôte aceste iarăşi resultă, că la începutul revoluţiunei Asan şi a îndreptatu privirile sóle mai întâiu asupra elementului românu, din imperiul bizantinu. Acésta se dovedesce din modul, cum el îşi întinde cuceririle sóle, făcênd ca să ise supună mai întâiu oraşele din Mysia, întinzêndu-şi cuceririle sóle spre Macedonia şi Thesalia în modu treptatu, unde a apucatu să supună Didimotichul, éră restulu celoralalte cuceriri din Thracia, precum şi Valachia mare de la muntele Pind le-a efectuatu fratele şi succesorul seu la tronu, Ioniţă, precum chiar şi fiiul seu Ioan II Asan.

Décă în fine acum am voi ca să determinămu chotarele regatului Românо-Bulgaru, noi trebue să recunóscemu în virtutea citatelor de mai sus, că acestu regatu pre timpul Imperatorului Românu Ioniţă, adecă pre la începutul secului al XIII-le, **el se limita la Nordu cu Dunărea, la Ostu cu marea Négră, la Sudu cu Iliricul şi locurile cele mai depărtate ale Thraciei (3).** Limitele însé despre Vestu eraŭ disputate de către Ungurĭ şi Ioniţă, dupre cum se vede, el îşi ţinea imperiul pênă în Serbia de astă-dĭ; căci écă ce dice el într'o epistolă cătră Papa Inocentiu III-le: «Şi despre chotarele Ungariei, Bulgariei, şi a le Vlachiei, lasu să judece sânţia ta, şi să îndrepteză lucrul acela, cum va fi mai drept, ca să nu aibă pécatu sufletul Sânţiei tale, şi aşa să aibă împe-

(1) Despre Valachia cea mare éca cum se esprima Choniatul: «Ἐπὶ δὲ τούτους καὶ ἄλλος τις τὰ θετταλίας κατέχων μετέωρα, ἃ νῦν μεγάλη Βλαχία κικλήσκεται τοπάρχης ἦν τῶν ἐκεῖ. — Pre lângă aceste, altu (poporu) domnind preste chotarele Thesaliei care acum se numescu Valachia cea mare, îşi avea guvernatorul seu preste locurile de acolo» (N. Choniate. Urbs capta. cap. XV.) Aici Choniatu are în vedere, de a ne vorbi despre Românii din muntele Pindu, carii pre timpul lui Ioniţă încercase şi ei de a funda unu regatu românu sub guvernământul unui Crişu. Despre acésta mai jos

(2) Georgii Acropolitae, Annales cap. XXV.

(3) Ţicemu pênă în locurile cele mai depărtate ale Thraciei; căci despre chotarele acestei părţi n'avemu nimicu determinatu. Dar, că în adevĕr Regatul Româno-Bulgaru de pre timpul lui Ioniţă s'a întinsu pênă în interiorul Thraciu, şi anume preste tôtă latura locuită de Români şi de Bulgari, acésta ni-o atestă şi G. Pachimeru, când dice: «Ilar (elementul) Vlachiu, care *se întinde mai de la suburbiile cetăţei* (Constantinopolu) *spre Vizia şi mai departe, se soccte în mulţime fórte* mare la numĕru şi este unu poporu, ce se află pre unu terenu dificilu şi se ocupă cu păşunarea. (Georgii Pachimaris. De Andronica Palaeologo lib. I, cap. XXXVII.)

cum praedictis scilicet Blacis et Bissenis eisdem contulimus, ut praefata gaudentes liberate nulli inde servire teneantur=Şi pre lângă cele enumerate mai sus, le-am acordatŭ lor *pădurea Vlachilor* şi a Bisenilor cu ape cu tot, profitând în comun de usul lor cu menţionaţii adecă mai sus Vlachi şi Biseni, şi bucurêndu-se de libertatea prestabilită, să n'aibă a servi nicĭ decum pentru acésta» (1). Românii din Trasilvania şi Timişéna însoţescu pre Bela, regele Ungariei, în resbelul, ce acesta a avut cu Otocar, regele Bochemiei, despre care însuşi Otocar mărturisesce într'o scrisóre cătră Papa Alecsandru, şi prin care tot-o-dată se atestă, că în Transilvania şi Timişéna esistaŭ Românĭ cu staturĭ, vasale Ungurilor, (2). In fine pre la anul 1371, Ludovic, regele Ungariei, avea sub vasalitatea sa şi pre Nicola (Nicóla) voevodul Transilvaniei, căruia îĭ poruncesce, ca să intre cu armata în ţéra românéscă, ce se afla situată între Siretŭ şi munţiĭ Carpaţi, unde fu bătutŭ de Radu al II-le (3). Resumând numaĭ cele espuse pênĕ aicĭ, trebue să recunóscemŭ, că *în Transilvania şi Timişéna* în epocha, ce ne ocupă, esistaŭ Românĭ, şi că aceştĭ Românĭ se **aflaŭ organisaţĭ în State, dependinte de Regiĭ Ungarieĭ, numaĭ în ceĭa, ce privĭa viéţa lor politică.**

Nu putemŭ să părăsimŭ partea géografică a studiuluĭ nostru, fără ca să ne ocupămŭ şi de laturile, ce se aflau preste Siretŭ, adecă în Moldova, Basarabia şi Bucovina de astăţi. George Acropolitul, vorbind despre Ioniţă, imperatorul Româno-Bulgarilor, şi spunênd, că el se numĭa pre sine «Ρωμαιοκτόνος = ucigătorŭ de Romanĭ seŭ Bizantinĭ» şi că Bizantiniĭ toţĭ îlŭ porecliaŭ cu numirea de «σκυλοϊωάννης = cânele de Ioan, vorbesce şi despre Româniĭ din locurile, ce ne ocupă, ţicênd: «τὸ γὰρ τῶν Σκυθικῶν γένος ἰδιοποιησάμενος καὶ κοινωνήσας αὐτοῖς συγγενείας καὶ τρόπου μεταςχὼν ἐκ φύσεως θηριωδεστέρου. φόνοις ἐνετρύφα Ρ'ωμαίων. ὡς γοῦν οὗτοι ἐτεθνήκει, ὁ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ παῖς Βορίλας τοὔνομα, τὴν Σκυθίδα θείαν γαμετὴν εἰληφώς, τῆς ἀρχῆς τῶν βουλγάρων γέγονεν ἐγκρατής. Τὸν δὲ τοῦ Ἀσὰν

(1) Ibidem. pag. 117.
(2) Balbinus. Miscell. Hist. Bohem. Dec. I, lib. VI. (Mag. ist. Tom. V, pag. 241)
(3) Mag. ist. A. T. Laurian, Tom. V, pag. 245.

Domnii multă vreme au stăpânitu aceste, dupre cum se dovedesce din titulul chrisóvelor. Iar dupŏ acésta aŭ mutatŭ Radul vodă Negru scaunul la curtea de Argeș, și făcêndu-și curți, aŭ făcutŭ și Biserică, în care dupŏ mórtea lui s'aŭ îngropatŭ și i s'au făcutŭ și statuă de pétră, adecă kipul lui, care este în acea Biserică » (1), De unde resultă, că pre la începutul secululuĭ al XIII le, Românii, ocupând muntele Emu cu țerile învecinate lui, **eĭ țineaŭ pentru sine în regatŭ separatŭ și munții Carpați dintre Siret și Făgărașŭ.**

Ce se atinge însŏ de Transilvania, și Timișêna, unde cum noĭ am vĕdutŭ în epocha precedentă, esistaŭ mai multe staturi românescĭ, nu remâne nici cea mai mică îndoială, că asemenea state aŭ continuatŭ a esista și în epocha, ce ne ocupă, adecă de la secului al XII-le înainte; dar numai ele se distingeaŭ prin caracterul lor politicŭ. Ungurii, fiind de religiunea catolică, și prin urmare favorisați de Papi și regii Occidentului; Românii, ținênd de altă parte la Biserica ortodocsă, ca la patrimoniul lor celu mai scumpŭ, aŭ trebuitŭ să-și pérdă viéța lor politică, fŏră ca vre o dată să renunțe și la locurile, ce le-au ocupatŭ o dată, adecă la munții Carpați, carii li-au servitŭ, noĭ am vĕdutŭ, de adăpostŭ în fața învădătorilor barbarĭ, și carii tot-o-dată aŭ contribuitŭ, ca o cetate întinsă și bine fortificată, la conservarea și chiar desvoltarea elementului românescu. Ḍicemŭ, și în munții Carpați Românismul s'a conservatŭ în permanență, și tot-o-dată, ca elementu compactŭ și distinctŭ de elementul ungurescŭ, care acum prin influența politică tĭŭ cotropise. Și ca dovadă la cele ḍise de noĭ, să citămŭ mai întâiŭ pre Andreĭ al II, regele Ungarieĭ, care într'o diplomă, dată călărilor ierosolimitanĭ, și prin care li acordă mai multe imunități, se esprimă: « că nici eĭ nici ómenii lor să nu plătéscĕ nici unŭ tributŭ, când vorŭ trece prin țera Siculilorŭ séŭ *prin țera Blachilor* » (2) Tot acelașĭ Andreĭ II, regele Ungarieĭ, printr'o altă diplomă, dată sașilor din Transilvania, se esprimă: « Praeter vero supra dicta, silvam Blacorum et Bissenorum cum aquis, usus communes exercendo

(1) Anonymus Valachius cap. XLIV. (Chron. Rom. Șincaĭ T. I pag. 249).

(2) Mag. istoricŭ A. Tr. Laurian T. III. pag. 111. (per terram Siculorum. aut per terram Blacorum).

pre Tătarĭ la Marea Neagră, adecă în Bugégul de astă-di, şi îşi cere permisiunea de la Papa Clementŭ, ca să-şi împroprieze sieşi tóte locurile cucerite. La care Papa respunde în modul următorŭ dicênd: « Nos igitur huiusmodi tuum laudandum in hac parte propositum multipliciter in Domino commendantes, illudque favoribus, et rependiis apostolicis prosequentes, omnia et singula, provincias, civitates, castra, villas, fortalitia, et quaelibet alia loca, quae praestante Deo de manibus schismaticorum et infidelium eorumdem potentia et manibus eripere et potestati tuae subjicere=Decĭ noĭ astŭfelŭ aprobămu în totŭ modul şi în Domnul propunerea ta cea mult lăudată în acestă parte (1) şi te învestimŭ pre tine şi erediĭ tĕĭ cu favórea şi aprobarea apostolică, ca pre tóte şi *înparte provinciile, cetăţile, castrele, vilele, fortăreţile şi orĭ-care altŭ locŭ*, cu ajutându-ţi D-dĕŭ, veĭ apuca *din mânele* **schismaticilor** şi chiar din stăpânirea şi mânele necredincioşilor, să le supuĭ potestăţeĭ tale » (2). Din tóte aceste acum urmézĕ, **că Românii şi numaĭ eĭ, putênd să fie aicĭ schismaticĭ, ocupaŭ şi téra cumanilor, şi eĭ se întindeaŭ şi preste Moldova veke, cu Basarabia şi Bucovina, adecă preste o parte din Cumania.**

Resumând în fine totŭ, ce s'a disŭ pênă aicĭ în respectul întindereĭ teritoriale, pre care Româniĭ o ocupaŭ între secŭlul XII şi XIV-le trebue să recunóscemŭ, că **eĭ aveaŭ doĭ centrurĭ de viéţă munţiĭ Emŭ, şi Carpaţiĭ, disputându-şi la Emŭ dominaţiunea cu Bulgariĭ şi Bizantiniĭ, iar la Carpaţi despre Vestu aveaŭ a lupta cu Unguriĭ, şi la Ostul Carpaţilor cu Tatariĭ.** De altă parte trebue să mai admitemŭ, **că în drépta Dunăreĭ Românii se aflaŭ răspândiţi prin Mysia, Tracia, Thesalia, Macedonia, pênă în Serbia, iar în stânga Dunăreĭ Românii locuiaŭ munţiĭ Car-**

(1) Aicĭ e vorba despre partea, ce o ocupase Tătariĭ, adecă despre Vekĭa Cumanie, seŭ Moldova, de unde eĭ faceaŭ incursiunĭ în Ungaria.

(2) Raynaldus ad annum 1352. Necredincioşiĭ, despre care Climent face aiĕĭ menţiune, sunt Tătariĭ iar schismaticiĭ sûntŭ Românii din Moldova; căcĭ alt-mintrelea nu se póte esplica cum aicĭ puteaŭ să esiste schismaticĭ, seŭ creştinĭ de ritul Orientalŭ.

παῖδα ἀφῆλικα ὄντα ἔτι κρύφα τις λαβών, ὡς εἰρήκαμεν, ἐπὶ τοὺς Σκύθας κεχώρηκεν.=Și némul Sciților, fiindu-i la dispositiune (1), și fiind cu dînșii *in relațiuni de rudire*, și avênd de la natură unu caracteru forte sîlbaticu, se desfăta cu morțile Romanilor (Bizantinilor). Și cum acesta a muritu, fiiul surorei lui, cu numele Borilă, luându de femee *pre o frumósă scită*, s'a facutu stăpânu preste domnia Bulgarilor. Iar copilul lui Asan, Ioan, fiind încă nevârstnicu, a fostu luatu pre ascuns de cine-va, și dusu, dupre cum am disu, *la Sciți*.» (2) In genere vorbind, Acropolitul ni spune destul de lămuritu, că între Românii de preste Dunărea și cei de dincôce, séu Bulgarii și Sciții, cum îi numesce el, esista o afinitate și o rudire, că regii Românо-Bulgari își procurau în stânga Dunărei armatele lor, necesare, în luptele cu Bizantinii, că ei tot la Românii din stânga Dunărei și special la cei din Moldova își găsiau femeile lor și la casu de trebuință își adăpostiau și copiii, carii mai pre urmă trebuiau să ocupe tronul Româno-Bulgarū din drépta Dunărei.

Dacă însĕ întórcemū privirile nóstre asupra istoriei Ungariei, descoperimū, că în adever în părțile Moldovei erau de asemine respândiți Românii și elementul lor se întindea mai preste tótă Moldova veke. Eca ce ḑice în acéstă privință Papa Gregoriu IXle către Bela, regele Ungariei la anul 1234: «In cumanorum Episcopatu, sicut accepimus, quidam populi, qui Valachi vocantur existunt, qui et si censeantur nomine christiano, sub una tamen fide varios ritus habentes, et mores illos committunt, quae huic sunt nomini inimica.=In Episcopatul Cumanilor, dupre cum am înțelesū, esistū óre-care popóre, ce se-klamă Valachi, carii, de și se distingū cu numele de creștini, totuși sub o credință aū diferite riturī și facū astū-felū de fapte, că se opunū cu totul numeluī lor (3). In fine Ludovic, regele Ungariei, la anul 1352 bate

(1) Noi traducemu vorba ἰδιοποιήσατο; nu cu sensul eĭ propriu, ci transformatū. Și acésta pentru cuventul că Imperatorul Ioniță nu și-a întinsū domina ținnea preste latarea stângă a Dunărei nicĭ-o-dată, ci a fost numaĭ în legătuī de amiciție cu Românii de aicĭ.

(2) G. Acropolitae Annales cap. XIII.

(3) Raynaldus ad annum 1234 (Mag. istoricū A. T. Laurean T. III, pag. 119). — Aicĭ nu este vorba despre alțĭ Valachi séū Români, de cât despre aceĭ aflătorĭ în Cumania, séū Scitia autorilor Bizantinĭ, pre carea noĭ am determinato cu mai multă preciziune în epocha precedentă, și care se întindea preste Moldova veke cu Basarabia și Bucovina.

pre Tătarĭ la Marea Neagră, adecă în Bugégul de astă-dĭ, şi îşĭ cere permisiunea de la Papa Clementŭ, ca să-şĭ împroprieze sieşĭ tóte locurile cucerite. La care Papa respunde în modul următorŭ dicênd: « Nos igitur huiusmodi tuum laudandum in hac parte propositum multipliciter in Domino commendantes, illudque favoribus, et rependiis apostolicis prosequentes, omnia et singula, provincias, civitates, castra, villas, fortalitia, et quaelibet alia loca, quae praestante Deo de manibus schismaticorum et infidelium eorumdem potentia et manibus eripere et potestati tuae subjicere=Decĭ noĭ astŭfelŭ aprobămu în totŭ modul şi în Domnul propunerea ta cea mult lăudată în acestă parte (1) şi te învestimŭ pre tine şi erediĭ tĕĭ cu favorea şi aprobarea apostolică, ca pre tóte şi *inparte provinciile, cetăţile, castrele, vilele, fortăreţile şi orĭ-care altŭ locŭ*, ce ajutându-ţĭ D-ḑeŭ, veĭ apuca *din mânele* **schismaticilor** şi chiar din stăpânirea şi mânele necredincioşilor, să le supuĭ potestăţeĭ tale » (2). Din tóte aceste acum urmézĕ, **că Românii şi numaĭ eĭ, putênd să fie aicĭ schismaticĭ, ocupaŭ şi têra cumanilor. şi eĭ se întindeaŭ şi preste Moldova veke, cu Basarabia şi Bucovina, adecă preste o parte din Cumania.**

Resumând în fine totŭ, ce s'a ḑisŭ pênĕ aicĭ în respectul întindereĭ teritoriale, pre care Româniĭ o ocupau între ŝecului XII şi XIV-le trebue să recunóscemŭ, că eĭ **aveaŭ doĕ centruri de vĭéţă munţiĭ Emŭ. şi Carpaţiĭ. disputându-şĭ la Emŭ dominaţiunea cu Bulgariĭ şi Bizantiniĭ. iar la Carpaţi despre Vestŭ aveaŭ a lupta cu Unguriĭ. şi la Ostul Carpaţilor cu Tatariĭ.** De altă parte trebue să maĭ admitemŭ, **că în drépta Dunăreĭ Romaniĭ se aflaŭ răspândiţi prin Mysia. Tracia. Thesalia, Macedonia. pênĕ în Serbia. iar în stânga Dunăreĭ Românii locuiaŭ munţiĭ Car-**

(1) Aicĭ e vorba despre partea, ce o ocupase Tătariĭ, adecă despre Vekia Cumanie, seŭ Moldova, de unde eĭ faceaŭ incursiunĭ în Ungaria.

(2) Raynaldus ad annum 1353. Necredincioşiĭ, despre care Climent face aicĭ menţiune, sunt Tătariĭ iar schismaticiĭ sûntŭ Romaniĭ din Moldova; căcĭ altmintrelea nu se póte esplica cum aicĭ puteaŭ să esiste schismaticĭ, seŭ creştinĭ de ritul Orientalŭ.

παῖδα ἀφῆλικα ὄντα ἔτι κρύφα τις λαβών, ὡς εἰρήκαμεν, ἐπὶ τοὺς Σκύθας κεχώρηκεν.=Și nemul Sciților, fiindu-i la dispoșițiune (1), și fiind cu dînșii *in relațiuni de rudire*, și avênd de la natură unu caracteru forte sîlbaticu, se desfăta cu morțile Romanilor (Bizantinilor). Și cum acesta a muritu, fiiul surorei lui, cu numele Borilă, luând de femee *pre o frumosă scită*, s'a facutu stăpânu preste domnia Bulgarilor. Iar copilul lui Asan, Ioan, fiind încă nevârstnicu, a fostu luatu pre ascuns de cine-va, și dusu, dupre cum am disu, *la Sciți*.» (2) In genere vorbind, Acropolitul ni spune destul de lămuritu, că între Românii de preste Dunărea și cei de dincôce, seu Bulgarii și Sciții, cum îi numesce el, esista o afinitate și o rudire, că regii Românо-Bulgarî își procurau în stânga Dunărei armatele lor, necesare, în luptele cu Bizantinii, că ei tot la Românii din stânga Dunărei și special la cei din Moldova își găsiau femeile lor și la casu de trebuință își adăpostiau și copiii, carii mai pre urmă trebuiau să ocupe tronul Româno-Bulgaru din drépta Dunărei.

Dacă însă întórcemu privirile nóstre asupra istoriei Ungariei, descoperimu, că în adever în părțile Moldovei erau de asemine respândiți Românii și elementul lor se întindea mai preste tótă Moldova veke. Eca ce dice în acestă privință Papa Gregoriu IXle către Bela, regele Ungariei la anul 1234: «In cumanorum Episcopatu, sicut accepimus, quidam populi, qui Valachi vocantur existunt, qui et si censeantur nomine christiano, sub una tamen fide varios ritus habentes, et mores illos committunt, quae huic sunt nomini inimica.=In Episcopatul Cumanilor, dupre cum am înțelesu, esistu óre-care popóre, ce se-klamă Valachi, carii, de și se distingu cu numele de creștini, totuși sub o credință aŭ diferite rituri și facu astu-felu de fapte, că se opunu cu totul numelui lor (3). In fine Ludovic, regele Ungariei, la anul 1352 bate

(1) Noi traducemu vorba ὑποποιησάμενος nu cu sensul ei propriu, ci transformatu. Și acésta pentru cuventul că Imperatorul Ioniță nu și-a întinsu domina țiunea preste latura stângă a Dunărei nici-o-dată, ci a fost numai în legături de amiciție cu Românii de aicî.

(2) G. Acropolitae Annales cap. XIII.

(3) Raynaldus ad annum 1234 (Mag. istoricu A. T. Laurean T. III, pag. 119). — Aicî nu este vorba despre alți Valachi séu Români, de cât despre aceî aflători în Cumania, seu Scitia autorilor Bizantini, pre carea noi am determinato cu mai multă precisiune în epocha precedentă, și care se întindea preste Moldova veke cu Basarabia și Bucovina.

CUVÊNTU
LA NASCEREA DOMNULUI

Mărire intru cei de sus lui Dumnedeu și pre pământă pace, intre ómeni bună voire.

La acestă frumósă intonaţie urechea chreştinului se încântă, inima-i tresare de o bucurie cerésca, care, cu colorile cele mai vii, se desemnéză pre faţa sea. Da, căci ea ne transportă cu spiritulu în aceea măréţă nópte, în miediocului căria, omenirea suferindu de secoli, fu anunciată în persóna unoru săraci păstori de la Bethleem, că acelu de secoli asceptatu, speranţa lui Israel celu vechiu şi bucuria Israelului celui nou, a bine-venitu în lume prin naşcerea sea din fecióră: «*Nu-vĕ temeţi*, dice unu îngerŭ acelorŭ păstori înspăimântaţi de Cântarea Corului îngerescu, *că ĕtă vestescŭ voĕ bucurie mare care va fi la totŭ poporulŭ lui Israel; fiind-că în acestă nópte (aci în cetatea lui David) s'a născutŭ Christos Domnulŭ.*»

Dară cine este acestŭ Christos Domnulŭ?

O! ce ne mai întrebămŭ! cu toţii scimŭ iubiţilorŭ, că este suveranulŭ Universului, alŭ îngeriloru şi alŭ ómeniloru, suveranulŭ întregei naturi; este Dumneḑeulŭ nostru, uniculŭ născut Fiiŭ şi Cuvêntŭ alŭ lui Dumneḑeŭ, egalu cu Părintele sĕŭ prin Divinitatea sea, şi asemenea noĕ prin omenirea sea; este în fine acel Toĕgu din rădăcina lui Iese, după cum cântă Biserica, care a venitŭ în lume, atunci cându a sositu plinirea timpului, ca să mântuéscă şi să ridice pre Adam celŭ căzutŭ,

pați și se întindeaŭ pènè la marea Négră, și parte a Chersonului de astà-dì, rădicându-se în sus pre malul Bugului și ajungând pènè la obârșia acestuia și a rîurilor Nistru și Prutŭ.

(Va urma)

Arch. **Genadie Enacénu.**

vedea acea stare deplorabilă, în care se afla omenirea atunci la venirea Mesiei, în cât cei mai înțelepți ai păgânismului diceau că omenirea nu se póte îndrepta fără ajutorulu unei puteri Divine.

Să cântămŭ fraților, să cântămŭ mărirea părinteluĭ celuĭ bunŭ, care fiindu-i milă de cununa operilorŭ sêle, îi ertă totŭ trecutulŭ, și astădĭ trimeţêndu-i pre unicuiŭ și iubitulŭ sĕŭ Fiiŭ spre a o mântui, îi descopere în gradulŭ celŭ mai în altŭ dragostea cea mare ce a avutŭ pentru omŭ, pentru care Evangelistulŭ Iónŭ dice: *«Atât a iubitŭ Dumneḑeŭ lumea în cât și pre iubitulŭ sĕŭ Fiiŭ l'a datŭ.»*

Mare este puterea luĭ Dumneḑeŭ în casulŭ de faţă, și cu atât mai mare, cu câtŭ Fiiulŭ sĕŭ prin umila sea naşcere, pune pêtra fondamentală a Impărăţieĭ sêle Cerescĭ, pentru care s'a pogorâtŭ din sînulŭ Părinteluĭ sĕŭ, învĕţându ne prin însuși esemplulŭ sĕŭ de la primulŭ pasŭ în acéstă lume, virtuţi, precum: supunerea, umilința, pacienţa, deslipirea de bunurile pământescĭ. Aşa, câcĭ ce vedemŭ la acéstă nascere a Fiiuluĭ luĭ Dumneḑeŭ? Fiiŭ alŭ secoluluĭ, deșteptăte și ia aminte.

Acela ce acolo susŭ în Cerŭ este încungiuratŭ de lumină și puternice cete Cerescĭ, să nasce în eslea din pescera de la Bethleem, în întunericulŭ celŭ mai profundŭ alŭ nopţeĭ, streinŭ și lipsitŭ de orĭ ce ajutorŭ! Acela ce a ornatŭ aşa de frumosŭ universulŭ, dotându-lŭ cu diferite forme unele de cât altele mai perfecte, unele de cât altele mai frumóse, unele de câtŭ altele mai încântătóre, stăpânulŭ și Domnulŭ Domniloră, Regele Regilor și Imperatorulŭ Imperatoriloră, celŭ ce are scaun Cerulŭ, aşcernutŭ picórelorŭ pământuluĭ, și se învestmênteză cu lumina ca cu o haină, după cum cântă Regele Profetŭ; se nasce în cea mai mare simplitate și sărăcie, lipitŭ chiarŭ de unŭ patŭ și înfăşăturĭ, pe cari i le ofera eslea dobitócelorŭ, la care se împlinesce cuvêntulŭ: «*Boulŭ a cu-*

făcendu-se nou Adam regeneratorŭ alŭ omenirei, după cum Dumneḑeŭ a promis chiar de la căderea lui Adam şi profeţii n'aŭ încetatu a anuncia acésta.

Să sălţămŭ dérĕ fraţilorŭ în inimile nóstre, că Mântuitorulŭ omenirei îmbrăcatŭ cu slăbiciunea naturei omenesci, a venitŭ să sfărame lanţulŭ sclavieĭ în care omulŭ, gemea de secoli, ridicându-lŭ la demnitatea lui perdută, prin sacrificiulŭ sĕŭ şi risipirea norului nesciinţeĭ şi alŭ rătăcirei, în care era căḑutŭ prin înşelăciunea spiritului celŭ réŭ, vrăjmaşulŭ sĕŭ ne împăcatŭ.

Si cum amŭ putea fi lipsiţi de unŭ asemenea sentimentŭ de bucuria la Naşcerea Mântuitorului nostru; şi mai cu sémă tu femee, tu fiică a Evei, căria, acestŭ născutŭ, ţi-a restituitŭ drepturile în familie, drepturi pre cari le perduseĭ prin uşurătatea străbuneĭ tale? cum amŭ putea fi nepăsători şi nesimţitori, noi, cari ne dămŭ cu atâta uşurinţă la veseliĭ trecétóre şi de multe orĭ chiar înşelătóre?

Aşa dară, plini de bucurie, şi cu cea mai mare bunăvoinţă, să serbămŭ venirea între noi a Mântuitorului nostru, cântându cu spiritualulŭ corŭ: « *Mărire lui Dumneḑeŭ celui din înălţime, pace pre pământ şi bunăvoinţă între ómeni!*

Da, fraţilorŭ, să cântămŭ mărirea lui Dumneḑeŭ celui din înălţime, ca autorul acestui mare mysterŭ (adică în omenirea Cuvêntului), în care strălucesce bunătatea, înţelepciunea şi Atot puternicia sea. Să cântămŭ mărirea acestui mare Dumneḑeu, care cu tótă neascultarea omului, cu tótă neînţelepciunea lui, totuşi nu l'a părăsitŭ după cum merita, ci în tot timpulŭ şi totŭ-de-una a veghiatŭ asupra i, cercetându-lŭ şi învĕţându-lŭ prin bărbaţi aleşi, cu tóte că elŭ vai! întunecatŭ şi orbit de pasiuni şi plăceri, în locŭ să se apropie de dênsulŭ, din ce în ce mai multŭ, s'a depărtatŭ. Si ca probă despre acésta, n'aveţi de cât să deschideţi istoria lumei şi veţi

ne ascultarea primului omŭ a atrasu după sine şi perderea păcei, de care se bucura în primele dile ale creatiunei sêle. Din acéstă causă a urmatŭ pentru omŭ, luptă cu Dumneḑeŭ, lupta cu semenulŭ sĕŭ, luptă chiar cu sine însuşi, lupta care i a făcutŭ ḑilele amarĭ. Secolĭ a trecutŭ şi niminĭ i-a mai pututŭ reda acéstă pace perdută, nicĭ îngerŭ, nicĭ omŭ, fără numai acestŭ nou născutŭ, Fiiulŭ lui Dumneḑeŭ, pentru care Profetulŭ. Isaia cu 700 anĭ înainte de nascerea seal'a numitŭ *Domnulŭ Păcei*; şi Regele Profetŭ a preḑisŭ, *că în ḑilele lui va răsări dreptate şi multă pace*, ceea ce a şi urmatŭ în adevĕru, căcĭ Elŭ prin sacrificiulŭ sĕŭ de cruce, sfărămându păretele celŭ din miḑlocŭ alŭ vrajbei, după cum cântă Biserica, a pusŭ pacea, sĕŭ mai bine a împăcat pre omŭ cu Dumneḑeŭ, şi noĭ numaĭ sûntemŭ fiĭ aĭ urgieĭ Dumneḑeescĭ, ca până aci; a pusŭ pacea între noĭ şi semenulŭ prin caritate, din care resultă fapta cea bună şi frumósă, şi unirea frăţéscă; în fine ne-a împăcatŭ şi cu noĭ înşine, prin pacea consciinţeĭ, căpătată prin împlinirea datoriilorŭ.

După cum vedeţĭ fraţilorŭ, Fiiulŭ lui Dumeḑeŭ venindŭ în lume, nu se numesce, nicĭ Domnulŭ mărireĭ, nicĭ alŭ bogăţiilorŭ,—idolulŭ omenireĭ,—nicĭ alŭ altorŭ titlurĭ, pentru căpătarea cărorŭ orgoliosulŭ fiŭ alŭ secolului işĭ sacrifică totulŭ pênĕ şi onórea, lucrulŭ celŭ mai preţiosŭ alŭ omuluĭ. Nu, ci se numesce Domnulŭ *păcei*, ca trăsură caracteristică a Impărăţieĭ sêle, şi pentru care n'a încetatŭ în totŭ cursulŭ vieţeĭ sêle pământescĭ a o repeta şi recomanda Discipolilorŭ seĭ ḑicêndu-le: « *Pace vóĕ, Pacea mea daŭ vóĕ, Pacea mea ḑasŭ vóĕ* ».

Si ce póte fi mai de doritŭ ca *pacea*? nimicŭ fraţilorŭ, de óre-ce numaĭ ea póte da omuluĭ repaosŭ; fiindŭ-că celŭ-ce vieţuesce în pace, vieţuesce liniştitŭ şi mulţumitŭ; pentru care cu dreptulŭ dară este mai pre susŭ

noscută pre Domnulŭ sĕŭ; ĕră Israel nu m'a cunoscută pre mine. » Nu se vede în juru-i nici o mărire, nici o strălucire de ornamente, nici unu felŭ de pompă de care ochii noştri sîntŭ izbiţi la naşcerea celorŭ mari, la nascerea celorŭ puternici ai pămêntului.

Si ce sûntŭ acestea? nimicŭ altŭ, de cât o lecţie dată orgoliului omenescu, care trebue a se sfărăma înaintea eslei de la Bethleem. O lecţie dată omului superbŭ, care trebue a recunósce în nascerea Fiiului lui Dumneḑeŭ, că umilinţa acestui Mântuitorŭ alŭ lui este singura cale prin care póte intra în bunurile ce numai orgoliului sĕŭ l'a făcutŭ să le pérdă; că în înjosire şi sărăcie Dumneḑeŭ —Omulŭ vine la noi, spre a ne liberea de robia păcatului şi tirania patimilorŭ.

Să învĕţămŭ dară de aci cu toţii, că mărirea nu stă în origina familiei, în nascerea pompósă, în rangurĭ, etc. ci în viĕţa virtósă, care singură numai, póte şi a ne înălţa la demnitatea nóstră, şi a ne aduce adevĕrată mărire, pre cum s'a vĕḑutŭ adesea bărbaţi necunoscuţi prin nascere, dară deveniţi ilustri prin faptă; şi de multe orĭ chiar cântaţi de Mirĕsa noului născutŭ, adică de St. Biserică.

Prin urmare dară, în faţa eslei de la Bethleem, înceteze orĭ ce pretenţiune de nascere, de avere, sĕŭ alte titlurĭ pământescĭ, adesea sorginte a tot felulŭ de rele simţitóre; veştejéscă-se ca flórea diminéţei, pĕră ca visulŭ nopţei, şi lupte-se omulŭ, lupte-se fie-care a se mări, a se încununa prin fapte laudabile, la practicarea cărorŭ St. Biserică n'a încetatŭ a ne chema tot de una, după cum şi Mirile sĕŭ a făcutŭ pe cât timpŭ s'a aflatŭ pe pământŭ. Lupte se dicŭ, căci numai astfelŭ vomŭ putea devenĭ demni a cânta mărirea lui Dumneḑeŭ şi a Domni între noi Pacea, care ni s'a anunciatŭ de îngeresculŭ Corŭ: « *Si pre pământŭ pace.* »

Ce cuvêntŭ dulce! « *Pace pre pământŭ* » ! Iubiţilorŭ,

simţimêntulu către Ingerul vestitoru: «*Iată serva Domnului, fie mie după cuvêntulu teu*».

Fraţi chreştini, daca spre nenorocirea nóstră ne vomu lăsa în moliciune şi vomu neglige aceste virtuţi, în vanu va fi pentru noi nascerea Fiiului lui Dumneḑeu; în vanu totu sacrificiulu lui pentru noi; căci nu vomu putea cu demnitate a călca pragulu acestui sântu locaşu, pentru a aduce închinăciunile nóstre celui din eslea pescerei din Bethleem, nu vomu fi demni a purta numele de chreştini, séu unşi ai lui Dumneḑeu. Si apoi în astu-felu de stare, n'am mâhni pre cel mai mare bine-făcétoru alu nostru; pre acela care pentru dragostea nóstră n'a cruţatu nici chiar pre iubitulu séu Fiu, pe acela în fine fórē care: o ḑi, o oră, unu singuru momentu n'am putea esista, după cuvintulu Psalmistului: «*Intorcênduţi tu faţa ta tóte se vorū turbura*».

Nu credu iubiţilor, să se afle printre noi ver-unulu, care să ne socotéscă acestea, şi să nu doréscă vieţa pacifică la care Christos şi biserica sea ne chiamă.

De aceea dară, spre mărirea lui Dumneḑeu să ḑicem cu toţii în inimile nóstre.

Dulce Iisuse! daca pînă acumu n'amu avutu, póte, o vieţă potrivită cu scopulu pentru care Tu ai bine voitu să viu în lume, Te rugămu, ertă trecutulu nostru; căci acumu promitemu în faţa Tea, că de astăḑi inainte vomu fi ai tei; Legea Tea cea sântă va fi conductórea nóstră în tóte faptele. Pentru Tine şi sânta Ta Lege care este dreptatea şi adevĕrulu vomu sacrifica totulu, pĕnĕ şi vieţa de va fi necesariu, ca astu-felu să putemu odată, colo susu a cânta cu cetele spirituale măririle Dumneḑeescі. Amin.

Preot: **I. Constantinescu.**

de ori ce bunŭ pământescŭ. Lipsesce-a din sufletulŭ nostru, din familia nóstră, din națiunea nóstră, în vanŭ atunci ori ce bunuri de cari amŭ fi încungiurați. Fie dară iubiților-lorŭ, pacea lui Christos în voi, în familia vóstră și în tóte relațiunile vóstre sociale.

Et! cândŭ amŭ avea înțelepciunea să conservămŭ între noi pacea lui Christos, apoi să fimŭ convinși că singură ne va duce acolo unde venitorulŭ crestinului și venitorulŭ Românului este scrisŭ cu litere de aurŭ în cartea vieței. Da! căci atunci Domnulŭ va fi cu noi; și apoi când Domnulŭ este cu noi, *nimini în contra nóstră* dice Psalmistulŭ.

Dară pentru a ajunge acolo, unde Domnulŭ *Păcei* voesce a-ne duce; pentru a ne putea bucura de fructele acestei bine făcĕtóre Păci, ne trebue bună voință cu care se termină armoniósa cântare Ingerescă: «*Bună voință întru ómeni*» Da, bună voință, negreșitŭ pentru a urma în totulŭ Mântuitorului nostru, căci numai prin o bună voință tare și statornică vomŭ putea învinge totulŭ, ori, cât de spinósă va fi calea pe care ne va conduce. In acésta ne încredințéză însuși împrejurările nóstre de fiecare di. Fără bună voință sciți că nimicŭ nu se póte face, ori cât de ușure arŭ fi lucrulŭ. Apoi daca acésta se întâmplă cu lucrările ordinare, cu atât mai multŭ în faptulŭ mântuirei omului. Acésta însuși Iisus ne-o arată cu ocasiunea vindecărei slăbănogului de 38 de ani, de la scăldătórea Bitezda, pe care 'l întrebă: «*Voesci să fii sănătos?* Înțelegeți pentru ce acésta, nu dóră că Dumnedeŭ nu-arŭ putea prin diferite mijlóce ca să ne mântuéscă, ci îi place să țină socotélă de voința nóstră, acéstă facultate care dă totŭ prețulŭ faptelorŭ nóstre, și după întrebuințarea căria putemŭ fi demni de recompensă séu pedépsă; altŭ felŭ omulŭ n'arŭ avea nici unŭ meritŭ.

Insuși sânta Fecióră n'a devenitŭ mama lui Iisus Christos, de câtŭ atunci când cu voință liberă s'a datŭ con-

nici din argint şi aur, nici din veri-ce metal să nu-ţi faci idol saŭ statue.

Dér cuvintele: *nici tótă asemănarea a câte sunt în cer sus?*

Iată şi acestea ce va să dică: d'asupra ta sus, tu vedi sórele, luna şi stelele; să nu faci nici un idol saŭ statue asemenea acestora, care să semene saŭ să închipuéscă pe sóre, pe lună saŭ pre stele.

Dér cele-lalte cuvinte ale acestei porunci? *şi a câte sunt pre pământ jos, înapă şi sub pământ: să nu te închini lor, nici să le serveşti?*

Aceste cuvinte spun lămurit, că pre pământ jos sunt păsări, fiară, dobitóce, şerpi şi multe alte lighióne de mare. Pentru aceea, când Dumnedeu dice: să nu-ţi faci nici tótă asemănarea, cu acesta ţi porunceşte: să nu-ţi faci idol saŭ statue, care să semene saŭ să închipuéscă saŭ păsere, saŭ fiară şi dobitioc, nici óm, nici peşte saŭ şérpe. Se nu ţi faci nici uă statue saŭ idol, care să închipuéscă vre-o lăptură de pre pământ, saŭ din apă; să nu te închini acestor idoli, ca unor Dumnedei, să nu le slujeşti, ca când ei ar fi Dumnedeii tei.

Dér voi póte că veţi dice: cine va fi acela dintre noi, care să se gândéscă, ca să şi facă idoli şi să se închine lor ca unor Dumnedei? S'a mai audit óre vre-o dată ceva de felul acesta

Mărire prea puterniculuĭ Dumnedeu! printre noi chreştinii idolii sunt nişte lucruri, care nu se véd. Dér tocmai pentru aceea şi este bună pentru noi a doua poruncă, căci ea ne arată deosebirea nóstră a Chreştinilor de alte némuri streine ce nu sunt Chreştini. Au fost, şi chiar şi acum sunt popóre întregi cari nu şciŭ şi nu cunosc pe adevĕratul Dumnedeu, nu sciu nici să se închine, nici să se róge adevĕratuluĭ Dumnedeu. Aceşti ómeni nenorociţi, ne sciind pe adevĕratul Dumnedeu, Făcĕtorul tuturor lăpturilor, aŭ născocit Dumnedei mincinoşi, şi

VORBIRILE
PREOTULUI DE SAT CATRE POPORANII SEI

A XII-a VORBIRE
și
INTEIA DESPRE A DOUA PORUNCA DUMNEDEEASCA

Fraților!

Ore mai țineți voi minte, câte sunt tóte poruncile Dumnedeești? Eŭ v'am spus că tóte ele sunt dece. Dér câte porunci v'am esplicat eŭ voué pân'acum? Numai una:

Eŭ sânt Domnul Dumnedeul tĕŭ, să n'ai alți Dumnedei afară de Mine. Dér porunca a doua, care este? și cum se citește ea? Iată cum se citește: *Să nu-ți faci ție chip cioplit, nici tótă asemănarea a câte sunt în cer sus, pre pământ jos, în apă și subpt pământŭ: să nu le închini lor, nici să le slujești.* Ați auditu, fraților, cum se citește a doua poruncă: *să nu ți faci chip cioplit* etc. Aci sunt multe lucruri ne înțelese pentru voi; ascultați dér cu tótă luarea aminte cele ce am să vĕ esplic pentru a doua poruncă a lui Dumnedeŭ.

EXPLICARE

Ce va să dică: *Să nu ți faci ție chip cioplit*?

Va să dică: să nu ți faci nici-un idol saŭ statue, — fiind-că idol va să dică statue; nu sculpta saŭ ciopli din lemn, saŭ din pétră, nu turna din aramă, saŭ din fer,

Sfântul Nicolae asemenea este numai unul. Tine bine minte, că or-ce icónă este numai chipul aceluia, pre care él închipuesce icóna. Dér pentru ca să poţi tu înţelege şi mai bine, eu iţi voiŭ da un esemplu: când tu te uiţi în oglindă, seŭ într'o apă limpede tu îţi vedi într' énsele chipul téu; dér tu scii bine că în oglindă saŭ în acea apă nu eşti tu, ci numai chipul téŭ. Tot astfel te gândesce şi despre icóne, adecă, că icónele sunt numai chipurile acelora ce sunt zugrăviţi pre ele, iar nu însuşi lucrul. Tu vedi de esemplu: Naşterea lui Christos, Botezul, Invierea, etc., — gândesce-te, că aceste icóne nu sunt însăşi Nascerea Botedul, saŭ invierea, ci numai chipurile cari arétă aceea cum s'a născut Christos, s'a Botezat şi a înviat. Mai încolo: tu vedi icóna, care închipuesce pre Christos, răstignit pre cruce: atunci tu te gândesce că acéstă icónă nu este însuşi Christos, ci este numai chipul, care arétă aceea, că Domnul nostru Iisus Christos a fost răstignit şi a murit pentru mântuirea nóstră. Cruci asemenea sunt fórte multe, — în fiecare biserică sunt câte-va, — dér Christos adevératul nostru Dumneḑeŭ este numai unul, or şi unde şi pre or şi ce cruce ar fi El închipuit. Tu mai vedi deosebite icóne, care arată pre prea Sfânta Feciór, Născetórea de Dumneḑeŭ, gândeşte-te, că tóte aceste icóne sunt numai nisce închipuiri, care înfăţişeză tot pre aceea-şi Născetóre de Dumneḑeŭ. — numai pre una, de şi îndeosebite chipuri, pentru că Ea s'a arétat ómenilor în mai multe chipuri; şi pre cum s'a arétat, aşa s'a şi zugrăvit pre Sfânta icónă.

Si aşa tu ţine bine minte, că sfintele nóstre icóne, sunt numai închipuiri ale sfinţilor, iar nu chiar acele persóne. Adecă, pre icóne se zugrăvesce chipul lui Dumneḑeŭ, închipuirea faptelor celor mari ale lui Dumneḑeŭ, chipul Născetórei de Dumneḑeŭ, chipurile sfinţilor lui Dumneḑeŭ, dér numai chipul lui Dumneḑeŭ şi ale sfin-

s'aŭ închinat făpturei, iar nu făcătorului. Alții, ca și nisce orbi, au gândit că sórele, luna și stelele sunt Dumnedei. Alții, și mai mult orbi de cât cei l alți, aŭ cunoscut ca Dumnedei, ómenii muritori, păsările, boii, pisicile, balaurii, crocodilii și mai multe alte făpturi. Și-aŭ făcut idoli, asemenea acestor făpturi, și se închină și le slujesce ca unor Dumnedei. Nisce ast-fel de ómeni nenorociți se numesc păgâni, închinători de idoli, iar credința lor cea spurcată — idololatrie, sau închinare de idoli. Vedeți voi, fraților, cât de nenorociți și orbiți sunt acești ómeni, carii nu cunosc adevĕrata credință creștină; carii nu cunosc pe adevĕratul Dumnedeŭ creștinesc; carii nu învață credința Bisericei nóstre drept măritóre? Prea bunul Dumnedeŭ voesce să ne despartă de acești nenorociți, când ne poruncesce prin a doua poruncă: să nu-ți faci ție idoli, carii se închipuiască lucruri ce s'ar afla în cer sus, și pre pământ jos, sub pământ, în apă; să nu vĕ închinați lor și nici să le slujiți.

Fraților! mulțumiți lui Dumnedeŭ și diua și nóptea, că sunteți Creștini, iar nu păgâni; v'ați născut în sînul drept măritórei credințe, iar nu în aceea jidovéscă, turcéscă saŭ idoléscă; cum că voi ați crescut și trăiți, ca a casă, în sînul sfintei Biserici drept măritóre, care este înfrumusețată cu sfinte icóne, cu icóna Mântuitorului Christos, a Prea curatei Fecióre Marie și de cetele sfinților mucenici. Cinstiți și vĕ închinați acestor sfinte icóne; pentru că acésta ne poruncesce să facem și sfânta nóstră Biserică drept măritóre.

Si cum ne poruncesce și ne învață ea ca să ne închinăm sfintelor icóne?

Ascultă. Eŭ te întreb: ce este icóna, spre esemplu icóna Sf. Nicolae, făcătorul de minuni? Tu la acéstă întrebare răspunde'mi ast-fel: icóna Sfântului Nicolae, este chipul Sf. Nicolae, iar nu însuși Sfântul Nicolae. Icóne de ale Sfântului Nicolae sunt multe, dér Christos este numai unul,

la acela, care este zugrăvit pre icónă. Cu trupul téŭ te închină icónei, iar cu sufletul şi cu inima ta privindu-o, îţi închipueşte pre acela cărui-a tu te închini. Tu te închini spre esemplu înaintea icónei sfântului Nicolae şi dici: sfinte părinte *Nicolae*, rógă-te lui Dumneḑeŭ pentru mine pécătosul; atunci tu gândeştete că nu te rogi icónei, ci te rogi chiar sfântului Nicolae; închipueşte-ţi că nu icóna sfântului Nicolae se rógă pentru *tine*, ci însuşi sfântul Nicolae. Tu te rogi înaintea icónei Născétórei de Dumneḑeŭ şi dici: Prea sfântă Născétóre de Dumneḑeŭ, mântueştene pre noi; atunci tu eră-şi gîndeştete şi ai în mintea şi gîndul teŭ chiar pre Prea sfânta Născétóre de Dumneḑeŭ şi înţelege bine, că nu se rógă pentru tine icóna Născétórei de Dumneḑeŭ, ci însăşi Născétórea de Dumneḑeŭ, se rógă pentru mântuirea ta. Tu stai şi te rogi înaintea sfintei Cruci a lui Christos şi dici: Dómne Iisuse Christóse, Dumneḑeul nostru, miluéşte-ne pre noi; atunci te gêndeşte şi înţelege bine cum că tu nu te rogi crucii ca lui Dumneḑeŭ, că nu e crucea care te miluéşte, ci te miluéşte şi primester ugăciunea ta însuşi Christos Dumneḑul nostru, al cărui chip numai îl veḑi tu zugrăvit pre cruce; tot ast-fel te rógă tu înaintea fie-cărei icóne, ast-fel cinsteşte or-ce icónă; într'acésta şi stă cinstea icónei cea nevéḑută adecă din lăuntrul inimei.

Dér pentru că mai bine să se întăriéscă în mintea ta acéstă sfântă învéţătură, iată despre ce ai să te gîndeşti: tu ai primit, să dicemŭ aşa, de la fiiul teŭ, care să află dus departe de tine o scrisóre saŭ o carte. Acéstă carte saŭ scrisóre este fórte scumpă pentru tine; tu te tot uiţi la ea şi tot nu te saturi privind'o; asculţi şi tot asculţi tóte cuvintele cuprinse într'énsa, o săruţi şi o păstreḑi într un loc cuviincioşŭ şi te superi pre toţi aceea, carii, şi ar-fi închipuit să riḑé de dênsa, saŭ ar fi umblat cu dînsa fără respect. Óre pentru ce le faci tu tóte acestea? Puterea nu stă în scrisóre, ci într'aceea că acéstă scrisóre este

ţilor Lui, iar nu însuşi Dumnedeŭ, nu sunt chiar sfinţii lui Dumnedeŭ.

Dĕr óre pentru ce să se scie şi sĕ se ţie bine minte tóte acestea?

Pentru aceea ca sĕ nu îndumnedeim icónele, ca tu în simplitatea sau în nesciinţa ta de carte, se nu gândesci că icónele, ar fi dumnedeĭ. Gândeşte-te bine şi înţelege bine, că precum este pĕcat d'a nu cinsti sfintele icóne, tot aşa este pécat d'a îndumnedei sfintele icóne, de a-le socoti ca pre nisce Dumnedeĭ.

Cum dar trebue sĕ cinstim sfintele icóne?

Iată cum: «cinsteşte icóna, dĕr n'o îndumnedei; cinsteşte icóna, dĕr nu pentru însăşi icónă, ci pentru acela pe care'l închipueşte. Închină-te chipului, iar mintea şi inima le înalţă către chipul cel dintêiŭ, aducêndu-ţi aminte de cele ce ţice sântul Sobor de la Niceea, cum că cinstea sĕ reduce la chipul cel dintêiŭ.

Dĕr tu vei ţice: aci nu sunt înţelese pentru mine tóte cuvintele ce aĭ ţis, sau póte că tu nu înţelegĭ nimic?

Ţi voiŭ vorbi dĕr şi maĭ simplu: fie în biserică, fie a casă la tine, fie şi pe drum tu vĕdênd sfintele icóne îndată te închină lor; te închină şi le sărută, iar cu mâinele tale murdare să nu te atingĭ de dênsele, nu face nimicŭ necuviincios in faţa lor; iubeşte-le, aĭ către dênsele evlavie, cinsteşte-le şi te teme de ele; pentru că ele sunt icóne sfinte şi de Biserică stropite cu apă sfinţită, şi sunt odóre bisericeştĭ. O astfel de cinstire a sfintelor icóne se numeşte cinstire vĕdută; acestă cinstire sĕ cuvine icónelor, ca unor odóre bisericeştĭ. Dĕr împreună cu acestă cinstire vĕdută sĕ uneştĭ şi cinstirea cea nevĕdută ce se face cu mintea.

Dĕr în ce stă cinstirea icónelor cea nevĕdută?

Maĭ sus s'a ţis: închină-te icónei, iar mintea şi inima ta le înalţă către chipul cel dintêiŭ: priveşte cu ochiĭ teĭ sfânta icónă, iar cu gândul şi cu mintea ta gîndeştete

5. D'aci tu poţi înţelege, că rugându-te înaintea icónelor, rugăciunea ta, închinăciunea ta, or-ce cinstire şi evlavie cu mintea se înalţă către Dumneḑeŭ şi către sfinţii, carii să înfăţişeză saŭ se zugrăvescŭ pre sfintele icóne.

Acum s'ar fi cuvenit, fraţilor, sĕ vĕ mai spun, care este păcatul în protiva poruncii a doua, prin care am putea sĕ o călcăm saŭ să păcătuim în vre-un chip órecare înprotiva ei. Dĕr fiind că cuvêntul meŭ şi aşa a fost prea mare: apoi, pentru ca sĕ nu vĕ obosesc mult, sĕ lăsăm acésta pentru vorbirea fiitóre. Iar acum să sfirşim cuvêntul nostru şi să dăm Domnului Dumneḑeŭ mulţumire şi închinăciune, că El prea bunul nostru Părinte nu numai că ne a învrednicit ca să'l cunóştem pre Dinsul si pre sfinţii cei ce sunt plăcuţi Lui cu mintea nóstră, ci ne-a şi învrednicit ca să'l vedem pre El şi pre ei cu ochii noştrii pre sfintele icóne, şi să ne rugăm Lui, ca să ne învrednicescă óre-când, ca să'l vedem şi pre El şi pre sfinţii Lui, nu numai pre icóne, ci în persónă, faţă în faţă intru impărăţia sea. Amin.

Preot Sp. Bădescu

trimisă de la fiiul teŭ. Tu te uiți și privești cu ochiĭ acestă scrisóre, iar cu sufletul printrinsa te uiți și vedi pre fiiul teŭ. Asculți cuvintele scrise pre hârtia acestei scrisori, dér gîndești și audi vorbind chiar pe fiiul teŭ. Tu sărută scrisórea, iar cu inima îmbrățișezi chiar pre fiiul teŭ. C'un cuvent: tu te uiți la scrisóre; dér în același timp tot sufletul teŭ, tótă inima și ochiĭ tei, tot sufletul teŭ nu sunt în scrisóre, ci în dreptate către fiiul teŭ și sunt unite cu el. Înțelegi tu acum; cum și în ce chip în același timp se póte ca cu ochiĭ să vedi una, iar cu gîndul, cu sufletul sé fiĭ unit cu alta? Tot ast-fel judecă și despre cinstirea sfintelor icóne. Rógă te, închină-te și sărută sfânta icónă: dér tot în același timp tóte gîndurile tele, tot sufletul și inima ta, tot respectul teŭ sé fie cu acela, să se înalțe către acela, la care arată icóna, saŭ la acela care este zugrăvit pre icónă.

Acum să mai repetăm în mai puține cuvinte aceea ce am spus pînă acum despre a dcua poruncă Dumnedeéscă Ascultați, fraților:

1. Adoua poruncă se citește ast-fel: *Sé nu'ți faci ție chip cioplit nici tótă asemănarea, a câte sunt în cer sus, pre pământ: sé nu te închini lor, nici sé le serveștĭ.*

2. A doua poruncă Dumnedeească o putem înțelege ast-fel: să nu'ți faci nicĭ un fel de idol, care sé înfățișeze vre-o făptură óre-care pământéscă saŭ cerésca, saŭ de prin ape, — sé nu'ți facĭ, să nu te închinĭ saŭ sé slujeștĭ lor. Alt-fel făcênd tu nu veĭ fi Chreștin, ci idololatru saŭ închinător de idol.

3. Închinăte; și slujește unuĭ Dumnedeŭ adevĕrat, care este Iisus Christós și cinstește sfintele icóne, chreștinești.

4. Sé știĭ, că sfintele icóne suntŭ numaĭ niște chipurĭ, arĕtarea unor lucrurĭ, iar nu însuși lucrul; va sé dică ține bine minte, că icónele nu sunt Dumnedeĭ.

ne convinge şi mai bine, iată voiŭ arĕta insemnĕtatea acestei prea sânte taine şi gravitatea responsabilităţei, dĕcŭ ne am apropia cu ne vrednicie.

Fraţilorŭ, Genulŭ umanŭ, prin pĕcatulŭ celui d'ântâiŭ omŭ, a perdutŭ fericirea pe care i o dedese D-dĕu în Paradisŭ. Si ast fel perdĕndu'o a umblatŭ rătăcindŭ în întunericŭ şi tăvălindu-se în noroiulŭ pĕcatului ereditatŭ Dĕră ce dicŭ? D dĕu de şi conda mnase omenirea pentru pĕcatulŭ strămoşului, ĕnsă *Elŭ nu voesce mórtea pĕcătosului, ci să se întórcă şi să fiă viŭ*. Elŭ ca unŭ Tată prĕ bunŭ, care nicĭ uă dată nu uită pe fiiĭ sĕi, şi nu incetézĕ a veghia, n'a voitŭ a mai lăsa omenirea în miseria de mai nainte, ci a chiamat'o, ca şi cum ar fi disŭ: veniţi fiiĭ mei la mine şi mĕ cunóscetĭ, căci eŭ sunt Tatălŭ vostru; numai umblaţi dupĕ plăcerile inimelorn vóstre, căci aţi putreditŭ zăcendŭ întru pĕcate. Ne trimite, pe Iisus Christos Unicul sĕŭ fiŭ dicĕnd: *acesta este fiulŭ meŭ celŭ iubitŭ întru care bine am voitŭ, pe acesta să ascultaţi*. Domnulŭ nostru Iisus Christos, rada Tatăluĭ cea luminósă, prin venirea sea în lume, ne a rescumpĕratŭ din captivitatea, în care eramŭ căduţi prin amăgire, s'a adusŭ pe sine sacrificiŭ pentru salvarea nóstră şi ne a disŭ: «Eŭ sunt calea vieţei.» Prin pogorirea sea din cerŭ pe pĕmântŭ şi petrecerea cu ómenii Dumnedeirea s'a unitŭ cu omenirea, cele cerescĭ s'aŭ unitŭ cu cele pĕmêntescĭ. Genulŭ umanŭ, care se depărtase de la D dĕu prin pĕcatŭ, aşa, căintre omŭ şi D-dĕu era unŭ zidŭ nestrăbătutŭ, prin Iisus Christos omulŭ s'a apropiatŭ de dênsulŭ, surpându-se acelŭ zidŭ, acea perdea nĕgră ce ne despărţia, dupre cum dice Sântulŭ Apostolŭ Paulŭ către Efeseni pe cari îi convertise la credinţa creştină: «*Voi cari óre când eraţi departe, v'aţi făcutŭ aprópe prin sângele lui Iisus Christos; căci Elŭ este pacea nóstră, care a făcutŭ amêndouĕ una şi păretele celŭ din mĭlloculŭ alŭ zidului l'a sfărâmatŭ dintre noi* (Efes. 2, 13—15). Iisus Christosŭ prin restignirea sa, prin sângele sĕŭ celŭ scumpŭ, cursŭ din prea curata lui cóstă şi mâni, a spălatŭ petele cele mortale, puse în sufletulŭ omenirei prin cădere şi a datŭ corpulŭ şi sângele sĕŭ celŭ D dĕescŭ nouĕ spre mâncare şi spre bĕutură; spre a ne face demnĭ de viĕţa eternă întru împĕrăţia cerului, unde este pacea şi linişteа, fericirea cea nefinită, unde, dicŭ, suntŭ bunurĭ pe cari ochiĭ omuluĭ aicĭ pe pământŭ nu l-ea vĕdutŭ şi la inima lui nu s'aŭ suitŭ. Insuşi Domnulŭ Iisus Christos dice: «*Eŭ sunt pânea, care se pogóră din cerŭ; de va mânca cine-va pânea acésta, va trăi în veci, şi pânea care eŭ o voiŭ da tru-*

CUVÊNTU
LA DUMINICA FLORIILOR

DESPRE IMPARTASIRE

Moisi. Moisi, nu te apropia aici; deslegă incălțămintele piciórelor tele, ca locul in care stai tu sânt este. (Eșire, 3,5.)

Fraților,

Iată, peste șése dile vomŭ avea Sântele Pasce, care este diua mântuirei neamului omenescŭ. Pentru acésta Sânta biserică, vĕdêndu-ne adunați astădi în sînulu sĕu, se bucură și nu incetézĕ a ne mângâia și a ne da consiliele sele prin cari să ne putemŭ conduce cu fericire în căile acestei vieți, și se ne facemŭ demni de fericirea eternă. Acestă dorință a bisericei se vede din următórele cuvinte adresate lui Moisi, și pe cari le adresézĕ și către noi, de óre-ce, ca și Moisi, avemŭ a ne atinge de cele sânte.

Pe când Moisi păscea turmele pe lôngă muntele Horebŭ, vĕdu într'uădi uă flacăre de focŭ, în midlocul căreĭ ardea unŭ rugŭ forĕ a se mistui. Moisi se spăimêntă de acestă vedere miraculósă și se decide a se apropia spre a vede mai bine. Dero, de uă dată uă voce misterióză strigă cŏtre dênsulŭ dicêndŭ: *Moisi! Moisi nu te apropia, aici, deslegă incălciamintele din piciórele tele, căloculŭ în care stai sântu este.* Scóterea incalciamintei din picióre nu este altŭ ce-va de cătu, că la popórele orientale și în specialŭ la judeĭ, era în usŭ cândŭ intra cineva în templu, seŭ într'unu altŭ locŭ sânțitŭ, să-și scóță încalciamintea; care lucru însemna curățenia trupului și a sufletului de ori-ce ar fi fostŭ nepotrivitŭ cu sanctitatea loculuĭ.

Ei bine dĕră, vĕdurămŭ cum Dŭeu a respinsŭ pe Moise, când a vĕdutŭ apropiarea lui cea cu ne băgare de sémă, dĕră despre noi ce vomŭ dice, fraților, Căci iată asceptămŭ venirea dilei celeĭ glorióse, în care s'a lucratŭ mântuirea lumeĭ, asceptămŭ, dicŭ, a ne uni cu Iisus Christos prin cuminecarea cu corpulŭ și sângele seŭ celŭ prea sântŭ? Nimicŭ nu vomŭ dice altŭ, de cătŭ că acea voce misterióză și acum străbate prin sufletele nóstre, apropiându-ne de corpulŭ și sângele Domnuluĭ. Spre a

s'o împlinéscă ori-cum va fi, fórte preparaţiunea cuviinciósă şi fără demnitate?

O ce ne fericiţi am fi atunci! căci, în locu de a căpăta fericirea şi viéţa eternă, amu atrage asupră-ne nefericirea eternă, blestemulu şi osîndă. Iisus Christosu dice: «*Celu ce mănîncă trupulu meu şi bea sîngele meu întru mine petrece şi eu întru dînsulu*». Apoi cum va puté petrece celu curatu în celu ne curatu, celu prè sântu în celu plinu de patimi şi de tóta orgiile? Ce ar folosi necredinciosului împărtăşirea cu Dieesculu corpu şi sînge, decò lipsesce din trénsulu acea umilinţă şi tărie de credinţă, ca a sutaşului, care dicea: nu sunt vrednicu Dómne, să intri în casa mea. Acela, care cu sufletulu şi cu trupulu este plinu de ne curăţenie, plinu de răpire şi de nedreptate şi îndrăsnesce a se apropia, va da semă înaintea înfricoşatei judecăţi, dupre cum dice Sântulu Apostolu Paulu: «*celu ce mănîncă şi bea cu ne vrednicie, judecată luï şi mănîncă şi beu, ne socotind trupulu şi sîngele Domnului*. 1 Cor. 11,28) Vaï! ori-căreï fiinţe omenesci, care nu voesce să asculte învéţătura Domnului, şi apoi îndrăsnesce a se apropia, căci va fi vinovatu, dupre cum mărturisesce Apostolulu Paulu: «*celu ce va mănîncă pînea acesta şi va bea paharulu acesta cu nedemnitate, va fi vinovatu corpului şi sîngelui Domnului*. 1 Cor. 11,27). Chiar Mântuitorulu Christos ne dă esemplu, că trebue uă mare pregătire să facemu, cóci Elu, când era să începă a predica evangelia, a postitu 40 de dile şi 40 de nopţi. Moisi, când era să primiéscă legea de la Dieu dépre munte, a postitu 40 de dile; poporulu Israelit érăşi la primirea legei, în timpu de treï dile, s'a curăţitu hainele, s'a pregătitu dupre cuviinţă. Apoi cu câtu mai multu trebue a ne pregăti noi, cari nu primimu, ca Moisi, legea, ci primimu pre Insusi Dieu în corpurile şi în sufletele nóstre, Cóci, cum va puté focului celu mistuitoriu a sta pe o materie plină de unsóre şi a nu se aprinde şi mistui? Iată ce dice Domnului prin Iesaia profetulu: «*Scoleţi vicleşugurile din inimele vóstre; căci urăscu pe bărbatulu vĕrsător de sînge şi vicleanu; nu se ascunde în prejma ochilorŭ mei totu celu ce lucrézĕ fără de legea*. Peră acestea de la noi, cóci suntu inimici, cari ni lipsescu de fericirea eternă. Nici pămêntulu, nu produce fructe, decă nu se pregătesce, nu se ară dupre cuviinţă; totu asemenea vomu fi şi noi fără pregătire, ca unu pămêntu neroditoru! Să ne aducemu aminte de cele cinci fecióre ne înţelepte din Evangelie, cari, fiindu coprinse de somnulu pécatului, nu s'au pregătitu, ca cele alte cinci, şi când a venitu Mirile, au remasu pe din afară, ca nisce netrebnice. Cele

pulŭ meŭ este, care 'lŭ voiŭ da pentru viéța lumei. Ca trupulŭ meŭ cu adevĕratŭ este mâncare și sângele meŭ cu adevĕratŭ este bĕuturĕ.» (Ión 6,48,53.) Mântuitorulŭ Christos prin restignire a timpitŭ aculŭ morței, a pironitŭ pe cruce pĕcatulŭ, a călcatŭ subtŭ picióre pe Tatălŭ minciunei și ne-a ordonatŭ ca să ne împărtășimŭ cu dênsulŭ spre iertarea pĕcatelor dicênd : « *Luați mâncați, acesta este trupulŭ meŭ, care se frânge pentru voi spre iertarea pĕcatelorŭ : beți dintru acesta toți, acesta este sângele meŭ alŭ legei celei nouĕ, care pentru voi și pentru mulți se vĕrsa spre iertarea pĕcatelorŭ.* (Mat. 26, 28).

Nefericitŭ dĕră este acela, care prin necredință se depărtézĕ de corpulŭ și sângele Domnului, căci se lipsesce de viéța eternă, se lipsesce de grația preparată celorŭ ce credŭ și se împărtășescŭ cu Iisus Christos. Domnulŭ chiamă pe toți la cina sa, vrea ca toți să aibă viéța eternă, éra nu să se lase a fi dominați de lucrurile vane ale acestei lumi ; căci omulŭ nu se mărginesce numai în viéța acésta trecĕtórea. Este datorŭ să lucreze aici ca astfelu să și pregătéscă cea-altă viéță : Omulŭ pe pământŭ nicăiri nu și găsesce liniștea și mulțămirea. De i-ar oferi onorile cele mai mari, de l'ar pune în locurile cele mai strălucitóre, nu este mulțumitŭ, tinde ne încetatŭ mai departe, tinde cătră Dŭmneŭ. Înaintea tronului divinității, unde cântă serafimi. « Sântŭ ! sântŭ ! sântŭ Domnulŭ Sabaotŭ, plinŭ este cerulŭ și pământulŭ de mărirea lui, va găsi omulŭ liniștea și mulțămirea sea. Acolo unde vĕduva și orfanulŭ, unde celŭ nedreptățitŭ va afla mângâiare și dreptate. Dĕră apoi cum va putĕ omulŭ a se face demnŭ de acestă liniște, și fericire, de nu va lucra și nu va petrece conformŭ cu învĕțătura lui Iisus Christos cea dĕescă și nu se va împărtăși cu corpulŭ și sângele seŭ ? iată ce dice mântuitorulŭ : « *celŭ ce va mânca trupulŭ meŭ, și va bea sângele meŭ are viéța vecinică, și eŭ îlŭ voiŭ învia pe elŭ în diua cea de apoi* » (Ioan 6. 54).

Vedeți dĕră, fraților, câtŭ este de ne apărată acestă taină pentru mântuirea nóstră ; vedeți cum Iisus Christos ne chiamă pe toți la împărtășirea cu corpulŭ și sângele sĕŭ ; căci Elŭ pentru totŭ neamulŭ omenescŭ a sufĕritŭ ocări și restignire de la cei ne omenoși și necredincioși ; Elŭ pentru toți și-a pusŭ sufletulŭ, toți suntŭ oile păștunei sale.

Dĕră óre, dacă Iisus Christos ne chiamă pe toți ca să ne împărtășimŭ cu pre sântulŭ și de viéța făcĕtorulŭ sĕŭ corpŭ și sânge, apoi ar crede creștinulŭ ca acesta datorie

BISERICA ROMANA

FAȚA CU CEI CADUȚI ÎN RESBEL PENTRU CREDINȚA ȘI PATRIE

Precum resbelul a produs două feluri de nenorociri asupra fiilor patriei nóstre, — una adică prin omorîrea a mai multor indivizi, iar alta prin rămânerea unui mare număr de soții și copii fără mijlôce de esistență, — așa și Biserica póte a-le veni în ajutor în două kipuri séu pe două căi. Una din acestea este *Morală* și se referă la indivizii morți în resbel, iar alta *Materială* și póte servi la ameliorarea sórtei familiilor lor. Ambele acestea, pe de o parte vor face pe Biserică a'și împlini una din datoriele către fiii sêi spirituali, iar pe de alta 'i vor încuragia fórte mult și 'i vor pune în posițiune de a fi gata tot-de-una spre a-și apăra cu bărbăție țéra lor, și a nu suferi vre'o dată să li sé încalce drepturile strămune; lucru prin care vor proba în fața creștinilor din Europa că ei sunt încă un popor viu și demnu de principiile creștine în Orient precum și de un viitor mai strălucit.

Este sciut că toți bravii ostași români fac parte din societatea creștină, seu sunt fii ai Bisericei lui Christos. Ei imitézā pre bravii ostași creștini de mai înainte, carii la tôte impregiurările grele, pe lângă arma ce o aveau în mână se întrarmaŭ cu arma crucei și a credinței în Christos, cu care credeaŭ a fi ne învinși.

De sprijinul și ajutorul moral al Bisericei ei nu numai nici-o-dată nu s'au îndoit, ci încă tot-de-una aŭ avut ferma convicțiune că ea îi póte ajuta și în nainte și după mórte. Acésta credință se întăria și să întărésce încă cu atâta mai mult cu cât vêd chiar și astă-di, că rugăciunile servitorilor Altarului unite cu ale părinților, soțiilor și fiilor lor, îi ajută și îi scutesce de pericolele cele mai mari. Tôte sunt cu putință celui credincios.

cinci fecióre înțelepte petreceaŭ timpulŭ în rugăciune și în asceptare, eră cele ne înțelepte dormiaŭ, și vedeți ce aŭ dobînditŭ unele, precum și cele alte; că celoru ne înțelepte le a disŭ : *nu vĕ sciŭ pre voi, duceți-vĕ* !

Așa dĕrŏ, frați creștini, să fimŭ pregătiți pentru primirea Domnului nostru Iisus Christos. Să fiă curată casa corpului și a sufletului nostru, pentru a petrece Domnulŭ în noi și noi într'Ensulŭ. Să iertămŭ celor ce neau greșitŭ, cŏci așt-felŭ putem fi vrednici de iertare. Să curățimŭ conșciința nóstră prin mărturisire; și dĕcŏ noi ne vomŭ *mărturisi cu dreptate și fără minciună, dice Evangelistulŭ Ioan, credinciosŭ și dreptŭ este Domnulŭ ca să ne ierte pĕcatele nóstre și să ne curățéscă de tótă ne dreptatea»* (Ioan 1,9). Să mĕrgă înaintea nóstră făclia faptelorŭ creștine, spre a ne conduce cu fericire cŏtre Mântuitorulŭ nostru. Fiă credința nóstră tare, pĕtrundĕ-se sufletulŭ nostru de rugăciune, care străbate cerulŭ și face pe D-ĕeu să caute cu milostivire asupra nóstră. Umple se inimele nóstre de bucurie, pentru venirea Domnului, și cu uă voce să strigămŭ: *Osana fiulŭi lui David, bine este cuvêntatŭ celŭ ce vine întru numele Domnului* Aminŭ.

Diac. **St. Călinescu.**

Inainte însă de a arăta mijlocul prin care s'ar putea efectua acest act de recunoştinţă, credem necesar a nota, că fie-care Preot de Parohie însemnând în Sinodicul bisericei sêle pe ostaşii căduţi în resbel, va trebui a'şi forma şi un tablou statistic de numĕrul şi posiţiunea materială a familiilor lor. In urmă acest tablou se va trămite de fie-care Preut la Protoereul seŭ respectiv, pentru ca el să pótă forma un tablou general de Judeţ despre tóte văduvele şi orfanii care aŭ strictă necesitate de ajutor. Un asemenea tablou este necesar pentru repartiţia lunară, ce va urma a se face din sumele adunate prin mijlocul arătat mai jos.

Mijlocul prin care Biserica nóstră póte să dea un ajutor material celor căduţi în resbel, după opiniunea nostră, este înfiinţarea de cutii prin tóte Bisericile din ţĕră, care sĕ pórte inscripţiunea: **«Cutia pentru ajutorul familiilor celor căduţi în resbel pentru credinţă şi patrie, început în anul 1877»**. Aceste cutii să fie sigilate cu sigilurile membrilor comitetului parohial, care va trebui să se compună din Preutul paroh al Bisericei, din un fruntaş al parohiei şi din un delegat din partea comunei. La finitul fie-cărui lunĭ să se deschidă tóte aceste cutii în presenţa persónelor ce le aŭ sigilat; şi pentru suma aflată în ele se va încheia un prescript verbal, care se va subscrie de persónele arătate mai sus şi de alţi notabili ai parochiei ce vor fi presenţi. Dĕr fiind-că locuitori de ţéra sĕŭ agricultorii, cu tótă buna lor voinţă ce ar avea de a veni în ajutorul unor asemenea fiinţe care aŭ dreptul la recunoştinţă şi ajutorul nostru, nu tot-de-una pot dispune de bani spre a'şi împlini acéstă datorie şi faptă creştinéscă, ci le este mai uşor de a face acesta prin dărea de producte, de aceeia comitetul parohial va primi şi ofrande de asemenea natură pe care de-o-cam-dată le va trece într'o condică; iar la finitul lunei în prescriptul verbal, în care aŭ să se trécă şi banii aflaţi în cutia din Biserică.

Pe lângă acestea în oraşul, unde va fi reşedinţa Protoereului sei va forma un comitet compus din 3 persóne, preşedintele căruia va fi Protoereul. Preuţii de parohie trimeţĕnd Protoeriului respectiv tablourile statistice parţiale, de care s'a amintit mai sus, comitetul acesta va avea grija de a forma după ele tabloul statistic general de Judeţ în care să va arăta posiţiunea materială a tuturor fami-

Dér sânta Biserică ajută pre drept—credincioşii sei fii nu numai în căpătarea bunurilor temporale séü din acésta lume, precum şi în impregiurările grave în care pot să se afle, ci lucă şi în căpătarea bunurilor morale, care sunt mult mai preţióse de cât cele dintâiü; şi acésta nu numai în cât timp ei sunt în acestă viaţă, ci chiar după mórte.

Pentru a veni der Biserica nóstră Română în ajutoru credincioşilor séi fii, ce aü căduţ în resbel şi pe lângă cununile de laurü cu care îi încununézâ patria—inscriindule pe paginile cele ne şterse ale Istoriei, a-le mijloci de la Dumneḑeü uşurarea de păcate şi fericirea eternă întru împărăţia cerurilor, trebue ca clerul nostru se ia mĕsuri, ca toţi ostaşii căduţi pe câmpul de onóre să se înscrie în sinodicile bisericilor respective, din a cărora parohii ei făceaü parte, şi unde se află şi familiile şi rudele lor. Şi acésta se póte face cu atâta mai uşor, cu cât Guvernul a luat mĕsuri de a publica, şi chiar publică în « Monitirul Oficial » pe toţi ostaşii morţi în resbel, cu arătarea judeţiului, a plaseî şi a comuneî.

O-dată înscrişi în sinodicile bisericilor respective ca nisce martiri ai crediuţeî şi ai patrieî, să se reguleze a se pomeni la Proscomidie timp de treî aní în tóte ḑilele în care să va oficia séü sĕvêrşi sânta Liturgie. Dé aci înainte să se pomenéscă ca toţi ctitori bisericilor, în timpurile destinate de Biserică pentru pomenirea tuturor morţilor celor adormiţi întru nădejdea învieri.

Osebit de acésta să se hotărască o ḑi în an care se fie menită spre pomenirea tutulor ostaşilor care cu sacrificiul vieţeî lor chiar aü reînviat spiritul de eroism al strămoşilor noştri, şi care în unire cu marea putere Europénă — Rusia au început lupta pentru eliberarea creştinilor din Orient şi a înlătura jugul Musulmanü, care de atâta timp nu încetéză de a ne apăsa. Acéstă ḑi de sĕrbătóre naţională să se celebreze de toţi Românii pe la bisericile lor respective cu sĕvêrşirea unuî parastas séü a unei pomeniri făcute în comun de toţi parohieni fie-căriî biserici. Acésta va fi ajutorul séü recompensa morală din partea Bisericî nóstre respectiv de ostaşii căduţi în resbel.

Dér pre lângă acest ajutor şi recompensă Morală, Biserica nóstră Română, prin stăruinţele clerului póte să vie şi în ajutorul familiilor celor căduţi în resbel; adică a vĕduvelor şi a orfanilor lor.

CHRONICA ECLESIASTICA

I

BISERICA ORTODOCSA

1. Patriarchia de Constantinupolŭ. — Joĭ la 1 Septemvrie, Prea Sântul Patriarchŭ Ioakim a liturgisitŭ pentru începerea anulnĭ nouŭ eclesiasticŭ, cu care ocasiune aŭ asistatŭ la serviciul divinŭ toţĭ membriĭ Sântuluĭ Sinodŭ. Dupŏ terminarea serviciuluĭ divinŭ din Biserica Patriarchieĭ, Inalt Prea Sântul Patriarchŭ a trecutŭ cu totŭ clerul în sala şedinţelor S-luĭ Sinodŭ, unde, dupŏ ce a subscrisŭ toţĭ ceĭ presenţĭ actul, numitŭ πρακτικόν, a primitŭ felicitărĭ pentru începerea nonluĭ indictionŭ. Aşa că de la 1 Septemvrie 1877 Biserica Prtriarchieĭ de Constantinupolŭ va nota pre tóte actele patriarchale indictionul aĭ VI-le, — (Steoa orientală (No. 5693).

« Neologul, Presa noă » din Constantinupolŭ ni comunică, că cerkejiĭ vêndŭ pre stradele Constantinupoluluĭ vestminte preuţescĭ, potire, discurĭ şi în genere obĭecte sânţite. Prea Sântul Patriarchŭ a intervenitŭ pre lângă guvernul otomanŭ, rugându-l, ca să punĕ capĕtŭ unor asemine fapte scandalóse; pentru care a şi primitŭ totŭ felul de asigurărĭ din partea guvernuluĭ. La aceste adauge mencionata fóie: *că cèrkejiĭ nu sântŭ din aceĭ, ce se supunŭ.* . . .

Prea Sântul Patriarchŭ Ioakim acum este ocupatŭ, dupre scirile aduse noĭ de către « Stéoa Orientuluĭ », cu cestiunea unor creştinĭ din Suchum-cale. Acestia aŭ petiţionatŭ la autorităţile otomane, ca să li ofere unŭ altŭ locŭ de locuinţă, fiindu-li ţéra ocupată de către armatele ruse şi fiind că eĭ sunŭ supuşĭ credincioşĭ aĭ Sultanuluĭ, şi creştinĭ de religiune ortodocsă. La acéstă rugăminte a bieţilor Avasgĭ din Suchum-cale autorităţile otomane aŭ respunsŭ, că eĭ sântŭ liberĭ a merge orĭ unde vorŭ voĭ, ca creştinĭ, iar femeile şi copiiĭ aŭ fostŭ împărţiţĭ pre la casele otomanilor. Atât Metropolitul Io-

liilor celor căzuţi în resbel. Despre sumele aflate în cutiile de prin biserici precum şi despre cantităţile şi felul productelor adunate, comitetul parohial a căruia preşedinte va fi preutul paroh, va refera la finitul fie-cării luni comitetului de la reşedinţa Protoereului; iar acesta primind asemenea referat, va regula după tabloul statistic Judeţén o repartiţie comformă cu posiţiunea şi necesitatea fie-cării familii. In urmă se va comunica acésta comitetului parohial spre a se efectua distribuirea banilor şi a productelor comform cu acéstă repartiţie. Persónele care vor primi ofrandele, fie în bani, fie în producte, vor sub scrie într'o condică, séu vor da chitanţă de primire, care în urmă se vor trămite Comitetului de la reşedinţa Protoeriului.

Cu modul acesta vĕduvele şi orfanii ostaşilor noştri, care aŭ căduţ în resbel, pe lângă pensiunile care vor putea să aibă de la Stat şi comune, vor primi şi din partea bisericei un mic ajutor material.

Dĕr pentru ca acest ajutor să se pótă efectua, Preuţii de la tóte bisericile, în dată după înfiinţarea cutiilor mai sus ţise, trebue să invite prin predicile şi convorbirile lor de a convinge pe parohieni despre necesitatea, importanţa şi folosul ce 'l pot aduce pe nesimţite vĕduvilor şi orfanilor ostaşilor căduţi în resbel. Pre-lângă acestea, Biserica nóstră, credem că ar mai veni în ajutorul familiilor celor căzuţi în resbel şi prin punerea la dispositiunea guvernului a câte-va Monastiri puţin saŭ nici de cum populate, pentru formarea de orfanotrofii şi case de infirmi.

Arch. **Silvestru Balanescu**

urmă l-a adusu mórtea. Când i s'a comunicatu opiniunea medicilor, că Prea Sânţiei sêle îi prestă o viéţă numai de 6 luni, décă nu se va supune unei operaţiuni medicale, atunci Prea Fericirea sa a respunsu: «că preferă o viéţă de 6 luni, de cât să mórâ îndată». Şi acésta arată în de ajunsu, care era caracterul acestui omu de valóre.

Înmormêntarea Prea Fericitului Kiril s'a petrecutu cu tóta ceremonia cuvenită în Pera, unde îşi avea şi domiciliul seu. Din causă de bólă Prea Sântul Patriarchu de Constantinopolu n'a luatu parte la înmormêntarea Prea Fericitului Kiril, dar oficiul înmormântărei, a fostu servitu de patru Metropoliţi, patru Episcopi, mai mulţi preuţi şi au luatu parte la acésta ceremonie mulţime de creştini din tóte clasele, precum şi o deputaţiune din insula Samos, locul natalu al Prea Fericirei sêle. După terminarea serviciului înmormêntărei, corpul repausatului a fostu transportatu în trăsură (dricu) de la Biserica cu chramul «Intrarea în Biserică», unde i s'a cântatu serviciul înmormêntărei, la Biserica din Neochoru, oraşul nou (o suburbie a Constantinopolului), şi aici a fostu înmormêntatu în Biserică alăturea cu corpurile altor predecesori ai sei.

Fiind că noi am ocupatu de multe-ori pre lectorii noştri cu fapte din viéţa acestui bărbatu ai Bisericei ortodocse, apoi credemu nu fórte de interesu a presenta aici o skiţă biografică a acestui Patriarchu.

Gazeta «Samos» ni comunică, că Prea Fericitul Kiril II s'a născutu la 1795, iar dupre alţii la 1790, în oraşul capitalu al insulei Samos, din părinţi Criteni, carii se numiau Nicolau şi Irina În copilărie Prea Fericitul Kiril s'a numitu Constantin. Părinţii lui, ocupându-se cu grădinăria şi fiind săraci l'a determinatu pentru cariera de corăbieru. Dar o dată din nebăgare de sémă, şi fiind încă micu a vêrsatu o ólă cu bucate, pentru care stăpânul seu l'a bătutu fórte reu. Acésta l'a şi făcutu, ca să fugă, şi mai pre urmă să intre ca băétu în casă la unu Partenicu, protosinkelul răpausatului Metropolitului de Samos, Daniil. Cu modul acesta tânérul Constantin a rêmasu în Metropolia de Samos, învéţând carte şi preparându-se pentru preuţie. Nu mult după intrarea lui în Metropolie, el a fostu tunsu în citeţu, şi pentru lectura sa cea curată precum şi pentru purtările sêle, el a devenitu a fi iubitu de toţi. Se spune, că Inalt Prea Sânţitul Daniil, despre care bătrânii din Samos se esprimă cu cea mai mare veneraţiune, tunjând în citeţu pre micul

culuĭ, cât şi Prea Sântul Patriarchŭ aŭ luatŭ partida acestor nenorociţĭ supuşĭ aĭ Sultanuluĭ.

In urmarea ordinelor speciale ale guvernuluĭ otomanŭ, Prea Sântul Patriarchŭ a delegatŭ din partea sa pre Prea Sânţitul Metropolitŭ al Eparchieĭ Derculuĭ, ca să mergŏ în muntele Aton şi să cerceteze despre o rescólă, ce se pretindea, că ar prepara călugĕriĭ de origine ruşĭ din monastirile aceluĭ s-tŭ locŭ. Mergênd delegatul Prea Sântuluĭ Patriarchŭ în muntele Atonuluĭ, şi făcênduşĭ cercetările sale s'a întorsŭ la Tesalonicŭ, unde a avutŭ între vorbirĭ şi cu autorităţile locale. Dupŏ maĭ multe dile de cercetare, înalt Prea Sânţitul delegatŭ s'a reîntorsŭ la Constantinupolŭ. —

Nu mult dupŏ acésta guvernul otomanŭ a delegatŭ pre Zivĕr beĭ, secretarul Ministeruluĭ de Culte, iar din partea Patriarchieĭ s'a delegatŭ Inalt Prea Sânţitul Metropolit de Chiu, D. Amvrosie, care împreună cu delegatul guvernuluĭ s'a transportatŭ la Muntele Atonuluĭ. « In curênd, adaugĕ fóia patriarchală « Stéoa Orientuluĭ », vomŭ avea cunoscinţe maĭ de aprópe despre cele descoperite în cestiunea monastirilor din muntele Atonuluĭ, care ocupă o parte fórte însemnată din istoria nóstră bisericéscă ».

2. **Patriarchia de Ierusalem.** Atât foile din Constantinupolŭ, cât şi cele din Rusia, ni aducŭ regretabila scire despre mórtea fostuluĭ Patriarchŭ de Ierusalem, Prea Fericitul Kiril al II. Lectoriĭ noştri cunoscŭ multe fapte din viéţa acestuĭ valorosŭ barbatŭ al Bisericeĭ ortodocse şi noĭ astă-dĭ pentru cea din urmă dată întreţinemŭ pre lectoriĭ noştri cu o skiţă din biografia Prea Fericireĭ sale, precum şi cu ceremonialul îmormêntăreĭ. Pentru scopul nostru aicĭ ne lăsăm a fi conduşĭ de fóia oficială din Peterburg « Gazeta bisericéscă »

« La 18 August 1877, órele 10 din ḑi, a murităŭ în Constantinupolŭ, fostul Patriarchŭ al Ierusalemuluĭ Kiril II-le, care a avutŭ atâta însemnătate în afacerile Bisericeĭ de Orientŭ. Mórtea luĭ era prevĕḑută şi prediséŭ încă de acum 5 seŭ 6 anĭ; şi numaĭ organismuluĭ luĭ celuĭ tare, abstinenţeĭ şi uneĭ activităţĭ neîntrerupte, precum şi predăreĭ la voia luĭ D-ḑeŭ, repausatul datorésce, că el a pututŭ să'şĭ prelungĭascĕ viéţa sa pênĕ acum, chiar contra calculelor sciinţeĭ medicale. Incă de la 1870 a eşităŭ pre peptul Prea Fericireĭ séle o bubă, care la începutŭ a fostŭ nebăgată în sémă, dar maĭ pre

1845 după mórtea succesorului lui Policarp, Patriarchul Atanasie, de şi Sinodul patriarchală a alesă de patriarchă al Ierusalemului pre Archiepiscopul de Thavor, dar acesta fiind inculpată în acte politice, contrare Porţei, a trebuită să cedeze locul Archiepiscopului Kiril. Cu modul acesta Prea Sănţitul Kiril devine Patriarchă de Ierusalemă la 1845.

« Actele, sevêrşite de acestă bărbată, al Bisericei de Ierusalem, apartinu istoriei, şi noi aicî amintimă numai în trecêtă pre acele, care îi compunu cununa lui cea de laudă. Intre altele se numêră mai multe Biserici, construite din nou şi un numêră şi mai mare restabilite şi reparate. A fundată mai multe şcóle şi unu ospiciu pentru bolnavi în Ierusalem. In Constantinupolă a organisată unu ospiciu pentru copilele orfane, pre care îlu avea sub îngrijirea sa cea mai de aprópe. A întreţinută mai mulţi tineri la studiu în scóla patriarchală din insula Chalki (1) şi pre alţii în Atena şi în diferitele capitale ale Europei. A tipăritu cărţi în limba grecă şi cea arabă, distribuindu-le gratis. A ajutată în modu particularu locul seu natalu, insula Samos, făcênd a se rădica şcóle, institute de diverse categorii etc. In fine, ivindu se cestiunea Bisericei bulgare, Prea Fericitul Kiril s'a arătatu în tôtă splendórea caracterului seu. El, nu-şi-a permisu de a se limita în ideile înguste naţionale, ci, conform cu preceptele Bisericei ortodocse, a susţinutu pre faţă, independenţa Bisericei Bulgare, şi pentru care şi-a atrasu ura, şi în fine caterisirea compatrioţilor sei. Lucrul a ajunsu pênă la a fi maltratatu pretutindene, ori unde s'ar fi presentatu. El tóte le rabde cu abnegaţiune supremă, şi atât suferinţele morale, cât klar şi celă fisice, provenite din buba, despre care am vorbitu, le îndura cu o pacienţă escepţională, pênă când în fine legea naturei l'a făcutu să plătéscă tributul comunu şi să móră.

3. Biserica Rusă. Tôtă activitatea Bisericei ruse şi a prelaţilor ei este îndreptată spre câmpul de luptă. Pretutindene se audu discursuri prin care se convinge şi să mişcă poporul spre lupta cea pentru credinţă, şi toţi din tóte părţile vinu cu ofrande pentru cei căduţi în luptă. Guberniile ruse, avendu tot de-una în frunte pre

(1) Prea Fericitul Kiril întreţinea cu keltuela sa trei tineri în şcóla teologică a Patriarchiei de Constantinupolă încă pre timpul, când ne aflamu şi noi acolo. Pre aceştia mai pre urmă i-a trămisu şi în Germania.

nostru Constantin, şi citindu-i rugăciunea de tunderea în anagnostă, ar fi glumită, ţicênd : « patriarchă ».

La 1815 murind Daniil, locul Metropoliei de Samos l'a ocupată Kiril, care a chirotonisită pre tînĕrul Constantin în Diacon, numindul cu numele seŭ. Bolnăvindu-se îndată de versatul celŭ mare, el a fostŭ căutatŭ într'o familie ce purta numele de Negrea. Însănătoşindu-se din acéstă bólă diaconul Kiril s'a chirotonisitŭ în curênd preutŭ pre Biserica din skitul s-luĭ Mormêntŭ, ce se află în satul Mitilina din acelaşĭ insulă. Trimisŭ fiind de mai multe-orĭ pentru milostenie prin Asia mică, audind şi citind prin proskinitare despre locurile sânte, s'a născutŭ în sufletul luĭ dorinţa, de a face o călătorie la s-tul Mormêntŭ. Acéstă dorinţă a sufletuluĭ luĭ s'a întăritŭ şi mai mult, în urmarea unuĭ visŭ, pre care Ieremonachul Kiril l'a vĕdutŭ în somnŭ şi cu care ocasiune luĭ i s'a presentatŭ Metropolitul Arabieĭ petrósă, felicitându-lŭ de bună venire şi suindu-l pre unŭ tronŭ, unde i se părea, că i se închină toţĭ ceĭ de la s-lŭ Mormêntŭ. În una din ţilele anuluĭ 1819, transportatŭ de dorinţa de a-şĭ realisa scopul seŭ părăsi insula Samos şi se duse în Constantinopolŭ la Patriarchul de atunci al Ierusalemuluĭ, Policarp.

Patriarchul vĕdênd în Ieromonachul Kiril multe din calităţile unuĭ omŭ cu merite, l'a primitŭ bine, făcêndu-lŭ preutŭ al Bisericeĭ de la metocul s-luĭ Mormêntŭ din Constantinopolŭ. Nu mult după acésta Patriarchul Policarp l'a trămisŭ în Sera din Macedonia în calitate de protosinkelŭ al s-luĭ Mormêntŭ. Cu acestă ocasiune Ieromonachul Kiril a creduţŭ, că mai 'nainte de-a se duce la Sera în serviciul locurilor s-te, el datorescе a-şĭ împlini votul seŭ, visitând s-tul Mormêntŭ. Şi cu bine-cuvêntarea Patriarchuluĭ Policarp el la 1820 se duse la Ierusalem împreună cu închinătoriĭ din acelŭ anŭ. Ajungênd Ieromonachul Kiril în Ierusalem, el nu se mai deslipi de locurile sânte, şi se face preutŭ la Biserica cu chramul « Înviérea Domnuluĭ ». Nu multŭ după acésta, el deveni egumenŭ al monastirilor s-tul Nicolaŭ şi a Getsimanieĭ. În fine la 1830 fu chirotonitŭ Episcopŭ al Sevastieĭ, şi după 8 anĭ el deveni Archiepiscopŭ şi locoţiitorŭ al tronuluĭ patriarchalŭ. În timpul rĕmânereĭ luĭ Ibraim Paşea în Ierusalem (1838—1839), Archiepiscopul Kiril a dispusŭ cătrĕ sine într atâta pre acestŭ paşă, că el temêndu-se, ca să nu fie otrăvitŭ de aĭ seĭ, îşĭ avea masa în Patriarchia de Ierusalem. La

sulmanī ». etc. Apoĭ întorcêndu-şĭ autorul privirile sêle asupra constituţiunel otomane o găsesce în contrăḑicere cu principiile Coranuluĭ, care tot-dê-una trebue să fie respectate de fie-care Musulmanŭ, fie-el membru al guvernuluĭ, séŭ simplu credinciosŭ. Atrocităţile, comise în ultimele ḑile prin Imperiul otomanŭ autorul le deduce din aceste principii coranice, de şi ele s'ar opune unel constituţiunĭ. In genere, autorul îşĭ închee articulul seŭ cu următórele cuvinte: « Islamismul este lipsitŭ de principiul celu maĭ puternicŭ al desvoltărel popórelor; adecă *el nu are acelŭ spiritŭ şi caracterŭ-de* **universalitate**, pre care nu'lŭ póte înlocui cu nicĭ o formă de guvernămêntŭ, precum şi cu nicĭ unŭ felŭ de legĭ, care faţă cu coranul vorŭ trebui tot de-una să înceteze, de a şĭ avea vre o forţă».

4. **Biserica română.** Pentru acestă lună avemŭ de înregistratŭ maĭ multe fapte însemnate, relative la Biserica românéscă.

Maĭ întâiu vomŭ complecta darea de sémă, făcută încă din luna trecută, şi privitóre pre participarea clerulŭĭ românŭ în folosul rănigilor din lupta cea pentru credinţă şi patrie. Supunêndu la cunoscinţa lectorilor noştri, pre membriĭ clerulŭĭ românŭ, cariĭ aŭ venitŭ în ajutorul rănigilor şi cariĭ s'aŭ publicatŭ în chronica de pre luna August, acum sûntemŭ în stare de a publica cu cea maĭ mare mulţemire a sufletuluĭ, că:

1. Inalt Prea Sânţitul Metropolitŭ al Moldovel şi Sucevel, D. D. Iosif, a venitŭ în ajutorul celor rănigĭ cu suma de 1000 leĭ noĭ.

2. Prea Sânţitul Isaia, Episcopŭ de Romanŭ, a bine-voitŭ a da pentru acelaşĭ scopŭ suma de 500 leĭ noĭ.

3. Prea Sânţitul Inocentiu, Episcopŭ de Buzeŭ, a oferit pentru alinarea suferinḑilor 500 leĭ noĭ.

Prea Sânţitul Atanasie, luând dispositiunĭ ulterióre în personalul ambulanţelor din Eparchia Rômnicului, a bine-voitŭ a trămite Redacţiunel nota, pre care o supunemŭ aicĭ la cunoscinţa lectorilor noştri, şi pentru mângâerea sufletescă acelor, ce lăsându-şĭ liniscea, aŭ săritŭ spre a ajutora pre luptătoriĭ românĭ, cariĭ îşĭ varsă sângele lor pentru triumful creştinătăţeĭ:

Adresa St. Episcopiĭ Rimnicului Nouluĭ-Severin. No. 1330

Prea Sânţite!

Din *No.* Monahieloru din chinoviulŭ sâuteĭ Monastirĭ Horezulu

clerul Bisericelor lor, se lutrecŭ în fundarea de ospitale şi în contribuirea pentru întreţinerea lor. Decă membriĭ clerului Bisericeĭ ruse nu potŭ să ia parte la îngenuchierea celor asupritorĭ, apoĭ eĭ depunŭ tótă influinţa şi activitatea lor morală, pentru ca să nu rĕmâné mai pre jos de acel, ce-şĭ varsă sângele pentru numele lui Christos. În genere, judecând dupre scirile, aduse de diferite jurnale, Rusia pare a fi transformată într'unŭ atelierŭ imensŭ, unde fiecare clasă a societăţeĭ şi fie-care membru al Bisericeĭ eĭ, nu se ocupă, de cât cu fabricarea unuia din a cele mijlóce, care reclamă resbelul.

S-tul Sinodŭ al Bisericeĭ ruse, avênd în vedere fasele, prin care trece resbelul; şi considerând, că alăturea cu unŭ triumfŭ asupra Musulmanilor, ea are datorĭ către fiiĭ eĭ ceĭ căduţĭ în luptă; a dispusŭ, ca prin tóte Bisericele din cuprinsul Imperiuluĭ să se ţiné ordinea următóre cu efectuarea Te-deumurilor. Dupŏ terminarea Te-Deumuluĭ, să se câute mai întâiŭ «Mulţĭ anĭ» familieĭ Imperiale, apoĭ să se caute «Veclnica pomenirea» pentru ceĭ căduţĭ în lupta, şi în fine iarăşĭ «Mulţĭ anĭ» pentru óstea cea iubitóre de Christos.

«Gazeta bisericéscă» din Peterburgŭ ni presintă unŭ articulŭ, intitulatu: «Coranul mochametanŭ şi Constituţiunea turcéscă». Autorul, avênd în vedere diversele articule, eşite la lumină prin presa europénă, demonstrézŭ, că între Coran şi ideile civilisaţiuneĭ creştine nu esistă mijlocŭ de împăcare. Cu tóte că turco-filiĭ Europeĭ găsescŭ în Coran şi specialminte în Sunna = tradiţiunea musulmană, principiile cele mai democratice; cu tóte că apărătoriĭ islamismuluĭ laudă absenţa de clase sociale din Imperiul otomanŭ; autorul îĭ sĕ rusŭ atrage atenţiunea apărătorilor islamismuluĭ asupra ureĭ ce poporul turcŭ nutresce asupra celor, ce nu sûntŭ de religiunea mochametană, precum şi asupra barbariilor, cu care Musulmaniĭ se referă cătrĕ toţĭ ceĭ, de altă religiune. Şi pentru a introduce convicţiunea în sufletul lectorilor seĭ, autorul articululuĭ de mai sus face şi óre-care estracte din Coran, care, dupre opiniunea sa, formézŭ spiritul celŭ plinŭ de ură al Musulmanilor. Eca câte-va din prescripţiunile Coranice, ce contribue la formarea acestuĭ spiritŭ:

«*O! credincioşilor, când întâlniţĭ pre necredincioşĭ (giaurĭ), ucideţi-ĭ întru atâta, ca să faceţĭ din dinşiĭ cât se va putea maĭ mare măcelŭ*» *Ucideţi pre necredincioşĭ pretutindene, unde îĭ veţi afla*». «*Resboiţi-vĕ contra lor, pĕné când se vorŭ face mu-*

Al doile faptŭ din partea Bisericeĭ române de o importanţă şi maĭ mare sûntŭ rugăciunile, cu care Biserica a însoţitŭ pre fiiĭ eĭ cei spiritualĭ de pre câmpul de luptă. De îndată ce prelaţiĭ Bisericeĭ românescĭ s'au înscinţatŭ, că fiiĭ lor cei spiritualĭ se află în faţa pericululuĭ şi a morţeĭ; că eĭ şi-aŭ luatŭ posiţiune faţă cu întăriturile de la Griviţa; pre dată s'aŭ luatŭ dispoziţiunĭ, ca toţĭ Românii să se unească într'unu gându şi într'o inimă cu cei de la Plevna. Rugăciunĭ şi privigerĭ de nópte aŭ unitŭ în acelaşŭ D-ḑeŭ pre Românii de la Plevna cu cei din Ţéră. Toţĭ aŭ strigatŭ ca cu o gură: « Dómne ajută-nĭ! » Şi D-ḑeul părinţilor noştri l-a ajutatŭ Românilor în îngenunchiarea Nicopolului, în luarea Griviţeĭ, în cucerirea Rachoveĭ, şi a Lom-Palanceĭ, precum şi în captivarea a însuşĭ Plevneĭ. La tóte aceste succese de arme ale Românilor de preste Dunărea, Biserica română, ca o mamă dulósă, a versatŭ lacrimĭ de înduioşare şi a făcutŭ tóte sacrificiile posibile, cerênd de la îndurătorul D-ḑeŭ, ca să se trămită ostaşilor eĭ curajŭ şi vêrtute; pentru ca o dată să putemŭ şi noĭ esclama cu profetul: *cu noĭ este D-ḑeŭ, înţelegeţĭ nemurĭ şi vĕ plecaţĭ; că cu noĭ este D-ḑeu.*

Când omul îşĭ reazemă speranţele şi actele séle pre cei viĭ, Biserica nu uită şi pre morţĭ. Cu ocasiunea ataculuĭ de la 30 Noemvrie, când s'a luatŭ de către armata română întăritura din jurul Plevneĭ, numită Griviţa, era o consecinţă fórte naturală, ca să avemŭ între ostaşiĭ triumfătorĭ şi uniĭ Morţĭ. Biserica românéscă prin intervenirea prelaţilor eĭ a dispusŭ, ca să se facă rugăciunĭ în tóta ţéra pentru căduţiĭ în lupta cea pentru credinţă şi patrie. Şi la 8 Septemvrie tóte Bisericile din ţéră şi-aŭ îndreptatŭ rugăciunile lor către D-ḑeul părinţilor noştri, cerêndŭ ertare de păcate şi fericire eternă celor ce şĭ-aŭ versatŭ sângele lor pentru s-tŭ numele luĭ. Şi pentru ca să vedemŭ pene la ce gradŭ membriĭ clerului românŭ aŭ fostŭ şi cu acéstă ocasiune la înălţimea posiţiuneĭ lor, dămŭ aicĭ alocuţiunea părinteluĭ protoiereŭ de Rômnicul-Săratŭ, unde fie cine póte să vaḑă cum sufletul unuĭ părinte spiritualŭ cugetă şi simte faţă cu posiţiunea fiilor turmeĭ séle. Eca cum se esprimă părintele Ilie economul, cu ocasiunea pentru pomenirea celor căduţĭ în lupta de la 30 Noemvrie dinaintea întărireĭ Griviţa:

Domnilor Asistenţĭ!

« Sufletelor marĭ şi nobile tóte li se par frumóse în natură, chiar

designate a merge la spitalele din Turnu-Măgurele anume coprinse în adresa Nóstră de sub No. 1240 ve rugăm să bine-voiţi a exclude din publicare în jurnalŭ pe monahinele Marta Schitea şi Dorotheea Ioneasca, carele fiind betrâne şi slabe nu potŭ aduce nici un serviciŭ pentru locul unde aŭ fostŭ destinate a merge.

Peste No. Monahilorŭ şi Monahinelor anume coprinşi în menţionata adresă veţi bine-voi ca la publicare să se adaoge şi următórele nume, cari după cele din urmă dispoziţii s'aŭ chibzuit a merge la Măgurele.

Din chinoviulŭ st. M-ri Horezulŭ.

1. Cuviósa Monahiă Teofania Ionescu, superióra Monastirei,
2. Cuv. Monahiă Epifania Protopsaltа,
3. » » Eusevia,
4. » » Teoctista Arfondăreasa,
5. » » Teofania ucenica M. Magnisia,
6. » » Fevronia » » Maximila,
7. » » Minodora » »
8. » » Epifania Cantăreata,
9. » » Mariania Miclăuşŭ (Economă),
10. Cuviosa Monahiă Filothea Bucur (ucenica Cuc. superióre,
11. » » Pelaghia Georgescu (Prescurăresă),
12. » » Efrosina Stoflea (Cantareaţa),
13. » » Ana (fosta chelăreasă).
14. » » Matrona (ucenica M. Epifania),
15. » » Marufta sora (M. Megdonia Hanciu),
16. » » Fevronia Theodorésca.

Monachi din Sf. M-re. Tismana.

1. Cuv. Ieromonah. Nifon Miricescu,
2. » Monah Ignatie Angelescu,
3. » » Pafnutie Petrescu,

Din Schitulŭ Lainică.

1. Cuv. Monah. Serapion Minulescu şi,
2. Cuv. Monah. Gherasim Pavel,

P. P. Episcop *Gr. Archima.*

Rimnicu-Vilcii, 30 Septembre 1877.

Sef. Cancel. **M Silvestrescu**

Prea Sânţiei Sale.
Fratelui Archiereŭ D. Ghenadie fost Argeşiu, Preşedinte Redacţiei jurn. « Biserica Ortodoxă Română ».

sufere încă desastrele resbelului, şi nu numai să ne întrebăm, dacă aŭ cu ce să'şi lege ranele, séu dacă aŭ vre-unŭ aşternut pe care să'l întindă, vre-un aliment care să le întremede puterile secate. Să ne gândim, în fine, că un poporŭ, care abandonă pe ai sĕi, în asemenea momente, gemetele şi suspinele celor abandonaţi sunt celŭ mai teribil blestem pentru dênsul.

Să dăm dér fraţilor, să dăm îndată, ér morţilor se ţicem:

D ţeŭ să'i ierte. » Protopopu. *Ilie Iconomu.*

5. Biserica Bulgară. Lectorilor nostri li este cunoscutŭ că fostulŭ Ecsarhŭ al Bisericeĭ Bulgare, D. Autim, a fostŭ ecsilatŭ din Constantinupolŭ de către guvernul otomanŭ pentru frica, de a nu provoca vre o rescólă între fiiĭ seĭ spirituali. Acum dupre scirea, adusă noĭ de către fóia din Constantinupolŭ « Stéoa Orientului » şi fundată pre comunicatul gazeteĭ turceşti « Stambul », Prea sănţitul Autim este internatŭ pentru unŭ timpŭ în Angira şi se ţice, că s'ar fi aflând împreună cu ceĭ patru membri aĭ consiliului seŭ naţionalŭ micstu.

Dămŭ şi următórea comunicaţiune cuprinsă în fóia constantinupolitană de la 17 Septemvrie « Steoa Orientului » :

« Gazeta de Augsburg a comunicatŭ noutatea, trămisă din Constantinupol uneĭ gazete din Viena, că cu venirea primăvereĭ Episcopiĭ Bisericeĭ bulgare sûntŭ decişi, a se întruni în Sinodŭ, care fiind preşedutŭ de Prea Sănţitul Ecsarchŭ, aŭ să se consulte asupra maĭ multor cestiuni, relative la Biserica lor. De aseminea se vorbesce şi în Fanarŭ, unde locuesce Patriarchul ecumenicŭ, că Sinodul se va apropia iarăşi de Biserică bulgară, care s'a anatematisatŭ acum cinci aniĭ de către patriarchul cu colucrarea ambasadoruluĭ rusŭ (? ? ? ! ! !). Acéstă prevedere se pare adevĕrată şi din acela, că nu de mult Patriarchul ecumenicŭ printr'o enciclică pastorală a atăcatŭ pre Rusia, inculpând pre Imperatorul Alecsandru, ca agentŭ culpabilŭ al resbelului.

« Ruperea legăturilor de unire ale Bisericeĭ bulgare cu Fanarul a fostŭ sprijinită, nici maĭ este îndoială, de către Rusia şi acéstă rupere era destinată, ca să pună basa naţionalităţeĭ politice a Bulgarilor. Prin reînoirea însĕ a acestor legături, ţarul se depărtéză de politica luĭ, de a maĭ fi protectorul tuturorŭ creştinilor slavi din Turcia.

şi ora cea seriósă a morţeĭ, care nu o alt-ceva de cât ora prefacereĭ, a desfiinţăreĭ şi a trecereĭ la spiritele cele sacre.

Omul, fiinţa cea maĭ perfectă din câte a creat Divinitatea, este compusă din corp şi sufletŭ: corpul repauseză în pămêntŭ şi asupra luĭ resarŭ florĭ şi erburĭ; ér sufletul mare şi liber sboră în lumea spiritelor, unde nu esistă nicĭ nópte nicĭ întunerec.

In urmă decĭ a sacruluĭ oficiŭ ce, prin ferbinţĭ lacrimĭ, amŭ depusŭ astă-dĭ înaintea a tot puterniculuĭ părinte cerescŭ, ca cu drépta sea sĕ facă pe armatele creştine-aliate a repurta o decisivă victorie contra barbarismuluĭ semiluneĭ, teribiluluĭ inamicŭ alŭ sfinteĭ crucĭ, cuteḑ fraţilorŭ, în puterea eroismuluĭ cu care se luptă armata nóstră, alăturea cu a Mareluĭ Imperatorŭ al tuturor Rusielorŭ, a vĕ mărturisi că întrĕga armată română, ne-escluḑênd unŭ singur individ, fie câtŭ de inferiorŭ şi fără gradŭ, posedă suflete marĭ şi nobile. Domnilor, armateĭ române, în adevĕr, tóte i se par frumóse în natură. chiar şi ora cea seriósă şi cumplită a morţeĭ, precum pe totŭ momentŭ firele electrice, pe lângă victorieĭ, ne anunţă şi perderea a multorŭ bravĭ ostaşĭ, părinţĭ, fraţĭ, soţĭ şi tot felulŭ de rude ale nóstre.

Cuteḑ domnilor, din preună cu d-vóstră care ţineţĭ la mândria şi binele ţĕreĭ, care dă cu abondenţă ospitalitate orĭ-cărui bun venit, strein de naţiune şi religiune, a ruga din adînculŭ inimeĭ pe a totŭ putintele creatorŭ şi a'ĭ ḑice: D-ḑeule! D-ḑeule! Tu, care în atâţia secolĭ aĭ întăritu braţul strămoşilorŭ noştrĭ, în lungele lor resbele, fiĭ şi acuma scutulŭ urmaşilor lor. Fie ca ţĕrĕna celor căḑuţĭ la Rovine, Călugăreni, Dumbrava Roşiă, Resboenĭ şi chiarŭ Marienburg sĕ tresară de bucuriă.

In fine, cuteḑŭ a apela Domnilor şi Dómnelor la toţĭ în genere, fără osebire de religiă şi naţionalitate, şi a ḑice: A sositŭ timpulŭ cândŭ fie care din noĭ sĕ dăm, şi sĕ dăm îndată. Sĕ ne convingem fraţilorŭ de lugubrul doliŭ ce s'a întins astă-dĭ peste patria şi naţiunea nóstră română, şi pe lângă părăsirea lucsuluĭ, a petrecerilor şi gusturilor de tot felul, sĕ venim cu toţĭ în gréua situaţiune de astăḑĭ a contribui cu celŭ din urmă banŭ de prisosŭ, în ajutorul braviloră oşteni, carĭ se luptŭ vărsându'şĭ sângele pe pămêntŭ strein. pentru noĭ şi ţéra română. Sĕ ne gândimŭ că flórea junimeĭ nóstre, parte a căḑutŭ pe câmpul de bătae, în pămênt strein, parte

lor regenţeĭ sale pe toţĭ antecesoriĭ sĕĭ, cu escepţiunea contra papeĭ spaniolului Benedict XIII de la Luna, care fu ales la Avignon de papă la 1394, şi muri la 1424 în Pensicola Valencieĭ. Cu privire însă la vĕrsta ce o are papa Piu pênĕ acum, el a fost întrecut de maĭ mulţĭ predecesoriĭ aĭ sĕĭ.

In o etate de peste 82 anĭ murirĕ Alesandru VIII (1689—1691). Piu VI (1775—1799); în etate de peste 83 anĭ murirĕ Paul IV (1555—1559); Gregor XII (1572—1585), Inocenţiu X (1644—1655), Benedict XIV (1740—1758), Piu VII (1800—1823); între 84 şi 86 anĭ murirĕ: Paul III (1534—1549), Bonifaciu VIII (1294—1303), Clemente X (1670—1676), Inocenţiu XII (1691—1700); între 90 şi 92, murirĕ maĭ departe: Ioan XII (1316—1334), Clemente XII 1730—1740); — în fine în etate de 100 anĭ muri pênĕ acum din 252 numaĭ unul, şi adecă Inocenţiu III, neîmpăcatul inimic aĭ luĭ Friderich II de Hohenstaufen, imperatul Germaniei.

2. Biserica catolicilor vekĭ. Catoliciĭ vekĭ aĭ Italieĭ, adecă acei creştinĭ din Biserica papală, carĭĭ n'aŭ admisŭ dogma de pre urmă a infailibilitaţeĭ papale, ni presintă unŭ actŭ, relativ la alegerea noului lor Episcopŭ — Ludovic Prota-Giurleo, din care noĭ estragemu aicĭ părţile cele maĭ importante din enciclica pastorală a Episcopului, şi de unde se pôte vedea spiritul, ce caracterizaza pre aceştĭ creştinĭ, precum şi spiritul Bisericeĭ ortodocse, judecatŭ de cătrĕ streinĭ.

Ludovic Porta-Giurleo.

Preutŭ din graţia luĭ D-ḑeŭ, şi prin libera alegere a clerului şi a poporuluĭ Episcopŭ alesŭ al Bisericeĭ catolice naţionale italiene, Preşedinte pre vieţă a societăţeĭ naţionale emancipătore de ajutorŭ mutualŭ al creştinilor italienĭ, precum şi în genere al Episcopatuluĭ şi al poporuluĭ creştinŭ.

Mântuire, pace şi charŭ de la Domnul.

« Venerabilĭ şi prea iubiţĭ Părinţĭ şi fraţĭ în Iisus Christos !

« Biserica nóstră a devenitŭ vĕduvă prin mórtea regretabilă şi prematură a fratelui nostru — prea Iubitului, ilustrului şi mult stimabilului Episcopŭ alesŭ, Stanislav Trabucco, a cărula carieră a fostŭ

« Acéstă scire, adusă noi de cătră fóia vienesă, lasă a înţelege, că între Episcopii bulgari esistă dispositiuni, spre nimicirea schismei. Confirmarea acestei noutăţi va proba, că clerul bulgară se teme de eliberarea poporului, efectuată de către Rusia, şi că el va avea atunci mult mai puţină influenţă asupra poporului, de cât are astă-şi sub stăpânirea Turciei.

« Noroc » ! (observă stéoa Orientului).

II

BISERICILE ETERODOCSE

1. **Biserica papală.** Incă din luna lui Septemvrie espiratu, tóte jurnalele atât din Europa, cât şi din America, ni-a adusu sciri despre starea sănetăţei cea îngrijitóre a Prea Sântului Părinte al Bisericei papale — Papa Piu a IX-le. Şi ce este demnu de notatu, că Prea Sântul Părinte, dupre cum ni se anunţă, nu sufere întru nimicu în spiritul seu. El continuă a cunósce pre casnicii sei, îşi aduce aminte de actele, petrecute în trecutu, şi judecă încă cu o minte sănetósa. Tóta suferinţa Prelatului Bisericei papale privesce pre laturea fisică şi corpul lui se află într'o paralisie completă.

Fiind că ni este aici vorba despre Papa Piu IX-le, care cu etatea sa a întrecutu pre mulţi din predecesorii sei, dămu aici următórele observaţiuni statistice, reproduse dupre diarul « Romania Liberă » :

Un ziar francez, organ al unei societăţi statistice, publică despre papi următórele date interesante : « Piu IX este al 252-lea papă. Dintre aceştia aŭ fostu francezi 15, greci 13 » sirieni 8, germani 6, spanioli 5, africani 2, savoieni 2, dalmaţieni 2 ; Anglia, Portugalia, Holanda şi Helveţia deteră câte un papă din sînul lor, iar toţi cei-lalţi aŭ fostu italieni. De la anul 1523 toţi papii aŭ fostu aleşi din cardinalii italiani. 70 de papi aŭ fostu declaraţi de sfinţi, şi aceştia mai toţi din epoca antecedentă instituirii puterei lumeşci. Ultimele 10 secule potu arăta numai 9 papi, cari s'au declaratu de sfinţi. Dintre 252 de papi 8 muriră dupe o lună de la redicarea lor la acésta înaltă demnitate, 40 dupe un an, 22 ocupară scaunul papal 2, 3 ani, 54 doi, pêne în 5 ani ; 57 de la 5 pênă la 10 ani ; 51 de la 10 pênă la 15 ani ; 18 de la 15 pênă la 20 şi 9 aŭ domnit mai mult ca 20 ani. La 1874 întrecu Piu IX cu numĕrul ani-

tămŭ motivele refusuluĭ nostru celuĭ maĭ formalŭ şi maĭ nedeclinabilŭ, de la sarcina pre care Biserica a voitŭ să mi-o încredinţeze ; dar, dacă vocea religiuneĭ nóstre a învinsŭ conscĭinţa nóstră, noĭ ne vomŭ supune destinelor Providenţeĭ divine, care guvernézăuniversul, chĭar şi prin ómeniĭ ceĭ maĭ umilĭ şi maĭ lipsiţĭ, de a putea fi instrumentele operilor celor maĭ marĭ şi maĭ miraculóse. . . . .

« Nainte de ce vomŭ arăta în scurtŭ originea acesteĭ misiunĭ apostolice, şi motivele, pentru care noĭ am credutŭ de datoria nóstră sacră şi inprescriptibilă, de a o primi, ca pre unŭ decretŭ al voeĭ divine, conservând tot o-dată tradiţiunile orale şi scrise ale Episcopatuluĭ secolelor primitive ale Bisericeĭ creştine, noĭ ne credemŭ obligaţĭ, de a supune la apreciaţiunea Bisericeĭ universale a luĭ Christos credinţa şi doctrina nóstră.

« Credincĭoşĭ fără clintire cuvinteloru solemnele de a părăsi şi a face să se păzéscă tóte articulele, fără escepţiune, ale prescripţiunilor dogmatice, organice şi disciplinare ale Bisericeĭ nóstre catolice naţionale italiene, noĭ vomŭ espune la finele acestor enciclice partea cea maĭ esenţială, adecă articulele, pre care noĭ le declarămu, că vorŭ fi doctrina nóstră dogmatică.

« Noĭ nu ne sfiimŭ a declara solemnel 'naintea conscĭinţeĭ creştine, că Biserica ortodocsă catolică de Orientŭ este singura, carea *a conservatŭ în modul celŭ maĭ fidelŭ depositul sântŭ al credinţeĭ şi s-tele canóne ale Bisericeĭ universale*, cu tóte lungele şi tristele vicisitudinĭ politice, ce au modificatŭ condiţiunile sociale ale populaţiunilor, pre cât de eroice, tot pre atâta şi de creştine. Studiind cu atenţiune, pacienţă şi imparţialitate partea dogmatică a învĕţerilor eĭ, din catechismurĭ şi din tractatele polemice, scrise de teologiĭ ceĭ maĭ eminenţĭ, noĭ trebue să ne convingemŭ, că ortodocsia Bisericeĭ orientale este conformă cu regula infailibilă, stabilită de S-tul Vicentiu de Lerins : « quod ubique, quod ad omnibus, quod semper.

« Simbolul neatinsŭ şi fără de alte raţiunĭ, pre care ea l'a conservatŭ cu îngrijire şi îlŭ profesază încă, este acelŭ de Nicea şi Constantinupolŭ, care a fostŭ profesatŭ şi de Biserica catolică de Occidentŭ pênă în secolul al IX şi chĭar al XI-le. Biserica de Occidentŭ a schimbatŭ maĭ târdiu acestŭ simbolŭ în urmarea uneĭ rugăcĭunĭ, care semăna cu unŭ ordinŭ a luĭ Henric I-iŭ imperatorul

unŭ apostolatu, plinŭ de virtute si de sciinţă adevĕrat creştinéscă, şi a cărula ultemo vorbe aŭ fostŭ unŭ imnŭ de caritate divină, de felul celor, ce noi întâlnimŭ în cărţile martirilor şi ale mărturisitorilor lui Christos în momentul, când ei, fiind liberi de legăturile pământesci, mergŭ, ca să fie uniţi în pacea şi fericirea eternă. Acésta Biserică, unită în modŭ legitimŭ în comitate, la 6 ale lunei lui Augustŭ din acestŭ anŭ, a bine-voitŭ mai în unanimitate a depune sufragele ei asupra persónei nóstre ceĭ umile şi ne demne, pentru a ne rădica la onórea cea mare, de a fi păstorul ei celŭ spiritualŭ şi supremŭ. Acésta onóre formidabilĕ noi la începutŭ în conscińţa nóstră am declarat'o, pentru ca ea să fie încredinţată unei persóne mult mai demne, de cât noi prin virtuţile ei morale şi civice, prin eroismul probatŭ al caracterului seŭ, şi prin spiritul seŭ de charitate, care îl face pre omu seminŭ lui D-deŭ.

« Acésta nu este o ironie amară, când noi numimŭ pre misiunea apostolocă a Episcopului din Biserica nóstră « onóre formidabilă », dupre cum se întîmplă în dilele nóstre cu acia, carii, aleşi prin voinţa a unui singurŭ omŭ, se investescŭ cu insigniile pontificale, şi apoi represintă cu tótă îngónfarea onorurile cele mai lumesci. *Nu. Noi o definimŭ astă-felŭ, fiind că pentru noi Episcopatul nu represintă altă-ceva, de cât aceĭa, ce el se presinta pentru Apostoli şi primii Episcopi aĭ creştinătăţeĭ, adecă o vieţă de sacrificiŭ, de abnegaţiune şi de martiriu, şi o luptă ne 'ntreruptă cu acele spirite mândre şi puterice, pre care apostolul ginţilor le numesce spirite de nedreptate corumpătóre ale s teĭ doctrine, domni amăgitorĭ prin erorĭ seducetóre şi pre mergătoriĭ împărăţieĭ lui Antichrist, carii alterézĕ depositul divinŭ al credinţeĭ revelate şi protindŭ a face inovaţiunĭ. . .*

« D-deŭ ni este marturŭ, venerabilĭ Părinţi şi Fraţi, că fiind plinĭ de defecte şi imperfecţiunĭ ale naturel nóstre, si lipsind din noi acele prerogative şi virtuţi mai alesŭ divine, care trebue să domine tótă viéţa unui Episcopŭ creştinŭ şi catolicŭ, noi recunóscemŭ şi mai mult lipsa din noi complectă a unor asemine mijlóce de acţiune, care, în ordinea de desvoltare a omenirel, aŭ o valóre absolută şi ne contestabilă, şi care în marile transformaţiunĭ sociale sûntŭ unicele mijlóce de regenerare civilă şi intelectuală. Noi, presentând aicĭ unŭ comtŭ de tóte aceste circumstanţe, voimŭ să ară-

prin care S-ta Fecióră este considerată ca coredemtrice (împreună răscumpărătóre) a genului umanu, şi prin urmare egală divinităţei, Fiului, şi liberă, ca şi dînsul, de pecatu, contra afirmaţiunei solemnele a cuvêntului lui D-ţeu : « că toţi sûntu pêcătoşi ».

« Nu, Ea este o creatură, căria D-ţeu i-a acordatu privilegiul, de a fi mumă temporală a lui Christos, creatură plină de graţia divină şi bine-cuvêntată între toţi muritorii. Impĕrătesa cea mai strălucită a Cerului şi intermediatórea cea mai puterică pre lôngă dreptatea divină : dar cu tóte aceste s-ta Fecióră nu încetéză, de a fi o creatură umană.

« Comunicaţiunea puterilor, atribuite representanţilor sacerdoţiului, ce profesază Biserica de Orientu este atât în formă, cât şi în subsanţă acela, pre carea o profesămu şi noi. Episcopul, diferând prin dreptul divinu în ordinea sacerdotală, este unicu dupre aforismul celebru al marelui martiru Ciprian. Disciplina lui în relaţiunile cu puterea laică este acea stabilită prin Evangelie, în tradiţiunea apostolică şi în jurisprudenţa canonică a celor şépte concilii ecumenice. In fine, Biserica catolică de Orientu, în opositiune de cea romană, nu aspiră şi nici póte să aspire la suveranitatea şi dominaţiunea puterei temporale, ci ea dă cu o fidelitate inalterabilă şi conformă cu rigurositatea datorei de consciinţă Cesarului acela, ce apărţine Cesarului şi lui D-ţeu acela, ce apărţine lui D-ţeu şi numai lui. Ea, prin urmare, ni presintă tipul şi modelul celei mai perfecte Biserici naţionale, carea nu spera pentru ambiţiune autoritatea terestră a intereselor patriei de credinţă. . . . .

« Pentru aceste cuviute şi motive de consciinţă, bine meditate, pre care noi ni le impunemu, ca datorii, Venerabili Părinţi şi Fraţi, *trebue nu numai să ne punemu în comunicaţiune intimă de credinţă cu gloriosa şi venerabila Biserică catolică de Orientu, carea are dreptul de mamă asupra tuturor Bisericilor Occidentului*, **dar chiar să-i ceremu şi să primimu de la dinsa confirmaţiunea nostră episcopală**. . . . .

(Vedi L' Union chrétienne. W. Guétte)

III

Mochametanismul.

Pentru ca şi lectorii noştri să vadă spiritul ce animéză pre Seic-

Germaniei; de şi acestŭ simbolŭ a fostŭ mai 'nainte condemnatŭ de pontificiĭ romanĭ Leon III şi Ioan VIII ca ereticu, el tuse a fostŭ introdusŭ de papa Andrei III şi s'a adoptatŭ de tótă Biserica latină.

« Relativ de partea Juridico-disciplinară séu canonică, ortodocsia Bisericei de Orientŭ s'a ţinutŭ în canónele celor şépte concilii primitive ecumenice, care aŭ fostŭ admise de tótă Biserica lui Christos. Autoritatea civilă, a căria influenţă a fostŭ aşa de reŭ interpretată de către Biserica latină, nu are în privinţa regulamentelor dogmatice şi disciplinare altă putere, de cât acea determinată în modŭ legitimŭ de către imperatoriĭ creştinĭ, începênd cu Constantin cel mare. Doctrina sacramentelor şi numĕrul lor este acelaşĭ, pre care îlŭ ţinemŭ noĭ şi Biserica occidentală, şi pre care le profesămŭ în modŭ dogmaticŭ. Doctrina graţiei divine şi rolul ei în mântuirea omuluĭ este în acordŭ perfectŭ cu dogmatica primelor concilii ecumenice, şi cu învĕţătura părinţilor şi a doctorilor celor mai învĕţaţĭ şi de autoritate, atât din Orientŭ, cât şi din Occidentŭ. Doctrina justificaţiunei prin credinţă, însoţită de faptele bune, în virtutea meritelor Rĕscumpĕrătoruluĭ este profesată în tótă puritatea primitivă, fórĕ de Pelagianismŭ séu Semi-Pelagianismu, introdusŭ de şcólele iesuitice din Biserica romană. Puterea misterióssă şi divină încredinţată de Christos sacerdoţiuluĭ, de a lega şi deslega, dupre doctrina Bisericeĭ catolice de Orientŭ şi în conformitate cu doctrina primitivă a catolicismuluĭ nu póte să se întindĕ asupra sufletelor acum dispărute, cum crede în modŭ falşŭ şi pentru motive cu totul ne spirituale Biserica latină, de unde apoĭ emană doctrina sa cea anti-creştină despre indulgenţiile celor morţi. Acéstă putere a preutuluĭ şi a Episcopuluĭ catolicŭ nu trebue să se aplice, de cât asupra suferinţelor temporale, pentru care pĕcătosul se pocăesce, şi constrînsŭ se supune numaĭ în vieţa sa terestră. Invocaţiunea sânţilor este aicĭ preferată în sensul adevĕrată şi dogmaticŭ al tradiţiuneĭ creştine primitive. Idea dogmatică, ce trebue să ni formămŭ despre demnitatea cea înaltă a Maicei lui D-ţeŭ, profesată de Ortodocsie, sémănă cu doctrina conciliilor primitive ecumenice şi cu doctrina părinţilor şi a învĕţaţilor grecĭ şi latinĭ din primiĭ secuĭ aĭ creştinătăţeĭ. Sânta fecióră, Maica lui D-ţeŭ, nu este obĭectul unuĭ cultŭ idolatru, dupre cum se petrece în Occidentŭ, în urmarea definiţiuneĭ dogmatice despre concepţiunea (zemislirea) nemaculată, proclamată de Piu IX-le,

BIBLIOTECA
Mitropoliei Moldovei
și Bucovinei
S T U D I U M

Numărul și numirea Comunelor	Numirea Cătunelor saŭ Satelor	BISERICA cu HRAMUL
1. Stoicenii	. . . . .	Sântul Dimitrie
. . . . .	Pleşoiu . .	Adormirea . . .
. . . . .	. . . . .	. . . . .
2. Cremenarii Moşt.	. . . . .	Intrarea în biserică
3. Flămânda . . .	Bratia. . .	Sânţii Voevoḑi. .
. . . . .	Cocoru . .	Sântul Nicolae. .
4. Galicia . . .	Schitu Flăm.	Sânţii Apostoli.
. . . . .	Theiu. . .	Adormirea . . .
. . . . .	Galica . .	Sântul Nicolae. .
5. Olanu	Cioranu . .	Buna Vestire . .
. . . . .	Drăgoiu . .	Sânţii Voevoḑi. .
. . . . .	Alba . . .	Sântul Niculae. .
. . . . .	Peretu. . .	Cuv. Paraschiva .
. . . . .	Stoicănesci .	Adormirea . . .
. . . . .	. . . . .	. . . . .
6. Bârsoiu	Bârsoiu . .	Sântul Nicolae. .
. . . . .	Văcăria . .	Sântul Dimitrie .
. . . . .	Piscu Ursu .	Sânţii Ingerĭ . .
. . . . .	Hărbaru . .	Intrarea în biserică .
7. Urşii	Urşiĭ din dél.	Sântul Gheorghe .
	„ din val.	Adormirea . . .
8. Stoilestĭ	Gémăna . .	Sântul Nicolae. .
. . . . .	Udreni . .	Intrarea în biserică .
. . . . .	Stoil. în vale.	Buna Vestire . .
. . . . .	Têmplarĭ. .	Adormirea . . .
. . . . .	Stănesci . .	Sânţii Voevoḑi. .
9. Dăniceiĭ	. . . . .	Adormirea . . .
. . . . .	Dăniceii . .	Sânţii treĭ Ierarchĭ
10. Vitomireştĭ . .	. . . . .	Cuv. Paraschiva .
. . . . .	Bulimanu .	Sântul Dimitrie .
. . . . .	Treptenii. .	Sânţii Împăraţi .
11. Dobrescĭ . . .	Dobr. din val	Sântul Nicolae. .
. . . . .	„ din dél.	
12. Scheiu	. . . . .	Înălţarea D-lui. .
. . . . .	Gruiu Inalt .	Intrarea în biserică .
. . . . .	Mănicești. .	Sânţii Voevoḑi. .
13. Măcăiĭ	Sirieşti . .	
. . . . .	Val. Satul. .	Cuv. Paraschiva .
14. Cuca		

ul-Islam, precum și principiile religiunei, ce represintă, noi dămu aici rugăciunea acestui representantu mare al Islamismului:

«Dómne atot puternice! Indură-te spre noi și ne apĕră, căci suntem poporul tĕu credincios. Dómne a-tot puternice! Creatorul tuturor bunurilor! Intăresce brațul otomanilor, prin brațul tĕu zădărnicesce și nimicesce trufia și necredința ghiaurilor. Bine cuvĕntarea lui Allah și a profetului sĕ se reverse asupra capetelor credincioșilor. O Dómne! Intăresce pe servul tĕu, pe Sultanul, capul poporului tĕu iubit. Apără țĕra nóstră și mătură de pe tot pămĕntul pe necredincioșii, cari aŭ cuteḑat a ataca sigura și sfănta ta religie. Stergeo, Dómne tótă urma necredincioșilor ruși, bulgari și greci, cari umblănd în întunericul necredinței ca porcii în mocirle, sĕ cutezat a ridica mâna în contra poporului lui Mahomet. Deslégă alianța lor, risipesce-le trupele, strică armatele lor, răresce-le șirurile, sfărămă-le puterea și aruncă-i în fundul iadului. Trimete asupra capetelor lor mănia ta și bate-i, după cum ai bătut până acum pe toți duşmanii noștrii. Incurcă-le limbile și sângele curgă-le în șiróe, iar capetile lor să se rostogoliască la picióre le credincioșilor tĕi fii. Copii lor lasă-i orfani, femeile lor vĕduve, mamele lor aruncă-le în jale și incurcă-le mintea! Sterge tótă urma moscoviților, bulgarilor și francilor căci acestia sunt alianții lor și simpatiséză cu ei. Ingreuĕză-i cu nenumĕrate chinuri, ca să fie jertfe ale mănieĭ tale; nimicesce'i cu foc, cu sabie, cu naufragiŭ și cu ciumă, fómete și cutremur; ca sĕ li se despopuleze orașele. Trimite asupră-le pe toți demonii tĕi sugrumători; ca toți acești necredincioși să sufere de bólele de ochi și minte cu tot némul lor, ca să móră cu femeĭ și copii. Cadă mănia și furia ta asupră-le ca grindina. Facă-se ei și avuțiile lor prada acelora, cari cred în tine și în profetul tĕu Mahomet și cu cari să fie tot-dĕ-una favorul și bine cuvĕntarea lui Allah.

ARCH. **Enacénu**

No. pogoanelor de pământ ce posedă	No. Familiilor		De către cine este întreţinută Biserica	NUMELE şi PRENUMELE Preoţilor	Etatea	Cursul absolvit	Salariul pe an după Budget
	Familii	Suflete					Lei B
17 p.	270	850	de comună	D. Céurescu	40	Seminarist	100
17 p.	80	490	„	Vacantă		. . . .	
				. . . . .		. . . .	
	113	450	„	Dimitrie Gălicénn . .	46	Seminarist	100
17 p.	125	490	„	D. Păişescu	40	„	60
17 p.	30	150	„	Pr. G Duhovnicu . .	47	grămătic	60
			de stat	D. Iordănescu. . . .	50	Seminarist	600
	26	130	de comună	Vacantă		. . . .	
17 p.	115	459	„	D. Pârvulescu. . . .	45	Seminarist	40
	29	136	„	Vacantă		. . . .	
11 p	30	120	„	„		. . . .	
12 p.	48	201	„	„		. . . .	
17 p	54	230	„	„		. . . .	
	130	520	„	N. Ionițescu	22	Seminarist	50
				I. Popescu	68	grămătic	50
	50	200	„	Vacantă		. . . .	
6 p.	10	50	„	„		. . . .	
	100	400	„	Pr. M. Hristescu . . .	40	Seminarist	40
	20	80	„	Pr. Const. Cojocaru . .	37	„	40
	100	476	„	Vacantă		. . . .	
	100	478	„	Pr. D. Florescu . . .	28	„	50
	60	300	„	Vacantă		. . . .	
	52	260	„	Pr. Niculae	72	grămătic .	50
	98	490	„	Pr. D. Zamfirescu. . .	37	Seminarist	40
	30	150	„	Vacantă		. . . .	
	42	210	„	„		. . . .	
	28	146	„	Ion Stanescu	45	grămătic	60
	100	500	„	M. Popescu	23	Seminarist	40
	100	493	„	Pr. N. Theodorescu . .	50	„	60
	70	350	„	Vacantă		. . . .	
17 p.	50	250	„	„		. . . .	
17 p.	79	395	„	„		. . . .	
17 p.	75	375	„	„		. . . .	
	66	330	„	Pr. Ion Petrescu . . .	49	Seminarist	40
17 p.	35	175	„	G. I. Gruianu. . . .	38	„	40
	9	45	„	Vacantă		. . . .	
	70	350	„	I. Grigorescu	45	grămătic	60
	100	500		I. Dinu Florea			

Autorii de opere religióse, carii voru trimite la Redacţiunea acestui jurnalu câte unu esemplaru, vor avea dreptul la trei publicaţiuni din partea fotei, şi de va fi trebuinţă se va publica şi o scurtă analisă asupra operei.

A eşit de sub typar: *Elemente de Gramatica limbei Ebraice*, de *N. Nitzulescu*, prima operă de felul acesta în limba Română, asupra careia atragem atenţiunea celor ce voiescu a se ocupa cu studiul limbei ebraise.

Depositul la autor, Bucuresci, Strada Olimpul No. 1.

BISERICA

ORTHODOXA ROMANA.

JURNAL PERIODIC ECLESIASTIC.

ANUL IV. — No. II.

NOEMBRE

TABELA MATERIEI

I. Creştinismul în Dacia 65. — II. Vorbirile Preotului de sat către poporenii sei 82. — III. A XIV-a Vorbire 88. — IV. Prea sânţitul Ghenadie Episcopul Eparchiei de Argeşu. 95. — V. Câte-va cuvinte asupra propunerei religiunei în scólele primare urbane şi rurale 96. — VI. Despre Sântul Niceta 103. — VII. Prudenţa 113. — VIII. Chronica Ecclesiastică 111. — IX. Statistica ecclesiastică a eparchiei Argeşu 17.

BUCURESCI

TYPOGRAPHIA CURŢII, (LUCRATORII ASSOCIAŢI), F. GÖBL

12, Pasagiul Român, 12.

1877.

Abonamentele se facu pe unu anu. Preçul abonamentului pe anu, transportatu *jurnalul* la domiciliul abonaţilor, este de 12 lei plătiţi in doue semestre, la inceputul fie-carui semestru. Abonaţii trebue să platésca nici un ban mai mult, de cât preçul abonamentului de 12 lei pe an, în interiorul ţerei.

Abonaţii, carii nu vor primi numerele regulat, vor reclama la Protoiereu, şi în casu de a nu primi indestulare, vor reclama d'a dr tul la Redacţia jurnalului.

Pentru streinătate se va calcula portul în plus.

Abonamentele se facu la Redacţia jurnalului strada Cuza-v No. 28, în capitală; ér în districte la Protoierei şi la biurourile p stale.

Scrisori nefrancate nu se primescu la Redacţie.

La redacţiune se afla esemplare complecte de ale Jurnalului p anii II şi III-le, iar pentru anul I redacţiunea dispune numai de No. IV inainte. Preţul fie-cária broşure lunare, transportată la d micilin este de 1 leu.

ANUL IV. BUCURESCI, NOEMBRIE 1877 No. 2.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANA"

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

« Predică cuvêntul »
II Tim. IV. 2.

CRESTINISMUL IN DACII

și

CREȘTINAREA ROMANILOR

(Urmare veḑi No. I anul IV)

Trecênd la vieța politică a Românilor din epocha, ce ne ocupă, vomŭ insista mai mult pentru importanța ei cea mare și vomŭ cănta, ca să determinămŭ cât se va putea de aprŭatŭ acestŭ rolŭ al Românilor din secŭlul al XII, fiind că de la acesta atărnă klar viéța politică posterióră a Românilor, adecă înființarea principatelor Moldovei și al Munteniei, precum klar și viéța lor religiósă. Să începemŭ decĭ cu frații Asan și Petru, pentru ca să vedemŭ ce aŭ făcutŭ ei și succesorii lor în respectul politicŭ în drépta Dunărei.

Chronicarul românŭ Șincai pretinde, că înființatorii Regatului al doile Romăno-Bulgarŭ — Petru și Asan, aŭ fostŭ din familia comitopolilor, derivându-și originea prin Samuel, regele Bulgaro-Românŭ (1). Că în adevĕr, Petru și Asan sŭntŭ descoboritorŭ din Samuel, unul din cei patru comitopoli, acesta se probezĕ și prin o scrisóre a lui Papa Inocentiŭ III, numindŭ pre Petru și Samuel *strĕbunii lui Ioniță*, fratele Petru și Asan (2). Dar pre noi aici,

(1) Chronica Romanilor Șincai Tom. I. pag. 220. Vedĭ și acestu studiu mai sus pag. 92 - 94

(2) Gesta Innocentii III. No. La o scrisóre a lui Ioniță Papa Inocentiu respunde: « Petisti vero humiliter, ut coronam tibi Eccl. sia Romana concederet, sicut illustris memoriae Petro et Samueli et aliis progenitoribus tuis in libris tuis legitur concessisse = Aĭ cerutŭ decĭ ei umilință, ca Biserica Romană să-ți acorde ție coronă, pre cum se citesce în cărțile tĕle, că li s'a concedatu celor de bună memorie, ilustrilor Petru și Samuel, strĕbunilor tĕi (veḑĭ și Mag. ist. T. I pag. 56).

ANUNCIU

In virtutea art. 8. din regulamentul sf. Sinodŭ pentru înființarea jurnalului bisericescu, comitetul redactoru al jurnalului «BISERICA ORTHODOXĂ ROMANĂ», face cunoscutŭ tutulor persónelor competinte în materiĭ theologice, că, se primescŭ la redacțiune articule, pentru care domniĭ colaboratorĭ vor primi o remunerațiune

Pentru ca articulele să fie primite și publicate, domniĭ colaboratorĭ vor avea în vedere :

1, Ca în privirea materieĭ, ce vor voi a trata, să se conformeze cu programa sf. Sinodŭ, prevedută la art. 6 din regulamentul pentru jurnalul bisericescu, care e publicatŭ în No. I-iŭ din Octombrie 1874 ;

2. In privirea limbeĭ și a stiluluĭ se vor conforma cu art. 9 și 10 din acelașĭ regulamentu ;

3, In privirea ortografieĭ vor căuta a fi cât se va putea maĭ simplă și maĭ ușóră de citit.

Remunerațiunea domnilor colaboratorĭ pentru articulele publicate se va face pe cóla de presa a jurnalului, precum și pe fracțiunĭ din cólă.

Remunerațiunea va fi :

1, Pentru articulele de lectură ușóră și predicĭ 40 l. n. pe cólă ;

2. Pentru articulele de coprindere sciințifică, în care materiele vor fi desvoltate maĭ ales în modu istoricŭ, 60 l. n. pe cólă ;

3, Pentru articulele relative la istoria și literatura eclesiastică a Bisericeĭ române, 100 l. n. pe cólă ;

Articulele primite la Redacțiune și nepublicate se vor arde.

Aprețiarea articulelor, în virtutea art. 8 din regulamentŭ, este reservată comitetului redactoriŭ.

să ascultămŭ pre Acropolitul, care continuă, ţicĕnd: Ἐντεῦθεν οὐκ ὀλίγα πράγματα Ῥωμαίοις ἐκ Βουλγάρων ὑπῆρχεν. Ἀλλὰ καὶ τοῦ βασιλέως Ἰσαακίου ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀλεξίου τυφλωθέντος, καὶ αὐτοῦ δὲ τῶν Ῥωμαίων σκήπτρων ἐπειλημμένου, πόλεμοι πάμπολλοι τοῖς Ῥωμαίοις παρὰ τῶν Βουλγάρων ἐγένοντο περὶ τὰ μέρη τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ Βερόης, ἔνθα καὶ ὁ πρωτοστράτωρ Καμύτζης ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἁλοὺς μαχόμενος . . . = De aicĭ nu puţine rĕutăţi s'aŭ facutŭ Romanilor (Bizantinilor) din partea Bulgarilor. Şi orbitŭ fiind Imperatorul Isaac de cătrĕ fratele seŭ Alecsie şi tot el (Isaac) perdĕnd sceptrele Romanilor (Bizantinilor), o mulţime de resbóle aŭ suferitŭ Romani (Bizantinii) de la Bulgarĭ în părţile Filipupolului şi a Beroei, unde şi campoducele Camiţa a fostŭ prinsŭ de cătrĕ Bulgarĭ în luptă » (1).

Nu-mai puţin atestă şi Choniat cuceririle lui Asan, făcute în favórea întinderei deviitorului seŭ statu, când el se esprimă: « Ὅθεν οὐδ' ἠγάπων εἰ τὰ ἑαυτῶν ἔχουσι σώζειν καὶ τὴν τῆς Μυσίας μόνην περιβαλοῦνται τοπάρχησιν, ἀλλ' εἰ μὴ καὶ τὰ Ῥωμαίων μέγιστα ὅλαφουσι καὶ τὴν τῶν Μυσῶν καὶ τῶν Βουλγάρων δυναστείαν εἰς ἓν συνάψουσιν ὡς πάλαι ποτὲ ἦν οὐδαμῶς ἠνείχοντο.=Şi nu li plăcea numaĭ, ca să pótĕ a-şĭ conserva locurile lor, şi să câştige numaĭ administraţiunea Mysiei, dar vătămaŭ fórte mult şi locurile Romanilor (Bizantinilor) şi nu se îndoiaŭ cât de puţin, că vorŭ uni la unŭ locŭ puterea Mysilor şi a Bulgarilor, precum a fostŭ încă o dată » (2) Şi mai jos tot Choniat adauge: Οἱ μέντοι Βλάχοι τῷ ἀεὶ νικᾶν Ῥωμαίους ὑφορώμενοι, καὶ πλοῦτον ἀφθονον καὶ παντοῖον ὁπλισμὸν ἐκ τῶν Ῥωμαίων λαφύρων περιβαλλόμενοι, ἀκατάσχετοι τοῦ λοιποῦ ταῖς ὁρμαῖς ἐγεγόνεισαν, καὶ οὐκέτι κώμας καὶ ἀγροὺς ἐλῄζοντο ἐπιόντες, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν εὐπύργων ἐφοπλίζοντο πόλεων. Τήν τε οὖν Ἀγχίαλον ἐξεπόρθησαν καὶ τὴν Βάρναν παρεστήσαντο καὶ κατὰ τὴν Τριάδιτσαν ἀφικόμενοι, ἥ ἐστιν ἡ πάλαι λεγομένη Σαρδική, τὸ πλεῖον αὐτῆς μέρος ἠφάνισαν, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ Στουμπίον τῶν ἐνοικούντων ἐκένωσαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Νέστον ἀφικόμενοι λείαν κἀκεῖθεν οὐκ ὀλίγην ἀνθρώπων τε καὶ ζώων ἐπεσπάσαντο.=Deci

(1) G. Acropolitae. Annales, cap. XII.
(2) N. Choniatae De Isaacio Angelo, lib. I cap. VI.

după ce am arătatŭ mai sus motivul, ce a provocatŭ pre Petru și Asan la rescólă contra Bizantinilor, și după ce am desfășuratŭ și modul, cum acești doi frați aŭ resculatŭ pre poporul românescŭ, ne interesézĭ mai ales vĕța lor politică și organisațiunea, ce oĭ aŭ sciutŭ să dea Regatului al II-le Românо-Bulgarŭ, pre care aŭ pututŭ mai târdiŭ să-lŭ lovéscĕ numaĭ Imperiul Osmanilor.

Incunjurați Petru și Asan de o națiune, cum o numesce Pachimer (1), compusă « din bărbați deprinși cu luptele », ei se concentrézĭ în orașul Tărnova și de acolo ascéptă pre Imperatorul Isaac Angel, ca prin dînsul să probeze Bizantinilor, că decoboritorĭ lui Traian și Aurelian nu sŭntŭ barbarĭ, și că eĭ sciŭ a se lupta și a organiza mult mai bine, decât Imperiul, acum putredítŭ de corupțiune. Și pentru ca să nu ni se împute părtinirea, să lăsămŭ pre Acropolitul, ca să vorbéscĕ: « τῷ τοι καὶ ὁ Βασιλεὺς ἀγαναχτήσας Ἰσαάκιος τὸ τῶν Ῥωμαίων ἅπαν συναγαγὼν εἰς ἓν στράτευμα, κατ' αὐτῶν ἐχώρει. Τὴν γοῦν παράλιον παριὼν καὶ διὰ τῆς Μεσημβρίας πόλεως τὴν ὁδὸν ποιησάμενος ἔσω τοῦ Αἵμου γίνεται. Ὁ δὲ Ἀσὰν μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν στρατεύματος ἐντὸς τοῦ πολιγνίου οὗ δὴ τὸ ὄνομα Στρίναβος εἰσέρχεται, ἔνθα καὶ τὰς σκηνὰς ποιησάμενος ὁ Βασιλεὺς Ἰσαάκιος τοὺς Βουλγάρους ἐπολιόρκει· καταστρατηγεῖται δὲ παρ' αὐτῶν. = De aceste (cuceririle lui Asan) supĕrăudu-se Imperatorul Isaac, și adunând la unu locŭ tótă armata Romanilor (Bizantinilor), a mersŭ în contra lor. Decĭ trecêndu pre lîngă malul mărel, și făcêndu-și trecerea prin orașul Mesimvria, a ajunsŭ în interiorul muntelui Emŭ. Iar Asan cu óstea de sub dînsul intră în orășelul, ce se klamă Strinav (2), aicĭ tăbărise, de a bate pre Bulgarĭ și Imperatorul Isaac ; se învinge însĕ de acestia » (3).

Și scăpând prea puținĭ de aĭ Imperatorului din lupta de la Strinav și acestia golĭ și fŏrĕ de odórele imperiale, care aŭ fostŭ multe la numĕrŭ și de unŭ preçu mare, Bizantinĭĭ aŭ trebuitŭ să pérdĕ Mysia întregă și să lase tóte locurile la dispositiunea lui Asan. Dar

(1) G. Pachymeris. De Andronico Paleologo lib. I. cap. XXXVII.

(2) Strinav, Trinav, Turnav, și Ternav este orașul Tărnova de astădĭ. Acesta era orașul celŭ mai forte din Mysia, întărităŭ cu fortificațiunĭ atât artificiale, cât și de la natură. El se mai numĭa și Turnavul, pentru turnurile și forturile, ce-lu încunjurau. (Μελετίου Γεωγραφία §15).

(3) Georgii Acropolitae. Annales, cap. XI.

г(ра)довѣхъ и клисурахъ запрѣтенна, и(я) да си ходятъ и купуятъ и продаватъ бес печѣли ѣ(к)о и всемѣрнии любогнии госте царьства ми кто ли имъ спакости о том либо или на клисурѣ или нафоросѣхъ или гд(ѣ) л(и)бо прѣзъ законъ о кумерки, то да е вѣстъ, тои е противникъ царьству ми, и милости не щетъ (и)мѣти (в) я велик(я) .... ме оргия патитъ ... ми †.

† Асѣн(ъ)... Б(лъгар)о(мъ) и Грькомі †.

« † А датѹ імперѧтіа mea acéstă chotărire (1) întregeĭ ţerĭ a Dubrovcianilor, iubiţilor şi credincioşilor ospeţi aĭ împărăţieĭ mele, ca unde vorŭ umbla prin tóte ţerele împărăţieĭ mele cu orĭ-ce negoţŭ, séu ducênd, séŭ .... (2) séu orĭ-ce cumpărăturĭ aducêndŭ, şi pênĕ la orĭ-ce pământŭ, seŭ ţéră ar ajunge, séu pênĕ la Vidin, seŭ Branicev şi de ar ajunge şi pênĕ la Belgrad, séu pênĕ la Turnova şi preste tótă (ţéra) transmuntenă .... (3) séŭ decă vorŭ merge pênĕ la Preslava, seŭ la locurile de cărbunĭ (4) seŭ pênĕ la ţéra cralului, séŭ a Borustenului (5), seŭ în Drina seŭ în Dimot, séŭ în ţera Scopieĭ, seŭ Priep, séŭ în ţéra Devol, séŭ în pământul Albanezilor, seŭ vorŭ merge în Solan, pretutindenea să cumpere şi să vêndĕ liberĭ, fórĕ de tótă supărarea, şi să nu fie opriţi prin tóte ţerile împărăţieĭ mele şi prin tóte oraşele şi satele, eĭ să umble, să cumpere şi să vênde forĕ de supărare, ca nisce credincioşĭ şi iubiţi ospeţi aĭ împărăţieĭ mele. Şi cine li va face lor nemulţemire în ceva, séu prin sate, séŭ prin oraşe (6), séŭ orĭ-unde alurea, în contra legeĭ de comerçŭ (7), unul ca acela să scie, că el este contrariu împărăţieĭ mele, şi îndurarea să nu caute, dar resbunare mare pentru acésta .... va păţi urgie .... din partea mea (8).

(1) In originalŭ aicĭ se vede unu terminŭ din administraţiunea bizantină; şi acésta probézĕ, că Statulŭ, din noŭ înfiinţatŭ, îi lipsiaŭ terminiĭ. Ο ριγμός=chotărire este vorbă grecéscă.

(2) Aicĭ este vorba женя pre carea, decă o vomŭ traduce cu femee, nu are niciunu sensŭ. De acea noĭ o lăsamŭ netradusă.

(3) Dêcă luămŭ, ca locu de emitere a acesteĭ chotărărĭ, Turnova, adecă capitala Regatuluĭ, atuncĭ prin ţéra transmuntenă, trebue să înţelegemŭ locurile de preste Ĕu. De unde urmézĕ, că încă Asan îşĭ trecuse chotarele imperiuluĭ seŭ preste muntiĭ Ĕu.

(4) Aicĭ Asan trebue să înţelége locurile cu mine de cărbunĭ din Balcanĭ.

(5) Ore este cu putinţă, ca aicĭ să înţelegemŭ ţéra de lângă Boristen, seŭ Dniprul de astădĭ?

(6) Aicĭ originalul se servesce de unu terminŭ ungurescu форосъ séŭ varoşŭ, cetate.

(7) Vorba кумерки este latină, séŭ póte românéscă, — comerçŭ.

(8) Aceste espresiunĭ sûntŭ, dupre părerea nostră, curat românescŭ.

Vlachii, mândrindu-se, că învingŭ tot-de-una pre Romanĭ (Bizantinĭ), și umplêndu-se de avuțiĭ luĕsóse și de totŭ felul de arme din prădile Romanilor (Bizantinilor), aŭ devenitŭ de acum ne'nvinși în incursiunĭ, și năvălind, apucaŭ nu numaĭ sate și ogóre, dar se luptaŭ și în contra orașelor bine fortificate. Anchialul l'-aŭ distrusŭ, Varna au încunjurat'o, și ajungênd pênĕ la Triadița, adecă ḑisa o dată Sardica. aŭ distrusŭ cea mai mare parte a eĭ, și Stumbiul însuș l'-aŭ golitŭ de locuitorĭ, dar ajungênd și pênĕ la Niș, aŭ apucatŭ și de acolo prada de ómenĭ și animale nu micĕ (1). De unde vedemŭ, *că frații Petru și Asan nu s'a mulțemitŭ nu maĭ cu Mysia*, carea, dupre cum nĭ spunŭ autorilĭ bizantinĭ, *era de dreptŭ a lor, adecă locuită de Românĭ, ci eĭ, unind locurile Românilor cu ale Bulgarilor, și aŭ întinsŭ dominațiunea preste ambele laturĭ ale muntelui Emŭ, și aŭ fundatŭ unŭ Regatŭ în Mysiile veke, pre care succesorii lor, cum vomŭ vedea, l'a întinsŭ de la Marea Negră pênĕ la Adriatica și de la Varna și Anchialŭ pênĕ la Triadița, seŭ Sardica veke.*

Să citămŭ aicĭ și unŭ documentŭ klar al luĭ Asan, care are totă importanța atât din punctul de privire al întinderei Regatului seŭ, cât și klar pentru vieța politică a Românilor din aceste timpurĭ. Din documentul acesta se vedŭ drepturile de comerçu, ce Asan acordă Dobrovcianilor prin totă întinderea Regatului seŭ, cât klar și locurile, pênĕ unde se întindea stăpânirea luĭ Asan. Eca cuprinderea documentului: *anul* 1186 — 1196.

† Дава царьство ми оризьмо си хорѣ всей Дѧбровничкѣн. любовным (в)севѣрнымъ го(стемъ) царьства ми, да іаду ходять по всей хорѣ царьства ми скупля каквя (ли)бо, или нося или женя, или купня каквя либо носять, и до коіа либо землѣ или хоры доидя, или до Бѣдынѣ или Браничьва и Бѣлграда доидять, или до Трънова и повсему Загорну (и)л(и) до (П)ряслав(а) или карвунскыѣ хоры придять, или кръпостѣй хорѣ или борунс(тѣ)н или во Дринъ и в Димотъ или в скопьскыя хоря или прилѣ(п)скыя или в Дѣволскыя хоря или в земя арбанаскыя или в Соланъ идять, по всяду да си куповая и продаваять свободно безъ всѣкоя пакости, да не имая(т)ъ по всѣхъ хорахъ Царьства ми и

(1) N. Choniatae De Isaacio Angelo, lib. III, cap. IV.

pune mâna pre frânele guvernului; el se luptă contra Bizantinilor, cariĭ, instigaţi de Ivanc, nimicescŭ tractatele şi caută a sfărâma şi Regatulu al doile Românо-Bulgarŭ; (1) şi tot acestŭ Petru a trebuitŭ să caute a feri Regatul Românо-Bulgarŭ şi de pretenţiunile unui al doile aspirantŭ la tronul luĭ Asan, cu numele Chrisŏ séu Crişu, de naţiune tot Românŭ (2). In genere vorbind, *Petru fratele luĭ Asan, a administratŭ singurŭ regatul Românо-Bulgarŭ în timpŭ de patru anĭ, adecă de la 1195 până la 1199, fără a modifica nimicŭ din organisaţiunea luĭ.*

La anul 1199, séu dupre Şincaĭ la 1200 (3), se sue pre tronul Regatului Românо-Bulgarŭ Ioniţă, al treile frate al luĭ Asan, când acum încetase din viéţa şi Petru, din mâna altui trădătorŭ, pre care Chonicariĭ bizantinĭ nu-lŭ numescŭ (4). Ioniţă, ca celŭ ce a fostŭ tot de-una împreună cu Asan, şi care, nu e curios, a luatu parte şi la organisaţiunea Statului Românо-Bulgarŭ, se distinge de fratele séŭ celŭ maĭ mare, Asan, prin caracterul séŭ, dar în respectul vieţeĭ politice continuă a desvolta numaĭ opera luĭ Asan. Remâuêud acum de la Asan şi Petru unŭ Statu propriu, în care intrau ambele Mysiĭ cu o parte din Tracia şi Macedonia, luĭ Ioniţă i presta, ca pre calea cuceririlor să-şi asigure bine Statul şi să rotunjéscŏ chotarele luĭ. De aĭcĭ apoĭ Ioniţă fu nevoitŭ, ca să ţiné maĭ multe resbele cu vecinĭ, spre rotunjirea Regatului séŭ şi rădicarea luĭ la rangul de Imperiu. De altă parte, Ioniţă a trebuitu să se ocupe şi de laturea administrativă a Imperiului şi cu modul acesta să caute a'şĭ asigura şi regula Imperiul şi pre acestă cale. Dar maĭ special:

Maĭ întaiŭ, în respectul caracteruluĭ Ioniţă diferŏ de fratele séŭ Asan. Noĭ am vĕdutŭ maĭ sus, că Choniat presintă pre Asan, ca pre unŭ omŭ de unŭ caracterŭ durŭ şi îndrăsneţŭ. Pentru Acropolitul însŏ Ioniţă se presintă, ca unŭ omŭ barbarŭ şi fórte réŭ. El dice: « Ἀντάμυναν οὖν, ὡς ἔφασκεν, ἐποιεῖτο τὸν ὂν αὐτῷ

(1) Nicetae Choniatae De Alexio Angeli. lib. II, cap. VI.

(2 Nicetae Choniatae De Alexio Angelolib III, cap. I, II şi IV. Choniat îlŭ numesce Chris; iar noĭ credemŭ, că trebue să se fi numitŭ Ch. (K) rişu. (N. Choniate De Alexio Angeli cf. lib. II, cap. III.)

(3) Chronica Romanilor Tom. I, pag. 231.

(4) N. Choniatae De Alexio Isacii Angeli fr. lib. I capit. VI. Aici se vorbesce despre mórtea luĭ Petru, precum şi administraţiunea luĭ.

Sêmnătura lui Asan în originalŭ stă:

Asan Bo și al grecilor (1).

Acestŭ documentŭ autenticŭ al lui Asan ni arată, că Regele Românо-Bulgarilor se ocupa și de partea administrativă a țerei sêle, de și totŭ timpul în era absorbitŭ cu diversele resbele pentru lățirea și recunóscerea Regatuluĭ seŭ. El, stăruind în luptele cu Bizantinii, de a lărgi chotarele imperiuluĭ sĕŭ, sĕŭ dupre espresiunea lui Choniat, de a cuceri nu numaĭ Mysia, dar și Bulgaria, se ocupa și de partea administrativă, dând drepturĭ Dubrovcenilor, de a duce comerçul în Statul Românо-Bulgarŭ și a se bucura de tote libertățile atât în cumpărare, cât și în vindere preste tótă întinderea Regatului Românо-Bulgarŭ. Cu o vorbă, Asan pentru istoria Românilor din drépta Dunărei este o persónă nu numaĭ cu calităț de bunŭ militarŭ, dar și de administratorŭ.

Nu mult lusĕ s'a bucuratŭ Asan de ostenelele sêle, și a administratŭ țera, cucerită de dînsul, împreună cu fratele seŭ Petru. Administrând el în partea despre vestŭ a Regatuluĭ cu capitala în Turnova, iar Petru în cea despre Ostŭ, cu reședința în Pereslava și Provatele, móre la anul 1195 din mânele infame ale unuĭ vĕrŭ al seŭ, numitŭ Ivanc. Acest Ivanc, dupre cum ni spunŭ chronicariĭ bizantinĭ, era unŭ omu de multe calităț militare, care a luatŭ parte cu Ioniță, fratele lui Asan, la multe din luptele lui Asan cu Bizantinii. Dar întrând în relațiunĭ de adulteriŭ cu sora femeeĭ lui Asan, ajungŭ lucrurile pĕnĕ acolo, că Ivanc, trebuind să fie pedepsitŭ de către Asan pentru o asemine faptă necreștinéscă, împunge pre Asan cu sabia, cea adusă întradins, și dupŏ o luptă cu Bizantinii de noĕ anĭ, Asan móre, lăsându-și Regatul neregulat. (2)

Celŭ, care avea maĭ multe drepturĭ asupra Regatuluĭ lui Asan, era fratele sĕŭ Petru, care guvernase împreună cu Asan, și care luase parte la tóte ostenelele înființăreĭ și ale organisăreĭ Regatuluĭ. Și în adevĕr, că Petru ține peptŭ lui Ivanc în tóte încercările lui, de a

(1) Monumenta Historica slavorum meridionalium. Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae. Ivan Cuk. Sakcinski cart. III, pag 181. (1876). Editorul acestuĭ Documentŭ, D. Sakcinski, îndeplinesce vorba scurtată din documentu B(ŭlgar)o(m), adecă al Bulgarilor, dar Bo póte să fie suplinitŭ și prin B(lach)o (m), adecă al Blachilor, și noi presupunemŭ acesta cu atâta maĭ multŭ, căcĭ prin documentŭ nu se face niciŏ mențione despre Bulgarĭ, iar Asan, noĭ am vĕdutŭ, că el era Domnul Vlachilor, și resculă s'a făcutŭ de către Vlachĭ etc.

(2) N. Choniatae De Alexio Isaacii Angeli fr. lib. I, cap. V și VI. G. Acropolitae, Annales cap XII.

σὸν, ἀποδρὰς δὲ, ὡς πρὸς τὰ οἴκοι πάλιν ἀφίκετο. οὐκ ἐξ ἀντιθέτου τῷ τεθνεῶτι Ἀσὰν τὰ Ῥωμαίων ἔκειρε προνομεύων. Ἡ γὰρ φύσις καὶ τοῦτῳ οὐδὲν τι πρὸς τὰ ἡμέτερα διεβράβευσε μέτριον.=Iar *domnia caută spre Ioan*, al treile frate. Atunci Petru a luatŭ pre fratele seŭ Ioan. ajutătorŭ în ostenele şi împărţitorŭ al împărăţiei, care în de ajunsŭ s'a înveitŭ cu Romanii (Bizantinii). cât a avutŭ Imperatorul Isaac a lupta contra Myşilor (1), dar fugind, s'a dusŭ iarăşi la ale séle, şi nu în contra mortului Asan, prădând, strica (provinciile) Romanilor (Bizantinilor). Pentru că natura şi acestuia nu i-a acordatŭ nimicŭ mĕsuratŭ în raportŭ către ale nóstre ». (2) Din acestŭ citatu al lui Chouiat se vede, că Petru a avutŭ de ajutătorŭ pre fratele seŭ Ioniţă îndată după mórtea lui Asan, aşa precumŭ şi Asan l'a avutu pre dinsul; şi că numai la 1199, după mórtea lui Petru, Ioniţă a remasŭ singurŭ Domnitoru preste Regatul Româno-Bulgarŭ. De altă parte, se mai înveděză, că în faţa tuturor pretendenţilor la domnie, poporul şi boerii ţerei aŭ datŭ preferinţă lui Ioniţă, ca celŭ ce era mai apropietŭ de Asan şi tot-o-dată şi celŭ mai capabilŭ pentru realisarea planurilor lui în respectul Regatului Româno-Bulgarŭ.

Nu credemŭ de prisosŭ, a face aici menţiune, că regele Emeric al Ungurilor contestéză către Papa Inocenţiu al III le lui Ioniţă dreptul de Rege al Româno-Bulgarilor şi într'o scrisóre către numitul Papă, Emeric, la anul 1204 ḑice, că Ioniţă nu are nici o ţéră preste carea să domnéscĕ. La acestă contestaţiune Inocenţiu III-le îi respunde: « Măcar că aĭ scrisŭ, că numitul Ioniţă nu este Domnŭ al vre unei ţĕri, de aŭ şi cuprinsŭ o parte din ţéra ta, altă parte din ţéra altuia, şi numai penĕ la o vreme le ţine cuprinse, de unde te miri, că pre unŭ apriatŭ inamicŭ al teŭ, ne'ntrebându-te, aşa în grabă voimŭ să-lŭ încoronămu craiŭ; totuşi (ci ertă) almintrelea stă lucrul, despre o parte, fiind că nu ştiĭ deplin adeverul; căci în veciĭ trecuţi mulţi craĭ s'au încoronatŭ în Bulgaria de scaunul apostolicescŭ, precum Petru, Samuel şi alţiĭ după dînşiĭ.....Dară cu vreme împuternicindu-se Greciĭ, Bulgarii şi-aŭ perdutŭ împĕrăţia,

(1) Aici Choniatul face alusiune la şederea lui Ioniţă în Constantinopolŭ, unde se vede, că el luase óre-care angajamente faţă cu Bizantinii.

(2) N. Choniatae De Alexio Isaacii Angeli cf. lib. I. cap, VI.

σοντο πρὸς Βουλγάρους κακῶν ὁ βασιλεὺς Βασίλειος, καὶ καλεῖσθαι μὲν ἔλεγεν ἐκεῖνον Βουλγαροκτόνον, Ῥωμαιοκτόνον δὲ ὠνόμαζεν αὐτόν. = Si dicea, că el își resbună pentru relele, ce Imperatorul Vasilie a făcutŭ Bulgarilor, și adaugea, că pre cum acela s'a numitŭ Bulgaroctonŭ (sĕŭ ucigĕtorŭ de Bulgari) așa și el se numesce pre sine Romeoctonŭ (sĕŭ ucigĕtorŭ de Bizantini). (1) Si mai jos: « ἦν γὰρ καὶ ἀληθῶς ὡς οὐδέποτε τῇ Ῥωμαίων τοσαῦτα παρὰ του ξυνέβη κακά, ὡς καὶ ὄνομα τεθῆναι τοῦτο ἐκ τούτου τὴν ἐπίκλησιν ἔχον. Σκυλοϊωάννης καὶ γὰρ ἐπεκλήθη τοῖς πᾶσι. Τὸ γὰρ τῶν Σκυθῶν γένος ἰδιοποιησάμενος καὶ κοινωνήσας αὐτοῖς συγγενείας καὶ τρόπου μεταλαχὼν ἐκ φύσεως θηριωδεστέρου, φόνοις ἐνετρύφα Ῥωμαίων.=Și în adevĕr, că nicĭ-o-dată și nicăirĭ Romanilor (Bizantinilor) nu li s'a intâmplatŭ din partea cuĭ-va atâtea rele, așa că el avea o supra-numire și numele i se combinase luĭ din câne; căcĭ se numia de toți Skiloian, sĕŭ câuele de Ioan » (2). Perfidia Bizantină, disprețul și chiar ura lor contra Vlachilor a făcutŭ din Ioniță, *ca el să urmărescĕ interesele Statuluĭ seŭ fore de ședire.* Poporul însĕ românescŭ nu avea ast-felŭ de privirĭ asupra luĭ Ioniță; căcĭ el l-a datŭ supranumirea de calo-Ianĭ, sĕŭ Ioan cel bunŭ și — acĕstă numire i se recunósce luĭ Ioniță și chiar prin actele diplomatice.

Insuși actul suireĭ luĭ Ioniță pre tronul Regatuluĭ Românо-Bulgarŭ meritĕ din partea nóstră tŏtă atențiunea și chiar ni presintă și unŭ mare interesŭ în cela, ce privesce alegorea luĭ. Choniatŭ, vorbind despre mórtea luĭ Asan, dice pentru Ioniță: « Ἡ δὲ ἡγεμονία βλέπει πρὸς Ἰωάννην τὸν τρίτον τῶν ἀδελφῶν. Τότε δ'οὖν ὁ Πέτρος συλλήπτορα τῶν πόνων καὶ μερίτην τῆς δυναστείας Ἰωάννην προσελόμενος τὸν ὁμαίμονα, ὃς ἐφ' ἱκανὸν ὠμήρησεν ἐν Ῥωμαίοις ἡνίκα εἶχε βασιλεὺς Ἰσάακιος διεσεύσας κατὰ Μυ-

(1) G. Acropolitae Annales cap. XIII, Mare în adevĕr, trebue să fi fostu indignațiunea luĭ Ioniță contra Bizantinilor, când el sciea disprețul lor pentru streini și perfidia, cu care s'a purtatŭ în relațiunile lor cu Asan. De altă parte în Constantinopolu, precum și în tŏtă Imperiul Bizantinŭ, mórtea Bulgarilor și a Vlachilor era decretată încă de la 1019 de către Imperatorul, Vasilie Bulgaroctonul, care în templul Sosteniilor a atârnatŭ unŭ decretŭ imperialŭ, unde se dicea: « Ori-câte a dispusŭ acela Basiliŭ Bulgaroctonul, în monastirea Sosteniilor, după-aceste să se pedepsiască și Vlachiĭ, adecă să se nimicĭască (N. Choniatae De Isaacio Angelo lib. I, cap. VI.)

(2). Idem. ibidem.

nici-o-dată măcar o învingere mică nu li-a surîsŭ Romanilor (Bizantinilor) şi nici li s'a presentatŭ vre unŭ semnŭ de trofeŭ (1). Se póte deci afirmă, că despre Bizantinŭ Ioniţă ar fi pututŭ fórte lesne, să-şĭ strămute capitala Imperiuluĭ seŭ din Tîrnova la Constantinopolŭ; dar el la Sudul Regatuluĭ seŭ trebuĭa să lupte cu Latinĭĭ, ce inundase Imperiul şi ocupase şi Constantinopolul, iar la Nord-Vestŭ cu Ungurĭĭ, carĭĭ îl disputaŭ o parte din Serbia de astă dĭ.

Mai âutălu în respectul resbeluluĭ luĭ Ioniţă cu Latinĭĭ, eca ce dice Acropolitul: «Μὴ βουληθέντων δὲ τῶν Ἀδριανουπολιτῶν ὑπὸ χεῖρα γενέσθαι τῶν Ἰταλῶν, ἐκστρατεύουσιν οἱ Ἰταλοὶ κατ' αὐτῶν, αὐτοῦ τε τοῦ βασιλέως Βαλδουΐνου συνόντος αὐτοῖς καὶ τοῦ τὸν τόπον τοῦ δουκὸς ἐπέχοντος Βενετίας ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει· Εἰς στενοχωρίαν γοῦν οὐ μικρὰν ἐλθόντες οἱ τοῦ Ἀδριανοῦ οἰκήτορες ἀποστέλλουσι πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Βουλγάρων Ἰωάννην, ἵνα συνάρηται τούτοις καὶ τοῦ ἐπηρμένου κινδύνου ῥύσηται. Ὁ δὲ ἀσμένως δέχεται τοῦτο, καὶ Σκύθας μεθ' ἑαυτοῦ προσλαβόμενος, ἐπεὶ φανερῶς οὐκ εἶχε τοῖς Λατίνοις μαχέσασθαι, περιγενέσθαι βεβούλευται μηχαναῖς. Καὶ ὁ μὲν ἔκειτο μακρὰν τοῦ τῆς Ἀδριανουπόλεως· ἐκπέμπει δὲ κατὰ τῶν Ἰταλῶν τοὺς Σκύθας, τῇ Σκυθικῇ στρατείᾳ χρήσασθαι κατ' αὐτῶν. Ἰταλοῖς μὲν οὖν ἔθος ἐφ ἵπποις ὁρμᾶσθαι ἐπιτηδείοις καταφράκτοις τε δὴ ὅλου εἶναι τοῖς ὅπλοις τοῦ σώματος, κἀντεῦθεν δυσκινήτως κατὰ τῶν ἐναντίων ὁρμῶσι· Σκύθαι δὲ κουφότερον ὡπλισμένοι ἐλευθερώτερον ἐπιπηδῶσι τοῖς ἐναντίοις. Οὓς μὴ ξυνιέντες οἱ Ἰταλοὶ παρὰ τῶν Σκυθῶν καταστρατηγοῦνται, ὥστε καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα Βαλδουΐνον ὑπ αὐτῶν ἁλῶναι καὶ δέσμιον ἀπαχθῆναι πρὸς τὸν βασιλέα Βουλγάρων Ἰωάννην=Noĭnd Adrianupolitĭĭ, ca să se supună Italienilor, se înarmează contra lor Italienii, unindu-se cu dinşiĭ Imperatorul Balduin, şi loco-ţiitorul din Constantinopol al' ducelui de Veneţia. Deĭ venind în sprĭămtorare, nu mică, locuitorii Adrianupolului, tramitŭ după Imperatorul Bulgarilor-Ioan, ca să li ajute lor şi să-l scape de periculul, ce îl prestă. Iar el primesce voios acéste, şi luând cu sine Sciţi, nu vola

(1) N. Choniatae De Alexio Isaacii Angeli fr. lib I cap. VI. cfr. G. Acropolitae Annales cap. XIII.

ba ce e mai mult, aŭ fostŭ siliți sub greŭ jugŭ a slují Imperatorului din Țarigradŭ pênê atunci, pênê când mai pre urmă doi frați, adecă Petru și Ioniță, născuți din vița crailor măi din 'nainte, țera părinților sei nu atâta o aŭ cuprinsŭ, cât o aŭ câscigatu în dêrept, așa cât într'o di aŭ bătutŭ mari principi și nenumêrate popóre; însă totuși nu dicemŭ, că dóră vre o parte de țéră nu o aŭ cuprinsŭ cu puterea, ci statornicesce întărimŭ, că partea cea mai multă a țerei o aŭ câscigatŭ din câdința părintéscă » (1) Trebue și aicî să observămŭ, că Ungurii nu au perdutŭ în istorie o singură ocasiune, de a nu-și arăta ura lor contra elementului românescŭ, și că în cele mai multe timpuri pretențiunile lor aŭ fostŭ ascultate de Papi, precum și de casele domnitóre ale Europei, ca cei ce se țineaŭ de Biserica papală, iar Românii, căutându-și interesele lor politice pre calea dreptului și a modestiei, aŭ rêmasŭ tot-de-una în sufletul lor credincioși Bisericei strêbunilor lor. De altă parte Țera, asupra căreia Emeric avea pretențiunile sêle, era o parte a Serbiei, pre carea Ioniță o supuse cu sabia de la Imperatorii Bizantini și despre care avemŭ să vorbimŭ mai jos.

Lui Ioniță nu-i prestă mai mult a lupta contra Bizantinilor, ca lui Asan. La mórtea sa Asan lasă în stăpânirea Regatului Românо-Bulgarŭ tótă Mysia cu o parte din Tracia și Macedonia, adecă tótă întinderea de pământu dintre Marea Négră pênê în Adriatica. Și pentru ca să vedemŭ positiunea Bizantinilor față cu Regatul Româno-Bulgarŭ, să lăsămŭ pre Choniatŭ ca să vorbească el: « ὑπήντα δὲ τῷ Πέτρῳ ἐξ ἡμῶν οὐδείς, οὐδ' ἠδύνατο, ἀλλὰ τοσούτων καὶ τηλικούτων τοῖς ἐναντίοις κατωρθωμένων ἐπὶ πλείστοις ἐνιαυτοῖς, καὶ τοῦ κακοῦ τοῦ δὲ τῶν Ῥωμαίων ἐσαεὶ διακυμαίνοντος πράγμασιν. οὐδέ ποτε ὄραχεῖα νίκη Ῥωμαίοις διαγγελάκει, οὐδέ τι παρυφέστη τροπαιουχήματος ἐνδάλμα.= A sta lui Petru în contra nicî unui din noi nu putea (2), fiind că el (Petru și Ioniță) isbutise, ca să facă în timpŭ de mai mulți ani atâta și astŭ-felŭ de rele inimicilor lor (adecă Bizantinilor). Și acestŭ reŭ învăluind interesele Romanilor (Bizantinilor) tot-de-una,

(1) Gesta Inocentii III, No. 80 și 81. Noi, ne avênd originalul am reprodusŭ acestŭ citatŭ dupre chronicele Românilor de Șincai (Tom. I, pag. 243).

(2) Aicî se are în vedere timpul, când Ioniță a administratu împreună cu Petru

în mânele séle firele diplomaţiei de atunci, éca cum se esprimă într'o scrisóre către Emeric: «La a doa, ce ai scrisŭ, că numitul Ioniţă aŭ cuprinsŭ ţéra, carea o aŭ datŭ zestre tatăl teŭ surorei tale Impĕrătesei Grecilor, şi că ţéra Serbiei, care este supusă corónei tóle, luând cu sine (Ioniţă) o mulţime de păgâni, o aŭ jefuitŭ fórte de milă într'atâta, cât afară de cei, ce s'aŭ omorît prin tirania lui, mulţi creştini s'aŭ dusŭ în robia păgânilor, să scii de bună sĕmă, că noi nu ni place ori-ce s'aŭ făcutŭ spre vătămarea şi paguba ta, şi ca să-ţi se facă destul (satisfacţiune), cu dinadinsul ne vomu sîrgui» (1). Ce a făcutu mai pre urmă Inocenţiu III pentru regii Ungariei în privinţa acestei părţi de pământŭ nu se scie, dar acésta se póte afirma cu siguranţă, că *Imperatorul Ioniţă la mórtea sa*, carea s'a întâmplatŭ după trei ani dela data acestei certe, *a lăsatŭ Imperiul seŭ şi cu posesiunea a cinci Eparchii în Serbia de astă-di*.

In privinţa administraţiunei sociale, propriu disă, ne având nici unu felŭ de date, noi sîntemŭ necesitaţi să admitemŭ că Imperatorul Ioniţă a continuatŭ cu administraţiunea, dată Imperiului de către Asan. Acela, ce ocupa acum pre Ioniţă, era posiţiunea internaţională, séŭ politică a Bisericei şi a Statului seŭ. Lăsând, ca să vorbimŭ despre posiţiunea Bisericei Regatului Româno-Bulgarŭ la locul propriu, noi aici să arătămŭ modul, cum Imperatorul Ioniţă primesce titul de Rege al Rmânilor şi Bulgarilor şi tot-o-dată se bucură şi de dreptul de a'şi bate monedă cu efigia sa, ficsând prin acésta rangul politicŭ al Statului seŭ faţă cu celelalte Staturi ale Europei de atunci.

La anul 1200, după ce Ioniţă a rĕmasŭ singurŭ stăpânitorŭ al Regatului Românо-Bulgarŭ, Papa Inocentiu III-le adresézĕ lui Ioniţă o scrisóre printr'unu nunţiu, séŭ trămisŭ al seŭ, Archipresviterul Grecilor de Brundisiu, şi dŭ cercetézĕ, ca pre unŭ fiiu spiritualŭ, adăugând şi aceste cuvinte: «Cum enim plene nobis per ipsum de sinceritate tui propositi ac devotionis affectu constiterit ad te proposuimus maiores nuntios, vel legatos potius destinare, qui tam te, quam tuos in apostolicae sedis devotione confirment et de benevolentia nostra efficiant certiorem» = Căci îndată ce vomŭ

(1) Chronicile Rom. Şincai T. I pag. 243. Ne având originalul, am reprodusŭ citatul dupre Şincai.

să se lupte cu Latinii la arătare, dar aŭ căutatŭ să facă usŭ de arta strategică. Şi el s'a aşedatŭ ceva mai departe de Adrianopolŭ, şi a trămisŭ în contra Italienilor Sciţi, ca să întrebuinţeze tactica scitică. Şi Italienii aveaŭ datina, ca încălicând cu mândrie pre cal, să fie înzălaţi preste totŭ corpul cu arme, şi astŭ-fel cu greutate se mişcaŭ în contra inimicilor. Iar Sciţii, fiind mai sprinten armaţi, se asvêrleaŭ cu mai multă uşiurinţă asupra inimicilor. Italienii, nefiind depriniŞi astŭ-felŭ, se învingŭ de Sciţi, aşa că chiar Imperatorul Balduin se prinde de aceştia, şi se duce legatŭ la Imperatorul Bulgarilor Ioan. (1) Şi mai jos: 'Απάρας γοῦν ἐκεῖθεν ὁ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων, μὴ ἔχων τὸ ἐμπόδιον ὡς τῶν Ἰταλῶν αὐτοῦ καταπορθηθέντων τὸ ἔσχατον, ἑτέρου δὲ μὴ ὄντος τοῦ ἀνθιστησομένου, πᾶσαν κατατρέχει Μακεδονίαν = Deci sculându-se de aici Imperatorul Bulgarilor, ne avênd cine să-lŭ împedice, ca celŭ ce sfărâmase cu totul şi nu de mult pre Italieni, Iar altul ne mai fiind, ca să i stea în contră, străbate tótă Macedonia». (2) Şi bine dice Acropolitul, că în urmarea învingerei Italienilor, Imperatorul Româno-Bulgarilor, Ioniţă devine stăpânu preste întregŭ teritoriul Imperiului Bizantinŭ, şi el putea să devine Imperatorŭ al Bizanţiului, numai dêcă nu ar fi fostu reţinutŭ în calea sa de modestia elementului românescŭ, din care făcea parte.

A doa luptă, ce Imperatorul Ioniţă a trebuitŭ să ţinê tot pentru limitele Imperiului seŭ, era cérta pentru o parte din Serbia actuală, născută între dinsul şi Emeric, regele Ungariei. Imperatorul Ioniţă, în puterea armelor luase dela Imperatorii Bizantini cinci provincii din Serbia, şi Emeric avea asupra lor pretenţiuni de ereditate. La arme Emeric nu se decide, şi voiesce a şi căta dreptu-rile séle pre căi pedişe, séŭ mai dreptŭ, pre calea diplomatică a timpului. Mai întâiŭ el voiesce să profite de trecerea prin Ungaria a cardinalui Papei Inocentiu al III, ce-i duce învestitura lui Ioniţă de Rege al Românilor şi Bulgarilor, şi îlŭ nevoiesce pre acesta, ca să kieme pre Ioniţă la o insulă a Dunărei şi să resolveze acestŭ diferendŭ dintre dinşii (3). Dar ne isbutind, Emeric recurge la autoritatea Papei Inocenţiu al III-le, şi acesta, ca celŭ ce avea

(1) G. Acropolitae Annales cap. XIII.
(2) G. Acropolitae, ibidem.
(3) Chronicele Românilor, Şincai T. I, pag. 242.

progenitoribus tuis, in libris tuis legitur concessisse. Nos igitur ut super hoc majorem certitudinem haberemus, regestra nostra perlegi fecimus diligenter; ex quibus evidenter apparet, quod in terra tibi subjecta, multi Reges fuerant coronati.=Dar aĭ cerută cu umilință, ca Biserica romană să ți cedeze ție coronă, precum se citesce în cărțile tale, că ea aŭ cedatŭ celor de amintire ilustră Petru, Samuel și altor strĕbunĭ aĭ tĕi. Noĭ însĕ, ca să putemŭ avea mai multă certitudine asupra acestuĭ lucru, am facutŭ (regulatŭ), ca să-se citescă cu îngrijire registrele nóstre; din care apare cu evidență, că în pămêntul, supusŭ ție, mulțĭ regĭ aŭ fostŭ încoronațĭ». Și vorbind mai încolo Inocențiu despre privilegiile Bisericeĭ Româno-Bulgare, spune luĭ Ioniță că a ordonatŭ delegatuluĭ seŭ: «Mandamus quoque ipsi, ut de corona progenitoribus tuis ab Ecclesia Romana collata tam per libros veteres, quam per alia documenta inquirat diligentius veritatem, et de omnibus tecum tractet, quae fuerint pertractanda; et cum per ipsum et nuntios tuos de omnibus redditi fuerimus certiores, consultius et maturius, prout fuerit procedendum, procedamus. = Și ordonămŭ acelușĭ (Capelanŭ), ca despre corona, cea acordată de Biserica romană strĕbunilor tĕi, să urmărlască cu mai multă diligență adevĕrul, atât prin cărțile vekĭ, cât și prin alte documente, și să tracteze cu tine despre cele, ce vorŭ fi de tractatŭ; și cum ne vomŭ încredința despre tóte prin dînsul și nunțiiĭ tĕi, să procedămŭ cu mai multă maturitate și judecată, despre acela, ce trebue să facemŭ» (1).

Cercetându-se de către Ioniță cu Ioan Capelanul cărțile și monumentele cele vekĭ, Ioniță la 1202 scrie iarăși luĭ Inocențiu, în care scrisóre éca ce dice despre demnitatea imperială: «Cum placuit Domino nostro Iesu Christo me Dominum et imperatorem totius Bulgariae et Blaciae facere, inquisivi antiquorum nostrorum scripturas et libros, et beatae memoriae Imperatorum nostrorum praedecessorum leges, unde ipsi sumpserunt regnum Bulgarorum et firmamentum imperiale, coronam super caput eorum et patriarchalem benedictionem: et diligenter perscruntantes, in eorum inveniumus scripturis, quod beatae memoriae illi Imperatores Bulgarorum et Blacorum Simeon, Petrus et Samuel et nostri praedecessores coronam

(1) Gesta Inocentii III, No. 68.

constata pre deplin prin diosul sinceritatea propuneréĭ tale și afecțiunea devotamentului teŭ, ne-am propusŭ, ca să trămitemŭ la tine nunțiĭ mai marĭ, séŭ, delegațĭ cu mai multă putere, carii atât pre tine, cât și pre alțĭ tei să-ĭ confirme in evlavia scaunului Apostolicŭ și să te asigure despre buna voința a nóstră » (1). Pênă aicĭ se vede numaĭ atâta, că Papa Inocentiu, aflând dela misionariĭ seĭ despre nisce dorințĭ ale lui Ioniță, îĭ dă curajul, ca el să-și le arate Papeĭ.

Și in adevŏr, că la anul 1201, Ioniță respunde la scrisórea lui Inocențiu, și in respunsul séŭ, éca cum își înșiră el dorințele sêle: ... « Sanctissime Pater! significastis nobis per sacras litteras vestras quod nos significaremus vobis, quid ad ecclesia romana petamus. = Prea Sânte Părinte! Ni-ațĭ notatŭ noĭ priu sacra vóstră scrisóre, ca noĭ să vĭ arătămŭ voĭ acela, ce ceremŭ dela Biserica romană » Și maĭ la vale: «Imprimis petimus ab Ecclesia Romana matre nostra coronam et honorem, tanquam dilectus filius, secundum quod Imperatores nostri veteres habuerunt. Unus fuit Petrus, alius Samuel, et alii, qui eos in imperio praeceserunt, sicut in libris nostris invenimus esse scriptum. Nunc autem, si placitum est auctoritati vestrae nobis istud implere quicquid imperio nostro duxeritis injungendum ad honorem Dei et Ecclesiae Romanae complebitur. = Maĭ ales ceremŭ de la Biserica romană, mama nóstră, coronă și onóre, atât ca unŭ fiiŭ iubitu și apoĭ fiind-că Imperatoriĭ, noștri ceĭ veki aŭ purtat'o. Unul a fostu Petru, altul Samuel și alțiĭ, ce aŭ preesistatŭ in Imperiu, precum aflămŭ scrisŭ in cărțile nóstre. Iar acum, décă place autorităței vóstre a ne împlini acésta, orĭ-ce veți impune Imperiului nostru, spre lauda lui D-ḑeŭ și a Bisericeĭ romane, se va împlini » (2).

Indată dupo primirea acesteĭ scrisorĭ, și kiar in acelașŭ anŭ, Papa Inocentiu îĭ trămite lui Ioniță a doa scrisóre cu Ioan Capelanul seŭ, prin carea efectuă unirea Bisericeĭ Românо-Bulgare cu cea papală, Iar asupra titlurilor imperiale, cerute de Ioniță, éca cum se esprimă Papa: «Petusti vero humiliter, ut coronam tibi Ecclesia Romana concederet, sicut illustris memoriae Petro, Samueli et aliis

(1) Gesta Innocentii III No. 66.
(2) Gesta Inocentii III No. 66.

charactere insignitam. liberam tibi concedimus facultatem. = Luĭ Caloĭan, Regelui illustru al Bulgarilor şi Vlachilor şi următoruluĭ luĭ atât în regatŭ, cât şi în evlavia scaunuluĭ apostolicŭ în perpetuitate. . . . trămitemŭ sceptrul Regatuluĭ şi diadema regală (1), pre carea să ţi o pune (pre capul teŭ) ca şi cu mânele nóstre, primind de la tine juramêntŭ, ca cautiune, că veĭ rĕmânea devotatŭ şi supusŭ noĭ si succesorilor nostri şi Bisericeĭ Romane, şi veĭ conserva în supunere şi devoţiune cătrĕ scaunul apostolicŭ pămênturile, cucerite, şi naţiunile, supuse din imperiul teŭ. Pre lângă acestea, la cererea venerabiluluĭ nostru frate, Blasiu, (2) Episcopul de Brandezuberŭ, pre care l'aĭ trămisŭ la tronul apostolicŭ, ţĭ cedămŭ ţie voie liberă, de abate monită publică în regatul teŭ, însĕmnată cu stampa ta » (3).

Acum resumând cele dise despre Ioniţă, noĭ trebue să recunóscemŭ, că *acestŭ frate şi succesorŭ al luĭ Petru şi Asan a rădicatŭ opera fraţilor seĭ pênĕ la gradul celu maĭ înaltŭ posibilŭ; el a făcutŭ, din locurile, cucerite de dinşiĭ de la Bizantinĭ, unŭ regatŭ în tóte condiţiunile evuluĭ mediu, cu dreptul chiar de a bate monedă cu efigia luĭ personală.* Acésta anume a şi făcutŭ pre Emeric, mândrul rege al Ungarieĭ, să protesteze la Papa Inocentiŭ III-le.

(Va urma)

Arch. **Genadie Enacénu**

(1) Nu credemŭ de prisos a arăta aicĭ însemnătatea vorbelor de sceptru şi diademă. In limba elenică vorba σκήπτρον, însemnéză autoritatea séŭ toĭagul imperialŭ care se da la tóte persónele, când primĭaŭ învestitura. In Eliada luĭ Omer, acestŭ sĕmnŭ imperialŭ se da de către fiĭul luĭ Cronus. .

Diadema, fiind larĕşi o Vorbă elenică, διάδημα, însemnéză cununŏ, séŭ legătóre în jurul capuluĭ. La popórele orientale acestă diademă, séŭ legătóre de capŭ este compusă dintr'o ţesĕtură, carea a ajunsŭ a se întrebuinţa, ca unŭ obiectŭ de necesitate, pênĕ şi de celŭ maĭ pre urmă. In Grecia veke aceste diademe séŭ cununĭ la începutŭ se făcéu din ramurĭ de arborĭ şi se daŭ celor, ce învingéu în concursurile, care se numĭaŭ ἀγὼν, şi care avéu caracterul espositionilor nóstre de astă-ḑĭ. Maĭ pre urmă a începutŭ a se acorda, ca unŭ semnŭ de distincţiune şi Regilor

(2) Pre acestŭ Blasiu Şincaĭ îlŭ numesce Vasilie Ore nu putemŭ să admitemŭ, că acestŭ nume este român-acul Vlasi? Şi acésta o ḑicemŭ cu atâta maĭ mult, căcĭ unŭ Vlasi séŭ Vasilie s'a trămisŭ la Roma, ca să se chirotoniséscă Episcopŭ pentru Târnova. Despre acésta maĭ jos.

(3) Gesta Innocentii III No. 78.

imperii eorum et patriarchalem benedectionem acceperunt a sanctissima Dei Romana Ecclesia et ab apostolica sede, principe Apostolorum Petro. Sed imperium meum voluit benedictionem et imperiale firmamentum coronae capitis imperii sui suscipere et patriarchalem benedictionem ab Ecclesia Romana, ab apostolicae sedis principe Apostolorum Petro et a sanctissimo patre nostro universali Papa tertio Inocentio := Plăcênd D-lui nostru Iisus Christos, a mĕ face pre mine Domnŭ și Imperatorŭ a tótei Bulgariĭ și Valachiĭ, am cercetatŭ scriptele și cărțile nóstre cele vekĭ și legile celor de fericită memorie predecesorĭ și imperatorĭ aĭ nostri, de unde eĭ și-aŭ luatŭ stăpânirea asupra Bulgarilor și confirmarea imperială, corona pre capul lor și binecuvêntarea patriarchală ; și scrutând cu diligență, am aflatŭ în scripturile lor, că acei de fericită memorie Imperatorĭ aĭ Bulgarilor și Vlachilor, Simeon, Petru, Samuel și aĭ nostri predecesorĭ aŭ priimitŭ corona Imperiului lor și bine-cuvêntarea patriarchală de la prea Sânta lui D-dĕŭ Biserică romană și de la tronul apostolicŭ, de la căpitenia Apostolilor Petru. Iar imperiul meŭ voiesce să primiască bine-cuvêntarea și confirmarea imperială a coronei capului imperiului seŭ și benedictiunea patriarchală de la Biserica romană, de la tronul apostolicŭ, de la căpitenia Apostolilor Petru și de la prea sântul părintele nostru, Papa universalŭ, Inocentiu III-le » (1).

In fine la anul 1204 Inocențiu confirmă pre Ioniță nu de Imperatorŭ, dar de rege al Romăno-Bulgarilor și îĭ trămite insigniile regale (2). « Calojohanni illustri Bulgarorum et Blacorum Regi, eiusque posteris ei tam in regno quam in devotione sedis apostolicae successuris in perpetuum.....sceptrum regni et regium tibi mittimus diadema, eius quasi nostris tibi manibus imponendum, recipiendo a te juratoriam cautionem, quod nobis et succesoribus nostris et Ecclesiae Romanae devotus et obediens permanebis et cunctas terras et gentes tuo subjectas imperio in obedientia et devotione sedis apostolicae conservabis. Ad petitionem insuper venerabilis fratris nostri Blasii Brandizuberensis Episcopi, quem ad sedem apostolicam destinasti, publicam in regno tuo cudendi monetam tuo

(1) Gesta Innocentii III, No 70.

(2) Nu înțelegemŭ, cum chronicarul românŭ Șincaĭ pune scrisórea, din care voim să facemŭ citațiunile ce ne privescŭ la anul 1203, iar actul încoronăreĭ lui Ioniță la 15 Noemvrie 1204. Noĭ amŭ admisŭ data din urmă.

iubirea de argint sau *scumpetea* ; al doilea păcat se numeşte *lăcomia* şi al treilea *mândria* sau *trufia*.

1. *Iubirea de argint* este însetarea de a agonisi, însetarea către avere şi dorinţa d'a avea avere multă precum : pământ, bucate, dobitóce, bani şi altele. Despre acest păcat, despre acéstă însetare dobitocéscă, Apostolul Pavel dice că este închinare idolescă : *iubirea de argint este închinare idolilor* — slujire idolilor. (Colos. 3, 5). Pentru ce se numeşte închinare idolescă ? Pentru că iubirea de argint, prisosul este idolul teu, căruia tu îi slujeşti, te închini în locul adevăratului Dumnedeu. In ce chip îi slujesc eŭ şi mé închin lui ? Dér ast fel, că tu uiţi pre Dumnedeŭ, sfintele Lui porunci nu voeşti sĕ le mai asculţi, nimic nu voeşti sĕ mai faci pentru Dumnedeŭ, ci tot pentru interesul teŭ umbli şi faci. Vine Duminica, ómenii buni se grăbesc sĕ se ducĕ la Biserică, iar tu dici : eŭ nu mi am adunat încă bucatele de pre câmp, — şi aşea dicênd lucrezi şi tu şi dobitócele tĕle ; sau că te duci la tîrg, sau oborŭ ca ajungênd acolo mai de dimineţă să le vinzi mai cu preţ. Dupĕ ce le-ai vêndut, — le-ai încuiat în ladă ; îţi e milă sĕ ajuţi cu ce-va la sfânta biserică ; îţi e milă să cumperi o luminare ca sĕ o pui la sfânta icónă ; te plângi şi cârteşti, ca şi când ai fi cu tot sărac, când vine timpul să îţi plăteşti birul. Sĕ întîmplă că din pricina secetei se nu se facĕ bucatele : omul cel bun sĕ grăbesc sĕ vie în ajutorul săracului, sĕ împarţă cu el pânea sau mămăliguţa lui ; iar iubitorul de argint ce face el atunci ? Işi încue bine tóte ambarele sele şi celarele, aduce în curtea sa câinii cei mai reĭ, ca nu care-cum va sĕ intre vreun sărac sĕ cĕră milă. Dĕcă vinde ce va, voeşte sĕ ia îndoit şi întreit mai scump, decât cum se vinde. Dĕca împrumută pre cine-va, îl împrumută cu ast fel de învoélă, ca la urmă se i dea întreit şi împătrit mai mult. Nu face hatĕr nici prietenului lui, nici fratelui seŭ ; nu vrea sĕ dea nici măcar o bucată de pâne sau de mămăligă săra-

VORBIRILE

PREOTULUI DE SAT CATRE POPORANII SEI

A XIII-a VORBIRE

A DOUA DESPRE A DOUA PORUNCA DUMNEDEEASCA

MORALA

Fraţilorŭ!

A doua poruncă a lui Dumneḍeŭ, pre cum aţi veḍut din vorbirea nóstră trecută, ne opresce ca sĕ ne facem idoli saŭ Statui, adecă închipuirea a vre-unei făpturi pămênteşti saŭ cereşti, şi sĕ ne închinăm, ca adevĕratului Dumneḍeŭ, acestor închipuiri saŭ idoli. Care dĕr póte fi pĕcatul, care este împrotiva acestei porunci?

Pĕcatul, pe care 'l opreşte a doua poruncă Dumneḍeească, în deobşte se numeşte închinarea la idoli. Si apoi — veţi ḍice voi: Noi nu ne facem idoli, statuelor noi nu ne închinăm, petrei şi lemnului noi nu slujim, ca adevĕratului Dumneḍeŭ.

Ah! fraţilor, sĕ ne gêndim bine şi sĕ vedem: suntem noi óre adevĕraţi Chreştini, adevĕraţi închinatori lui Dumneḍeŭ? N'avem noi óre niscare va pĕcate, pe care le-am putea numi închinare de idoli, slujire idolescă? Sunt ast-fel de pĕcate împrotivitóre lui Dumneḍeŭ, cari fac pre omul creştin pĕgân, închinator de idoli. Trei din aceste pĕcate — pĕcate de căpĕtenie, — le arĕtă însuşi Cuvêntul lui Dumneḍeŭ. Iată, fraţilor, care sunt aceste pĕcate de căpetenie, din care, ca dint'o rădăcină rea, se nasc o mulţime de alte pĕcate rele: cel dintîiŭ se numeşte

fure. Or şi ce îl intră în mână, — fie străin, fie al seu, — le bea ca să-şi satur pântecele. Mare ruşine! mare ocară! Dér trebue cu tóte acestea a spune, că mulţi din ómeni întrebuinţéză mâncarea şi bêutura mai reu ca orî-ce dobitoc; unii atât de mult se îmbuibéză şi se îmbată, că bêutura aprinzându-se în ei mor fără pocăinţă. Iată unde póte duce lăcomia, idolésca slujire a pântecelui!

3. Al treilea păcat al slujirei idoleşt este *mândria* şi *slava deşértă*. Printre ómenii simpli nici c'ar trebui să se pomenéscă despre mândrie: omul simplu n'ar avea cu ce să se mândréscă. Dér când te uiţi, priveşti şi audi vorbirile vóstre: apoi înţelegi că şi printre ómenii simpli întâlneşti pre acel demon al mândriei, care locueşte prin oraşele cele mari, domneşte în tótă acéstă mare lume. Prost, fără ştiinţă de carte, dér el strigă mai mult ca or-cine: ştim şi noi, — ce ne mai înveţi tu? Şi nu voeşte să înveţe nimic. Om fără nici-o putere în mână, — dér nu voeşte să ştie de nimeni; ce voiu, aceea fac. A strâns şi el câte va parale — şi începe să amerinţe pre altul ţicând: dér eu te pociu cumpăra cu bani şi să te vénd. S'a îmbrăcat şi el cu o hăinişióră nouă, să duce la biserică, şi voeşte ca să se uite toţi la dênsul. Este ţăran simplu, dér nu voeşte ca se—'l vorbéscă cine-va dreptul. N'are ca să se laude cu nimic, dér voeşte ca să 'l laude toţi. Tóte acestea arétă mândrie şi slavă deşértă; în tóte aceste împrejurări omul mândru se face pre sine idolul seu şi se crede pre sine a fi mai pre sus de orî-cine altul. Pentru aceea or-ce mândrie este închinare idoléscă, închinare ce o face lui însuşi ca unui idol. Ca ce fel de Chreştin póte fi omul mândru? Într'adevér el nu este Chreştin, ci închinător de idoli, şi cel mai ticălos slujitor de idoli.

Iată, fraţilor, în ce chip ómenii chreştini se fac închinători de idoli şi, fiind ei Chreştini, fac faptele închinărei idoleşti. Dér, fraţilor, dispară sau piară dintre noi în-

culuĭ; o trenţă de haĭnă nu voeşte sĕ dea celuĭ gol. Unde-ţĭ este Dumneḑeul teŭ? care este Dumneḑeul teŭ? Banĭĭ, prisosul este idolul teŭ, căruia tu te închinĭ şĭ-ĭ slujeştĭ. Déca se intêmplă, ca sĕ te rogĭ luĭ Dumneḑeŭ, cum te rogĭ? Te rogĭ numaĭ pentru interesele tale, te rogĭ ca se-ţĭ dea avere multă. Vaĭ! om blestemat. Tu voeştĭ, ca şĭ însuşĭ Dumneḑeŭ sĕ slujéscă idolului teŭ, idolului iubiréĭ de argint! Eĭ bine, ce felĭ de Chreştin eştĭ tu? Tu te numeştĭ numaĭ Chreştin, iar în faptă eştĭ închinator de idolĭ, şĭ iubirea ta de argint este închinare de idolĭ, slujire idolescă.

2. Al doilea pĕcat al închinăréĭ idoleştĭ care se află printre Chreştinĭ, se numeşte *lăcomia*, care este slujirea pêntecelui seŭ celuĭ ne săţios: acestea sunt mâncarea multă şĭ beţia. Despre lacomĭ Apostolul Pavel ḑice, *că Dumneḑeul lor este pêntecele, şĭ mărirea întru ruşinea lor* (Filips. 3, 19). Nu este de trebuinţă ca se vorbim multe, pentru ca sĕ înţelegeţĭ, în ce chip lăcomia saŭ îmbuĭbarea pêntecelui se face slujire idolescă: fiindacă acest pĕcat este, ca sĕ ḑic aşa, un pĕcat mojicesc. Lucréḑă cine-va tótă ḑiua, şĭ ce a lucrat mânâncă sêra. Tótă sĕptămêna munceşte, ca tótă munca sa sĕ o mânênce şĭ sĕ o bea sĕrbătórea. Lacomiĭ şĭ beţiviĭ se gândescŭ numaĭ la mâncare şĭ la bĕutură, să şĭ îmbuĭbeze pêntecele, sĕ dórmă şĭ se şĕḑă. Iar despre Dumneḑeŭ, despre slujirea Luĭ! despre vre o faptă bună —nicĭ că se gîndesc! Omeniĭ bunĭ duminica şĭ sĕrbătórea—petrecŭ câte-va ore în biserică şĭ tótă ḑiua a casă în rugăciune slăvind şĭ mulţumind luĭ Dumneḑeŭ: iar lacomul fiind vesel că este sărbătóre, vesel nu în Domnul, ci pentru lăcomia sa, ca sĕ bea şĭ se mânânce, şĭ sĕ petrécă tótă ḑiua în neregulă şĭ beţie ba chiar îndeplină nesimţire! Sĭ câte alte pĕcate grele isvoresc din acestea! S'a lăcomit, a cheltuit mult, sărăcia a intrat în casă, şĭ n'are cu ce sĕ se ajute; d'aci iată că începe sĕ înşele şĭ sĕ cerşéscă. Ne puténd căpăta, începe sĕ

şi darnic; nu fii lacom şi nesăţios, ci cumpătat şi iconom; nu fii mândru şi trufaş, ci blând şi smerit cu inimă: iată ce opreşte, şi iată ce porunceşte a doua poruncă a lui Dumnedeu. Voeşti ca să fii om bun, să fii neinteresat şi darnic? Priveşte mai adese ori la icónele sfinţilor celor fără de-arginţi, Cosma şi Damian, Ioan cel milostiv, şi cere ajutorul lor ca să nu fii sgrăcit şi ne darnic. Voeşti să fi cumpătat şi să posteşti? Rógă-te înaintea icónei sfântului Nicolae, învĕţătorul înfrânărei. Voeşti se ai blândeţea şi smerenia chreştinéscă? Cadi înaintea icónei Prea sfintei Fecióre Născătóre de Dumnedeu şi róga-o cu lacrămi, ca să-ţi ajute să fii blând şi smerit şi tot d'auna supus voinţei lui Dumnedeu, în deobşte să dic, ori-ce faptă bună ai dori tu să capeţi, — priveşte la crucea lui Christos, învĕţă-te de la dénsa tótă fapta bună; rógă pre Christos Dumnedeu să-ţi ajute la tot lucrul bun şi di: dómne Iisuse Christóse, Dumnedeul meu, milueşte-mĕ pre mine pĕcătosul; învĕţă mĕ la tótă fapta bună; ajută mi să fac or-ce faptă bună; păzeşte-mĕ de tot pĕcatul. Aşa Dómne, Tu eşti Dumnedeul meu şi sprijinitorul meu! Amin.

Preot **Sp Bădescu**

chinătorii idoleşti. Să ne grăbim să stărămăm idolii iubirei de argint, idolii lăcomiei şi ai mândriei. Dar cu ce îi vom stărăma óre? Cu a doua poruncă a lui Dumnedeŭ. Cum? Prin mijlocul următor: când cel reŭ sau diavolul te îndémnă la interese nedrepte,—fă-ţi cruce, şi citeşte în mintea ta adoua poruncă : *să nu-ţi faci ţie chip cioplit, nici tótă asemănarea.* Pe dată ce vedi, că patima iubirei de argint te stăpâneşte, apoi când tu vedi banii repetă: *să nu ţi faci ţie chip cioplit, nici tótă asemănarea.* Când sgîrcenia sau scumpetate face se-ţi pară reŭ de milostenia ce dai, répetă şi ḑi cu statornicie : *să nu-ţi faci, să nu ţi faci ţie idoli.* Când pântecele teŭ te îndémnă la lăcomie, la bĕutură şi beţie : ḑi acestui nesăţios idol : *să nu-ţi faci ţie chip cioplit, nici tótă asemănarea, să nu te închini lor, nici să le serveşti.* Când începi să te mândreşti,—priveşte-te însuţi şi ḑi : *să nu-ţi faci ţie chip cioplit.* Mai scurt : pe dată ce vedi, că începi să iubeşti un lucru óre care – fie bani, fie lucruri, ómeni, mâncarea sau bĕutura, haina sau persóna ta,– mai mult, de cât pe Dumnedeŭ : pe dată te închină şi repetă cu tótă luarea aminte : *să nu-ţi faci ţie idoli, nici tótă asemănarea,—să nu te închini lor, nici să le serveşti. Căci scris este : Domnului Dumnedeului teŭ să te închini, şi lui unuia se i slujeşti* (Mat. 4, 10).

Ast-fel urmézĕ,—şi Dumnedeŭ te va apăra de pĕcatele cari opreşte a doua poruncă, şi-ţi va ajuta să sĕvêrşeşti acele fapte bune, care porunceşte a doua poruncă a lui Dumnedeŭ. Si care sunt acele fapte bune? Iată care sunt : în locul iubirei de argint sau al scumpetei adoua poruncă Dumnedeească ne propune munca cinstită, agonisirea celor trebuincióse fără a ne lipi inimile de dînsele : în locul lăcomiei şi nesaţiului ne îndémnă la cumpătare şi post ; în locul mândriei şi slavei deşerte ne îndémnă la blândeţe şi smerenie, lucruri care sunt fórte plăcute lui Dumnedeŭ. Nu fi iubitor de argint şi sgârcit, ci muncitor

mului aceluia, care este plină de dorințe rele: de mândrie, de iubirea de sine, de ură, de zavistie, de mânie și altele asemenea; în loc de locașu al Domnului, de locașu al Sfintei Treimi, se face locuință a lui satan, și niște ast-fel de ómeni numai sunt adevărați Chreștini.

Al doilea. — Fie-care dintre noi, fraților, are votea sa, sé facă cu ea ce va voi; fie care om, or și ce voește, este slobod se facă, — sau bine sau reu. Pentru aceea der, acela, care va lăsa sé se furișeze dorințele cele rele: mânia, ura, pisma și altele asemenea, apoi cu greu va fi pentru el, fraților, și chiar cu neputință, ca dorința lui sé rămîe într'ênsul numai ca dorința, ci din protivă mai tot-d'a-una aceea ce dorește, aceea negreșit, avênd înțelesnire o și face. Tóte faptele nóstre se încep cu dorința; dorești, și apoi faci; ceea-ce nu dorești, aceea nici nu faci. Domnul nostru Iisus Christos dice, *că din inimă esu gîndurile cele rele, uciderile, preacurviile, curviile, furtișagurile, minciunile și hulirile.* (Mat. 15, 19). Apostolul Iacov asemenea dice: *fiește-carele sé ispitește, de a sa poftă fiind tras și amăgit: după aceea poftă zămislind, naște păcat: iar păcatul sevêrșindu-se naște mórte.* (Iac. 1, 14, 15).

Deosebit de acésta, Cuvêntul lui Dumnedeŭ ne descopere, că Dumnedeu privește la dorințele nóstre cele rele tot așa, ca și la cele mai rele fapte: *tot omul, care urăște pre fratele sĕu omoritor de om este*, dice sfântul apostul Ioan (1 Ioan 5, 15). La înfricoșata judecată a lui Christos noi vom da respuns și ne vom supune pedepsei nu numai pentru faptele nóstre cele rele, ci și pentru cele mai ascunse gênduri și dorințe ale nóstre.

Sfânta Scriptură ne arétă în vederat, că Dumnedeŭ *va răsplăti atunci fiește căruia dupe faptele sale, și pentru tot cuvêntul deșert care-l vor grăi ómeni, vor da sĕma de dênsul în ziua judecății* (11, 36, 37). Cum că Dumnedeu va lumina ascunsurile întunericului, și

A XIV-a VORBIRE

DESPRE A DECEA PORUNCA DUMNEDEEASCA

Fraţilorŭ!

In tîlcuirea poruncilor ni se spune că suntem opriţi d'a vătăma in faptă viaţa şi cinstea aprópelui nostru: de a omorî, de a curvi, de a fura, de a da mărturie mincinósă. In sfîrşitŭ în cea mai de pre urmă, într'a ḑecea poruncă ne opreşte d'a dori reŭ aprópelui nostru, iar acéstă poruncă se citeşte ast-fel: *să nu poftéşti muerea aprópelui teŭ, nici casa lui, nici ţĕrina lui, nici sluga lui, nici slujnica lui, nici boul lui, nici asinul lui şi nici-un dobitoc al lui, nici nimic din căte sunt ale a própelui teŭ.* (Eşire 20, 17).

Dĕr óre pentru ce se va fi opritŭ nu numai de a face, ci şi de a dori şi de a gîndi despre aceste fapte rele?

Intéiŭ. —lată pentru ce: toţi creştinii drept măritori, dupĕ voinţa Domuului, trebue sĕ fie case cinstite ale Dumneḑeului celui viŭ, locuinţe ale Sfintei Treimi Tatălui şi Fiului şi Sfîntului Duh. *Voi sunteţi biserica lui Dumneḑeŭ celui viŭ, precum a ḑis Domnul.* (2 Cor. 6, 16).

Dĕr dĕcă cine-va doreşte aprópelui reŭ, dĕcă inima cuiva este plină de ură şi de duşmănie către aprópele; apoi acela este reŭ înaintea lui Dumneḑeŭ şi Dumneḑeŭ nu locueşte în inima unui ast-fel de om. Insuşi Dumneḑeŭ ḑice: *Duhul Meŭ nu va rămânea in ómenii aceştia, pentru că trupuri sunt,* (*Facere* 6,3.) *Dumneḑeŭ dragoste este* (Ión 4, 16), şi iubeşte numai inima, aceea care este plină de iubirea către aprópele. Iar inima o

bine cuvêntarea lui Dumnedeŭ, iar fără acésta să nu îndrăsnești să te atingi de muere; acésta este un pécat greŭ și mérșav înaintea lui Dumnedeŭ. Déca însă din nenorocire 'ți-ai perdut soția, sé nu cîrtești nici de cum, ci trăéște cinstit și cu deplină înțelepciune: Dumnedeŭ 'ți-a dat muerea, tot Dumnedeŭ 'ți-a și luat'o. Dumnedeŭ este a tóte vedétor și mult milostiv. Déca tu ai fi trăit cu muerea ta pênă la sfêrșitul viețeĭ tale, póte că acésta ar fi fost un reŭ pentru tine. Pentru aceea El ca atot-știutorul 'ți-a și luat'o.

Dér prin cuvintele: *se nu poftești casa aprópelui teŭ, nici ferina lui, nici sluga lui, nici slujnica lui, nici boul lui, nici asinul lui, nici nimic din cele ce sunt ale aprópelui teŭ?*

Prin aceste cuvinte se opreste zavistia, saŭ pisma. Pentru aceea dér, știind, ține minte aceste cuvinte: sé nu pismuești, déca aprópele teŭ are, depildă, casă bună, o mare parte de pămênt, argați, mulți și un numér órecare de vite de tot felul; în deobște déca el are tóte câte i se cerŭ d'a se numi om avut, saŭ bogat, iar tu n'ai tóte acestea, — sé nu pismuești pre aprópele teŭ pentru acésta. Tu știi că Dumnedeŭ înbogățește și tot El și sérăcește pre om. Dumnedeŭ a voit ca El sé fie bogat, iar tu sé fii sărac. In loc de a pismui bogăția altora, este mai bine, déca și tu voești sé fii bogat, să te ostenești și te rógă cu oserdie lui Dumnedeŭ, și El 'ți va da avere, déca ea 'ți va fi de folos numai.

Dér tu veĭ dice: dér cum sé nu pismuești, când acela este bogat și întru tóte mulțumit, iar el duce o viață nu așa precum ar trebui sé ducé?

Eŭ 'ți voiŭ respunde: nu este al teŭ sé judecĭ și să osêndești pre aprópele. Căci deosebit de aceea că nu n'avem nici un drept sé judecăm faptele altora, nu putem fi bine încredințațĭ, că viața aprópelui nostru n'ar fi cinstită: póte că numai nouĕ ni se pare, că este așa,

va arĕta sfaturile inimicilor: *şi atunci lauda va fi fieştecăruia de la Dumneḑeu* (*1 Cor. 4, 5*). Pentru aceea, trăiţilor, este de neapărată trebuinţă, ca sĕ ne păḑim inimile nóstre de tóte dorinţile cele rele, ca sĕ pótă fi locaşuri ale *Sfântului Duh*, biserică a Dumneḑeului celui viŭ, *iar nu tabără poftelor* celor rele.

Eŭ vĕ mai repet încă: nu trebueşte sĕ dorim reul a *própelui nostru*: *a*) pentru că dorind altuia reul, prin *acesta ne facem* rĕi înaintea lui Dumneḑeŭ, iar lui Dumneḑeŭ *îi place* numai inimile cele curate; *b*) pentru aceea, că dorind noi rĕul altuia, apoi acest reŭ îl vom face, când vom avea buna înlesnire; *c*) pentru-că, pentru gîndurile cele rele şi dorinţele cele rele vom da rĕspuns la înfricoşata judecată a lui Christos, precum şi pentru tóte faptele cele rele. Pentru aceea a ḑice poruncă ḑice d'a dreptul: *sĕ nu pofteşti!*

Dĕr óre ca ce se opreşte prin cuvintele: *sĕ nu pofteşti muerea aprópelui teŭ?*

Se opreşte gîndurile şi dorinţele cele rele, şi ne arĕtă, că nu numai că este pĕcat de a trăi cu muerea streină, ci şi chiar de a avea asupra ei gênduri şi dorinţe ne trebnice şi necurate este pĕcat. Căci Domnul nostru Iisus Christos ḑice lămurit: *că tot omul cel-ce sĕ uită la muere, ca sĕ o poftéscă pre ea, iată a curvit cu ea intru inima sa.* (Mat. 5, 28). Va să ḑică, chiar dupĕ cuvêntul Domnului, cine are dorinţa numai pentru curvie, acela a şi curvit, măcar de şi n'a sĕvêrşit fapta acésta netrebnică; *iar prea-curvarii*, mai ḑice Cuvêntul lui Dumneḑeŭ, *nu vor moşteni Impĕrăţia cerurilor.* (*1 Cor. 6, 9*). Din acésta se póte bine înţelege: că cine are muerea sa, mulţumind Domnului Dumneḑeŭ, sĕ o iubéscă numai pre ea, ca şi pre sine, iar sĕ nu te sminteşti de alte mueri, ba nici să te uiţi la dênsele; pentru că acesta este un mare pĕcat —ruşine înaintea lui Dumneḑeŭ. Iar déca tu n'ai muere încă, —aşteptă cu răbdar

nică ; să ştii însă că, tu eşti mai liniştit de cât cel-ceaŭ. Pre când cel-ce cîrmueşte multă avere nu dăpeşte nopţi întregi, având grijă în ḑi şi în nópte de temere, ca să nu-'şi perdă averea sa,— săracul, din protivă, dórme în casa sa liniştit ; are o bucată de pâine, o mănîncă ; n'are, lucrézâ la cine-va şi'şi-o capătă, şi cu chipul acesta, mulţumit de sórta sea, duce o vieţă liniştită. Dér póte că altul va ḑice ; cum în ce chip voeşti să fiŭ mulţumit de sórta mea ? Eŭ aveam tóte câte ar fi putut să'mi facă fericirea în acésta lume, aveam uă muere bună, copiĭ, avere iar acum tóte acestea le-am perdut: muerea 'mi-a murit, după dênsa şi bieţiĭ copilaşi, averea tótă o am perdut şi astă-ḑi mă găsesc cu totul sărac ; cum dér voeştĭ, ca să fiŭ mulţumit de sórta mea. Ét bine, iacă şi eŭ ce am să ţĭ spun : Dumneḑeŭ tocmai pentru aceea câte-o dată ne trimite sărăcia şi nenorocirea, pentru că noĭ, déca avem tóte, câte ne sunt trebuincióse în lumea acésta, déca avem muere, copiĭ şi avere ; apoĭ ni se pare, că suntem mai fericiţi şi mai bine de cât toţi din lumea asta şi uităm pre Dumneḑeŭ, despreţuim pre cel săraci şi fórte adese-orĭ întrebuinţăm reŭ averea nóstră. De aceea şi Dumneḑeŭ ca drept judecător şi a tóte vĕḑĕtor şi prea bun, prevĕḑênd, că averea saŭ păruta fericire îţĭ va fi pricina peirei tale, ţi-a luat şi averea, şi muerea, şi copiiĭ, şi acum, când tu aĭ rămas sărac, — iată că nu se mai vede in faţa ta şi in inima ta nici-un fel de mândrie; tu având trebuinţă mai despre tóte, adese orĭ te întorci cu rugăciune către Dumneḑeŭ, adese-orĭ cerĭ ajutorul vecinului : va să ḑică, tu nu trebue pentru acésta să cârteşti în protiva lui Dumneḑeŭ. Afară de acésta El şi-a luat al seŭ : El ţi-a dat muerea, copiiĭ şi averea, tot El ţĭ-a şi luat. Ast fel dér eŭ vĕ mai aduc aminte, este cine-va, bogat, seŭ este sărac? să se mulţuméscă cu ceea ce are, şi pentru tóte să mulţuméscă lui Dumneḑeŭ şi tot d'a-una să ḑică : *slavă ţie, Dómne, slavă ţie* ! Atunci nu ţĭ vor mai veni în minte

iar în ochii lui Dumnedeŭ este cu totul alt-fel. Afară de acesta. Cuvêntul lui Dumnedeŭ ne opreşte sĕ judecăm pre alţii: *cine eşti tu,* ḑice El, *de judeci sluga streină?* — iar Apostolul Pavel ḑice aşa: *Domnului sĕŭ stă, saŭ cade.* Si încă mai adaogă şi ḑice: *Iar tu de ce judeci pre fratele teu? De ce îl urgiseşti? Căci toţi vom sta înaintea judecăţei lui Christos; sĕ nu mai judecăm der unul pre altul, ci acesta mai vêrtos sĕ judicăm, ca să nu punem împedicare fratelui, saŭ smintelă* (Rom. 14, 4, 10, 13). Pentru aceea, fraţilor, nu trebue nici să osândim nici să dorim reŭ aprópelui chiar şi atunci, când el ar trăi o viaţă rea dupĕ părerea nóstră. Trăéscă alţii cum vor voi, noi suntem datori sĕ vedem de noi; suntem datori sĕ ne judicăm pre noi şi viaţa nóstră: este ea óre aşa, precum ar trebui sĕ fie? Nu greşim óre şi noi? Nu mâniem noi óre pre prea bunul Dumnedeŭ cu viaţa nóstră?

Si aşa fraţilor, ştiind acum acestă poruncă, adecă a ḑecea poruncă a lui Dumnedeŭ, şi aducêndu-vĕ aminte despre cele-ce vĕ opreşte ea, siliţi vĕ ḑic, de trăiţi şi faceţi ce vĕ inveţa ea: *a)* siliţi-vĕ în tot chipul de a ţine inimile vóstre în deplină curăţenie şi ne atinse de cugetele cele rele, fiind-că jertfa cea bine primită lui Dumnedeŭ este *inima curata şi duhul umilit.* De acea, îndată ce în inima ta se naşte vre-o dorinţă óre-care rea, îndată ce inima ta se abate la lucruri rele, — pe dată opreşte-te de la aceste rele, omóră într'ênsa dorinţa cea rea şi te hotăraşte cu tot din adinsul d'a numai întórce luarea aminte la asemenea lucruri. *b)* Fie-care dintre voi sĕ se mulţumescă de sórta sa. Eşti bogat,—mulţumeşte lui Dumnedeŭ şi nu întrebuinţa reŭ averea ta: sĕ ştii, că ea ţi s'a dat numai ca se o cîrmueşti, să o regulezi ast-fel, ca şi tu sĕ te foloseşti de ea şi să ajuţi şi pre aprópele teŭ, nelăsându-l fără ajutor la vreme de nevoe. Deca eşti sărac, apoi tu iară-şi eşti dator sĕ mulţumeşti lui Dumnedeŭ şi sĕ bine-cuvinteḑi drépta Lui cea a tot puter-

Prea sântitul Ghenadie, Episcopul Eparchei de Argeşŭ, cu adresa No. 1309, conform art. 6 din regulamentul pentru jurnalul bisericesc, trimite spre publicare trei cărţi pastorale, dintre care I a cu data de l-a 14 Martie, a II a 15 Decemvrie 1876, iar a III-a 12 Septemvrie anul curent; a cărora publicare o şi începem cu acest Numĕr.

GHENADIE

CU MILA LUI DUMNEDEU

EPISCOPŬ AL SFINTEI EPISCOPII DE ARGEŞŬ

Prea cuviosilor Archimandriţi, Stareţi şi Stariţe, Ieromonachilor şi Monachilor, Cucernicilor Protoerei, Preoţilor şi Diaconi şi în genere întregului Clerŭ al Eparchiei Nóstre celei de Dumneḑeŭ păḑite, Dar şi pace de la Dumneḑeŭ Tatălŭ şi Domnul Nostru Iisus Christos; iar de la Smerenia Nóstră bine-cuvêntare.

Din mila lui Dumneḑeŭ şi prin votul Naţiunii fiind ales la 14 Februarie, anul mântuirei 1876, Episcopŭ al Sfintei Episcopii de Argeşŭ, şi la 22 a le acelieaşi luni primind cu respect şi cu recunoştinţă Toiagul păstoral din Mâinele Prea Inalţatului Nostru Domn Carol I., Ne cunóscem datorĭ cu venirea nóstră în acêstă Eparchie a vĕ comunica ocuparea în persona Nóstră a scaunului Episcopalŭ şi a ne alătura cu căldură la rugăciunile cuviosiilor şi cucernicilor Vóstre către Dumneḑeu, pentru întărirea şi înflorirea Sf. Nóstre Biserici, pentru prosperarea scumpei nóstre patrii, pentru conservarea sănĕtăţii şi înmulţirea anilor MM. LL. Domnul şi Dómna şi pentru Prea Sfinţitul Nostru Mitropolit Primat D.D. Kalinik.

Tot odată vĕ amintescŭ prin acestă carte pastorală principiile nestrămutate pe care este fondată Biserica Domnului Nostru Iisus Christos, adecă: «Să iubim pe Domnul Dumneḑeul Nostru din tóta inima, cu totŭ sufletul şi cu tot cugetul nostru şi pe apropele ca însuşi pe noi.» (Matei cap. 22, 37 şi 38).

În aceluaşi timpŭ vĕ amintescu că, clerul, care este chemat, conform învĕţăturei Sfinţilorŭ Apostoli şi prescripţiunilor Sfintelor canóne Apostolice şi Sinodale, de a conduce creştinătatea Ortodoxă pas cu pas pe calea mîntuirei sufletului de la naştere, intrarea în familie şi pênĕ dincolo de Mormênt, are pusă asupra'i sarcina de a'şi împlini înalta misiune cu tótă energia şi cu tot zelul cu care Darul Duhului Sfînt l'a investit spre acêsta.

Vĕ sfătuescu încă, iubiţilorŭ mei fii în Domnul, ca orĭ când din nenorocire s'ar strecura vre un Duhŭ rĕŭ de nepăsare şi necredinţă care ar ameninţa să surpe temeliele Bisericii şi ale credinţei ce ea mărturiseşte;

gânduri rele şi împotrivitóre lui Dumneḑeŭ, şi inima ta curată fiind, va plăcè lui Dumneḑeŭ.

In deobşte, *fraţilor*, ca ce ar trebui sĕ facem, ca sĕ ne putem feri de gânduri rele ?

Trebue în tot-d'a una se ne aducem aminte, cum că Domnul nostru Iisus Christos de a pururea ne vede, se află pre lângă noi şi în noi, şi ştie tóte câte sunt bune şi rele în inimile nóstre. Pentru aceea dĕr, orí de câte orí gândurile cele rele ne tragŭ spre pĕcat, fie care sĕ dice în sine : *cum voiŭ face acest faptŭ rĕŭ şi sĕ păcătuesc înaintea lui Dumneḑeŭ* (Facere 39,9) ?—şi rógă-te lui Dumneḑeŭ : Dómne Iisuse Christóse, fiiul lui Dumneḑeŭ, milueşte-mĕ pre mine pecătosul ! « Iar către Născătórea de Dumneḑeŭ ḑi ast-fel : » Prea sfântă Născătóre de Dumneḑeŭ, mântueşte mĕ pre mine pĕcătosul : goneşte de la mine, smeritul robul teu tóte gândurile cele viclene, care mĕ spurcă, şi stinge vĕpaia patimilor mele; şi către Ingerul păḑitor aşa : « Sfinte Ingere păḑitorul meŭ, ajută-mi şi nu te depărta de la mine pentru ne înfrinarea mea, nicí sĕ daí loc draculuí celuí viclénŭ sĕ mĕ stăpénéscă » !

Urmând în chipul acesta, noí putem fără îndoeală să nădăjduim, că şi înviaţa acésta vom trăi întru întréga înţelepciune şi în vécul ce va sĕ fie ne vom învrednici de împĕrăţia cea cerésca, cu darul şi cu iubirea de óméní a Domnului nostru Iisus Christos, a Căruia din preună cu Tatăl şi cu sfântul Duh este slava în vecí vecilor. Amim.

Preot. **Sp. Bădescu**.

cât şi urmaşilor o pacinică şi îmbucurătóre viaţă trecătóre, şi o eternă şi îngerească viaţă spirituală.

Să alergaţi în tótă vremea şi ora din ḑi saŭ din nópte, la orî ce creştin, orî de câte orî vĕ vor chiema spre îndeplinirea trebuinţelor lor religióse.

Să fiţi model de virtute şi probitate nu numaĭ prin cuvinte ci şi prin fapte, ferindu-vĕ de orî-ce adunărî ne cuviincióse, care ar degrada posiţiunea şi demnitatea clericală. Căcĭ ca unii ce aveţi o mare responsabilitate asupră-vĕ înaintea luĭ Dumneḑeu şi a ómenilor, ca unii ce sunteţi chemaţi a fi sarea pământuluĭ şi lumina lumiĭ, trebue să căutaţi a urma cu sfinţenie cuvintele Apostoluluĭ Pavel către Timotei : « Nimenĭ să nu despreţuéscă tinereţele tale, ci fiĭ model credincioşilor cu cuvêntul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credinţa şi cu curăţenia. Nu fiĭ nebăgător de sémă de darul ce este întru tine, care ţi s'a dat prin proorocĭ cu punerea mâinilor preoţieĭ. De acestea să gândeşti ca procopséla ta să fie arătată întru tóte, pentru ca făcênd acestea şi pre tine te veĭ mântui şi pre cei ce te vor asculta ». (I. Tim. 4, 12—16).

Numaĭ ast-fel vĕ veţi arăta demnĭ de sarcina vóstră şi veţi face să nască în ânimile credincioşilor aceleaşi dragoste ce a avut'o Mântuitorul nostru către sfinta sa Biserică, şi fără de care : « De veţi împărţi tótă avuţia vóstră şi de veţi da arderi şi chiar corpurile vóstre, întru nimic folos nu veţi avea ». (1. Corint : 13—3).

Aflându-ve în mijlocul credincioşilor şi ştiind a dobândi prin faptele vóstre strălucirea unuĭ sóre moral, fie-care apropiindu-se, 'şĭ va putea încălḑi sufletul la raḑele luĭ folositóre şi mântuitóre.

Atuncĭ numaĭ sfinta nóstră Biserică se va întări cu desĕvêrşire pe bazele eĭ fondamentale, atuncĭ Patria va fi înflorită, iar smerenia Nostră, mândru de resultatŭ, vom avea curagiŭ şi dreptul a cere unde se cuvine şi a obţine cu ajutorul luĭ Dumneḑeŭ tot sprijinul şi îmbunătăţirea ce clerul va merita.

Atuncĭ şi Archieria nóstră Episcopală Eparchiotă, va răspândi cu îndoită veselie bine-cuvîntarea sa pe capul clerului sĕŭ.

Acestea fiind de o cam-dată sfătuirile ce vĕ adresez voĭ, Prea iubiţilor fiĭ în Domnul, rugăm pe milostivul Dumneḑeŭ ca să vĕ lumineze cu darul sĕŭ cel sfînt spre a putea împlini cu tótă esactitatea greaua misiune la care sunteţi chemaţi, pentru folosul sufletesc al iubiţilor noştri fraţi creştinĭ, pentru înflorirea Bisericeĭ nóstre Române şi întru Mărirea şi lauda numeluĭ cel sfînt al Tătâluĭ şi al fiuluĭ şi al sfîntuluĭ Duh, care să fie cu voĭ toţi. Amin.

14 Martie 1879.

† Ghenadie Argeşiu

Să fiţi cu privighere şi luare aminte, precum fericitul Apostol Pavel, în prevederea Duhului sĕu, ne sfătueşte în una din Epistolile sale (Epist. II. Tim. § 3). Înălţaţi rugi călduróse către Dumneqeŭ, Tatălŭ celŭ Ceresc, de la care vine tótă lumina şi adevĕrul ca, prin Darul Mîntuitorului Nostru Iisus Christos şi prin puterea Sfîntului Duhŭ să se deschidă ochi minţii acelora spre a vedea că Biserica şi credinţa îşi aŭ începutul lor de la Dumneqeŭ.

Să nu încetaţi a predica morala şi adevĕrul Evanqelicŭ către aceia cari ar uita să crească şi să învéţe pe tinerime în frica Domnului, către aceia cari răspândescŭ idei şi învĕţături primejdióse pentru credinţă şi Biserică, către aceia cari din ne ştiinţă despreţuesc lucrurile de evlavie şi sfinţenie. către aceia cari nesocotesc supunerea către cei mai mari şi bătrâni şi către aceia cari să departézĕ de Biserică prin neţinerea în sémă a poruncilorŭ eĭ.

Să învăţaţi cu Duhul blândeţelor şi să sfătuiţi pe toţi cei rătăciţi de a eşi din calea necredinţeĭ şi de a urma cu scumpătate învĕţătura Mîntuitorului Nostru Iisus Christos, făcêndu'l a cunóşte adevĕrul şi lumina şi a se asemĕna glorioşilor noştri strămoşi, cari eraŭ zeloşi pentru credinţa în Dumneqeŭ, statornici în evlavie către cele sfinte, şi de aceea şi plini de amor pentru Patrie. — Să apăraţi şi să susţineţi Biserica şi credinţa cu căldură şi sfinţenie, păstrând-o astfel, după cum ne-aŭ dat'o Mîntuitorul Nostru Iisus Christos prin Apostolii sĕi şi sfinţii părinţi, după cum a statornicit'o sfintele Sinóde şi după cum o aflăm în cărţile Bisericeşti.

Zi şi nópte să nu încetaţi d'a înălţa în zilele şi orele prescrise de Sf. Biserică rugi de mulţămire în sfintele Locaşuri ale respectivelor vóstre parohii, către Prea Puternicul Dumneqeŭ, cerêndu cu credinţă Darul Duhului Sfînt ca să vĕ întărescă şi să vĕ conducă mai departe pe calea misiunei ce vĕ este încredinţată ; ca să reverse mila şi ajutorul necesariŭ asupra iubiţilor noştri fiĭ creştini, reamintind pururea numele fericiţilor fondatorĭ, cari aŭ jertfit averea şi 'şi aŭ vĕrsat sângele pe altarul patrieĭ, ca să ne lase moştenire aceste locaşuri Dumneqeeşti.

Să îngrijiţi fără preget a sprijini cu sfătuirile vóstre duhovniceşti pe orfan ca şi pe vĕduvă, pe sĕrman ca şi pe cel avut, pe cel slab ca şi pe cel tare întărindu-l în calea Domnului, alinând durerile şi suferinţele fie-căruia prin tot ajutorul moral ce'l veţi da. şi prin tóte ajutorele materiale ce prin caritatea publică le veţi putea mijloci pentru susţinerea lor.

Să povăţuiţi pe toţi la muncă şi la strădanie, la dragoste şi rugăciuni, la învăţătură şi probitate şi în fine la îndeplinirea tuturor sacrelor lor datorii, prin care numaĭ pot fi folositor Patrieĭ şi societăţii, şi cari sunt singurile mijlóce ce asigură în linişte, atât lor

Vrea-se-ḑică ginḑurile ómenilor în diferite timpuri, sunt aşa de variate, cum sunt de variate şi ocupaţiunile lor. Unicul punct care póte concentra pe fiă-care în parte şi pe toţi împreună, este Religiunea. In ea, şi învĕţatul şi neînvĕţatulŭ, şi cel bogat şi cel sĕrac, află punctul cel mai tare de sprijin. In Religiunea creştină învĕţatul află deslegare problemelor pe care raţiunea numai singură de sine, orî şi cât s'ar forţa, nu le póte resolva; în ea ne învĕţatul află satisfacţiune tutulor cerinţelor sufletuluî sĕŭ, aşa că pentru dênsul, cestiunile cele mai grele de resolvat, să resolvă cu fórte mare uşurinţă; în ea, norocitul afla isvorul tutulor bunurilor de care se bucură în acéstă lume; în ea, nenorocitul află mângîerile cele mai satisfăcătóre în împregiurările cele mai grele; în Religiunea creştină ḑicem, îşî găsesce sprijinul şi întărirea sea o societate sĕŭ un stat întreg: căcî ea, nu numaî nu contra ḑice şi nu împedică nicî-o-dată progresul şi prosperitatea luî în bine, ci încă, îî şi înlesnesce midlócele spre acésta. Acésta se probézĕ prin ênsuşî învĕţătura pe carea Religiunea nóstră creştină orthodocsă o propagă. Aşa spre esemplu, Domnul nostru Iisus Christos şi Apostolîî seî învaţă: «Daţî cele ce sunt ale Cesaruluî, Ceseruluî, şi cele ce sunt ale luî Dumneḑeŭ, luî Dumneḑeŭ; daţî celuî cu ḑajdia ḑajdiă şi celuî cu vama vamă» (Math. XXII, 21; Romanî XIII, 7); de asemenea, «tótă stăpânirea este de la Dumneḑeŭ şi tot sufletul să se supună eî; căcî care se opune stăpânireî, se opune rânduelelî luî Dumneḑeŭ, şi 'şî face sieşî judecată» (Rom. XIII, 1 — 2); mai de parte, că toţî cetăţenîî sunt datorî să dea celuî cu frica fricĕ şi celuî cu onórea onóre, şi că să nu 'şî facă singuri satisfacţiune: căcî este cel ce răsbună şi judecă—Dumneḑeŭ (Rom. XIII; Math. VII, I); că cetăţenîî sunt datorî să facă rugăciunî, cererî şi mulţămiri pentru toţî ómenî, — pentru împăraţî şi pentru cei ce sunt în dregătoriî, ca să petrécă eî viaţă lină şi cu bună credinţă şi curăţenia (I Timot. II, 1 — 2); că să nu părăséscă eî pe împĕratul lor în nenorocirea luî; că cei ce nu aŭ stăpânire cad ca frunḑele (Parob. Solomon. XI, 14); că eî datoresc a 'şî apăra patria de inamicî: «muerile şi pruncîî voştri — citim în capitolul I, v. 14 dela Iisus Navi — să rĕmână a casă, iar voî toţî carî puteţî, să mergeţî cu fraţîî voştri şi împreună să faceţî răsboiŭ»; că aceia ce ţine nu 'ţî place — învaţă Iisus Christos — altuia nu face etc. etc.

CATE-VA CUVINTE

ASUPRA PROPUNEREI RELIGIUNEI IN SCOLELE PRIMARE URBANE ŞI RURALE

Nimenea credem că nu se îndoesce că fiinţa raţionale-liberă séu omul este compusŭ din două părţi — materiă şi spirit. Nimenea credem că nu se îndoesce că ambele aceste părţi, aŭ necesitate de nutrimênt analog cu proprietăţile şi cerinţele lor naturale. Partea materială séu corpul, are necesitate de alimente tot materiale pentru susţinerea şi crescerea forţei animale; iar cea spirituală séu sufletul, de alimente, care să 'i pótă satisface ceriuţele şi să 'i manţie vigórea proprie luĭ. Nutrimêntul părţeĭ a doua din care este compus omul, se găsesce în adevărurile propagate de Religiunea creştinĕ. Când omul este lipsit de acest nutrimênt, nu viază în complectul seŭ; fiind-că 'i lipsesce sucul cel maĭ necesar, care întăresce şi ţine în vigóre şi chiar în armonie ambele părţi din care este compus.

Necesitatea şi importanţa Religiuneĭ într'o societate seŭ poporŭ — pentru crescerea şi viaţa luĭ, ar puteà fi necontestate, chiar şi atuncea, când s'ar dovedi acésta, numaĭ prin acel fapt neîndoibil, că ea a esistat şi esistă la tóte popórele; cu atât maĭ mult când noĭ vedem chiar şi din experienţă, că ea este atât de necesară şi binefăcĕtóre, precum pentru fiă care om în parte, aşa şi pentru întregĭ societăţi seŭ popóre. Religiunea singură numaĭ, este acea putere care concentrézĕ, precum mintea fiă-căruĭ om în parte, aşa şi a unuĭ întreg popor într'un singur punct — Dumneḑeŭ. Când noĭ privim la diferitele membre ale uneĭ societăţi, ca la membrele unuia şi aceluiaşĭ corp, care tóte 'şĭ aŭ destinaţiunea lor, vedem că ele fiăcare după kemarea lor, îşĭ aŭ ocupaţiunĭ diferite, şi fiă-care în parte se gândesce: care la comerçiul seŭ, care la meseria sea, care la funcţiunea sea, care la ţinta ce 'şĭ a propus a o ajunge etc. etc.

cu puçin respect către cele religióse. Aducerea în împlinire a acestii propuneri, póte fi cu atâta mai uşóră, cu cât prin tóte comunele nóstre de astă-di să află şi Preuţi Seminarişti.

Dupre organisaţiunea instrucţiunei de la noi din ţéră, cei întâiu învaţători ai copiilor din şcólele primare sunt adese-ori nisce tineri, carii de şi capabili pentru propunerea altor obiecte, adesăori să întâmplă a nu fi cu tóte acestea, pe deplin întăriţi în adevărurile Religiunei nóstre creştine ortodoxe; iar fiind ast-fel, negreşit, ei nici nu le pot propune aşa precum ele în adevĕr sunt şi cum datoresc ale propune. Şi pe lângă acestea, kiar déca ar şi fi, ei nu pot înrădăcina bine în mintea şi inima copiilor adevărurile religióse, numai prin stăruinţa ce 'şi pun de a-i învăţa obiectele religióse dupre programă; căci pentru acésta să cere nu numai zel şi activitate, ci şi aceia, ca ei să fie plini şi de pietate şi respect către tot ce este religios, şi să conducă pre copii la Biserică în tóte ţilele de Duminică şi serbători, — calităţi pre care cam greu, déca nu nici de cum, le putem afla în învăţătorii tineri. Iar acésta contribuesce fórte mult la împuciunarea simţului religios în noua generaţiune.

Dupre noi, sunt fórte greşiţi aceia, carii gândesc că prin slăbirea simţului religios în popor, aŭ făcut şi fac mari progrese în Civilisaţiune. Şi ca probă la acésta este, că de când am început şi noi a înainta în asemenea civilisaţiune, s'a şi ivit necesitatea de a se forma o mulţime de case pentru ne împlinitorii legilor ţeri nóstre. Legile unui stat ori şi cât ar fi ele de bune şi perfecte, déca va lipsi frica de Dumneḑeŭ din esecutorii şi împlinitorii lor, nici o dată nu 'şi vor putea da fructul dorit.

A construi tot edificiul civilisaţiunei numai pre principiile raţiunei, când este sciut că ea singură de sine este supusă erorilor, este periculos lucru; şi poporul care continuă a urma asemenea direcţiune, negreşit nu va putea avea de cât sórta acelor popóre, care aŭ mers pe nisce ast-fel de căi.

Pe basa dér a celor expuse, precum şi în dorinţa de a înlătura relele ce ar decurge din ţinerea şi la noi a unei asemenea direcţiuni, suntem de părere că, de şi dupre programa elaborată în acest an, Religiunea în şcólele Primare, rurale şi urbane, pare a fi normat a se propune într'unŭ mod cam superficial, totuşi déca ea se va preda prin tóte şcólele de către Preuţi, séŭ şi alte persóne cu calităţile

Din tóte acestea, noĭ vedem că sânta nóstră Religiune creştină ne învaţă: 1) De a nu ne opune la plata contribuţiunilor pentru necesităţile statului; 2) Ca să nu ne opunem mai marilor noştri, când ne kiamă la împlinirea datoriilor, şi tot-o-dată să dăm fiă-căruia acea ce i se cuvine; 3) că atunci când se întîmplă neînţelegeri şi certe între cetăţeni, să-şi caute dreptatea pe căi legale, iar nu se îşi satisfacă singuri-unul asupra altuia: lucru prin care s'ar da motive la disordine publică: 4) că noĭ nu trebue numaĭ se ne supunem mai marilor noştri, ci încă se ne şi rugăm pentru dênşiĭ; 5) ca noĭ în caz de necesitate, să apărăm, cu pericolul vieţeĭ nóstre kiar, pe capul statuluĭ nostru: 6) că noĭ trebue a ne iubi patria şi a ne păzi ţéra cu arma în mâna; 7) pentru a introduce pace şi armonie între noĭ, prin noĭ ênşine, fără a ni se impune acésta de către cine-va, ne îndémnă a face altuia, aceia ce voim să ne facă şi nouă alţiĭ etc. etc.

Deci dér, Religiunea nóstră creştină Orthodocsă conţine elementele celemaĭ necesare pentru viaţa complectă a omuluĭ; déca în ea se găsesce punctul de sprijin al tuturor minţilor omenescĭ; déca în ea, toţi cei-ce caută, găsesc repaus şi fericire; déca ea conlucră aşa de mult la consolidarea, înflorirea, perfecţionarea, prosperitatea şi fericirea fiă-căruĭ om în parte şi a tuturor poporelor în genere; apoĭ ea negreşit trebue a fi înrădăcinată şi bine întărită în mintea şi inima tutror ómenilor încă din mica lor copilărie.

Dér pentru a putea avea bun succes în acésta, Religiunea, pe lângă că trebue a fi susţinută, apărată şi respectată de tóte autorităţile dintr'un stat, începênd de la capul statuluĭ şi până la celmaĭ din urmă funcţionar, credem a fi necesar a se lua măsurĭ pentru ca propunerea eĭ prin tóte şcólele, să se facă de persóne competinte şi cu frica lui Dumneḑeŭ, care frică — duprê ḑicerea înţeleptuluĭ — este înţelepciunea ómenilor. Şi fiind-că Preuţiĭ sunt persónele, care în mod special se ocupă cu acest obiect atât de necesar şi bine făcêtor pentru toţi, nimenuĭ credem a fi maĭ propriu de a se încredinţa propunerea luĭ prin tóte scólele nóstre, de cât lor; şi în cas de lipsă, persónelor care aŭ reuşit a căpăta şi înţelepciunea cea dupê Dumneḑeŭ, carea de sigur este cam greu de a se posedă de nisce persóne, ce pe-de-o-parte nu s'aŭ ocupat în mod special cu studiul Religiuneĭ, iar pe-de-alta, adese orĭ sunt indiferente şi

DESPRE SANTULU NICETA

(NICHITA ROMANULU)

I

Dĕcă în sînulŭ societăţeĭ este vre uă instituţiune, care ţine comptŭ de faptele celebre ale ómeniloru marĭ şi virtoşĭ, şi care îndémnă posteritatea a celebra memoria acestoru ómenĭ şi a-i glorifica cătŭ se póte de splendidŭ : apoĭ instituţiunea, dedicată eminamente acestuĭ scopŭ, este religiunea creştină. Putemŭ afirma chiar, că acésta frumósă misiune este numaĭ a religiuneĭ ; pentru că religiunea avêndŭ de scopŭ moralisarea omuluĭ prin preceptele sêle, este imposibilŭ a nu lua în considerăţiune faptele laudabile ale celoru ce se conducŭ de dênsa atătŭ în viéţa lorŭ privată, cătŭ şi în afacerile publice şi patriotice. Biserica ca organŭ alŭ religiuneĭ a lucratŭ din tôte puterile spre a eternisa memoria unoru bărbaţĭ atătŭ de marĭ aĭ omenireĭ. Biserica a preţuitŭ cu religiositate profundă viéţa virtósă şi sântă, a pusŭ mare preţŭ pe tăria de caracterŭ a ómeniloru abnegaţĭ, pe meritele lorŭ ca scriitorĭ şi patrioţĭ.

Dĕcă în vieţele sânţiloru nu vedemŭ menţionatŭ ce-va despre aceste merite, ci numaĭ despre calităţile lorŭ ca pioşĭ creştinĭ şi aprigĭ apărătorĭ şi susţinĕtorĭ aĭ doctrineĭ ortodocse, acésta a facut'o biserica spre a nu lua rolulŭ unuĭ instrumentŭ politicŭ, spre a nu eşĭ din limitele pacinice, determinate de divinulŭ sĕŭ Întemeiătorŭ, şi spre a nu se depărta de principiele inofensive ale evangelieĭ. Tôte calităţile de adevĕraţĭ ómenĭ folositorĭ neamuluĭ omenescŭ, fie aceste calităţĭ de bunĭ şi patrioţĭ oşteni, seŭ în fine verĭ ce merite, pe tôte biserica le a contopitŭ cu calităţile religióse şi le a

arătate mai sus, se va face mult mai mare progres, și statul în general va câștiga mai mult.

Încărcarea bugetului instrucțiunei cu o sumă óre care, destinată pentru retribuțiunea Preuților ce vor propune religiunea în tóte clasele primarî, nu numai nu va produce nici o pagubă statului, ci încă îl va și *folosi*, căci când simțul religios va domni masa poporului, atunci *el împlinindu-și* tóte datoriele mai mult de voe, se va impuțina numĕrul cel mare al funcționarilor administrativî. Osebit de acésta, se va avea atunci și *profitul moral* în parte și în genere, care ajută fórte mult la împuternicirea și înflorirea unui stat. **Nihil sine Deo=Nimic fără Dumnedeu.**

Archim. **Silivestru Bălănescu**

rimu a cunósce viéţa bărbaţilorŭ mari şi sânţi din tótă lumea; în casŭ însă, când n'amŭ puté ave acéstă cunoscinţă întinsă, nu ne este iertatŭ a ignora celu puçinŭ pe ai ţĕrei nóstre. Suntemu datorĭ a cunósce şi venera pe martiriĭ românismului, ca cunoscêndu-le credinţa şi faptele, cunoscêndu-le devotamentulŭi pentru credinţă şi patrie, să le urmămŭ cu aceaşĭ tărie şi perseveranţă. A neglige pe aceştĭ sânţĭ ómenĭ, a-ĭ da uĭtărei, nu numaĭ nu este demnŭ, ci încă nu ne este de folosŭ. Generaţiunea actuală şi cele viitóre avêndŭ înainte nisce modele aşa de sublime, se voru însufleţi şi maĭ multŭ spre bine şi voru lucra spre a se arĕta demnĭ descendenţĭ.

Biserica română, credinciósă doctrineĭ ortodoxe şi patrieĭ séle nu a pututŭ uĭta pe martirulŭ Nichita, ci l'a înscrisŭ în rugăciunile séle chiar cu numele de românŭ: «*Nichita Românulŭ*».

Maĭ înainte de a vorbi despre viéţa sântuluĭ Nichita, credemŭ necesarŭ a çice câte-va cuvinte despre starea românilorŭ din acelŭ timpŭ.

Se scie că Româniĭ de la aşeçarea lorŭ în Dacia (la începutulŭ secoluluĭ II) în decursŭ de maĭ multe secole aŭ avutŭ a suferi din causa invasiunilorŭ continue ale barbarilorŭ. Pe de uă parte barbariĭ dominaŭ succesivŭ asupra Românilorŭ, ĕră pe de altă parte Româniĭ aŭ fostŭ vecinĭ aĭ unorŭ barbarĭ, óre-cum maĭ numeroşĭ. De aci a provenitŭ ca numele de românŭ să se păstreze întactŭ totŭ-deuna numaĭ în gura poporuluĭ pênă acum, ĕră istoriciĭ sĭ-l numéscă: când *goţĭ* (întimpulŭ dominaţiuneĭ goţilorŭ), când *Cumani* (confundêndu-l cu Cumaniĭ vecinĭ, cari erau situaţĭ spre rĕsăritulŭ Daciei) etc.

În secolulŭ III goţiĭ învadêndŭ în Dacia şi dominândŭ peste românĭ, româniĭ eraŭ cunoscuţĭ la alte popóre subt numirea dominatorilorŭ, adică eraŭ numiţĭ goţĭ. Pentru acésta în cele ce vomŭ cita cuvêntulŭ *gotŭ*, pusŭ ca adiectivŭ pe lângă numele sântuluĭ Nichita, nu însemnéză de câtŭ românŭ. A traduce astŭ-felŭ cuvêntulŭ *gotŭ* cu cuvêntulŭ românŭ, fără a greşi, ne autorisă chiar istoria. La începutulŭ secoluluĭ III pênă aprópe de finitulŭ secoluluĭ IV, barbariĭ goţĭ de şi aveaŭ idee despre evangelie, cu tóte acestea tocmaĭ prin secolulŭ IV s'aŭ convertitŭ; şi atunci dĕcă s'aŭ convertitŭ aŭ prii-

celebratu, lăsându, ne apăratu, pe ale acelora, cari de şi aŭ avutu óre cari merite, dérŏ aŭ adusu óre-care vătămare séu aŭ impugnatu doctrina ortodoxă creştină.

Spre a se convinge verí-cine despre acésta direcţiune şi despre acestu spiritu alu Bisericei, nu are de câtu să observe cu atenţiune notiţele biografice ale sânţilorŭ conţinute în sinaxarele Mineelorŭ. Aci, mai multu séu mai puţinu, se voru vedé diferitele merite ale fie-cărula, ca militarŭ, ca modelu de pietate şi credinţă, ca învĕţătorŭ ortodoxu, ca apărătorŭ alu doctrinei evangelice, ca făcĕtorŭ de minuni şi bine-făcĕtorŭ către săraci şi chiar ca patriotŭ, tóte ônsă reduse la credinţă şi pietate, pentru cuvêntulŭ că nici acestea nu le *lipsiaŭ*.

Datoria omului este de a recunósce şi recompensa meritele, virtutea, şi totŭ este sântu şi demnu în viéţa semenului séŭ. Decă aceste merite séu calităţi nu se enumeră, ci se celebréză dintr'unu punctŭ de vedere, séu *altulu*, prin acésta persóna celebrată nu a perdutŭ nimicŭ; căci biserica celebrându-le faptele, îi pune înaintea nóstră şi a posterităţei ca modele demne de imitatŭ. Totulŭ aci consistă în a recunósce şi recompensa; şi décă biserica face acésta, puţinu importă pre verí-cine, décă s'aŭ grupatŭ meritele şi s'aŭ pusŭ subt nă singură formă, séŭ décă s'a celebratŭ persóna numai dintr'unŭ punctŭ de privire. Cele-alte calităţi le înregistréza istoria, aşa că nu rĕmâne nimicŭ la întunericŭ.

Între sânţii celebraţi şi glorificaţi de biserica ortodoxă pentru tăria de caracterŭ, pentru credinţa şi pentru patriotismulŭ lorŭ este şi sântulŭ Niceta romanulŭ.

Din causa timpuriloru celorŭ nefericite ale întunericului barbarŭ şi prin urmare din causa lipsei de scrieri detaliate despre cele petrecute în Dacia între Romani în anticitate, posedemu puţine notiţe istorice în privinţa sântului Niceta. Pe aceste notiţe întemeiandu-ne vomŭ indica câte-va momente însemnate din viéţa sântului Niceta. Este multŭ mai bine şi mai demnŭ a ţice verí-câtŭ de puţinŭ, de câtŭ nici de cum, despre unŭ sântŭ omŭ alŭ ţĕrei nóstre.

Multe lucruri însemnate şi mulţi bărbaţi mari se ştergŭ din memoria posterităţei, ne scriindu-se nimicŭ în privinţa lorŭ. Caţi bărbaţi mari ai bisericei române n'aŭ rĕmasŭ în întunericŭ, abia păstrându-se memoria lorŭ numai prin tradiţiune! Toţi trebue să do-

Tatălŭ Sântului era duce în Dacia australă (în România Muntenă) Cunoscința despre doctrina creștină a priimit'o de la unŭ Teofilŭ, care mai pre urmă a devenitŭ Metropolitu românŭ în Alba Iulia. Décă acestŭ duce a avutŭ, séŭ nu, mai mulți fii, nu scimŭ, déră fiulu séŭ, care a remasŭ cunoscutŭ posterității este sântulŭ Niceta.

« *Niceta, fiulŭ ducelui român, s'a născut, a crescut și s'a luminat în partea stângă a Dunărei, în pământul barbarilor* » (Martirii crucei în Dacia pag. 106).

Susŭ numitulu Teofilŭ devenitŭ Metropolitŭ alŭ Goției luă pe lângă sine pe fiulŭ iubitului duce, îngrijindu de educațiunea sa, inițiându-lŭ în principiile religiunei creștine și botezându-lŭ:

Despre sântulŭ Niceta că a fostŭ românŭ din Dacia traiană ne încredințézŭ nu numai Georgiu Curopalatulŭ Codinŭ, când tractézŭ despre viéța Sântului, ci și cele ḑise în sinaxarulŭ Mineiului, la 15 ale lunei Septembre.

In Mineiŭ se ḑice astŭ-felŭ:

« *Acesta* (*sântulŭ Niceta*) *a fost pe vremea împărăției Marelui Constantin, născutŭ și crescutŭ în țéra barbarilor* (1) *celor numiți Goți* (*adică în Dacia lui Traian, care scriitorilor grecesci le este dincolo de Dunăre, éră nouĕ Românilor dincóce de Dunăre, care țéră pe acele vremi o apucaseră Goții și se chiema Goția, éră acum se chiémă țéra Moldovei și românéscă*):

Despre instruirea sântului Nichita prin Teofilŭ, Minologiulŭ imprimatŭ în Roma (2) se esprimă astŭ-felŭ:

« *Illud quoque traditur Nicetam christianis rudimentis imbutum fuisse a Theophilo, episcopo Gothiae, eo nempe qui concilio Niceno*

---

(1) Adică în țera ocupată de barbari, éră nu în țéra, unde sunt nu mai barbari.

(2) ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ ΤΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΟΝ, sive, *Kalendarium Ecclesiae Constantinopolitanae*. Cl. Annorum vetustate insigne primitus e Bibliotheca Romana Albanorum in lucem editum et veterum monumentorum comparatione diurnisque commentariis illustratum cura Steph. Antonii Morcelli, accedunt quatuor Evangeliorum lectiones in codice variantur.

Vol. I. II.

Romae, praesidum anno MDCCLXXXVIII.

mită confesiunea Ariană. Astă-felă pe la anulă 375 goţiĭ, goniţi de Huni, ceru imperatorului Valente permisiunea de a trece în imperiulă romană peste Dunăre. Valente le dă permisiune cu condiţiunea de a priimi botezulă (se înţelege cu confesiunea ariană, pe care o susţinea chiar imperatorulă).

Din contră românii veniţi din Italia, décă nu toţi, celă puţină ună bună parte priimiseră creştinismulă încă din loculi natală ; cu alte cuvinte sĕmĕnţa doctrinei evangelice era plantată între românii Daciei de la începutul secolului II prin coloniile romane. Din acestea cine nu póte înţelege că goţii creştini, ca poporu, nu esista înainte de anulă 375, şi tot-de-ună-dată cine nu póte înţelege că *goţii creştini şi anume creştini ortodocşi* înainte de acestă ană nu puteaă fi de câtu *românii* ?

Despre românii se scie nu numai că eraă creştini ortodoxi chiar înainte de anulă 325, ci încă. că aveau şi organisaţiune eclesiastică. adecă, că aveaă episcopii şi Metropolii ortodoxe, precum era Metropolia din Alba Iulia, episcopia din Dafne. Despre acestea ne încredinţeză chiar actele conciliului din Nicea (325), unde se vede că la acestă conciliă a luată parte Metropolitulă românu din Alba Iulia, numită Teofilă, deşi elă nu subscrie de câtă cu numirea ţerei, aflată sub dominaţiunea gotică. Pe lângă acestea trebue să scimă că goţii nu se putuseră românisa, nici elenisa, seu celă puţină elenismulă creştinu nu avusese aşa de repede influinţă asupra goţiloră spre a adopta numenĭ proprie elenice înainte de a fi convertiţi la creştinismă.

Despre românii însă nu numai se póte presupune, că aă luată numenĭ grecescĭ, ci chiar se póte afirma, de óre ce eraă în contactă cu bizantinii ca creştini. Pentru acésta sântulă Niceta chiar dupre nume considerată nu putea fi gotă, ci românu, fiindă botezată de Metropolită românu, care însuşi avea nume grecu.

Aceste puţine notiţe preliminarie ţise, putemă vorbi despre sântulă Niceta pe câtă ne permită datele istorice !

II

Părinţii sântului Niceta aă fostă românĭ din partea stingă a Dunărei, adică din Dacia Traiană.

chiar de acelaşĭ sânge românŭ; pentru acésta după terminarea resbelului prin pace, Átanaricŭ esercitá cele mai îngrozitóre cruḑimĭ asupra românilorŭ şi în specialŭ, putemŭ ḑice, asupra românilor creştinĭ. Aplicându cruḑimile sele asupra tutorŭ românilorŭ, Atanaricŭ nu putea a nu căuta pe capiĭ lorŭ. Sântului Nichita deci, ca ducelŭi era imposibilŭ a scăpa de cruḑimea barbarului. Din ordinulŭ lui Atanaricŭ goţiĭ prinseră pe sântulŭ Nichita şi-lŭ aduseră înaintea regelui lorŭ.

Barbarulŭ rege ordonă ca să tortureze pe Sântulŭ: coa ce se şi făcu arḑându-i membrele şi făcându-lŭ martirŭ alŭ credinţei creştine şi alŭ patriei séle, dupre cum ḑice Suidas: « Ἀθαναρίχος, ὃς ἐβασάνισε τὸν ἅγιον Νικήταν καὶ μέγαν μάρτυρα Χριστοῦ πεποίηκεν = *Atanaricŭ, care a torturatŭ pe sântulŭ Niceta şi l'a făcutŭ mare martirŭ alŭ lui Christos* ».

Totŭ asemenea vorbesce şi sinaxarulŭ Mineiului: « *Deci fiindŭ că acestŭ sântŭ nu a voitŭ a urma păgânétatea barbarilorŭ, ci pre cum era de neam luminatŭ şi bogatŭ, aşa era şi creştinŭ bunŭ: deci fiindŭ prinsŭ de Atanaricu, stăpânitorulŭ Goţilor pentru credinţa luĭ Christos, fórte muncitŭ a fostŭ, mai pre urmă prin focŭ s'a săvêrşit* ».

In martirologiulu bisericei occidentale sântulŭ Nichita este trecutŭ astŭ-felŭ: *Eodem die sancti Nicetae Gothi, qui ab Athanarico rege ob catholicam* (1) *fidem jussus est igne comburi* = *In aceaşi ḑi a sântului Nichita gotulŭ, care pentru credinţa catolică se ordonă a fi arsŭ* ».

Déca Mitropolitulŭ Teofilŭ, la anulŭ 325 era deja Metropolitŭ, şi déca elŭ după ce a devenitŭ Mitropolitŭ a luatŭ subt îngrijirea sa pe fiulŭ ducelui, putemŭ înţelege că flórea etăţei sântului Nichita era tocmai în cel din urmă anĭ aĭ vieţei Mareluĭ Constantinŭ, dupre cum ne lasă să înţelegemŭ cele citate mai susŭ din Mineiŭ. Totŭ de uă datá putemŭ ḑice aproximativŭ că atunci, când a priimitŭ corónа de martirŭ alŭ lui Christosŭ şi alŭ patriei, avea etatea între 57—60 anĭ.

Anulŭ martirisăreĭ sântului Niceta, dupre atestaţiunea Minologiului citatŭ maisusŭ, este cam pe la 372, adică la treĭ anĭ după începerea nu-

(1) Aci cuvêntulŭ catolicŭ este întrebuinţatŭ spre a esprima idea de ortodoxie, éră nu cum se înţelege astă-ḑi din eróre.

BIBLIOTECA
Mitropoliei Moldovei
şi Bucovinei
„S T U D I U M"

interfuit et subscripsit: Theophilus Gothiae Metropolis=Şi acea se spune că Niceta a fostă adăpatu în elementele (doctrinei) creştine de către Teofilu, episcopulu Gotiei, adecă acela, care a luatu parte la conciliulu Nicenu şi a subscrisu: Teofilu alu Metropolei Goţiei».

Profesiunea părintéscă avu influinţă şi asupra fiului; la acésta însă contribui fórte multu şi direcţiunea, dată de Metropolitulu Teofilu. Acestu Metropolitu inspiră junelui Niceta unu mare curagiu şi-i desvoltă simţimêntele religiose şi patriotice într'unu gradu fórte însemnatu, ca la timpu să pótă fi aprigu apărătoru alu patriei şi credinţei séle creştine.

Incetându din viéţă tatălu sântului, Romanii avură pe Nichita totu aşa de bunu şi curagiosu duce, ca şi pe tatălu lui. In calitatea sa de duce, sântulu Niceta desvoltă uă activitate eminentă, nu numai pentru apărarea patriei, a confraţilorū séi, ci şi pentru susţinerea credinţei ortodoxe în contra ferocilorū barbari, cari năvăliau în Dacia.

In acelu timpu aşa de furtunosu din causa invasiuniloru barbare, déca sântulu Niceta nu putea face mai multu, celu puţinu inspira tăria şi curagiu Romaniloru spre a suporta suferinţele cele trecătóre din partea barbariloru, érā la ocasiuni favorabile îi conducea în lupta cu inimicii. Lupta sa cu inimicii barbari a duratu pênă în timpulu lui Atanaricu.

Pe la anulu 369 goţii din Dacia traiană trecêndu Dunărea în contra bizantiniloru, imperatorulu Valente fu necesitatu a se întórce din Orientu contra acestoru barbari, cari nu se contentau (mulţămiau) numai cu ocuparea Daciei, ci voia a invade şi în imperiulu romanu transdanubianu.

Spre a puté imperatorulu să reuşéscă contra acestoru barbari cutreerători, provocă pe românii Daciei traiane, cari suferiau subt aceşti barbari, ca să prindă şi să ucidă prin pădurile lorū pe goţi, cari se ascunseseră într'ênsele sub conducerea regeluī lorū, Atanaricu. Intre romanii, cari acum ajutară coreligionariloru bizantini spre a învinge pe barbari, era şi sântulu Nichita ca Ducе alu românilorū. Furia şi cruḍimea lui Atanaricu numai avu margini de acum. Elu vêḍu că românii Daciei traiane simpatisau mai multu pentru bizantini, fiindu de aceaşi religiune cu dênşii şi cu mulţi

corpulŭ martiruluĭ şi înfăşurându-lŭ într'uă pînză subţire l'a înmormêntatŭ în ḑiua de 15 Septemvrie cu tótă cuviinţa şi ceremoniele prescrise. Prin contribuţiunea românilorŭ compatrioţĭ aĭ martiruluĭ, Mariaunŭ putu, după 8 anĭ, să edifice d'asupra mormêntuluĭ uă biserică subt patronarea sântuluĭ Martirŭ. Reliquiele Martiruluĭ se puseră acum într'unŭ sicriŭ, pe care-lŭ aşeḑară în biserica edificată.

Autorulŭ Minologiuluĭ susţine încă că în urmă requiele sântuluĭ s'aŭ adusŭ în Constantinopole.

Acéstă opiniune autorulŭ Minologiuluĭ o întemeiază pe faptulŭ positivŭ că în Constantinopole eraŭ mulţĭ goţĭ (vomŭ vedé mai la vale că eraŭ românĭ) pe timpulŭ sântuluĭ Ioannŭ Chrisostomŭ. Acestia se interesaŭ moralmente şi prin urmare se adunaŭ aci (în Constantinopole) spre a venera pe Martirulŭ lorŭ conaţionalu.

Minologiulŭ se esprimă astŭ-felŭ: « *facile adducar ut credam Nicetae reliquias Constantinopoli conditas, quum templum ibidem memoriae ejus dicatum non reperiam, ac certe gothos catholicos, quorum interesse poterat gentilem suum ibi coli, plures in ea urbe invenit Chrysostomus, quum sub haec tempora pontificatum cepit: Inter homilias undecim, quas Montfauconius primum publicavit ex codice vaticano, quae octava est nos docet, gothos permultos in templum sancti Pauli ad concionem convenisse, atque illic loca quadam e sacris libris, quos jam gothice creditos habebant, lecta esse; subinde vero Chrysostomi jussu gothum presbyterum lingua sua concionatum esse; post quem demum sanctus Archiepiscopus suscipiens:* « Ἐβουλόμην παρεῖναι ἑλληνας σήμερον..... » = *lesne mĕ voiŭ îndupleca sè credŭ că reliquiele luĭ Niceta aŭ fost depuse (închise) la Constantinopole, de şi nu voiŭ găsi tot acolo unŭ templu dedicat memoriei luĭ; dĕră sântulŭ Chrisostom a găsit în acea cetate, când a dobînditŭ pontificatulŭ în aceste timpuri, maĭ mulţĭ goţĭ catolicĭ, cari aveaŭ interesŭ de a se venera acolo conaţionalulŭ lor. Între unspre-ḑece omiliĭ, pe cari Montfaucon pentru prima ôră le a publicatŭ din codicele vaticanu, acea, care este a opta, ne spune că fórte mulţĭ goţĭ veniseră în templulŭ sântuluĭ Paulŭ la adunare şi acolo aŭ cititŭ ôre-cari locurĭ din cărţile sânte pe cari acum le aveaŭ tradŭse în limba gotică, şi apoĭ din ordinulŭ luĭ Chrisostom, unŭ presbiterŭ gotŭ a vorbitŭ cu limba sa în public, după care în fine*

mitului resbelu: « *Nicetam defunctum putant circa annum* CCCLXXII, *quo anno ab rege eodem occisus est sanctus Sabas gothus* (*românul*)=*Se crede că Niceta a muritu cam pe la anulu 372, în care anu a fostu ucisu de acelaşi rege şi sântulu Sava gotulu* (*românul*) ».

Bollandianii (1) susţinu că loculu martirisărei sântului Nichita este Moldavia: « *Bollandiani* (2) *in Ammiano, ubi Valentis Augusti res gestas contra Athanaricum narrat, satis indicii reperiunt ut statuant, Nicetam in hodierna Moldavia, vel huic contermina Valachia, aut Basarabia occubuise; quod eae regiones tunc Athanarico parebant* = *Bollandianii găsescu în Amian, unde narează faptele lui Valentie Augustulu contra lui Atanaricu, destule indicie pentru a determina că Niceta a muritu în Moldavia de astă di, séu în vecina acesteia, Valachia seu Basarabia, fiind că acele regiuni erau sub ascultarea* (*supuse*) *lui Atanaricu* » Autorulu *martirilor crucei în Dacia* ne spune despre cele petrecute în urmă cu reliquiele sântului Nichita astu-felu: « *Iar sacrele sêle rămăşite fură aruncate cu despreţu într'unu stufu de trestie pe marginea Dunărei spre a fi prada pescilor. Corpulu martiruluĭ zăcu câl-va în apele Dunărei pênă ce creştinii traianişti insciinţară pe Marianu, amiculu lui Nichita despre mórtea acestuia. Concetăţenii sântului erau fórte mihniţi că nu potu înmormênta sacrele lui rămăşite după tótă cuviinţa şi meritele; căci s'ar fi compromisu în ochii barbarilor* ».

In urma acestei insciinţări, Marianu luă corpulu martiruluĭ şi-lu duse în patria sa (a lui Mirianu), Cilicia în cetatea Mopsuestia.

Cu cele relatate mai susu despre loculu, unde s'au transportatu reliquiele sântului sunt în acordu şi cele coprinse în Menologiulu menţionatu: « *Est etiam in Actis* (3) *Martyris corpus Mopsuestiam in Ciliciam translatum esse* = *Chiar în Acte se află că corpulu martiruluĭ s'a transportat în Mopsuestia din Cilicia* »

Totu autorulu « *martirilor crucei* » ne spune că Marianu luându

(1) Bollandus era unu jesuitu fórte eruditu din Anversu. Elu a consacratu unu îndelungatu timpu pentru a aduna acte relative la vieţele sânţilorŭ şi la istoria bisericéscă.

(2) Bollandianii erau nisce continuatori ai jesuitului Bollandus; acestia mai multu de unu secolu s'a ocupatu a aduna acte şi notiţe despre vieţile sânţilorŭ.

(3) Acta sanctorum (uă colecţiune)

traducţiune? Nu scimŭ pênĕ acum. Putemŭ presupune numai, că românii crestinĭ aŭ pututŭ avé óre-cari din cărţile sânte în limba vorbită de eĭ în acelŭ timpŭ, de óre ce aveaŭ uă organisaţiune ecclesiastică şi unŭ cultŭ. Prin urmare românii aflaţi în Constantinopole aŭ pututŭ face usŭ de limba lorŭ în acea adunare şi aŭ pututŭ citi şi din cărţile sânte.

Diac. St. Călinescu.

PRUDENŢA

Prudenţa este dreptul resonŭ aplicatŭ la conduita vieţeĭ — iar dupe st. scriptură este un darŭ a luĭ D-ḑeŭ. — Sub nume de *prudenţă*, philosophiĭ antici înţelegéŭ mai cu semă pătrunderea (ghibăcia) minţeĭ omuluĭ d'a cunósce adevĕratele sale interese din acéstă lume, d'a previdea pericolele în viitorŭ, şi d'a evita tot cea-ce póte a-ĭ causa vĕtămare; Evangelia, din contră, înţelege prin *prudenţă*, facultatea (băgăreĭ de semă) d'a prevedea şi a preveni totŭlŭ cea-ce ar putea vĕtăma mântuireĭ nóstre saŭ a altora.

Pentru care Iisus-Cristos distinge prudenţa fiilor veculuĭ acestuia de a fiilor lumineĭ (1), şi ne ordónă d'a unĭ *prudenţa* şarpeluĭ cu *simplitatea* porumbuluĭ (2). St. Apost. Pavel ne învaţă că este o prudenţă a corpuluĭ, inamica luĭ D-ḑeŭ, ḑicĕnd: *prudenţa trupuluĭ este inamică luĭ D-ḑeŭ: că legeĭ luĭ D-ḑeŭ nu se supune, că nici póte. Pentru care ceĭ ce suntŭ trupŭ, a p dcea luĭ D-ḑeŭ, nu potŭ*» ? (3) Dupe aceste texte a st. scripturi se vede că prudenţa este o calitate, care comunică cu virtutea şi cu viciulŭ; şi a cărĭ secretŭ constă, în privirea altora: d'a cunósce ce suntŭ cĭal'alţi, ce potŭ, şi ce doresc ŭ ĭĭ, pentru a sci cum trebue a lucra cu ĭĭ; iar în privirea sa în aşĭ cunósce lipsurile şi defectele sale şi miḑi-lócele ce ar trebui de luatŭ.

In fine omŭ prudentŭ este acela, care cunoscĕnd legile moraleĭ şi a religiuneĭ, usagele lumiĭ şi bunele-cuviinţe particolare, regulézĕ în prevederea sa resonată măsura raporturilor sale cu semeniĭ seĭ, adecă cea-ce se cuvine ca el se facĕ, saŭ se nu facă: pentru care nu fórĕ resonŭ s'a ḑisŭ de ore-cine că: «*nu este virtute fórĕ prudenţă*» prin urmare ca darŭ a luĭ D-ḑeŭ, *prudenţa* consistă: în a vorbi cine-va resonatŭ, puţinŭ, şi cu previderi sănătóse şi a lucra dupe ele; descreditându-se mai mult de sine de cătŭ de cĭa-l'alţi ómeni, conformŭ învĕţatureĭ apostolice ce ḑice: unul pe altulŭ socotind a fi mai de onóre».

arch. Gabr. Rascan

(1) Luc. c. XVI. v. 8.
(2) Math. c. X. v. 16; (3) Romani VIII. v. 7

sântulŭ Archiepiscopŭ replicându díse : voiam să fic de față Ele-nii astă ḑi ».

Acestŭ citatŭ nu numaĭ că este singurulŭ locŭ, care atestă despre transferarea mŏștelorŭ sântuluĭ Nichita în Constantinopole; dĕră încă ne presintă și câteva cestiunĭ, cari arŭ trebui resolvate.

Prima cestiune este, dĕcă sub numele de goțĭ din acestŭ citatŭ trebue să înțelegemŭ totŭ pe românĭ, séŭ dĕcă trebue să înțelegemŭ pe goțiĭ propriŭ ḑișĭ.

A doua cestiune este: că dĕcă sub numele de goțĭ aci trebue să înțelegemŭ pe românĭ, atunci cum se póte esplica că eĭ aveaŭ cărțile sânte traduse în limba lorŭ?

Dupre opiniunea nóstră și în virtutea celorŭ ḑise pênĕ aci, cestiunea primă se póte resolva astŭ-felŭ: Nu este imposibilŭ a admite că în Constantinopole erau destuĭ Românĭ din Dacia traiană pe timpulŭ sântuluĭ Chrisostomŭ. Dĕră de sicurŭ aceștĭ românĭ aflându-se în Constantinopole, eraŭ numiți locuitorĭ din Gotia, adică goțĭ. Pentru acestŭ cuvêntŭ și autorulŭ Minologiuluĭ îĭ numesce goțĭ și chiar Constantinopolitanĭ nu putea a-ĭ cunósce de câtŭ totŭ subt acéstă numire. A considera lucrulŭ astŭ-felŭ suntemŭ conduși totŭ de acestŭ citatŭ. În citatŭ se ḑice că goțiĭ aveaŭ interesŭ de a se venera în Constantinopole conaționalulŭ lorŭ. Dĕră ce interesŭ puteaŭ să aibă despre sântulŭ Nichita, aceia, cari l'aŭ martirisatŭ?

Puteaŭ aceia, cari torturaseră pe sântulŭ Nichita și cari-lŭ considerauŭ ca inimicŭ alŭ păgânismuluĭ și alŭ neamuluĭ lorŭ, să-ĭ edifice vre unŭ templu, séŭ celŭ puținŭ să-lŭ venereze ca pe martirŭ alŭ neamuluĭ lorŭ? Este imposibilŭ a se admite acéstă idee. Interesulŭ de a venera pe martirulŭ Nichita nu putea fi de câtŭ alŭ românilorŭ, cari eraŭ de acelașĭ sânge, de aceașĭ credință cu *marele Martirŭ.*

Deci goțiĭ despre cari se vorbesce în citatŭ, dupre opiniunea nóstră, eraŭ românĭ, ĕră nu goțĭ barbarĭ.

A doua cestiune de și presintă dificultate, cu tóte acestea pênĕ la unŭ certŭ punctŭ se póte concilia lucrulŭ. Se scie că goțiĭ după creștinare aŭ avutŭ biblia tradusă în limba gotică în secolul 5-lea printre anĭ 410—428. Prin urmare înainte de acestŭ timpŭ, adecă în timpulŭ viețuireĭ sântuluĭ Chrisostomŭ nu puteaŭ să aibă cărțile sânte traduse în limba gotică. Dĕră româniĭ aveaŭ acéstă

cetările, făcute în modul celŭ mai minuţiosŭ şi prin declaraţiunea representanţilorŭ şi a proestoşilor din doue-dechi monastiri din muntele Aton.

« Cu acéstă ocasiune Prea sânţitul Metropolitŭ al Derculuĭ a raportatŭ Patriarchieĭ, că numerul monachilor din monastirile munteluĭ Aton se rădică la 7000 persóne.

La aceste, fóia « Tracia » adauge: « Din turburătoriĭ munteluĭ Aton, unii s'aŭ ecsilatŭ, iar alţiĭ, între carii şi unu Daniil din Csiropotam, aŭ fugitŭ şi că s'au luatŭ mĕsurĭ, spre a fi prinşi.

« Neologul » jurnalŭ grecŭ, ţice: « Schismaticiĭ Bulgarĭ de la unŭ timpŭ în cóce se arată fórte dispuşi, ca să se reîntórcĕ în sînul Bisericeĭ celeĭ marĭ, şi cu multe sate s'aŭ şi supusŭ autorităţilor eclesiastice a Patriarchieĭ de Constantinopol.

De altă parte, şi tot în cestiunea Bisericeĭ bulgare, ceà ce adauge şi fóia constantinopolitană « Stéoa Orientuluĭ »:

« Conform scirilor din Bitolia, cu ajutorul luĭ D-ţeŭ, Metropolitul de Pelagonia, D. Matei, acestŭ servitorŭ nefatigabilŭ al celuĭ Prea Inaltŭ, a isbutitŭ, ca să reîntórcĕ la Biserica cea mare 14 sate de schismaticiĭ Bulgarĭ, compuse din 400 familiĭ, cu o populaţiune de preste 3000 suflete.

« Pre aceste sate, precum şi pre cele întórse mai 'nainte, Metropolitul, visitându-le, le-a bine-cuvêntatŭ şi lea sânţitŭ, învĕţându pre locuitoriĭ lor cele de cuviinţă. Dupŏ câte-va ţile acelaşĭ Metropolitŭ îşĭ făcea visita sa eparchială în altă parte a Eparchieĭ, unde se află încă vr'o 20 sate de oposanţi.

« Cu modul acesta, parasinagoga (1) bulgară din Bitolia, cu ajutorul luĭ D-ţeŭ, se disolvă. Rĕmâne acum şi Perlepul, compusŭ din 92 sate, din care numaĭ şĕse se află afectate la Biserica cea mare. Dar curaţându-se periferia Bitolieĭ, atunci sperămu, că se va desmembra şi Perlepul.

2. Biserica română. — In lipsă de alte documente, dămŭ dupre jurnalul « România liberă » descripţiunea serbătoreĭ de la

(1) Vorba grécă de sinagogă şi parasinagoga este aplicată pentru prima dată la Biserica ebraică din timpul Mântuitorului şi ea esprimă o adunătură de omeni contrară creştinismuluĭ. Ore tot în acestŭ sensŭ este aplicată vorba de parasinagogă şi la Biserica Bulgară ??? .....

CHRONICA ECLESIASTICA

I

BISERICA ORTODOCSA

1. Patriarchia de Constantinupolŭ. — In cestiunea bănueleĭ, în care intrase călugĕriĭ din muntele Aton, şi despre care noĭ am comunicatŭ lectorilor nostri, că atât Patriarchia, cât şi guvernulŭ otomanŭ şĭ aŭ trămisŭ delegaţiĭ respectivĭ, pentru o cercetare mal scrupulósă, astă-dĭ sûntemŭ în stare, ca să supunemŭ la cunoscinţa lectorilor noştri şi următórele constatărĭ. Fóia din Constantinupolŭ «Steoa Orientului» ni comunică:

«Ḑilele aceste s'aŭ reîntorsŭ din Aton metropoliţiĭ: alŭ Derculuĭ şi al Chiuluĭ, precum şi trămisul guvernuluĭ — Zever beĭ, cu acelaşĭ raporŭ, cu care plecase acestŭ amploiatŭ al guvernuluĭ cu Prea Sânţitul Metropolitŭ de Chiu.

«Conform cu esplicaţiunile date, acéstă comisiune estra-ordinară a făcutŭ cercetarea tuturor monachilor din muntele Aton, precum şi a raporturilor monastirilor din muntele Aton cu Biserica cea mare, conform cu prescripţiunile Regulamentuluĭ, elaboratŭ pentru acestu scopŭ de către s-tul Sinodŭ al Patriarchieĭ din Constantinupolŭ, în unire cu Consiliul naţionalŭ, numitŭ şi micstŭ. Şi pentru aplicaţiunea tuturor dispositiunilor din menţionatul Regulamentŭ s'aŭ luatŭ măsurile necesare.

«Ce se atinge însĕ de calumniile, că muntele Aton este întrebuinţatŭ, ca unŭ centru de comerçŭ, şi ca unŭ focarŭ de revoluţiunĭ, etc. tóte aceste s'a probatŭ, că sûntŭ nisce inventiunĭ şi chiar calumniĭ, fabricate cu scopul, de a compromite aceste aşeḑăminte, şi tot-o-dată de către nisce reŭ-voitorĭ. Acésta s'a probatŭ prin cer-

a pleca la mormêntul gloriosului Domnitor Grigorie Ghica. Ordinea cortegiului a fost:

Sergenţii pedestri şi călări ai comunei deschiseră drumul. Apoi urmară clericii inferiori succedaţi de inaltul cler, îmbrăcaţi în veştmintele sacerdotale, şi compus din Eminenţia Sa Mitropolitul Iosif Bobulescu, Ieremia Bârzu şi Calinic Dimo. După inaltul cler, un d. lucrător al Tipografiei Th. Balasan, purta sus stindardul ziarului «Curierul», fâlfâind a jale după deslipita Bucovină şi moartea de martir a patrioticului Grigorie Ghica VV., domnii prefecţi ai judeţului şi oraşului Iaşi, primarul Iaşului şi alţi notabili aŭ fost urmaţi, de stindardul universităţei Iaşi însoţit de steagurile celor patru facultăţi. Intre aceste steaguri fu purtata o ghirlandă mare şi frumoasă a Clubului studenţilor Universitatii Iaşi. Venirâ apoi studenţii universităţii Iaşi, în rânduri dese braţ la braţ şi urmaţi de un mare numĕr de cetăţeni. Cortegiul însă nu se termină cu acésta, căci venirâ steagurile Reuniunii damelor române din Iaşi, a scólei profesionale de fete, a gimnasiilor şi scoalelor Iaşane, a societăţii de meseriaşi etc., însoţite de numeróse ghirlande. In total eraŭ 16 stindarde urmate de delegaţi din ţara, de corul muzicei vocale, de o bandă de muzică instrumentală. Spre finitul cortegiului, înaintară elevii scoalei militare, atrăgându asupră-le atenţiunea tutoror din cauza uniformării lor frumóse şi curate. Ast-fel dar a fost compus cortegiul, carele în sunetul clopotelor, a muzicei vocale şi celei instrumentale parcurse strada Mare, strada Băncii, strada Primăriei de jos, se reîntórse pe strada Mare, pe care înaintă până la strada Sf. Vinere, de unde dădu în stradele Cismăriei, şi apucând strada Ghica, sosise la grădina, unde se află mormântul lui Grigore Vodă. Mare schimbare am găsit anul curent la acest mormênt, căci pe când anul trecut mormântul se afla în mijlocul unei pieţe, el se află acum în o grădină înfiinţată sub actualul şi neobositu primar al Iaşului, d. Scarlat Pastia. Cortegiul ajuns la mormântul martirului de la 1 Octomvrie 1777, delegatele comitetului central de dame din Iaşi pentru ajutorul oştaşilor români răniţi: doamna Elena Solescu, d-na Aglaea Tacu, d-na Visanti şi d-şoara Sofia Balasan aŭ depusŭ pe sarcofagul monumental o ghirlandă splendidă de imortale şi ornată cu colorî naţionale române; tot asemenea facură apoi şi cele lalte delegaţiuni. Prea Sf. Sa mitropolitul

1 Octomvrie anul corentŭ, petrecută în urba Iaşiĭ, şi efectuată în memoria Preă Fericitului Domnŭ Gregorie Ghica voevodŭ. Aicĭ lectoriĭ noştri potŭ vedea şi partea, ce a luatŭ şi la acestă solemnitate clerul Bisericeĭ române, avênd în capul lor pre Iualt Prea Sănţitu Iosif, Metropolitul Moldoveĭ şi al Sucevеĭ.

« In urma apelului făcut şi a programeĭ publicate, 1 Oct. pe la ora 11 strada Mare începuse a fi traversată de un public numeros, venit din tote părţile. Toţĭ se îndreptară spre curtea St. Mitropolii, unde elevii şcóleĭ militare, în ţinută de mare paradă, eraŭ postaţi în rânduri de companiĭ. Pe lângă acestia eraŭ aşeḑaţĭ elevii diferitelor scolĭ publice din Iaşi. Curtea Mitropolieĭ se umpluse din ce în ce mai mult cu publicul care venise spre a dovedi veneraţiunea ce poartă pentru memoria luĭ Ghica Vodă. Delegaţiunea diferitelor corporaţiunĭ, cu drapelele lor desfăşurate sosiră la 11 jum. ore şi intrară în Biserica St. Mitropolii, unde pe scaune eraŭ aşedate ghirlandele comemorative, a clubuluĭ studenţilor universităţiĭ din Iaşi, al studenţilor liceuluĭ naţional, a liceuluĭ nou ; a scoaleĭ de meseriĭ din Iaşi, etc. La 11 jum. ore începu Prea S. Sa Mitropolitul Moldoveĭ şi Sucevеĭ, înconjurat de înaltul cler iaşan, să celebreze sânta liturghie şi panihida religiósă, în presenţa autorităţilor comunale, judeciare şi militare din Iaşi, a delegaţilor din oraş şi de prin districte. In timpul serviciuluĭ divin, corul musicеĭ vocale, esecuta cântările cele mai clasice în stilul religios şi compuse de d. Muzicescu, profesor de la conservator. Dupe săvêrşirea serviciuluĭ divin, Eminenţia Sa Mitropolitul Iosif pronunţă un discursŭ alegându-şi ca moto: « Pentru Sionŭ nu voiŭ tăcea şi pentru Ierusalim nu voĭ înceta. » Prea Sfinţia Sa Mitropolitul, arătă că orĭ-ce idee mare, fie religiósă saŭ politică, a fost tot-d'a-una realisată şi aplicată în urma multor suferinţe, abnegaţiunĭ şi sacrificiĭ chiar de sânge. Martiriĭ creştinătăţiĭ şi-aŭ versat sângele lor pentru susţinerea biserice-ĭ creştine, şi tot ast-fel Marele şi patrioticul Domn al Moldoveĭ, Grigorie Ghica Vo-vod şi-a jerfit viaţa, făcêndu-se martir pentru susţinerea unităţiĭ politice a Moldoviĭ.

Dupĕ terminarea acesteĭ cuvêntărĭ, care produse impresiunĭ adânci în tot auditorul, Prea Sf. Sa Mitropolitul Iosif săvêrşi ultimele rugăciunĭ, dupe care apoĭ începu cortegiul a se arangia, spre

tuturorŭ credincioşilorŭ sĕi, ca niște modele de imitatŭ. Intre aceştia vinŭ apoi pe urmele Apostolilorŭ, marii dascăli şi luminătorĭ ai lumeĭ, Ierarchiĭ şi alţĭ înţeleptĭ însufletiţĭ de Duhulŭ Sfântŭ, duhulŭ adevĕrului, mângâitorulu promisŭ de Iisusŭ Christosŭ, care prin înţelepciunea învĕţăturilorŭ lorŭ aŭ strălucitŭ în Biserica lui Christosŭ ca nisce luceferĭ de la răsăritŭ pênĕ la apusŭ, predicându mai întâiŭ în întunericulŭ lumeĭ păgâne şi apoi în cea creştină luminată prin botezulŭ şi credinţa lui Iisusŭ Christosŭ, cunoşcinţa Unuia adevĕratului Dumneḑeŭ, Dumneḑeulu dreptăţeĭ, alŭ Adevĕrului şi alŭ Dragosteĭ celeĭ desăvĕrşite, carele pentru iubirea de ómenĭ a sacrificatŭ pe Unulŭ Născutŭ, Fiulŭ Sĕŭ pênĕ la mórta de Cruce. De la aceştĭ Sfinţĭ Părinţĭ ai Bisericeĭ şi luminătorĭ ai lumiĭ avemŭ esplicată şi aşezată doctrina credinţeĭ împreună cu învĕţătura moraleĭ Evangelice, care în resumatŭ se coprinde de cele douĕ porunci arătate de însuşi Mântuitorulŭ : 1 Se iubeştĭ pre Domnulŭ Dumneḑeulŭ tĕŭ din tótă inima ta, din totŭ sufletulŭ şi din totŭ cugetulŭ tĕŭ; acésta este cea întâiŭ şi mai mare poruncă, iarŭ a II-a asemenea aceştia : Să iubeştĭ pe aprópele tĕŭ ca însuţi pe tine, pe care Apostolulŭ celŭ iubitŭ, Ión Evangelistulŭ o explică lămuritŭ, că fără iubirea de aprópele nu póte să fie, nu póte să existe iubirea de Dumneḑeŭ, ḑicêndŭ ast-felŭ : Iubiţilorŭ! de va ḑice cine-va că iubeşte pe Dumneḑeŭ, iarŭ pe fratele sĕŭ urăşte, mincinosŭ este; căci cela ce nu iubeşte pe fratele sĕŭ pe care 'lŭ vede, pre Dumneḑeŭ pre care nu 'lŭ vede cum póte să 'lŭ iubéscă ? Şi acéstă poruncă avemŭ de la Dênsulŭ că celŭ ce iubeşte pe Dumneḑeŭ să iubéscă şi pe fratele sĕŭ. De aceea şi marele Apostolŭ Pavelŭ, cândŭ resumă virtuţile învĕţăturei şi a le moraleĭ Evanghelice în treĭ mai principale, care suntŭ : *Credinţa, Nădejdea şi Dragostea*, ḑice : Aceste treĭ, iarŭ mai mare de câtŭ acestea este Dragostea. Acésta este fraţilorŭ doctrina învĕţăturei şi temelia moraleĭ Chreştine, Dragostea, Iubirea şi Caritatea; însă iubirea, caritatea, nu numaĭ teoretică şi verbală, ci practică, lucrătóre; acésta produce unirea în credinţă şi în fapte; fraţiĭ din inimă între tóte clasele Societăţeĭ, respectulŭ legilorŭ şi alŭ autorităţilorŭ, pentru care acelaşŭ Apostolŭ ḑice; de Dumneḑeŭ să vĕ temeţĭ, pre împĕratulŭ să cinstiţĭ, fraţi să iubiţĭ; Iarŭ Mântuitorulŭ către Apostoli: Porunca nouă dau vouă, ca să vĕ iubiţĭ unulŭ pre altulŭ, precumŭ eŭ v'amŭ iubitŭ

celebră o scurtă rugăciune, după care d. primar Scarlat Pastia rosti patrioticul d-sale discurs. Terminându-se acest-discurs sub strigătele de « Ura » ! nesfârşite, d. Bonifaciu Florescu pronunţă o cuvêntare plină de sentimente românesci. Spaţiul nu ne permite a reproduce acest interesant discurs, ce-l vom publica joia viitoare. După d. Floaescu un elev din şcoala militară, un adevĕrat tip de ostaş român, d. Armăşescu, se înalţă pe treptele de marmură, şi cu carabina şi cu baioneta lângă el, se apropiă tânărul ostaş, de mormêntul martirului domnul Moldovei, şi descoperindu-şi capul, începu cu o voce resolută să recitéze o poeziă plină de foc şi de entusiasm. Este greŭ în scurt timp a descrie până în amănunţime impresiunea cea de tot eroică, ce tânărul şi patrioticul d. Armăşescu, acest brav român şi elev al şcoalei militare din Iaşi, a produs asupra întregului public carele era entusiasmat la culme. O ploaie destul de tare sili apoi pe toţi să plece de acolo. Publicăm mai la vale telegramele încurse la primăria de Iaşi pentru acéstă serbare. D-nu primar a invitat peste o sută autorităţi din ţară, dintre care com. Botoşani a fost reprisintată prin chiar însuşi primarul ei d. Boian, com. Piatra prin d. Sculy Logofetidis, com. Băcaŭ, prin d. deputat, Clinescu iar com. Brăila a trămis ca reprezintant al ei pe d. Câmpineanu, deputatŭ şi consilier comunal.

Eca discursul înalt Prea Sânţitului Metropolitŭ ţinutŭ la acéstă solemnitate, din care reésă, ca în reliefŭ meritele Domnului martirŭ.

« Pentru Sion, nu voiŭ tăcea, şi pentru Ierusalimŭ nu voiŭ înceta ».

Iubiţilorŭ ! A vorbi pentru Biserică şi Religiune, a aminti preceptele şi învĕţăturele Evangelice pentru a le aplica, la regula faptelorŭ vieţei nóstre sociale, este totŭ d'a-una bine şi folositoru.

Începênd de la sângele cel vĕrsatŭ pentru mântuirea lumei alu lui Iisusŭ Christosŭ Dumneđeŭ, Omulŭ celŭ răstignitŭ pe Cruce, *Biserica* creştină s'a întemeiatŭ pe sângele mucinicilorŭ celorŭ din tótă lumea care şi-aŭ sacrificatŭ viaţa mărturisindŭ cu credinţă nestrămutată numele lui Iisusŭ Christosŭ Fiulŭi lui Dumneđeŭ şi nemurirea sufletului. Acestora aŭ urmatŭ cetele Prea Cuvioşilorŭ din toţi timpii şi din tóte părţile pământului care prin abnegaţiune şi privaţiuni de totŭ felulŭ aŭ datŭ exemple de virtuţi morale evanghelice, pe care Biserica le învócă în tóte ocasiunile şi le propune

mulţi bărbaţi de aceştia de totŭ felulŭ, ale cărora nume strălucescŭ în istoria nóstră naţională şi faptele lorŭ măreţe, eroice, înţelepte şi de abnegaţie cu sacrificiulŭ vieţeĭ aŭ servitŭ şi vorŭ servi urmaşilorŭ de exemplu. Fără a maĭ enumera aicĭ pe acel glorioşĭ domnĭ şi alţĭ bărbaţi înţelepţi şi virtuoşi din trecutŭ, ale cărorŭ nume suntŭ cunoscute tuturorŭ, şi ale cărorŭ monumente religióse naţionale şi istorice suntŭ înaintea ochilorŭ noştriĭ, predicându numele şi faptele lorŭ, între carĭ şi familia Domnilorŭ Ghiculescĭ are pe pământulŭ Românescŭ atâtea monumente religióse şi filantropice, voiŭ pomeni d'a-dreptulŭ numele nemuritoruluĭ Domnŭ Martirŭ Grigore Ghica Vocvodŭ, la a căruia solemnă serbare funerarie de *una sută an* suntemŭ adunaţi astă ḑi aicĭ în acestŭ sfântŭ şi Dumneḑeescŭ templu. Acesta, prin curagiulŭ convicţiuneĭ sale, prin credinţa în sfinţenia şi dreptatea causeĭ ce apĕra, deveni victima viceleniĭ şi a nedreptăţeĭ inamiculuĭ asupritorŭ şi crudŭ precum este în genere cunoscutŭ. Protestându în contra cedăreĭ Bucuvineĭ, cea maĭ frumósă parte a vechieĭ Moldovеĭ, vatra nemuritorilorŭ Domnĭ şi eroĭ bĕtrânĭ cu vechia capitală a Ţĕreĭ, Elŭ, în loc de dreptate, îşĭ află mórtea de martirŭ prin laşa trădare, în casele de la Beilic din Iaşĭ, precum cu uă sută şépte-ḑecĭ de anĭ maĭ 'nainte îşĭ aflase asemenea şi eroulŭ de la Călugăreni în câmpia de la Turda. Nu voiŭ insista eŭ aicĭ a face apreciarea sacrificiuluĭ acesteĭ victime patriotice : acósta este apreciată de Naţiunea Română întrégă şi recunoscută de istoriă. Voiŭ a înti numaĭ, că *Recunoscinţa* pentru faptele patriotice ale bărbaţilorŭ celorŭ marĭ este uă datoriă religiósă neapărată, uă datorie, aşa ḑicându, sine qua non, uă datorie ca uă condiţiune de vieţă pentru urmaşĭ ; şi acĕstă datoriă ne-o învaţă chiarŭ şi sfânta Evangelie prin esemplulŭ celorŭ ḑece leproşĭ, dintre carĭ, după ce prin cuvêntulŭ Mântuitoruluĭ s'aŭ curăţitŭ toţĭ, numaĭ unulŭ s'a întors ca să 'ĭ mulţumescă, ceea-ce Iisus-Christos observându, ḑise : aŭ nu ḑece s'aŭ curăţitŭ, dĕr cei nouĕ unde suntŭ? nu s'aŭ aflatŭ ca să deă mulţumită lui Dumneḑeŭ. Recunoscinţa pentru faptele cele marĭ patriotice, pentru virtuţile cele marĭ cetăţeneştĭ şi chiarŭ private, respectulŭ şi lauda pentru asemenea virtuţĭ, şi adevĕrata lorŭ valóre morală séŭ politică, este o probă că sufletulŭ, ca să ḑicŭ aşa, alŭ acelorŭ virtuţĭ, vivifică şi mişcă pe urmaşĭ, că acelŭ sufletŭ este respânditŭ în tóte inimele urmaşilorŭ şi 'şĭ va da fructele séle bine-

pre voi, intru acesta voră cunóşte pre voi omenii că sunteţi discipolii Mei, de veţi avea dragoste intre voi. Şi Biserica de la intemeiarea ei in tóte ţilele strigă bine credincioşilorŭ seĭ: Să iubimŭ unii pe alţii ca intr'unŭ gândŭ să mărturisimŭ; şi pronunţândŭ *Pace tuturorŭ*, chiamă pre toţi la acelaşŭ sfântŭ paharŭ alŭ unirei intre Sângele şi Corpulŭ lui Iisusŭ Christosŭ. esclamândŭ: Cu frica lui Dumneḑeu. cu credinţă şi cu dragoste să vŏ apropiaţi.

Fraţilorŭ, — Dacă de la amintirea acestorŭ sfinte, inalte şi salutarii învĕţăturei Evangelice ale Bisericeĭ, care ne unescŭ pre noi intru numele lui Iisusŭ Christosŭ, povăţuindu-ne la faptele cele bune şi folositóre in calea vieţeĭ, vomŭ trece acumŭ la altŭ ordinŭ de ideĭ din lumea profană, şi dacă vom observa faptele istorice la tóte naţiunile, găsimŭ, că de către toţi bărbaţii cei inţelepţi şi luminaţi să recunósce şi să mărturisesce, cumŭ că temelia şi sufletulŭ tuturorŭ faptelorŭ celorŭ mari, nu este de cătŭ unirea care face puterea; devotamentulŭ, abnegaţiunea şi credinţa; iarŭ neunirea desbinările, vrajbele şi imperechiările spargŭ cetăţile şi restórnă impĕrăţiile. Prin credinţă cu abnegaţiune, precumŭ se exprimă Apostolulŭ: Profeţii aŭ biruitŭ impĕraţii, aŭ lucratŭ dreptate, aŭ dobênditŭ făgăduinţele, aŭ astupatŭ gurile leiloru, aŭ stinsŭ puterea focului, aŭ scăpatŭ de ascuţitulŭ săbieĭ, sau intăritŭ din slăbiciune s'aŭ făcutŭ tari in rĕsbóie, aŭ intorsŭ taberile strĕinilorŭ in fugă 'şi-aŭ luatŭ muerile dintru inviere pe morţii lorŭ, şi unii s'aŭ omoritŭ ne priimindŭ slobozirea, ca să dobêndéscă mai bună inviere, iarŭ alţii, prin felurite chipuri de ispitire şi de muncĭ, cu ucidere, de sabie aŭ muritŭ, şi aceştia toţi, mărturisiţi fiindŭ prin credinţă, n'aŭ luatŭ făgăduinţa, Dumneḑeu ce va mai bunŭ pentru noi mai nainte vĕḑêndŭ ca să nu ia fără de noi sĕvêrşirea.

Deci, fraţilorŭ, precumŭ Biserica in genere işi are martiriĭ seĭ, pré cuviosiĭ seĭ, inţeleptii şi dascălii seĭ. astu-felu şi societăţile civile, şi naţiunile in parte, işi aŭ pe eroii seĭ, pe inţelepţii seĭ, pe patrioţii seĭ, pe bărbaţii virtuoşi şi străluciţi prin faptele lorŭ folositóre societăţeĭ, din carĭ unii aŭ depusŭ intru sacrificiŭ pe altarulŭ patrieĭ cuviosia şi sfinţenia lorŭ, alţii geniulŭ şi sciinţa, alţii vitejia şi sacrificiulŭ vieţeĭ lorŭ, şi tóte popórele aŭ onoratŭ cu recunoscinţă şi aŭ inemuritŭ numele şi virtuţile bărbaţilorŭ celorŭ aleşi ai lorŭ prin felurite monumente publice şi istorice. Romănia nóstră are asemenea

convocată prin decretul No. 2009 pentru ḑioa de 30 Octomvrie conform art. 13 din legea pentru alegerea Metropoliţilor şi Episcopilorŭ Eparchioţi cum şi a constituirei Sântului Sinod, Eŭ declarŭ deschisă sesiunea acestuĭ Sânt Sinod.

Datŭ în Rieben la 22 Octomvrie anul 1877.

CAROL

Ministru Secretar de stat
la Depart. Cultelor şi Instruc. publice
(Semnat) G. Chiţu
No. 2045.

Dupŏ deschiderea sesiuneĭ Inalt Prea Sântul Metropolitŭ Primatŭ şi Preşedinte al s-tuluĭ Sinodŭ felicitând pre membri de bună venire, a notificatŭ cestiunile care reclamă o soluţiune. Cuprinderea alocuţiuneĭ mencionate, este cea următóre :

Prea Sânţiţilorŭ Fraţi Episcopi!

« Cu bucuria ce trebue să nască în mine vederea tuturorŭ Ierarchilorŭ noştri, adunaţi spre a lucra în unire şi armonie pentru « binele Bisericeĭ, vĕ ḑicŭ din inimă, bine aţi venitŭ.

« Cunoscutŭ vĕ este, iubiţilorŭ Fraţi, că din causa absentăreĭ legitime a cătorŭ-va din membri, Sântulŭ Sinodŭ n'a pututŭ ţinea « şedinţe în sesiunea trecută. De aceea celŭ întâiŭ lucru ce trebue « să ne atragă atenţiunea e de a da o soluţiune chestiunilorŭ ce suntŭ « pendinte.

« Nu credŭ, că în vre-una din Eparchiĭ să nu se fi observatŭ inconvenientulŭ cităreĭ preoţilorŭ pe la tribunale şi judecători de « pace, spre a depune jurământŭ. Sântulŭ Sinodŭ, în cerculŭ competenţeĭ séle, chiarŭ în acéstă sesiune arŭ trebui să se ocupe fórte « seriosŭ de modulŭ armonizăreĭ legeĭ civile cu practica seculară « păzită cu Biserica în privirea jurământuluĭ preoţilorŭ.

« Ultimulŭ punctŭ asupra căruia maĭ atragŭ luarea aminte a « Sântuluĭ Synodŭ, e acela alŭ apeluluĭ preoţ lorŭ. Legea bisericéscă « neputêndŭ fi maĭ severă de cât cea civilă, amŭ îndeplini unŭ actŭ « de mare dreptate, dacă amŭ suprima art. 69 din regulamentulŭ

făcătóre morale şi naţionale, întărindŭ pe temeliĭ neclătite edificiulŭ naţionalităţiĭ, precum sângele Mucenicilorŭ celorŭ din tótă lumea, virtuţile şi învăţămintele Sînţilorŭ Părinţi aŭ întemeiatŭ Biserica lui Christosŭ de la începutŭ şi pênă astă-dĭ. Onóre dar şi bine-cuvêntare tuturorŭ Românilorŭ, cari, însufleţiţi de aceste semtimente religióse, morale şi patriotice şi uniţi în acelaşŭ Spirit Sfântŭ alŭ Credinţeĭ, alŭ speranţeĭ şi alŭ iubireĭ frateştĭ, viŭ astă-dĭ din tóte unghiurile Românieĭ a depune împreună la monumentulŭ Martiruluĭ Domnŭ Grigorie Ghica Voevodŭ respectulŭ lorŭ cu laude de recunoscinţă. Iarŭ Eŭ smeritulŭ repetându cuvintele profetuluĭ Isaia cu care amŭ începutŭ: «*pentru Sion nu voiŭ tăcea şi pentru Ierusalimŭ nu voiŭ înceta*,» dicŭ. şi totŭ de-una voiŭ dice bine-credincioşilorŭ Români şi iubiţilorŭ noştri în Christosŭ fiĭ sufleteşti, că credinţa şi speranţa în Dumnedeŭ, iubirea şi unirea între toţi fiiĭ Patrieĭ, acestea suntu care facŭ puterea, mărirea şi fericirea; iarŭ nenunirea, desbinările, vrăjbile şi împărecherile surpă cetăţile şirestórnă Impĕrăţiile.

Să rugămŭ darŭ, fraţilorŭ, cu toţiĭ pe A totŭ Putintele Dumnedeŭ, în aceste momente solemne, ca să trimiţă preste noĭ toţi pre Sf. Seu Spiritŭ mângâitoru, carele pretutindenea este şi tóte le plinesce, carele este vistierulŭ bunătăţilorŭ şi dătătorul de viaţă, să viă să se sălăşuéscă între noĭ, să ne curăţéscă de tóte cugetele cele rele şi vătămătóre, şi în unire sfântă să ne conducă pe calea păceĭ, a adevĕruluĭ şi a mântuireĭ. Iarŭ fericitului întru pomenire, Martiruluĭ Domnŭ Grigorieĭ Ghica Voevod să'ĭ esclamămŭ toţi din inimă: Eternă sĕ fie pomenirea luĭ la tóte generaţiunile viitóre. Amin.

(Curierulŭ).

Duminecă, la 30 Octomvrie sesiunea de tómnă a s-tuluĭ Sinodŭ al Bisericeĭ române autocefale a fostŭ deschisĕ în urmarea unuĭ Te-Deum, citităŭ de Prea Sânţitul Genadie, Vicarul S-teĭ Metropolii a Ungro-Vlachieĭ. Dupŭ terminarea Te-Deumuluĭ D. Ministru de esterne, M. Cogălnicénu în absenţa D luĭ Ministru de Culte şi Instrucţiune, a datŭ citire următoruluĭ Decretŭ, prin care sesiunea de tómnă a anuluĭ 1877 se proclamă deskisă.

Prea Sânţiţi Părinţi.

Sântul Sinod al Sauteĭ biserici autocefale ortodoxe Române, fiind

necesităţi religióse este preste putinţă, de a fi îndeplinite. In astfelŭ de condiţiuni aflându-se parochiile, nicĭ nu se póte cine va gândi la educaţiunea lor moralo-religiósă, şi este preste putinţă, de a se împedeca klar decăderea religiunei şi moralităţii. Consecinţele unei asemine stări a lucrurilor sûntŭ naintea okilor tuturor. O masă întrégă de poporŭ rĕmâne neapărată de propagandele ateistice şi de presa contrară Bisericei. Trei pătrimi din nunţele efectuate, rĕmânŭ fŏrĕ de bine-cuvêntarea bisericéscă. O parte a copiilor din noŭ-născuţi remânŭ nebotezaţi, şi la estremităţile oraşului lucrurile stau şi mai reŭ. Aicĭ la ḑece nunţi, efectuate fŏrĕ de bine-cuvêntarea Bisericei, abia esistă una şi la 100 de copiĭ 20 sûntu nebotesaţi.

Nu numai omul religiunei, dar şi fie care patriotŭ bunŭ trebue să se întrebe: Ce are să resulte din aceste împrejurări, klar în capitala imperiului germanŭ, în oraşul eminaminte protestantŭ, se desvoltă şi cresce păgânismul modernu? Pentru a se putea înlătura rĕul, se cere o intervenire energică. Fiind că nimicirea vieţei religióse din Berlin este nenorocirea cea mai mare apoi oprireă acestor nenorocirĭ este cestiunea cea mai capitală a Prusiei evangelice şi klar a întregei Germanii protestante, fiind că în capitala imperiului se adună ómenĭ din tóte provinciile, din tóte staturele germane. Spiritul, ce va domina aicĭ, are să se respândéscĕ, ca o putere socială, în tóte părţile organismului nemţescŭ.

« Da, a înlătura acéstă posiţiune durerósă a lucrurilor, este sarcina directă a administraţiunei religióse din Berlin şi a populaţiunei evangelice din capitala nóstră. S'aŭ făcutŭ câte-va încercărĭ, de a înlătura rĕul; dar dificultăţile legislatorei, şi ale administraţiunei locale aŭ împedecatŭ lucrul, şi activitatea consiliilor parochiale din Berlin a fostŭ nesatisfăcĕtóre, pentru ca cu ajutóre bene-volii să se lucreze în contra rĕului în populaţiunea evangelică, ce se înmulţesce aşa de mult. Cu ajutorul şi buna-voinţă a lui D-ḑeŭ, administraţiunea cea noŭ eclesiastică, susţinută şi ajutată de contribuţiunile cole pentru Biserică, face mult pentru înlătu area rĕului. Dar acestŭ ajutoru se referĕ la viitorŭ şi-şi va avea importanţa sa treptat şi cu încetul, klar şi în casul, când administraţiunea ar fi organisată cum se cuvine.

« In virtutea acestor consideraţiunĭ, s'a formatŭ misia de oraşŭ. Recunoscênd de altă parte, esistenţa cea de 20 anĭ a « Fundaţiunei

« de disciplină, ce lasă preoților facultatea de a apela și pe
« tru alte casuri atingătóre de serviciele bisericești și de dis.
« ciplină.

« Dorindu ca lucrările nóstre să aibă unu bunu succesu, rogu pe
« D-dĕu a reversa asupra lorŭ bine-cuvêntările sêle ».

Fiindu însĕ că Regulamentul interiorŭ al s-luĭ Sinodŭ al Bisericeĭ române autocefale reclamă celŭ puținŭ doi-spre-dece membri pentru ținerea ședințelor; și fiind că mai mulți din membriĭ Sântuluĭ Sinodŭ au fostŭ bolnavi, și prin urmare nu s'aŭ pututŭ presenta la ședințe în modŭ regulatŭ; de acĕla s'a întâmplatŭ, că în acĕstă sesiune s tul Sinodŭ n'a ținutŭ, de câtu o singură ședință la 16 Noemvrie, când s'aŭ alesŭ membriĭ biroulŭĭ și comisiunea de petițiuni.

II.

BISERICILE ETERODOCSE

1. **Biserica luterană evangelică.** — Decăderea vieței religióse în Germania, și mai ales în capitala Imperiuluĭ-Berlin, a provocatŭ formarea unuĭ comitet misionarŭ cu scopul, de a mișca în populațiune simțul religiosŭ și de a restabili legăturile eĭ religióse cu Biserica. Acestŭ comitetŭ a publicatŭ în gazeta « Biserica evangelică-luterană » o proclamațiune prin care face cunoscută începerea acțiuneĭ sêle. Cu acĕstă ocasiune comitetul face unŭ apelŭ călduros către toțĭ protestanțiĭ Germanieĭ, pentru ca eĭ cu toțiĭ să coopereze cu comitetul, ajutându-lŭ atât moralminte, cât și materialminte. Eca acĕstă proclamațiune, publicată aicĭ dupre jurnalul religiosŭ al Bisericeĭ ruse din Moscova « Revista ortodocsă ».

« Posițiunea Berlinuluĭ, capitala imperiuluĭ germanŭ, este așa de degradată în privința religióșă, în cât nicăerĭ în lumea evangelică nu se póte găsi o posițiune mai rea. Populațiunea acestuĭ orașŭ în decursul celor 18 aniĭ de pre urmă s'a duplicatŭ: de la o jumătate de milionŭ, ea a ajunsŭ la unŭ milionŭ întregŭ; cu tóte aceste, acĕstă populațiune este lipsită de influența și educațiunea ecclesiastică. În parochiile din suburbiile orașuluĭ trăesce o populațiune, ce se urcă pĕnĕ la 600,000 suflete, pentru care nu ecsistă, de cât 29 de Biserici și capele și numaĭ 40 păstorĭ cu ajutórele lor. Ecsistŭ parochiĭ cu câte 90,000, 70,000 și 50,000 de suflete, a cărora ne-

lor. De aceea noi ne adresămŭ pentru ajutorŭ către toţi membriĭ Bisericeĭ evangelice şi ai poporuluĭ germanŭ; noi îi rugămŭ a contribui cu onórea şi sacrificiile lor, spre a ne ajuta, ca să adunămŭ proaduceri atâtŭ pentru presentŭ, cât klar şi în fie-care anu. Acésta va face, ca şi eĭ împreună cu noi, să pórte în inima lor opera cea mare a misieĭ de Berlin şi să contribue la progresarea eĭ. În Berlin pentru acestŭ lucru s'a pusŭ unŭ fundamentŭ solidŭ, mulţemită formăreĭ de asociaţiunĭ. În Pomerania nóă, încă şi maĭ 'nainte persóne, ce aŭ comsimţitŭ cu misia oraşuluĭ de Berlin, a formatŭ o societate sucursală, carea în anul trecutŭ a procuratŭ mijlóce pentru susţinerea unuĭ misionarŭ de oraşŭ. Decă în acelaşĭ modŭ s'ar forma maĭ multe asociaţiunĭ de ajutore, precum sûnt asociaţiunile pentru misiile esterne, atunci lucrul ar fi maĭ solidŭ şi desvoltarea misieĭ nóstre ar fi în totul asigurată. Deci fie încredinţată acestă operă Capuluĭdivinŭ al Bisericeĭ, Domnuluĭ nostru Iisus Christos. Eĭ să binecuvinteze progresul nesfârşitŭ al acesteĭ întreprinderĭ dupre promisiunea sa.

(Urmézŭ 8 semnăturĭ ale membrilorŭ comitetuluĭ).

1877, Maiŭ. Berlin.

Arch. **Genadie Enacénu**.

evangelice a s-lui Ioan » (Die Evangelische Ioannesstiftung), ea a condusu cu progresu activitatea sa între criminaliştii eliberaţi din puşcării, în familiile criminaliştilor, destinate la a fi închise, şi în clasele sărace ale populaţiunei berlineze. Unu timpu óre-care acésta fundaţiune a lucratu şi în unnele parochii. Multu timpu ea a rĕmasu sub direcţiunea unei persóne eclisiastice şi membrii asociaţiunei, carii lucrau în Berlin, trăiau într'o viéţă comună. Acum trei ani Intendentul de Berlin generalu-Doctorul Briucner a fundatu « misia oraşului Berlin » punĕnd'o tot sub administraţiunea unei persóne eclesiastice. Scopul acestei misii era, ca să propună ajutorul moralu şi să satisfacă cerinţele religióse ale poporului din parochiile depărtate, fiind tot-de-una în legăturile cele mai strânse cu datoriile păstorale şi ajutaţi fiind într'u acésta şi chiar de laicii, capabili pentru acésta operaţiune. Mijlócele de acţiune ale acestei misii erau cele următóre: scólele duminicale, visitele prin case, citirea şi esplicarea Bibliei, formarea de societăţi, respundirea jurnalelor Bisericesci şi ale operilor religióse. Progresul misiei a fostu aşa de mare, că în 1876 cu ajutorul ei au fostu botezaţi preste 800 de copii şi multe nunţi au primitu bine-cuvĕntarea bisericescă; iar unu păstoru a mărturisitu misionarului parochiei séle, că mulţemită activităţei lui, persónele, cei ce frecventéză Biserica s'au înmulţitu în modu considerabilu. Şi D-ḑeu se vede, că a bine cuvĕntatu, vorbind în genere, acésta întreprindere, căci ea ajuta cerinţelor religióse ale populaţiunei.

« Puţin timpu mai în urmă ambele misii de oraşu s'au întrunitu în una. Direcţiunea acestei misii se află astă-ḑi în mânele comitetului, subsemnatu mai jos, carea şi-a începutu activitatea sa cu acestu mare actu al unirei fraţilor. Doi păstori cu 11 membri, supuşi lor, lucrézā acum prin parochii; de aseminea şi activitatea misiei « Fundaţiunea evangelică a s-lui Ioan » se va dispune, ca să lucreze prin alte parochii. Cu speranţa în D-ḑeu şi amórea fraţilor subsemnaţii au luatu asupra lor direcţiunea acestui lucru, care pĕnĕ acum a făcutu atâtea progrese. Acum noi rugămu o susţinere amicală şi un ajutoru mai considerabilu şi simţitu. Pentru ca misia oraşului de Berlin să-şi pótă realiza mai bine scopul seu, trebue să aibă la dispositiunea sa mult mai multe persóne de acţiune, de cât are acum. Pre lóngă aceste, chiar persónele de astă-ḑi, obligate cu acţionarea, nu sûntu în de ajunsu asigurate în privinţa esistenţei

BIBLIOTECA
Mitropoliei Moldovei
și Bucovinei
STUDIUM

Numele și Pronumele Diaconilor	Numărul și numirea Comunelor	Numirea Cătunelor sau Satelor	BISERIC cu HRAMUL
OLTULUI			
. . .	11. Alimăneștĭ . .	. . .	Sântul Nicolae .
. . .	. . . . .	. . .	. . .
. . .	12. Isvórele . .	. . .	Sânta Treime .
. . .	13, Bălăneștĭ . .	. . .	Sânții Voevodĭ
. . .	. . . . .	. . .	. . .
. . .	. . . . .	Comaniĭ noĭ .	Sântul Nicolae .
	14. Comaniĭ Vechĭ .	. . .	Cuviósa Paraschi
	. . . . .	. . .	. . .
	15. Tâmpeni . .	. . .	Sântul Dimitrie.
	16. Poiană . .	. . .	.
	1. Bălțățiĭ . .	. . .	Sântul Gheorghe
	. . . . .	Mărgrueniĭ .	Intrarea în biser
	. . . . .	Slobozia .	Sânții Impărați.
	. . . . .	Mărgru. de j.	.
	. . . . .	Bălțățiĭ de Mij.	Sântul Dimitrie.
	2. Bircĭi . .	. . .	Sântul Ión Bote
	. . . . .	. . .	Sântul Nicolae .
	3. Potcóva . .	Fălcoienĭ .	.
	. . . . .	Trufinești .	Cuviósa Paraschi
	. . . . .	Pârvulești .	Intrarea în biser
	. . . . .	Mesnescĭ .	Adormirea .
	4. Sineștiĭ . .	. . .	Cuviósa Paraschi
	. . . . .	Valea Merilor	Adormirea .
	. . . . .	Sinești de jos	.
	. . . . .	Tănăsescĭ .	Sânții Voevodĭ
	. . . . .	Ursóca .	Sântul Nicolae .
	5. Buzeștiĭ. .	Corbul de sus.	.
	. . . . .	Buzești „ „	.
	. . . . .	„ de Mijloc.	.
	. . . . .	„ de jos .	Adormirea .
	6. Floru . .	Flora . .	Sântul Nicolae .
	. . . . .	Icóna . .	Sântul Ilie .
	7. Bălteniĭ . .	. . .	Sântul Nicolae .
	. . . . .	. . .	. . .
	8. Peretiĭ . .	. . .	Sântul Nicolae

Marți la 30 Noemvrie, orele 5½ dimineța, Prea Sânțitul Genadie, fost locotenent al Episcopiei de Buzeu, fostu Episcopu de Argeș, Vicar al Metropoliei Ungro-Valachiei și Președinte al Jurnalului «Biserica ortodocsă română» a repausatu în Domnul. Retragerea Prea Sânției sele în locașurile Părinteluĭ cerescu este o dorință a fie-căruĭ creștinu adevĕratu; dar Biserica românéscă, pĕnĕ când ea este în starea de luptătóre pentru adevĕru, bine și frumosu, nu póte să nu regrete perderea unuia din membrii, séu mai dreptu conductorii ei ceĭ mai distinși. Fie-i, esprimându-ne și roménesce, țerâna ușóră!.... Și D-deu să-i resplătéscă dupre cuviință meritele și ale acestuĭ muritoru distinsu.

Intr'unulu din numerele viitóre Redacțiunea jurnaluluĭ va presenta lectorilor seĭ o descripțiune a pompeĭ funebre precum și o skiță biografică a regretatuluĭ prelatu al Bisericeĭ românescĭ.

A	No. pogoanelor de plaiaşi ce posedă	No. Familiilor		De către cine este întreţinută Biserica	NUMELE şi PRONUMELE Preoţilor	Etatea	Cursul absolvit	Salariul fix ce are dela Stat Lei
		Familii	Suflete					
.		160	600	de Comună	Preotul Voicu . .	32	seminarist	
.				. .	„ Barbu . .	45	grămătic	
.	17 p.	170	680	„	„ Achim . .	50	„	
.	17 p.	210	840	„	„ Stan. . .	51	„	
.				. .	„ Ene . .	70	„	
.	17 p.	119	476	de Stat	„ Gr. Dumitrescu.	48	„	
va	17 p	110	440	„	„ Dimitrie . .	47	seminarist	
.				. .	„ Crăciun . .	38	„	
.	17 p.	210	840	de Comună	„ Constantin .	56	„	
	17 p.	80	320	„	Vacant		. .	
.		40	160	de Comună	Preotul Nicolae . .	43	grămătic	
că .		100	400	„	M. Dubovnicu . .	46	„	
.		50	200	„	Vacant		. .	
		100	400	„	I. Bozescu . . .	36	seminarist	
.	17 p.	60	240	„	C. Băiă énu. . .	25	„	
ăt. .		70	280	„	C. Stoicănescu . .	22	„	
.		150	600	„	Pr. N. Popescu . .	23	„	
	12 p.	110	440	„	M. Dubovnicu . .	37	„	
va .		80	320	„	I. Popescu . . .	56	grămătic	
ică .		70	320	„	Vacant		. .	
.		70	280	„	Th. Popescu. . .	45	„	
va .		30	120	„	D. Popescu . . .	60	„	
.		80	320	„	Al. Marinescu. . .	27	seminarist	
		30	120	„	M Sinescu . . .	46	„	
.	8 p.	70	280	„	C. Petrescu . . .	26	„	
.	8 p.	72	280	„	I. Cuicescu . . .	32	„	
	11 p.	78	352	de Propriet.	V. Dubovnicu . .	50	„	
	12 p.	30	120	de Comună	C. Marinescu . .	25	„	
		40	160	„	A. Dumitru . . .	27	„	
		42	168	„	C. Dubovnicu . .	56	„	
.	11 p.	400	1600	„	Lica Ión . . .	70	grămătic	
.	17 p.	90	360	de Propriet.	Fl Dubovnicu . .	50	„	
.		200	800	de Comună	C. Zanfirescu . .	30	Seminarist	
.				.	C. Ionescu . . .	85	„	

Autorii de opere religióse, carii voră trimite la Redacţiunea acestui jurnalŭ un unŭ esemplarŭ, vor avea dreptul la trei publicaţiuni din partea foiei, şi va fi trebuinţă se va publica şi o scurtă analisă asupra operei.

A eşit de sub typar: *Elemente de Gramatica limbei Ebraice*, de *Nitzulescu*, prima operă de felul acesta in limba Română, asupra căreia atragem atenţiunea celor ce voiescŭ a se ocupa cu studiul limbei ebraise.

Depositul la autor, Bucuresci, Strada Olimpul No. 1.

A eşitŭ de subt tiparŭ: *Învăţătură elementară* despre dogmele bisericei ortodoxe de resăritŭ conformŭ programei in vigóre, pentru clasa II din seminarie, clasa III din licee şi gimnasie, şcóle centrale fetiţe, şcóle normale, depositŭ la Typografia Curţii in Passagiu Romanŭ Bucuresci şi la librariile Socec şi Ioniţiu.

BISERICA

ORTHODOXA ROMANA.

IURNAL PERIODIC ECLESIASTIC.

ANUL IV. — No. III.

DECEMBRE

TABELA MATERIEI

I. Creştinismul în Dacia 129. — II. A doua Carte Pastorală a prè S. episcop de Argeşu 150 — III. Esplicarea Evangeliei a II-a după Rusalii 158 — IV. Vorbirile preotului de satu către poporanii sei. 163. — V. Datoriile Preotului în Armată 173. VI. — Napoleon I. 181. — VII. Chronica Ecclesiastică 183 —VIII Statistica Ecclesiastică a Eparchiei Romanului 93

BUCURESCI

TYPOGRAPHIA CURŢII, (LUCRATORII ASSOCIAŢI) F. GÖBL

12, Pasagiul Român, 12.

1877.

Abonamentele se facu la Redacţia jurnalului, strada C... No. 28, in capitala; ér in districte la Protoierei şi la biuro... stale.

Abonamentele se facu pe unu anu. Preţul abonamentului... anu, transportatu jurnalul la domiciliul abonaţilor, este de 1... platiţi in doue semestre, la inceputul fie-carui semestru.

Pentru streinatate se va calcula portul in plus.

Abonaţii, carii nu vor primi numerele regulat, vor reclama... toiereu, şi in casu de a nu primi indestulare, vor reclama d... tul la Redacţia jurnalului.

Scrisori nefrancate nu se primescu la Redacţie.

La redacţiune se afla esemplare complecte de ale Jurnalu... anii II şi III-le, tar pentru anul I redacţiunea dispune numai... No. IV inainte. Preţul fie-caria broşure lunare, transportata ... miciliu, este de 1 leu.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANA"

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

« Predică cuventul »
II Tim. IV, 2.

CRESTINISMUL IN DACII

și

CREȘTINAREA ROMANILOR

(Urmare vedi No. II anul IV).

Cu finele anului 1207 Ioniță móre de plevritidă, fără de a lăsa vre unu succesoru la tronul seu. Din toți frații Români, dupre cum se vede, numai singuru Asan a avutu copii, atât de seccaul masculinu, cât și femininu; și anume pre Alecsandru și Ioan, care la mórtea lui Ioniță era minoru. (1)

Pre la finele anului 1207 se sue pre tronul Regatului Româno-Bulgaru Borila și stă aici pănă la anul 1221. Pre acestu Borilă, nepotu al fraților români, și născutu din o soră a lor, D. Golubinski îlu numesce de la sine Boris III (2). Sub Borilă Regatul Româno-Bulgaru a începutu să scadă și a perdutu o parte din ținuturile Macedoniei. Iar de la anul 1214 el a intratu in luptă civilă cu vêrul seu Ioan, fiiul lui Asan, și s'a ținutu in Regatul unkilor sei pănă la 1221, când a trebuitu să cedeze tronul lui Ioan. Dar se ascultămu și aicî pre Acropolitul, care dice: « Ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων Ἀσὰν δύο ἔσχεν υἱούς, τὸν Ἰωάννην, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον. Τοῦ γοῦν εἰρημένου Βορίλα βασιλικῶς τῶν Βουλ-

(1) Despre mórtea lui Ioniță și sórta fiiului lui Asan — Ioan, vedî G. Acropolitae Annales cap. XIII. și XX.

(2) Краткій очеркъ исторіи православныхъ церквей pag. 11.

ANUNCIU

In virtutea art. 8 din regulamentul sf. Sinodŭ pentru înființarea jurnalului bisericescu, Comitetul redactorŭ al jurnalului «BISERICA ORTHODOXA ROMANA», face cunoscutŭ tutulor persónelor competinte în materii theologice, că, se primescŭ la Redacțiune articule, pentru care domniĭ colaboratorĭ vor primi o remunerațiune.

Pentru ca articulele să fie primite și publicate, domniĭ colaboratorĭ vor avea în vedere:

1, Ca în privirea materieĭ, ce vor voi a trata, să se conformeze cu programa sf. Sinodŭ, prevĕdută la art. 6 din regulamentul pentru jurnalul bisericescŭ, care e publicatŭ în No. I-iŭ din Octombrie 1874;

2, In privirea limbeĭ și a stiluluĭ se vor conforma cu art. 9 și 10 din acelașĭ regulamentŭ;

3, In privirea ortografieĭ vor căuta a fi cât se va putea mai simplă și mai ușóră de cetit.

Remunerațiunea domnilor colaboratorĭ, pentru articulele publicate, se va face pe cóla de presă a jurnaluluĭ, precum și pe fracțiuni din cólă.

Remunerațiunea va fi

1, Pentru articulele de lectură ușóră și predicĭ, 40 l. n. pe cólă;

2, Pentru articulele de cuprindere sciințifică, în care materiele vor fi desvoltate mai ales în modŭ istoricŭ, 60 l. n. pe cólă;

3. Pentru articulele relative la istoria și literatura eclesiastică a Bisericeĭ române, 100 l. n. pe cólă;

Articulele primite la Redacțiune și nepublicate se vor arde.

Apreciarea articulelor, în virtutea art. 8 din regulamentŭ, este reservată Comitetuluĭ redactoriŭ.

ANUL IV. BUCURESCI, DECEMBRIE 1877 No. 3.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANA"

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

« Predică cuvêntul »
II Tim. IV. 2.

CRESTINISMUL IN DACII

ŞI

CREŞTINAREA ROMANILOR

(Urmare vedi No. II anul IV).

Cu finele anului 1207 Ioniţă móre de plevritidă, fără de a lăsa vre unu succesoru la tronul seu. Din toţi fraţii Români, dupre cum se vede, numai singurŭ Asan a avutŭ copii, atât de seccaul masculinŭ, cât şi femininŭ; şi anume pre Alecsandru şi Ioan, care la mórtea lui Ioniţă era minorŭ. (1)

Pre la finele anului 1207 se sue pre tronul Regatului Româno-Bulgarŭ Borila şi stă aici pênă la anul 1221. Pre acestŭ Borilă, nepotŭ al fraţilor români, şi născutŭ din o soră a lor, D. Golubinski îlŭ numesce de la sine Boris III (2). Sub Borilă Regatul Româno-Bulgarŭ a începutŭ să scadĕ şi a perdutŭ o parte din ţinuturile Macedoniei. Iar de la anul 1214 el a intratŭ în luptă civilă cu vĕrul seu Ioan, fiiul lui Asan, şi s'a ţinutŭ in Regatul unkilor sei pênă la 1221, când a trebuitŭ să cedeze tronul lui Ioan. Dar se ascultămŭ şi aici pre Acropolitul, care dice: « Ὁ πρώτος βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων Ἀσὰν δύο ἔσχεν υἱούς, τὸν Ἰωάννην, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον. Τοῦ γοῦν εἰρημένου Βορίλα βασιλεύσαντος τῶν Βουλ-

(1) Despre mórtea lui Ioniţă şi sórta fiiului lui Asan — Ioan, vedi G. Acropolitae Annales cap. XIII. şi XX.

(2) Краткій очеркъ исторіи православныхъ церквей pag. 11.

ANUNCIU

In virtutea art. 8 din regulamentul sf. Sinodŭ pentru înființarea jurnalului bisericescŭ, Comitetul redactorŭ al jurnalului «BISERICA ORTHODOXA ROMANA», face cunoscutŭ tutulor persónelor competinte în materiĭ theologice, că, se primescŭ la Redacțiune articule, pentru carĕ domniĭ colaboratorĭ vor primi o remunerațiune.

Pentru ca articulele sĕ fie primite și publicate, domniĭ colaboratorĭ vor avea în vedere:

1, Ca în privirea materieĭ, ce vor voi a trata, sĕ se conformeze cu programa sf. Sinodŭ, prevĕdută la art. 6 din regulamentul pentru jurnalul bisericescŭ, care e publicatŭ în No. I-iŭ din Octombrie 1874;

2, In privirea limbeĭ și a stiluluĭ se vor conforma cu art. 9 și 10 din acelașĭ regulamentŭ;

3, In privirea ortografieĭ vor căuta a fi cât se va putea maĭ simplă și maĭ ușóră de cetit.

Remunerațiunea domnilor colaboratorĭ, pentru articulele publicate, se va face pe cóla de presă a jurnalului, precum și pe fracțiunĭ din cólă.

Remunerațiunea va fi

1, Pentru articulele de lectură ușóră și predicĭ, 40 l. n. pe cólă.

2, Pentru articulele de cuprindere sciințifică, în care materiele vor fi desvoltate maĭ ales în modŭ istoricŭ, 60 l. n. pe cólă;

3. Pentru articulele relative la istoria și literatura eclesiastică a Bisericeĭ românĕ, 100 l. n. pe cólă;

Articulele primite la Redacțiune și nepublicate se vor arde.

Apreciarea articulelor, în virtutea art. 8 din regulamentŭ, este *reservată* Comitetuluĭ redactorĭŭ.

Ioniţă în tóte privinţele; iar în respectul politico-socialŭ se póte considera ca celŭ de frunte.

Mai ântâiŭ în privinţa caracterului şi a capacităţi séle însuşi chronicariĭ bizantinĭ, cariĭ de altmintre se vedéŭ ostiliĭ Românilor, se esprimă într'unŭ modŭ fórte avantajosŭ pentru Ioan II. Acropolitul pentru esemplu, vorbind de caracterul personalŭ alŭ lui Ioan, dice: « Μετὰ βραχὺ δὲ καὶ ὁ Βουλγάρων ἄρχων Ἀσὰν ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο, ἀνὴρ ἐν βαρβάροις ἄριστος ἀναφανεὶς οὐκ ἐν τοῖς οἰκείοις μόνον ἀλλὰ γε δὴ καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις· ἐχρήσατο καὶ φιλανθρωπότερον τοῖς προσερχομένοις αὐτῷ ἐπήλυσι, καὶ μάλιστα τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ φιλοτίμως αὐτοῖς παρεῖχε τὰ σιτηρέσια. = In curênd s'a retrasŭ dintre ceĭ vil şi căpitenia Bulgarilor (Ioan II) Asan, fiind între barbarĭ *celŭ mai bunŭ omŭ*, şi nu numaĭ cu aĭ séĭ, dar chiar şi cu streiniĭ, ceĭ veniţi la dînsul se purta fórte omenesce, dar mai ales cu Romaniĭ (Bizantiniĭ), plătindu-le lor fórte onest salariele » (1). Şi pentru ca să vedemŭ şi mai bine capacităţile lui Ioan II Asan, să lăsămŭ tot pre Acropolitul să nj spunĕ acela, ce mai scie el despre dînsul. El alurea mai dice: Ἔδοξε γοῦν τοῖς πᾶσι τότε καὶ θαυμαστὸς καὶ μακάριος. Οὐ γὰρ ἐχρᾶτο μαχαίραις ἐν τοῖς οἰκείοις, οὐ δ'ἐχραίνετο φόνους Ῥωμαίοις, ὡς οἱ πρὸ αὐτοῦ τῶν Βουλγάρων. ἔνθεν τοι καὶ οὐ μόνον παρὰ Βουλγάρων, ἀλλὰ καὶ παρὰ Ῥωμαίων ἐφιλεῖτο καὶ ἑτέρων ἐθνῶν. = Pentru aceste decĭ se părea atuncĭ tuturor, că el este *minunatŭ şi bunŭ*. Căcĭ nu întrebuinţa sabie cu aĭ séĭ, nicĭ se bucura de omorurile Romanilor (Bizantinilor), ca alţiĭ mai 'naainte de dînsul dintre Bulgarĭ (2). Pentru care nu numaĭ de către Bulgarĭ, dar şi de către Romanĭ (Bizantinĭ) şi de alte némurĭ era iubitŭ » (3) In genere vorbind, *Ioan II Asan, chiar dupre mărturia Bizantinilor era unŭ omŭ de multe calităţi bune*; şi *a fostŭ*, se póte dice, *celŭ maĭ capabilŭ din Regii Româno-Bulgarĭ*.

Dacă óre-care părţi ale Imperiului Bizantinŭ de pre timpul lui Ioniţă rămăsese nesupuse Regatului Româno-Bulgarŭ; şi dacă l-

(1) G. Acropolitae. Annales cap. XXXIX.

(2) Aicĭ Acropolitul are în vedere purtarea lui Ioniţă cu Bizantiniĭ; adecă Ioan II, Asan nu era Romeooctonŭ.

(3) G. Acropolitae. Annales, cap. XXV.

γάρων κατάρχοντος, ὁ τοῦ Ἀσὰν υἱὸς Ἰωάννης φυγαδείᾳ χρησάμενος ἐπὶ τῶν Ῥώσων χωρεῖ, ἐκεῖσέ τε χρόνον ἐφ' ἱκανὸν διατρίψας, καὶ τινας τῶν συγκλύδων Ῥώσων σὺν ἑαυτῷ περιαγαγόμενος, τὴν πατρικὴν ἀνακαλεῖται κληρονομίαν καὶ πολεμεῖ τῷ Βορίλᾳ καὶ νικᾷ τοῦτον καὶ χώρας οὐκ ὀλίγης ἐγκρατὴς γίνεται. ὁ δὲ Βορίλας ἔνδον εἰσέρχεται τοῦ Τρινόβου καὶ ἐπὶ ἑπτὰ ἔτεσι τοῦτο χήρης πολιορκεῖται. Ἐπεὶ δὲ ἀπέκαμον οἱ συνόντες αὐτῷ, τῷ Ἀσὰν Ἰωάννῃ προσέρχονται. φεύγων δὲ ἀλίσκεται ὁ Βορίλας καὶ παρὰ τοῦ Ἰωάννου τυφλοῦται. Καὶ οὕτως ἐγκρατὴς τῶν Βουλγάρων ἁπάσης ὁ Ἰωάννης γεγένηται.= Celŭ a tăiu imperatorŭ ai Bulgarilor Asan a avutŭ doi fii, pre Ioan şi Alecsandru (1). Decî preḑisul Borilă fiind imperatorŭ ai Bulgarilor, vine fiiul luĭ Asan, Ioan, dupŏ o ŝedere în retragere la Rușĭ (2) şi rĕmâne acolo timpŭ îndelungatŭ. şi aducênd cu sine şi pre unii din boerii Ruşilor, reclamă ereditatea părintéscă, se luptă contra luĭ Borilă, îlŭ învinge pre dînsul şi se face stapânŭ preste o mare parte din ţĕră. Iar Borilă intră în interiorul Tûrnovei şi se luptă din zidurele eĭ şépte anĭ. Fiind însĕ că companioniĭ luĭ l-aŭ părăsitŭ, eĭ se unescŭ cu Ioan Asan. Fugind Borilă, se prinde, şi se orbesce de Ioan, şi cu modul acesta Ioan se face stăpânŭ preste tótă Bulgaria » (3).

Ioan, pre care istoriciĭ îlŭ numescu al II-le, spre distincţiune de Ioniţă, fiiul luĭ Asan, a fostŭ Rege al Românо-Bulgarilor de la 1221 pênĕ la 1241; iar D. Golubinski crede, că el a statŭ în regatul Româno-Bulgarŭ pênĕ la 1245 (4). Acestŭ rege mare în tóte privinţele, şi tot-o-dată putemu ḑice, superiorŭ şi klar luĭ Ioniţă, a adusŭ Regatul Româno-Bulgarŭ atât în privinţa întinderei, cât şi a relaţiunelor politice la gradul cel maĭ înaltŭ. Fiind singurŭ mare bărbatŭ prea bunŭ şi tot o-dată şi fórte capabilŭ, el a întrecutŭ pre

(1) În altŭ locŭ Acropolitul în locul luĭ Alecsandru pune de fiiŭ ai luĭ Asan, pre un Michael. (Cap. XXXIX).

(2) La capitul XIII, Acropolitul ḑice că Ioan a fostŭ la Sciţi, adecă la Românii din stânga Dunăreĭ, de la carii atât tatălŭ seŭ, cât şi unkiĭ seĭ primlaŭ ajutóre în Resbele.

(3) G. Acropolitae Annales cap. XX.

(4) E. Golubinski. Оч. ист. Прав. церквей. pag. 11. Atât Sciţii, cât şi Rușii din acestu locŭ suntŭ Românii din stânga Dunăreĭ.

ζευξεν τόπους, τινὰ μὲν τῶν φρουρίων καταλελοιπὼς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων δεσπόζεσθαι, τὰ πλείω δὲ ὑφ' ἑαυτὸν ποιησάμενος, στρατιώτας ἐν τούτοις τάξας καὶ στρατηγοὺς καὶ τοὺς εἰσπραττομένους τὰ δημόσια φορολογήματα.=Fiind că cea mai mare parte din dorinţa sa îşi realizase, şi dupre plăcere şi-a organisatŭ afacerile sále, a distribuitŭ la ai seĭ locurĭ, şi unele din cetăţĭ le-a lăsatŭ, ca să se stăpânîascŏ de Romanĭ (Bizantinĭ), iar pre cele mai multe le-a ţinutŭ pentru sine, aşeçând în cele mai multe ostaşĭ şi comendanţĭ, pre cum şi adunătorĭ dĕ contribuţiunĭ publice » (1) Cu modul acesta noĭ vedemu. că Ioan II Asan diferă de predecesoriĭ seĭ; *el se gândesce şi la modul, cum póte să fie administratŭ Imperiul seŭ, celŭ acum atât de întinsŭ.*

Unŭ lucru póte să devinĕ ne'nţelesŭ în faţa circumstărilor istorice. Acropolitul ni spune mai sus, că Ioan II Asan a cedatŭ Bizantinilor mai multe cetăţĭ, şi acéstă cesiune s'a făcutŭ de bună voĭe din partea luĭ Ioan. Dar acum se întrébă, cum era cu putinţă, ca Regiĭ Romăno-Bulgarĭ, să facĕ nisce aseminea sacrificiĭ Bizantinilor, când eĭ încă de pre timpul luĭ Ioniţă eraŭ singurĭ stăpânĭ pre întregŭ Imperiul Bizantinŭ, iar Latiniĭ eraŭ cu totul învinşĭ şi nu aveaŭ în stăpânirea lor, de cât Constantinupolul, cu împrejurimele luĭ? Ioan II Asan, noĭ am notatŭ mai sus, avea prevederile sále în respectul politicŭ. El a calculatŭ, că mórtea luĭ Balduin în carcerele luĭ Ioniţă trebuia să fie rĕsbunată, şi Papiĭ Romeĭ nu putéŭ să fie indiferenţĭ la fermitatea poporuluĭ românescŭ în cela, ce privesce ortodocsia luĭ. Pentru aceste cuvinte, Ioan II Asan, şi mai 'naínte de venirea pericululuĭ din partea Occidentuluĭ asupra Imperiuluĭ seu, căută, séŭ mai drept, acceptă re'noirea bunelor relaţiunĭ cu Imperatoriĭ Bizantinĭ, şi klar face, ca relaţiunile lor politice să se cimenteze şi prin legăturĭ de sânge; adecă măritarea fiĭceĭ luĭ Ioan II Asan, după fiiul Imperatoruluĭ Ioan Duca Batazi, şi mai apoĭ şi klar căsătoria luĭ Ioan II Asan cu Irina, fiica Imperatoruluĭ Angelŭ Teodor.

Acropolitul ni descrie mai de aprópe pre fie-care din actele aceste şi ni arată modul, cum Ioan II Asan a intratŭ în rudire cu

(1) G Acropolitae. Annales, cap. XXV.

onită pentru legăturile séle cu Papa Romei nu a pututŭ să-și le supună cu desevêrșire; apoi Ioan II Asan, eliberându-se, cum vomu vedea, de tutela Papei, el își stabilesce chotarele Imperiului seu despre Nord-Vestŭ pênă la Belgradul Serbiei de astă-di, își lua în stăpânire tóte orașele și cetățile din Thesalia, Epir și Albania, dominând și avênd sub stăpânirea sa și Macedonia cu Thesalonicul și Muntele Atonului, iar spre Ostŭ ajunge prin Thracia pênă la Marea Négră și sub zidurele Constantinopolului. Insuși Constantinopolul, cu orașele de prin prejur, în care se aflaŭ încă Latinii, era la discreționea lui Ioan II Asan, căci despre locuitorii acestor orașe écă ce dice chiar Ioan II, într'unŭ manuscriptŭ, descoperitŭ în Tîrnova, capitala Imperiului seŭ: И тѣ подъ руку царства моего повинова-хуся, понеже иного царя не имѣху, развѣ мене, и мною ради христа своя исповожающе бяху. Богу тако повелѣвшу.= Și acia, (locuitorii Constantinopolului) sîntŭ supuși sub mâna Imperiului meŭ, fiindcă cât nu aŭ altŭ Imperatorŭ (1), afară de mine, și mulțemiți cu mine, vorŭ rêmânea a-și face ḑilele lor cu mine. Așa a bine-voitŭ D ḑeŭ. (2).

Spiritul genialŭ al lui Ioan II Asan nu se putea limita în cuceriri numai; el voia, ca să dea regatului, séŭ de acum Imperiului seŭ, o organizațiune socială și să stabilîască și nisce relațiuni politice cu diversele State, ce-lŭ încunjuraŭ. El a observatŭ, că starea politică, dată Imperiului de către Unkiul seŭ Ioniță, nu era pusă tocmai pre adevêratele ei base, și Papii Romei aveŭ diferite pretențiuni de la Regii Româno-Bulgari. De aceea, Ioan II Asan dă o organizațiune socială Statului seŭ, intră în legături de rudire cu Regii Ungariei, și cu familiile Imperiale ale Bizanțiului, și rupe legăturile dintre Imperiu și Papii Romei, stabilite de unkiul seŭ Ioniță.

Și în adevĕr, Ioan II Asan, dupre cum ni spune Acropolitul, complectéză opera predecesorilor seĭ, dând o organizațiune socială și militară Statului seŭ. El pentru ca să pótă înlătura causele, ce ruinéză Imperiile, și specialminte pre al Bizanțiului, face dupre cum ni spune Acropolitul: « Ἐπεὶ δὲ τὸ πολὺ τοῦ βουλεύματο κατειργάσατο, καὶ ὡς ἠγάπα τὰ παρ' αὐτὸν διέθετο, εἰς τοὺς οἰκείους ἐπανέ-

(1) Alusiune la mórtea lui Baldŭin.

(2) Чтенія общ. Ист. и древн. 1859. cart. II, pag. 19. articul lui Dascalov despre descoperirile din Tîrnova.

τῶν παίδων συνάφειαν, τοῦ πατριάρχου Γερμανοῦ τὰ τῆς ἱερολογίας τελέσαντος.=Iar Imperatorul Ioan, luând pre soţia sa cu fiica-sa Elene, merge în Lampsac (şi tot aicĭ era şi împĕrătésa Irina) şi facŭ unirea copiilor, efectuând Patriarchul German bine cuvĕntarea » (1).

In fine Acropolitul, vorbind despre reîntórcerea împĕrăteselor pre la locurile lor şi ducerea copilelŏr luĭ Asan cu logodnicul eĭ la părinţiĭ băĕtuluĭ, arată şi modul, cum aliaţiĭ nostri s'au învoitŭ în respectul posesiunilor, precum şi luptele, ce aŭ făcut contra Latinilor din Constantinupolŭ, ce îşĭ întisese dominaţiunea mai preste tótă ţéra cuscrului de acum a luĭ Asan. Adecă: « Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰωάννης καὶ ὁ Ἀσὰν, τὰς οἰκείας δυναμεις προσειληφότες καὶ ἅμφω τὴν δυτικὴν καθέδραμον χώραν, ὁπόση ἦν τοῖς Λατίνοις δολεύουσα. Καὶ λείαν μὲν πολλὴν ἐποιήσαντο καὶ Σκυθῶν ἐρημίαν τὴν ἅπασαν ἀπειργάσαντο, σφίσι δὲ αὐτοῖς κατὰ τοὺς ὅρκους τὰ ἄστη καὶ τὴν χώραν διεμερίσαντο. Καὶ Καλλιούπολις μὲν, ἐπεὶ καὶ πρὸ τῆς συνελεύσεως τοῦ Ἀσὰν παρὰ τοῦ βασιλέως ἑάλω, ὑπὸ τὸν βασιλέα ἐγένετο, ὁμοίως καὶ Μάδυτα καὶ πᾶσα ἡ ὀνομαζομένη χερρόνησος. Εἶχε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ τοῦ Κισσοῦ φρούριον, καὶ μέχρι ποταμοῦ ὃν Μαρίτζαν ὁ πολὺς μετονομάζει λαὸς τὰ σύνορα ἔθετο. Ἐκράτησε δὲ καὶ τοῦ ὄρους τοῦ Γάνου, καὶ ἐν αὐτῷ ἐδείματο καὶ πολίχνιον . . . . Ὁ δὲ Ἀσὰν τὰ ὑπεράνω τῶν εἰρημένων χώρων καὶ πρὸς Βορρᾶν νεύοντα ὑφ' ἑαυτὸν ἔσχεν. Μέχρι μὲν οὖν καὶ αὐτῶν τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντίνου καὶ ἀμφότεροι κατηντήκεσαν, τοῦ ῥηγὸς Ἰωάννου ἐπ' αὐτῶν καθεζομένου καὶ καθορῶντος, καὶ πτοίαν πολλὴν τοῖς Λατίνοις ἐνέβαλον, καὶ ἐν στενῷ κομιδῇ τὰ κατ' αὐτοὺς ἔθεντο.=Iar Imperatorul Ioan şi Asan, unindu-şĭ amândoĭ puterile lor, aŭ cutrieratu tótă partea vestică a ţerelŏr, ce era supusă Latinilorŭ. Aŭ făcutŭ pradă mare, şi aŭ aplicatŭ în totul pustierea Sciţiţilor, iar între dînşiĭ, conform jurămintelor şi-aŭ împărţitŭ cetăţile şi ţéra. Calipolul, fiind că şi mai 'naiute de întrunirea cu Asan se guverna de Imperatorul, a rĕmasŭ sub acesta, de asemine şi Madita şi tótă partea, ce se klamă Cheronis. Avea Imperatorul şi cetatea Kisu şi s'a pusŭ chotarŭ pênĕ la riul, pre care mulţimea poporului

(1) Idem ibidem. cap. XXXIII.

Imperatorii Bizantini, indicând tot-o-dată și la ruperea relațiunilor religióse cu Papii.

Și mai întâiŭ ḑice: «Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς Ἰωάννης, οἷα ἐκεῖνος δεινὸς ἐφευρεῖν μεθόδους ἐν περιστάσεσι σῶσαί τε τὰ οἰκεῖον, ὑπὲρ οὗ καὶ πλείονος ἐδεῖτο λόγου, ἀναχαιτίσαι τε καὶ τὸ ὑπεναντίον, ὡς ἂν δι' ἀμφοῖν τὰ οἰκεῖα κρατύνοιτο, εὑρίσκει τρόπον ἀποπληρωτικὸν τοῖν δυοῖν. Ἐγεννήθη γὰρ αὐτῷ ὑπὲρ τῆς βασιλίδος Εἰρήνης, ᾗ καὶ κλῆσις τοῦ πάππου καὶ βασιλέως Θεοδώρου τοῦ Λασκάρεως ἐπετέθειτο· ἐνδέκατον δὲ οἱ ἔτος τότε ἦνύετο. Καὶ ὁ Ἀσὰν δὲ θυγάτριον ἔσχεν, Ἑλένη αὐτῇ τοὔνομα, παρὰ τῆς ἐξ οὐγγρων γαμηθείσης αὐτῷ· ἔννατον καὶ τοῦτο ἔτος ἦν. Πρεσβείαν γοῦν στέλλει ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Βουλγάρων ἄρχοντα Ἀσὰν, καὶ μνηστείας τῶν παίδων μνημονεύει καὶ τῆς ἀμφοῖν ἀγχιστείας καὶ τοῦ δι' ἀλλήλους συναπισμοῦ τε καὶ συγκροτήσεως. Καὶ δέχεται ὁ Ἀσὰν τὴν πρεσβείαν καὶ πληροῦνται αἱ συμφωνίαι. Καὶ ἐπὶ τούτοις καὶ ὅρκοι προύβησαν.» Iar Imperatorul Ioan (1), fiind prea abilŭ, în a afla mijlóce dupre circumstări, spre a-și conserva interesele sêle, pentru care s'a vorbitŭ mai mult, precum și spre a înlătura periculul, află unŭ mijlocŭ folositorŭ pentru amândoi, adecă, ca să-și apere amândoi interesele lor. Deci i s'a născutŭ lui unŭ fiiŭ din împĕrătesa Irina, în care se găsiaŭ înclinațiuni de ale strămoșuluĭ seŭ — Imperatorului Teodor Lascar; numĕrând atunci al unspreḑecilea anŭ. Și Asan avea o fiică, cu numele Elena, din femeea lui cea din Ungurĭ; și acesta avea noŭ anĭ. Deci Imperatorul trămite o solie cătrĕ căpitenia Bulgarilor Asan, și propune logodirea copiilor, înrudirea lor a amândurora, precum alianța și apărarea reciprocă, Asan acceptă solia și se facŭ învoielile. Și pentru aceste s'aŭ făcutŭ și jurăminte (2)».

Și mai jos tot Acropolitul adauge: «Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰωάννης τὴν αὐτοῦ σύζυγον τὴν τῇ θυγατρὶ Ἑλένῃ λαβὼν διαπεραιοῦται εἰς Λάμψακον, ἐνθα ἦν ἡ βασιλὶς Εἰρήνη, καὶ πληροῦσι τὴν

(1) Aicĭ e vorba despre Ioan Duca imperatorul Bizanțuluĭ, cărula 'i mai ḑicŭ și Batazi și a împărățitŭ de la 1222. până la 1255. (Dosit. Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων cart. VIII. cap. XVIII. § 1.

(2) G. Acropolitae. Annales. cap. XXXI.

tatul cu Imperatorulŭ Ioan, căuta mijlocul, cum ar fi pututŭ să-şi smulgă fata de la Imperatorul Teodor şi să-i caute el altul. Şi acésta pentru cuvêntul, că lui îi era frică de progresul Romanilor (Bizantinilor) spre mai bine, fiind Romanii (Bizantinii) acum stăpâni preste unŭ némŭ, ce şi mai 'nainte li era lor supusŭ. Se află deci mijlocul, dupre cum se părea, raţionabilŭ, do şi nu era neînţelesŭ de acel, ce se interesaŭ de acésta, şi trămite soli către Imperatorul şi Impĕrătésa, căci fiind că are a se apropia de Adrianupolu el şi împĕrătésa, şi voiescŭ a vedea fata, a o îmbrăţişa şi a-şi împlini o datorie, (să o trămită) şi iarăşi o va reîntórce la ginere şi soçul ei. Iar Imperatorul Ioan şi împĕrătésa Irina, de şi aŭ înţelesŭ fórte bine lucrul, şi aŭ cunoscutŭ cu precisiune cursa, aŭ trămisŭ însĕ la Asan pre fiică-sa, çicênd aceste, că décă va reţinea fata şi o va lipsi de consortul ei celŭ legitimŭ, este unŭ D-ţeŭ, care privesce tóte, şi trămite pedépsă tuturor călcătorilor de juráminte şi tractate şi cele făcute în presença lui D-ţeŭ, ca marturŭ, se vorŭ nimici. Iar Bulgarul, luându-şi fata, s'a dusŭ, reînturnând înderĕt pre cei veniţi cu dînsa, şi trecênd Emul, aŭ mersŭ la Tîrnova» (1)...

Şi în adevĕr, Ioan II Asan a voitŭ să rupă alianţa dintre Imperatorul Bizantinŭ şi Regatul seŭ. La anul 1237 Latinii, propunêndu-i o altă alianţă contra Imperatorului Bataze, fostului sĕŭ cuscru, Ioan II Asan o primesce cu mulţĕmire şi ese chiar la resbelŭ împreună cu Latinii contra Imperatorului. Aflându-se însĕ în campania acésta şi luând cu asaltŭ cetatea Zurul, de o dată îi vine lui Ioan scirea, că la Tîrnova i-a muritŭ feciorul, femea cea din familia lui Bela, a Regelui Ungariei şi Episcopul, seŭ mai drept Patriarchul Vlasie al Tîrnoveĭ. Aceste scirĭ întristătóre aŭ sguduitŭ sufletul lui Ioan II pênă într-atâta, că el, părăsind pre dată campania, s'a reîntorsŭ la Tîrnova şi de acolo a trămisŭ către Ioan Duca Batazi soli speciali, prin carii, mărturisind mânia divină asupra lui pentru călcarea jurămintelor, rógă pentru reînoirea tractatelor şi reprimirea fiicei séle, în calitate de consórtă a Imperatorului Teodor. Imperatorul, dupre cum ni spune Acropolitul, a primitŭ cu «dragoste pre soli şi pre soçia lui Teodor şi a reînoitŭ tractatele (2).

(1) G. Acropolitae Annales cap. XXXIV.
(2) G. Acropolitae Annales cap. XXXVI.

îlă numesce Mariță. A ținută pentru sine și muntele Ganul, în care a construită unu orășelă. . . . Iar Asan a avută sub sine locurile mai din sus de cele menționate și care înclină spre Nordă. Și s'au învoită amândoi și chiar până la zidurile Constantinopolului (adecă) regele (1) Ioan (Asan) să domnească preste aceste și să le inspecteze, pentru care au băgată frică mare în Latini. Și în scurt cu precisiune au regulată interesele lor (2).

Acestă tractată al lui Ioan II Asan cu Imperatorul Ioan Duca a fostă ruinată nu după multă timpă. Ioan II Asan, vădând că Imperatorul Bizantină cu tótă înrudirea lor nu înceteză, de a lucra contra lui, și chiar a se întinde în Imperiul seă, se chetărésce, de așĭ relua fața înapoĭ și după acésta, a declara resbelă lui Duca. Și în adevĕr, Acropolitul ni spune: «Ὁ δὲ γε Ἀσὰν μετάμελος ἐπὶ ταῖς τοῦ βασιλέως Ἰωάννου συνθήκαις, ὡς ἐφάνη, γενόμενος τρόπον ἐζήτει ὅπως ἂν τὴν θυγατέρα ἀποσπάσῃ τοῦ συζύγου βασιλέως τοῦ Θεωδόρου καὶ ἑτέρῳ ταύτην κηδεύσῃ· τῶν γὰρ Ῥωμαίων ἐδεδίει πάνυ τὴν ἐς τὰ βελτίω προκοπὴν, ἔθνους ἄρχων ὑποτεταγμένου πάλαι Ῥωμαίοις. Σκήπτεται γοῦν αἰτίαν, ὡς ἐδόκει μὲν, εὔλογον, κ'ἂν οὐκ ἐλάνθανε τοὺς ἐπισταμένους τὰ πράγματα, καὶ ἀποστέλλει πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασιλίδα, ὡς ἐπεὶ πλησιάσειε τῇ Ἀδριανοῦ βούλεται αὐτόσε καὶ ἡ σύζυγος τὸ θυγάτριον ἰδεῖν καὶ πατρικῶς περιπτύξασθαι καὶ τὰ εἰκότα πληρώσαι καὶ αὖθις ἀποπέμψαι πρὸς τὸν πενθερὸν καὶ σύζυγον. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς Ἰωάννης καὶ ἡ βασιλὶς Εἰρήνη, καὶ τοί γε ἀκριβῶς εἰδότες τὸ δρᾶμα καὶ καθαρῶς ἐπιγνόντες τὴν σκαιωρίαν, ὅμως πέμπουσι πρὸς τὸν Ἀσὰν τὴν θυγατέρα, ταῦτ' εἰρηκότες ὡς εἰ τὴν θυγατέρα κατάσχοι καὶ τοῦ νομίμως συζευχθέντος ἀποστερήσειεν, ἔστι θεὸς ὁ τὰ πάντα ἐφορῶν, καὶ τιμωρίαν ἐπάγων τοῖς τοὺς ὅρκους παραβαίνουσι καὶ τὰς συνθήκας, ἃς ἐπὶ θεῷ μάρτυρι συνεστήσαντο. διαλύουσιν. ὁ μὲν οὖν Βούλγαρος τὴν θυγατέρα λαβὼν ᾤχετο τοὺς ἑπομένους αὐτῇ πάντας ὑποθερμήτους ποιήσας, καὶ τὸν Αἷμον διαβὰς ἐχώρει ἐπὶ τὸν Τρίκοδον,.... = Iar Asan, despreçuind, cum se vede, trac-

(1) Pentru prima și tot o dată și ultimă dată întâlnimă titlul de Rege, acordată de Bizantinĭ Regilor Romano-Bulgarĭ.

(2) G. Acropolita, Annales cap. XXXIII.

« Aşa dar fiind lucru vrednicu, ca sângele lor să vină preste din şii, ca şi al Amoreilor, am poruncitu fraţilor nostri, cinstiţilor Archiepiscopi din Strigon şi de la Colocsa, Episcopului din Perusia, solului scaunului apostolicescu şi tuturor Episcopilor prin Ungaria, *ca in protiva dîsului Asan şi a ţĕrei lui să rostésă semnul crucei*, dând tóte indulgenţiile, care se dau tuturor, cari trecu la Palestina, precum şi celor ce voru merge contra lui Asan, seu in persónă, seu cu ajutoru ». O scrisóre cam de o asemine cuprindere a scrisu Papa Gregoriu al IX şi lui Balduin I, care era Imperatorul Latinilor din Constantinopolu. (1).

Dar acestă furie a Papei Gregorie IX a perit, ca fumul; fiind că Latinii din Constantinopolu nu îndrăsniau in urmarea celor suferite la Adrianopolu a se mai scula contra Românilor; tar Bela din causa rudirei lui cu Ioan II. adresează Papei următórea epistolă: « Porniţi fiind din îndemnurile Sânţiei tale pre Bataze, Impĕratul Grecilor al îndemna, ca de scaunul apostolicescu să fie ascultătoru, in totu timpul ne-am sîrguitu şi cându cu mai mare nedejde lucramu, iată amu trăutitu adoa óră cartea de pămêntu, ci prea cinstitul Episcopul din Perusiu, solul scaunului apostolicescu, carele dupre modul soliei sêle cu osîrdie şi cu înţelepciune, ne lăsând ce-va din cele viitóre, aŭ lucratu la noi, ca ţerile lui Asan, ca a le unui schismaticu, să ne milostivimu a le cuprinde cu puterea scaunului apostolicescu intru ertarea pĕcatelor nóstre. Ci fiind că pre noi ne-aŭ impreunatu legăturile prieteşugurilor şi a le cumnăţiei; pentru că din răposata fiica nóstră are fiu şi moscénu, şi de poruncile nóstre aşa ascultă, că se vede a nu fi numai prietenu, ci supusu nou, pentru a cărula vătămare se voru supăra toţi prietenii şi cumnaţii, câţi am avutu pêne acum in părţile Romaniei (Imperiului Bizantinu); pentru că Bataze pre nepóta nóstră o aŭ măritatu după fiul seu (2). şi fiind frate cu prea iubita femeea nóstră, crăiasa Ungariei, cu atâta dragoste este către noi, că e gata să se dea pre sine şi a le sêle pentru noi, carele va ţinea, ca pre asa, vătămarea lui Asan, pentru carele totuşi cu umilinţă ne rugămu milei Sânţiei Vóstre, ca să vĕ milostiviţi a l primi cu obicinuita bunătate, de

(1) Chron. Rom. Şincai T. I. pag. 263 şi 264.

(2) Alusiune la măritişul Elenei, ficei lui Ioan II cu Theodor, fiul lui Ioan Duca Bataze

Şi pentru ca Ioan al II Asan să întărească şi mai bine legăturile dintre sine şi împăratul Bizanţului, se însoră cu fata lui Teodor Angel — Irina. Dacă însă şi aici nu se ştie nimic despre lucrul Acropolitei [illegible] (1).

Acest-fel fiind lucrurile, Ioan II Asan regulează afacerile politice ale regatului seu, şi prin tractate de alianţă şi în rudenie cu familiile domnitóre ale Bizanţului el îşi asigură cel puţin pentru un timpu, liniscea despre partea Sud-Ostică a Imperiului seu. Dar întórcerea lui la Biserica ortodoxă şi rădicarea, cum vom vedea, a Metropolitului de Târnova la rangul de Patriarchat a întărîtat în gradul celu mai înalt pre Papa Romei. Grigorie al IX-le, şi într'o epistolă asa către Bela al IV-le. Regele Ungariei, porneşte chiar o cruciadă întregă în contra lui Ioan II Asan. Dar se reproducem şi aici faptele, dupre cum le vedem atunci Grigorie şi Bela, şi să extragemu din chronicele Românilor de Sînge următórele lucruri: «Dintru al cărora numèrŭ este şi Asan celŭ fără de lege, carele lăsându-se de unirea Bisericei, şi nevrèndu a fi unitu cu Hristos, nici îngăduindu să se pască cu cuvèntul învăţăturei, cu pâinea cea cerâscă şi cu împărtăşirea trupului lui Christos, primescu în ţéra sa eretici, şi-i apără, de carii toată ţéra lui se ţine a fi plină. (2)

(1) G. Acropolitae Annales cap XXXVIII.

(2) Aici Papa face alusiune la Bizantini, ce cu Angel Teodor ai regatului Irina, cuscăr de Ioan la Thessalonicu.

zantină se rupă, şi Imperatorul Ioan Bataze cucerésce o parte din teritoriul Regatului. Dar mai bine şi aicĭ să ascultămu pre Acropolitul, care dice: « Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ταῦτα μαθὼν τοῦ πρόσω εἶχετο. καὶ τέλος φθάνει τὴν Φιλίππου. παραμείψας τὴν χριστούπολιν, κἀκεῖσε σκέψιν ἐποιεῖτο μετὰ τῶν μετ' αὐτοῦ λογάδων εἰ δεῖ προσβαλεῖν τοῖς τῶν Βουλγάρων καὶ χειρώσασθαί τινα τῶν παρ' αὐτοῖς κρατουμένων. καὶ εἰ εὐχερές ἐστι ἁλῶναι τὸ τῶν Σερρῶν ἄστυ. = Decĭ Imperatorul, audĭnd aceste, (1) a mersŭ mai de parte, şi trecênd alăturea cu Christupolul, ajunge ĭnfine la Filipupolŭ şi aicĭ face consiliu cu consilieriĭ de pre lângă dĭnsul, décă trebue să atace pre Bulgarĭ, să punĕ mâna pre unele locurĭ, ocupate de dĭnşiĭ şi décă este timpul propriŭ, ca să cucerĭască cetatea Serilor » (2) Şi mai jos: « Καὶ εἰ μὲν κρατήσομεν τούτου, κέρδος ἐσχήκαμεν οὐ μικρόν. καὶ μᾶλλον τὰ τῶν Βουλγάρων ταπεινωθήσονται. καὶ τὴν τῆς ἀγάπης πρεσβείαν εὐχερέστερον δέξαιντο, ἐπεὶ καὶ ἐμποδὼν αὐτῶν ὁ δεσπότης, μέλλει δὲ καὶ ἄλλο βρέφος. ἄρξαι τῶν Βουλγάρων ὁ ἐκ τῆς Εἰρήνης τῆς τοῦ Ἀγγέλου Θεοδώρου γεννηθεὶς Μιχαήλ. εἰ δὲ μὴ περιγενέσθαι ἡμᾶς συμβαίη τοῦ ἄστεως, τί τὸ ζημίαν ἐπάγον τῇ τῶν Ῥωμαίων ἀρχῇ; λαβόντες γὰρ διάπειραν ἥρεμήσομεν, καὶ πάλιν διαπρεσβεύσομεν πρὸς Βουλγάρους, κἀκεῖνοι ἁσμένως τὴν πρεσβείαν δέξαντο ὑπὸ βρέφους ἀρχόμενοι. ὃ τὰ πρὸς μάχην οὐκ οἶδεν. = Şi décă vomŭ cuceri acésta (Cetatea Serilor), vomŭ avea unŭ câscigŭ nu micŭ, şi mai ales s'ar umili Bulgarĭi, şi ar primi cu mai multă uşurinţă solia de amiciţie, fiind că şi stăpânul lor a muritŭ, Iar acum are să ĭmpĕrăţiască preste Bulgarĭ unŭ altŭ ţcopilŭ, Michail, celŭ născutu lui Asan din Irina, fĭica lui Angel Teodor, Şi décă s'ar ĭntâmpla, ca să nu căpătămŭ noĭ cetatea, ce pagubă póte să se ĭntâmple stăpânieĭ Romanilor (Bizantinilor)? Căci facênd cercarea, ne vomŭ liniscĭ, şi ĭarăşĭ vomŭ trămite deputaţiune la Bulgarĭ, şi eĭ vorŭ primi cu plăcere deputaţiunea, avênd în capul lor unŭ copilŭ, ce nu cunósce cele ale resbelului » (3) Şi ĭarăşĭ: « Ἐπεὶ αἱ Σέραι πάλαι μὲν ὑπῆρχε πόλις μεγίστη, ὁ δὲ Βούλγαρος Ἰωάννης μετὰ τῶν

(1). Aicĭ se face alusiune la mórtea lui Caliman.
(2) G. Acropolitae Annales cap. XLIII.
(3) Ibidem.

se va întorna după dejenirea nóstră la unirea s-tei nóstre Biserici, carea nu numai de șepte-orî, ci de șépte-decî și șepte de orî este datóre a erta. (1).

In fine resumând și în respectul lui Ioan II Asan cele lucrate de dînsul pentru Regatul Românо-Bulgarû, noî trebue să constatămû, că acestû omû, fiind dotatû de la natură cu cele mai bune calităț, **el a organizatû în interiorul seû Statul Românо-Bulgarû, a restabilitû Biserica sa pre vekile ei preceptе religióse, și cu puterea armelor și a prevederilor séle el a pusû pre Regatul Românо-Bulgarû și în nisce relaținni politice determinate.**

La 1241. Ioan II Asan móre, nu multû după mórtea femeei séle a doa — Irina, și lasă Regatul fiiului seû Ioan séû Caliman, celû din femeea întâea, sóra Regelui Ungariei Bela IV. Și Acropolitul éca cum presintă partea acésta a istoriei, ce ne ocupă : « Ἐπεὶ οὖν αὐτὸς ἐτεθνήκει, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὃν Καλλιμάνον ὠνόμαζον, ἐκ τῆς ἐξ Οὐγγρων τούτῳ γεγεννημένος τὴν ἀρχὴν ἀνεδέξατο. . . Ὁ μὲν οὖν Καλλιμάνος τὴν πατρικὴν ἀρχὴν ἀναζωσάμενος καὶ τὰς μετὰ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου σπονδὰς ἀνενεώσατο. καὶ εἶχον εἰρήνην ἐν τοῖς τοιούτοις τὰ πραγματα.= Decî fiind că el (Ioan II) a murită, fiiul lui, pe care ilû numiaû Caliman, și care i-se născuse lui din femeea cea din Ungaria, a primitû stăpânia . . . . Caliman, căscigând stăpânia părintéscă, a reînoitû tractatele cu Imperatorul Ioan, și astû-felû lucrurile aû fostû în pace (2).

La anul 1246 móre și Caliman în vêrstă numai de 18 anî și în locul lui se pune fratele seû Michael, celû din Irina, femeea a doa a lui Ioan II. Aicî trebue să observămû, că Caliman nu s'a distinsû prin niciû unû actû particularû : și totu, ce putemû nota în cursul acestor șése anî de guvernare aî minorului Caliman. este inclinațiunea lui, de a reînoi legăturile de amiciție cu Papa Inocentiu IV-le, pre care le rupsese Tatălû seû în timpul lui Gregorie al IX-le.

In intervalul dintre mórtea lui Caliman și suirea pre tronul Regatului Românо-Bulgarû a lui Michael, legăturile cu Imperiul Bi-

(1) Pray Annalium Part. I, pag. 218. Șinc. Chron. Rom. Tom. I, pag. 263, 264
2 G Acropolitae Annales cap XXXIX.

şi «chotarŭ, dupre cum dice Acropolitul, era între dînsul (Imperatorul) şi Bulgarĭ, riul Ebru» (1) atuncĭ vine Michael la tronul Regatului Romăno-Bulgarŭ în etate numaĭ de 8 anĭ. El de la anul 1246, cînd s'a suitŭ pre tronŭ şi pănĕ la anul 1257 a suferitŭ ruşinea, adusă regatului părintescŭ de către Imperatorul Teodor. În acestŭ anŭ însĕ atingĕnd etatea de 19 anĭ, şi-a propusŭ, ca să-şi resbune şi să punĕ încă o dată în joc curajul nĕmului seŭ. Şi choniat dice: «Ἐπεὶ γὰρ ὁ τῶν Βουλγάρων ἄρχων μακρότερον διάγειν τὸν βασιλέα ἐγίνωσκεν, Σκυθικὸν στράτευμα εἰς σφετέραν συμμαχίαν προσκαλεσάμενος κατὰ τῶν τῆς Μακεδονίας χώρων ἐκπέπομφε κέρδους τε χάριν καὶ τῆς πρὸς Ῥωμαίους τινὸς ἐκφοβήσεως· ἠρίθμητο δὲ περὶ που τὰς τέσσαρας χιλιάδας, ὡς οἱ εἰδότες ἔφασκον Σκύθαι. Τινὲς μέν οὖν καὶ πλείους, οἱ δὲ καὶ ἐλάττους ἔλεγον. Οἱ μὲν οὖν Σκύθαι τὴν Ἀδριανοῦ παραμείψαντες, τὰ περὶ τὸν ποταμὸν οὗ Ῥήγινα τοὔνομα λείαν ἐποιοῦντο καὶ τὰ περὶς τοῦ Διδυμοτείχου χωρία ἐσκύλευον. Οἱ δὲ προλελεγμένοι στρατάρχαι τοῦ εἰς τὸ Δυδυμότειχον καταλελειμένου στρατεύματος, τῶν βασιλικῶν ἐπιλεξαμένοι προστάξεων, καθοπλισθέντες κατὰ τῶν Σκυθῶν ἐφώρμησαν. Οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι, οἷα ἔθος αὐτοῖς, δυσαχθέσιν ὅπλοις κατάφρακτοι ἦσαν, οἱ δὲ Σκύθαι κοῦφοι ὁπλῖται καὶ τόξοις χρώμενοι Μακρόθεν οὖν οὗτοι τοῖς βέλεσι τοὺς Ῥωμαίους ἔβαλλον καὶ τοὺς ἵππους ἐτίτρωσκον καὶ πεζοὺς τοὺς ἱππότας ῥᾳδίως ἐποίουν, καὶ τέλος τρέπουσιν. = Deci fiind că Domnul Bulgarilor scia, că Imperatorul este mai departe, klemând óste scitică pentru ajutorul seŭ, s'a îndreptatŭ în contra locurilor din Macedonia pentru câscigŭ şi pentru înfricoşarea Romanilor (Bizantinilor). Sciţiĭ eraŭ la numĕrŭ aprópe patru miĭ, dupre cum ţiceaŭ cei, ce cunoscŭ. Unii ţiceaŭ şi mai mulţi, iar alţiĭ mai puţinĭ. Deci Sciţiĭ, trecênd alăturea cu Adrianupolul aŭ făcutŭ prădăciuni pre lôngă riul, ce'lŭ numescŭ Rigina, şi aŭ sfăşiatŭ satele din jurul Didimotichului. Iar comendanţiĭ menţionaţi ai ósteĭ lăsate la Didimotichŭ, urmând ordinele imperiale, înarmându-se, s'aŭ repeţitŭ contra Sciţilor. Şi Romanii (Bizantinii) dupre datina lor, avênd arme grele, eraŭ nemişcaţi, iar Sciţiĭ eraŭ armaţi uşor şi întrebuinţaŭ arcurĭ. De departe acestia loviaŭ cu săgeţile pre

(1) G. Acropolitae Annales cap XLIV.

λοιπῶν Μακεδονικῶν πόλεωνκαὶ ταύτην πολιορκήσας κατήρευ[νησεν], ὡς κώμη τότε ἐτύγχανε. τῆς ἀκροπόλεως μόνης περιτετειχισμένης καὶ ἡυτρεπισμένης δέξασθαι πόλεμον. ἧς φύλαξ ἦν ἀνὴρ Βούλγαρος Δραγωτᾶς τὴν κλῆσιν. ἐς Μελενίκου τὰς οἰκήσεις ποιούμενος. = Fiind însă, că Sera o dată a fostu oraşu fórte mare, lu Ioan Bulgarul (aderă Ioniță), încunjurându'o şi pre acésta, a ruinat'o împreună cu cele lalte oraşe ale Macedoniei, atunci era numai, ca unu oraşelu, şi cetatea singură era încunjurata cu ziduri şi capabilă de a ținea resbelul. păzitorū alū acestei cetăți era unū bulgarū cu numele Dragota, avêndu-şi locuința în Melenic ». In fine, ca să se vadă şi mai bine mijlócele, de care s'aū servitū Bizantinii şi în acésta circumstare istorică, dămū şi acestă parte totū din Acropolitul: « Ἐπεὶ δὲ ὁ κρατῶν τοῦ ἄστεος Δραγωτᾶς τὴν κάτω χώραν εἶδεν ἁλοῦσαν. ἀνὴρ Βούλγαρος καὶ ἥκιστα πεπαιδευμένος ἄστη χρονίως διαφυλάττειν. μαθὼν δὲ καὶ τὸν τοῦ δεσπότου αὐτοῦ θάνατον. τύχῃ ἀγαθῇ οὐ διὰ μακροῦ καρτερήσας διαπρεσβέβευται πρὸς τὸν βασιλέα. Καὶ τὸ μὲν ἄστυ εὐθὺς τὸν βασιλέα ἐφήμιζεν· ἀλουργὸν οὖν χλαῖναν ὁ Δραγωτᾶς χρυσίῳ συνυφασμένην ἐνεδέδυτο. καὶ στατήρων πλῆθος χρυσῶν ἐδέδεκτο. ὑποσχέσεις γοῦν ὑπὲρ τοῦ Μελενίκου μάλα λαμπρὰς πρὸς τὸν βασιλέα ἐπεποίητο, ὑπεράγαν ἀληθεῖς. = Fiind că păzitorul cetățeĭ, Dragota a vêdutū, că oraşulū de jos este cucerită, şi cu tóte că acestū bărbatū Bulgarū era fórte bine deprinsū în a păzi cetățile, anḑind însă de mórtea stăpânuluĭ seū, şi din norocire, ne putând a se ținea multū timpū, trămite o solie la imperatorul. Şi cetatea pre dată a recunoscutū pre Imperatorul. Deci Dragota s'a îmbrăcatū cu chaină de stofă purpurie şi lucrată cu aurū şi a primitū o mulțime de statirĭ de aurū (1). Şi a făcutū Impeluĭ promisiuni fórte marĭ şi în totul adevĕrate şi pentru Melenicū » (2).

Dupō ce Bizantinii aū răpitū una câte una numaĭ priu mijlocul trădăreĭ maĭ tóte cetățile de pre latura drépta a riuluĭ Mariţa,

(1) Statirul este numirea uneĭ monede vekĭ, şi ea a esistatū la Perşĭ, şi Grecii din diferitele provinciĭ. Statirul Bizantinŭ, precum şi la cei vekĭ, era de argintū şi de aurū, şi valórea era diferită. In vekime el valora de la 4 pênă la 20 drachme, seū leĭ noĭ de aĭ nostri.

(2) G. Acropolitae Annales cap. XLIII

regi. a perdutŭ pre fie-care di din splendórea sa, şi disputatu în părţi de către Imperatorii Bizantiului şi principii Serbiei, el cade la 1394 sub jugul celu de fieru al Musulmanilor. Acésta a fostŭ ultima şi cea mai fatală data, când Românii din drépta Dunărei cu Bulgarii nu aŭ mai cunoscutŭ pênă în presentŭ viéţă politică. . . . . .

In muntele Emŭ Românii, noi am vĕdutŭ, avênd în cóstele, séŭ mai drept, în jurul lor pre Imperiul Bizantinŭ, ei nu şi-aŭ manifestatŭ viéţa lor politică, de cât numai când împrejurările le-aŭ permisŭ, adecă, când Imperiul Bizantinŭ începuse a se disolva. In munţii Carpaţi iară şi păstrându-se elementul românescŭ, a trebuitŭ să ascepte şi nisce circumstanţe tot favorabile, pentru ca să pótĕ a-şi manifesta viéţa lor politică; dar numai în nisce condiţiuni, propriĭ circumstărilor de aicĭ, şi conforme cu elementele istorice, ce-i încunjuraŭ. — Şi specialminte.

Pre cóstele ostice ale munţilor Carpaţi şi anume pe la anul 1215, când în Regatul Româno-Bulgaru domnia Borilă şi Ioan II Asan, se fundézĕ unŭ statŭ cu totul românescŭ, Principatul lui Radul Negru. In stânga Dunărei, şi specialminte între Siret şi Carpaţi era posibilŭ, ca viéţa politică a Românilor să fie curat românéscă; căci în aceste locurĭ, Ungurii singurĭ puteaŭ să împedice desvoltarea ei; dar, noi am vĕdutŭ, că Ungurii din aceste locurĭ s'aŭ alungatŭ încă de la începutulŭ secolului al X le de către Pacinaţi. Pacinaţii după acésta, stând pre locurile, locuite de Românĭ în Valachia şi Moldova veke, aŭ fostŭ şi ei alungaţi preste Dunărea de către Cumanĭ, pre la anul 1065. Perind Pacinaţii cu desĕvêrşire din stânga Dunărei, la 1122, ei aŭ fostŭ înlocuiţi cu Cumanii, dar s'aŭ întinsŭ numai pênă la Siret, lăsând pre séma Românilor munţii Carpaţi şi locurile din drépta Siretului. De aicĭ apoĭ posibilitatea, ca Românii să-şi pótĕ funda unŭ Regatŭ şi să aibă o viéţa politică independentă, supăraţi fiind mai mult de către Ungurĭ, de cât de Cumanĭ. Din contra, Cumanii la 1152 trecŭ şi ei preste Dunărea, şi cu modul acesta Românii rĕmânŭ singurĭ stăpânĭ şi preste locurile din stânga riului Siret pênă în Bugég.

Da, încă de la 1215 unu Românŭ cu numele Radu Negro, avênd în faţa despre Ostŭ locurĭ góle de popórele barbare; şi de altă parte, ne putênd suferi relaţiunile sele cu Ungurii; îşi părăsesce locul seu

Romani Bizantini) și pre cai îi răniaŭ și pre călărești îi făceaŭ pedestri, și în fine fugiaŭ » (1).

Anul 1258 a pusŭ capătŭ regilor din familia masculină a lui Asan. Cu mórtea lui Michael se sue pre tronul Regatului Româno-Bulgarŭ vĕrul primarŭal acestuia, Calimanŭ II. dar avênd o domnie efimerŭ, și fiind fórĕ de succesorŭ, Regatul trece în mâni streine. Din cei un-spre-ḑece regi, ce aŭ mai urmatŭ pre tronul Regatului Româno-Bulgarŭ, toți aŭ fotŭ streini de linia directă a familiei lui Asan, și ei mai toți aŭ intratŭ în rudire cu familia lui Asan, dar numai în linie nedréptă prin femei. Fiind că acești regi acum eraŭ aleși de către poporŭ din familiile boerescĭ; și fiind că în privința genealogiei lor ni lipsescŭ datele necesare; de aceea noi spunemŭ în termini generali, că acești regi în numĕrŭ de un-spre-ḑecĭ aŭ ocupatŭ tronul Regatului pênĕ la 1394, când Regatul Româno-Bulgarŭ cade sub dominațiunea definitivă a Turcilor, făcêndu-se stăpânŭ preste Tîrnova și cele-lalte localități ale Regatului sultanul Amurat I. Tot-o-dată trebue să recunóscemŭ, că Regatul Româno-Bulgarŭ cu despărțirea familiei lui Asan *a fostŭ ne'ntrerupt sfâșietŭ, când de Bizantini, alte orĭ de diferiți pretendenți la tronŭ, mai pre urmă de Serbi și în fine sdrobitŭ cu desevêrșire de către Turci.*

Făcênd acum și o privire generală asupra întregei vieți politice a Românilor din Regatul Româno-Bulgarŭ, noi suntemŭ obligați de evenimente, **ca să recunóscemŭ, că acestŭ Regatŭ a avutŭ o esistență de 209 anĭ, din aceștia 73 anĭ el a fostu administratŭ de Asan și de membrii din familia lui. Iar restul de 136 a continuatŭ a esista sub regĭ, aleși din familiile boerescĭ.** Pre lângă aceste, *trebue să mai adaugimŭ,* că **Regatul Româno-Bulgarŭ sub membrii familiei lui Asan a mersu crescênd în respectul militarŭ, administrativŭ, religiosu și politicŭ, sub cialalți înse**

(1) G. Acropolitae Annales cap. LXI. Cine nu recunósce și aicĭ pre Românĭ de pre armele și modul lor de bătae? Arcașiĭ românĭ eraŭ vestiți și în timpurile posteriore, adecă prin secului al XV-le kiar, iar strategica, descrisă aicĭ se vede și în lupta lui Ioniță cu Latinii, lângă Adrianupolŭ.

şi s'aŭ sĕvêrşit de bătrînul şi prea milostivul crestinŭ Radul Negrul voevodŭ, care aŭ fostŭ de inceputŭ descălicătorŭ ţerei românescĭ şi de inceputŭ aŭ fostŭ ziditŭ acéstă sântă şi Dĕéscă Bisorică, când aŭ fostŭ cursul anilor 6723 (ch. 1215) » (1).

Dupŏ ce amŭ vĕdutŭ atestaţiunea lui Matei Basarab, Domnul ţerei românescĭ, despre fundarea regatului şi a monastirei lui Radu dela 1215, acum să ascultămŭ şi o altă inscripţiune, ce o datézŭ tot dela Matei Basarab 1636, şi carea dupre mărturia acestui Domnŭ, este estrasă din cărţile bătrînescĭ. In acestŭ monumentŭ istoricŭ neperitorŭ se cuprindŭ nisce imunităţi acordate Câmpulungenilor de către Radu Negru şi aprobate şi de către Matei Basarab. Iéca şi cuprinderea documentului, care dupŏ ce se introduce mai în acelaşĭ modŭ, adauge: « .... care o aŭ ziditŭ rĕposatul Radu vodă Negru, când aŭ fostŭ velétu dela Adam 6723 (1215).... « şi mai jos: «Dupŏ acela, şi acésta, ce se ţice dolgopolŭ (Câmpul-lungŭ) să fie ertatŭ de vamă de pâne, să nu dea vamă domnéscă, aşijderea şi orăşenii să nu dea vamă de cele, ce vor vinde, dupŏ cum ertaţi aŭ fost de rĕposatul Radu Negru voevodŭ şi cum scrie şi în cărţile bătrîne» (2).

In fine Câmpul-lungŭ ni mai presintă şi un al treilea documentŭ, relativŭ la data fundărei Regatului românescŭ dintre Siret şi munţii Carpaţi, şi acestŭ documentŭ datézŭ dela Duca vodă 1645. El este scrisŭ pre o cruce de pétră, carea stipulézŭ pre cât imunităţile oraşenilor din capitala Regatului lui Radu Negru, tot pre atâta şi modul organisaţiunei sociale a Regatului. Séŭ mai special: « In numele Tatălui şi al Fiiului şi Sfântului Duchŭ amin. Rădicatus'aŭ acéstă cinstită şi sfântă cruce întru slava şi cinstea Născătórei Domnului nostru Iisus Christos şi întru pomana Dómniei mele Io. Duca voevodŭ şi a Dómnei Domniei mele Anastasia şi a fiiului Domniei mele Io Constantin voevodŭ. Vĕdênd Domnia mea mila oraşului Câmpul-lungŭ, cum să fie ertatŭ de vamă de pâne, să nu dea vamă domnéscă, aşijderea şi oraşénii să nu dea vamă orĭ din ce vorŭ vinde, care vamă aŭ fostŭ er-

(1) Inscripţiunea de désupra usei de la Biserica cea vechĭ din Câmpul-lungŭ vedĕ Jurnalul „Biserica ortodoxă română" Anul III. fasc. V. pag. 177.

(2) Ibidem pag. 179.

natalŭ — Transilvania, și vine la Câmpul-lungŭ, unde înființază unŭ nou Regatŭ românescŭ. Aicĭ el, vĕzându, a găsitŭ unŭ elementŭ românescŭ destul de mare; căci noĭ am vĕdutŭ, că, desfășurându viața politică a Românilor din drépta Dunărei, Regiĭ Regatului Româno-Bulgarŭ se adăpostiaŭ la Româniĭ din stânga Dunărei, își procurau armatele, necesare pentru luptele lor contra diferiților inimicĭ ai Regatului, și aceste armate, de și numite de chronicariĭ Bizantinĭ Scițĭ, eĭ se recunoscŭ a fi Românĭ maĭ ântâiŭ dupre atestațiunea lui Inocentiŭ III Papa Romeĭ, și apoĭ dupre armătura lor de bunĭ săgetatorĭ, cum ni-a descrisŭ maĭ sus Choniat. Dar să lăsămŭ pre anonimul chronicarŭ românescŭ a ni vorbi el despre începutul Regatului românescŭ de la Câmpu-lungŭ și Argeșŭ: «Radul vodă Negru era vodă în Ardél și cherțogŭ pre Almaș și Făgăraș, și aŭ coborîtŭ la țéra românéscă pre apa Dâmboviței, la Câmpul — lungŭ, unde și-au făcutŭ curțĭ și mănăstire la acestŭ anŭ. Venit'aŭ și Basarab, Banul Craiovei, și s'aŭ supusŭ lui. Și aŭ stăpânitŭ numitul Domnŭ tótă țéra românéscă cu cincĭ județe ale Craiovei pênŭ în Dunărea și pênŭ în apa Siretului și în Ardél, Almașul și Făgărașul, cum și cel maĭ din urmă lui Domnŭ multă vreme aŭ stăpânitŭ aceste, dupre cum se dovedesce din titulii Chrisóvelor. Iar dupŭ acésta au mutatŭ Radul vodă Negrul scaunul la Curtea de Argeș, și făcêndŭ și curțĭ, aŭ făcutŭ și Biserică, în carea dupŭ mórtea lui s'aŭ îngropatŭ și i s'aŭ făcutŭ și statuă de pétră, adecă chipul lui, care este în aceea Biserică» (1).

Maĭ tot aceste fapte, relative la fundarea Regatului românescŭ de pre cóstele ostice ale Carpaților, se cuprindŭ și în documentele ce ni-aŭ rămasŭ scrise în pétră la monastirea lui Radu-Negru din Câmpul-lungŭ. Și fiindŭ că unii se îndoiescŭ despre fundarea Regatului românescŭ dintre Siret și Carpații la 1215, noĭ reproducemŭ și aceste documente, care sună: «În ţilele ducelui creștinŭ, și de Dțeŭ iubitŭ creștinŭ, Matei Basarab voevodŭ și Dómna lui Elena, cu vrerea lui Dțeŭ, pusŭ a fi Domnŭ în țéra românéscă și întru moșia lui, care iaste dintru Ungurĭ descălicată, adecă început'amŭ a scrie de acéstă s-tă și D-țeéscă monastire, ce iaste chramul Adormirei Prea Sântei Stăpânei Nóstre Nascătórei de Dțeŭ și pururea Fecióreĭ Maria, care s'aŭ începutŭ și s'aŭ zidit

(1) Anonymus Valachiae cap. XLIXV. (Șincaĭ chronicile Rom. Tom I, pag. 249.)

mai mulţi locuitorĭ românĭ în capitala Regatuluĭ seŭ, el acordă câmpulungenilor mai multe imunităţĭ şi scutirĭ, privitóre pre obiectele lor de consumaţiune şi pre negoţul lor. Este demnŭ de tóta atenţiunea şi chiar impresionătorŭ modul organisaţiuneĭ judecătorescĭ şi administrative a Câmpu-lungului. Numaĭ la Românĭ prin secolu al XII-le se póte vedea o administraţiune colectivă, şi ceĭ 12 pârgarĭ cu judele şi cu bătrîniĭ oraşuluĭ dispunîaŭ de tóta viéţa socială a locuitorilor; şi acésta pentru cuvêntul, că eĭ încă din timpurile celemaĭ antice nu puteaŭ să se împace cu administraţiunea p rsonală.

In genere vorbind, fundarea unuĭ al doile Regatŭ pre cóstele ostice ale Carpaţilor şi cu basele în Dunărea şi Siret s'a realisatŭ de către Radul Negru la 1215, şi a continuatŭ cu viéţa politică şi religiosă pênĕ în presentŭ. Dar Ungurĭ sub conducerea Regilor lor nu lăsaŭ în pace pre acestŭ Regatŭ, de a se desvolta; iar Tatariĭ, cariĭ s'aŭ ivitŭ la Dunărea pre la 1233, aŭ adusŭ atâta devastare şi atâta ruină locuitorilor din munţiĭ Carpaţi, în cât istoriciĭ ni spunŭ, că nu s'au maĭ vĕḑutŭ în istorie astu-felŭ de acte barbare (1). Prin tóte aceste circumstărĭ istorice, noĭ trebue să recunóscemŭ, că pre malul stângŭ al Dunăreĭ, şi anume **din Carpaţi şi pênĕ la rîul Siret s'a fundatŭ în epocha, ce ne ocupă, unu Regatŭ curatŭ românescu care încă depre timpul fundatorului seŭ şi-a primitŭ o ogarnisaţiune socială, proprie datinĕlor şi usanţelor vekĭ, şi care a rĕmasŭ a se administra de către pârgariĭ şi bătrâniĭ oraşelor.**

Dar observêndu-se, că acestŭ statu românescŭ este invidiatŭ de Ungurĭ şi devastatŭ de Tatariĭ, şi considerându-se, că Turciĭ, cariĭ la 1393 a supusŭ Regatul Româno-Bulgarŭ, începŭ a să arăta şi în stânga Dunăreĭ, Mircea, Domnul Munteniei înkĭee unŭ tractatŭ de aliança cu Pórta, şi Românii şi aicĭ, ca tot da una, îşi ḑicŭ, nu se póte, ca să avemŭ libertate politică completă, apoĭ primimŭ condiţiunile de vasalitate de la poporul, care nu ni póte ameriuţa viéţa cel puţin socială şi religiósă.

ARCH. **Genadie Enacénu**

(Va urma)

(1) Mag. ist. de Tr. Laurian Tom V, pag. 239—243.

tată şi de răposatul Io Radul Negrul voevodă, când aŭ fostŭ lótŭ 6723 (1215) şi de Alexandru vodă Iliaş la létŭ 7136 (1628) şi de alţi bătrîni reposaţi Domnĭ, precum scrie în cărţile cele bătrîne şi în pisania s-tei monastiri, carea easte pusă de-asupra uşeĭ Bisericeĭ, întărite de răposatul Mateĭ voevodŭ cu mare blestemŭ. Iară când aŭ fostŭ în ţilele Domnieĭ mele venit'aŭ judeţul cu orăşénii cu jalba la Domnia mea, spuind cum că călugĕriĭ le strică mila oraşuluĭ, ce aŭ avutŭ de la alţi Domnĭ bătrînĭ. Intru aceĭa vĕdênd Domnia mea cărţile cele bătrîne şi ce scrie în pisania monastiriĭ, Domnia mea încă am întăritŭ mila cu acéstă cinsistă cruce, ca să fie ertaţi şi de Domnia mea de aceste de tóte, câte scrie maĭ sus. Iar cine nu va întări mila acésta să fie proclĕtŭ şi anatema ....Aşijderea şi pentru judecata oraşuluĭ pre orăşénĭ să-i judece judeţul cu 12 pârgarĭ şi cu bătrânĭ oraşuluĭ. . . . Ci tot legile « şi judecaţile lor să fie stăpânitóre. şi căcĭ jud-ţul să n'aibă voe a lua vamă de la orăşénĭ din cele, ce vorŭ vinde eĭ ». (1)

Fundarea noului Regatŭ pre malul stângŭ al Dunăreĭ, şi anume între Siret şi Carpaţi s'a efectuatŭ la 1215, adecă, când în Regatul Românо-Bulgarŭ din drepta Dunăreĭ se afla Rege Borilă şi era amerinţatŭ de Ioan II Asan, carele îşĭ petrecuse copilăria, dupre cum uĭ a spusŭ Acropolitul, la Românĭĭ din stânga Dunăreĭ. Şi era fórte naturalŭ, ca lucrurile să se petrécĕ anume astŭ-felŭ. Românĭĭ din stânga Dunăreĭ sub numirea de Sc ţĭ, aŭ ajutatŭ afundarea Regatuluĭ Românо-Bulgarŭ. Eĭ în tóte resbelele Regilor Românо-Bulgarĭ cu Bizantinĭĭ şi cu Italienĭĭ s'aŭ confirmatŭ din ce în ce în vitalitatea lor. De altă parte Radul Negru, fiind ne'ncetatŭ supăratu de Regiĭ Ungarieĭ, şi impedicatŭ de aceştia în desvoltarea vieţeĭ politice a naţiuneĭ séle, nu avea, de cât să se depărteze puţin de acestŭ némŭ, şi întinzênd mâna conaţionalilor seĭ, să continue împreună cu aceştia vieţa politică românéscă şi în stânga Dunăreĭ. Acésta se putea efectua cu atâta maĭ uşor; căcĭ la Dunărea şi anume în părţile Românieĭ micĭ cum se numesce ea astă-ţĭ, pro la 1215 se afla unŭ altŭ ducatŭ românescŭ, sub conducerea Banuluĭ Basarab aĭ Craĭoveĭ.

De altă parte, Radul Negru, noĭ amŭ vĕdutŭ, ca să pótĕ atrage

(1) Locul citată pag. 180 şi 181.

«Statulŭ, care secolarisându averile Monastiresci, a făcutŭ din acele lucrurĭ ale cleruluĭ averĭ comune, nu póte, credemŭ, ca să se constitue pentru eternitate ca întreţinătorŭ scrupulosŭ de câtŭ alŭ aceloru edificiĭ pe care elŭ le póte utilisa pentru aşezăminte ce elŭ însuşĭ a creatŭ şi care suntŭ înscrise în bugetele sale. Câtŭ despre cele-l-alte locaşe risipite prin localităţĭ, unde statulŭ n'are interese imediate şi cari suntŭ fórte numeróse prin judeţe, s'arŭ cuveni ca comunele şi autorităţile judeţiane să iea asupràle sarcina de a le reforma şi a le întreţine, daca cu adevĕrŭ se află încă în stare de a fi întrebuinţate pentru unŭ usŭ practicŭ. Suntŭ chiar printre dênsele unele carĭ, după dispositiuni speciale s'arŭ putea trece în posesiunea, s'aŭ în esploatarea unoru particulari care le-arŭ utilisa ca aşezăminte industriale.

«O dispositiune legislativă arŭ trebuĭ câtŭ mai curându şi până când încă asemenea edificiĭ se mai păstrédă în stare reparabilă să vină a reduce numĕrulŭ clădirilorŭ religióse cari vorŭ rĕmânea în serviciulŭ şi în sarcina administraţiuneĭ centrale, seŭ ca clădirĭ de utilitate publică, saŭ chiar şi ca monumente istorice.

«Formând astŭ-fel doue grupe bine specificate de care va avea statulŭ a îngriji cu bugetulŭ seŭ, tóte cele-l-alte arŭ trebui cedate definitivŭ comuneloru şi judecieloru, pentru ca dênsele să pórte sarcina lorŭ, seŭ chiarŭ şi particularilorŭ cari arŭ voi a le utilisa în modŭ profitabilŭ pentru ţĕră.

«Bugetulŭ Statuluĭ, o scimŭ cu toţiĭ este acumŭ abia în stare a întimpina cele mai neapĕrate trebuinţe publice ; nu este nicĭ dreptŭ nicĭ raţionalŭ, nicĭ patrioticŭ de a'l cere ca să'şĭ risipéscă cea mai mică parte din elŭ în cheltuelĭ întemeiate numaĭ pe satisfacerea unoru susceptibilităţĭ cu totul locale.

«Reducându-se edificiile lăsate în sarcina aceluĭ Ministerŭ la cele ce'ĭ suntŭ trebuincióse pentru scolĭ şi la cele ce vorŭ fi, după unŭ scrupulosŭ esamenŭ, calificate de momente istorice (bisericĭ, monastirĭ, ruine etc.) tóte cele-l-alte câte vorŭ putea servi altoru dregătoriĭ centrale, judeciane şi comunale, vorŭ trece în sarcina acestora : o a treia categorie s'arŭ putea vinde, seŭ închiria la particularĭ şi în fine, bisericile isolate de prin localităţĭ, fără poporaţiunĭ ar rĕmânea în unica pază a Domnuluĭ.»

Din cele ce s'aŭ ḑisŭ de apocrifulŭ autorŭ alŭ aceluĭ articolŭ cu atâta cutezanţă şi cu atâta dispreţŭ, în contra sântelorŭ nóstre bisericĭ, în contra a totŭ ce avemŭ mai sacru în religiunea nóstră, amŭ rĕmasŭ cu totulŭ estasiatŭ.

Voescŭ darŭ mai întâiŭ, iubiţilor meĭ fiĭ Spiritualĭ, a vĕ face o scurtă esplicaţiune, ce este biserica.

Celŭ d'întâiŭ locŭ în care crestiniĭ s'aŭ adunatŭ pentru scopŭ religios, este după cum ne descrie, Evodiŭ alŭ Alecsandrieĭ, în le-

A doua carte Pastorală a prè sânţiei Sele, Părintelui Episcopŭ alŭ Eparchiei Argeşului D. D. Ghenadie 1876 Decembre 15.

GHENADIE

CU MILA LUI DUMNEDEU

EPISCOP AL SANTEI EPISCOPII DE ARGEŞIU

Prea cuviosilor Arhimandriţi, Stareţi şi Stareţe, Ieremonahilor şi Monahilor, Cucernicilor protoierei, preoţilor şi diaconilor şi tuturor drept credincioşilor creştini ai Eparchiei nóstre, darŭ şi pace de la Domnul Nostru Iisus Hristos; iar de la noi Arhierésca bine-cuvêntare.

In urma epistoliei nóstre pastorale de la 14 ale trecutului Martie, şi, în urma oralelorŭ consilii ce v'amŭ datŭ cu ocasiunea reviziei ce amŭ făcutŭ în acestă eparhie, amŭ simţitŭ o mâhnire adîncă în sufletulŭ nostru, cândŭ amŭ vĕdutu mai multe locaşurĭ Dumnedeescĭ într'o desăvêrşită ruină; iar altele, în lipsă chiarŭ de cele trebuincióse ale lor; cu tóte acestea, m'amŭ bucuratŭ ca printr'o inspiraţiune divină, la resunetulŭ ce a făcutŭ în ânimile vóstre, cuvintele nóstre morale şi religióse, cândŭ cu ochiĭ inundaţi în lacrămĭ, ne promiteaţi solemnŭ, că veţi da totŭ concursulŭ posibilŭ spre a ameliora trista situaţiune în care se află astă-di sântele nóstre biserici.

O asemenea durerósă stringere de ânimă, amŭ simţitŭ şi mai multŭ cândŭ amŭ cititŭ în diarulu *Românulŭ* de la 24 ale trecutului Noemvrie, următórele liniĭ:

«N'avemŭ trebuinţă să aducem mai pe largŭ aminte, câtŭ de numeróse aŭ fost la noi edificiile religióse pe cariĭ moşiĭ şi părinţiĭ noştriĭ le clădeaŭ până chiarŭ şi acum vre o treĭ pătrare de secolĭ, nu numaĭ pentru întreţinerea cultuluĭ divinŭ, darŭ încă şi pentru adăpostirea poporaneĭ la timpŭ de nevoĭ.

«Asemenea cause nu mai esistă astă-di şi chiarŭ daca s'arŭ întîmpla se ivéscă, ele arŭ trebui întîmpinate cu alte întăriturĭ, de câtŭ ale velorŭ Monastiriĭ.

Hs.: « Părite, iartăle lorŭ că nu sciŭ ce facŭ. » (Evang. Luca Cap. 23).

Ni se ḑice că bugetulŭ statuluĭ, nu este nicĭ dreptŭ, nicĭ raţionalŭ, nicĭ patrioticŭ de a-şĭ risipi cea maĭ mică parte în cheltueli cu întreţinerea acestor edificiĭ religióse, şi uită că ele nu cerŭ de cătŭ totŭ ceea ce este alŭ lorŭ şi dintr'alŭ lorŭ, precum se ḑice şi la sânta liturgie: « Ale tale, dintru ale tale ».

Ni se ḑice a se reforma unele din bisericĭ în alte moduri. Ce voesce óre? Fondarea unuĭ cultŭ noŭ, nepotrivit cu sentimentele şi tradiţiunile nóstre? voesce rĕsturnarea şi nimicirea opereĭ măreţe a raţiuneĭ umane? voesce a ne înapoia în întunericulŭ secuilorŭ, cândŭ ómeniĭ în profunda ignoranţă despre unŭ adevĕratŭ Dumneḑeŭ, nicĭ atuncĭ n'a pututŭ esista fără óre care credinţă, cândŭ chiarŭ atuncĭ, plinĭ de evlavie, 'şĭ aŭ sacrificat labórea şi avuţia lorŭ de aŭ turnatŭ viţelulŭ de aurŭ ca sĕ se închine luĭ?

Astăḑĭ credemŭ că toţĭ suntŭ luminaţĭ de mântuitóre percepte şi doctrine ale luĭ Is. Hs. într'o unanimă credinţă, cărnia ne închinămŭ şi numaĭ rĕmâne nicĭ o îndoială că avemŭ necesitate de a esista unŭ altarŭ, de vreme ce esistă unŭ Dumneḑeŭ, de vreme ce inimile nóstre sunt atrase către elŭ, de vreme ce cultulŭ ce'l aducemŭ, este mişcarea neresistibilă a sufletelorŭ nóstre.

Póte ca numaĭ fiulŭ perzăriĭ să resiste la acésta. (Evangelistulŭ Ioan, Cap. 17, pagina 31).

Ni se ḑice a se vinde unele din bisericĭ, a se reforma în aşezăminte industriale etc., apoĭ acésta nu vine de la unŭ sentimenŭ patrioticŭ şi religiosŭ, cândŭ însuşi Mântuitorulŭ Nostru Iisus Christosŭ a ḑis pentru sântele sale bisericĭ: « Casa mea, casă de rugăciune se va chema ». (Luca. Cap. 11).

Cândŭ aceste edificiĭ religióse, se sfinţescŭ dupe tipiculŭ bisericescŭ şi în conformitate cu sânte canóne, închipuindŭ: « Restignirea, Mormîntul şi Învierea luĭ Hristos ». Şi când noĭ nu maĭ putem tolera, ca din sânţenia lorŭ, în loculŭ respectuluĭ ce datorămŭ pentru religie, să le lăsămŭ a deveni jucăria necredinţeĭ şi a unorŭ vane ilusiunĭ.

Cine'l póte da acestŭ dreptŭ supra-naturalŭ şi neauḑităŭ până acumŭ în analele lumiĭ, celŭ puţinŭ la noĭ creştiniĭ bisericiĭ rĕsăritului?

rusalim, casa acea, în care s'a adunat Mîntuitorul Hristos cu apostolii sĕi de a făcut cina cea de taină.

Locul celu hotărîtu pentru depunerea rugăciunilorŭ creştine, s'a numitŭ biserică

Biserica este casa lui Dumneḑeŭ în care s'a adunatŭ şi se adunŭ creştinii. ḑioa şi nóptea ca sĕ aducă rugăciunile lor.

Prin urmare, ea are două înţelesuri, adică: este şi casa lui Dumneḑeŭ şi adunarea credincioşilŏr pentru rugăciune.

Ea este casa lui Dumneḑeu, locŭ sântu, casă de rugăciune, cerŭ pămêntescŭ, în care locuesce Dumneḑeŭ celŭ mai presusŭ de ceruri, închipuirea restigniriĭ, a înmormîntăriĭ şi a învieriĭ lui Hristos; într'ênsa se aduce mistica şi de viaţă făcĕtóre jertfă şi se gătetesce masa cea de viaţă dătătóre; într'ênsa se aşéză móştele sfinţilor mocenici, şi se pregătesce pentru ca să'şi aducă poporulŭ rugăciunile sale.

Biserica este scaunul Impĕrătescŭ şi Arherescŭ pre carele şade Impĕratulŭ Imperaţilorŭ şi Marele Arhiereŭ alŭ Arhiereilorŭ, însuşi Mîntuitorulŭ Nostru Iisus Hristos.

Câţi o iubescŭ cu tótă ânima şi cu totŭ sufletulŭ lorŭ, aceia vorŭ lua cununa de la Dumneḑeŭ şi se vorŭ face moştenitorĭ împĕrăţiei lui, iarŭ câţi o vorŭ defăima se vorŭ osândi.

După cele ce vĕzurăţi prin acĕstă esplicaţiune, cine ar mai putea reforma biserica în alt modŭ? Ce răŭ nea făcut numerósele biserici în ţéră? aŭ dóră nu scimŭ cu toţiĭ că biserica a înălţatŭ gloria şi ne-a lăsatŭ nemurirea neamuluĭ Românŭ? Aŭ dóră nu scimŭ că ea a inspiratŭ eroiĭ ţĕriĭ, că averile el aŭ susţinutŭ nevoile statuluĭ, că bărbaţiĭ aŭ peritŭ: uniĭ pe câmpulŭ gloriosŭ al apărăriĭ patrieĭ şi alţiĭ că s'aŭ sacrificatŭ pentru drepturile el? Nu scimŭ că biserica este piatra fundamentală a orĭ cărui statŭ, fără de care elŭ nu póte esista, precum a disŭ unŭ înţeleptŭ, că cetatea cea mai tare din lume este aceea, unde legile ţĕreĭ se păzescŭ şi unde biserica se respectă?

Mai este óre putinţă a se pronunţa nisce asemenea dispositiuni? Suntemŭ în timpulŭ păgânilorŭ, alŭ barbarilorŭ, alŭ gonitorilorŭ de biserici, aŭ acelora cariĭ cereaŭ desfiinţarea icónelor?

Nu! vomŭ repeta dérŭ şi noi, cuvintele Mîntuitoruluĭ nostru Is.

amŭ putea-o descoperi în întunericulŭ timpuriloru furtunóse prin care aŭ trecutŭ acéstă ţóră?

Se mai găsesce vre unulŭ între noi, fiŭ vitregŭ, ingratŭ, renegatŭ, perfidŭ, perversŭ, usurpatorŭ de sanctitatea acestui dreptŭ, care să'şi înalţe vocea în contra recunoscinţei!.. Care să calce cu dispreţŭ peste mormintele acelorŭ ilustriĭ strămoşi ce'şi sacrificară sângele şi propria lor avere pentru religiune şi pentru a ne păstra numele de Români!

« Vaĭ ţie semiţie rea, fiĭ nerecunoscătorĭ şi fără de lege! »

« Amarŭ celuĭ fără de lege, că rele vorŭ veni luĭ, dupre lucrulŭ mâinilorŭ luĭ » (proorocia Isaiei. Cap. 3. Stih. I).

Voesce darŭ unulŭ ca acela a se părăsi Altarul Domnuluĭ, a se lăsa în ruine, a se dărîma? Apoĭ acésta a fost intenţiunea strămoşilor noştriĭ şi a cleruluĭ care, în urma lorŭ, a păstrat cu zel şi multă ardóre, contribuindŭ uniĭ din clericĭ chiaru de la dînşiĭ prin banĭ şi osteneli de a se întreţine pênă acumŭ aceste sacre aşezăminte, în ceea ce ele aŭ avutŭ de trebuinţă?

Daca esistă astă-dĭ poporulŭ Românŭ, daca avemŭ o patrie, este pentru că, amŭ avutŭ o credinţă nestrămutată în Dumneḑeŭ, unŭ Altarŭ, o biserică sacră şi neatinsă în drepturile sale.

Véḑă oriŭcine, de cândŭ a începutŭ a se călca drepturile bisericeĭ, câte dezastre aŭ venitŭ asupra-ne!.... şi, daca nu este cu dreptŭ « a se da luĭ Dumneḑeŭ ceea ce este alŭ luĭ Dumnezeu şi ceea ce este alŭ Cesaruluĭ luĭ Cesarŭ ». (Evang, Mateĭ Capŭ 22. Inc. 5).

Fie multŭ Milostive Dómne, după îndelungŭ răbdarea ta « care nu voescĭ mórtea păcătosuluĭ, ci să se întórcă şi să fie viŭ », ca şi celŭ ce a căzut în acéstă rătăcire, să se întórcă de la dênsa! căci biserica nicĭ o dată nu osândesce, ea iartă! fie dicŭ, ca cele ce s'a citatŭ prin acelŭ ḑiarŭ atât de durerosŭ în sufletulŭ nostru, să rĕmâie unu visŭ greŭ, să rĕmâie în eternă uitare! fie ca ingerenţa civilă să nu mai apară în atribuţiunile spirituale! fie ca ḑiariştiĭ să numaĭ céră vre-o dată metamorphose în biserică! fie ca totŭ Românulŭ orthodocsŭ, să nu mai cugete la deturnarea fundaţiuniloru pióse de la adevĕrata lorŭ destinaţiune!...

Pe câtŭ ne privesce pe noi, o aseminea questiune religiósă, vĕ declarŭ în tótă sinceritatea, inibiţiloru meĭ fiĭ spiritualĭ, că, nu ne vomŭ abate nicĭ o dată de la ceea ce ne ordónă sânta nóstră biserica

«Pe mulţi i'a încelatŭ părerea lorŭ şi socotélă rea a făcutŭ să «lunece cugetele lorŭ». (Cartea lui Iisus fiul lui Sirah. Cap. 3. Stih. 19—23).

Apoi şi celŭ mai lipsitŭ de orî ce cunoscinţe bisericesci, urmézá a da cuvenitul respectŭ către religie şi către cele sănte, de óre ce în de obşte este cunoscut că religia este basa fundamentală a instrucţiunei, fără de care nu póte esista nicî unŭ raportŭ între omŭ şi Dumneden: Ea este perfecta civilisaţiune a omului, ea este adevĕrata filosofie a tutulor popórelor, ea este sublima raţiune umană, ea este singura şi ultima consolaţiune a omului, fără dânsa, nu póte fi nicî virtute solidă, nicî fericire adevĕrată: fără religiune nu numai că se nimicescŭ orî ce state, darŭ şi societatea se corupe şi tinerimea se demoralisesă; şi, chiar legile cele mai bune dictate de cei mai celebri legislatorî, încă nu potu avea o influinţă atâtŭ de puternică ca acelea ce suntŭ inspirate de o autoritate divină.

Daca unŭ poporŭ, este crescutŭ după principiile evangelice şi pătrunsŭ de morala religiósă, este totŭ-d'a-una dispusu a privi cu respectŭ totŭ ce se atinge de biserică; cea mai uşóră nesocotinţă însă, în privinţa celorŭ religióse, trebue să se scie, că este de ajuns a sgudui principiile religiei şi a nimici totŭ folosulŭ ce a produsŭ glorioşiî noştri strĕbunî în secolî.

Nemuritoriî noştri strĕbunî, spre a profita de mântuitórele învĕţăturî ale Domnului Nostru Iisus Hristos care se predaŭ Sântele Altare, plinî de entusiasmŭ religiosŭ, pioşi şi legaţi de unŭ adevĕratŭ patriotismŭ, ridicară aceste numeróse edificiî religióse (de care se supără autorulu aceluî articolŭ, în locu să regrete că nu se mai găsescŭ şi astădî asemenea fiî devotaţi umanităţiî spre a înmulţi Sântele altare); eî nu se mărginirĕ numai întru acésta, ci asigurară şi eternitatea esistenţiî lor, luptânduse, până la abnegare ca să apere Sântele Altare şi prin urmare acéstă ţĕră care ne-o lăsă de mostenire spre a lorŭ memorie şi a nóstră mîndrie naţională.

Pentru tóte aceste faceri de bine, memorabiliî noştri strĕbunî, sacrificând tot pentru urmaşiî lor, n'aŭ conservat pentru dînşiî de câtu consolaţiunea, ca, aceste sacre monumente să esiste în eternitate ast-felŭ, precum a fostŭ ultima lor voinţă.

Nu suntemŭ darŭ, datorî a le respecta acestŭ dreptŭ netăgăduitŭ ce stă în faţa nóstră şi chiarŭ orî-ce urmă a lorŭ, pe acolo pe unde

fie care minută și în tóte criticile evenimente ce ne înconjióră, căci numai cu dragostea către Dumneḑeŭ și către aprópele, cu credința și cu fapte bune, ne vomŭ putea mîntui de tóte relele ce ne bîntue

« Și scimŭ că, celorŭ ce iubescŭ pe Dumneḑeŭ tóte li se lucrézŭ « spre bine ». (Apostolulŭ Pavelŭ. Către romanĭ. Cap. 8 Stih. 28).

« Ce folosŭ este, fraților mei de ar ḑice cine-va că are credința? « iar fapte nu are? aŭ póte credința să'l mântuiască pre dînsulŭ; « că de va fi fratele seŭ sora golĭ și lipsiți de hrana cea de tóte ḑi- « lele și va ḑice lor cine-va dintre voĭ, mergeți cu pace, încălziți-vĕ și « vĕ săturați și nu le ar da lor cele de trĕba trupuluĭ, ce folosŭ ar « fi? Așa și credința, daca nu are fapte bune, mórtă este singură ». (Apos. Iacov. Cap. 2, Stih. 14—17.)

Urmând dar cu sârțenie, tóte câte amŭ zisŭ, veți fi lăudați; conșciința vóstră va fi sinceră și curată; veți fi demnĭ a vĕ numi fiĭ lui Dumnezeŭ; veți avea rĕspunsŭ bunŭ înaintea înfricoșatuluĭ și Nemitarniculuĭ judecătorŭ și veți dobândi cununa care veselesce pe cei drepți în viéța eternă; Iar din partene, rugămŭ pe Cel-Atot Putinte ca mila luĭ să vĕ umbréscŭ în tóte zilele vieței vóstre și darulŭ duhuluĭ sântŭ să fie cu voĭ cu toți. Aminŭ.

(Semnat) †Ghenadie Argeșu.

Conform cu originalul.

Dir. Episc. **N. Protopopescu**

orthodoxă, scumpa nóstră patrie spirituală, nicĭ de la datoriile împerióse ce ne privescŭ ca păstorŭ alŭ turmeĭ cuvêntătóre de la acéstă de Dumneḑeŭ păzită eparchie, ci tot d'a una cu credinţă tare şi nestrămutată în Dumneḑeŭ. vomŭ protesta susŭ şi tare, orĭ de câte orĭ s'arŭ ridica nisce asemenea góne asupra sântelorŭ nóstre biserici, cu tóte mijlócele nóstre cele slabe.

Singura nóstră preocupaţiune, nu a fostŭ şi nu va fi alta de câtŭ a vedea biserica la înălţimea eĭ şi de a rĕmânea drepturile eĭ inebranlabile :

De aceea amŭ venitŭ la acéstă eparchie şi pentru acésta, ne vomŭ sacrifica în orĭ ce omentŭ şi în orĭ ce circumstanţe până la cea din urmă respiraţiune.

Terminîndu acestea, vĕ sfătuescŭ duhovnicesce a nu se scandalisa ânimele vóstre întru nimicŭ la orĭ ce tentaţiunĭ de aseminea natură; să nu vi se ştergă din ânimă sentimentele de religiositate şi de binefacere; veghiaţi şi păstraţi în tóta integritatea sfintele luĭ Dumneḑeŭ biserici; respectaţile ca pe cele maĭ sacre odóre; cugetaţi a pururea a-le înmulţi; ér nu a le dărîma, ca sĕ putemŭ face fericirea ţĕreĭ nóstre; imitaţi laudabilele esemple ale gloşioşilorŭ noştriĭ străbunĭ, cariĭ pentru a lorŭ pietate, virtute şi frumóse semtimente ce aŭ avutŭ către cele sânte şi pentru zelulŭ cu care se luptaŭ pentru patrie le-a ajutatŭ bunulŭ Dumneḑeŭ de ne aŭ lăsat aceste nepreţuite daruri; făceţi-vĕ demnĭ de a purta numele lorŭ plinŭ de glorie, care s'aŭ gravatŭ pe muriĭ tuturorŭ sacrelorŭ edificiĭ (1), ce ne-aŭ lăsatŭ de moştenire, unde, ne putemŭ închina la sântele lorŭ altare şi unde datorămŭ a aduce de vecĭ laudă către Înaltulŭ Creatorŭ, pentru nenumăratele facerĭ de bine ce priimindŭ de la dênsulŭ pe

(1) După cumŭ şi astăḑĭ esistă acéstă frumósă biserică de la Curtea de Argeşŭ alŭ căreia stilŭ ornamentalŭ, se vede, că meşterulŭ Manole, 'l-a imitatŭ după miniatura bizantină, care a făcut admiraţiunea popórelor şi lauda fericitului Neagoe Voevod, fondatorulŭ eĭ, ce repausézá în lăuntrulŭ bisericiĭ în partea drépta sub piatra mormêntală cu data 1521.

Totŭ aci se află treĭ pietre maĭ mici, unde repausézŭ treĭ fiiĭ seĭ: Angelina Ioan şi Petru, şi maĭ josŭ este Stanca fiica luĭ subnume de Sofronia la 1531.

Totŭ aci se află şi piatra mormêntală a luĭ Radu de la Afumatĭ 1529.

Maĭ spre uşa bisericeĭ se găsescŭ încă treĭ petre mormêntale.

Sub una zace Constantin, nepotulŭ luĭ Mateĭ Voe-Vod. 1641.

Sub cea dea a doa Anuaina Metropolitulŭ 1582.

Sub cea de a treia Kiaca soţia Armaşuluĭ care a fostŭ la Mateĭ V,42.. 6V1

afară de cea de răsărit, nu se putea compara cu ea. Un mare număr de orașe și sate, precum : Tiveriada, Vithsaida, Capernaum, Chorasin, Magdala etc, care erau destul de populate, se întindeau pe țermurile acestui lac. Iosif Flavie vorbind despre abondența și frumusețea țărmurilor acestui lac în tóte timpurile anului, numesce aceste localități *Raiul pământesc*; și tot o-dată arată că Iordanul curge prin acest lac fără ca să își amestice apele. Apa lacului era lină, bună la gust, și plină de pesce : pentru care, precum se vede din mai multe locuri ale Evangeliei, pescăritul era una din ocupațiunile principale ale locuitorilor de prin prejur.

Pe țermurile frumóse ale acestui lac vedend Domnul pe frații — Simon ce se numesce Petru (1) și pe Andrei, carii fiind pescari, își aruncau mrejele în mare, și prevedend întrênșii predispositiuni de credință adevărată și tare, i-a kiemat la sine spre a-i pregăti și a-i face din vênători de pesce, vênători de ómeni. Dar pentru ce óre Iisus Christos alege de discipoli séu ucenici ai sei pe nisce aseminea ómeni ne cărturari ? Aci se vede Provedința și okiul cel a tóte vedător a lui Dumnedeŭ, care încă de la începutul fie-cărei lucrări cumpănesce și dirige cu înțelepciune lucrurile spre a ajunge la scopul lor, și a înlătura ori și ce infamii provenite din indemnurile inamicului omenirei, a diavolului. Decă Iisus Christos ar fi ales de discipuli ai sei dintre învețați, bogați și puternici ai pământului, atunci ómenii îndărătnici și impetriți la inimă, ar fi dis că Evangelia a supus lumea, nu prin puterea lui Dumnedeŭ, ci prin frică, prin bani și prin înțelepciune omenéscă. « *Dar să nu se laude nici un corp înaintea lui Dumnedeŭ* — dice Apostolul — și să se scie, *că pre cele nebune ale lumei a ales Dumnedeŭ, ca pe cei înțelepți se'i rușineze, și pre cele slabe ale lumei a ales* Dumnedeŭ *ca să înfrunteze pe cele tari, și pre cele de ném prost și ne băgate în sémă, și pre cele ce nu sunt, a ales Dumnedeŭ, ca pe cele ce sunt să le strice* (I. Colas. I. și IV). Credința deci, este un dar a lui Dumnedeŭ, și lauda pentru ea se cuvine tot lui. Frații, — Simon

(1) Petru însemnéză în Grecesce Piatra, și corespunde cu erreescul Kifa.

ESPLICAREA
EVANGELIEI A II-a DUPA RUSALII

(Math. cap. IV, vers 18 — 23).

Urmărind cu luarea-aminte cuprinderea sântei Evangelii ce s'a cetit astă-dĭ, noĭ în genere aflăm în ea două idei principale, seŭ mai bine dicênd două lucrări Dumnedeesci în raport către omenire, şi anume : Provedinţa seŭ îngrijirea Dumnedeéscă, şi prea marea luĭ iubire de ómenĭ. Provedinţa o vedem în alegerea şi chiemarea sânţilor Apostolĭ, pe care îĭ alege dintre ómenii cei mai simplĭ şi ne cărturarĭ, pentru a se vedea că în lăţirea şi propagarea creştinătăţeĭ, lucră puterea şi mintea cea prea perfectă a luĭ Dumnedeŭ, iar nu înţelepciunea şi combinările minţeĭ omenescĭ. Iar iubirea de ómenĭ se arată în predicarea Evangelieĭ — despre împărăţia luĭ Dumnedeŭ — şi vindecarea a tot felul de bóle şi neputinţĭ întru popor prin Domnul nostru Iisus Christos. Sciind acum cuprinsul general al acesteĭ sânte Evangelĭĭ s'o urmărim şi în parte vers după vers, şi să vedem înţelesul eĭ.

Aşa noĭ, creştinilor, în Evangelia, ce s'a cetit astă-dĭ am audit cuvintele :

«In vremea aceea, umblând Iisus pre lângă marea Galileeĭ, a vĕdut pre doĭ fraţĭ, pre Simon ce se numesce Petru, şi pre Andreĭ fratele luĭ, aruncându-şĭ mreja în mare, căerauŭ pescarĭ. Şi a dis lor: veniţĭ după mine, şi vĕ voiŭ face pre voĭ vênătorĭ de ómenĭ. Iar eĭ îndată lăsându-şĭ mrejele aŭ mers dupe dînsul».

Privind la aceste cuvinte din punctul de vedere istoric, trebue a sci că marea Galileeĭ purta şi numele de marea Tiveriadeĭ şi lacul Genesaretuluĭ; şi că acéstă parte aşa era de frumósă, în cât niciunadin părţile Palestineĭ,

doi frați, pre Iacov al lui Zevedeiŭ, și pre Ioan fratele lui în corabie cu Zevedeiŭ tatăl lor, cârpindu-și mrejele lor, și i-a kiemat pre dênșii. Iar ei îndată și lăsând corabia, și pre Zevedeiŭ tatăl lor, aŭ mersŭ dupre dênsul» In aceste cuvinte noi vedem ca Sântul Evangelist ne spune simplu și curat, că Iisus Christos a mai kiamat încă la apostolat și pe frații— Iacov și Ioan, carii erau fii ai lui Zevedeiŭ, și carii fiind în corabie cu tatăl lor își cârpiau mrejele; și că ei îndată dupé kiemare lăsând corabia și pe tatăl lor aŭ urmatŭ lui. Aici este de observat: întâiŭ aceea, că decă Evangelistul dice că Iisus a kiemat pre Iacov al lui Zevedeiŭ și pre Ioan fratele lui, și nu dice de a dreptul că a kiemat pe Iacov și Ioan fiii lui Zevedeiŭ, cauza este că eraŭ doi Apostoli cu numele Iacov : dintre care unul era fiiŭ al lui Alfeŭ, pe care Sântul Evangelist Marcu îl numesce și Iacov cel mic, iar altul era fiiŭ al lui Zevedeiŭ, pe care, pentru a-l deosebi de cel d'antiiŭ arată și al cui fiu este. Al doilea ca decă Iacov și Ioan împreună cu tatăl lor își cârpiau mrejele apoi ei erau ómeni săraci; de unde se vede tarăși iconomia Dumnedeéscă în propagarea Evangeliei de către ómeni ne cultivați și săraci, pentru ca să nu se laude tot omul întru înțelepciunea sea. Al treilea, că Iacov și Ioan prin immediata lor urmare dupé cel ce i-a kiemat, fără a se mai ocupa de tatăl lor, care se vede că nu a voit să crédă, s aŭ arătat demni de a fi discipuli ai lui Iisus, care cu altă o casiune a dis : «*Tot cel ce iubesce pe tată, frați séu surori mai mult de cât pre mine nu este vrednic de mine*» Din tóte acestea trebue a ne învița, că precum aceștĭ doi frați aŭ lăsat corabia și pe tatăl lor, — vrea să dică aŭ făcut cu fapta abstracțiune de bunurile și mângăerile temporale de care puteaŭ să se bucure, așa și noi, iubind pre Dumnedeŭ mai mult de cât ori-ce în lume, să lăsăm corabia vieței cea plină de griji ne folositóre, care înótă pe noianului acestii lumi furtunóse, și să ne grăbim a trece în barca ce se conduce de însuși Iisus Christos, și carea pentru aceea, deși se pórtă tot pe noenul marei furtunóse este mai sigură și mai fără pericol.

şi Andreiu eraŭ cunoscuţi luĭ Iisus încă de când eraŭ discipulĭ aĭ luĭ Ioan; însă nu li spusese ce voesce a face din eĭ. Dar când Provedinţa Divină totul regulase, Iisus Christos vine la mare, îĭ găsesc vênând pesce, şi'ĭ kiamă ḑicêndu le: **veniţi dupĕ mine şi Eŭ vĕ voiŭ face vênătorĭ de ómenĭ**». Adică, vĕ voiŭ face pre voĭ predicatorĭ aĭ Evangelieĭ; şi în loc de mreje pentru pescĭ, veţi întinde undeţile cuvêntuluĭ luĭ Dumneḑeŭ, şi veţi atrage cu ele pe necredincioşĭ la cunoscinţa Adevĕratuluĭ Dumneḑeŭ— la mântuire. Dar Petru şi Andreiŭ avênd deplina credinţă în atot puternicia luĭ Dumneḑeŭ, carele şi vorbia cu dênşi şi carele póte să facă din slab, tare, şi din neputincios, putincios, s'aŭ grăbit a merge dupĕ dînsul. «**Iar eĭ aŭḑind acestea** — ḑice Sântul Evangelist Matheiŭ —, **îndată lăsându-şĭ mrejele aŭ mersu dupĕ dênsul**». Vedeţĭ creştinilor, câtă abnegaţiune de sine! Mrejele, luntrea şi undiţile, fără 'ndoială, eraŭ unicele lor miḑlóce de a-şĭ procura hrana de tóte ḑilele, atât pentru eĭ cât şi pentru familiile lor; şi cu tóte acestea, îndată ce eĭ aŭ auḑit pe Domnul kiemându i către Sine, aŭ lăsat tóte şi aŭ urmat Luĭ. Din acéstă faptă a lor, trebue a ne învĕţa şi noĭ, cât de cu marĕ repegiune datorim de a urma luĭ Dumneḑeŭ, când ca şi pre Apostolĭ ne kiamă ḑicênd: «*Veniţi către mine toţi cei însărcinaţi şi osteniţi, şi Eŭ vĕ voiŭ odihni pre voĭ*»; căcĭ precum atunci aŭ kiemat pre Apostolĭ, aşa şi acum în fie-care-ḑi ne kiamă pre noĭ. Si dupre cum Apostoliĭ aŭ lăsat mrejele şi undiţile cu care vênaŭ pescĭ, aşa şi noĭ să lăsăm ideile şi dorinţele corporale, cu care ne prindem înşine în undeţile inamiculuĭ mântuireĭ nóstre — a diavolului. Si precum Apostoliĭ aŭ lăsat tot avutul lor pămêntesc aşa şi noĭ lăsând tot interesul nelegiuit şi tótă rĕutatea, şi scoţênd tóte vicleşugurile din inimele nóstre, să fim cu luarea aminte la vocea Domnului care ne kiamă la mântuire şi să împlinim poruncile luĭ. Dar fiind că secerişul era mult şi choldele întinse, Domnul, dupĕ ce Petru şi Andreiŭ séŭ decisŭ a merge dupĕ Eĭ cea mai mică întârḑiere, s'a grăbit a kiema şi pe alţiĭ la apostolat: pentru care sântul Evangelist adauge:

«**Şi de acolo mai nainte mergênd, a vĕḑut pe alţiĭ**

că învĕţa contra legei şi a profeţilor : pentru care El şi ḑice Caefei : «Eŭ de faţiă am grăit lumei, şi tot-dé-una am învĕţat în sinagogă şi în biserică, unde se adunaŭ Iudeiĭ de pretutindenea, şi întru ascuns n'am grăit nimica». *Predica Evangelia impĕrĕţiei lui Dumneḑeu*, adică învaţă pre credincioşi Dogmele pietăţei, Misteriile credinţei, înţelesul legei, practicarea faptelor bune, prin care omul se face demn de impĕrăţia lui Dumneḑeŭ. Dar Iisus Christos nu numaĭ învăţa şi îndemna la practicarea faptelor bune, ci şi singur împlinia maĭ întâiŭ ceea ce învaţă pe alţiĭ se facă. Aşa spre esemplu El învaţă pe popor ḑicĕnd : «Fericiţi cei săraci cu spiritul, ca acelora este impĕrăţia lui Dumneḑeŭ, şi acésta o sĕvârşesce maĭ întâiŭ singur, căci ḑice despre sine» Eŭ de la sinemi nu fac nimic, care vrea să ḑică că El puterea sea şi tóte darurile de care împărtăşesce pe ómenĭ sunt de la Dumneḑeŭ Tatăl, iar nu de la sine; cu tóte ca El este întru Tatăl, şi Tatăl întru El.

Deci dar creştinilor, fiind tot-dé-una cu atenţiune la învĕţătura ce ni se propune în sânta Evangelie, prin care în tóte ḑilele suntem kiemaţi la mântuire, să ne grăbim, de a ne conforma credinţa şi faptele nóstre cu ea.

Archim. **Silivestru Bălănescu**

VORBIRILE
PREOTULUI DE SAT CATRE POPORANII SEI

XV-ea VORBIRE

ANTAIEA LA RUGACIUNEA CATRE DUHUL SFANT

IMPERATE CERESC

Fraţilor!

Stând în sfânta biserică, luând aminte la Dumneḑeeasca citire şi cântare, din tóte rugăciunile bisericeşti, noĭ maĭ adese-orĭ audim repetĕndu-se aceste scurte ru-

Indată după ce a chemarea şi a acestor doi discipoli la apostolit, Iisus Christos începe a propune cerésca sea învéţătură, — pentru care sântul Evangelist mai departe dice:

«**Şi a străbătut Iisus tótă Galileea, învěţând în** sinagogele **lor, şi propovedniud Evangalia împărăţiei şi vindecând tótă bóla, şi tótă neputinţa întru popor**».

Aici trebue a întórce luarea aminte asupra locurilor, unde învěţa Iisus, adică asupra Sinagogelor. Sinagoge se numiaŭ edificiele séŭ casele în care se adunaŭ Evreii de citiaŭ Sânta scriptură séŭ Biblia. In totul dupre legea lui Moisi serviciul Divin şi sacrificiele trebuiaŭ să fie efectuate de Evreĭ mai întâiŭ în locul, unde se află kivotul seŭ serviciul legeĭ; iar dupe aceea în Ierusalim, unde era unicul templu al adevěratului D-děŭ, şi unde fie care Evreŭ era obligat de a merge cel puţin o dată pe an. In timpul captivităţeĭ babilonice, când Evreii fură necesităţi de a trăi departe de ţéra lor, unde nu aveaŭ templu, se simţi cu deosebire o mare necesitate de a se însemna nisce locurĭ anumite pentru adunările religióse, în care să pótă a se ocupa cel puţin cu cetirea legeĭ şi a rugăciunilor comune, děcă nu se putea sevérşi şi aducerea sacrificielor. Către acest timp — cu deosebire — (1) — referă mulţi şi originea sinagogelor. După întórcerea din captivitate şi reedificarea templului, obiceiul de a sevérşi parte din serviciul divin în locurĭ particulare, fiind deja înrădăcinat, nu numaĭ nu a încetat, ci încă — din cauza greutăţilor ce întimpinaŭ cu călătoria la Ierusalim, s'a şi întărit.

Cu modul acesta, în timpul Nascereĭ Domnului nostru Iisus Christos, sinagogele eraŭ respândite nu numaĭ în Palestina, ci şi în oraşele din Siria, Asia mică şi Grecia. Ba încă ce e mai mult, în unele din oraşele cele marĭ ele eraŭ fórte numeróse. Iudeii se adunaŭ de ordinar în sinagogĭ sâmbăta şi în ţilele de sérbătorĭ; iar mai pe urmă, încă şi în adoua şi a treia ţi a septăméneĭ. In aseminea locurĭ děcĭ, predica Iisus Christos la arătare — despre împărăţia lui Dumneděŭ, ca să nu i se imputeze

(1) Unii iară deduc originea sinagogelor de la ţeĭlele profetice.

o potrivă cu Dumnedeŭ Tatăl și cu Dumnedeŭ Fiul; fiind că în Sfânta Scriptură și Duumnedeŭ Tatăl se numește *Împărat* (1 Tim. 1, 17; Psal. 88, 19), *Domn al cerului și al pământului* (Mat. 11, 25), tot așa-fel și Fiul lui Dumnedeŭ într'o cântare bisericéscă se dice: *Împăratul cerului pentru iubirea sa de omeni s'a arătat pre pământ.*

Duhul Sfânt se numește Împărat *ceresc* nu pentru aceea, că împărăția Lui nu s'ar întinde și preste pământ, ci pentru că El împărătoște mai cu osebire în cer între Sfinții lui Dumnedeŭ, între Ingerii cei netrupești și alți drepți; încă și pentru aceea, că, ca să dicem așa, el cârmuește împărăția cerească, adecă fericirea nóstră cea vecinică; fiind-că și mijlócele ce sunt spre mântuire— sfintele Taine, ni se dau de către Duhul Sfânt, și noi ne mântuim numai prin ajutorul Sfântului Duh.

Pentru ce se numește Duhul Sfânt și *Mângâitor*?

Pentru aceea, precum dice un Sfânt Părinte al Bisericii, că Duhul Sfânt, dând nădejde de ertare celor-ce se întristédă pentru pécatele lor, le ușurédă întristarea sufletului lor (1); adecă noi toți suntem pécătoși: *căci cine se află neîntinat? nimeni, măcar de ar-fi viața lui numai de o singură di pre pământ,* dice Sfânta Scriptură. Și voi știți. ce va dice Domnul pécătoșilor la înfricoșéta judecată: *duceți-vé de la mine blestemaților în focul cel vecinic, carele este gătit diavolului și îngerilor lui* (Mat. 25, 41). Dup'acésta, ce bucurie póte fi pentru noi d'a mai trăi pe pământ! Dér iată, că Dumnedeŭ este milotiv și îndurat spre noi păcătoșii: Duhul Sfânt ne mângâie și dă mijlócele pentru curățirea de pécatele nóstre în taina spovedaniei și a sfintei cumenicături, și împreună cu acestea și nădejdea către mântuire. Ș'apoi deosebit de pécate, câte nenorociri nu mai avem noi? Ei bine, fraților, în tóte nenorocirile acestea sé ne întórcem pentru mângîerea nóstră către Sfântul Duh și El, vé asigur că, ne va mângâia, — precum a mângâiat El pre sfinții Apostoli

(1) Grigorie Theol. vedi Christ. Citere. anulŭ 1839. 2, 240. Cuvênt la Sf. Treime.

găciuni: *Împărate ceresc, Prea sfântă Treime, Tatăl nostru.* Cu cât audim mai adesc-ori citindu-se aceste rugăciuni, pre atât mai bine le învețăm pre din'afară; dér abia putem dice, că cu atât mai bine le înțelegem. Mai în tote lucrurile se petrece cu noi ast-fel: cu cât se întêmplă ce-va mai rar, cu atât noi suntem mai curioși; iar lucrurile ce le audim și le vedem mai rar, acelea mai mult atrag luarea nóstră aminte. Dér aceste rugăciuni se repetéză așa de des, pentru că coprind într'însele multe lucruri folositóre și trebuincióse pentru noi, — se repetă pentru aceea, ca se știm și sĕ ținem bine în mintea nóstră și în inimă aceea-ce se coprinde într'ênsele.

Astă-dĭ, cu ajutorul luĭ Dumnedĕu, eŭ mĕ voiŭ sili sĕ vĕ tălcuesc una din tr'ênsele, care se citește ast-fel: *Împărate ceresc, Mângêitorule, Duhul adevĕrulŭĭ, carele pretutindinea ești, și tóte le implinești, vistierul bunătăților și dătătorule de viață, vino și te sălășluește întru noi și ne curățește pre noi de tótă spurcăciunea și mêntuește, bunule, sufletele nóstre:*

Și către cine înălțăm noi acéstă rugăciune?

Către Duhul Sfânt, care este a treia persónă a Prea Sfintei treimi: căcĭ voi știți, că Dumnedĕu este unul dupĕ ființă, dér în treĭ dupĕ persóne, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh.

Dér óre pentru ce se începe cu acéstă rugăciune or-ce suljbă bisericéscă, și chiar și a casă voi toți sunteți datorĭ sĕ începeți rugăciunile vóstre tot cu ea?

Pentru că tot ce este bunŭ se începe și se sĕvîrșește numaĭ prin ajutorul Sfântuluĭ Duh; numaĭ atuncĭ vom avea înaintare și în rugăciune și în or-ce, când Duhul Sfânt cu darul seŭ ne va ajuta; fără El nicĭ rugăciunea nóstră nu póte fi plăcută luĭ Dumnedĕu, și or-ce lucru nu va înainta.

Dér óre pentru ce Duhul Sfânt se numește *Împĕrat ceresc?*

El se numește *Împĕrat* — pentru a arĕta că El este de

ceĭ rĕĭ, tot pămêntul este plin de darul luĭ şi de mântuitórea luĭ aflare.

Ce va sĕ dicĕ cuvintele: *vistierul bunătăţilor?* Vistierie se numeşte aceea ce este iubitŭ pentru noĭ, aceea ce este scump pentru noĭ, şi este de mare trebuinţă — aceea în ce noĭ aflăm bucuria nóstră, mângierea, fericirea, c'un cuvênt aceea, ce este bun pentru noĭ. Duhul Sfânt, Dătătorul bunătăţilor celor vecinice, într'adevĕr că este visteria tuturor bunătăţilor pentru sufletele nóstre, — este vistieria, din care noĭ putem tot-d'a-una sĕ luăm tóte trebuinciósele, cele-ce ne sunt ne apărate pentru viaţă şi buna cinstire,— este adevĕrata bucurie, mângiere şi fericire.

Ce va sĕ dicĕ: *dătătorule de viaţă?* Va sĕ dicĕ aceea, că Dumneḑeŭ, — Duhul Sfânt ne dă şi viaţa cea pămêntéscă, cea vremelnică, precum ne încredinţéḑă sfânta Scriptură: Duhul luĭ Dumneḑeŭ cel-ce m'a făcut; prin El eŭ mĕ mişc şi trăesc şi sunt; de la Dênsul avem şi suflarea şi tóte. Dĕr *Dătător de viaţă* va sĕ dicĕ maĭ mult aceea, că El ne dă viaţa duhovnicéscă, vecinică, fericită, dându-ne în viaţa acésta tóte câte ne sunt trebuincióse pentru mântuirea nóstră. *Prin Sfântul Duh* — cântă Sfânta Bisĕrică — *tot sufletul viaḑă şi cu curăţie se înalţă, luminându-se prin Sfânta Treime cu Sfinţenie de taină.*

Aşa, fraţilor, Duhl Sfânt este *Împĕratul nostru ceresc*, este *Mângîitorul adevĕrului, carele pretutindenea este şi tóte le împlineşte, vistierul bunătăţilor şi dătător de viaţă.* Dupĕ tóte acestea eŭ creḑ că vĕ este înţeles, fraţilor, că trebue sĕ ne rugăm, ca Duhul Sfânt sĕ fie de a pururea cu noĭ. Iată pentru ce urméḑă maĭ încolo acéstă rugăciune ḑicênd cuvintele: *vino şi te sălăsuleşte întru noĭ!* Dĕr cum va veni El să sĕ sălăsluescă întru noĭ, când noĭ nu suntem vrednicĭ de acésta, când noĭ suntem pĕcătoşĭ şi rĕĭ, iar El este — visteria bunătăţilor? Aşa, fraţilor, noĭ nu suntem vrednicĭ pentru acésta din pricina pĕcatelor nóstre, şi pentru aceea ḑicem maĭ în colo în acéstă rugăciune: *şi ne curăţeşte pre noĭ de tótă*

după înălțarea Domnului la cer, precum a mângîiat pre Sfinții mucenicî în cumplitele lor chinurî, pre sfinții pustnicî în viața lor cea grea și mult ostenitóre.

Pentru ce Duhul Sfânt se numește *Duhul adevĕrului*?

Pentru că de la Dênsul vine tot adevĕrul; tóte, câte El ni le descopere, ne făgăduește, saŭ ne amenință, — tóte acestea sunt adevĕrate și sfinte. Așa este și Sfânta Scriptură, saŭ cuvêntul lui Dumnedeŭ; scris prin însuflarea Duhului Sfânt, precum audim citindu-se și în Simbolul credinței nóstre: *cred întru Duhul Sfânt, carele a grăit prin proroci*. Pentru aceia noĭ trebue să credem fără îndoială Cuvêntului lui Dumnedeŭ, să-l ascultăm și să-l primim cu tótă inima. dĕr Duhul Sfânt și acum petrecênd de-a pururea în Sfânta Biserică (Ion 14, 16), o păzește pre ea de tot eresul, îĭ dă păstorî și învĕțătorî (Fapt. Apost. 20, 28) și-ĭ povĕțuește spre tot adevĕrul (Ion. 15, 26). Pentru acea și pre Sfânta Biserică — mama nóstră, și pre părinții noștrĭ duhovnicești — păstoriĭ Bisericiĭ trebue se-ĭ ascultăm și să implinim întocmaĭ tóte, câte eĭ ne poruncescŭ.

Ce va să dică cuvintele: *carele pretutindenĭ estĭ și tóte le implinești?*

Acésta va să dică, că Duhul Sfânt, ca Dumnedeŭ și ca cârmuitorul mântuireĭ nóstre, este pretutindenĭ și în tótă vremea, și în tot-d'a-una gata ca să ne ajute pre noĭ pre toți, câțĭ îl rugăm cu credință. Iată în ce chip vorbește despre acésta Prorocul și Impĕratul David:

Unde mĕ voiŭ duce de la Duhul Teŭ și de la fața Ta unde voiŭ fugi? De mĕ voiŭ sui în cer, tu acolo eștĭ: de mĕ voiŭ pogorî în iad, de față eștĭ; de voiŭ lua aripile mele de diminĕță și mĕ voiŭ sălășlui la marginile mĕriĭ, și acolo tot mâna Ta mĕ va povățuĭ și drépta Ta mĕ va ține. Psal. 138, 7—8). Acésta va să dică că, noĭ nicĭ că putem să ne închipuim un ast-fel de loc, unde să nu se afle Duhul Sfânt carele este pretutindenĭ; în cer — prin El primesc fericirea toți sfinții lui Dumnedeŭ, în iad — acolo de frica luĭ tremură toți demoniĭ și omenii

gurile nóstre de mai multe orí: *Împĕrate ceresc, Mângîitorule!* . . . iar cu inimile nóstre nici că ne gîndim să ne întórcem către dênsul dupĕ mângîere. Sĕ nu'mi ziceţi: «că pênă la D-ţeu este departe» ţicĕtórea acésta este una din cele mai greşite ţicĕtorí. *Aprópe este Dumneţeŭ de toţi câţi îl chiamă pre El; El nu este departe de nici-unul din noi.* Duhul Sfânt *este pretutindeni şi tóte le împlineşte*,—iată ce ne spune nouĕ Sfânta Scriptură!

«Pênă la Dumneţeŭ este departe»!

Dĕr în sfânta biserică óre nu este D-ţeŭ? Vino în biserică şi te rógă mai cu oserdie lui D-ţeŭ,—şi ca când ţi-ar lua cu mâna tótă întristarea ta! Întrebă despre acésta pre ómenii cei buni şi evlavioşi, saŭ ce este încă şi mai bine, citéscă aceea, carii ştiŭ carte, iar aceea, carii nu ştiţi ascultaţi la vieţile sfinţilor: acolo voi veţi vedea, că nenorocirile sĕ întâmplă sĕ le sufere nu numai ómenii cei păcătoşi ca noi, ci chiar şi sfinţii. Însuşi Dumneţeŭ ne trimite nenorocirile—ómenilor celor reí, pentru ca să se îndrepteţe, iar celor buni, pentru ca sĕ se facĕ încă şi mai buni.

Dĕr tot Dumneţeŭ îi şi mângîe. Citéscă ceí-ce ştiŭ carte, bune-óre, viaţa şi patimile sfântului marelui mucenic Eustatie Plachida (20 Sept). Tótă viaţa lui a fost un şir ne'ntrerupt de suferinţe—în fie-care ţi câte o nouĕ suferinţă. El a fost un voevod impĕrătesc, cu nume mare şi fórte avut, din tóte avea de prisos—şi slugi şi bani şi tot felul de dobitóce. Dĕr el lăcea şi multe fapte bune—iubia pre Dumneţeŭ şi pre aprópele. Dĕr Dumneţeŭ a voit ca şi mai mult să măréscă pre acest om drept, ca şi óre când pre Iov. Si iată că dupĕ porunca lui Dumneţeŭ, mórtea a cercetat casa lui, apoi tot cu ştirea lui Dumneţeŭ şi voinţa lui, Plachida din om cu nume mare şi avut a sărăcit de tot şi cerşetoria. El a avut o sóţă bună şi cinstită, care dupĕ Dumneţeŭ iubia pre bărbatul seu, şi se întâmplă că într'o ţi când ei se aflaŭ în cale, un

spurcăciunea! Ne rugăm: și *ne curățește*, pentru că noi singuri de sine nu putem nici se încetăm de a păcătui, deca harul Sfântului Duh nu ne va ajuta, — noi pentru tot-d'a-una suntem periți, dacă El nu ne va mântui: *și mântuește Bunule sufletele nóstre!*

Iată, fraților eu v'am spus, ce va se dică rugăciunea — *Împărate ceresc*. In duminica viitóre eu vĕ voiu spune, ce urmedă din acestă rugăciune. Amin.

Preot. **Sp. Bădescu**

A XVI-a VORBIRE

A DOUA LA RUGACIUNEA CATRE DUHUL SFANT.

Fraților!

In Duminica trecută eu v'am tălcuit rugăciunea către Duhul Sfânt, — v'am spus, pentru ce Duhul sfânt se numește Impĕrat ceresc, Mângîitor, Duhul adevĕrului, vistierul bunătăților și dătător de viață, și pentru ce ne rugăm noi Lui, ca să vie și să se sălășuiască întru noi și să ne curățéscă pre noi de tótă spurcăciunea, și se mantuéscă sufletele nóstre.

Acum se ascultați, ce póte urma din acésta.

1, *Duhul Sfânt este Duh Mângîitor*, Ascultați dĕr! Noi mai adese ori, se întâmplă, ca să suferim multe nenorociri, mórte, dușmănii, secetă, — și puține sunt óre nenorocirile, care cad pe capetele nóstre în acéstă lume! Si ce facem noi, când aceste nenorociri ne împresóră? 'Mi e și rușine d'a mai spune în ce caută unii ómeni mângîerea lor! Ca să se mai mângîe și se mai uite necadul se pun se bea pĕnă ce își perd și mințile...Acésta eu nu o dic pentru toți, ca cum toți ar face așa, ci este adevĕrat că mulți, fórte mulți fac așa. Acésta se póte óre dice că este o faptă creștinéscă? In fie-care di noi dicem cu

Mîngêitorule! . . . vino şi ne curăţeşte pre noi de tótă spurcăciunea! Ast-fel trebue sĕ urmăm, când ştim, cine este Mângêitorul nostru.

2, *Duhul Sfânt este Duhul adevĕrului.* Intre voi se află mulţi ómeni bătrâni, înţelepţi şi cu bună pricepere. Chiar şi voi toţi singuri iubiţi, ca sĕ vĕ daţi părerile vóstre. Une-ori voi judecaţi bine, iar une-ori, se întâmplă, ca sĕ judecaţi rĕu, ca nisce rĕi chreştini, ca nişte ómeni fără nici o judecată. Spre pildă: câte obiceiuri rele, şi superstiţii, care n'aŭ nici un înţeles! De unde aţi luat acestea tóte? — Eŭ vĕd că rĕspunsul l-aveţi gata: părinţii noştrii aŭ făcut aşa, facem dĕr şi noi. Vĕ voiŭ vorbi despre acésta scurt de tot: părinţii noştri aŭ făcut multe lucruri bune, şi bine va fi nouĕ de vom face şi noi aşa! Dĕr trebue sĕ ne gândim, fraţilor, că părinţii noştri aŭ fost şi ei ómeni; ca ómeni, aŭ putut să greşéscă, pentru aceea şi ei aŭ făcut multe nedreptăţi . . . Unul este însă adevĕrul şi dreptatea — Domnul nostru Iisus Christos, şi unul este Duhul adevĕrului, Care ne învĕţă tot adevĕrul şi dreptatea, ne învĕţă prin sfintele scripturi, prin învĕţăturile sfintei Biserici, mama nóstră cea adevĕrată. Acum judecaţi: dĕcă aceea ce părinţii voştri v'a învĕţat, este în unire cu Cuvêntul lui Dumnedĕu, — apoi nici o dată nu vĕ depĕrtaţi de ast-fel de obiceiuri, păstraţi-le pentru mântuirea sufletului vostru, spuneţi-le acestea şi copiilor vostri. Iar dĕcă nu sunt în unire cu Cuvêntul lui Dumnedĕu, — părăsiţi-le îndată, ca nu cum va fiind lor ascultători, sĕ vĕ faceţi ne ascultători poruncilor lui Dumnedĕu.

3, *Duhul Sfânt este vistierul bunătăţilor.* O! Să nu uitaţi nici-o-dată acésta! fie-care din voi se sileşte ca sĕ aibă casă, sĕ fie în casă tóte regulate bine şi din destul. Fórte bine! Si sfânta Scriptură încuviinţĕdă acésta. (Înţeleptul Solomon. 27, 25, 26; 28, 19; Sirah. 20, 28). Dĕr ocupêndu te cu gospodăria, adu-ţi aminte, că ea este trebu-

om rău îi răpi muerea şi a dus'o într'o ţeră necunoscută. Mai avea el şi doi copilaşi, dar Domnul voi ca să încerce până în sfârşit răbdarea lui: fiarele sălbatice îi răpiră aceşti doi copii şi fugiră cu ei. Ast fel Eustaţie rămase singur împovărat de marile lui nenorociri. El plângea şi se tînguia, ci, împreună cu acestea el se ruga lui Dumneḑeu ḑicând: «Dómne Dumneḑeul meu! nu te mânia asupră'mi pentru multa durere a inimei mele; căci ca om eu plâng, dar întru Tine—făcătorul şi Mântuitorul meu eu mă şi întăresc, şi întru Tine nădăjduesc, şi cu iubirea Ta ca şi cu roua cea răcorósă, mă rocorescu şi cu dorinţa Ta, ca şi cu o dulceţă, îmi îndulcesc nenorocirile mele!... «A venitu timpul — şi Dumneḑeu a căutat la răbdarea şi marea nădejde a lui Eustaţie. El a devenitu şi mai avut şi mai mărit ca înainte 'şi-a aflat sóţa şi copii, cari într'un chip óre-care minunat scăpaseră, şi ce a fost încă şi mai mult a fost aceea că Dumneḑeu 'l-a iubit atât de mult, în cât l'a învrednicit să primescă cununa mucenicéscă pentru mărturisirea numelui lui, şi ast-fel să dobândéscă împărăţia cerurilor. Cu chipul acesta, răbdarea şi supunerea voinţei lui Dumneḑeu, rugăciunea către Dênsul,— iată ce este de neapărată trebuinţă, ca şi nenorocirile să nu fie pentru noi nenorociri, ci milostiviri ale lui Dumneḑeu precum într'adevér şi sunt! Ce folos ar putea să aducă bĕutura? Voi înşi-vĕ ştiţi că cu bĕutura nu poţi scăpa de nenorocirea ce'ţi-a venit, ba póte că-ţi croeşti altă nenorocire, din nou. Si acéstă nouă nenorocire, care nu mai este venită de la Dumneḑeu 'ţi va fi ca o pedépsă pentru viaţa ta rea, iar nu ca o cercare sau ca o milostivire a lui Dumneḑeu către tine.

Mai sunt̆u şi alt-fel de nenorocíri: ai păcătuit, şi asupra sufletului teu apasă păcatul. Alérgă cât mai curând la sfânta biserică, sau chiar şi în casa ta te rógă închinându te cu capul la pământ şi ḑicând: *Impĕrate ceresc*

DISPOSITIUNE

Inalt Prea Sânţitul Mitropolit Primat, în urmarea regretabilei trecerĭ din viaţă a Prea Sânţituluĭ Archiereŭ, Ghenadie fost Argeşŭ, prin ordinul No. 2613 din 14 Decembrie expirat, face cunoscut Redacţieĭ, că a însărcinat pe Părintele Archimandrit Gavriil Răşcanu a ţine loc de al III-lea Membru în Comitetul redactor al Jurnaluluĭ *Biserica Orthodoxă Română* «pênă la definitiva regulare a acesteĭ afacerĭ».

DATORIILE PREOTULUI IN ARMATA

Datoriile preotuluĭ în armată în privirea administrăreĭ S-lor Misterĭ: precum a Botezuluĭ, Ungereĭ cu Miru, Mărturisireĭ, împărtăşireĭ, Nunţeĭ şi a Masluluĭ; de asemine şi a rugăciunelor cari compunŭ oficiulŭ divinu de la felurite casurĭ a vieţeĭ omuluĭ, suntŭ tot acele cari le îndeplinesce şi în mijlocnlŭ societăţeĭ — Căcĭ Biserica este una şi aceiaşĭ sântă, Sobornicéscă şi apostolescă în tot timpulŭ şi loculuĭ: prin urmare şi oficiile Bisericeştĭ sĕvêrşite de preotŭ trebue se fie unele şi aceléşĭ din tot tempulŭ şi loculuĭ. Insĕ societatea, compunêndu se din persóne civile şi militare, a căroĭ atribuţiunĭ speciale diferă unele de altele, de aci urmézĕ ca şi datoriele preotuluĭ carĭ se raportă către întréga societate să difere între sine, privindŭ unele pe societatea civilă, iar altele pe societatea militară.

Prin urmare noĭ descriindŭ datoriele preotuluĭ din armată, comformŭ scopuluĭ propusŭ, vom trata numaĭ pe cele ce 'l privescŭ în armata. Dar fiind-că fasele armateĭ se schimbă: altele fiind în timpŭ de pace, şi altele în timpŭ de resbelŭ: de acea şi datoriile preotului din armată (avêndŭ fórte strânsă legătură cu viaţa militară) trebue să fie de doué felurĭ, adecă: *Unele în tempŭ de pace, şi altele în timpŭ de resbelŭ.*

Datoriile preotuluĭ din armată în timpŭ de pace.

Datoriile preotuluĭ din armată în timpŭ de pace se potŭ reduce la doŭ grupe principale, şi anume: I. Administrarea oficiilor cultuluĭ divinŭ, şi al II-le Predarea sciinţelor religióse în scólele militare

I-iŭ. *Datoriele preotuluĭ din armată în administrarea oficielor*

inciósă pentru tine numai cât vei trăi în acéstă lume. Si chiar în acéstă lume *avuţia nu este de folos omului reŭ*, dice înţeleptul. Acésta o puteţi şti voi şi singuri. Stiind tu tóte acestea, nu uita, că adevĕrata şi unica ta vistierie este Duhul Sfânt, vistierie, fără care îţi va fi reŭ în acéstă lume, iar în cea-l-altă şi mai reŭ! Pentru aceea, dĕca tu silindu-te pentru agonisirea averei, nu te gândeşti nici la ostenélă, nici la greutăţi, numai ca sĕ ai; apoi cu *cât* mai mult trebue sĕ întrebuinţeşti acéstea — pocăinţa şi rugăciunea, ca să-ţi agoniseşti pre Duhul Sfânt! Tu te sileşti ca să păstrezi ce ai mai bunŭ din lucrurile tale, le ascunzi ca sĕ nu se strice, ca să nu ţi-le fure tâlharii: pune dĕr îndoită stăruinţă, ca darurile Sf. Duh, agonisite prin sfintele taine, sĕ le păstrezi întregi şi nevĕtămate. Ingrădeşte-le cu gardul faptelor bune, pune paza înprejurul lor — Cugetul tĕu, iar mai mult — Cuvêntul lui Dumnedeŭ. Sileşte-te ca în inima ta, care este locaşul Sfântului Duh, sĕ nu se încuibeze molima păcatului — mândria, iubirea de argint, beţia şi altele de acésta. Adu-ţi aminte că tótă comóra lesne se póte perde, dĕr cu anevoinţă se capătă.

Darul Duhului Sfânt să vĕ înveţe întru tóte, să vĕ sfinţească, şi să vĕ facĕ vrednice locaşuri ale Sale! Amin.

Preot **Sp. Badescu**

Dómne D-ḑeule cela-ce bine aĭ voitŭ a primi jertva voinţeĭ şi a devotamentulŭ Patriarchuluĭ Avraam în locŭlŭ sacrificăreĭ fiuluĭ seŭ Isaac, şi pentru aceea 'l aĭ bine cuvêntat a fi tată a multor némurĭ : Însuţi stăpâne! primesce şi jertva voinţeĭ şi a devotamentuluĭ robilor tĕĭ acestora ; cari prin jurĕmêntŭ pe sântŭ numele tĕŭ : vinŭ asigura patria lor că o vor servi cu credinţă — şi-l bine-cuvêntézĕ pre dînşiĭ ca şi pre Patriarchulŭ Avraam d'a fi învingătorĭ evenimentelor ce le vor întîmpina. Ca şi prin acésta să se prŏ-mărescă sântu numele tĕŭ a Tatâluĭ şi a Fiuluĭ şi a St-luĭ Duhŭ, învecĭ — Amin.

După acésta preotulŭ luându St. Cruce în mâna dreptă să adresază către Recruţĭ ḑicênd :

Fiĭ iubiţĭ a Bisericeĭ Orthodoxe şi a patrieĭ române !

Ţara, care este presentată aci prin acestŭ Drapelŭ, fiind convinsă că sunteţĭ cei maĭ oneştĭ din fiiĭ seĭ : v'a încredinţatŭ acestea arme — căci nimene nu încredinţază siguranţa şi averea sa celor maĭ scelerăţĭ, ci personelor celor maĭ oneste din popolŭ. Cu tóte aceste : ea voesce, ca şi singurĭ se o asiguraţĭ, cu jurĕmêntŭ pe sântŭ numeĭ, luĭ Dumneḑeŭ, că veţĭ arăta supunere legilor şi intereselor sale ; luptându-vĕ cu aceste arme, la casŭ de necesitate, pênă la ceea mae de pre urmă extremitate.— De acea dar, înălţînd mâinele drepte către D-ḑeŭ : juraţĭ pe aceste arme şi pe D-ḑeu ! ḑicênd (de aci se începe însuşĭ formula (1) jurĕmêntuluĭ) : « *In numele luĭ D-ḑeŭ a totŭ puternicŭ: jurăm credinţa Domnitoruluĭ nostru Carol I-iu, supunere legilor ţăreĭ şi îndatoririlor militare în timp de pace şi în timpŭ de resbelŭ. Aşa să ne ajute D-ḑeŭ* » (lăsînd Recruţiĭ mâinele în josŭ, preotulŭ adaoge)! Vedeţĭ, că pre sântŭ numele luĭ D-ḑeŭ aţĭ juratŭ. Tot Soldatulŭ, care diserteză, fuge dinainte inamiculuĭ : stă în protiva legilor ţĕreĭ, calcă acestŭ jurĕmêntŭ, calcă sântŭ numele luĭ D-ḑeŭ : care este sabie cu două ascuţiturĭ, urmărindŭ pênă în crăpăturile munţilor pe cel ce l'a călcatŭ spre a-l sfăşia, şi pe cel-ce l'a păḑitŭ cu credinţă spre al încorona cu glorie — Să trăiţĭ şi să fiţĭ bine-cuvêntaţĭ — amin. (Şi să face finitul ceremoniel).

b) Rugăciunele sevêrşite prin căsărmĭ în dimineţile serbătorilor eclesiastice şi naţionale.

Cu ocasiune rugăciunilor ţinute prin căsărmĭ în sărbătorile eclesiastice şi naţionale : preotulŭ datorescе a ţinea predică în care să desvolte atribuţiunile militare ce suntŭ în No. de treĭ şi anume : A) Datoriele către Patrie şi suveranul ce o represintă. B) Datoriele către şefĭ cari comandă armata. Şi a C) Datoriele către concetăţenĭ.

(1) Formula acésta de jurĕmêntŭ s'a votat de corpurile legiuitóre în ședința estraordinară de vĕră la 1872.

cultului divinu, suntu: a) A celebra solemnitățile religióse a corpurilor (1); b) A sevêrși rugăciunî prin căsărmi în diminețile sêrbătorilor eclesiastice și naționale; c), A mărturisi și împărtăși soldații în tempul postului Mare (mai cu sêmă la începutulu lui); iar la casu de mórte, a celebra funerariile lor.

(Preotii de armată suntu datori a completa pe tóte acestea oficii cu discursuri saŭ predici, a căror conținutu trebue a fi—la solemnitățile corpurilor: obiectulu festivității; la rugăciunele ḑilnice: datoriile militare; la mărturisire și împărtășire: datoriele de creștinu).

Despre tóte acestea vom vorbi la rêndulu lor.

a) *Solemnitățile religióse a corpurilor.* Acestea solemnități suntu: sănțirea Drapelelor; oficiulu divinu din ḑioa patronului și jurêmêntul soldaților. Solemnitatea sănțirei drapelelor ne aparținêndu datoriei preotului, fiind un dreptu esclusivu al chiriarchului, nu vomu aminti nimica despre ea, ci vom trăta numai despre cele alte doue datorii: adecă despre solemnitatea patronului și jurêmêntului soldaților. *ce sunt privite* ca datorii a preotului.

Așa dar datoria preotului în celebrarea solemnității patronului corpurilor consta: în a cânta sănțirea apei în scurtu; a ținea un discursu apropo de virtuțile sântului ḑilei luatu de patronu, și ale espune de exemplu auditorilor sei (.) și la fine ḑice Polycrhonul: pentru Domnitoriulu, șefulu corpului, și întregulu personagiu a Regimentului saŭ a Batalionului, la care se rêspunde prin cântare «*Mulți ani*»; și face fiuitul stropindu armata cu apă sănțită.

La venirea Recruților (soldații noi), preotul celebrază solemnitatea jurêmêntului (3) în modul următoriu:

După darea semnalului, recruții să așêză în locului de solemnitate, ținêndu armele la piciorŭ — Să aduce Drapelulu corpului cu garda obicinuită și cu onóre cuvenită. Atunci preotulu luându Epitrachirulu și phelonulu face obicinuitulu începutu—în timpulu cărula cădesce St. Evangelie, Cruce (carî sunt aședate pe o masă înaintea Drapelului), și pre cei presenți. După vozglasulu «*că a ta este imperăția*», cetesce rugăciunea jurêmêntului, cuprinsă în aceste cuvinte:

---

(1) Corpu de armată se numesce o trupă de soldați carî aŭ o administrațiune completă și a căror șefi au dreptul a coresponde directu cu Divisia și Ministeriul de resbelu.

(2) Discursulă se ține îndată dupe rugăciunea sănțirei, adecă mai nainte de cantarea troparului: «Mântuește *Dómne poporul tĕŭ*», și dupe cântarea troparului ḑice: Polychronul obicinuitula «*Te-Deum*»

(3) Acésta solemnitate nefiind imprimată în limba română, credem de cuviință a o pune în estensul sĕŭ; cu tóte că descrierea acésta a datoriilor preotului nu este menită a fi un ritualŭ.

ținute pe la ceremoniile oficiilor divine, este încă strictă obligată a preda sciințele religióse în școla corpului, cari sunt: Catechismulŭ, Istoria Sântă și Istoria Patriei. Regulamentulŭ militarŭ, numit: «*Serviciul interiorŭ*» prevede oficialŭ predarea acestor sciințe în școla corpului, ca o datorie a preotului — căci după acelŭ *regulamentŭ*, datoriile preotului se cuprindŭ: *a, în indeplini rea tuturor oficiilor religióse a intregului personagiŭ a corpului, fără a pretinde ceva. b, In predare sciințelor religióse în scólele regimentale*, saŭ a Batalionului.

Datoriile preotului în armată în timpŭ de resbelu

Declarându-se resbelŭ, datoriile Preotului se înmulțescŭ; presența sa devine necesară în tot timpulŭ și loculŭ. I-iŭ Înaintea soldaților gata a da atacului. spre a le însufla curagiŭ și speranță în D-deŭ. II-lea În mijlocul raniților, spre a le demonstra că și'aŭ împlinitŭ cea mai sântă datorie în interesulŭ patriei sale. III-lea în mijlocŭl morților spre a le recomenda sufletele lor lui D-deŭ; și IV-lea Înaintea soldaților conducători de prizonieri, spre a le desvolta datoriile soldatului creștinŭ în privirea inamicilor deveniți prizonieri în posesiunea lor.

I. Preotulŭ, după plecarea armatei la resbelŭ, face pe câmpulŭ de luptă un oficiŭ religiosŭ; în care împărtășindŭ pre toți soldații cu Sf. Eucharstie, le însufla tot-o-dată curagiŭ și speranță în D-deŭ dicêndu-le: Soldați, fii iubiți a sântei nóstre Biserici! pentru patrie și Biserica părinților noștri s'aŭ luptatŭ până la mórte; și astă-di decă vĕ numiți națiune română, cugetați că sângelŭ lor datorați. — Fii iubiți ai lor! Iată ḑioa în care fie-care din voi ardîndŭ de dorulŭ d'a învinge trebue a desveli în puterile sale o forță de leŭ. Iată lupta vĕ ascéptă. — Cugetați că fericirea stă în libertate, libertatea în curagiulŭ sufletului, și curagiulŭ sufletului în speranța de D-deŭ. — Nimenea să nu se înfricoșeze. — De murim s'aŭ de trăim a Domnului suntem. Mórte cu onóre preferați cu toții viețiĭ cu rușine și puterile inamiculŭi se vor nimici înaintea nóstră ca mrejea păianjulŭi. — Domnulŭ este cu voi. — Înainte copiĭ. — Inamiculŭ din mâinele vóstre sĕ nu scape. — Gloria și curagiulŭ asupra capului care va atăca cu inimă de leŭ, frica și desprețulŭ asupra celui-ce va da dosulŭ. — Fiți convinși că Domnulŭ care dispune de viața ómenilor, saŭ cu brațile deschise va primi sufletele vóstre; s'aŭ glorioși în iubita vóstră patrie vĕ va întórce, unde vederea vóstră va fi aplaudată de întregulŭ poporŭ. D-deŭ să bine-cuvin-

A. Datoriele către Patrie și suveranulŭ care o presintă. Preotulŭ trebue a arăta soldaților, că: fidelitate este principala lor datorie către Patrie și suveranulŭ care o presentă; și că îmbrățișîndu cine-va cariera armelor face un angajamentŭ mutualŭ d'a nu părăsi drapelulŭ fără permisiunea autorităților competente; că tot-soldatul care disertézá, fuge din armată: este un trădătorŭ de patrie și de poporul seŭ. — În fine, arăta soldaților a nu întreprindre afaceri contra patriei sale servindŭ de spion inamicilor, că acesta este un crimenŭ multŭ mai mare de cătŭ acela chiar a revoltărei contra tatâlui sĕŭ.

B. Datoriile militare către șefi cari comandă armata. Preotulŭ datorește arăta soldaților, că în privirea șefilor aŭ două obligațiuni fórte mari: *Onóre și supunere.* Soldații datorescŭ onóre la toți șefii lor de la caporalŭ pênĕ la generalu; fórĕ acesta ar fi imposibil a stabili ordinea în armată; pentru care resonŭ preotul datorește a le arăta, că pênĕ și refusulŭ unuĭ salutŭ în armată este severŭ pedepsitŭ. Că, cea mai mică lovire saŭ amerințare a unuĭ soldatŭ către un șefŭ superior atrage dupe sine mai tot-déuna pedépsa morței. — A le arăta în fine că succesile întreprinderilor militare tot-dé-una suntŭ basate pe supunere — și de aceea s'a pretinsu de toți carĭ cunoscŭ bine afacerile militare, că acesta supunere se fie, pe lóngă exactă, chiar orbă și universală — chiar și însuș Apostolulŭ Pavelŭ afirmă cu tărie acésta (Rom. XIII. v. 1—9; Tit. c. III. v. 1.) — De unde urmézá că soldatul nu trebue a resona ordinile șefilor sei, a le controla seŭ a le condemna când i s'ar părea lui puținŭ convenabile.

C. Datoriile soldaților către concetățenĭ. Soldații adese-ori în privirea concetățenilor, se conducŭ ca într'o țéră cucerită; de aceea preotulŭ datorește a însufla soldaților respectu către concetățenĭ; a se mulțămi cu soldа lor (Luc. c. 14), și a nu pretinde nimicŭ de la cetățenĭ afară de locuința, când sunt cantonați prin orașe saŭ sate. Când cantonare se prelungesce, preotul trebue a se îngriji d'a arăta soldaților că tot jafulŭ nu numaĭ este strictŭ opritŭ prin legile militare, dar încă este și greŭ pedepsitŭ cel ce'l face. În fine a sfătui pe soldați de ajuta chiar pe concetățenĭ în ostenelele lor domestice și agricole, când timpulŭ le permite.

Iar în timpulŭ mărturisirei, preotulŭ datorește a însufla soldaților datoriile lor de creștinĭ, carĭ suntŭ cuprinse în cele 10 porunci saŭ decalogŭ. — La casŭ de mórte arăta celor presenți — căci reposatul, servind în armată pênĕ la finitulŭ vieței sale, s'a împlinitŭ cea mai sântă datorie către D-ĕeŭ și patrie.

II. Predarea științelor religióse în școlele Militare. Preotul în armată, afără de disvoltarea datoriilor militare în predicile

unuia din aceşti fraţi mai mici, mie aţi făcutu (Math. 25. v. 34—40. Aci e locului unde preotulu trebue să anunţe susu şi tare iubire d. inamici comandată de St. Evangelie spre a îngriji pe răniţii inamicle cu aceaşi îngrijire, ca şi pe martyrii patriei — propunêndule înainte, învĕţătura Mântuitoriului, ce ḑice: « *Iubiţi pre inamicii voştrii*; . . . *faceţi bine celor-ce vĕ urăscu pre voi* » (Math. VI-le v. 44). Căci toţi ómenii suntu membri unuia şi aceluiaşi corpu — D-ḑeu trăgêndu-i din aceaşi sorginte, l-a făcutu rudenie unii cu alţii; în urmarea caruia preceptu (Math. 23. v. 10) suntem datori a ne face tot binele posibilu unul altuia.

III. Preotulu datoresce a celebra funerariile morţilor căḑuţi în luptă. Cu ocasiunea îngropărei şi a recomandărei sufletelor lor către D-ḑeu, el trebue a face cunoscutu soldaţiloru şi cetaţenilor presenţi, gloria acestei morţi, ḑicêndu-le: Cetăţenilor şi soldaţilor! Pentru patrie aŭ muritu luptătorii pre carii îi înmormêntaţi. Când veţi privi mărirea ei, cugetaţi că sângelui lor datoriţi. Murind pentru patrie îi aŭ meritatu cea mai strălucită înmormêntare. Nu vorbescu de locuiu în care vor jăcea osemintele lor; gloria ómenilor mari nu este închisă sub marmora ce'i acopere: pămêntulu întregu este mausoleulu lor; numele lor va esista în eternitate în tote sufletele: acolo dar aducerea aminte de ei va petrece în veci, pe când mormintele redicate de mâiulu omenescu se sfărămă de timpu. Imitaţi dar pe braviceşti luptători, cugetaţi la exemplulu lor, cugetaţi că numai sângele lor sacrificatu a produsu libertatea şi gloria patriei nóstre, pentru care cu toţii se le ḑicem: « *Vecinica lor pomenire* ».

Adese-ori se întêmplă ca la aceste înmormêntări să asiste o mulţime de cetăţeni, carî acompaniază armata ducêndu provisiuni, şi carî mulţi suntu cunoscuţi, rude saŭ chiar părinţii a luptătorilor. Aceştia vĕḑêndu teribilului carnagiu cu care a fostu luptătorii masacraţi, se sfâşie la cele din năuntru vărsînd cele mai amare lacrămi. Preotulu este datoriu aî mângâia şi pre aceştia; descriindu-le onórea ce s'aŭ creat'o aceî luptători prin bravura lor, şi adresîndu-se către îi ḑice: Nu plângeţi! mângăerea şi gloria vóstră va isvorî din eroismulu acestor luptători. Fiii voştrii n'aŭ muritu plini de curagiu? Nu veţi prefera şi voi ca dânşii o mórte plină de onóre înaintea unei vieţi întunecate şi ruşinósa? Fiţi convinşi, că casele vóstre nu suntu pustii, fiii voştrii de şi nu suntu în ele, însă gloria lor va petrece cu voi în veci, şi ea va rĕspândi strălucirea sa asupra vóstră — Amin.

IV. Cea mai de pre urmă datorie a preotului pe câmpulu de bătae este: a trage atenţiunea soldaţilor în privirea inamicilor prizonieri deveniţi în posesiunea lor. Arătând luptătorilor: că chiar întru aceasta se va proba că îi suntu soldaţi creştini, dacă vor arăta blân-

teze armele vóstre, şi să vĕ încununeze cu gloria victoriei — Amin.

Preotul atrage în urmă atenţiunea soldaţilor d'a nu atăca pe inamicii desarmaţi, saŭ carî vor cere pace: arătându-le că acesta este un dreptŭ al umanităţei, o legătură sântă şi inviolabilă a popórelor de a nu ataca pe inamicii pacinici, şi pe care, nici un resbelŭ nu póte să o rumpă: căci alt-fel resbelulŭ ar deveni numaĭ uă barbarie inumană şi o continuare de trădărî şi de omorurî.

Se póte omorî inamiculŭ în bătae: acesta este dreptulŭ şi sórta resbelului şi trista necesitate a profesiunei militare; dar a omorî pe cel pacînicŭ saŭ care se predaŭ, acesta ar constitui un adevĕratŭ crimenŭ de omorŭ de omenî. Se póte a bombarda o posiţie fórĕ a se considera că explosia bombei va atăca o grupă inofensivă, saŭ o trupă de soldaţi — căci curioşilor saŭ celor-ce nu se îngrijescŭ de siguranţa vieţei lor, li se póte atribui lor însuşi perdere vieţei lor.

Averile inamiculuî fórĕ distincţiune suntŭ supuse legilor resbelului conformŭ dreptului ginţelor. Dar aceste averî suntŭ numaĭ acelea, carî formézĕ fondulŭ statului, permiţând inamiculŭ d'acontinua un resbelŭ nedreptŭ. Însă averile neguţătorilor trebue respectate, cel-puţin întru cât nu procură ajutorŭ inamiuului — căci atunci singure se constituescŭ în stare de ostilitate. Numaĭ şefilor superiorî aparţine dreptulŭ d'a disposa de averile inamicului. Totŭ soldatul care va lua din propria sa autoritate devine un jefuitorŭ, şi este sever pedepsit, pentru că nu există nicî un dreptŭ care să permită soldaţilor a face acestea.

II. Preotulŭ datoresce a merge încă şi în mijlocul rănîţilor spre a le insufla mângâere; şi bine cuvêntându-ranele lor să le declare: că acele suntŭ pentru el cununî, cu carî tot-de-una se vor mândri în mijlocul poporului lor, şi a căror strălucire va rĕmânea eternă pe capetele lor. — Iar de vor muri, să fie bine-convinşi că cel prea Înalt le va deschide locaşurile fericirei pentru fidelitatea lor; pe care fericire chiar d'aci de pre pământŭ o adeverézĕ, făcêud că orî-unde uu ţépătŭ de durere a unuî rănitŭ pentru patrie să înalţă, un echo de pietate să-î respundă; ne lăsînd nicî pe o inimă întristată, care se nu-î de a afla mângâere în alta maĭ generósă.

Preotulŭ, cu acestă ocasiune, trebue a se sili d'a escita tot-o-dată şi zelulŭ persónelor medicale, şi a îngrijitorilor bolnavilor, demostrându-le: că misiunea lor este ceea maĭ bine făcĕtóre pentru omenire suferindă, şi socotită înaintea lui D-ḑeŭ, ca cea maĭ înaltă; pentru care misiune singur le promite gloria eternă dicênd: « *Veniţi binecuvêntaţiĭ părintelui meŭ de moşteniţi împĕrăţia cerurilor*. . . a *că bolnavŭ am fostŭ şi m'aţi cercetatŭ* »... şi arătându causa, pentru ce le oferă acea înaltă recompensă adaoge: că « *întru cât aţi făcutŭ*

NAPOLEON I.

DESPRE

CREŞTINISMŬ ŞI MÂNTUITORUL LUMEI.

Opiniunile ómenilor genialĭ în tóte ramurele presintă unŭ interesŭ distinctŭ şi devinŭ autoritare. Napoleon I, cunoscutŭ prin geniul seŭ lumeĭ întregĭ, a învinsŭ în arta militară şi în viéţă tóte obstaculele, ce i se opuneaŭ planurilor séle; el cu geniul seŭ are o importanţă şi maĭ mare pentru religiunea creştină, şi pentru persóna Mântuitorului, unde geniul a pututŭ să se desfăşure în tótă libertatea sa, şi unde facultăţile luĭ mintale nu întimpinaŭ pedicĭ, ca în viaţă.

Canonicul Bisericeĭ angleze Cuc, în lecţiunile séle despre necredinţă, ni espune unŭ estrasŭ fórte interesantŭ din convorbirile private ale luĭ Napoleon I, prin care acestŭ geniu al armelor şi a esprimatŭ părerea sa despre *creştinismŭ* şi *Mântuitorul lumeĭ*. Şi fiind că privirile religióse ale acestuĭ omŭ genialŭ sûntŭ puţin cunoscute, de acéea noĭ ne grăbimŭ a comunica lectorilor noştri aceste priviri, avênd de basă relatările canoniculuĭ Bisericeĭ anglese Cuc :

« Napoleon I, fiind în insula sânt-Elena, se esprima fórte desŭ, că în istoria universală este ce-va misteriosŭ, respectiv de creştinismŭ. « Puteţĭ să-mĭ spuneţĭ voĭ, cine a fostŭ Iisus Christos ? Acestă întrebare a fostŭ adresată de genialul corsican, care nu de mult fusese încunjuratŭ de tótă gloria posibilă unuĭ omu, cătrĕ unul din amiciĭ seĭ — Bertran. Când însĕ Bertran a înlăturatŭ rĕspunsul, atunci Napoleon a ḑisŭ: Să vĕ răspundŭ eŭ însu'mĭ. Alecsandru celŭ mare, Cesar, Carol celŭ mare şi eŭ singurŭ amŭ fundatŭ împĕrăţiĭ marĭ; dar pre ce se fundaŭ tóte aceste organisaţiunĭ ? — Pre *putere*. Iisus Christos singur a fundatu împĕrăţia sa pre *amóre*, şi pênĕ în presentŭ milióne sûntŭ gata a muri pentru dînsul. Eŭ credŭ, că înţelegŭ destul natura umană, şi tot eŭ vĕ spunŭ, că toţĭ aceştia aŭ fostŭ ómenĭ, precum şi eŭ sûntŭ omŭ, ca toţĭ ómenĭ, şi cu Iisus

dețe și iubire de omenire în trătarea acelor inamici, dupre cum dice Christos (Math. VI. v. 44).

Tótă réua trătare a inamicilor pacinici saŭ desarmați constitue barbarie inumană și ne creștină. In adevĕrŭ dreptulŭ d'a face prizonieri este multŭ mai întinsŭ de cătrĕ acela d'a da morței. — Se póte, ca pentru a forța pe inamicŭ a se preda, saŭ a cere pace, a duce ca prizonieri chiar pe persónele cele mai inocente: dar atunci acești prizonieri se tratézá cu umanitate.

Acesta este un modŭ de resbelŭ, care se pare a nu avea nimica contrariŭ nici dreptului ginților, nici învățăturei evangelice.

In fine, tóte datoriile preotului în armată se finescŭ atât în timpu de pace, cătŭ și în timpŭ de resbelŭ, prin cererea bine-cuvêntărilor divine asupra tuturor soldaților creștini și în specialŭ al Patriei sale.

Gabr. Rașcan.

CHRONICA ECLESIASTICA

I

BISERICA ORTODOCSA

Patriarchia de Constantinupolŭ. — Tóte autoritățile religióse din Imperiul otomanŭ, sŭntŭ ocupate cu aplicațiunea legei gardelor orășenescĭ. Representanții tuturor religiunilor din Imperiu aŭ primitŭ ordine din partea Vizirului, însoțite de legea din cestiune, cu invitațiune ca să chibzuiască asupra mĕsurilor de aplicațiune. In genere vorbind, atât Iudeiĭ din Imperiu, precum și creștiniĭ de diferitele riturĭ aŭ declinatŭ obligațiunea de a forma corpurĭ armate, alăturea cu musulmaniĭ. Specialminte însĕ, Prea Sănțitul Ioakim, Patriarchul de Constantinupolŭ în consiliul micstŭ : conform scirilor, aduse noĭ de cătrĕ fóia « Steoa Orientului », adecisŭ,

« In ședințele de la finele luneĭ lui Noemvrie ale Sinodului și ale consiliului micstŭ s'a comunicatŭ proiectul de rĕspunsŭ al Patriarchieĭ, relativŭ la teșkereoa I. Porții, cu carea era însoțită legea pentru garda orășenescă. Tot atuncĭ s'a discutatŭ și enciclica Patriarchieĭ, privitóre pre sfătuirile, ce Prea Sănțitul Ioakim a adresatŭ creștinilor ortodocși de sub tronul patriarchalŭ.

« La inceputŭ cuprinderea acesteĭ legĭ fiind privită, ca ne aplicabilă pentru creștiniĭ ortodocși, acum s'a convenitŭ asupra enciclicei Patriarchieĭ, prin care se aplică cuprinderea legeĭ. Legea gardeĭ orășenescĭ, dupre interpretațiunea, ce i-s'a datŭ, conține obligațiunea, ce fie-care cetățénŭ are de a-și apăra locuința sa proprie, fŏrĕ ca tot-o-dată să întrunească datoria, de a forma unŭ corpŭ militarŭ cu destinațiunea, de a merge pre câmpul de resbelŭ. Mai special, adunarea, cugetând asupra mĕsurilor de aplicațiune ale acesteĭ legĭ, a prevĕdutŭ, ca să fie esceptați de la datoriile legeĭ eleviĭ scólelor, precum și aceĭ fiĭ, cariĭ aŭ mame vĕduve. Acésta pentru cuvêntul, că creștiniĭ nu se potŭ asĕmăna cu musulmaniĭ, cariĭ, cât de sĕracĭ, posedă o avere ne mișcătóre, séŭ primescŭ de la comune întreținerea lor.

« Fiind că rĕspunsul Patriarchieĭ la teșkerĕoa I. Porții s'a mărginitŭ numaĭ în nisce considerațiuni tipice, s'a decisŭ, ca atât ideile, cuprinse prin rĕspunsŭ, precum și alte considerațiuni, propuse sub

Christos nu este nici unŭ omŭ, care să se pótă asĕmănă. *El a fostŭ mai mult de cât omŭ*. . . Eŭ am inspiratŭ poporul cu atâta entusiasmŭ, şi abnegaţiune, că el era gata să mórĕ pentru mine. Dar pentru ca să ajungŭ aicĭ, eŭ trebuea să fiŭ vĕdutŭ de dinsul, să recurgŭ la electrizarea cu privirile mele, cu vocea mea şi cu cuvintele mele. Când eŭ privíamŭ pre ómenĭ şi vorbíamŭ cu dinşiĭ, atunci numaĭ, puteamŭ să aprindŭ în inimele lor flacĕra abnegaţiuneĭ. . . . Şi Christos singurŭ a pututŭ să rădice spiritul omuluĭ către Celŭ Prea Inaltŭ într-atâta, că el devine liberŭ de condiţiunile timpuluĭ şi ale spaţiuluĭ şi nu este limitatŭ de aceste restricţiunĭ. Dupĕ unu timpŭ de opt-spre-dece secule Iisus Christos manifestézĕ acelaşĭ cerinţă, lucru ce nu s'a petrecutŭ cu nimene. El cere acela, pre care Filosofulŭ o caută în deşertŭ în sufletul apropeluĭ, părintele în copiiĭ seĭ. bărbatul în femeea sa şi fratele la frate. El cere inima omuluĭ. El îlŭ reclamă, ca să'ĭ fie luĭ în totul predatŭ. El cere predarea omuluĭ în modŭ necondiţionatŭ — şi cerinţa luĭ i se împlinesce pĕnĕ acum.

Cuviosŭ fenomenŭ! Alăturea cu condiţiunile de spaţiu şi de timpŭ sufletul omuluĭ cu tóte puterile luĭ si cu tóte capacităţile luĭ se alipesce de Impĕrăţia luĭ Christos. Toţĭ, cariĭ credŭ sincerŭ în dinsul, simţŭ acéstă amóre către dinsul ne ordinară şi supra naturală., Un aseminea faptŭ este ne esplicabilŭ — el este maĭ pre sus de puterile umane, ca fiinţă creată. Timpul, acestŭ ruinătorŭ înfricoşatŭ, devine incapabilŭ a stinge acéstă flacĕră sântă; el nu póte nici celu puţin să-ĭ împuţineze puterea, nici să o mărginéscă în desvoltarea ei. Eca acela, ce mĕ impresionézĕ. Eŭ des am cugetatŭ la aceésta. Şi acésta în modŭ satisfăcătorŭ îmĭ probézĕ mie *divinitatea luĭ Iisus Christos*.

Autoritatea acestor cuvinte dupre atestaţiunea canoniculuĭ Cuc, este recunnscută de omenii sciinţeĭ şi de Biografiĭ celĭ maĭ renumiţĭ aĭ luĭ Napoleon.

Arch. **Genadie Enacénu**.

germană, esecutată de chorulŭ vocalŭ. 6. « O lacrimă pre mormêntulŭ marelui Andreiŭ » poesia de Ioanŭ S. Punteanu, cl. a. II., declamată de autorulŭ. 7. « Despre crescerea copiilorŭ », disertaţiune rostită de Avramŭ Davidu, cl. a. II. 8. « Mihnea şi bab'a », poesiă de Bolintineanu, declamată de Georgiŭ Bobesiu, cl. a. I. 9. « Dorile », poesiă de Vasilco, esecutată de chorulŭ vocalŭ.

Adoa di; adecă în ḑioa de S-tul Andreiu, fraţii din Sibiiŭ aŭ facutŭ rugăciuni pentru sufletul repausatului. Descripţiunea şi a acestei pompe, noi o presentămu aicî dupre telegrafulŭ românŭ:

Diu'a de Sântul Andreiu respectivĕ la aniversarea memoriei Mareluĭ *Andreiŭ* Baronu de *Şagun'a*, nemuritoriuluĭ Archieppŭ şi Metropolitŭ de odiniŏră, s'a serbat erĭ în Biseric'a nóstră aşia dupĕ cum anunciarăm în numerulŭ trecutu. Dupĕ S-ta liturghiă a a urmatŭ unŭ parastasŭ solemnelŭ celebrat de Prea cuviosia Sea P. Archimandritŭ şi Vicarŭ archiepiscopescŭ Nicolau *Pope'a* cu asistenţa numerósă. Atâtŭ sub decursulŭ liturghieĭ câtu şi a parastasuluĭ chorulŭ ee-lŭ constitue mai multe dómne, domnişióre şi domni din inteligenţa miréna a Sibiiuluĭ, şi din teologiĭ seminariuluĭ nostru, a esecutatŭ intr'unŭ modŭ inalţatorŭ de inimĭ şi nu greşimŭ dĕca ḑicemu preste aşteptările publiculuĭ deprinsŭ cu musica vocală în cuartetu de la prima producţiune.

In preséră junimea nóstră seminarială a esecutatŭ în sala cea mare a seminariuluĭ, frumosŭ şi conrespundĕtoru decorată, programulŭ publicatŭ în numerulŭ trecutŭ într'unŭ modŭ fórte satisfăcătorŭ. Şi aicî nu putemŭ de câtu cu plăcere să înregistrămŭ unŭ progresŭ. Afară de piesele de musica vocala şi temele aŭ fostŭ lucrate cu multă îngrijire şi studiŭ; numaĭ prea multe pentru o şedinţă publică. Câtŭ privesce musica vocală esecutată erĭ în biserică şi alaltă séră la şedinţa publică trebue să esprimămŭ recunoscinţa nóstră, tuturorŭ celorŭ ce aŭ participatŭ activŭ, cu deosebire neobositului zelŭ alŭ d-luĭ prof. D. *Cuntianu*.

Publiculŭ românŭ a participatŭ în mare numĕr la ambele solemnităţi. Dintre neromânĭ amu vĕdutŭ pe d-lŭ prof. de la Academia reg. ung. Dr. *Sentz*, vechiu veneratorŭ al defunctuluĭ Mare Archipăstorŭ, şi familia acestuia.

3. Biserica Eladeĭ. De mult noi nu am presentatŭ lectorilor noştri fapte, relative la Biserica Eladeĭ. Acum suntemŭ puşi în

formă de rugăciuni, se voru comunica Vizirului verbal chiar de către Prea Sântul Patriarchu.

Tot prin fóia menţionată mai sus, găsimu o enciclică a Prea sântului Ioakim, adresată către creştinii ortodocşi ai Imperiului, şi care are de scopu a-i convinge, că datorescu a veni în ajutorul stabilimentelor de bine-facere, precum ospitale pentru bolnavi, ospicii pentru orfani, bătrîni şi alienaţi. Enciclica a fost citită de pre amvónele bisericesci, şi ea a fostu motivată de petiţiunile eforiilor, însărcinate cu îngrijirea diferitelor instituţiuni, enumerate mai sus. Eforii institutelor publice se plângu către Prea sântul Părinte, că stabilimentele din cestiune ducu lipsa cea mai mare; de acela Prea sântul Ioakim prin enciclica, despre carea ni este vorba, invită pre creştini, ca să primiască pre ómenii, destinaţi pentru strîngerea unor asemine contribuţiuni, să nu-i lase deşerţi, şi să facă a fi bine plăcuţi lui D-deu. Obligaţiunea, de a contribui la asemenea acte de caritate, este pentru toţi creştinii; dar Prea Sânţitul Patriarchu o îndreptéză în modu specialu către «prea onorabilii bankeri şi comercianţi ai nómului».

Biserica românéscă. — Foile din Transilvania, ni trasmitu scirile despre serbătórea S-lui Andreiu. Acésta di de sĕrbătóre, pre lângă caracterul seu religiosu, în Biserica Românilor din Transilvania are tot-o-dată şi unu caracteru naţionalu, seu mai drept, ea representă actul de recunoscinţa al poporului românu către prea fericitul şi nemuritorul Păstoru al Bisericei de Transilvania — Prea Sânţitul Metropolitu Andreiu Şăguna. In ajunul sĕrbătorii societatea de lectură «Andreiu Şăguna» a organisatu o serată atât literară, cât şi musicală, pre a cărîa programă noi o dămu lectorilor noştri dupre fóia «Scóla română» din Sabiiu:

(In preser'a diilei Sântului Andreiu) Societatea de lectură «*Andreiu Şagun'a*» a arangiatu în sal'a «Seminariului Andreianu «uă şedinţa publică» după următórea programă: 1. «Romanime mult cercată», poesia de Boiu, melodia de Cuntianu, esecutată de chorul vocalu. 2. Cuvĕntare ocasională» rostită de Stefan Albu, cl. a. III. 3. «Glasulu unui Românu», poesia de Mureşianu, declamată de Ioanu Gavruşiu, cl. a. II. 4. «Lucsulu», cestiune de controversa între Dionisiu Făgărăşianu şi Avramu S. Pecurariu, cl. a. III. 5. «Conjuraţiunea tempestaţilor», poesiă tradusă din limb'a

tarise, ca persónele culpabile să fie pentru tot-dé-una private de dreptul ierurgisirei, ci a luatŭ o altă chotărâre, prin care se interdicea dreptul de ierurgisire nu mai pentru timpul de trei ani. Ascultând adresa Ministerului, membrii sinodului aŭ recunoscutŭ, că în adevĕr decisiunea anterióră nu póte să aibă forţă din causa, indicată prin adresă, şi a luatŭ cestiunea, ca să o desbată în fondŭ. Studiului acestei cestiuni, sinodul I-a consacratŭ câte-va şedinţe, şi se apropie de o decisiune, conformă cu chotărîrea sinodului, şi acésta cu atâta mai mult, că chiar culpabilii aŭ petiţionatŭ sinodului, dându-şi dimisiunea din posturile lor. Aceste petiţiuni aŭ fostŭ presentate de cătrĕ preşedinte Ministrului de Culte care le-a primitŭ, conform cu chiar opiniunea publică, ce nu vedea altă soluţiune pentru cestiunea, presătóre pentru conscinţa publică. Dar pentru cuvinte încă necunoscute, Episcopul de Cefalonia şi-a retrasŭ dimisiunea şi cuacésta s'a întrerupt pentru unŭ timpŭ mersul lucrărilor. Cu tóte aceste în Atena este rĕspândită opiniunea, că acestŭ Episcopŭ va fi convinsŭ, ca să nu ducĕ lucrul pênĕ la estremitate; în casul însĕ opusŭ se pare, că esistă o înţelegere, dupre carea membrii sûntŭ decişi, de a nu se opri chiar în decisiunea cea mai rigurósă.

Respectiv de cestiune sinodul se ocupă fórte serios. Şi este pentru ce. La începutul sesiunei s'a constatatŭ, că sûntŭ vacante 13 Eparchii, între care intra şi Eparchiile Episcopilor menţionaţi mai sus. Şi nu este lucru uşorŭ, de a găti candidaţi demni pentru ocuparea acestui numĕrŭ de Eparchii!... Cele mai multe din catedre sûntŭ vacante pentru cuvêntul, că Păstorii lor aŭ muritŭ. Cea din urmă din aceste Eparchii a rĕmasŭ vacantă în urmarea morţei titularului, întâmplată la 11 Octomvrie anul curentŭ. Acesta era unul din Păstorii cei mai bătrîni şi mai demni ai Bisericei elenice. El a repausatŭ în etate de preste 80 ani. Serviciul seŭ eclesiasticŭ el l'a începutŭ în Nauplia, în calitate de archidiaconŭ, după acela a fostŭ locotiitorŭ al Archiepiscopiei de Corintŭ secretarŭ al s-lui Sinodŭ. Episcopia de Tira el a ocupat'o la 1863. Şi fiind-că în sesiunea acesta a s-lui Sinodŭ el era membru de acţiune, de acela el murind s'a înmormêntatŭ în Atena, dupre tóte onorurile şi meritele cuvenite. Prea Sânţitul Zacharia este, între altele, cunoscutŭ, prin opera sa: « Catalogul istoricŭ al Episcopilor şi al Patriarchilor Bisericei celei mari a lui Iisus Christos din Constantinupolŭ, începênd

posiţiune de către fóia rusésca « Gazeta Bisericescă » de Peterburgu, ca să comunicămu lectorilor noştri faptele mai însemnate, petrecute în Biserica Eladei:

« Pre la începutul lui Septemvrie s'a deschisu sesiunea Sinodului Bistricei Eladei. In acestu anu Membrii, ce compunu pre Sf. tul Sinodu şi carii au să conducă afacerile Bisericei Eladei, sûntu Inalt Prea Sânţitul Metropolitu de Atena, preşedinte de drepta, Archiepiscopul Acarnaniei şi al Etoliei-Gerasim Calokerinos, Archiepiscopul de Tiria, Zacharia Mata, Episcopii-Gavriil al Itaciei şi Gregorie al Kerkirei (1).

« Fie-care sesiune se deschide de ordinarŭ dupre programa următóre. In sala sesiunilor, fiind presenţi membrii sinodului, Ministru Cultelor şi procuratorul Regelui, cu totŭ personalul cancelariei se efectuă sânţirea apei, după care preşedintele ţine un discursŭ, unde de ordinarŭ se înşiră cestiunile, cu care are să se ocupe sinodul în sesiunea deschisă, şi se determină posiţiunea Bisericei faţă cu statul. La acestu discursŭ respunde Ministru de Culte.

« Cestiunile, propuse sinodului în sesiunea actuală, care sûntu remase din sesiunea anteriórá, sûntu : 1) Cestiunea Episcopilor de Patra—Averkie, de Mesina—Procopie Argiriadi, şi de Cefalonia—Spiridon Compotecra, inculpaţi în Simonie, séu mai esplicitŭ, că ei au voitŭ să corupă pre Ministrul Bulgaris, în 1875, pentru ocuparea catedrelor Episcopale; şi 2) Cestiunea catedrelor episcopale vacante, devenite astŭ-felŭ parte prin încetarea din viéţă a titularilor, iar parte prin retragerea lor.

« Cea dintâiŭ a fostŭ pusă în deliberarea sinodului la 19 Octomvrie, prin adresă specială din partea Ministrului de Culte, prin carea se făcea cunoscutŭ sinodului, că decisiunea de mai 'nainte nu póte să fie admisă, din causă, că din dînsa lipsesce semnătura procuratorului regescŭ şi pentru acésta este necesitate, ca să se pronunţe a doa óră sinodul. Este scintŭ, că procuratorul a refusatŭ semnătura sa de pre decisiunea cea dintâiŭ a sinodului, din causă, că sinodul nu se învoise cu decisiunea tribunalului judeciaru, ce cho-

(1) In Biserica Eladei, ca şi în cea rusescă, Sinodul are atribuţiuni administrative, precum chiar şi în Biserica de Constantinopoli. Membrii Sinodului, întruniţi în şedinţa, se ocupă de tóte afacerile Bisericei de Elada, iar Prea Sânţiţii Archiepiscopi şi Episcopi sûntu numai nisce executorĭ ai dispositiunilor sinodale.

céstă mórte, creḑênd că ea va fi o pedică mai puţină pentru persónele, ce aŭ în mânele lor puterea. Eŭ nu voiŭ aminti aicĭ meritele şi defectele lui Tiers; voiŭ ḑice numaĭ, că presenţa lui în actele statului putea să fie mai mult folositóre, de cât periculósă. Ce are să se întâmple? Relaţiunile dintre partide aŭ să se înăsprésc mai mult, şi eŭ nu mĕ voiu minuna de locŭ, deca Franţa va fi supusă la încercărĭ şi mai aspre. Să dea D-ḑeŭ, ca prevederile mele să devină greşite.» Toţĭ aŭ fostŭ impresionaţĭ de aceste cuvinte, şi după dînsele a urmatŭ o tăcere adîncă.

Papa Piu IX-le îşĭ are esprimate privirile séle şi în cestiunea resbelului orientalŭ. Când a audĭtŭ de învingerea Ruşilor de sub Plevna, el, fórĕ de cea mai mică abstinenţă, şĭ-a esprimatŭ bucuria sa faţă cu cardinaliĭ presenţĭ; fiind că Ruşiĭ sûntŭ, după opiniunea Papeĭ, inimicĭĭ neîmpăcaţĭ şi persecutatorĭĭ catolicismuluĭ din Polonia. În ḑilele mai de pre urmă, unulŭ din cardinalĭ, citindŭ despre una din învingerile, suferite de Ruşĭ în Asia, s'a dusŭ, ca să i-o comunice; dar Papa cunoscênd faptul de la alţiĭ, şi surîḑênd, a ḑisŭ: Iţĭ mulţemescŭ pentru bunelele intenţiunĭ!». După acesta întorcêndu-se către cialalţĭ prelaţĭ, a esprimatŭ următórele cuvinte: «Eŭ tot-de-una mĕ bucurŭ din inimă şi în modŭ ne esplicabilŭ, când audŭ, că Ruşiĭ aŭ suferitŭ învingerĭ, şi mĕ liniscescŭ cu încredere în dreptatea şi îndurarea lui D-ḑeŭ, că Ruşiĭ vorŭ fi învinşĭ cu desevêrşire». După aceste Papa a vorbitŭ despre onorabilitatea şi simplitatea Turcilor; cu care ocasiune a ḑisŭ, că după o luptă de la Plevna, consiliul de Statŭ din Constantinupolŭ a chotărîtŭ, ca să se dea câte doĕ cupóne din renta turcă, şi numaĭ lipsa estremă, în carea se află Statul, a făcutŭ, ca plata să se amâne penĕ la altŭ termenŭ. Şi «de acela», a adausŭ s-tul Părinte, întorcêndu-şĭ privirile séle către acelĭ prelaţĭ, carĭĭ erauŭ bănuiţĭ de Papa, că posedă scrisurĭ de ale tesaurului otomanŭ, «fiţĭ liniscitĭ». «Eŭ vĕ garantezŭ pentru onorabilitatea Turcilor; în adevĕr, târḑiu, dar eĭ vorŭ plăti penĕ la unŭ banŭ. Bine ar fi, când toţĭ creştinĭĭ ar fi aşa de conscienţioşĭ, ca Turcĭĭ, *carĭĭ încă n'aŭ amăgitŭ pre nimene* . . . .

(Gazeta Bisericéscă) de Peterburg.

În lunele de pre urmă presa Europeĭ a făcutŭ multŭ sgomotŭ cu persóna Iesuitului Curci, care şĭ-a propusŭ, de a găsi punctul de împăcare între «Biserică şi Statŭ», care a tinsŭ, ca să dea o soluţiune

de la anul 36 pênă la 1834 ». Acéstă operă s'a scrisŭ de dênsul în anul 1837, când se află archidiaconŭ. In locul mortului, pentru îndeplinirea lucrărilor Sinodului s'a chiematŭ Episcopul de Calabria şi Echial-Eutimie Alecsandropul.

Dilele aceste, Prea Sânţitul Procopie, Metropolitul Atenei, şi-a luatŭ congediŭ, pentru şese luni, spre a-şi repara sănĕtatea. El are să fie înlocuitŭ, ca preşedinte, de către membrul celŭ mai bătrînŭ al S-lui Sinodŭ-Gerasim Calokerinos, Archiepiscopul de Acarnania şi Etolia, iar pentru complectarea membrilor de cinci ai sinodului, a fostŭ chiematŭ Archiepiscopul de Zacint-Nicolai.

Dupre informaţiunile jurnalului din Constantinupolŭ « Stéoa Orientului » dimisiunile membrilor condemnaţi, prin actul simoniei reclamă, ca ei să aibă onorurile archieriei, să fie salariaţi de statŭ şi totodată să aibă libertatea, de a se retrage unde voru voi.

Tot dupre comunicările « Steléi Orientului » sântul Sinodŭ al Bisericei de Elada a publicatŭ o enciclică, prin carea sûntŭ rugaţi toţi Archiereii Bisericei de Elada şi în particularŭ fie-care să dispună, ca preoţii din administraţiunea eparchială să nu mai înmormânteze cu serviciul funebru creştinescŭ pe acei, ce se omóră în duelŭ, şi nici să se facă rugăciuni pentru ertarea păcatelor lor, ca cei ce nu s'au sfîrşitŭ în penitenţă şi credinţă.

II

BISERICILE ETERODOCSE

1. Biserica Papală. — Papa Piu IX-le, cu tota debilitatea lui corporală, el nu încetéză de a urmări cu cea mai mare atenţiune evenimentele politice. Lui, pentru esemplu, nu-i place modul acţionării lui Mac-Machon. Acesta, dupre opiniunea Papei, lucréză prea móle în politică.

Când a muritŭ Tiers, mai mulţi din cardinali s'aŭ grăbitŭ, ca să comunice s-lui Părinte acestŭ evenimentŭ. Dar Piu al IX-le lea réspunsŭ la toţi cu réce'ă, dicênd: « Să ne supunemŭ decisiunilor Providenţei ». In ţioa următóre, vorbind cu persónele de încredere despre mórtea cea ne aceptată a lui Tiers, între altele s-tul Părinte a ţisŭ: « Acesta este unŭ evenimentŭ fórte importantŭ pentru Franţa, care va fi în stare să atragă după sine consecinţe serióse; şi eŭ nu împărtăşescŭ opiniunele acelora, carii se bucură de a-

o sciinţă particulară tótă aceea, ce era contrară intereselor Bisericei papale. Producţiunile lui literare presenta interesu klar pentru ómenii ce nu se conduceaŭ numai de ideile papale. Cunoscinţele părintelui Curci şi talentele sele îlŭ făceaŭ să fie interesantŭ atât pentru ómenii Bisericei papale, cât klar şi pentru ai statului italianŭ.

La începutul anului 1870, când în Vaticanŭ se lucra pentru « infailibilitatea şi aservirea Papei », atunci şi părintele Curci începu a se mişca. Când în Vaticanŭ s'a luatŭ decisiunea, ca să se suporteze de bună voie « şerbia vaticanică » atunci părintele Curci a începutŭ să predice pretutindinea, că nu este de ce să se supere, că puterea lumésci nu este necesară, că apărarea acestei cestiuni este mult periculósă pentru interesele Bisericei. Aceste idei părintele Curci le-a inspiratŭ unui tênerŭ, fiiul unui locuitorŭ însemnatŭ din Milan, pre care îlŭ avea datŭ spre educaţiune. Fiiul a comunicatŭ acestei idei părintelui seu, care era unŭ « papalino » = papistŭ înfocatŭ, cerêndŭ de la iezuitul Curci, ca să-i declare, décă lucrulŭ este adevĕratŭ. . . .

Nu numai atâta, ma nul 1873 părintele Curci a publicat o carte de predici cu esplicaţiunea Evangeliilor, unde prin introducţiunea acestei cărţi şi-a desvoltatŭ ideile sele canonice. Jurnalele liberale a începutŭ să esploateze ideile companionului neasceptatŭ. Şi scandalul s'a manifestatŭ! Papa a încercatŭ, ca să pună prin sfătuiri pre părintel Curci în supunerea Bisericei, dar el a eşitŭ cu o sistemă întregă de idei, prin care caută a reda Statului tótă puterea civilă, iar Bisericei tótă autoritatea spirituală. Aceste idei aŭ fostŭ supuse la cunoscinţa Papei printr'unŭ memoriŭ specialŭ, care însĕ s'a vĕdutŭ mai pre urmă prin publicitate.

Teoria părintelui Curci nu este noă. La 1861 canonicul Liveran de la Biserica din Roma « Sânta Maria Maggiori » = Sântă Măria cea mare, a atins'o pênĕ la unŭ punctŭ. Acum părintele Curci dice, că Victor Emanuel să recunóscĕ pre Papa de *suzeranŭ* al Italiei, iar Papa să considere pre Victor Emanuel pre cum şi pre succesorii lui de *suveranŭ* al întregii Italii, cu condiţiunea, ca el să administreze, ca împeratorŭ creştinŭ. Cu acésta numai, póte să înceteze antagonismul dintre Biserică şi Italia. Biserica sufere acum de acestŭ Antagonismŭ, dar ea nu va peri, ci se va curăţi numai prin suferinţe. Ce se atinge însĕ de Italia, ea, fiind debilitată de certurile interióre, şi separată de aliata ei naturală (Franţa), va fi nece-

cestiunei celei mai mari şi tot-o-dată şi mai periculóse pentru Biserica papală; adecă să stabilésc̆ raporturile dintre staturile şi Biserica papală. Noi aicĭ supunemŭ mai întâiŭ nisce date, relative, la persóna Părintelui Curci, şi după acésta vomŭ espune şi teoria lui canonică, respectiv de întreprinderea sa.

Părintele Curci astă-dĭ, dupre informaţiunile diferitelor jurnale, este unŭ bătrînŭ, ca de 70 anĭ, care cu o încredere copilărésc̆ spune, că el a aflatŭ secretul, de a împăca pre Biserica papală cu Statul şi de a satisface interesele ambelor instituţiunĭ. Pentru dînsul, ca şi pentru mulţĭ alţĭ membri ai Bisericei papale, suntŭ scumpe interesele «unităţei italiene», precum şi «interesele Bisericei» adecă ale papismului, ce suferŭ ambele de antagonismul celŭ sfăşietorŭ. Şi decă planul părintelui Curci a găsitŭ simpatiĭ în unele jurnale italiene moderate, apoĭ tot acelaşĭ planŭ ca şi persóna autorului, aŭ fostŭ condemnate de către curia papală. Aicĭ nemulţemirea a fostŭ aşa de mare, că părintele Curci, în urmarea susţinereĭ fŏrĕ de şovăire a ideilor séle, şi dupe unu serviciŭ de aprópe 50 anĭ cu credinţă în ordinul Iesuiţilor, a fostŭ în ḑilele de pre urmă condemnatŭ şi mai alungatŭ din ordinŭ . . . . .

Dar nicĭ nu se putea altŭ-felŭ. Acestŭ omŭ în simplitatea naturel séle şi înarmatŭ de o sciinţă profundă, a începutŭ să predice şi să probeze, că *puterea lumésc̆ a Papeĭ este de prisos şi chiar vătămătóre Bisericeĭ*. Şi fiind că autorul teorieĭ este învĕţatŭ şi tot-o-dată de o etate înaintată, apoĭ de acela el nu a pututŭ fi calomniatŭ nicĭ pre calea sciinţeĭ, precum şi nicĭ în domeniul moralităţeĭ. Nu se putea să-i se găsésc̆ o culpă în viéţa, ce ar sguduĭ moralitatea din temeliile séle, dar de altă parte nu ajungeaŭ nicĭ argumentele pentru combaterea teorieĭ. Într'unŭ asemine impasŭ din partea curieĭ romane, se găsi unŭ terminŭ de mijlocŭ — *el este nebunŭ*; şi părintele Curci în Biserica papală este consideratŭ de toţĭ credincioşiĭ ca nebunŭ.

Privitŭ fiind părintele Curci, ca membru al ordinuluĭ iezuiţilor, se póte ḑice, că el prin sciinţa şi devotamentul sĕŭ pentru Biserică apărtinea la acea clasă de ómenĭ din Biserica papală, cariĭ aŭ de principiŭ: «Sentire cum ecclesia = a simţi cu Biserica». El urmăria tóte mişcările literaturei şi ale ḑiaristicei, şi prin predicele séle cunoscute mai în tóte Bisericile Italieĭ, combătea cu unŭ talentŭ şi

BIBLIOTECA
Mitropoliei Moldovei
și Bucovinei
„STUDIUM"

Numărul și numirea Comunelor	Numirea Cătunelor sau Satelor	BISERICA cu HRAMUL
. . . . .	. . . .	. . . .
. . . . .	Urzicii . .	Sănții Voevoți.
. . . . .	. . . .	. . . .
. . . . .	Băhnișóra .	. . . .
2. Barjovenii . .	. . . .	Sântu Gheorghe.
. . . . .	. . . .	. . . .
. . . . .	Prăjeștii .	Sănții Voevoți
. . . . .	. . . .	. . . .
3. Butnărești . .	. . . .	Sântu Nicolae
. . . . .	. . . .	. . . .
. . . . .	Bogzeștii .	Sântu Nicolae .
. . . . .	Giul. din dél	Sănții Voevoți.
. . . . .	. . . .	. . . .
4. Brăniștenii de jos .	. . . .	Dum. tuturor Sf-l
. . . . .	. . . .	. . . .
. . . . .	Brăn. de sus	. . . .
5. Broșteniĭ . .	. . . .	Nascerea M. D-lui
. . . . .	. . . .	. . . .
. . . . .	Țuțc. în dél.	Sântu Nicolae .
. . . . .	. . . .	. . . .
. . . . .	Țuțc. în vale	Adormirea M. D-ie
. . . . .	. . . .	. . . .
6. Cărligiĭ. . .	. . . .	Sântu Profetu Ilie
. . . . .	. . . .	. . . .
. . . . .	Ruptura .	Sântu Gheorghie
7. Cotu-Vameșului .	. . . .	Sântu Dimitrie.
8. Dulcești . .	. . . .	Pogor. Sf. Duh.
. . . . .	. . . .	. . . .
. . . . .	Roșioriĭ . .	Izvorul M. D-lui
. . . . .	. . . .	. . . .
9. Galbeniĭ . .	. . . .	Sântu Dimitrie.
. . . . .	. . . .	. . . .
. . . . .	Buc. Precis.	Sănții Voevoți.
. . . . .	. . . .	. . . .
10. Hociungiĭ în dél .	. . . .	Sănții Voevoți.
. . . . .	. . . .	. . . .
. . . . .	Hoc. în vale.	Sântu Nicolae .
. . . . .	. . . .	. . . .
11. Oniscaniĭ . .	Hârlești .	Sănții Trei Ierarch
12. Porcești rezeș .	. . . .	Sântu Nicolae .
. . . . .	. . . .	. . . .

sitată a-şi căuta alţi aliaţi, în inamicii catolicismului, şi ea este amerinţată, de a se desuni încă o dată, şi a fi supusă stăpânirei Germane. Ajutând pre Germania în strivirea Franciei, Italia singură la cele de pre urmă va fi strivită de Germania. Trebue Italia pusă pre calea catolicismului. Trebue în modu sinceră să fie recunoscută dinastia şi Italia, aşa acum D-deu a făcut'o. Trebue să fie înlăturată motivul, pentru care poporul italianu se depărtéză de la credinţă, pre carea el o iubesce aşa de *mult*, şi pre carea a începută să o considere, ca pre inimică a patriei sale. Mai mult de cât atâta, trebue să se mântuiască întrega rasă latină, cu ajutorul Austriei şi póte chiar şi a Angliei, să se mântuiască de puterea înfricoşată a protestantismului germanu şi a schismei Greco-slavice. — Eca ce a scrisu părintele Curci la 1875 prin memorial datu Papei.

Părintele Curci continuă a crede, că planul seu politicu, fiind avantajosu pentru ambele părţi va fi admisă ca basă a compromisului dintre Italia şi Vaticanu. Cu tóte aceste la 10 Octomvrie espiratu părintele Curci a fostu somatu în modu formalu de către capitenia ordinului Iesuiţilor, Pater Bec, de a renunţa la ideile sale; şi cu acésta eca ce-I-se scrie în numele ordinului: « De la unu timpu voi v'aţi împropriétu nisce ideï, pre care vĕ place, ca să le numiţi politice, dar care în realitate privescu pre interesele sânte ale Bisericei, şi pre modul ei de administraţiune din împrejurările actuale. Spre susţinerea acestor ideï, voi nu v'aţi sfiitu, de avĕ proclama de judecători ai celor, pre carii D-deu i-a pusu administratori ai Bisericei sale. . . . .

Şi cu tóte aceste părintele Curci nu încetéză, de a se considera pre sine « legat în modu moralu cu societatea Iesuiţilor » şi ei are aderenţi fórte mulţi printre catolicii conservatori şi membrii clerului. Şi nu e curiosu, că cu mórtea lui Piu IX-le teoriile lui Curci voru fi desvoltate şi împropriéte, de a servi, ca normă pentru relaţiunile dintre Biserică şi Statu pentru tóta lumea catolică. Nu pentru tot-de-una Italia póte să rĕmână sub anatema Bisericei! . . . .

ARCH. **Genadie Enacénu.**

Autorii de opere religióse, carii voru trimite la Redacţiunea acestui jurnalu unu esemplaru, voru avea dreptul la trei publicaţiuni din partea fóiei, şi ori a fi trebuinţă se va publica şi o scurtă analisă asupra operei.

A eşitu de sub typar : *Elemente de Gramatica limbei Ebraice*, de G. *Nitzulescu*, prima operă de felul acesta în limba Romăna, asupra căreia atragem atenţiunea celor ce voiescu a se ocupa cu studiul limbei ebraice.

Depositul la autor, Bucuresci, Strada Olimpul No. 1.

A eşitu de subt tiparu : *Invăţătură elementară* despre dogmele bisericei ortodoxe de resăritu conformu programei în vigóre, pentru clasa II din seminarie, clasa III din licee şi gimnasie, şcóle centrale de fete, şcóle normale, depositu la Typografia Curţii în Passagiu Romăn Bucuresci şi la librariile Socec şi Ioniţiu. Preţulu 85 bani.

No. proprietari de pământ cu venitul	No. familiilor: Parohie	No. familiilor: Sufletele	De către cine este întreţinută Biserica	NUMELE şi PRONUMELE Preoţilor	Etatea	Cursul absolvit
	97	325	de comună	Vasile Aramă	60	privat
	50	150	»	Const. Vasiliu	48	»
8 1/2 p.	60	305	»			
8 1/2	40	150	»			
	140	574	»	Ioan Anghel	30	4 cl. sem.
	59	249	»	Gavril Mitru	34	»
	37	158	»			
8 1/2	275	1082	»	Gheorghe Loghinu	50	privat
8 1/2	125	474	»	Vasile Sărbu	43	»
	99	354	»	Mihail Dimitriu	43	»
				Dumitrie Popovici	50	»
	70	200	»			
	14	51	»			
17 p.	145	643	»	Gh. Mihăilescu	54	»
8 1/2	197	810	»	Costache Theodorescu	34	4 cl. sem.
17 p.	196	760	»	Vasilie Foşca	43	3 cl. sem.
17 p.	192	715	de propriet.	Ioan Manolescu	45	privat
8 1/2	48	182	de comună			
	90	330	»	Georghiu Ghervescu	26	4 cl. sem.
8 1/2	60	255	»	Ioan Năsturaşiu	28	»
	246	759	»	Gheorghe Telimacu	63	privat
	36	157	»			
8 1/2	160	700	»	Ion Andriescu	24	4 cl. sem.
	100	569	»	Gheorghe Porcescu	55	privat

BISERICA

ORTHODOXA ROMANA.

JURNAL PERIODIC ECLESIASTIC.

ANUL IV. — No. IV.

IANUARIE

TABELA MATERIEI

I. Crestinismul în Dacii 193. — II. A treia Carte Pastorala a pré S. episcop de Argesu 215. — III. Vorbirile Preotului de sat cátre poporanii sei 217. —VI. Pompa funebră, notite biografice şi consideratiuni diferite depre pré sânţitul Ghenadie, fost episcop de Argeşă 233. — V. Obiceiuri religióse strábune 248. — VI. Napoleon I. 254. — VII Statistica Ecclesiastica a Eparchiei Romanului 5.

BUCURESCI

TYPOGRAPHIA CURŢII, (LUCRATORII ASSOCIATI), F. GÓRI.

12, Pasagiul Român, 12.

1878.

Abonamentele se facu la Redacţia jurnalului, strada Cuza-vodă No. 28, in capitala; ér in districte la Protoierei şi la biurourile postale.

Abonamentele se facu pe unu anu. Preçul abonamentului pre unu anu, transportatu jurnalul la domiciliul abonaţilor, este de 12 lei noi, platiţi in doue semestre, la inceputul fie-carui semestru.

Numai pentru streinătate se va calcula portul in plus.

Abonaţii, cariî nu vor primi numerele regulat, vor reclama la Protoieréu, şi in casu de a nu primi indestulare, vor reclama d'a dreptul la Redacţia jurnalului.

Scrisori nefrancate nu se primescu la Redacţie.

La redacţiune se afla esemplare complecte de ale Jurnalului pre anii II şi III-le, iar pentru anul I redacţiunea dispune numai de la No. IV inainte. Preţul fie-cariu broşure lunare, transportata la domiciliu, este de un 1 leu.

ANUL IV. BUCURESCI, IANUARIE 1878 No. 4.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANA"

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

« Predică cuvêntul »
IITim. IV, 2.

CRESTINISMUL IN DACII

ŞI

CREŞTINAREA ROMANILOR

(Urmare veḑi No. III. anul IV)

In partea de preste Siret şi pênĕ dincolo de oraşul Kiev, pre acéstă vale a Mărei Negre, pre unde aŭ venitŭ toţi barbarii, carii aŭ inundatŭ locurile Românilor, în timpurile evului mediu esistaŭ mai multe popóre, şi mai ales Ruteniĭ, cum îi numescŭ istoriciĭ occidentalĭ, cu capitala în Kiev, şi Românii, amestecaţi cu Cumaniĭ, carii se întindeaŭ pênĕ dincolo de riul Bugŭ, adecă pênĕ unde se întinde şi astă-ḑi, dupre espresiunea sătenilor de la Bugŭ, *pământul negru* (1). Pre tóte aceste popóre, chronicariĭ bizantinĭ, le numescŭ cu numele genericŭ de Sciţi, séŭ Cumanĭ. Intre acesti Sciţi, séŭ Cu-

(1). La 1863 aflându-ne într'unŭ satŭ dupre malul stângŭ al riuluĭ Bugŭ, amŭ auditŭ vorbindu-se limba românéscă de câţiĕ mai mulţi sătenĭ, ce veniseră la puţul satuluĭ, miecaţi, se vede, de curiositatea, de ascĭ cine este celu sositŭ în satul lor. După o conversaţiune de mai multŭ timpŭ, li-amŭ adresatŭ întrebarea: déca şi în acelŭ satŭ mai sûntŭ Românĭ, séŭ dupre cum dicŭ eĭ, Moldoveni? la care întrebare ni s'a respunsŭ de câtre unŭ sătĕnu de o statură 'naltă şi de o fisiognomie bună; Eĭ Părinte! « Românĭ veĭ găsi dela Marea şi în sus, cât ţine pământul negru ». Si în adevĕr, că ḑisele teranuluĭ românŭ de la Bugŭ s'aŭ verificatŭ şi de noi în aniĭ următorĭ; căcĭ, schimbându-ni în fie-care anŭ drumul de la Kiev spre Iaşĭ, amŭ constatatŭ, că pre tótă teritoriul de dincolo de Bugŭ, adecă *pământulŭ negru*, se află Românĭ, ce formédă populaţiunea cea mare, şi că numaĭ pre icĭ şi colea se găsescŭ câte unŭ satŭ de colonĭĭ militare ruse şi putinĭ Malarosienĭ.

ANUNCIU

In virtutea art. 8 din regulamentul sf. Sinodŭ pentru înființarea jurnalului bisericescu, Comitetul redactorŭ al jurnalului «BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ», face cunoscutŭ tutulor persónelor competinte în materii theologice, că, se primescŭ la Redacțiune articule, pentru care domnii colaboratorĭ vor primi o remunerațiune.

Pentru ca articulele să fie primite și publicate, domnii colaboratorĭ vor avea în vedere:

1, Ca în privirea materiei, ce vor voi a trata, să se conformeze cu programa sf. Sinodŭ, prevĕdută la art. 6 din regulamentul pentru jurnalul bisericescŭ, care e publicatŭ în No. I-iŭ din Octombrie 1874;

2, In privirea limbei și a stilului se vor conforma cu art. 9 și 10 din același regulamentŭ;

3, In privirea ortografiei vor căuta a fi cât se va putea mai simplă și mai ușóra de cetit.

Remunerațiunea domnilor colaboratorĭ, pentru articulele publicate, se va face pe cóla de presă a jurnalului, precum și pe fracțiuni din cólă.

Remunerațiunea va fi

1, Pentru articulele de lectură ușóră și predici, 40 l. n. pe cólă;

2, Pentru articulele de cuprindere sciințifică, în care materiele vor fi desvoltate mai ales în modŭ istoricŭ, 60 l. n. pe cólă;

3, Pentru articulele relative la istoria și literatura eclesiastică a Bisericei române, 100 l. n. pe cólă;

Articulele primite la Redacțiune și nepublicate se vor arde.

Apreciarea articulelor, în virtutea art. 8 din regulamentŭ, este reservată Comitetului redactoriŭ.

garia. Cum că şi acéstă colonie a fostŭ nu de Romănĭ, dar de Cumanĭ, ca şi cea de maĭ 'nainte, se probézĕ întaiŭ din faptul, că la 1236 Românо-Bulgarii se opusese la trecerea colonieĭ precedente a Cumanilor şi că prin urmare acestia de acum nu avéŭ maĭ mult curajul, de a se îndrepta preste Dunărea; şi apoĭ lucrul, ni se atestă fórte bine de Imperatorul Frideric cătrĕ Regele Angliei. Imperatorul Frideric într'o epistolă cătrĕ Regele Angliei, presentând pe Regele Ungariei negligentŭ, façă cu periculul din partea Tatarilor, écă cum se esprimă despre faptele istorice, petrecute în stânga Siretuluĭ: « Dupŏ ce aŭ venitŭ la cea împopŏrată colonie a Cumanilor numiţiĭ Tatarĭ, pre eĭ cu totul, împrăştiindu-i, i-aŭ învinsŭ, şi pre cariĭ nu i-aŭ mântuitŭ fuga, i-aŭ tăetŭ sabia cea încruntată, a cărora vecinătate pre Rutenĭ, ceĭ ce nu sûntŭ departe de eĭ, nu i-aŭ înţelepţitŭ să-se pazlască de nĕmul celŭ necunoscutŭ, ci bătênd Tatariĭ Kieva, cetatea lor cea maĭ mare, crăimea acea vestită a lor încă, s'a sodomitŭ, tăinduse locuitoriĭ ». (1). De unde se vede, că Tatariĭ de la Marea Négră s'aŭ dusŭ întâiŭ preste Rutenĭ, cariĭ avéŭ Regatul lor cu capitala în Kiev', apoĭ aŭ venitŭ de aŭ sfărămatŭ pre Cumanĭ, cariĭ se întindéŭ în « colonie populată » de la Regatul Rutenilor spre Carpaţĭ, iar Românĭ acum, ca şi maĭ 'nainte, aŭ rĕmasŭ ascunzêndu-se în munţiĭ Carpaţiĭ.

Încă o probă despre rĕmânerea Românilor în munţiĭ Carpaţĭ, precum şi pre cóstele ostice şi nordice a le lor, şi de strămutarea numaĭ a Cumanilor în Ungaria, ni-o dă Episcopul de Olomuţ într'unŭ raportŭ de la 1273 cătrĕ Papa Gregoriu al X-le, unde se çice: «Iară primejdiile, care potŭ veni creştinătăţeĭ în Ungeria, sûntŭ acestea: *întâiŭ în Crăimea acéia se ţinŭ Cumanii*, cariĭ nu numaĭ streinilor, ci şi ţeranilor li sûntŭ gróznicĭ, pentru că nu se batŭ ca alţiĭ, ci neparţinînd pruncilor, şi bătrînilor, pre tinerĭ şi tinere, prinzêndu-i, îĭ facŭ de legea lor cea rea întru atâta, cât aşa fórte şi-aŭ înmulţitŭ puterea sa; de unde Ungaria cu tóte ţerile vecine stă în primejdie. Pot în acea crăime se sufere alevea eretici şi schimatici, cariĭ fugŭ din alte ţerĭ. Iată însăşi crăésa Ungariei este română, ale căria fraţiĭ sûntŭ şi aŭ fostŭ păgâne. (2) Aicĭ

(1). Pray in Annalibus pag. 263 (Sinc. Chron. Românilor Tom. I pag. 266).
(2) Steph. Catona Hist. crit, Tom VI, pag 637. (Sinc. Chronica Rom. Tom. I, pag. 281).

manī se afla o masă mare de Românī, carii sūnt recunoscuți de Românī, séū vlachī încă de cătrē Papa Inocentiu III-le. Pre acești Românī, séū Sciți, cum îi numiaū chronicarii Bizantinī, noī i-am vēdutū încă dela începutul înființărei Regatului Românо-Bulgarū luând parte la tóte luptele Româno-Bulgarilor cu Bizantinii și Latinii și tot despre dinșii eca ce mai scrie Acropolitul pre la anul 1236, când în Regatul Româno-Bulgarū Impĕrăția Ioan II Asan: « Κατ ἐκεῖνο καιροῦ καὶ τὸ τῶν Σκύθων γένος, τῶν Ταρτάρων καταδραμόντων αὐτῶν, ὁπόσοι τὸ ξῖφος ἐκείνων ἐξέφυγον, ἀσκοῖς τὸν Ἴστρον διαπεράσαντες τέκνοις ἅμα καὶγυναιξὶ, καὶ ἀκόντων Βουλγάρων (πολλαὶ γὰρ ὑπῆρχον χιλιοστύες) τοὺς τῆς Μακεδονίας χώρους κατέλαβον, οἱ μὲν περὶ τὸν Ἔβρον καὶ τὰ ἐκεῖσε πεδία τὰς νομὰς ποιούμενοι, οἱ δὲ περὶ τὰ κατωτέρω μέρη καὶ τὸν ποταμὸν, ὃν ἡ χώδην ῥέουσα γλωττα, καθάπερ ἔφημεν, Μαρίτζα ὀνομάζει. = In timpul acela și nemul Sciților, fugind de Tatarī, căți aū scăpatū de sabia acestora, aū trecutū Istrul în luntri cu femeī și copiī, și fōrē de voia Bulgarilor (fiind că erau multe mii) aū cuprinsū locurile Macedoniei, și unii și-aū făcutū proprietăți pre Ebru și pre câmpiile de acolo, iar alții în părțile mai de jos și riul și-aū împroprietărit, pre care limba vorbitóre vulgară îl numesce, cum am ḑisū, Mariţa. (1) Decă întórcemū privirile nóstre asupra modului, cum aceștī Sciți s'aū purtatū în locurile, cuprinse de dinșii preste Dunărea, descrisū tot de Acropolitul mai jos; décă observămū, că Sciții, trecênd în Regatul Româno-Bulgarū, lor li s'aū opusū, cum ḑice Acropolitul mai sus, Româno-Bulgarii; în fine, decă mai recunóscemū și afecțiunea Românilor pentru locul lor natalū și în specialū pentru munții Carpați; noī nu ne putemū învoi cu părerea D-lui Șincai, că acești Sciți, ce aū trecutū Dunărea, aū fostū Românī. Din contra ei trebue să fi fostū Cumanii; și Românii în timpul Tatarilor, ca și al Hunilor și al Avarilor, s'au retrasū la munți și și-aū limitatū viéța lor, ca și atunci, numai în cea socială și religiósă.

La anul 1239, mergênd vestea Tatarilor, carii acum se stabilise pre platoul Mărei Negre, ca și toți predecesorii lor barbarī, o altă colonie de Cumanī, în numĕrū de 40,000 familii, părăsescū Moldova și se stabilescū cu permisiunea Regelui Bela IV-le în Un-

(1) G. Acropolitae Annales cap. XXXV.

parte din diploma Regelui Andrei al II-le, carele a dat'o Secuilor din Transilvania şi unde se ḑice apriatŭ: « Praeter vero supra dicta, silvam Blacorum et Bissenorum cum aquis, usus communes exercendo cum praedictis sclicet Blacis et Bissenis, eisdem contulimus, ut praefata gaudentes libertate nulli inde servire teneantur = Şi afară de cele mai sus ḑise, li-am acordatŭ tot lor şi pădurea Vlachilor şi a Bisenilor cu apele, ca să profite de usul lor în comun cu preḑişii, adecă Vlachi şi Bisoni, şi bucurându-se de prestabilita libertate, să nu fie ţinuţi a face pentru acesta vre unŭ serviciu óre-care » (1). De aicĭ acum urméză, *că şi in epocha, ce ne ocupă, Românii în Transilvania se aflaŭ în mase compacte, ocupând ţerĭ, pădurĭ şi ape, şi că de acum pentru planurile Regilor Ungurĭ, începŭ a se amesteca cu diferite colonii.*

Cu tŏtă preponderenţa cea mare a Regilor Ungurĭ, cu tot ajutorul, ce acestia primiaŭ de la Biserica Romei în sugrumarea elementului românescŭ mai ales din Transilvania, Românii pentru meritele lor politice şi militare mai n'aŭ încetatŭ, de a-şi avea Ducii lor propriĭ. Aşa la 1191 şi 1192 Hauer ni spune, că Românii din Transilvania îşi aveŭ voevodul lor propriu, cu numele de Leostache (2). Mai pre urmă Turoţ în chronica Ungariei adaugă, că la 1371 Nicólă, voevodul Transilvaniei, şi din ordinul lui Ludovic, Regelui Ungariei, cu o armată de Secuĭ se bătu cu Românii din Valachia, care fu învinsŭ în munţii Valachiei mici (3). De asemine şi la 1387 Românii sub conducerea lui Nicólă Gara, ajutatŭ de Petru, fiiul lui Dan, Domnitorul Valachiei, bate pre unŭ Crovat, ce se aşeḑase în Timişiana şi îlŭ alungă de acolo (4). Şi pentru ca să înkiemŭ şi mai bine privirile nóstre asupra vieţei politice a Românilor din Transilvania, să lăsămŭ ca să ni spună Turoţ ungurul acela, ce eraŭ Românii din Transilvania kiar prin secului XV-le, adecă la anul mântuirei 1443: « Erat tunc in regno miles magnanimus, nobili ac claro Transalpinae gentis de gremio natus.

(1) Magasinul istoricŭ de A. Tr. Laurian vol II, pag. 116.

(2) G. Ieremias Hamer Period. VII. Reg. Hungariae § 129, nota h. (Şinc. Chron. Rom. I. pag. 226).

(3) Thurotz Chronica Hungariae Pars. II. cap 97 (Mag. istoricŭ A.Tr. Laurian Tom. V. pag. 244).

(4) Pray Annales Reg. Hung. Part. II. lib. II, pag. III 177 (Mag. Ist. Vol. V pag. 246.

se face distincțiune fórte bine între elementul Cumanu de celu românescu; adecă pre Cumani îi presintă cu tóte culorile de barbari, contra locuitorilor Ungariei, iar pre Românu, ca pre unu elementu eterodocsu, de unde Regele Ungariei își ia femee. Iar ce se atinge de espresiunea raportorului, că crăésa cu frățiile ei este păgână, apoi acésta se esplică fórte ușor. când noi ni aducemu aminte de ura papalilor contra ortodocșilor și în special de faptul, că numai 35 de ani au trecut la mijlocu, de când Ioan II Asan înfuriase pre Papa Gregoriu IX-le pentru reintórcerea sa la Biserica ortodocsă. și de altă parte, când vomu mai lua în considerațiune cercările nefructuóse ale Papilor Inocentiu III și IV cu Valachii din Cumania.

Resumându-ne, acum trebue în faça lipsei de alte fapte istorice să admitemu, că **Românii din Moldova veke, care se numia de Occidentali Cumania. iar de Bizantini Scitia, fiind pênă la 1273 inundați de Cumani. iar de aici bântuiți și de Tătari. n'au pututu avea și viéță politică: dar, trăind pre aceste locuri și la nevoi scăpând în munții Carpați. ei s'au limitatu. ca și în epocele precedente. într'o viéță numai socială și religiósă. rămânênd ca pre cea politică să-și-o manifesteze cu venirea lui Dragos. adecă la 1359.**

In epocha precedentă a studiului nostru noi am vêdutu, că Românii din Transilvania își avéu viéța lor politică independintă și independința lor politică și-o regulau cu Regii Ungariei, singurii, cu carii Românii de atunci au avutu o luptă. Dar pre la anul 1000 Regele Stefan, pentru ca să potă primi titlul de Rege, se uni cu Biserica papală, și de aici apoi tóte nenorocirile Românilor, a cărora consecințe se vêdu și pênă astă-di. Ungurii, vêdênd, că nu vorú putea ținea pepiu Românilor, carii n'au voitu a se uni cu dînșii și în respectul religiosu, și fiind puțini la numêru, kiamă o colonie germană și pre la 1143 Geisa II o aședă în pământul regalu din Transilvania. La 1211 vinu alte colonii preste Românii din Transilvania și Regele Andrei II le așadê în țera Bêrsei. In fine aceste colonii, căpătând la 1222 nisce privilegii de la același rege Ungurú, în diploma lor se face mențione de terra Blacorum, adecă téra Valachilor. Și ca o nouă dovadă despre esistența Românilor din Transilvania în țerî separate, noi estragemu aici o

nilor din întregu periodul, ce ne ocupă, noi trebue să stabilimŭ, că viéţa politică a Românilor este în genere mai bine pronunçată, în acéstă epocha, de cât în cele precedente. Aici Românii, usând de elementul Bulgarŭ, fundézā preste Dunărea unu Statŭ cu totul independentu, care se numesce de către Româno-Bulgari Imperiu, iar în dreptul internationalŭ de atunci se rădică la rangul de Regatu. Pre lângă aceste, Statul Româno-Bulgarŭ de preste Dunărea se fundézā şi prosperā sub familia română a Asanilor: iar cu rădicarea pre tronul Regatului Româno-Bulgarŭ a unor persône obscure, el începe a decădea, pene la ivirea lui Amurat I, care a pusŭ capētu vieţei politice a Românilor din drépta Dunărei. Trebue însē notatŭ şi acésta, că cu cât elementul românescŭ perde din forţa sa indrépta Dunărei, cu atâta viéţa politică a Românilor se desvoltă în stânga Dunărei, şi anume la 1215 se fundézā Regatul Valachiei, iar la 1359 celŭ al Moldovei, remânênd, ca Românii din Transilvania, Timişiana şi Maramureş să duce acea viéţă politică, carea şi-o puteau smulge de la Regii-Ungariei.

Noi putemŭ şi aici să anticipāmŭ a o spune, că şi viéţa religiósă a Românilor din acéstă epochă diferă în totul de viéţa lor religiósă din epocele precedente. Avênd Românii acum o viéţă politică independentă, şi cunoscênd, că organizaţiunea de independenţă a Statului se conditionezā şi cu independenţa Bisericei; seŭ ce e şi mai multu, că pre independenţa Statului trebue să o precédă cea eclesitică; şi încă unŭ considerentŭ, că de multe-ori o naţiune, perdêndu-şi independenţa politică, ea nu se perde când are independenţa Bisericei sêle; avênd dicŭ Românii cei mari ca Asan, Ioniţă şi Ioan II Asan, în vedere tote aceste considerente, ei aŭ făcutŭ totŭ posibilul, ca în epocha, ce ne ocupă, să-şi ficseze bine independenţa Bisericei lor şi să o facĕ ne atârnată de ori-ce scaunŭ apostolicŭ. Dar mai special să urmărimŭ şi aici faptele în ordinea la chronologică

Iohannes de Hunyad, homo bellicosus, et ad flectendum arma, dirigendasque resbellicas natus; et sicut piscibus aqua, cervisque umbrosas lustrare silvas, sic illi, armorum bellique expeditio, vita erat. = Era atunci în Regatŭ unŭ militarŭ ingeniosŭ, născutŭ dintr'o familie nobilă și ilustră *a națiuneĭ de preste Transalpinĭ* (Valachia), Ioan Huniad, omŭ resboinicŭ și născutŭ spre a purta arma și a dirige operatiunile resbeluluĭ; și precum pescilor apa și cerbilor pădurea umbrósă le este spre mulțemire, așa pentru dînsul era viéță campania armelor și a resboiuluĭ» (1), Și pentru ca să înceteze orĭ-ce bannóla despre naționalitate luĭ Ioan Huniad se lăsămŭ, ca să vorbiască aicĭ și Piu II, Papa Romeĭ, care ḑice: «Hic Ioannes natione Valachus fuit haud altis natalibus ortus, sed ingenio dextero et animo sublimi et virtutis amator, multa cum Turcis secunda proelia fecit, et hostium spoliis hungarica templa ditavit, primusque omnium apud Hungaros Turcorum acies et frangi, et vinci posse monstravit. . . . « Ioannes Hunniades, cuius nomen caeteros (viros Hungaros in re millitari claros) obnubilat, non tam Hungaris, quam Valachis, e quibus natus erat, gloriam auxit. = Acestŭ Ioan a fostŭ de natiune Valachŭ, născutŭ din părinți nu prea înalți, dar cu unu geniŭ decsterŭ, de o inimă sublimă și înbitorŭ de virtute, a ținutŭ cu Turcii multe bătăĭ fericite, și a înavuțitŭ templele Ungurilor cu spoliile de la inimicĭ; și celŭ întâiŭ la Ungurĭ a demunstratŭ, că armata Turcilor se póte și înfrânge și învinge..... Ioan Huniad, cu a căruia nume se întunecă cialalți bărbați Ungurĭ, vestiți în arta resbeluluĭ, a adausŭ glorie nu atâta Ungurilorŭ, pre câtu Valachilor, din care era născutŭ» (2). In genere putemŭ ḑice și aicĭ, *că și Românii din Transilvania n'aŭ încetatŭ a trăi și o viéță politică, dar, din causa modestieĭ lor, lăsându-se sub influența elementuluĭ ungurescŭ, eĭ n'aŭ căutatŭ nici în momentele cele maĭ favorabile, de a se elibera de vasalitatea Regilor Ungurĭ și încetul cu încetul eĭ aŭ începutŭ să fie loviți și chiar în viéța lor socială și tentați în cea religiósă.*

Făcênd acum o privire generală asupra vieței politice a Româ-

(1) Turotz Chron. Hung. Part VI, cap 30 (Mag. ist. Laurian, Tom. I, pag. 70).

(2) Aeneas Sylvius Historia de Europa. De Hungaria cap. I și II. Mag. Ist. Laurian Vol. I. pag. 70).

dentă şi cu totul naţională ; şi aceste sforţări aŭ unŭ caracterŭ seminŭ cu tóte actele lui Asan de cuceritorŭ şi ele durézŭ de la 1185 pênĕ la 1199. De la acéstă dată însĕ, se începŭ nisce acte eclesiastice de o naturĕ distinctă, şi ele, urmărind pre calea religiósă unirea Bisericeĭ Românо-Bulgare cu cea papală, tindeaŭ, la a face din Biserica Românо-Bulgară o instituţiune cu totul independentă şi egală tronurilor apostolice, carea ar fi avutŭ rangul de Patriarchie şi dreptul, de a-şĭ alege, sânţi, şi confirma pre prelaţiĭ eĭ ceĭ maĭ superiorĭ, precum şi dreptul de sânţire a s-luĭ Mirŭ ; iar pre calea politică a face din Statul Românо-Bulgarŭ unŭ Imperiu, care ar fi pututŭ avea drepturile Imperiuluĭ germanŭ din Occidentŭ. Aceste acte s'aŭ petrecutŭ între aniĭ 1203 şi 1221, adaugând la aceştia şi pre ceĭ patru aniĭ de la 1199, pre cariĭ noĭ îĭ considerămŭ, ca preparatoriĭ pentru unirea Bisericeĭ Românо-Bulgare cu Biserica papală. In fine vine a treĭa perióda de acte din Biserica Regatuluĭ II Românо-Bulgarŭ, care în sensul eclesiasticŭ se potŭ considera, ca o reacţiune a sforţărilor de maĭ 'nainte, şi unde Biserica Românо-Bulgară se reîntórce la ortodocsie, dar în sensul intereclesiasticŭ şi a independenţeĭ Bisericeĭ, ea este o continuaţiune a tendinţelor din perióda precedentă, cu singura diferinţă, că de la 1221, adecă anul suireĭ pre tronul Regatuluĭ Românо-Bulgarŭ a luĭ Ióan II Asan, faptele se petrecŭ nu cu Roma, dar cu Constantinupolul şi în genere cu Imperiul Bizantinŭ. Resumându-ne, trebue să constatămŭ că în epocha religiósă, ce ni presintă, s'aŭ petrecutŭ doŭ seriĭ de fapte, âutâiŭ, *cele relative la emanciparea Bisericeĭ de sub Patriarchia de Constantinupolŭ*, şi al doile, *faptele, privitóre pre tendinţa Bisericeĭ Românо-Bulgare, de a se rădica la rangul de Patriarchie.*

Thesalonicul şi maĭ ales Achrida fiind încă sub stăpânirea Bizantinilor (1), Asan la fundarea Imperiuluĭ seŭ a trebuitŭ să se gândiască numaĭ de cât şi la posiţiunea Bisericeĭ. Celŭ âutâiŭ actŭ religiosŭ al luĭ Asan dupŏ construirea Bisericeĭ s-luĭ Demetriu din Tûrnova, este regularea cononică a Bisericeĭ séle şi posiţiunea eĭ faţă cu Patriarchia de Constantinupolŭ. Dupŏ succesele luĭ Basiliu Bulgaroctonul (1019) tóte Bisericile, populate de cătrĕ Românĭ şi Bulgariĭ

(1) Dosith. Περὶ τῶν ἐν Ἱερ. Πατριαρχείῳ, cart VIII, § 2.

și cu priviri speciale la Bisericile fie-cărui Statu românescu, și să începemu ântâiu cu Biserica Romano-Bulgară din drépta Dunărei.

Pre lângă alte fapte relative la viéța religiósă a Românilor din acésta epochă, noi trebue mai ântâiu să notămu construirea templului, în onóra st-lui Demetriu de cătră însuși Asan. Vĕdĕnd Asan, că pentru a scăpa de jugul bizantinu lui îi trebue poporul, iar pentru reînființarea Statului Romano-Bulgaru el are necesitate să rĕscóle și pre poporul Bulgaru, construiesce unu templu în unul din orașele Mysiei și dupre cum se crede în Târnova, și cu ajutorul s-lui Demetriu rĕscólă pre poporu contra Bizantinilor (1). Și asupra acestui faptu noi sântemu datori să notămu: mai ântâiu că Românii și în acésta epocha întreprindu actul eliberărei lor și resbelele contra Bizantinilor prin construcțiunea unui templu; și apoi că construcțiunea acestui templu se face în onórea s-lui Demetriu, ce-și avea metropolia în Thesalonic, adecă în orașul, unde pre timpul lui Justinian se strămutase prefectura și archiepiscopia din Sirmiu. Cu alte vorbe, Asan prin acestu actu a voitu să readucă archiepiscopia românéscă din Thesalonic în unul din orașele, cucerite de dînsul și tot-o-dată să se încépă viéța religiósă a Românilor și a Bulgarilor uniți tot din focarul vekiu, de unde și-a începutu Românii viéța religiósă și pre timpul lui Justinian, adecă din Thesalonic. . . .

Atrăgĕndu-și Asan elementul românescu cu s-tul Demetriu din Thesalonic, și de altă parte, înaintând cu cuceririle sĕle și lărgirea Statului, el avea necesitate, ca Statul sĕu să intre în concertul celoralalte State europiene, ca imperiul sĕu să fie recunoscutu și politicesce; și acestu scopu nu putea să fie realisatu, alăturea cu independența religiósă. Conform posițiunei politice a Statului Romano-Bulgaru, Biserica Românéscă din drépta Dunărei dupĕ succesele lui Basiliu Bulgaro-ctonul se afla aservită Patriarchiei de Constantinupolu; și de aicî apoi mai multe acte ale lui Asan și ale contimpuranilor sei, ca să facĕ din Biserica Romano-Bulgară o Biserică indepen-

(1) N. Choniatae De Isacio Angelo lib. I, cap. V. vedĭ acestu locu mai sus. Despre Biserica s-lui Demetriu din Târnova, unde și în viitoru s'a încoronatu Regii Romano-Bulgari vedĭ E. Golubinski Крат. оч. ист. Церквей pag. 93 și 94. Aicî, trebue să aducemu omagele nóstre ómenilor politici de astă-dî. Fundând o Biserică pentru armata românéscă la Poradim, ómenii nóstri politici și-au adusu aminte, că s-tul Demetriu ne mai ajutatu Românilor și la 1185 pentru rădicarea unui statu românescu în drépta Dunărei. La 1877 când iarăși Românii s'au rădicatu, acum împreună cu Rușii, ca să elibereze pre popórele din drépta Dunărei, ei și acum ca și atunci, au începutu de la construirea unei Biserici în onórea s-lui Demetriu.

coperitŭ în Tŭrnova şi numitŭ de Slavĭ cu numele de «Sinodicul imperatorului Boris» se vĕdŭ figurând în Biserica de Preslava de la 1186 înainte, 12 Metropoliţi, dintre carii celŭ puţinŭ cel din epocha, ce ne ocupă, pĕnĕ la 1203, trebue să fi fostŭ Românĭ, căci Petru şi Asan aŭ cuceritŭ mai întâiŭ Vlachia şi apoĭ Bulgaria şi Preslava este unul din oraşele cele întâiŭ, care s'aŭ cuceritŭ de fraţiĭ Petru şi Asan. Metropoliţiĭ de Preslava se considerau Metropoliţi «prototroniĭ» adecă cei întâĭ după Archiepiscopiĭ de Tŭrnova (1).

In genere vorbind noĭ în epoca de la 1185 pĕnĕ la 1203 găsimŭ în Regatul II Romăno-Bulgarŭ pĕnĕ la 12 Episcopiĭ, fie-care cu Episcopiĭ lor. Aşa Episcopia Velbujda sĕŭ =Belesbudiensis are de Episcopŭ pre Anastasie, (2) Scopia pre Marin (3), cea de Preştiu pre Avraam şi de Niş pre Kiriac (4), Episcopia de Branicev, sĕŭ cum se numĭa ea atunci de Brandizuberensis sĕŭ Brandiburznensis avea de Episcopŭ pre Românul Vlasi, pre care Ioniţă, cum vomŭ vedea mai jos, l'a întrebuinţatŭ în misia, privitóre pre unirea Bisericeĭ Romăno-Bulgare cu cea papală (5). Episcopia de Vidin, ce atunci se numĭa Bydmensis, avea de episcopŭ pre Climent (6), şi altele. Aşa că în epocha acésta, când Petru şi Asan aveŭ în stăpânirea lor Mysiile, unde populaţiunea era compusă mai ales din Vlachĭ, era preste putinţă, ca Episcopiile diferitelor Eparchiĭ să fie ocupate, dupre părerea D-luĭ Golubinski, numaĭ de persóne dintre Bulgarĭ (7). Noĭ, de şi avemŭ în profitul nostru pre Choniat, carele ni spune, că Petru şi Asan aŭ întrunitŭ în Regatul lor mai întâiŭ pre Vlachĭ şi numaĭ pre urmă pre Bulgarĭ; deşi probele istotorice ni-aŭ doveditŭ penĕ la evidenţă românismul acestor doĭ fraţi, precum şi în special românismul Episcopuluĭ de Branicev; cu tóte aceste noĭ şi aicĭ vomŭ face usŭ de modestia românéscă, şi nu vomŭ pretinde, ca D. Golubinski, că toţi Episcopiĭ din periŏda dintre 1185 şi 1203 aŭ fost pĕnĕ la unul românĭ; dar, presupunĕnd klar contra datelor istorice, că Regatul II-le Romăno-Bulgarŭ s'a fun-

(1) Житіе Ѳеодосія терновскаго in Чтен. общ. ист. 1860 cart. I. cfr. E. Golubinski Оч. ист. церквей прав. pag. 94 (2) Mygne Patrol. T. CCXV. pag. 290. (3) Ib. pag. 289. (4) Ibidem, (5) Mygne Patrol. T. CCXIV. pag. 1113 şi T. CCXV, pag. 280. (6) Mygne Patrol. T. CCXV, pag. 289. Monumenta Slavorum Meridionalium T. I, pag. 29.

(7) Краткій Оч. ист. Церквей прав. pag. 89—106.

aŭ fostŭ ocupate de cătră ómenii Bizanțiului, din cari mai mulți erau chiar greci de origine. Asan în primul anŭ chiar al fundăreĭ Statului seŭ a trebuitŭ să se scape de Episcopul grecŭ și să așeze în Târnova, capitala Imperiului seŭ, Episcopŭ de acelașĭ naționalitate cu dînsul, și tot-o-dată care împărtășia aceleașĭ privirĭ politice cu conaționaliĭ seĭ. Acum, déca noĭ vomŭ lua în considerațiune spusele lui Choniat despre mersul cuceririlor lui Asan, și vomŭ ținea comtŭ despre acela, că el a rădicatŭ Imperiul seŭ cu Vlachiĭ, cucerind mai apoĭ și Bulgaria, trebue să recunóscemŭ, că Asan pentru realisarea mai sigură a planuluĭ seŭ politicŭ, a trebuitŭ să punĕ de Episcopŭ al Târnoveĭ numaĭ de cât pre unŭ Vlachŭ, și Vasilie, care în Epistola cătră Papa Inocentiu III de la 1203 séŭ 1204 se numesce pre sine Archiepiscopŭ al Bulgarieĭ de 18 anĭ, trebue să fi fostŭ anume dintre persónele cele mai apropiĕte și mai de credință ale lui Asan (1).

Unŭ lucru însĕ trebue să observămŭ, și acesta consistă în posițiunea analogă a Bisericeĭ Românо-Bulgarilor cu Statul lor. Precum Asan s'a proclamatŭ pre Sine Rege și mai pre urmă chiar Imperatorŭ al Vlachilor și al Bulgarilor, aseminea și Episcopul Vasilie se proclamă pre sine și de cătră Biserica sa Archiepiscopu al Bisericeĭ Românо-Bulgare, tinzĕnd la a deveni chiar Patriarchŭ. Despre modul, cum Regiĭ Românо-Bulgarĭ aŭ voitŭ, ca să realizeze și acestă tendință religióșă a Statuluĭ lor, vomŭ vorbi înainte, aicĭ trebue să constatămŭ numaĭ că *Vasilie este Archepiscopŭ al Bisericeĭ Românо-Bulgare încă de la 1185 seŭ celŭ mult 1186.*

O a doua Eparchie eclesiastică, ce s'a reformatŭ de sigur tot pre timpul lui Petru și Asan, este și eparchia Preslaveĭ. Aicĭ în adoa capitală a regatuluĭ Românо-Bulgarŭ, unde își avea reședința sa Petru, fratele lui Asan, noĭ găsimŭ pre la anul 1203 pre un Episcopŭ cu titul de Metropolitŭ, Sava (2). Intr'unŭ Sinodicŭ, des-

(1) Că Vasilie este pusŭ Archiepiscopu încă din cei ântaĭ anĭ aĭ Regatuluĭ Românо-Bulgarŭ acésta se vede din epistola lui Vasilie cătră Inocentiu III, unde el la 1203 séŭ 1204 se numesce pre sine Archiepiscopŭ alŭ Românо-Bulgarilorŭ de 18 anĭ (Vedĭ Patrolog Migne Tom. CCXV, pag. 288). Adecă Vasilie s'a suitŭ pre Tronul Bisericeĭ Românо-Bulgare la 1185 séŭ 1186.

(2) Epistola Episcopilor din Regatul Românо-Bulgarŭ cătră Papa Inocentiu III. (Patrol. Mygne Tom. CCXV, pag. 289 Monumenta Slavorum meridionalium Theiner T. I, pag 29)

proposuimus et litteris et nuntiis visitare, sed variis Ecclesiae solicitudinibus detenti, hactenus non potuimus nostrum propositum adimplere.=Ni-am propusŭ de mult să te visităm, şi cu scrisorĭ şi cu nunţiĭ, dar reţinuţĭ de diferitele ocupaţiunĭ ale Bisericeĭ, *n'amŭ pututŭ pĕnĕ acum să ni realisămŭ scopul nostru* » (1). In fine tot Inocentiu şi în acelaşĭ epistolă cătrĕ Ioniţă arată şi motivul acesteĭ corespundenţe, ţicĕnd: « . . . . et per Legatos et litteras nostras te in laudabili foveamus proposito, et devotione sedis apostolicae solidemus. Cum enim plene nobis per ipsum de sinceritate tui propositi ac devotionis affectu constiterit, ad te proposuimus maiores nuntios, vel Legatos potuis destinare, qui tam te, quam tuos in apostolicae sedis devotione confirment, et de benevolentia nostra efficiant certiorem = Şi prin scrisorĭ şi nunţiĭ *să te ajutămŭ in propunerea ta lăudabilă* şi să te consolidămŭ în devotamentul teŭ cătrĕ scaunul apostolicŭ. Căcĭ cum ne vomŭ asigura pre deplin prin dinşiĭ *de sinceritatea propunereĭ* şi afectiunea devotamentuluĭ tĕŭ, nĭ-am propusŭ, ca să trămitemŭ la tine nunţiĭ maĭ marĭ, séŭ maĭ drept, Legaţĭ, cariĭ atăt pre tine, căt şi pre aĭ tĕĭ să-ĭ confirme în devotamentul cătrĕ scaunul apostolicu şi să te încredinţăze despre bună-voinţa nóstră » (2). De unde încă o dată adăugimŭ, ţicĕnd, că propunerea pentru unirea Bisericilor a venitŭ din ambele părţĭ, adecă a luĭ Inocenţiu şi Ioniţă, fie-care voind a trage din acestŭ actŭ beneficiile respective.

Imediat după acésta urmĕza respunsul luĭ Ioniţă cătrĕ Papa Inocentiu III, şi tot cu acéstă ocasiune a scrisŭ Papeĭ şi Archiepiscopul de Tărnova Vasilie, trămiţĕnd aceste scrisorĭ cu Episcopul Vlasi de Branicev, (Brandisuberensis), care avea de comunicatŭ Papeĭ « nisce vorbe secrete » din partea Imperatorului, (3). Dar Vlasi a fostŭ împedecatŭ în calătoria sa de cătrĕ Grecĭ şi nevoitŭ să se reîntórcĕ din cale (4), şi epistolele după acésta aŭ fostŭ duse Pa-

---

de către Papĭ tuturor Imperatorilor ortodocşi, luĭ i s'a presentată ocasiunea, de a face Imperatorului Bulgaru (?) încă şi altŭ fĕlŭ de compimentŭ. Sub stăpânirea Bulgarilor, se aflaŭ atunci Românĭ Valachienĭ (?), cariĭ îşĭ deducŭ originea, şi pĕnă la unŭ punctŭ este adevĕratŭ. că eĭ se tragŭ din Italienĭ, séŭ Romanĭ » . . . Aceste espresiunĭ în faţa celor dise de noĭ pĕnă aicĭ sunt refutate cu desavĕrşire. Orĭ-ce refutatiune este de prisos.

(1) Ibidem.
(2) Locul citatŭ.
(3) Migne Patrol. T. CCXIV. pag. 1113 şi 1116.
(4) Ibid. pag. 1114.

dată de către Petru și Asan cu concursul Bulgarilor, *trebue să admitemŭ, că mulți din acești Episcopi aŭ trebuitŭ să fie de origine română, și mai ales cei din Mysii și din anii primi ai fundăreĭ Regatuluĭ II-le Romăno Bulgarŭ.*

O dată cu suirea lui Ioniță, fratele lui Asan. pre tronul Regatului Romăno-Bulgarŭ, (1199), și Biserica Romăno-Bulgară, ca și Statul, a începutŭ să se ocupe de relațiunile eĭ intereclesiastice cu alte Biserici și să tindă la a deveni Patriarchie și Biserică în totul independentă și egală tronurilor apostolice. Asemenea relațiuni cu Biserica de Constantinopolŭ nu puteaŭ așĭ avea locul. din causa posițiuneĭ Statuluĭ Romăno-Bulgarŭ față cu Imperiul Bizantinŭ; ele aŭ trebuitŭ din necesă să se încépă cu Biserica papală, și la acesta aŭ contribuitŭ de o parte, dorința lui Ioniță, de a se pune și pre calea politică în rondŭ cu cele-lalte State europiene, iar de alta aŭ colucratŭ fórte mult și kiar agenții eclesiastici aĭ Papeĭ, cariĭ încă din timpul Regatuluĭ I Bulgaro-Romănŭ căutaŭ tóte mijlócele și profitaŭ de tóte circumstările istorice, ca să restringă legăturile veki de unire între bisericile dela Dunărea și cea papală. Dar să întrămŭ în amănuntele istorice și să espunemŭ faptele', privitóre pre unirea Bisericeĭ Romăno-Bulgare din regatul II-le cu Biserica papală; adecă evinimentele istorice dintre anii 1199 și 1221.

Mai întâiŭ istoria pănă acum dispune de o epistolă a Papeĭ Inocențiu al III-le, prin carea se pune în evidență Românismul lui Ioniță, se lase ase întrevedea, că acéstă epistolă este scrisă ceva mai târdiu de suirea lui Ioniță pre tronul Regatuluĭ II Romăno-Bulgarŭ, adecă cam pre la unii 1200, și tot-o-dată, că acéstă epistolă este motivată de unŭ propusŭ, séu dorință a lui Ioniță, manifestată, se dice, către agenții eclesiastici aĭ Papeĭ. Eca bucățile din acestă epistolă, privitore pre fie-care din observațiunile nóstre: «Iar noĭ am auditŭ, *că strămoșiĭ teĭ își trăgeŭ originea lor din viața cea nobilă a cetățeĭ Roma* și tu aĭ moscenitŭ dela dinșiĭ atât nobleța sângeluĭ, cât și afecțiunea devotamentuluĭ sincerŭ, ce aĭ către scaunul apostolicŭ, ca unŭ ereditarŭ de dreptu, (1). Și mai jos: «Iampridem te

(1) Mygne Patrol. T. CCXIV, pag. 825 (Mag. ist. A. Tr. Laurean, Tom. I pag. 51 și 52), Aicĭ D. Golubinski prin opera citată (pag. 264 și 265) vede cu totul altŭ-ceva de aceĭa, ce represintă locul și citatele aduse de noĭ mai sus din diferițiĭ chronicariĭ Bizantinĭ. Eca cum se esprimă: «afară de complimentul ordinarŭ, făcutŭ

când ḑice: « Te rogŭ, ca să trămiţĭ cardinalĭ, cărora sănţia ta să ordone, ca să mĕ încoroneze pre mine Imperatorŭ, şi să aşeḑe în pămêntul meŭ Patriarchŭ, şi astŭ-felŭ voiŭ fi servitorul tĕŭ în tóte ḑilele vieţeĭ melc ». Şi pentru ca Ioniţă să pótĕ înduplеca pre Papa mai curênd la cererile sele, adauge: « Că Bizantinii trămitŭ, la mine, propunêndu-mĭ, ca să mĕ încoroneze cu coronă de Imperatorŭ, şi pre Archiepiscopul meŭ să lŭ facă Patriarchŭ.» (1).

Respunsul Papeĭ Inocenţiŭ III-le, asceptatŭ de Ioniţă, era espediatŭ din Roma cu capelanul papalŭ Ioan de Casemarino încă dela 3 Decemvrie 1202 (2), dar el avea însărcinarea, ca mai întâiŭ săse ducĕ prin Bosnia şi Ungaria, spre a aşeḑa acolo cele ale Bisericeĭ (3), şi numaĭ dupŏ acésta să vinĕ şi la Ioniţă. Capelanul papalŭ Ioan, ajungênd în Regatul Româno-Bulgarŭ, la August 1203, (4) nu se prea grăbĭa cu încoronarea, ca Ioniţă; dar mai întâiŭ a căutatŭ, ca să stabilĭascĕ în modŭ formalŭ unirea Bisericeĭ Româno-Bulgare cu cea papală. Ce se atinge de confirmarea imperială a luĭ Ioniţă, Papa amână lucrul pênĕ ce va cerceta registrele sêle şi se va convinge prin capelanŭ, că în adevĕr este scrisŭ în documentele vechĭ a le luĭ Ioniţă, că predecesoriĭ luĭ aŭ primitŭ corona Imperială de la Papĭ. Dar în respectul eclesiasticŭ écă cum se esprimă Papa prin scrisórea sa către Ioniţă: « Cui etiam commisimus vices nostras, ut in tota terra tua quoad spiritualia corrigat, quae corrigenda cognoverit, et statuat, quae secundum Deum fuerint statuenda. Per ipsum quoque Archiepiscopo terrae tuae palleum, insigne videlicet plenitudinis pontificalis officii, juxta formam, quam sub bulla nostra dirigimus, conferendum. Eidem quoque Legato nostro dedimus in mandatis, ut siqui forsan in terra tua promovendi ad ordines fuerint, vel in Episcopos consecrandi, per vicinos catholicos duntaxat Episcopos, et ordinandos ordinet, et consecret consecrandos.= Pre lângă aceste, noĭ îĭ acordămŭ puterea nóstră, că în ţéra ta să îndrepteze cela, ce va cunósce, că trebue îndreptatŭ în respectul spiritualŭ, şi să stabilĭascĕ cele, ce din porunca luĭ D-ḑeŭ vorŭ fi de stabilitŭ. Tot prin dinsul oferimŭ Archiepiscopuluĭ din ţéra ta pa-

(1). Mygne Patrol. pag. 155.
(2). Ibid. T. CCXIV. pag. 1115.
(3). Ibid. T. CCXV. pag. 253 şi 240.
(4) Ibidem. T. CCXV. pag. 288.

pel de către unu călugĕru din ordinul dominicarilor, numitu Pretecstat. In aceste epistole atât Ioniță cât Archiepiscopul Vasilie scrie Papei: « Unde multas egimus gratias omnipotenti Deo, quia visitavi nos servos suos indignos secundum suam inaestimabilem bonitatem, et respexit humilitatem nostram, et reduxit nos in memoriam sanguinis et patriae nostrae, a qua descendimus. = Si am proadusu multe mulțămiri omnipotentului D-ĕeu, că dupre bunătatea sa cea nestimabilă în deajuns ne-a cercetatu pre noi servii lui cei nedemni, a privitu asupra asupra umilităței nóstre și ni-a adusu noi aminte *de natiunea și patria nóstră, din care ne tragemu* » (1). Tot astu-felu respunde la acésta parte a epistolei lui Inocențiu și Archiepiscopul Vasilie, dar numai dovine mai esplicitu, când ĕice: « Fiind că el singur (Ioniță) și tóta Imperăția lui are unu devotamentu particularu către Biserica Romană, *ca urmașu și coboritoru din sângele Romanu* (2). Cerênd Ioniță în epistola sa către Papa insignițile imperiale, și repetênd acésta prin epistola sa și Archiepiscopul Vasilie, Ioniță adauge respectiv de unirea Bisericei Românо-Bulgare: « Hoc autem petit imperium nostrum ab apostolica sede, ut nos simus in Ecclesia Romana sicut matris filialitate firmati. = Acésta cere imperiul nostru dela scannul apostolicu, ca noi să fimu întăriți în Biserica Romană, precum sûntă fii cu mama lor » (3).

Vĕdênd Ioniță, că respunsul Papei la epistolele precedente întârdiéză, scrie o altă epistolă, lui Inocentiu, și o trămite cu Archiepiscopul seu Vasilie, care, plecând la 1203 luna Iulie a fostu prinsu de către Bizantini la Dirachiu în Albania, și era să fie înecatu în marea Adriatică, dĕcă nu interveniau Latinii, aflători acolo (4). Ioniță prin acésta adoa epistolă a sa este și mai esplicitu,

(1) Mygne Patrol. T. CCXIV, pag. 1112.

(2) Ibid. pag. 1115.

(3) Ibid. pag. 1113. Atragemu atentiunea lectorilor nostri asupra titlurilor acestor doe epistole, ce Papa dă lui Ioniță și care și-lu prescrie și Ioniță el singurŭ. Papa prin Epistola sa intitulĕză pre Ioniță: « Ioannitius Dominus Blacorum et Bulgarorum. — Ioniță Domnul Vlachilor și al Bulgarilor »; iar Ioniță pre sine se intitulĕză: « Ego Calojohannes Imperator Blacorum et Bulgarorum — Eu Calojoan Imperatoru al Vlachilor și al Bulgarilor ».

(4) Mygne Patrol. T. CCXV, pag. 156 și 288. Noi nedispunênd de originalu, reproducem acestu documentu istoricu dupre traducțiunea, făcută de D. E. Golubinski la pag. 267 și 268, opera, citată de noi sicl.

me Dominum et Imperatorem totius Bulgariae et Blaciae facere, inquisivi antiquorum nostrorum scripturas et libros, et beatae memoriae Imperatorum nostrorum praedecesorum leges, unde ipsi sumpserunt regnum Bulgarorum et firmamentum imperiale, coronam super caput eorum et patriarchalem benedictionem : et diligenter perscrutantes, in eorum invenimus scripturis, quod beatae memoriae illi Imperatores Bulgarorum et Blacorum Simeon, Petrus et Samuel, et nostri predecessores coronam imperii eorum et patriarchalem benedictionem acceperunt a sanctissima Dei Romana Ecclesia, et ab apostolica sede, principe Apostolorum Petro. Sed imperium meum voluit benedictionem et imperiale firmamentum coronae capitis imperii sui suscipere et patriarchalem benedictionem ab Ecclesia Romana, ab apostolicae sedis principe Apostolorum Petro, et a sanctissimo patre nostro universali Papa tertio Innocentio; et a quocunque patriarchalis benedictio et mandatum in civitate imperii mei Trinovi data et concessa fuit a Domino Papa faciendi et consecrandi Archiepiscopos, Metropolitas et Episcopos, et reliquas ecclessiasticos obsequutiones sacramentales, concedit imperum meum, ut plenissimam in omni tenimento et imperii mei pertinentiis ipsi habeant potestatem. Ecce enim omnes totius imperii mei et tenimenti, et Patriarcha meus metropolitanus, Episcopi et Archiepiscopi et cūncti sacerdotes Romanae subsint Ecclesiae, et teneant legem, et consuetudinem et observationem, quae tenuerunt beatae memoriae Imperatores totius Bulgariae et Blaciae, prisci illi nostri praedecessores, et nos eodem modo vestigia eorum imitantes. Subsignat autem imperium meum ad securitatem chrysobulum suum, quod nunquam ab Ecclesia Romana et ab apostolica sede, principe Apostolorum Petro, ipsum videlicet imperium meum discedet, neque alii imperii mei Principes disgregabuntur se, ut vocatus dilectus filius sacrosanctae et apostolicae Romanae sedis, principis Apostolorum Petri ero. Et deinceps quascunque terras Christianorum seu paganorum meum acquisiverit imperium, sub potestate et mandato eiusdem sacrosanctae Romanae Ecclesiae et apostolicae sedis erunt. Et ut praesens Chrysobulum imperii mei ratum et firmum habeatur, dedi imperium meum in manibus reverendissimi viri Iohannis sacrosanctae Romanae sedis Legati et Domini Papae Capellani, in quo et nostrum pium et a Deo promotum signavit

BIBLIOTECA Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei „STUDIUM"

liu (1), adecă semnul puterei oficiului pontificalŭ, ce i se va da în tocmai dupre forma, stabilită prin bula nóstră. Acelușași legat al nostru îl comandămŭ. că, dócă întâmplătoru în țóra ta ar fi cineva de ordinatŭ și de sânțitŭ în Episcopŭ, pre cel de ordinatŭ să-l ordineze, și pre cel de sânțitŭ să-l sânțiască cu Episcopii catolici vecini » (2). Iar Ștefan Balutiu în faptele lui Inocentiu al III-le, respectiv de acestŭ actŭ ține : « Acesta (Legatul Papei) plecând, a datŭ laudatului Archiepiscopŭ paliul, mitra și inelul, și a primitŭ dela dînsul jurămîntul credinței și al ascultărei către marele Pontifice și către Biserica romană pentru tot-dé-una. Și fiindŭ primitŭ cu cinste și cu evlavie de predișul Ioniță, Domnul Vlachilor și al Bulgarilor, a ordinatŭ dupo sfatul și învoirea aceluia doi alți Metropoliți în acelŭ regatŭ, adecă pre celŭ din Belesbulna și pre celŭ din Postlava, pre carii i-a supusŭ celui din Zagora, drept Primatŭ; și la Tărnova, cetatea cea mai nobilă a provinciei aceleia a făcutŭ primăție. Isprăvindu-se aceste bine, Ioniță s'a supusŭ el și împărăția sa dominațiunei Bisericei Romane prin diploma, subsemnată cu bula de aurŭ (3).

Primind Archiepiscopul Vasilie insigniile Archiepiscopiei dela legatul Papei în ținea de 8 Septemvrie 1204, (4) el a fostŭ proclamatŭ de Primatŭ al Bisericei Romano-Bulgare, (5) în urmarea jurămîntului, depusŭ înaintea legatului papalŭ (6). In fine a urmatŭ și declarațiunea lui Ioniță înscrisŭ, pre carea el a înmânat'o legatului papalŭ, și pre carea noi o dămŭ aicî în întregul ei pentru Importanța ei istorică. Eca cuprinderea acestui actŭ, despre care ni vorbesce mai sus Balutiu : « In nomine Patris, et Filii et Spiritus Sancti. Amen. Cum placuit Domino nostro Iesu Christo

(1) Paliul a fostŭ pusŭ de Legatul Papei asupra Archiepiscopului Vasilie în ținea de 8 Septemvrie 1204. Paliul este o bucată de stofa, preserată cu crucĭ, care se trămite de Papĭ în semnul jurisdicțiunei ecleziastice Archiepiscopilor diferitelor Biserici. In Franța Paliul este de culóre albă și crucile de culóre négră. Paliul se dă tot-de-una în urmarea unui jurămentŭ și cu o ceremonie religiósă special efectuată în urma a-tei liturgii. Vedĭ despre palia precum și ceremonialul, cu care el se oferă, în Mygne. Encyclopedie theologique T. L pag. 1135.

(2) Patrol. Mygne T. CCXV, pag. 215 și 289.

(3) Mag. ist. A. Tr. Laurian T. I, pag. 59 și 60.

(4) Mygne Patrol. T. CCXV, pag. 289.

(5) Ibidem. pag. 290.

(6). Ibidem. pag. 289.

mele să fie cu putere şi întărire, l'a datŭ împĕrăţia mea în mânele reverendului bărbatŭ Ioan, Legatul prea sântului scaunŭ romanicŭ şi capelanŭ al Domnului Papă, în care s'a subsemnatŭ împĕrăţia nóstră cea evlavióză şi de D-ḑeŭ întemeiată în anul ḑóce mii ṡépte sute doi-spre-ḑece, indictionul al VII-le finele anului (1203) (1).

Acestŭ actŭ fu înmânatŭ Capelanului papalŭ Ioan, spre a fi încredinţatŭ Papei Inocenţiu III; iar cu capelanul Ioniţă espredă şi pre Episcopul Branicevului Vlasie, care a dusŭ Papei trei epistole: una din partea lui Ioniţă, prin care Papa era mai întâiŭ anunţatŭ despre rădicarea Archiepiscopului la rangul de Primatŭ, şi îmbrăcarea paliului, şi apoi era rugatŭ pentru demnitatea sa imperială şi pentru demnitatea de Patriarchŭ a Archiepiscopului; (2) a doa epistolă era a Archiepiscopului Vasilie, prin care şi acesta roga pre Papa pentru acelĕşi daruri în folosul Bisericei şi al Statului Romano-Bulgarŭ, adăugând tot-o-dată să fie instruitŭ în a sânţi şi s-tul Mirŭ; (3) în fine o a treia epistolă din partea tuturor Episcopilor Bisericei Romano-Bulgare, prin care aceştia rugaŭ pre Papa, ca să trămită paliu la doi Episcopi, chirotonisiţi din noŭ, adecă lui Vlasie al Brenicevului şi altui al doile. (4).

Noi aicî dămŭ ecstracte mai întâiŭ din epistola lui Ioniţă cătrĕ Papa, de unde se póte vedea acela, ce cere Ioniţă pentru Biserica şi acela ce i se dă de cătrĕ Papa: «Rogŭ Sântenia ta, ca să împlinesci dorinţa împĕrăţiei mele, şi să trămiţi tolagul păstoralŭ, spre păstorirerea oilor celor cuvêntătóre, precum este în datina Patriarchilor, şi să facî din actualul Primatŭ al s-tei şi marei Biserici de Tŭrnova, oraşului celui întâiŭ al împĕrăţiei mele, Patriarchŭ, pentru ca acéstă Biserică să aibă Patriarchie şi dupŏ mórtea acestui Patriarchŭ tot-de-una, dupre orênduirea sânţiei tóle; fiind că din causa căiei celei depărtate şi a resbelelor întâmplătóre ar fi cu neputinţă, ca la mórtea fie-căruia Patriarchŭ să alergămŭ la Biserica romană, pentru aceste cuvinte săse acorde Bisericei de Tŭrnova de cătrĕ Biserica romanŭ dreptul, de aşi alege şi sânţi pre

(1) Mag. istoricŭ A. Tr. Laurian T. I. pag. 60—62. Mygne. Patrol. T. CCXV, pag. 287.
(2) Mygne Patrol. T. CCXV, pag 290.
(3) ib ib. » 288.
(4) ib ib. » 289.

imperium anno sexmillesimo septingentesimo duodecimo, indictione septima. = În numele Tatălui, și al Fiiului și al s-lui Spiritu. Amin. Fiind că a plăcutu D-lui nostru Iisus Christos a mĕ face Domnu și Imperatoru a toată Bulgaria și Vlachia, am cercetatu scripturile și cărțile bătrînilor noștri și legile cele de bună memorie ale Imperatorilor, predecesorilor noștri, *de unde aceștia și-au primitu dominațiunea asupra Bulgarilor* și confirmarea imperială, corona de pre capul lor și bine-cuvĕntarea patriarchală; și căutând cu diligență, am aflatu în scrierile lor, că acei de bună memorie imperatori ai Bulgarilor și Vlachilor. Simeon, Petru și Samuel, precum predecesorii noștri corona împĕrăției lor și benedicțiunea patriarchală au primit'o de la prea s-ta a lui D-dĕu Biserica Romană, și de la scaunul apostolicu, de la Întâiul Apostolilor Petru. Și împĕrăția mea voiesce bine-cuvĕntarea și confirmarea imperială a corónei capului împĕrăției séle, și bine-cuvĕntarea patriarchală să o primiască de la Biserica Romană, de la scaunul apostolicu, de la Întâiul Apostolilor Petru și de la prea Sântul Părintele nostru Papa universalu, Inocentiu al III; și ori-cui se va da și conceda de Domnul Papa bine-cuvĕntarea patriarchală și ordinul împĕrăției mele Tri (Tur) nova, de a face și consacra Archiepiscopi, Metropoliți și Episcopi și celelalte servicii eclesiastice sacramentale, le îngăduesce împĕrăția mea, ca acele să aibă puterea cea mai întinsă în totu ținutul și părțile împĕrăției mele. Căci eca toți cei ai întregului meu imperiu și ținută, și patriarchul metropolitanu, Episcopii și Archiepiscopii și toți preuții să fie supuși Bisericei Romane, și să țină legea, usanțele și prescripțiunile, ce le-au ținutu cei de bună memorie Imperatori ai întregei Bulgarii și Blacii, acei veki predecesori ai noștri. imitându și noi faptele lor în același modu. Așa dĕr împĕrăția mea subsemnézĕ spre siguranță chrisovul seu. că nici-o-dată de la Biserica romană, de la scaunul apostolicu și de la Întâiul Apostolilor Petru nu va cădea, adecă, nici însu-și împĕrăția mea, și nici se voru despărți alți Principi ai împĕrăției mele, dĕr voiu fi, ca fiiul celu klematu și iubitu al scaunului prea sântu și apostolicu Romanu, al Întâiului Apostolilor Petru. Și de aici înainte ori-ce țerĭ va câșciga împĕrăția mea de la creștini séu păgâni, vor fi sub puterea și stăpânirea același prea sânte Biserici Romane și scaunu apostolicu. Și pentru ca chrisovul acesta al împĕrăției

gia sa, şi l-a şi proclamatŭ de Rege în ţioa de 8 Noembrie 1204, (1) iar pre Archiepiscopul l-a confirmatŭ în rangul de Primatŭ şi nu Patriarchŭ. ţicênd, că: «Primas et Patriarcha pene penitus idem sonat.=Primatŭ şi Patriarchŭ însemnă mai tot acelaşi lucru (2)» şi l-a proclamatŭ Primatŭ în ţioa de 7 Noemvrie (3). Şi trămiţêndu-i tóte insigniile, acordate de Biserica papală prelaţilor supremi, ea l-a permisŭ, ca să pórte şi toogul archipăstoralŭ, ce nu este în usul Bisericei papale, şi dupre usul Patriarchilor Bisericei ortodocse, Archiepiscopul Bisericei Românо-Bulgare putea să fie precedatŭ de s-ta cruce în momentele, când mergea (4). Papa de asemine acorda Archiepiscopului Bisericei Românо-Bulgare, de a mirui şi incorona pre Regii Românо-Bulgari şi de a sânţi s-lŭ Mirŭ; iar ce se atinge de alegerea din viitorŭ a Archiepiscopilor Bisericei Românо-Bulgare, Papa stabilesce, ca ei să fie aleşi şi sânţiţi de Metropoliţii şi Episcopii Regatului, iar paliul îlu vorŭ primi dela Roma, cu care ocasiune ei trebue să depuie jurământul de credinţă către scaunul romanŭ (5).

Cu modul acesta noi vedemu, că din corespundenţa, petrecută între Ioniţă şi Papa Inocentiu III-le, unirea Bisericei Românо-Bul-

(1) Mygne Patrol. T. CCXV, pag. 280, şi 554.

(2) Ibid. pag 281.

(3) Ibid. pag. 554.

(4) Mygne Patrol. T. CCXV. pag. 282 şi 286.

(5) ibidem pag. 281. Aici este locul propriu, ca să atragemu atenţiunea lectorilor noştri asupra unor fapte istorice petrecute cu acés'a ocasiune între Papa, Ioniţă, şi Archiepiscopul Bisericei Românо-Bulgare. Ioniţă cere de la Papa confirmarea titlului de Imperatorŭ, Archiepiscopul se consideră pre sine de Patriarchŭ, ţicêndu-i într'o epistolă către Papa, că Legatul : «portavit universam plenitudinem patriarchalis dignitatis = a adus (lui) tótă plenitudinea demnităţei patriarchale (Mygne Patrol. T. CCXV pag. 554), iar Papa cu tóte aceste pretenţiuni rădica pre Ioniţă la rangul de Rege, iar pre Archiepiscopŭ la celŭ de primatŭ. Şi cu tóte aceste noi trebue să scimŭ, că cu tótă buna-voinţă, ce ar fi pututŭ să aibă Papa Inocentiu III-le, el nu putea să implinéscă cererile Suveranului Românо-Bulgarilor. Dupre teoriile creştine de atunci, desvoltate mai ales la Apusŭ, nu putea să esiste, de cât unŭ singurŭ Imperatorŭ creştinŭ şi unŭ singurŭ patriarchŭ. Pênă la dishinarea Bisericilor titlul legalŭ de Imperatorŭ îlŭ avea numai Imperatorii Bizantini, iar dupe acésta a trecutŭ la Imperatorii germani, pre care îlŭ păstrézä şi pene astă-di în persona Imperatorului Austriei. Dupre teoria dreptului canonicŭ al Bisericei papale titlul de patriarchŭ, forĕ a fi pronunţatŭ, este conservatŭ de Papii Romei, şi neconcedatŭ nici unui Episcopŭ. Eca cuvintele pentru care noi observămŭ, că în acestă corespundenţă Papa seţine anume de unŭ şirŭ de titluri, forĕ a-le atinge cât de puţin pre cele cerute Românо-Bulgari.

Patriarchul seŭ, ca nu in absența lui să rĕmânĕ Biserica acésta fŏrĕ de păstorŭ, și cu modul acesta sânțirea Bisericeĭ să rĕmânĕ necomplectă, iar pĕcatul să cadĕ asupra Sânțieĭ tĕle; încă ne rugămŭ Sânțieĭ tele, ca in s-ta Biserică a orașuluĭ Tûrnova, cu bine-cuvĕntarea Sânțieĭ tĕle, săse sânțiascŏ Mirŭ pentru botezul crestinilor; căcĭ o spunemŭ Sânțieĭ tĕle, in dată ce se va sci in Constantinopolŭ, că noĭ amŭ primitŭ bine-cuvĕntarea dela Sânția ta, atuncĭ n'aŭ să ni mai dea noĭ Mirŭ » (1). Tot in acestă epistolă sûntŭ cuprinse și rugămintele pentru insigniile imperiale, despre care noĭ am vorbitŭ maĭ sus.

Archiepiscopul Vasilie trămite și el prin epistola sa Papeĭ maĭ tot-acelĕșĭ rugămințĭ, ca și Ioniță, iar pentru Biserica Romano-Bulgară el cere, ca Papa să complecteze lucrul, începutŭ cu dinsul, adecă să-lu face Patriarchŭ, și despre s-tul Mirŭ eca cum se esprimă: « Nu avemŭ s-tu Mirŭ; noĭ l-amŭ primitŭ de la Greci, dar eĭ ne urĕscŭ pre noĭ, ca și pre voĭ; și acum veți, Domnul meu, totul a rĕmasŭ asupra sânțieĭ tĕle, și tu acum trebue să facĭ totul și să ne invețĭ pre noĭ a sânți s-lŭ Mirŭ, și a boteza pre poporŭ, ca nu poporul să rĕmânĕ fŏrĕ de s-tul Mirŭ și tot-a-dată cu pĕcatŭ. » (2).

In urmarea acestor rugămințĭ ale Regeluĭ și ale Archiepiscopuluĭ Bisericeĭ Romano-Bulgare, Papa Inocentiu III trămite pre marele Legatŭ, promisŭ in corespundența cu Ioniță, pre cardinalul dintre presviterĭ—Leŭ, carele, reținutŭ fiind in Ungaria de cătrĕ Rege, a pututŭ să ajungĕ in Tûrnova numaĭ pre la Octomvrie 1204. Acestŭ legatŭ mare al papeĭ a adusŭ luĭ Ioniță tóte insigniile și decretul de Rege al Romano-Bulgarilor, precum și dreptul, de a bate monedă cu efi-

(1) Vedĭ locul citatŭ maĭ sus și Golubinski opera citată pag. 270.

(2) Migne Patrol. T. CCXV. pag. 293. Despre sânțirea S-tuluĭ Mirŭ lectoriĭ noștri trebue să cunóscă, că scaunele patriarchale încă de multă aŭ reținutŭ acestŭ dreptŭ esclusivamințe pentru sine, ca unu semnŭ vedutŭ al dependințeĭ Bisericilor de tronurile patriarchale. In Biserica papală sânțirea s-luĭ Mirŭ s'a ținutŭ, ca unŭ dreptŭ esclusivŭ al Bisericeĭ din Roma; iar in cea ortodocsă dreptul, de a sânți s-tu Mirŭ, a trecutŭ cu timpul, cam fŏrĕ de permisiunea espresă a Patriarchilor, la Biserica rusésca și cea a Eladeĭ. Vorbind canonicesce, fie-care Biserică autocefală are dreptul, de a sânți s-lu Mirŭ, iar avênd in vedere unul și tendințele Bisericeĭ papale, Ioniță și cu Archiepiscopul Vasilie aŭ căpătatŭ dreptul de a sânți sântul Mirŭ numaĭ pentru tómă, de a nu se reîntórce la Biserica din Constantinopolŭ.

A treia carte Pastorală a prè sănțieĭ Sale, Părintelui Episcopŭ alŭ Eparchieĭ Argeșuluĭ D. D. Ghenadie 1876 Decembre 15.

GHENADE

CU MILA LUĬ DUMNEDEŬ

EPISCOP AL EPARCHIEĬ ARGEȘIU

Prea Cuviosilor Archimandriți, Stareți și Staricĕ, Cucernicilor Protoieregĭ și Preoți și voue iubiților noștri fiĭ sufletești aĭ Eparchieĭ Nóstre.—Dar și pace vonĕ de la Dumnedeŭ Tatăl și Domnul nostru Iisus Hristos, iar de la smerenia nóstră Arhierescă bine-cuventare.

Când tunul bubue la hotare și sabia otomanilor amenință națiunea Romănă; când în nișce împrejurări atât de grele, fiĭ patrieĭ având în cap pe prea Iubitul nostru Suveran Carol I, se luptă cu vitejie pentru a recâștiga independința și vechile drepturĭ străbune, pentru cari, unii din ilustriĭ noștriĭ Domnĭ aŭ perit pe câmpul glorios al luptelĭ, iar alțiĭ aŭ eșit triumfătorĭ, umilind semiluna; când toți Româniĭ de la o margine a Țerreĭ și până la cea laltă, și când chiar cei de peste hotare, bărbați și femeĭ vin cu toțiĭ a depune tot ce le stau prin putință pentru a susține și a încuraja pe braviĭ noștriĭ ostași; când Țerra în nișce asemenea evenimente, ce din moment în moment se agravédă, are necessitate de un concursŭ general, spre a contribui fie care în marginile posibile și în specie cu ceia ce datoriele sacre ale iubireĭ de Patrie îĭ impune; când clerul care, în toțĭ timpiĭ și în tóte evenimentele Țerreĭ aŭ luat parte la tote desastrele eĭ, dându-ĭ concursul seŭ, prin mediloacele de care dispunea, cum putem rămânea astădĭ maĭ puțin simțitorĭ la vocea scumpeĭ nóstre Patriĭ?

Anima mi se sfâșie de durere; dară o speranță în Dumnedeŭ, ne umple de bucurie că vomŭ fi învingătorĭ. Misterele înaltei Provedințe, ne arrétă în destulŭ cum prea Înaltul și mult milostivul nostru Creator, în nemărginita Sa bună voință, inspirând mărinimosul sufflet aĭ Majestățeĭ sélle Imperatorul tuturor Rosielor, Alexandru II l'a făcut să fie sprijinul Ortodoxieĭ, în contra Otomanilor, care în

gare cu cea papală s'a efectuatŭ la anul 1204. Tot-o-dată trebue să mai adăugimŭ, că datele istorice, menționate mai sus, ni arată, că **unirea Bisericei Românо-Bulgare cu cea papală s'a efectuatŭ numai în modŭ administrativŭ**, *fără ca să se dică unŭ singurŭ cuvêntŭ și despre unirea dogmatică și cea ceremonială.*

ARCH. **Genadie Enacénu.**

(Va urma)

VORBIRILE
PREOTULUI DE SAT CATRE POPORANII SEI

XVII-ca VORBIRE
LA DIUA SFANTULUI NICOLAE

Dis'a Domnul: am şi alte oi car nu sunt din staulul acesta şi pre acelea mi se cade a le aduce. (Ioan 10, 16)

Fraţilorŭ!

Domnul nostru Iisus Christos se numeşce pre Sine Păstor; iar oi numeşce El pre toţi ómenii in genere. Pre unii din ómenî El 'i numeşce oile sêle, oile turmei sêle ale staulului sĕŭ, iar pre alţii, oi streine, care nu fac parte din staulul Seŭ.

Si care sĕ fie acele oi pe care Christos le numeşce streine de staulul seŭ, adecă de sfânta Biserică? Acestia sunt, fraţilor, acei ómeni, carî nu sciŭ pre Iisus Christos, saŭ carii şi dêca şciŭ, dĕr prin multele lor nelegiuiri se depărtedă de dênsul.

Acum sĕ ne întórcem la sine şi să vedem, în care numĕr suntem prenumeraţi: între adevĕrtele oi ale turmei lui Christos, între acelea, pre care El le numesce că sunt ale sêle, saŭ în numĕrul acelora, pre care El le numeşce streine şi pre carii voeşce sĕ le aducă la Sine?

Sĕ nu vĕ grăbiţi, fraţilor, de a da hotărîrea vóstră. Aduceţi-vĕ aminte, cum că Domnul cunósce pre oile Sêle. Va'sĕ dică, cela-ce nu ţine de turma sea, acela nu póte

totŭ timpul a persecutat'o, şi cum armatele séle luptă astăḑi în unire cu armata Rmână pe acelaşŭ câmp şi pentru acelaşŭ scop de a libera poporaţiunile creştine de sub jugul păgânilor şi ale lăsa să se închine în linişte către cel a tot Putinte, în Biserica întemeiata de Mântuitorul nostru Iisus Hristosŭ.

Pentru aceste sentimente religióse, ce credem că Prea-Cuviosia şi Cucernia-Vóstră le împărtăşiţi ca şi Noi, vŭ scriem ca pe dată, dupe priimirea aceştia, se faceţi a se respândi acestă Circulară către toţi preoţii din acele plăşi spre a cunóşte, că tot acum vĕḑend, că cassa Statului sĕ găseşte în nevoe de mediloce spre a susţine brava armată Română ce luptă dincolo de Dunăre, Noi am şi luat cuvenitele dispositiuni întru acésta încă de la 7 curent prin formarea unui Comitet sub Preşedinţia Nóstră compus din preoţi şi alte persóne onorabile din Oraşiul Piteşci , pentru care dér am format două rânduri de liste unele pentru adjutorul cumpărări de arme şi altele pentru soldaţii răniţi.

In nişte asemenea evenimente grave, urmĕḑă dér a propaga către toţi fii Patriei de a d'a fie care adjutorul possibil către fraţii noştrii ostaşi, carii s'aŭ decis a'şi sacrifica viaţa şi sângele lor pentru mântuirea Patriei, şi a face tot de uă dată ca la tóte bisericile se se pue la tóte serviciurile bisericeşci ḑiua şi nóptea, rugăciunile câte se prevĕḑ în Liturgia la assemenea cazuri , făcênd şi privegheri, mai cu sémă pe la Monastiri şi schituri, dupe cum v'am ordonat şi prin precedenta Nóstre Carte pastorale, ca împreună cu toţi Clericii din acéstă de Dumneḑeŭ păzită Eparchia însocindu-ne şi toţi fii noştrii spirituali, sĕ ne ridicăm ca uă singură voce călduróşă şi cu lacrămi ferbinţi, se ne rugăm Domnului Dumneḑeului părinţilorŭ noştrii a ne ajuta şi acum se fim salvaţi de inemicul nostru Secular şi a ne păstra în nestrămutata credinţiă a fericiţilor noştri străbuni, în care vom şi muri pentru dragestea şi credinţia în Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, al cărui Dar sĕ fie cu voi cu toţii amin.

(Semnat) † **Ghenadie. Argeşiu.**

(Semnat) **Directore N Protopopescu**

1877 Sept. 12 Pentru conformitate.

N Z. Capita novitz

Christos; ş'apoi? Acésta este fórte puţin, ca să putem fi turma lui Christos. Ascultaţi şi mai mult nimic! Nu, ci tu fă acea ce ai audit, ce ai învĕţat; iată când tu te poţi numi adevĕrat următor al lui Christos, fiiu al Bisericii Lui Christos. Dĕr óre împlinim noi acea ce ne învĕţă Cuvêntul lui Dumnedeu? Nu! ni s'a spus, cum că acésta nu este bine a face, este pĕcat, iar noi facem ce vrem, şi nu acea ce ne învĕţă Cuvêntul lui D-dĕu. «Oile ascultă glasul Păstorului şi merg după Dinsul». Şi noi auḑim, — dĕr óre unde mergem noi? Păstorul ne chiamă aici — în biserică, iar noi ne ducem în casa cea de petrecere! Păstorul ne chiamă sĕ ne rugăm, iar noi mergem sĕ bem, saŭ sĕ dormim; Păstorul ne chiamă-sĕ ne pocăim, iar noi tot mereŭ greşim; Păstorul, ne chiamă în raiŭ, iar noi — ei bine, fraţilor ce facem?... ecă mergem în iad! . . . Şi aşa, noi saŭ că nimic nu auḑim, s'aŭ că de şi auḑim glasul Păstorului şi al Domnului nostru I. Christos, dĕr nu împlinim poruncile Lui, nu urmăm Lui, — şi ast-fel făcênd, mai putem noi óre sĕ ne numim oi ale turmei lui Christos? Nu. Va sĕ ḑică că noi suntem din numĕrul celor l-alte oi streine!

Cum se póte acésta veţi ḑice voi? noi credem în Christos şi tot-d'a-una ne rugăm Lui, şi cu tóte astea adevĕrul este, că noi nu facem parte din oile turmei lui? Ei, ş'apoi dĕca credem? Cu atât mai reŭ, că noi scimŭ, dĕr nu împlinim. Pentru acela care nu şcie este mai uşor! Eŭ sunt Păstorul, ḑice Mântuitorul, şi cunosc pre oile Mele; şi oile Mele mĕ cunosc pre Mine, şi glasul Meŭ ascultă, şi mergênd la păşune, ele vin după Mine; iar acelea, care nu mĕ ascultă pre Mine; nici nu vin după Mine, ele nu sunt ale Mele, acestea sunt alte oi, care nu fac parte din staulul Meŭ»! Cu atât mai reŭ pentru noi, că noi şcim pre cine sĕ ascultăm, după cine sĕ urmăm, dĕr nu voim nici să ascultăm, nici să-l urmăm. Noi purtăm numele lui Christos, ne numim creştini, s'ar părea c'ar trebui sĕ fim ai

dice, că este părtaş el: înaintea lui Dumnedeŭ nu putem spune ne adevĕr; El scie tóte. Nu vĕ grăbiţi cu hotărîrea. Dumnedeŭ dice: «cunosc pre ale Mele» şi mai adăogă: «şi sunt cunoscut de ale Mele». Va să dică tu faci parte din turma lui Christos, apoi trebue să sciĭ pre Christos «Eŭ sunt păstorul, dice Domnul,—Eu cunosc şi şciŭ oile Mele. Eu nu cruţ nimic pentru ele—şi sufletul Meŭ 'mi puĭ pentru aceste oĭ; iar acelea, care mĕ şciŭ pre Mine, ascultă glasul meŭ şi urmedă Mie, — acestia sunt oile staulului meŭ, acestia sunt turma mea!» Va să dică că, aceea carii fac parte din turma lui Christos, toţi ei sunt detorĭ să asculte glasul Păstorului, adecă, Dumnedeasca Lui învĕţătură şi să urmedze după Păstor, adecă să facă poruncile Lui.

Dĕr óre ascultăm noi glasul Păstorului —glasul Domnului nostru Iisus Christos? Vaĭ, fraţilor, cine dintre noi se póte lăuda că face acésta? Unde dĕr mai cu osebire se póte audĭ glasul Domnului? El se aude în tot locul: dĕr mai cu osebire în biserică. Biserica este, fraţilor, casa de rugăciune, biserica este scóla credinţeĭ în Dumnedeŭ. Aci se citesce cuvêntul lui Dumnedeu, aci se cântă sfintele cântărĭ, aci se săvêrşesc sfintele taine, care hrănesc sufletul nostru şi 'lŭ unesc în mod nevĕdut cu Dumnedeu. Eĭ bine, fraţilor, eu vĕ întreb, spuneţi singuri voi, adese-orĭ visitaţi voi biserica lui Dumnedeŭ? puteţi voi să dicĕţi că o visitaţi des? Nu se întêmplă óre că voi visitaţi mai des alte case, care d'a dreptul sunt contrarii caseĭ lui Dumnedeu, casele de petrecere şi ale neunireĭ? Dĕr şi dĕca se întêmplă, de vine cine-va la biserică, apoi óre ascultă acela ce va? Póte că numaĭ «Dómne miluesce» saŭ «dă Dómne!» Iar alţiĭ nicĭ acestea; Dumnedeŭ ştie cu ce se ocupă ei, pentru ce vin ei în sfânta Biserică!

Derşĕ dicem, că noi suntem cu luare aminte la cuvêntul lui Dumnedeu —la cuvêntul Păstorului nostru Iisus

ne bucurăm în ḑiua Naşteri lui Christos? . . Despre ce alt sĕ ne bucurăm, dĕca nu de naşterea Mântuitorului nostru! . . Eŭ vĕḑ, că şi pre feţele vóstre se vede bucuria serbăreĭ Domnului. Si despre ce aşĭ putea eŭ sĕ vorbesc cu voi astă-ḑi, dĕca nu despre acea bucurie, de care este plin tot sulletul nostru, — despre ce, dĕca nu despre naşterea Domnului Iisus Christos, Mântuitorul nostru!

Stiţi voĭ óre undes'a născut Christos, şi cine a a flat întĕiŭ despre naşterea Lui, şi a venit des'a închinat Lui? — Sĕ înţelege, că voĭ trebue sĕ ştiţi acésta; dĕr pentru că acésta este ce va de bucurie şi de veselie, apoĭ cât de mult aĭ vorbi ş'aĭ spune, cu atât mai mult iţi tot vine sĕ vorbeşti şi sĕ tot spui!

Domnul nostru Iisus Christos, Dumneḑeŭ adevĕrat şi fiiŭ al lui Dumneḑeŭ, născut din Tatăl mai 'nainte de veci, pentru mântuirea nóstră vine pre pământ şi se naşte ca om. Dĕr din cine se naşte El óre? — Ne înţelepţii Iudeĭ işi închipuiaŭ, şi chiar şi acum işi închipuesc, că Christos Dumneḑeŭ va veni cu mare slavă, cu tótă pompa împĕrătéscă. Dĕr El — Milostivul, nu face aşa: El şi alege de mamă a Sa pe prea curata fecióră Maria, care de si era deném împĕrătesc, dĕr era săracă, smerită, şi care negândindu se despre nemul seŭ împărătesc, se slinţise pre sine la slujba lui Dumneḑeŭ şi se petrécă *viaţa* in curăţenie. Acéstă fecióră curată şi neprihanită era logodită cu Iosif — un bătrĕn cinstit, nu dóră pentru ca se-i fie barbatul eĭ, ci pentru că sĕ păḑéscă fecioriea eĭ, sĕ ingrijéscă de dénsa si să o ajute ca să-şi împlinéscă făgăduinţa ce dedese — sĕ slujéscă lui Dumneḑeŭ. Dĕr cine era acest Iosif? Iaca un timplar simplu — care lucra timplăria. Iată pre cine alege Dumneḑeŭ de mamă a sa şi ca tată, care sĕ îngrijéscă de El. Iată din cine a voit El se ia trup omenesc! — Ast fel, fraţilor, înaintea lui Dumneḑeŭ n'aŭ însemnătate numele şi averea, ele n'atrag asupră-le buna lui voire. Simplitatea, blăndeţea şi sinere-

Lui, dér un singur lucru, noi suntem alte oi, care ascultăm altglas—îndemnurile celui viclén, care stă departe de Păstorul, care stă în răspêntiile pĕcatelor şi fără de legilor!

Cum trebue dér sĕ fim?

«Am şi alte oi, care nu sunt din staulul acesta, şi pre acelea mi se cade ale aduce» — ḑice Domnul. Auḑiţi, auḑiţi voi, fraţilor! Am alte oi, pre care trebue sĕ le aduc, ḑice Domnul. Va sĕ ḑicĕ, că şi pre noi nu ne-a lăpădat Dumnedeescul Păstor, şi pre noi El ne caută, voesce ca să ne aducĕ la Sine, sĕ ne facĕ oi adevĕrate ale turmei Sale: numai noi sĕ nu fugim de Dênsul. Bunul nostru Păstor ne chiamă pre nume, — sĕ respundem la acéstă chiemare mântuitóre; Păstorul ne deschide uşa, — sĕ ne grăbim dér sĕ intrăm în staulul Lui; Păstorul ne propune o bună păşune, împodobită cu florile faptelor bune, — sĕ urmăm dér Lui, sĕ fim aprópe de dênsul! Sĕ uităm staulul pĕcatului, hrana mulţumirilor pĕmêntesci, streinul glasul al vrăjmaşului mântuirei nóstre. Sĕ mergem după Păstorul nostru, după Domnul nostru Iisus Christos!

Dómne Iisuse Christóse, adevĕratul nostru Păstor! noi suntem alte oi, noi fugim de mântuitorul tĕu Staulu!... chiamă-ne la Tine! bine-voesce sĕ fim şi noi adevĕrate oi ale turmei tale!

Iar tu Mare archiereu al lui Christos Nicolae, care ai păstorit cu vrednicie turma ce ţi s'a încredinţat ţie de Christos! ajută ne nouĕ celor ce serbăm pomenirea ta, prin mijlocirea ta cea mântuitóre către D-ḑeu, ca sĕ fim o singură turmă a unui singur Păstor, a Domnului nostru Iisus Christos! Amin.

Preot. Sp. Badescu

XVIII-a VORBIRE

LA NASCEREA LUI CHRISTOS

Fraţilor!

Inima mea fiind veselă şi voiósă astă-ḑi vĕ urĕză dér şi vouĕ veselie şi voe bună! Si cum s'ar putea óre sĕ nu

rit pre Sine Christos Domnul pentru noi, încă din cea mai fragetă pruncie El a inceput să sufere pentru noi... Aduce-ţi-vĕ aminte dic, că tóte acestea El le-a făcut din multa sa iubire pentru noi păcătoşii. Uitaţi-vĕ mai adeseori la icóna Naşterei Mântuitorului nostru şi — când vĕ va veni în minte gânduri rele, ca să vĕ daţi la tot felul de veselii — gândiţi-vĕ: Domnul nostru chiar din cea mai fragetă a sa copilărie suferă despreţul, sărăciea, se culcă în esle, şi tóte acestea pentru ca să ne scape din stăpênirea diavolului, iar noi de bună voea nóstră ne dăm Lui, vrênd să împlinim dorinţele pentecelui nostru! — Printre noi se găsesc ómeni săraci, carii nici că mai ştiu că este serbătóre, pe carii-i-a răpus cu totul sărăcia şi necadurile... Unii din aceştia ulte-se la icóna Naşterei lui Christos, şi aducă-şi aminte cum însu-şi Christos Domnul a suferit lipsa — aducĕ-şi aminte în sfêrşit, că tóte acestea El le-a suferit, pentru ca să ne facă fericiţi întru împărăţiea Sea cea cerească, aducă-şi aminte despre tóte aceştea, şi să cinstéscă cu bucurie prasnicul acesta.

Dér voi mai ascultaţi încă mai în colo despre aceea, cine mai întêiŭ a aflat despre Naşterea lui Christos. Ascultaţi cu luare aminte şi băgaţi de semă; căci aceea ce voi veţi auḑi, se potriveşte mai mult cu noi de cât cu alţii. Când Christos Domnul s'a născut şi a fost pus în esle, în acel timp, istoriseşte Evangelistul Luca, *păstorii se aflaŭ într'acelaşi loc priveghind şi păzind strĕja nóptea împrejurul turmelor lor. Si iată îngerul Domnului a stătut lângă dênşii, şi slava Domnului a strălucit împrejurul lor, şi s'a înfricoşat cu frică mare. Si le a ḑis lor îngerul nu vĕ temeţi: vestesc vouĕ bucurie mare, care va fi la tot norodul. Că s'a născut vouĕ astă-ḑi Mântuitor, carele este Christos Domnul, în cetatea lui David. Si acest semn va fi vouĕ: aflave-ţi unŭ*

nia inimei, viaţa cea sfântă şi curată — iată ce ne póte face plăcuţi Domnului Dumnedeu !

Unde s'a născut Domnul nostru Iisus Christos ? El, fraţilor, s'a născut în pesteră — într'o coşare de dobitóce Născut aci El a fost pus în eslea, din care mâncaŭ dobitócele. Iată cum s'a întêmplat şi cum ne istoriseşte nouă Sfânta Evangelie lucrul acesta : *că logodită fiind muma lui Maria cu Iosif, mai 'nainte d'a se aduna ei împreună, s'a aflat având în pântece din Duhul Sfânt.* (Mat. 1, 18). In timpul acesta *a eşit poruncă de la Cesarul August, să mergă tot norodul ca să se înscrie* (Luc. 2, 1). Atunci înscrierea nu se făcea precum se face astă di la locul acela, unde trăeşte fie-care, ci trebuia să se ducă fie care om în acel oraş, din care făcea parte după nemul şi seminţia lui, ca sé se înscrie *şi se duceaŭ toţi să se înscrie*, istoriseşte Sfântul Evangelist, *fie-care în oraşul seŭ. Si s'a suit şi Iosif din Galileea, din cetatea Nazaretului la Iudeea în cetatea lui David, care se chiamă Vithleem* (Luc. 2, 3, 4). Vithleemul — era un orăşel mic în apropiere de Ierusalim, orăşel mic, dêr în care se adunase mulţime multă de norod, cu acea împrejurare a înscrierei. Acela, care era avut şi cu nume mare, găsia lesne gasdă de găsduit ; iar cel ce era sărac — se adăpostia şi el, unde putea. Voiştiţi acum că Iosif — era în aparenţă tată al lui Iisus Christos şi Maria adevĕrata mamă a Lui,— eraŭ Săraci şi fără nume mare, pentru aceea s'aŭ adăpostit şi ei unde aŭ putut, în apropiere de oraş, într'o peşteră. *Si a fost când ei se aflaŭ acolo*, ţice Evangelistul Luca, *s'a umplut ţilele ei să nască, şi a născut pre fiiul cel întêiŭ născut, şi 'l-aŭ înfăşat pre Dênsul, şi 'l aŭ pus în esle, pentru că nu avea ei loc în casă.*

Si aşa Domnul nostru Iisus Christos, Impĕratul cerului şi al pământului se naşce în peşteră şi înfăşat în scutece, se odihneşte în esle ! . . .

Gândiţi-vĕ mai adese-orî, fraţilor, la acea, cum s'a sme-

descoperitu pruncilor,—pruncilor pentru simplitatea inimei, pentru increderea în cei ce sunt mai mari de cât denşii, pentru supunerea, cu care ei împlinesc tóte câte li se póruncesc lor.—Iată fraţilor, cum erau păstorii Vithleemului, şi iată pentru ce ei au fost cei dintêiu, carii s'au învrednicitu sĕ audă vestea cea de bucurie a naşterei Mântuitorului.—Fraţilor! voi, dupĕ felul vostru, dupĕ starea şi chemarea vóstră, vĕ asemănaţi fórte mult cu păstorii Vithleemului, despre carî ne este vorba nóstră acum. Nu a rare-orî vi se împută, că voi nu ştiţi nimic; simplitatea vóstră în vorbire şi în viaţă nu a rare-orî slujeşte spre împutarea vóstră. Voi singuri v'aţi deprins sĕ diceţi despre voi înşi-vĕ: « noi nu ştim nimic». Nu vĕ luaţi asupră-vĕ acĕstă împutare şi vorbire de reu. Nu! din protivĕ sĕ ştiţi, că smerenia şi simplitatea inimei,—fie acestea nu mai adevĕrate, şi împreună cu acestea să aveţi şi ascultarea şi supunerea Cuvêntului lui Dumneḑeu, poruncilor sfintei Biserici şi îndatoririlor stăpânirei,—şiele vor-fi vĕḑute ca fapte bune pentru voi, prin care voi cu osebire veţi putea să plăceţi Domnului Dumneḑeu. *Spre cine voiu căuta*, ḑice însuşi Domnnul, *fără numai spre cel smerit şi blând şi carele tremură de cuvintele Mele.* (Isaiea 66, 2)?

Sfântul Evangelist Luca vorbind mai încolo despre păstorî ḑice, ca ei în timpul acela, când s'a născut Christos, se aflaŭ *priveghind şi păḑind straja nopţei împrejurul turmelor.* — Iată al doilea ce trebueşte să mai băgaţi de sĕmă pentru voi în păstorii Vithleemului. Mântuitorul nostru s'a născut nóptea. Toţi câţi se aflaŭ în oraş dormiaŭ. Priveghiaŭ numai îngerii, carii se miraŭ de taina naşterei celei prea mărite, priveghiaŭ şi păstorii carii cu supunere îşi împliniaŭ datoriea lor: *priveghiaŭ şi păḑiaŭ strĕja nóptea împrejurul turmelor lor.* Fraţilor! fie care dintre noi are o datorie óre care de împlinit. Omul pentru aceea se şi naşte, ca, împlinind în a-

prunc înfășat, culcatŭ în esle. Și îndată s'a făcut împreună cu îngerul mulțime de oște cerească lăudând pre Dumnedeŭ și dicend: Mărire lui Dumnedeŭ întru cei de sus, și pre pământ pace, între ómeni bună voire. Și a fost déca s'a dus de la dênșii îngerii la cer, și ómenii păstori, aŭ dis unii către alții: să mergem dér pênă la Vithleem și sĕvedem cuvêntul acesta, ce s'a făcut, care-le Domnul 'l-a arĕtat nouĕ. Și aŭ venit de grabă, și aŭ aflat pre Maria și pre Iosif, și pruncul culcat în esle. Și vĕdénd aŭ cunoscut chiar pentru graiul ce se grăise lor de pruncul acesta. Și toți carii aŭțise sĕ minuna de cele ce dișese păstorii către dênșii.

Și într'adevĕr, fraților, minunate și prea mărite sunt lucrurile Domnului! În Vithleem se afla atunci mulțime multă de norod. Se înțelege, că printre acești ómeni erau mulți înțelepți și vestiți, erau cărturari și fariseii. Dér óre pentru ce Christos n'a voit sĕ le descopere lor întruparea sa? Cu ce acești păstori săraci aŭ meritat întîietatea, că întîiŭ lor li s'a dat de știre despre nașterea lui Christos, sĕ vĕdă și sĕ audă bucuria mulțimei de oștiri cerești, carii cântaŭ mărire întru cei de sus lui Dumnedeŭ, și pre pământ pace, între ómeni bună voire? — Mulți înțelepți se aflaŭ atunci în Iudeea, dér ei erau înțelepți pentru sine, iar nu și pentru Dumnedeŭ: ei tĕlcuiaŭ cuvêntul lui Dumnedeŭ dupĕ voea lor, poruncile lui Dumnedeŭ le împliniaŭ dupĕ voea lor, și chiar se lăudaŭ cu neînțelépta lor înțelepciune, iar aceea ce le dișese Dumnedeŭ prin, prorocul seŭ uitaŭ: *perde voiŭ înțelepciunea celor înțelepți și priceperea celor pricepuți voiŭ ascunde.* (Isaiea 29, 14). Păstorii din Vithleem nu erau ast-fel! Ei nu se gândiaŭ despre mintea lor, ei cu simplitatea inimi ascultaŭ Cuvêntul lui Dumnedeŭ, cu tot sufletul lor se siliaŭ să împlinéscă aceea, ce audiseră pentru aceea s'a și împlinit cu ei cuvêntul Domnului: că aceea ce a ascuns de la cei înțelepți și pricepuți aŭ

adunaţi aci, şi mĕ gĕndesc : nu, enoriaşii mei nu se pot asemĕna cu păstorii Vithleemului ! Si iată că aud pre lângă biserică o căruţă, apoi alta şi mai multe. Unde óre s'ar fi grăbind ei de se duc pre lângă biserică, în timpul slujbei lui Dumnedeu ? Si mi se réspunde că se duc în satul vecin : căci acolo se face sborŭ ! Se nu gândiţi, fraţilor, că eŭ vĕ opresc cu desĕvĕrşire acésta. Nu ! şi acésta este un lucru de trebuinţă. Dĕr spuneţi voi înşivĕ : ce nu s'ar putea óre, ca să vĕ duceţi acolo, dĕca aveţi trebuinţă, si dupĕ săvĕrşirea sfintei slujbe în biserică ? Si pentru ce vĕ duceţi voi acolo familii întregi, în loc d'ase duce numai unul singur dintr'o familie? . . . Iată dĕr pentru ce une-ori biserica este cu totul deşértă, pustie ! Nu, eu fără-şi mai dic, enoriaşii mei nu semănă cu păstorii Vithleemului ! — Nu arare ori, tată ce se mai întêmplă : sĕvĕrşind eŭ sfânta slujbă în biserică şi întorcĕndu-mĕ a casă, aud — într'un loc se aude ciocănind : óre cine lucrédă ce va, într'alt loc — se aude scârţiind rótele : óre cine vine cu carul cu grâu saŭ cu alt ce-va de la câmp : nu arare-ori mai vedi pre altul, care face ce-va în curte saŭ în bătătura casei sale. Toţi aceştiea nici că s'aŭ gândit la aceea, ca să se asemene păstorilor, carii se grăbiaŭ sĕ mérgă ca sĕ se închine Mântuitorului Christos ! Ce ? nu care cum-va să gândesc, că într'un ces, hotărît de însuşi Dumnedeu pentru rugăciune, vor putea sĕ agoniséscă ce va mult pentru gospodăria lor prin rugăciune? Nu ! De nu va ţidi Domnul casa, indeşert se ostinesc cei-ce ţidesc — ţice sfânta Scriptură. Si aşea dĕca nu din iubirea către Dumnedeu, dĕca nu din recunoscinţa facerilor Lui de bine către tine, apoi barem pentru aceea, ca lucrul teŭ să mérgă cu sporire, să fi venit la Sfânta biserică ca să te rogi. Iată bubue Tunetul, sclipesce fulgerul — şi tótă averea ta, ca când n'ar-fi fost de când e lumea acésta ? . . .

Fraţilor ! astă-ţi este prasnic şi e prasnic mare. Eŭ nu

cestă lume o datorie óre care, chiar prin acésta să placă lui Dumneḑeŭ şi să capete fericirea cea vecinică întru împărăţiea cerurilor. Acolo Dumneḑeŭ nu va întreba: pentru ce óre n'ai fost avut, vestit şi slăvit între ómeni, ci va întreba: cum ţi-ai împlinit tu datoria ta, chiar păstor de ai fi fost? Împlinitu-o-ai tu óre cu oserdie, nu te-ai lenevit? Deca nu te-ai lenevit, apoi ostenitu-te-ai tu óre pentru aceea, ca să înlesneşti binele aprópelui tĕu, ca să placi lui Dumneḑeŭ, sau numai pentru aceea, ca să te înavuţeşti, nu prin fapte bune, ci ca să te făleşti şi să te mândreşti! Osteniţi-vĕ voi în afacerile vóstre ţărĕneşti, osteniţi-vĕ pre cât Dumneḑeŭ vĕ va da putere pentru slava lui Dumneḑeŭ, pentru folosul vostru şi al aprópelui, — şi voi prin acésta vĕ veţi asemăna păstorilor Vithleemului, şi veţi fi plăcuţi ca şi ei, Domnului celu ce s'a născut astă-ḑi. Încă: păstorii Vithleemului, auḑind de la Inger despre naşterea Mântuitorului, *aŭ venit* la Densul sĕ se închine *grăbindu se*, adecă s'au dus acolo, unde le arĕtase Ingerul Domnului, unde ei nădăjduiau sĕ vadă pe Mântuitorul, şi sĕ se închine Lui. Băgaţi de sémă, atunci era nópte, şi ei aveaŭ turmele lor la câmp, şi pre lângă acésta nu eraŭ în apropiere de oraş. Dar vestea despre naşterea Mântuitorului a fost pentru ei atât de veselă, dorinţa d'a se închina Lui mai curênd a fost într'însii atât de mare, în cât ei aŭ lăsat tóte, câte aveaŭ şi aŭ alergat. — Iată, dragii mei, încă o faptă frumósă din partea păstorilor Vithleemului. Aduceţi-vĕ aminte de dênsa şi o faceţi şi voi. Se întêmplă adese ori? — voi, ce greŭ îmi vine mie atunci! — se întêmplă, ḑic, că a venit un prasnic Domnesc, sau chiar şi Duminica, şi — iată că la biserică se face slujbă, Dumneḑeŭ aşteptă în biserică închinători stăruitori şi evlavioşi. . . Ci sunetul tocii şi al clopotelor se aude câte o dată ca într'o pustie óre care, şi biserica nóstră cât este ea de mică, este fórte largă! . . . Eŭ privesc atunci la puţinii ómeni

nu mânie pre Dumnedeŭ, nici cu fapta, nici cu cuvêntul, nici cu gândul, ci din protivă ca să placă Lui şi cu gândulŭ şi cu cuventul şi cu vieţa bună.

Un ast-fel de om este tot d'a-una şi intru tóte fericit înaintea lui Dumnedeŭ, şi a ómenilor şi singur în sine. Uitaţi-vĕ, vĕ rog la acel copaciŭ care creşte lângă ţermurile riurilor. El nu se va usca mai nainte de timp, precum se usucă copacii, carii stau pre munţi şi cu osebire pre locurile cele petróse şi fără de umedelă, frunda lui nu se usucă mai nainte de vreme: şi în fie-care vĕră el aduce róde cu indestulare dupo felul seŭ. Tot ast-fel şi omul religios, care iubeşte şi împlineşte legea lui Dumnedeŭ; intru tote lucrurile, el reuşeşte, pentru că lui îi ajută însuşi Dumnedeŭ, îl hrăneşte cu harul seŭ, îl întăreşte cu puterea sa, îl păzeşte cu îngrijirea sa cea părintéscă. Pentru omul cel religios în tot-d'a-una şi în tot locul este Domnul.

Nu este, fraţilor, tot ast-fel şi cu omul cel necurat la suflet, cu acei ómeni carii nu se tem de Dumnedeŭ şi despreţuesc sfânta Lui lege. Cei religioşi stau intru tărie şi nu se clătesc, fiind ei întăriţi de puterea lui Dumnedeŭ: iar cei necredincioşi sunt — ca praful, care-l sbulberă vêntul. Vieţa lor este necurată, pentru acea nu este pentru dênşii fericire, ei intru nimic nu înaintedă. Câte o dată Dumnedeŭ voeşte, ca să fie şi ei fericiţi, dér ei înşii perd fericirea lor prin îngrijirea lor cea de prisos, prin cârtirea lor, prin nemulţumirea lor; şi puţine, óre, sunt acele esemple, când fericirea lor, agonisită prin mari osteneli, se spulberă, ca praful, într'o clipire? Dér nenorocirea lor stă într'aceea, că pe ai-l-altă lume ei nu vor vedea fericirea. Vine mórtea, apoi sfârşitul lumii, diua cea mai de pre urmă a judecăţei lui Dumnedeŭ, şi cei necredincioşi nu vor putea să se îndrepteze la judecată; cugetul lor chiar îi va vĕdi la judecata lui Dumnedeŭ, în faţa tuturor ómenilor şi a îngerilor. La judecată ei

v'am vorbit despre tote acestea, ca să vĕ întristeţi; nimic să nu impedece bucuriea vóstră despre acestŭ praznicŭ Dumnedeesc. Dĕr voi să nu uitaţi aceea ce eŭ v'am vorbit despre naşterea Mântuitorului nostru şi despre păstorii Vithleemului, carii aŭ fost cei dintêiŭ închinători ai Lui. Să nu uitaţi, şi să dea Dumnedeŭ, ca noi cât de puţin măcar să ne asemănăm acestor păstori! Amin.

Prof. Sp. Badescu

XIX-a VORBIRE

LA INTEIUL PSALM

Fraţilor!

Fericit este omul acela, care nu umblă în sfatul necredincioşilor, şi nu cugetă ca să greşéscă cu dĕnşii împreună înaintea lui Dumnedeŭ şi se facĕ rĕŭ aprópelui seŭ. Fericit, este acela care fuge de adunarea cu ómeni răsvrătiţi, nu vorbeşte cu eĭ despre cele rele, nu merge pre acea cale a rasvrătirei cu dĕnşii, iar când cad în păcate nu remân nepocăiţi, ci îndată se curăţă de păcate prin spovedanie. Fericit este acela, care depărtându se de rĕŭ, din tot sufletul se lipeşce de legea Domnului, ascultă cu luare aminte Cuvêntul lui Dumnedeŭ, cu tótă inima sa se lipeşte de sfânta Evangelie, în tótă viaţa nu numai că se gândeşte la legea Domnului, ci din tóte puterile sele se sileşte să vieţuéscă precum porunceşte Dumnedeŭ în Sfânta Sa Scriptură. Este fericit, fraţilor, acela, care în tot-d'a-una şi în tot locul, diminéţa, la deşteptarea sa din somn, şi séra, înainte de culcare, — şi a casă în timpul de odihnă, şi în câmp în timpul lucrului, — şi tot-da-una şi în tot locul se gândeşte numai la aceea, ca să

iată ne acum c'am slăbit cu amêndouĕ acestea. Tóte câte mai'nainte înveselea inima omului bătrân, el nici că nu voește să privéscă. Ah! este îngrozitor de a și gândi, cât de repede trec anii noștri și ca furtuna trece. Anul trecut a perit cu sunet. Multe întêmplări s'a întêmplat ómenilor într'acest an, unora bine, altora reŭ. Dĕr noi or și cum ne urăm unii altora, ca anul noŭ să ne fie cu norocire și cu sănătate, de și noi nu știm, ce anume are să se întêmple cu noi în anul ce a sosit. Într'adevĕr, că noi nu știm, ce se va întîmpla cu noi — trăi-vom noi óre s'aŭ vom muri, fi-vom noi óre mai norociți în anul ce a sosit, saŭ mai nenorociți, mai cinstiți saŭ mai necinstiți.

Or și cum va fi el, saŭ bun saŭ reŭ, dĕr eŭ sunt gata să vĕ spun, cui va fi el bun și cui va fi reŭ. Predicerea mea este în scurt — pentru ómenii cei buni și anul noŭ va fi bun, iar pentru cei reĭ și el va fi reŭ. Si cum se póte petrece acésta, ascultați eŭ vĕ voi tĕlcui puțin acesta.

Pentru cei buni acestu an va fi bun; am spus că el va fi bun, de și s'ar întêmpla, ca să le vie vre-o nenorocire saŭ chiar și mórte: — cu dênșii va fi Dumnedĕu, iar cu Dumnedĕu în tot-d'a-una și pretutindeni este bine. Din protivĕ, cât de favorabil n'ar-fi el pentru omul reŭ, pentru el tot nu va fi bun: — pentru că el este departe de Dumnedĕu în care stă tot binele.

Omul bun viețuește cum voește Dumnedĕu, pentru aceea și résplata lui va fi mare în lumea cel-l-altă. Ce mai póte însemna dar pentru dênsul mórte? ce póte ca să însemnedze de cât odihna dupĕ atâtea osteneli pămênteșt? ce alt dĕca nu o chemare a lui Dumnedĕu pentru ca sĕ-l răsplătéscă pentru dênsele? Omul bun este avut— el împarte ce are cu sĕracii, dintre cei ce sunt în apropiere de el nu este nici flămînd, nici friguros. Este sărac, el nu cârtește. El 'și-aduce aminte de dreptul Iov, care ca și dênsul fiind în nenorocire strigă:

Domnul a dat, Domnul a luat. Fie așa precum voește

vor-fi despărţiţi din numărul celor drepţi şi aruncaţi în iad, în munci veĉnice. Rĕŭ pentru cei necredincioşi şi aici şi în vieaţa cea fiitóre!

Aduceţi-vĕ aminte, fraţilor, că Dumneḑeu ştie calea credincioşilor, vede faptele lor cele bune, gîndurile şi tóte scopurile lor. Pentru aceea, silindu-vĕ ca să împliniţi legea lui Dumneḑeŭ şi bine plăcênd Lui prin viaţa sfântă, nu vĕ descorajaţi, nu vĕ desnădăjduiţi, dĕca vĕ ajung nenorocirile, dĕca împlinirea legii este unită cu osteneli şi lipsă. Osteniţi-ve şi răbdaţi: Dumneḑeŭ vĕ vede sufletele vóstre şi ştie, când şi cum să vĕ răsplătéscă! Din protivă, să nu se bucure cei necredincioşi! Dumneḑeu vede inimele lor cele rele, ştie faptele lor cele rele, şi dĕca nu aci, apoi negreşit în vieaţa cea-l altă le va răsplăti şi va pedepsi pre toţi călcătorii legii Sale cei Sfinte. Rĕu va fi celor necredincioşi! Dumneḑeŭ să ne învrednicéscă pre noi toţi de veĉnica sa fericire împreună cu drepţii, şi să ne isbăvéscă de veĉnica peire, care aşteptă pre cei necredincioşi! Amin.

Preot: **Sp. Bădescu**

A XX-a VORBIRE

PENTRU CINE VA FI ANUL NOU BUN SI PENTRU CINE REU

Fraţilorŭ!

Iată că a mai trecut încă un an şi astă ḑi se începe altul noŭ. Dumneḑeule, cât de repede trec anii noştri. Trece ḑi dupĕ ḑi, lună dupĕ lună şi an dupĕ an. Multă vreme este óre de când noi, ăştiea bătrênii, eram tineri? Şi iată-ne acum uriţi şi neputincioşi. Multă vreme este óre de când noi eram tari cu trupul şi cu sufletul — şi

şi pre sine şi ḑiua nasterei sêle, se mănie pre toţi, pre toţi el pismueşte, la toţi el voeşte reul. Ei bine, fraţilor, ca ce fel de bine póte fi aci omului celui reŭ? eŭ vĕ întreb, ce bine póte fi aci pentru el? Vai! reu este ca să fie cine-va reu, reŭ, reu şi mai mult nimic de cât reu! Reu va fi pentru omul reŭ şi anul noŭ.

Pentru aceea dĕr eu vĕ ured din tot sufletul meu ca să fiţi buni, atunci şi anul noŭ va fi pentru voi bun. Eu vĕ prorocesc acésta cu tot curagiul meŭ şi prorociea mea va fi dreptă, care doresc, să nu se întemple cu voi spre reŭ in acest an. Amin.

Preot Sp Bădescu

La 30 Noembre, ora 5½ diminĕţa, încetându din vieţă prea Sânţitulŭ **Ghenadie, fostulu episcopu alu Eparchiei de Argeşiu**, în acelaşi ḑi spre sĕră a fostŭ dusŭ în biserica sântului Dimitrie, în curtea căreia a locuitŭ pênĕ în momentulŭ trecerei din vieţă, oficiându pró Sânţitulŭ archiereu Iosif Bobulescu.

Oficiulŭ de înmormêntare s'a celebratŭ la 2 Decembre. La 10 ore ante-meridiane pró sânţitulŭ Ghenadie, actualulŭ Episcopu alŭ eparchiei de Argeşu, pre Sânţitulŭ Calistŭ şi pre Sânţitulŭ Teodoritŭ au începutŭ oficiulŭ funerariŭ în susŭ numita biserică, în presenţa familiei repausatului, a membrilorŭ comitetului de la *jurnalul «Biserica ortodoxă Română»* şi a unui numerosŭ publicŭ. În penultima oficiului, Reverenţia sa, Archimandritulŭ Silvestru Bălănescu, membru alŭ comitetului jurnalului, şi directore alŭ Seminarului centralŭ din Bucuresci, a pronunţatŭ urmatorulŭ discursŭ:

El. Fie numele Domnului bine-cuvêntat de acum și până în vec. Liniștindu-se pre sine prin aceste, el în tot-d'a-una este liniștit, tot-d'a una este mulțumit, și unde este mulțumirea, acolo este și binele, acolo este și fericirea. Si pentru ce óre, se mulțumește cu înlesnire, primind tóte cu supunere? Pentru aceea, fraților, că Domnul Dumnedeŭ pentru supunerea lui îi trimite pacea și îndestularea în sufletul lui. Iată pentru ce și anul nou, eŭ ne fiind proroc, prorocesc cu tóte acestea că va fi bun pentru dênsul.

Nu pot făgădui dér an bun ómenilor reĭ. El nu va fi bun pentru dênșiĭ, ca pentru cei buni.

Si viața lor va fi tot așa, în cât mai bine ar muri, iar viind mórtea și mai reŭ pentru dênșiĭ. Nu înțadar dice duhul sfânt prin gura proroculuĭ Daniel: *mórtea păcătosului este cumplită*. Si cinstea dată omuluĭ reŭ numaĭ este cinste: acésta i va fi spre reŭ: —devenind mare, el va despreța pre cei micĭ și va uita pre cei marĭ. Astfel de om i se potrivește fórte bine numele de *batjocoritor*: el batjocorește. Batjocorește, batjocorește un astfel de om, până când chiar acésta a lui batjocoră îl sfărâmă în tocmaĭ ca și pre o bășică umflată. Anul nou nu póte fi bun pentru un astfel de om. Averea iară-și nu póte fi de folos pentru dênsul. Averea în mâna omuluĭ reŭ câștigată din asuprirea altora se agonisește spre asuprirea lui chiar, și acolo unde este asuprire, nu póte fi bine: asupra lui se pornesc plângerĭ, blesteme, imputări din partea celor asupriți și cu osebire din partea mustrăreĭ cugetuluĭ. Nu, fraților, anul nou nu póte fi bun pentru un astfel de om.

Dér acésta este astfel când pentru omul reŭ merge óre-cum bine. Ce putem noĭ dice însă atunci când tóte merg pentru dênsul din contră, nenorocirea ținându-se de mână cu nenorocirea. O! atunci ce va încă și mai reŭ: Dumnedeŭ îĭ trimite vre-o nenorocire — el se blestemă

rit pentru eternitate : *căci el nu a murit, ci dórme* ; dór, pentru că clerul nostru a perdut din mijlocul său pe unul din capabilii săi membrii; şi pentru că va trebui să trecă încă mult timp până când capitala României — Bucurescĭ, va putea să mai aibă o asemenea persónă, care să improvisizeze după Anvónele bisericilor predica cuvêntului lui D-ţeŭ, şi prin ea, să detune viciile din ori şi ce parte s'ar ivi.

In privinţa noţiunilor biografice ale Prea Sânţiei Séle, eŭ unul pot a aminti numaĭ atâta: că Prea Sântia Sea este fiŭ de preot din satul Potocenĭ, judeţulŭ Buzeŭ, şi este născut la 1813; că la etatea de 20 anĭ a intrat în Skitul Nifon, unde a şi primit kipul monachicesc; iar de acolo la anul 1837. s'a permutatŭ ca cântăreţŭ la M-rea Mărgineni, unde a şi început a învĕţa limba grécă : de aicĭ maĭ în urmă venind în Bucurescĭ a fost ca Diacon la Biserica S. Ión Mare. Aicĭ în marea sea dorinţă de a căpăta cunoştinţe maĭ întinse — necesarĭ unuĭ cleric, s'a perfecţionat în limba Grécă la un dascălŭ grec renumit pe atuncea.

Maĭ în urmă fiindŭ hirotonisit Ieromanachŭ , s'a trămis ca superiorŭ la capela Română din Lipsia , când a fostŭ onorat şi cu rangul de Archimandrit. Mergerea la Lipsia i-a procurat frumosa şi mult dorita ocasiune de a învĕţa limbele Germană, Francesă şi chiar Hebraică, pre cum şi a se ocupa în mod special cu sciinţele Teologice. La anul 1862, întorcêndu-se cu totul în patrie a fost numit ca Superior şi predicator la Bis. S. George Nouŭ din Bucurescĭ; iar în anul 1864 ca locotenent al sântei Episcopiĭ de Buzeŭ. Nu mult după aceia a fost hirotonisit Archiereŭ pe Eparchia Romanuluĭ, şi în urmarea unor skimbărĭ din anul 1865 a devenit Episcop al Eparchieĭ de Argeşŭ.

La anul 1868 din causa unor împrejurărĭ grele, retrăgêndu-se de la Episcopia de Argeşiŭ a trăit în Bucureştĭ până în timpul present. Intre acestea în anul 1873 a fost desemnat de Sântul Sinod ca vicar al Sântei Eparchiĭ Buzeul cu titlul de *Râmnicul Sărat* ; şi tot în acel an prin votul Sântuluĭ Sinod din şedinţa de la 17 Noembrie, a fost însemnat de Preşedinte al comitetuluĭ Redactor, de la Jurnalul „ *Biserica Ortodoxă Română* ". Iară în luna Aprilie anul curent. Inalt Prea Sânţituluĭ Mitropolit Primat, a bine voit a-l kiema de a îndeplini sarcina de Vicariŭ al Sântei Mitropoliĭ a

Eu sunt învierea și viața, și cel ce crede întru mine, de va și muri viu va fi (Ioan XI, 25).

Așa respunde Domnul nostru Iisus Christos Martheĭ, carea cu lacrămile în ochĭ se tânguia dicênd că fratele eĭ a murit. Așa, El dice, că cela ce crede întru dênsul de va și muri viŭ va fi. Da, pentru cel ce crede că Iisus Christos este învierea și viața, pentru acela despărțirea sufletuluĭ de corp nu este mórte, ci viață; pentru acela dic, mórtea fisică nu este de cât mijlocul de a scăpa din închisórea séŭ lumea acésta, în care este pus spre a se lemuri — după cum se exprimă profetul David — *ca aurul în ulcea*, pentru ca în urmă să trécă la repausul cel ne sfârșit. De aceea, nu numaĭ un creștin, care tótă viața sea a petrecut'o în o drépță și vie credință în Iisus Christos, ci încă și acela care d'abia în ora a XI-ea intrând în via luĭ Chritos a început a lucra cu cel din ora I-ia, de și móre séŭ dispare din mijlocul nostru, este viu.

Pe acestă basă, în împregiurarea de față, adică, când noĭ vedem înaintea ochilor noștrĭ dicênd fără sufiare pe Prea Sânțitul Archiereŭ Ghenadie, fost Argeșiŭ, care pênă alaltă-erĭ vorbia cu noĭ, întreținêndu-ne cu abondența sea de cuvinte instructive, carea 'l caracterisa, noĭ nu 'l vom plânge ca mort pentru eternitate, precum fac aceia carĭ gândesc că totul se termină cu mormêntul; nu, căcĭ el nu a murit, ci dórme: *cel ce crede întru mine* — dice Iisus Christos, — *de va și muri viu va fi.*

Când Prea Sânția Sea din mica copilărie și pênă la etatea de 64 anĭ, nu numaĭ 'și a pus tóte stăruințele de a-și apropria adevĕrurile religiuneĭ date de Domnul nostru Iisus Christos, ci încă la tóte ocasiunele s'a silit de a convinge în ele și pe toțĭ cei ce 'l încongiuraŭ, nu ne îndoim despre ferma sea credință în Iisus Christos și în viața viitóre. — Și ca probă la cele dise, este, că mintea Prea Sânțieĭ Sale, chiar și în orele cele maĭ dupre urmă, era ocupată cu predica cuvêntuluĭ luĭ Dumneḑeŭ — pronunțând din gură maĭ multe cuvinte instructive ca de pe Anvon; și tot o-dată repețind de maĭ multe orĭ cuvintele: *cred Dómne și mărturisesc că tu eștĭ cu adevĕrat fiul luĭ Dumneḑeŭ celuĭ viu.*

Dér, dacă noĭ jelim și plângem dispărearea Prea sânțieĭ séle dintre noĭ, apoĭ acésta o facem, și trebue s'o facem, nu că dór el ar fi mu-

Să ne rugăm cu toți ca D-zeŭ să așeze sufletul lui unde, toți drepții se odihnesc. Amin.

După terminarea oficiului, patru preoți aŭ purtatŭ pe umere sicriulŭ repausatului pênă la îmbinarea stradei Carolŭ I cu calea séu podulŭ Mogoșóei. De aci sicriulŭ fiindŭ pusŭ în carulŭ funebru s'a îndreptatŭ pe calea Mogoșóei însoțitŭ de publicŭ, de membrii familiei, de personalulŭ jurnalului, « *Biserica ortodoxă Română* » de amicĭ și cunoscuți și de mulți clericĭ atâtă oficianți câtŭ și spectatorĭ. Între persónele clerice, cari aŭ ținutŭ panglicile carului funebru aŭ fostŭ și cei doi membri ai comitetului redactorŭ alŭ jurnalului, Archimandriții: Genadie Enacónu și Silvestru Bălănescu.

La capulŭ podului Mogoșóei, archiereiĭ și clerulŭ oficiantŭ făcêndŭ rugăciunea obicinuită, pe la ora 1 1/2 sicriulu s'a luatŭ din carulŭ funebru, s'a pusŭ într'o trăsură și s'a îndreptatŭ spre mônastirea Cernica însoțitŭ de câți-va preoți oficianți, și de membrii familiei.

La Mônastirea Cernica corpulŭ repausatului s'a înmormêntatŭ în drépta ,cum intră cine-va, a paraclisului din Cimitirŭ, între prea fericitulŭ Metropolitŭ Nifonŭ și între prea sânțitulŭ Ieronimŭ Sevastis, pe la orele patru post-meridiane.

Diac. St Călinescu

Ungro-Vlachiei. Ambe aceste posturi din urmă le a ocupat până la trecerea Prea Sânției Sale din acéstă viață.

Cât despre meritele literare ale Prea Sânției Sale, precum și despre alte servicii ce a făcut țerei și Bisericei ca om de scințe, cred de prisos a mai aminti, fiind-că ele sunt destul de bine cunoscute publicului nostru.

In privința actelor de charitate seŭ filantropice o mărturisesc și singur fără nici o sfială, că de multe ori am avut ocasiune de a vedea pre săracii ce i se presentaŭ eșind mai mult seŭ mai puțin satisfăcuți din casa Prea Sânției Sale.

Acuma apropiându-se ora de a se muta cu corpul dintre noi, Prea Sânția Sea luându-și cel mai dupe urmă adio, să exprimă prin organul meŭ dicând: Prea Sânțiților Episcopi și Archierei — Frați în Christos, care ați bine voit a mă acompania în ora cea mai dupe urmă a treceri din acestă lume, ertați-me de ori și ce pote ca om v'am greșit, și apropiindu-ve dați-mi îmbrăcișarea cea mai dupe urmă. Nu me uitați la Sântele Prea Sânțielor vostre rugăciuni, și nu perdeți nici o dată din vedere, că astăḑi a fost rândul meŭ, iar mâine seŭ poimâine va fi al Fraților Vóstre!

Prea cucernicilor Protocreĭ și cucernicilor Preoți, ertați-mă și voĭ deca pote ca om v'am greșit ceva; Apropieți-vĕ și mă vedeți pentru ultima óră; Nu mă uitați nici o dată la Sântele vostre Rugăciuni, ca așa nici D-ḑeŭ sĕ nu vĕ uite pe voĭ și să vĕ connumere în ceta aleșilor sĕi.

Apropiéți-ve și voĭ rudelor și cunoscuților, și dându-mi ertare de tóte ce v'am greșit, primiți bine-cuvêntarea cea mai dupe urmă, pe care nu am lipsit a v'o da chiar și în minutele, când am devenit în starea în care mĕ vedeți. Căutați și nu uitați învĕțăturile pe care adesc ori vi le dam, atât cum trebue să vĕ împliniți datoriele vóstre în raport către D ḑeŭ cât și către cei ce vĕ încunjură, — ca așea, bine-cuvêntarea D-lui sĕ fie preste voĭ și să trăiți mulți ani și buni pe pământu. Nu mĕ uitați ca nici urmașii voștri se nu vĕ uite pre voĭ.

In fine, ca cel mai din urmă dintre fiii spirituali ai Prea Sânției Vóstre și ca conlucrătoru la jurnalul «Biserica Orthodoxa Română» mĕ apropiu și eŭ rugându-vĕ sĕ mĕ ertați și să-mi dați bine-cuvêntarea cea mai dupe urmă.

nici nu voesce a-l trece prin minte nă direcțiune infortunată de a urî pe confrații lorŭ, fie aceștia de vorî-ce profesiune. Clerulŭ românŭ nu este eșitŭ din castă, dupre cum dicŭ óre cari stupiți; clericii sunt din sînulŭ poporului, sunt pentru poporŭ, și cu poporulŭ lorŭ. Ca fii și frați ai poporului, ei nu potŭ urî pe părinții, pe frații, pe surorile, pe copii și pe conaționalii lorŭ. Pentru acesta se minunézŭ, când vede pe mulți, veniți, nu sciŭ de unde, și nu sciŭ cu ce! că-l impugnă și-l provócă la acea ce nu potŭ a face nici chiar cu sacrificiulŭ vieței; se minunézŭ dicŭ, când vede pe unii îndemnându-lŭ la animositățî, care n'arŭ pute nasce de câtŭ ură între poporŭ și clerŭ, lucru nu pomenitŭ în țera nóstră.

Circumstanțele cotidiane ne facŭ să vedemŭ cu durere că acésta direcțiune ostilă iea proporțiuni simțite. Notându acestă sistemă, și temêndu-ne că nu cumva aversiunea să crescă în detrimentulŭ romanismului, credemŭ că ne împlinimŭ nă datorie de omeni și de românî de a nu da uitărei pe bărbații bisericei române, însemnați prin multe calități; fie plecarea acestora dintre noi cât de recentă, spre a nu fi uitați în viitor. Lucrulŭ ce se póte face astădi este bine a nu-lu lăsa pentru mâine, când nu scimŭ-ce se póte întîmpla. În fie-care momentŭ trebue să recunóscemŭ și să dămŭ fie-căruia ce este alŭ seŭ; se recunóscem și să stimăm meritulŭ, fie sub rasă, fie sub haine luxóse, fie sub modesta haină a țeranului; se ne placă a iubi adevĕrulŭ și a-lŭ spune. Acésta este convicțiunea nóstră, acesta este principiulŭ normativŭ de care trebue să ne conducemŭ în vieță.

Pentru acesta regretându mórtea prée Sânțitului Ghenadie vomŭ dice câteva cuvinte despre densulŭ atâtŭ din punctulŭ de vedere alu biografiei, câtŭ și alu calităților sale ca oratorŭ și literatŭ, spre a nu remâne ignoratŭ de urmașii prejudicioși.

NOTIȚA BIOGRAFICA

Locŭlŭ natalŭ alŭ pré Sânțitului Ghenadie este satulŭ Potocéni din Județul Buzeŭ. Părintele seŭ, numitŭ Nicolae, era preot în acestŭ satŭ.

Pre sânțitulŭ Ghenadie s'a născutŭ la anulŭ 1813. La etatea de 20 de ani a intratŭ în schitulŭ Nifonu din acelu județŭ, unde a primitŭ chipulŭ monachicescŭ și unde a începutŭ a învĕța limba grecă. Nu multŭ după acesa fu chirotonitŭ diaconŭ de către Archiereulŭ Timoteŭ Troados, egumenulŭ monastirei. *Sfântulŭ Ioanŭ*, din Focșani. De

DESPRE

PREA SANȚITULŬ GHENADIE FOST EPISCOP DE ARGEȘU.

Dĕcă Romaniloru le plăcea a ține și a traduce în faptă ḑicĕtórea: amicus amicos nunquam obliviscitur = amiculŭ nicĭ uă dată nu uită pe amicĭ; tot atâtŭ de multŭ să ne placă și nouĕ. ba ĕncŏ să dorimŭ a-ĭ da uă estensiune și mai mare și a ḑice cu unŭ neolatinismŭ (dĕcŏ ne este permisŭ). *Romaenis Romaenos nunquam obliviscendum esse.* Da, românĭ nu trebue să uite pe românĭ.

Mulțĭ aŭ uă educațiune, putemŭ ḑice, dĕcŏ nu nenorocită, celŭ puținŭ greșită. Acéstă educațiune și instrucțiune greșită îĭ face ca nu numaĭ să nu vĕḑă bine, derŏ chiar să urĕscă pe cei ce nu sunt, ca să ḑicemŭ așa, în brasla lorŭ, formându și unŭ cercŭ strimtŭ în detrimentulŭ românismului. Educațiunea lorŭ prejudiciósă și infortunată îĭ face să nutrĕscă uă aversiune cŏtre clerulŭ românŭ. Acéstă aversiune, transformată în pasiune îĭ face să fie fórte parțialĭ și nedrepțĭ; îĭ face ca nicĭ uă dată să nu mĕrgă pre calea principielorŭ, ci numaĭ dupre dictamentulŭ pasiunilorŭ. Acestŭ felŭ de ómenĭ nu vĕḑŭ cu ochĭ bunĭ, desprețuescŭ și pórtă uă ură odiósă în contra a totŭ ce este religiosŭ, bisericescŭ: și nu este de mirare că acésta îĭ va face să acopere cu desprețŭ pre mulțĭ bărbațĭ însemnațĭ aĭ bisericeĭ, lăsându-ĭ la întunericu.

Clerulŭ românŭ este fericitu în acestă privință și are dreptŭ a se mândri că nu se află dominatŭ de ură în contra nimenuĭ. Educațiunea luĭ, verĭ cât de modestă ar fi, a remasŭ demnă de caracterulŭ românŭ și de creștinŭ. Elŭ nu și a făcutŭ educațiunea și instrucțiunea în alte părțĭ, spre a se indoctrina cu prejudiție periculóse. De când esistă uă Românie, preotulŭ românŭ n'a visatŭ și

parchiei Argeșului, unde stete pênă la anulŭ 1868, când se retrase de la eparchie și remase în Bucuresci. In anulŭ 1874 înființându-se jurnalul „Biserica ortodoxă Română“ fu numitŭ de sântulŭ Sinodŭ alŭ bisericei autocefale ortodoxe Române, președinte alŭ comitetului redactorŭ al acestui jurnalŭ, funcțiune, în care a statŭ pênă la mórte. In anulŭ 1876 în occidentŭ în orașulŭ Bon făcêndu-se o conferință pentru a discuta asupra punctelorŭ de diferință dogmatică dintre diferitele confesiuni spre a puté perveni la unirea bisericilorŭ, și fiindŭ invitate tóte țerile ortodoxe a lua parte, sântulŭ Sinodŭ determinându a trimite doi representanți ai bisericei române. delegă pe prè sânțitulŭ Ghenadie și pe prè sânțitulŭ Melchisedec, episcopulŭ Dunărei de josŭ, a merge la conferință. dupre cum se póte vedè nu numai din actele oficiale de misiune, ci si din raportulŭ presentatŭ sântului Sinodu și publicatŭ în acestŭ jurnalŭ.

In anulŭ 1877, luna aprilie, demesionându prè sânțitulŭ Archiereŭ Calistu din funcțiunea de vicarŭ alŭ sântei Metropolii a Ungro-Valachiei (a României), Inaltŭ prè Sânțitulŭ Metropolitŭ Primatŭ a bine-voitŭ a chiema pe prè Sânțitulŭ Ghenadie în acestă funcțiune, în care a remasŭ pênă la 1877 Noembre 30, când a trecutŭ din acéstă vieță în locașurile eternității. (1)

Considerațiuni asupra aptitudinei literare și oratorice

Verĭ-cine a cunoscutŭ pe prè sânțitulŭ Ghenadie a pututŭ a se convinge că era unŭ omŭ distinsŭ, unŭ omŭ eruditŭ. Puținŭ neimportă, să scimŭ, dêcă era unŭ omŭ autodidactŭ, sĕŭ dêcă și a făcutŭ studiele sistematicŭ și regulatŭ în scolă. Noi constatămŭ ca faptŭ positivŭ numai, că era omŭ eruditŭ. Nenorocirea a fostŭ numai că achisițiunea erudițiunei s'a făcutŭ într'uă etate înaintată, când nu avea destulŭ timpŭ spre a'și puté pa fructele în tóte ramurile cunoscințelorŭ sêle.

Ca omŭ literatŭ cunnscea bine limba latină. limba elină clasica și limba ebraică. Numai vorbimŭ despre limba germană, grecă modernă și limba francesă pe care le vorbia. Unu omŭ dérŏ, care cu-

(1) Amŭ fi doritŭ a da mai multe detalie biografice, déră ne avêndŭ nimică din partea familiei, am făcutŭ ce s'a pututŭ.

aci în urmă a venitu ca diaconu alu Archiereului la biserica Udricani din Bucureșci, metochiului cetatei mănăstirii din Focșani. La 1837 s'a permutatu la monastirea Margineni din județulu Dîmbovița, ca cântăreță. La 1840 seu 1841 întorcêndu-se în Bucureșci a servitu ca diaconu la biserica sântului Ioanu celu mare. Aci avêndu la dispositiune midilóce pentru a continua studiulu limbei grece, a ascultatu cu multu succesu lecțiunile de limba grecă ale unui dascalu grecu numitu Feri, despre care ni se spune ca era unu omu distinsu ca profesoru. De la acestă biserica a trecutu ca cântăreță la Biserica sfântului Ilie din Gorganu din Bucureșci. În timpulu funcționarei ca cântăreță móre preotulu capelei Române din Lipsia. D-nu Coengiopolu ca epitropu alu bisericei, sântulu Ilie din Gorganu și ca epitropu alu capelei din Lipsia și staroste a Lipscanilorŭ, cari întrețineau capela, cunoscêndu de aprópe pe cantarețulu Bisericei sêle, Genadie a intervenit pe lângă pre sânțitulu Mitropolit Nifonu spre a-lu trimite preotu la Capelă. Pentru acesta fu chirotonitu preotu și onoratu cu titlulu, seu rangulu de archimandritu, și fu trimisu ca superioru alu capelei.

În Lipsia avu frumósa ocasiune de a studia, de óre ce acum nu-i lipsiau nici scrierile de valóre, nici omenii eruditi, de la care să potă învěța. Neapăratu aci n'a pututu studia ca elevu regulatu, căci nu avea titlurî din țéră, în virtutea cărora să fie admisu ca studentu, dérŭ cu tóte acestea cursurile erau publice și nimicu nu-lu împedica de a ascultă cursurile profesoriloru.

Aci studiă limba germană, francesă latină, gréca moderna și clasică și limba ebraică. Cu deosebire ênsă s'a ocupatu în Lipsia cu studiulu sciințeloru teologice.

La anulu 1862 s'a întorsu în țéră și a fostu numitu superioru alu bisericei Sântul George Nou din capitală, Cu titlulu de superioru alu bisericei sântului George era unitu și titlulu bine meritatu de predicatoru. Ca predicatoru, Arhimandritulu Ghenadie a atrasu atențiunea publicului bucurescianu, ba chiar admirațiunea și putemu dice că acesta l'a făcutu cunoscutu în tótă țera. Numele predicatorului Ghenadie fiindu acum cunoscutu și vestitu tuturoru, la 1864 fu trimisu locotenentu alu Episcopiei de Buzĕu totu cu rangulu de archimandritu.

Nu multu după acesta fu chirotonitu archiereu cu titlulu eparchiei de Romanu, după care deveni în anulu 1865 episcopu alu e-

Din timpulŭ predicărei la biserica sântului George Nou posedem câte-va din omiliile improvisate de pe amvonulŭ bisericei, — omilii, cari s'au culesŭ de stenografiĭ Mureşianu şi Cerchez şi s'aŭ imprimatŭ.

Ca oratoru pre sânțitulu Genadie era departe de pedantismulŭ scolasticŭ care presupunea pe auditorĭ atâtŭ de înapoiațĭ în câtŭ oratorulŭ se vedea necesitatŭ a face usŭ de unŭ mecanismu insuportabilŭ în formarea şi pronunțarea discursuluĭ, arătându şi vorbindŭ despre uă parte, apoĭ despre a doua etc, când predica.

De multe orĭ începea cuvêntarea directŭ, déca subiectulŭ era cunoscutŭ, alte orĭ de şi făcea câte unu exordiŭ directŭ séŭ figuratŭ, dérŭ îlŭ făcea scurtŭ spre a nu obosi atențiunea auditorilor. Acestă normă o ținea atâtŭ la discursurile ce le improvisa, câtŭ şi la cele ce avea scrise.

Dintre discursurile seŭ omiliile improvisate nu posedemu de câtŭ câte-va adunate de stenografiĭ citați şi a nume din timpulŭ culminațiuneĭ de glorie a acestuĭ oratorŭ eminentŭ. Putemŭ ‹dice numaĭ că unele din aceste improvisațiunĭ s'aŭ abreviatŭ şi acomodatŭ cu timpulu serviciuluĭ divinŭ din biserică, astŭ-felŭ. dupre cum le vedemŭ publicate în « *Biserica ortodoxă Română* » anulŭ I.

Productiunile sêle teologice-literare.

Ca producțiunĭ teologice şi de literatură eclesiastică afară de discursurile pentru duminicile de peste totŭ anulŭ menționate maĭ susŭ, a scrisŭ încŏ şi următórele : *Evangelia populară* şi Esplicațiunea serviciuluĭ divinu, séŭ Liturgica.

Liturgica de şi nu este uă operă genuină, dupre cum atestă chiar autorulŭ la pagina 2; cŭ tóte acestea este uă lucrare fórte importantă.

Nu are destinațiunea unuĭ manualŭ didacticŭ, este unŭ magazinŭ fórte bogatŭ, care n'ar trebui să lipséscă nu numaĭ din biblioteca nicĭ unuĭ servitorŭ bisericescŭ, dérŭ chiar de la nicĭ unŭ creştinu, care ține de biserica ortodoxă.

Tóte manualele apărute pênă acum coprindeaŭ uă lacună. care făcea să se véḑă ore cum, că serviciulŭ divinŭ publicŭ nu este tractatŭ şi esplicatŭ în completulŭ séŭ. Scim că serviciulŭ divinŭ publicŭ se săvêrşesce de preotŭ; cu tóte acestea a desea se presintă

noscea șepte limbi, dintre carî patru le vorbia, întrunia destule indicie de omŭ eruditŭ, de omŭ capabilŭ. Ca oratorŭ eclesiasticu, pré sânțitulŭ Ghenadie ocupă unŭ locu fórte distinsŭ, decŏ nu putemŭ dice că face epocă în oratoria eclesiastică a Românieĭ muntene.

Pênĕ la venirea pre Sânțitulŭĭ Genadie din Lipsia, în Bucurescĭ mai nu se audia de pe tribuna bisericeĭ de câtŭ vocea cea plăcută și simpatică a predicatoruluĭ Veniamin Catulescu. De acum începe a resuna și a detuna vocea archimandritulŭĭ Genadie. Predicatorulŭ din Lipsia apare acum ca unŭ adevĕrată fenomenŭ în mĭlocululŭ publiculuĭ bucurescénu. O dicțiune clară și energică, uă voce puternică, sonoră și penetrantă, uă cuvêntare independentă și demnă de unŭ adevĕratŭ orătorŭ eclesiasticŭ încununa pre predicatorulŭ Genadie. Talentulŭ seŭ oratoricŭ făcea ca atunci chiar, când vorbia despre uă cestiune, care nu implica multă profunditate și mare importanță, să fie ascultatŭ cu uă aviditate nespusă.

Vocea puternică și talentulŭ oratoricŭ alŭ pre Sânțitulŭĭ Genadie făcea ca tóte ideile și chiar tóte cuvintele sale să se graveze adîncŭ în inima àuditoruluĭ. Când oratorulŭ în Duminica lăsatuluĭ de brânză pronunță primele cuvinte ale discursuluĭ seŭ : *« Oceanulŭ este indelungatŭ, valurile sunt furióse, stîncele sunt dese și ascuțite, mie temă de naufragiŭ! »* le pronunță cu atâta înălțime, cu atâta artă oratorică, în câtŭ sensațiunile pĕtrundeaŭ sufletulŭ și corpulŭ ascultătorilorŭ și-ĭ făcea să fie într'uă linisce și tăcere pe care nu o póte afla cine-va nicĭ chiar în solitudinea cea mai pronunțată.

Mulțimea auditoriloru era așa de mare în câtŭ numaĭ putea încăpea în biserica, sântulŭ George Nou. În ḑilele de sĕrbătóre nu se audia de câtŭ : « aideț să ascultăm pe Genadie »

Când predicatorulu de la sântulŭ George, fu numitŭ locotenentu la Episcopia de Buzeŭ, publicululŭ bucurescénu simțĭ unu golŭ, unŭ golŭ, care pare, că făcea pe bucurescenĭ să vĕḑă cerulŭ posomoritŭ și să ḑică : *« la Bucurescĭ ninge, ploŭă, iar la Buzĕŭ pică roŭă »*.

În ḑilele din urmă însă vicisitudinile vieței avură influență asupra talentuluĭ oratoricŭ alŭ pré sânțitulŭĭ Genadie și făcură a se manifesta simptome de degenerare a oratoruluĭ ; o duritate caracterisa cuvêntările sêle în timpulŭ din urmă. Cu tóte acestea, era ce-va irezistibilŭ, care îndemna pe poporŭ de a merge să-lŭ asculte cu tótă severitatea limbagiuluĭ ce întrebuința acum.

ceste reflesiuni facă ca textulă evangelică să devină nu numai înțelesă pentru totă omulă dără încă să se vadă consecințele urmăreĭ séă neurmăreĭ conformă cu doctrina evangelică.

Acésta scriere nu coprinde textulă câtoru patru evangelieloră, ci numaĭ textulă evangelieĭ, scrisă de evangelistulă Mateiă. Reflesiunile cari însoțescu textulă, de și în multe locurĭ esplică cestiuni dogmatice, conținute în textă, însă esențialulă loră și cea maĭ mare parte desvoltă și esplică doctrina morală, dată de Iisus Christosu lumeĭ.

Din acestă punctă de vedere scrierea presintă mare importanță și póte servi de conductoră fórte bună la formarea unuĭ manuală de esplicațiunea evangelieĭ, care se propune în scóle, lucru care este de mare necesitate, spre a se puté preveni interpretațiunile eronate ale acelora, cari cu intenținne pervertescu sensulă textuluĭ evangelică.

Albina musicală. — Din timpulă renumituluĭ psaltă Macarie, care putemă ḑice face epocă în istoria musiceĭ bisericescĭ naționale în România Munténă, și din timpulă luĭ Anton Pan puținu s'a făcută în respectulă musiceĭ eclesiastice, din care causă acésta artă, în detrimentuluĭ serviciuluĭ divină, în detrimentulă pietățeĭ creștine, a decăḑută, a devenită în disuetudine. Acésta stare de decadență a musiceĭ a îndemnată pe prè sanțitulă Ghenadie de a face ceva în acéstă privință, de a da uă nouă impulsinne acestuĭ studiă, dată ultăreĭ. Scopulă dără ală acesteĭ publicațiuni este demnă de tótă lauda. În acésta publicațiune este esecutată melodiea grécă, esceptându puține locurĭ, împrumutate de la uniĭ psalțĭ românĭ. Imnurile bisericescĭ în limba grecă fiindă întocmite dupre uă mésură determinată eraă într'uă perfectă concordanță cu melodia. Aceleași imnurĭ traduse în limba română nu maĭ au mésura originaluluĭ: cea ce în grecesce era esprimată printr'ună cuvêntă simplu séă compusă, în românesce de cele maĭ multe orĭ a trebuită să se traducă prin perifrase, — lucru care nu puținu impedica acomodarea melodieĭ grece cu acestă-altă limbă. Aci prè sânțitul Ghenadie a întâmpinată tótă dificultatea, dupre cum atestă Insuși în prefața acesteĭ publicațiuni. Prin urmare melodia nefiindă originală, ci grécă, a urmată uă intervertire de cuvinte, uă sintaxă disuetă. Nu numaĭ atâtu, ci, în multe părțĭ accentulă musicalu neputêndă a coincida cu accentulă imnurĭ-

necesitatea de a servi și archiereulŭ. Cu acésta ocasiune serviciulŭ divinŭ publicŭ devine mai pomposŭ, archiereulŭ efectuă câteva acte distincte de ale preotului. Decî acestea trebuiaŭ esplicate spre a nu remâne nici unŭ actŭ, nici uă mișcare din serviciulŭ divinŭ ne-înțeleasă. Acésta lacună o umple pre sânțitulŭ Genadie, esplicând detaliatŭ tóte actele și mișcările archiereului în serviciul divinŭ; cu alte cuvinte pré sânțitul Ghenadie ne înfățișezâ serviciulŭ divinŭ explicatŭ în tóte părțile sêle și în tóte circumstanțele, când se celebréză.

Pe lângă acestea, autorulŭ acestei ultime scrieri în acestă specialitate, nu lasă în textŭ numaĭ esplicațiunea pură, ci în unele locurĭ reproduce în întregulŭ lorŭ discursurile admonitóre ale părinților bisericeĭ ortodoxe; totŭ-de-uă-dată însoțesce explicațiunile cu reflesiunĭ admonitóre, cari atragŭ atențiunea lectoruluĭ de a vedé că nu numaĭ trebue a înțelege semnificațiunea și importanța diferitelor părțĭ și obiecte ale serviciuluĭ divinŭ, ci, atâtŭ servitorîĭ bisericescĭ câtŭ și totŭ creștinulŭ să se pórte în timpulŭ serviciuluĭ divinŭ conformŭ cu sanctitatea și gravitatea actelor ce se celebrézâ, eră nu a sta numaĭ: unîĭ ca nisce spectatorĭ fără respectŭ și simțŭ religiosŭ, eră alțĭ, carĭ ieaŭ parte activă, a nu oficia fără credința și pietatea cerută la asemenea acte.

Evangelia populară. — Titlulŭ acesteĭ scrieri la prima vedere pare curiosŭ și pare că dă a înțelege, cum că ar fi și altă evangelie nepopulară, adică altă evangelie, care nu este pentru masa poporuluĭ, ci pentru unŭ cercŭ de ómenĭ de uă desvoltare seŭ cultură maĭ înaltă. Adevĕrulŭ este ca evangelia este una; una este atâtŭ pentru masa poporuluĭ, ca maĭ puținŭ cultă, câtŭ și pentru celŭ cu cultura înaltă. Preceptele evangelice sunt așa de simple și așa de înalte, în câtŭ potŭ fi înțelese de verĭ-ce omŭ câtŭ de simplu; eră celŭ instruitŭ verĭ câtŭ de vastă ar fi sciința și capacitatea sa nu póte a se înălța maĭ pe susŭ și a substitui în locŭlŭ evangelieĭ uă doctrină maĭ perfectă și maĭ demnă de omŭ. Autorulŭ acesteĭ scrieri a sciutŭ acésta, dupre cum se vede din următórele cuvinte ale prefațeĭ: „*Intr'ensa* (în evangelie) *aflăm*: *întâiŭ discursurile Mântuitoruluĭ nostru*, *astŭ-felŭ precum aŭ fostŭ rostite de dênsulŭ*; *doctrina pré sântă și pré perfectă ce el a predat omenilorŭ*.....“. Déră décă a intitulatŭ scrierea astŭ-felŭ, acésta a făcutŭ din causa reflesiunilor ce coprinde ca esplicațiunĭ pe lângă textulŭ originalŭ alŭ evangelieĭ. A-

Terminându considerațiunile nóstre în privința prè sânțitului Ghenadie trebue să mărturisimŭ că am perdutŭ unŭ distinsŭ oratorŭ alŭ bisericeĭ nóstre. Nu sciŭ, când vomŭ mai ave unŭ așa talentŭ oratoricŭ, unŭ bărbatŭ, care să improviseze discursurĭ de pe amvonulŭ bisericeĭ cu atâta aptitudine și independență! Cu tóte acestea să sperămŭ în viitorŭ, să sperămŭ în bunetatea și îngrijirea luĭ Dumneđeŭ, care nu va înceta de a cerceta pe poporulŭ românŭ; să sperămŭ în caracterulŭ românuluĭ nostru de verĭ-ce condițiune; cŏcĭ elŭ, care urmézĕ și practică preceptele doctrineĭ evangelice, *nu va defaima*, cum ḍice Apostolulŭ, *profețiile, nicĭ va stinge spiritulŭ* și talentulŭ, ci atunci, când va vede apărêndŭ asemenea talente, le va iubi, le va protege, le va încuragia spre a-ĭ fi de folosŭ și spre bine. Uă stare de amuțire a amvonelorŭ bisericeĭ este nu numaĭ stare de decadență și uă uitare a preceptelorŭ chrestine, ci este rușinea și defaimarea națiuneĭ nóstre în fața altorŭ neamurĭ. Uă stare bună ensă reclamă sacrificie. Cu tóte acestea Românulŭ nu crută sacrificiele, carĭ-ĭ sunt spre bine și onóre.

Diac. St. **Călinescu**

lorŭ și alŭ vorbelorŭ, în multe părți face ca cântările așa cum sunt așezate să fie puținŭ facile de învețatŭ și aplicatu.

Considerațiuni asupra limbei scrierilorŭ.

Celebrulŭ s riitorŭ francez, Bufon a ḑisŭ: "Stilulŭ este omulŭ". În adevĕrŭ, învețe cine-va verĭ câtŭ de multe regule în privința modului de a scrie, de a-și esprima cugetările sĕle, și dĕcă nu va posede capacitatea și aptitudinea de a cugeta bine și clarŭ, regulele vorŭ remâné fĕră fructulŭ doritu. Stilulŭ dĕră este omulŭ. Cugetă cineva bine? scrie bine; cugetă reŭ? apoĭ nu va scrie de câtu totŭ așa.

Celŭ ce scrie póte a-și schimba modulŭ de a scrie, dupre cum însuși și-a schimbatŭ privirile, și starea psichologică, și dupre diferitele stadie ale etățeĭ și circumstanțe ale vieței, de și sunt ómeni, cari conservă aceiași modu și accentŭ de scriere în totŭ cursulŭ vieței.

Considerându pe rĕ Sânțitulŭ Ghenadie din punctulŭ de vedere alŭ modului de a scrie, constatămŭ óre-care diferință între modulŭ de a scrie cu 9 anĭ maĭ înainte și între celŭ de acum.

În anulŭ 1868 a publicatŭ scrierea citată maĭ sunt subtŭ titlulŭ Evangelia populară: în anulŭ 1874—75 discursurile *si Albina Musicală*; în anulŭ 1876—77 Liturgica. De vomŭ face ună comparațiune între acestea, într'unŭ timpŭ așa de scurtŭ, aflămŭ diferință și ne egalitate. Pe câtŭ avea mania de a întrebuința cuvinte noué, ună limbă, analitică și nouŭ stilŭ câtŭ se póte de curentŭ la 1868, pe atâtŭ în celĭ din urmă anĭ simția ună aversiune de acésta. Citéscă verĭ-cine atâtŭ textulŭ evangelieĭ și reflesiunile din evangelia populară, și va vedé ună limbă analitică, coformŭ gradului de desvoltare alŭ limbeĭ nóstre. Va vedé espresiuni câtŭ se póte de alese și noue (nu ne usitate). Totŭ astŭ felŭ putem ḑice și despre discursurile sele. Când ĕnsă vom citi Liturgica, de și vom găsi și aci ună limbă curată și plăcută, cu tóte acestea inclinațiunea către limba de acum câțĭ va anĭ în urmă se va simți fórte multŭ.

Aci vedemŭ, ḑicŭ, ună mare inclinațiune către modulŭ de a scrie, în timpulŭ de transițiune de la sintaxa limbelorŭ clasice, cari altŭ felŭ eraŭ patetice. Totŭ acésta se vede și în Albina musicală, unde sintaxa este și maĭ multŭ apropiată de limba cea vechie, de câtŭ cum se află în cărțile bisericescĭ ce sunt acum în usŭ.

Colivi pe tóte prinósele aduse la biserică din fructe, precum: strugurĭ, fagurĭ de miere, etc. dar colivă în sensulŭ seŭ propriŭ, se ḑice: *Grâŭ fertŭ*, aşeḑatŭ pe o tavă, şi înpodobitŭ pe de asupra cu zaharicale în formă de cruce (1), şi adusŭ, ca ofrandă domnuluĭ la Biserică în onórea sânţilor seŭ în memoria morţilor. — Coliva se face sub forma acesta spre a putea închipui însemnarea cuvintelor ḑise de Christos: *Graunţiuluĭ de grâŭ, ce se aruncă înpământŭ, de nu putrezesce singur remâne*; *iar de putrezesce multă róḑă aduce*» (2), fiind un simbolŭ de profesiune în învierea morţilor; pentru care causă ḑupe finirea ceremonieĭ înmormântăreĭ, sau a pomenireĭ pentru reposaţĭ: Coliva se înparte între cei presenţi, şi se trimite pe acase ca darŭ şi celor cunoscenţi spre ale demonstra din partea reposatuluĭ, că fiind spiritualminte ne muritorŭ împreună cu toţiĭ se vor veseli în viaţa eternă. Totŭ pentru aceste cause, Românii făcênd colivă la ḑilele lor onomastice, în onórea sânţiilor ceĭ celebrézĕ, ḑupe ce o sânţescŭ prin bine cuvêntarea divină, o înpartŭ, trimiţându-o ca darurĭ pe la cunoscuţiĭ lor — Căcĭ între coliva făcută în onórea sânţilor, şi în acea amintireĭ morţilor nu este nicĭo diferenţă afară de forma de rugăciune pentru bine cuvêntare.

Grâulŭ fiertŭ, din care se compune coliva, însémnă: mórtea naturel umane; iar podóbele şi zaharicale de pe d'asupra: frumuseţa şi îndulcirea vieţeĭ eterne.

II. *Prinosele.* Obiceiulŭ religiosŭ al prinoselor s'a începutŭ din legea veche, în care aflăm ordonânduse de D-ḑeŭ poporuluĭ: «*Spice frecate noue să nu mâncaţĭ pênă în ḑioa acea când veţĭ aduce* **Darurĭ** *D-ḑeuluĭ vostru: acesta va fi voue lege eternă în nemurile vóstre, întru tótă locuinţa vóstre*» (3).

Obiceiul acesta s'a practicatŭ cu atâta ardóre de toţĭ creştini, anticĭ; în câtŭ pentru regularea definitivă a prinóselor a necesitatŭ ase stabili maĭ multe canóne (4).

---

(1) Crucea închipuită pe coliva făcută pentru reposaţĭ, însemnă: că răposatulŭ a fost chreştinŭ; fiind-că crucea este semnul chreştinătăţeĭ

(2) Originea colivei se pare a data din tempulŭ Archiepiscopuluĭ de Constantinopolu, Eudoxie, şi a Imperatoriuluĭ Julian Paravatulŭ adecă de prin secululŭ al IV-lea Dict. Migne tom. 8. p. 385. ed. Paris 1844. (3). Leviticon XXIII. 14.

(4) Canónele Apostolicĭ 3 şi 4. şi sinodele — VI c. 28 —din Carthagena c. 11 rendueseŭ: că în Altariŭ nu este permisŭ ase aduce alte prinóse afară de pâine vinŭ amestecatŭ cu apă, untŭ-de-lemnŭ la candele, şi tămâe, apoĭ şi strugurĭ spre

OBICEIURI

RELIGIOASE STRABUNE

In timpulŭ străbunilor noştri existaŭ multe obiceiurĭ religióse printre Românĭ, cu carĭ, în devotamentulŭ lor, înfrumuseţaŭ cultulŭ divin. La acestea, între altele, se numĕră : Obiceiul de a face *Colivi*, în aminţirea reposaţilor ; Obiceiulŭ prinoselor ce se aducŭ la biserica în onórea sânţilor ; obiceiul meselor comune, numite în anticitate Agape, ce se celebrézā în ţioa chramuluĭ în curtea bisericeĭ, şi a sacrificărilor întêiloř ţile princ ipuluĭ de caritate pentru Domnulŭ, maĭ nainte d'a începe lucrărĭ îndelungate, etc.

Tóte acestea obiceiurĭ religióse, precum şi altele, carĭ tradiţionalŭ sĕ păḑescŭ în poporulŭ Românŭ, ca o eriditate sântă din părinţi în fiĭ, aŭ avutŭ şi aŭ dreptŭ scopŭ practicarea dragosteĭ chreştine despre care ḑice Christos : « *Că întru acesta vor cunósce pre voĭ ómenĭ, că sunteţĭ ucenicĭ aĭ meĭ, de veţĭ avea dragoste între voĭ* » (1). Pentru care causă tóte prinósele aduse la biserică, câtŭ şi bucatele preparate cu ocasiunea îndeplinireĭ ceremoniilor unor aseminea obiceiurĭ, împărţindu-se între credincioşĭ, se primescŭ de aceia la carĭ se trimitŭ, ca un semnŭ de cea maĭ mare dragoste şi devotamentŭ : între eĭ, şi reposaţiĭ lor.

Din multele obiceiurĭ religióse străbune, carĭ aŭ existatŭ şi e-xistă încă printre Românĭ, vom trăta în detaiłŭ numaĭ pre acelea ce suntŭ generalminte cunoscute, saŭ a căror pacticare va fi maĭ multŭ necesitată astăḑĭ de împrejurărĭ.

I. *Obiceiulŭ Colivei*. Româniĭ numescŭ cu un terminŭ generalŭ

(1) Ioan XIII. v. 35.

se vede chiar pênă în ḑioa de astă-ḑi prin satele a multor districte a României, mai cu sémă de peste Milcov: unde locuitorii se aduna cu toţii în curtea bisericei, în ḑioa Chramului, aducênd fie-care dupe potere pâine, vinŭ şi bucate preparate d'acasă, spre a servi la masă comună, ce este aşeḑată acolo; şi dupe finirea St. Liturgii mănâncă toţi împreună din acelea bucate cu o dragoste nespusă; invocând cu mii de voci ajutoriul divinŭ spre a le veni asupra lor prin intervenirea sântului celebratŭ ca patron.

Acéstă serbare este cu atâta mai splendidă, cu cât Biserica este mai însemnată, pre cum afostŭ pe la Monastirii: unde solemnitatea continua mai multe ḑile, şi se nutrea mai multe mii de ómeni (1).

IV. Românii aducênd din întâiele fructe ale pământului ca ofranda (prinóse) Domnului în formă ceremonială, aŭ începutŭ a consacră lui D-ḑeŭ şi pe întâiele ḑile ale ostenelelor sale, când începea vre-o lucrare însemnată. Acésta a datŭ nascere la nisce ceremonii religióse fórte însemnate: din care mai există urme în mai multe sate de dincolo de Milcov, ce sunt locuite de *Rezeşi* saŭ *Moşneni*: şi dupê informaţiunile ce avém există de aseminea urme încă şi pe unele părţi ale Basarabiei. Acestŭ obiceiŭ în vechime se executa asfelŭ: în ḑioa fixatăd'a începe arăturile, se adunaŭ ómenii cu tóte plugurile la biserică, unde preotulŭ sânţind apă le stropea; şi dupê finirea sânţirei începea lucrarea cu toţii la ogorulŭ Bisericei şi al vĕduvilor, sacrificênd întrégă acea ḑi întâiŭ a arăturei, în acésta faptă de charitate chreştină, cu aşa dovotamentŭ în câtŭ de lipsea cine va de la acéstă religiósă practicare se socotea ca nefericitŭ.

Acestŭ obiceiŭ doveditoriŭ de o înaltă virtute chreştină, de şi astă-ḑi este la noi mai cu totulŭ în părăsire. aflându-se din elŭ, numai urme, carii dovedescŭ îndestulŭ, că a existatŭ prin timpulŭ străbunilor noştrii — câtŭ de însemnatŭ şi de folositoriŭ ar fi practicarea lui, astă-ḑi mai cu sémă, când o mulţime de eroi vĕrsêndu-şi sângele în resbelul pentru apărarea patriei şi a independenţei nóstre: rĕmânŭ ogórele, aparţinênde vĕduvilor lor, ne cultivate din causa lipsei de arătură.

(1) La Monastirea Némţului din Districtul Némţului, acéstă solemnitate a chramului ţine o septĕmâna de ḑile; şi se îndestuleză peste 10,000 suflete — chiar dupe arătările a însu-şi marturilor ocularî.—chramuiŭ este «*Înălţare Domnului.*»

Românii au practicatu acestu obiceiu, devenitu universalu, nu cu mai puțină ardóre de câtu cele alte popóre, ducênd în tóte sărbătórile la biserică din fructele ostenelelor sale: *Faguri de miere, struguri, spice de grâu, fructe de arbori. Pere, Mere, etc.* — sub titula de colivi.— spre a cere asupra lor bine-cuvêntarea divină (1). Acestă se probézá îndestulu de bine din obiceiulu ce există tradițională pênă în ḑiua de astăḑi prin unele sate și mai cu diosebire în Monastiri, ducênd fructe de acestea. ca ofranda Domnului, la Biserica în ḑioa de St. profetu Ilie, Schimbarea la față, Adormirea Maicei Domnului, etc. (2).

III Românii au mai practicatu pe lângă acestea fórte de tempuriu și cu mare devotamentu obiceiulu religiosu numitu în anticitate «*Agape*» (Mase de Dragoste.)

Acesta obiceiu fu forte reconoscutu în anticitate, începutulu lui fu apostolicu, (3) și respândirea lui deveni universală. continuându-se, tradițională, din părinte în fii, pênă în ḑilele nóstre—Practicarea lui era în modulu următoriu.

Se adunau ómenii din parochie în ḑilele de Duminici și sărbători cu toții în curtea bisericei. aducênd fie-care dupe putere pâne, vinu și bucate preparate de acasă, spre a servi la masa comună ce se așaḑa acolo; dupe oficiulu divinu mâncau toți din acelea bucate, lăudând pe D-ḑeu.— Obiceiul d'ase ținea acestea mese, fu numitu «*Mese de Dragoste*» = **Agape.** Omenii demonstrau prin ținerea lor devotamentului lor către D-ḑeu, dragostea către aprópele, și egalitatea și fraternitatea chreștină dintre ii, înaintea Altarului Domnului.

Românii au celebratu în tot tempulu cu mare ardóre solemnitatea acestui obiceiu religiosu la chramului bisericei lor; dupre cum

---

bine-cuventare; iar pârga din alte roduri are a se aduce la casa Episcopului, se de acolo să se împarte între întregu clerulu — veḑi Dreptul Canonic de Șaguna p. 229 ed. Sibiu 1868. (1) Sinodulu din Carthago în Canonul 44 amintesce și de bine cuvêntarea grâului și a strugurilor duși la Biserică ca prinóse. de unde si vede că pe la 418 când a fostu sinodulu, exista formula de rugăciune ce o avem astăḑi în Enchologion pentru bine-cuvêntarea strugurilor. din 6 August. Afară de acéstă formulă de rugăciune mai sunt în Enchalogiu încă trei . a Cărnurilor din ḑioa de pasci; a doua a brânzei și oulor de atuncea și atreia a colivei propriu dise, făcuta în onórea sânților. (2) Veḑi Pidal. subsemn. C. III. apostol. p. 5.

(3) Fapt. Apost. C. VI

Acestea sunt Obiceiurile religióse cele mai principale a străbunilor noştri, carî prin tradiţie, aŭ ajunsŭ, ca o ereditate sântă, pênă la noi. Prin acestea, Românii au demonstratŭ, în totŭ decursulŭ tempurilor, *devotamentulŭ* lor către D-ḑeŭ, *dragostea* către aprópole, şi *stima* către tot ce este sântŭ şi religiosŭ.

ARCH. Gabr. Raşcanu

V. Devotamentulŭ străbunilor noştrĭ către D-ĕeŭ merse pênă acolo, d'a înfrumuseţa cu privirĭ religióse şi pe unele bucate obicinuite a se prepara pe la serbătorile cele mari ale anului. Aşa este la Nascerea Domnuluĭ facerea « *Turtelor* », numite « *scuticele* » luĭ Christos (1); şi la înviere, a aluaturilor numite « *Pasci* », carĭ sunt nisce azyme cópte, făcute în formă rotundă, avênd pe d'asupra brânză cu oŭ, în grosime de un degetu, ţinută de gardă d'aluatŭ, şi împodobită cu stafide. Acestea *pasci* se facŭ în amintirea acelora despre carĭ a dis̆ Christosŭ către discipulĭi seĭ : « *Cu dorŭ am doritŭ sĕ mănâncŭ acestea pasci cu voĭ mai 'nainte de patima mea* (2).

Dar în loculuĭ acestor « *adevérate pasci* », prin multe locurĭ se obicinuesc̆ a se face nisce aluaturĭ amestecate cu nutŭ şi cu oŭ, împletite şi cópte, carĭ se numesc̆ŭ : « *Cozonacĭ* ».

De asemenea la Sf. Înviere este usulŭ facereĭ Ouelor roşiĭ. Acestŭ usŭ (obiceiŭ) religios predomină tótă chreştinătatea atâtŭ Orientală câtŭ şi Occidentală ; căcĭ oulŭ, din cea mai profundă anticitate, s'a privitŭ ca un symbolŭ de *renascere*, şi particolarminte *de învierea corpurilor* (3) şi d'aicĭ vine piosulŭ obiceiŭ universalŭ, care sa perpetuatŭ pênĕ în ḑilele nóstre d'a înroşi, şi mânca în diua de pascĭ, şi în cele următóre, ouĕ roşie sânţite prin bine-cuvêntare divină — Stricarea (ciocnirea) oulor roşiĭ, sub forma salutară : « *Christos a înviat* », însemnă ca corpulŭ nostru (presentatŭ din oulŭ roşŭ) de şi se va strica, ca oulŭ din mână, însă dupre cum a înviatŭ a luĭ Christos, aşa va învia şi al nostru din sînul pământuluĭ, în totulŭ nouŭ, ca şi oulŭ din pântecele mumeĭ sale. Pentru carĭ causă se punea încă în anticitate şi în mormêntŭ ouĕ, ca simbolŭ de înviere (4) reposatuluĭ.

---

(1) Turtele sunt de done felurĭ : unele şi cele mai gustóse, se prepară din foĭ de aluatŭ, făcute forte subţirĭ rotunde, de mărimea unuĭ farfurĭĭ şi cópte pe un ferŭ albŭ. Dupe acésta aşeḑându-se câte una în farfurie se stropescŭ cu apă de florĭ, şi se presóră cu mieză de nucĭ sfărâmată şi amestecată cu zachar, scorţişóre şi cuişóre, dupĕ care se pune altă foiţă d'asupra, şi se face d'asemenea şi aşa mai departe. Al aldoilea felĭu sunt preparate d'asemenea din foĭ de aluatŭ. Dar printre foiţe se pune sămînţa de cănepă pisată şi fiartă, numită : julfă. (2) Luc. XXII v. 16 : Pascele acestea sunt acompaniate tot de-una şi de *cozonacĭ*. Iar pe unde nu se facŭ pascĭ, se facŭ numaĭ *Coronacĭ*. (3) Dict. d'Antiq. Chrest. p. 470 ed. Paris 1865 (4) Idem

Nascerea sa, istoriea vieţeĭ séle, profunditatea dogmeĭ séle, care atinge într'adevĕrŭ înălţimea dificultăţilorŭ şi care este soluţiunea cea mai admirabilă, evangelia sa, singularitatea acesteĭ fiinţe misterióse, apariţiunea sa, împĕrăţia sa, mersulŭ seŭ printre regate şi peste secole, totŭ este pentru mine unŭ prodigiŭ; nu sciŭ ce misterŭ ne perceptibilŭ .... care mĕ afundă într'o vedenie, din care nu potŭ să esŭ; misterŭ. care este suotŭ ochiĭ meĭ; misterŭ permanentŭ, pe care nu-lŭ potŭ nega şi nicĭ nu pot a-lŭ esplica.

Aci, eŭ nu vĕdŭ nimicŭ alŭ omuluĭ. Mĕ apropiŭ mai multŭ, esaminezŭ mai de aprópe, cu tóte acestea totulŭ este mai pre susŭ de mine, totulŭ rĕmâne mare, dintr'uă mărime, care sfărâmă, şi nu-mĭ potŭ da comptŭ despre nimicŭ. . .

Religiunea sa este unŭ secretŭ alŭ seu propriŭ, şi provine de la uă inteligenţă care într'adevĕrŭ nu este inteligenţa omuluĭ. In religiunea sa este o originalitate profundă, care creeză uă serie de cuvinte şi de maxime necunoscute. Iisusŭ nu împrumută nimicŭ de la nicĭ una din sciinţele nóstre. Se póte afirma în modŭ absolutŭ că Elŭ nu găsesce nicăirĭ modelulŭ de imitatŭ alŭ vieţeĭ séle de câtŭ numaĭ în Sine singurŭ. Nu este unŭ filosofŭ, căci, procede prin minuni şi discipoliĭ sĕĭ de la începutŭ 'ĭ sunt adoratorĭ. Elŭ îĭ îndupleca şi-ĭ convinge mai multŭ printr'unŭ apelŭ la sentimente de câtŭ printr'uă desfăşurare de logică şi de metodŭ; nu le impune nicĭ studie prelĭ minarie, nicĭ cunoscinţa literară (a literelorŭ). Totulŭ în religiunea sa consistă séŭ se basézăă pe credinţă.

Intr'adevĕrŭ, sciinţele şi filosofia nu servescŭ întru nimicŭ pentru salute (mantuire). Pentru acésta Iisusŭ nu vine în lume de câtŭ spre a revela secretele cerului (ale Împĕrăţieĭ luĭ D-dĕŭ) şi legile spiritului. Prin urmare Elŭ n'are a face câtŭ cu sufletulŭ, nu vorbesce de câtŭ cu elŭ, şi numaĭ pentru elŭ aduce evangelia sa. Sufletulŭ este de ajunsŭ pentru Elŭ, dupre cumu şi Elŭ este de ajunsŭ pentru sufletŭ. Pĕnĕ la venirea sa sufletulŭ nu era nimicŭ, materia era Domnulŭ şi guvernatorulŭ lumeĭ. La vocea sa totulŭ se pune în ordine. Sciinţa şi filosofia nu sunt mai multŭ de câtŭ sciinţe secundare. Sufletulŭ acum a recuceritŭ suveranitatea sa.

Ce magistrŭ! ce cuvêntu, care opeăréză uă atare revoluţiune! Cu ce autoritate învĕţă Elŭ pe omeni rugăciunea, impune credinţa! şi nimeni aci nu póte contrazice, pentru că Evangelia conţine morala cea mai pură şi pentru că dogma, în cea ce conţine ne înţelesŭ, nu este, altŭ de câtŭ proclamaţiunea despre cea ce esistă acolo, unde nicĭ unŭ ochiŭ nu póte vede şi unde nicĭ unŭ raţionamentŭ nu se póte înălţa.

Cine ar fi fără de minte de a nega minunile vĕdute pe vêrfurile munţilorŭ înghĕţaţĭ şi narate de calatorulŭ îndrăsneţŭ, care singurŭ

NAPOLEON I

REFLESIUNI DESPRE

DIVINITATEA CREŞTINISMULUI ŞI MÂNTUITORUL LUMEI (1)

Boternŭ (Beauterne) în opera sa intitulată: *Sentimentele lui Napoleonu asupra creştinismului*, ţice: «La Sânta-Elena se vorbia adesea despre religiune. Intr'nă ţi conversaţiunea era fórte animată. Acum, ţice Boternu, se vorbia despre nă cestiune inaltă, adică despre divinitatea lui Iisusus Christos. Napoleonu apăra dogma despre divinitatea lui Iisus cu argumente şi cu elocenţa unui adevĕrat omŭ de geniŭ.

Generalulŭ Bertrand era adversarulŭ seŭ în acéstă discuţiune.

De óre-ce Bertrand ţicea că Iisus Christos este unŭ simplu omŭ, Napoleonu îi respunde într'unŭ modŭ subitŭ (de o dată): cunoscŭ pe ómenĭ şi-ţi spunŭ că Iisus n'a fostu unŭ simplu omŭ. Eŭ nu vĕdŭ în Licurgŭ, Numa, Confuciu şi Mahometŭ de cătu nisce simplĭ legislatorĭ, carĭ, avêndŭ primulŭ rolŭ în statŭ, aŭ cautatŭ să dea cea mai bună soluţiune problemeĭ sociale; eĭ nu aŭ avutŭ nicĭ nă pretenţiune de a fi consideraţĭ aşa de susŭ, adică de a fi ereduţĭ că sunt Deĭ.

Intr'adevĕrŭ posteritatea a divinisatŭ pe cel d'ântâiŭ despoţĭ, eroĭ, principĭ ai naţiunilor şi instituitorĭ aĭ primelorŭ republice. Eŭ ênsă recunoscŭ deiĭ şi pe aceştĭ ómenĭ marĭ ca fiinţe de aceeaşĭ natură ca şi mine. Inteligenţa lorŭ nu se distinge de a mea de cătŭ într'unŭ chipŭ óre-care. Eĭ aŭ fostŭ cel d'ântâiŭ, aŭ împlinitŭ unŭ mare rolŭ în timpulŭ lorŭ, dupre cum am făcutŭ şi eŭ însumĭ.

Nimicŭ într'ênşiĭ nu probeză că sunt fiinţe divine, din contră, eŭ vĕdŭ nnmeróse reporturĭ între eĭ şi mine, constatŭ similitudine, debilităţĭ şi erorĭ comune, carĭ îĭ apropiă de mine şi de umanitate. Facultăţile lorŭ sunt ca şi ale mele, nefiindŭ diferinţa de cătŭ între usulŭ ce noĭ amŭ făcutŭ de dênsele, dupre scopulŭ diferitŭ ce ne am propusŭ, dupre ţĕră şi circumstanţe....

Iisus Christos nu este totŭ astu-felŭ. Intr'ênsulŭ totulŭ mĕ înspăimêntă; spiritulŭ seŭ mĕ covêrşesce, voinţa sa mĕ pune în confusiune. Intre Elŭ şi verĭ-ce ar fi în lume nu este nimicŭ cu care să fie posibilŭ a se compara. Elŭ este o fiinţă într'adevĕrŭ cu totulŭ distinsa: ideile şi sentimentele, veritatea ce anunţă, modulŭ seŭ de a convinge nu se póte esplica nicĭ prin organicaţiunea umană, nicĭ prin natura lucrurilorŭ.

---

(1) Păr. Arch. G. Enacénu a publicatŭ reflesiunile lui Napoleon I dupre Cuc, érŭ noĭ le am estrasŭ din scrierea intitulată: Aux Lecteurs de M Reynaud.

BIBLIOTECA
Mitropoliei Moldovei
și Bucovinei
„STUDIUM"

Numerul și numirea Comunelor	Numirea Cătunelor sau Satelor	BISERIC ca HRAMUL
14. Mărăgtil	Măr. de sus.	Adormirea
15. Mărginenil	Măr. de jos.	Sanţii Voevodi.
	Mărginenii.	Sântu Gheorghe
16. Obârşia	Obârşia	Sânţii Voevodi
17. Odobeştil	Baimac	Intrarea în B
	Odobescî	Sânţii Voevo
	Silivestria	Sânţii Voevo
18. Prăjeştii	Prăjestil	Sânţii Voevo
19. Racova	Rahova	Sântu Ioan
	Letzeana	Sânţii Voevo
	Halmacióea.	Adormirea S. A
20. Săuceştii	Sauceştil	Adormirea
21. Schinenil	Holtu	Sânţii Voevodi.
	Schinenil	Sântu Nicolae
	Cătălestil	Sântu Vasilie
	Peletincil	Tăerea Cap. St.
22. Săcuenii	Secuenil	Sânţii Voevodi.
23. Serbeştil	Şerbescı	Sântu Nicolae
	Bradu	Sântu Gheorghe
24. Slobozia Lunc	Slob. Lunc.	Sântu Nicolae
25. Valea lui Ion	Râpa Epel	Adormirea
	Valea lui Ion	Sântu Gheorghe
	Tirdenil	Sânţii Voevodi.
26. Oţieleştil	Oţelescil	Adormirea
	Făgheníl	Sântu Nicolae
27. Filipenii	Antohesci	Sânţii Voevodi.
	Frunteşci	Sântu

a avutŭ cutesanţa de a le visita? Iisus Christosŭ este acestŭ cutezătorŭ călătorŭ. Vre unŭ omŭ póte rĕmânea incredulŭ, dĕrŏ nu póte dice : *acésta nu este aşa.*

Consultaţi pe filosofi asupra acestorŭ cestiunĭ misterióse, carĭ sunt esenţa omului şi a religiunei, şi veţi vedé că acele sisteme sunt ce-va, care n'are nici o legătură cu vieţa nóstră domestică.

Spre a înţelege filosofia lui Socrotŭ şi Platon trebue multă forţă intelectuală de a reflecta, trebue în fine a avea cine-va mulţi anĭ de studiŭ şi de aptitudine specială.

Pentru a înţelege creştinismulŭ nu trebue de cătŭ bunulŭ simţŭ, inimă, unŭ spiritŭ dreptŭ.

Religinea creştină nu este o metafisică, ci uă regulă practică, care dirige acţiunile, care corige pe omŭ, îlŭ consiliéză în tótă purtarea sa. Bibliа ofere uă mulţime de fapte şi ómenĭ pentru a esplica timpulŭ şi eternitatea, aşa precum nu póte oferi nici o altă religiune. Dĕcă vre unulŭ se póte înşela că religiunea creştină nu este adevĕrata religiune, se póte scusa de a se înşela, pentru că totulŭ în creştinismŭ *este mare* şi demnŭ de Dumneḑeŭ.

Eŭ cautŭ în istorie în zadarŭ de a găsi unŭ omŭ asemenea lui Iisusŭ Christosŭ, seŭ ce-va, care să se apropiă de Evangelie. Nici istoria, nici umanitatea, nici secolele, nici natura nu-mĭ ofere ce-va, cu care să se pótă compara Iisusŭ Christosŭ şi evangelia sa. Aci totŭ este estraordinarŭ şi nimicŭ nu este care să nu fie mai pe susŭ de spiritulŭ umanŭ.

Cei impiĭ chiar n'aŭ cutesatŭ a nega sublimitatea evangelieĭ; evangelia, fĕră voia lorŭ, le inspiră uă veneraţiune.

Tóte cuvintele în evangelie sunt sigilate şi solidare unele de altele, ca petrele aceluiaşi edificiŭ. Spiritulŭ, care légă cuvintele între ele, este unŭ cimentŭ divinŭ, care succesivŭ descopere sensulŭ. Fiecare frasă are unŭ sensŭ completŭ, care descrie perfecţiunea unităţeĭ şi profunditatea totuluĭ; evangelia este carte. În care spiritulu află uă frumuseţe morală necunoscută pĕnĕ atuncĭ şi uă idee despre infinitulŭ superiorŭ, care inspiră creaţiunea! Şi cine óre, de cătŭ numaĭ Dumneḑeŭ, putea să producă acestŭ tipŭ, acestŭ idealŭ de perfecţiune, idealŭ esclusivŭ şi originalŭ, unde nimenĭ nu póte, nici a critica, nici a adaoga, nici a scóte unŭ singurŭ cuvêntŭ; în fine evangelia este uă carte, care diferesce de totŭ ce esistă, cu totulŭ nouă, fĕră precedentŭ şi fĕră a fi ce-va asemenea în urmă-i.

Diac. St. Călinescu.

Autorii de opere religióse, carii voru trimite la Redacţiunea acestui jurnalu unu esemplaru, vor avea dreptul la trei publicaţiuni din partea foiei, şi va fi trebuinţă se va publica şi o scurtă analisă asupra operei.

A esit de sub typar: *Elemente de Gramatica limbei Ebraice*, de d. *N. Nitzulescu*, prima operă de felul acesta în limba română, asupra căreia atragemu atenţiunea celor, ce voiescu a se ocupa cu studiul limbei ebraice.

Depositul la autor, Bucuresci, Strada Olimpul No. 1.

A eşitu de subt tiparu: *Inveţătură elementară* despre dogmele bisericei ortodoxe de resăritu conformu programei în vigóre, pentru clasa II din seminarie, clasa III din licee şi gimnasie, şcóle centrale de fete, şcóle normale. Depositulu la Typografia Curţii în Passagiu Romanu Bucuresci şi la librariile Socec şi Ioniţiu. Preţul 85 bani.

Reverentia sa D. Titu Budu, autoru al mai multor opere religióse, a înaintatu Redacţiunei opera, eşita de sub presă acum de curênd şi intitulata: „Chatechese pentru pruncii scolari din scólele elementare populare“ lucrate dupre G. Mey. preţul 1 fl. 50 ct. (2, 78 bani). Gherla.

Redacţiunea jurnalului „Biserica ortodocsă Română“ recomênda acestă operă noă religiósă mai ales pentru metodul ei de espunere al veritaţilor dogmatice, facêndu-şi tot-o-dată datoria, de a supune la cunoscinţa lectorilor sei, că veritaţile religiunei creştine, ce formézâ distincţiunea între Biserica ortodocsă şi cea papală, sunt tractate în sensul cestiei de pre urmă.

A	No. pogonelor de pământ de preoți	No. familiilor		De către cine este întreținută Biserica	NUMELE și PRONUMELE Preoților	Etatea	Cursul absolvit	Salariul pe an după Budget
		Familii	Suflete					Lei n.
		134	536	de comună	Ilie Gavrilescu	26	4 cl. sem.	
		130	520	»	Ștefan Rugină	29	»	
	11 p	60	240	»				
		136	544	»	Ioan Popovici	64	privat	
		120	480	»	Vasile Ojogu	41	»	
		100	400	»	Const. Popescu	23	4 cl. sem.	12
	8 ½	85	340	»				
	12 p.	105	420	»	Ioan Borcea	52	privat	30
	8 ½	120	480	»	Ioan Maron	46	»	60
	8 ½	48	192	»	Ioan Vartolasiu	47	»	32
		88	352	»				
	17 p	167	668	»	Pr. Petru Dumitru	37	5 cl. sem.	
					Mihail Dumitriu	25	4 cl. sem.	100
	8 ½	150	600	»	Simion Noghinu	62	privat	50
	4 p.	35	140	»				
	8 ½	36	144	»	Nicolae Ghervescu	25	4 cl. sem.	32
	5 p.	40	160	»				
		219	876	»				
		70	280	»	Vasile Russey	45	privat	10
		42	88	»				
		79	316	»	Ioan Stăcescu	27	4 cl. sem.	
		28	112	»				
	17 p.	197	788	»	Nicolae Capșia	50	privat	
					Ioan Sion	52	»	15
	17 p.	81	324	»	Ioan Luca	47	»	
					Gheorghe Mocanu.	46	»	15
		124	400	»	Gherasim Pesce	64	»	
		120	480	»	Gheorghe Chirilă	26	4 cl. sem.	
		94	300	»				

BISERICA

ORTHODOXA ROMANA.

JURNAL PERIODIC ECLESIASTIC.

ANUL IV. — No. V.

FEVRUARIE

TABELA MATERIEI

I. Crestinismul in Dacii 357. — II. Omilia la duminica a III-a din sântul si marele post 389.—III. Cuvêntû la Duminica IV-a din sântul si marele post. 301.— IV. Chiemarea divina la darul preotiei 313.—V. Napoleon I. 371. — VI. Statistica Eclesiastică a Eparchiei Romanului 13.

BUCURESCI

TYPOGRAPHIA CURȚII, PROPRIETAR F. GOBL

12. Pasagiul Român, 12.

1878.

Abonamentele se facu la Redacţia jurnalului, strada Curtei No. 28, în capitală; ér în districte la Protoiereï şi la biurourile poştale.

Abonamentele se facu pe unu anu. Preçul abonamentului pre unu anu, transportatu jurnalul la domiciliul abonaţilor, este de 12 lei noi, plătiţi în doue semestre, la începutul fie-carui semestru.

Numai pentru strëinătate se va calcula portul în plus.

Abonaţii, carii nu vor primi numerele regulat, vor reclama la Protoiereu, şi în casu de a nu primi îndestulare, vor reclama d'a dreptul la Redacţia jurnalului.

Scrisori nefrancate nu se primescu la Redacţie.

La redacţiune se află esemplare complecte de ale Jurnalului pre anii II şi III-le, iar pentru anul I redacţiunea dispune numai de la No. IV înainte. Preţul fie-caria broşure lunare, transportata la domiciliu, este de un 1 leu.

ANUL IV. BUCURESCI, FEBRUARIE 1878 No. 5.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANA"

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATĂ PE LUNA

« Predică cuventul »
II Tim. IV. 2.

CRESTINISMUL IN DACII

ŞI

CREŞTINAREA ROMANILOR

(Urmare vedi No. IV. anul IV).

Aici însă trebue să adaugămŭ, mai nainte de a trece la o altă serie de fapte ale Bisericei Româno-Bulgare, că unirea acésta a Bisericilor, deşi în modŭ formalŭ pare a se fi prelungitŭ pênă la 1234. ea a fostŭ lovită mai mult séu mai puţin în dată după constituirea ei. Omenii de la cârma regatului, vĕdêndu că Papa n'a acordatŭ Regelui Româno-Bulgarŭ, titlul de Imperatorŭ, iar Archiepiscopului de Tŭrnova pre celŭ de Patriarchŭ, ei şi-aŭ întorsŭ privirile lor despre Biserica Romană şi s'aŭ încreduţŭ mai multŭ propriilor lor puteri, continuând a-şi cânta de confesiunea, ereditată de la strămoşii lor; şi acésta era cu atâta mai uşor de împlinitŭ, căci unirea Bisericei Româno-Bulgare, noi amŭ vĕdutŭ, se efectuase numai pre relaţiuni administrative. Şi în adevĕr, că însuşi Ioniţă, avênd sub stăpânirea sa şi locurile de preste rîul Mariţa, între care şi Archiepiscopia de Achrida, el nu obligă pre Archiepiscopul Achridei, de a se supune şi el Bisericei papale, de şi noi am vĕdutŭ mai sus, că Ioniţă prin actul de unire al Bisericei Româno-Bulgare luase angajamentul, de a face acesta « cu tóte locurile, cucerite atât de la Priucipii creştini, cât şi păgâni». Şi ca dovadă, că Ioniţă n'a supusŭ pre Archiepiscopul de Achrida Bisericei papale, se as-

ANUNCIU

In virtutea art. 8 din regulamentul sf. Sinodŭ pentru înființarea jurnalului bisericescŭ, Comitetul redactorŭ al jurnalului «BISERICA ORTHODOXĂ ROMANĂ», face cunoscutŭ tutulor persónelor competinte în materiĭ theologice, că, se primescŭ la Redacțiune articule, pentru caredomniĭ colaboratorĭ vor primi o remunerațiune.

Pentru ca articulele să fie primite și publicate, domniĭ colaboratorĭ vor avea în vedere:

1, Ca în privirea materieĭ, cevor voi a trata, să se conformeze cu programa sf. Sinodŭ, prevĕdută la art. 6 din regulamentul pentru jurnalul bisericescŭ, care e publicatŭ în No. I-iŭ din Octombrie 1874;

2, In privirea limbeĭ și a stiluluĭ se vor conforma cu art. 9 și 10 din acelașĭ regulamentu;

3, In privirea ortografieĭ vor căuta a fi cât se va putea maĭ simplă și maĭ ușóră de cetit.

Remunerațiunea domnilor colaboratorĭ, pentru articulele publicate, se va face pe cóla de presă a jurnalului, precum și pe fracțiunĭ din cólă.

Remunerațiunea va fi

1, Pentru articulele de lectură ușóră și predicĭ, 40 l. n. pe cólă;

2, Pentru articulele de cuprindere sciințifică, în care materiele vor fi desvoltate maĭ ales în modŭ istoricŭ, 60 l. n. pe cólă;

3, Pentru articulele relative la istoria și literatura eclesiastică a Bisericeĭ române, 100 l. n. pe cólă;

Articulele primite la Redacțiune și nepublicate se vor arde.

Apreciarea articulelor, în virtutea art. 8 din regulamentŭ, este reservată Comitetuluĭ redactoriŭ.

del, întinde mâna de ajutoră lui Teodor Comnenul şi din despotă al Epirului îlă unge de Imperatoră al Bizantiului, pentru ca cu timpul să-şi aducă aminte şi să scie klar, că autoritatea lui imperială este confirmată nu de Patriarchul de Constatinupolă, dar de Archiepiscopul Românо Bulgariei. . . . Acesta noi amu vĕdută, că în evul mediu avea o însĕmnătate politică fórte mare.

Dupŏ doi-spre-dece anî de la data acestui faptă adecă la 1234, în timpul lui Ioan II Asan, când şi pre tronul Bisericei de Târnova se afla Archiepiscopul, sĕu dupre titlul Bisericei papale, Primatul Ioakim I, în Biserica Românо-Bulgară s'a petrecută unu faptă care a skimbată cu totul faţa Bisericei. Acesta a fostă transformarea Archiepiscopiei, sĕu a Primatiei Bisericei Românо-Bulgarie în Patriarchie a Bisericei ortodocse. Pentru acestă faptă noi avemă doŏ argumente, unul de origine Bizantină şi al-doile Românо-Bulgară.

Acropolitul, dupŏ ce espune modul, cum s'a efectuată nunta fiiului lui Ioan (1222 — 1255) Duca Bataze cu fiica lui Ioan II Asan şi arată şi profitul, ce a trasŏ din acestă actă Imperatorul Bataze, apoi în respectul Bisericei Românо Bulgare, adaugе: « Τότε καὶ ὁ Τρινόβου ἀρχιερεὺς ὑπὸ τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τελῶν αὐτονομίᾳ τετίμηται καὶ πατριάρχης ἀναγορεύεσθαι κέκριται βασιλικῷ καὶ συνοδικῷ τῷ ψεσπίσματι, χάριτας τῶν προυχόντων ἀποτινύντων τῷ Βουλγάρων ἄρχοντι Ἀσάν τοῦ κήδους ἕνεκα καὶ τῆς φιλίας. = Atunci şi Archiereul de Târnova, fiind sub Patriarchia de Constantinupolu (1), s'a onoratŏ cu autonomie, şi s'a judecatŏ a se proclama de Patriarchŏ cu decretŏ imperialŏ şi sinodicŏ, împlinindu-se cu acésta voia mai marilor ţerei pentru rudirea şi amiciţia cu Asan, căpiteniel Bulgarilor » (2).

Dupre sorgintea Româno-Bulgară, conservată pênă la noi de cătrĕ Sinodicul, cunoscută cu numele de alui Boris, Patriarchia Bisericei Româno-Bulgare nu se capătă cu atâta uşurinţă şi tot-o-

(1) Aicî, în acestă citată a lui Acropolitul, se observă în genere o reservă în acesta, ce privescŏ titlurile de funcţiune ale Regelui şi ale Archiepiscopului. Pre lângă aceste, Acropolitul, ne recunoscênd pentru Ioakim I titlul de Primatŏ, el nu-î dă nicî pre celŭ de Archiepiscopŏ, numindu-lŭ simplu Archiereŭ. — Acestă se înţelege nu fără intenţiune, dupre cum vomŭ vedea că s'aŭ petrecută lucrurile şi klar cu acéstă Patriarchie, aprobată sinodicesce.

(2) G. Acropolitae Annales cap. XXXIII.

cultămŭ pre Acropolitul, care, facênd istoricul lui Theodor Comnenul, și arătând cum acesta a cuceritŭ Thesalonicul și împrejurimile lui, cum el a fostŭ refusatŭ de a se încorona Imperatorŭ al Bizantiului de către Constantin al Thesaloniculuĭ, se esprimă despre Archiepiscopul Achrideĭ, dicênd: «Ὁ δὲ Βουλγαρίας ἀρχιεπίσκοπος Δημήτριος τὸ βασιλικὸν περιδέδυκεν τοῦτον διάδημα, ὡς ἔφασκεν, αὐτόνομος ὢν καὶ μηδενὶ εὐθύνας ὀφείλων δοῦναι, καὶ διὰ ταῦτα ἐξουσίαν ἔχειν βασιλέας χρίειν οὓς τε ἂν καὶ ὅπου καὶ ὅτε βούλοιτο. = Iar Archiepiscopul Bulgariei Demetriu îl încoronézà pre el cu diadema imperială, dicênd, că el este autonomŭ și nu datorésce nimănuĭ să dea socotélă, și pentru acésta are puterea, de a unge pe imperatorĭ ori-pre cine și ori-unde și ori-când ar voi» (1).

Acésta s'a întâmplatŭ la anul 1222, când tronul Regatului Românŭ-Bulgarŭ era ocupatŭ de către Ioan II Asan ce avea în stăpânirea sa Achrida cu Eparchiile dependinte de dînsa, iar pre tronul Archiepiscopieĭ de Achrida era Demetriu Chomaten, una din cele mai însemnate persóne ale timpuluĭ seŭ. Demetriu Chomaten, suindu-se pre tronul Achrideĭ cam pre la 1195 (2) și folosindu-se de împrejurarea, că atât Imperatorul Bizantinŭ, cât și Patriarchul de Constantinopolŭ, se aflaŭ așeḑațĭ din causa Latinilor în Nicea, își propuse, ca și el pre calea ecclesiastică să realiseze tendințele lui Ioan II Asan, adecă, cu alungarea Latinilor din Constantinopolŭ și din Imperiul Bizantinŭ, să-și împroprieze cu lucetul autoritatea patriarchală a Bisericeĭ de Constantinopolŭ. De acéla și vedem pre Chomaten, că el în urma armatelor lui Ioan II Asan, care acum alungase pre Latinĭ din părțile Achri-

(1) G. Acropolitae Annales cap. XXI.

(2) Demetriu Chomaten s'a suitŭ pre tronul Achrideĭ nu maĭ târḑiu de anul 1195, adecă când în Serbia veke era jupanŭ, séŭ Domnŭ Stefan Neman (Zhishman Das Eherecht der Orientalischen Kirche. Wien. 1864 pag. 249. E. Golubinski op. cit. pag. 291). El s'a rădicatŭ la trépta de Archiepiscopŭ din chartofilacŭ, séŭ secretarŭ al Archiepiscopuluĭ de Achrida, predecesorul seŭ, Ioan Camaterŭ. Acéstă împrejurare, precum și kîar tendințele séle, diferite de ale Bizantinilor, ne facŭ să bănuim, că Chomaten trebue să fi fostŭ din Româniĭ de prin jurul Achrideĭ, și nu Grecŭ din Constantinopolŭ. Chomaten atestă singurŭ acéstă calitate a sa prin inscripțiunea, pusă asupra uneia din operile séle, aflătóre în biblioteca din Münchenu. (Colecțiunea bibliotecieĭ München a lui Hardt T. I, No. LXII. pag. 339 veḑi și E. Golubinski op citată pag. 291).

La anul 1238 Papa Grigoriu al IX-le se lucércă, de a rădica o cruciadă întregă contra lui Ioan II Asan pentru primirea de către acesta a titlului de Patriarchŭ de la Biserica de Constantinopolŭ pentru Archiepiscopul Bisericei Româno-Bulgare. El, spre a-şi ajunge scopul, scrie epistole către toţi Episcopii papali din partea locului, promiţênd prin agenţii sei eclesiastici, de a da indulgenţi tuturor acelora, cari seŭ în persónă seŭ cu ajutorŭ « vorŭ mérge la contra lui Asan » (1). De altă parte Papa scrie scrisori pentru acelaşi scopŭ şi lui Bela IV-le, Regelui Ungariei şi lui Balduin I Imperatorului Latinilor din Constantinopolu (2). Către Bela în particular éca cum se esprimă Papa : « Pre Escelenţia ta o rugámŭ şi de la tine celŭ mai creştinŭ între prinţi ceremŭ, rugându-te pentru Tatăl, Fiiul şi S. Spiritu, pentru vĕrsarea sângelui Christosului teŭ, scólă-te, spre stricarea nemului celui reŭ şi întorsu, carele mult bârfeşte în contra nemului creştinescu. Aprinde te pre tine rávna credinţei cei pravoslavnice şi aşa te întărmézá în mână tare şi arcŭ întinsŭ, ca fugĕriud pre cei ciumaţi, ... să poi în locul lor pre unşii Domnului. Pentru că noi din mila Atot-Puterniculni D-deŭ şi cu puterea s-lor Petru şi Pavel, apostolilor lui, ţie şi tuturor, carii s'au căitŭ adeverat şi s'aŭ mărturisitŭ, şi cu tine se voru duce în persóna sa, seŭ te vorŭ ajuta, li dămu indulgenţii depline, şi ţera acela, după soborul generalŭ, ţie şi altor catolici o închinámu, că o cuprindeţi » (3). Dar cu tóte indulgenţiile, acordate de către Papa celor, ce ar lua armele contra lui Ioan II Asan, Regele Româno-Bulgarilor se akită uşor, căci pre Balduin învingêndu-lŭ la Adrianopolŭ, îlŭ închide şi mai pre urma îlŭ şi omóră. Iar Bela respunde Papei, că ţinênd la rudirea lui cu Ioan II Asan, nu póte să ia armele contra lui, dar sperá că se va reintórce la Biserica română (4).

---

urmare ar resulta, că ele s'au adusŭ aicĭ pre timpul lui Borilă. Dar atunci trebue să fimŭ în opositiune cu datele biografiei s-teĭ, care spunŭ precis, că s-tele móşte s'au transportatŭ pre timpul lui Ioan Asan, şi anume pre la finele împĕrăţiei lui când el se afla în culmea puterei. (E. Golubinski opera citată pag. 281).

(1) Raynaldus ad annum 1238 § 7. (Şincai chr. Rom. T. I, pag. 263).

(2) Aloysius Guerra in Epitome constitutionum Pontif. pag. 372 No. 15 (Şinc. T. I, pag. 264).

(3) Reynaldus ad annum 1238 § 7. (Şinc. T. I, pag. 264).

(4) ibidem.

dată această sorginte ni presintă și mai multe amănunțimi. Mai întâiŭ Patriarchatul de Tŭrnova se presintă aicĭ, ca o condițiune din partea lui Ioan II Asan pentru întrarea lui în legături de rudire cu Ioan Duca Batatze. Dupre acĕlașĭ sorginte se dice, că Imperatorul a scrisŭ patriarchilor de Ierusalimŭ, Antiochia și Alecsandria, rugându-i, ca să manifesteze consimțimentul lor în scrisŭ pentru a se acorda Archiepiscopului de Tŭrnova titlul de Patriarchŭ, egalŭ cu al lor. Că după priimirea consimțimêntului din partea Patriarchilor, s'a ținutŭ unŭ sinodŭ mare, în Lampsac, compusŭ din Metropoliții, Archiepiscopiĭ, Episcopiĭ, Archimandriții, Egumenii atât greci, cât și Românо-Bulgarĭ, și că aŭ luatŭ parte și toți monachiĭ cei din muntele Atonului, carii se aflaŭ atunci sub stăpânirea Imperatorului Românŭ Bulgarŭ. În fine, proclamându-se cu solemnitate Archiepiscopul de atunci Ioakim în Patriarchŭ, Patriarchul de Constantinopolu German și toți Archiereiĭ greci, presenți la sinodŭ, aŭ făcutŭ unŭ actŭ, pre care: «сполни сигилліями печатлевше, дали пàріо болгарскому и новопоставленному патріарху въ вѣчное поминание неотъемлемо = pecetluindu-iŭ cu sigiliile lor, l-a datŭ Imperatorului Bulgarŭ (Românо-Bulgarŭ) și Patriarchului pusŭ din noŭ, spre a rĕmânea pentru eternă memorie » (1).

După trei anĭ de la data proclamareĭ Patriarchieĭ de Tŭrnova, adecă la 1237, Patriarchul Bisericeĭ Românо-Bulgare, Ioakim I more, dupre cum ni spune Acropolitul o dată cu Maria, femeea lui Ioan II Asan și în locul lui se urcă pre tronul Patriarchieĭ Vasilie II. Despre acestŭ Patriarchŭ al treile al Bisericeĭ Românо-Bulgare noĭ scimŭ numaĭ atâta, că pre timpul lui s'a transportatŭ în Tŭrnova relicviile (móscele) s-teĭ Paraskeveĭ, carea maĭ pre urmă, pre timpul lui Vasilie Lupul, s'aŭ adusŭ și s'aŭ aședatu în Monastirea s-lor Trei-Ierarchĭ din Iași. Despre Vasilie II ca Patriarchŭ al Bisericeĭ Românо-Bulgare se face mențione în sinodicul lui Boris (cart XXI) și în biografia s-teĭ Paraskeve, scrisă de cătrĕ Eutimie, celŭ din urmă Patriarchŭ al Bisericeĭ Românо-Bulgare (2).

---

(1) Actulŭ originalŭ, despre care se face aicĭ mențione, nu se conservă, dar faptul este espusŭ în sinodicul lui Borie, care se află tiparitŭ în: Временникъ Общ. ист. и Древн. cart. XXI, pag. 9. seqq. (E. Golubinski op citată pag 280—281).

(2). Mart,în (Annus eccles. pag. 247) urmând pre Bolandiștĭ (pag 326), punĕ anul 1221. ca timpŭ de transportare a móscelor steĭ Paraskeve în Tŭrnova; și prin

onoratu, şi tot-o-dată să pomenîască numele lui în Biserică; şi déca vre unul dintre dînşii se va constata, că neglijaze acesto obligaţiunî, unul ca acesta va fi proadusă înaintea nóstră pentru comitū, şi respundere, adecă va fi datū judecăţeî » (1).

La acestū tributū bănescū, precum chiar şi la celelalte obligaţiunî, impuse de Patriarhul German în tăcere Bisericeî Românо-Bulgare, şi fără de unū consimţimêntū mutualū, Patriarchiî de Tûrnova nu s'aū supusū nicî-o-dată, pênă când Regatul Românо-Bulgarū a fostū în vigórea sa. Tot din epistola lui Calist noî aflăm că Patriarchiî de Tûrnova nu pomenîaū la serviciile divine pre cel de Constantinupolū, fiind că şi acestia nu pomenîaū pre cel de Tûrnova (2). Şi mergênd relaţiunile dintre Biserica Româno-Bulgarilor şi cea de Constantinupolū tot-spre mai reū, noî găsimū în acelaşi epistolă a Prea Sântului Calist, că Patriarchiî de Tûrnova cu toţi Metropoliţiî, Archipiscopiî şi Episcopiî Bisericeî Româno-Bulgare recurgū într'o necesitate eclesiastică la unū mijlocū ne usitatū; adică, lipsindu-li s-tul Mirū, neavênd de la Bizantinî permisiunea, ca de la Papî, de a sânţî s-tul Mirū, şi de altă parte nevoind a se adresa şi la Patriarchiî de Constantintinupolū, eî întrebuinţézā la misteriul mirū-ungereî mirurî de la relicviile s-tuluî Demetriū de Thesalonicū şi ale s-teî Varvareî (3). In fine, după ce Regatul Româno-Bulgarū a căduţū sub jugul Turcilor la 1391; şi după ce Regiî acestuî Regatū n'aū mai fostū în stare, ca să impunĕ respectū Imperatorilor şi Patriarchilor de Constantinupolū; Patriarchul Antonie la 1392, adecă numaî la unu anū după căderea Regatuluî, scrie o enciclică către toţî Patriachiî şi Metropoliţiî Imperiuluî Bizantinū, unde se esprimă: « Episcopiî Bulgarî (Româno-Bulgarî), ne temêndu-se de legile lui D-ḑeū, şi neruşinându-se de cele umane şi-aū împropriétū multe din Bisericile nóstre, pentru care cu dreptū cuvêntū sûntū escluşi din comunicaţiunea cu noî, şi noî nu ni permitemū, de a fi în coliturgisire cu nisce prelaţî, cariî comitū fără de legî şi se facū călcătorî de dînsele » (4) ..... De aicî numele şi viéţa Românilor din drépta Dunăreî se limitéza cu

(1) ibidem.
(2) Acta Patriarch. Constp. Miclosicî I, 440, 441.
(3) ibidem.
(4) Acta Patriarch. Constp. Miclosicî II. 161.

Vedênd Papiĭ Romeĭ, că cu rĕul nu isbutescŭ a face nimicŭ, şi că Imperatorul Ioan II Asan este nu numaĭ chotăritoru în dorinţele sele, dar şi bravŭ în esecuţiunea lor, eĭ ascéptă mórtea lui Ioan II Asan, şi la 1245, adecă după patru anĭ de la suirea pre tronul Regatului Româno-Bulgaru a lui Caliman, Papa Inocentiu IV trămite o scrisóre lui Caliman, după ce se înţelege, că verbal s'aŭ făcutŭ tóte preparativele pentru unirea Bisericilor în timpul de la 1241 pênă la 1245. Prin scrisórea de la 1245 Papa invită pre Caliman, ca îndată să face unirea Bisericeĭ Româno-Bulgare cu cea română, şi că, decă el voiesce, póte chiar să adune sinodŭ ecumenicŭ pentru acéstă afacere (1). Şi noĭ putemŭ să afirmămŭ în modul cel maĭ positivŭ, că acéstă tentaţiune a Papeĭ Inocentiu IV n'a fostŭ încoronată cu succesŭ; căcĭ în acelaşĭ anŭ al încercăreĭ (1245) a murităşi Caliman.

Aicĭ este locul, ca să arătămŭ şi privirile Bizantinilor asupra Patriarchieĭ de Tûrnova. Noĭ amu vedutŭ, că dupre mărturia chiar a chronicarilor Bizantinĭ, şi specialminte a lui Acropolitul, Patriarchia de Tûrnova s'a proclamatŭ şi confirmatŭ de către unu sinodŭ, compus din prelaţiĭ Bisericilor Bizantine şi aĭ celor Româno-Bulgare şi că pentru acésta s'a cerutŭ şi adesiunea în scrisŭ a întrorPatriarchilor. Acum să ascultămŭ şi acele părţĭ dintr'o epistolă a Patriarchului de Constantinupolŭ, Calist I, care la 1355 se esprimă în acéstă privinţă: «Pentru condescendenţă, ḑice Calist, i s'a acordatŭ Episcopului de Tûrnova dreptul de a se numi Patriarchŭ al *Bulgarieĭ*, dar nicĭ de cum nu i s'a datŭ lui dreptul, de a se enumera cu cialalţĭ Prea Sânţĭ Patriarchĭ» (2). Iar despre Patriarchul Constantinupolului German, celŭ ce a proclamatŭ pre Archiepiscopul de Tûrnova Patriarchŭ, ḑice Calist: «Însuşĭ Patriarchul (German) justificându-se în acéstă privinţă, se esprimă, că opera nóstră trebue să se esplice nu aşa, nu aşa; cugetând la folosul politicu comunŭ, noĭ amu onoratŭ pre archiereul poporului Bulgarŭ, dar nu l-amŭ acordatŭ lui dreptul autocefalieĭ întregŭ; din contră, el este datorŭ *să plătiască tributŭ şi să dea daruri Patriarchului*, ce l-a

(1) Reynaldus Annales Eccles. ad an. 1245 No. 11.

(2) Acta Patriarch. Constantinop Miclosicĭ I. 436. şi Изѣст. Акад. наукъ T VII, pag. 156. Noĭ ne avênd originalul, dămŭ citatele dupre D. E. Golubinski o pera dus citată pag. 283.

Bisericilor (1). Şi acestă încercare a Papei Nicolaŭ al IV-le a rĕmasŭ nefructiferă, căci la 1294 Ioakim III a fostŭ ucisŭ de către fiiul lui Terter, Sʻentislav Terter, bănuitŭ fiind cu trădare Statului la Tatarĭ.

Sinodicul lui Boris ni-a mai păstratŭ numele a patru Patriarchĭ de Tŭrnova, fŏrĕ ca să cunóscemŭ vre unŭ faptu din viĕţa lor. Aceştia sunt : Dorotheĭ, Roman, Teodosiu I şi Ioanikie I.

Dupŏ Ioanikie I din sinodicŭ se vede, că a urmatŭ unŭ Simeon. Acesta la 1346 a încoronatŭ pre Regele Serbiei Ştefan Duşan (2).

Theodosiu II. In timpul acestui Patriarchŭ, şi pote chiar dupŏ insistinţa lui, s'a adunatŭ în Tŭrnova Sinodŭ, cam pre la 1352 contra Iudeilor şi a Bogomililor, carii turburaŭ atunci creştinătatea în Regatul Romăno-Bulgarŭ (3). Acestŭ Theodosiu n'a şedutŭ pre scaunul Bisericei Romăno Bulgare, de cât numaĭ pĕnĕ la 1356, când s'a retrasŭ, şi în locul cărula s'a rădicatŭ la tronul de Tŭrnova Ioanikie II, despre care scimŭ nu maĭ atâta, că el a luatŭ parte la sinodul din Tŭrnova în calitate de Archimandritŭ şi Egumenŭ al Lavreĭ din Tŭrnova a celor 40 de martirĭ, unde suntŭ îngropaţi toţi Regiĭ Romăno-Bulgarĭ (4). Pre acestŭ Theodosiu, Calist, Patriarchul de Constantinupolŭ, printr'o epistolă de la 1356 îlŭ face : «простъ сый = prostu ».

In fine Eutimie, ultimul Patriarchŭ al Bisericeĭ Romăno-Bulgare din drépta Dunăreĭ, este cunoscutŭ prin lucrările sale de sciinţă şi prin

(1) Raynaldus ad an. 1277. § 34. şi Allaţiĭ de perpetua consens. lib. II, cap. XV § 5.

(2) Исторія Сербскаго языка. Майкова 1857 pag. 240.

(3) Incepĕtorul eresieĭ Bogomililor este unŭ mouachŭ, cu numele Vasilie, dupre cum ni spune Zonara (Chron. cart. XVIII, pag. 336). Numele eresieĭ vine de la vor bele slavone Богъ=D-ḑeŭ şi Милый = plăcutŭ ; în totul plăcuţiĭ lui D-ḑeŭ. Eresia Bogomililor este unŭ antropom rĕu-nŭ completŭ şi Bogomilii pretindeaŭ că D-ḑeŭ a e formă umană, şi că lumea s'a creatŭ de spiritele cele rele. Dintre cărţile sănteĭ primiau numaĭ pre unele şi Evangeliile, dar le interpretaŭ în sensul lor propriu Nu primiaŭ misterile Bisericeĭ ortodoxe, numindu-le sacrificiŭ sângeros, lepădau icónele, credéndu-le, ca pre unŭ cultŭ idololatru. Eĭ se maĭ numiaŭ pre dênşiĭ nĕscătorĭ de D-ḑeŭ, şi ḑiceaŭ, că eĭ, cugetând, nascŭ pre cuvêntul, etc. In genere pre D-ḑeŭ Tatăl îlŭ presentaŭ, ca pre unŭ bătrînŭ cu barbă lungă, pre Fiiul cu maĭ puţină barbă, iar pre S. Spiritu eĭ îlŭ credeaŭ, că este unŭ tîneru, cu încă nu i-a eşitŭ barba. Ἐκλ. ἱστ. Μελετίου T. III, pag 418.

(4) Чтен. общ. ист. и Древ. biogr. lui Theodosiu cart. I.

totul în cea bulgară, şi Biserică Românо-Bulgara îşi perde unitatea sa, demicată fiind în Eparchii eclasiastice, care mai pre urmă începu a avea prelaţi numai dintre Bizantini, şi specialminte de naţionea grecescă, conservată, séu mai drept, formată în Constantinopolu şi anume în suburbia Fanarului.

Nu vomu părăsi Regatul Româno-Bulgarū din drépta Dunărei penă ce nu vomu arăta aicî numĕrul, precum şi faptele mai însĕmnate ale Patriarchilor din Biserica de Tûrnova, espunĕnd tot-o-dată şi ultimele încercărî ale Papilor Romei pentru unirea Bisericilor. Noî amū vĕdutū mai sus, că celu ântaiū Archiepiscopū al Bisericeî Româno-Bulgare a fostū Basiliu I, care s'a suitū pre tronul Tûrnovei cam pre la 1185 séu 1186 şi a continuatū cu titlul de Primatū, primitū de la Inocenţiu III-le, pĕnĕ pre la 1234, când pre tronul Bisericeî Româno-Bulgare se vede a fi Ioakim I. La 1237 Ioakim I móre şi acestuia i a urmatū Vasilie II, care fiind faţă la transportarea s-lor relicviî ale s-teî Paraskeve, el trebue să fi ocupatū tronul patriarchalū îndată dupō mórtea lui Ioakim I. Sinodicul lui Boris pune dupō Patriarchul Vasilie II pre Ioakim II, despre care istoria pĕnĕ acum nu scie nimicū însemnatū. Ignatie nu se scie când s'a suitū pre tronul Tûrnovei, dar el se vede figurând, ca Patriarchū al Bisericeî Româno-Bulgare la 1273, conform inscripţiuneî de pre o Evangelie (1). Sinodicul lui Boris dupō Ignatie pune pre unū Macarie, numindu-l şi martirū.

Ioakim III. Despre acesta iarăşi nu se scie când s'a suitū pre tronul Bisericeî Româno-Bulgare. Chronicariî Bizantinî facū despre dînsul menţiune la 1283 şi pre timpul Regeluî George Terter I, care se dice a fi fostū din Cumania, (2) adecă dintre Românii din Moldova şi rudă cu Asan despre femee; Ioakim III primesce o epistolă de la Papa Nicolaū IV-le, privitóre pre unirea Bisericilor (3). In acestă scrisóre Papa aduce aminte lui Ioakim III de promisiunea acestuia, că fiind amândoî la sinodul din Constantinopolū, adunatū la 1277 pentru unirea Bisericilor, pre timpul lui Michael Paleologul şi a Patriarchului Ioan Bec, Ioakim III a declaratū impreună cu Patriarchul Bisericeî de Constantinopolū, că primesce unirea

(1) Путешествіе по востоку Григоровича pag. 183.
(2) Istoria pentru începutul Românilor în Dacia de P. Maior. pag. 231.
(3) Raynaldus ad an. 1291 §§ 37, 38, 40.

pentru mai mulţi ani (1). După ecsiliul lui Euthimie, Eparchia de Tărnova, degradată şi transformată în Metropolie, rămăsese fără de Archiereŭ, şi la August 1391 a fostŭ trămisŭ din Constantinopolŭ grecul Ieremia, care ne fiind primitŭ de către Moldo-Vlachi, a ocupatŭ, tronul de Tărnova, în calitate de Metropolitŭ» (2).

Resumând cele dise despre Biserica Romano-Bulgarilor din drépta Dunărei, noi trebue să recunóscemŭ, că *de la 1185 pênă la 1204 ea a avutŭ rangul de Archiepiscopie, proclamată astŭ-felŭ de către fundatorul Regatului Romano-Bulgarŭ. Asan, de la acéstă dată şi pênă la 1234 Biserica Romano-Bulgară a avutŭ titlul de Primatie, fiind tot-o-dată şi în óre care relaţiuni cu Biserica Romei*; în fine, *de la 1234 şi pênă la 1394, adecă timpŭ de 160 ani, Biserica Romano-Bulgarilor a continuatŭ a fi o Patriarchie în tóte condiţiunile canonice, de şi în acestŭ intervalŭ*, noi am vĕdutŭ, *a fostŭ tentată de mai multe-ori de către Papii Romei, şi intrigată de către Patriarchii de Constantinopolŭ, cari n'aŭ pututŭ face nimicŭ, pênă când pre tronul Regatului Romano-Bulgarŭ s'a aflatŭ unŭ Rege.*

Dar să întórcemŭ privirile nóstre retrospective şi asupra întregei vieţi a Românilor din drépta Dunărei. **Incepută viĕţa politico-religiósă de către Români, ei cu încetul şi-a supusŭ şi elementul Bulgarŭ, cu care mai apoi a pactizatŭ pentru a-şi crea o sórtă comună şi liberă de influenţele Imperiului Bizantinŭ şi ale Regatului Ungurŭ, făcĕnd imediatu din statul lor o împĕrăţie, iar din Biserică o archiepiscopie.** *Ne putĕndu-se mai mult nega esistenţa Statului Romano-Bulgarŭ, şi căpătĕndu-şi întinderea cea mai mare posibilă.* **ómenii de Statu ai Romano-Bulgarilor în persóna lui Ioaniţa îşi stabilescŭ posiţiunea lor internaţională, faţă cu celelalte Staturi şi Biserici Europiene şi éca că Imperiul şi archiepiscopia, de sine proclamate ale lui Asan, se transformĕză în regatŭ şi primătie regulată a lui Ioniţa.**

(1) Histoire de l'Empire Ottoman alŭ Hammer tradusă în franţuzeste de Dochez Paris. 1840 T. I pag. 108.

(2) Acta Patriarch. Constp. Miclosic. Tom. II, pag 333 şi E. Golubinski Ист. цер. церквей. pag. 84 — 89.

nenorocirea, de a vedea cu propriii sei ochi căderea Regatului Româno-Bulgarŭ sub jugul Musulmanŭ la 1393, pre timpul lui Susman, ultimului Rege. Euthimie, dupre cum ni spune Grecoriu Tamblac, panigiristul lui, trebue să fi fostŭ diutre Românii ce locuiau în jurul Adrianupolului, și aici împreună, séŭ mai drept, sub conducerea lui Theodosiu, care mai pre urmă a devenitŭ Patriarchŭ de Tŭrnova, a primită tunderea în monachismŭ, și s'a nevoitŭ în viéța monachală. Strămutați călugării din monastirea Paraoria, unde Euthimie și-a începutŭ viéța monachală, și neputênd mai mult rĕmânea acolo din causa Musulmanilor, cari pre la 1361—1362 luase Adrianupolul și Filipupolul, Euthimie împreună cu părintele seŭ spiritualŭ Theodosie, s'a aședatŭ într'o monastire de lângă Tŭrnova. După o călătorie prin Constantinupoli, pentru a lua parte la unirea Bisericilor de pre timpul lui Ioan Paleologul; după ce a trăitŭ mai mulți ani în Lavra s-lui Atanasie din muntele Athonului; Eutimie, rĕtrăgêndu-se în monastirea de lângă Tŭrnova, a fostŭ aici alesŭ Egumenŭ, și s'a ocupatŭ cu corigerea cărților de serviciu divinŭ ale Bisericei Româno-Bulgare, colaționându-le cu tecstul originalŭ. În fine pre la anul 1375—și 78 el fu alesŭ Patriarchŭ al Bisericei Româno Bulgare din Turnova. Ocupând tronul patriarchalŭ timpŭ aprope de 18 ani, Euthimie, după luarea Tŭrnovei de cătrĕ Musulmani la 1393, a mai rĕmasŭ ca Patriarchŭ numai pênĕ la 1394, când a fostŭ trămisŭ în ecsiliu de cătrĕ sultanul Baiazet I, în părțile Macedoniei, adecă, cam spre locurile natale ale Patriarchului (1).

Și pentru ca să vedemŭ și modul, cum Biserica Româno-Bulgară din drepta Dunărei, și-a perdutŭ independența sa, noi estragemŭ aici privirile Dlui E. Golubinski, fundate pre acte și autorĭ reputați: «Cu ecsiliul lui Eutimie, s'a terminatŭ esistența Patriarchatului Bulgarŭ (Româno-Bulgarŭ). Nu se scie cum, dar Grecii (Bizantinii) aŭ isbutitŭ, ca să capete dela Turci permisiunea, de a fukide scaunul patriarchalŭ, și pre Episcopiile Regatului Bulgarŭ (Româno-Bulgarŭ) ale supune Patriarchiei de Constantinupolŭ. În acelŭ timpŭ Sultanul Baiazet I asediase Constantinupolul, iar Grecii (Bizantinii) cu preçul degradărei căpătase o pace

(1) Manuscriptele lui Tolstoi posedă unŭ esemplarŭ din panegiricul lui Euthimie. Biblioth. publică. Sec. II. No. 205 sul. 257 și 282.

în virtutea datelor istorice, de care dispunemŭ nu putemŭ să admitemŭ suposiţiunea întâia, şi pre a doa o primimŭ, scrutând'o mai mult. Dar să desfăşurămŭ lucrul mai de aprópe şi să vedemŭ, care au fostŭ fasele, prin care Biserica Valachiei a trecutŭ pênĕ la organisaţiunea ei definitivă.

Noi amŭ vĕdutŭ, vorbind despre viĕţa politică a Românо-Bulgarilor din drépţa Dunărei, că Ioniţă la anul 1203 îşi disputa cu Regele Ungariei cinci Eparchii din Serbia de astă-di. De altă parte, la 1238 Regele Ungariei Bela IV într'o epistolă către Papa Gregoriu IX-le, arătându-şi relaţiunile séle amicale şi de rudire cu Ioan II Asan, dice: «Afară de acésta, *fiind că de către părţile Bulgariei*, în *pământul ce se numesce Zemram*, carele mai de mult era deşertŭ, s'aŭ înmulţitŭ locuitorii, carii încă nu s'aŭ supusŭ vre unei Episcopii; ca pre acestia să-i putemŭ da óre-cărui episcopŭ, dupre plăcerea nóstră, poftimŭ slobodenie de la Sânţia ta» (1). Pre lângă aceste, dĕcă noi mai consultămŭ şi sorginţele românoslavone, privitóre pre administraţiunea eclesiastică a acestor locuri, descoperimu, că Eparchia Vidinului nu era supusă Patriarchiei de Tûrnova, şi că sinodicul acestei Patriarchii, cunoscutŭ astă-di cu numirea de sinodicul lui Boris şi care se citea în Biserica Patriarchiei de Tûrnova în fie-care Duminică a ortodocsiei, nu cuprindea pre Metropoliţii de Vidin (2). Tot în aceste sorginţi noi mai descoperimŭ, că la 1262 sĕŭ celŭ mult 1270 Metropolitul Moskvei Kiril al II capătă în limba slavonă nu de la Patriarchul de Tûrnova, dar de la Metropolitul de Vidin cartea intitulată: «Indreptarea legei» (3). In fine când noi mai scimŭ, că Patriarchia, de Tûrnova a continuatŭ a esista neîntrerupt pênĕ la 1393, şi ea în persóna Patriarhului sĕŭ, Theodosiu II, pre la 1356, a începutŭ a fi numai atăcată de către Patriarchul Calist I al Constantinupolului, iar Metropolia de Vidin cu tótă vigórea Patriarchiei de Tûrnova se vede dependintă de Constantinupolŭ între anii 1282, şi 1327 (4). In faţa, dicemŭ, a atâtor fapte istorice, nu putemŭ,

(1) Reynaldus ad annum 1238 § 7. (Şinc. T. I. pag. 264). Pământul Zemram, dupre opiniunea lui Şincai, este Severinul de astă-di.

(2) Оч. ист. Церквей pag. 95. E. Golubinski.

(3, Востокъ Румянц. Муз. pag. 290 seqq.

(4) Acta Patriarchatus Constani. Miclosici. T. II No. 434 pag 161.

conform usurilor diplomatiei evului mediu. In fine, pre tronul Regatului Românо-Bulgarŭ se sue Ioan II Asan. Acestŭ românŭ, și fiŭ al lui Asan, cu prevederi depărtate, face usŭ de ambele forme ale legăturei din viéța umano-creștinéscă. Intrând mai întâiŭ în rudire cu Regii Ungariei și după acésta și cu Imperatorii Bizanțiului, el pre acéstă cale își asigură statul din partea celor doi vecini puterici; și pre calea curat diplomatică realisază idealurile Statului seŭ; adecă face din Regatŭ o Impĕrăție, și din Primăție o Patriarchie. *La umbra magnificenței regeneratorilor vieței Românо-Bulgare din drépta Dunărei, și in legături de rudire in linia femenină, Statul și Biserica lor continuă a esista incă 160 ani, când mâna cea păgână a lui Baiazet I pune capĕtŭ vieței politice a Românilor din drépta Dunărei, iar intrigele Patriarchiei de Constantinupolŭ li rădică și viéța independentă religiósă, reducénd Patriarchiu Românо Bulgarilor la rangul de Metropolie a Târnovei.*

Fiind Regatul românescŭ din stânga Dunărei, și anume celŭ dintre Carpați și Siret, înființatŭ incă de la 1215, Biserica românéscă, din acéstă parte pare a fi privată de organisațiunea ei eclesiastică. Sorgintele bizantine nu ni-au conservatŭ nici unŭ nume de Metropolitŭ seŭ Episcopŭ, care ar desemna modul organisațiunei eclesiastice din acestŭ Regatŭ. De la 1359 Actele Patriarchatului de Constantinupolŭ ni presintă atât nume, cât și fapte relative la Biserica Valachiei, pênĕ la acestă dată însĕ Biserica Valachiei pare, că n'a esistatŭ pentru istorie. Óre este dreptŭ, ca pre acéstă tăcere a chronicarilor bizantini să o interpretămŭ în sensul, că Biserica Valachiei își are începutul seŭ numai, de când datele istorice bizantine începŭ a face mențione despre dinsa? Seŭ, putemŭ noi să admitemŭ, împreună cu D. E. Golubinski, că Biserica Valachiei pênĕ la 1359 a fostŭ supusă celei de Târnova și că ea a fostŭ administrată de către protopopii și ecsarchii acestei Biserici? (1). Noi

(1) Кр. оч. ист. Церквен. pag. 350.

tire Filothea » (1). Acum putemŭ noĭ să presupunemŭ, că în óre-ce Radul Negru avea în Regatul seŭ doŭ Biserici, să nu aibă nici unŭ felŭ de organizaţiune eclesiastică? Dér în acéstă privinţă să ascultămŭ şi prea Prea Sânţitul Neofit I, Metropolitulŭ Ungoro-Valachieĭ, care, făcênd biografia s-teĭ Filotheeĭ dupre tradiţiunea populară, éca cum se esprimă: «Şi numindu-se Biserica, pre carea Radul Negru a făcut'o la curtea de Argeş, s'a lăsatŭ Sânta să fie rădicată, şi călătoriaŭ ómeniĭ cu s-tele eĭ relicviĭ srpe Dunărea. Deci, dându-se de veste luĭ Radul vodă Negru, îndată prea credincĭosul Domnŭ *a luatŭ pre Archiereul locului* şi pre totŭ clerul cu boeriĭ, (*fiind-că atunci Metropolia era în curtea de Argeş*), s'a dusŭ la Dunărea spre întimpinarea Sânteĭ şi a adus'o în curtea de Argeş, depunênd'o în Biserica luĭ, unde se află şi astă-dĭ, ... (2) Încă unŭ faptŭ care este de o valóre istorică ne contestabilă, noĭ îlŭ găsimŭ într' unŭ chrisovŭ de la Vlad I, prin care se stabilesce fundarea monastireĭ Vodiţa (3) şi unde în modŭ precis se vorbesce despre esistenţa de Archiereŭ în Valachia mai 'nainte de anul 1459. Vlad la anul 1342 ḑice în actul. datŭ părintelui Nicodim, egumenului acesteĭ monastirĭ: іако по смъртн кyръ Никодимовѣ, да нѣсть никы Господаръ воленъ да постави на мѣстѣ томъ старѣишиня, ни Архіереѣ, ни'инь кто.=Şi dupŭ mórtea D-luĭ Nicodim, să nu fie liberŭ nicĭ unŭ Domnitorŭ, ca să punĕ în locul acela stareţŭ, nicĭ Archiereŭ, şi altul orĭ-care, (4). Aceste date istorice, ni atestă în destul, *că Biserica Ungro-Valachieĭ îşi avea, decă nu Mitropolitul cu Metropolia sa în Curtea de Argeş, apoĭ celŭ puţin archiereul seŭ, séŭ póte şi maĭ mulţi archiereĭ.*

Încă de la 1346 Serbia se afla sub conducerea jupânuluĭ Ştefan

(1) Jurnalul „Bis. ort. Română" No. X an II. pag. 636. Aicĭ Prea Sânţitul Neofit I, Metropolitul Ungoro-Valachieĭ, pune pre Biserica S-luĭ Nicolaŭ din oraşul Curtea de Argeş, cea întâĭa Biserică. Dar Radul, descălecându întâĭŭ la Câmpulungŭ, a construitŭ acolo Biserica domnéscă, despre care am vorbitŭ, maĭ sus, şi numaĭ cu strămutarea reşedinţeĭ la curtea de Argeşŭ s'a construitŭ şi acéstă Biserică.

(2) Jurnalul « Bis. ort. Română » an II No. X pag. 635.

(3) Vodiţa, este locul, unde s-tul Nicodim a fundatŭ o monastire şi de unde apoĭ a trecutŭ la 1382 de a fundatŭ şi monastirea Tismana. Cultura slavică de pre acele timpurĭ, care era respânditĕ, cum am vĕḑutŭ maĭ sus, şi la Românĭ, a tradusŭ numirea veke a Mechadieĭ de Aquae cu ВОДИЦА séŭ maĭ nuitatŭ ВОДИЦИ= apele.

(4) Влахо Болгарскія Грамматы Венелина. pag. 6.

să ne unimŭ, cu părerea D-lui Golubinski, că Biserica Valachiei a atârnatŭ de Patriarchia de Târnova, fiind administrată de protopopii séŭ esarchii acestei Biserici.

Din contra, noi amŭ vĕdutŭ în epocele precedinte din studiul nostru, modul cum Archiepiscopia de Achrida s'a înființatŭ de către Justinian din cea de Sirmiu, precum și afecțiunile ce Românii kiar pĕnĕ la Ștefan celŭ mare nutriaŭ către acéstă Archiepiscopie. Ĭi bine, în timpurile, ce ne ocupă, acéstă Archiepiscopie se afla sub adminstrațiunea Patriarchului de Constatinupolŭ și tot-o-dată despărțită de Românii din Stânga Dunărei prin Patriarchia de Târnova. Acum în faça lipsei de date istorice positive, și privitóre pre raporturile Bisericei Valachiei cu alte Biserici, nu este mai naturalŭ, ca să interpretămŭ lipsa de Episcopŭ din pămêntul Zemramului cu administrațiunea eclesiastică a Metropolitului de Vidin? Și acésta noi o afirmămŭ cu atâta mai mult, căci scimŭ, că în respectul politicŭ o parte din malul dreptŭ al Dunărei se afla prin seculul al XIII-le sub stăpânirea unor regi debili, cari prin seculul a XIV-le aŭ cedatŭ posesiunile lor Basarabilor din stânga Dunărei. Aceste ni daŭ deci dreptul, de a presupune, că precum în respectul politicŭ, așa și în celŭ eclesiasticŭ malul dreptŭ al Dunărei s'a legatŭ cu celŭ stângŭ, și că Episcopii din stânga Dunărei recunosceaŭ supremația Metropolitului de Vidin. Mai departe cum se póte admite, că Radul Negru, fundând Regatul Valachiei cu unul din popórele cele mai religióse — Românii, și ocupându-se și de imunitățile orășénilor din Câmpul-lungŭ, să nu se ocupe și de partea lor religióșă, și să nu se gândiască și la organizațiunea Bisericei séle, părăsindo cu totul, séŭ lăsând'o în îngrijirea Protopopilor și a esarchilor Bisericei de Târnova? Acésta este unŭ ce imposibilŭ, și kiar contrariu datelor istorice, de care dispunemŭ.

Mai întâiŭ, noi amŭ vĕdutŭ, Radul Negru, îndată după descălicarea Valachiei, se ocupă de fundarea Bisericei domnescĭ din Câmpul-lungŭ (1215); apoi, strămutându-și reședința în Argeșŭ, el și aicĭ se gândesce iarăși la construirea unei Biserici. Despre acésta éca ce ni spunŭ documentele nóstre Istorice: « Iar Radul Negrul voevodŭ celŭ menționatŭ mai sus, este celŭ întâiŭ domnitorŭ creștinŭ, ce a fostŭ în Valachia. De asemenea și cea întâia Biserică, ce s'a zidită în Valachia, este acésta, unde se află relicviile s-tei mar-

1380. In actul, care se ocupă de numirea Metropolitului Ioacint, se presintă o particularitate, pre carea noi nu o putemŭ trece cu vederea. Aicĭ Mitropolitul Ioacint se numesce apropiĕtul lui Alecsandru (πλησιάζοντα αὐτῷ). Şi noi acéstă apropiere o esplicămŭ numai în sensul de cunoscutŭ (1).

După anulŭ 1370 şi între 1380 tronul Metropolieĭ Valachieĭ se ocupă de cătrĕ unŭ Chariton. Pre timpul Metropolitului Chariton, Biserica Ungro-Valachieĭ, carea de la Ioacint se numĭa a Ungarieĭ şi a Planinelor, începe a se numi a Ungro-Valachieĭ, şi Meotropolitul eĭ purta titlul de: «Μητροπολίτης πάσης Οὐγγρο-Βλαχίας = Metropolitŭ al tótei Ungro-Valachiĭ» şi «ὑπέρτιμος = prea onoratŭ». Aşa la anul 1380, în luna lui Iunie, Metropolitul Chariton, împreună cu al doilea Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ. Antim al Severinului, subsemnézĭ doŭ acte sinodale a Patriarchieĭ de Constantinupolŭ, prin care se rădică Episcopia de Cernica la rangul de Metropolie (2) şi se confirmă Matei de Metropolitŭ al Adrianupolului (3). Iar la anul 1381, luna Martie, Chariton, a mai subscrisŭ o decisiune sinodală, prin care Metropolia de Cernica este redusă iarăşi la rangul de Episcopie şi supusă Mitropolitului de Paleopatrasia (4). Şi Chariton a rĕmasŭ Metropolitŭ a tótei Ungro-Valachiĭ numai pênĕ la 1381 luna Maĭ; căci de la acestă dată vedemŭ în actele patriarchatului de Constantinupolŭ pre Antim Critopul, fratele lui Ioacint (5).

In lunele de la Martie pênĕ la Maĭu anul 1381, se sue pre tronul Metropolieĭ a tótă Ungro-Valachia Antim Critopul. Erediţând de la predecesorul seŭ, Chariton, titlurile de Metropolitŭ al Ungro-Valachieĭ şi prea onoratŭ, el devine la 1382 şi: «τοποτηρητὴς τῆς Καππαδοκίας = Locoţiitorŭ al Capadocieĭ (6) şi ἔξαρχος = Ecsarchŭ (7).

---

(1) Acta patriarchatus Const. T. II, pag. 19.

(2) ibidem. T. II. pag. 9. Dupre catalogul Eparchiilor, cunoscutŭ cu numele de a Imperatorului Leon celui înţeleptŭ, Episcopia de Cernica cade în Metropolia Iraclieiului (Ῥάλλη T. V. pag. 484). Prin urmare Episcopia cu oraşul Cernica se afla în partea de Nordŭ a Albanieĭ de astă-dĭ.

(3) ibid. T. II. pag. 19.

(4) ibid. T. II. pag. 23.

(5) ibid T. II, pag. 25—28.

(6) Acta patriarchatus Constp. Miclosiçĭ. T. II, pag. 42—44.

(7) ibidem T. I; pag. 494. cfr. Ῥάλλη şi Πόλη. şi Συνταγμα [illegible] T. V, pag. 501.

Dușan, care își întinsese posesiunile sêle preste o parte din vestul Regatului Romăno-Bulgarū, adecă și preste Vidin. De altă parte la 1327 Patriarchia de Constantinupolū pusese sub dependința sa pre Metropolia de Vidin (1) și pre la 1356 ea tindea la a subordina sieși și chiar pre Patriarchia de Tûrnova, pre timpul Patriarchului Calist I, care începuse a esplica înființarea Patriarchiei de Tûrnova în sensul arătatū de noi mai sus (2). Cu alte vorbe, că pre la începutul jumătățeĭ adoa a secolului al XIV-le malul dreptū al Dunărei din față Regatului lui Radul Negru era ocupatū politicesce de către Sêrbi, iar bisericesce de către Patriarchul din Constantinupolū; și Românii din stânga Dunărei aū trebuitū să se ocupe de aicĭ în modū specialū și de organisațiunea Bisericeĭ lor, și să caute, a-și funda o Biserică cât se va putea mai națională. Pentru acestū scopū Românii din Valachia, avênd în vedere periculele despre Ungaria, ce căutaū a li se impune prin Biserica papală, și ținênd și la ortodocsia lor străbună, se vêdū necesitațĭ, de a regula lucrul numaĭ cu Patriarchia de Constantinupolū.

Și în adevêr, că între anĭ 1350 și 1359, pre timpul Domnitorului Valachieĭ Alecsandru I Basarab (3), Românii din Valachia se punū în relațiunĭ cu Patriarchul de Constantinupolū, și primescu de Metropolitū al Bisericeĭ Valachieĭ pre Ioakint Critopul, care maĭ 'nainte fusese Metropolitū al Vizineĭ (4). Cu acestă ocasiune Patriarchia de Constantinupolū, în unire cu Sinodul patriarchalū, după ce, în urmarea cereriĭ Domnitorului Alecsandru, alege și confirmă de Metiopolitū al Valachieĭ pre Ioacint Critopolū, stabilesce, ca Metropolia de Ungro-Valachia să fi supusă Patriarchieĭ de Constantinupolū (5). Dupre cât putemū cunósce, Metropolitul Ioacint se afla pre tronul Metropolieĭ sêle și la 1370, dar fărăși nu maĭ târdiu de

(1) Acta Patriarchatus Const. Miclosici T. II. No 434 pag. 161.

(2) Act. P. Const. Miclosicĭ. T. I. pag. 436.

(3) Chronicariĭ românĭ punū pre Alecsandru I. Domnitorū al Valachieĭ numaĭ pênă la 1352; iar de aicĭ pênă la 1366 se vede domnind Nicolaŭ I, fiul lui Alecsandru. Actul patriarchalū, pre care îlū avemū aicĭ în vedere, și care relatézā celū mult fapte de la 1357, séū 1358, dice că pre acestū timpū era domnitorū Alexandru.

(4) Batyw, se afla în Alania veke, dupre mărturia lui L'quien în Oriens christianus t. 1349; adecă dă-supra rîuluĭ Cuban din Gubernia rusă de Caucasū — «cestă Metropolie într'unū altū actū al Patriarchieĭ de Constantinupolū dela 1370 se maĭ numesce Bitrima.

(5) Acta Patriarchatus Const. T. I, pag. 388 seqq și 532 sqq.

aprobă alegerea lui Ciprian (1); şi tot în acelaşi lună şi anŭ subscrie o altă decisiune, relativă la strămutarea Metropoliei din Adrianupolŭ în Agatonupul, din causă că Turcii ocupase Adrianupolul (2). In Luna lui Martie a opinatu pentru o epitimie, impusă unui preutŭ Gregoriu (3); iar în luna lui Aprilie a subsemnatŭ decisiunea sinodală, prin carea se interdicea Metropolitului de Chalcedona, de a nu mai avea Biserică şi clerŭ al seŭ în Constantinupolŭ, pentru ca astŭ felŭ să se potă înlătura neorânduelele (4). In fine tot în anul 1389 şi în luna lui Iulie, ambii Metropoliţi ai Ungro-Valachiei, adecă Antim al întregei Ungro-Valachii şi Atanasie al părtei din Ungro-Valachia despre Severin aŭ subsemnatŭ actul sinodalŭ, relativ la Metropolitul Paleopatrasiei, pentru ca acesta să nu supere pre Nifon Mandilas, Episcopul Methoniei (5). In genere vorbind, *Metropolitul Antim Critopul s'a suit pre Tronul Metropoliei întregei Ungro-Valachii la 1381 şi a continuatŭ cu administraţiunea Eparchiei sale pênă pre la finele anului 1389, fiind tot odată şi membru al sinodului patriarchalŭ din Constantinupolŭ.*

Deşi finele secolului al XIV le a fostŭ ultimul scopŭ al studiului nostru, spre a se vedea cum crestinismul s'aŭ desvoltatatŭ prin Daci în modŭ regulatŭ şi neîntreruptŭ, noi însă vomŭ vorbi aicî şi despre succesorul Metropolitului Antim, care pare a nu fi bine ficsatŭ de documentele istorice, séŭ mai drept, că actele patriarchatului de Constantinupolŭ nu facŭ menţiune despre dînsul.

Judecând în adever despre actele patriarchatului de Constantinupolŭ s'ar părea, că după Antim a urmatŭ Macarie I. In acestă eróre, a căduttŭ şi D. Golubinski (6). Dar Meletie, Metropolitul de Atena, eca ce dice în acestă privinţă la 1389 Fevruarie 15: «Ἀντώνιος Δ! ἐφ' οὗ ἐν ἔτει 1389 φεβρουαρίου 15, ὁ Οὐγγροβλαχίας Τιμόθεος, φορέσας τὸ μέγα σχῆμα ἐν Ἀθήναις, ὑγιαίνων τὸν νοῦν συνεχωρήθη νὰ ἔχῃ τὴν ἀρχιερωσύνην ὡς πρότερον.... — Antonie IV. Pre timpul acestuia la anul 1389 Fevruarie 15, Metropolitul Ungro-Valachiei Timotheĭ, în timpŭ de

(1) Acta patr. Constp. T. II, pag. 116—129.
(2) ib. T. II, pag. 129—130.
(3) ib. T. II, pag. 115.
(4) Acta patriarchatul Constp. T. II, pag. 131—133.
(5) ib. T. II. pag. 135—137.
(6) Оч. ист. Церквей. pag. 355.

Cu modul acesta, Metropolitul Ungro-Valachiei pre timpurile lui Antim, avea tóte titlurile, ce le aŭ Metropoliții acestei Biserici și pênă astă-di; adecă « Metropolitŭ al Ungro-Valachiei, Locoțiitorŭ al Capadociei, Exarchŭ și prea onoratŭ ». Și aceste titluri diferiau de cele ale Metropolitului de Severin, despre care avemŭ a vorbi mai jos.

Din timpul Prea sânțitului Antim, pre care D. Lesviodacs îlŭ pune celŭ âncâiŭ Metropolitŭ al Ungro-valachiei (1), ni sunțŭ cunoscute mai multe fapte istorice, care atestă, că Metropoliții Ungro-Valachiei, fie ca Locoțiitorĭ ai Capadaciei, séŭ și ca Metropoliți ai Bisericei Valachiei, aŭ luatŭ parte la administrațiunea Patriarchiei de Constantinopolŭ, ca membri ai sinodului patriarchalŭ. In anul 1381, luna Mai, Metropolitul Antim a fostŭ presentŭ la sinodul din Constantinopolŭ, și a subsemnatŭ gramata sinodală, prin care se confirmă pacea, încheiată între Ioan Paleologul și fiiul seŭ Andronicu (2) Tot in acelaș anŭ, dar numai in luna lui Iunie, Antim a decisŭ împreună cu cialalți membri ai sinodului, ca monachul Casian să devie Metropolitŭ al Vidinului (3) și depărtarea lui Dorotheŭ de la Metropolia de Periteoria (4). La 1382 in luna lui Septemvrie opinezĭ împreună cu cialalți membri ai sinodului patriarchalŭ, ca Metropolitul de Cherson să întórcă Metropolitului de Sugdiana Elisul și alte locuri (5); iar in luna lui Noemvrie chotărescŭ împreună, ca Metropolitul de Cotia din Midia să se strămute la Filadelfia (6). La anul 1382 Ianuarie in 20, Metropolitul Ungro-Valachiei, D. Antim, și locoțiitorŭ acum al Nicomidiei, a luatŭ decisiunea sinodală, ca să se degradeze unŭ preutŭ Machitar pentru o cununie nelegală (7); și tot in acelaș anŭ, dar numai la August 24, a subsemnatŭ actul de degradare a protopopului Constantin Cavasila (8). Decide a se degrada Metropolitul Pimen al Russiei la 1389 luna Fevruarie și

(1) Istória bisericească Bucurescĭ 1845. pag. 390. Dupre D Lesviodacs Metropolia Ungro-Valachiei incepe a avea Metropoliții seĭ numai de la 1362

(2) Acta patriarchatus Constp. T. II. pag. 25—28.

(3) Ibidem T. II pag. 28—29.

(4) Ib. T. II pag. 34—39.

(5) Acta patriarchatus Constp. Miclosici T. II pag. 42—44.

(6) ib. T. II. pag. 45—47.

(7) ib. T. II. pag. 48—49.

(8) ib. T. II. pag. 51—54.

séū Craiova. Dar noĭ să urmărimū mai de aprópe şi Metropolia Severinuluĭ din punctul de privire religiosū.

La anul 1370, adecă cel mult dupe 15 anĭ de la suirea pre tronul Metropolieĭ de Argeş a luĭ Ioacint Critopul, Metropolitul Ioacint, pentru ca să căpătuĭască de sigur pre unū frate al seū Danielĭ, aflatorū în Constantinopolū, cere de la Patriarchul, împreună cu boerīĭ din Banatul Severinuluĭ, unū al doilea Metropolitū, care să aibă reşedinţa în Severin. Dar mai bine şi aicĭ să reproducemu actul în întregul luĭ, pentru ca lectoriĭ noştri să vadă şi condiţiunile, cum s'a formatū acéstă a doa Metropolie. «Anul 6878 (1370) Noemvrie indictionul IX-le. Cu puţinĭ anĭ mai 'nainte, Prea Sănţitul Metropolitū al Bitrineĭ (1) a fostū strămutatū cu votul Sinodului şi cu aprobarea Patriarchului la Metropolia Ungro-Valachieĭ, şi acesta după ce mai întâiū s'a cerutū de boerīĭ aceluĭ locū şi de creştinīĭ de acolo, ca să li se dea lor archiereū, pentru administraţiunea spirituală şi folosul sufletescū; astū-felū, ca să se păstorïască de acesta bine şi în modū plăcutū luĭ D-ḑeū, şi să fie conduşĭ pre căile mântuireĭ. Iar după unū timpū óre-care, fiind că poporul aceluĭ locū este mare şi ktar nemărginitū, unū singurū archiereū nu era de ajunsū la atâta poporū, ca să-l pótă pre eĭ inspecta spiritualminte şi învĕţa cele necesare sufletuluĭ şi mântuireĭ, şi pentru acésta aū cerutū, ca să li se chirotonisïască şi altū archiereū al locului acelula, cerênd şi acésta boerīĭ acia şi cedând la acésta Archiereul, ce era şi se află şĭ pênĕ acum acolo. S'a alesū la acestă demnitate prea onorabilul dikeofilacs, D. Daniel, bărbatū fórte bunū şi pietosu, precum şi virtuosū, propriu pentru acestă demnitate mare şi fiind cu conscliuţă şi cu virtute. De acărula virtute şi celelalte bunurī avênd cunoscinţă boerīĭ aceluĭ locū, împreună cu supuşīĭ, aū rugatū prin'scrisorī anume pre modestia nóstră, precum şi pre divinul, sântul şi marele Sinodū, ca să bine-voimū şi să li-lū dăruimū lor Archiereū, caro s'a şi chirotonisitū cu votul Sinodului şi cu aprobarea modestieĭ nóstre,—*Mitropolitū al uneĭ părţĭ din Ungro-Valachia, adecă a uneĭ jumătăţĭ*, avênd (celalaltă jumătate) de Archiereū pre strămutatul mai 'nainte din Bitrina. Deci Prea Sănţitul Metropolitū menţionatū al părţeĭ Ungro-Valachieĭ, Prea onoratul şi în s. Spiritū iubitū frate şi coli-

(1) Aicĭ Bitrina este disū în locū de Vitzina.

bolă luând schima cea mare, și fiind sănătosu la minte, a continuatu a avea archieria, ca mai nainte, (1). Acestu Timotheĭ a continuatu a fi Metropolitu pănă la 1442. dupre cum atestă D. Leviodacs, pre basa documentelor istorice române (2). Totu ce putemu să scimu despre Metropolitulu Timotheĭ al tótei Ungro-Valachiĭ din actele patriarchatului de Constantinopolu consistă intru aceea, că Patriarchul Matheĭ I la 1401 in luna lui Maiu, îi atrage atențiunea asupra respunderei morale, facă cu datoriile sále de Archipăstoru (3), și tot-o-dată *dă in sinodul patriarchalu din Constantinopolu el a fostu inlocuitu prin Metropolitul părței Ungro-Valachiei cel despre Severin*; — și acésta lui o presupunemu, că s'a petrecutu din cansa bolei, ce a suferitu incă la suirea sa pre tronul a tótei Ungro-Valachiei.

Nu putemu să intrerupemu studiul vieței religióse a Românilor din Valachia pănă când nu vomu face cunoscutu lectorilor noștri o particularitate istorică, pre care noi o intâlnimu in istoria Bisericei Valachiei. In Valachia trebue să scimu, a coesistatu de o dată doĭ Metropoliți, una cu reședința in Argeș, și a doa la Turnul-Severinului. Celu antaiu Metropolitu avea titlurile : Μητροπολίτης πάσης Οὐγγρίας καὶ Βλαγγιῶν = Metropolitu al tótei Ungariĭ și al Planinelor; apoi τοποτηρητὴς Καππαδοκίας = Locoțiitoru al Capadocieĭ și ἔξαρχος καὶ ὑπέρτιμος = Ecsarchu și prea onorabilu (4); iar al doilea se numia: «τοῦ μέρους Οὐγγρο-βλαχίας τῆς κατὰ τὸν Σεβερινὸν = Metropolitu al părței Ungro-Valachieĭ cel despre Severin (5) și avea și titlul de : ὑπέρτιμος = prea onorabilu (6), precum și pre celu de « τοποτηρητὴς τῆς Μελιτήνης = Locoțiitoru al Melitineĭ. D. Golubinski crede, că inființarea a doĭ Metropoliți in Valachia trebue să fi esistatu pentru cuventul, ca patriarchii de Constantinopolu, folosinduse de neințelegerea Metropoliților, să póta ținea mai bine acésta Biserică in dependență. Noi la aceste mai adaugămu, că trebue să fi esistatu și unu motivu politicu ; adecă acela, că Regatul Valachieĭ pre aceste timpuri se compunea din doĭ domnii — din domnia lui Radul Negru și a Banatului de Severin

(1) Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία Μελετίου. Τομ. III, pag. 239.
(2) Ist. Bisericescă pag 397.
(3) Acta patriarchatus Constp. T. II, pag. 494.
(4) Acta patriarchatus Const. T. I, pag. 494. Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων Ράλλη. T. V, pag. 511.
(5) Acta id. T. III, pag. 519. 312.
(6) ib. T. I pag. 525.

gênd, cum vomŭ vedea mai jos, pre Metropolitul grecŭ, Ieremia, o încurajatŭ póte şi pre Românii din Valachia, ca să nu mai tolereze aseminea neregularitate canonică în Biserica lor, şi tot-o-dată să concentreze tótă autoritatea supremă eclesiastică în Metropolitul a tótei Ungro-Valachii, care pre la acestŭ anŭ era séŭ Timotheĭ, séŭ Macarie I. Unŭ lucru însĕ trebue notatŭ aicĭ, *că cu anul 1401 Metropoliţii Ungro-Valahieĭ n'aŭ mai luatŭ parte la Sinodul patriarchalŭ din Constantinupolŭ*, şi acesta póte pentru cuvêntul, că de la acestă dată Metropolia Ungro-Valachieĭ, ca şi cea a Moldoveĭ, trebue să fi începutŭ a avea Metropoliţi dintre Românĭ.

Resumând cele ţise în respectul Bisericeĭ Ungro-Valachieĭ, noĭ trebue acum să stabilimŭ, **că de la 1215 pene la 1350 şi ceva Biserica Ungro-Valachieĭ s'a administratŭ de către Archiereiĭ locului cu autoritatea Metropolitului de Vidin. De la acéstă însĕ dată istorică Biserica Ungro-Valachieĭ devine Metropolie sub autoritatea Thronului patriarchalŭ şi cu dreptul de administraţiune în acea patriarchie. Iar de la anul 1370 se înfiinţază şi o adoa Metropolie, dependintă în modŭ directŭ tot de Patriarhie. care dureză pene la 1401 când pentru Metropoliţiĭ Ungro-Valahieĭ încetézĕ şi dreptul de administraţiune în Sinodul patriarchalŭ de Constantinupolŭ.**

Vieţa religióză a Românilor din Moldova, numaĭ pene la începutul secolului al XV se va desfăşura de către noĭ aicĭ. Chronica Episcopieĭ de Romanŭ a Prea Sânţitului Melchisedec, Episcopul Dunăreĭ de jos, (partea I, pag. 41—100), desfăşură în de ajuns şi cu tótă dreptatea epocha înfiinţăreĭ Metropolieĭ de Moldova, precum şi relaţiunile Românilor din acéstă parte cu Patriarhia de Constantinupolŭ, pentru organisaţiunea lor religióză. Prin urmare noĭ ne vomŭ limita pentru scopul, ce urmărimŭ, numaĭ în determinarea posiţiuneĭ religióse a Românilor din Moldova, începênd de la secolul al XII şi pênŭ la XV-le.

In intervalul de treĭ secule, ce ne ocupă aicĭ, nu putemŭ să nu admitemŭ, că pre aceste locurĭ, adecă în Moldova u aŭ esistatŭ Ro-

torgisitorii al modestiei nóstre. celŭ supra-numitŭ in monachism, D. Antim, datoresce să primiască şi să ţiné acestă Biserică, şi să iubéscă pre poporul celŭ creştinŭ al Domnului din dinsa. să stăruéscă şi să esplice cele folositóre pentru sufletŭ şi mântuire, făcênd şi cele-lalte etc. Pre lângă aceste. el va mai ţinea şi locul Militinei şi de acum va avea locŭ în strane şi în tronurile, ce se află în s-tul şi marele Sinodŭ, precum şi pretutindinea. Deci pentru acestŭ scopŭ s'a eliberatŭ acestŭ actŭ sinodalŭ menţionatului Metropolitŭ al părţei Ungro-Valachiei, prea onoratului şi locoţiitorului Melitinei, fratelui celui în S. Spiritŭ prea iubitŭ şi coliturgisitorului modestiei nóstre (Domnului Antim) (1).

Trecênd Metropolitul Antim în anul 1381 la catedra Metropoliei de Argeşŭ, în locul acestuia la Severin se rădică de sigur Atanasie I. Despre acestŭ Metropolitŭ al Severinului noi nu avemŭ nici o scire pênă la anul 1389 luna Iulie, când împreună cu Antim. a subsemnatŭ unŭ actŭ al Sinodului patriarchalŭ, relativŭ la Metropolitul Paleopatrasiei, Macsim (2). Suindu-se la anul 1389 Fevruarie în 15, pre tronul Metropoliei a tótă Ungro-Valachia Metropolitul Timotheiu. şi suferind acesta de o bólă, la sinodul patriarchalŭ din Constanupolŭ a luatŭ parte în tóte decisiunile Athanasie I. Aşa la anul 1397 găsimŭ pre Metropolitul Severinului Athanasie luând parte la regularea Metropoliei de Corint (3). Pre timpul Patriarchului Matheiu, şi anume la anul 1400, Metropolitul Severinului, de sigur că tot Atanasie I, ĭea parte la alegerea Metropolitului de Laodicea, Macarie. la alegerea şi confirmarea celui de Kizic, Theognot, precum şi la alegerea Metropolitului de Eraclia Theofan (4). In fine la 1401 în luna lui Iulie, Metropolitul Atanasie I subscrie unŭ actŭ patriarhalŭ, relativŭ la nisce mustrări, făcute Metropolitului de Thesalonicŭ (5). Alte date istorice noi nu mai avemŭ, relative la Metropolitul Atanasie I, şi tot-o-dată nu scimŭ, decă Metropolia Severinului a mai contionatŭ a esista. Totŭ, ce putemŭ presupune, este, că în anul 1401 Biserica Moldovei respin-

(1). Acta Patriarchatus Constp. T. I, pag 512.
(2) Ib. T. II, pag. 135 – 137.
(3) Ib. T. II, pag. 287.
(4) Acta patriarchatus Constp. T. II 312.
(5) Ibidem. T. II. pag. 519.

de ritul Bisericei ortodocse, având şi Episcopii lor ortodocşi.

Dar trebue, ca mai 'nainte de ce vomŭ arăta tentatiunile Papilor şi respectiv de Romanii din Moldova, séŭ Cumania, să precisămŭ mai de aprópe pre aceştĭ Episcopi ortodocşi, de cariĭ se face mençiune în acestă Epistolă a Papei Gregoriu IX-le. Toţĭ Românii dar mai ales Moldovenii, s'aŭ distinsŭ în istorie prin tendinţa lor de a ţinea în modŭ independentŭ Biserica lor de Patriarchia de Constantinopolŭ. Acésta se probézŭ în modul celŭ mai impunĕtorŭ din faptele, că Moldovenii nu primescŭ pre Metropolitul Ieremia (1395) (1) şi pre alţiĭ, cariĭ s'aŭ chirotonisitŭ şi trămisŭ aicĭ de către Patriarchia de Constantinopolŭ (2). De altă parte, noĭ trebue să mai constatămŭ şi aceĭa, că nicĭ într'unŭ locu al actelor Patriarchieĭ de Constantinopolŭ nu se vede, ca Metropoliţiĭ Moldoveĭ din acestă epochă, să fi luatŭ parte, ca ceĭ din Valachia, la administraţiunea Patriarchieĭ din Constantinopolŭ. Aceste considerente ne facŭ, ca să căpătămŭ o conclusiune de caracterŭ negativŭ, că Episcopii ortodocşi din Episcopatul Cumanieĭ nu puteaŭ să fie greci, séŭ mai drept, Bizantini de origine. Din contra, având în vedere, că Biserica Moldoveĭ are pre Episcopul Iosif şi Meletie (3), chirotonisiţi de către Metropolitul Galiţieĭ între anii 1371 şi 1376; şi că în decursul întregului secul al XIV-le Biserica Moldoveĭ este în relaţiuni fórte apropiéte cu cea de Achrida; (4) noĭ trebue să recunóscemŭ, că Românii Moldovenĭ din acestă epochă, fugind de ingerinţa Patriarchieĭ de Constantinopolŭ, nu se află nicĭ în relaţiuni întereclesiastice cu Metropolitul din Vidin, séŭ vekea Eparchie a Sirmiului, ca Românii din Valachia, ci eĭ, supunendu-se circumstărilor, îşi capătaŭ pre Episcopiĭ lor de la Bisericile ortodocse vecine, ţinând la relaţiunile lor cu Archiepiscopia de Achrida, carea se formase tot-dintr'o Episcopie românéscă, adecă a vekiului Sirmiu şi carea în aceste timpurĭ nu presenta nicĭ unŭ periculu pentru independenţa Bisericeĭ Moldoveĭ.

În faţa lipseĭ de o organisaţiune definitivă a Bisericeĭ Moldoveĭ, de unde lipsia lucă o Metropolie regulată, Papiĭ îşi îndreptézŭ privirile lor aspra Bisericeĭ Moldoveĭ, dupre cum ele aŭ fostŭ îndrep-

(1) Acta patriarchatus Constp. Miclosicĭ T. II. pag. 223.
(2) Vedĭ Chronica Ep. de Roman locul citatŭ mai sus.
(3) Acta patriarchatus Constp. T. II, pag. 211 şi 529.
(4) Ibid. T. II. pag. 230.

mâni și chiar de ritul ortodoxu. Noi am vedutu mai sus, că cu transmutarea Cumanilor in Regatul Româno-Bulgaru și in Ungaria, prin Moldova au rămasu numai Românii, carii, se adăpostiau prin munții Carpații, de câte-ori erau supărați de incursiunile Tatarilor. Acum să probămu din nou că locuitorii rămași în vekea Cumanie erau nu numai Români, dar chiar și ortodocși de religiune. Papa Grigoriu al IX-le printr'o epistolă de la 1234 se esprimă in acestă materie către Bela, Regele Ungariei: « In Cumanorum Episcopatu, sicut accipimus, quidam populi, qui Valachi vocantur, existunt, qui et si censeantur nomine christiano, sub unam tamen fide varios ritus habentes, et mores illa committunt, quae huic sunt nomini inimica. Nam Romanam Ecclesiam contemnentes, non a venerabili fratre nostro, Episcopo Cumanorum, qui loci Dioecesanus existit, sed a quibusdam pseudo-Episcopis Graecorum ritum tenentibus universa recipiunt ecclesiae sacramenta, et nonnulli de regno Ungariae, tam Ungari, quam Theutonici et alii orthodoxi morandi causa cum ipsis transeunt ad eosdem, et sic cum eis quasi populus unus factus, cum eisdem Valachis, eo contemto, praemissa recipiunt sacramenta in grave orthoxorum scandalum, et derogationem non modicam fidei christianae. = In Episcopatul Cumanilor, dupre cum am înțelesu, esistu óre-care popóre, *ce se numescu Valachi*, carii, de și se distingu cu numele de creștini, au mai multe rituri in una și aceiași credință, și comitu fapte, care sûntu opuse acestui nume. Căci, despreçuiud pre Biserica romană, *primescu pre tóte misterele Bisericei* nu de la venerabilul nostru frate, Episcopul Cumanilor, care este Diecesanul loculuí, **dar se țiu de ritul unor pseudo-Episcopi greci** și *nu puțini din regatul Ungariei, adică* **Ungari** și Teutoni și *alți ortodocși* **trecu** *la dinșii, pentru a trăi cu dinșii*, și *așa cu acești Valachi facu unul și acelaș poporu, despreçuind pre Episcopu, și primind* **preșisele** *mistere* (adică cele ortodocse) spre marele scandalu al ortodocșilor și spre degradarea nu mică a credinței creștine (1). Acum din tóte aceste scrise ale Papei Grigorie IX-le resultă, *că la 1234 in Episcopatul Cumaniei, carea se vede, că era Moldova, adecă vekea țeră a Cumanilor, erau Români, și că acești Români se țineau*

(1) Assemanus cart VIII. Ep 319 (Mag ist A T Laurian T III pag 119)

arătată mai sus, chirotonisiţi de către Metropoliţi, ce nu li presenta nici unu periculu în privinţa independinţei eclesiastice, şi fiind în relaţiuni intereclesiastice cu Achrida.

Timpu de 118 ani Biserica Moldovei remâne liniscită în privinţa religiosă, şi ea continuă cu esecutarea cultului ortodocsu pene la 1370. In acestu anu Clara, muma vitrigă a Domnitorului Lascu din Moldova, şi mumă buna a femeilor Regelui Romano-Bulgaru şi al jupanui Serbiei, inteţesce din nou cestiunea unirei Bisericei Moldovei cu cea papală. Urban V-le, Papa Romei, întreprinde o nouă cercare pentru unirea acestei Biserici, şi el, precum şi Gregoriu XI-le, scrie epistole lui Lascu, invitându-l de a primi unirea (1), Clarei, de a convinge pre fiiul séu celu vitrigu în privinţa unirei (2), şi o ordonanţă Archiepiscopului de Praga, prin carea îl determină modul, cum trebue să acţioneze. Noi reproducemu aici Epistola lui Urban V-le către Archiepiscopul de Praga; fiind că acesta cuprinde tóte datele istorice, privitore pre tendinţa Papilor în respectul unirei Bisericei Moldovei din timpul Domnitorului Lascu. Eca coprinderea ei şi în originalu: Urbanus etc. Archiepiscopo Pragensi et Wratislaviensi, Cracoviensique Episcopis. —

Nobilis vir Latzko dux Moldaviensium partium seu nationis Valachiae, nobis per dilectus filios Nicolaum de Melsak, et Paulum Swidinitz ordinis fratrum minorum professores notificare curavit, quod ipse et suus populus ducatûs seu terrae Modaviensis, licet christianitatis nomine gloriantur, tamen ipsi et eorum progenitores schismatici fuerunt hactenus et existunt, sed quorundam fratrum Minorum praedicationibus et doctrinis inducti abnegare volunt omne schisma, profiterique sanctam fidem, quam catholica et apostolica Ecclesia tenet, docet, et praedicat; ac nobis et successoribus nostris Romanis Pontificibus, et sanctae Romanae Ecclesiae humiliter obedire, ac intendere de caetero, prout alii catholici Principes et populi obediunt et intendunt: nobisque idem Dux humiliter supplicavit, quod opidum suum Coretense Halecensis dioecesis spatio magno terrarum, diffusae (cui praeest Episcopus schismaticus, cuius Ecclesia Halecensis est in Russiae partibus schismaticorum videlicet constituta, utique insigne ac incolarum multitudine copiosum,

(1) Mag. ist. T. III, pag. 130. şi pag. 140.
(2) ibidem. T. III. pag. 133

tate asupra Biserice Româno-Bulgare din 1203, precum și asupra Biserice din Valachia. In anul 1234 Biserica papală a fostu cu desăvêrșire desrădicinată de către Ioan II Asan din Regatul Româno-Bulgară, și Papa Gregoriu IX-le, vêdênd că nu póte să rădice o cruciadă contra acestui Rege al Româno-Bulgarilor, ei își îndreptéză privirile sêle asupra Biserice Moldovei, și cu Bela al IV-le, Regele Ungariei, regulézá organisațiunea unei Biserici papale în Episcopatul Cumaniei, séu în Moldova. Eca cum se esprimă acestu Papă și în privința acésta: «Ne igitur ex diversitate rituum pericula proveniant animarum, nos volentes huiusmodi periculis obviare, ne praefati Valachi materiam habeant pro defectu sacramentorum ad schismaticos Episcopos accidendi, Eidem Episcopo nostris damus litteris in mandatis, ut catholicum eis Episcopum, illi nationi conformem, provida dileberationi constituat, sibi juxta generalis statuta concilii vicarium in praedictis, qui ei per omnia sit obediens, et subjectus. = Dorește, ca nu din diversitatea riturilor săse nască pericule pentru sufiete, noi cu modul acesta voimu, ca să ilăturămu periculele, pentru ca nu predișii Valachi, avênd de motivu lipsa de mistere, să-se adreseze la Episcopii schismatici, și acelui Episcopu prin scrisórea nóstră îl comandămu, ca în vedere cu prevêzătórele deliberațiuni *să aséde lor Episcopu catolicu, chiar din acea națiune*, iar lui să-i fie vicariu între predișii (Valachii) comform cu prescripțiunile concilium generalu și să-i fie lui ascultătoru întru tóte și supusu (1). De unde se vede, că Papa Gregoriu IX-le, observând dorința Românilor din Moldova, el li regulézá, ca ei, supunêndu-se Biserice papale, *să aibă unu Episcopu de naționalitatea lor.*

Dar nu mai departe, de cât la anul 1352, adecă când era Papă Climent VI, iar Rege al Ungariei Ludovic, Biserica Moldovei devine iarăși obiectul îngrijirilor Biserice papale. Ludovic, bătênd pre Tătari la gurele Dunărei, cere de la Papa, ca să-i dea binecuvêntarea, spre a întórce la catolicismu pre toți locuitorii țerilor vecine Ungariei, între carii și pre locuitorii Cumaniei. Și cu tóta binecuvêntarea, dată de Climent lui Ludovic (2), Moldovenii continuă cu ortodocsia și mai departe, avênd Episcopi, dupre cum am

(1) Assemanus cart. VIII, Ep. 319. (Mag. ist. T. III, pag. 120).
(2) Magaziu istoricu A. T. Laurian T. III, pag. 124—128.

nostri, fii Nicolaŭ de Malsac şi Paul de Suidiniţ, profesori din ordinea fraţilor minoriţi, că nobilul barbatŭ Lascu, Ducele părţilor Moldovene, sŏŭ a naţiunei Valachieĭ, atât el, cât şi poporul ducatului seŭ, sŏŭ al terei Moldova, deşi se grorifică cu numele crestinătăţeĭ, cu tóte aceste *eĭ şi părinţiĭ lor aŭ fostă dela începutŭ şi sântŭ schimaticĭ*. Dar acum, conduşĭ de predicele şi învĕţăturile fraţilor minoriţi, voeiscŭ să se lepede de tótă schisma, şi să profeseze s-ta credinţă, pre carea o ţine, învăţă şi o predică Biserica catolică şi apostolică; şi voiescŭ, ca să asculte cu umilinţă de Noi şi de succesorii nostri, Pontificiĭ Romanĭ, precum şi de s-ta Biserică romană, şi să se supună în tóte, precum şi cialalţi principi şi popóre catolice ascultă şi se supunu. Apoi acestŭ Duce a cerut dela Noi cu umilinţă, *ca oraşul seŭ Siret, ce este supusŭ dieceseĭ de Galiţia*, întinsă preste unŭ spaţiu mare de pământŭ, în care diecesă se află unŭ Episcopŭ schismaticŭ, a cărula Biserică de Galiţia este aşedată în părţile adecă ale schismaticilor din Rusia, şi numitul oraşŭ Siret este mare dupre aparinţă şi plinŭ de locuitorĭ şi cuprinde totŭ, ce l-ar face aptŭ, pentru a fi decoratŭ cu insigniile de cetate), să fie rădicatŭ la rangul de cetate şi desemnatŭ cu numele de cetate *şi să numimŭ în dinsul unŭ Episcopŭ catolicŭ*, care ar învĕţa atât pre duce, cât şi pre poporŭ, şi să-l întreţinĕ în disa credinţă catolică şi să-l învrednicimŭ în privinţa acésta şi de alte dispositiunĭ cuviincióse.

Decĭ noĭ, pentru mântuirea sufletelor predisuluĭ poporŭ şi duce carii mărturisescŭ, că se luptă în contra inimicilor Crucelĭ, dorimŭ, ca să-l întórcemŭ de la erorĭ, şi de la predisa schismă, voind, ca întórcerea la predisa credinţă să fie plină de efecte bune; dar, ne avĕnd cunoscinţă (esactă) despre espunerile, făcute noĭ, cu scrisorĭ Apostolice şi din consiliul fraţilor noştri te trămitemŭ pre frăţia ta, în a cărula fidelitate şi circumspecţiune în aseminea cause, precum şi în altele, punemŭ în Domnul tótă încrederea nóstră, şi tot-o-dată îţĭ ordonămŭ, ca voĭ, sĕŭ doĭ, sĕŭ unul dintre aĭ voştri, să cercetaţĭ prin voĭ, seu prin altul, sĕŭ prin alţĭ bărbaţĭ catholicĭ credincioşĭ şi prudenţĭ, decă predisul Lascu şi poporul înŭ voiesce în modŭ fermŭ, purŭ, cu simplitate, umilinţă şi reverenţă să primiască dorita credinţă catolică (şi décă va fi trebuinţă, să-l îndupleca ţĭ în acésta cu învĕţăturile şi predica vóstră, şi să-l confirmaţĭ în dinsa şi prin alţĭ

et alias aptum decorari insignibus civitatis) in civitatem erigere, ac civitatis insignere vocabulo, et eidem episcopum praeficere catholicum, qui ipsos, ducem et populum instruat et conservet in dicta fide catholica et alia opportuna circa haec facere dignaremur.

Nos igitur ad salutem animarum praedictorum Ducis et populi, contra Crucis hostes asserentium jugiter se pugnare, quos ab erroribus et schismate praedicto revocare cupimus augmentumque praefatae fidei plenis effectibus aspirantes, sed de praemissis nobis expositis notitiam non habentes, fraternitati vestrae, de quorum fidelitate et circumspectione in his et aliis plenam in Domino fiduciam obtinemus, de fratrum nostrorum concilio per Apostolica scripta committimus et mandamus, quatenus vos vel duo aut unus vestrum, per vos vel alium seu alios viros fideles catholicos, et prudentes, si praefatos Latzkonem et populum repereritis velle firmiter, pure, simpliciter, humiliter et reverenter fidem catholicam suscipere praelibatam (quos si oporteat, ad hoc vestris doctrinis et praedicationibus, inducatis, et per alios viros catholicos in ipsa fide peritos procuretis induci) postquam ipsi, seu aliqua pars eorum, de qua vestrae discretioni videbitur expedire, abnegaverint omne schisma, et eandem fidem devote susceperint, et eam professi fuerint secundum formam, quam vobis sub bulla nostra transmittimus, dictum oppidum Ceretense ac totam praedictam terram seu Ducatum Moldaviensem ab omni potestate, dominio, superioritate et jurisdictione ordinaria, et dioecesana, et subjectione episcopali praefati Episcopi Halecensis, seu gerentis se pro Episcopo Halecensi, ac Ecclesiae Halecensis, et cujuslibet alterius personae ecclesiasticae, in ipsius oppido et terra seu ducatu quamcunque spiritualem seu ecclesiasticam potestatem sive jurisdictionem praetendentis se habere, et eius ecclesiae seu dignitatis, totaliter in perpetuum eximatis, et etiam liberetis, constituentes et ordinantes, quod solum et immediate sanctae Apostolicae sedi et spiritualibus subsit: et deinde praefatum oppidum in civitatem erigatis, et civitatis vocabulo decoretis, ac totam dictam terram seu ducatum Moldaviensem, in quantum ad praefatum Ducem pertinet, eidem civitati pro dioecesi assignetis et etiam deputetis, et ipsam dioecesim certis terminis limitetis, et si ecclesia ibidem sit ad hoc congrua, illam in cathedralem et episcopalem etiam erigatis = Ni s'a făcută nouă cunoscută de către prea iubiții

ritatea Patriarchiei de Tărnova. In faça acestor circumstanţe ecclesiastice se esplică fórte bine motivul, ce a făcutŭ pre Biserica Moldovei, ca să recurgă la Metropolia de Galiţia, cerêndu-i a fi chirotonisiţi de Episcopi Iosif şi Meletie (1) din cariĭ celŭ ântaiŭ la anul 1401 a devenitŭ şi Metropolitŭ cu reşedinţa în cetatea Albă (Ἀσπρόκαστρον) (2) Acéstă însă tendinţă curat-naţională a Bisericei Moldovei, a provocatŭ o reacţiune puterică mai ântâiŭ din partea Papilor, cariĭ aŭ regulatŭ, ca Biserica Moldovei să fie neatârnată de ori ce altă Biserică ortodocsă, dupre cum am vĕdutŭ din actul de mai sus al lui Urban al V-le, de la anul 1371, şi să se supună scaunului romanŭ, iar de altă parte şi Patriarchia de Constantinopolŭ şi-a manifestatŭ pretenţiunile sêle façă cu Biserica Moldovei, şi pre timpul Patriarchului Antoniu ea cu totŭ poporul a fostŭ supusă anatemei, şi ei i s'a impusŭ pre la 1395 de Metropolitŭ unŭ Ieremia, venitŭ a nume din Constantinopolŭ pentru acestŭ scopŭ, pre care Moldovenii l'aŭ alungatŭ (3). Dupŏ aceste la 1397 Patriarchia de Constantinopolŭ trămite unŭ al doilea Metropolitŭ tot-de acelaşi origine cu Ieremia, dar şi acesta este refusatŭ de tenacii Moldoveni (4). Dar tóte aceste lupte aŭ adusŭ cu sine şi partea bună şi positivă pentru Biserica Moldovei; adecă, Românii din Moldova cu Domnitorul lor Lascu aŭ provocatŭ indirect pre Patriarchia de Constantinopolŭ, ca să nu rĕmânĕ indiferentă façă cu cele lucrate în Moldova de cătrĕ Papiĭ Urban V-le şi Gregoriu IX-le, şi pentru acésta Patriarchul Antonie trămite din Constantinopolŭ doi Episcopi, *cariĭ aducŭ Bisericeĭ Moldovei titlul de Metropolie*, pre care nu-lŭ acordase nici unul din Papiĭ menţionaţi. Prin acesta Biserica Moldo-

(1) Acta patriarchatus Constp. T. II, pag. 241 şi 529.

(2) ibid. T. II, pag. 529 D Golubinski pretinde, că oraşulŭ, cetatea Albă, era prin locul Bălţilor de astă-ḑi din Basarabia, pronunçând numele acestui oraşŭ Belţi şi derivându-lŭ nu de la românescul Baltă, dar de la slavonul бѣлый = albă. (Очерк. церкв. pag. 382). Acésta interpretare a numirei grecescĭ de ἀσπρόκαστρον nu este nici istorică şi nici filologică, de şi D-sa fundézĕ acéstă numire pre unu textŭ vekiŭ, care sună: «а Митрополитъ Бѣльскій тутъ же у церкви служитъ» Iar Metropolitul de cetatea Albă serveşce aici în acéstă Biserică» Acéstă espresiune este usitată în locŭ de cetatea albă, prin care grecii aŭ voitŭ ca să esprime locul, ce s'a numitŭ mai în urmă Moncastro, séŭ pre turcesce Ac-ker man. (vedĭ Γεωγραφία Μελετίου pag. 226).

(3) Acta Patriarchatus Constp. T II, pag. 223 şi 241.

(4) ibidem. T. II, 278.

bărbați catolici, cercați în acéstă credință), după care toți, sau o parte óre-care din dînșii, cari se vorŭ părea înțelepciunei vóstre mai întreprindĕtori, vorŭ nega schisma întrégă, și vorŭ primi cu devotamentŭ acea credință și va fi profesată ea după formula, carea vi se trămite voi sub bula nóstră; atunci să scoteți cu totul și pentru tot-de-una pre menționatul orașu Siret și pre tótă țéra prĕdisă, seŭ ducatul Moldovei, de sub tótă puterea, dominațiunea, superioritatea și jurisdicțiunea ordinară și eclesiastică, *și supunerea episcopală a prĕdisului Episcopŭ de Galiția, precum și acelor, ce gerézŭ în locul Episcopului de Galiția, seu a Bisericei Galițiene*, și a orĭ-cărei alte persóne eclesiastice, ce ar pretinde, că are în acestŭ orașŭ, țĕră, séŭ ducatŭ vre o putere seŭ iurisdicțiune spirituală și eclesiastică, provenită din partea Bisericei, seŭ a demnităței sale, și tot-o dată să-lŭ liberați, stabilind și dispunênd, *că acelŭ orașŭ să fie supusŭ imediat s-luĭ scaunŭ Apostolicŭ*; și mai pre urmă să rădecați pre orașul menționatŭ la rangulŭ de cetate, și să lŭ decorați cu numele de cetate, și să supuneți pre tótă țéra menționată, seŭ pre ducatul Moldaviei, cât aparține prĕdisului Duce, aceleĭ cetăți, ca pre o diecesă, și tot-o-dată să dispuneți, ca să se delimiteze acea Eparchie cu confiniĭ certe, și dacă va fi acolo o Biserică proprie pentru acestŭ scopŭ, *să o faceți Biserică catedrală seŭ episcopală. . . .* » (1).

Din acestŭ documentŭ istoricŭ de la 1371 resultă, că Biserica Moldovei încă nu avea o organisațiune eclesiastică definitivă, dar își primia pre Episcopiĭ sei mai ales de la Biserica de Galiția, carea prin secului al XIV nu presinta nicĭ unŭ periculŭ pentru independența Bisericei și a statului Moldovenescu. De altă parte, noi amŭ arătatŭ mai sus, că încă de la 1356 Patriarchia de Constantinopolŭ, în persóna Patriarchului Calist I, supusese sieși Archiepiscopia de Achrida, cu carea Biserica Moldovei încă din vekime era în relațiunĭ canocice, transformase pre Biserica Vidinului în Metropolie, dependintă de Patriarchie și acum tenta, ca să nége și auto-

(1) Raynaldus ad annum 1371. (Mag, ist. T. III pag. 139). — Biserica unde s'a aședatŭ Episcopia papală, despre care se face aicĭ menționne, este Biserica s-luĭ Ioan Botezătorul din orașul Siret; iar Episcopul, ce s'a rânduitŭ de papa Urban V-le, se numĭa Andrei Vasito, care era și confesorŭ al Clarei (Engel în antiquit. Hist, Moldaviae pag. 108 vedĭ și Șincaĭ Chron. Rom. T. I. pag. 340.).

OMILIA

LA

DUMINICA A III-a DIN SANTUL ŞI MARELE POSTŬ

PRONUNŢIATA IN BISERICA S. NICOLAE DOMNESCU DIN IAŞI LA ANUL 1872.

> «*Cine se va rușina de mine și de cuvintele mele întru acest neamŭ preacurvariŭ și păcătosŭ, și fiiul omuluĭse va rușina de elu, cându va veni întru mărirea tatĭnŭ seu cu sânțiĭ ingerĭ*». (Marcu 8. 38)

De câtă mirare nu póte fi cuprinsŭ cine-va, fraţilorŭ creştinĭ, cugetându asupra acestorŭ cuvinte sacre şi misterióse ale Evangelieĭ de astă-dĭ! Altă dată ele fură adresate poporuluĭ Judaicŭ şi păgânu din Cesaria Palestineĭ, reşidenţia unuĭ Gubernatoriu Romanŭ; eră astă-dĭ cu câtă justeţiă óre nu suntu ele adresate de Sânţitoriulŭ acestuĭ Altariu, unuĭ Oraşŭ ce pare a fi maĭ totŭ în acelaşĭ categoriă? Alte popóre, în alte situaţiunĭ, se tânguiaŭ de schimbarea timpurilorŭ, prefacerea moravurilorŭ, reformarea societaţilorŭ; eră noĭ pare-că într'adinsŭ venimŭ a confirma profeticile cuvinte aleluĭ Iisus cŏ: «cerulŭ şi pământulŭ va trece, eră cuvintele mele nu vorŭ trece»; vreoŭ să ḑicŭ că după unu traiŭ în creştinismŭ de 18 seculi, oraşulŭ nostru politiceste chiar şi moraliceşte presintă videratulŭ aspectŭ al Cesarieĭ luĭ Filipŭ. Aşa de puţinŭ ne silimŭ în a aprofunda adevĕrata cunóscere a învĕţăturel D-luĭ Iisus Christosŭ, şi atâta s'aŭ părăginitŭ în inimile nóstre practica precepte-

vel, dând lui Iosif, celui chirotonisitu de către Metropolitul Galiției, titlul de Metropolitu, s'a regulatu și în privința eclesiastică, recunoscuta fiind acum și de către Patriarchie cu titlul de « Μητροπόλις τῆς Μαυροβλαχίας, seu Ρωσσο-Βλαχίας, seu în fine Μαύρο-Βλαχίας= Metropolie a Valachiei celei negre, seu Rusesci, saŭ a Moldo-Vlachiei (3); și în urmarea unei tenacități și lupte de vr'o 30 ani, ea, pre timpul Patriarchului Matheĭ la 1401 seŭ 1402, *a isbutitu, ca să aibă și Metropolitu independentu, recunoscutu de Patriarchia de Constantinopolu în persona lui Iosif, celui contestatu atâta timpu de către cei din Bizanțiu.*

Caracteristica generală a Bisericei Moldovei din epocha, ce ne ocupă, adecă pene la finele secolului al XIV-le și începutul celui al XV-le, constă intru aceea, **ca ea se distinge prin spiritul de independență națională, având și Episcopii sei de naționalitate Moldoveni, pre carii îi chirotonisia la Metropolia de Galiția, seŭ la altă Biserică ortodoxă, ce nu putea să amenințe libertatea și naționalitatea Bisericei lor; pene când infine însăși Patriarchia de Constantinopolu a trebuitu la 1401 să recunoscă pre Biserica Moldovei Metropolie autocefală cu Iosif Metropolitul dintre pământeni.** De altă parte, *în acestu timpu Biserica Moldovei a fostu tentată în trei rânduri, pentru a se uni cu Biserica papală, adecă pre timpul Papei Grigoriu IX-le (1234), Climent VI le (1252) și Urban V le (1370), și în fața tuturor acestor cercări, ea se presintă cu pretențiunea, de a avea clerŭ națională, pentru care Grigoriu al IX-le a și cedatu în acestă privință, lucru ce forte rar se observă în istoria Bisericei papale.*

ARCH. **Genadie Enacénu.**

(Va urma)

(3) In tote aceste numiri ale Metropoliei de Moldova se observă, ca basă, titlul de Valachia, care era acum numirea, cu carii Bizantinii se deprinsese a numi pre toți Românii, fie din stânga, seŭ dreapta Dunărei. In special Mavro-Vlachia vine dupre opiniunea nóstră, de la Vlachia și Μάυρος=negru, luatŭ de la numirea Μαύρη Θάλασσα=marea négră, unde se afla și cetatea albă. Ruso-Vlachia, având tarăși de basă terminul Valachia, acéstă țéră era situată aprope de Rusia, seŭ pentru că ea era în relațiuni inter-eclesiastice cu Metropolitii din Galiția. In fine numirea de Moldo-Vlachia se compune, dupre opiniunea nóstră din terminul de Vlachia, celŭ atribuitŭ de Bizantini Românilor, și din Moldova, celu ce și-lu atribuiaŭ sieși Moldovenii.

luminându-ne înțeleginția, se putemu trece mai ușoru la faptă !

I

Biserica ne propune astă di amintirea închinărei onoratei și de viață făcătórei cruci, — unuiu din simbolurile esterióre cele mai venerate ale cultului creștinu primariu, și pênă astă di crucea se numesce onorată, pentru că din cela ce era mai înainte semnulu pedepsei pentru criminalii cei mai infami, deveni crucificêndu-se, restignindu-se pre ea D lu Iisus Christos, Simbolulu celu mai prețiosu și mai veneratu de creștini; din objectu de scandalu pentru Judei și batjocură pentru păgâni, simbolu de mântuire si învingere a puterei creștine, căci așa a voitu D-deu ca sé amuțiască și mai multu gura necredincioșilorù (infidelilorù), rădicându cele de nimica ale lumei la onórea cea mai supremă de adorațiune și închinare. Ea este semnulu și parola onorifică de recunóscere între creștini, și de la eliberarea de ori ce impresiuni necurate anti-creștine; de aceia Biserica strigă : « Dómne mântuesce și cu crucea ta păzesce pre poporulu teu. Apoi cătu de nepătrunse și ne înțelese de ómeni suntu consiliele prin care Marele D deu alu Universului guvernéză lumea acésta, și conduce pre ómeni în chipu miraculosu, spre mântuire, se póte vedea și din acésta, că totu ce omenirea, în cursu mai de 5,000 ani de la crearea sa, considera de detămatu, spurcatu, făcêndu usu pentru cruțimea ei numai în casuri rari, deveni crucea, dicu, în urmă acumu mai de doue mii de ani, objectul celu mai sântu, mai onoratu și de usul celu mai desu și mai salutariu pentru ómeni. Amuțiți déră, închideți-ve gura voi pretinși filosofi ai acestui seculu, cariî din pismă de a nu putea converti omenirea la ideile vóstre, sau în disperare de a nu putea înțelege nimica profundu, ingăimați că lumea este o ficțiune și divinitatea infinită, —

loru lui morale, — a acestor divine şi sânte deprinderi ce eliberează şi rădică pre omu din vijelósa furtună a pasiuniloru degrădătóre la serinitatea angelică, în cătu chiar astă-di de s'aru presenta prin unu miracolu Christos între noi, nu mĕ îndoescu nici cum că, ne-arŭ amenința cu cuvinte încă mai fulgerătóre de cătu cele adresate Cesarenilorŭ. Pre noi, cei ce ne fălimu cu numele de civilisaţi creştini; pre noi, ce ne pogorimŭ din nisce străbuni, carii aŭ roşitŭ pămêntulŭ acesta cu sângele loru vĕrsatŭ pentru cruce şi Evangelia sa; pre noi în fine, carii adunaţi în acestŭ sântu templu, — mĕ tem ca nu cum-va rugele şi laudele de mulţemire cătră D-deulŭ Părinţilorŭ noştri, ne fiindu productulŭ unei inimi pióse şi conscinţi curate, — în locu de a îmblânzi bunătatea cerească, să facĕ a se vérsa asupră-ne cupa calamităţilorŭ de totŭ felulŭ ce de unu timpŭ ne încongiură de pretutindinea. — Si ce gândiţi óre, fraţiloru, că cel-ce a reformatŭ lumea prin puterea învĕţăturei sale, cel-ce a prefăcutŭ giganticulŭ Imperiŭ Romanŭ plinŭ de gloriă, linişte şi avuţiă pământescă, trăgêndu-lŭ de la închinarea de idoli, la adorarea şi cunóscerea unui adevĕratŭ D-deŭ; acelŭ puternicŭ Iisus Christosŭ — cuvêntulŭ întrupatŭ a lui D-deŭ —, ce aŭ disŭ: că de nu aşi fi venitŭ şi nu m'aşi fi arătatŭ loru, păcatŭ nu ar avea; óre nu este capabilŭ de a şi pedepsi pre cei ce iaŭ numele seŭ în deşertŭ, în vanŭ fălindu-se numai cu numele sĕŭ de creştinŭ, compromiţêndŭ prin faptele loru impie înaintea infideliloru chiar şi sânta sa învĕţătură, prin care s'aŭ făcutŭ cunoscutŭ pre Sine şi pre Tatălu seŭ, şi pentru care nu vom putea avea escusare de pĕcatulŭ nostru « căci ori-cine se va ruşina de mine şi de cuvintele mele, şi fiiul omului se va ruşina de acésta » (Luca 9. 26). Se vedemŭ dĕră, luândŭ în o mai de aprópe considerare serbarea bisericéscă a acestei Duminici, care suntŭ învăţămintele ce ne dă Mântuitorulŭ lumei prin Evangelia de astă di, ca aşa

în sănătate şi infirmitate, în cătu osânda primitivă, că pământulu va produce ţie spini şi pălămidă; adesea ne face a cădea chiar pe patulu morţei; de acea dicu, ast-felu fiindu viaţa, să ne luptămu în ea conformu preceptelorŭ divinului învĕţătoriu ce dice: cine voesce se vie dupŏ mine, să se lepede de sine; căci, cine voesce a'şi mântui viaţa în lumea acésta, perde-o-va pre ea; Erŏ cel-ce o va perde pre ea pentru mine şi Evangelia mea, mântui-o-va pre ea». Cu alte cuvinte, Iisus cere de la urmaşii sĕi lepădare de sine, sĕu abnegaţia personală, adecŏ sacrificiulu tuturorŭ pasiuniloru corporale şi spirituale ale personalităţei mărginite şi egoiste a omului în interesulŭ sublimărei şi purificărei sale morale, carea singură numai este în stare a-lu aseména şi pune în contactu cu esenţia divină supremă de la care şi aŭ luatu fiinţia.

A! Aice este pétra de impedecare pentru toţi pretinşii creştini. Abnegaţie! — Abnegaţie! tu eşti saltulu mortale ce de atâtea securi desfiţi societăţile creştine şi dai pre faţă superficiala şi pospăita loru credinţă. Fapta morală nu mai, este aceea ce inobilézĕ pre omu, verificu pre creştinu şi perfecţionézĕ individulu pĕno a'lu face objectu de adorare şi divinisare pentru restulŭ omenirei. De aceea Apostolulu Paulu dice: de aşi vorbi în limbi omenesci şi îngeresci; de aşi avea darulu profeţiei şi alu minuniloru; de aşi avea credinţa câtu se stremutu chiar şi munţii; ĕră dragoste nu amu, care singură nu mai póte duce la fapte devotate şi de abnegaţiune; nu sunt nimica; amu devenitu nu mai o aramă sunătóre şi Cimbalu resunătoru!! Uşioru este a fi pĕnĕ la acestu punctu creştinu; darŭ de aice se începe adevĕrata carieră a crucei. De la acestu punctu înainte Evangeliulu ne spune că chiarŭ Christos asuda sudori de sânge şi se ruga Părintelui Cerescu se treacă, de se va putea, de la elu paharulu acesta!

Apoi, póte arŭ dice cine va, dacă abnegaţiunea cerută

ce va nimica! Apoi fraţilor creştini, crucea se mai numesce şi de viaţa făcătóre. Ĕră sensulu acestei denumiri ni-lu arată însuşi Iisus Christos, in Evangelia sa de astă di, cându dice: ori cine voesce sĕ vie dupĕ mine, să se lepede de sine, şi sĕ-şi ĭea crucea sa şi să urmeze mie. Căci ori-cine va voi să'şi mântuiasca viaţa sa, o va perde; ĕră cine, va perde viaţa sa pentru mine şi pentru Evangelie, acela o va mântui. Eată definiţiunea vieţei fie căruia creştinu in inţelesulu Evangelicu. Vrea sĕ dicĕ prin crucea cea făcătóre de viaţă, se inţelege de Christos cariera fie căruia adevĕratu creştinu ce voesce a 'lu urma pre acestu pămêntu.

Si in adevĕru, fraţilorŭ, ce suntu diferitele cariere ce întreprindemu in acéstă viaţă de la Impĕratu pĕnĕ la agricultorŭ, de cătu atâtea căi de trude, de anevoinţă, de suferinţi, prin urmare de atâtea cruci, dupĕ cisa Mântuitorului. Căci totu muritorulŭ: prinţii ca şi plugarii; comersanţii ca şi meseriaşii, nobilii avuţi ca şi rusticii săraci, toţi cadu sub acelaşi sentenţiă: «că intru sudórea feţei vóstre, vĕ veţi câştiga pânea vóstră». Ba inco cu cătu Impĕraţii, principii, magnaţii, suntu mai susu puşi in classele sociale, cu atâta, de côte ori 'şi atragu urgia cerească, prin criminalele lorŭ fapte, căderea lorŭ este cu mai mare sunetu, prăbuşirea lorŭ mai ingrozitóre; şi restulu vieţei, de mai potu scăpa de furia cea resbunătóre, incă şi mai funestu. Acum cându viaţa nóstră este aci o continuă luptă atâtu pentru bărbaţi, câtu şi pentru femei, spre a ne desvolta pe de o parte facultăţile spirituale la gradulu de a ne inţelege demnitatea de omu şi poseda cunoscinţa creatorului nostru, combătendu ignoranţa şi superstiţiunile de tóte ţilele, şi silindu-ne de a distingui binele ce aci ni se presintă mai totu dea-una in alăturare cu rĕulŭ; ĕră pe de altă parte corporalicesce luptându contra influinţelorŭ periculóse ale naturei, ce continuă a ne ataca in muncă şi repausu,

sufletulŭ seŭ? dice Evangeliulŭ de astă-dĭ. — Sĕ ne esaminămŭ acum dĕră, daca noĭ trăindŭ în viaţa acésta, fiindŭ membre a societăţeĭ actuale, punemŭ totŭ o dată în faptă cótŭ de puţinŭ cuvintele luĭ Iisus Christos pentru ca sĕ nu purtămŭ în zadarŭ acestŭ gloriosŭ nume, şi dacă probămu şi cu fapta că moralminte suntem maĭ superiorĭ de cótŭ ceĭ de alte credinţe inferióre şi reprobate de noĭ îşine.

II.

Maĭ întâiŭ Iisus Christos nu şĭ aŭ propusŭ prin învĕţătura sa — schimbarea mecanismuluĭ esteriorŭ a societăţeĭ omenescĭ, din contră aŭ sfătuitŭ pre discipuliĭ seĭ se dea Cesaruluĭ ale Cesaruluĭ şi luĭ D-dĕŭ cele ale luĭ D-dĕŭ; cócĭ tocmaĭ aceste diferite grade sociale şi ocupaţiunĭ distincte ale ómeniloru suntŭ o arenă publică, unŭ teatru visibilŭ pentru toţĭ, unde dilnicŭ se daŭ ocasiunĭ a se pune în manifestŭ exerciţiŭ virtuţile creştine, şi a seaprecia starea de reformă şi sublimarea interióră morală a fie-căruia individŭ creştinŭ. Si tocmaĭ prin acésta se probézĕ la arătare intru cótŭ creştiniĭ suntŭ în adevĕrŭ pătrunşĭ de ideile învĕţĕtoruluĭ lorŭ şi practică preceptele luĭ morale: dĕca societatea lorŭ se presintă maĭ înbunătăţită în relaţiunile esterióre ale diferitelorŭ grade de cetăţenĭ, în instituţiunile de bine facere umană, în recipoculŭ adjutoriŭ a tuturorŭ individilorŭ între sine, în miluirea sĕracilorŭ din partea avuţilorŭ, aşa ca şi lipsiţiĭ să vadă în bine-făcătoriĭ lorŭ nisce fraţĭ moralminte ce consimţescŭ la nevoileloru; ĕră nu nisce îngânfaţĭ superbĭ şi egoiştĭ ce încalcă şi despreţuescŭ orĭ ce sentimentŭ de solidaritate omenescă; prin urmare violézĕ şi unulŭ din principalele precepte ale luĭ Christos ce dice: «că voĭ prin acésta vĕ veţĭ cunósce că sunteţĭ discipulĭ aĭ meĭ, de veţĭ avea dragoste între voĭ, şi veţĭ fi toţĭ unulŭ, precum eŭ şi Tatălŭ meŭ una sun-

de Iisus Christos, daca fapta morală creştină este atâta de grea de împlinitu, în câtu însuşi întemeitoriulu religiunei nóstre părea a se descoregia spre a o aduce la perfecta sa realisare; cine dintre ómenii ordinari va putea suporta acestă impovărătóre sarcină de cruce, ce Biserica prin Evangelia de astă-di o cere de la toţi creştinii? Să reflectămu puţinu, fraţilorŭ creştini, asupra acestei mari dificultăţi, ce ne presintă abnegaţiunea creştină, că póte se aflămu puncte de radimu, motive de încuragiare, prin care se evitămu abisulu desperărei ce provócă o periculósă stagnaţiune şi în privirea acţiunilor corporale şi acelorŭ lăuntrice spirituale, ne întreprindîndu nimenea nimica din frica de a nu putea scóte ce-va la capă tu. Deci se cade a sci că, virtuţile creştine diferescŭ între sine, cum stea de stea diferesce în lumină. Voesce cine va să imiteze pre Domnulu Iisus: să se sacrifice pentru omenirea întreagă, spre a deveni unu objectu de adoraţiune pentru ómeni; spre a duce abnegaţiunea de sine la culmea sublimităţei, şi a mortifica egoismulu personalităţei sale, pênĕ la gradulu de a nu se considera de ómeni ca omu? O! acestă stare de sublimare divină, acestă cruce estraordinară, nu se póte câştiga de côtu prin sudori de sânge, şi urmându modelulu propusu de D-deulu Iisus Christosu. Apoi noi creştinilor, spre mântuirea sufleteloru nóstre nu ni se cere absolutu acestă perfecţiune? ea ni este propusă mai alesu spre admirare, venerare şi adorare? Cine se va ruşina de mine şi de cuvintele mele, şi eu mĕ voiu rusina de dênsulu, dice Iisus. Putemu să devenimŭ adevĕraţi creştini, tără a ne şi abnega cu totulu personalitatea omenéscă; căci pre de o parte: « pămênt suntemu şi în pămêntu ne vomŭ întórce; ĕră pre de alta, avemu sufletu raţionalŭ; minte înţelegetóre şi voinţă morală; şi ce va folosi omului de arŭ câştiga şi lumea tótă, ĕră sufletulu seŭ îşi va perde? saŭ ce schimbŭ va da omulu pentru

rĕĭ şi necredincioşi, viea mea şi o voiŭ da altorŭ economi mai buni şi servitori mai fideli şi mai activi, cari lucrând în ea dupĕ voinţa mea se voru bucura de fructele ei. Căci aţi voitŭ a vĕ dobândi viaţa vóstră în lumea acésta, şi étă aţi perdut'o pre ea». Apoi cine nu scie că arborele dupre fructele sale se cunósce, şi ceea ce semănă omulŭ acela va şi secera; şi cându vedeţi că în societatea nóstră se arĕtă nişce efecte aşia de triste şi blamabile, acésta însemnă că nu mergemŭ în căile lui D-dĕu şi nu umblămŭ dupĕ instrucţiile lui, şi în locu de a crede si a ne glorifica în Iisus Christos, din contră îlŭ urâmŭ ne lepădămŭ de crucea lui, şi ne ruşinămŭ de preceptele lui, pretendendŭ că ca ómeni civilisaţi şi plini de doctrinile întumurate ale secululŭi presentŭ, n'arŭ fi demnŭ de noi a ne conduce de superstiţiuni şi bigotismuri învechite. O! nebunie (demenţia) omenéscă! O! idei absurde şi înşelătóre ale pretinşiloru sapienţi ai lumei! Nu vedeţi resultatele practice la care impingeţi omenirea? Nu cugetaţi, voi vaniloru raţionalişti, că oraşulŭ de predilecţiune alŭ întruniriloru vórstre, centru îngânfatŭ alŭ ateismului, alŭ respingerei moralitĕţei dintre ómeni, a profanarei orí-ce idei sacre în altarulŭ familiei şi în templulŭ cultului divin, étă aŭ cădutŭ cu sunet ca altŭ Ninevi, ca altŭ Babilonŭ (1), şi de nu se va căi, corigia şi îndrepta în credinţa şi moralitatea creştină, numai de câtŭ 'lu aşteptă sórta Sodomei şi a Gomorei. Ce altŭ mai mare spectacolŭ a Omnipotenţei divine şi ce altă minune mai manifestă póte fi pentru cei ce aŭ minte de înţelesŭ, că impletatea comisă la înălţime, nu póte remânea nepedepsită chiar şi în lumea acésta: «Cine se va lepăda de mine şi de cuvintele mele întru acestă generaţiune precurvara şi păcătósă, şi fiiulŭ omului se va lepăda de dânsulŭ în veculŭ acesta şi celu venitorŭ».

(1) Alusiune la căderea Parisului.

temŭ ». Eată acesta este unulŭ din preceptele esenţiale a moralei creştine, care de s'arŭ aplica de toţi şi în tóta întinderea înţelesului Evangelicŭ în societatea nóstră, să fiţi prea siguri, fraţi creştini, că n'am vedea cu grózā acésta surdă nemulţemire a unorŭ cetăţeni contra altora, în cótŭ câte o dată cu spaimă audimŭ că explosézā prin hoţii în masă şi prin uciderî crâncine, ce nu se audŭ nici între păgâni! Apoi cine este aşia de simplu spre a nu putea înţelege că bubele dureróse ce se producŭ pre suprafacia unui corpŭ, suntŭ semnul evidentŭ a corupţiunei şi a putrefacţiunilorŭ interióre, ce se află în acelŭ corpŭ.

Deci decă epistatulŭ arŭ urmări cu severitate pre făcătorulŭ de rele, ce criminalistŭ arŭ putea scăpa de ochiulŭ lui celŭ pătrundătorŭ şi neadormitŭ ca a unui al doilea Argus(1), vestitul uriaşŭ cu 100 de ochi? Decă magistratulŭ arŭ împărţi cu stricteţiă şi imparţialitate justiţia omenéscă, carea în societăţile nóstre comporta în sine o mare dosă de creştinismŭ; nu s'ar vedea atâtea resbunări private, atâtea procese fără capătŭ ce ruinézā averile şi invenineză relaţiunile între ómeni, căutându unii asupra altora cu okiî de tigru. Dacă avuţii şi părinţii de familii nu şi arŭ fi perdutŭ averile lorŭ în cheltueli de luxu, în depravări ruşinóse, în jocuri hasardóse, nu s'arŭ vedea atâtea familii scăpătate, atâtea case nobile perdute, atâţia orfani de ambele sexuri, din care unii întindŭ mâna, era alţii comitŭ fapte, ce sanctitatea acestui locŭ, nu-mi permite a-le numi! Pe cândŭ unŭ nemu streinŭ de noi, trăesce din munca şi sudórea nóstră, în mai mare résfăţare spirituală şi materială de câtŭ în însuşi fericita Palestină, promisă odinióră Judeiloru în pustiiulŭ Arabiei. Acésta 'mi amintesce de parabola Mântuitorului ce dice: « Voiŭ lua de la voi, servitori

(1) Unŭ individŭ fabulosŭ supra-numitŭ atotŭ-veţetoriu; Căcî se credea a fi avutŭ ochi preste totă corpulu.

atentaţi la majestatea şi sanctitatea divină ce numai ea singură trebue să aibă adoratori în acestă lume. Apoi acele aruncături de ochi lascive şi acele zimbete impudice ce provócă pasiuni ruşinóse şi dau speranţie criminale, nu suntu ele óre făţişulu mobilu al atători prosternaţiuni degrădătóre, şi profanaţiunea mai intâiu secretă, apoi şi manifestă a atătoru căsătorii contractate sub garanţiele umane şi auspeciile spirituale ale Bisericei, spre continuarea nemului nostru prin producerea de noi membrii morali şi cultivaţi în *societatea Romană*?

O! aci nu mĕ potu abstinea de a nu infera cu semnel negre acea turmă va gabondă, ce face desonóre societăţe nóstre creştine, vreau se dicu: acele fiinţi de ambele sexe ce prin corupţiunea lorŭ bestială şi infamă, dupŏ preceptele lui Iisus Christos, suntu cu totulu perdute şi aice şi în viaţa viitóre. Aseminea fiinţi degrădate, societăţile păgâne, iubiţi fraţi creştini, le infera cu titlulu infamiei şi a desonórei publice, şi le escludea din ori-ce case private şi funcţiuni publice; pre când la noi pre tăcute furnică pretotindinea, infectându prin necuviinciósa lorŭ conduită, curăţia casnică si virginia, unde se află. Si acesta este unu vĕdutu semnu de puţinulu creştinismu cu care suntemu adăpaţi, şi nutriţi. Apoi acestu tratu a tineretului nostru în desfrâulu patimilorŭ de totu felulu şi în ne lrica de D-deu, sciţi unde duce? La complecta nereligiositate şi estrema demoralisare, în cătu adesea se audu cobindu ca nisce paseri prevestitóre de mari tempeste şi desordini în natură. Căci nici potu sĕ înţelegă măcarŭ ce va sĕ dică moralitatea în viaţa omenéscă; eră ideile sublimei morale Evangelice, suntu pentru dênşii nisce închipuiri superstiţióse de a asupri libertatea omului în acţiunile sele.

Oare, care póte să fie viitorulu acestei societăţi creştine, cându majoritatea tineretului nostru, ce se pretinde luminatu prin şcoli, va avea in sine o inimă aşa de putredă

Apoi daca sexulu bărbătescu în timpulu presentu pare a fi cu totulu dedatu îngrijirilorŭ materiale lumesci încâtu uită şi adesa violéză chiarŭ îndatoririle morale impuse de credinţa în Christosŭ, care-le ḑice că acela numai îşi va mântui viaţa sa, carele o va perde luptându în lume acésta pentru elŭ şi Evangelia sa ; se vedemŭ deca sexulu femeescu se apropie mai multŭ de acéstă maximă Evangelică, ce se repetéză la întregulu genŭ omenescŭ. Este adevĕratŭ că natura pasivă şi mai sensibilă şi timidă a femeilorŭ face, pentru onórea sexuluĭ lorŭ să nu apară aşta desŭ între ele feluritele desordini şi crimi : ca beţiele, hoţiele, uciderile, laşităţile, înşelătorile ; ruşinea ce le este impusă faţă cu sexulŭ bărbătesc, le face să fie mai reţinute, mai secrete în apucăturile şi ocupaţiunele lorŭ. Dară şi acéstă stare mai fericită a femeilorŭ mai retrasă din şivoiulŭ întinătorŭ a păcatelorŭ ordinare, Spiritulŭ rĕuluĭ, observându cine-va conduita lorŭ în sócietatea presentă, nu le lasă ne ispitite de greşale a desa funeste şi vieţeĭ presente şi celeĭ viitóre. Căci ce este acestŭ continuŭ neastĕmpĕrŭ, acéstă furóre de a fi pururea preumblate, în câtŭ se negligiază cu totulŭ îndetoririle casnice, şi ocupaţiuni oneste şi nevinovate ale menajuluĭ şi industrieĭ manufacturale atâtŭ de necesare traiuluĭ materialŭ şi economieĭ în averea orĭ căreĭ familieĭ ? Apoi, ce bunu mai conţinŭ în sine necontenitele visite de ḑi şi întruniri de nópte, pre care unŭ fericitu părinte alŭ Bisericeĭ le califică că suntŭ: semnele castităţeĭ virginice ce începe a muri (moritura virginitatis indicia ; Hieronymus). Dĕră ce voiŭ ḑice de artificiurile vane, chinurile adesea penibile, prin care 'şi consuma timpulŭ, şi 'şi ruinéză averile prin totu felulŭ de mode şi vestminte luxóse de la estremităţile pămêntuluĭ spre a-şi da unŭ mai mare lustru frumuseţeĭ, şi aşĭ drege mai multŭ fermecului atrăgătorĭŭ pentru a-şi căpăta adoratorĭ? Ah! nu vedeţĭ, voĭ fiinţĭ vane şi curându muritóre, că

hidóse. Dreptu care şi Iisus Christos dice: «ce arŭ folosi omulŭ de arŭ dobêndi lumea tótă, éră sufletulŭ seŭ 'şĭ va perde? şi ce schimbŭ va da omulŭ pentru sufletulu séŭ?. Nici avere, nici rangurĭ, nici luxurĭ, nici petrecerĭ, nici tóte resfăţările şi îndulcirile desordonate nu contribue la câştigarea fericirei eterne în viaţa viitóre; din contră, nu mai credinţa fermă în D-dzeŭ, şi numai potrivirea faptelorŭ nóstre cu învĕţăturile sale Evangelice, ne promitŭ fericirile raiului cerescŭ şi neperitoriŭ. «Cine nu se va ruşina de mine şi de cuvintele mele în acestŭ neamŭ prea curvarŭ şi păcătosu, şi fiiulŭ omului nu se va ruşina de acela; cândŭ va veni intru mărirea Tatălui séŭ şi Sânţiĭ ângerĭ cu dênsulu. Amin.

G. Erbiceanu

CUVÊNTU

LA

DUMINICA IV-a DIN SANTUL ŞI MARELE POST

(PRONUNŢIAT IN CATEDRALA SANTEI MITROPOLII DIN IAŞI IN ANUL 1874)

Acestŭ nemŭ cu nimica nu póte eşi, de cătŭ cu rugăciune şi cu postŭ. (*Marcu IX*, 23).

Fraţilorŭ Creştinĭ! Sănta Biserică ne aminteşte prin Evangelia de astă-dĭ despre douĕ acte importante în viaţa tuturoru Creştinilorŭ: de rugăciune şi de postŭ; —lucrurĭ vechĭ şi cunoscute în Omenire, arŭ dice cine-va. Si ce póte fi noŭ sub sóre astă-dĭ, afară dóră de vre o estravaganţiă presentată sub o formă mai colorită spre a înşela mai uşorŭ pre ceĭ simpli. Da, rugăciunea şi postulŭ sunt de cândŭ Omenirea, şi s'aŭ practicatŭ nu numaĭ de creştinĭ, ci şi de tótă lumea idololatră mai naiute de creştinismŭ. Apoĭ acestă demunstră că instituţiunea postului şi actul

moraliceste şi secătuită de orĭ ce sentimente generóle, ce înnobielză omenirea? De sigurŭ că atuncĭ viea acésta, a religioşilorŭ şi moralilorŭ noştri străbunĭ, o va da Domnulu altorŭ servĭ maĭ fidelĭ, şi maĭ demnĭ de încrederea sa, spre a o lucra şi a face să se producă fructe în ea conformŭ învĕţăturei sale Evangelice; căcĭ generaţiunea actuală şi născândă lepădându-se de Christos şi Evangeliă, şi elŭ se va lepăda de neamulu acesta, cândŭ va veni în mărire cu sânţiĭ ângerĭ. — Eră respunderea pentru faptele maĭ multŭ anticreştine ce se comitŭ din partene, precumŭ şi pentru marele indilerentismŭ religiosŭ, ce se observă la ambele sexe ale pretinseĭ nóstre societăţĭ creştine, va cădea înaintea tribunaluluĭ supremŭ alŭ divinităţeĭ, cândŭ vom trebui a da comptu de conduita acesteĭ trecĕtóre vieţĭ, asupra generaţiuneĭ nóstre nu numaĭ în cela ce ne privesce pre noĭ, ci mĕ temŭ, a nu respunde şi pentru descendenţiĭ noştri, căcĭ Evangelia D-luĭ Iisus ḑice: pomulu ce nu aduce fructe bune, se taĕ şi în focŭ se aruncă; şi vaĭ de acela prin care vine scan, dalulŭ; de óre-ce părinţiĭ mâncândŭ aguridă, dinţiĭ fiilorŭ se strepezescŭ.

De acela, fraţilorŭ creştinĭ, consideraţĭ, câtŭ de imperiósă este necesitatea ce ne îndemnă a ne gândi seriosŭ la corigîarea nóstră morală, conformându-ne conduita şi faptele cu preceptele mareluĭ învĕţătoriŭ alŭ lumeĭ creştine; căcĭ pre lângă mântuirea nóstră trebue a ne face şi modele viĭ de imitatŭ fiiloru noştri, fiind-că bunătatea arboreluĭ de pre fructele sale se cunóşte. Şi în adevĕrŭ, ce amŭ folosi de amu câştiga întrégă lumea acésta? Închipuiţi-vĕ pentru unŭ momentŭ că unĭĭ posedaţĭ averile luĭ Cresus; alţiĭ că aţĭ repurtatŭ victoriele luĭ Alexandru şi Napoleonŭ celŭ mare; în fine alţiĭ că sunteţĭ filosofiĭ: Platone, Aristotele, Cantŭ şi Hegelŭ. Ce suntu acum toţĭ aceştia? Ca o reminiscenţiă bună saŭ rea între ómenĭ, toţĭ óse góle, craniĭ înălbite, morminte

stărei nóstre psihologice din acéstă viaţă. In adevĕrŭ, omulŭ este o fiinţă fórte mărginită în cunoscinţele, în sentimentele şi în acţiunile sale; nu póte prevedea cum va fi ḑiua de mâne, mai multŭ încă: nici cum îi vorŭ merge afacerile în ḑiua în care s'a treḑitŭ sĕnĕtosŭ. O bună dispositiune corporală, o linişte sufletéscă parŭ a i inspira sentimentului instinctivŭ că va fi ferice pentru cătŭ-va timpŭ; dĕră acéstă stare norocită este totŭ atâtŭ de nesigură şi mobilă ca şi serenitatea cerului acum în cântătóre, acum umbră grósă. De aici provine sentimentulŭ de nesiguranţia în sine şi de aspirarea la ajutorulŭ unei fiinţi mai înalte, mai înmense, sub a cărei fericită protegere, să pótă duce la rezultatulŭ doritŭ întreprinderile sale, acţiunile, sale materiale şi morale. Si étă tocma aci punctulŭ de razimŭ, şi începere a rugăciunei pentru toţi ómenii. De aici provine şi îndatorirea necesară ce Biserica impune fie-cărui a Creştinŭ: a se închina sĕra şi dimineţa. Cu alte cuvinte: îi deştéptă simţulŭ naturalŭ ca mai nainte de ori ce pasŭ alŭ seŭ, atrăgĕndu-şi mintea de la ori ce alte îngrijiri lumesci, să se pună, pentru côte va momente, în contactŭ cu fiinţa supremă, D-ḑeŭ—, invocându-i ajutorulŭ şi sprijinulŭ celŭ atotu puternicŭ, şi óre-cum întrevorbindŭ într'unŭ modŭ misticŭ cu însuşi sublimulŭ seŭ Creatorŭ, carele, singurŭ numai, ştie aceea ce este necesarŭ şi folositorŭ creaturei sale. Pentru care Sf. Scriptură ḑice: Chiamĕ-mĕ în ḑiua necazului teŭ şi te voiŭ asculta (Psalm. 49, 15), şi aiurea: cereţi şi se va da vouă (Mat. 77). Acestŭ sborŭ, acéstă înălţare a sufletului către sorgintea pură—de unde şi-a luatŭ începutulŭ va fi cu atâta mai puternuică cu cătŭ Omulŭ şi-a ilustratŭ viaţa sa precedentă cu mai multe fapte morale. Sufletulŭ în avantulŭ séŭ cerescŭ póte, ca unŭ altŭ Apostolŭ Paulŭ, şi ca o suma de cuvioşi părinţi să véḑă bunuri ne mărginite şi să auḑă cânturi armonióse ne grăite. Cu tóte acestea de aici nu urmézĕ că objectulŭ

rugăciunei suntu permanente în Omenire, şi că ast-felu vorŭ fi nedesŭipite de viaţa Omenéscă, întru cătŭ se va continua ea aici pre pămêntŭ. Rugăciunea dară şi postulu nu se potŭ califica de invenţiuni gratuite făcute numai pentru nisce împrejurări Ocasionale, astă-dî adică aplicabile, éră mâne să nu mai aibă locŭ; ci ca permanente în Omenire, exprimă nişte necesităţi neevitabile, care nu potŭ despărea din viaţa nóstră de cătŭ o-dată cu densa. Ast-felŭ fiindŭ ele, — fapte positive şi reale, éră nu lucruri noue sub sóre, despre care s'aru putea dice totŭ ce arŭ trece cui-va prin gându, —Biserica luându în considerare constituţia nóstră corporală şi spirituală, ni propune: postulu pentru conservarea sănătăţei nóstre corporale, întru cătŭ aceştiea îi póte fi folositóre abţinerea în mâncare de cărnuri şi bĕuturi: propune însă mai cu preferenţia spiritului: rugăciunea, ca mijlocŭ de edificare, de sublimare morală şi de mângâere în restriştele de care adesea suntemu cuprinşi în curgerea acestei vieţi. In urmare fiind-că acum ne aflămu la jumĕtatea acestui postŭ, şi să presupune, că creştinii, fóră multe scrupule rĕutăcióse, suntu dedaţi cu bune dispositiuni la postire; de aceea ne vomŭ ocupa de adoua propunere de astă-dî a S-tei Biserici, vreaŭ să dicŭ: de rugăciune. Vomŭ cerceta: ce este rugăciunea însine, şi de câte feluri; care-i scopulŭ ei conformŭ cu destinaţiunea Omenéscă, şi de ce utilitate, póte fi ea pentru viaţa nóstră din acestŭ secolŭ în care cu deosebire predomină spiritulŭ indiferentismului către totŭ ce este religiosŭ, sacru şi D-deescu, — şi care spiritu nu póte eşi cu nimica alta, de cătŭ prin rugăciune şi postŭ.

I

Ce este rugăciunea în sine şi de câte feluri?

Spre a resolvi acésta întrebare, trebue mai întâiŭ fraţilorŭ Creştini, să aruncămŭ o privire launtrică asupra

altuia, și din posițiunea lorŭ distinctă ce ocupă in clasele societăței, să nu altereze cum-va caracterulŭ generalŭ și comunŭ alŭ rugăciuniloru, așia ca divinitatea să se pară óre-cum, ca in lumea antecreștină, esclusivŭ protectóre comercianțiloru, orĭ agricultoriloru; Stăpâniloru, magnațiloru orĭ țeraniloru; Biserica, in prudența sa de mamă comună tuturor, a stabilitŭ dile sacre și sărbătorĭ solemne, in care intr'unŭ modŭ frățescŭ și publicŭ, toți credincioșiĭ in comunŭ să invóce ajutorulŭ și protecțiunea Cerului pentru binele, prosperarea și linistea tuturorŭ. Căcĭ dice Apostolulŭ Iacobŭ C. V. 10: multă putere are rugăciunea ce se face dim partea a multoru fecie. Și numaĭ susținendŭ greutățile unuiŭ altuia, vomŭ plini legea luĭ Christos (Paul. Galat. C. VI. 2). Apoĭ, fraților Creștinĭ, de câtă importanță este désa adunare a nóstră in acéstă casă publică de rugăciune, se póte vedea și de acolo că rugăciunea provenindŭ dintr' unŭ sentimentŭ religiosŭ, curatŭ și pré delicatŭ — celŭ alŭ sublimuluĭ sboru a sufletuluĭ către D-deŭ, — póte fórte ușoru a se neglija prin preocupațiunile vieței materiale și a se perverti din causa agitațiuneĭ pasiuniloru și a intereseloru nóstre. Nu maĭ neîntrerupta adunare a nóstră in templele luĭ D-deŭ va susținea sentimentulŭ rugăciuneĭ intr'o stare vie și energică; căcĭ unŭ faptŭ constatatŭ alŭ Sufletuluĭ Omenescŭ este, că, de câte orĭ voește a da o întindere, o expansiune mai mare unuĭ sentimentŭ, uneĭ ideĭ abia născende in sine, acésta nu o póte face cu maĭ multă inlesnire de câtŭ comunicând-o și la alțĭ semenĭ aĭ seĭ, așia că prin o electrizare comună sentimentulŭ cresce cu atâta maĭ tare, cu câtŭ va fi maĭ purŭ, maĭ frumosŭ. — Etă déră necesitatea logică de a ne aduna la rugăciune câtŭ maĭ adesa in templ. in Casele de rugăciune ale luĭ D-deŭ; fiind că prin acésta chiarŭ devenimŭ, cum dice Apostolulŭ Paulŭ: noĭ inșine Case a D-deuluĭ celuĭ viŭ. Cându cu dreptŭ cuventŭ putemŭ să strigămŭ: tu, Dómne, Vistierule alŭ bunătățiloru, vino de locuește intru noĭ și ne curățește de tótă spur-

rugăciuneĭ nu arŭ putea fi ce-va precis și definit. Omulŭ nu se mulțumește numaĭ cu generalităților, el are necesitate de lucrărĭ concrete, care să-ĭ îndulcéscă viața, ce adesea în societate devine fórte amară. Din acéstă causă Biserica ne propune: modele de rugăciunĭ *mulțumitóre* pentru bine facerile căștigate; rugăciunĭ *imploratóre* misericordieĭ divine pentru abaterile de la legea cea sântă, rugăciunĭ *invocătóre* bunurilor de care avem trebuință; rugăciunĭ *tânguitóre* pentru asprimele urgieĭ D-ḑeescĭ, care câte-o-dată se face fórte simțită, ca pedépsă asupra Omenilorŭ greșiților înaintea dreptățeĭ sale ceĭ supreme. În fine, Biserica nu Oprește ca și fie-care individŭ să-și formuléză cerințele sale către D-ḑeŭ conformŭ necesităților de care este coprinsŭ: numaĭ să observăm ca acestea să fiă conforme cu voința cea Sântă a luĭ D-ḑeŭ; să-lŭ rugămŭ să nu ne dea ceva reŭ séŭ vatamătorŭ, chiarŭ de amŭ și cerĕ-o în ignoranția nóstră. Érŏ modelulŭ perfectŭ alŭ cerințilorŭ nóstre, este cuprinsŭ în rugăciunea Domnéscă: Părinte al nostru, fiă voĭa ta, precum în cerŭ, așĭa și pre pământŭ. Apoĭ, facemŭ noĭ aceste rugăciunĭ fie-carele în casa sa. în familiă, acolo, unde s'aŭ începutŭ tóte acțiunile nóstre secrete și fațișe și cărora, fără nicĭ o dubitanță, le precede dorința de a fi norocóse și profitabile? atunci rugăciunile iaŭ caracterulŭ de private, care cu cătŭ vorŭ fi maĭ dese, cu atâta întreprinderele nóstre în societate vorŭ fi maĭ puținŭ contrare una altora, faptele nóstre maĭ puținŭ ofensătóre semnilorŭ nóstre; și în sine privite maĭ puținŭ blamabile căcĭ ḑice Scriptura: Spiritŭ este D-ḑeŭ, și cine se închină luĭ, se cade a se închina în spiritŭ și în adevĕrŭ; cu alte vorbe: ni se ordonéză a cere de la D-ḑeŭ maĭ alesŭ bunurĭ ce privescŭ sufletulŭ nostru, acăruĭa nutrimentŭ esențialŭ este pânea adevĕruluĭ și a dreptățeĭ, carea cu abondență se procură tuturorŭ celorŭ ce cu ardóre o cerŭ de la celŭ prea Puternicŭ a împaca pre toți. — Útile și necesare sunt aceste rugăciunĭ, dară pentru ca nu individele din tendința lorŭ egoistică de a se prevala unulŭ

tóte cu înțelepciune le aĭ făcutŭ ; dĕră îndată și adaogimŭ că : D-ḑeŭ că atotŭ sciutor, tóte maĭ denainte le a prevĕḑutŭ; a prevĕḑut prin urmare că creaturile sale aveaŭ să-lŭ adoreze, aveaŭ să i se închine, aveaŭ să-ĭ adresseze rugăciunĭ; de unde nu se póte afirma logicŭ că D-ḑeŭ în planulŭ providențialŭ alŭ guvernăreĭ universuluĭ nu s'arŭ fi îngrijitŭ ca umilitele și ardentele nóstre rugăciunĭ să nu remână deșerte și fără efectŭ înaintea luĭ. Căcĭ în altŭ modŭ. arŭ fi a presupune, ceva contradictoriŭ în sine, adică că D-ḑeŭ a dotatŭ pre sufletŭ cu unŭ sentimentŭ, cu o exigință chĭarŭ necessară de a se adressa la Elŭ, de câte-orĭ se află în neputință, fără ca acéstă adressă sublimă să aibă vre unŭ scopŭ ! — Ceea ce tocmaĭ nu se pré potrivește cu înțelepciunea sa cea perfectă. — Dĕră adaugŭ Contrariĭ rugăciuneĭ și prin urmare și aĭ Biserieĭ ; — căcĭ ce este Biserica, de nu casă de rugăciune? Eĭ ḑicŭ : D-ḑeŭ este încă și nemutabilŭ și că ordinea stabilită în universŭ și resoluțiunile sale, nu se potŭ modifica prin nicĭ o faptă de ale nóstre. — Da, respundemŭ, D-ḑeŭ nu se póte modifica dupre capriție le fie-cuĭ. Și cândŭ rugăciunile nóstre arŭ avea de scopŭ lucrurĭ frivole, capriție ose : cum este averea, puterea, frumusețea, modificarea ano-timpurilorŭ, temperaturilor cum place uneĭ comune, unuĭ districtŭ, uneĭ provinciĭ, unuĭ statŭ chiarŭ, să fimŭ siguri că nu vomŭ fi ascultați de locŭ, orĭ fórte rarŭ. De acolo însă că D-ḑeŭ este nemutabilŭ nu resultă logicŭ să nu fiă și pré bunŭ. Apoĭ ce referință altă arŭ avea către noĭ bunătatea sa, de nu în casurĭ grave implorândŭ ajutorulŭ luĭ, să móiă rigurositatea resoluțiunilorŭ sale. să facă a trece de la noĭ paharulŭ amărăciunilorŭ cu care fórte adessa ne adapă întristările acestei vieți. De altmintrelea perḑendŭ omulŭ orĭ-ce consolațiune în sine, și lipsitŭ de puterniculŭ sprijinŭ moralŭ alŭ rugăciuneĭ în nenorocirile ce-lŭ întimpină în acéstă lume, cum : mórtea părinților, a fiilor, a amicilorŭ, perderea averilorŭ, incălcările inimicilorŭ, injustițiele, calomniele, intregile de totŭ felulŭ etc. etc. arŭ trebui

căciunea! Prin urmare, de câte-orĭ suntemŭ inspiraţi de sentimentulŭ admiraţiuneĭ şi a recunoştinţeĭ cătră D-deŭ pentru minunatele acte de graţia ale sale cătră noĭ; de câte orĭ suntemŭ pĕtrunşĭ de sentimentulŭ amoruluĭ şi a devotamentuluĭ pentru frumuseţile cu care ne încântă natura, pentru prosperitatea şi fericirea nóstră temporală; de câte-orĭ suntemŭ cuprinşĭ de speranţă şi de fricĕ în cariera nóstră furtunósă şi în adversităţile sociale, se cuvine cu grăbire a ne aduna în temple spre a manifesta în comunŭ în chipŭ poeticŭ, încântătorŭ, sublimŭ chiarŭ, actele pióse ale rugăciuniloru nóstre: căci aşia aŭ făcutŭ ómeniĭ de cándŭ fură creaţi, aşia creştiniĭ primarĭ, aşia părinţiĭ nostri, cariĭ aŭ preseratŭ acestŭ pământŭ cu fromóse şi mărețe Case de rugăciunea luĭ D-deŭ, — Semne vĕdute a pietăţeĭ şi devoţiuneĭ loru pentru bunurile de care s'aŭ îndulcitŭ.

Da, frumóse sunt Templele străbunilorŭ, dĕră unŭ străinŭ intrándŭ într'ênsele de sigurŭ va remânea uimitŭ de disproporţiunea ce este între lărgimea loru şi miculŭ publicŭ ce le frequentă. Mulţĭ fără îndoială lipsescŭ din ele în ḑilele sacre din negligenţă, póte lenevire; dĕră mulţĭ absenteză şi din intenţiune, şi maĭ alessŭ classa ḑisă inteligintă, educată. Care se fiă óre causa? O doctrină vechiă, şi care ca Chamelionulŭ, pentru a înşela maĭ uşorŭ, reîa totŭ déuna nouĕ forme, nouĕ colóre, câte-odată se şopteşte în taĭnă la urechiă, altădată se propagă de adepţiĭ eĭ cu voce resunătóre că: *D-deŭ regulándŭ tóte de la începutŭ cu o perfectă înţelepciune, rugăciunile nóstre nu maĭ potŭ avea locŭ; sunt dĕră nefolositóre şi chiarŭ criminale;* acestă doctrină, ḑicŭ, respândindu-se în partea cultivată a societăţeĭ nóstre, dă pretexte multora de a absenta cu totŭ dinadinsulŭ de la rugele publice ale Bisericeĭ. Deaceĭa nu mĕ potŭ abţinea de a nu o examina şi a demonstra netemeĭnicia eĭ chiarŭ şi înaintea vóstră, Fraţiloru Creştinĭ.—Ni se ḑice: D-deŭ tóte le a regulatŭ cu o perfectă înţelepciune; şi noĭ împreună cu Psalmistul cu entusiasmŭ cântăm:

in lumea acésta, carele póte fi acessibilŭ tuturoru : avuţilorŭ, şi seracilorŭ, orăşenilorŭ şi câmpenilorŭ, stăpânilorŭ şi servilorŭ ; şi de care potŭ fi satisfăcuţi în aceiaşi mĕsură toţi : este *virtutea*. Numai acésta dĕră póte fi adevărata destinaţiune a omului : *faptele virtóse* care deopotrivă liniştescŭ şi încântă consciinţa tuturoru, egaliminte înălţia şi înnobilézĕ caracterulŭ individeloru, aducŭ prin urmare ca o consequenţiă ultimară şi fericirea popórelorŭ. Apoi se póte óre cugeta o faptă virtósă, fără a fi precedată de rugăciune? Arŭ fi a cugeta unŭ efectŭ fără causă: Rugăciunea dĕră este principiulŭ născătorŭ, causa productóre a faptelorŭ virtóse ; prin urmare, în al doilea rangŭ, — şi a fericireĭ omeneştĭ, étă importanţia, étă folosulŭ eĭ. Pucinŭ importézĕ de a şti décă D-dĕu are trebuinţă de dénsa ; preţulŭ eĭ celŭ nestimatŭ în ochiĭ noştri este că conţine simburile fericireĭ în acéstă viaţă plină de defecte şi neplăcerĭ. Mai multŭ încă, noĭ avemŭ şi o datoriă imperiósă de a ne ruga ; căcĭ sufletele nóstre derivându-le de la D-dĕu, pentrŭ ca nu, prin necontenitele ocupaţiunĭ vijelóse ale acesteĭ vieţĭ materiale, să se întunece în ele lumina adevărurilorŭ înspirate de susŭ, se cade ca la orĭ ce ocasiune să le punemŭ din noŭ în faţa divinuluĭ lorŭ creatorŭ, înlesnindu-le în aşa modŭ dulcea şi multŭ dorita gustare a eternităţeĭ. Acum înţelegemŭ pentrŭ ce D-dĕesculŭ mântuitorŭ de suflete ni porunceşte dicĕndŭ : *ne încetatŭ vĕ rugaţi*. Da, ne vom ruga : pentrŭ că numaĭ în rugăciune ni se dă ocasiunea norocită de a studia cu seriositate şi a înţelege divinele calităţĭ ale prototipuluĭ nostru; da, ne vomŭ ruga : pentrŭ că prin studiarea lorŭ putemŭ maĭ uşorŭ a ni le împropria şi a ne asimila, prin urmare cu sublimulŭ nostru creatorŭ : da, ne vomŭ ruga : căcĭ numaĭ în dulcile momente ale rugăciuneĭ, suntem puşĭ în acea multŭ dorită posiţiune, a fi scutiţĭ de passiuni grosiere, de urĭ personale, de interesse meschine ; prin urmare numaĭ atuncĭ în adevĕrŭ simpatisămŭ uniĭ cu alţiĭ, putemŭ a ne numi fraţi şi fiiĭ

BIBLIOTECA Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei STUDII

în descuragiarea sa: ca tinerŭ, să se tradee desfrâulu pasiunilorŭ, — cum din nenorocire prè mulți vedemŭ în societatea nóstră, ca bărbatŭ, — în apatiĭ degrădăt re seŭ resturnărĭ sângeróse de totŭ felulŭ; eră ca bă trânulŭ, disperatŭ de lipsa a ori-ce virtute din conscințasa, să-și rădice viața maĭ nainte de terminŭ. Ah! ce desilusiune amară! Eŭ făceamŭ o suposițiune, aceĭa ce tocmaĭ în societatea nóstră este o realitate! Dela sine se înțelege deră că Dumneu, părintele celŭ prè bunŭ și prè îndurătŭ, nu póte să remână cu totulŭ apaticŭ și indiferinte către creaturile sale, chiarŭ și în casulŭ când le arŭ vedea amenințate de unŭ adevěratŭ pericolŭ, de o desolațiune disperatóre. In atare împregurare, de siguru, nemutabilitatea sa, intră în combinare, face locŭ și póte chiarŭ este întrecută de bunătatea sa; așĭa că cu curagiŭ putemŭ să strigămŭ: Fie, Dómne mila ta spre noĭ, dupre mesura speranțeĭ nóstre întru tine; și dupre ardórea devoțiuneĭ nóstre; încununănene cu milă și cu îndurărĭ. — In fine maĭ îngană contrariĭ rugăciunilorŭ, că: D-deŭ nu are nevoiă de omagele, de închinăciunele nóstre. Da, maĭ multŭ de câtŭ siguru; deră chestiunea este a se sci: nu aceĭa de care arŭ avea trebuință celŭ prè puternicŭ și prè perfectŭ, ci în interesulŭ nostru stă de a cunóște ce este profitabilŭ, și necessarŭ pentru noĭ. De unde urmédă a considera, care póte fi folosulŭ rugăciuneĭ.

III.

In viața acésta, Fraților creștinĭ, noĭ toți tindemŭ la fericire; deră óre o posedă vre unulŭ? mulțumiĭ suntemŭ cu sórta maĭ multŭ, orĭ maĭ puținŭ norocită în care ne aflămŭ? De siguru că nu. Evidentŭ deră este că nu simplu numaĭ fericirea este scopulŭ traiuluĭ nostru, ci acésta póte că este maĭ multŭ unŭ resultatŭ, o atribuțiune de trépta a doua; căcĭ întâiŭ, nu este accesibilă tuturorŭ, și alŭ doilea, și ceĭ ce o possedŭ într'unŭ modŭ óre-care nu sunt satisfăcuți cu ea. Uniculŭ lucru scumpŭ

rugăciune, acolo nu póte petrunde nici funiega vre'o întinecĭune. Apoĭ ce vomŭ maĭ dice despre voĭ, bărbaţilorŭ, şi voĭ maĭ alesŭ ce vĕ numiţĭ sexulŭ frumosŭ? Aŭ dispărutŭ Samueliĭ, nu se maĭ vĕd Ioanĭ Chrisostomi de cândŭ la conceperea pruncilorŭ voştri nu se dă locŭ şi sentimentuluĭ rugăciuneĭ! Cum nu se vorŭ strepezi dinţiĭ fiilorŭ, cândŭ părinţiĭ aŭ mâncatŭ aguridă! Societatea actuală noĭ o formămŭ, starea moralităţeĭ eĭ este oglinda conscinţeĭ nóstre. Plină este de totŭ-felulŭ de acţiunĭ; agitată de prea variate sentimente; numaĭ sentimentulŭ rugăciuneĭ din causa delicateţeĭ şi curăţenieĭ sale, pare a fi sburatŭ la cerŭ. Mĕ oprescŭ aci, respectându cărunteţia şi bătrâneţea, căcĭ acestea sunt darurĭ, cu care cerulŭ câte-o-dată gratifică pre plăcuţi sĕĭ. — *«De mĕ veĭ asculta şi veĭ umbla dupre poruncile mele, dice D-deŭ în Scriptură, veĭ trăi anĭ mulţi pre pământu.»*

Acuinŭ, fraţilorŭ creştinĭ, când vĕdurămŭ ce este rugăciunea, care suntŭ efectele eĭ folositóre pentru noĭ, precumŭ şi consecuinţele periculóse şi de daună provenite din negligerea eĭ, maĭ remane îndoinţia că nu trebue să facemŭ usŭ de ea înainte de orĭ ce faptă a nóstră privată sĕŭ publică? Veţĭ aştepta óre o invitare din partea mea, voĭ carĭĭ sunt singurŭ, că nu o dată aţĭ suferitŭ în viaţa tristă încercarea de a vedea acţiunile vóstre nu numaĭ lipsite de efectulŭ doritŭ, dĕră póte încă adesa resfrângendŭ asupră-ve consecinţĭ desavantagióse, funeste chiarŭ şi desastróse. Si acésta numaĭ şi numaĭ, că n'aŭ fostŭ precedate de sentimentulŭ curatŭ, nobilŭ şi evlaviosŭ alŭ rugucĭuneĭ. Observaţĭ cu câtă uşurinţă jócă sabia, pistolulŭ şi orĭ-ce armă ucigătóre în mâna celorŭ ce în cariera acesteĭ vieţĭ se ambiţionézĕ a nu afla de câtŭ ocasiunĭ de vendicte personale de resbunărĭ, pretinse onorabile. Pre cândŭ sentimente adeverate onorabile arŭ fi de a se considera toţĭ de fiĭ a luĭ D-deŭ, fraţĭ egalĭ şi ómenĭ cu defecte fórĕ îndoială, însă menitĭ a fi sociabilĭ şi a-şĭ erta unulŭ altuia greşelele, şi defectele. Apoĭ acestea cum potŭ a se dobêndi în altŭ

aĭ lui D-ḑeu. Vomŭ continua încă a ne ruga ; că prin câ-
tigarea acestorŭ sentimente înalte morale, omulŭ se în-
nobileză, devine maĭ associabilŭ, face paşi gigantici că-
tre perfecţiunea la care tinde, şi în fine, dacă prin civi-
lisare se înţelege realisarea între ómeni a o sumă de
bunurĭ morale câtŭ se póte maĭ mare, étă că şi acésta
este unŭ nobilŭ fruct şi o fericită consecentă totŭ a rugăciu-
neĭ. — Acum maĭ susţine-veţĭ voĭ óre, pretinşĭ învĕţaţĭ
şi filosofĭ, murmurându în taină şi pre faţiă, că rugăciu-
nile sunt nefolositóre şi chiarŭ criminale ? spiritulŭ ren-
tăţeĭ află crima chiarŭ acolo de unde resare însuşi virtutea
ecă fapta virtuósă n'arŭ puté obţinea sancţiunea de nu va
fi supusă maĭ nainte tentaţiuneĭ, suferinţeĭ şi încrimina-
reĭ. Exemplulŭ dreptuluĭ Iovŭ este manifestŭ în acésta. Din
contră, Fraţilorŭ creştinĭ; de óre-ce sentimentulŭ rugăciu-
neĭ este ceva cu totulŭ naturalŭ în omŭ ; de óre-ce con-
tribue într'unŭ modŭ puternicŭ la ameliorarea şi respân-
direa moralităţeĭ în societate ; de óre-ce înălţia şi sublĭ-
méză pre omŭ apropiindu-lŭ de prototipulŭ seŭ — D-ḑeu :
apoĭ óre nu suntŭ criminalĭ chiarŭ aceĭ ce arŭ conlaptui la
stingerea, la perirea luĭ ? O! de câudŭ aŭ începutŭ a prinde
în societatea nóstră rădăcină totŭ felulŭ de doctrinĭ fu-
neste şi impie, câte crime făcise, câte nelegiuirĭ ascunse
nu se comitŭ ḑiua şi nóptea ! Tristŭ auguruŭ pentru o
societate, câudŭ casa de rugăciune a luĭ D-ḑeu se despo-
puléză, ĕră închisorele , criminalele , spitalele se
înmulţescŭ din ce în ce maĭ multŭ ! Acolo unde
altă dată credincĭosulŭ 'şĭ purifica sufletulŭ înălţându
rugĭ pióse cătră D-ḑeu, astă-ḑĭ criminalistulŭ pusŭ
la pedépsa blasfemă divinitatea, însultă omenirea ! Câţĭ
tineri, în primăvara etăţeĭ lorŭ, din causă că nu sciŭ
nicĭ a pronunţa măcarŭ numele de rugăciune , nu
şi aŭ intinatŭ , nu şi aŭ pângăritŭ inocenţa , candórea
sufletuluĭ lorŭ stingendŭ astŭ-felŭ făclia darurilorŭ ce-
rescĭ maĭ nainte de a lumina în eĭ radiosŭ. — Singură
numaĭ rugăciunea este arma cea maĭ puternică contra
a orĭ-ce viţiŭ ; căcĭ unde sufletulŭ se înflăcăréză prin

CHIEMAREA

DIVINA LA DARULU PREOȚIEI

Chiemarea divină la demnitatea preoției este un dar sântu a lui D-ḑeŭ communicatu ómenilor prin Iisus Christos, dupre cum acesta lămuritu se vede din cuvintele Apostolului ce ḑice: « *Elu* (D-ḑeŭ) *ne a chiematu cu chiemare sântă, nu dupre faptele nóstre, dar dupre a sa bună voință; și darulu ce s'au datu noue prin Iisus Christos mai nainte de toți veciĭ* (1) ». Din acestea cuvinte ḑise de Apostolulu înprivirea darului preoției se constată, ceĭ: Providența divină precede totu-deuna pe Darulu chiemareĭ; și al chiemareĭ pe Darulu îndreptăreĭ; și al îndreptăreĭ pe al glorificăreĭ, dupe cum lămuritu se vede din alte expresiuni ale Apostolului, ce ḑice: « *Pe carii mai nainte i-a orênduitu, pe acia i-a și chematu, și pe carii i-a chematu pe acia i-a și îndreptatu, și pe carii i-a îndreptatu i-a și glorificatu* » (2), adică le a si încredințatu păstoria turmeĭ sale cuvîntătóre.

Chiemarea divină la darulu preoției fu și în legea veche fórte clară pronunțată; Asfelu vedem pe D-ḑeŭ ḑicênd lui Moisi: « *Veĭ aduce pre Aron și pre fiĭ lui la ușile cortului mărturieĭ, și veĭ spăla pre dênșii cu apă: și veĭ îmbrăca pe Aron cu vesmintele cele sânte, și-l veĭ unge pre elu, și-l veĭ sânți și va fi* **preoți** *mie. și pre fiĭ lui veĭ aduce, și veĭ îmbrăca cu haine, și-ĭ veĭ unge.... și vor fi mie* **preoți** » (3). Iar pre ceĭ-ce cutezară, fórtă chiemare, a usurpa darul preoției: pre cum Core, Dathan și Abiron: vedem că drépta lui D-ḑeŭ teribelu i-a pedepsitu, înghițindu-ĭ pământulu de viĭ, și pe companioniĭ lor, pentru aceași cutezanța i-a mistuitu *focu eșitu de la Domnulu* (4); De aseminea și pe împĕratulu Ozia, care îndrăsni a intra în biserica Domnului, și a tămâia peste jărfelniculu tămâerilor, D-ḑeŭ în mormêntu l'a leproșatu avênd încă chiar cădelnița în mână (5). Câtu este de mare acesteĭ urgie cele stă

(1) 2 Timot. I. 19.
(2) Romanĭ VIII.
(3) Eșirea 40 v. 12.
(4) Numere XVI 32—35.
(5) Paralipomenon XXVI. 18—20.

modŭ de nu vom recurge totŭ la rugăciune. In acestŭ secolŭ, în care indiferentismulŭ religiosŭ este la culme; tradiţiunile pióse ale părinţilorŭ noştri despreţuite şi ridiculizate: moralitatea societăţeĭ nóstre parte suspectă, parte degradată; tinerimea educată în totŭ felulŭ de ideĭ, numaĭ religióse nu; óre nu se simte profundŭ în consciinţele vóstre deşertulŭ înspăimântătorŭ, prăpastia îngrozitóre ce lăsa dupĕ sine negligiarea şi lipsa rugăciuneĭ? Acésta atmosferă grósă, încărcată de aburĭ infectaţi de tóte defectele şi păngărăciunile nóstre, nu se póte sparge şi ilumina de cătŭ prin foculŭ celŭ ardétorŭ alŭ rugăciuneĭ, ce trebue, şi suntemŭ datorĭ a-lŭ aţâta în sufletulŭ nostru la totă ocasiunea; decă voimŭ să fimŭ curaţi, să strălucimŭ ca fiĭ aĭ lumeĭ, aĭ sóreluĭ cerescŭ, în faţa căruia nu vomŭ fi suferiţi a ne ivi plini de întinaciunea greşelelorŭ şi a nelegiuiriloru nóstre. — Rugăciunea derĕ şi numaĭ rugăciune va face să dispară din giurulŭ nostru orĭ-ce umbră, orĭ-ce pată, ce arŭ tinde a întunica şi degrada icóna luĭ D-dĕu în noĭ. Prin urmare, dice Mântuitorulŭ: *neîncetatŭ vĕ rugaţi*.

G Erbiceanu

RECTIFICARE

In numerulŭ III pagina 162, rondulŭ 13 de sus în josŭ să se citéscă: *ticraulu* în locŭ de *serviciulŭ* pagina 182, rondulŭ 18 idem. *curiosu* în locŭ de *cuviosŭ*.

Numerulŭ IV. pagina 238, rondulŭ 20 de josŭ în susŭ să se citéscă *est* în locŭ de *esse*.

adevĕratŭ și bunŭ păstoriŭ. Așa dar pentru a-se exercita cu demnitate un serviciŭ în numele lui D-ḑeŭ, și în care el se representă, trebue a fi chiematŭ de D-ḑeŭ, spre a putea corespunde la elŭ Dar se presupunem, un momentŭ, că ar voi un păstoriŭ se corespunză titlului seŭ, ce'ŭ puținŭ în o formă negativă, silinduse d'a face onóre constumului seŭ sacerdotalŭ, evitând scandalulŭ și neprofonând ministeriulŭ, însŭ ne avênd în sentimentul seŭ interiorŭ sânțenia oficiului : face totulŭ *ce* este esențialŭ în administrarea tainei, forĕ păsare ; și atuncea în locŭ d'a obținea de susŭ *darulŭ*, obține *blestemulŭ*, dupre cum ḑice St. scriptură : «*Blestematŭ este totŭ cel ce face lucrul Domnului cu nebăgare de sémă*» ; și d'aci se vede îndestulŭ de lămuritŭ, că forĕ chiemare interiórei nu póte fi un adevĕratŭ (1) păstoriŭ.

Dar o chestiune se presintă : Chiemarea exterioră, când este făcută numai din inițiativa păstorilor bisericei, forĕ interesŭ particolariŭ, se póte lua în adevĕrŭ ca o chiemare expresă a voinței divine. Însŭ *chiemarea interioră* nefiind mai multŭ adresată într'un modŭ miraclos ómenilorŭ, prin ce vom cunósce noi că suntem chiemați ? Sigur că numai din dorința de a exercita oficiulŭ pastoralŭ spre a ne procura o sortă de existență mai comodă, nu vom conchide că suntem chiemați, nici nu vom privi ca o chiemare divină în privirea nóstră, devotamentulŭ rudeniilorŭ nóstre, ce s'aŭ îngrijitŭ a ne cresce în frica Domnului : cu tóte că acestŭ devotamentŭ, déca este seriosŭ, póte fi bine-cuvêntatŭ, servind, ca o specie de chiemare pentru mulți păstori ; ceci spiritulŭ copilului destinatŭ de timpuriŭ pentru acesta, póte obține o dragoste excesiva de preoție, dar acesta nu se póte privi ca o chiemare.

Chiemarea internă se face în adâncŭlŭ sufletului ; și prin urmare d'acolo se ne silim a obține *semnele* prin care se cunósce ea.

Semnele *chiemărei interne* la preoție se constată prin lumina cuvêntului și a spiritului lui D-ḑeŭ, în modulŭ următoriŭ: Sufletulŭ omului, fiind instrumentulŭ prin care lucrédă darulŭ pastoralŭ, trebue se cercetăm starea lui, și aflându'o virtuósă, vom cunósce positivŭ, că primulŭ elementŭ al *chiemărei de sus* există în elŭ. Căci nu se póte, ca sufletulŭ inspiratŭ, se nu se pue în conformitate cu obiec-

(1) Pentru acestă causă și învețătura apostolica exclude de la chirotonie, pe tot cel ce întrebuințézĕ în locŭ de *chiemare*, banĭ, spre a intra în serviciulŭ păstoralŭ, dicênd : *„Déca vre-un Episcopŭ, Presbyterŭ sau Diaconŭ prin banĭ ar căpăta demnitatea acesta, săse catherisască și el, și cel-ce l'a chirotonitu, și de nevĕrșitŭ sa se taie de la împărtășire"*. (Canon. Apost. 29). Numai puținŭ cadŭ sub acesta catherisire și cei-ce întrebuințézĕ stăpânitori lumesci spre agiunge la treptele sacerdotale : *Déca vre-un Episcopŭ, Presbyterŭ sau Diacon, întrebuințând lumesci stăpânitori, prin ei ar căpăta vre-o biserică sa se catherisască și să se aphurisésca și elŭ și toți părtașii lui la acesta* (Canon. Apost. 30).

se demonstréză şi din expresiunea lui Christos, ce numesce pre cel ce intră în staululŭ oilor, fŏră chiemare: « *furŭ şi thâlharĭŭ* » (1).

Din tŏte acestea minunĭ a puterei divine constatăm îndestulŭ declarŭ, că: pentru a putea cine-va exercita darulŭ preoţiei în numele lui D-ḑeŭ, trebue a fi directŭ « *chematŭ de D-ḑeŭ, ca şi Aron* » (2). Preoţia nu este o afacere a nóstre, ci a unui altulŭ, şi acestŭ altulŭ, este D-ḑeŭ; prin urmare *chiemarea* la ea, trebue să emane de la D-ḑeŭ.

Dar astăḑi când vocea lui D-ḑeŭ nu se adresază directŭ ómenilor, chemarea divină la darulŭ preoţiei se face sub *doue forme*: una **exteriŏră**, şi alta **interiŏră**.

I. *Chemarea exteriŏră* se face de D-ḑeŭ prin păstoriĭ Bisericiĭ, ce sunt puşi de St. spiritŭ *spre a pasce turma lui Christos* (3). Acesta chimare divină, informa vĕḑută, s'a făcutŭ întĕia ŏră de Iisus Christos, ḑicend lui Simon Petru şi fratelui seŭ Andreiŭ: « *Veniţi dupe mine şi eŭ ve voiŭ face pre voiŭ vênătorĭ de ómenĭ* » (4). Apostoliĭ, îndeplinind cu mare zelŭ ordinulŭ datŭ lor de Iisus Christos, au chiematŭ şi îi în urmă pre alţiĭ la darul preoţiei, *chirotonind* noilor credincioşi *preoţi pe la Biserici* (5); şi aceştia la rêndulŭ lor pe alţiĭ, dupre regulele stabilite de Apostoli (6), şi asfeliŭ succesiunea acestei chiemărei a ajunsŭ pênĕ în ḑilele nóstre; care prin practica universala a bisericei (7) va continua pênĕ la finitulŭ vĕculuĭ.

Chiamarea acesta la preoţie de şi nu este făcută directŭ de D-ḑeŭ, precum la Aron, şi la Apostolulu Petru, ect. însĕ nu este mai puţinŭ D-ĕscă, provenind prin succesiunea ce a avutŭ începutulŭ seŭ de la D-ḑeŭ, continuându-se prin îngrijirea luĭ, pênĕ la finitul lumiĭ, după cum arată Christos ḑicend: *Eată eŭ cu voi sunt în tŏte ḑilele pênĕ la finitulŭ vĕculuĭ* (8), adecă cu păstoriĭ, ce vor exercita, în numele seŭ, preoţia pênĕ la finitulŭ vĕculuĭ.

II. *Chemarea interiŏră* la preoţie se face directŭ de D-ḑeŭ în inima omuluĭ, dispunându-l d'a se pregăti cu demnitate de primirea acestui Darŭ.

Fără acesta chiemare, păstoriulŭ nu pôte avea nicĭ un sentiment de obiectulŭ misiuneĭ sale, şi prin urmare nicĭ o dorinţa d'a corespunde la ea. —De unde conchidem: că fŏră chiemare, nu pôte fi cine-va un

(1) Iŏn X. 1
(2) Ebreĭ V. v. 4
(3) Fapt Apost. XX. 28;
(4) Marc. I. v. 17;
(5) Faptele Apost. XIV. 22.
(6) Veḑi Epistoliile către Timotheŭ şi Titŭ şi mai cu sémăcapitul III. a luĭ Timoshan şi I alui Tit.
(7) Canon. Apostol. 1. 2. — Sinod s. c. 4 — Sinod 7. c. 3;
(8) Math. XXVIII. 20.

tr'un sufletu, când arată un înfocatu devotamentu d'a înțelege St. Scriptură, care este cuvêntulu lui Christos: către care el se învăpăéză cu darulu iubirei. Dar când candidatulu nu înfățișeză în sine acestu devotamentu înfocatu de a înțelege St. Scriptura, se fie sigur că n'are nici acea dragostea: ce de trei-ori a cerut'o Christos lui Petru la încredințarea păstoriei oilor séle (1), și prin urmare nici chiemarea divină, fără care nu va puteu reuși întru nimica. — Căci expunerea forte și călduróse a St. Evangelii, și încă mai multu aplicațiunea Evangeliei la trebuințele și situațiunea sufletelorŭ, proprii qișŭ, pote fi speratŭ cu o difinitivă încredere, numai de la candidatulŭ care singur a cercatŭ forța Evangeliei, și care continuă încă d'a face experiență în ea — căci numai atuncea va puteu elu qice în tótă veritatea cu profetulŭ: « *Credutam pentru acea am și grăitŭ* ».

In fine resumând totulŭ, vom qice: *Chiemarea la preoție* este un darŭ alu D-deŭ, datŭ ómenilor prin Iisus Christos. Ea este *Directă*, *Exterióră*, și *Interióră*. — *Chiemarea Directă* este când D-deŭ o face într'un modŭ miracolos. *Exterióră* când D-deu chiamă pe ómeni la Darulŭ preoției prin autoritatea ecleciastică. Interióră când le înduplică spiritulŭ d'a se pregăti într'un modŭ demnŭ de primirea acestui Darŭ—și semnele acestei chiemări interne suntŭ: *Înfocarea* spiritului nostru către D-deŭ, și dragostea expresă către studiul St. Scripturi.

Arch. Gabr. Rașcan

NAPOLEON I.

REFLESIUNI DESPRE
DIVINITATEA CRESTINISMULUI ȘI DESPRE MANTUITORUL LUMEI
(Urmare)

Vorbiți, qice Napoleon, despre Confuciŭ, despre Zoroastru, despre Numa și despre Mahometŭ; dérŏ între aceștia și Iisus Christosŭ este mare diferință; căci totu ce a făcutŭ Iisusŭ este lucru, care nu póte fi făcutŭ decâtŭ de D-deŭ, pe când faptele acelora nu sunt de câtu fapte de ómeni. Acțiunea acestoru muritori fu terminată cu vieța lorŭ, cultulŭ lorŭ li s'a stabilitŭ cu forța.

Din contră Iisusŭ asceptă totŭ dela faptulŭ morței séle. Din acésta nu póte ver-cine să înțelegă, că acésta este uă cale cu totulŭ streină de a ajunge la resultatŭ? Cine nu póte înțelege că încrederea lui Iisusŭ de a ascepta totulŭ de la mórtea sa este uă încredere

(1) Ioan XXI, 16—18.

tulŭ misiunei sale prin mijlócele : prin care-l vine inspiraţiunea, şi care sunt în numĕrŭ de trei. — *Credinţa* în réalitatea darului preoţiei, *Dorinţa* de darulŭ păstoralŭ, şi *Frica* saŭ sfiala de acelaşi darŭ, provenită din un mare respectŭ ce are către elŭ.

I. *Credinţa* saŭ încrederea în realitatea objectului, adecă în veritatea de unităţei de care va fi însărcinatŭ ca ministru păstoral, că se va împlini, acesta n'are necesitate nici de explicaţiunŭ nici de probă.

II. *Dorinţa* (de preoţie) este êntêiul semnŭ de *chiemarea internă* ; însă scopulŭ ei nu este tot-deuna bine determinatŭ, care causă necesitézĕ cercetarĭ serióse : şi pentru a putea reuşi la acesta mai bine : credŭ că nu vom face un rĕŭ déca vom avea recursŭ chiar şi la o regulă fórte bună dată în acesta privire de un autoriŭ ce nu aparţine Bisericei orthodoxe numitŭ Newton.

«*Privescŭ*, ţice el, *ca o regula utilă d'a examina, déca dorinţa d'a predica altora este ferbinte în noi în momentulŭ când pietatea nóstră este aşa de aprinsa, în cât noi se fim despuşi a ne prosterne în naintea Domnuluĭ* : de este aşa, *atuncea este un bunŭ semnŭ. Dar daca cine-va simpte o mare dorinţă numaĭ de a predica altora : iar în propiulŭ seŭ sufletŭ, simpte puţină fóme şi sete de Darŭ; atunce e de temutu ca zelulŭ seŭ, se nu vie maĭ multŭ din un principiŭ egoisticŭ de cătŭ din spiritulŭ Domnuluĭ*» (1). Totŭ odată propunem candidatuluĭ d'a observa: déca îndemnulŭ seŭ interiorŭ spre Darulŭ preoţieĭ îl dicteză aşa dorescu a îmbrăţişa acestŭ Darŭ, numaĭ spre «*a împlini lipsa necasurilor lui Christos în corpul meŭ, pentru corpulŭ luĭ, care este Biserica* (2), iar nu pentru interesulŭ existenţeĭ vieţeĭ mele.— Într'un cuvêntŭ déca va vedea că motivulŭ înclinăreĭ sale către acesta excelentă însercinare este numaĭ din dragoste de D-ḑeŭ, atuncea se fie convinsŭ că în dorinţa sa există adevĕrata chiemare divină.

III. *Frica* saŭ *sfiala* ce resultă din observarea înaltei sânţimĭ acestŭ darŭ în comparaţie cu a slăbiciunei nóstre, ḑicêndu cu Apostolulŭ : «*Cine este demnŭ pentru acesta* ? dovedesce încă sentimentulŭ chiemăreĭ interióre—pentru-că în sufletulŭ ce nu există Chiemarea se nasce o altă ḑicere în o formă decesivă şi anume : *Numaĭ prin acéstă carierĕ potŭ a'mĭ procura un modŭ de existenţă în lume.*

În fine dragostea către Iisus Christos, când este înfocată. se póte privi nu numaĭ că *o chiemarea internă*, dar şi ca o un sigiliŭ acesteĭ chiemărĭ (3). Acéstă ardentă dragoste se probezĕ că există în-

(1) Newton, Cardiphonia tom. II p. 295.
(2) Philip. II. 5—7 ;
(3) 2 Corintŭ. II. 16.

aici, dice Nepoleon, trebue sciută că este efectulă naturală ală disciplinei militare şi resultatulă unei comande abile şi legitime. Şi cu tóte acestea, câtă a durată imperiulă lui Cesară? Câtă timpă s'a putută susţine entusiasmulă soldaţiloră lui Alexandră. Ei s'aă bucurată de aceste omagie uă oră, uă di, în timpulă comandei, şi celă multă în timpulă vieţei, dupre capriţiulă numerului şi alu întimplărei, dupre calculele strategiei şi în fine dupre şansele resbelului.

Şi dăcă victoria infidelă i-a părăsitu, le a întorsă spatele, vă mai puteţi óre îndoi despre încetarea entusiasmului? Eă vă întrebă. influinţa militară a lui Cesaru şi Alexandră s'a prelungită ea dincolo de mormêntă? Puteţi a vă închipui ună mortă făcêndă cuceriri cu uă armată credinciósă şi cu totulă devotată memoriei lui? Puteţi a vă închipui uă fantomă care are soldaţi fără soldă, fără speranţă pentru acestă lume, uă fantomă, care să inspire soldaţiloră perseveranţa şi totă felulă de privaţiuni? Vai!! Corpulă lui Turenne era încă caldă, când armata sa decampa (se desfăcea) înaintea Montecuculului! Şi pe mine m'aă uitatăă armatele mele, încă trăindu eu, dupre cum pe Anibalu l'au părăsită şi uitată armatele cartaginese. Ecă puterea nóstră ca ómeni! Uă singură bătălie perdută şi adversitatea (nenorocirea) ne ieă amicii. Câţi ca Iuda am vêdută împrejurulă meă.! Ah! dăcă eă n'amă putută îmdupleca pe acesti mari politici, pe aceşti generali, cari m'au trădată, dăcă ei n'aă recunoscută numele meă şi aă negată miracolele adevăratei iubiri de patrie şi ale fidelităţei; dăcă eu, care i-am dusă adesea la victorie, n'am putută, trăindu chiar, să încălzescă aceste inime egoiste, dără fiindă eă îngheţată prin mórte, voiă puté óre a-le mai întreţine şi redeşcepta zelulu? Puteţi a vă închipui pe Cesară ca imperatatoră eternă ală senatului român şi din fundulă mausoleului (mormêntului) guvernândă imperiulă şi veghindă asupra destineloră Romei? Acésta este istoria invasiunei şi a cuceririi lumei prin Chreştinismă!! Ecă dără puterea Dumneđeului creştiniloră şi minunea perpetuă a progresului credinţei şi a guvernărei bisericei sêle.

Popórele trecu, tronurile cadă, ără biserica rămâne! Care dără este puterea ce ţine în picióre acestă biserică atacată de oceanulă furiosă ală măniei şi ală despreţului secolului? Care este braţulă, care a preservat'o un timpă de 18 secole de atâtea uragane, cari aă ameninţat'o de a o înghiţi?

In ver-ce altă esistenţă (fiinţa), afară de a lui Iisusă Christosă, câte imperfecţiuni, câte vicisitudini! Care este caracterulă, care să nu se coerceze (îndoplice, încovoie) abătută de óre-cari obstacole? care este individulă, care să nu se schimbe dupre evenimente şi locuri, care să nu se supună la influinţa timpului şi care să nu

supraumană şi uă realitate ne esplicabilă? Iisusŭ Christosŭ de şi avea numai câţi-va discipoli, cu tóte acestea fu condamnatŭ la mórte. Elŭ móre ca obiectŭ de ură alŭ preoţilorŭ judei, despreţuitŭ de naţiunea sa, delăsatŭ şi contradisŭ de ai sĕi. Şi cum se putea să fie altŭ-felŭ cu Iisusŭ, care anunţase mai înainte cea ce era să se facă?

« Mĕ voru prinde, mĕ voru crucifica, dicea Elŭ, voiŭ fi delăsatŭ de toţi, primulŭ meŭ discipulŭ se va lepăda de mine, la începutulŭ supliciului voiŭ lăsa pe cei rĕi să facă ce voru vrea, dĕră în urmă justiţiea divină fiindŭ satisfăcută, pĕcatulŭ originalŭ fiindŭ espiatŭ prin supliciulŭ meŭ, legătura omului cu Dumneḑeŭ va fi renoită şi mórtea mea va fi vieţa discipulilorŭ mei. Atunci ei voru fi, fără mine, mai tari de câtŭ cu mine; cĕci ei mĕ voru vedé înviatŭ; mĕ voiŭ înălţa la cerŭ şi le voiŭ trimite spiritulŭ care-i-va instrui; spiritulŭ crucei îi va face a concipe evangeliea; în fine ei voru crede într'ênsa, o voru predica şi voru convinge totŭ universulŭ. »

Acésta promisiune, numită de Ap. Paulŭ *nebuniea* crucei, acésta predicţiune a celui crucifiptŭ s'a împlinitŭ ad litteram..... Chiar modulŭ realisărei este şi mai minunatŭ de câtŭ promisiunea.

Spre realisarea acésta n'a decisŭ nici uă di, nici uă bătălie, ci uă luptă începută de apostoli şi întreţinută de succesorii lorŭ.

In acestŭ resbelŭ toţi regii şi tóte forţele pământului stau contra, fără a avé contră-le uă armată, ci uă energie misteriósă, câţi-va ómeni respândiţi încóce şi în colo, în tóte părţile Globului, nisce ómeni, cari nu aveaŭ altŭ semnŭ de câtŭ uă credinţă comună în misterulŭ crucei.

Ce minune! Instrumentulŭ de supliciŭ alŭ lui Dumneḑeŭ-Omulŭ devine arma discipulilorŭ! Ei pórta crucea în totŭ universulŭ cu convicţiunea, că *Iisusŭ Christosŭ a muritŭ pentru mântuirea ómenilorŭ.*

Câtŭ sânge vĕrsatŭ de ambele părţi! câtă furie! Din partea lumei iritaţiunea şi tóte furorile urei şi ale violenţei; din partea discipulilorŭ lui Iisusŭ dulcĕţă, curagiu şi resemnaţiune infinită.

Intr'unŭ îndelungatŭ timpŭ cugetarea lupta contra brutalităţei, consciinţa contra despotismului, sufletulŭ contra corpului, virtutea contra tutorŭ viţielorŭ: Sângele creştinilorŭ curge în şiróie. Ei morŭ sărutându mâna aceluia care îi ucide. Numai sufletulŭ protestă, pe când corpulŭ se lasă a îndura tóte torturele. Pretutindini creştinii cadŭ (morŭ) şi pretutindini ei suntŭ triumfătorii.

Imi vorbiţi despre Cesaru şi despre Alexandru, despre cuceririle lorŭ şi despre entusiasmulŭ lorŭ ce sciură să aprindă în inima soldatului pentru a-lŭ duce cu ei în espediţiuni aventuróse; dĕră aici trebue să se véḑă preţulŭ amórei soldatului, preţulŭ victoriei;

BIBLIOTECA
Mitropoliei Moldovei
și Bucovinei
STUDIUM

Numĕrul și numirea Comunelor	Numirea Cătunelor saŭ Satelor	BISERICA cu HRAMUL
. . . .	. . .	. . .
. . . .	Urminiș .	Sânta Paraschiva
. . . .	. . .	. . .
68. Târgul-Ocna .	Urbă .	Buna Vestire
. . . .	. . .	. . .
. . . .	. . .	Adormirea .
. . . .	. . .	Sânții Voevoți
. . . .	. . .	Sântu lón Beteri
. . . .	. . .	Sântu Nicolae .
. . . .	. . .	Sânta Paraschev
. . . .	. . .	Sânții Impărați
. . . .	Tiseștiĭ .	Sântu Gheorghe
. . . .	. . .	Sânta Treime .
. . . .	. . .	Schib. la Fată.
. . . .	. . .	Sânții Apostoli
. . . .	. . .	. . .
69. M-re Bogdana .	. . .	Sânta Treime .
. . . .	. . .	. . .
. . . .	Gutinaș .	Inălțarea. .
. . . .	. . .	. . .
. . . .	Gărbovanu .	Sânții Voevoți
. . . .	Rădéna .	Sânții Voevozi.
. . . .	. . .	. . .
70. Bogdăneștiĭ .	Bogdănești.	Nascerea Sf. Ion
. . . .	. . .	. . .
71. Caiuțiŭ .	Caiuțiu .	Sânții Voevoți
. . . .	. . .	. . .
. . . .	Popeni .	Sântu Gheorghe
. . . .	. . .	. . .
. . . .	Prelea	

face transacțiune cu moravurile și pasiunile, cu necesitățile ce se ridică peste dênsulu?

Desfidu pe ver-cine de a-mi cita vre uă ființă, afară de a lui Iisusu Christosu, care să fie liberă de acésta alterațiune, de aceste pete și vicisitudini?

Din prima și pene în ultima Iisusu este același, maiestos și simplu, cu totulu severu și cu totulu dulce (blându). Intr'uă continuă relațiune de viéță publică, Iisusu nu dă nici uă dată locu de critică; purtarea sa atâta de prudentă răpesce admirațiunea printr'uno amesticu de forță și de dulceță. In vorbire și faptă Iisusu este luminosu, imutabilu și impasabilu. Se dice că sublimulu este unu trasu (caracteristicu) alu Divinității. Apoi ce nume se póte da aceluia, care reunesce în sine tote trasurile sublimului? Nu este óre Dumneqeu acela, care întrunesce acestea?.

Mahometismulu, ceremoniele lui Numa, instituțiunile lui Licurg, politeismulu și legea mosaică chiar sunt mai multu opere de legislațiuni de câtu religiuni. In adevěru, fie-care din aceste culturi se repórtă mai multu la pământu de câtu la cerū. In aceste, legislațiuni și culturi se vorbesce și tractéză mai multu de unu poporu și despre interesele unei națiuni. Și nu este óre evidentu că adevěrata religiune n'ar pute fi circumscrisă la uă singură țéră?

Veritatea trebue să îmbrăciséze universulu. Astu-felu este creștinismulu, singura religiune.... care proclamă unitatea și fraternitatea speciei umane, singura care este curatu spirituală, în fine singura, care asigură tuturoru, fără distincțiune de adeverată patrie, sînulu lui Dumneqeu creatorulu. Iisusu Christosu probéză că Elu este Fiulu lui Dumneqeu alu celui eternu, prin despretulu timpului; tóte dogmele séle însemnéză unulu și același lucru: *eternitatea*. Așa, dupre cum orizontulu imperiului lui Iisusu Christosu se prelungesce infinitu! totu astu felu și Elu împărățesce dincolo de viéță și de mórte, trecutulu și viitorulu suntu de uă potrivă ale séle; imperiulu veritățel are, și nu póte să aibă, într'adevěru, altă limită de câtu minciuna. Astu-felu este imperiulu evangeliei, care îmbrăciséză tóte locurile și tóte popórele. Iisusu a obținutu domnia asupra genului umanu: Elu a făcutu din lume, societatea séu națiunea ómenilorū onești, pe carī îi chiamă la uă viéță perfectă.

(Va urma)

Diac. St. Călinescu

Autorii de opere religióse, carii voru trimite la Redacțiunea acestui jurnalu câte unu esemplaru, vor avea dreptul la trei publicațiuni din partea fóiei, și ca va fi trebuința se va publica și o scurtă analisă asupra operei.

Reverenția sa Protosincelul Ilarion Puşcaru, profesoru la Seminariul din Sibiiu, a publicatu de curênd o nóă operă religiósă: **«Isagogia seu Introducere în cunoscinta cartilor S-tei Scripturi.»**

Redacțiunea jurnalului, salutând pre autorul acestei opere de forte meritul, o recomenda lectorilor sei celor mai ales, carii se ocupă cu cărțile S-tei Scripturi.

A eşitu de subt tiparu: *Invețătură elementară* despre dogmele bisericei ortodoxe de resăritu conformu programei în vigóre, pentru clasa II din seminarie, clasa III din licee și gimnasie, școle centrale de fete, școle normale. Depositulu la Typografia Curții în Passagiu Român Bucuresci și la librariile Socec și Ionițiu. Prețul 85 bani.

Reverentia sa D. Titu Budu, autoru al mai multor opere religióse, a inaintatu Redacțiunei opera, eșită de sub presă acum de curênd și intitulata: „Chatechese pentru pruncii scolari din scólele elementare populare“ lucrate dupre G. Mey. preçul 1 fl. 50 ct. (2, 78 bani). Gherla.

Redacțiunea jurnalului „Biserica ortodocsă Romana“ recomênda acésta operă nóă religiósă mai ales pentru metodul ei de espunere al verităților dogmatice, facêndu-și tot-o-dată datoria, de a supune la cunoscința lectorilor sei, că veritățile religiunei creștine, ce formézá distincțiunea între Biserica ortodocsă și cea papală, sunt tractate în sensul cestiei de pre urmă.

No. proprietar de pământ ce posedă	No. Familiilor		De către cine este întreţinută Biserica	NUMELE şi PRONUMELE Preoţilor	Etatea	Cursul absolvit
	Familii	Suflete				
4 p.	55	220	de comună	Dumitrie Cojan	22	4 cl. sem.
			de stat	Protosingh. Iosif Nicul.	44	privat
				Ieromonach. Grigorie	42	"
				Ierom. P. Dăscălescu	38	"
			"	Protosin. Dionisie Mar.	54	"
				Costache Vasiliu	45	"
			de comună	Co tache Moţiet	50	catichet
	120	480	"	Ioan Nica	24	4 cl. sem.
			"	Nicolae Udrea	62	privat
			"	Ştefan Manciu	58	"
	60	240	de stat	Pr. Visarion Buliman	44	"
				Ieromonach Varsanufie	62	"
				Ieromon Galaction	58	"
	70	280	de comună	Gh. Susanu	68	"
8½	60	240	"			
8½	70	280	"	Ión Savinn	41	"
17 p.	200	800	"	Ilie Mârza	50	"
				Andrei Mârza	26	4 cl sem
	90	360	"			
	90	360	"			

BISERICA
ORTHODOXA ROMANA.

JURNAL PERIODIC ECLESIASTIC.

ANUL IV. — No. VI.

MARTIE

TABELA MATERIEI

I. Crestinismul în Dacii și Creștinarea Romanilor 321. — II. Repertoriu de materiile cuprinse în studiul, «Creștinismul în Dacii 330. — III. Serbarea Patronilor Seminarului Central din București 336. —IV. Meditațiuni despre Patimile Domnului nostru Iisus Christos 349. —V. Sinceritatea 353. — VI. Necrologă și Pompa Funebrală 355. — VII. Napoleon I 361.— VIII. Maxime Morale din Sfânta Scriptură 371. — IX. Cronica Ecclesiastică 373. — X. Statistica Eclesiastică a Eparchiei Romanul 20.

BUCUREȘCI

TYPOGRAPHIA CURȚII, PROPRIETAR F. GOBL

12, Pasagiul Român, 12.

1878.

Abonamentele se facu la Redacţia jurnalului, strada [illegible] No. 28, în capitală; ér în districte la Prototerei şi la biurourile po- stale.

Abonamentele se facu pe unu anu. Preţul abonamentului pe unu anu, transportatu jurnalul la domiciliul abonaţilor, este de 12 le noi, plătiţi în donè semestre, la începutul fie-cărui semestru.

Numai pentru strèinătate se va calcula portul în plus.

Abonaţii, carii nu vor primi numerele regulat, vor reclama la Pro- toiereu, şi în casu de a nu primi îndestulare, vor reclama d'a drep- tul la Redacţia jurnalului.

Scrisori nefrancate nu se primescu la Redacţie.

La redacţiune se află esemplare complecte de ale Jurnalului pr anii *II şi III*-le, iar pentru anul I redacţiunea dispune numai de l No. IV înainte. Preţul fie-căria broşure lunare, transportată la do micilliu, este de un 1 leu.

ANUL IV. BUCURESCI, MARTIE 1878 No. 6.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANA"

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

« Predică cuvêntul »
II Tim IV.2.

CRESTINISMUL IN DACII

si

CREŞTINAREA ROMANILOR

(Fine vedi No. V anul IV)

Déca în celelalte ţeri românesci, adecă în regatul Româno-Bulgarŭ, în Valachia şi Moldova viéţa religiose a Românilor a avutu multe dificultăţi, apoi tóte acestea aŭ fostŭ învinse de creştinii locurilor, ajutaţi de către Regii şi Domnitorii respectivi. La Românii din Timişiana, Transilvania şi Maramureş lucrurile s'aŭ petrecutŭ altŭ felŭ; şi Regii Ungurieĭ, ajutaţi mai întâiŭ de către clerul papalŭ şi mai pre urmă de celŭ calvinŭ, aŭ esercitatŭ totŭ felul de persecuţiuni, pentru ca, desmoscenind pre Români de viéţa lor politică, să-i pótă face a-şi părăsi şi religiunea străbunilor sei. O tenacitate însă, admirată chiar de streini şi adversarii lor, a pusŭ pre Români în posiţiune, ca să suporteze tóte dificultăţile şi persecuţiunile în locurile scumpeĭ lor patrii. Iar pre unii din dînşii i-a împinsŭ, ca trecênd munţii, să vine în Moldova séŭ Valachia, şi aici să-şi desfăşure în libertate simţul religiosŭ, la care, ca poporŭ de rasa latină, a ţinutŭ fórte multŭ. Vorbind în termini generici, viéţa religiósă a Românilor din Regatul vekeĭ Ungariĭ se reduce pênă la secululuĭ al XV-le într'unŭ şirŭ neîntreruptŭ de persecuţiuni din partea Regilor Ungarieĭ, carii se glorificaŭ de către Papi cu titlul de: «Signifer Ecclesiae = Stegarul Bisericeĭ »

ANUNCIU

—

In virtutea art. 8 din regulamentul sf. Sinodŭ pentru înființarea jurnalului bisericescŭ, Comitetul redactorŭ al jurnalului «BISERICA ORTHODOXA ROMANA», face cunoscutŭ tutulor persónelor competinte în materiĭ theologice, că, se primescŭ la Redacțiune articule, pentru care domniĭ colaboratorĭ vor primi o remunerațiune.

Pentru ca articulele să fie primite și publicate, domniĭ colaboratorĭ vor avea în vedere:

1, Ca în privirea materieĭ, ce vor voi a trata, să se conformeze cu programa sf. Sinodŭ, prevĕdută la art. 6 din regulamentul pentru jurnalul bisericescŭ, care e publicatŭ în No. I-iŭ din Octombrie 1874;

2, In privirea limbeĭ și a stiluluĭ se vor conforma cu art. 9 și 10 din acelaș regulamentŭ;

3, In privirea ortografieĭ vor căuta a fi cât se va putea mai simplă și mai ușóră de cetit.

Remunerațiunea domnilor colaboratorĭ, pentru articulele publicate, se va face pe cóla de presă a jurnalului, precum și pe fracțiuni din cólă.

Remunerațiunea va fi

1, Pentru articulele de lectură ușóră și predicĭ, 40 l. n. pe cólă;

2, Pentru articulele de cuprindere sciințifică, în care materiele vor fi desvoltate mai ales în modŭ istoricŭ, 60 l. n. pe cólă;

3, Pentru articulele relative la istoria și literatura ecclesiastică a Bisericeĭ române, 100 l. n. pe cólă;

Articulele primite la Redacțiune și nepublicate se vor arde.

Apreciarea articulelor, în virtutea art. 8 din regulamentŭ, este reservată Comitetului redactoriŭ.

presenţi, cât şi pre cei viitori, de plata ori-căror tacse atât ordinare, cât şi estraordinare, pre care ei trebuiaŭ să le plătiască Maiestăţei Nóstre *cu cialalţi ómenii regali ai nostri*, şi din graţia nóstră ordonămŭ, de a-i scăpa şi de a-i uşura pentru tóte timpurile viitore în perpetuitate » (1).

Dela 1234 noi avemu jurământul Regelui Ungariei Bela, prin care acesta în modŭ sistematicŭ declară stărpirea Românilor, cari pre aceste timpuri eraŭ singurii ortodocşi din regatŭ. După ce acestŭ rege, fiiul lui Andrei II-le, se jură pre s-ta Evangelie în presenţa legatului papalŭ, Episcopul Iacob de Prenestin, că va stărpi din Regatul seŭ pre toţi cei, ce nu ascultă de Biserica papală, apoi adauge în respectul ortodocşilor : « .... et eos, qui Romanae Ecclesiae in terra nostra sunt inobedientes iuxta ritum unius cuiusque nationis, qui non sit contra fidem catholicam, compellemus obedire Romanae Ecclesiae. — Şi vomŭ face, ca să se supună Bisericei romane şi acia, cariĭ suntŭ în pământul nostru nesupuşi Bisericei romane, dupre ritul fie-căria naţiuni, ca să nu fie în contra credinţei catolice (2) ». Şi decă consultămŭ numai datele istorice, de care dispunemŭ, trebue să recunóscemŭ, că Regiĭ Ungariei cu clerul catolicŭ a realisatŭ cu prisos tóte aceste promisiuni, ajungênd clerul papalŭ cu abusurile, de a provoca intervenirea regilor. Aşa pre timpul regelui Ludovic (1436), clerul, papalŭ a transformatŭ decimele, plătite pentru pământul locuitŭ, în bani, şi Românii ortodocşi, ne supunêndu-se la o asemine mĕsură nici de frica *interdictului ecclesiasticŭ*, adecă oprirea cu cumunicarea s-lor mistere, aŭ provocatŭ pre Rege, ca să publice în înţelegere cu clerul papalŭ unŭ decretŭ, prin care se dicea, că décă nobilii şi cialalţi ómeni nu se vorŭ supune, ca să plătiască decimele în bani, şi nu vorŭ asculta de pedepsele eclesiastice, atuncĭ ei vorŭ fi supuşi de cătrĕ guvernŭ la pedepse pecuniare seŭ bănescĭ (3).

Posiţiunea Bisericei românescĭ din Regatul Ungariei a fostŭ, e prea adevĕrat, din cele mai dificile, sub presiunea şi persecuţiunile

(1) Mag. istoricŭ A. Tr. Laurian T. III. pag. 166
(2) Mag. ist. A. Tr. Laurian T. III, pag. 123.
(3) Ibid T. III, 145—148.

precum și din partea nobililor și a clerului Bisericei papale din Ungaria.

In Ungaria evului mediu, religiunea domnitóre era cea papală; de aici apoi sórta ortodocsiei a devenitu a fi din cele mai de plânsu. In anul 1224, pre timpulu Regelui Ungariei Andrei II, se publică unu decretu regalu, având puterea de lege, prin care decretu religiunea ortodocsă devine numai tolerată, adecă suferită în statu, iar credincioșii acestei confesiuni, adecă Românii, se supunu la plata de decimi clerului papalu (1) și clerul ortodocsu al Românilor este redusu la posițiunea de omagi séu clacași; adecă, neconsiderându-se rangul, membrii clerului atât pre pământurile regale, cât și pre moșiile nobililor și ale clerului papalu datoriau, ca să implinăsca tóte obligațiunile sătenilor, alipiți de proprietate și prin urmare să fie și vânduți cu acesta. Ca dovadă, că de acésta lege tiranică și degradatóre clerul românu n'a scăpatu nici pênă la începutul seculului XVI-le, ni potu servi protestele Românilor dela 1250 și petițiunile Episcopilor și ale Metropoliților din diversele Biserici ale Transilvaniei, ce s'au continuatu pênă la 1479. Eca cum se esprimă în acésta privință Regele Matheiu Corvin: « Nos Mathias, Dei gratia Rex Hungariae, Bohemiae, etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis: quod nos, tum ad humillimae supplicationis instantiam fidelis nostri Reverendi Iovanyckik Metropolitani Nandor Albensis nostrae propterea porrectae Maiestati, tum vero ex gratia speciali, universos et singulos Valachos Presbyteros fidem graecam tenentes, in comitatu Maromorosiensi existentes, praesentes et futuros de solutione quarumcunque taxarum tam ordinariarum quam extraordinariarum, per ipsos, in medium Regnicolarum nostrorum solvi, Maiestatique Nostrae, ab eisdem provenire debentium, perpetuis futuris semper temporibus gratiose duximus eximendos, et supportandos. = Noi Matei, din Grația lui D-deu Rege al Ungariei, Bohemiei etc. Facem cunoscutu prin acésta tuturor celor, ce li se cuvine, a sci, că Noi atât în urmarea umilei petițiuni a Reverentiei séle Metropolitului Ioanikie din Alba Iulia, cât și din grația nóstră cea specială, am scutitu pre toți și numai pre preuții Valachi, ce se țină de legea gréca, și carii se afla în comitatul Maramureșului, atât pre cei

(1) Leges ecclesiasticae Regni Hungariae. Claudiopoli. 1827 T. III, pag. 529.

că Biserica Românilor în Regatul Ungariei era numai suferinţă, séu tolerată şi toleranţa ungară, precum şi în genere a evului mediŭ, consta în a nu avea nici unu felŭ de relaţiuni cu statul, de aici apoi lipsa de ori ce menţiune despre Episcopii Bisericei ortodocse a Românilor din Transilvania. Avem, însă o dovadă peşitivă despre esistenţa de Episcopi în Transilvania, pe la finele secolului XIV-le, adecă anul 1391. Regele Ungariei Vladislaŭ ni documentézá acestŭ faptŭ printr'unŭ actŭ al Patriarchiei de Constantinopolŭ, datŭ lui Băliţă vodă şi lui Dragu Mester, în anul 1391, cu ocasiunea fundăreĭ mănăstireĭ s-lui Michail din Maramureş. Vladislaŭ în anul 1498, voind, ca să restabilésc drepturile mănăstireĭ s-lui Michael în persóna Egumenului seŭ Ilariu, contestate de către Episcopul Ioan al Maramureşului, ni presintă actul Patriarchului Antonie II în traducerea latină, unde, după ce se confirmă fundarea mănăstireĭ şi raporturile Egumenului cu preuţii de pre cele şépte moşii ale mănăstireĭ, se dice şi despre Episcopii şi Archiepiscopul Maramureşului faţă cu Mănăstirea: «Ad haec si quis nostrorum subditorum Archiepiscopus, aut Episcopus in dicto monasterio, aut pertinentis eiusdem inveniretur, quod eiusmodi dicto Priori esset in adiutorium, velut haec humilitatis nostrae Litterae ostendunt, sigillo nostrae, Ecclesiae munitae. = Pre lângă aceste, décă s'ar *afla vre unŭ Archiepiscopŭ séu Episcopŭ, din cei supuşi noi* în numita mănăstire, séu în locurile, dependinte de dinsa, să fie spre ajutorul preşedsiului Egumenŭ în modul, cum stipulézá acésta scrisóre a modestieĭ nóstre, confirmată cu sigiliul Bisericeĭ nóstre» (1). Adecă, din acestŭ citatŭ noĭ vedemŭ, că în Maramureş eraŭ Episcopi, cariĭ ar părea că sûntŭ necunoscuţi Patriarchului, dar cariĭ în realitate trebue să fi fostŭ în relaţiuni cu Motropoliţiĭ Moldoveĭ, ceĭ nu bine vĕduţi de către Patriarchie.

Pentru noĭ acestŭ decretŭ Petriarchalŭ are şi o altă importanţă şi anume cea privitóre pre relaţiunile intereclesiastice ale Bisericeĭ ortodocse din Transilvania. Fiind Biserica de Transilvania din timpurile cele maĭ vekĭ, adecă de pre la începutul secolului XIII, în relaţiunĭ intereclesiastice cu Biserica a tótoĭ Ungro-Valachiĭ, ce-şĭ avea reşedinţa în Argeş şi maĭ pre urmă în Tîrgovişte a; de altă

(1) Mag. ist. A. Tr. Laurian T. III, pag. 175

Regilor, a nobililor și a clerului papalū. Pênē la 1479 însuș datele istorice tacū despre acestă sōrtă nefericită a Românilor, și pentru prima dată, noĭ am vēdutū mai sus, Matei Corvin este Regele Ungariei, care prin diploma, dată Metropolitului de Transilvania, face menționne despre Metropolitul Ioanikie, ce pre aceste timpuri se afla Metropolitū în Transilvania cu reședința în Alba Julia, și care avea sub dependința sa și pre Episcopul Maramureșului. Pre lôngă aceste, D. Hinț ni mai spune, că la anul 1595 voevodul Transilvaniei, Sigismund Batori, în înțelegere cu Michai Bravul, a supusū pre Metropolitul de Transilvania celuĭ din Ungro-Vlachia (1), iar Prea Sânțitul Chrisant, Patriarchul de Ierusalem, voind să determine și posițiunea canonică a Metropolitului de Transilvania din secolul al XVII-le, dice: « Οὗτος ἔχει ἀναφορὰν πρὸς τὸν μητροπολίτην Οὐγγρο-Βλαχίας λόγῳ πατριαρχικῷ καὶ ἐξαρχικῷ δικαίῳ = Acesta (Metropolitul Transilvaniei) are relațiunĭ cu Metropolitul Ungro-Valachieĭ, (fundate) pre dispositiunĭ patriarchale și dreptul de Ecsarchū » (2). De la secolul XV-le și mai departe, Prea Sânțitul Șaguna și cu D. Hinț ni presintă multe din datele istorice, relative la istoria Bisericeĭ de Transilvania. Dar pre noĭ aicĭ, comform planului stabilitu, trebue să ne ocupe istoria Bisericeĭ de Transilvania pênē la începutul secolului al XV-le, și să căutāmū a determina starea de organizațiune a acesteĭ Biserici, precum și relațiunile eĭ intereclesiastice, începênd de la secolul al XII-le și pênē la al XV-le. Eca scopul nostru, și aicĭ trebue să ne limitāmū.

Noĭ amu arătatū mai sus câte-va esemple, privitóre pre starea *Bisericeĭ din* Transilvania, față cu Regiĭ și nobiliĭ Ungariei, precum și cu *clerul* papalū. O asemine stare de lucruri, organisată sistematicesce, și persecuțiunile, rădicate la celū mai înaltū gradū, de sigur, că nu puteaū să permită Românilor, de a avea o organisațiune eclesiastică normală. Româniĭ își aveaū pre preuțiĭ lor, reduși la posițiunea unuĭ simplu omagiū, și confundați atât în drepturi, cât și prin posițiunea lor socială cu toți creștinii de națiune română. Eĭ puteaū să-și aibă și Episcopiĭ lor, dar pentru cuvêntul,

(1) Geschichte des Bisthums der griechisch-nichtunirten Glaubensgenossen in Siebenbürgen. Hermannstadt. 1850 pag. 19.

(2) Χρυσάνθου Συνταγμ. pag.

mână din Timişana o eră nouă, carea a pus'o sub administraţiunea Metropoliţilor de Carloveţ(1). Deşi în mai multe rînduri Românii aŭ căutatŭ a avea Episcopii lor, nu li s'a permisŭ însĕ acésta pĕnĕ al 1783, când şi atunci aŭ trebuitŭ să albă mai mulţi Episcopi de naţionalitate sĕrbĕ. Anul 1810 a fostŭ momentul, când Românii din Timişana şiaŭ căpătatŭ Episcopul lor în persóna Prea Sănţitului Vasilie Moga, care în timpul păstoriei sĕle de 34 anĭ ajunsese a fi Metropolitul tuturor Românilor ortodocşi din Transilvania, avêndu şi reşedinţa în Sibiu.

In genere vorbind, Biserica ortodocsă a Românilor din Transilvania, Timişana şi Marmureş a avutŭ a lupta cu mai multe dificultăţi. *Trecênd epoca de barbarie, caşi Românii din Valachia şi Moldova, unde în respectul eclesiasticŭ li s'a contestatŭ de cătré Patriarchia de Constantinupolŭ orĭ-ce organisaţiune eclesiastică independentă, Românii acestia s'aŭ vĕdutŭ de o dată în faţa propagandelor papale şi mai pre urmă şi în faţa persecuţiunilor calvine, care tóte la unŭ locŭ eraŭ susţinute şi ajutate de cătrĕ nobilii si Regii Ungarieĭ.* **Tenacitatea însĕ caracteristică a poporului românu şi afecţiunea lui cătrĕ religiunea străbună, a făcut pre opresorii Românilor din Transilvania şi Maramureş, ca să dispereze în realisarea planului lor; de altă parte, serviciele, aduse Statului Ungurŭ prin Huniade, aŭ contribuitŭ fórte mult la uşurarea celŭ puţin a posiţiunei lor eclesiastice; de aicĭ apoi vedemŭ pre Românii din Transilvania, că îşi aŭ unŭ Metropolitu ortodocsŭ şi românŭ încă dela 1479, iar pre cei din Maramureş unu Episcopŭ.** *Suferind Românii din Timişana şi Ungaria de Sudŭ aceléşi persecuţiunĭ, ca şi ceĭ din Transilvania, şi ajutându-se în nevoile eclesiastice*

în Srem şi de la începutul secululuĭ trecutŭ în Carloveţ. Fiind însĕ, că Biserica Sĕrbilor cu reşedinţa în Ipec s'a bucuratŭ de o posiţiune independentă, şi după căderea patriarchatuluĭ Româno-Bulgarŭ (1393) acéstă Biserică s'a întitulatŭ pre sine de Patriarchie; şi fiind că ceĭ mai mulţĭ din Sĕrbiĭ Austrieĭ eraŭ strămutaţi aicĭ din aceste locurĭ; de aceea Sĕrbiĭ din Srem, rădicând organisaţiunea Bisericei lor la rangul de Metropolie independentă, eĭ adese-orĭ aŭ întitulatu pre Metropolitul lor Patriarchŭ. Acéstă însĕ pretenţiune eclesiasticŭ a Sĕrbilor a remasŭ totdeuna nerecunoscută oficialminte.

(1) Şaguna, opera citată pag. 128

parte, Biserica din Maramureș, avêndu-și relațiunile sêle eclesiastice cu Biserica Moldovei, și pote dupre esemplul acestia și cu Metropolia de Galiția, dupre cum se vede dintr'unu faptu istoricu, petrecutu la 1490 în persóna Episcopului Ioan din Muncaciu (1); acéste Biserici aveau relațiunile lor și cu Patriarchia de Constantinopolu, când circumstanțiele istorice li permiteau acésta, și Românii din Transilvania căutau, ca și cei din Moldova și Valachia, de a intra tot-de-una în relațiuni cu acea Biserică, carea nu li presinta unu periculu pentru independența lor. Astu-felu Românii din Maramureșu, vêdênd, că Biserica lor este opresată în gradul celu mai înaltu de către clerul papalu, ei în persóna lui Balita și a lui Dragu, fundéză o mônastire, asigurându-i independența în modu materialu cu șepte moșii și o supunu Patriarchiei de Constantinopolu, carea li presenta speranța, că la umbra Bisericei, voru putea conserva națiunalitatea lor și voru avea celu puțin o independință eclesiastică (2).

Românii din Timișana, avênd o posițiune politică diferită de acelor din Transilvania și Marmureș, ei și în privinvința eclesiastică au avutu a trece prin mai multe fase. Pre la 1370 ei erau sub Metropolitul de Severin; pentru care cuventu și acestu Metropolitu se numia al Ungoro-Valachiei cei despre Severin, adecă, pre lângă Valachia, el mai avea sub administrațiunea sa și ducatul Timișanei. Acésta stare a Bisericei din Timișana s'a continuatu nu numai pre timpul, cât a esistatu Metropolia de Severin (1401), dar noi credemu, că și mai pre urmă, pênê la începutul secululuî al XVI-le, adecă pênê la înființarea Metropoliei Sêrbilor din Austria, cunoscută în istorie cu numirea de Metropolia și alte orî Patriarchia de Carloveț (3). Cu acésta dată istorică se începe pentru Biserica ro-

(1) Mag. istoricu. A. Tr. Laurian T. III, pag. 164.

(2) Vedi actul, la care facemu aici alusiune, în Magasinul istoricu A. Tr. Laur T. III. pag. 175.

(3) Serbii au începutu a trece Dunărea și a se aședa în Regatul Ungariei și în partea Vestică a Timișanei pre la jumătatea secululuî XV-le, când patria lor din stânga Dunărei era aservită cu totul de către Turci, și au continuatu a se stabili în Srem și Slavonia pênê la începutul secululuî trecutu. Ei presentându-se, ca unu elementu opusu Românilor din Ungaria și Transilvania, și avênd o ură ne'mpăcată contra Turcilor, au primitu de la Regii Ungariei dreptul de liberă confesiune a Ortodocsiei și li s'a permisu, de a avea și unu Metropolitu, cu reședința mai întâiu

tre dinşii şi-aŭ pututŭ avea locul atâtea relaţiuni politico-sociale.

In stânga Dunărei însŏ, unde pre lângă popórele barbarice, ce s'aŭ strecuratŭ unul dupŏ altul, aŭ rămasŭ, ca colocuitorĭ cu Românii, Ungurii, aicĭ lucrurile s'aŭ petrecutŭ altŭ felŭ. Românĭ, fiind şi aicĭ adăpostiţĭ în munţiĭ Carpaţĭ, şi având acelaşĭ capitalŭ moralŭ, ca şi cei din Emŭ, nu aŭ pututŭ să organizeze o vieţă politico-socială comună cu Ungurii, din causa circunstărilor istorice. Bine se începuse lucrurile, cândŭ cu mergerea lui Gheisa la Constantinupolŭ. Dar Românii, având tot-dé-una de divisă, seŭ mai drept, fiind dominaţi de simţimêntul, de a conserva în modŭ intactŭ moscenirea lor strămoşéscă, şi prin urmare şi religiunea ortodocsă, aŭ trebuitŭ să se despartă de Ungurĭ şi acestia, fiind dominaţi de Biserica papală, aŭ fostŭ tot-dé-una, decânu tot -dé-una instigaţi contra Românilor, apoĭ puşĭ în posiţiune, de a nu avea necesitate de cultura Românilor şi chiar a persecuta religiunea lor. Eca, dupre noĭ, causele pentru care Românii din stângă Dunărei nu s'aŭ aliatŭ la vieţă cu Ungurii, şi ei aŭ susţinutŭ cu bărbăţie lupta de cotropire şi o susţinŭ pênă în presentŭ.

Românii, noĭ am vĕdutŭ şi din acéstă skiţă istorică, suntŭ unŭ poporŭ, ce nu-şĭ perde libertatea sa, şi de altă parte nu este nicĭ cotropitorŭ. Imperatoriĭ bizantinĭ şi Regiĭ cei mai potenţi ai Ungariei aŭ fostŭ necesitaţi a li recunósce publicamente vitalitatea lor, şi chiar a-ĭ face aliaţiĭ lor. Resbelul din 1877 a dovedităŭ încă o dată lumeĭ puterea vitală a Românilor şi respectul lorŭ pentru principiile civilisaţiuneĭ şi ale religiuneĭ creştine; acésta ar trebui să impresioneze celŭ puţin pre fraţiĭ lor, cu carĭ colocuescŭ împreună.....

ARCH. **Genadie Enacénu.**

FINE.

cu Românii din Metropolia Severinului și apoi ai Valachiei, ei **în respectul independenței eclesiastice au întârdiatu și mai multu, de cât cialalți frați ai lor, și acésta din causa noilor óspeți, adecă ai Sêrbilor din Austria, și éca cuvintele, pentru care Românii din Timișana și Ungaria, propriu dișă, au căpătatu o Beserică națională și independentă unmai pre la începutulu secululul actualu (1810).**

In faça celorŭ vorbite de noi în acestŭ studiu nu mai rămâne nici cea mai mică îndoélă, că Românii n'aŭ fostŭ creștinați de către Bulgarii. Datele istorice de care noi am pututŭ să dispunemŭ, ni-a probatŭ contrarul. Și era fórte naturalŭ, ca Românii, carii de la străbunii lor aveaŭ o dosă de cultură și unŭ gradŭ de civilisațiune; carii cu venirea lor la Dunărea aŭ trebuitŭ să aducĕ cu sine, decă nu mai mult, apoi celŭ puțin reminiscentele uneĭ vieți anterióre; ḑicemŭ era fórte naturalŭ, ca acești Români, fii ai Imperiuluĭ lumeĭ, să nu se supunĕ influenteĭ popórelor barbarice, ce s'aŭ strecuratŭ pre locurile lor, și specialminte Bulgarilor. Românii, noi am vĕḑutŭ, aŭ avutŭ în tóte timpurile vieța lor socială, ei adusŭ cu sine și religiunea creștină, și pre vieță politică ei și-aŭ regulat'o cu popórele bărbarice, ceĭ inundaŭ. In drépta Dunăreĭ, avênd de adăpostu munții Emuluĭ, Romanii cu capitalul lor intelectualŭ, cu datenele și religiunea lor s'au unitu cu Bulgarii, poporŭ aptŭ pentru civilisațiune, și aŭ organisatŭ doŭ regaturi, unul, pre care noi l-am numitŭ Bulgaro-Romanŭ și al doilea Românо-Bulgarŭ, conform cu importanța elementuluĭ organizătorŭ. Ambele aceste elemente, avênd inimicĭ comuni, pre Bizantini, ei și-aŭ împrumutatŭ reciprocŭ averea lor proprie; adecă Bulgarii aŭ proadusŭ noeĭ lor organisațiuni forța fisică, mulțimea populațiuneĭ, iar Românii aŭ presentatŭ acesteĭ organisatiunĭ capitalul și forța lor morală, adecă vieța socială, datenele și religiunea lor. Eca cuvintele dupre opiniunea nóstră, pentru care noi și găsimŭ și pĕnĕ astă-ḑi atâte moravurĭ comune la Românĭ și Bulgarĭ, și pentru care între aceste doĕ popóre și-aŭ avutŭ locul atâte relațiunĭ politico-sociale. Da, Românii au fostŭ cu capitalul moralŭ în vieță Românо-Bulgară și de acéla în-

Goților și al Hunilor.—Descripțiunea geografică a Daciei lui Aurelian — Creștinismul în Dacii prin secului al II și IV.— Quiriu Episcopul Sisanuei, sec. III și începutul celui IV.— Episcopii Teofil și Nicita —Metropolitul de Macedonia . Alecsandru Metropolitul de Thesalonic și Creștinii din Panonia și Mysia. — Ursake și Valent, cei întâiu Episcopi ai Singidonului și ai doile al Mirsei din Panonia.— Dependența Bisericilor din Dacii de Biserica Romei.—Kyriac Episcopul Mysiei, Silvestru și Protogen ai Daciei, Photin Episcopul Sirmiului. — Confesiunea greco-latină a lui Ursaki și prin urmare usul limbei latine în Dacii (sec. IV).— Confesiunile din Sirmiu.—La synodul din Ariminiu ieu parte și Episcopii Daciei.—Ne crestinarea Românilor de către Goți.— Probe despre dependența Bisericilor române de Roma. — Strămutarea Episcopului de Sirmiu la Thesalonic (an. 434). — Episcopul Margului și trădarea lui (an. 441).—Episcopul Sirmiului din anul 441.—Episcopii din Dacia lui Aurelian ieu parte la synodul IV ecumenică. — Din Episcopia Sirmiului se formeză a Thesaloniculuĭ și din acesta a Justinianei I.— Cele trei-deci de Episcopii din Dacii (anul 457).— Ducele Vitalian al confederațiunei de la Dunarea și synodul locală din Eraclia (518).— Recapitulațiune a faptelor istorice din epocele de la 105 pene la 274 și de aicĭ pene 527.— Privirĭ generale asupra epocei a III-a a studiului și planul acestei părți (sec VI—VII. anul 668).— Viața politică a Românilor față cu Avarii. — Intinderea elementului român pre timpul Gepizilor. — Episcopii din Ilirii și Dacii atârnă tot de Papa (546).—Autocefalia Bisericei din Achrida și raporturile ei cu Bisericile din Dacii.— Episcopul din Tomi (551).— Crestinĭ în Nove și Singidon (an. 580).— Recapitulațiune asupra epocei III.

IV

Privire generală asupra epocei IV (668—1185).— Planul de studiu al Epocei — Ducatele Române din Munții Carpați — Intinderea Românilor între Siret și Munții Carpați. — Locurile din Dacia lui Aurelian, locuite de Romani — Privire generală asupra vieței politice. — Viața politică a Românilor de pre malurile Dunărei. — Viața politică a Românilor din Munții Carpați. — Viața politica a Românilor din drepta Dunărei.— Recapitulațiune asupra vieței politice a Românilor din epocha a IV (an 668—1186).—Privirĭ generale asupra vieței religiose a Românilor — Crestinismul la Românii din stânga Dunărei.— Postul Sâmbetei —Episcopul Ursu ĭea parte la sinodul VII ecumenieŭ (787). —Archiepiscopul Ioan al Thesaloniculuĭ (787).—Episcopul Delvetului ĭea parte la sinodul din Constantinupol — Crestinii strămutați de Cruce sântă Românĭ — Crestinii din Românĭ începŭ a influența pre Bulgarĭ.— Timpul Crestinărei Bulgarilor.—Locul crestinărei Bulgarilor. — Modul crestinărei Bulgarilor. —Creștinarea Bulgarilor. — Cultura

REPERTORIU

DE

Materiile cuprinse in studiul, « Crestinismul in Dacii si Crestinarea Romanilor. »

Introducerea şi divisiunea materiei.

I

Privirea generală asupra opereĭ D-luĭ E Golubinski, intitulată „Кратій очеркъ исторіи Православныхъ Церквей-Болгарской, Сербской и Румынской. — Opiniunea D-luĭ Golubinski despre creştinarea Românilor. — Naţionalitatea Românilor dupre D. Golubinski. — Combaterea opiniuneĭ de către D. Golubinski, că Românii n'au priimitu crestinismul de la Ungurĭ. — Creştinarea Românilor, dupre opiniunea Prea Sânţitului Macarie. — Opiniunea D. Golubinski, despre chrestinarea Românilor din Valahia. — Opiniunea D-luĭ Golubinski, despre crestinarea Românilor din Transilvania şi Moldova.

II

Venirea Bulgarilor in imperiul Bizantinŭ. — Intinderea Bulgarilor in imperiul Bizantinŭ. — Bulgariĭ n'aŭ fostŭ crestinĭ pênê la anul 869. — Raţionamente despre crestinarea Bulgarilor. — Data crestinăreĭ Bulgarilor. — Crestinarea Goţilor. — Românii, necrestinându-se de Bulgari, nu s'aŭ crestinatŭ nicĭ de Goţi. — Românii nu s'aŭ crestinatŭ de Hunĭ. — Românii nu s'aŭ crestinatŭ de Avarĭ.

III

Planul părţeĭ positive a studiului. — Delimitaţiunea geografică a Daciei traĭane. — Urme de crestinismu în Dacia lui Traĭan şi crestinarea Românilor. — Starea politică a Daciei traĭane din secului III şi formarea Daciei aureliane. — Remânerea Goţilor în Dacia traĭană, secului IV. — Relaţiunile politice ale Românilor din ambele Daciĭ cu Hunĭ, secului V. — Intinderea geografică a Românilor din Dacia traĭană de pre timpul

vinciĭ din vestul Regatuluĭ seu.—Relaţiile luĭ Ioniţă cu Inocentiu III-le Papa Romeĭ.—Ioniţă cere dela Inocentiu corona de Rege.—Inocentiu III delégă pre Ioan Capelanul seu, ca să studieze şi să tracteze cu Ioniţă pentru cedarea coroneĭ.— Ioniţă, scrutând cu delegatul papalŭ scriptele, constată, că corona şi demnitatea imperială predecesoriĭ seĭ aŭ primit'o dela Biserica romană. — Ioniţă primesce insigniile regale de la Papa Inocenţiu şi dreptul de a bate monedă. — Mortea luĭ Ioniţă. —Suirea pre tronul Regatuluĭ a luĭ Borilă, nepotul luĭ Asan. — Suirea pre tronul Regatuluĭ Românо-Bulgar a luĭ Ioan II Asan şi priviriĭ generale asupra acestuĭ bărbatŭ.—Caracterul luĭ Ioan II Asan.— Cuceririle luĭ Ioan II Asan.—Organisaţiunea socială şi militară a Regatuluĭ Românо-Bulgarŭ de sub Ioan II Assan.— Motivele relaţiunilor amicale dintre Ioan II Asan şi Imperatoriĭ bizantiniĭ.— Înrudirea luĭ Ioan II Asan cu Imperatorul Ioan Duca Bataze.— Luptele luĭ Ioan II Asan contra Latinilor din Constantinupol.—Ioan II Asan desparte pre fiică-sa de Teodor, fiiul luĭ Ioan Duca.—Alianţa luĭ Ioan II Asan cu Latiniĭ din Constantinopolŭ.—Căsătoria luĭ Ioan II Asan cu Irina, fiica Imperatoruluĭ Anghel Teodor. — Cruciada proïectată de Papa Gregoriŭ IX-lé contra luĭ Ioan II Asan.—Alinarea Papeĭ Gregoriŭ IX-lea prin Bela IV, regele Ungarieĭ.—Suirea pre tronul Regatuluĭ a luĭ Caliman, fiiul luĭ Ioan II Asan.— Suirea pre tronul Regatuluĭ a luĭ Michael, al doilea fiŭ a luĭ Ioan II Asan.—Nimicirea tractatelor de pace şi cucerirea maĭ multor cetăţi de către Bizantiniĭ.— Recâscigarea de către Michael a cetăţilor, răpite de Bizantiniĭ.—Mortea luĭ Michael şi priviriĭ generale asupra regilor, succesoriĭ luĭ — Priviriĭ generale asupra vieţeĭ politice a Regatuluĭ Românо-Bulgarŭ.—Circumstanţele politice pentru înfiinţarea Principatuluĭ Valachieĭ.—Timpul şi modul fundăreĭ Valachieĭ.—Consideraţiunĭ asupra fundăreĭ Valachieĭ.— Priviriĭ generale asupra organisaţiuneĭ sociale a Valachieĭ.— Purtarea Românilorŭ din Moldova faţă cu invasiunea Tătarilor.— Priviriĭ generale asupra Românilor din Moldova.—Priviriĭ generale asupra elementuluĭ român din Transilvania.— Viéţa politică a Românilor din Transilvania cu Ducii lor.—Priviriĭ generale asupra Vieţeĭ politice a tuturor Românilor din epocha de la începutul secululuĭ al XI pănĕ la finele celuĭ al XV.—Priviriĭ generale asupra independenţeĭ Bisericilor române.— Organisaţiunea Bisericeĭ din Regatul Românо-Bulgarŭ şi fasele principale, prin care ea a trecutŭ. — Fundarea Metropolieĭ Românо-Bulgare în Târnova.—Vasilie celŭ întâiŭ Archiepiscop al Bisericeĭ Românо-Bulgare. —Metropolia de Preslava.— Eparchiile eclesiastice ale Bisericeĭ Românо-Bulgare.—Consideraţiunĭ generale asupra faptelor istorieĭ eclesiastice dintre aniĭ 1199 — 1221.—Scrisórea Papeĭ Inocentiŭ III către Ioniţă pentru unirea Bisericilor. — Respunsul luĭ Ioniţă către Papa Inocenţiŭ şi o scrisóre a Archiepiscopuluĭ Vasilie tot în cestiunea unireĭ

slavonă şi introducerea limbeĭ slavice între Românĭ. — Analisa literilor cirilice şi a limbeĭ slavone a secululuĭ IX-lea. — Fapte istorice, relative la introducerea culturei slavone între Românĭ. — Date istorice, relative la Metodie şi Ciril. — Archiepiscopiĭ Bisericeĭ Bulgaro-Române Iosifŭ şi Georgie (869—878) — Metropolitul Agaton al Românilor din Dacia lui Traian. — Monastirea s-luĭ Ioan Botezătorul şi a s-luĭ George din ducatul luĭ Claudiu (sec. X). - Eparchiile eclesiastice din Bulgaria şi elementul românescŭ din dinsele — Chrisovele luĭ Basiliu Bulgaro-ctonul despre Eparchiile Bisericeĭ Bulgaro-Române. — Mai multe Eparchiĭ cu Biserică române în Dacia aureliană. — Rolul Românilor în crestinarea Ungurilor. — Recapitulaţiune asupra celor dise în epocha a IV (668—1185).

V

1185—1600.

Priviri generale asupra acesteĭ epoce şi planul studiuluĭ — Fundarea Regatuluĭ II-le Româno-Bulgarŭ şi rescóla luĭ Petru şi Asan Naţionalitatea acestora —S-tul Demetriu al Thesaloniculuĭ devine protectorul Românilor, resculaţi de către Petru şi Asan. —Muntele Emŭ, ca punctŭ de plecare în formarea Regatuluĭ II-le Româno-Bulgarŭ. — Cuceririle luĭ Asan şi întinderea Regatuluĭ seŭ.— Cuceririle luĭ Ioniţă şi a luĭ Asan II. — Delimitatiunea geografică a Regatuluĭ Româno-Bulgarŭ de pre timpul luĭ Ioniţă — Esistenţa la începutul secululuĭ al XIII-le a unuĭ altŭ Statu românescŭ în stânga Dunăreĭ. — Ducate române în Transilvania şi Timişena pre la începutul Secululuĭ al XII. — Ducatul românŭ din Moldova, Basarabia şi Bucovina la finele Secululuĭ XII-lea. — Privire geografică şi generală asupra întindereĭ elementuluĭ românŭ din secului al XII-le şi pene la al XV-le.—Priviri generale asupra vieţeĭ politice a Românilor din epocha, ce ne ocupă. — Elementul românu, ca basă vieţeĭ politice din Regatul II-le Româno-Bulgarŭ. — Nimicirea influenţeĭ politice a Bizantinilor din Mysiĭ. —Tendinţele luĭ Asan, de a uni în Regatul Româno-Bulgarŭ nu numaĭ întregŭ elementul românescŭ, dar şi pre celu bulgarŭ.— Asan se ocupă şi de comerçul Regatuluĭ II Romano-Bulgarŭ. — Mortea luĭ Asan din mânele luĭ Iancu —Administraţiunea luĭ Petru, fratele luĭ Asan.—Mortea luĭ Petru şi venirea luĭ Ioniţă pre tronul Regatuluĭ II-le Româno-Bulgarŭ.— Calităţile luĭ Ioniţă, ca omu politicŭ, din punctul de privire al Bizantinilor şi al Românilor.—Suirea luĭ Ioniţă pre tronul Regatuluĭ Româno-Bulgarŭ.—Protestul luĭ Emeric, regele Ungarieĭ, contra luĭ Ioniţă, Regelui Româno-Bulgarilor.—Posiţiunea Bizantinilor faţă cu Regatul Românо-Bulgarŭ pre timpul luĭ Ioniţă.—Ioniţă nimicesce şi influenţa politică a Latinilor din imperiul Bizantinŭ dupŭ ce a bătutŭ la Adrianopolu şi pre Baldwin.—Certa luĭ Ioniţă şi Emeric pentru cinci pro-

tre celŭ de Ungro-Vlachia.—Prin secŭlul al XIV, Transilvania îşĭ avea Episcopiĭ şi Archiepiscopul sĕŭ.— Relaţiunile intereclesiastice ale Românilor din Transilvania.—Okire generală asupra Bisericeĭ din Temişana.— Privirĭ generale asupra Bisericeĭ din Transilvania — Conclusiune.

Bisericilor.— Adoa scrisóre a lui Ioniță, cerênd dela Papa rădicarea Bisericei la rangul de Patriarchie.—Respunsul lui Inocentiu către Ioniță și trămiterea legatului papalu —Rădicarea Archiepiscopului Vasilie la rangul de primat al Bisericei Românо-Bulgare.— Timpul, cât a duratu unirea Bisericei Românо-Bulgare cu cea papală.— Reînoirea Bisericei Bulgaro-Române la ortodocsie și rădicarea ei la Patriarchie.— Documente, relative la Patriarchatul Bisericei Românо-Bulgare.—Ioakim I, Patriarch de Tûrnova și aducerea móscelor s-tei Parascheva —Tentațiunea Papei Inocentiu IV de a reuni Biserica Românо-Bulgară cu cea papală.— Negațiunea Patriarchatului Bisericei Românо-Bulgare de către Calist I, Patriarchul de Constantinopoli. — Anatematisarea Patriarchiei Românо-Bulgare de către cea din Constantinopoli pentru nesupunere.—Patriarchii Bisericei Românо-Bulgare: Pasiliu I, Ioakim I, Basiliu II, Ioakim II, Ignatie și Macarie.—Ioakim III, Patriarchu al Bisericei Românо-Bulgare și cercările Papei Nicolau IV-lé pentru reunirea Bisericilor. — Patriarchii Dorotei, Roman, Teodosiu I, Ioanikie I și Simeon.— Patriarchii Teodosiu II și Ioanikie II, și sinodul din Tûrnova contra Bogomililor.—Patriarchul Eutimie și lucrările lui literare pentru Biserică.— Transformarea Patriarchiei de Tûrnova în Metropolie și esiliul lui Eutimie — Privirі generale asupra Bisericei Românо-Bulgare.— Privirі generale asupra Bisericei din Valachia.—Biserica Valachiei n'a fostu supusă Patriarchiei de Tûrnova și ea se afla în relațiuni cu Metropolitul Vidinului.—Argumente tradiționale despre organisațiunea Bisericei de Valachia. Motivele, ce aŭ făcutu pre Biserica Ungro-Valachiei de a se supune celei de Constantinopolu. — Suirea pre tronul Bisericei de Ungro-Valachia a Metropolitului Ioacint Critopulo. Chariton Metropolitul Ungro-Valachiei.—Antim Critopulo, Metropolitu al Ungro-Valachiei.— Timotei, Metropolitu a Ungro-Valachiei.— Adoa Metropolie a Ungro-Valachiei din Severin.— Actul patriarchalu pentru înființarea acestei Metropolii.—Atanasie I, Metropolitu alu Severinului.—Privirі generale asupra Bisericei Ungro-Valachiei.—Privirі generale asupra Bisericei din Moldova. Romanismul și ortodocsia Românilor din Moldova, probate de Papa Gregoriu al IX.—Probe despre independența Bisericei de Moldova.—Acte din partea Papei Gregoriu IX, pentru unirea Bisericei Moldoveі cu cea papală.—Actele lui Climent IV, pentru unirea Bisericilor. —Actele lui Urban V, pentru unirea Bisericei Moldoveі cu cea papală și înființarea episcopiei catolice de Siret.— Rădicarea Archiepiscopului Iosif la rangul de Metropolitu ortodocsu al Moldoveі.—Privirі generale asupra Bisericei Moldoveі.—Privirі generale asupra vieței religiose a Românilor din Transilvania.—Posițiunea degradată a Bisericei române din Transilvania.—Punițiunile Românilor din Transilvania pentru credința lor ortodocsă.—Raporturile Metropolitului din Transilvania că-

Prea Sănţiţilor Inocentiu şi Calist precum şi a altor onorabili óspeţi. Chorul Seminarului a intonatŭ un imnu de recepţinne. După terminarea acestui imnŭ, Prea cuviosia Sa Par. Archimandrit Genadie Enăceanu, a dat cetire discursului Părintelui Director, care din causă de bólă nu a putut lua parte la acéstă solemnitate, — discurs pe care îl şi publicăm tot în acestŭ numĕr.

Terminându-se discursul, Chorul Vocalŭ a intonat mai multe imnuri de ocasiune, de a căror bună esecutare asistenţii aŭ rămasŭ prea satisfăcuţi.

Incetând Chorul vocal D. Dr. C. Georgeanu, profesor de limba şi literatura Latină la cursulŭ Superior al Seminariului, a dat lectura disertaţiunei séle, în care a făcutŭ o comparaţiune între alte religiuni cu religiunea Chreştină, arătând că acestă din urmă în principiu este de o dată cu omul, de unde a şi provenit o similitudine între preceptele chreştine cu a unora din cele alte religiuni.

In fine, chorul vocalŭ al Seminariului a închieiatu solemnitate cu esecuţiunea mai multor imnuri naţionale.

DISCURSU

PRONUNŢAT LA 30 IANUARIE IN BISERICA SF. ECATERINA

Cela ce va face şi va învĕţa, acela mare se va chiema întru împĕrăţica ceriuriloru
(Mat. V. 19).

Fraţiloru!

Mari lucruri Săvĕrşesce omulŭ, când are în inimă dorinţe frumóse şi când voinţa sa este condusă de judecata sănĕtósă spre realisarea dorinţeloru bune. Frumóse lucruri săvĕrşesce omulŭ, când doresce binele, lumina, şi apoi face totŭ, ce póte, spre a vedé împlinite aceste dorinţe!!

Totŭ astŭ-felŭ putemŭ dice şi despre scolarulŭ, care urmézĕ cu tótă dispositiunea sufletului pe calea luminărei, a sciinţei, a progresului. Numai să aibă lumea, numai să aibă

SERBAREA

PATRONILOR SEMINARIULUI CENTRAL DIN BUCURESCI

CELEBRATA LA 30 IANUARIE 1878.

In ḑioa de 30 Ianurie avênd a se celebra solemnitatea Patronilor spirituali ai Seminarului Central din Bucuresci, Părintele Director formând cu câte-va ḑile mai nainte programa solemnităţei, a înaintat'o mai întâiŭ autorităţilorŭ respective — Inalt Prea Sânţitului Metropolitŭ Primat şi onorabilului Minister de Culte şi instrucţiune publică; érŏ dupe acea împreună cu o adresă de invitaţiune D-lui Rectore şi D-lor Decani ai Universităţi din Bucuresci, precum şi tuturor D-lor Directori şi profesori ai diferitelor scóle secundare publice din Capitală.

In ḑioa Sânţilorŭ patroni ai Seminariului, serviciul divin s'a săvârşit în Biserica S-tei Ecaterina, şi comform programei, S-ta Liturgie care s'a officiat de Prea Sânţitul Archereŭ Calist Stratonichias s'a început la orele $8^1/_2$.

In timpul obicinuit al Serviciului Divin Părintele Diacon Ştefan Călinescu, unul din profesorii Seminariului, a pronunţat un discursŭ pe care 'l şi publicăm mai jos.

Inalt Prea Sânţitul Motropolit Primat neputênd şi singurŭ în persónă (din causă de bólă) a lua parte la acéstă solemnitate, dupe cum a avut tótă buna voinţă, a bine voit a delega din partea Inalt Prea Sânţiei Séle, pe Prea Sânţitul Inocentiu Episcopul Eparchiede Buzĕŭ, care l'a şi representat, atât în biserică cât şi în sala solemnităţei.

Terminându-se serviciul Divin, Prea Sânţitul Inocentiu şi Prea Sânţitul Calist precum şi alte persóne invitate, împreună cu D-nii Profesori şi elevi aŭ mersŭ în localul Seminariului, unde se afla pregătit Salonul de primire (1). La intrarea în Salonŭ a

(1) In localul Seminariului, prin îngrijirea direcţiunei nu numai Salonul, ci şi Balconul era decorat splendida cu ghirlande de bradŭ şi cu tricolorul naţional; ear intrarea şi frontespiciulŭ Salonului erau aşa de bine decorate în cât nu lăsau nimic de dorit.

sci că nimini nu trebue să schimbe ceva din prescripţiunile legei şi să nu înveţe pe nimeni altŭ felŭ de câtŭ aşa, cum prescrie legea. Pe lângă acésta ḑice, că celŭ ce învaţă, trebue mai ântâiŭ elŭ să facă fapte bune, şi apoi să înveţe: «*Cela ce va face şi va învĕţa, acela mare se va chiama întru împĕrăţiea cerurilorŭ*».

Din aceste ḑise ale Mântuitorului putemŭ vedé legătura intimă ce esistă între fapte şi învĕţătură. Pentru acésta vomŭ ḑice câte-va cuvinte spre a învedera şi mai multŭ acéstă intimitate, şi spre a vedé de câtă însemnătate este acéstă legătură pentru viéţă.

Fraţilorŭ,

Constituţiunea naturei omului este astŭ-felŭ, că elŭ trebue să lucreze, să facă ceva. Organismulŭ fisicu alŭ omului este constituitŭ, întocmitŭ aşa că trebue să se consacre activităţei. In scopulŭ activităţei organismului fisicŭ Dumneḑeŭ a înḑestratŭ pe omŭ şi cu puteri sufletesci, cari să ajute şi să conducă activitatea spre bine, adică să dirigă pe omŭ spre a nu lucra de câtŭ numai bine atâtŭ pentru fie-care individŭ şi naţiunea lui, câtŭ şi pentru întregulŭ neamŭ omenescŭ.

Dumneḑeŭ a înḑestratŭ pe omu cu inimă spre a dori binele, cu minte spre a deosebi binele de rĕŭ, cu voinţa şi libertate spre a pune în esecutare fapta cea bună.

A nu lucra este a se opune naturei umane, este a sta contra atâtŭ a destinaţiunei organismului fisicŭ, câtŭ şi a puterilorŭ cu cari este înḑestratŭ Sufletulŭ omului. Sufletulŭ trebue să judece şi să facă alegere între fapte, érŏ corpulŭ să esecute fapta judecată ca bună. Astŭ-felŭ făcêndŭ omulŭ, în urmă póte şi trebue să întrebuinţeze cuvêntulŭ, adică facultatea ce are de a vorbi, spre a învĕţa şi pe alţii.

A judeca dreptŭ, a pune în lucrare fapta judecată ca bună, şi apoi a învĕţa pe alţii, sunt legate strînsŭ şi ne-

scolarulu dorinţa, setea de lumină, de sciinţă şi voinţa de a se consacra spre acesta, şi atunci finitulu va fi încununatu cu celu mai strălucitu succesu. A afirma acésta ne autorisă unu magnificu esemplu din viéţa creştiniloru primitivi şi chiar experienţa:

Iisusu Christosu după ce a începutu lucrarea cea mare a renascerei, a luminărei omenirei, deşi umbla adesea ori prin câmpii, prin locuri depărtate de oraşe şi sate, cu tóte acestea cei ce doriaŭ lumina nu pregetaŭ a urma după Elu chiar şi prin pustietăţi. Astu-felu după ce'şi a alesu discipoli Iisusu Christosu, percurgêndu oraşele şi satele Galileei, se adunase imprejurulu séu mulţime de poporu nu numai din Galilea, ci şi din alte locuri depărtate: din Ierusalimu, din Iudea şi chiar din părţile de dincolo de Iordanu (1). Setea de lumină, de învéţătură, care să le lumineze calea vieţei, îi făcea să nu se despartă de Dênsulu; îi făcea ca în ver-ce momentu, când ar fi statu Divinulu Invéţătoru, să se grupeze imprejuru-i spre a-lu asculta. Mântuitorulu vedêndu acésta sete, acésta disposiţiune şi voinţă a celoru ce urmaŭ după Elu, subtu cerulu liberu, în midiloculu câmpiei, le făcea lecţiune, le predica evangeliea împărăţiei lui Dumnedeu. Nu numai atâtu, ci adevératulu Invéţătoru alu neamului omenescu, într'una din dile, merse cu mulţimea descolari, adică cu mulţimea de tineri, bătrêni, femei şi copii, şi se sui pe unu munte lângă marea Genezaretului. Acolo pe munte, în midiloculu frumuseţei cu care Dumnedeu a împodobitu natura, începu să înveţe mulţimea cea setósă. Printre preceptele morale, ce dete mulţimei cu acésta ocasiune, anunţă mulţimei ce-Lu încungiura, că n'a venitu să desfiinţeze legea dată prin Moisi, ci ca să o completeze, atrăgêndu atenţiunea poporului de a

(1) Din ţinutulu de la resăritulu Iordanului, numitu *Perea*.

fără sufletu este mortu, așa și credința fără fapte este mórtă » (Iacovu. II, 14—18, 24, 26).

Ua viețe fără fapte era în timpulu, când a venitu Mântuitorulu Christosu; era o viețe, ca să dicemu așa, fără viețe, o viețe în care nu se vedea pusă în practică destinațiunea viețuirei de pe pământu a omului.

De aceea Iisusu Christosu lovesce cu biciu de focu în acésta morală perversă a timpului de decadență; voesce să descepte lumea spre a vedé că este greșită calea pe care merge. Iisusu Christosu, ca să sdrobéscă sistema greșită, trebuia să lovéscă în speculatorii binelui, trebuia să lovéscă și să distrugă réulu prin apostrofarea celoru ce țineau direcțiunea cea nenorocită în detrimentulu omenirei. Pentru acésta, fariseilorŭ, cari numai diceau, nu mai învețau, déră nimicŭ bunŭ nu făceau, le dice: « *Vai! voue cărturariloru și fariseiloru făcarnici! Căci voi deciuiți isma și mărarulu și chimenulu, și ați lăsatu cele mai grele ale legei: judecata și mila și credința; acestea trebuia să le faceți, și acelea să nu le lăsați. Povețuitori orbi! cari strecurați țînțarulu și înghițiți cămila!! Vai! voue cărturariloru și fariseiloru făcarnici! căci voi curățiți partea cea din afară a paharului și a blidului, ére în intru suntu pline de răpire și de nedreptate.* (Mat. XXIII, 23—27); *Așa voi din afară vě arĕtați ómeniloru drepți, ére în intru sunteți plini de făcărnicie și de nedreptate* »! (Mat. XXIII, 28).

Mântuitorulu, în persóna fariseiloru biciuindu atâtu de amarŭ direcțiunea cea greșită, proclamă cu tărie principiulu celu înaltu, celu mare alu faptelorŭ bune, dicendu: « *Cela ce va face și va învĕța, acela mare se va chiema întru împĕrăția cerurilorŭ* ».

Direcțiunea cea greșită, calea cea nenorocită a societățeĭ vechi fiindu astu-felu sguduită din temelie de către Mântuitorulu lumeĭ, edificiulu celu vechiu alu moraleĭ cade cu mare sgomotu prefăcendu-se în ruină, cade cu

despărțitu între sine : una decurge din alta, una presupune pe cea-altă. A lucra fără a cugeta, și a cugeta fără a lucra nu însemnézā nimicu, nu este nimicu (1); a vorbi și învețа fără a pune în lucrare, în ordinea morală, este ce-va fără viețĭ, este ca unu corpu fără sufletu; este, în fine, a nu fi nici o dată fericiți de a vedé realisate învețăturile propuse altora. Pentru acésta, Mântuitorulu Christosu nu a combătutu nimicu cu mai multă tărie de cătu învețătura fără fapte, învețătura lipsită și desbrăcată de haina cea luminósă și prețiósă a faptelorŭ bune, a virtuței, a dragostei creștinesci, cari sunt calități ce trebue să încununeze pe omu ca creatu dupre chipulu și asemănarea lui Dumnedeu.

Apostolulu Paulu avêndu în vedere lipsa de dragoste creștinéscă, din care decurge lipsa de fapte bune dice : «*De aș grăi în limbi omenesci și ângeresci, ĕrĕ dragoste nu amŭ, făcutu-m'am aramă sunătóre și chinvalu rĕsunătoru; de aș avé darulu prorociei și de aș sci tóte tainele și tótă sciința, și de aș avé tótă credința în câtu să mutu munții, ĕrĕ dragoste nu am, nimicu nu suntu*». (1 Corint. XIII, 1—3).

Apostolulu Iacovu totu asemenea vorbesce în acésta privință dicêndu : «*Ce folosu este, frații mei, de ar dice cine-va că are credință, ĕrĕ fapte nu are? Aŭ póte credința să-lu mântuéscă? De va fi fratele, séu sora goi și în lipsă de hrana cea de tóte dilele, și va dice loru cine-va dintre voi : Mergeți în pace, încăldiți-vĕși vĕ săturați, ênsă voi nu le ați da cele de trebuință trupului, ce folosu ar fi? Așa și credința, déca nu are fapte, este mórtă fiindu singură. . . . . Vedeți dérĕ, dice Apostolulu, că din fapte se îndreptézā omulu, ĕrĕ nu, numai din credință. . . . . ; căci precum trupulu*

(1) Déca s'ar analisa espresiunea : *nu este nimicu*, s'ar părea că aceste două negative dau nascere unui afirmativu, ênsă în limba română esprimă totu negațiune.

Aceşti trei sânţi şi mari dascăli ai lumei au urmatŭ pe deplinŭ doctrinei evangelice, au pusŭ în practică principiulŭ proclamatŭ de Iisusŭ Christosŭ. Pentru acésta ecĕ au devenitŭ mari, au rĕmasŭ şi voru rĕmâne mari în eternitate şi voru fi celebraţi în secolii secoliloru. *Acela dérĕ, care va face şi va învĕţa, mare se va chiema întru împĕrăţiea ceruriloru.*

Pe calea învĕţăturei evangelice, pe calea faptelorŭ bune şi mari au mersŭ moşii şi strămoşii noştri români. Ună dorinţă, unŭ cugetŭ, ună voinţă spre bine îi unia. Acésta i-a făcutŭ să rĕmână mari nu numai în istoria ţĕrei nóstre, ci chiar în istoria lumei şi să bine merite de la ţĕra lorŭ. Prin credinţă statornică în Dumnedeu, prin fapte laudabile şi prin cuvêntulŭ lorŭ celŭ cu multă auoritate au pututŭ să mântuéscă moşia românismului de tóte periculele seculare. Faptele lorŭ cele glorióse făceau ca cuvêntulŭ să le fie ascultatŭ fără întârdiere chiar de celŭ mai după urmă cetăţénŭ. Esemplulŭ lorŭ făcea ca toţi să fie gata a lucra pentru ţĕra lorŭ. Cine nu scie câtŭ a lucratŭ Michaiŭ Vitézulŭ şi câtŭ de multŭ a fostŭ ascultatŭ cuvêntulŭ lui? Cine nu scie câtŭ a lucratŭ şi cum s'a sacrificatŭ Tudorŭ Vladimirescu şi alţi mari români? Cine nu scie câtă autoritate avea cuvêntulŭ celŭ, însoţitŭ de fapte bune alŭ lui Ilarionu, episcopulŭ de Argeşŭ, alŭ lui Chesarie, episcopulŭ de Buzĕŭ, alŭ lui Veniaminŭ, Mitropolitulŭ Moldovei, alŭ lui Grigorie, Mitropolitulŭ Unguro-Valachiei (României) şi alŭ altroru păstori şi clerici ai bisericei-Române? Aceştia au lucratŭ, au învĕţatŭ, pentru acésta s'au înscrisŭ în cartea vieţei, în cartea numurirei neamului Românescŭ; au rĕmasŭ mari atâtŭ în memoria posterităţei, câtŭ şi înaintea Părintelui cerescŭ, care scie faptele lorŭ cele bune.

Astŭ-felŭ trebue să urmămŭ şi noi: Să facemŭ fapte bune, fapte frumóse şi patriotice, şi apoi să învĕţămŭ şi pe alţii. Fie-care în cercululŭ sĕŭ să se silĕscă a da esemple

tótă resistenţa celorŭ ce mai voiaŭ a-lŭ sprijini şi a-i susţine temelia cea putredă şi fără viéţă.

Din ruinile şi sdrobiturile acestui edificiŭ alŭ acestei nenorocite sisteme şi societăţi, îmbătrênită în rele, se inalţă societatea cea nouă, adecă societatea creştină, întemeiată pe marele principiŭ alŭ faptelorŭ bune.

Societatea creştină, ca unŭ crinŭ candidŭ şi fără de pată, ca o flóre din cele mai frumóse, care respândesce cu abundanţă mirosŭ dătătorŭ de viéţă şi deliciosŭ, cresce cu putere şi repediciune peste ruinile vechiei societăţi. Puterea cea demnă de admiratŭ a lui Dumnedeŭ face ca în scurtŭ timpŭ rădăcinile doctrinei evangelice să pétrundă adincŭ în ruinile vechiului edificiŭ, face ca rădăcinile învéţăturei evangelice nu numai să pétrundă în ruini, déră să sdrobéscă chiar petrele ce mai întîmpinaŭ printre putrediciuni (1). Rapiditatea cu care acéstă nouă societate (2) se lăţesce, este ce-va, pe care nici gura, nici péna cea mai abilă nu póte esprima şi descrie într'unŭ modŭ satisfăcătorŭ; este, în fine, ce-va, care uimesce pe ver-cine şi-lŭ face să dică: Mare eşti Dómne! şi minunate suntŭ lucrurile tele!!

In sînulŭ acestei nouĕ societăţi vedemŭ pe deplinŭ pusŭ în practică principiulŭ faptelor bune, cari trebue să precedă învéţăturei. In sînulŭ acestei omeniri regenerate toţi creştinii strălucescŭ prin fapte bune şi de caritate. Aci vedemŭ strălucindŭ pe orizontele viéţei creştine ca nisce luceferi radioşi, vedemŭ dicŭ strălucindŭ pe sănţii şi marii dascăli ai lumei: pe Marele Vasilie, pe Gură de Aurŭ şi pe Grigorie Teologulŭ. Viéţa acestorŭ mari dascăli, pe cari astă dî creştinătatea îi celebréză, este o continuitate de fapte bune, de dragoste creştinéscă, este o viéţă plină de activitate.

(1) Alusiune la eretici.
(2) Creştinismulŭ.

ilorŭ fie-căreĭ familiĭ în parte şi aĭ ţĕreĭ întregĭ va face ca România să fie fericită şi să privească cu iubire de mamă pe toţi fiiĭ sĕĭ ca nisce tinere odrasle adunaţi într'unŭ cugetŭ, într'uă inimă şi credinţă împrejurulŭ *altarului divinŭ*, împrejurulŭ *altarului Românismului* înălţându către Dumnedeŭ rugăciunile lorŭ de fiĭ pentru îngrijirea, protecţiunea şi prosperitate mameĭ lorŭ comune. Aminŭ.

Diac. St. Călinescu

Discursulŭ Directorului Seminariului cititu la 30 Ianuarie în localulŭ Seminariului cu ocasiunea serbăreĭ patronilorŭ.

Prea sănţiţilorŭ Archiereĭ şi onorabilă adunare.

Orĭ ce întrunirĭ, fie de festivitate, fie pentru alte interesurĭ, ĭşĭ aŭ motivele şi scopul lor. Întrunirea nóstră de astă-dĭ, la care Domnia Vóstră aţĭ bine voit a lua parte, ca tóte întrunirile, negreşit nicĭ ea nu póte fi lipsită de aceste condiţiunĭ. Motivul ce ne a făcut de a ne aduna astă-dĭ în acest loc, dupre cum şi Domnieĭ Vóstre Vĕ este cunoscut, este solemnitatea patronilor spiritualĭ aĭ acestuĭ Seminariŭ, iar scopul, este luminarea reciprocă şi stimulaţiunea la acte de asemenea natură. Sarcina de a ni da óre-care lumini asupra uneĭ cestiunĭ de sciinţă, dupre propunerea consiliuluĭ profesoral, a bine voit a o lua asupră-şĭ Domnul Doctor în Filosofie şi profesor de limba latină la cursul superior C. Georgianu. Cât pentru mine, onoraţi auditorĭ, cu această ocasiune, voĭ face o privire generală asupra stăreĭ de cultură a clerului din 'nainte de înfiinţarea Seminarielor, precum şi asupra resultatelor instituţiunilor seminariale din întreaga România, şi în parte din acest Seminariŭ central.

Onorabilă adunare! Timpurile grele şi diferitele fase desastróse prin care aŭ trecut atât partea de dincóce cât şi cea de dincolo de

de fapte bune, de viéță frumósă si demnă de buni și adevěrați creștini; căci décă vomŭ învéța numai, ne vomŭ face, cum dice Apostolulŭ, aramă sunătóre. Dacă părintele va învéța pe fiii sĕi ca să miluéscă pe vĕduve și pe orfani, érŏ elŭ le va închide ușa și-i va goni, fiii încredințați că mai multă putere va avé esemplulŭ, și copilulu la timpulu sĕŭ nu va face de cătŭ totŭ așa, cum a vĕdutŭ. Invețe cine-va pe copii să respecte pe bătrîni, pe autorități, pe tot omulu, și décă se va proba prin fapte că altŭ-felu învéță, și altŭ-felŭ face, atunci dorința cea frumósă, nici uă dată nu se va realisa. Nu numai atâtu, fraților, ci consecințele unei atari vieți sunt încŏ și mai funeste: Generațiunea, care acum se înalță, observândŭ acéstă flagrantă contradicțiune dintre învățătură și fapte va contracta uă indiferință cŏtre totŭ ce este sântu, bunŭ și laudabilŭ în societate; va perde respectulŭ, va deveni ipocrită, va căuta numai interesulŭ personalŭ. Cu alte cuvinte, se va întórce érăși la nefericita stare a moralei, care era în lume înaintea Creștinismului.

Dĕră pentru acésta n'ar puté nimeni să fie inculpatŭ de cătŭ noi, cei ce trăimŭ acum și avemŭ datoria de a forma generațiunea viitóre. Si décă s'a disŭ că inima copilului este ca céra, căreia îi dă cineva forma ce voesce, apoi numai învățătura întemeiată pe fapte bune, pe esemple de virtute, póte a ne servi ca celŭ mai bunŭ și mai eficace mijlocŭ spre a ajunge la scopulŭ educațiunei, adică spre a forma bine pe fiii noștri, în cătŭ să putemŭ avé consolațiunea de a dice fie-care: sunt fericitŭ că am pututŭ prin faptele mele și prin puțina mea învățătură să crescŭ pe fiii mei bine și să dau celŭ puținŭ țĕrei mele buni și onești cetățeni; sunt fericitŭ că am educatŭ pe fiicele mele astŭ-felu, în cătŭ potŭ fi adevĕrate și virlóse mame și cetățene.

Uă astŭ-felu de crescere prin fapte și învățătură a fi-

mêndu-mĕ aproximativ — minimum 6000 absolvenţi a patru clase, şi 257 de şépte şi opt clase. Două părţi, décă nu şi trei, din absolvenţii de patru clase, şi o parte numai, póte, din absolvenţii de şépte şi opt clase, aŭ intrat în cler. Un număr óre-care din cei intraţi în cler, de şi mic în raport cătră numĕrul total al lor, dupre cum la mulţi din dumneavóstră este cunoscut sunt — mai mult séŭ mai puţin — persóne cu fond în societate, şi ocupă locuri însemnate, — fie în clerul înalt, fie în ramul instrucţiuni, fie ca protoerei, séŭ chiar numai ca simpli preoţi. Iar partea de seminarişti ce n'a intrat în cler a servit şi servesce astă-dĭ în ramul instrucţiuni, nu cu puţină demnitate, precum şi în diferite alte funcţiuni ale statului destul de bine vĕdute.

Seminariul Central din Iaşi a produs cu deosebire persóne demne de posiţiunea lor clericală de la anii 1840 şi până 1864 când avea o direcţiune cu totul eclesiastică şi cursul era pe opt ani.

Privind acum resultatul, produs de acest Seminariu Central de la anul 1851 şi pênă la anul 1877, timp pentru care să şi găsesc acte în cancelaria direcţiunei acestui Seminariu, pot a mĕ exprima cu precisiune, că numĕrul absolvenţilor de patru clase este de 966, iar al celor cu şépte clase de 73. Din aceştĭ din urmă, un mic număr a intrat în cler, şi unii din ei fac nu puţină onóre Seminarului în mai multe privinţi. In genere vorbind, Seminariele, avênd în vedere împregiurările, precum şi sacrificiile făcute cu dênsele nu sunt lipsite de resultatele satisfăcătóre. Şi cu cât ele să vor regula mai bine — dându-li-se o direcţiune mai conformă cu scopul lor, — lucru pe care îlŭ sperăm cu multă credinţă, şi tot-de-odată se va mai ameliora şi posiţiunea preutului în societate, cu atâta negreşit şi preoţii Seminarişti vor corespunde şi mai mult chiemărei lor.

Pe lângă acestea, décă împregiurările vor favorisa realisarea dorinţelor exprimate de consiliul general al instrucţiunĭ, ca adecă, să se pótă înfiinţa facultăţi de Theologie în Iaşi şi Bucuresci, atuncea de crezut este că România va avea pe viitor un cler destul de bine format.

Terminând, exprim cea mai vie recunoscinţă atât din partea mea ca Director cât şi a întregului corp profesoral al acestui Seminariu, — Inalt Pré Sânţitului Mitropolit Primat mai întâiu, carele a bine voit

Milcov a României, încă cu mulți ani înainte, aŭ făcut ca starea de cultură a clerului ei mult timp să fie în aceiași nivelă cu a mesei poporului. Deosebirea sta numai în aceea, că clerul scia ce-va ce va a ceti și a săvârși serviciele Divine în și afară de Biserică, să înțelege că afară de prea puțini membrî ai lui, carii aŭ avut ocasiunea a se instrui în mod privat, și carii nu pot fi luați de exemplu numai ca nisce escepțiuni.

A face discripțiunea acestei stărî acum, pe de o parte cred a nu fi prea oportun și tocmai bine venită de la mine în naintea unor persóne mai înaintate în etate, care o cunosc mult mai bine; iar pre de alta póte că ar deveni și obositor kiar pentru Domnia Vóstră. Dér pentru că acésta stare să se pótă presenta Domniei Vóstre într'unŭ mod mai evident, destul este, cred eŭ, ca Domnia Vóstră, cu deosebire aceia carii sunteți mai înaintați în etate, să faceți o reflexiune asupra stărei de cultură a clerului, cât țineți minte, și pe urmă să conkideți proporțional și despre starea în carea să afla el încă cu mulți ani înainte de timpul ce Vĕ puteți aminti.

De la înființarea însĕ a Instituțiunilor seminariale, séŭ mai bine ḑicênd, de când clerul îngenere a început a se instrui, și atât prin orașe cât și prin sate aŭ început a fi preoți seminariști, o mare parte din trasurile ce încadrau acea stare aŭ început a dispărea.

Din anii 1803 și 1834 — timpul înființărei Seminarielor Centrale din Iași și Bucuresci; 1836, 1851, 1853, 1854 și 1858 — timpul înființărei Seminarielor Eparchiale (1) de dincóce și dincolo de Milcov; cu tóte dificultățile ce sĕ întîmpină de ordinar la începutul fie cărui lucru bun, Seminariele aŭ dat Țerei — expri-

---

(1) Aceste date sunt luate din archiva Ministeriului de Culte și Instrucțiune. Înființarea seminarielor în parte sunt:

[illegible] din Iași (școala) 1803;
[illegible] Bucuresci » 1834;
[illegible]-Vilcea» 1836;
[illegible] » 1836,
[illegible] » 1851;
» 1853;
[illegible]
1854.

MEDITAȚIUNI

DESPRE

PATIMILE DOMNULUĬ NOSTRU IISUS CHRISTOS.

Pe muntele Eleonuluĭ, în grădina Getsimani, s'aŭ început patimile Domnuluĭ Iisus cele maĭ înainte de mórte : de aice şi noĭ vom merge după Domnul — până la divanurile cele fără de lege, până la Golgota, până la mórtea luĭ, şi vom medita despre Domnul Iisus cel ce pătimesce, Mîntuitorul nostru, spre gloria luĭ şi pentru mîntuirea nóstră.

Iisus în grădina Getsimani.

I

Patimile Domnuluĭ Iisus s'aŭ început pe muntele Eleonuluĭ, pe acel munte, de pe care el în urmă s'a înălțat la ceriŭ. — De aice noĭ trebue să ne învĕțăm, că şi pentru noĭ acel loc, unde noĭ pătimim pentru Christos, privighem şi ne rugăm luĭ, este locul înălțăreĭ nóstre la ceriŭ.

In orele luptelor cele maĭ grele şi a pătimirilor pentru Dumneḑeŭ, se astêmpără în sufletul nostru gândirile şi poftele cele pământescĭ; se nasc şi să întăresc intenţiunile şi întreprinderile cele bune; spiritul nostru se înaripează cu credința şi dragostea către Dumneḑeŭ, şi se îndreaptă cu răpejune către viéța eternă.

Iisus a suferit durerĭ şi patimĭ pe muntele Eleonuluĭ, şi de acolo s'a înălțat la ceriŭ : deci, dacă şi tu, Creştinule, voeştĭ să te înalțĭ la ceriŭ, apoĭ iubesce muntele întristărilor şi a pătimirilor pentru Domnul. Iubesce să pătimeştĭ cu Iisus pe Eleonŭ, şi tu te vei înălța

a trămite representantul Inalt Pré Sânţieĭ Séle în persóna Pré Sânţitului Inocentie, Episcopul de Buzeŭ, precum şi Prea Sânţitului Archiereŭ Calist care a bine voit a lua ostenéla kiar în onórea acestei serbări a Seminariului, a oficia Sânta Liturgie, precum şi tuturor onorabililor domni, cariĭ aŭ bine voit a onora serbarea Seminariului cu presenţa domniilor lor.

Trăiască Măria Sa Carol I-iŭ cu Măria Sa Elisabeta Dómna!

Trăiască Inualt Pré Sânţitul Mitropolit primat!

Trăiască guvernul!

Trăiască Seminariul cu profesori şi scolariĭ lorŭ!

Trăiască România liberă şi independentă şi braviĭ eĭ ostaşi!

Arch. **Silvestru Bălănescu**

mai micŭ membru în compusețiunea trupului, pot să mĕ unguesc în contra pătimirilor mele? Eŭ óre nu trebue să iaŭ parte în suferințele care le aŭ purtat pentru mine prea perfectul Cap al trupul lui, adecă Christos, Mântuitorul și Dumneḑeul meŭ?

IV

Causele pentru care Iisus a pătimit în Getsimanĭ, sunt de multe feliurĭ și misterióse. Iisus a pătimit, ca om, a pătimit, ca cel mai mare Binefăcătoriŭ și adevĕrat Păstoriŭ al poporului sĕŭ, a pătimit, ca Mântuitorul cel făgăduit a tot neamului omenesc.

Iisus a vĕḑut, că el se va da celor mai înfricoșate batjocurĭ și muncĭ în contra orĭ-căriea dreptățĭ. Ca cel mai mare Binefăcătoriŭ al poporului celui ales, a vĕḑut, că poporul căruia El i-a făcut bine, se va lepăda de el cu cea mai mare ingratitudine și se va lepăda spre perḑarea sea. Iisus, ca Mântuitorul cel făgăduit, potrivit profeției, rădică păcatele a tótă lumea (Isaia 53, 5. 6. 8. Ioan 1, 29). Pătimirile cele evidente, ca o imensă mare, carea se turbură, se purtaŭ înaintea privirilor lui și 'l loviaŭ cu frica sufletul și trupul!

Fiiul lui Dumneḑeŭ pătimește înaintea feței părintelui sĕŭ, Carele l'a dat, și după a cărui voință El singur pre sine s'a dat la mórte, pentru ca noĭ toțĭ să primim printr'însul viața eternă.

O! ce mare spectacul! ce nepătruns misteriŭ! Dumneḑeule mare! ce este omul, că tu aĭ arătat către dênsul niște misericordiĭ atât de marĭ și negrăite!

Privesce, creștinule, la Domnul Iisus Ghristos cel ce pătimește, tu, carele 'ți atribuĭ înaltul titlu de ucenic al lui Christos, privește la învĕțătorul și Dumneḑeul tĕŭ, și învață-te a te supune fără cîrtire și cu cucernicie hotărîrilor lui Dumneḑeŭ, urmând exemplului Domnului și Mîntuitoriului nostru!

V

În miḑlocul pătimirilor, în ce s'a căutat Iisus întărirea? unde a găsit ajutor? El s'a rugat Părintelui ceresc, și s'a întărit pre sine cu rugăciunea. Evangelistul Mateiŭ istorisește: *și trecênd puțin mai înainte* (de la ucenicii sĕĭ) *a căḑut pe fața sea, rugându-se.* S'a depărtat de ucenicii sĕĭ: căcĭ a voit în singurătate să se întristeze și să se lupte cu grelele durerĭ ale sufletului; ast-feliŭ

cu dênsul la cerîu! Căcî, dacă cu dênsul vom pătimi, apoî cu dênsul ne vom şi glorifica (Rom. 8, 17).

II

Patimile Domnuluî pe muntele Eleonuluî aŭ fost peste măsură de marî; sufletul Domnuluî Iisus a pătimit într'unŭ mod neînchipuit de greŭ: *întristatu-s'a sufletul meŭ pênă la mórte.* (Mat. 26, 38), a strigat Domnul nostru.

Dacă Domnul Iisus — perfecta inocenţă şi sanctitate, — dupre judecata Dreptăţiî celeî eterne, a trebuit să se supună unor atât de grele pătimirî, pentru mîntuirea nóstră; dacă prea sfîntul Iisus, prea perfectul Dumneđeu, izvorul a tótă perfecţiunea, a purtat pentru noî nişte durerî atât de crude: apoî, tu creştinule, vorbesce singur către sine, în mijlocul întristărilor tale, — cum eŭ pĕcătosul voiŭ putea să mĕ tînguesc în contra pătimirilor şi a durerilor mele, pe care eŭ de o sută, de o mie de orî le am meritat, — prin pĕcatele mele! Dacă Iisus se întristează pentru mine şi se luptă cu durerile cele de mórte ale sufletuluî: apoî nu trebue óre să fie unde-va şi pentru mine un munte al întristărilor şi nişte ore de pătimirî?

Iisuse Christóse! Fă-mĕ sĕ'mî aduc aminte tot-dĕ-una de pătimirile tale cele nemĕsurate. Fă-mĕ ca în miđlocul tuturor întristărilor şi a durerilor mele, să petrec împreună cu tine cu gîndirile mele, cu inima mea, cu dragostea şi cu devotarea către tine!

III

Iisus a pătimit greŭ în grădina Getsimani nu numaî cu sufletul, ci şi cu trupul; Dacă trupul, dupre natura sea, ca un vasŭ de lut, s'a supus pătimirilor şi durerilor, şi dacă însuşî Domnul Iisus — perfecta inocenţă, a purtat nişte grele pătimirî în trupul seŭ; apoî ce este de mirat, când noî pĕcătoşiî, carî în multe feliurî servim pĕcatuluî cu trupul nostru, ne supunem bólelor şi pătimirilor trupeştî! Noî le purtăm ca pe o recompensă naturală a pĕcatuluî.

Iisus în grădina Getsimani este în sudóre de sânge! Pentru un ucenic al luî Christos nu este óre destulă o singură viuĕ privire a credinţiî la acest spectacul, spre a suferi cu plăcere pentru Domnul Iisus, tóte pătimirile trupuluî, tóte întristările şi însuşî cele maî cumplite durerî? Căcî, dacă capul pătimesce, apoî eŭ oare, cel

SINCERITATEA

Sinceritatea (sinceritas) în sine însuşĭ este expresiunea adevĕrulŭĭ, saŭ acordulŭ inimeĭ cu limba în opositiune cu fineţa, prefăcĕtoria, viclenia ect. — Ea se definesce de Sf. Scriptură astŭ-felŭ: Sinceritatea « *este strălucirea luminеĭ ceĭ eterne, oglindă curată a lucrărеĭ luĭ D-ḑeŭ şi chipulŭ bunătăţеĭ luĭ* (1).

Sinceritatea se presintă în toţĭ omenĭĭ ca o raḑă de lumină conducând tóte ideile lor, spre spiritulŭ Evangelieĭ, care e cu totul opusŭ făţĕrnicieĭ: pentru care şi Apos. Pavelŭ reproşa tuturor celor ce îndrăsnea a nu *umbla cu dreptate dupĕ adevĕrulŭ evangelicŭ* în predicarea numeluĭ luĭ Iisus Christos (2). Şi lua de marturu pe consciinţa sa (3), aducea de mărturie, că cuvintele prediceĭ sale sunt ḑise cu cea maĭ mare sinceritate ca înaintea luĭ D-ḑeŭ: *Nu suntem ca ceĭ mulţĭ*, ḑicea el, *carĭ amestecă cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, ci predicăm în întrĕga sinceritatea înaintea luĭ D-ḑeŭ, ca în presenţa luĭ D-ḑeŭ întru Iisus Christos* (4). Experienţa de aseminea ne dovedesce că sinceritatea nu póte lipsi de unde-va, fără a nu vĕtăma şi onórea; prin urmare totŭ omulŭ ce doresce onórea, treḑue a păḑi sinceritatea cu cea maĭ mare stricteţă în tóte ideile şi cuvintele sale.

Dar noĭ veţuim într'o epocă, unde minciuna, făţărnicia şi prefăcătoria sunt aşa de puternice, în câtŭ acestea adese-orĭ îmbrăcă colorile adevĕruluĭ, *prefăcêndu-se* întocmaĭ ca şi *îngerul satanеĭ în îngerulŭ luminеĭ*, şi eclipsînd, în asfelŭ, de modŭ pe sinceritatea, o face a se arăta numaĭ ca un sentimentŭ exageratŭ, saŭ a se crede de alţiĭ ca o lipsă de energie, saŭ chiar ca o incapabilitate — pentru care sinceritatea este şi fórte *rară*. Pe lângă acestea, ra-

(1) Înţelept. VII. 25.
(2) Gal. II. 14.
(3) II Corinth. I. 12.
(4) Idem II. 17. Philip. I. 10. II Petru III. 1, veḑĭ Dict. Univer. de sciene. ecclesiast. Paris ed. 1868.

este caracterul întristăreĭ celeĭ puternice! — El voesce a pătimi fără marturĭ şi a se prosterne în pătimirĭ înaintea părintelui său. El a rugat pre părintele cerescŭ : *părintele meŭ! de este cu putinţă, treacă de la mine paharul acesta : însĕ nu precum voesc eŭ, ci precum tu* (Mat. 26, 39).

Durerile şi pătimirile lui Iisus se continuă, şi Iisus nu încetează de a se ruga : de treĭ orĭ el părăsesce pre iubiţiĭ sĕĭ ucenicĭ, şi de treĭ orĭ sĕ prosterne cu rugăciune înaintea părintelui cerescŭ : *părintele meŭ! de este cu putinţă, treacă de la mine paharul acesta : însĕ nu precum voesc eŭ, ci precum tu.*

De asemine şi noĭ, orĭ cât de des ne ar cuprinde întristările şi bólele, tot-dé-una trebue sĕ căutăm mîngĭere şi întărire în rugăciune şi în necondiţionatul devotament voinţiĭ lui Dumneḑeŭ : căci afară de Dumneḑeŭ nu este ajutoriŭ adevĕrat şi nu este adevĕrată mîngĭere pentru sufletul cel întristat.

În rugăciunea lui Iisus se cuprinde cererea pentru slobozirea de paharul întristărilor, şi tot-o-dată să exprimă devotamentul către voinţa părintelui ceresc. *Treacă de la mnie paharul acesta*, — eată cerere! *însĕ nu precum voesc eŭ, ci precum tu*, — ast-felĭu Iisus se devoteză pre sine voinţiĭ părintelui ceresc!

De asemine şi noĭ, supuindu-ne nenorocirilor şi slăbind în miḑlocul întristărilor, putem sĕ ne adresăm cu rugăciune către Dumneḑeŭ; putem sĕ'l rugăm, ca sĕ trécă de la noĭ paharul întristărilor şi a nenorocirilor nóstre. Însĕ în acelaşĭu timp noĭ tot-dea-una trebue sĕ ne dedăm cu totul bunelĭ voinţĭ a părintelui cerescŭ, încheind tóte cererile nóstre cu un sincer devotament către dênsul, amintindu-ne rugăciunea Domnului Salvatorŭ : *însĕ nu precum voescŭ eŭ, ci precum tu.*

Archim. **Theoctist Scriban**

NECROLOGU

In ḑiua de 18 Februarie pe la orele 7½ sĕra a încetatŭ din viaţa Pré-Cuviosul Archimandritŭ de Scaunŭ şi Vicariŭ al Sf. Mitropoliĭ a Ungro-Valachieĭ Ieronym Buţiurénu, în momentulu când începuse a iscăli o adresă pe care-l o adresase sub directoriulŭ Cancelarieĭ Mitropoliĭ, şi în care a apucatŭ a face numaĭ litera A şi h. Mórtea sa fu precedată de o îndelungată suferinţă de phthisie (oftică). In momentulŭ agonieĭ sale veni la elu I. P. S. Mitropolitŭ Primatŭ şi maĭ totŭ personalulu Mitropolieĭ, şi astfelŭ şi-a datŭ sufletulŭ în mâna luĭ D-ḑeu.

POMPA FUNEBRALA

Corpulŭ multŭ regretatuluĭ Archimandritŭ Ieronym, după înfăşare, conformŭ usuluĭ monachalŭ la reposaţĭ, fu transportatŭ chiar atunci sĕra în paraclesulŭ Sf. Mitropoliĭ, unde a statŭ pênĕ la 20 Februarie, orele 12 din ḑi — Personalulŭ clericalŭ din Metropoliĭ, ceĭ, în totul intervaluluĭ acesta, Sf. Evangelie şi psaltirea neprecurmatŭ, în care timpŭ se visita de maĭ multe persóne considerabile din capitală.

In ḑiua de 20 Februarie, orele 12, Sicriulŭ cu corpulŭ reposatuluĭ fu transportatŭ în catredala Sf. Mitropoliĭ, unde I. P. S. Mitropolitŭ şi Primatŭ Calinicŭ Miclescŭ, cu mare regretŭ pentru perderea celuĭ maĭ devotatŭ dintre spiritualiĭ seĭ fiĭ, celebră oficiulŭ funebrŭ, însoţitŭ de P. P. S. S. Archieriĭ Calistŭ şi Theodorit şi de unŭ numĕrŭ ca la 50 de preoţĭ din capitală, în presenţa nepotu-

ritatea sinceritățeĭ provine încă și din alte cause : I-ū Politeța impunêndu-ne legile sale ne constrânge a nu putea fi totū-dea-una sinceri în expresiunele nóstre, când vorbim cu alțiĭ, despre iĭ. Numaĭ un omū fórte virtuosū și fórte prudentū ar îndrăsni a spune cuĭ-va în adevĕrū cea-ce cugetă despre elū (1), căcĭ lumea de și căută adevĕrulū, însĕ nu voesce al admite cu costulū sĕū. II-lea Sinceritatea ca virtute valoréză numaĭ înaintea ómenilor de meritū, și fiind-că acestea persóne sunt tot-dea-una în minoritate, de aci resultă, ca sinceritatea se trécă înaintea majorităței ca un defectū, din care cause ómeniĭ se silescū a întrebuința maĭ în tóte afacerile lor o fină prefăcętorie spre a putea atinge scopurile lor de a afla încredere în alțiĭ.

Dar cu cătū finețа în proporțiunĭ maĭ întinse în lume, cu atâta și încrederea în ómenĭ slăbesce, și onórea lor numaĭ valoréză, și atuncea aleargă la forme subtile spre a da, celū puțin, afacerilor lor, o aparență de sinceritate, făcêndu asfeliū chiar fórā voința lor, un omagiū acesteĭ virtuțĭ. Însĕ forma acesteĭ aparențĭ de sinceritate în curênd se descopere, și iĭ cadu în cele maĭ marĭ încurcăturĭ ale neîncrederei.

Resumêndu totulū, ḑicem în fine : sinceritatea este expresiunea adevĕruluĭ, și utilitatea eĭ este indispensabila în tóte afacerile ómenilor atrăgênd o mare încredere asupra tuturor celor-ce se silescū a o poseda.

ARCH. Gabr. Rașcan

(1) Gal. II. 14

rile lorŭ, în cari, s'aŭ imprimatŭ unŭ nume nemuritorŭ. Unul din aceştŭ bărbaţi este şi răposatulŭ Archimandritŭ Ieronym, care avu nefericirea de a muri în momentulŭ cându era aprópe să 'şi termine opera sa intitulată Archeologia Biblică, care trebuia să umple golulŭ atâtŭ de simţitŭ, nu numai în literatura bisericéscă română, dérŭ chiarŭ putea să facă unŭ serviciu însemnatŭ Bisericeĭ în genere ; căci regretatulŭ autorŭ, nu cruţase nimica, nicĭ chiarŭ viéţa pentru a o face demnă de elŭ. Din acésta erudită operă a eşitŭ 7 cóle tipărite, şi cându era aprópe de a o termina cruda mórte l'a răpitŭ !

Acestŭ distinctŭ bărbatŭ, cându a atinsŭ punctulŭ fatalŭ a morţiĭ, în urma uneĭ îndelungate bóle, era în etate de 45 anĭ, încetându din viéţă la 7 1/2 ore séra în 18 Fevruarie 1878. Patria luĭ natală fu a doua capitală a Românieĭ, Iassy ; născutŭ acolo la anulŭ 1833, educatŭ şi studiatŭ în Seminariul Centralŭ de Socola, unde a finitŭ cursulŭ la 1858, a urmatŭ apoĭ la Facultatea de theologie la Universitatea din Iaşĭ, unde a şi ocupat una din cathedrele Facultăţiĭ. Încă de la 1860 fu numitŭ profesorŭ la cathedra de sciinţile exegetice la cursul superiorŭ din Socola, şi a ţinutŭ'o până în anulŭ expiratŭ 1877 Aprilie 7, cându a trecutŭ ca directorŭ alŭ Sf. Mitropolit de Bucurescĭ.

Inteligenţa sa, claritatea expresiunilorŭ, precisia şi agerimea minţeĭ séle, cu care pătrundea locurile cele mai obscure ale Sf. scripturĭ, şi le lămurea, dându-le adevăratulŭ lorŭ sensŭ, şi împăcând diferitele texturĭ prin argumente solide, a imprimatŭ numele séŭ cu litere de aurŭ, în memoria elevilorŭ séĭ, şi a tuturorŭ cunoscuţilorŭ cariĭ astădĭ cu mare întristare regretă perderea sa.

Astădĭ Sf. biserică română a perdutŭ în persóna sa pe unulŭ din cei mai distinşĭ fiĭ aĭ séĭ, care 'ĭ făcea lauda eĭ,—şi nu s'arŭ ţice cu nedreptul, că România chiarŭ a perdut pe unulŭ din cei mai ilustri bărbaţi aĭ séĭ !

Ca profesorŭ de sciinţele exegetice a însuflaţitŭ de principiile cele mai sănte pe şcolariĭ séĭ. Ca profesorŭ de theologie la facultatea de Iaşĭ a luminatŭ cu lumina D-escelorŭ Dogme junimea română. Ca profesorŭ de limba germană la Liceulŭ Nouŭ a exercitatŭ pe fiiĭ Românieĭ în cunóscerea limbelorŭ vecine. Ca directorŭ alŭ seminariuluĭ Socola, în mai multe rênduri, şi în mai mulţi anĭ, a

lui de sorā a rĕposatului, Mina Miclescul, și a unui numerosū public. Cu acestā ocasiune Archim. Gavriel Rășcanū a ținutu un discursu, pe care 'l publicām aci pentru ca lectorii noștri se vadā óre-care detailiuri din viĕța rĕposatului.

Ecă discursulu :

« *Vino și vedi.*
Ioan XI. 34.

Trista solemnitate a ceremoniei presente, și doliulū cu care se îmbracă, resūnă astă-dī în tóte inimele ! întocmai ca duiósele cuvinte ale Matheĭ, dise către Mantuitorulū lumiĭ : « *Vino și vedi* », la întrebarea ce i-a dresatū pentru rĕposatulū, iubitulū sĕū frate-Lazār, *unde l'aĭ pusū pe elū* ?

Acestā duiósā invitațiune o face și astă-dī la fie-care, rĕposatul Archimandritū și Vicarū alū Sf. Mitropoliĭ de Bucuresci, Ieronym : « *Vino și vedi* », dice elū, pre cela-ce are dischisū mormêntulū spre a 'lū primi în sine. La acestā duiósā invitațiune și noĭ adāogându slaba nóstră voce, dicemū : veniți și vedeți pe rĕposatulū Archimandritu și Vicarū alū Sf. Metropoliĭ de Bucuresci, Ieronymū Buțiurénū, pentru care se facū acum călduróse rugāciuni din partea Sf. Bisericĭ către cel a-totū-putinte ! și vĕdêndu-lū depuneți obolulu lacrimelorū vóstre pre fața luĭ, carĭ să remāe ca o probā eternā de dragostea vóstră către elū. Toți bărbații de sciință și de literatură, veniți și vĕ îndepliniți cu demnitate acestā sântā datoriā către amiculū și camaradul vostru, păstrându eternū memoria lui întru inimile vóstre.

Dér vaĭ ! cātū de tristū este efectulū morții, ce învālesce ca într'o cĕță în vālulū uitārei pe toți ceĭ ce 'și plătescu acestū tributū naturalū ? Căci de îndată ce se acopere cine-va cu pāmêntū, și memoria luĭ dispare din inimile ómeniloru ! remāindu despre elū numaĭ unū slabū suvenirū, care chiarū de la începutū este egalū cu cea maĭ profundă uitare ! Nu vĕ întristați, dice istoria, nu este așa, și pentru aceia a cărorū fapte suntū înregistrate de ea. Căci istoria, fraților, ca unū depositū sacrū păstrézā suvenirele tutuloru celoru ce s'au facutū demnĭ prin lucrările lorū a se înregistra în ea : fie prin sânțenia vieței lorū, acelorū a căror reliquie, ca unū thesaurū preciosū cu dorū se visitézā de toți ; orĭ prin cunoscințele și ope-

numaĭ pe D-ḑeŭ căutaţĭ, poruncile luĭ păḑiţĭ, şi voia luĭ cea sănĭtă împliniţĭ.

In fine adresându-se către Inaltŭ Prea Sănţitul Metropolitŭ şi Primatŭ, ḑice: Vino! Prea iubitulŭ meŭ Părinte, dă 'mĭ bine-cuvêntarea cea maĭ depre urmă! ca ajutatŭ de căldurósa Prea-Sănţieloră-Vóstre rugăciune, se potu străbate cu uşurinţă acéstă cale necunoscută mie pînă acuma!! Care rugare o facŭ şi către ceĭ-alţĭ Prea Sănţiţĭ Archiereĭ şi întregulŭ clerŭ. Apoĭ adresându-se către prea iubitulŭ seŭ nepotŭ de soră Mina Miclescul, şi lăsându-l bine-cuvêntarea sa ḑice: Virtutea şi justiţia sunt carĭ împodobescŭ pe toţĭ; de acea virtutea păzesce-o, şi justiţia nu o părăsi, căcĭ D-ḑeŭ, ca dreptŭ, va da cele bune numaĭ celor ce se silescu a face dreptate. Iar voĭ iubiţilorŭ meĭ şcolarĭ, vĕ lasŭ părintêsca mea bine-cuvêntare, precum şi la toţĭ ceĭ ce m-aţĭ iubitŭ.

In urmarea acestora! Toţĭ ceĭ presenţĭ! rude şi prietenĭ, cunoscuţĭ şi streinĭ! veniţĭ să dămŭ sărutarea cea maĭ de pe urmă în Domnulŭ reposatuluĭ Archimandritŭ Ieronym, lăsându lacrămile nóstre pe faţa luĭ. ca o probă învederată de devotamentulŭ nostru către elŭ; promiţêndu-l că numele sĕŭ va rĕmânea neştersŭ în inimile nóstre; şi astŭ-felŭ sĕ'l întonămŭ cu toţiĭ funebra căutare « *Vecînica luĭ pomenire* ».

Amin.

După terminarea oficiuluĭ, sicriulŭ cu corpulŭ rĕposatuluĭ fu pusŭ în carulŭ funebru şi dusŭ pe calea Mogoşoieĭ, însoţitŭ de P. P. S. S. Archiereĭ Calistŭ şi Theodoretŭ, de Pre Cucerniceĭ Protoiereĭ aĭ Capitaleĭ Bucurescĭ şi aĭ Districtuluĭ Ilfov şi de clerulŭ oficiant; de amiciĭ şi cunoscuţiĭ seĭ şi de o mulţime de spectatorĭ. Panglicele caruluĭ funebru fu ţinute de personalulŭ Mitropolitan. La capulŭ poduluĭ Mogoşoieĭ P. P. S. S. Archiereŭ şi Clerulŭ făcênd rugăciunea obicĭnuită, pe la ora treĭ sicriulŭ fu luatŭ din carul funebru, aşeḑatŭ într'o trăsură, şi îndreptatŭ spre Monastirea Cernica, unde rĕposatulŭ de maĭ nainte manifestară dorinţa a fi înmormântatŭ, pentru care regulase şi tóte cele necesare cu Pré-Cuviosulŭ Stareţŭ acesteĭ Monastirĭ, Joelu. In acéstă călătorie, rĕposatulŭ fu acompaniatŭ de d. Directorŭ aĭ Sf. Metropoliĭ G. Zotŭ, de nepotul seŭ Mina Miclescul, de Onor. Protoereŭ de Distr. Ilfov Tudorŭ, de doĭ elevĭ aĭ sĕĭ de scóla: Archidiaconulŭ Gerasim Thi-

condusŭ pe elevi pe calea virtuței și a progresului. Ca directorŭ alŭ Sf. Mitropoliĭ de Iași a condusŭ cu destulă demnitate nava interesŭlorŭ eclesiastice spre frumosulŭ și gloriosulŭ limanŭ alŭ autocephaliei, sub inspecțiunile înalt Prea Sfințitului Metropolitŭ și primatŭ alŭ României Calinicŭ Miclescu fiindu atuncea Metropolitŭ Moldovei, pe care rĕposatulŭ îlĭ asculta cu multŭ respectŭ, fiindŭ unulŭ din cei mai devotați fiĭ aĭ sĕĭ. In fine ca directorŭ (1877 Aprilie 7) și Vicarŭ (1877 Decembrie 1) alŭ sf. Metropoliĭ de Bucuresci a purtatu acestă funcțiune, nu cu mai putină demnitate în care administrație 'și-a datŭ sufletulŭ sĕŭ în mâna lui D-dĕŭ.

Dorința de a cunósce totulŭ, ca o albină care se sirguesce de a aduna deliciosulŭ fructŭ de pe mai multe florĭ, a făcutŭ pe intelegentulŭ profesorŭ a se silĭ ca să adune sciințele mai din tóte limbele cunoscute, atâtŭ vechi, cât și moderne — căci pe lângă cea maternă în care primise educația, poseda în acela-și grad cea Francesă și sororile Neo-Latine, apoĭ Germană și Englesă: limbile Clasice Latină și Grecă: precum și anticele Ebraica, Siriaca și Arabă. Din biblioteca sa se póte cunósce că eruditulŭ profesorŭ se ocupa cu Sanscrita, Eroglipha și Cuneiforma. Pe lîngă acéstă mai poseda și o profundă sciință Philosophică, Theologică și Exegetică.

Dreptatea îl caracterisa în tóte afacerile sĕle: prudența în tóte mișcrăile sĕle; și înțelepciunea în tóte cuvintele séle. Sciința sa cea positivă, experiența sa, și mai cu sĕmă prudența sa în administrație, l'a pusŭ pe linia bărbaților celor mai distinși din România, și cu atâtŭ mai multŭ a celorŭ eclesiasticĭ.

Tóte acestea dise, fraților, despre rĕposatulŭ, să nu credeți că ar fi numaĭ nisce laude vane, ci nisce adevĕruri exacte, despre care a 'și putea lua de marturĭ ochularĭ pe toți cei ce bine l'aŭ cunoscutŭ.

Dar vaĭ! iată lŭ astă-dĭ întinsŭ pe patulŭ sĕŭ mortalŭ, fără glasŭ și fără suflare! Insĕ de și este așa, totuși prin presența sa, ne adresézĕ la toți, ca și Martha lui Iisus Christos, aceste duióse cuvinte: « *Veniți și vedeți* » mormêntulŭ în care amŭ să mĕ pogorŭ, și vĕdêndu-lŭ examinați! ce este omulŭ, și ce rĕmâne dupe elŭ? Convingeți-vĕ! că numaĭ surenirulŭ binului ce-l lucrézĕ cineva nu piere: orĭ ce altŭ lucru pre pământŭ este vanitate. De acéla

numai pe D-ḑeu căutaţi, poruncile lui păḑiţi, şi voia lui cea sănătă împliniţi.

In fine adresându-se către Inaltu Prea Sânţitul Metropolitu şi Primatu, ḑice: Vino! Prea iubitulu meu Părinte, dă 'mi bine-cuvêntarea cea mai depre urmă! ca ajutatu de căldurósa Prea Sânţie-loru-Vóstre rugăciune, se potu străbate cu uşurinţă acésta cale necunoscută mie pînă acuma!! Care rugare o facu şi către cei-alţi Prea Sânţiţi Archierei şi întregulu clerū. Apoi adresându-se către prea iubitulu seu nepotu de soră Mina Miclescul, şi lăsându-i bine-cuvêntarea sa ḑice: Virtutea şi justiţia sunt cari împodobescu pe toţi; de acea virtutea păzesce-o, şi justiţia nu o părăsi, căci D-ḑeu, ca dreptu, va da cele bune numai celor ce se silescu a face dreptate. Iar voi iubiţiloru mei şcolari, vă lasu părintésca mea bine-cuvêntare, precum şi la toţi cei ce m-aţi iubitu.

In urmarea acestora! Toţi cei presenţi! rude şi prieteni, cunoscuţi şi streini! veniţi să dămu sărutarea cea mai de pe urmă în Domnulu reposatului Archimandritu Ieronym, lăsându lacrămile nóstre pe faţa lui. ca o probă invederată de devotamentulu nostru către elu; promiţêndu-i că numele seu va rêmânea neştersu in inimile nóstre; şi astu-felu se'i întonămu cu toţii funebra cântare « *Vecinica lui pomenire* ».

Amin.

Dupe terminarea oficiului, sicriulu cu corpulu răposatului fu pusu în carulu funebru şi dusu pe calea Mogoşoiei, însoţitu de P. P. S. S. Archierei Calistu şi Theodoretu, de Pre Cucernicei Protoierei ai Capitalei Bucuresci şi ai Districtului Ilfov şi de clerulu oficiant; de amicii şi cunoscuţii sei şi de o mulţime de spectatori. Panglicele carului funebru fu ţinute de personalulu Mitropolitan. La capulu podului Mogoşoiei P. P. S. S. Archiereu şi Clerulu făcênd rugăciunea obicinuită, pe la ora trei sicriulu fu luatu din carul funebru, aşeḑatu într'o trăsură, şi îndreptatu spre Monastirea Cernica, unde răposatulu de mai nainte manifestară dorinţa a fi înmormântatu, pentru care regulase şi tóte cele necesare cu Pró-Cuviosulu Stareţu acestei Monastiri, Joelu. In acésta călătorie, răposatulu fu acompaniatu de d. Directoru al Sf. Metropolii G. Zotu, de nepotul seu Mina Miclescul, de Onor. Protoereu de Distr. Ilfov Tudoru, de doi elevi ai sei de scólă: Archidiaconulu Gerasim Thi-

condusŭ pe elevi pe calea virtuței și a progresului. Ca directorŭ alŭ Sf. Mitropoliĭ de Iași a condusŭ cu destulă demnitate nava interesĕlorŭ eclesiastice spre frumosulŭ și gloriosulŭ limanŭ alŭ autocephalieĭ, sub inspecțiunile Inalt Prea Sfințitulŭi Metropolitŭ și primatŭ alŭ României Calinicŭ Miclescu fiindu atunci Metropolitŭ Moldovei, pe care rĕposatulŭ îlŭ asculta cu multŭ respectŭ, fiindŭ unulŭ din cei mai devotați fiĭ ai sĕi. In fine ca directorŭ (1877 Aprilie 7) și Vicarŭ (1877 Decembrie 1) alŭ sf. Metropoliĭ de Bucuresci a purtatŭ acĕstă funcțiune, nu cu mai puțină demnitate în care administrație 'și-a datŭ sufletulŭ sĕŭ în mâna lui D-dĕŭ.

Dorința de a cunósce totulŭ, ca o albină care se sîrguesce de a aduna deliciosulŭ fructŭ de pe mai multe florĭ, a făcutŭ pe intelegentulŭ profesorŭ a se sili ca să adune sciințele mai din tóte limbele cunoscute, atâtŭ vechĭ, cât și moderne — căcĭ pe lângă cea maternă în care primise educația, poseda în acela-și grad cea Francesă și sororile Neo-Latine, apoĭ Germană și Englesă; limbile Clasice Latină și Grecă; precum și anticele Ebraica, Siriaca și Arabă. Din biblioteca sa se póte cunósce că eruditulŭ profesorŭ se ocupa cu Sanscrita, Eroglipha și Cuneiforma. Pe lîngă acĕstă mai poseda și o profundă sciință Philosophică. Theologică și Exegetică.

Dreptatea îl caracterisa în tóte afacerile sale: prudența în tóte mișcrăile sale; și înțelepciunea în tóte cuvintele séle. Sciința sa cea positivă. experiența sa, și mai cu sĕmă prudența sa în administrație. l'a pusŭ pe linia bărbaților celor mai distinși din România, și cu atâtŭ mai multŭ a celorŭ eclesiastici.

Tóte acestea dise, fraților, despre rĕposatulŭ, să nu credeți că ar fi numaĭ nisce laude vane, ci nisce adevĕrurĭ exacte, despre care a 'și putea lua de marturĭ ochularĭ pe toți cei ce bine l'aŭ cunoscutŭ.

Dar vaĭ! iată îlŭ astă-dĭ întinsŭ pe patulŭ sĕŭ mortalŭ, fără glasŭ și fără suflare! Insĕ de și este așa, totuși prin presența sa, ne adresĕză la toți, ca și Martha lui Iisus Christos, aceste duióse cuvinte: « *Veniți și vedeți* » mormêntulŭi în care amŭ să mĕ pogorŭ, și vĕdêndu-lŭ examinați! ce este omulŭ, și ce rĕmâne după elŭ? Convingeți-vĕ! că numaĭ suvenirulŭ binelui ce-l lucrĕză cine-va nu piere: orĭ ce altŭ lucru pre pământŭ este vanitate. De acĕlă

NAPOLEON I

REFLESIUNI DESPRE DIVINITATEA CRESTINISMULUI SI DESPRE MANTUITORIULU LUMEI

(Urmare)

Mahometu, fără îndoélă, proclamă unitatea lui Dumnedeŭ : acésta veritate este esenţa religiunei sêle, este dogma principală a Mahometismului, nu potŭ contesta nici eŭ; dérŏ tŏtă lumea scie, că Mahometismulŭ fiindŭ unŭ amesticŭ de prescripţiuni imprumutate din legea lui Moise şi din alte religiuni, afirmaţiunea despre esistenţa lui Dumnedeu nu o face de cătŭ tŏtŭ dupre Moise şi tradiţiunea judaică.

Materiea séŭ fondulŭ celorŭ alte dogme ale Alcoranului este productŭ alŭ spiritului, seŭ alŭ imaginaţiunei lui Mahometŭ; Alcoranulŭ este uă carte plină de confusione şi de obscuritate, este uă carte a unui inovatorŭ pasionatŭ, care se tormentă pentru a resolva în modŭ ingeniosŭ cestiuni, cari sunt mai înalte de cătŭ geniulŭ, şi nu ajunge de cătŭ la turpitudini (lucruri de ruşine)!

Deci Mahometismulŭ nu este adevŏratŭ de cătŭ numai întru cătŭ se raḍimă pe Biblie şi pe sentimentele înăscute despre credinţa în Dumneḍeŭ. Tŏtă cea-altă parte a *Alcoranului* nu este într'adevŏrŭ, de cătŭ o sistemă îndrăsnéţă de dominaţiune şi de invasione politică.

In Mahometismŭ pretutindeni nu se vede de cătŭ omulŭ ambiţiosŭ. Nu se vede de cătŭ adulatorulŭ vilŭ (omŭ de nimicŭ) alŭ tuturorŭ pasiuniloru celorŭ mai plăcute inimei omului! adică alŭ plă-

musiu și Archim. G. Răşcanu, și de alți cunoscuți ai sĕi doi Archimandriți și doi protosyncelli.

Dupĕ sosirea la Monastire, Archimandritulŭ Joelŭ din preună cu clerulŭ Soborului seŭ, a celebratŭ oficiulŭ funebru cu tótă ceremonia cuvinită în Biserica Sf. Nicolae, iar Archim. Gavriel Răşcanŭ a ţinutŭ unŭ micŭ discursŭ, care coprindea numaĭ detailiurile cele maĭ însemnate ale rĕposatuluĭ, spre ale cunósce și respectabilii Părinți acelia Monastirĭ. In mormêntarea a avut loc pe la orele $6^1/_2$ séra, în drépta Paraclesului cum intră cine-va în cimiticŭ, spre rĕsăritŭ de mormêntulŭ Pré-Sfinţituluĭ Genadie fostul Vicarŭ și predecesorŭ al distinctului Archimandritu de scaun și Vicarŭ Ieronym, între mormêntulŭ Pré-Sântuluĭ Auxentie și al Pré-Sânţituluĭ Ieronym Sevastias idem fostŭ Vicariŭ al Mitropoliĭ de Bucurescĭ, rĕposatŭ în anul 1875 Martie în 5.

Arch. Gabr. Raşcan

mulŭ care cutézá sĕ ataco în publicŭ interpretaţiunea greşite a sântei scripturi.

Elŭ îşi propune a demonstra, că aceste victorii şi aceste cuceriri ale lui Mesia suntŭ victorii spirituale, adicŭ Elŭ esplică cum că în sânta scriptură este vorba despre combaterea şi reprimarea viţielorŭ, despre subjugarea pasiunilorŭ şi despre invasiunea pacinică a sufletelor; şi că decă sânta scriptură anunţă sgomotósa subjugare, supunere a universului, acésta se referesce la a doua venire, care va fi la finitulŭ lumei. Iisusŭ are uă deosebită grijă de a inspira acéstă esplicaţiune spirituală discipulilorŭ sĕi. Adesea Iudeii stăruescŭ de Dênsulŭ (Iisus) de a priimi să se faca rege; Elŭ depărtézá de la fruntea Sa coróna, nu o voesce; Elŭ voesce uă altă coróna, pe care sânta Fecióră, mama sa i-a preparat'o, adicŭ că Elŭ va pune pe fruntea sa coróna de rege prin marele seŭ sacrificiŭ.

Iisusŭ Christosŭ nu pactisă cu cele-alte slăbiciuni omenesci. Sensurile, aceşti tirani ai omului, sunt tractate de către Iisusŭ ca nisce sclavi, cari trebue numai să asculte şi să nu comande nici uă dată. Vitiele sunt pentru Elŭ obiectulŭ urei celei mai ne împăcate. Elŭ mortifică pasiunile, cari sunt elementulŭ naturalŭ alŭ marilorŭ succese. Elŭ ca stăpinŭ vorbesce naturei umane celei degradate, vorbesce ca unŭ stăpinŭ mâniatŭ, care cere uă espiaţiune. Cuvêntulŭ sĕŭ, de şi cu totulŭ austerŭ, cu tóte acestea, se insinue în sufletŭ ca unŭ aerŭ subţire şi curatŭ; consciinţa prin acestŭ cuvêntŭ este pĕtrunsă, în tăcere este induplicată şi convinsă.

Iisusŭ lasă la uă parte politica, care este de prisosŭ pentru adevěraţii creştini, cari adóră dogma fraternităţei.

Écĕ déră unŭ omŭ deosebitŭ, écĕ unŭ pontifice şi uă religiune, care este într'adevěrŭ separată de tóte cele alte religiuni.

Este adevěratŭ, că Iisusŭ Christosŭ propune credinţei nóstre unŭ numĕrŭ (uă serie) de mistere şi ordonă de a le crede pentru cuvêntulŭ, că Elŭ, care le propune, este Dumnedeŭ:

Eŭ suntŭ Dumnedeŭ.

Elŭ declară că este Dumnedeŭ! ce abisu profundŭ între Elŭ şi ceilalţi făcători de religiuni! Ce cutezanţă, ce sacrilegiŭ, ce blasfemŭ, décă acésta n'ar fi fostŭ unŭ adevěrŭ!! Eŭ dicŭ mai multŭ, triumfulŭ universalŭ alŭ uneĭ afirmaţiuni de acestŭ felŭ, décă a-

cerilorŭ, cari atingŭ şi ademenescu sensibilitatea cărnei (Σαρξ), consacrându-se sensualităţei. Ei bine, către veritatea lui Dumnedeŭ tîrĕsce pe ómenĭ Arabulŭ (Mahometŭ), seŭ către seducţiunea (amăgirea) tutorŭ veselilorŭ permise în acésta viéţă şi promise ca speranţă şi recompensă în cea-altă?

Mahometŭ trebuia să răpéscă, să atragă unŭ poporŭ; pentru acésta îl fu necesarŭ a face apelŭ la pasiuni, la fericire! elŭ a reuşitŭ, dérŏ causa triumfuluĭ va fi causa căderei séle. Mai curêndŭ, seŭ mai târdiŭ cruciatorulŭ va dispare de pe scena lumeĭ şi crucea va rĕmânĕ în lume. Sensualismulŭ ucide cu totulŭ naţiunile ca şi pe indivizĭi, cari aŭ neînţelepciunea de a face dintr'ênsulŭ basa esistenţeĭ lorŭ!

Ce este şi mai multŭ, acestŭ profetŭ falsŭ se adreséză la uă singură naţiune, şi a socotitŭ ca necesarŭ de a lua asupră-şĭ două rolurĭ: rolulŭ de omŭ politicŭ, şi rolulŭ de omŭ religiosŭ. Intr'adevĕrŭ elŭ a cuceritŭ şi posedatŭ tótă puterea de omŭ politicŭ; nicĭ prestigiulu de omŭ religiosŭ nu-i-a lipsitŭ, dérŏ nu s'a pututŭ bucura de realitate. Nicĭ uă dată elŭ nu a datŭ probe despre divinitatea misiuneĭ séle. Uă dată, seŭ de două orĭ a voitŭ a se rădima pe miracole, şi spre ruşinea sa, nu isbutesce.

Nimenĭ nu crede în miracolele séle, pentru că nicĭ elŭ însuşĭ nu credea într'ênsele; cea ce probéză că elŭ nu este atâtŭ de fericitŭ, câtu'şĭ imagină cine-va, de a impune miracolele séle.

Décă titlulŭ de impostorŭ (înşelătorŭ) convine numeluĭ lui Mahometŭ, apoĭ acestŭ titlu repugnă totalmente cu numele lui Iisusŭ Christosŭ, pe care, credŭ că nicĭ unŭ inimicŭ alŭ creştinismuluĭ nu a cutezatŭ a-lŭ defăima. Intermediŭ nu esistă: Iisusŭ Christosŭ seŭ este impostorŭ, séŭ este Dumnedeŭ.

Iisusŭ Christosŭ n'are ambiţiune terestră, Elŭ este consacratŭ esclusivŭ numaĭ misiuneĭ séle ceresc. Luĭ îĭ era uşorŭ de a esercita uă mare seducţiune şi de a avé putere, sŏ devină unŭ omŭ politicŭ. Tóte arŭ fi concuratŭ la acésta şi tóte arŭ fi mersŭ înaintea Luĭ asigurându-i succesulŭ, déca Elŭ ar fi voitŭ acésta.

Judeiĭ asceptau unŭ Mesie temporalŭ, care trebuia să subjuge pe inimiciĭ lorŭ, unŭ rege, alŭ căruĭ sceptru să reducă tótă lumea subtŭ dominaţiunea lorŭ. Intr'adevĕrŭ, aci era uă cercare grea de învinsŭ şi unŭ elementŭ natural de usurpaţiune. Iisusŭ este pri-

cea creştinismului fu auditā ca unū strigātū puternicū alū sciinţei, care venia să descepte consciinţa. Iudată Idololatriea se simţi lovită în temeliea sa, şi, ne avêndū nimicū a opune ataculuī acestuī strigātū generosū, idololatriea, amenințată în esistenţa sa, respunse printr'unū strigātū de turbare. Acéstă turbare nu era din convicţiune, ci era desperarea acelora, cari erauū să înceteze de a trāi, pentru că vîéţa lorū era legată cu a idoluluī lorū. Astū-felū este debilitatea minciuneī, care de la sine n'are nimicū fixū. Şi cum s'ar puté ca împrejurulū firuluī erorei să crească uă credinţă, uă convicţiune? Nu, păgāniī nu credeauū în păgānismū, şi, în timpulu nostru, unū ereticū n'are şi nu póte avé de cātū uă falsă încredere în erorile, cari ilū separă de credinţa universală; dérū elū crede cu tótă siguranţa articolele comune celorū doué confesiuni, şi nu este de cātū credinţa comună prin care se póte esplica durata oresiilorū. Nu se póte esplica succesele luī Luterū şi Calvinū de cātū prin pasiunile ómenilorū şi prin ajutórele ce priimiră de la politica principilorū şi a celorū marī, cari se servirā de eresie ca de uă armă.

Care este religiunea absolută, ce luminéză, dirige şi liniştesce consciinţa, ca credinţa creştină? Cele-alte religiuni false lasă spiritulū ca pe uă navă fără conductorū, să rătăcéscă în voia întêmplăreī.

Tóte religiunile, afară de religiunea creştină, aruncă sufletulū numaī în afacerile vieţeī comune. Confuciū propune Chinesilorū agricultura, Licurgū şi Numa credură a ţiné pe concetăţeniī lorū prin ecilibrulū legilorū şi prin armoniea uneī societăţī bine regulate, Mahometū împinse pe discipuliī seī la cucerirea lumeī prin sabie. Toţī însă limitară pe omū numaī în lucrurī esterióre. Bine! Dérū ce reportū esistă între aceste ocupaţiuni şi între sentimentulū religiosū. La toţī aceştia vêdū cetăţeniī, uă naţiune, unū legislatorū, unū cuceritorū, dérū nicăirī unū pontifice. Şi cine altulū putea, de cātū numaī Dumneḑeū, să afirme cu acéstă certitudine absolută, capabilă de a liniști consciinţa, să afirme, ḑicū, veritāţi, precum este esistenţa luī Dumneḑeū, nemurirea sufletului, credinţa despre iadū, despre paradisū, cari sunt basa tuturorū religiunilorū? Cāndū Iisusū Christosū enuncie aceste veritāţi ca esenţă a doctrineī sale, acésta o face cu tótă imposanta şi cu totū ce este absolutū şi maiestosū în caracterulū seū de *Fiū alū luī Dumneḑeū*.

cest triumfu, nu era intr'adevĕru alu lui Dumneḑeu, ar fi fostu uă probă de ateismu.

De altă parte, Iisusu Christosu propunêndu misterele este consecinte cu natura lucrurilorŭ, care este fórte misteriósă. De unde viu eu? Unde mĕ ducu? Ce sunt? Viéţa umană este unu misteru in origina sa, in organisaţiunea sa şi in scopulu seu finalu. In omu şi afară din omu, in natură totu este misteru şi ar pofti cine-va ca religiunea să nu fie misteriósă! Creaţiunea şi destinaţiunea lumei sunt unu abisunepătrunsu de mintea omului, ca şi creaţiunea şi destinaţiunea unei singure fiinţe.

Creştinismulu, celu puçinu, nu ocolesce aceste mari cestiuni dĕră pentru noi, cari credemu, dogmele nóstre sunt tocmai soluţiunea cestiuniloru. Păgânii recunosceau că natura lucrurilorŭ este misteriósă; la ei erau mistere pretutindini, şi aveau mistere de totu felulu; misterele Isidei, misterele bacanalelorŭ, misterele înţelepciunei şi ale infamiei. Aci cu dreptu cuventu spiritulu se póte revolta contra nopţei impure şi profunde, care acopere sanctuarulu.

Ce amesticu de principie mai eterogene şi contradictorie de câtu teogoniea Chaldeilorŭ, a Grecilorŭ şi a egiptenilorŭ! Ce oceanu de idei unite fĕră vre'uă legătură, fĕră vre'uă logică! Ce amesticu de sublimu şi de absurdu, de sacru şi de profanu! Cea ce este mai puçinu obscuru se referesce ne apăratu la originea societăţiloru, la istoriea lorŭ şi mai alesu la istoriea primilorŭ principi, in timpu ce dogma se referesce la aceleaşi credinţe, séu mai bine la aceleaşi erori ale unei tradiţiuni perdute! Şi sanctuarulu păgânu este intr'adevĕru receptorulu intunecosu alu părerilorŭ false ale sensuriloru, este loculu de intilnire a mii de lucruri estravagante ale imaginaţiunei, este asilulu consacratu alu tutoru nebuniiloru inimei şi alu tutoru aberatiunilor secoliloru.

Astu-feliu de temple, astu-felu de preoţi potu fi temple şi preoţi ai veritaţei?

Cine va puté să susţină acésta?

Nu, nici înşişi păgânii n'au credutu seriosu.

Creştinismulu singuru de la nascerea sa a publicatu acésta pretenţiune şi singuru elu are dreptulu, pentru că dogma sa este consecinte şi este de acordu cu acésta pretenţiune. Politeismulu, când atacă creştinismulu cu atâta furóre, avu acestu presimţimêntu. Vo-

Nu numaĭ este preocupatŭ spiritulŭ nostru, dérŏ este dominatŭ prin acésta lectură a evangelieĭ. Evangeliea, ŭă dată devenită magistrulŭ spiritului nostru, ne inbesce. Dumneḑeŭ acum este şi amiculŭ şi adevĕratulŭ nostru părinte. Sufletulŭ atrasŭ de frumuseţea Evangelieĭ, nu maĭ este alu sĕŭ, ci Dumneḑeŭ se face stăpînŭ peste elŭ îndată, şi-ĭ dirige atâtŭ cugetările, câtŭ şi facultăţile; cu alte cuvinte, sufletulŭ acum este alŭ luĭ Dumneḑeŭ.

Ce probă maĭ mare despre divinitatea luĭ Iisusŭ Christosŭ, care are un imperiŭ atâtŭ de absolutŭ şi nu altŭ scopŭ de câtŭ ameliorarea spirituală a indivíḑilorŭ, puritatea consciinţeĭ, unirea cu totŭ ce este adevĕratŭ, adică sănţeniea sufletului?

Ĕcĕ ŭă adevĕrată religiune şi unŭ adevĕratŭ pontifice.

Şi cea ce ne convinge nu sunt de câtŭ beneficiele şi fericirea, ce resultă dintr'ŭă atare credinţă! Omulŭ care crede este fericitŭ! Ah! voĭ nu sciţĭ ce este a crede; a crede este a vedĕ pe Dumneḑeŭ; pentru că celŭ ce crede, are ochiĭ ficşĭ la Dumneḑeu. Fericitŭ este celŭ ce crede! Numaĭ cine nu vrea, acela nu crede. Astŭ-felŭ este creştinismulŭ, care satisface lutr'unŭ modŭ de ajunsŭ şi completŭ raţiunea acelora, cari aŭ admisŭ ŭă dată principiulŭ, ce se esplică singurŭ prinŭ revelaţiunea de susŭ şi în urmă esplică miĭ de difficultaţĭ, cari nu se potŭ esplica de câtŭ prin credinţă.

In fine, ultimulŭ meŭ argumentŭ este că nu esistă Dumneḑeŭ (în cerŭ), décă unŭ omŭ a pututŭ concipe şi esecuta cu deplinŭ succesŭ planulŭ giganticŭ de a smulge pentru sine cultulŭ supremŭ, usurpândŭ numele luĭ Dumneḑeŭ. Iisusŭ este singurulŭ, care a cutezatŭ a face acésta, Elŭ este singurulŭ, care a disŭ şi a afirmatŭ Insuşĭ despre Sine, fără sfiélă: *Eŭ suntŭ Dumneḑeŭ*, cea ce este forte diferitŭ de afirmaţiunea: Eŭ suntu unŭ Dumneḑeŭ, seŭ: *sunt Dumneḑei*, Istorie nu menţionézŭ că ar fi fostŭ vre unŭ omŭ, care să se califice pe sine în modŭ absolutŭ cu acestŭ titlu. Mitologiea nu ne spune nicăirĭ că Jupiterŭ şi ceĭ alţĭ Ḑeĭ s'aŭ divinisatŭ eĭ înşişĭ. Décă arŭ fi făcutŭ ceva în acestă privinţă, ar fi fostŭ din partea lorŭ ŭă monstruositate şi culmea orgoliuluĭ, ar fi fostŭ ŭă estravaganţă destulŭ de absurdă. Acésta a făcut'o posteritatea, ereḑiĭ primiloru despoţĭ; aceştia i-aŭ divinisatŭ. Toţĭ ómenii fiindŭ de aceeaşĭ rasă, Alexandru a pututŭ a se numi fiulŭ luĭ Jupiterŭ. Dérŏ tótă Grecia a surisŭ (risŭ) de acéstă iubire de sine poste mĕsură; totŭ asemenea apote-

Fără îndoiélă, trebue credință pentru divinitatea lui Iisusŭ; dérŏ nă dată admisă acéstă credință, doctrina creștină se presintă cu precisiunea și claritatea Algebrei : în doctrina creștină, nu putemŭ a nu admira țulănțuirea și unitatea uneĭ sciințe.

Intemeiată pe Biblie, acestă doctrină esplică fórte bine tradițiunile lumeĭ; ea rĕspândesce lumină asupra acestorŭ tradițiunĭ și celelalte dogme se referescŭ la dênsa ca părțile uneĭ catene (lanțŭ).

Creștinismulŭ este superiorŭ nu numaĭ tutorŭ filosofilorŭ, ci și tutorŭ religiunilorŭ; chreștiniĭ nu-șĭ făcŭ ilusiune despre natura lucrurilorŭ. Nu se póte imputa creștinilorŭ nicĭ subtilitatea, nicĭ șarlataniea ideologilorŭ, cari aŭ creḑutŭ că resolvă cestiunile cele marĭ teologice cu disertațiunĭ vane despre lucrurĭ și cestiunĭ marĭ. Chreștiniĭ nu se potŭ asemena cu aceĭ ne înțelepțĭ, a cărorŭ nebunie este cam identică cu a unuĭ copilŭ, care voesce să atingă cerulŭ cu mâna, care cere luna spre a se juca cu ea! Chreștinismulŭ dice cu simplicitate «Nicĭ unŭ omŭ n'a vĕḑutŭ pe Dumneḑeŭ. Dumneḑeŭ a revelatŭ cea ce este Elŭ. Revelațiunea sa este unŭ misterŭ, pe care rațiunea nu-lŭ póte concipe; dérŏ fiindŭ-că Dumneḑeŭ a vorbitŭ, trebue să credemŭ.

Evangeliea posede uă virtute séŭ putere secretă și eficace, uă căldură care lucréză asupra inteligințeĭ și care încântă inima. A medita asupra Evangelieĭ este a contempla Cerulŭ. Evangeliea nu este uă carte, ci este uă ființă vie cu uă acțiune și putere, care invade peste totŭ ce se opune estensiuneĭ séle. Ecĕ pe masă acéstă Carte escelinte (aci Napoleonŭ pune mâna pe Evangelie cu mare respectŭ), pe care nu obosescŭ de a o citi în tóte ḑilele cu aceeașĭ plăcere. Iisusu Christosŭ nu variézā și nu se sfiesce în învĕțătura sa. Cea maĭ mică afirmațiune din partea Sa pe câtŭ este de simplă, pe atâtŭ este de profundă, în câtŭ captivă nu numaĭ pe ignorantŭ, ci chiar și pe celŭ maĭ eruditŭ, numaĭ să fie cu atențiune.

Nicăĭrĭ nu se póte găsi acéstă serie de idei și de maxime morale pline de frumusețe, cari defilezā întocmaĭ ca batalionele miliției ceresci, și carĭ producŭ în sufletulŭ nostru acelașĭ sentimentŭ, ca și când contemplămŭ întinderea infinită a cerului strălucitorŭ, într'uă frumósă nópte de véră, când astriĭ rĕspândescŭ din tóte părțile lumină.

Copiii Domnului tău te iubescu, Bertrand? Tu îi iubescĭ şi nu escĭ securu, că veĭ avé fericirea de a-ţĭ plati copiii prin iubire. Nicĭ binefacerile tale, nicĭ natura nu voru reuşi vre-uă-dată de a inspira uă iubire ca acea a creştinilorŭ pentru Dumneḑeŭ! Décă tu muriaĭ, fiiĭ tĕĭ 'şi arŭ fi adusŭ aminte de tine cheltuindŭ starea ta, fŏră îndoiélă; iéră copiiĭ tĕĭ coĭ micĭ abia arŭ fi sciutŭ că aĭ esistatŭ. . . cu tóte că escĭ generarulŭ Bertrand! Şi noĭ suntemŭ într'uă insulă, unde nu aveţi de câtŭ distracţiunea şi vederea familiei vóstre.

Iisusŭ Christosŭ vorbesce, şi de aci inainte popórele ne contenitŭ sunt legate de Dènsulŭ prin legături mai strînse, mai intime de câtŭ legăturile de sânge, prin uă unire mai sacră, mai imperiósă de câtŭ ver-ce legătură. Elŭ aprinde şi nutresce flacăra unei iubirĭ, care prevaléză peste ver-ce altă iubire. Acésta minune a voinţeĭ lui Iisusŭ s'ar puté să nu ne facă a recunósce în *Cuvêntulă* întrupatŭ pe Creatorulŭ lumeĭ? Fondatoriĭ religiuniloru n'aŭ avutŭ nicĭ chiar idee despre acésta misterióşă amóre, care este esenţa Chrŏştinismului subtŭ frumosulŭ nume de **Caritate**. Fondatoriĭ religiuniloru n'aŭ avutŭ acésta idee, pentru că nu s'aŭ păzitŭ de a se arunca contra unei stînceĭ, în fine pentru că într'uă asemenea operaţiune *de a se face iubiţĭ*, omulŭ pórtă în sine sentimentulŭ profundŭ despre neputinţa sa.

Totŭ asemenea, cea mai mare minune a lui Iisusŭ Christosŭ este imperiulŭ Carităţeĭ. Elŭ singurŭ a înălţatŭ inima ómeniloru pênă la invisibilŭ, pênă la sacrificiulŭ timpului; Elŭ singurŭ creâudŭ uă imolaţiune (sacrificiŭ), a creatŭ uă legătură între cerŭ şi pământŭ.

Toţi aceia, cari credŭ sincerŭ într'ènsulŭ simtŭ acésta amóre admirabilă, supranaturală, superioră, acestŭ fenomenŭ neesplicabilŭ şi imposibilŭ pentru raţiunea şi forţele omului; acestŭ focŭ sacru adusŭ pe pământŭ de către acestŭ nou Prometeŭ, a cărui putere şi durată nicĭ timpulŭ, acestŭ mare destructorŭ, nu póte nicĭ a le slăbi, nicĭ a le limita. Eŭ, Napoleonŭ, admirŭ şi mai multŭ, pentru că adesea m'am gânditŭ la acésta, şi tocmai acésta, îmĭ probézĭ divinitatea lui Iisusŭ Christosŭ!! Eŭ am facutŭ atâtŭ de multŭ, în câtŭ mulţimile muriaŭ pentru mine. Lui Dumneḑeŭ îĭ displace de a face eŭ vre'uă comparaţiune între entusiasmulŭ soldaţiloru şi caritatea creştină, cari sunt diferite ca şi causele loru.

osa imperatorilorŭ romanĭ nicĭ uă dată n'a fostŭ considerată de romanĭ ca unŭ lucru seriosŭ. Mahometŭ şi Confuciŭ aŭ voitŭ a trece în ochiĭ poporuluĭ purŭ şi simplu numaĭ ca agenţi aĭ Divinităţeĭ. Deea Egeriea a luĭ Numa nu a fostŭ de cătŭ personificaţiunea unuĭ inspiraţiunĭ scósă în solitudinea pădurilorŭ. Deiĭ Brama aĭ Indiei sunt uă invenţiune psihologică.

Cum dérŏ unŭ Judeŭ, a cărŭĭ esistenţă istorică este maĭ adevĕrată, maĭ reală de cătŭ tóte cele-alte ale timpuluĭ, în care Elŭ a trăitŭ, cum Elŭ singurŭ, fiiulŭ unuĭ Teslarŭ, se dă pe sine de la începutŭ căĭ este chiar Dumneđeŭ, că este fiinţă prin escelinţă, şi creatorulŭ tutorŭ fiinţelorŭ? Elŭ îşĭ arógă tóte felurile de adoraţiunĭ. Elŭ zidesce cultulŭ sĕŭ cu mâna sa, nu cu petre, ci cu ómeni. Noĭ ne mirăm, ba chiar rĕmânemŭ estasiaţi, când ne gândimŭ la cuceririle luĭ Alexandru. Eĭ bine! ecĕ unŭ cuceritorŭ, care confiscă în profitulŭ seŭ, unesce, incorporézĕ, cu Sine Insuşĭ, nu uă naţiune, ci neamulŭ omenescŭ.

Ce minune! sufletulŭ umanŭ cu tóte facultăţile sĕle se anexézĕ la esistenţa luĭ Iisusŭ Christosu.! Şi cum acésta? Printr'uă minune, care între ver-ce minune. Iisusŭ voesce amórea ómenilorŭ, adică voesce tocmaĭ acea ce este fórte greŭ de dobînditŭ în lume, cere ceea ce unŭ înţeleptŭ în vanŭ cere de la óre-cari amiciĭ, unŭ părinte de la fiiĭ sĕĭ, unŭ soţŭ de la soţiea sa, unŭ frate de la fratele sĕŭ; cu unŭ cuvêntŭ, cere inima în modŭ absolutŭ; acésta voesce şi îndată respesce: Din acésta m'am convinsŭ şi amŭ conchisŭ despre divinitatea sa. Alexandru, Cesarŭ, Anibalŭ, Ludovicŭ XIV cu totŭ geniulŭ lorŭ în acéstă întreprindere n'aŭ reuşitŭ. Eĭ aŭ cuceritŭ lumea, dérŏ n'aŭ pututŭ avé fericirea de a avé unŭ amicŭ. Fŭ suntŭ, póte, singurulŭ din timpulŭ nostru care iubescŭ pe Anibalŭ, pe Cesarŭ, pe Alexandru. . . pe Marele Ludovicŭ XIV, care a aruncat atâta strălucire asupra Franciei şi chiar în lume; şi cu tóte acest nu avea celŭ puţinŭ unŭ amicŭ în regatulŭ sĕŭ, ba nicĭ chiar în miliea sa. Este adevĕratŭ, că noĭ iubimŭ pe copiiĭ noştri. Dérŏ pentru ce? Noĭ ascultămŭ şi ne supunemŭ unuĭ instinctŭ naturaĭ, unei voci a luĭ Dumneđeŭ, unei necesităţi pe care chiar bestiile recunoscŭ şi o împlinescŭ. Dérŏ câţĭ copiĭ remânŭ ne simţitori mângâĭările nóstre! Câţĭ copiĭ nu rĕmânŭ ingraţĭ şi ne simţit atâtea îngrijirĭ ce revĕrsămŭ asupra-le cu prodigalitate.

abisŭ intre miseriea mea profundă şi impĕrăţiea eternă a lui Iisusŭ Christos, predicatŭ, iubitŭ, adoratŭ şi trăindŭ in totŭ universulŭ!... Şi óre acésta este mórte a lui Iisusŭ Christosŭ! Nu este óre viéţă acésta? Ecĕ dĕrŏ mórtea lui Iisusŭ Christosŭ, a lui Dumneḑeŭ.

Dupŏ acósta imperatorulŭ tăcu, şi fiindŭ că generalulŭ Bertrand totŭ asemenea tăcea, Napoleonŭ ḑise: Dĕcă tu nu inţelegi că Iisusu Christosŭ este Dumneḑeŭ, eĭ bine! atunci este o greşală, că te am făcutŭ generalŭ.

Diac. St. Călinescu

MAXIME MORALE ESTRASE

DIN

SANTA SCRIPTURA (1)

Iubiţi dreptatea cei ce judecaţi pămêntulŭ. cunósceţi pe Domnulŭ intru bunătate şi intru Smereniea inimeĭ căutaţi-lŭ pre elŭ (Inţelepc. lui Solom. I, 1) (2).

Păziţi-vĕ dar de răpstire, care nimicu nu folosesce, şi de clevetiri vĕ opriţi limba, că cuvêntulu celŭ intru ascunsŭ nu va trece şi gura cea mincinósă omóră sufletulŭ (Ibid. 11).

Nu poftiţi mórtea intru necazurile vóstre, nici vĕ trageţi vouĕ perire cu lucrulŭ mâniloru vóstre; că Dumneḑeŭ mórte n'a făcutŭ, nici se bucură de perirea celoru vii. (Ibid. 12—13).

Rădĕcina inţelepciuneĭ este a se teme de Dumneḑeŭ, şi ramurile eĭ lungime de ḑile. (Sirachŭ 1, 19).

Cununa inţelepciuneĭ este frica Domnuluĭ care isvorĕsce pacea şi vindecare ..... (Sirachŭ I, 17).

---

(1) Aceste sentinţe séŭ Maxime morale sunt estrase din ediţiunea sântelŭ scripturĭ, facută la Buzĕŭ; observându dună óre-cari diferinţe intre textulŭ originalŭ alŭ septuaginteĭ şi intre textulŭ ediţiuneĭ de Buzĕŭ le am notatu in josulŭ pagineĭ in notele ce punemŭ aci, cum se află in Septuaginta.

(2) Iubiţi dreptatea ceĭ ce judecaţi pămêntulŭ, cugetaţi despre Domnulŭ intru bunĕtate (φρονήσατε περὶ τοῦ Κυρίου ἐν ἀγαθότητι) şi in simplitatea inimeĭ (ἐν ἁπλότητι τῆς καρδίας) căutaţi-lŭ pre elŭ.

Dérŏ în fine, presența mea era necesară, trebuia electricitatea privirei mele, accentului meŭ, trebuia unŭ cuvêntŭ din partea mea, și numaĭ atunci aprindeam focului sacru în inimĭ. De securŭ, eŭ posedŭ secretulŭ acesteĭ puterĭ magice, care înalță spiritulŭ, dérŏ n'așĭ putè a-lŭ comunica nimenuĭ ; nicĭ unuĭ dintre generaliĭ meĭ nu l'a priimitŭ de la mine, nicĭ l'a ghicitŭ ; êns'eŭ nu maĭ am și secretulŭ de a eternisa numele meŭ și amórea către mine, nicĭ de a face minunĭ fără ajutorulŭ materieĭ.

Acum, când sunt la Sânta Elena, ... acum când sunt pironitŭ pe acéstă stâncă, cine se luptă și cuceresce imperie pentru mine ? Unde suntŭ curtisaniĭ nenorocireĭ mele ? Se gândescŭ eĭ la mine ? Cine se mișcă în loculuĭ meŭ în Europa ? Cine a maĭ rĕmasŭ credincĭosŭ ? Unde suntŭ amiciĭ meĭ ? Da, voĭ doĭ, séŭ treĭ, pe cari fidelitatea vĕ face nemuritorĭ, voĭ împărtășițĭ și consolațĭ esiluluĭ meŭ.

Aci vocea luĭ Napeleonŭ luă unŭ accentŭ particularŭ de melancolie ironică și de profundă tristeță : Da, esistența mea strălucitŏ prin lumina diademeĭ și a suveranităței și tu, Bertrand, cugetaĭ despre acéstă lumină, ca despre uă boltă de invaliḑĭ, aurită de noĭ și care reflectă rad'ele sóreluĭ... Dérŏ nenorocirile aŭ venitŭ, aurulŭ puținŭ câte puținŭ s'a stersŭ, ploiea nenorocireĭ și a ultragielorŭ cu cari mĕ adăpa în fie-care ḑi iea cele din urmă părticele.

Nu suntemŭ, Bertrand, de cât plumbŭ și curêndŭ voiu fi pămêntŭ.

Astŭ-felŭ este sórta ómenilorŭ marĭ!! a luĭ Cesarŭ și Alexandru, și lumea chiarŭ ne uită! Numele unuĭ cuceritorŭ ca și alŭ imperatoruluĭ nu este maĭ multŭ de cătŭ uă temă de colegiŭ. Ispravele nóstre cadŭ subt lopata unuĭ pedantŭ care ne laudă saŭ ne insultă. Câte judecățĭ diferite se pronunță despre marele Ludovicŭ alŭ XIV! Abia mortŭ, și marele rege însușĭ fu lăsatŭ singurŭ, isolatŭ în camera sa de culcare de la Versailles. Ne îngrijitŭ de curtisaniĭ sĕĭ și, póte, chiar obiectulŭ risuluĭ. Elŭ numaĭ era stăpînuluĭ lorŭ, ci unŭ cadavru și gróza uneĭ descompositiunĭ.

Encŏ unŭ momentŭ, ecĕ sórta mea și cea ce are să mi se întîmple. Asasinatŭ de oligarchiea Angliei, eŭ morŭ înainte de timpŭ și cadavru asemenea are a fi înapoiatŭ pămêntuluĭ spre a deveni mâncare vermilorŭ. Ecĕ sórta fórte apropiată a luĭ Napoleonŭ. Ce,

CHRONICA ECLESIASTICA

I

BISERICA ORTODOCSA

1. Patriarchia de Constantinupolŭ. Ocupaţiunile Bisericeĭ de Constantinupolu în împrejurările actuale aŭ unŭ caracterŭ nu curat-eclesiasticŭ; şi acesta din causă, că atât organisaţiunea comunităţeĭ ortodocse din Constantinupolŭ, cât şi resbelulŭ impunŭ Patriarchieĭ ocupaţiuniĭ, ce nu privescŭ în modŭ directŭ pre afacerile religióse ale comunităţeĭ.

Legea gardeĭ orăşenescĭ, aplicându-se asupra tuturor supuşilor imperiuluĭ otomanŭ, a trebuitŭ să ocupe şi pre Biserica, séŭ maĭ precis, pre comunitatea ortodocsă din Constantinupolŭ. Prea Sânţitulŭ Patriarchŭ Ioakim, supunêndŭ legea gardeĭ orăşenescĭ în desbaterea consiliuluĭ micstŭ al Patriarchieĭ, n'a respinsŭ'o, dupre cum a făcutŭ comunitatea Armenilor din Imperiu, dar s'aŭ găsitŭ măsurile, priŭ mijlocul cărora acésta legeŭ să se aplice între creştiniĭ, supuşĭ administraţiuneĭ Patriarchieĭ. Dupre cum ni comunică din Constantinupolŭ fóia «Stéoa Orientului» Prea Sânţitulŭ Patriarchŭ a intervenitŭ pre lângă Vizirulŭ Sublimeĭ Porţĭ, ca în legea menţionată să se introducŭ următórele scutiriĭ: a) Să între în şirurile gardeĭ orăşenescĭ numaĭ persónele, care aŭ etatea de 20 aniĭ împliniţĭ; b) Ca creştiniĭ, intraţĭ în gardă, să formeze companiĭ separate; c) Să li se dea unŭ drapelŭ propriŭ; şi d) să fie scutiţĭ de obligaţiunea gardeĭ profesoriĭ, eleviĭ şi tineriĭ, cariĭ sûntŭ unicĭ la familiĭ.

Aceste propuneriĭ, făcute de Prea Sânţitulŭ Patriarchŭ, Vizirului. aŭ fostŭ acceptate de acesta, însoţindu-le de promisiunea, că le va supune comisiuneĭ, însărcinată cu formauea gardeĭ orăşenescĭ.

Frica Domnului va desfăta inima şi va da veselie, şi bucurie, şi lungime de ţile. (Ibid. 11).

Nu te înălţa pe tine mai pe susŭ, ca să nu cadĭ şi să aduci la cinste sufletului tĕŭ. (Ibid. 29).

Celŭ ce cinstesce pe tată, veseli-se-va de fiĭ şi în ţiua rugăciunei sĕle se va auzĭ.

Fiule, sprijinesce pe tatălŭ la bătrîneţe, şi nu-lŭ mahni pe elŭ în viéţa luĭ.

Cele maĭ pe susŭ de tine nu le căuta, şi cele maĭ tarĭ de cătŭ tine nu le cerca nebunesce (1).

Nu grăi împrotiva adevĕrului, ci te ruşinezĕ pentru ne sciinţata.

Pĕnĕ la mórte luptă-te pentru adevĕru şi Domnulŭ Dumneţeu se va lupta pentru tine.

Amiculŭ credinciosŭ este unŭ acoperemêntu tare, şi celŭ ce l'a aflatŭ pe elŭ, aflat'a comóră.

Nu ride de omulŭ celŭ ce este întru amărăciunea sufletului seŭ, că este celŭ ce smeresce şi înalţă.

Căutându a estrage aceste maxime am confruntatŭ maĭ multe editiunĭ ale sântelĭ scripturĭ, şi am observatŭ, décă nu nă mare diferinţă de sensŭ, dérŏ celŭ puţinŭ óre-care diferinţă în cea ce concerne modulŭ espresiunei.

In unele vedemŭ concisiune, în altele perifrase ce nu se potŭ afla în originalŭ şi chiar versetele nu corespundŭ în aceste ediţiunĭ. N'ar fi bine óre ca noĭ Româniĭ să avemŭ uă ediţiune normativă a sântelĭ scripturĭ, spre a nu se da locŭ la erorĭ, când se facŭ citaţiunĭ?

Diac. **Sc. Călinescu**.

---

(1) In septuaginta se află: cele maĭ grele de cătŭ tine (de cătŭ puterile tele [illegible] sou) nu căuta, şi cele maĭ tarĭ de căutŭ ţine nu cerceta.

Prea Sânţitul Ioakim, Patriarchul de Constantinopolu, a presentatu Porţei otomane unu raportu despre tóte neorânduelele, comise prin diferite Eparchii, de sub administraţiunea Patriarchiei, de către Başibuzuci şi Cerkezi. Raportul, cuprinzêndu actele acestor fiare cu kipu omenescu pênê la inceputul lui Februarie curentu, este unu actu din cele mai infiorătóre, care va atesta in viitoru, că numai creştinismul este in stare, ca să domolêscă pre omu şi sê-lu facê, ca incetulu cu incetulu să se moralizeze şi prin acésta sê devine şi civilisatu. Distrugerea de sate in mase, uciderea fórê de scrupulu pênê şi a copiilor nevinovaţi, robirea copiilor şi a fetelor, despolarea şi batjocorirea locaşurilor sânte potu să-şi afle locul numai la popórele, care prin religiunea lor despartu omenirea in doê tabere inamice, in credincioşi şi necredincioşi ai profetului, in popóre alese şi inimice lui D-dieu . . . Faptele din raportul Prea Sânţitului Patriarchu atestă pênê la evidinţă, că autorii lor sûntu incă departe de morala creştină.

In fine Prea Sânţitul Ioakim a supusu la aprobarea guvernului otomanu Regulamentul pentru administraţiunea monastirilor din muntele Atonului, elaboratu de către S. Sinodu şi consiliul micstu al Patriarchiei. Acestu Regulamentu, traducêndu-se in limba grecă va servi ca normă pentru superiorii monastirilor in acela, ce privesce conducerea monachilor din menţionatele monastiri. Noi vomu căuta, ca să ţinemu pre lectorii noştri in curentul acestei afaceri.

2. Biserica română. Monitorul Oficialu al Ţerei publică in numêrul de la 16 Februarie programa, dupre carea are a se oficia serviciul divinu din Sâmbăta morţilor, 18 Februarie anul curentu. Acestă programă se referê numai la Solemnitatea ce are a se ţinea prin Bisericile din Bucuresci şi specialminte pre la acele cari aû cimitire publice.

Cu acésta ocasiune adăugămu, a ruga din noû pre membrii S-lui Sinodu al Bisericei Române autocefale, ca să ingrijascê şi de sufletele acelor creştini ai Bisericei române, ce aû muritu pentru Credinţă şi Patrie. E prea adevêratu, că Biserica se rógă pentru repausul tuturor celor adormiţi in Domnul şi in cele doê Sâmbete, care se numescu in Biserică ale morţilor ea proaduce rugăciuni in aceste ţile pentru toţi creştinii cei morţi. Ar fi insê ceva mai imposantu, şi totu-o-dată şi mai demnu, când in una din ţilele anului, şi special-

Cu tóte scutirile şi promisiunile, obţinute din partea Vizirului, Prea Sânţitul Patriarchŭ Ioakim a trebuitu să aibă nemulţemire din partea locuitorilor ortodocşi din Constantinupolŭ. In Pera mai mulţi locuitori, adunându-se în una din Duminici la Biserică, au făcutŭ sgomotŭ mare contra legei gardei şi Prea Sânţitul Patriarchŭ a fostŭ insultatŭ cu espresiuni triviale. Chiar şi două din foile Constantinupolului s'aŭ făcutŭ echoul acestor sgomote, presentând pre Prea Sânţitul Ioakim, ce pre o persónă, ce sub-semnézŭ totŭ, ce i se presintă de cătrĕ corpul micstŭ. (Stéoa Orientului).

Metropolitul de Pelagonia, Prea Sânţitul Matei, continuă cu cuceririle sĕle în comtul elementului românescŭ din Macedonia. După ce a supusŭ scaunului Patriarchiei de Constantinupolŭ pênĕ la 1800 de familii, smulgându-le de sub administraţiunea Ecsarchatului Bulgarŭ, acum se ocupă cu întórcerea şi ale altora, la ortodocsie, conform espresiunei foiei «Stéoa Orientului». In Bitolia şi în Perlepe Prea Sânţitul Matei a supusŭ Patriarchiei mai multe parochii eclesiastice, între care preste 92 de sate, mai rĕmânând numai vr'o 9 sate sub administraţiunea Bisericei Bulgare. La aceste fóia menţionată adaugă, sperând, că neobositul prelatŭ al Metropoliei de Pelagonia va face, ca mĕsurile, luate de curênd, să-şi aibă resultatul lor bunŭ şi să alunge cu totul schisma bulgară din Eparchie.... Ore n'ar fi mai ortodocsŭ, ca să înceteze o dată vederile aceste înguste, ale publiciştilor de Constantinupolŭ? Ore nu este mai conform cu interesele Patriarchiei **ecumenice**, ca schisma să nu mai ecsiste, iar Vlachii din Macedonia să-şi aibă şi ei o Biserică naţională, cu clerul şi serviciul divinŭ românescŭ? Astă-di sûntemŭ în secului XIX-le, când privirile ortodocsiei asupra Bisericilor naţionale aŭ începutŭ să străbată şi la Apusŭ, şi când vederile evului mediu de o singură Biserică centrală şi unŭ singurŭ imperiŭ, nu ar trebui să mai domine minţele celor, ce sûntŭ meniţi a lumina opiniunea publică.... Alt-mintrelea omenirea nu se va bucura nici-o-dată de resolvarea cestiunei Orientului.... Şi protestele Patriarchiei contra statului românŭ de la 30 Noemvrie anul espiratŭ, schisma Bulgariei şi grecizarea Vlachilor din Macedonia şi Tesalia va sgudui încă pre popóre şi va da mult de lucru diplomaţiei europiene.....

relativŭ la botezarea unui Ebreŭ, motivatŭ prin luarea stégului de la Griviţa. Ĕca faptul:

Luarea redutelorŭ, numite Griviţa, este recunoscută de cătrĕ toţi strategii competenţi, ca faptă de supremulŭ eroismŭ, ce póte esecuta ori-ce trupă din lume. Fapta soldatului *Grigorie Ioanŭ*, care a luatŭ drapelulu turcescu la Griviţa, este şi astă-ţi obiectulŭ conversaţiuneĭ moltorŭ miĭ de patrioţi. In comuna St. Mihaiŭ, aĭ cărei poporeni sunţŭ administraţi în cele bisericesci de cătrĕ preotul din comuna nostră *Câcuciŭ*, se afla unŭ evreŭ tênĕrŭ de anĭ 20, anume *Isidor Hirsch*, ca cărciumarŭ, limba sa maternă este cea germană, dĕră cunósce bine şi limba românŭ, şi pe cea maghiară, şi îi place sĕ citescă. Acelŭ june informatŭ mai de multe orĭ, parte din lectura ţiarelorŭ, parte din desele conversaţiunĭ cu alţi ómenĭ despre fapta eroică a lui Grigorie Ioan, succesivŭ s'aŭ entusiasmatŭ întru atâta, în câtŭ s'a decisŭ a trece la religiunea christiană şi prin baptismŭ a'şĭ lua numele de Gregorie Ioan. Acestŭ actŭ sântŭ s'a şi indeplinitŭ asupra lui Hirsch sâmbătă în 2 Februarie st. n. de cătrĕ rev. sa dn. protopopŭ şi parochŭ Michailŭ Crisianu de la S. Reginu, de unde întorcêndu-se neofitulŭ nostru acasă, creştinii noştri 'lŭ petrecură ca în triumfŭ; ĕră dênsulŭ oprindu-se şi la casa mea, de bucuria ce'lŭ coprinsese, a strigatŭ. «Să trăéscă românimea; sĕ trăescŭ şi eŭ robulŭ lui D-deu, botezatŭ pe numele Grigorie Ioan bravulŭ, ca sĕ pociu face naţiuneĭ mele onóre!»

Câcuciu, 2 Febr. 1878. Daniilŭ Farkas m. pr.

După acestea, depinde multŭ de la omenia şi bunulŭ simţiŭ alŭ locuitorilorŭ românĭ, ca neofitulŭ sĕ se ţină pe tóta viaţa sa fericitŭ, că aŭ adoptatu divinele inveţăturĭ ale christianismuluĭ.

II

BISERICELE ETERODOCSE

1. Biserica papală. Evenimentul celŭ mai însĕmnatŭ din Biserica papală a trebuitŭ cu dreptŭ cuvêntŭ să ne intereseze şi pre noi. Mórtea Papeĭ Piu al IX-le, petrecută la 27 Ianuarie anul curentŭ, a provocatŭ o mulţime de speranţe în lumea catolică şi acésta cu atâta mai mult, căci bătrînul Papă n'a încetatŭ a se conduce de aceleaşĭ principiĭ pênă în ultimele momente ale vieţeĭ sêle.

minte din lunele August seŭ Septemvrie, în carea s'ar fixa o di, când tóte Bisericile din Ţeră să servíască o panichidă morţilor, celor căduţi pentru Lege şi Patrie şi când clopotele de la tóte Bisericile din Ţeră, începêndŭ încă din ajunulŭ ţilei, voimŭ să ţicemŭ de la Rugăciunea de séră (Vecernie), să anunţe creştinilor, că fie-care membru al Bisericei Române este datorŭ a merge la Biserică, şi a-şi face datoria cea mai sântă către Fiĭ Bisericei şi ai Patriei Române.

PROGRAMA

PENTRU

SERVICIULŬ SOLEMNELŬ, CE SE VA ŢINEA PENTRU SUFLETELE MORŢILORŬ, SÂMBĂTA LA 18 FEBRUARIE.

I. Inaltŭ Prea Sânţitulŭ Mitropolit-Primatŭ, împreună cu alţi Prea Sânţi archierei va începe serviciulŭ divinŭ în Capela Cimitirului Belu la orele 10 ante-meridiane.

II. Toţi preoţiĭ din capitală voru sĕvârşi pe la Bisericile lorŭ sânta liturgie spre memoria repausaţilorŭ din parochiile lorŭ respective.

III. La orele 11, toţi preoţiĭ, ai cărorŭ enoriaşi înmormêntézĕ în cimitirulŭ Belu, voru fi adunaţi la Biserica Sf. Gerge-Nou, de unde voru porni pe josŭ pentru cimitirulŭ Belŭ în ordinea următóre:

1. O escortă de gendarmi;
2. Mai multe felinare şi stegurĭ bisericescĭ;
3. Chorurile bisericescĭ;
4. Unŭ Prea Sânţit archiereŭ, urmatŭ de toţi preuţiĭ, carĭ voru merge în rîndŭ câte doui, îmbrăcaţi în epitrahil şi sfită.

IV. In totŭ timpulŭ procesiuneĭ se voru trage clopotele de la tóte bisericile din capitală.

V. Dupĕ ce procesiunea va sosi în cimitirŭ, se va aştepta terminarea serviciuluĭ, dupŏ care se va face în mijlocŭlŭ cimitirului, parastasulŭ generalŭ pentru rĕposaţiĭ, înmormêntaţi acole. Dupĕ acésta preoţiĭ voru citi moliftele, fie-care pe mormintele parochialilorŭ sĕĭ.

VI. Dupĕ terminarea parastasuluĭ, Inaltŭ Prea Sânţitulŭ Mitropolit Primatŭ, se va duce la locŭlŭ de alăturea, unde să înmormêntézĕ soldaţiĭ, spre a citi unŭ trisaghionŭ pentru odichna sufleteloră celorŭ căduţi în resbelŭ.

VII. Preoţiĭ, ai cărorŭ enoriaşi înmormêntézĕ în cele alte cimitire, dupe ce voru termina Sf. liturgie la bisericile lorŭ, voru porni la cimitirele respective pentru a citi moliftele pe morminte.

* * *

Jurnalul «Observatoriul» din Sibiu ni relatézĕ faptul următorŭ,

tul Bisericei, asupra vechilorŭ ei domnii, — care i-aŭ fostŭ date de providenţă, pentru a asigura neatêrnarea Papilor Romani, deplina libertate a misiunei lor apostolice, pacea şi liniscea catolicilorŭ, rĕspândiţi pe pământŭ.

Indeplinind ordinile Sfinţiei Sale, autorul acestei scrieri ridică celŭ mai deplinŭ şi mai formalŭ protestŭ contra faptei, de care e vorba şi contra sancţiunei solemne, care voesce să se dea usurpaţiunilorŭ, comise spre paguba Sfântului Scaunŭ. Subsemnatulŭ rógă pe Escelenţia Vostră, de a aduce acestŭ protestŭ la cunoscinţa guvernului sĕŭ şi se folosesce de ocasiunea acesta, pentrŭ a reînoi simţimêntele stimei sĕle celei mai distincte,

(Semnat) **Ioan Cardinalu Simeoni.**

Tot ţiarul, menţionatŭ mai sus, ni comunică şi unele detalii, relative la modulŭ înmormêntarei precum şi la modulŭ alegerei de viitorulŭ Papă:

In privirea vacanţiei scaunului Papal vinŭ din Roma mai multe scirĭ. Serviciul înmormêntarei rĕmăşiţelor lui Piu IX se urméză ast-fel: Cadavrul a fost espusŭ Sâmbăta trecută în Capela sixtină şi de acolo a fost dusŭ în Biserica Sântul Petru, unde a rĕmasŭ espus Duminecă, Luni şi Marţi. Garda de nobili făcea priveghiul lângă catafalcŭ, dar o mulţime atât de mare de ómeni se grămădesce în lăuntrul Bisericei, în cât s'a vĕdut nevoia, de a recurge la garde militare, pentru a ţinea buna orânduélă. Tot Sâmbăta trecută s'a deschis şi testamentul lui Piu al IX. După ţiarul «Popolo romano» testamentul este fórte scurtŭ şi se ocupă esclusiv cu interesele Bisericei. Rĕposatul constată prin testamentŭ, că tóte silinţele vieţei sale aŭ avutŭ de scopŭ binele Sfântului scaun şi recomandă Bisericei, ca în vremea vacanţiei trei cardinali să fie însărcinaţi cu gestiunea afacerilor. Tot acolo dă sfatul, ca conclava să se ţie în Roma. «Opinione» «Popolo romano» şi «Voce della verita» credŭ asemenea, că conclava se va întruni la Roma. «Riforma» află, că toţi cardinalii câţi locuescŭ la Roma, sunt înţeleşi, de a alege de Papă pe unŭ colegŭ înaintatŭ în vêrstă de naţionalitate italianŭ.

In întrunirea de Vineri a cardinalilor a fost, după «Italie» multe disputŭ; unii cardinali aŭ întrebuinţat chiar cuvêntul schisma. Cardinalul din Pietro a amenintat de mai multe orĭ că va ri-

Noi dămŭ aicĭ dupre «Telegraful romanŭ» din Sibiu ultima adresă circulară către puterile Europeĭ, prin care Piu IX-le protestéză contra suireĭ pre Tronul Italieĭ a principelui Humbert, fiiul celu mai mare al decedatului Rege al Italieĭ Victor Emanuel.

La 5 (17) Ianuarie, va să dică puţin înaintea catastrofeĭ, Papa Piu a ordonatŭ a se face protestul formalŭ contra suireĭ pre tronŭ a lui Humbert, ca rege al Italieĭ.

Tecstul acestui documentŭ e următorul :

Palatul Vaticanului, 17 Ian. 1878.

Papa suveran, ţiind minte sfânta Sa îndatorire, de a apĕra drepturile inprescriptibile ale sf. Scaunu, a avut tot-d'a-una grije, de a reclama contra întreprinderilor sacrilegiĭ ale guvernului subalpinŭ, făcute împrotiva putereĭ lumeştĭ a acestui sf. Scaunŭ.

Între reclamaţiele de acestŭ felŭ trebue să numĕrămŭ, pentru însemnătatea împregiurărilorŭ, ce le-aŭ dictatŭ, următórele : Notele făcute dupre ordinul Sânţieĭ Sale la 24 Martie, 1860 şi adresate corpului diplomaticŭ contra anecsiuneĭ Romagneĭ la Piemont ; cele de la 12 şi 18 Septembrie ale aceluiaş anŭ, contra invasieĭ silnice în ţinuturĭ şi în Umbria ; cea de la 15 Aprilie 1861, când rĕposatul rege Victor Emanuel şi-a luatŭ titlulŭ de rege al Italieĭ, şi în fine cea de la 27 Septembrie 1870, data criminaleĭ ocupărĭ a Romeĭ.

Aceste proteste solemne aŭ avutŭ tot-d'a-una deplina lor vigóre şi aniĭ trecuţĭ, departe de a le lua puterea, aŭ dovedităŭ din contră tótă înţelepciunea şi necesitatea lor, căcĭ o esperienţă tristă a arătat numerosele piedicĭ, de care a trebuitŭ să se atingă Rf. Părinte în îndeplinirea misiuneĭ sale apostolice, lipsitŭ fiind de statele sale.

După mórtea numitului rege, fiul sĕŭ celu mai mare, printr'unŭ manifestŭ solemnŭ şi publicŭ a luatŭ asemenea titlul de «Rege al Italieĭ», arogându'şĭ printr'asta de a sancţiona răpirea comisă ; deci faţă cu acestă împregiurare şi în numele sf. Scaunŭ nu putemŭ păstra tăcere, pentru că din ea unele persóne ar putea sĕ tragĕ conclusiĭ greşite, dând tăcereĭ unŭ înţelesŭ greşitŭ.

Din aceste cause şi voind a atrage luarea aminte a puterilor asupra asprimeĭ posiţieĭ, în care Biserica necontenitŭ se află, Sfinţia Sa a ordonatŭ josu iscălitului Cardinalŭ Vicaru, de a protesta din noŭ şi a reclama pentru a păstra intact contra criminaleĭ răpirĭ, drep-

că alegerea noului Papă trebue să se facă în palatul apostolic, în care a răposat cel din urmă purtător al Tiarei.

Dreptul de veto îl aŭ patru puteri: Austria, Francia, Spania şi Portugalia. Dar acest drept nu póte fi esercitat de cât numai o singură dată şi asupra unui singur nume, încât tóte puterile, n'ar puté să escludă cu voturile lor, de cât cel mult pe patru candidaţi.

Respectiv de Testamentul Papei Piu IX-le, eca ce ni mai comunică fóia din Constantinopolŭ «Bizantida».

«Papa Piu IX-le avea deprinderea, de a scrie disposiţiunile séle ulterióre pre foi separate, în ordinea dupre cum ideile îl veniaŭ în minte. Aceste foi, 11 la numĕrŭ s'aŭ găsitŭ legate cu o aţă de mĕtase şi tóte la unŭ locŭ. Prin aceste note s'a observatŭ, că Papa lasă câte unŭ obiectŭ de suvenire fie-cărui principe, bine-vĕdutŭ de dênsul şi care îşi perduse Domnia. Din catalogul acestor principi, eredi ai Papei, lipsia numai Don-Carlos din Spania şi Principele Napoleon, fiiul lui Napoleon III-le, care era şi finul Papei. Piu IX-le considera pre Don-Carlos, ca demnŭ de sórta lui, şi el a rĕmasŭ de acéstă opiniune pênĕ la mórte, de şi ţiarele papale şi clericalii aveaŭ nisce priviri cu totul contrare. Ce se atinge de principele Napoleon, apoi Papa avea convicţiunea, că Napoleon al III-le a fostŭ adevĕrata causă a perderei dominaţiunei lumesci, iar pre sprijinul, ce Napoleon III-le a arătatŭ cătrĕ scaunul papalŭ, Piu îl considera, ca nesincerŭ. În testamentul Papei se observă o mulţime de daruri, făcute Bisericelor şi cardinalilor, şi specialminte cardinalilor Simeoni, Martel şi Lavalet.

«Sĕracii Romei aŭ a primi dupre Testamentŭ 100,000 lei, cari se voru distribui de cătrĕ Parochi. În disposiţiunile lui Piu nu se vede nimicŭ, relativ la darurile cele multe şi mari, care eraŭ primite în timpurile depre urmă şi acum se aflaŭ depuse în museele Vaticanului. Acum s'a pusŭ cestiunea, décă aceste daruri aŭ fostŭ aduse personalŭ lui Piu IX-le, séŭ Papei Bisericei catolice; căci în casul dintâiŭ ele apartinŭ clirononiilor lui Piu, iar în al doilea s-lui Scaunŭ. Dar din cele, ce se petrecŭ, ar putea cine-va să conkidĕ, că are să se găsiască o solutiune împăciuitóre a cestiunei. Tóte aceste daruri sûnt obiecte de o valóre fórte mare şi cele mai multe de o artă sublimă.

dica ședința. Sâmbătă însă s'a hotărît cu mare majoritate, ca conclava să se ție la Roma, și numaĭ 11 voturĭ aŭ fost în contra.

Despre ultimele momente ale Papeĭ se maĭ dau următórele amănunte din isvorŭ fórte bunŭ. Papa se afla de câte-va dile bine, căci nu zăcea în pat ci rĕzimat, de cârjă, putea să umble singur priu apartamentele sale, ba avea chiar apetitŭ maĭ bun și era fórte bine dispus. Doctorul Cecarelli își făcu visita sa obicinuită și Papa îĭ dise vesel: «Doctore, îmĭ pare că înainte de a-mĭ lua catrafusele am să mĕ însănătoșezŭ cu totul. Gândesce numaĭ că umblu fără cârjă, picórele mi sûnt maĭ puțin umflate și mĕ simt cu totul ușor.» Dar doctorul, în loc de a împărtăși bucuria Papeĭ, făcu o față fórte seriósă care 'l neliniști puțin pe bolnav. Doctorul căuta picióre le și găsi că umflătura, de care Papa suferise de anĭ întregĭ, dispăruse aprópe cu totul și că fontanelele se uscase. El nu-i tăinuĭ Papeĭ, că vede în acésta un semn fórte rĕŭ, căcĭ sucurile puteaŭ să se amestice cu sângele; decĭ îl sfătuĭ să se culce în asternut, ceea ce bolnavul și făcu. Se maĭ aduseră îndată încă doĭ medicĭ, carĭ îl găsiră într'o stare rea, căcĭ se tânguia, că are greutățĭ de respirație. Pe la 10 óre sera avea friguriĭ, carĭ se sporiră peste nópte, în cât Papa începu, să vorbéscă într'aiurea și momentele de luciditate deveniaŭ tot maĭ rare. Către 7 césurĭ dimineța Papa își perduse simțirile și cardinalul Bilio îl împărtăși cu sfintele taine.

Cardinalul Vicar Monaco di la Valette dete ordin, ca potirul să fie espus în tóte Bisericele și cardinalul secretar de stat Simeoni, anunță corpulŭĭ diplomatic, acreditat la Vatican de starea în care se afla Papa. La 8 ore începură să curgă trăsurile; toțĭ cardinaliĭ din Roma, tot corpul diplomatic, artistocrația înaltă, o mulțime de dame veniseră la Vatican, așteptând în anticameră și în sala Svițeranilor.

Pe la amĕdă-ți li se spuse tuturor, că agonia începuse. Atunci toțĭ cădură în genuchĭ și se rugară. Cu tóte acestea abia pe la 6 césurĭ sera ușile marĭ de bronz ale Vaticanuluĭ se închiseră, un semnŭ că Papa murise într'adevĕr. Toțĭ câțĭ nu se țineaŭ de Vatican, a trebuit să se depărteze, ușile tóte s'aŭ închis și cavalerii di cappa e spada — un fel de camerarĭ — aŭ păzitŭ cadavrul.

Conclava se va ține în Vatican, căcĭ în pravilele vechĭ se dice

«Aparţinemŭ la acea clasă de ómeni, cariĭ admitŭ, că Papa se întorsese la calea adevĕrului, mărginindu-se în dominaţiunea, indispensabilă luĭ. Unŭ Papă liberalŭ, constituţionalŭ şi liberŭ de legile umane, acum devenise imposibilŭ. Papa este representantul, şi ca să dicemŭ astŭ-felŭ, incorporarea dogmelor, ce nu-i apărtinŏ. Amăgirea şi erórea consista în acéia, fiind că mulţi din liberaliĭ Bisericeĭ credeaŭ că o împăcare între principiile vieţeĭ şi ale Bisericeĭ era posibilă. Cereaŭ de la Papa acéia, ce el nu putea şi nicĭ i se permitea, ca să cedeze; el nu putea să supunŏ dominaţiunea spirituală şi neskimbabilă a Bisericeĭ puterei lumescĭ. Legile civile nu se puteaŭ împăca cu dogmele Bisericeĭ papale. Papa s'a amăgitŭ, felicitând revolutiunea; şi liberaliĭ Bisericeĭ eraŭ amăgiţi toţi, credĕnd, că Biserica póte să skimbe faţa lucrurilor. Acum însĕ amăgirea a despărutŭ, din causa loviturilor, date Bisericeĭ klar de cătrĕ Papa.

«Nu vomŭ cerceta aicĭ partea politică a vieţeĭ luĭ Piu IX-le, Intronarea puterei lumescĭ în Roma, şi prin urmare finele dominaţiuneĭ lumescĭ papale este pentru noĭ revoluţiunea cea mai mare, operată în creştinismŭ de la epocha Marelui Constantiu în genere. Dar pentru noĭ aicĭ este importantŭ, precum şi pentru toţi creştiniĭ, acéia că revoluţiunea radicală şi skimbarea profundă a Bisericeĭ a adusŭ cu sine, în persóna luĭ Piu IX-le, nimicirea dominaţiuneĭ lumescĭ din Biserică. Şi putemŭ, prin urmare să afirmămŭ, că. Piu IX-le, este unul din revoluţionariĭ cei mai marĭ, ce are istoria.

«Concordatul revoluţiuneĭ celeĭ marĭ francese nu a mişcatŭ atâta pre Françа pentru pondul eĭ celŭ mare, pre cât acestŭ actŭ a espusŭ Biserica, prin Piu IX-le. Nicĭ unŭ guvernŭ lumescŭ, nicĭ o administraţiune politică, orĭ cât de despotică ar fi pututŭ ea să fie, nu putea să împingă pre Biserică la actele, pre care ea le-a efectuatŭ după acésta. După dogma concepţiuneĭ nemaculate, după silabŭ. după sinodul ecumenicŭ, şi după dogma infailibilităţeĭ papale, după tóte aceste dogme noŭ, care aŭ căḑutŭ în Biserică, ca din ceriŭ, Religiunea şi Biserica s'aŭ skimbatŭ. Nu vomŭ dice, că în urmarea unor aseminea fapte, s'a aplicatŭ principiul libertăţeĭ sociale la tóte popórele, dar trebue să recunóscemŭ, că s'a introdusŭ principiul egalităţeĭ eclesiastice, şi tóte Bisericile naţionale, ce compunŭ marea familie creştină, s'aŭ skimbatŭ şi klar în serviciile lor divine.

Diarul « Desbaterele » face unu resumatu al actelor mortului Papă Piu IX-le. Papa Piu IX-le este presentatu aici, ca revoluționarul celu mai mare, în ce se atinge de actele, operate de dânsul în Biserica papală. Opera lui este asemenată cu actele lui Grigoriu VII și Papa Inocentiu III, dar numai resultatele actelor, provenite de la acești Papi diferu între dênsele din causa circumstărilor istorice diferite. In totu casul noi presentămu lectorilor noștri vederile diarului « Desbaterele » asupra actelor lui Piu IX-le, pentru ca să se convingă fie-cine, că între Biserica papală și cea ortodocsă este o diferință enormă. Biserica ortodocsă a mersu tot-dé-una cu poporele și în fruntea progresului lor, aici însă se voru vedea aceleași tendințe ale evului mediu, unde Biserica a fostu și este tot-de-una opusă puterei lumesci.

« Epocha nóstră, ce asistă la evenimentele cele mai mari, privesce nu cu puțină mirare la mórtea lui Piu IX-le, precum și la modificarea Autocratiei otomane; ambele de o importanță fórte mare și care se potu considera, ca nisce acte ale provedinței divine. Aceste evenimente voru aduce modificări capitale în vieța poporelor, ce voiescu să trăiască dupre legile cele noe, (adecă ale creștinismului, ḑicemu noi).

« Nu vomu întreprinde aici ca să espunemu biografia lui Piu IX-le; acésta biografie cuprinde istoria Europei de 30 ani. Respectabilul, virtuosul și celu mai sănțitu din toți ierarii, Piu IX-le, ca mare Pontifice al Bisericei, a fostu tot așa de mare, ca Gregoriu VII, și Inocentiu III-le, și între succesorii Apostolului Petru puțini sunt acia, carii au sguduitu așa de tare și de adûnc lumea și mai ales Biserica.

« Ne luând în considerațiune, de cât o parte din vieța lui Piu IX-le, adecă periodul, unde el, arḑend de zelul religiunei, anatematiza tóte libertățile, și se opunea, ca o pedică supra-naturală, tuturor mișcărilor secululuĭ, ne întrebămu, décă el este Papa acela, care, învêlindu-se în tiéra papală, a făcutu când-va, ca să se presinte, ca o skintee electrică, punênd în lume pretutindenea focu. Da, din Roma, a eșitu furtuna, carea la 1848 a mișcatu și a sguduitu tronurile Europei, și tot-o-dată a pusu poporele în ferberea cea mai mare. In faça faptelor séle, Papa a rémasu dupŏ acésta desaprobatu, și a trăitu restul vieței séle într'o penitență.

BIBLIOTECA
Mitropoliei Moldovei
și Bucovinei
STUDIUM

Numele și Pronumele Diaconilor	Numărul și numirea Comunelor	Numirea Cătunelor saŭ Satelor	BISERI ca HRAMUL
TROTUȘULUI	31. Burdusacĭ		Sântu Nicolae
			Sânții Voevoș
		Oprișăștĭ	Sânții Apostol
	32. Muncelu		Sânții Voevoș
		Glăvănești	Sântu Nicolae
		Frumușelu	Sântu Nicol
	33. Crăsscĭ		Sânții Vo
		Bueștĭ	Sânții Voev
	34. Stănișeștĭ		Sântu Nicola
		Slob. Stân.	Intrarea în
	35. Giurgióna		Sânții Voev
		Lăhacea	Sânții Voevodț
		Balaneștĭ	Sânții Voevodț
		Sărbĭ	Sântu Nicolae
		Dancenĭ	Sântu Nicolae
	36. Boghestĭ		Sânții Voevod
		Bicheștĭ	Sânții Voevod
	37. Valea rea		Sântu Nicolae
		Calimănésa.	Sântu Nicolae
		Galbenĭ	
		Năneștĭ	Intrarea în B
		Vlamnicu	Adormirea M
	38. Gohoru		Sânții Voevod
		Ireascâ	Sântu Nicolae
	39. Nărteștĭ		Intrarea în B
	40. Brăhășeștĭ		Sânții Voevo
			Sântu Ión Bo

«*Considerâ pace, acela, ce aduce devastare*, a disŭ Tacit. Aŭ caracterisatŭ, ca actŭ de credinţă, tăcerea morală, cu carea s'a introdusŭ aceste dogme. Şi acésta este cea mai mare amăgire. Indiferinţa acésta represintă mai mult necredinţa. In timpurile vechi aceste inovaţiuni ar fi adusŭ în Biserică rescóle şi schisme; iar în epocha nóstră dogmele cele noŭ aŭ fostŭ primite de creştinismŭ cu indiferntismul celŭ mai mare, şi fórĕ de turburare s'a referitŭ el faţă cu aceste fapte ale trecutului. Chiar în Biserică s'a observatŭ, că unii din membrii ei s'aŭ supusŭ orbesce, alţii aŭ plecatŭ grumazul lor, sugrumând vocea consciinţei şi fórĕ să facă opositiune.

Picĭorul dominaţiunei infallibile a căduto greŭ asupra capului Şérpelui, şi a Spiritului criticŭ din secului nostru; şi acum putemŭ să dicemŭ, că nu mai esistă în lumea creştină libertatea cuvêntului. Nu esistŭ mai mult. nici Biserici, nici Episcopi, nici Preuţi, nici credincioşii, dar o comunitate mare, compusă din mai multe naţionalităţi, care a nimicitŭ tóte consciinţele personale, şi prin organisaţiunea ei întrece totŭ, ce a pututŭ să inventeze communismul .....

«Totŭ ce ni rĕmâne acum de a cunósce este, dĕcă Papa celŭ noŭ va merge tot pre acelaşi cale.

ARCH. **Genadie Enacénu.**

BISERICA

ORTHODOXA ROMANA.

JURNAL PERIODIC ECLESIASTIC.

ANUL IV. — No. VII.

APRILIE

TABELA MATERIEI

I. Despre bărbaţii Apostolici 385. — II. Ideile Contimporane despre serbători 400 — III. Păstoriul în faţa Intereselor generale a societăţei 407. — IV. Vorbirele Preutului de sat către poporani seĭ 410. — V. Meditaţiuni despre Patimile Domnului 420.—VI. Cronica Ecclesiastică 427.—VII. Statistica Eclesiastica a Eparchieĭ Romanul 29.

BUCURESCI

TYPOGRAPHIA CURŢII, PROPRIETAR F. GÖBL

12, Pasagiul Român. 12.

1878.

C A	No. pogoanelor de pământ ce posedă	No. Familiilor		De către cine este întreţinută Biserica	NUMELE şi PRONUMELE Preoţilor	Etatea	Cursul Absolvit	Salariul pe an după Budget	
		Familii	Suflete					Lei	B
. .		130	450	de enoriaşi	Vasile Băncilă . .	62	privat		
. .					. . . .				
I .		170	569	»	Petre Mironescu . .	25	4 cl. sem.		
. .					. . . .				
. .		238	801	»	Gheorghe Angheluţă .	28	»	1	
. .	38 p.	320	980	»	Nicolae Bărdanu . .	45	»	1	
. .					Matei Niţie . .	46	catichet		
. .					. . . .				
. .		105	566	»	Nicolae Jora. . .	62	privat	1	
. .					Nicolae Bucurû . .	38	5 cl. sem.	1	
. .		260	830	»	Vasilie Botez . .	30	4 cl. sem.		
. .					Ión Irimia . .	54	privat		
. .		96	331	»	Gheorghe Merlan . .	60	catichet		
. .					. . . .				
. .	19 p.	110	361	»	. . . .			80	
. .	19 p.	217	938	»	Ioan Silivestru . .	27	4 cl. sem.	80	
. .					. . . .				
. .	19 p.	90	315	»	Ión Focşănénu . .	28	»		
. .					. . . .				
. .	19 p.	107	370	»	Pricopi Coţacu . .	62	privat		
. .		36	141	»	. . . .				
. .	19 p.	70	245	»	Gheorghe Berdan . .	23	4 cl. sem.		
. .	19 p.	72	250	»	. . . .				
I.		143	530	»	. . . .				
. .					. . . .				
I .		60	210	»	Theodor Dorinu . .	29	4 cl. sem.		
. .					. . . .				
. .		112	700	»	. . . .				
. .					. . . .				
. .		150	560	»	Ión Decusară . .	26	»		
. .					. . . .				
. .		66	231	»	. . . .				
serică .		78	306	»	. . . .				
Domn.	19 p.	130	480	»	Gheorghe Grosu . .	40	4 cl. sem.		
I.		167	604	»	Petru Druţă . .	50	catichet		
. .		197	769	»	Ión Chirvăsuţă . .	48	privat		
. .		80	306	»	Nicolae Postolache .	23	4 cl. sem		
. .					. . . .				
serică .		170	623	»	Costantin Pascu . .	28	»		
. .					. . . .				
I. .		100	371	»	Niculae Cherciu . .	24	»		
ezător.		185	661	»	Gheorghe Pamfilie. .	24	»		
. .					. . . .				

ANUL IV. BUCUREȘCI, APRILIE 1878 No. 7.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANA"

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

« Predică cuventul »
II Tim. IV, 2.

Biserica creştină în genere, şi specialminte cea ortodocsă, îşi fundéză învĕţăturile sêle din presentŭ pre învĕţăturile părinţilorŭ Bisericeĭ, care sŭntŭ cuprinse în viéţa şi operele lor. Era de doritŭ, ca şi literatura Bisericeĭ române să dispună celŭ puţinu astă-dĭ de operele s-lor Părinţĭ în traducţiune. Sŭntŭ multe încercări de felul acesta în limba nóstră, şi literatura Bisericeĭ românescĭ dispune de multe opere ale părinţilor Bişericeĭ, dar ele sŭntŭ redate într'o limbă, de şi în genere înţelesă, dar nerepresentând pretutindinea ideile şi formele de esprimare ale originalelor. Ele sŭntŭ mai mult ecspresiunea dorinţeĭ şi manifestaţiunea zeluluĭ, ce Bunii noştrĭ avĕŭ către operele s-lor părinţĭ ai Bisericeĭ lui Christos. Atunci lipsa din limba patrieĭ terminologia sciinţifică, şi traducţiunile aceste sŭntŭ private în multe feluri de meritul lor literalŭ. — Astă-dĭ avemŭ limba formată, terminiĭ teologicĭ nu ni lipsescŭ, şi opere s-lor părinţĭ ar putea să fie traduse cu tóte proprietăţile lor literare; dar şi aicĭ, câte lipsurĭ şi ne ajunsurĭ! . . . Omeniĭ competenţĭ şi sumele colosale pentru asemenea în-

ANUNCIU

In virtutea art. 8. din regulamentul sf. Sinodŭ pentru înființarea jurnalului bisericescŭ, comitetul redactorŭ al jurnalului «BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ», face cunoscutŭ tutulor persónelor competinte în materiĭ theologice, că, se primescŭ la redacțiune articule, pentru care domniĭ colaboratorĭ vor primi o remunerațiune

Pentru ca articulele să fie primite și publicate, domniĭ colaboratorĭ vor avea în vedére :

1, Ca în privirea materieĭ, ce vor voi a trata, să se conformeze cu programa sf. Sinodŭ, prevĕdută la art. 6 din regulamentul pentru jurnalul bisericescŭ, care e publicatŭ în No. I-iŭ din Octombrie 1874 ;

2, In privirea limbeĭ și a stiluluĭ se vor conforma cu art. 9 și 10 din acelaș regulamentŭ ;

3, In privirea ortografieĭ vor căuta a fi cât se va putea maĭ simplă și maĭ ușóră de citit.

Remunerațiunea domnilor colaboratorĭ pentru articulele publicate se va face pe cóla de presă a jurnalului, pecum și pe fracțiunĭ din cólă.

Remunerațiunea va fi :

1, Pentru articulele de lectură ușóră și predicĭ 40 l. n. pe cólă;

2, Pentru articulele de coprindere sciințifică, în care materiele vor fi desvoltate maĭ ales în modŭ istoricŭ, 60l. n. pe cólă;

3, Pentru articulele relative la istoria și literatura ecleziasticĭ a Bisericeĭ române, 100 l. n. pe cólă ;

Articulele primite la Redacțiune și nepublicate se vor arde.

Aprețiarea articulelor, în virtutea art. 8 din regulamentŭ, este reservată comitetului redactoriŭ.

mul, seŭ Iudaismul. La creştinii Iudaisători apărtinéu Ebioneii şi Nazoreii, carii se ţineaŭ de litera legei vechi, şi carii nu vedeaŭ în Christos, de cât unu omŭ simplŭ. De o direcţiune cu totul opusă eraŭ Iudeii. numiţi *doceţi* şi carii admiteaŭ în Iisus Christos, ca în persóna omuluĭ celui mai sublimŭ, numai unŭ corpŭ parutŭ, nu şi realŭ (1); *Elcezaiţii*, carii nu proaduceaŭ sacrificiĭ iudaice, dar carii admiteaŭ circumcisiunea şi recunosceaŭ pre Fiiul luĭ D-ḑeŭ şi pre S tul Spiritŭ numaĭ ca puteriĭ ale luĭ D-ḑeŭ (Sefirotiĭ) (2); Iudeul egiptenŭ, *Cerinŭ*, a introdusŭ în Efes teoria *eonilor* (geniilor) (I Tim. I, 4), considerând pre Creatorul de primul *eon*, pre Iisus de omŭ, iar pre Christos de eon nouŭ, care s'a pogorîtŭ preste Iisus în timpul botezuluĭ, pentru ca să vestiasce pre D-ḑeŭ celŭ nevĕḑutŭ ómenilor. La acésta el a adausŭ şi teoria chiliasmuluĭ, privitóre pre esistenţa de o mie de aniĭ a imperiuluĭ luĭ Mesia (3). Acestă privire a contribuitŭ la aceĭa, pentru ca ideile revelaţiuneĭ despre producerea reuluĭ în lume, să fie interpretate, când cu emanaţiunea alecsandrénă şi alte-orĭ cu dualismul persanŭ. *Marcion* admitea principiul binelui şi al rĕuluĭ, şi învéţa, că trebue să credemŭ în Christos celŭ necorporalŭ, ruinătorul a totŭ rĕul. *Vasilid* şi *Valentin* învéţa fie-care în felul seŭ, ḑicênd, că între *principiul primarŭ* şi *diferiţiĭ eonĭ* se află Cuvêntul şi Spiritul luĭ D-ḑeŭ.

CHARACTERUL OPERILOR ŞI NUMĔRUL BĂRBAŢILOR APOSTOLICI.

Doctrina apostolilor consista nu în cuvinte alese ale înţelepciuneĭ omenescĭ, dar în manifestaţiunea Spiritului şi a putereĭ. Operele bărbaţilor apostolicĭ, din amórea lor cătră apostoli, ca cătră nisce părinţi (I Tim. II, 1, I. 2, 4), aŭ în multe privinţi caracterul doctrineĭ apostolice; ele sûntŭ scrise în formă de epistole. Creştinii a-

(1) I. Ioan. I. 2, IV, 3. II Ioan vers. 7. Climant Ales. strom. III. 13. Unii din dinşii diceaŭ, că în locul luĭ Christos s'a răstignit Simon Cirinéanul. (Irin. adv. Haer I, 24, Epiph. haer. 24, § 3) alţiĭ întrepuneaŭ pre Iuda Iscariotul.

(2) Ei s'aŭ formatŭ dintre Efesenĭ pre timpul luĭ Traian Epiph. Haer. 19. Theodorit Haeret. Fab. 1, 7). Predecesorul şi părintele acesteĭ ereziĭ a fostŭ Philon Alexandrénul.

(3) Ioan. I, 8.

treprinderi mari nu sûntu la dispositiunea celor, ce au buna-voinţă.

Noi, pentru a împlini cât de puţin acestă lacună din literatura Bisericei românesci, şi pentru a nu lăsa prelectorii jurnalului nostru fără de cunoscinţe patristice, mai ales că şi datoria ne obligă spre acesta, vomu întreprinde publicaţiunea unor studii, unde lectorii noştrii voru găsi priviri generale asupra circumstărilor istorice, în care fie-care părinte şi-a desvoltatu activitatea sa, biografiile părinţilor Bisericei şi analisa operelor lor, cu priviri critice asupra diferitelor puncte din doctrinele lor. Incepemu deci cu părinţii apostolici, mergênd în modu chronologicu la scopul propusu.

PRIVIRI GENERALE

Idea despre bărbaţii apostolici. Mijlócele lor de învĕţătură. Materiile activităţei lor. Bărbaţii apostolici.

Bărbaţi apostolici se numescu acei învĕţători ai Bisericei, carii au auditu şi au vĕdutu pre apostolii şi i-au imitatu. Ei s'au folositu de acele mijloce de învĕţătură, de care alţii dupo dînşii n'au pututu să profite, adecă:

Ei au fostu martori oculari ai faptelor apostolice, primind asupra lor Spiritul lui Christos şi făcêndu-se ascultători ai instrucţiunilor apostolice.

Perfecţionându-se cu instrucţiunile orale şi scrise ale apostolilor, bărbaţii apostolici în interiorul lor s'au instruitu de spiritul charicu cu o abundenţă particulară. Ei au trăitu atunci, când Spiritul charicu învingea îndărătnicia ómenilor cu o abundenţă particulară de semne şi minuni, şi pentru succesul învĕţăturilor lor ei singuri se înbrăcau cu puterea semnelor.

Inimicii, cu carii trebuiau, ca să lupte verbal şi înscris bărbaţii apostolici, au fostu mai tot aciaşi, cu carii s'au luptatu şi apostolii. Ei erau creştini dintre Iudei, şi acia, carii uniau creştinismul cu ideî, când iudaice, când păgâne, séu se presentau numai cu păgânis-

ate din Chersones de către Metodie şi Ciril în călătoria lor, ca o probă despre esistenţa religiunei creştine la popórele de pre malul nordicŭ alŭ mărei negre. S-tul lui capŭ a fostŭ transportatŭ în Rusia de către creştinatorîul ei, Regele Vladimir.

OPERELE S-LUĬ CLIMENT

Operele S-lui Climent se distingŭ prin spiritul de învăţăcelŭ la apostolilor, şi specialminte al apostolului Paul. Limba acestor opere are caracterul clasicităţeĭ, distingêndu-se prin regularitate şi puritate (1).

Epistola întâĭa a S-lui Climent către Corinteni. Fiind în totul autentică, ea representă, tesaurul celŭ maĭ scumpŭ al doctrineĭ unuĭ bărbatŭ apostolicŭ. Ea este scrisă pre la finele persecuţiuneĭ lui Domeţianŭ (anul 97), cu ocasiunea ne înţelegerilor din Biserica Corintului. Unii din membriĭ acesteĭ Biserici, împinşi de mândrie şi invidie, aŭ începutŭ, să şi aroge o întâietate; de aicĭ a şi provenitŭ în Biserica Corintuluĭ o nenorocită desbinare. Pre timpul apostolului Paul acéstă desbinare a fost suspendată prin autoritatea apostolică. Acum pretendenţiĭ onóreĭ şi aĭ puterei aŭ ajunsŭ până acolo, că, formându-şi partidă, aŭ începutŭ să nege autoritatea acelor persóne, care o aveaŭ de la Biserică şi care îşi împlineau serviciul cu tótă onórea. Lor li venia greŭ, de a se instrui de la alţiĭ şi eĭ s'aŭ decisŭ, de a ruina ordinea, stabilită de către Domnul nostru Iisus Christos în Biserica. Eĭ se lăudaŭ cu talentele lor, şi cu tóte acestea eĭ ajunsese a se îndoi şi chiar despre dogma învierei morţilor. Membriĭ de distincţiune din Biserica Corintului, ne aflând între dînşiĭ mijlócele pentru curmarea rĕului, s'aŭ adresatŭ, cerêndu ajutorŭ de la Biserica Romei. Cu acestă ocasiune S-lŭ Climentŭ, vedêndu-şi Biserica sa liberă de persecuţiune, a adresatŭ Bi-

(1.) Publicarea ambelor Epistole către Corinteni s'a făcut de: Cotelierii. Patrum, qui temp. Apost. floruerunt (Barnabae, Clementis, S. Hermae, Ignatii, Polycarpi) 1724. Batton, comparând textul cu manuscriptele, l'a corectatŭ şi l'a publicatŭ sub titlul: Epistol. Clem. gr. lat. Cantabr. 1718. Rosselius S. Patrum Apost. opera (Barnabae, Ignatii, Clementis) opera genuina et Ignatii interpolatae etiam epist. cum versionibus var. lection. select. virorum notis Londini 1716. Gallandii Bibliotheca Patrum (T. I—XIV). Venet. 1765 — 1781). Hefele Patrum Apost. op. gr. lat brev. annot. Tubingae 1839.

tuncĭ erau uniţi într'o amóre strînsă, iar amórea este în legătură cu tóte sentimentele şi cugetările altora. Tristeţa séu lipsurile altora se considerá, ca ale lor; şi de aicĭ apoĭ stăruinţa, de a veni, în casu de lipsă, în ajutorul aprópelui. O epistolă, óre-care tracteză despre lipsurile unei Biserici, séu ale altora. şi ea espune lucrul în puţine vorbe şi fórĕ de artă, dar cu sinceritate şi cu interesu. Bărbaţii apostolici au scrisu cu amórea cea sántă.

Paţine opere ni sûntu astă-dĭ cunoscute din secului bărbaţilor apostolici. Şi acésta se esplică cu acela, că în aceste timpurĭ încă esistau marturiĭ cuvêntului apostolicu, cariĭ, avênd o veneraţiune particulară către Apostolĭ, nu cutezau, de a-şĭ rădica vocea lor pentru instruirea Bisericei. Pre lungă aceste, chiar inimicii creştinismului umblau după nimicirea operelor, arzêndu-le de multe-orĭ pre tóte, câte le aflau în locurile lor de rugăciune. Şi timpul cu barbariile séle a contribuitu fórte mult la nimicirea acestor opere. Aşa de esemplu, s'a perdutu apologia lui Aristid, refutaţiunile lui Agripa şi a lui Arist. Pênă la noi au ajunsu fórte puţine opere de ale bărbaţilor apostolici. Astu-felu avemu de la Climent, Barnaba, Ignatiu Policarp, Erma şi Codrat.

S-TUL CLIMENT DE ROMA.

Biografia lui. S-tul Climent, Episcopul de Roma, el este originaru păgânu din Roma, şi întorsu la creştinismu de către apostolul Petru. In predicarea credinţei, el a fostu colucrătoru al acestui apostolu, şi a împărţitu cu dînsul periculele misiunei apostolice. El pre la 53 după Christos a suportatu martiriulu în Filipi. Climent a fostu rădicatu la rangul de Episcopu al Romei de către apostolul Petru şi a administratu Biserica romană de la anul al doi-spre-decelea al împărăţiei lui Domeţian (92 de la Christos) pênă la annl al treilea al lui Traian, séu pênă la 101 al erei creştine; şi îngrijirea lui pastorală nu se întindea numai asupra Bisericei romane, cela ce se vede şi din operile lui. Pre timpul lui Traian el a fost ecsilatu pentru numele lui Christos în Chersonesul Tauric, unde cu cuvêntul credinţei întăria pre credincioşii, ecsilaţi pentru numele lui Christos, cu minunele séle întorcea la credinţă pre păgâni şi tot aicĭ el a primitu şi martiriul. Relicviile acestui bărbatu apostolicu au fostu lu-

—44). «Totŭ ce ni poruncesco Domnul, noĭ sŭntemŭ datorĭ, ca să implinimŭ în ordine şi la timpŭ. El ni-a ordonatŭ, ca să facemŭ proaducerĭ şi serviciĭ nu fŏrĕ ordine şi fŏrĕ de timpu, dar în momente şi timpurĭ determinate. De asemine unde şi de cătrĕ cine trebue să se efectue aceste, El a stabilitŭ şi acésta prin însuşĭ voia sa .... Preutulŭ celŭ mare îşĭ avea serviciul seŭ, preuţiĭ aveaŭ locul lor determinatŭ, şi asupra leviţilor eraŭ puse alte obligaţiunĭ, iar omul laicŭ era supusŭ unor regule cu totul lumescĭ. Christos a fostŭ trămisŭ de D-ḑeŭ, iar apostoliĭ de Christos; atât o trămitere, cât şi alta a fostŭ efectuată într'o ordine regulată, conform voinţeĭ lui D-ḑeŭ. Apostoliĭ aŭ predicatŭ prin sate şi oraşe; pre ceĭ întâĭ credincioşĭ eĭ i-aŭ rădicatŭ la trépta de Episcopĭ şi de diaconĭ pentru aceĭ, ce urmaŭ a primi credinţa .... Apostoliĭ aŭ sciutŭ de la Domnul nostru Iisus Christos, că vorŭ fi certe pentru Episcopie. Pentru aceste anume cause, şi prevĕḑendu-se tŏte, s'aŭ regulatŭ servitoriĭ de mai sus şi pre lângă aceste s'aŭ stabilitŭ şi regulele de succesiune, pentru ca în casŭ de mórte, alţi omenĭ cercaţi să primiască asupra lor servirea acelora (§ 40, 42, 44). După aceste urméza convingerea turburatorilor păceĭ, invitându-i, ca să înceteze cu pretenţiunile, iar celor cu minţi li ordonă, ca să fie cu condescendenţă cătrĕ inimiciĭ fericireĭ comune. Şi calităţile amoreĭ sŭntŭ presentate astŭ-felŭ, că ele devinŭ klar neînţelese pentru păgânismŭ (§ 45—56). «Şi astŭ-felŭ voĭ, cariĭ aţi începutŭ turburarea, să ve supuneţi presviterilor, învĕţaţi-vĕ a vĕ supune, lepădând cutesanţa cea mândră a limbeĭ» (§ 58—59).

Acéstă cuprindere a epistoleĭ ni arată, cât este de importantă ea din punctul de privire dogmaticŭ, şi mai ales din punctul de privire al ierarchieĭ bisericescĭ şi al misterilor (1), despre Rĕscumpărătorul nostru, Fiiul luĭ D-ḑeŭ (2), despre învierea morţilor (3) şi în fine despre importanţa canonică a s-teĭ Scripturĭ. Tot prin acéstă epistolă se presintă şi datoriile creştinuluĭ cătrĕ amore şi umilinţă (4).

(1) Adică § 21, 40, 42, 44, 51 şi 52.

(2) Mai ales §. 2, 16, 36, 49 şi 50.

(3) Vedĭ § 24—27.

(4) Afară de cărţile vechiuluĭ Testamentu, şi epistola cătrĕ Ebreĭ, (§ 10, 36), s-tul Climent face menţiune (§ 13) despre Evangelia luĭ Matheĭ (VII, 1) Luca (VI, 36, 38) de Faptele Apostolilor (§ 2), de epistola cătrĕ Romanĭ (§ 35) de ambele cătrĕ Co-

sericel de Corint. din partea întregel Biserici a Romel, o epistolă de unŭ caracterŭ admonitivŭ.

Cuprinderea epistolel este astŭ-felŭ : Dupŏ felicitările, prin care se laudă credința. virtuțile și avutul spiritualŭ al Corintenilor (§. 1. 2), Păstoriul celŭ bunŭ li arată lor mândria, ca causă a tuturor desordinilor, iscate între dênșiĭ, adăugând la aceste și espresiunile lui Moise : « bea, mănâncă. îngróșĕ-te, îngrașă-te și te veselesce prea iubite, (Il. Leg. XXXII, 15) ». Din acéstă causă, ḑice el, omenii neoneștĭ s'aŭ rădicatŭ contra celor oneștĭ, cel degradațĭ contra celor însemnațĭ, têmpiĭ contra celor cu mințĭ, tineriĭ contra bătrînilor (§ 3). Arătând efectele cele rele ale invidiel în esemple și mai ales la Datan și Aviron (§ 4, 5) îĭ îndemnă la umilință și penitență (6—15) și în special se referă la Domnul, espunênd credința apostolică în Fiiul lui D-ḑeŭ și S-tul Spiritŭ. «Toégul măriréi lui D-ḑeŭ, Domnul nostru Iisus Christos, n'a venitŭ cu strălucirea măreției și a gloriel, de și ar fi pututŭ, dar în formă umilă, cum a prediséi despre dînsul S-tul Spiritŭ ». Dupŏ aceste (§. 16) traduce profeția lui Isaia despre șerbul celu umilŭ al lui Iehova (Is. L III.) și cântarea lui David (Ps. XXI, 7, 8). Înșirând încă câte-va esemple de umilință, atrage atențiunea lor asupra bunătățel Creatorului și a Providențiatorului a tŏte, care a făcutŭ totul dupre o ordine stabilă (§ 19 — 22) și apoĭ adaugă : «să onorămŭ pre egumenĭi noștri (προηγουμένους) și să respectămŭ pre presviterĭ». Cu actele aceluașĭ Creatorŭ al naturel și cu încrederea în promisiunile lui, mustră pre cel, ce se îndoescŭ în învierea morților (23 — 28), îĭ sfătuesce să vieze dupre demnitatea aleșilor lui D-ḑeŭ (29—36), cu care ocasiune și descrie cu trasurĭ sublime pre Mântuitorul Iisus. «El, se esprimă S-tul Climent, este primul preutŭ al proaducerilor nóstre, intermediatorul și ajutorul neputințelor nóstre. Prin mijlocul lui, noĭ nĭ rădicămŭ okiĭ nostri spre înălțimele cerescĭ, și tot prin dînsul s'aŭ deskisŭ și okiĭ inimeĭ nóstre ». Dupŏ aceste repetă cuvintele Psalmistului despre dînsul, citate de către Apostolul (Ps. CIII, 4, 2, 8. CIX, I Ebr. I). Continuând apoĭ cu demonstrațiunea, de a se supune ordineĭ eclesiastice, aduce de esemplu organisațiunea militară și subordinațiunea membrelor corpului nostru (§ 37—39), și arată ordinea eclesiastică, stabilită de Mântuitorul și de apostolĭ, făcênd tot-o-dată a se vedea și ordinea vekiului Testamentŭ (§ 40

insula Cipru şi levitu. Din amórea cătrĕ Christos el a datŭ tóta avérea sa Apostolilor pentru folosul comunŭ. El a introdusŭ pre Saul, care era cumplitŭ pentru acele timpuri, în societatea creştină, şi fiind el cunoscutŭ prin credinţa şi darurile s-lui Spiritŭ, a fostŭ trămisŭ de apostoli, ca să organiseze Biserica de Antiochia; apoi împreună cu Paul el a fostŭ trămisŭ la predică cătrĕ păgâni; şi cu tóta abnegaţiunea a predicatŭ numele lui Christos în Cipru şi în Asia mică. La întórcerea în Antiochia, pre la anul 50. cu ocasiunea iritaţiunei falşilor respectatori ai lui Moisi, i s'a presentatŭ lui Barnaba cea mai favorabilă ocasiune, de a arată spiritul libertăţei evangelice. Barnaba dicea, că nu trebue să se impunĕ jugul şi obligaţiunile lui Moisi celor, ce se întorcŭ la credinţă dintre păgâni; şi tot cu acésta ocasiune Biserica din Antiochia l'a trămisu pre densul cu Paul în Ierusalem, ca să supună afacerea în discuţiunea sinodului apostolilor. După unŭ timpŭ nu îndelungatŭ, Barnaba, împreună cu Paul, s'a dusŭ pentru a doa óră la predica cea cătrĕ păgâni, dar îndată s'a despărţitŭ el de Paul, şi, luând cu sine pre Marcu, s'a îndreptatŭ spre Cipru (1). La anul 54 el se vede iarăşi în Antiochia cu Paul; şi cu acésta ocasiune Barnaba, imitând pre Petru până la degradare, el şi-a primitŭ o observaţiune aspră din partea lui Paul (1). În anul 56 Apostolul limbelor s'a pronunţatŭ cu respectŭ despre faptele lui Barnaba (Cor. IX, 6). Cât s'a prelungitŭ după acésta serviciul lui pentru credinţă, nu se scie. Şi ni este cunoscutŭ numai atâta, că el şi-a petrecutŭ ultimele dile ale apostolatului seŭ în Cipru. Aici el a muritŭ mórte de martirŭ, şi pre peptul lui mai pre urmă s'a găsitŭ evangelia lui Matei în limba ebraică. Din cuprinderea epistolei lui se vede, că el a muritŭ nu mai 'nainte de anul 72 de la Christos.

OPERILE S-LUI BARNABA.

Epistola S-lui Barnaba era cunoscută lui Climent şi Origen. Eusebie o enumeră între cărţile neautentice. Dar judecând după legătura ideilor din dînsa, se vede, că acéstă opiniune a lui Eusebiŭ privesce nu pre originea epistolei, dar pre importanţa ei canonică.

(1) Fapt. XV, 39. 41.
(1) Ep. Gal. II. 13.

Afară de acéstă epistolă, *noi mai avem* **şi o adoua tot a S-lui Climent către Corinteni**, dar numai nu este completă. In acéstă epistolă s-tul Climent învaţă, că « trebue noi să cugetămu despre Iisus Christos astă-felă, ca despre D-ḑeŭ, ca despre judecătorul viilor şi al morţilor ». Ne îndémnă să-i fimŭ recunoscători, ca celŭ ce ne-a adusŭ de la întunericul păgânătăţei la lumina lui D-ḑeŭ, şi recunoscinţa noi sûntemŭ datorĭ să o arătămŭ nu numai prin credinţă, dar mai ales prin împlinirea poruncilor lui. Dupo aceea adaugă, că vieţa omului este împărţită în doŭ epoce, care lupta una contra altia; în epocha actuală şi în cea viitóre. Epocha actuală predică neonorabilitatea, iar cea viitóre cere de la noi, ca să ne lepădămŭ de dînsa. Epocha întâia este epocha penitenţei şi aici noi potemŭ să facemŭ totŭ acela ce ne póte scăpa de mânia lui D-ḑeŭ, ce ne aşceptă în epocha viitóre. In părţile epistolei a doa ni se presintă şi natura divină a s-lui Spiritŭ, precum şi lucrările lui, ca sănţitoru al ómenilor. « Spiritul este sântŭ şi dreptŭ; el purcede de la Tatăl ».

Cu numele s-lui Climent al Romei sûntŭ cunoscute nu puţine compoşiţiunĭ, care séŭ că nu apărţinŭ de locŭ acestui bărbatŭ apostolicŭ, séŭ că-lŭ privescŭ numai în parte. Astă-felŭ sûntŭ: a) *Opt cărţi de constituţiunĭ apostolice* (διαταγαὶ) prin Climent pentru Episcopi. b) *Canonele apostolice* prin Climent. c) *Intrevederile* (recognitiones) *s-lui Climent*, care se mai numescŭ, *itinerarii* (note de călătorie), *actele* şi *disputele apostoluluĭ Petru cu Simon magul*. d) *Prescurtare de actele lui Climent*, séŭ ecstractŭ al istorieĭ lui Climent din operile lui, care se mai numescŭ şi convorbirĭ. Şi în fine cinci *epistole* ale lui Climent.

APOSTOLUL BARNAVA.

Biografica S-lui Barnaba. S-tul Barnaba a fostu din

---

rinteni (§ 36. 47, 56. 30, 31) de I-a către Tesalonicenĭ (§ 38) şi altele. Mai are meritul, că acéstă epistolă citézâ locurĭ din I ep. a apostolului Petru, (§ 2, 49, 38) şi chiar din II-a (§ 7. II Petr. II, 5. §. 11. II Petr. II, 6, 9) din epistola lui Iacov (§. 10, şi 17. Iac. II, 23 §. 23 Iac. I, 18. § 30. Iac. IV, 6, 2, 21. §. 49 Iac. V, 20) In § 17 vorbind despre schisma Corintenilor, se esprimă : « Luaţi epistola prea fericitului Paul, apostolul, şi vedeţi ce a scrisŭ el voĭ la începutul misiuneĭ séle. El a scrisŭ chiar despre Spiritŭ » etc. In § 45 adaugă : « Citiţi şi citiţi bine, prea iubiţilor, s-ta Scriptură şi străbateţi cu profunditate cuvintele lui D-ḑeŭ ».

pentru ca cu mórtea lui să aducă mântuirea omului (§ 5—6). După aceste autorul cu vorbe clari demustréză sublimitatea divină a Mântuitorului. «Domnul a voitu, ca să pătimiască pentru sufletul nostru, de şi el este Domnul universului, şi de şi mai nainte de aşedarea timpurilor D-deŭ Tatălŭ a disŭ către dinsul: «să facemŭ omŭ dupre kipul şi asemanarea nóstră». Mai de parte, în formele legei arată acea veritate, că Christos trebuia să pătimescă pentru noi şi cu acésta să punĕ capĕtŭ esistenţei sacrificiilor şi a servirei de D-deŭ celei vekĭ (§ 7—12).

In partea adoa autorul învaţă: «sŭntŭ doŭ căi ale vieţei,—calea luminei şi a întunerikului.» Pentru ca să umblămŭ pre calea luminei, pre carea umblă şi îngerii lui D-deŭ, trebue să iubimŭ din totŭ sufletul pre D-deŭ, să împărţimŭ cu aprópele totul şi să nu considerămŭ nimicŭ al nostru; să ne purtămŭ bine cu şerbii noştrii; să ne supunemŭ autorităţilor şi să respectămŭ pre învĕţătorii credinţei. După aceste arătând şi faptele din calea întunecată, dice, ca trebue să ni aducemŭ aminte de judecata lui D-deŭ şi închele epistola cu speranţa în pace (§ 10—22).

In epistola lui Barnava se afla şi idea, că lumea trebue să se sfĕrşască cu implinirea a 6000 anĭ (§ 15).

S-TUL IGNATIU PURTĂTORUL DE D-DEŬ.

Biografia lui. Ignatiu, purtătorulŭ de D-deŭ, a fostŭ învĕţăcelŭ al apostolului Ioan şi Episcopŭ de Antiochia. Administrând Biserica Antiochiei timpŭ de 40 anĭ, el era, dupre cum dice S-lŭ Chrisostom, modelŭ de virtute. Pre timpul persecuţiunei lui Domiţian, el dupre cum scriu învĕţăceiĭ sei, «cu insistenţa în rugaciunĭ şi ajunare, cu neobosirea învĕţăturei, şi cu zelul spiritului seŭ s'a opusŭ periculului, pentru ca nu cum-va să decadĕ cine-va din cei debilĭ cu spiritul, séu neesperienţi» . . . . Spiritul lui era aprópe de Domnul Iisus. El îlŭ purta pre dinsul, dupre cum singurŭ dicea, în inima sa; şi el era tristŭ, fiind că nu se făcuse demnŭ de amórea lui Iisus prin martiriu, şi doria ca prin martiriu să se lege mai strînsŭ cu Domnul seŭ. In fine s'a apropiatŭ timpul şi pentru acésta, ca să se împlinească şi dorinţa S-tei lui amóre.

Traian, mergênd în espediţiunea contra Parţilor (106), a venitŭ

Eusebie. esplicându-se mai bine. ḑice, că acéstă epistolă este disputată (ἀντιλεγόμενον), adecă din acele, pre care unii voiescu să o considere chiar canonică, şi o punŭ în acelaşi rangŭ cu cartea lui Erma şi epistolele lui Climent. Din cuvintele lui Origen se vede, că chiar Cels a cititŭ epistola lui Bárnaba; iar Cels avea însemnătate pre timpul imperatorului Adrian. 130 după Christos. Insuşi Barnaba scrie despre Iudeĭ: «fiind că eĭ s'aŭ luptatŭ, li s'a ruinatŭ templul de către inimicĭ (Romanĭ); acum însuşi servitoriĭ inimicilor lor îlu restabilescŭ». Aceste vorbe tractézŭ despre ruinarea templului celui mare al Ierusalemului, şi tot acésta ni probézŭ, că epistola este scrisă pre la anul 72, în secului bărbaţilor apostolicĭ.

In epistolă se întâlnescŭ fórte des esplicaţiunĭ alegorice, cu carĕ se dă o importanţă fórte mare însemnătăţeĭ istorice a ceremoniilor din vekiul Testamentŭ. Şi acésta se esplică prin faptul, că învĕţăcei apostolilor, când eĭ eraŭ dintre Iudeĭ, conservaŭ în sine acea dispoziţiune pentru ideile primite în Sinagogă. Insuşi Barnaba ni comunică sorgintea cunoscinţelor sĕle: «Fiţi atenţi, ḑice el, şi observaţi ce ḑice cartea cunoscinţeĭ (γνῶσις); speraţi în Iisus, care are să se arăte noi în corpŭ». Aceste vorbe sŭntŭ luate, dupre cum observă Climent Alecsandrénul, din cartea *cunoscinţeĭ*, în care cărţi s'aŭ păstratŭ multe ideĭ vere, conservate prin tradiţiune, dar tot-odată eraŭşi altele, ce îşi aveau originea în voia omului. Barbatul nostru apostolicŭ nu se presintă acela, ce el nu era; şi acesta îlu înalţă şi mai mult în rândul seminilor seĭ: «Eŭ vi presintŭ voi óre-care învĕţăturĭ, nu ca învĕţătorŭ, dar ca unŭ seminŭ voi».

Epistola S-lui Barnaba se compune din doĕ părţi neegale (1). In partea întâia (1—17) se propunŭ cugetărĭ, relative la credinţă, iar în adoa (18—22) nisce regule, relative la viéţă.

In partea întâia după introducere autorul ḑice, că intenţiunea lui a fostŭ, de a arăta cum profeţiĭ aŭ vorbitŭ despre noul Testamentŭ, care s'a începutŭ cu încorporarea Fiiului lui D-ḑeŭ. După aceste arată, că vekiul Testamentŭ, conform cu indicaţiunile din dinsul, este înlocuitŭ cu noul Testamentŭ (§ 2—4); şi cu cuvintele profeţilor argumentézŭ, că Mântuitorul s'a făcutŭ omŭ şi a pătimitŭ

(1) Epistola s'a publicatŭ de către Cottellarii (Patr. apost. 1724) Russel Patr. apost. Londin 1746) Holland (Bibl. patr. T.I). Hefel (Patr. apost. op. Brev. annot. et prolog. instr. grae. lat. Tübingen 1842.

vețăceilor sĕĭ celor întristaţĭ şi i-a mângâĕtŭ ; iar resturile S-tuluĭ luĭ corpŭ s'aŭ transportatŭ în Antiochia, ca « tesaurŭ scumpŭ ». Acĕsta s'a petrecutŭ în anul 107 de la Christos.

OPEPELE S-LUĬIGNATĬU

Epistolele luĭ. Totŭ. ce ni spunŭ cei vekĭ despre cuprinderea epistolelor S-luĭ Ignatiu, noĭ găsimŭ în cele şépte epistole ale S-luĭ Ignatiu, ajunse pĕnĕ la noĭ (1). De acela putemŭ să afirmămŭ. că autenticitatea epistolelor S-luĭ Ignatiu este maĭ pre sus de tŏtă îndoéla.

Cuprinderea principală a epistolelor luĭ Ignatiu, esceptând pre cea cătrĕ Romanĭ, se represintă prin doŭ ideĭ ; a) Să se observe supunere autorităţeĭ ierarchice şi b) a ne depărta de ereticĭ. Ambele aceste ideĭ se contopescŭ în una singură : « să conservămŭ unitatea eclesiastică în spiritul credinţeĭ ».

« Fŏră de episcopŭ. ḑice s-lŭ Ignatiu, nu este permisŭ nicĭ a boteza nicĭ a efectua cina amóreĭ, dar ce permite el, acela şi este plăcutŭ luĭ Dumneḑeŭ. Fŏră de Episcopĭ nu esistă Biserică » (2).

Despre ereticĭ s-luĭ Ignatiu a scrisŭ, « vĕ învitŭ să vĕ feriţĭ de fiare, îmbrăcate în forme umane. Voĭ trebue nu numaĭ să nu-ĭ primiţĭ pre dinşiĭ, ci, décă se póte, nicĭ se vĕ întâlniţĭ cu dinşiĭ, dar numaĭ să vĕ rugaţĭ pentru dinşiĭ. . . . Ce se va întâmpla cu acia, carĭĭ corupŭ cu învĕţăturĭ falşe credinţa luĭ Dumneḑeŭ, pentru care s'a răstignitŭ Christos » ? S-tul Ignatiu numesce pre ereticĭ, când înveninătorĭ, iar doctrina lor veninŭ, când fiare în forme de ómenĭ, când câinĭ îndrăciţĭ, carĭĭ muşcă de călcâiu, şi de multe orĭ muşcătură de mórte (3).

---

(1) Şépte epistole ale S-luĭ Ignatiu,amintite de către cei vekĭ, aŭ ajunsŭ pĕnĕ la noĭ în doe forme ; adecă în forma prescurtată, şi altele în tŏtă ecstensiunea lor. Acela. ce noĭ avemu prin Eusebie (Hist. ecl. III, 36), şi Atanasie (De synodo Seleusien. p. 222), noĭ o considerămu ca unŭ estractu din epistolele S-luĭ Ignatiu şi nu se găsesce în forma estensă. Şi prin urmare aceste sûntŭ cele maĭ vekĭ, pre care le reproduce pentru prima dată Sef. Hobar. pre la începutul secululuĭ al VI (ap. Photium în biblioth. cod. 232). Dupo aceste, vinŭ epistole estense, complectate prin desvoltărĭ şi complectărĭ, cu care s'a căutatŭ a se esplica Ignatiu. Aicĭ limba este espresivă şi energică, cum trebuĭa să fie limba compunătorului Numaĭ în limba grécă epistolele S-luĭ Ignatiu aŭ fostŭ publicate în ediţiunea luĭ Til. epist. S. Ignatiĭ Hmlae. 1821.

(2) Epist. Smir. § 8. Trall § 3, 2.

(3) Efes. § 16, 4, 7. Trall. § 6, 9.

în Antiochia şi a cerută, ca să-l aducă pre Ignatiu. «Ce Spirit rĕu, escl tu, a fostŭ cea ântâia întrebare, pusă de Imperatorul S-lui Ignatiu, când combaţi legile nóstre şi provocĭ şi pre alţĭi spre acésta»? Ignatiu a rĕspunsŭ: «Pre portătorul de D-ḑeŭ nu-lŭ numescŭ Spiritŭ rĕŭ». «Spiritele celе rĕle fugŭ de serviторiĭ lui D-ḑeŭ; déca tu credĭ, ca eŭ sûntŭ neplăcutŭ lui D-ḑeŭ, acésta o primescŭ şi klar o considerŭ, ca onórea mea». Traian a întrebatŭ: «Şi cine este portătorul de D-ḑeŭ? Ignatiu respunde: «Acelŭ, ce are pre Christos în inima sa». «Şi tu credĭ, că noĭ nu avemŭ în sufletul nostru pre Ḑeĭ, carĭĭ ni ajută noĭ contra barbarilor»? Respunde Traian. La aceste S-tul rĕspunde: «tu prin amăgire numescĭ pre demonĭĭ păgânĭ, Ḑeĭ; unul este D-ḑeŭ şi unul Christos Iisus, unul născutŭ Fiiŭ al Tatălui». «Tu vorbescĭ despre acelŭ, ce s'a răstignitŭ pre timpul lui Ponţiu Pilat»? a ḑisŭ Traian. «Da, Despre acela, respunse Ignatiu, care a rĕstignitŭ pre cruce păcatele mele împreună cu causatorul lor.» După aceste Traian a pronunţatŭ sentenţa, ca Ignatiu să se trămită în Roma pentru a fi mâncatŭ de fiarele sĕlbatice, spre distracţiunea poporului. Ignatiu a mulţămitŭ lui D-ḑeŭ, fiind că l-a făcutŭ demnŭ de amórea cătrĕ dînsul, adecă de sĕmnul apostoliеĭ; iar ómeniĭ lui Traian aŭ aplicatŭ asupra lui legăturele şi catuşele usitate.

Pre calea spre Roma lui Ignatiu l-aŭ eşitŭ înainte Episcopiĭ şi presviteriĭ, îmbrăţişând pre mărturisitorul şi învĕţăcelul apostolilor, şi el îi sfătuia, ca să se depărteze cât maĭ mult de ereticĭ, prevĕḑând că în Roma credincioşiĭ lui Christos aŭ să caute, ca să-lŭ elibereze pre dînsul de mórtea martirică. Ignatiu a trămisŭ în Roma o epistolă, carea constă din espresiunĭ, pline de amóre cătrĕ Domnul şi dorind numaĭ unŭ singurŭ lucru, ca să sufere pentru numele lui. El a scrisŭ acésta epistolă din Smirna şi tot de aicĭ a scrisŭ Efesenilor, Magneziénilor şi Traliénilor. Rĕmânerea în Troada el a consacratŭ-o pentru epistolele cătrĕ Filipenĭ, Smirnenĭ şi cătrĕ Policarp.

După o călătorie dificilă, însoţitŭ de ḑece leoparḑĭ, şi de nisce soldaţĭ brutalĭ, S-tul Ignatiu a ajunsŭ în Roma, şi i s'a împlinitŭ S-ta lui dorinţă. Fiarele flămânde pre dată l'-a sfăşiatŭ în bucăţĭ, şi din corpul lui n'aŭ rĕmasŭ, de cât părţile celе maĭ tarĭ, pentru mângâerea credincioşilor. Preste nópte S-lŭ martirŭ s'a arătatŭ lu-

parte. în scurt, dar în modŭ clarŭ, el arată trinitatea persónelor divine. pre de altă parte, el a esplicatŭ şi scopul încorporăreĭ Fiiuluĭ luĭ D-ḑeŭ. « El a suferitŭ totul pentru noĭ, ca să ne mântuimŭ noĭ, şi a pătimitŭ cu adevĕratŭ, precum cu adevĕratŭ a şi înviatŭ. »

Prescriind, ca să ne supunemŭ Bisericeĭ, S-tul Ignatiu a esplicatŭ cu plinitate importanţa Bisericeĭ luĭ Christos. Înfiinţarea ierarchieĭ bisericescĭ el a recunoscut'o, ca pre unŭ actŭ nu umanŭ, dar divinŭ, ca pre unŭ actŭ al luĭ Iisus Christos. El a indicatŭ la cele treĭ trepte ierarchice; adecă la trépta Episcopuluĭ, ca la representantŭ al însuşĭ Domnuluĭ nostru Iisus Christos, la trépta presviterilor. ca la representanţiĭ apostolilor, şi la trépta diaconilor, « stabiliţĭ nu pentru viéţa terestră, nutrimentŭ şi bĕutură, dar privind ca la astŭ felŭ de persóne, cărora li este încredinţatŭ serviciul Domnuluĭ Christos, tribuirea misterelor altaruluĭ.

Pentru partea morală se distinge doctrina S-luĭ Ignatiu despre fecĭorie. « Dĕcă cine-va póte să rĕmânĕ în curăţenie. spre mărirea corpuluĭ Domnuluĭ, să rĕmânĕ cu tótă umilitatea. Şi dĕcă cine-va se laudă cu acesta, acela este perdutŭ. »

arcm **Genadie Enăcénu.**

Invitând pre credincioşi, ca să se supună autorităţei şi a se feri de eretici. S-lui Ignatiu presintă pre Christos Iisus, ca pre începătorul unicei şi vivificătórei credinţe, ce cuprinde în sine revelaţiunea atât veke, cât şi pre cea nouă, şi stărnesce, ca să căutămu solu[illegible]nea nedumeririlor şi regulele cele pentru viéţă în spiritul celu vivificătorü al acestei credinţe. «Eü mă referü la Evangelie, ca la carnea lui Iisus» adecă, ca către Iisus însuşi, ce se presintă aici corporalminte, şi «la apostoli, ca la presviterii Bisericei, adică ca la nisce administratori vii ai Bisericei.» Trebue să iubimü şi pre profeţi, fiind că ei aü presupusü Evangelia şi s'aü repausatü în Christos. Vă invitü să nu faceţi nimicü pentru amórea de dispută, dar pentru învĕţătura lui Christos. Uniï, am auditü eü, că ḑicü, décă nu găsescü ceva în Scriptura cea veke, apoi acésta nu credü. . . . Iar pentru mine este mai vekiü Iisus Christos, cu neasemănare mai veke este crucea lui, mórtea şi învierea lui, credinţa cea prin dînsul, învĕţătura, adusă de dînsul».

MATERILE CREDINŢEÏ ŞI ALE ACTIVITĂŢEÏ, EXPUSE ÎN DESFĂŞURAREA DIVERSELOR IDEI.

Dupre circumstanţele timpului, şi cu privire la doctrina Evioniţilor, s-tul Ignatiu'a învĕţatü despre divinitatea lui Iisus Christos. «Iisus Christos, ḑice purtătorul de D-ḑeü, mai 'nainte de secule a fostü în Tatăl şi în fine s'a manifestatü.»

Pentru refutarea Doceţilor, Ignatiü arată natura umană a lui Iisus Christos şi acţiunile ei. «El cu adevĕrat s'a născutü din Fecióra, s'a botezatü de către Ioan, s'a pironitü în adevĕr cu corpul, pre timpul lui Ponţiu Pilat, şi a lui Irod Tetrarchul». «El cu adevĕratü a pătimitü, precum cu adevĕratü a şi înviétü, şi nu, dupre cum ḑicü uniï necredincioşi, adecă că a pătimitü numai în aparinţă (τὸ δοκεῖν), fiind singuri nisce aparinţe; şi precum ei cugetă, aşa şi trăescü, umbre fórĕ de corpuri şi spirite rele». Tot în contra Doceţilor S-tul Ignatiu vorbesce despre importanţa S-tei euharistii. «Ei, ḑice el, fugü de euharistie, fiind că nu profesézä cu noi, că euharistia este corpul Mântuitorului nostru Iisus Christos, şi anume acelü corpü, care a suferitü pentru noi, şi pre care Părintele l'a înviétü dupre buna sa voinţă». Espunênd doctrina despre personalitatea lui Iisus Christos contra Evioniţilor şi a Doceţilor, pre de o

nescute de Biserică, ce se ţineaŭ de către poporul român, produceaŭ nu puţine pagube însuşi poporului, a convenit a fixa, care anume şi câte din serbătorî trebuesc a se serba în decursul unuî an întreg. Acéstă conînţelegere a prelaţilor Bisericeî Române, respectiv de numĕrul serbătorilor, s'a şi formulat într'un regulament pe care Sântul Sinod l'a votat în unanimitate în şedinţa de la 20 Maiŭ 1874, şi s'a aprobat şi de Măria Sea Domnitorul Carol I la 3 Iulie acelaşi an. Acest regulament nu prevede de cât numaî 30 de serbătorî în decursul întregului an, afară de Duminecî. Dĕr Biserica Ortodoxă-Română restrângênd numĕrul serbătorilor, nu le au skimbat forma, nicî destinaţiunea; ci tóte acestea s'au lăsat a se celebra aşa, cum se celebraŭ în Biserica Crestină Antică. Şi acésta se vede de acolo că Sântul Sinod al biserici nóstre, fixând numĕrul serbătorilor prin regulamentul amintit maî sus se exprimă ast-fel :

«Tóte aceste sânte ḑile enumerate până acum se serbézĕ prin repaos de alte lucrărî petrecênd în indeledniciriî duhovnicescî, precum: mergerea la biserică spre rugăciune şi ascultarea cuvântuluî luî Dumneḑeŭ, acasă prin citirea cărţilor folositóre de suflet, pentru buna educare a familieî, prin facerea de bine la cei nevoiaşî, prin cercetarea bolnavilor, maî ales a celor fără ajutor, şi prin alte fapte bune, căcî serbătorile sunt destinate de Biserică anume pentru cultura spirituală şi pentru înbunătăţirea moravurilor».

Să venim acum la cuprinderea articoluluî bătrânuluî atenian, şi să vedem pêne la ce grad ideile propuse de el pot fi aplicate, şi într'o cât staŭ în armonie cu spiritul Bisericeî Crestine Antice.

Spre acest finit credem de necesar a reproduce maî multe din expresiunile luî, pe care noî le extragem din ḑiarul bisericesc rus, numit «Gazeta bisericească = Церковный Вѣстникъ».

Iată cum începe autorul articolulŭ seŭ :

«Lenea este muma tuturor relelor, pentru care şi marele Basilie ḑice: «neactivitatea este începutul rĕutăţeî» şi Socrat: «necesităţile materiale şi greutăţile resultă din neactivitate, iar crimele din necesităţî şi greutăţî». Cel ce nu se ostenesce, nicî să mănânce, adaoge apostolulŭ, şi prin urmare Biserica numĕră lenea la categoria păcatelor de mórte. Iată pentru ce lenea este desaprobată şi de Biserică şi de societate. Dĕr décă Religia şi societatea numaî desa-

IDEILE CONTIMPORANE

ASUPRA MODULUI DE CELEBRARE A SERBATORILOR.

Nu de mult presa ateniană şi kiar rusă a vorbit ce-va relativ la modul de celebrare a sĕrbătorilor pentru timpul viitor. Dĕr de şi ambele Biserici — Grécă şi Rusă aŭ mare necesitate de a se ocupa cu cestiunea serbătorilor, cu tóte acestea privirile presei grece şi ruse la lucru, sunt fórte diferite între sine.

Presa ateniană manifestată priu pana unuĭ bătrân de 80 anĭ, întórce mai mult atenţiunea asupraĭpărţeĭ economice, — arătând la folosul material ce ar resulta din întrebuinţarea la muncă a tot timpul, precum şi la paguba materială şi kiar morală ce resultă din perderea seŭ zedărnicirea timpuluĭ în zilele de serbătorĭ. In genere bătrânul atenian privesce la acéstă cestiune numaĭ din punctul de vedere al interesuluĭ vital, nu însĕ şi spiritual, ca şi când omul ar fi compus numaĭ din materie, iar nu şi din spirit.

Nu sunt tot aşa însĕ şi privirile preseĭ ruse; căcĭ ea de şi recunosce necesitatea reducereĭ serbătorilor în Biserică, dar este cu totul alt-ce-va a le reduce, cu a le streforma modul de celebrare şi kiar a le skimba destinaţiunea. Ea este pentru reducerĭ, însĕ cu mănţinerea formeĭ antice şi a destinaţiuneĭ.

Cât despre presa română, ea nu s'a ocupat de loc de acéstă cestiune; dĕr nicĭ n'a avut, şi kiar nicĭ nu are necesitate, pentru că Biserica română a întrecut în acéstă privinţă (întru cât nóuă ne este cunoscut) atât pe Biserica grécă în genere. cât şi pe Biserica Rusă.

Sântul Sinod al Bisericeĭ autocefale ortodoxe române, încă din anul 1874, observând că mulţimea de serbătorĭ, kiar şi ne recu-

tot poporul care de la natură înclină spre progres şi prosperitate.

«Ce să atingă de stat, apoi lui 'i aparţine neînlaturabila datorie de a conlucra cu Biserica pentru eliberarea poporului de atâtea nenorociri; iar când ambele acestea să vor susţinea una pe alta, atunci lucrulŭ se va efectua, şi poporul deskiḑêndu-şi ochiĭ odata pentru tot-dé-una, le vor mulţămi pentru eternitate. . . . .

«Guvernul elin actual negreşit va avea în vedere ca cu ajutorul mĕsurilor espuse mai sus, el va îmbogăţi poporul pe fie care an cel puţin cu 20 milióne drahme, care vor fi resultatul activităţi persónelor ce perdeaŭ timpul până acum. Pe lângă acestea reala bogăţie va cresce nu numai pentru că populaţiunea elină cresce pe fie-care an, dér şi pentru că deprinderea cu activitatea şi munca în rădăcinându-se, în tót-dé-una vor produce nouĕ bogăţiĭ. Mare este misiunea guvernului elin actual. . . . . .

Recomând acum cêle coprinse în articolul bătrânului atenian, noi vedem că el mai întâiŭ combate lenea, pe care niminea nici o dată, afară de cei leneşi prin practica lor, nu a susţinut'o. Dupĕ aceea începe să arunce blamurĭ nemeritate asupra serbătorilor în genere, ḑicênd că el ar fi causa a o mulţime de nenorocirĭ în societate; şi acĕsta pentru cuvêntul că uniĭ ómenĭ în ḑilele de serbătorĭ keltuesc mai mult de cât în ḑilele ordinare; alţi pierd preţul uneĭ ḑile de lucru; iar alţi de dându-se la bacanale se fac necapabil de lucru pentru ḑiua viitóre. Dér dacă ómenii singurĭ de sine nu implinesc prescripţiunile Bisericeĭ în privinţa modului cum trebue a se celebra o sĕrbătóre şi 'i skimbă destinaţiunea, apoi bine voiéscă respectabilul bătrân atenian a rĕspunde, dacă serbătorile prin sine înşile, sĕu Biserica care le aŭ înfiinţat, este causa a o mulţime de nenorocirĭ în societate. Noi din parte-ne nu suntem de acord cu ideile respectabilului bătrân, ci din contră suntem de părere că Domnia sea ar fi făcut mult mai bine, dacă vĕḑênd pagubile ce să comit prin réua întrebuinţare a serbătorilor, ar fi propus nisce miḑlŏce pentru moralisarea poporului elin şi pentru punerea lui în posiţiune de a celebra serbătorile conform usanţelor antice creştine şi destinaţiunilor lor; şi atunci ele, de sigur, nu numai nu ar fi produs mulţime de nenorocirĭ—dupre cum să exprimă autorul,—ci din contra ar fi dat un folos dublu—spiritual şi material.

probéză lenea, apoĭ economia politică o condamnă necondiționat, și privesce la ea ca la causa principală a celor maĭ marĭ nenorociri publice.

După acestea obiectând, că la ce clasă de cetățenĭ produce lenea mai mult rĕŭ, și răspunzând că claseĭ sărace muncitóre, trece la a arăta că mulțimea serbătorilor produce o mulțime de nenorociri și greutățĭ. Și acésta o probéză prin aceia că d. e. comercianții benketuesc și keltuesc o mulțime de banĭ în ḑilele de serbătorĭ; că muncitorului i se răpesce un articol de venit din buget, și acest articol este costul séŭ prețul uneĭ ḑile de lucru, care este unicul mi̯ḑloc de întreținerea sea și a familieĭ séle; că toțĭ keltuesc în ḑilele de serbătorĭ prin cafenele mai mult de cât în ḑilele ordinare; că îmbetându-se. adese orĭ 'șĭ strică haina cea mai bună, provócă certe și bătăĭ, care séŭ 'l pun la inkisóre, saŭ 'l fac necapabil de lucru pentru a dóua ḑi, — plus corupțiunea morală care distruge familiile și întrĕga societate.

După acestea adaoge :

«Având în vedere acestéa și multe altele de asemenea natură, póte óre Biserica să rămâe indiferentă? póte óre statul să rămâe nesimțitor? se înțelege că nu.

«Nouĕ ni se pare că datoria Bisericeĭ este de a conduce pe popor pe calea virtuțeĭ, iar nu a-ĭ tolera dedarea la lene, carea este isvorul fie căruĭ rĕŭ, dupre cum am ḑis kiar la început.

«Numerósele serbătorĭ și solemnitățĭ trebuesc lăsate la o parte. Creștinul trebue a merge la biserică în ḑilele de serbătorĭ ca să asculte liturgia, iar apoĭ să se pună imediat pe lucru, învĕțându-se prin aceia că munca este virtute și datorie, iar lenea rĕutate și vătămare. Nu munca, ci lenea să se desprețuiască. Iată principiile care trebuesc inspirate poporuluĭ de Biserică, fiind-că sunt mulțĭ din aceĭ ce cred că a lucra în ḑilele de serbătorĭ este pĕcat.

După acestea laudând pe poporul grec — cum că el de la natură este progresist și că prin urmare va priimi cu bucurie acéstă folositóre propunere, adaoge a ḑice, că dacă enoriile locale, bisericile și monastirile vor suferi prin aceste skimbărĭ óre care pierderĭ de interese materiale, apoĭ necesitățile lor pot fi satisfăcute din alte resurse mai onorabile, care vor fi priimite cu mulțumire de către

cultarea Liturgiei, tinde la a răpi proprietatea cea mai obicinuită și mai vitală (întrebuințarea timpului după serviciul bisericesc în instruirea morală a familiei și altor acte de charitate) ca păgubitóre și vătămătóre precum pentru sănătatea și iconomia populară așa și pentru moralitatea publică. Dér dacă acésta este așa, apoi frica de perderea intereselor materiale ale Bisericelor și Monastirilor se pare cu totul neînțeleasă. Din contra nóuĕ ni se pare că cu resolvarea cestiunei în acest mod, interesele materiale ale bisericilor și Monastirilor, nu numai nu pierd nimica, ci încă câștigă; așa că în proporție cu micșorarea numĕrului celor ce visitézĕ institțiunile de veselie, în ḑilele de serbători, trebue să crésc̆ă numĕrul celor ce visitézĕ bisericile, și prin urmare și a miḑlócelor materiale, cu deosebire dacă după cum speréză autorul, s'ar întâmpla să se ajungă la o favorabilă skimbare a interiorului celor ce se rógă. În tot casul interesele materiale pot juca un rol însemnat în Biserică, dacă se va întâmpla să se resolve cestiunea tabelei serbătorilor. Din acest punct de vedere nu este de crediut că ar puté să se întâmpine vre o pedică seriósă la skimbarea formei de serbare în sensul propus de autor.

«În acéstă cestiune este mult mai însemnată partea morală. Dupre proectul autorului serbătórea se termină cu Liturgia, și după ea începe munca, așa că ḑiua de serbătóre întru nimica nu să deosebesce de cea lucrătóre, din causa aceliași ocupațiuni, pentru o bucățică de pâne și pentru interesul personal. Dér după ideea Biserici, coprinderea și sensul serbătorilor este departe de a se termina numai cu mergerea la biserică. Biserica voesce și cere de la membrii sei ca ĕi să petrécă tótă ḑiua de serbătóre în spiritul serviciului divin din acea ḑi: să se ocupe cu meditațiunea la cele Dumnezeesci, cu cetirea cărților edificătóre, cu cercetarea bolnavilor, a săracilor, a celor ce aŭ necesitate de ajutor material séŭ moral și altele de asemenea; cu un cuvênt ca ei în aceste ḑile să se retragă după posibilitate de la interesele personale materiale și să'și concentreze tótă atențiunea la interesele morale, avênd în vedere porunca ce se referă la toți—a dragostei creștine. . . . . asemenea idee despre serbători, este evident, că stă în mare contradicere cu egoismul și interesul material personal proectat de autorul; și de aceea nu fórte mult ne îndoim în necondiționatul acord al Bisericei

Mai de parte autorul pe basa considerantelor séle dice, că Biserica și Statul nu pot să rămâe indiferente, și că dupre părerea sea, datoria Bisericei este de a conduce pe popor pe calea virtuței și a pietățeĭ, iar nu la lene; că numerósele serbători trebuesc desființate; că creștinul trebue să mérgă la biserică în aceste ḑile, dar îndată după eșirea din biserică să se apuce de lucru. În aceste cuvinte împovoratul de ani atenian blaméză Biserica ca susținétóre a leneĭ, necăutând la aceea că kiar Domnia Sea s'a exprimat, că ea pune pe lene între păcatele de mórte, și că prin urmare nu o susține. Pe de altă parte, din proprietățile séŭ apartinențele uneĭ serbători el nu lasă de cât mergerea la biserică și ascultarea liturgieĭ, după care pretinde ca să se începă iarășĭ munca ca în tóte ḑilele de lucru, fără a întórce atențiunea la aceea, că scopul și destinațiunea serbătorilor nu este numaĭ ascultarea liturgieĭ, ci încă și multe alte lucrări de asemenea morale, care contribuesc fórte mult la îmbunătățirea și perfecționarea spirituală a omuluĭ.

Respectiv de Stat autorul propune că el este dator ca în unire cu Biserica să lucreze pentru eliberarea poporuluĭ din nenorociri, adecă de serbători; și că numaĭ cu modul acesta va putea avea o bună recșită. Ce'ĭ dreptul, Statul când lucră în unire cu Biserica, este imposibil ca să nu reușască; fiind-că dacă Biserica se unesce a lucra ce-va împreună cu Statul, apoĭ negreșit că principiile pe care el voesce a le aplica séu a le propaga, nu sunt contrarii învățăturilor Evangelice, care formézá și basa Bisericeĭ. Dér în privința aplicări mesurilor propuse de respectabilul bătrân, în ceia ce privesce modul de celebrare al serbătorilor, ne îndoim, nu numaĭ de participarea Bisericeĭ în acésta, dér kiar și de Stat în parte, adecă dacă el, fără a fi de acord cu Biserica, le va putea găsi practicabile, și va insista de a le aplica.

În privința altor detaliurĭ asupra mĕsurilor propuse de bătrânul atenian, relative la noul mod de celebrare, séu maĭ bine ḑicênd la desființarea serbătorilor, lăsăm ca să vorbească maĭ de parte presa rusă, care *prin* ḑiarul citat maĭ sus să exprimă ast-fel:

«*Pre* cât se scie nimenea nu a proectat până acum resolvarea cestiuneĭ serbătorilor în forma propusă de autorul. Proectul acesta în esență tinde nu la impuținarea serbătorilor, ci la o totală skimbare a formeĭ lor. Căcĭ el de și admite mergerea la Biserică și as-

PASTORIULU

IN FAȚA

INTERESELOR GENERALE A SOCIETATEI.

Raporturile păstoriului cu societatea se cuprind din afacerile parochiei sale în cea ce privesce oficiul sĕŭ, şi din interesele generale a societăţeĭ în cea-ce privesce nevoile statuluĭ, la care Păstoriulŭ nu póte rĕmânea indiferentŭ (1).

Religiunea chreştină adoptând tótă viaţa umană spre a o glorifica, păstoriulŭ, care e adevĕrătulŭ eĭ representantŭ, trebue asemenea a adopta în totul razimulŭ vieţeĭ umane spre a'ĭ îndulci suferinţele.

Istoria arată o mulţime de fapte strălucite sevêrşite de preoţiĭ şi călugărĭ civilizatorĭ (2) şi conservatorĭ a sciinţelor (3). Natura studielor şi exerciţiuluĭ funcţiunilor lor desvelindu în eĭ facultăţĭ emeninte, află aplicaţiunĭ feconde în tóte diferitele stărĭ a vieţeĭ umane spre a le conduce către destinaţiunea lor.

Recunóscem că tempiĭ potŭ se inducă şi sĕ impue încă şi alte datorĭ diferite. Religiunea însĕ este spirituală, ea îmbrăţişază totulŭ, şi penetrézá totulŭ: dar spre a se uni cu folosŭ de lucrurile vieţeĭ umane, trebue a se distinge de totulŭ.

---

(1) Ca probă că clerulŭ n'a remasŭ indiferentŭ la nevoile statuluĭ, din resbelulŭ presentŭ vedĕse jurnalul «*Biserica Orthodoxa Română*» No. XI. din care se dovedesce că o mulţime de preoţi şi călugărĭ s'au oferitŭ de bună serviciile sale ambulanţilor, saŭ averile sale în folosulŭ rĕniţilor.

(2) Tóte adunările cele marĭ precum synódele Ecumenice, carĭ aŭ tratatŭ despre questiunile moralităţeĭ şi civilisaţiunneĭ popórelor, a fostŭ compuse în cea maĭ mare parte din Archiereĭ, preoţiĭ şi călugĕrĭ.

(3) Maĭ 'nainte de epoca renascereĭ sciinţelor, Monastarile eraŭ depositórele de sciinţe, de unde se respândea lumina în tóte părţile.

cu proectul autorului. Déca Biserica póte să fie indiferentă în privința intereselor sale materiale, nu este de crédut că indiferența sea s'ar putea întinde și asupra intereselor morale pe care ea este datóre de a le păstra în fiiĭ seĭ.

«Cum că Biserica nu are nicĭ dorință, nicĭ interes de a susține lenea prin serbătorĭ, dupre cum într'un mod tacit s'a exprimat autorul, noĭ socotim a fi o înjosire pentru ea, kiar și atuncĭ, când am dovedi contrarul . . . . . Dér și afară de obiecțiunile pe care Biserica le ar puté face autorului, proectul luĭ nu póte fi cu ușurință aplicat. Căcĭ ne maĭ vorbind despre aceea că el aruncă asupra fisionomieĭ vieței sociale o colóre neplăcută, osândind'o la o eternă muncă, kiar nicĭ guvernul, nicĭ Biserica nu vor fi în stare de a-l susține, pentru că populațiunea nu'l va puté suferi. Orĭ și cât este de laudabilă ostenéla, nu se póte cu tóte acestea ca cineva să lucreze tótă viéța, retrăgându-se o dată pe săptămână pentru câte-va ore spre a merge la biserică, și dupŏ aceea din nou a începe lucrul. In timpul nostru acéstă retragere momentană de la lucru la rugăciune, pentru ca din nou să se întórcă la aceeași nefinită muncă, este probabil că nu se practică kiar prin Monastirĭ, decum prin staturĭ întregĭ marĭ și micĭ. Pe lângă acestea societatea trăesce nu numaĭ pentru interesele materiale și pentru ca să producă 20 milióne drachme maĭ mult în an. . . . . Nu se pot lăsa la o parte nicĭ inclinațiunile eĭ spirituale, nicĭ a-ĭ confunda asemenea mulțămirĭ cu necesitățile și interesele materiale. In fine cum să se organiseze inspectorĭ care să observe exacta aducere în împlinire a proectului autorului? Nu cumva va trebui să formăm pentru fiecare câte un zapciŭ ca óre când la Ebreĭ în Egipet, pentru ca să observe asupra acesteĭ întinse și continuă lucrărĭ.? . . . . . Intr'un cuvênt, noĭ socotim proectul respectabilului autor făcut cu bună intențiune, dér neoportun și nerealisabil.

Ast-fel termină presa rusă privirile séle asupra proectului bătrânului atenian respectiv de modul cum ar trebui să se celebreze serbătorile pe viitor. Maĭ de parte 'șĭ dă părerea care dintre serbătorile actuale pot fi reduse, și ce caracter trebue să se păstreze serbătorilor rămase, care este întocmaĭ cu acela pe care l'a ținut Biserica Creștină de la început, și pe care și Sântul Sinod al Bisericeĭ nóstre ortodoxe române l'aŭ prevĕdut în regulamentul sĕŭ pentru sĕrbătorĭ.

ARCH. S. Balanescu

fie iniţiatoriulŭ. Iata dar causa de ce păstoriulŭ pentru cea dintêiŭ se condémnă, (1) adecă pentru amestecarea în trebĭ lumescĭ, pe când pentru cea de adoua se glorifică, de va lua parte la ele.

Păstoriulŭ care va lăsa grija sufletelor încredinţiate luĭ, şi va deveni om politicŭ, schimbându-şĭ cariera, acela va cădea în nouĕ încurcăturĭ : noĭ însĕ nu'l judecăm, şi în thesă generală nicĭ nu'l condamnĕm presupuind că el singur de bună-voe a renunciatŭ oficiuluĭ sĕŭ ; dar prin acestea se va caracteriza singurŭ pe sine de un renegatŭ.

Nu vorbim aci de participarea păstorilor Bisericeĭ în adunările naţionale legislative — acesta nu e o politică, eĭ sunt la loculuĭ lor ; şi usuluĭ maĭ multor provinţiĭ chreştine, pre cum şi al ţĕreĭ nóstre era, încă din anticitate, de a preseda eĭ acelea adunărĭ : căcĭ lor lĭ *s'aŭ încredinţatŭ poporulŭ Domnuluĭ*, şi de la eĭ se va *cere cuvêntŭ pentru sufletele lor* (2) ; dar ţicem de păstoriĭ acia, cărora nu lĭ s'a încredinţatu nicĭ o administraţie socială, ci numaĭ spirituală, şi încă şi acesta în privirea numaĭ unuĭ micŭ numĕrŭ de chrestianĭ, spre a se sili se obţiă de la eĭ resultate morale, şi de a sânţi viaţa, şi ostenelele lor prin rugăciunĭ. In fine, de şi se condemnă tótă extinderea păstoriuluĭ în atribuţiunele sociale, dar nu se însemnă limitea, remâind în sĕma acelor, cărora *lĭ s'aŭ încredinţatŭ poporulŭ Domnuluĭ* de a decide (3).

In resumatu, păstoriulŭ, ca representantulŭ religiuneĭ chreştine în faţa intereselor generale a societăţeĭ, datoria luĭ, este a fi şi representantulŭ intereselor şi nevoilor naţionale, maĭ cu sĕmă în timpurĭ de resbelŭ, susţinênd familiele celor-ce aŭ căduţŭ în apărarea patrieĭ, şi educând pre orphaniĭ lor.

ARCH. G. Rascan.

(1) Canon Apostol. 6.

(2) Can. apost. XXXIX.

(3) Funcţiĭ cu totul oprite pentru păstoriĭ sunt: Militare şi civile administrative precum poliţiaiu, etc. Can. ap. 83, 81. De asemenea administrarea Mosiilor (Can. synod. dupĭŭ 11), Dar se face excepţie pentru îngrijirea de averea orphanilor, sĕŭ a vĕduvilor. când i va fi încredinţată de Episcopulŭ, Vedĭ Theol. Păstorală Episc. Melchisedecŭ, edit. 1862 Bucuresci p. 110.

BIBLIOTECA Mitropoliei Moldovei şi Sucevei

Chrestinismulŭ nu sa grăbitŭ nici o dată a se amesteca în afacerile guvernărei popórelor, și de și s'a amesticatŭ vre-o-dată, acesta a fostŭ numaĭ ca o putere dynamică (fórtă mișcătóre), ca un spiritŭ: de care trebuĭ a fi plinŭ totŭ individulŭ spre a veni în ajutorulŭ unicului interesŭ al statuluĭ și maĭ cu semă păstoriulŭ spre a putea respândi înrĕurirea sa, cea bine-făcătóre, asupra societățeĭ generale.

Se afla atâtŭ de multŭ bine de făcutŭ interesulŭ directŭ al societățeĭ în câtŭ păstoriulŭ numaĭ are necesitate a alerga dupe binele indirectŭ. Păstoriulŭ trebue a da un punctŭ de raĭmŭ familiĭ umane, și acestŭ punctŭ de razim este viața religiósă; când omenirea o va afla, atuncea ea va merge spre distinațiunea sa. Dar Păstoriulŭ spre a putea glorifica misiunea sa cu succesŭ trebue atrage amabilitatea poporuluĭ, încă și pre orĭ-ce facerĭ de bine în interesulŭ generalu al societățeĭ — puindu-se pre sine de modelŭ întru tóte.

Este un mare avantagiŭ pentru păstoriŭ de a nu fi compromisŭ întru nimica, și de a putea interveni ca un arbitru în totulŭ; fiind a fară de totulŭ. De aseminea este un mare pericolŭ pentru păstoriŭ. amestecarea în trebile lumescĭ, ocasionând prin acesta religiuneĭ o înjosire ce-ĭ rĕdică tot prestigiulŭ.

Patriotismulŭ, de și nu e recunoscutŭ ca o virtute creștină propriŭ disŭ, dar însă este o afecțiune pre care chrestinismulŭ o sănțesce și o adoptă, și o propune înaintea tuturor ca o **datorie**. Iisus Christos a recunoscutŭ acĕstă afecțiune (1), și Apostolulŭ Pavelŭ numaĭ puținu (2); de aceea trebue și păstoriulŭ sĕ o aibă adâncŭ sĕpată în inima sa.

Participarea chrestinilor în afacerile politice, difră de devotamentulŭ către patrie: aceea este o specialitate, ca orĭ-care alta; și dupĕ cum o credem noĭ, de și nu e interdisă, dar nicĭ impusă (chrestinilor), ci numaĭ comandată de împrejurărĭ, carĭ adesea-orĭ se sigilézĕ numaĭ prin interese speciale: pe când devotamentulŭ de patrie se caracterizĕ prin sacrificarea a unuĭ saŭ a întregeĭ părțĭ de avere în interesulŭ generalu al patrieĭ, la care păstoriulŭ trebue sĕ

(1) Luca XIX. 41.
(2) Romani IX-a 1—10.

căci știu că înfaptele și cuvintele vóstre faceți multe rele prin care necinstiți persónele bisericești. Ați ḑiceți voi, veḑi ce mare pĕcat luăm asupra sufletului nostru, dĕca necinstim pe vre-o persónă bisericéscă? Iată ce mĕ costă, iată pentru ce eŭ rog pre fie-care dintre voi cu cuvintele Scripturei: *din tot sufletul tĕŭ teme-te de Dumneḑeŭ, și cinstește pe preot. Cu tótă puterea ta iubește pre cel-ce te-a făcut pre tine și pre slugile Lui să nu le părăsești. Teme-te de Domnul și cinstește pre preot.*

Doué porunci să cuprinḑe într'aceste cuvinte ale Scripturei — una ca să cinsteșți pre Dumneḑeŭ, și cu acésta unește și pre cea-l-altă ḑicĕnd și pe preoții Lui. *Teme-te de Domnul*, ḑice, *și cinstește pe preotul Lui.* Acésta va să ḑică, că cine cinstește și se teme de Dĕnsul, acela este dator se cinstéscă și în tot chipul să se feréscă de a necinsti pe preotul Lui; cel-ce face alt-fel, nu cinstește persónele bisericești, îl batjocorésce, acela nu se teme nici de Dumneḑeŭ. Pentru ce așa? Iată pentru ce: știți voi óre, cine a întocmit pe preoți și cine este acela, care vĕ dă preoți? Însuși Iisus Christos. Încă pre când să afla El pre pĕmênt, a ales mai întêiŭ șépte ḑeci, iar mai la urmă doi-spre-ḑece Apostoli, și le-a dat stăpânirea ca să sfințéscă, unde va cere trebuința prin orașe și prin sate archierei, preoți, și diaconi. Apostolii asemenea aŭ poruncit să facă cei sfințiți de dĕnșii și din neam în neam pĕnĕ la sfârșitul lumii, ast-fel că preoții și diaconi de astă-ḑi își aŭ slujirea și stăpânirea lor prin archiereii sfințiți de Apostoli, și de la însuși Mântuitorul Christos. Cu chipul acesta întocmindu-se preoția în Biserică, Domnul nostru Iisus Christos a ḑis mai întêiŭ Apostolilor, iar în persóna lor și tuturor preoților: «mergeți în lume, propoveduiți Evangeliea și săvêrșiți sfintele slujbe. Vĕ vor ruri și vĕ vor goni; dĕr voi nu vĕ temeți. Aduceți-vĕ aminte că voi nu slujiți lumii, ci Mie: va să ḑică că și lauda și răsplata vóstră nu o veți avea de la lume, — Eŭ Însu-mi

VORBIRILE
PREOTULUI DE SAT CATRE POPORANII SEI

A XXI-a VORBIRE

DESPRE RESPECTAREA CLERULUI

Cu tot sufletul tĕŭ teme-te de Domnul, şi cinsteşte pre preoţii Lui. Cu totă puterea ta iubeşte pre celce te-a făcut pre tine, şi pre slugile Lui sĕ nu le părăseşti. »Teme-te de Domnul şi cinsteşte pe preot.« (Sirah. 7, 31—33).

Fraţilorŭ!

Audind cuvintele ce am vorbit şi pre care le-am luat din Sfânta Scriptură, voi aţi şi simţit, despre ce am să vorbesc astă-di cu voi. Aşa, fraţilor! eŭ voescŭ ca să vĕ tĕlcuesc aceste cuvinte, în care să coprinde cuvenita cinste către persónele bisericeşti.

Eŭ ştiŭ acum ce se petrece în inimile vóstre; voi gîndiţi că eŭ doresc ca să mĕ cinstiţi şi să vĕ temeţi de mine. Nu fraţilor! Eŭ nu mĕ îngrijesc de mine. Eŭ ca şi mai mulţi alţii dintre fraţii preoţi, nu căutăm slava de la ómeni; slava nóstră, cinstea şi lauda este Dumnedeŭ şi mântuirea vóstră. Cât despre mine, eŭ sunt gata a mĕ uita, numai pre voi să vĕ mântuesc. Pentru aceea eŭ în tot timpul sufer cu inima mea, cândŭ vĕ vĕd greşind înaintea lui Dumnedeŭ. Si acum dĕr eŭ nu pentru mine, ci pentru binele vostru voesc ca să vorbesc;

cesta din prostia lor copilăresc㸠, şi póte-că nici că ştiaŭ că acest trecĕtor era proroc. Dĕr pentru că ei ’şi-aŭ risŭ de Prorocul Domnului, ’şi-aŭ risŭ de însuşi Dumneḑeŭ, şi s’a dis, că *Dumneḑeŭ nici o dată nu va fi batjocorit*: şi doi urşi aŭ eşit dintr’o dumbravă şi ’i-a sfăşiat; şi eraŭ ei la numĕr patru ḑeci şi doi. Ast fel pedepseşte Dumneḑeŭ pre cei-ce necinstesc pre slujitorii Lui.

Fraţilor! credeţi-mĕ că eŭ mai adese-ori am témă şi despre voi şi despre copiii voştri; căci şi voi mai adese-ori necinstiţi pe preoţi. Nu vĕ place să auḑiţi acésta; însĕ credeţi că mie si mai mult nu’mi place ca să vĕ vorbesc. Dĕr ce trebue să fac? Datoria mea, iar mântuirea vóstră o cere acésta negreşit. De unde aţi luat’o voi de pildă acésta, că dĕca preotul vĕ ese înainte şi trece d’a curmeḑişul drumului vostru, ar-fi mai bine ca să vĕ întórceţi îndĕrăt a casă? da, voi ast-fel gîndi şi acéstă próstă idee o daţi şi fiilor voştrii din nĕm în nĕm. Dĕca preotul e şind cui va din voi înainte, aceluia i s’ar întémpla în ḑiua aceea ce va rĕŭ. — voi îl necinstiţi, cum vĕ vine în minte. Si pentru ce? Spuneţi singuri! Dĕr óre cine se rógă pentru fericirea vóstră înaintea lui Dumneḑeŭ? Cine vĕ binecuvéntă în numele lui Dumneḑeŭ la tot lucrul cel bun? La cine vĕ duceţi voi când aveţi vre-o nenorocire şi cereţi ca să se róge pentru ajutorul, nenorocirea şi mântuirea vóstră, — şi nu numai în vremea vieţei vóstre pre pĕmênt, ci chiar şi atunci, când sunteţi gata d’a vĕ da sufletul vostru lui D-ḑeŭ? Tóte acestea nu face óre preotul pentru voi? De ce dĕr socotiţi pe preot ca un ce rĕŭ pentru voi? O! Dumneḑeule! iată ce aŭ ajuns preoţii! Ei sĕvĕrşesc pentru voi sfintele rugăciuni şi tainele lui Christos, vĕ bine-cuvéntă, vĕ sfinţeşte de tótă necurăţiea vóstră pre voi, casele vóstre, familiile vóstre, şi voi ce faceţi?! Si mai puteţi voi óre dupĕ tóte acestea să ḑiceţi, că cinstiţi pre Dumneḑeŭ şi sfânta Lui credinţă? Nu ştiŭ, ca cum aţi privi acestŭ lucru când vĕ apropiaţi de preot ca să-i cereţi

vĕ voiu răsplăti. Insĕ El a mai adaos, că cine vĕ va asculta pre voi, pre Mine mĕ ascultă, iar cine se va lepăda de voi, de Mine se lepădă; cei ce vĕ vor priimi pre voi cu cinste, aceluia bine îi va fi, iar cei ce nu vĕ vor primi, cei-ce vĕ vor batjocori, acelora le va fi mai greŭ de cât Sodomei şi Gomorei (Mat. 10)» Voi vedeţi că cel-ce batjocoreşte pe preot, după cuvêntul Domnului nostru Iisus Christos batjocoresce pe însuşi Dumnedeŭ,—fiind că preoţii se daŭ şi se trimit de la Dumnedeŭ. Cum aşi mai putea eŭ ca să mai tĕlcuesc acésta? Închipuiţi-vĕ spre pildă, că Domnitorul nostru într'o afacere óre-care ar trimite un credincios al sĕŭ într'o ţĕră depărtată, la un alt domn; şi acolo în loc de a-l primi cu cinste, l-ar necinsti. Ore n'ar-fi acésta o adevĕrată necinste pentru Domnul nostru? Noi cu toţii am sări ca să apărăm cinstea lui, cum dar să nu se supere Dumnedeŭ, când necinsteşte cine-va pre trimişii Lui, pre preoţi? Aşa, ei greşesc înaintea lui Dumnedeŭ, fie acela or şi cine ar-fi el, când necinsteşte pe preot, şi va da sĕma pentru acésta înaintea judecĕţei lui Dumnedeŭ!

Voiţi ca să vĕ daŭ óre cari esemple pentru acésta? Ascultaţi. Noi citim în Sfânta Scriptură, cum că în vremile de de mult, când D-deŭ a dat evreilor de archiereŭ pe Aaron, fratele lui Moyse, în ăcea vreme unul cu numele Core, s'a sculat asupra lui Aaron, iar alţii doi Dathan, şi Aviron asupra lui Moyse şi numai voiaŭ să le dea cinstea cuvenită, ca unor slujitori ai lui Dumnedeŭ. Si ce s'a întêmplat? Mĕ cutremur să'mi şi aduc aminte despre sórta lor: pămêntul s'a desfăcut, şi pe câteşi trei îa înghiţit ca şi pe nelegiuitele cetăţi, Sodoma şi Gomora şi de vii 'ia aruncat în iad. Încă: pe vremea proroculuĭ Elisei trecênd acest proroc prin tr'un sat, şi fiind că el era pleşuv, copii, cariĭ se aflaŭ pre aceea cale jucându-se, vĕdêndu-l aŭ început sĕ-şi ridă de dênsul şi să strige: mergi pleşuvule! S'ar părea că pre nişte copiĭ s'ar-fi putut óre-cum ca să-i şi erte: ei aŭ făcut a-

întelnindu-se cu preotul, trec pre lângă dênsul, ca şi cum nu l'ar vedea. Îi este greu par-că sĕ-şi ea căciula din cap şi sĕ-i dea bună ḑiua! Eŭ nu câştig nimic din darea bunei ḑilei tale, nici nu mi se adaugă ce-va; dĕr din acésta eŭ vĕḑ cu durere de inimă, că tu nu eşti un bun enoriaşŭ, puţin te temi de Dumneḑeŭ şi nu-ţi voeşti mântuirea ta. Mai în colo — voi mai întrebuinţaţi nişte vorbe batjocoritóre, nişte glume şi povesti asupra preoţilor, pe care voi şi copiii voştrii auḑindu-le de la voi, le întrebuinţaţi une-orĭ chiar în ochiĭ preoţilor.

Spuneţi voi singurĭ, nu meritĕ tóte acestea trăsnetul lui Dumneḑeŭ? ca fiarele cele sĕlbatice, să sară, spre apărarea cinstei preoţilor, robiĭ lui Dumneḑeŭ, precum aŭ făcut ele pentru prorocul Elisseĭ şi aŭ sfăşiat pre vinovaţi? Dĕr mărire îndelung răbdărei şi milostiviréi lui Dumneḑeŭ! Acésta nu se făc încă, şi eŭ îl voiŭ ruga, ca să nu se întêmple cu voi acésta; dĕr eŭ cu durere vĕḑ, că pe aceia, carii fac ast-fel de lucrurĭ, îi sfăşie mai rĕŭ ca fiarele cele sĕlbatice, îi sfăşie diavolul — vrăjmaşulŭ mântuiréi vóstre; pentru că el vĕ învĕţă şi vĕ indêmnă să faceţi tóte acestea, ca să vĕ piarḑă sufletele vóstre.

In sfârşit şi aceea nu este bine şi este pĕcat, că iubiţi fórte mult să atingeţi pre preoţi şi vĕ siliţi să luaţi sĕmă să vedeţi, n'o face ei ce-va, saŭ n'o vorbi ei ce-va, ca săputeţi învinovĕţi, sĕŭ să rîdeţi de ei, să le tâlcuiţi voi dupĕ placul vostru în adunările şi vorbirile vóstre necăutând la aceea, că acésta nu este trĕba vóstră, ca să osêndiţi pe preoţi: în cutare loc, ḑiceţi voi, preotul face iacă ce, iacă cum se pórtă. Voi ḑiceţi că singurĭ preoţiĭ sunt vinovaţi, ei vĕ scandaliséză. Eĭ! sciŭ, că mare pĕcat, şi *amar va fi aceluia, care aduce scandalul!* Dĕr ce? *Tu cine eşti de judeci sluga streină* ḑice, Cuvêntul lui Dumneḑeŭ. Cine te-a pus pre tine judecĕtor preste alţiĭ şi apoi asupra preoţilor? de ce nu ţi aduci a-

bine cuvêntarea ? Nu veţi căpăta îndurare de la Dumneḍeu, ci mâniea Lui pentru un ast fel de despreţ către persónele bisericeşti ! Dér vé rog liniştiţi-vé ! Vé veţi pocăi de aceste pĕcate, iar eŭ mĕ voiŭ ruga lui Dumneḍeu, ca sĕ nu vĕ socotéscă vouĕ pĕcatul acesta şi tóte vor merge bine.

Dér eŭ tot nu pociŭ încă ca să întrerup vorbirea mea. Eŭ vĕ iubesc, fraţilor, vé iubesc ca şi pe fraţii mei, şi vé voesc binele, ca şi unor rudenii ale mele ; pentru aceea eŭ nu pociŭ să încetez vorbirea mea pênĕ ce nu vĕ voiŭ spune tótecâte le simte inima mea. Am băgat de sémă la unii din voi nişte urmări, contra preoţilor care nu pot fi de nici o laudă. Voi o să vĕ duceţi acum pe la casele vóstre, şi nici că vĕ mai aduceţi aminte despre mine : eŭ insé tot-d'a-una 'mi-aduc aminte de voi ; gîndul meŭ nici de cum nu se fură de la voi ; inima tot-d'a-una este întristată neştiind ca ce veţi fi făcênd voi prin casele vóstre, viaţa vóstră în lipsa mea o fi ea óre creştinéscă, învĕţaţi voi pre fiii voştrii frica Domnului ? Eŭ aşi-fi dorit ca să fiŭ tot d'a-una cu voi ; dér voi înşi-vĕ ştiţi că acésta nu se póte. Daţi'mi dar înlesnirea ca să cercetez casele vóstre cel puţin atunci, când vĕ visitez pe la sfintele sérbători mari şi alte ḍile. Ci şi acéstă a mea datorie voi mĕ împiedicaţi a mi-o împlini, căci pe dată ce mĕ vedeţi apropiindu-mĕ de casele vóstre îmi încueaţi uşile. Séŭ că déca voesc să cercetez pre copiii voştri, déca ştiŭ ei să se închine cel puţin. Si acésta nu o pot face ! Căci déca intru eŭ în casă copiii voştri fugŭ a fară, saŭ că ţipă fiindu-le frică de mine. Si tótă pricina sunteţi voi : căci în loc să însufiaţi în inimile lor cele nevinovate iubire către preoţi, voi le spuneţi despre preoţi nişte lucruri care îi înspăimêntă. Pentru aceea copiii voştrii, când îi aduceţi la sfânta biserică ca sé-i grijiţi, se trag înapoi, se svêrcolesc şi ţipă ca când cine ştie ce rĕŭ li s'ar face. Cât de dureros este pentru mine acest lucru ? Séŭ iară-şi, unii

Domnului nostru Iisus Christos să fie de-a pururea cu voi, dimpreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt. Amin.

A XXII-a VORBIRE

IN DILELE POCAINŢEI PREPARATOARE

S'a împlinit vremea, pocăiţi-vĕ!
Marc. 1, 15.

Fraţilorŭ!

Noi în tot-da-una suntem datorĭ ca să ne pocăim de pĕcatele nóstre; pentru că în tot-d'a-una greşim! Care dintre noi nu greşeşte în tot minutul contr'a poruncilor lui Dumneḑeŭ, sĕŭ contr'a întocmirilor sântei Biserici? Cine dintre noi este curat de întinarea pĕcatelor? Nimenĭ, măcar de ar-fi-fost viaţa lui o singură ḑi pre pământ. Este de trebuinţă dĕr ca sĕ ne pocăim în tot-d'a-una: aĭ greşit — pocăeşte-te fără întĕrdiere; te-aĭ întinat cu pĕcatul — grăbeşte te de te spală prin pocăinţă.

Dĕr noi ştim să greşim numaĭ, iar ca să ne pocăim, nu voim. Cu pĕcatul ne am deprins atât de mult în cât l sĕvĕrşim fără nicĭ o sfială. C'un cuvênt suntem fórte leneşĭ ca să ne pocăim. Pĕcătuim în tot minutul, dĕr ne pocăim numaĭ o dată în an, şi bine ar fi şi acésta, dĕcă ar face-o toţĭ. Pentru aceea, sânta Biserică, a întocmit sântul şi marele post, ca vreme bine potrivită pentru pocăinţa obştésca, în care să ne curăţim de tóte pĕcatele nóstre. In vremea acestor sânte ḑile fie care creştin drept măritor este dator să se pocăéscă de păcatele sale: «căcĭ vremea s'a împlinit pocăiţi-vĕ!»

Aşa, fraţilor! sânta Biserică e fórte îndurătóre către noi, ea voeşte mântuirea nóstră! Chemându-ne la

minte de cuvintele Evangelieĭ : *să nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi?* Fie care sarcina sa'şi pórtă, şi Dumneḑeŭ nu te întrebă pentru pĕcatele altora, cândtu nu eşti părtaş lor. Seŭ póte că voĭ voiţi ca preoţii voştrii să nu fie ómeni, îmbrăcaţi în trup, ci îngerĭ fără trupurĭ? Aşa! Slujirea nóstră merita acésta. Pentru că eĭ, după Cuvéntul lui Dumneḑeŭ doresc să vaḑă din înălţimile ceruriloru când noĭ preoţiĭ sĕvêrşim înfricoşatele Taĭne ale lui Christos şi slujesc împreună cu noĭ în vremea acésta cu frică şi cu cutremur, precum se şi cântă în cântarea ce cântă sfânta biserică : *acum puterile ceresci împreună cu noi nevĕḑut slujesc.* Noĭ ca niştе pĕcătoşi într'adevĕr că nu meritĕm de acéstă mare slujbă. Insĕ, ia gîndiţi-vĕ ceva mai matur ; ce ? nu care cum-va că fiind astfelŭ aţi fi mai bunĭ ? Nu, ascultaţi ce ḑice sfântul Ioan Gură de aur. «Acésta a fost un lucru al iubirei de ómeni a lui Dumneḑeŭ, ḑice el, că Dumneḑeŭ n'a voit să aducĕ pre îngerĭ din cer şi sĕ-i facĕ învĕţătorĭ ómenilor, ca nu care-cum-va fiind aceştia cu mult mai desĕvêrşiţi din firea lor şi ne ştiind firea omenéscă cea slabă şi ne putinciósă, să fie fără milă spre noĭ în mustrările lor; ci din protivă a pus ómeni muritorĭ învĕţătorĭ şi preoţi, ómeni, îmbrăcaţi în trup neputincios, ca astfel şi cel-ce învaţă şi cel-ce ascultă să aibă aceeaşi răspundere, ca să aibă frîŭ, care să nu erte d'a se întinde cu mustrările lor mai mult de cât trebue. (Vorbirile sf. Ioan Gură de aur).

Şi aşa dĕr eŭ vĕ rog, fraţilor, încetaţi d'a mai mânia pre D-ḑeŭ, supărând pe slujitorĭ Lui. Să nu ascultaţi pĕcătósele mele cuvinte, ci Cuvêntul lui Dumneḑeŭ : *cu tot sufletul tĕŭ teme te de D-ḑeŭ şi cinsteşte pre preoţii Lui. Teme-te de Domnul şi cinsteşte pre preot.* Aşa dar daţi-mi aci făgăduinţa în numele lui Dumneḑeŭ, că vĕ veţi îndrepta de niştе asemenea fapte ce sunt în protiva preoţilor, şi desvĕţaţi de ele şi pre fiiĭ voştrii. Darul

nici să te spovedeşti şi morĭ aşa!?.. Amar aceluia, care nu bagă în semă îndemnurile Sf. Biserici.

Şi aşa, noĭ suntem datorĭ să ne pocăim. Acela care să pocăeşte, este dator întâiŭ, să postéscă bine,—al doilea, să se róge mai des luĭ Dumneḑeŭ, şi a casă şi mai cu osebire în Biserică, — al treilea să se spovedéscă duhovniculuĭ séŭ spuindu-i tóte păcatele sale, şi al patrulea să se grijéscă cu trupul şi sângele luĭ Christos. Cu ajutorul luĭ Dumneḑeŭ eŭ vĕ voiŭ tălcui mai cu d'amăruntul tóte câte trebue să facă creştinul în timpl pocăinţeĭ sêle, ca cu chipul acesta să puteţĭ, pe cât puterile vĕ vor erta, să petreceţĭ, ḑilele acestuĭ post cu un folos óre-care pentru curăţirea sufletuluĭ vostru. Amin.

Preot. **Sp. Bădescu**

pocăință în timpul postului, ĕca, cum ne-ar ḑice, fiiule! tu tot pĕcătuești fără încetare, dĕră nu voești să te pocăești: iată timpul cel priincios a sosit, vino, rógă-te și pocăește te cel puțin acum! Si acésta ți se va socoti la judecata lui Dḑeŭ spre dreptate, acésta te va ușura de sarcina pĕcatelor și va povĕțui pe calea cea adevĕrată, care duce la cer, întru viața cea fericită! Mĕcar o dată în an pregătește-te cum sĕ cuvine și primește cu vrednicie sânta grijanie, care unește pre om cu Dumneḑeŭ! Si așa fraților, este de mare trebuință ca în acest post fie-care creștin să se pocăéscă. Căci, ca ce fel de creștin ești tu, dĕca nici-o-dată într'un an nu voești să te întorci către Dumneḑeŭ din tótă inima ta, să despărți din tot timpul anului măcar o sĕptĕmĕnă pentru pocăința pĕcatelorŭ tĕle celor nenumĕrate, să te unești cu Christos mai adevĕrat mĕcar o singură dată în an? Ca ce fel de creștin ai fi tu?... Si dĕca nu te veĭ pocăi acum, apoĭ când o să te păcăești? Mai târḑiŭ? Dĕr când va fi acest mai târḑiu al teŭ? Acésta este vremea pe care sânta Biserică a hotărât'o pentru pocăință în aceste Sânte ḑile, Sânții Părinți aŭ făcut o deosebită slujbă care te îndĕmnă spre pocăință, acum în tóte țĕrile creștine să rógă și să pocăesc, tóte sunt pregătite pentru pocăință; iar tu nu voești să te pocăești! Când o să te pocăești, mai la urmă? Ce te va îndemna atunci? Cine te va mai povĕțui?... Așa facem noi tot-d'a-una, tot mai la urmă și mai târḑiŭ! Cel tĕnăr greșește și ḑice: «cândŭ voiŭ îmbătrâni, n'o să mai greșesc;» dupĕ ce îmbătrânește, atunci ḑice: «sânt bătrân și slab, nu mai sûnt în putere să mĕ rog»!... Si când te mai gîndești, iată că și mórtea a sosit!... Dĕcă nu te veĭ pocăi acum, apoĭ când o să te pocăești? Iată bóla că a venit, ea te strînge cumplit — atunci tu trimiți dupĕ preot? In acesta ai nădeḑe? Dĕr dĕca bolnăvindu-te, nu veĭ avĕ timp nici să te grijești

Indată ce a venit Iisus în Getsimani, a dis ucenicilor : *Şedeţi aici, pênă voiŭ merge sĕ mĕ rogu acolo* (Mat. 26, 36). *Rugaţi-vĕ ca să nu intraţi în ispită* (Luca 22, 40). După rugăciune El vine către ucenici, şi, găsindu-i dormind, dice : *aşa! n'aţi putut un ceas a priveghia împreună cu mine?* Priveghiaţi şi vĕ rugaţi, ca să nu intraţi în ispită (Mat. 26, 40).

Acea ce însuşi Iisus a fost împlinit, petrecênd în privighere şi rugăciune, aceea de mai multe ori o inspiră şi ucenicilor sĕi : *privegheaţi şi vĕ rugaţi*. El li a vorbit óre-cum aşa, iară în preună cu dênşii şi nouĕ, cari dorim a ne învĕţa de la dênsul : *privegheaţi şi vĕ rugaţi*, căci ceasurile întristărilor sunt tot-o-dată ceasurile ispitirilor, iară ispitele se pot învinge numai prin priveghere şi rugăciune. *Privegheaţi*, ca ispita se nu vĕ ajungă într'un mod neaşteptat şi sĕ nu vĕ atragĕ, óre-cum o furtună năprasnică, în abisul păcatului. *Rugaţi-vĕ* ca rĕul sĕ nu vĕ stăpânească, mai înainte de ce veţi vedea periculul vostru. *Rugaţi-vĕ*, pentru ca sĕ nu vĕ ajungă ispitele cele mai pre sus de puterile vóstre, şi puterile vóstre, se nu slăbească sub greutatea lor. *Priveghiaţi şi vĕ rugaţi*, ca lumina lui Dumneḑeu tot-dé-una sĕ luminezĕ sufletul vostru, şi puterea lui Dumneḑeŭ tot-dé-una sĕ luminezĕ sufletul vostru, şi puterea lui Dumneḑeŭ sĕ vĕ întărească în luptele cele bune, pentru ca voi se umblaţi tot-dé-una înaintea lui Dumneḑeŭ, într'însul se credeţi, pre dênsul se'l iubiţi, la el sĕ speraţi şi cu ajutorul lui se învingeţi pre tóte puterile cele protivnice.

VIII.

Iisus, îndemnênd pre ucenici la priveghere şi rugăciune, li arată şi causa, pentru ce este necesariŭ acésta : *că duhul este osîrduitoriŭ, iar trupul neputincios* (Mat. 26, 41).

Cine n'a încercat adevĕrul acestor cuvinte ale Domnului Iisus? — Cine n'a încercat singur asupra sea, că duhul este osîrduitoriŭ, iară trupul neputincios? Duhul este osîrduitoriŭ : căci, când noi măcar în cât-va vom intra în sine, vom cugeta despre sine, vom gîndi despre necesitatea de a căuta mântuirea, apoi câte dispoziţiuni şi intenţiuni bune se manifestă în duhul nostru, — câte dorinţe de a face bine, şi a ne depărta de rĕŭ! Mântuitorul dice : Dómne! de acum înainte eŭ nu mĕ voiŭ mai deda mândriei, şi mĕ voiŭ purta tot-dé-una pacinic

MEDITAȚIUNI

DESPRE

PATIMILE DOMNULUĬ NOSTRU IISUS CHRISTOS.

VI.

Rugăciunea luĭ Iisus s'a auḑit de către părintele ceresc : căci i *s'a arătat luĭ înger din ceriŭ, întărindu'l pre el*, dupre cum istorisește sfîntul Luca (Luca 22, 43). Așa, strigarea rugăciuneĭ în miḑlocul întristărilor celor grele pătrunde norilĭ, ajunge la ceriurĭ, și de acolo pogóră puterea carea întăresce pre Mântuitorulŭ pătimitoriŭ.

Ce este mai trebuitoriŭ pătimindului de întristărĭ și durerĭ, dacă nu întărirea în mijlocul pătimirilor ? și de unde se aștepte el un ajutor sigur, dacă nu din ceriŭ ? Și ceriul, de sigur, se va deșchide, dacă întristatul va striga către Dumneḑeŭ din adâncul sufletuluĭ pentru ajutor. Lasă sĕ nu se arăte în mod vĕḑut ângerulŭ : însĕ aceea este fără îndoială, că cel ce rógă pe Domnul fără încetare nu va rĕmânea fără mîngiere și întărire prin puterea darului luĭ Dumneḑeŭ celuĭ nevĕḑut.

Cereți, și se va da voue, învață Domnul Salvator : *căutați, și veți afla; bateți, și se va deșchide voă* (Mat. 7, 7).

VII.

Iisus în miḑlocul celor mai marĭ întristărĭ nu a uitat pre aleșiĭ sĕĭ ucenicĭ. El și în orele celor mai grele durerĭ ale sufletuluĭ sĕŭ i-a învĕțat, i-a sfătuit și i-a întărit. Fie-care cuvênt al luĭ Iisus, pre carele l'a pronunciat către uceniciĭ sĕĭ în grădina Getsimani, este instructivŭ pentru fie-care următoriŭ al luĭ Hristos.

Ce imbelșugare de dragoste ni se descopere în acéstă lucrare a lui Iisus! El în mijlocul pătimirilor sale lăuntrice de trei ori s'a apropiat la ucenicii sĕi și în fie-care dată nu pentru sine, ci pentru dênșii: El când îi sfătuesce, când se pogóră la dênșii, nestricându-le liniștea, — când în fine îi deșceaptă, ca ei se nu cadă într' unŭ mod neașceptat în mânile inimicilor lor.

Ast-feliŭ Iisus iubesce pre ai sei, și-i iubesce pênĕ la mórte! — El priveghiază, el se îngrijesce pentru dênșii; el a trăit pentru dênșii, și de bună voe móre pentru dênșii!

Ucenicilor ai lui Christos! și pentru noi vice este o lecțiune: și noi trebue sĕ ne sîrguim, dupre putință, se trecem de la rugăciune, la faptele dragostei, și de la aceste iarăși la rugăciune. Cine se rógă întru adevĕr, acela și iubesce, și cela ce întru adevĕr iubesce, acela se și rógă. Rugăciunea și dragostea practică, — acésta e scara cea scurtă, carea sue la înălțimea cea spirituală! — Sĕ ne îndrepteze și sĕ ne întărească pre noi Domnul în acéstă suire la ceriŭ!

X

Pătimile lui Iisus cele de la Getsimani aŭ fost mai mult interióre: de cât exterióre. El se întrista de mórte și se muncia cu sufletul: *întristat este sufletul meŭ pênĕ la mórte* (Mat. 26, 38), a dis Iisus. Sudórea cea de sânge a fost, póte, numai o mică expresiune a nemĕsuratei greutăți a durerilor lui interióre. Ĕtă sosesc și pătimirile cele exterióre! — Insă cine póte suporta pătimirile interióre, acela va suporta și pe cele exterióre. Cine se va deprinde în mijlocul durerilor sufleteșcĭ a striga către Dumneḑeŭ, asemine lui Iisus: *însă nu precum voesc eŭ, ci precum tu*: acela va învinge și întristările exterióre, dupre cum a învins Iisus.

Ĕtă Iuda, acest fiiŭ al perderei, aduce o cétă de ostași și de alți servitori ai necredinței în grădina Getsimani, ca să prindă pre Iisus: să vedem, cum Iisus, unicul adevĕrat învĕțătoriŭ și Domn, a întêmpinat pre acest viclén ucenic al seŭ!

Iuda s'a tocmit pentru trei-deci de arginți se vêndă pre Iisus, învĕțătoriul și Domnul seŭ, și a venit cu adunare de ostași și de slugi, pentru ca să merite plata cea fără de lege; el a dat semn servitorilor fără de lege: *pre carele voiŭ sărută, acela este*: prin-

cu cel de aprópe : acésta este osîrdia duhului! — Orgoliosul ḑice: Dómne! de acum nu mĕ voiŭ mai deda în stăpânia mândriei și a înginfărei, ci'mĭ voiŭ aduce aminte de sărăcia și mișelia mea, și nu mĕ voiŭ înălța înaintea altora; — și acésta este osîrdia duhului! Cel necast ḑice: Dómne! de acum eŭ mĕ voiŭ păzi de spurcăciunile trupului, și nu voiŭ lăsa ca se mĕ stăpânéscă poftele patimei celei de rușine: — iarăși osîrdia duhului! — Clevetitorul ḑice: Dómne! după acésta eŭ nu voiŭ mai batjocori onórea fratelui meŭ: — și aice este osîrdia duhului! — Iubitorul de argint ḑice: Dómne! de acum nu mĕ voiŭ mai închina mai mult idolului celui neînsuflețit al iubirei de argint. căruia orbesce am urmat pênă acum: — și acésta iarăși este osîrdia duhului!

Să ḑicem, că aceste intențiuni bune aŭ fost luate dimineața, în ora ispitirei de sine de dimineță. — Insĕ trecŭ câte-va ore; ómenii trecŭ în alte posițiuni, și cât de desŭ niște ast-feliŭ de bune intențiuni și altele de asemine cu încetul fórte curând iarăși se uită! Mai departe trecŭ câte-va ḑile, și póte nu va rĕmânea în om nici ideea despre aceea. ce mai înainte s'a decis cu fermitate se facĕ înaintea lui Dumneḑeŭ.

Adu-ți aminte, ucenicule al lui Christos, cuvintele Domnului Iisus: *duhul este osîrduitoriŭ, iară trupul neputincios*! și de aceea nu uita nici o dată, cât sunt de necesare privegherea și rugăcunea, ca să nu cadĭ în mijlocul ispitelor trupului! Cine nu privegheză și nu se rógă, acela pe lângă tóte dispositiunile și țintirile cele bune ale duhului, va urma așa, dupre cum voesce trupul cel neputincios, iară nu dupre cum inspiră duhul cel osîrduitoriŭ.

IX.

Când Iisus a doua óră s'a întors de la rugăciune la ucenicii sei, și i-a aflat dormind, el i-a lăsat în liniște (Mat. 26, 43. 44): căci încă nu sosise minutul vĕḑării lui Iisus, iară ucenicii lui nu erau capabili se împarță cu dênsul lupta cea grea rugăciunală. Sĕvârșind a treia óră rugăciunea, Domnul întorcêndu-se la ucenicĭ și găsindu-i dormind, li a ḑis: voi încă tot dormiți și vĕ odihniți? *Ată s'a apropiat ceasul, și fiul omului se va da în mânile pĕcătoșilor. Sculați-vĕ, să mergem*: *ată s'a apropiat, cel ce m'a vêndut* (Mat. 26, 45, 46).

li a vorbit cu glasul blândeței și al umilinței: *am spus vouă, că eu sunt; deci de mă căutați pre mine lăsați pre aceștia să se ducă* (Ión 18, 8, etc).

Așa Iisus și în ora vênzărei nu uită pentru ucenicii sei, se îngrijesce pentru siguranța lor, de și singur fără frică se dă în mânile criminalilor! Așt-felŭ este puterea dragostei către cei de aprópe și a devotărei la voea lui Dumnedeŭ!

Așa trebue să urmăm și noĭ în mijlocul întristărilor și a nenorocirilor, imitând pe Domnul Iisus; întru tóte dându-ne pre sine la voința prea bunului și îndelungatului părinte ceresc, nici-o-dată noĭ nu trebue să uităm obligațiunile drăgostei către cei de aprópe ai noștri, de și nouĕ ni ar rămânea chiar numai câte-va ție sau césuri de a trăi în acéstă lume.

XII.

Și etă unul din cei ce era cu Iisus (Simon Petru, Ión 18, 10) *întinzêndu-și mâna, și-a scos sabiea sa și lovind pre sluga arhiereului i-a tăiat urechea lui* (Mat. 26, 51). Zelul lui Petru nu putea privi cu indiferență la obrăznicieа necredinței; însă *blândul și umilitul Iisus* (Mat. 11. 29) a opus focul Zelului celui fără timp și nemĕsurat, puterea Dumnedeescului seŭ cuvênt: *atunci a ḑis Iisus lui: întórce sabiea ta în locul eĭ; că toți cei ce scot sabiea, de sabie vor muri. Paharul, care mi-a dat mie Tatăl, aŭ nu îl voiŭ bea pre el* (Ión 18, 11)? *Aŭ ți se pare că nu pot acum a ruga pre Tată meŭ, și să'mĭ pue mie înainte maĭ mult de cât doaspre-ḑece legióne de îngerĭ? Dar cum se vor umplea scripturile, care, ḑic, că așa se cade să fie* (Mat. 26, 53. 54)?

Cât este de instructivă învețătura lui Iisus! Ce vaste lecțiuni pentru noĭ se propun în cuvintele lui cele scurte!

Antêiŭ, Iisus ne învață, ca noĭ în mijlocul întristărilor și a pătimirilor, ce ni se causézĕ din partea ómenilor, se privim la sortirea și hotărîrea părinteluĭ ceresc: *paharul, care mi a dat mie Tatăl, aŭ nu 'l voĭ bea pre el?* Fie ómenii causătorii nenorocirilor nóstre; însă Domnul li permite, ca să ne atace și să ne cauzéze nenorocirĭ, și el singur pune mĕsură acestor suferințe după dreptatea și bunătatea sa.

Al doilea, Iisus ne învață aicĭ și aceea, că omulŭ nici-o-dată nu

denți-l pre el (Mat. 26, 48). De aceea Iuda, viind în grădina Getsimani, unde se afla Iisus, și apropiându-se de dênsul a ḑis: bucură-te învețătoriule, și l'a sărutat pre el (Mat. 26, 49).

Iisus nu s'a turburat, veḑênd pre unul dintre ucenicii cei aleși înaintea vrăjmașilor sei. El știa ce avea sĕ facă omul acesta, mai înainte de ce viclenul ucenic a plănuit crima sea. Sărutării cei trădătóre a ucenicului celui vêndĕtoriŭ, blândul Iisus i-a contrapus o întrebare, potrivită unui învĕțătoriŭ Dumneḑeesc: *prietine, pentru ce ai venit?*

Iisus nu mustră ingratitudinea și vêndarea, nici sărutarea cea criminală: ci din contră prin complimentarea de *prietin* voește a lucra asupra inimii ucenicului celui ce piere. Însă trădătoriul n'a simțit acésta; trei-ḑeci de arginți lui i s'a părut mai scumpi de cât ori-ce.

Iisus; supuindu-se de bună voe pătimiriĭ, în mod viclean fiind vêndut de ucenicul seŭ prin aceea a dat exemplu și model tuturor, cari sufer amărăciuni și întristări de la cei de aprópe și amici ai lor.

Din exemplul acesta învață-te, următoriule ai lui Christos, a pătimi cu plăcere pentru Domnul tóte și de la toți: ori de la prietini, ori de la inimici, ori de la ucenici, ori de la casnici, ori de la cei streini.

XI.

Când executorii planului celui contrariŭ lui Dumneḑeŭ al Arhiereilor și al Fariseilor aŭ venit să iea pre Iisus: El nu s'a ascuns de dênșii, ci i-aŭ întêmpinat cu întrebarea: *pre cine cauți?* și la rĕspunsul: *pre Iisus Nazarinénul*, El a ḑis: *Eŭ sunt.*

Acest rĕspuns al Domnului i-au culcat la pĕmênt. *Decĭ dupe ce a ḑis lor, că eŭ sunt: s'aŭ întors ei înapoi și aŭ căḑut josŭ* (Ioan 18, 6). Așa a plăcut Domnului să arate vrăjmașilor, că el este puternic cu un singur cuvênt a sfărâma tóte planurile și întăririle vrăjmașilor, și că el numai dupre voința sea, — spre împlinirea eternei predestinațiuni a părintelui cerescŭ, se dă pre sine în mânile lor.

Iară când ostașii și servitorii fără de lege s'aŭ desceptat din lovitura ce aŭ suferit. Iisus iarăși îi întrebă; *pre cine cauți?* Și fiindŭ că ei aŭ repetitŭ acelaș rĕspuns: *pe Iisus Nazarinénul*; Iisus

CHRONICA ECLESIASTICA

I.

BISERICILE ORTODOCSE

1. Patriarchia de Constantinopolŭ. Prea Sântul Patriarchŭ Ioakim a făcut de mai multe orĭ cunoscutŭ sublimeĭ Porţĭ abusurile, comise de cătrĕ Başi-buzucĭ şi Cerkezĭ. Prin 35 de raporturĭ speciale a supusŭ la cunoscinţa Vizirului uciderile, despoĭerile Bisericelor şi actele de cruḑime, efectuate în diferitele Eparchiĭ, supuse scaunuluĭ Patriarchieĭ şi fĕrĕ ca guvernul să ia cele maĭ micĭ mĕsurĭ pentru împedecarea rĕuluĭ. În una din şedinţele s-luĭ Sinodŭ al Patriarchieĭ şi ale consiliuluĭ micstu Prea Sântul Ioakim a supusŭ la cunoscinţa membrilor acestor corpurĭ, că guvernul Sultanuluĭ, şi specialminte Hursit Paşa, Ministrul dreptăţeĭ, a scrisŭ Prea Sânţieĭ sĕle, că «décă culpabiliĭ vor fi arătaţĭ de cătrĕ Prea Sânţia sa, atunci eĭ vorŭ fi judecaţĭ şi pedepsiţĭ».

«Acestŭ respunsŭ a fostŭ consideratŭ de cătrĕ Prea Sântul Ioakim, ḑice «Stéoa Orientuluĭ», ca oḑerĭdere la adresa Prea Sânţieĭ sĕle, şi în şedinţa ambelor corpurĭ întrunite unul din membrĭ s'a esprimatŭ : *rĕŭ aŭ fostŭ apreciate serviciile şi sacrificiile naţiuneĭ nóstre de cătrĕ autocratoria musulmană !....*

Marele Duce, Nicolaŭ, aflându-se în Adrianopolŭ cu statul seŭ majorŭ, a cerutŭ de la Mitropolitul loculuĭ, ca să permitĕ la maĭ mulţĭ archierei bulgarĭ, spre a veni în Adrianopolŭ pentru ore care esplicaţiunĭ. La acéstă întervenire Metropolitul a rĕspunsŭ, că tóte aceste persóne sûnt considerate de dênsul, ca civilĭ, şi că prin urmare nu este necesitate de o permisiune specială. Şi în adevĕr, că

trebue să ésă din ordinea legitimilor relațiuni, nici chiar în acel casŭ, când el se îngrijesce pentru conservarea vieții sale; nu trebue, pentru că dacă acésta va fi de trebuință, atunci singur Domnul póte să îl izbăvéscă de pericul vĕdut seŭ nevĕdut prin îngerii sĕi, saŭ prin alte moduri a înțelepteĭ luĭ providențe, singur póte să izbăvéscă de împilările tiranieĭ, îndată ce el va bine voi acésta.

Noĭ trebue să facem numaĭ acea, ce este potrivit cu datorința și dreptatea, și acea ce ni este permis; iară tóte cele-l-alte noĭ trebue să le lăsăm voinții părintelui ceresc. Pre dênsul noĭ trebue să 'l rugăm și pre Unul-născutul luĭ fiŭ, Domnul Iisus, ca El să ne întărescă cu Duhul sĕŭ cel sfânt în statornica păzire a acestei salvatóre învĕțăturĭ; să ne dăruiască duhul blândeței și al răbdărei, ca într'ênsul noĭ tot-dé-una să petrecem și să aducem róde spre mântuirea sufletelor néstre.

Archim. **Teoctist Scriban.**

Mergând înainte prea Sânţitul Ioakim, l'a urmatŭ Marele Duce, însoţit de fiiul şi de Statul seŭ majorŭ, luându-şi fie-care posiţiunile respective în Biserică. Generalul Ignatief lipsia de aicĭ, fiind ocupatŭ în afaceri.

Efectuându-se S-ta liturgie mai de diminéţă de către preutul Bisericeĭ, în limba gréca serviciul funebru din cestiune s'a celebratŭ totŭ în limba Slavonă de către unŭ archimandritŭ rusŭ, împreună cu clerul şi corul tot rusĭ de origine. Prea Sânţitul Metropolitŭ a statŭ în strană archierĕscă, citind numaĭ rugăciunile şi ţicênd vosglasurile.

Tot acestŭ serviciu s'a efectuatŭ şi de către preuţiĭ diferitelor corpurĭ militare, unde pre lângă rugăciunile pentru repausatul Imperatorŭ s'aŭ cititŭ rugăciuniĭ şi pentru cei căduţĭ în luptele din resbelul actualŭ.

Sâmbătă séra atât rugăciunea de séra (vicernia), precum şi rugăciunea de diminéţă (utrenia) s'a efectuatŭ în limba slavonă.

Duminecă diminéţă, pre la orele 9 Prea Sânţitul Ioakim a primitŭ iarăşĭ pre marele Duce în tinda Bisericeĭ, dupre ordinea de Sâmbăta. Templul era plinŭ de somităţĭ militare şi liturgia din acea ţi s'a efectuatŭ iarăşĭ în limba slavonă de clerul rusŭ, rĕmânênd ca prea sânţitul Ioakim să stea numaĭ în strană. Atât la S-ta liturgie, cât şi la te-leumul, efectuatŭ pentru suirea pre tronŭ a Maiestăţeĭ sale Imperatorului Alexandru II, Metropolitul Ioakim a bine-cuvêntatŭ pre creştinĭ pronunţând cuvintele „pace tuturor". După terminarea serviciului divinŭ, Metropolitul a însoţitŭ pre Marele Duce penĕ în tinda Bisericeĭ, iar archimandritul liturgisitorŭ, eşind din altarŭ, a proadusŭ Marelui Duce anaforă, sărutându-i mâna. Iar acésta a sărutatŭ drépta Archimandritului. La eşirea din templu, Marele Duce a fostŭ întîmpinatŭ cu cântărĭ în tinda Bisericeĭ de către chorul copilelor din asilŭ.

În fine, rĕmânêndŭ Prea Sânţitul Ioakim pênĕ Luni în Sân Ştefano, nu s'a pututŭ presenta nicĭ odată Marelui Duce Nicolaŭ, din causa a multelor ocupaţiunĭ, relative la încheierea condiţiunilor de pace. Şi acésta cu atâta mai mult, căcĭ este sciutŭ că Duminecă la 19 Februarie 1878, ora cincĭ séra s'aŭ subscrisŭ condiţiunile de pace.

2. Patriarchia de Ierusalim. Lectorilor nostri li este cu-

după ce acești archierei s'au presentatu la Marele Duce, Episcopul de Selimnu din ordinul Ducelui Nicolaŭ s'a presentatŭ și la Metropolitul de Adrianupolŭ, care l'a primitŭ, ca pre unŭ simplu civilŭ și l-a întorsŭ visita tot ca astŭ-felŭ.

Lectorii noștri își aducŭ aminte de Regulamentul, pre care s-tul Sinodŭ al Bisericei de Constantinupolŭ l'a făcutu pentru administrațiunea monastirilor din S-tul Munte al Antonului. Fóia «Stéoa Orientului», fundându-se pre relatările «Traciei» ni comunică, că guvernul otomanu a compusu unŭ alŭ Regulamentŭ, pre care l'a trămisŭ guvernatorului de Tesalonia, însoțitŭ de ordinul, ca imediatŭ să fie espediatŭ Regulamentul în Muntele Antonului, spre aplicațiune. Prin Regulamentul din cestiune se nimicescŭ gardele s-lui Munte, compuse de creștinĭ și se înlocuescŭ prin musulmani; se nimicesce comunitatea, ce representa în afară interesele monastirilor din s-tul Munte și se înlocuesce printr'unŭ tribunalŭ, presedatŭ de Caimacanul locului și în fine se alungă din s-tul Munte toți monachii, supuși Regatului Greciei libere.

Adecă guvernul otomanŭ aplică astădĭ contra grecilor din Grecia liberând măsurile, pre care mai 'nainte le aplica contra călugărilor de națiunalitate rusă.

Damŭ aicĭ, după «Stéoa Orientului», ceremonia religiósă, ce și a avutŭ locŭ în suburbia Costantinupolului San Stefano și în presența Marelui Duce Nicole.

«Ajungênd Metropolitul Derculŭi, Prea Sânțitul Ioakim, cu unul din vapórele, ce pune în comunicațiune cetatea cu suburbiile, și evitând orĭ-ce ceremonie specială a trasŭ la o casă privată, unde a rĕmasŭ Vinerĭ tótă diua, la 17 Februarie, fórĕ ca în aceea dĭ să se vadĕ cu unul din demnitarii armatei ruse.

Sâmbătă pre la orele 10 de dimineță Pre Sânțitul Irakim a oficiatŭ în Biserica ortodocsă a locului o panichidă pentru sufletul repausatului autocratoru al Rușilor Nicolaŭ Pavlovicĭ. Venind la acésta solemnitate Marele Duce Nicolaŭ Nicolaevicĭ, Prea Sânțitul Ioakim l'a întimpinatŭ în tinda Bisericei îmbrăcatŭ în mantie cu epitrachilul și omoforul celŭ micŭ pre umere, ținênd în mâna stângă cârja păstorală, iar în drépta avênd S-ta cruce. Marele Duce sărutând cu rĕspectŭ crucea și drépta Mitropolitului, acesta la sórutatŭ pre capŭ, stropindulŭ cu apă sânțită.

unor tradițiuni naționale, pepiniera culturei grece, locul, unde închinătorul grecu, strivitu și persecutatu în patria sa găsesce în corporațiunea organisată de aici unu prestigiu politicu și tot-o-dată se convinge și de importanța cea mare, pre carea a avut'o cultura gréca în relațiunele ei cu despoții Asiei. Din puținele note, ce eu îți comunicu aici, veĭ vedea, ce importanță mare are esistența elementului grecu din aceste locuri, care cu tóte aceste, dupre cum resultă din tăblițele de keltuele și veniturĭ, este în ajunsu de a se nimici, déca nu va grăbi de unde-va vre unu ajutoru.

Veniturile Anuale

	LEI TURC (1)
1) Din proprietățile Ierusalimului	150,000
2) „ „ Iopei	140,000
3) „ „ Smirnei	80,000
4) „ „ Constantinopulului	35,000
5) „ „ Kidoniei	35,000
6) „ „ Insulei Creta	6,000
7) „ „ Insulei Chio	12,000
8) „ „ „ Cipru	2,000
9) „ „ „ Eladei	20,000
10) Din producerile închinătorilor	40,000
Totalu veniturilor . . .	880,000

Keltuelele Anuale

Făcute cu intreținerea instituțiunilor religióse, filantropice și pedagogice.

A. In Ierusalem

1) Scóla cea mare teologică (2), cu 10 profesori, și 60 elevi, de naționalitate greci și arabi	280,000
2) Scóla primară cu 3 institutori și 200 copii . .	30,000
3) Scóla de copile cu 2 instruitóre și 80 eleve . .	50,000

(1) Unu leu turcescu egaléză cu 21 bani.

(2) Elevii acestei școle, după terminarea cursului din acésta școlă, își complecteză instrucțiunea teologica în școla din insula Chalki a Patriarchiei de Constantinopolu.

noscută starea materială a Patriarchiei de Ierusalim din ştirile, ce am datŭ în chronicele numerilor jurnalului nostru. Acum profităm de datele statistice, reproduse din gazeta ateniană «Efimerida» de către jurnalul rusŭ «Gazeta bisericească» şi presentămŭ lectorilor noştri cifrele bugetare ale S-lor locurĭ, însoţite şi de nisce reflecsiunĭ ale autorului unei scrisorĭ, ce sûntŭ adresate către redactorul jurnalului grecŭ «Efimerida».

Eca cuprinderea scrisorei din cestiune:

«Amice! Acum nu ţĭ voiŭ descrie impresiunile, pre care le simte orĭ-ce spiritŭ spectatorŭ al S-lor locurĭ. Dicŭ numaĭ atâta, că natura, orizontul şi klar sĕlbătăcia locului, ce domină pretutindinea, aicĭ se amestică cu nisce frumuseţĭ şi variaţiunĭ neusitate şi klar fantastice. Décă unele locurĭ sûntŭ destinate, ca să devine centrurĭ de producţiunĭ materiale, negoţŭ şi industrie, actele aŭ privilegiul de a desvolta producţiunile mintale, filosofia şi literatura, atunci malurile Iordanului, şi văile Palestinei vorŭ rĕmânea pentru totŭ-déuna patria tradiţiunilor religióse ale revelaţiunei şi provocătorul diferitelor simţurĭ. Şi Renan, care este destul de paradocsalŭ în altă privinţă, a avutŭ tótă dreptatea când a ţisŭ, că acolo, unde zace ţerina profeţilor şi a martirilor, crestinul şi filosofulŭ vorŭ rădica tot-de-una templurile lor. Dar adaŭgŭ, că aicĭ nu volescŭ să vorbescŭ despre aceste impresiunĭ. Acum eŭ ĭţĭ voiŭ comunica órecare date statistice, relative la s-tul Mormêntŭ, voiŭ vorbi despre veniturile şi kelteelele luĭ, despre diversele instituţiunĭ, sperând că aceste te vorŭ interesa. Departe de privirile archiologice şi religióse ale s-luĭ Mormêntŭ, el atrage atenţiunea spectatorului şi ca instituţiune. Aicĭ se află o organisaţiune administrativă, pedagogică şi economică; el are unŭ personalŭ variŭ, ce întreţine relaţiunile cu consuliĭ diverselor staturĭ; el, în genere vorbind, are unŭ destinŭ mare şi sublimŭ. E prea adevĕratŭ, că s-tul Mormêntŭ nu şi-a urmăritŭ tot-de-una destinul sĕŭ nu cu acea insistinţă şi circumspecţiune, cu care trebuea, dar aşa sĕŭ altrăminte, el tot-dé-una a conservatŭ scintea consciinţei naţionale şi a simţuluĭ religiosŭ. Cu tóte opiniunile cele defavorabile s-luĭ Mormêntŭ, că adecă el ar fi locul unor monachĭ leneşĭ, carĭ nu se ocupa de altă, forĕ numaĭ de a face din înkinătoriĭ diverselor naţiunĭ numaĭ nisce simplĭ chagiĭ, noĭ nu trebue să scăpămŭ din vedere, că Ierusalemul este centrul

11) In Cafora preutul, învĕţătorul şi 40 copiĭ. . . 5,000
12) In Nazaret scólele cu 65 copiĭ şi 50 copile . . 15,000
13) In Gaza scóla cu 50 copiĭ 7,000
14) In Neopol scóla cu 35 copiĭ. 5,000
15) In Nebedjin-Rafidie 35 copiĭ cu 2 învĕţătorĭ . 5,000
16) Scólele din Spb-Bek şi Renie cu 3 învĕţătorĭ şi 75 copiĭ 6,000
17) In Cana-Galileeĭ Scóla şi Biserica 10,000
18) Biserica şi scóla din Caraki-Solta 8,000

D. In Constantinupolŭ.

1) Institutul de copile din Constantinupolŭ cu 1 director, cu 2 profesóre, şi 1 profesorŭ cu 400 copile . 80,000
2) Biroul pentru administraţiunea afacerilor S-tuluĭ Mormêntŭ 200,000

E. Keltuelele estra-ordinare.

1) Keltuelele pentru împedicarea propagandelor latine şi armene 200,000
2) Keltuelele pentru procesele S-tuluĭ Mormêntŭ. . 700,000
Total keltuelelor afară de Ierusalem. . 1,487,000

Totalulŭ tuturor keltuelelor S-luĭ Mormênt sĕ rădică la suma de 2,707,000 leĭ turcescĭ.

Corespondentul ziaruluĭ «Efimerida» în faţa acestor cifre adauge:

« Décă statistica şi cifrele servescŭ de oglindă pentru cultura fie căria naţiunĭ, apoĭ aceste rôndurĭ arată în modul celŭ maĭ capabil, că predestinaţiunea S-luĭ Mormêntŭ este mare şi sublimă. Ca centru religiosŭ S-tul Mormêntŭ conduce pre creştinĭ şi satisface cerinţele lor spirituale; ĭar ca corporaţie şi specialminte elenică S-tul Mormênt susţine cultura spirituală, desvoltarea sciinţilor şi solidifică desvoltarea elenismuluĭ. Cu aceste scopurĭ trebue susţinută acéstă corporaţiune în mijlocul popórelor semitice, care popóre, alăturea cu invidiatoriĭ numeluĭ şi a măreţieĭ elenice, în trebuinţază totul, ca să provóce ura şi disoluţiunea. Cu tótă simplitatea ierarchieĭ ierosolimitane, ea de multe-orĭ a numeratŭ în mijlocul sĕŭ persóne de o instrucţiune întinsă, de unŭ caracterŭ energicŭ şi de unŭ patriotismŭ înfocatŭ.

4) Typografia grécă şi arabă	60,000
5) Ospitalul comunŭ de 50 paturi cu 20 medici şi 2 farmacisti	160,000
6) Templul învierei cu personalul lui.	250,000
7) Pentru întreţinerea a 15 oteluri cu 110 încăperi, desinate pentru închinători şi familiile sĕrace . . .	140,000
8) Nutrimentul şi dările cătră fiscŭ a 250 familii sĕrace.	250,000
Totalul keltuelelor din Ierusalem ! !	1,220,000

B. Afară de Ierusalem.

Pentru întreţinerea membrilor S-lui Sinodŭ, ce se ocupă cu îngrijirea templurilor din diversele locuri de închinăciune ale Palestinei, precum, şi sprijinirea intereselor lor faţă cu diferitele autorităţi	140,000

C. In întinderea Palestinei.

1) Biserica şi scólele din Bitleem ; cea de copii cu 150 elevi şi 2 învĕţători, iar cea de fete cu 60 copile.	10,000
2) In Petţal. Scóla cu 120 copii şi 2 preuţi. . .	10,000
3) Biserica şi scóla din satul Patorilor cu 60 copii, 2 învĕţători şi preuţii necesari	8,000
4) Biserica şi scóla din Romla cu 105 copii, 2 învĕţători şi 2 preuţi.	10,000
5) Biserica şi scóla din Zefna cu 25 copii, 1 învĕţătorŭ şi 1 preutŭ.	6,000
6) Scóla şi Biserica din Zaimba cu 30 elevi, 1 învĕţătorŭ şi 1 preutŭ	6,000
7) Scóla şi Biserica din Bir-Zet cu 25 copii, 1 învĕţătorŭ şi 1 preutŭ	5,000
8) Bisericile şi scólele din Zimvla şi Tida cu 100 copii, 2 învĕţători şi 2 preuţi	10,000
9) Scólele din Iopi, cea de copii cu 150 elevi, 3 profesori de limba grécă, francesă şi arabă şi cea de copile cu 80 eleve	25,000
10) Biserica şi scólele din Ptolemaida cu 3 preuţi şi scóla de copii cu 80 elevi, iar cea de fete cu 60 copile.	15,000

terei lumesci. Nu mai neascultarea, credi, că ne amerinţă? Nu numai atâta. Căderea scaunului patriarchalu va fi stingerea luminei, şi desecarea isvorului, prin care numele de grecu şi limba greacă aŭ străbătutŭ preste secule. Ierusalemul, fiindŭ centrul tradiţiunilor religióse, el era tot o-odată şi légănul civilisaţiunei şi a tradiţiunilor grece, pre care le Transmiteaŭ în ţerile lor miile de închinatori. Aici geniul cel posomoritŭ, dar capabilŭ al Peloponisiénului se înavuţia de o energie, necesariă lui pentru a resista atât la suferinţele esterióre, cât şi interióre. Aici prin dominaţiunea puterei patriarchale s'a conservatŭ elementul elenicŭ şi prestigiul lui într'atâta, că istoria Ierusalemului celui noŭ este istoria spiritului elenicŭ, manifestatŭ prin mijlocul creştinismului. Dar tóta viéţa acésta, tótă energia în timpurile de acum dispare; şi viitorul monachilor greci s'a transformatŭ într'o cestiune de bugetŭ, servindu-ne de terminul contimpuranŭ. Vor scăpa ei óre de deluviul, ce amerinţă? Monachii greci aŭ trecutŭ de mai multe-ori prin focŭ şi prin apă, şi ca şi Anteĭ al mitologiei, ei aŭ căḑutu, dar s'aŭ sculatŭ. Acésta este adevĕratŭ, dar tot-o-dată trebue să recunóscemŭ, că lupta de acum nu este din cele ordinare. Ne amerinţă unŭ periculŭ fórte seriosŭ; adică, că închinătorii din viitorŭ ai locurilor sânte să nu parodieze în comtul limbei şi a elementului grecescŭ esclamaţiunea sciută: «Fuit Carthago! Da, ai fostŭ când-va Cartageno.»

«Gazeta bisericéscă» de Peterburgŭ făcêndu-şi observaţiunile sêlê asupra cifrelor bugetare şi găsind în dânsele o lipsă de cugetare matură, éca cum se esprimă respectiv de scopul, ce urmăresce Patriarchia de Ierusalem:

«Pênê acum lumea ortodocsă credea, că scaunul patriarchalŭ al Ierusalemului şi comunitatea S-lui Mormêntŭ sûntŭ instituţiuni curat bisericesci. Autorul corespundenţei din cestiune o scóte din acestă amăgire. Klar din declaraţiunile lui se vede, că aici este o instituţiune politică, ce-şi urmăresce scopul sub masca religiunei şi cu forme bisericesci; şi că ele servescŭ nu intereselor ortodocsiei, dar intereselor elenismului. Noi credemŭ, că autorul relatézĕ aceste, nu pentru ca să înduplice pre fraţii sei din Elada la unŭ ajutorŭ mai energicŭ în susţinerea căḑêndului scaunŭ patriarhalŭ, ci simplu ca să ni transmitĕ S-tul adevĕrŭ, pre care compatrioţii sĕi îlŭ cunoscŭ fórte bine. Noi sûntemŭ convinşi despre acésta şi klar

Cine nu scie pre Dositeĭ şi pre alţii seminĭ luĭ? . . . .

Dĕcă datele statistice şi cifrele, pre de o parte presintă laturea măgulitóre a S-luĭ Mormêntŭ, apoĭ tot ele pre de altă parte confirmă idea mea, că S-tul Mormêntŭ se află în celŭ de pre urmă periodŭ al esistenţeĭ sêle. Ce desarmonie ne împăcată între keltueli şi veniturĭ . . . . Din tabliţele, presentate de mine aicĭ, ese, că bugetul S-luĭ Mormêntŭ este, dupre cum l'a calificatŭ unŭ deputatŭ elenŭ, şkiopŭ; şi în adevĕr, că el este cu unŭ singurŭ pictorŭ. Pe lângă aceste, trebue să se ĭea în consideraţiune şi aceĭa, că din tabliţa keltuelelor lipsesce întreţinerea a 300 persóne monachale, ce locuescŭ prin monastirile S-luĭ Mormêntŭ. Crisa, prin care trece Patriarchiea de Ierusalem, trebue să fie privită, ca fórte seriósă. Spectaculul acesteĭ situaţiunĭ ni impune, ca să recunóscemŭ, că politica Nordului, care cu o sete particulară a căutat să apuce în mânele sêle firele mişcăreĭ eclesiastice din Orientŭ, şi maĭ apoĭ a se servi de ele pentru scopurile sêle politice, a făcutŭ, ca Rusia să nu maĭ alerge cu acea grabă în ajutorul S-luĭ Mormêntŭ, cu care ea alérga pênĕ la 1856. Doĕ loviturĭ nu marĭ, venite din Valachia şi Basarabia, ce aŭ întreruptŭ legăturile vitale cu centrul, şi o intrigă în comtul Arabilor, aŭ adusŭ relele cele maĭ marĭ; şi cu tóte stăruinţele şi sforţările situaţiunea S-luĭ Mormêntŭ nu póte să primiască o altă faţă. Acesta este spectaculului, pre care ni-lu presintă Orientul întregŭ-şi trebuie să o recunóscă, împreună cu mine, că cestiunea economică astă-dĭ este o cestiune vitală pentru ierarchia nóstră, şi ea se ocupă şi lucréză fórĕ pregetŭ pentru găsirea mijlócelor de subsistenţă. Clerul nostru este într'o posiţiune fórte dificilă. El nu póte likvida afacerile sêle, căcĭ într'o asemine împrejurare ce devine S-lŭ Mormêntŭ? S-tul Mormêntŭ atuncĭ devine o monastire simplă, şi prin urmare fórĕ de importanţă religiósă şi politică. Tótă puterea luĭ este cuprinsă în organisaţiunea luĭ. Cu nimicirea acesteĭ organisaţiunĭ se ruinéză şi pedestalul, pre care S-tul Mormêntŭ stă. Din nenorocire timpurile s'aŭ skimbatŭ, şi acum nu preocupă maĭ mult pre ómenĭ dorinţa, de a călători mărĭ şi océnurĭ pentru mântuirea lor. Sfătuirile, pre care Patriarchul le adreséză câte o dată maselor poporuluĭ şi consciinţeĭ luĭ nu maĭ aŭ acea valóre, pre care acum nu de mult o aveaŭ, şi când o singură vorbă era de ajunsŭ, ca să liniscéscĕ pasiunile, iritate contra pu-

s-tul Sinodŭ priu decisiunile de la 19 Octombrie 1873 şi 4 Octombrie 1874 a dispusŭ, că preoţii potŭ să fie invitaţi la Tribunale pentru a face, ca să se ţină jurămînturile şi chiar afară de circumscripţiunea lor, dar numai în asemenea casŭ să li se elibereze plata transporturilor şi drumurile prescrise acolo; şi d) Că în basa usului stabilitŭ, preoţii prin oraşele capitale se presintă la Tribunale pentru ţinerea jurămînturilor. De aceea s-tul Sinodŭ chotărăsce: *ca să se scrie tuturor Prea sânţiţilor Episcopi eparchioţi, a pune în vederea preoţilor acéstă decisiune a s-lui Sinodŭ, şi a dispune, ca preoţii diverselor parochii să nu se sustragă de la obligaţiunea de a se presenta la instanţele judecătoresci, pentru a face, ca jurămînturile să se ţină în conformitate cu prescripţiunile legei.*

Acéstă decisiune se va publica în jurnalul «Gazeta Bisericéscă».

4. Biserica Eladei. În fine s-tul Sinodŭ al Bisericei de Elada a luatŭ ultima decisiune, relativă la Episcopii, condemnaţi pentru simonie. Cuprinsul decisiunei este celu următorŭ:

«Archiepiscopii de Patra şi Elia Averkie, de Mesina, Stefan, şi de Cefalonia, Spiridon să fie publicaţi, ca culpabili în Simonie. Ţinutŭ însŭ s-tul Sinodŭ de consideraţiuni mai înalte eclesiastice, consideră penalitatea caterisirei lor de la Aprilie 1876 şi pênŭ în presentŭ satisfăcătóre, iar acum lea decisiunea, ca să fie depărtaţi pentru tot-dé-una de la Episcopiile lor. Îi eliberézŭ pre dinşii de orî-ce penalitate în viitorŭ, după ce s'aŭ condemnatŭ conform decisiunei de la 31 Martie 1876 a instanţei judecătoresci ad-hoc. Li permite lor, ca fie-care să pórtĕ numele Episcopiei lor, cu adausul usitatŭ de Ex, şi chotărăsce, că ei potŭ să efectue orî-ce serviciŭ divinŭ, cu permisiunea numai a Episcopului Eparchiei respective. (Stéua Orientului).

Pentru ca să se pótă înlătura celŭ puţin din viitorŭ nisce asemine abusuri, care degradézŭ pre Biserica şi naţiunea elenică; şi pentru ca să se pótĕ reveni la dispositiunile canonice în materii de alegerea deviitorilor Episcopi ai Bisericei Eladei, Ministrul de Culte şi Instrucţiune a presentatŭ în camera Eladei următorul proiectŭ de lege:

«Art. I. Pentru că, conform cu prescripţiunile articulului III din legea organică pentru alegerea Episcopilor, să pótĕ fi cine-va

fără de relatările autorului. Dar atunci ce rolu isteric curiosu are comunitatea din Ierusalem! . . . Resultă, că averile stăpânitorilor, sacrificiele bogaţilor, şi banul sermanilor închinători, care s'au vărsatu din tóta lumea ortodocsă cu multă abundenţă în decursul seculelor, n'aŭ servitu, de cât pentru fundarea unei organisaţiuni politice şi de multă forţă, carea a acoperitu S-tele locuri cu instituţiuni religióse şi de bine facere, ca cu o mreje, pentru ca cu timpul *să ajungă la realisarea pretenţiunilor elenismului şi la o dominaţiune în lumea ortodocsă cu ajutorul mijlócelor materiale, trase tot de la ortodocşi!!!* . . . . . Mai departe, este cunoscutu că mai multu de doe treimi din suma keltuelelor bugetare comunitatea S-lor locuri le trăgea din Rusia şi din România (1,900,0000 lei) şi cu tóte aceste, acésta este cunoscutu acum fie cărui omu, *că propoganda politică a comunităţei elenice era îndreptată mai ales contra acestor duo Staturi* . . . . . »

3. Biserica Rusă. Dămu aicî decisiunea S-luî Sinodu al Bisericei rusă, relativă la obligaţiunea ce aŭ preuţiî ruşi, de a se presenta la Tribunale în casurile, când ei sûntu klemaţi de aceste pentru a face, ca martorii să ţină jurământul. Acestă decisiune este luată în şedinţa S-luî Sinodu de la 28 Februarie din anul curentu sub No. 84.

« Din ordinul Maiestăţei séle, s-tul şi administratorul Sinodu, ascultând propunerea D-luî Prim Procuratoru al Sinodului, de la 8 August 1877 sub No. 272, relativă la cestiunea: « décă preoţii sûntu obligaţi, de a se presenta la Tribunale pentru a face, ca marturii se prestea jurământul, a ordonatu »:

Ca să se studieze circumstările, ce aŭ provocatu cestiunea, şi să se acomodeze la legile în vigóre, pre care s-tul Sinodu le găsesce: a) Că de şi prin lege nu se stipulézá în modu directu, ca preuţii în casu de marturii să se presinte la instanţele judecătorescî pentru ţinerea jurământuriior, dar numai în regulamentele pentru acestu scopu se prescrie, că marturii sûntu datorî a veni la instanţele judecătorescî pentru acestu scopu, de acéla klemarea preotului la instanţele judecătorescî pentru a face, ca să se prestea jurământurile nu este contrară legeî; b). Că prin ordinul circularu al s-luî Sinodu de la 11 Noembrie 1866 s'a dispusu, ca clerul să nu lipsiască, de a îndeplini cererile legale ale instituţiunilor judecătorescî; c) Ca

ministerului de Culte și Instrucțiune unu raportu specialu, prin care se analizează cu multă perspicacitate opera D-lui Rangavi, și își esprimă și nedumerirea, cum se póte, ca unu «omu, ce considera Evangelia, ca o adunătură de basme, și dupre cuprinderea ei o privesce mai inferióră, de cât coranul, a juratu cu tóte aceste pre s-ta Evangelie, că va servi guvernul cu credință și dreptate:

«Guvernul, adaugă fóia de Peterburg, în urmarea reclamelor opiniunei publice, a trebuitu să depărteze din serviciu pre D. Rangavi.

In fine gazeta grecă din Patra ni mai comunică, că s'a formatu o societate cu scopul, de a colucra la moralisarea tinerimei elenice. Pănă acum nu ni sûntu cunoscute statutele acestei societăți, dar éca cum se esprimă despre dinsa fóia locală: «cea mai mare plăcere am primitu, informându-ne, că aici se iau mesuri pentru constituirea unei societăți, ce are de scopu a lucra la educațiunea morală și religiósă a tinerimei, și la conservarea bunelor moravuri, ce trebue a se inspira tinerimei încă din casa părintésca».

II

BISERICELE ETERODOCSE.

1. Biserica Papală. Dămu aici dupre ziarul romanu din Sibiiu «Observatorul» descripțiunea alegerei Papilor Bisericei romane.

Murindu octogenariulu papa Piu IX, tronulu papale a devenitu vacantu. Intrebarea, că cine-va fi următoriulu, este astă-di una din cestiunile cele mai interesante și importante, nu numai a Bisericei Romano-catolice, dar a lumei întregi, din causă că de la individualitatea viitorului mare pontifice va depinde și starea séu continuarea așia numitei «lupte de cultură» — Kulturkampf, — care s'a încinsu cu deosebire între guvernele Italiei și alu Germaniei și între Vaticanu. Nu este loculu aci, pe unu spațiu așia de strîmtu, a ne ocupa cu natur'a și istoria acelei lupte inversînate, care decurge între jesuitismulu ultramontanu-reacționariu și între principiile liberale și democratice ale lumei moderne. Acésta este o materie ce aparține la domeniulu politicei actuale a Statelorû europene și transatlantice. Cestiunea puterei temporale a Papei este una din

alesŭ de s-tul Sinodŭ Episcopŭ, să cere ca pre lângă calităţile, prevĕdute în acea lege, să mai întrunéscă şi următórele :

a) Să aibă etatea de 35 anĭ împliniţĭ.

b) Să posedĕ diploma de doctorŭ séŭ magistru în teologie de la universitatea de Atena séŭ fosta Academie de Cercira, séŭ de la o Academie óre care rusă, séŭ de la altă şcólă teologică, séŭ în fine să posedĕ diploma de doctorŭ în filosofie de la una din Universităţile streine, avênd tot-o-dată şi certificate de ascultarea sciinţelor teologice.

c) Să aibă unŭ serviciŭ de cincĭ anĭ în calitate de profesorŭ de teologie la Universitatea din Atena, séŭ şcóla teologică a lui Rizariŭ, séŭ în altă şcólă teologică ortodocsă, séŭ în calitate de secretarŭ primŭ şi secundŭ al s-lui Sinodŭ, séŭ să fi fostŭ în acelaşĭ timpŭ profesor de religiune la unŭ gimnasiŭ, séŭ directorŭ a vreunei scóle bisericescĭ séŭ pridicatorŭ séŭ în fine egumenŭ al vreunei monastirĭ.

Art. II. In decursul celor ântâiŭ cincĭ anĭ de la publicarea acestei legĭ, persónele, ce întrunescŭ serviciile prescrise în alineatul c, a fără de egumnĭ, potŭ să fie alesĕ de s-tul Sinodŭ, ca Episcopĭ, de şi eĭ nu ar avea una din diplomele, prescrise prin alineatul b.

Fie-care Episcopŭ, ce s'ar retrage de la Eparchia sa, are o pensiune lunară de 300 drachme (280 leĭ), conform dispositiunilor legeĭ despre Eparchiĭ şi Episcopĭ de la 6 Iulie 1872.

(Semnat) **T. Delianis.**

In Noembrie anul trecutŭ s-tul Sinodŭ a luatŭ decisiunea, ca să se comunice Episcopilor Eparchioţĭ dicesinnea sinodală, prin care se interdice preuţilor de parochiĭ, de a înmormênta bisericesce pre ceĭ ucişĭ în duelŭ, şi de a scóte la s-ta prescomidie părticică pentru răpausul sufletelor lor. Şi acésta decisiune a s-lui Sinodŭ s'a fundatŭ pre argumentele, că ceĭ ucişĭ în duelŭ se considerĕ, ca sinucişĭ şi depărtaţĭ de relaţiunile lor cu Biserica.

«Gazeta Bisericescă» din Peterburg ni comunică prin corespundentul séŭ de la Atena faptul, relativŭ la sensaţiunea, ce a produsŭ în Grecia liberă drama D. Rangavi, intitulată : «Iulian Paravatul». Dupŏ ce menţionatul jurnalŭ descrie iritaţiunea, produsă de numita dramă, adaugă :

«In fine şi s-tul Sinodŭ a rădicatŭ vocea sa şi a presentatŭ Mi-

bald Visconti numitŭ Grigorie X. Acesta îndată după întórcerea sa ţinu unŭ Synodŭ în Lyon pentru pretinsulŭ scopŭ de a discuta relaţiunile Bisericei apusene cu cea resăriténă. În şedinţa a cincea a Synodului acestuia, aŭ fost intenţiunea lui a presenta proiectulŭ unei constituţiunĭ pentru alegerea Papei, cu ajutoriulŭ căruia în viitorŭ cardinalii să pótă fi ţinuţi a grăbi mai tare cu alegerea. Îndată însă, ce aflară cardinalii despre acésta, sciură să intrigeze aşia de bine, încâtŭ şedinţile se amânară o săptămână întrégă. Într'aceea Papa îndemnă în convorbiri particulare asupra prelaţilorŭ, pentru de a-i convinge despre necesitatea unei presiuni ce ar fi a se esercita asupra cardinaliloru. Aşia câştigaţi fiindŭ prelaţii, se vĕdŭră în fine şi cardinalii constrinşi a cede. În modulŭ acest'a se decise renumita *Constitutio Gregorii* X, pe care însă imediatulŭ următorŭ alŭ lui Grigorie cu numele Adrianu V o sistă, éră Ioan XXI o înlătură cu totulŭ. Celestinu V o puse érăşi în vigóre şi abstrăgêndŭ de unele modificări, acésta aŭ fostŭ constituţiunea după care s'aŭ urmatŭ până acum la alegerea Papei.

După ce s'aŭ constatatŭ mórtea Papei prin martorĭ juraţi, se trage clopotulŭ celŭ mare din Capitolŭ. În decursul celoru ₫ece ₫ile următóre se citescŭ 9 liturgii pentru sufletulŭ réposatului Papa, éra în ₫ioa a nu-spre-₫ecea se deschide conclavulŭ (1). În a cestă sunt întocmite numeróse camere, despărţite una de alta prin păreţi de scânduri, din care fie-care cardinalŭ primesce câte doué camere. Într'una din ele, în mărime de aprópe şése metri pătraţi, locuesce cardinalulŭ însuşi, era în cea-laltă mai mică cu ceva să instaléză secretarulŭ sĕŭ, conclavistulŭ. Camerele ce sunt numerisate tóte, se împartŭ prin sorţi, Mobilarea acelorŭ camere este fórte simplă şi în tóte aceeaşi: unŭ patŭ, o masă, unŭ scaunŭ de rugăciunĭ şi doué scaune. Pe mobilele şi uşile acestoru chilii, ce sunt despărţite unele de altele prin unŭ coridorŭ ângustŭ se pune blasonulŭ cardinalului, care locuesce acolo.

Cele mai multe chilii sunt întunecóse, de óre-ce primescŭ lumina numai de susŭ. Tóte uşile, pênĕ la una se înfundă cu zidŭ. Una se lăsa deschisă, pentru ca să pótă intra cardinalii carĭ vorŭ

(1) Numirea «conclave» — *cum clave*, i. e. cu cheia — se refere şi la localitate şi la adunarea cardinaliloru alegĕtorĭ.

cestiunile arzende ale politicei militante, a cărei deslegare şi înlaturare va fi unulŭ din marile triumfurĭ ale secolului presentŭ. Acésta este trébа principelui de Bismark, a lui Gambetta, a lui Castelare şi a celoru-lalţi matadorĭ, cari s'aŭ angagiatŭ în lupta libertăţei consciinţei contra sacrificiului intelectuale şi a moralei jesuitice.

Noĭ aci ne vomŭ ocupa de aşia numitulŭ conclavŭ, acelŭ colegiu de cardinalĭ, cărora este încredută alegerea noului Papă. In descrierea nóstră vomŭ urma unei schiţe estrase din cartea d-lui Frederik Nielsen intitulată «Papalitatea», pe care o aflămŭ în foiletonulŭ ziarului Vienesŭ «N. fr. Pr.» numerulŭ 4748 din 13 Noembre 1877.

Constituţiunea pentru conclavŭ datézŭ de pe la finea secolului alŭ XIII-lea. Dupĕ mórtea lui Clemente IV întêmplată în Viterbo la anulŭ 1270, cardinalii pe atuncea în numĕrŭ de 15 nu se puteaŭ uni asupra alegerei unui succesore şi voiaŭ să plece, fără ca să fi alesŭ unŭ Papă noŭ. Bonaventura însă, care pe atunci nu era cardinalŭ, înduplecă pe prefectulŭ şi podestă din Viterbo, se închidă pe cardinalĭ în palatulŭ episcopesc, pĕnĕ ce scaunulŭ Sf. Petru va fi érăşi ocupatŭ. Vĕdêndŭ cardinalŭ-episcopulŭ din Porto Iónŭ de Toledo, că domnesce discordia cea mai mare între cardinalĭ, de şi el făcea în fie-care di rugăciunea pentru buna-înţelegere, dise în batjocură: «Desveliţi coperişulŭ, pentru ca alt cum spiritulŭ sântu nu póte veni la noi». Autorităţile 'lŭ luase de cuvêntŭ şi desvelirĕ coperişiulŭ de d'asupra sălei, în care eraŭ adunaţi cardinalii. Dar cu tóte neajunsurile ce urmară acesteĭ procedărĭ, totuşĭ nu puturĕ ajunge la nicĭ un resultatŭ. In adunare domnia disensiunĭ între italienĭ şi francesĭ, care eraŭ atâtŭ de intensive, în câtŭ Carolŭ de Sicilia, câtŭ şi Filipŭ din Francia se deciserĕ a călători la Viterbo, spre a înteţi alegerea Papei. Insă tocma scirea acestă despre venirea principilorŭ fu causa întârdierei mai îndelungate a decisiunei, de óre-ce acuma ambele partide voiaŭ să aştepte sosirea principilorŭ, mai înainte de a păşi la alegere.

Atunci autorităţile din Viterbo inventarĕ unŭ noŭ mijlocŭ şi adică acela, ca de pe o di în alta cardinalii primia tot mai puţinŭ de mâncare, şi mijlocului acesta avu resultatulŭ doritŭ. Avêndŭ în vedere mórtea prin fóme — cardinalĭ alesĕrĕ pe absentulŭ Theo-

câtu mai curêndu bisericei unu cap demnu. Apoi strălucitorulu conductu 'şi lea calea spre conclavu. In capulu conductului mergu servitorii cardinalilorŭ, éră capela papală de musica cantă: *Veni creator Spiritus!* Musicei 'i urmézá maiestrulu ceremoniilorŭ purtându o cruce înaltă şi imediatu acestuia urmézŭ cardinalii doi câte doi în mantale de colórea micşuneleĭ. Códa conductului o formézá garda elveţiană, căriea 'i urmézá o nenumărată mulţime de ómeni.

Indată ce cardinalii aŭ intratŭ în conclavu, se ducŭ în capela destinată pentru votarea definitivă. Acolo se ţine o rugăciune comună, după acea se citescŭ tóte bulele referitóre la alegerea Papei şi cardinalii depunu jurământulŭ, că voru observa prescrierile acelorŭ bule. In speciale trebue să se oblige pre lângă jurământu, fiecare cardinalŭ, ca în casulŭ de a fi alesŭ, nu va înstreina nicĭ o acvisiţiune séu bunŭ alu bisericei. In ţiua acésta chiliile conclavului stau deschise pênŭ târţiu séra pentru orĭ-cine ar voi se le visitize. După aceea principii şi ambasadorii bineventézá pe cardinali şi le împărtăşescŭ ultimele consilii pentru alegerea ce are a se face. Intr'aceea li se lea amploiaţilorŭ conclavului jurământulŭ, că voru păzi celu mai strictu secretu.

La sunetulŭ unui clopotu trebue să se depărteze orĭ-ce streinu. Pre lângă cardinali şi Conclavişti se mai află încă în conclavu: sacristanulŭ capeleĭ papale, care trebue să fie tot-de-una unu episcopu *in partibus* din ordinulŭ augustinu, unulŭ séu mai mulţi maiestri ai ceremoniilorŭ, unu sub-sacristanu; unu confesore, căriea nu 'i este permisŭ se fie jesuitu, doi medicĭ, unu chirurgu, unu farmacistu cu doi ajutorĭ, doi bărbieri, unu zidaru, unu mesaru şi câţi-va servitorĭ cari încălţescŭ şi curăţă chiliile. Uşa conclavului se încue cu două cheĭ pe din năuntru, care apoi se înmanézá lui Camerlengo — camerarului — şi maiestrului de ceremonii. Pe din afară uşia érăşi se închide cu două cheĭ, care le lea în păstrare mareşealulŭ conclavului. Acéstă demnitate este actualmente ereditară în familia Chigi. După ce saŭ închisŭ în acestu modu uşa conclavului cu patru cheĭ, Camerlengo însoţitŭ de treĭ cardinali şi de maiestru ceremoniilorŭ, pornescŭ cu făclii aprinse să cante, deca nu s'aŭ ascunsŭ unde-va vre-unu profanu. După acea se cércă pórta principală, deca este bine încuiată séu nu, şi asupra acesteĭ inspecţiuni se face unu raportu separatu.

fi întârdiatŭ, pre cum şi pentru ca să pótă eşi cardinalii saŭ conclaviştii bolnăviţi. Lângă acea uşe se afla şi o ferestruică micăse apropie de conclavŭ ambasadorii puterilorŭ străine, pentru ca să comunice salutările saŭ misiunile gubernelorŭ care -i aŭ trămisŭ. Mai sunt încă şi alte desfundăturĭ bine păzite, prin care se daŭ înlăuntru mâncarĭ şi bĕuturĭ.

Principiulŭ pe care se basĕză întrĕgă acéstă instituţiune este adecă : cea mai severă isolare de către orĭ ce influenţă esternă. Dĕră acestŭ principiu nu aŭ fostŭ observatŭ tot-de-una. Încă în anul 1560 istorisesce ambasadorulŭ venetianŭ în Roma, Luigi Mocenigo, că s'aŭ vĕdutŭ intrând şi eşindŭ nu numaĭ scrisorĭ singuratice, ci pakete întregĭ de scrisorĭ. Şi nu este fără esemplu, ca se întreţină cardinaliĭ relaţiunĭ cu lumea esternă prin — fasaniĭ umpluţĭ cu depeşiĭ sĕŭ pastete umplute cu scrisorĭ. Pentru că de şi erau prescrise mâncărĭ fórte frugale, totuşĭ aceste prescrierĭ nu a fostŭ observate, ci cardinaliloră înşĕşĭ li se trĕmitŭ prânzurĭ întregĭ câtŭ se póte maĭ somptuase.

Este una din petrecerile Romanilorŭ a privi în totŭ decursulŭ timpuluĭ câtŭ durézĕ alegerea Papeĭ, cum suntŭ duse la conclavŭ într'o lungă procesiune prânzurile cardinaliloră. Punctŭ la 12 ore se punŭ în mişcare ca vreo 50 trăsurĭ de gală. În timpŭ ce în niciuna din trăsurĭ nu şeade niciunŭ omŭ, înaintea fie-căriea din ele se duce prânzulŭ pentru proprietarulŭ trăsureĭ. Doĭ servitorĭ ţepeni, îmbrăcaţĭ în livrea, ţinŭ în mânĭ două beţe împodobite, între care este atĕrnată o corfă cu mâncărĭ, împletită din bastŭ verde şi violetŭ. Între corfă şi trăsură maĭ mergŭ încă 2 sĕŭ 3 servitorĭ îmbrăcaţĭ de gală şi unŭ preutŭ tĕnăr — dapifero i. e. purtatorŭ de mâncărĭ — care prin participarea sa la acéstă procesiune gastronomică câştiga patronatulŭ cardinaluluĭ respectivŭ, şi în casŭ, când cardinalulŭ sĕŭ se face Papa, apoĭ elŭ trage unŭ losŭ şi maĭ mare în loteria ce representa orĭ-ce conclavŭ.

În diminéţa dileĭ ficsate pentru deschiderea conclavuluĭ, maĭ întâiŭ să aduna toţĭ cardinaliĭ în una sĕŭ în alta din bisericĭ. În casŭ însă, când conclavulŭ se ţine în Vaticanu, atuncea eĭ se adună totdé-una în capela sicstină. După aceea cardinalulŭ-decanŭ celebrézĕ aşea numita liturgia a Sf. Spiritŭ, la finea căriea el se adreséză cu o admoniţiune către cardinalĭ, alŭ căreĭ cuprinsŭ este, că eĭ se dea

să adune voturile, toţi trei arată adunărei cutiórele lorŭ deschise ca probă că ele suntŭ góle. După aceea cutiórele se încuiă, chieile se punŭ pe masă şi plécă la chiliile cardinaliloră morboşi. Votarea terminată, se procede la numerarea voturiloră. Trei cardinali citescŭ succesive numele înscrise pe midiloculŭ biletelorŭ. Cei-laţi facŭ semne pe o listă împărţită de mai înainte şi pe care se află notate numele tuturorŭ membriloră conclavului. Biletele citite se înşiră pe unŭ firŭ de aţă şi se păstrézä cu îngrijire pentru votarea ce are să urmézie séra. Dacă unŭ cardinalŭ aŭ întrunitŭ doă treimi din voturi, atunci elŭ este alesŭ canonice. In casŭ contrariu, séra se mai face o nouă votare. Acésta votare diferă de cea făcută deminéţa numai într'atâta, că nici unuia din cardinali nu'i este permisŭ a vota érăşi pentru acelaşŭ candidatŭ, pentru care aŭ votatŭ diminéţa. De aceea îndată după votare se desface sigilulŭ de din dosulŭ biletului, pentru ca să se védiă, decă aceiaşi macsimă séu motto este data la diferiţi candidaţi séŭ nu. Dacă unŭ candidatŭ întrunesce *per accesso* cele doă treimi ale voturiloră, atunci elŭ este alesŭ, dacă nu, atunci în diminéţa următóre votarea începe din nou.

In conclavele din urmă votarea *per accesso* aŭ urmatŭ ca unŭ felŭ de suplimentŭ immediatŭ votarei proprie, aşia că într'o ḑi se faceaŭ patru votări. Séra tóte biletele unei votări, remase fără resultatŭ se ardŭ într'o sobă. Fumulŭ ce ese pe coşŭ saŭ urloi pentru Romani este semnulŭ, ca în ḑiua acea încă n'aŭ Papă. Romanii se interesaŭ mai înainte fórte multŭ, pentru ca conclavulŭ să nu dúreze prea multŭ, de-óre-ce pênă dura elŭ, stagna totŭ comerciulŭ, şi petrecerile eraŭ oprite. Din causa acésta ei aşteptaŭ cu mare nerăbdare ḑiua în care nu vedeaŭ eşindŭ fumulŭ, ci vedeaŭ eşindŭ pe cardinalulu —decanu pe balconŭ făcêndu-le cunoscutŭ numele noului Papă.

Acestea suntŭ fasele şi modalităţile prin care trebue să tréca alegerea noului Papă, şi adesea se întâmplă să tréca luni întregi pênă ce lumea Romano-catolică póte să ḑică: «Habemus Papam!»

I. G. Baritiu

«Timpul» de la 19 Februare anul curentŭ ni face descripţiunea alegerei noului Papă, pre carea o supunemŭ la cunoscinţa lectorilor noştri.

Miercuri la 8 (20) Februarie pe la $1^1/_2$, după amiaḑăḑi s'a deschis loja cea mare a basilicei Vaticanului, şi Diaconul cardinal

In diminéța următóre, după închiderea conclavului, toți cardinalii sănătoși se adunâ în capelă. Aci érăși se citesce liturgia St. Spiritu și toți iaŭ sânta cumunecătură. După o încunglurare a s. altariu se așéda înaintea acestuia o masă și cu jeturi întocmite anume pentru votare. Alegerea se póte face în trei moduri. Cardinalii potu însărcina pe unulu singuru séu pe unii comitetu *ad-hoc* cu alegerea noului Papă. O anecdota spune, că Iacobu d'Ossat îndată ce aŭ primitu însărcinarea acésta, esclamându: « Papa ego! » s'aŭ alesu pe sine însuși. Unu altu modu de alegere este așea numita *adorațiune* : Așea s'aŭ alesu Marcelu II și Pavelu IV. Acestu modu de alegere este numai atunci posibile, când celu puținu doue treimi din cardinalii uniți păsescu înaintea aceluia pe care vorŭ se'lu alégă și 'și manifestă în acelașu momentu dorința lorŭ «adorându'lu. » Dară casulu acesta precumu se întâmpla în Statele ereditare, rarŭ se întâmplă în Statulu papale să se pótă ice: « Papa este mortu; trăiéscă Papa. Modulu alu treilea, adecă acela prin votare este cellu mai usitatu. Grigorie XV și Urbanu VIII au datu cele mai amănunte prescrieri cu privire la alegerea prin voturi. De asupra biletului de votare cardinalulu își scrie propriul séu nume, după acea 'lu îndoesce și 'lu sigiléză. Josu de totu elu scrie unu moto séu o macsimă și o cifră și după aceea érăși îndoesce biletulu și 'lu sigiléză. Tocma pe mijloculu biletului scrie numele aceluĭ cardinalu cărui dă votulu său, dară așa, ca 'și schimbă, pe câtu nu mai să pótă, trăsurile literelorŭ sale. In fine îndoesce biletulu de totu și se apropie de masa aflătóre înaintea altarului, pe care este așeḑatu unu potiru acoperitu cu o patenă, unu talerelu (1), pe care se pune ostia. Inghenunchie și pronunță o rugăciune scurtă. După aceea se ridică și jură că: « Alege pe acela, pe care avêndu pe D-ḑeu înaintea ochiloru, trebne să'lu alégă. »

Votulu se pune mai întâiu pe patenă, érăși de pe acésta se scutură în potiru. Inaintea scrutinului se alegu trei cardinali, cari aŭ să adune voturile cardinaliloru bolnavi. Spre scopulu acesta fiă-care ia o cutióră, în alu cărei coperișu se află o crestătură nici de-cumu mai largă, de câtu ca să încapă unu biletu îndoitu. Inainte de a merge ca

(1) Se ice și farfuriu.

fi gândit la vre unul din predecesorii sĕi, cari aŭ purtat tot acel nume.

Leon I a fost episcop al Romei sub Valentinian III în anul 440.

Leon II a păstorit de la 682—684.

Leon III a păstorit biserica romană de la 795—816. Acesta, în ḑiua de Crăciun a anului 807 aŭ proclamat pe Carolus Magnus împĕrat Romanu şi l'aŭ încoronat.

Leon IV (847—855); Leon V (903—904); Leon VI (928—929); Leon VII (936—939); Leon VIII (964—965) aŭ păstorit, cum se vede, câte puţin.

Leon al IX a fost numit Papă de ruda sa împĕratul Enric al III, dar el făcu epocă prin împrejurarea, că n'a recunoscut acéstă numire, ci s'aŭ dus pe jos ca pelerin la Roma şi aŭ primit scaunul numai după ce poporul şi clerul l-aŭ numit Papă prin alegere liberă.

Leon al X (Ioan Medici) cunoscut din tablourile lui Rafael, aŭ pus sub anatemă pe Luther.

Leon al XI n'a domnit nici un an (1605).

In fine Leon al XII (Annibale della Genga din Spoleto) aŭ păstorit în veacul nostru de la 1823—1829.

De sigur, că noul Papă, la alegerea numelui va fi gândit la unul din cei trei Papi însemnaţi, cari aŭ mai purtat acest nume; dar la care din ei? La Leon III, care a proclamatŭ pe Carol Magnu împĕrat? la Leon al IX, care aŭ voit să fie ales liber şi nu numit de împĕratul? saŭ la Leon al X, care aŭ anatemizat pe Luther?

In scrierea publicistului Ruggero Bonghi intitulată » Pius al IX şi viitorul Papă « găsimŭ următorul pasagiŭ privitor la Pecci:

« Cardinalul Pecci, numit nu de mult Camerariu, e de sigur unul din spiritele cele mai alese ale colegiului, de o natura fórte moderată şi tot-odată unul din cei mai robuşiti în privirea sănĕtăţei dintre toţi membri colegiului. A studiat mult şi a guvernat bine: a fost un episcop escelent. Idealul unui cardinal e pentru dênsul inalt, ca pentru orî-care altul, dar se póte ḑice, că el a găsit acest ideal în sine însuşi.

Cu tóte acestea el nu şi face o icónă mai uşóră şi mai fericită despre actuala stare, a bisericii şi a societăţei civile, de cum şi-o fac cei-lalţi colegi ai sĕi.

In postul paştelui de anţĕrţ (1876) cardinalul Pecci aŭ adresat

anunță apoi alegerea Papei Leon al XIII-lea cu formula cunoscută:

«Annuntio vobis magnum gaudium: habemus Papam eminentissimum reverendissimum dominum Ioachim Pecci, qui sibi nomen imposuit Leo XIII. « La 4½ ceasuri se adunase deja o mulțime nenumerată de oameni și când se arătă Papa, înconjurat de colegiul de cardinali, bine-cuvêntă mulțimea.

Leon XIII, până acum cardinalul Giacomo Pecci, e născut la Caspinerta în anul 1807, deci are 68 de ani. E înalt și uscățiv ca un ascet. Fisionomia sa e deosebită prin finețe. Liniile îi sunt tari, hotărîte, chiar puțin cam colțuroase.

Glasul sêu e sonor și strălucit, când ține un cuvênt, și puțin cam nasal, când vorbește în mod familiar. In viéța sa familiară e simplu, amabilu și plinu de spiritu.

Imbrăcat în veșmintele bisericești sub purpură séu în podoabele episcopești, el devine maiestuos, serios, sublim: el pare pétruns de mărimea serviciului séu. Atitudinea sa e plastică, dar el n'o caută, ci ea-i este cu totul naturală, e espresia naturei sale de Patricianu. Ca delegatu la Benevent, el a curățitu provincia de brigantagiu; ca delegatu la Spoleto și la Perugia aŭ manifestat aceeași energie. In acestu din urmă oraș, administrația sa a fost atât de bună, în cât temnițele se deșertară fórte în curênd. Fiindu nunțiu la Bruxella, Leopold I, regele Belgiei ceru pentru el de la Papa Grigorie XVI pălăria roșie de Cardinal. Grigorie al XVI i-o acordă și-l însărcină cu dieceza Perugia, pe care a administrat'o pênă acuma. Cu tóte vremile grele, prin cari a avut să trécă, depărtat de Roma prin cardinalul Antonelli, care se temea să nu aibă într'ênsul un rival, el aŭ remas tot-d'una egal cu sine însuși, adică om de mare însemnătate ca teolog și de multă circumspecțiune ca politic. Pentru preoții die ezei séle a fondat academia Sfântului Toma, unde prezida la disputele lor teologice. El are o cultură fórte întinsă și multilaterală, aŭ făcut chiar poezii. In fața sindicilor, a prefecților și autorităților Italiei aŭ păstrat tot-d'a-una o atitudine superioară partidelor în luptă.

Cardinalul Giacomo Pecci și-aŭ ales el însuși numele Leon al XIII.

Acésta alegere de nume are și ea însemnătate, căci el trebue să

BIBLIOTECA
Mitropoliei Moldovei
și Bucovinei
„STUDIUM"

Numĕrul și numirea Comunelor	Numirea Cătunelor saŭ Satelor	BISERI cu HRAMUL
. . . .	Șăndil. de s.	Sănții Aposto
. . . .	Șăndil. de j.	Sântu Gheorgh
. . . .	. .	. .
. . . .	Reghiu .	Sântu Nicolae
. . . .	. .	. .
. . . .	Capatan de s.	Sântu Ión B
. . . .	Capatan de j.	Sântu Nicc
12. Pătăști . .	. .	Sântu Ilie
. . . .	. .	Adormir
. . . .	. .	. .
. . . .	Boteștii .	Sântu Gh
. . . .	. .	. .
. . . .	Slob. Vidra	Sântu Du
. . . .	Floreștii .	Sântu D
. . . .	. .	Sănții V
. . . .	Gugești .	Sănții Ir
13. Vărsătura . .	. .	Sănți Trei
. . . .	. .	. .
. . . .	Pădurenii .	Sântu Vasilie
14. Jarișteа . .	. .	Adormirea M.
. . . .	. .	. .
. . . .	. .	Dumin. tuturor
. . . .	. .	. .
15. Boloteștii . .	. .	Sănții Împărați
. . . .	. .	. .
. . . .	Purceleștii .	Adormirea
. . . .	. .	. .
. . . .	Capoteștii .	Cuviósa Para
. . . .	. .	. .
. . . .	Ivănceștii .	Sântu Vasilie
. . . .	. .	. .
16. Tăfeștii . .	. .	Adormirea
. . . .	. .	. .
. . . .	Codru Sărb.	Sănții Voevoți
. . . .	. .	. .
. . . .	Olejeștii .	Sântu Nicolae
. . . .	. .	. .
. . . .	Olejeștii v.	Sântu Nicolae
. . . .	. .	Adormirea
. . . .	. .	. .
. . . .	Băleștii .	Buna Vestire
. . . .	. .	. .
17. . . .	. .	. .

prin o pastorală clerului și credincioșilor din dieceza Perugiei următórele cuvinte:

« Rațiunea se revoltă, asemenea omului viționos, descris de sf. Pavel, ea se înarmézā cu arma negațiunei. trece dincolo de tot ce numim Dumnedeŭ, și pētrunḑend în fine în templul pângărit, ea crede că însăși este Dumnedeŭ, după ce aŭ svērlit afară pe Dumnedeul vechiŭ. Vĕ întreb, iubiților, unde a mai lăsat în lume loc pentru creatorul ei și pentru restabilitorul omeniriĭ? Ferice de noĭ, daca mai găsesce un refugiŭ în inimile soboruluĭ adunat al credincioșilor; dacă mai sunt suflete, care'ĭ respund, când el bate la ușa lor; în societatea mare el nu-și mai póte afla loc. În numele științeĭ a fost exilat din schimbarea evenementelor. în onórea unuĭ neatârnāri vanitóse a fostŭ exilatŭ din învĕțāmênt, în numele libertāțiĭ din morală. Strigātul Evreilor: » Nu voim ca acesta sĕ împărătéscă preste noĭ n'a fost pên'acuma nicĭ odată rostit cŭ atâta larmă și cu atâta obrăsnicie. »

ARHR. G. Enăcénu.

Autorii de opere religióse, carii voru trimite la Redacţiunea acestui jurnalu câte unu esemplaru, voru avea dreptul la trei publicaţiuni din partea foiei, şi de va fi trebuinţă se va publica şi o scurtă analisă asupra operei.

Crestinismul în Dacii si crestinarea Romanilor. Studiu istorico-eclesiasticu asupra Românilor din cele mai antice timpuri pênă la organisaţiunea lor definitivă eclesiastica. Preţul unui exemplaru este de 5 lei.

Reverenţia sa Protosincelul Ilarion Puşcaru, profesoru la Seminariul din Sibiiu, a publicat de curênd o nouă operă religiósă: «**Isagogia sêu Introducere în cunoscinta cartilor S-tei Scripturi.**»

Redacţiunea Jurnalului, salutând pre autorul acestei opere de totu meritul, o recomênda lectorilor sêi, celor mai ales, carii se ocupă cu cărţile S-tei Scripturi.

Reverentia sa D. Titu Budu, autoru al mai multor opere religióse, a înaintatu Redacţiunei opera, eşită de sub presă acum de curênd şi intitulata: „Catechese pentru prunci scolari din scólele elementare populare“ lucrate dupre G. Mey. preţul 1 fl. 50 ct. (2, 78 bani). Gherla.

Redacţiunea jurnalului „Biserica ortodocsă Română“ recomanda acésta operă nouă religiósă mai ales pentru metodul ei de espune al veritaţilor dogmatice, făcêndu-şi tot-o dată datoria, de a supune la cunoscinţa lectorilor sei, că veritaţile religiunei crestine, ce formêza distincţiunea între Biserica ortodocsă şi cea papală, sunt tractate în sensul cestiei de pre urmă.

C A	Numărul preşcolilor de familii cu pomană	No. Familiilor: Familii	No. Familiilor: Suflete	De câtă sîmă este întreţinută Biserica	NUMELE şi PRONUMELE Preoţilor	Etatea	Cursul absolvit	Salariul pe an după budget: Lei	B.
	3	200	600	de comună	Ión Ponea	74	privat		
	3 p	150	600	»	Ión Haidinu.	21	4 cl. sem.		
					. . . .				
	7 f.	140	750	»	Ión Galeţianu	51	privat		
					. . . .				
		50	306	»	Gheorghe Buhamut	81	»		
		30	80	»	. . . .				
		35	120	»	. . . .				
		120	400	»	Stefan Tudurancea	50	»		
					. . . .				
		50	200	»	Ión Pavel	54	»		
					. . . .				
	2 p.	30	100	»	Nicolae Gherea	22	4 cl. sem.		
		70	200	»	. . . .				
					. . . .				
	2 p.	20	50	»	. . . .				
		78	200	»	. . . .			100	
		100	800	»	Grigorie Theodor.	33	»		
		260	1200	»	Stefan Radvan	30	»	100	
					Nastase Nedelcu	40	privat	100	
8-lor.		90	360	»	Petru Dumitriu	27	4 cl. sem.	100	
					. . . .				
		120	400	»	Ión Radvanu	56	privat		
					Nicolae Agaton	26	4 cl. sem.		
		59	220	»	Dumitru Munténu.	40	privat		
					. . . .				
chiva.		44	156	»	Gheorghe Mardare	23	4 cl. sem.		
					. . . .				
		57	200	»	. . . .				
					. . . .				
		50	132	»	. . . .			100	
					. . . .				
		160	535	»	Dimitre Iosif	54	privat		
					. . . .				
		80	280	»	Gheorghe Horeanga	60	»		
					. . . .				
		50	132	»	Const Vintilă	56	»		
					. . . .				
		56	280	»	Gheorghe Porusnicu	25	4 cl. sem.		

BISERICA

ORTHODOXA ROMANA.

JURNAL PERIODIC ECLESIASTIC.

ANUL IV. — No. VIII.

MAIU

TABELA MATERIEI

I. Patristica : Bărbaţii apostolicĭ 449.— II. Fructele Chrestinismuluĭ 458. — III. Omilia la Dumineca a V-a din Sîntul şi marele postŭ 472.—IV Vorbirile preotuluĭ de satŭ cătră poporani sĕĭ 486.—V. Despre Martirĭ (mucenicĭ) 492.—VI. Plăngerea s-tei monastirĭ a Silvaşuluĭ 496.—VII. Chronica Elcesiastica 508. — VIII. Statistica Eclesiastica a Eparchiei Romanulŭ 30.

BUCURESCI

TYPOGRAPHIA CURŢII, PROPRIETAR F. GÖBL

12, Pasagiul Român 12.

1878.

Abonamentele se facu la Redacţia jurnalului, strada Cuza-vodă No. 28, în capitală; ér în districte la Protoierei şi la biurourile poştale.

Abonamentele se facu pe unu anu. Preţul abonamentului pre unu anu, transportatu jurnalul la domiciliul abonaţilor, este de 12 lei noi plătiţi în două semestre, la începutul fie-cărui semestru.

Numai pentru streinătate se va calcula portul în plus.

Abonaţii, carii nu vor primi numerele regulat, vor reclama la Protoierenu, şi în casă de a nu primi îndestulare, vor reclama d'a dreptul la Redacţia jurnalului.

Scrisori nefrancate nu se primescu la Redacţie.

La redacţiune se află esemplare complecte de ale Jurnalului pre anii II şi III-le, iar pentru anul I redacţiunea dispune numai de la No. IV înainte. Preţul fie-căria broşure lunare, transportată la domiciliu, este de 1 leu.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANA"

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

« Predică cuventul »
II Tim. IV. 2.

S-TUL POLICARP AL SMIRNEI

Biografia lui. S-tul Policarp, iubitul învĕţăcelŭ al apostolului Ioan, a fostŭ chirotonisitu de acesta Episcopŭ de Smirna.

In timpul lui Antonin celŭi bunŭ grija despre liniscea Bisericei şi mântuirea tuturor a adusŭ pre Policarp de la Resăritŭ la Apus, în Roma. Aicĭ el a izbutitŭ, ca să întórcĕ la ortodocsie pre mulţi din următorii lui Valentin şi a lui Marcion, însuşi Marcion întâlnindu-se întâmplator cu sântul în Roma, a ḑisŭ cu cutezanţă: «să ne scii pre noi». La aceste Policarp a rĕspunsŭ: «te sciu pre tine, ca pre primo-genitul Satanei». Când Episcopul Romei, Aniceta, nu s'a învoitŭ cu dinsul asupra timpului serbărei pascelor, nu numai că nu s'aŭ ruptŭ între dinşii legăturile, dar în semnul unei legături strinse, ei a efectuatŭ sĕrbătórea klar în Roma dupre datina Bisericei séle, iar Aniceta dupre datina Bisericei romanice.

S-tul Policarp a administratu Biserica de Smirna mai multe decimi de ani pĕnĕ când s'a apropiétŭ şi timpul celei de pre urmă suferinţe. Pre timpul lui Marc Antonin, în Asia, s'a rădicatŭ o persecuţiune cumplită. In acéstă persecuţiune el a muritu cu mórte de martiru, fiind el despicatŭ cu sabia, dupŏ ce însă a remasŭ neatinsu pre altarul de ardere.

ANUNCIU

In virtutea art. 8. din regulamentul sf. Sinodŭ pentru înfiinţarea jurnalului bisericescŭ, comitetul redactorŭ al jurnalului «BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ», face cunoscutŭ tutulor persónelor competinte în materiĭ theologice, că, se primescu la redacţiune articule, pentru care domniĭ colaboratorĭ vor primi o remuneraţiune

Pentru ca articulele să fie primite şi publicate, domniĭ colaboratorĭ vor avea în vedere :

1, Ca în privirea materieĭ, ce vor voi a trata, să se conformeze cu programa sf. Sinodŭ, prevĕdută la art. 6 din regulamentul pentru jurnalul bisericescŭ, care e publicatŭ în No. I-iŭ din Octombrie 1874 ;

2, In privirea limbeĭ şi a stiluluĭ se vor conforma cu art. 9 şi 10 din acelaşĭ regulamentŭ ;

3, In privirea ortografieĭ vor căuta a fi cât se va putea maĭ simplă şi maĭ uşóră de citit.

Remuneraţiunea domnilor colaboratorĭ pentru articulele publicate se va face pe cóla de presă a jurnalului, pecum şi pe fracţiunĭ din cólă.

Remuneraţiunea va fi :

1, Pentru articulele de lectură uşóră şi predicĭ 40 l. n. pe cólă ;

2, Pentru articulele de coprindere sciinţifică, în care materiele vor fi desvoltate maĭ ales în modŭ istoricŭ, 60l. n. pe cólă ;

3, Pentru articulele relative la istoria şi literatura eclesiastică a Bisericeĭ române, 100 l. n. pe cólă ;

Articulele primite la Redacţiune şi nepublicate se vor arde.

Apreţiarea articulelor, în virtutea art. 8 din regulamentŭ, este reservată comitetuluĭ redactoriŭ.

Afară de epistola către Filipeni, sîntŭ cŭnoscute în traducţiunea veke latină şi câte-va respunsurĭ ale s-luĭ Policarp la maĭ multe precepte ale Mântuitorŭluĭ, din dînsele noĭ vedemŭ, căci atuncĭ era cunoscute şi admise cu tóta stima numaĭ patru Evangelĭi, adecă, a luĭ Mateĭ, Marcu, Luca şi Ioan.

S-TUL ERMA.

Biografia luĭ. Erma a fostŭ de nĕmŭ grecŭ, dar a trăitŭ în Roma; el a fostŭ însuratŭ cu o păgână, carea, dupre speranţa luĭ, trebuia să-l fie soră în Domnul. Nainte de întórcerea luĭ la creştinismŭ, el a fostŭ supusŭ la maĭ multe suferinţe. Din causa amórelĭ celeĭ părintescĭ, el a pututŭ să se lase în maĭ multe neorânduele şi a fostŭ pedepsitŭ pentru dînsele; soţia luĭ l'a făcutŭ să sufere maĭ multe nemulţemirĭ. Cu modul acesta, pentru păcatele domestice Domnul a trămisŭ asupra luĭ o cercare grea,—din bogatŭ, el a devenitŭ săracŭ. Dar, Domnul, pedepsindu-l, l'a şi mângaĕtŭ, dându-lŭ pre timpul penitenţeĭ séle în îngrijirea specială a unuĭ îngerŭ păzitorŭ. Şi acestŭ anume îngerŭ presentându-i-se luĭ în formă de păstorŭ, îl da regule pentru viéţă; şi aceste regule nu numaĭ că le-a împlinitŭ el cu îngrijire, dar cŭ învoirea acelueĭaşĭ îngerŭ, el le presintă şi altora în scrisŭ, pentru folosul comunŭ. Timpul morţeĭ s-luĭ Erma nu este cunoscutŭ cu esactitate, dar dupre tóte probabilităţile, ea s'a întîmplatŭ pre la anul 100 după Christos.

OPERELE S-LUĬ ERMA.

Cartea, numită Păstorul. Din cuprinderea cărţeĭ se vede, că ea a fostŭ scrisă pre la anĭ 95 după Christos, pre timpul persecuţiuneĭ luĭ Domeţian, şi dupre destinaţiunea eĭ, ea a servitŭ, ca enciclică pastorală. (1)

În cartea întâĭa a Păstoruluĭ, se descriŭ patru visioanĭ. În cea întâĭa se arată luĭ Erma păcatele luĭ; în adoa i se daŭ prescripţiunĭ despre penitenţă şi simplitatea cea inofensivă, şi i se poruncesce, ca

(1) Textul latinŭ ni probézĕ; că cartea a fostŭ scrisă în limba grécă. Ieronim ni spune (catal. 20) că era maĭ bine cunoscută Grecilor de cât Latinilor. Ediţiunea cea maĭ bună a cărţeĭ Pastorul s'a făcutŭ de către Cottelier (Patr. apost. 1724) Holland (bibl. Patr. T. I. 1788).

OPERELE S-LUĬ POLICARP

Epistola S-lui Policarp către Filipeni. Timpul ni-a păstrată epistola s-lui Policarp către Filipeni. Ea este scrisă îndată după mórtea amicului sĕu, s-lŭ Ignatiu.

In acésta, epistolă a cărĭa autenticitate nu lasă nicĭ cea maĭ mică îndoélă, s-tul Policarp aprobă credinţa şi pietatea Filipenilor, învitându-ĭ, ca să se perfecţioneze în credinţa cea vivifăcătóre a «Acelŭia, Căruĭa tóte i se supunŭ, Căruĭa tótă suflarea îĭ servesce, Care are să judece pre cei vĭi, precum şi pre cei morţi». In particular el învaţă pre cei însuraţi şi pre vĕduvĕ, pre diaconese şi diaconi, pre tineri, pre tinere şi pre presviteri. «Presviteriĭ, scrie el, trebue să fie compătimitorĭ şi îndurătorĭ către toţi; eĭ datorescŭ să întórcă pre cei amăgiţi, să visiteze pre cei suferinzi, să nu despreţuiască pre vĕduve, orfani şi săraci; să se oprească de la ură, de la tóte pasiunile şi de la judecata cea nedreptă; trebue să se ferească de tótă întĕresarea, să nu încredinţeze altuĭa împăcarea, pre carea o póte el da, să nu fie prea aspru în judecăţi, dar să-şi aducă amiute tot-déuna, că noĭ cu toţiĭ sîntemŭ supuşi păcatului». Vorbesce în contra predicatorilor falşi şi dice: «Cine nu profesézĕ, că Iisus Christos a venită în corpŭ, acela este antichristŭ; cine nu admite mărturiile celui răstignită, acela este de la diavolul; cine va altera doctrina Mântuitorului după voĭa sa cea proprie, şi va respinge învierea şi judecata, acela este primo-genitul satanei». Indemnă la suferinţă, cu esemplul Acelŭia. «Care a suferită totul pentru noĭ, pentru ca noĭ să trăimŭ în dînsul», şi după esemplul mărturisitorilor credinţeĭ (§ 8—10). Făcênd menţiune despre interesarea unuĭ preutŭ nedemnŭ şi a femeeĭ lui, el stăruesce, ca să convingă, că trebue să ne ferimŭ de interesare, şi termină epistola cu o rugăciune şi róga pre toţi, ca să se róge pentru imperatorĭ şi cele alte autorităţi (1).

S-tul Policarp vorbesce în epistola sa maĭ mult cu vorbele Evangeliilor, şi ale epistolelor apostolice. El citézĕ vorbe din epistola întâĭa a lui Petru. Iucrŭ, pre care l'a observatŭ şi Eusebie şi prin urmare ea are importanţa cea maĭ mare pentru canonul s-teĭ Scripturĭ.

(1 Originalul grecŭ al Epistoleĭ n'a ajunsŭ pînă la noĭ; în traducţiunea însĕ veche latină ea se găsesce tótă Epistola S-luĭ Policarp s'a publicată de către Cotelier (Patr. apost. 1724) Şmid (Oxon 1709) Holland (Bibl p 1765) etc.

pusŭ în locul acestula şi cu credinţa şi stăruinţa sa a adunatŭ pre membriĭ Biserice, cariĭ eraŭ împrăştieţi de frică. Când Adrian, pre timpul rămânereĭ sŏle în Atena, a visitatŭ templul din Eleusina, unde a avutŭ ocasiunea, de a cunósce tóte misterele Greciei, atunci el a datŭ motivŭ uritorilor de creştini, ca să persecute pre credincioşi şi fŏrĕ de edictul imperatorului. În aceste împrejurări critice s-tul Codrat a presentatŭ lui Adrian o carte, spre apărarea credinţeĭ nóstre, fŏrte însĕmnată, plină de credinţă şi de cugetare, şi demnă de învĕţătura apostolică». Apologia lui Codrat a fostŭ presentată la anul 126 şi a avutŭ atâta importanţă, ca Adrian a publicatŭ unŭ edictŭ, prin care se interdicea, de a se condemna cine-va fŏrĕ de convingerea în culpabilitate. Ascultătorŭ al Apostolilor, glorificatŭ cu darul profeţieĭ, s-tul Codrat amuritŭ pre la 130 cu mórte de martirŭ.

Apologia S-luĭ Codrat. Eusebie, pre la începutul secululuĭ al IV-le a scrisŭ: «şi pĕnĕ acum se află la mulţi fraţi cuvêntul lui Codrat către imperatorul Adrian; el se află şi la noĭ» şi din dînsul se vede fŏrte bine şi cugetarea şi credinţa lui apostolică». Apologia lui Codrat a esistatŭ şi pre timpul lui Ieronim, şi chiar pĕnĕ în secŭlul al VI le. Dar noĭ nu dispunemŭ pĕnĕ acum din acestŭ actŭ importantŭ, de cât numaĭ de vorbele, conservate de Eusebie, care însĕ valorézĕ cât o carte în tregă.

Eca vorbele, pre care le citézĕ Eusebie din apologie:

«Actele Mântuitorului nostru tot-de-una aŭ fostŭ cunoscute, fiind că ele aŭ fostŭ reale. Vindecaţiĭ de dînsul şi cei înviĕţi din morţi aŭ continuatŭ, a trăi încă multŭ timpu; eĭ aŭ trăitŭ pre pămêntŭ încă multŭ timpŭ, şi chiar după Înălţarea lui la ceruri, aşa că unii aŭ ajunsŭ şi pĕnĕ pre timpurile nóstre».

Cu acesete vorbe Codrat face pre Imperatorul, care era amagitŭ de ómeniĭ, ce se nutriaŭ din religiunea păgână, ca să înţelégă, ca între făcetorul de minuni şi înşelătorŭ este o distincţiune fŏrte mare şi tot aicĭ se află argumentele cele mai convingĕtóre pentru minunile evangelice.

Pĕnĕ la noĭ a ajunsŭ o epistolă cătrĕ Diognet. Autorul acesteĭ epistole se numesce pre sine «învăţăcelŭ al apostolilor şi învĕţătorŭ al păgânilor». Aicĭ crestinismul se presintă, ca unŭ fenomenŭ cu totul nouŭ. De aceia putemŭ să conkidemŭ, că ea este scrisă de

să facă cunoscută venirea nenorocirilor; în a trea se arată organizaţiunea Bisericei; în a patra se arată o fiară, ce se pregătă a înghiţi oraşul întregŭ, şi îngerul, ce opresce fiara. In esplicaţiuni arată, că fiara este nenorocirea, ce amerinţă Biserica.

In cartea a doa se propunŭ ordinele, ce s'aŭ datŭ lui Erma de către îngeru, adecă despre frica de D-ţeŭ, despre îndurare, despre observarea dreptăţeĭ în cuvinte, despre penitenţă, etc.

In cartea a trea se daŭ nisce precepte séŭ esemple, cu care Erma esplică diferitele veritățĭ mai ales morale. Pentru esemplu, omul avutŭ, fiind întăritŭ de rugăciunile săracului, se asemănă cu viţa de vie, ce se ţine prin cârligele eĭ.

Cartea a doua întrégă este plină de prescripţiuni morale. De asemine şi în cartea a trea se află multŭ elementŭ moralisătorŭ.

In preceptul al cincilea se mărturisesce, că Christos «a trăitŭ sub forma de şerbŭ, a pătimitŭ şi a muritŭ pentru păcatele nóstre». In preceptul al noălea se represintă necesitatea credinţeĭ în Iisus Christos, asemănând şi pre Biserică cu unu fortŭ, construitŭ pre o plută, unde, dupre cum se esprimă Erma, «pluta şi uşa sûntŭ Christos Iisus, şi în împărăţia lui Dumneḑeu nu se póte întra pre alurea, de cât prin acéstă uşă». Tot aicĭ se adaugă: «Fiĭul lui D-ţeŭ este mai vekiŭ, de cât tótă creatura, aşa că el a luatŭ parte în consiliul Părintelui séŭ la creaţiunea lumeĭ. . . Numele Fiĭului lui D-ţeŭ este mare şi neměsuratŭ, şi prin dînsul se mănţine întrégа lume.» Trinitatea persónelor divine se arată la Erma în trasurĭ distinctive. Unirea divinităţeĭ cu omenirea în Iisus Christos Erma o presintă într'unŭ modŭ particularŭ. El presintă natura umană a lui Iisus Christos şi starea eĭ de suferinţă în forma posiţiuneĭ de şerbŭ, iar pre divinitatea lui Iisus Christos el o numesce spiritŭ, ce lucréză asupra omenireĭ şi o glorifică pre dînsa. Erma vorbesce de asemine şi despre îngerĭ şi în special despre îngerul păzitorŭ, despre misterul Botezului, al penitenţeĭ şi al nunţeĭ.

S-TUL CODRATU EPISCOPUL ATENEĬ.

Biografica S-lui Codrat. «Codrat, învĕţăcelul apostolilor, aşa scrie f. Ieronim, când a fostŭ încununatŭ pentru credinţă cu cununa martiriului Publiu, Episcopul de Atena, el a fostŭ

pământul şi totŭ ce se află pre dînsul . . . . Mai 'nainte de venirea lui pre pământŭ nimenĭ n'a vĕdŭtŭ pre D-ḑeŭ, nimenĭ n'a pututŭ să-lŭ scie pre dînsul; El singurŭ s'a arătatŭ şi acum se arată în credinţă, şi prin credinţă ni este datu mai ales, ca să-lŭ cunóscemŭ pre dînsul » (§. 7. 9). El tărḑiu s'a arătat în lume? « încă din eternitate prea bunul D-ḑeŭ l'a determinatŭ pre dînsul pentru lume. Iar dacă ómenii pĕnĕ acum aŭ fost lăsaţi în prada pasiunilor lor, apoĭ acesta s'a întâmplatŭ pentru cuventul, ca prin propria lor esperienţăsă cunóscă cât sûntŭ eĭ de puţinŭ capabili, pentru ca să capete împĕrăţia cerurilor » (§ 10) « După aceste bărbatul apostolicŭ adaugă, că « spre a ne feri de ómenii, ce ruinéză credinţa, noĭ avemŭ, pre apostolĭ, şi tradiţiunea părinţilor », şi apoĭ Diognet este trămisŭ către Biserica ecumenică, unde se póte găsi totŭ ce Cuvêntul lui D-ḑeŭ a predicatŭ ómenilor pentru mântuirea lor. La aceste se mai observă, că în creştinismŭ sciinţa şi viéţa sûntŭ în legătura cea mai strînsă, nicĭ sciinţa cea adevĕrată nu-şi pote avea locul fĕrĕ de viéţa cea bună, şi nicĭ viéţa regulată fĕrĕ de sciinţă. În conclusiune ḑice: «Observă cu tótă stăruinţa, şi cugeta cu tóta atenţiunea la aceste adevĕruri, şi tu veĭ cunosce cu câte bunătaţi daruesce Domnul pre celĭ, ce'lŭ iubescu pre dînsul». (11—12).

Epistola, precum şi apologia credinţeĭ, este o operă de tóta distincţiunea; ea este una din apologiile cele mai bune în privinţa stiluluĭ eĭ. Dar este greŭ, de a ne pronunţa, dacă acestă operă are merite mai mult apologetice, seŭ dacă ea este o espunere numai a credinţeĭ apostolice. Despre Fiiul lui D-ḑeŭ învĕţăcelul apostolicŭ presintă doctrina cea mai clară şi cea mai precisă (§ 7. 9). El numesce pre Fiiul lui D-ḑeŭ propriu (τὸς), unul născutŭ (μονογενὴς), Fiiu al lui D-ḑeŭ (§ 9), Cuventŭ ne'nţelesŭ de mintea omenéscă, Constructorul universuluĭ, Imperatorul şi Judecatorul lumeĭ, D-ḑeŭ şi Domnŭ (§ 10). Tot aşa de precisŭ învaţă el şi despre mórtea rescumpărătore a lui Christos. « Când a venitŭ timpul, pre care l'a determinatŭ D-ḑeŭ pentru manifestaţiunea bunătăţeĭ sale, ... atunci a luatŭ El asupra sa pĕcatele nóstre. El a predatŭ pre Fiiul seŭ, ca preţŭ pentru rĕscumpărarea nóstră, pre Celŭ sântŭ pentru impuri, pre Celŭ fĕrĕ de pecatŭ pentru pĕcătoşi, pre Celŭ dreptŭ, pentru nedrepţi, pre Celŭ fĕrĕ de mórte pentru muritori. Cât sûntu de minunate şi înţelopte faptele Creatorului! Ce bine-facere neas-

unŭ bărbatŭ apostolicŭ şi de siguru de S-tul Episcopŭ Codrat. (1) Epistola este plină de inspiraţiunea creştină, de amórea cea mai sublimă cătră veritatea creştină. Limba epistolei este pură, stilul vioiŭ şi plinŭ de figuri, arta nu impedică naturalitatea şi puterea cugetărei, şi ideile decurgŭ de-a-dreptul din inima Sântului. « Autorul, ḑice fericitul Fotie, n'a căutatŭ, ca prin arta oratorică să înfrumuseţeze filosofia sa naturală; espunerea epistolei este de unŭ stilŭ puternicŭ şi fŏre de artă ».

Diognet este unŭ păgânŭ înveţatŭ, care a doritŭ să cunóscă religiunea creştină şi să scie « cărui D-ḑeŭ credŭ creştinii şi ce servicin diviniŭ efectuă ei, că despreţuescŭ pene atâta lumea » ? Dupre dorinţa lui Diognet, în epistolă se arată deşertăciunea ḑeilor (§ 2), prejudiciile neraţionabile ale Iudeilor (§ 3—5) şi viéţa sublimă şi terestră a creştinilor. « Creştinii, ḑice el, nu se distingŭ de alţi ómeni nici prin locul nascerei, nici prin modul vieţei, nici prin viéţa socială . . . . Ei trăescŭ în oraşele lor, ca călători, ieŭ parte la tóte, ca cetăţeni, şi rabdă totul, ca călători . . . . Trăescu în corpŭ, dar nu pentrŭ corpŭ, se supunŭ legilor, dar cu viéţa lor sûntŭ mai pre sus de legi. Pre ei nu-i scin, dar îi înculpă toţi, îi ucidŭ şi ei sûntŭ vii, ei sûntŭ săraci, şi tot ei înavuţescŭ pre alţii, nu aŭ nimicŭ, dar tot-dé-una suntŭ mulţemiţi. Spiritul lor se află în tóte membrele corpului, şi creştinii sûntŭ răspândiţi prin tóte unghiurile pământului » (§ 5—6). De unde provine acésta? « Acésta provine, nu de la ómeni, dar se efectuă prin puterea divină » (§ 7). Cine este fundatorul credinţei creştine? « Însuşi D-ḑeŭ celŭ Omni-potentŭ, Creatorul lumei a trămisŭ din cerŭ pre adevěratul, sfântul şi ne'nţelesul séŭ Cuvêntŭ . . . . Venind la noi Constructorul Universului, Acela prin Care s'aŭ făcutŭ cerurile, şi Care a pusŭ margeni mărilor, cu sfaturile Căruia se conservă elementele, dupre voia Căruia sórele îşi efectuă cursul seŭ, Căruia este supusŭ cerul şi totŭ ce este în dînsul,

(1) Toţi criticii contimpurani recunoscu că epistola cătră Diognet aparţine unui bărbatŭ apostolicŭ. Hefel a publicat'o între operele bărbaţilor apostolici (Patrum apostol. opera gr. lat. Tübingae. 1839). Mai 'nainte unii din criticĭ prescriau epistola lui Apolos, despre care vorbesce s-tul Paul, şi mai ales fundându-se pre stilul înfloritŭ al epistolei. Dar Apolos nu s'ar fi esprimatŭ aşa, cum vorbesce autorul epistolei. Epistola cătră Diognet alţii o prescriu s-lui Justin. Dar şi acésta părere nu póte să fie adevěrată, căci stilul lui Justin diferă cu totul de stilul epistolei. Dupre manuscriptŭ noi nu putemu să determinăm pre autorul epistolei.

că mărturiile scrise nu potŭ să-'mĭ aducă mie atâta folosŭ, cât póte să o facă acésta vocea cea vie şi care se impune mai mult ».

Dupre cuvintele lui Eusebie, Papiu a făcutŭ citaţiuni din epistola întâia a lui Petru, şi din epistola întâia a lui Ioan, prin care confirmă istoria femeeĭ, cea inculpată în multe păcate dinaintea lui Christos. Despre cuprinderea cărţilor lui Papiu, adaugă tot Eusebie, ţicĕnd că el «istorisesce, că pre timpul lui a fostŭ înviĕtŭ unŭ mortŭ» şi că Just, supra-numitŭ Barnaba, «a bĕutŭ venin, şi dupre voia Domnului n'a suferitŭ nimicŭ». Citĕză şi «óre-care istorii şi tradiţiuni despre Aristion, relative la învĕţăturile presbiterului Ioan». Adaugă şi altele multe, pre care el le-a cunoscutŭ dupre tradiţiunea nescrisă, şi în special ni relatĕză nisce precepte şi învĕţături ale Mântuitorului. Ni spune şi despre aceia, că «după învierea morţilor va veni împărăţia lui Christos chiar pre pământŭ şi sub o formă corporală şi se va continua o mie de ani». «Cred, adaugă Eusebie, că pre acéstă idee el a ecstras'o din cuvintele apostolilor, pre care el nu le-a înţelesŭ în sensul lor misticŭ şi figuralŭ». Irineŭ, învĕţăcelul lui Papiu, ni arată şi cuvintele din parabola Mântuitorului, pre care Papiu îşĭ fundĕză opiniunea despre împărăţia vĕdută a lui Christos.

Scrierea lui Papiu despre Iuda vênzĕtorul, citată de Apolinarie al Laodiceeĭ, şi de Ecumenic, se vede în tota estensiunea ei la Teofilact.

ARCH. **Genadie Enăcénu.**

ceptată! Ne dreptatea multora a fostŭ stersă prin dreptatea unuia. Cu modul acesta noĭ trebue să recunoscemŭ, incapabilitatea complectă, şi lipsa de puterĭ a natureĭ nóstre, de a lua parte la vieţă, şi mai ales a Mântuitorului nostru, prin mijlocul Căruia aceia, ce era imposibilŭ, a devenitŭ posibilŭ» (§ 9).

PAPIU DIN IERAPOLIA

Priviri asupra operelor luĭ. Eusebie ḑice: «luĭ Papiu i se prescriu cinci cărţĭ cu titlul de *Ecsplicaţiunĭ ale cuvintelor Mântuitorului*». Dar noĭ cunóscemŭ numaĭ nisce ecstracte din aceste cărţĭ.

Partea cea maĭ importantă este aceĭa, prin carea Papiu vorbesce despre Evangeliştiĭ Marcu şi Mateĭ. «Marcu, esplicatorul luĭ Petru, scrie el, cu precisiune a scrisŭ totŭ, ce 'şĭ-a adusŭ aminte, deşi nu s'a ţinutŭ de ordinea cuvintelor şi a faptelor Mântuitorului, fiind că el singurŭ n'a auḑitŭ pre Domnul şi nicĭ a trăitŭ împreună cu dênsul. Maĭ pre urmă, el a fostŭ, cum s'a ḑisŭ, cu Petru, dar Petru a espusŭ doctrina cu scopul, de a satisface cerinţele ascultătorilor seĭ, şi nu pentru ca învĕţăturile Domnuluĭ să fie predate în ordine. De aceĭa Marcu n'a greşitŭ de locŭ, descriind pre unele fapte aşa, cum şi le aducea aminte. El se preocupa de aceĭa ca să nu ulte ceva, din cele auḑite, şi să nu le altereze .... Mateĭ a scrisŭ învĕţăturile Domnuluĭ în limba ebraică, şi le-aŭ tradusŭ fie-care cum a pututŭ».

In introducţiunea de la cărţile sele Papiu ḑice: «eŭ nu voiŭ lipsi de a-ţĭ ecspune ţie aceĭa, ce eŭ am cunoscutŭ bine de la bătrînĭ, şi aceĭa, ce eŭ ĭmĭ aducŭ aminte bine, însoţind aceste de ecsplicaţiunĭ pentru confirmarea adevĕruluĭ; fiind că eŭ facŭ nu ca acia, carĭĭ vorbescŭ multe, dar ca acia, carĭĭ învaţă adevĕrul; eŭ m'am conformatŭ nu cu acia, carĭĭ îşĭ aducŭ aminte de precepte streine, dar cu acia, carĭĭ se ţinŭ de preceptele date de cătrĕ Domnul pentru credinţă, şi care resultă din însuşĭ adevĕrŭ. Decă mi s'a întâmplatŭ, ca să întâlnescŭ pre cine-va, care a fostŭ în relaţiunĭ cu bătrînĭĭ, apoĭ cu insistinţă am întrebatŭ despre învĕţătura bătrinilor, adecă, ce a vorbitŭ Andreĭ. Petru, Filip, Toma, seŭ Iacob, ce Ioan seŭ Mateĭ, séŭ orĭ-care altul din învĕţăceiĭ Domnuluĭ, ce Aristion şi presbiterul Ioan, învĕţăceiĭ Domnuluĭ. Fiind că eŭ am presupusŭ,

simţă efectele supranaturale, şi să ajungă la unu gradu unde n'ar fi fost nici o dată, cu singurele mijlóce de care dispunea el naturalminte.

Dar acésta Religiune, care trebue ast-felu să ajute natura omului, nu póte să lucreze contra ei.

Ar fi a distruge şi a se depărta de la scopul ei, fiind ca propriul acésteï naturi este libertatea, şi numai prin esercitiul libertăţii Religiunea póte să conducă pre omu la scopul său. Acésta libertate este esenţială şi naturei omului şi planului Religiunei. De aceia, departe de a o distruge, adevărata Religiune trebue să desvolteze adevăratul esercitiu al libertăţii.

Urmează de aici, că omul, remânênd tot dé-una liberu, póte să facă necontenit rĕul, póte să despreţuescă şi să respingă ajutorulu Ceriului, póte să abuzeze de libertatea sa.

Trebue încă a adăoga, că dând mai multu jocu acestei libertăţi, şi adaugând avêntul ei, omulu póte perde cunoştinţa virtuţilor şi a veritaţilor ce Religiunea îi prescrie şi'i descopere. Religiunea adevĕrată intr'unu aseminea casu ar da locu la căderi individuale mai rele, şi că aceiaşi libertate ar înălţa pre unii şi ar precipita pre alţii : *Acesta s'a pusu spre căderea şi scularea multora.* Resultatu cu atât mai ne'nlăturabilu cu cât omul, lăsatu fiind în voia lui, şi dispunênd de mai multe mijlóce, póte să devină şi mai rĕu (1).

Ar fi deci a merge contra naturei lucrurilor, făcênd o imputare Religiunei, că ea ar fi lăsatu să subsiste crime pre pământ seu klar că ea le ar fi ocasionatu. Aici este efectul rĕutăţii omenesci, a unei libertăţi mai active, a unui abusu de libertate, a unui bine mai înaltu, după o macsimă destul de adevĕrată : Corruptio optimi pessima.

Dar, cu tótă rĕutatea acésta, cu tóte capriciele acestei libertăţi, cu tóte şansele acestui abusu, Religiunea operéză în acel, ce o primescu cu totu dinadinsul, efecte supranaturale de perfecţiune.

(1) Creştinul, dice M. de Bonald, nu trăesce cu mai puţină pasiune, de cât păgânul, seu mahometanul. Cu desvoltarea mai mare a inteligenţei lui se póte ca pasiunele sale se devie mai viclene şi mai aprinse, fiind restrânsă în acţiunele sale şi adăogând ast-felu forţa sufletului seu, adauge şi activitatea dorinţelor sale (Essai analytique, p. 106).

Studiile filosofice ale D-lui August Nicolas asupra creştinismului înavuţescă astă-dî literatura religiósă a mai multor Biserici. Părintele Gerasim Timuş, archidiaconul s-tei Metropolii a Ungro Valachiei, a luatŭ asupră-şi sarcina, de a traduce în limba românéscă unul din capitulele acestor studii, intitulatŭ *fructele creştinismului*. Modul tractărei materiilor, sublimitatea şi frumuseţea espunerei lor aŭ obligatŭ pre redacţiunea jurnalului, ca să introducă în colónele acestei foi articulul, ce prestă. Lectorii noştri se vorŭ convinge şi din acest studiu, că s-ta nóstră religiune este divină, iar D. Nicolas a găsitŭ formele, de a esprima sublimitatea ei.

FRUCTELE CREŞTINISMULUI.

Déca n'am cunósce nimicŭ din Creştinismŭ, nici doctrina sa, nici istoria sa; déca arborele şi rădăcinile ne ar fi cu totul ascunse, oferinduni-se numai fructele; şi atunci am fi încă obligaţi, de a recunósce că aceste fructe nu semănă cu acele cŏ le produce pământul, şi că se va lor provine dintr'un principiu supranaturalŭ.

Nu putem, de cât să desvoltămŭ acestŭ subiectŭ vastŭ, deja tratatŭ aşia de eloquent în lucrări speciale, ce tótă lumea şi le póte procura uşior; noi vom lua aici în consideraţiune numai substanţa filosofică a lucrului.

Creştinismul a înavuţit pre fie-care omŭ cu fructele séle divine:

I. In ordinea morală,

II. In ordinea intelectuală,

III. In ordinea socială.

Eca acele trei priviri, din care vomŭ studia aici în modŭ succesivŭ Creştinismul.

I.

Fructele Creştinismului în ordinea morală.

Pentru a simplifica de la începutŭ dovada, scósă din fructele morale, ce Creştinismul a adus pre pământu; şi pentru a prescurta multe dificultăţi secundare, trebue să luămŭ aici în consideraţiune un principiu sigurŭ şi prea mult neglijatŭ.

Religiunea adevĕrată trebue să ofere omului, pe lângă tendinţele naturei séle, şi mijlócele eficaci de perfecţionare morală; aşia că fie-care omŭ care ar voi să se foloséscă de aceste mijlóce să'l

Dar, Religiunea Creștină a lucrată și lucrézā în tóte ḑilele acestă perfecționare supranaturală, nu numaĭ într'unŭ omŭ, dar în milióne de ómenĭ luaţĭ la un locŭ. În mijlocul rĕutăţeĭ naturale și sociale, prin tóte obstacolele ce le întimpină și-le trece, în acest fluxŭ și refluxŭ perpetue de passiunĭ și de crime, care compunŭ acéstă lume miserabilă, Ea se mănţine într'o curăţenie imaculată, într'o statornicie invincibilă, într'o fecunditate perpetuă. Formézā necontenit suflete de o frumuseţă minunată, care rivalizează cu cerul pentru care le prepară, și pre care adese-orĭ numaĭ el le cunósce. Din natura nóstră sĕracă și próstră ea face Angelĭ, face Sânţi.

Sânţiĭ! Scim-noĭ bine ce sunt?

Cugetat, am vre-o-dată asupra fenomenuluĭ sânţenieĭ? Ce este omul, luatŭ în starea sa naturală? Cunóscemŭ acésta cu toţiĭ, aruncândŭ numaĭ o singură privire asupra nóstră. Omul este o finiţă ce are maĭ puţin bunŭ, o fiinţă înclinată la rĕŭ, la egoismu, la trândăvie la mândrie, la cupiditate, la sensualitate, la asprime, la viclenie, la o schimbare de necredutŭ. Saŭ se lasă după înclinaţiunile sĕle, și atunci pênĕ la ce gradŭ de rĕutate și degradare nu se pogóră el? Saŭ se abţine pe jumĕtate, și atunci, debilitatŭ de sforţările, ce le face, nu'ĭ maĭ remânŭ puterĭ pentru a se înălţa la bine. De altă parte natura cea mare este mărginţă în cercul uneĭ moralităţĭ negative și infeconde; ea nu face rĕŭ. Ecă eroismul sĕŭ!... Și apoĭ trebue să recunóscem că temperamentul omuluĭ, etatea, condiţia socială, bunul traiŭ, lipsa de avere oferă voeĭ omulŭĭ nu puţine lupte de susţinutŭ și décă el se bucură de o reputaţiune óre-care, apoĭ mândria, trândăvia și alte defecte precumpanescŭ binele, făcêndu-l ca cu multă greutate să ţină ecilibrul între escese și să nu fie vîrtos, decât cu multă ostenélă.

Ecă de ce este capabil omul. Nicĭ maĭ mult, nicĭ maĭ puţin,

---

ginnea luĭ Iisus Christos, când unŭ sufletŭ înălţatŭ se predă pre sine direcţiuneĭ eĭ prin dragoste și fără de condiţiune. Filosofiĭ aŭ admiratŭ viaţa acestuĭ sufletŭ nobilŭ, și frumuseţile atrăgătóre ale unuĭ satŭ, în împrejurimile cărniа el adeseorĭ căuta liniștea și singurătatea. și unde el a găsitŭ liniște și mulţemire în sînul luĭ Dzeŭ, și tinerimea inocentă a aceluĭ satŭ ce semăna cu recunoștinţă florĭ pre mormêntul uneĭ femeĭ nobile ce care adese-orĭ convorbise pentru a o dirige către amicul supremŭ al omenireĭ, și pe care o întraţinuse în ideile sĕle pênĕ în momentul, când sufletul eĭ îĭ scapă din bazele murinde. (histoire de nôtre seigneur Jesus Christ de Frideric Leopold comte de Stolberg. ed. în 8. tom. II. p. 51).

Dĕcă Religiunea mântuesce pre orĭ cine voesce să fie mântuitŭ, ea va face unŭ singurŭ lucru, va dovedi adevĕrul, divinitatea. Da, să se adeverĕscă bine, *că unŭ singurŭ omŭ*, luatu ca omŭ, orĭ care ar fi caracterul sĕŭ naturalŭ, condiţiunea sa, capacitatea sa, fiind el redusŭ la aceia ce constitue pre omŭ, la voinţa sa, va priimi din practica Religiunei creştine efecte de sânţenie şi de virtute şi acĕsta e prea de ajunsŭ, pentru a justifica divinitatea acestei Religiunĭ prin fructele sele.

Atunci se va dovedi prin esemplul acestuĭ simplu omŭ, că totŭ omul póte fi mântuitŭ de rĕutatea sa naturală prin ajutorul Religiunei. Mântuirea nu va depinde de cât de la el. Ea nu va mai fi, de cât o cestiune de voinţă. *Dĕcă cine-va voesce se facĕ voinţa Părintelui meŭ*, va ţice acĕstă fiică a cerului, *va vedea, dĕcă invĕţătura mea vine de la el, sĕŭ dĕcă eŭ vorbescŭ din capul meŭ.*

Şi chiar dĕcă toţĭ ómenii ar rĕmânea perverşĭ, din causa voinţe. lor, acĕsta n'ar dovedi nimicŭ contra divinităţeĭ Religiunei; pentru cuvêntul că mântuirea lor nu s'a efectuat din causa refusuluĭ lor.

Ea nu'şĭ împlinesce maĭ puţin misiunea sa, şi ătunci când ar fi pusă în posiţiune de a raporta cerului numaĭ unŭ singurŭ mântuitŭ, şi prin urmare şi alesŭ (1).

---

(1) Unul din sufletele cele maĭ dotate, maĭ înalte şi maĭ sânte, din câte am cunoscutŭ, dice comitele deStolberg, a fostŭ sufletulŭ uneĭ femeĭ obile. Deturnatŭ de la Religiunea creştină de lumea cea mare, dar lumea nu îlŭ satisfăcea; el a veneratŭ tot de-una virtutea, şi căuta adevĕrul cu acea sete, ce numaĭ D-ţeŭ o potolesce. Înţelepciunea luĭ Socrat, fu multŭ timpŭ pentru elu unŭ subiectŭ de speranţă; el găsi o atracţie simpatică în simplicitatea *radicată* a acestuĭ filosofŭ, care escita îngrijirea sa. Zelul sĕŭ ardentŭ dar circumspectŭ, respectio de materiele, ce privescŭ pre ceia laltă lume. Nu maĭ puţin, el începuse a împinge dorinţele sĕle câtre nisce religiunĭ maĭ 'nalte, şi când din acţiunile şi manierile unor creştinĭ el vĕduse, că se arată aceĭa, ce el întrevĕduse, începu să citĕscă Evangelia St. Ión. Fu atrasŭ de înălţimea eĭ, de simplicitatea, curăţenia, de dragostea eĭ cea infocată.

Când vĕdu acel pasaju. unde Mântuitorul a ţisŭ: « *Dĕcă cine-va voesce să face « voia luĭ D-ţeŭ. va recunósce, că doctrina mea este de la el, şi că eŭ nu ţicŭ dĕ la mine.*» La aceste cuvinte el saltă de bucurie şi strigă: « Nu! nicĭ un înţeleptŭ, « care fiind omu simplu. n'a grăitŭ aşa. Nicĭ un înţeleptŭ n'a supusŭ doctrina sa u« neĭ asemenea încercărĭ înaintea lumiĭ»! De atunci el medita cu maĭ multŭ zelŭ şi cu o dragoste crescĕndă. El recunoscu pre Fiinţa fiinţelor, care se descoperi iĕ nimeĭ sĕle. ca pre unŭ Părinte. şi ca pre unu Părinte în Iisus Christos; se convinse în totul, ce felŭ este doctrina luĭ D-ţeu pentru omŭ, când el face voia Luĭ; cunoscu fericirea acelorŭ, carĭĭ nu vĕdŭ şi carĭĭ credŭ. Fu unŭ conducĕtor şi mângĕere pentru multe persóne şi unŭ esemplu înaltŭ şi bine-făcătorŭ pentru aceia. ce póte Religi

el caută sufletul unuĭ rege; el face să vie simplicitatea credinţeĭ în sufletul unuĭ filosofŭ, şi introduce cea maĭ sublimă filosofie în judecata unuĭ lucrătorŭ.

El inspiră moştenitoruluĭ unuĭ nume mare şi a uneĭ averĭ strălucite pasiunea renunţăreĭ şi a sŏrăcieĭ; el smulge pre tènăra elegantă de la sînul desmerdărilor materne şi în preparaţiunile nunţiĭ, pentru a o transporta într'o martiră, şi dintr'o păcătósă, pe care lumea o despreţuesce şi o deplânge o face mirésă a luĭ D-ţeŭ, celuĭ întréit Sântŭ.

Acţiunea Creştinismuluĭ în suflete se póte asemăna cu acea a substanţelor feruginóse, care, introduse în lemnele cele maĭ poróse şi cele maĭ moĭ, li comunică duritatea, incoruptibilitatea lemnelor celor maĭ tarĭ şi celor maĭ resistente. Creştinismul este unŭ sucŭ supranaturalŭ. Unŭ sântŭ este unŭ omŭ transformatŭ, *unŭ omŭ naŭ*.

Dar numaĭ acel care a făcut pre omŭ póte să'lŭ şi transformeze.

Maĭ ales în comparaţiune cu starea naturеĭ omenescĭ, afară de Creştinismŭ, acestă stare devine imposibilă. Păgâniĭ aŭ avutŭ ómenĭ virtoşĭ, eĭ aŭ avutŭ *înţelepţi*; dar n'aŭ avutu nicĭ o dată aceia, ce noĭ numimŭ unŭ sântŭ. Eĭ aŭ practicatŭ virtuţile, care se găsĭaŭ naturalminte în eĭ, virtuţile omenescĭ, relative şi pline de interesŭ; dar eĭ n'aŭ urmatŭ virtutea pentru ea însăşĭ, virtutea cea simplă adevĕrată, absolută, deslipită de orĭ ce motivŭ omenescŭ, de orĭ ce preţŭ. Găsim în viéţa înţelepţilor lor, diformităţĭ morale monstruóse. adese-orĭ eĭ desfăşuraŭ o energie minunată asupra vre-unuĭ actŭ, pre care la începutŭ îlŭ credemŭ că este o virtute, dar care observatŭ maĭ de aprópe, nu este, de cât unŭ adevĕratŭ viţiu, ce se opune numaĭ uneĭ vieţĭ cu totul viţióse, şi care în lipsa uneĭ virtuţĭ maĭ înalte este consideratŭ de virtuosŭ.

Sensul moralŭ este cu totul mărginitŭ la eĭ; şi dĕcă eĭ trec preste acestă margine, apoĭ pentru a cădea în falşitate. Marĭ doritorĭ aĭ virtuţeĭ, eĭ debilitézĕ numaĭ vorbind despre ea, şi nu le maĭ rĕmânŭ puterĭ, de a o practica. Eĭ aŭ pentru sine îngânfarea şi nu adevĕrul. Faptele lor nu maĭ sunt conforme cu scrierile lor: eĭ nu sciŭ să se susţie pre aripile singure ale datorieĭ şi ale sacrificiuluĭ, şi trebue ca să'şĭ aîbă punctul lor de sprijinŭ asupra vre-unuĭ interesŭ omenescŭ, dintre care cel maĭ subtilŭ este adulaţiunea de sine în-

ast-fel este diapasonul sĕu cel mai înalt de virtute. Și atât starea sa fisică cât și cea morală nu trece preste nivelul omenescŭ sciuțŭ.

De la acestŭ nivelŭ Creștinsmul ia pre omŭ, pentru a'l înălța la cea mai înaltă sănțenie, adică la o stare, unde tóte instinctele rele ale naturei nóstre sunt aruncate în picióre, și unde binele, în ceia-ce are mai general și mai absolut, devine profesiunea de tóte ḑilele, a tuturor minutelor, a tuturor suspinurilor vieții; unde sufletul tot-da-una tinḑênd și respirând către perfecțiune, nu numai își interḑice ceia-ce este oprit, dar se despóie de ceia-ce este permisŭ, de ceia-ce are mai dulce, mai scumpŭ și mai propriŭ naturei séle: se sacrifică fără milă, se tae împrejur, nu mai viețuesce cu viéța sensuală, cu viéța poftitóre, decât pentru a muri respectiv de dênsele în tóte ḑilele, și prin acestŭ mijlocŭ nasce, cresce, se înalță, se întinde într'o vieță nouă a perfecțiunei, a datoriei și a virtuții; séŭ, nevḑênd nici-o-dată binele, ce 'l face, dar tot-da-una aceia-ce nu face, se desprețuesce, făcênd acte de eroismŭ, se escită și se îmboldesce, trecênd preste tóte mărginile cunoscute de datorie și mergé a se confunda, décă se póte ḑice așa, cu perfecțiunea infinită a lui D-ḑeŭ.

Éca starea perfectă a sănțeniei; ea este o stare supranaturală pentru ori-cine voesce să reflecteze bine asupra corupțiunei și slăbiciunei naturei nóstre; și acésta în respectul fisicŭ se asemănă cu unŭ omŭ, care n'ar atinge pămêntul și s'ar susținea tot-da-una în aerŭ. Lucru de mirare și demnŭ de reflexiune! Creștinismul produce acestă stare în tótă natura omului, în tóte etățile și condițiunile, înlăturând tóte obstaculele. El nu consultă nici-o-dată natura, și prin acésta o dirige! Totul este bunŭ pentru a face un sântŭ; unŭ copilŭ, unŭ luptătorŭ, unŭ învețatŭ, unŭ păstorŭ, unŭ rege, o tânără, unŭ sufletŭ deja curat, un sufletŭ criminalŭ totul devine în mânile creștinismului capabilŭ de sănțenie. De ordinar în dificultățile și resistentele naturei și ale societății el lucréză aceste metamorfose, numite *Conversiuni*, și care nu sunt mai puțin minunate în ordinul moralŭ, de cât metamorfosele fabulósei anticități în ordinea fisică. De voesce sĕ facĕ a străluci charitatea și zelul apostolatului, creștinismul alege unŭ persecutatorŭ, de voesce să arate cutezanța inflexibilă și eroismul constanței, el întrebuințéză inima unei fecióre; de voesce sĕ ne răpéscă printr'unŭ capŭ de operă a blândeței și a umilinței,

ţiuni cu originalul; cela ce ne face, ca să nu fimu in stare, de a avea adevĕrata virtute, de cât prin Religiune, carea constitue acestă relaţiune. Dar omul a perdutŭ puţin câte puţin şi în urmarea unei disordini originale, vederea lui D-ḑeŭ şi polytheismul a corruptŭ Religiunea adevĕrată pĕnĕ la acelŭ gradŭ monstruosŭ că în locŭ de a fi oglindă perfecţiunei lui D-ḑeŭ, omul a făcutŭ din D-ḑeŭ oglinda proprielor sĕle imperfecţiuni, căruia D-ḑeŭ îi revenia ca modelŭ. Raporturile între omŭ şi D-ḑeŭ, nu numai se perduse, dar se nimicise. Cum voiţi ca idela de perfecţiune morală să se conserve într'o ast-felŭ de deturnare? Fără îndoială, în fondŭ, rămânea ce-va în consciinţa genului omenescŭ; dar acestŭ ce-va era aşa de amestecatŭ şi întunecatŭ că se skimba dupre tóte interpretările false, dupre tóte despreţurile, dupre tóte rătăcirele, ce ne presintă moralitatea celor anticĭ.

In culmea acestei stări Creştinismul a priimit pre genul omenescu. Ast-felŭ, care a fostŭ principalul mijlocŭ de regeneraţiune, ce el a venitu sĕ'ĭ aducĕ? A fostŭ de a scóte perfecţiunea divină, sânţenia prin esenţă, din *necunoscutul*, unde se afla cufundantă; de a o apropia, de a o face să se pogóre într'ale omului; de a o personifica, de a o încorpora, pentru ca sĕ devie mai vĕḑută, mai simţită, şi în totul admirabilă! A înomeni sânţenia în D-ḑeŭ, ne-ar fi nimicitŭ pre noĭ şi noĭ n'am fi sciutŭ, cum să o imităm în calitatea şi condiţiunea nóstră de omŭ, pentru că modul de a lucra nu este acelaşŭ pentru noĭ ca şi pentru D-ḑeŭ. Pentru a rădica acéstă dificultate, D-ḑeŭ s'a făcutŭ omŭ pentru ca sĕ vedemŭ sânţenia lui în esercitiul umanŭ. Ni a aretatu cum trebue să începemŭ a'l imita dupre condiţiunea nóstră, luând însuşi acéstă condiţiune şi practicând virtuţile nóstre de ómenĭ cu sânţenia sa de D-ḑeŭ.

El a redusŭ, a vărsatŭ esenţa sânţenieĭ sĕle infinite într'un tiparŭ omenescŭ, pentru a deveni apoĭ însuşi unŭ tiparŭ divinŭ, unde omenirea nóstră să pótă fi reformată; el s'a făcutŭ omŭ modelŭ, D-ḑeŭ-omŭ, pentru ca să avem a imita pre unŭ omŭ imitând însĕ pre D-ḑeŭ.

Iată cum s'a redatŭ tipul sânţenieĭ naturei omenescĭ în Iisus Christos care este sântŭ prin escelenţă, *Santul sânţilorŭ*. Şi pentru ca sĕ putem ajunge a-l imita, cunoştinţa lui a fostŭ unită cu unŭ ajutorŭ misteriosŭ, cu unŭ sprijinŭ supranaturalŭ, atot-puternicŭ,

susŭ (1). — Abnegaţiunea nu le a fostŭ nicĭ o dată cunoscută; abnegaţiunea de tóte şi de sine însuşĭ înainte de tóte.

Pentru că acestă virtute nu este în natura omuluĭ; nu póte o repetŭ să se susţină omul în aerŭ fără a atinge pământul. « A face « pumnul maĭ mare de cât pumnulŭ, braţul maĭ mare, de cât braţul. « a'şĭ întinde picĭórele maĭ mult, de cât întinderea lor, este cu ne« putinţă şi monstruos, ḑice Montaigne, şi maĭ adaugămŭ că omul « se arată maĭ presus de sine şi de omenire, căcĭ ce nu póte să vaḑă « alt-felŭ, de cât cu okiĭ sĕĭ şi să apuce cu mânele sĕle; el se va « înălţa; déca D-ḑeŭ 'ĭ tinde mâna într'unŭ modŭ *estraordinarŭ*; « el se va înălţa părăsind şi renunţând la propriele sele mijlóce, « şi lăsându-se a fi luminatŭ şi înălţatŭ prin mijlócele curat cereştĭ. « Este propriŭ numaĭ credinţeĭ nóstre creştine, nu şi virtuţiĭ stoice, « de a pretinde la acéstă metamorfosă divină şi miraculósă». (2)— Bunul simţŭ nu putea se vorbéscă maĭ bine.

Prin urmare, nu numaĭ ajutorul le lipsia păgânilor, pentru a se înălţa la sânţenie, ci şi cunoştinţa. Eĭ nu aveaŭ nicĭ klar idea virtuţiĭ. Era atâtea sisteme pentru virtute, câte şi pentru adeverŭ. Acestŭ cuvêntŭ virtute, care adună astă-ḑĭ tóte ideile într'unu singur typŭ, era specificată la eĭ într'atâtea felurĭ câte moravurĭ, câte şcolĭ aveaŭ. Pentru eĭ nŭ esista o idee de virtute, eĭ aveaŭ unŭ simplu simţŭ.

Fără îndoélă în noĭ este ideia de virtute noĭ avem şi consciinţă de dînsa. În creştinismŭ ea este în starea de *reflecsiune*; ea se presintă ca o imagine într'o oglindă; esenţa eĭ este în D-ḑeu, dupre asemănarea căruĭa suntem făcuţĭ. Sensul moralŭ este imaginea luĭ D-ḑeŭ în noĭ. Dar, acestă imagine nu se póte întreţinea, de cât în rela-

---

(1) « Comparăm scrierile păgânilor vechĭ, care tratéză despre moravurĭ, cu palaturile fórte superbe şi fórte mărețe, zidite pe nisipŭ şi noroiŭ. Eĭ înalţă fórte sus virtuţile şi le arată estimabile maĭ presus de tóte lucrurile, care sunt în lume, dar nu se învaţă îndeajuns a le cunósce, şi adese-orĭ aceia ce numescŭ eĭ cu unŭ nume așa de frumosŭ, nu este, de câto nebunie o îngômfare, o desperare paricidŭ ». (Descartes. Discours de la Methode). Spiritele reutăcióse, ḑice D. Bonald, nu observă, de câtvĭţiile la popórele creştine, pentru că virtuţile sunt aicĭ starea normaiă şi singură autorisată, precum entusiastiĭ nu observă la păgânĭ, de câtvirtuţile pentru că viţiul era aicĭ starea ordinară şi permise de legĭ.» (du devoire p. 163). Dovadă, inconruptibilitatea luĭ Fabricius, continenţa luĭ Scipion şi alte fapte memorabile de genul acesta, pre care anticitatea le grava pe marmură şi aramă şi de a căror elogiu ar face astă-ḑĭ să roşéscă acel care le ar fi meritatŭ.

(2) Montaigne Essai libr. II Cap. XII.

cele, în tóte situaţiunile, în tóte etăţile, în tóte rangurile, manifestându-se prin o virtute, care face voia lui D-ḑeŭ, şi nu se consiliéză de cât cu sine însuşi; opunênd trebuinţelor şi dificultăţilor timpurilor caractere de sânţenie diverse, care le domină şi în care se încărnéză şi se perpetuă neprescrisa lui putere? Timpul îmi lipsesce pentru a skiţa, pentru a numi aicî pre aceste mărturiî vii ale divinităţii sântei nóstre religiuni; numĕrul lorŭ nu'mî permite şi superioritatea lor mĕ dispensézĕ de acésta.

Neputênd face o alegere între toţi aceştî eroi, preferŭ a-î lăsa să se presinte eî singurî amintireî şi admiraţiuneî lectorului; eî n'aŭ trebuinţă a fi recomandaţi.

Charitatea, de esemplu, nu este streină anticităţii profane. Ea cunoşcea dărnicia şi marinimia; dar acestŭ zelŭ ardentŭ pentru fericirea ómenilor şi pentru fericirea lor eternă; anticiî aveaŭ eî óre adevĕrata idee de charitate? s'aŭ apropiatŭ eî óre de acea ardórre, cu care lucréză creştinul pentru a ajuta sufletele debile şi a uşura pre celî nenorociţi?

Religiunna creştină produce în sufletele, pătrunse de dênsa, unŭ curajŭ superiorŭ şi virtuţi superióre virtuţilor omenescî. Ea sanctifică totŭ, ce este comunŭ eroismuluî; şi cu tóte aceste ce diferenţă între eroismul creştinŭ şi celŭ ordinarŭ! A vedea cu acelaşi ochiu Coróna şi lanţurile, sănătatea şi bóla, viéţa şi mórtea; a face lucrurî admirabile şi a se teme, de a fi admiratŭ, a nu avea în inimă de cât pre D-ḑeŭ şi datoria sa; a nu fi atinsŭ de cât de relele fraţilor sĕî, şi a privi pre ale sêle, ca o încercare, necesară sânţenieî; a fi tot-dé-una în presenţa lui D-ḑeŭ, a nu întreprinde, a nu reeşi a nu suferi, de cât pentru el, éca eroul creştinŭ tot-dé-una mare şi tot-dé-una simplu; neîncetatŭ uitându-se pre sine, el face tot binele ce'lŭ póte face, fără a căuta binecuvêntare de la acel pre care îl făcea fericiţi. El întinde binefacerile sêle în seculele viitóre, respingênd gloria, care trebuia sĕ'î fie preţŭ. El se luptă pentru semenii sĕî şi D-ḑeul sĕŭ. Invingĕtorŭ, el este învinsŭ, el sufere captivitatea fără a se încerca a o precurma. Viéţa şi-o petrece în inocenţă; trăesce în sacŭ şi móre în cenuşă.

Acest tabloŭ elocentŭ al sânţenieî creştine se aplică la toţi sânţiî pre cariî Biserica îî propune admiraţiuneî nóstre.

Condiţiunea lor şi faptele lor aŭ fost diverse dupre circumstanţe,

care apropie, încorporéză, transfigurézā pre creștinŭ în Iisus Christos și face din el unul din membrele séle, sântŭ. ca și elŭ, și prin elŭ, în proporție cu fidelitatea sa de a urma acestei atragerĭ divine, care este charul; *Charul*, carele este sucul lui Iisus Christos acelŭ sucŭ, care face pre Sântŭ. De acéla vedeți, plecând de la acéstă înflorire admirabilă a virtuților creștinescĭ, acéstă fructificare puternică a sânteniei s'a arătatŭ pretutindinea în lume! Cei doi-spredece Apostoli cariĭ erau ramurele principale ale aceluĭ butcumŭ divinŭ, comunicară îndată puterea lui Christos tuturor acelor, ce se supuseră; acéstă putere regenerătóre pătrunse repede în vinele genului omenescŭ, și împinse în tóte părțile aruncăturĭ vigurése, întimpinând tote obstaculele corupțiunei și ale nebuniei, « Ce spectaculŭ fu pentru lumea coruptă, strigă Fontenele, nascerea Creștinismului! se vede arătându-se și rĕspândindu-se în universŭ nisce ómenĭ, cariĭ nu se împacă cu toți ceilalți, asupra principielor celor mai comune; ómeni, cariĭ respingŭ totŭ acéla, ce este căutatu cu mai multă ardóre și cariĭ aŭ o dragoste sinceră pentru totŭ céla, ce respingŭ alții. Lacrămile sunt necunoscute pentru eĭ. Nu se mulțumescŭ a avea, în mijlocul nenorocirelor, o constanță neclătită, eĭ aŭ o bucurie care merge adese-orĭ pênĕ la transporturĭ. Décă nu se oferiaŭ de bună voe la torturĭ. la mórte, eĭ trimiși fiind la torturĭ, manifestaŭ, că li se dă. acéla ce dorescŭ. Ce sûnt aceste minunĭ? trebuiaŭ sĕ dică păgânii; ce este acéstă deturnare? Bunul și reul și-aŭ skimbatu natura lor? Oamenii s'aŭ schimbat? Mirarea era cu atât mai mare, că se vedeaŭ filosofĭ, cariĭ pênĕ aci se credeau în posesiunea tuturor virtuților și tuturorŭ verităților, și acum devinŭ roșinați în speculațiunile și în practicele lor prin filosofi incomparabilŭ mai perfecți. Acești filosofĭ, séŭ mai bine Domnul lor cerescŭ, distruge diversele speciĭ falșe de răbdare, stabilite prin înțelepți amăgitorĭ, și cariĭ eraŭ mai viționi, de cât impacienta naturală a ómenilor, ce se conducŭ numaĭ de pasiunĭ ». (1)

De atunci ómenii sânți n'aŭ încetatŭ a se manifesta pre pămĕnŭ fără întrerupere.

Câtă mulțime de sânți aŭ născutŭ Creștinismulŭ lumei în tóte epo-

(1) Fontenelle Discours sur la patience.

poi desvĕli misterele sânțeniei și ale sacrificiului! A! dĕcă colibele (locuințele cele mai modeste), dĕcă spitalele, căsuțele, închisorile, mănăstirele, deșerturile, dĕcă mai ales umilul căminŭ domesticŭ ar putea să dea totŭ ce a priimitŭ din virtuțile creștine, ce spectaculŭ! Dar acésta dete unŭ secretŭ între D ḑeŭ și Ingerii sĕi, unŭ secretŭ pentru însuși autorii acestor virtuți, carii în ḑiua, când D-ḑeŭ îi va încununa vor ḑice cu naivitatea devotamentului: *Dómne, când am făcut acestea*(1)? Un secretŭ pentru lume, carea nu este demnă de el și care, adese-orĭ, nu este capabilă, de cât de a-l înălța insultându-l.

Cu tóte acestea lumea se mântue prin el; ea ar cădea curênd în corupțiune și ar fi recufundată în întunericul din care a eșit, dĕcă n'ar fi adevĕrații creștini, dupre espresiunele Mântuitorului: *sarea pământului, lumina lumii.*

Fructele Creștinismului nu s'aŭ mărginit în adevĕr, la sânțenia individuală a membrilor sĕi; dar prin acestă sânțenie, el a curățitŭ, a moralisatŭ consciința publică a genului omenescŭ, din care participă acei, carii remânŭ streini de acțiunea sa imediată. Creștinismul a însănătoșitŭ lumea. Din centrul sĕŭ supranaturalŭ a lucratŭ asupra naturalului societăților omenesci. Legislațiunile, instituțiunile, moravurile raporturile diverse, prin care vieză omenirea, aŭ fostŭ modificate prin Evangelie. Corupțiunea păgână și barbaria aŭ fostŭ succesivŭ alungate, și lumea a ajunsŭ a respira Creștinismul, ca aerul bine-făcĕtorŭ. Totŭ acela ce este generalŭ astă-ḑi, totŭ acela ce este publicŭ, totŭ acela ce este universalŭ, este creștinŭ; sĕŭ tinde a deveni ast-felŭ. Fără îndoélă este și va fi tot-de-una corupțiune și rĕutate în lume, pentru că tot-de-una va fi licență; este chiar în ḑilele nóstre, îmi pare, mai multă, ca tot-dé-una; dér pre lângă, că sântemŭ, într'o stare estraordinară de transițiune, volŭ mai observa, că nu esistŭ de cât *crime private*. Odiniórĭ eraŭ crime publice sociale, colective; rĕutatea nu era numai în suflete particulare, ea era chiar în sufletul societățeĭ, în legi, în opiniunĭ, în instituțiunĭ, în datine, în totŭ acela prin care manifestăm viéța nóstră comună. Astă-ḑi nu mĕ sfiescu a ḑice, corupțiunea este mai puțină,

(1) Matheĭ XXV. 38

dar în esență este același principiu, același spiritu de sacrificiu, același eroismu al virtuței. — Și nu numai la sânții, canonisați de Biserică, trebue a mărgini numerul florilor corónei Creștinismului; sûnt o mulțime alții, carii au petrecutu în obscuritate, carii viețuescu și carii morû în tóte ḑilele, cu atât mai sânți, cu cât sunt necunoscuți de lume și de ei însuși sûnt ca perduți în umilința lorû. Tot așa este cu sânții, ca și cu stelele firmamentului; pe lângă acele, care compunû diversele constelațiuni recunoscute, sûnt o mulțime de altele, a căror răsărire nu se supune privirilor nóstre; și cerul spiritualu are calea robilor. . . . .

Acțiunea Creștinismului este neîntreruptă și infinită, de și nu este tot-dé-una cunoscută, și, dupe douĕ mii de ani de fecunditate, El semănă, și face ca să rĕsară încă flori minunitóre, fructe destul de gustóse. (1) Este unu prejudiciu funestu și care descurajase un mare numĕrû de suflete de a-și imagina că sânțenia ar fi așa de estra-ordinară și că nu se recunósce de cât prin manifestările esterióre, care caracterisezĕ viéța sânților principali. Pre lângă acel prin care D-ḑeu a voitu a edifica lumea, sûnt o mulțime alții, carii se reservă numai pentru el. Sânțenia póte să esiste fără manifestațiuni esterióre, ḑicû mai mult, fără manifestațiunea interióră. Faptele și nu vederea acestor fapte face pre sânți; și fiind că caracterul propriu al sânțeniei este simplicitatea, trebue să fie o mulțime de suflete, pre care lumea nu le cunósce, care nu se cunoscu ele singure, care suntû desprețuite și se desprețuescu, sûnt pre calea sânțeniei.

A! Dacă s'ar sci toți sânții-carii esistă în momentul acesta pre pămêntiu, nu departe, dar în jurul fie-căruea din noi! . . . . . Nu s'ar mai povesti *mysterele* corupțiunei și ale crimei; cum nu se

---

(1) În luna lui Iuniu 1843, a murit la Saint Pallais, lângă Saintes, o tĕnĕră, de o condițiune obscură și care trăia cu lucrul mânelor, a cărei sântenie presinta caractere supranaturale. Unul din aceste caractere, care póte să'l judece ori cine, se găsește în scrierile ce ne-a lăsat, publicate sub auspiciele învețatului și piosului Episcopu al Rochelei, cari le a precedatu de o epistolă canonică și a cărora originale autografe le păstrédă în palatul seu. Aceste scrieri, eșite din pena unei tinere lucrătóre, între oboséla și suferința, ne desfășură unu sufletu în adevĕr supraumanu; prin inteligența și dragostea către lucrurile lui D-ḑeu, aceste scrieri nu ne sfiim să ḑicemu, atingu pe ale lui Fenelon și atingu câte odată pe Bossuet.

Acestă tĕnĕră este *Maria Eustella*.

nicĭ mijlóce, fără a înceta de a fi el. Multŭ timpŭ chiar, lucru admirabilŭ ! conduse aceste două lucrări mari de frunte ; și pre când cu o mână sânția moravurile putrede ale Romei și ale Corintului, de altă parte el îmblânția și lustruia moravurile sălbatice ale hordelor, ce năvăliaŭ de la Nord. Lumea modernă cu tŏtă desvoltarea facultăților séle morale, intelectuale și industriale, a resultatu din acésta a doua nascere. Dar aicĭ a treia încercare, unŭ al treilea succsŭ era reservatŭ Crestinismului ; a mântui lumea de abusul bunurilor, cu carele o îndestrase ; a-i conserva aceste bunuri, a le crește în dauna abusurilor a o face se trécă peste acésta pledica fatală, de care se împiedică tŏtă societatea omenéscă. Conrupțiunea proprielor séle bogății, decadența proprielor séle măriri, mórtea după viață. Pledecă mai înfricoșată, de cât cele precedente, pentru că este în proporțiune cu înălțimea civilisațiunei, care nașce, și că ea manifestéză în absența a orĭ cărui elementŭ, ce ar avea natura obstacolului, și triumful aicĭ trebue se se opereze numaĭ prin o stăruință curat internă.

Dar, aicĭ e marele spectacolu, ce'l avem sub ochĭ, —și care caracterisézĕ epocha nóstră de *transițiune*. Acestă crisă eroică, care se prepară de mult, a izbucnitŭ în secolul al opt-spre-dece-lea. In acelŭ timpŭ societatea modernă a smulsŭ pledeca, ea s'a întunecatŭ sub vĕlŭ și a dispărutŭ cât-va timpu într'unŭ abisŭ. Dar ea purta în sinul seŭ un óspe divinŭ care știea se poruncéscă vênturlor și valurilor. Civilisațiunea a reaparut, scăpată din abisŭ ; și dĕcă agitațiunea se maĭ simte încă, dacă patimile batŭ rĕsboiŭ cu Biserica lui Iisus Christos și se scólă ca se o cotropiască, lăsațile în pace, nu este de cât un restŭ al pericolului. Resonul Creștinu, credința bisericéscă, identificate de acum cu totu aceia, ce este în adevĕr conservatorŭ, civilisatorŭ, progresistŭ crescŭ din ḑi în ḑi ; și după atâtea dovedĭ de acțiunea lui D-ḑeŭ, atâtea probe de fidelitatea promisiunilor séle, luminate prin trecutŭ, încrederea în presentŭ, siguri de viitor se ḑicem cu Pascal : „Este bine a fi cuprinșĭ de viforŭ într'unŭ vasŭ, ce se știe că nu va peri."

(Va urma)

Archid. **Cherasim Thimus**

ca nici o dată; și ori care ar fi rătăcirile moralității private, nivelul moralității sociale a fostu tot-dé-una, afară de timpul crisilor înălțându-se. Este ce-va ce trebue să constatăm; întru cât-va avem fie care două esistențe; una privată, liberă și responsabilă; alta publică, socială și supusă influenței, în mijlocul căria viețuim. Aceia nu este tot-dé-una de acord cu acésta, și se întâmplă de multe ori, ca să recunóscem de bună credință, cu tóta mulțimea calcărilor legei, ce le comitem în particularu. Dar, póte, nici o dată aceste două esistențe n'au fostu mai despărțite, ca în timpurile nóstre moderne; nici o dată n'au fostu mai multe crime decâ voiți; dar érași, nici o dată n'au fostu mai multe protestațiuni. Crimele chiar care se comitu, au unu caracteru de *particularitate*. de *escentricitate*, cum se dice, care desaprobă nebunia, precum și rĕutatea le respinge resonulu publicu, și le tacsézĕ ca imorale, consciința socială.

Ori ce s'ar face, ori cum s'ar întâmpla va fi tot-dé-una cine-va care să rĕmână creștinu și care va deveni ast-felu din ce în ce mai mult; acest cine-va este tóta lumea. Impioșii și ómenii reĭ onorézĕ fraul (zebale) pe care 'l înălbescu (de spume); și ori cât de mare ar fi numĕrul lor, ori cât de grozavă le-ar fi furia, nu li se va da nici o dată a întrece Creștinismul; și acésta pentru cuvêntul fórte simplu că: nu se potu lupta cu el de cât posedând darurile sĕle.

De sigur este unu fenomenu strĕinu acesta, și e o dovadă frumósă de divinitatea unui principiu, care dupĕ ce a dus lumea la un gradu așa de înalt de civilisațiune, trecênd prin elementele cele mai contrare, o susține în acestă stare, opunêndu-se imoralității private, ce naște chiar acéstă civilisațiune, și continuă a o înainta prin tóte escesele particulare ale unei societăți, ce o vivifică, în dauna membrelor sĕle!

Creștinismul a triumfat asupra civilisațiunei corupte a pĕgânismului; el a curățitu lumea și acésta fu un început frumos. El avu apoi unu alt lucru de făcut, cu totul deosebitu de cel dintêiu și numai puțin mare, numai puțin frumosu; de a triumfa asupra barbariei, care veni să sdrobéscă totul, trecênd prin acțiunea sa generatrice. Dupĕ ce a deturnatu pre ómenii civilisați de la prejudiciele lor, el avu să civiliseze pre ómenii grosieri; dupĕ ce a corijatu, el a trebuitu să organiseze. Ori cât de deosebită ar fi lucrarea a doue de cea dintêiu el o făcu cu același succesu fără a skimba principiu

stânga.— La acestă ocasiune Iisus le aŭ dîsŭ «nu ştiţi ce cereţi» că pretinşii domni a păgânilorŭ domnescŭ peste ei şi magnaţii lorŭ stăpânescŭ peste dînşii ; eră între voi nu va fi aşia : ci orî cine va voi să fie mai mare între voi, va fi vouĕ servitor, şi orî cine voi să fie întâiŭ, să fie tuturorŭ servitor.

In adevĕrŭ estraordinară şi cu totul opusă este acestă învăţătură a lui Christosŭ, atât ideilorŭ ce predominaŭ în lumea vechie judaică, Asiatică şi Greco-Romană, pre câtŭ chiarŭ şi usanţeloru ce sĕ practică de conductorii pretinse loru Societăţi chreştine ; căci clasele dise superióre între ómeni prin căştigarea de averi, prin posedarea de diferite funcţiuni publice, prin o norocită desvoltare a inteligenţei şi o educaţiune superióră poporului, şi în fine prin tot ce cineva se póte rĕdica mai presus de nivela poporului ordinarŭ, după acest preceptu al lui Christos atâtŭ în vechime cât şi astădi, — de óri ce toţi ómenii sunt făcuţi după chipulŭ şi asemănarea lui D-ieŭ — ar fi trebuitŭ să fie numai niştе economi a capitaluriloru materiale şi intelectuale ce Cerul le aŭ încredinţatŭ spre binele omenirei ; vreaŭ să dicŭ: niştе canale de comunicaţiune prin care bunurile posedate de dînşii să se răspândéscă cu profusiune asupra tuturorŭ celor-lalţi ómeni ce în societate staŭ pre grade mai inferióre. Dĕră acestă doctrină de o perfectă egalitate între ómeni si de o adevĕrată solidaritate în tot ce se atinge de lipsurile şi nevoile ce întimpină genulŭ omenescŭ în condiţiunile desvoltărei sale pre pământŭ, impusă de Iisus Christos urmaşiloru sei, a fi practicată pĕnĕ la devotamentŭ : aŭ fostŭ pentru lumea vechiă o adevărată şi sguduitóre revoluţie, ĕră pentru cea noă chreştină este o continuă desfidere că falsŭ pórtă numele lui Christosŭ, şi că în realitate ea este o vie şi fidelă copie a societăţei antichrestine Greco-Romane. «Puteţi sĕ vĕ boteḑaţi în botedulŭ cu care eŭ mĕ botedŭ, dĕră a şedea

OMILIA

LA

DUMINICA A V-a DIN SANTUL ȘI MARELE POSTU

PRONUNȚATA LA BISERICA TALPALARII DIN IAȘI IN ANUL 1872.

Fiulu omului n'au venit să fie servit, ci să serveseă și să-și dea viața sa rescumpărare pentru mulți. (Marcu 10. 45).

Aceste profunde și estraordinare cuvinte le adresa Iisus, fraților chreștini, discipuliloru sĕi, cându pentru ultima dată sĕ suia în Ierusalimu spre a încorona misiunea sa pre acestu pământu și a o consecra cu însuși sângele sĕu.

Apoi fiind-că în cursulu învățăturelorŭ sele către po porŭ și mai alesu către discipuli adese ori făcea alusiune despre împărăția lui D deu, ce voește a stabili pe pământu : și, dupre cum ni spune Evangeliea de astădi, chiar și în călĕtoria acésta întreținea pe discipulii sĕi de modulu instalăreĭ acesteĭ împărății ; că era să pătimescă, să suffere tóte injuriile și maltratările de la Archieriĭ și Cărturari și că în fine avea sĕ moară, și a treia di sĕ învieze; — unii dintre discipuli neînțelegendu adevĕratulu sensu alu doctrineĭ sale, și conduși de ideile în genere răspândite atunci în poporulu Judeu, că trebuia a'și renoi împărăția lumescă a lui Davidu și Solomonu într'o mai mare întindere și glorie ;— în naivitatea lorŭ au cerut de la Iisus ca, cându va veni întru mărire, să le dee: unuia a sta dea dreptа, ĕro altuia de a

se considera ca jumătate—Omŭ, şi prin vindere şi cumpărare servia numaĭ spre amusamentul bărbaţilorŭ. Apoĭ chiar asupra ómenilor pretinşĭ liberĭ, ce dispuneaŭ de restulŭ celor-lalţĭ, de câte orĭ sĕ întrona despotismulŭ, carele în Asia era continuŭ şi în lumea Greco-Romană nu arare orĭ, prin individele ce-lŭ representaŭ : Impĕraţĭ, regĭ, tiranĭ, principĭ, făceaŭ usŭ de restulŭ omenireĭ supuse, ca şi tigrulŭ de prada sa, fără celŭ maĭ micŭ sentimentŭ de fraternitatea şi egalitatea ómenilorŭ între sine : în urmare şi de dreptul lorŭ la viaţă.

Acĕsta era degradatórea stare la care ajunsese întregul genŭ omenescŭ dupe unŭ traiŭ de 5,000 anĭ pre suprafaţa acestuĭ pământŭ. Era dĕră o absolută necesitate de corigere şi rădicare a omuluĭ din acĕstă vale a plângereĭ, în carea nu'şĭ cunoşcea nime, drépta seŭ stânga sea.

Decĭ precum fisiceşce într'unŭ corpŭ bolnavŭ coprinsŭ de o infirmitate gravă şi ajunsŭ la ultima stare de letargie, dară care tot maĭ dă óre-care semne de viaţă, sĕ provócă, ḑicŭ în organnismŭ extrema încercare de a face crisă infirmitate şi a scăpa de mórte; tot aşia se întâmplă si în sfera moralo-socială. Dreptu care în secuIul alu VI şi alŭ V înainte de Christosŭ sĕ vedŭ în omenire ivinduse la tóte popórele marĭ reformatorĭ în Religiune şi morală, cum şi legislatorĭ spre corigerea societăţeĭ. d. e. Confuciŭ în China, Buda în India, Zoroastru în Persia, Pitagora şi Socratŭ la Elinĭ. Tuturor acestora, precâtŭ stă în puterile omeneşcĭ, nu le aŭ lipsitŭ nicĭ devotamentŭ, nicĭ abnegaţiune, nicĭ inteligenţa luminată, nicĭ voinţa fermă în întreprinderea operelor lorŭ reformătóre în Religie, morală şi societate. Dĕră cu tóte acestea sforţele lorŭ de a corige omenirea, de a o înălţa la sentimentele de fraţĭ, egalĭ prin meritele morale măcarŭ înaintea luĭ D-ḑeŭ, decă nu şi a legilorŭ ; prin urmare de o mutuală ajutorire în suportarea sarcinilorŭ

de a drépta şi de a stânga mea, nu este alŭ meŭ a dacĕci Fiiulŭ omuluĭ n'aŭ venit să fie servitŭ, ci să servéscă şi să şĭ dea sufletulŭ rescumpărare pentru mulţi.»

Sĕ vedem acum în ce chipŭ IisusChristos prin învĕţătura sa şi sacrificiul persónei sale pentru rescumpărarea genuluĭ uman aŭ insinuatŭ şi revĕrsatŭ în sufletele urmaşilorŭ seĭ sentimentul egalităţeĭ şi al solidarităţeĭ prin care s'a reformatŭ lumea Greco Romană, şi în mare parte să distingŭ societăţile actuale chreştine de restul celor păgâne încă.

I). — *A.* Omulŭ creatŭ cu inteligenţă şi voinţa liberă, aŭ făcut, fraţilorŭ chreştinĭ, réŭ usŭ de libertatea şi inteligenţa sa; căcĭ în locŭ de a cunóste şi a onora pe adevăratulŭ creatorŭ alŭ sĕŭ, s'aŭ închinat tuturorŭ făpturilor inferióre şie, de la peatră pênĕ la animal. «*Omulŭ în onóre fiind n'au priceput, alăturatus'au cu animalele ne raţionale şi s'au asemănat lor*». — De aci aŭ provenitŭ detestabila şi urita închinare de idolĭ prin care omulŭ uitându-şĭ scopulŭ şi menirea sa pe pământŭ, deveni prada corupţiuneĭ celĭ maĭ degrădătóre şi ruşinóse. Aşia uciderile, hoţiele, înşelăciunile, laşităţile; deflorările virginice, sodomiele şi omie alte pasiunĭ bestiale aveaŭ în lumea păgână idololatră adorătorĭĭ printre ómenĭ şi protectorĭĭ lor printre dei, ca: Marte, Mercuriŭ, Vinerea, Priapŭ, etc. La o aşia teribilă şi abominabilă degradaţiune ajunsese omulŭ în privinţa religiuneĭ a stăreĭ sale morale!

Era în constituţiunea socială, usulŭ estravagantŭ ce omulŭ a făcutŭ de libertatea sa 'lŭ duse la acea deplorabilă şi miseră stare încătŭ din cinci părţĭ a ómenilor, treĭ erau considerate ca animale simple, reduse la sclavia înfricoşată că orĭ cine putea a-ĭ ucide şi tăia, în chipulŭ cum arŭ fi vrutŭ, fără măcar sĕ aibă mustrarea de consciinţa că a rădicatŭ viaţa uneĭ fiinţĭ omineştĭ. Eră sexulŭ femeescŭ întreg, lipsit de orĭ-ce drepturĭ,

gului genŭ omenescŭ, că toţi cei ce posedŭ minte înţelegĕtóre şi voinţă liberă de a lucra : bărbaţi şi femei, împĕraţi şi sclavi, sunt fii prin credinţă în Christos a unui singurŭ prea puternicŭ şi prea bunu părinte Creatorŭ alŭ totului; compunŭ o unică familie pre acestŭ pământŭ, ce trebue a se ajuta şi sprijini reciprocŭ între sine ca fraţi cu acelaşi dreptŭ la viaţă şi la bunurile acestea, şi cărora s'aŭ prescrisŭ acelaşi destinŭ de perfecţiune morală şi mântuire universală.

Deci dĕcă prin învăţătura sa Iisus aŭ deschis inteligenţei umane o nouă sferă de percursŭ, un orizonte mai înaltŭ şi mai luminosŭ de aprofundatŭ, adică, de la închinarea Idoliloru aŭ întors'o la cunóscerea şi respectarea de sine, însuflându i ideea măreaţă de sublimă demnitate a unui D-ḍeŭ — Omŭ ; óre pre tĕrămulŭ moralităţei, — acestă sferă de acţiuni libere ale ómeniloru, prin care îi sunt capabili a se înălţa pĕnĕ la gradulŭ de a se considera ca divini şi tot-odată din contră, prin depravaţiuni şi crime a se pogorî mai josŭ chiar de câtŭ tot—ce există pre pământŭ,— în morală ḍicŭ, acestŭ divinŭ şi eminente moralŭ regenerătorŭ, ḍicŭ, alŭ ómenilorŭ, ce calităţi cereşci, ce serenitate Angelică, ce virtuţi supraumane n'aŭ răspânditŭ prin învĕţătura sa. Si nu le aŭ inumanisatŭ chiar prin faptele sĕle de tóte zilele între ómeni ? — Acesta şi este tocmai caracterulŭ distinctivŭ alŭ acestui reformatorŭ cerescŭ de toţi filosofii şi legislatorii muritori ce aŭ pretenţiuni de a conduce omenirea dupre ideile lorŭ.

Eată preceptele Domnului Iisus Christos respectiv de solidaritatea ce în viaţa trebue sĕ aibă ómenii între sine, esprimate prin gura iubitului sĕŭ discipulŭ Ióně : « *Iubiţilorŭ : sĕ ne iubim unii pe alţii, căci iubirea este de la D-ḍeŭ ; şi tot celŭ ce iubeşte este născut din D-ḍeŭ şi a cunoscutŭ pre D-ḍeŭ ; căci D-ḍeŭ este dragostea. Intru acésta a arătat dragostea sa cătrĕ noi, că aŭ tri-*

şi lipsurilorŭ din acéstă viaţă, remaseră nefructifere, şi laborióselе lorŭ opere nu reuşiră, pare că în adins, spre a demonstra cu neîndoială, că conştiinţa morală a omenirei cu totul se sécătuisse şi inteligința sa definitiv se stricase şi întunecase spre distingerea binelui de réŭ: «*toţi s'au abătut, împreună netrebnici s'au făcut, nu este celu ce face bunătate, nu este pênă la unulu.*» Aşia că ajunsese la necesitate de a fi instruită şi curăţită conştiinţa omenéscă prin o putere estraordinară, supraumană. Eră acésta fu Cuvêntulŭ întrupatŭ al lui D-ḑeŭ, Mântuitorul Iisus Christosŭ.

B) Deci în ce chipŭ Iisus Christos mântui omenirea, ce dupre atestările moraliştilorŭ şi ale filosofilorŭ contimpurani lui, ajunsese la gradulŭ estremei desperări de a nu se putea corige pre sine moralicesce, ne spune Apostolulŭ Paulŭ, când ḑice: «*că fiind în chipul lui D-ḑeŭ, n'aŭ socotit de usurpare a fi egalŭ cu D-ḑeŭ; ci s'aŭ micşoratŭ pre sine, luându chip de servŭ, făcêndu se în asemănarea ómiuilorŭ, şi aflându-se în formă ca omulŭ, s'aŭ umilitŭ pre sine, făcêndu-se ascultătorŭ pênă la mórte, eră mórtea crucei. Pentru acésta şi D-ḑeŭ l'aŭ prea înălţatŭ şi i-aŭ dăruit nume, care este peste tot numele. Ca în numele lui sĕ se plece totŭ genuchiulŭ, alŭ celor-cereşci şi alŭ celor pământeşci şi a celorŭ de sub pământŭ. Şi tótă limba sĕ mărturiséscă că Iisus Christos este Domnŭ, spre mărirea lui D-ḑeŭ Tatălŭ.* (Filippiseni II, 6, — 12). Va sĕ ḑică Iisus fiindŭ în chipul lui D-ḑeŭ, şi aflându-se în formă ca omulŭ, a datŭ dreptŭ tuturorŭ ómenilor a se numi fii ai lui D-ḑeŭ; ca aşia tótă limba sĕ mărturiséscă că Iisus Christos este Domnŭ, spre mărirea lui D-ḑeŭ Tatălŭ, Creatorulŭ unicŭ a tot ce este vĕḑutŭ şi nevĕḑutŭ. Eată unŭ principiŭ de o nouă religiune; eată unŭ divinŭ spiritŭ de viaţa făcétorŭ, prin care sĕ recrează din nouŭ omenirea, eată finalminte egalitatea regeneratóre a între

pre puternicul şi Eternul din simpla sa bunătate creză pe omŭ ; si apoi acesta uitându cu totul destinaţiunea sa prin ingnoranţa şi demoralisarea, prè marinimosulŭ şi misericordulŭ sĕŭ Creatorulŭ ca de unŭ fiiŭ îngrijindŭ de creatura sa finită, şi căḑută ; ĕră şi prin întruparea Cuvĕntului sĕŭ, 'i inspira înaltele idei de perfecţiune şi infinitate către carea trebue sĕ tindă, şi îi clarifică destinaţiunea mortalităţei pentru care fu creată ; căci ḑice unŭ fericitŭ părinte alŭ Bisericei, Augustinŭ : că precum sufletulŭ este viaţa corpului, aşia şi D-ḑeŭ este viaţa sufletului. Apoi pentru ca regeneraţiunea omenĕscă sĕ-şi aibă deplinulŭ sĕŭ effectŭ de înălţare şi mântuire morală, bine voieşce a o consacra prin însăşi sacrificarea divinului sĕŭ fiiŭ ; lucru ce inalţă natura omenĕscă la demnitatea divinităţei : — Deci spre a înţelege mai bine importanţa acestui sacrificiŭ, să considerăm mai în specialŭ înaltele beneficii ce moraliceşce se aduseră omului prin elŭ.

II). Ce este prin urmare rescumpărarea mântuitóre a omului ?

Este o acţiune supranaturală, este o bine facere pentru sufletulŭ omenescŭ, ce aŭ costatu viaţa pămĕntĕscă a unui D-ḑeŭ — Omŭ spre a împăca şi reconcilia vo inţa divină ; — adică, legea morală violată şi înfrântă prin pĕcatele comise de ómeni. Ce este dĕră pĕcatulŭ ? Unŭ rĕŭ perḑetorŭ pentru espiaţiunea căruia, spre a nu fi condamnatŭ omulŭ la eternă pedépsă şi ast-felŭ să şi perḑă scopulŭ nobilŭ pentru care fu creatŭ, trebui ca Cuvĕntulu întrupatŭ—fiulŭ lui D-ḑeŭ—sĕ fiă de batjocură şi desfăimare între ómeni şi în fine crucificatŭ, ca celŭ mai infamŭ criminalistŭ ; de óre ce luase asupra corpului sĕŭ întregului pĕcatŭ alŭ lumei. «Eară mie să nu 'mi fie a mĕ lăuda de cătŭ în sufferinţele şi crucea lui Iisus Christos, ḑice Apostolulŭ.

Consideraţi acum, Chreştinilorŭ, după preţulŭ ce di-

misu pre unulu născutu fiiulu seu, ca sĕ viemu prin densulu. Intru acesta este dragostea, nu cĕ noi amu iubitu pre D-deu, ci ne a iubitu şi a trimisu pre fiiulu seu, a fi impăcare pentru pĕcatele nóstre. Apoi adaoge: De va zice cine-va: *Cĕ iubesce pre D-deu, eră uresce pe fratele seu, este mincinosu; căci cel ce nu iubesce pre fratele seu, pre care l'a vĕdutu, cum póte sĕ iubescă pre D-deu, pre care nu l'a vĕdutu?* (1 Ión, 4. 7—20).

In aşa chipu, fraţilorŭ chreştini, înţelegea Iisus Christos virtutea iubirei reciproce între ómeni; — acestŭ sentiment de simpatie, de reciprocă ajutorire între individe, între popóre, în omenirea întreagă; în cât contipuranii sĕi ţiceaŭ: «*de unde are acesta înţelepciunea şi puterea acesta; cĕ niminea dintre ómeni n'aŭ mai grăit ca acesta.* (Matheiu 13. 54). — Eată dĕră credinţă nouă, învĕţăturĭ morale nouĕ, pre care lumea veche pĕnĕ la Christos nu le putea concepe, şi trebuiaŭ spre regenerare a-i fi comunicate ei, în unŭ modŭ estraordinarŭ, nu de unŭ individŭ, ce ar fi aparţinutŭ unei clase de cetăţeni, sĕŭ unui poporŭ, nici unei ginte sĕŭ rasse de ómeni, ci de o persónă, care făcendŭ abstracţiune de orĭ-ce distincţiune locală sĕŭ fisică între ómeni, să şi represinte în sufletulŭ sĕŭ întrĕgă idee a omenirei pentru care continuŭ să lucreze spre a o regenera moralicesce. Să se abnege pentru a disrădăcina din ea tot egoismulŭ şi interesulŭ propriŭ de individŭ, naţia, gintă şi rasă; şi în fine cu devotamentŭ să se sacrifice pentru a o curăţi de tóte pasiunile pângărite şi ruşinóse, prin care sĕ degradézĕ pĕnĕ a se asemăna bestiilorŭ neraţionale. — Dreptŭ care şi ţice Evangelia de astă ţi: «*Fiiulŭ omului n'aŭ venit sĕ fie servit, ci să servescă şi să şi dea sufletulŭ sĕŭ rescumpărare pentru mulţi*». Si în adevĕrŭ, fraţilor chreştinĭ, aicĭ nu póte cine-va în deajusŭ admira şi venera sublimitatea şi profunditatea bunătăţeĭ şi înţelepciuneĭ D deescĭ. — Fără a fi sforţatŭde niminea, D-deŭ

fermă şi o credinţă viă in mântuitórea rescumpărare efectuată în omenire de Iisus aŭ pututŭ entusiasma cu atâta ardóre atâtea suflete nobile şi sânte ale chreştinilorŭ primarĭ, carĭ cu profusiune vărsându-şĭ sângele lorŭ pentru cruce şi Evangelie, pe de o parte aŭ lăsatŭ în istoria omenirei cele mai frumóse şi mai admirabile momente de abnegaţiune şi sacrificiŭ eroicŭ, luptându pentru realisarea şi lăţirea sublimelorŭ precepte ale lui Christosŭ, eră pe de altă parte, ne-aŭ gratificatŭ nouĕ înalta posiţie, ce ca chreştinĭ posedăm în întrĕga omenire.

Ei bine! ; póte ar ḑice unŭ dintre increduliĭ : că era o absolută necesitate a sĕ regenera omenirea păgână, numaĭ rĕmâne nicĭ o indoélă, dĕră pentru escesele ómenilorŭ a sĕ sacrifica cuvêntul lui D-ḑeŭ ḑisŭ şi fiiulŭ omului,—s'ar părea o estremă escesivitate. Apoĭ, voĭ sapienţiĭ aĭ secululuĭ acestuia, nu înţelegeţĭ că tóte încercările proleţilorŭ asupra poporuluĭ judaicŭ; că tóte reformele şi bunele ideĭ introduse şi răspândite în chipŭ omenescŭ de legislatoriĭ şi înţelepţiĭ naţiunilorŭ păgâne în scopŭ de a le corige moralminte, remaseră simplu numaĭ nişte abstracţiunĭ mucedite prin cărţĭ, fără a fi nicĭ înţelese, nicĭ introduse în practică popórelorŭ; cum sĕ întimplă cu cele ale lui Pitagora, Socrate, Platone, Aristotele etc. De aceea şi Apostolului Paulŭ ḑice : *fraţiloru, nu vĕ grăim înţelepciunea seculului acestuia, nici a domnilor seculului acestuia, cari sunt peritori; ci grăim înţelepciunea lui D-ḑeu în taină, înţelepciunea cea ascunsă, care au destinat'o D-ḑeŭ mai înainte de veci spre mântuirea nóstră, şi pre care niminea din prinţiĭ seculului acestuia n'a cunoscut'o.* — (Corinteni 2. 6—8). Si care óre este acéstă profundă şi sublimă înţelepciune? Aceia de a corige escesulŭ rĕuluĭ prin escesulŭ perfecţiuneĭ ; escesulŭ nedreptăţeĭ prin escesul santităţeĭ; escesulŭ ingratitudineĭ către creatorŭ prin escesul amoruluĭ către Elŭ. — Pentru a rădica pre omŭ din estremitatea viţii-

vinitatea a pusŭ pentru eliberarea de pĕcatŭ a sufletului ominescŭ, de câtă importanţă este elŭ în ochii Creatorului séŭ. Póte că pênĕ acum mulţi încă nu s'aŭ cunoscutŭ bine câtŭ valorézĕ, de óre-ce precum ; argintulŭ, aurulŭ, diamantulŭ, planta, animalulŭ se ignorézĕ pre sine, apoi şi omulŭ adesea a datŭ probe palpabile în viaţa sa istorică că nu s'a cunoscutŭ pre sine în substanţia sa cea mai principală şi nobilă pentru desvoltarea şi perfecţionarea căreia fu creatŭ : « *Omulŭ în onóre fiind n'aŭ priceputŭ, alaturatus'a cu animale neraţionale, şi s'aŭ asemănat lor.*

Deci valórea sufletului nostru trebue sĕ se mĕsóre cu importanţa ce i a atribuitŭ D-ḑeŭ—Omulŭ Iisus ; şi preţulŭ rescumpărărei lui de pĕcatŭ, de care din nenorocire noi aşa puţinŭ ne îngrijim , este însuşi Iisus Christos, victima adusă înaintea Părintelui cerescŭ. In urmare ḑice un mare Părinte alŭ Bisericei, Ión Chrisostomŭ: Unŭ misterŭ ce 'mi dă nişte ideĭ aşta de înalte despre D-ḑeŭ ; unŭ misterŭ ce 'mi inspiră o grózĕ infinită pentru pĕcatŭ , şi mĕ face sĕ preferŭ mântuirea sufletului meŭ înaintea tuturorŭ bunurilorŭ pământene trecute, presente şi viitóre, trebue sé fie unŭ misterŭ de o profundă înţelepciune. Nişte sentimente aşta de raţionabile, înalte şi sublime pentru demnitatea omului, nu potŭ să purcédă dintr'un principiŭ înşelătoriŭ şi falsŭ. Aci nu póte fi de câtŭ o profundă şi sublimă înţelepciune a lui D-ḑeŭ. Dreptŭ care şi Apostolulŭ Paulŭ convinsŭ de înălţimea acestui misterŭ, ḑice în Epistola sa către Corinteni : Eŭ fraţilorŭ n'am venitŭ la voi în înălţarea cuvêntului şi a înţelepciunei , vestindu-vĕ mărturisirea lui D-ḑeŭ ; căci nu m'am judecatu a sci ce-va între voi, fără numai pre Iisus Christosŭ, şi acesta restignit (1. Corinteni. 2. 2). — Numai adânca şi ferma credinţă în acestŭ misterŭ a pututŭ rădica şi regenera omenirea păgână aşta de degradată moralicesce. Numai o convingere

a fi mai respectată în comparaţiune cu cele lalte popóre nechreştine, deşi de aceeaşi rasă, d. e. Perşiî, Indienii, şi prin urmare viaţa sa morală,—ce se traduce şi în forma esterióră a traiului social, este mai conformă cu demnitatea de omŭ, însinuându'i ideea de a se crede chiar şi superióră celor-lalte rase omeneşci; acesta este unŭ faptŭ istoricŭ necontraḑisŭ. — Alŭ doilea, dĕcă omenirea se conduce de legi necessare şi nemutabile în progresul sĕŭ succesivŭ, de ce omenirea Asiatică, necontestatŭ mai bĕtrână, nu se află ea mai superióră în credinţă şi fapte morale de cătŭ cea chreştină? şi de ce tocmai din contră în lumea nechreştină predominéză în credinţi fatalismulŭ şi în faptele moralo-sociale Despotismulŭ neumanŭ şi lipsa de *sentimentele nobile de egalitate şi frăţie între ómeni?* Veţi ḑice póte, că acesta neuniformitate necessară provine din aceia că ómenii sĕ tragŭ din diferite specii de maimuţe, şi cu tótă metamorfosa lorŭ de milióne de ani şi transmigrarea unora asupra altora, totuşi mai conservă într'ênşii elementele acelor diferite specii de maimuţe, dĕr prin acésta, vanilorŭ înţelepţi, nu refutaţi supranaturalitatea chreştinismului, ci numai confusaţi şciinţa prin supositiuni extravagante şi absurde. — Căci dĕca ómenii sĕ conducŭ numai de legi necesare şi nemutabile pentru ce atâtea variate schimbări în cunoştinţele lorŭ, în viaţa lorŭ publică şi privată? Si care póte fi absolută necesitate că din păgânism ca causă, să se producă chreştinismulŭ ca efectŭ? Apoi dĕca chreştinismulŭ este un effectiv necontraḑisŭ în omenire, voi pretinşi sapienţi ai acestui secul, cari vĕ daţi înaintea popórelorŭ de cunoscĕtori şi esplicători a tuturorŭ causelorŭ şi efectelorŭ, ce se petrecŭ în mecanismul materialŭ şi socialŭ al acestui pământŭ, pentru ce nu admiteţi causa sublimă a unui efectŭ ce sublimează omenirea? Pentru că este supra naturală, ḑiceţi, şi nu sĕ póte demonstra chimiceşce şi mecanic fisiceşce.

lorŭ, unde să afundase, sĕ cerea a-lŭ trage către estremitatea virtuţilor contrare. Cum să putea ast-felŭ ca mica plămădeală a învăţăturei lui Iisus Christos să electriseze enormulŭ aluatŭ infectŭ (puturosŭ) a lumei Greco-Romane, ce conţinea în sine tóte abominabilele crime morale şi sociale? Cum, dicŭ, Christosŭ putea a se impune şi crede de omenire, ca fiiŭ a lui D-ḑeu, dotatŭ cu puteri supranaturale, de nu presenta în persóna sa modelulŭ viŭ de abnegaţiune şi perfecta mortificaţiune a tutorŭ pasiunilorŭ spirituale şi corporale, ce învăluie şi ameţescŭ pe omŭ în viaţa acésta, ca şi furtuna pre corabie în mijlocŭlŭ măreţ. Elŭ dĕră, ca polulŭ opositŭ de inchinare atot felulŭ de idoli, cum sunt: învidiea, avariţia, mândriea, lăcomiea, şi orĭ ce alte pângărite pasiuni şi defecte corporale, deveni pentru urmaşi sĕi busola de salvare în oceanulŭ viforosŭ alŭ vieţei omeneşti: «*Pentru aceea şi D-ḑeŭ l'a prea înălţat, şi i-a dăruit nume mai pre sus de tot numele: ca în numele lui Iisus să se plece tot genuchiulŭ, al celor cereşci, al celor pămînteşci şi alŭ celor de sub pămînt. Si tótă limba să profeséză că Iisus Christos este Domnu, spre mărirea lui D-ḑeŭ Tatăl* (Filipiseni, II, 9—12).

III). Acum mai rămîne a considera o ultimă chestiune ce se propune de filosofiĭ naturalo positiviştĭ contra principiuluĭ de supranaturalitate a acesteĭ dogme chreştine a rescumpărareĭ. Ei ḑicŭ: că omulŭ ca şi animalele şi plantele se conducŭ numaĭ de legĭ necessare şi nemutabile, de când s'aŭ ivitŭ pe pămêntŭ şi pênĕ astăḑĭ; prin urmare este ceva imposibilŭ şi absurdŭ de a admite prin Iisus Christosŭ reformarea interiórĕ şi edificarea morală a omuluĭ în modŭ estraordinarŭ.

Să reflectăm puţinŭ asupra acestuĭ argumentŭ, ce pare a ignora istoria şi natura omuluĭ. Maĭ înteiŭ, că omenirea Chreştină este superiórĕ prin credinţa sa, şi faptele sêle morale, întru câtŭ sânt conforme cu Evangelia, o fac

put a se considera ca fii a unei singure familii; prin urmare ca fraţi egali intre sine cu totul de o potrivă in acţiunile morale; cea ce le dă şi dreptulu de a aspira şi pretinde la egalitate şi in relaţiunile vieţei esterne sociale. — Deci deca voiţi ca societatea nóstră a Românilorŭ să aibă desvoltat într'un gradŭ cât se póte mai mare sentimentul solidarităţei intre cetăţenii séi, a reciprocului ajutorŭ intre individele de diferite clase, a micşorărei sărăciei şi miseriei celorŭ scăpătaţi prin bine-voitórea şi chreştinésca virtute a milostiviréi din partea celor avuţi; se cade mai întâiŭ de tóte a fi buni chreştini şi a ne ruga cu umilinţă Intermediatorului nostru Mântuitorŭ, carele 'şi aŭ datŭ sufletulŭ séŭ rescumpărare pentru mulţi; ca Părintele comunŭ cerescŭ să nu lase a se clăti nici unŭ părŭ din capulŭ nostru, fără scirea sea; şi să reverse asupra nóstră şi tótă abondenţa darurilorŭ sele: că nu avem altă laudă şi glorie mai mare pe pământŭ de cât pe Iisusŭ Christosŭ, şi acesta răstignitŭ şi inviatŭ. Amin.

G. Erbicénu

Dĕră creaţiunea lumei şi a omului, Spiritualitatea sufletului, destinaţiunea perfectibilităţei şi a imortalităţei sale, să demonstră óre chimicesce? Nu ziceţi, şi pentru, aceea nici le admitemŭ. Deci, fraţilor creştini, să nu vi se pară curiosŭ, nici să vĕ scandalisaţi de ceĭ ce veţi auzi că nu admitŭ supranaturala rescumpărare a omenirei prin Iisus Christos; căci, cum veţi acestiea negă chiarŭ esistenţia lui D-ḑeŭ şi a sufletului în ómeni; şi aceste spirite nu sunt de la D-ḑeŭ, ci de la lume; *ĕră în lume*, ḑice Apostolul, *este pofta trupului, pofta ochiloru şi trufia vieţei, şi lumea se trece şi pofta ei, ĕră cel ce face voia lui D ḑeu remâne în vecu* (I. Ión 2. 16—17). —Apoi acestŭ genŭ de ómeni, ce se pretindŭ totŭ sapienţi şi capabili de a conduce pe alţii, nu vedeţi unde împingŭ popórele? Ei, din nenorocire, aŭ începutŭ a furnica şi între noi, şi Apostolulŭ ḑice despre ei: *aĭ auditŭ că va veni antihristu, şi ĕată cum mulţi s'aŭ făcut antichrişti: căci antichristu este ori cine tăgăduesce pe Tatălu şi pre Fiulu; şi acesta este spiritu mincinosu în lume* (2—22).—Păziţi-vĕ deci sa nu vĕ înşele, nici pre voi, nici pre fiii voştri; de nu voiţi să vĕ facă a crede că maimuţe ermafrodite aţi fostŭ, şi prin urmare sórta lorŭ vĕ aşteptă şi în viaţa viitóre!

Este în adevĕrŭ, fraţilorŭ creştini, curiosŭ de observat cum spiritulŭ rĕului, ce încă de la începutŭ profitândŭ de libertatea şi înteligenţa mărginită a omului, face pre acesta să crédă că, violândŭ legea morală representată prin voinţa divină şi încercându se a cunósce binele şi rĕul, va deveni ca unŭ D-ḑeŭ; tot acest spiritŭ, *ce umblă răcnindu ca un leu, căutând pre cine să înghiţă*, necontenit subpretextul sciinţei, chiar astăḑi să încercă de a rumpe ori şi ce relaţiune piósă *între sufletul omului şi Creatorulŭ seu, D ḑeu*, Deci ḑice, fericitul Augustin: numai D-ḑeu este viaţa sufletului. Dĕră cine nu vede că numai prin răscumpărarea lui Christos ómenii aŭ înce-

şi de post, dér îngreuéză prin mulţimea lor trupul, în cât nu póte nicí să se întórcă ca să lucreze ceva, ne cum să se ocupe de faptele mântuiréi! Ca ce fel de post este acela, déca te îngreuéză ca să nu poţi merge nicí în biserică la sfânta slujbă şi sĕ stai la rugăciune doué treí ceasurí, — déca nu poţi pleca nicí genuchile şi capul înaintea sfintelor icóne, — déca îţi este cu greŭ sĕ rădici chiar mâna ca să te închinĭ! Nu, fraţilor, este puţin pentru postire ca să nu mâncăm numaĭ mâncărĭ de dulce! Pentru ce se opresc acum mâncările cele de dulce? Pentru că mâncarea de dulce face trupul leneşŭ, somnorosŭ, sângele prin vinele nóstre sĕ mişcă maĭ cu repedĭciune, pentru care şi patimile nóstre se aprind maĭ mult şi împedecă sufletul să se inalţe către Dumneḑeŭ. Iată pentru ce se opreşte mâncarea de dulce. Dér şi mâncarea de post face tot aceea-şĭ, déca o vom întrebuinţa în cantitate maĭ mare, şi mâncarea de post ne póte îmbuiba atât de mult, în cât nu ne póte ajuta întru nimic.... A posti va să ḑică, ca şi mâncarea de post să o întrebuinţăm cu multă cumpătare. Ce gândiţi voĭ? Sfinţiĭ Părinţi, nu postiaŭ óre şi eĭ? Spre pildă, Sfântul Antonie, el mânca o litră de pâine în treĭ ḑile, şi acésta nu o făcea numaĭ în ḑilele de post, ci maĭ în tótă viaţa sa. Va să ḑică, nu numaĭ că trebue a mânca puţin şi negreşit mâncare de post, ci a o întrebuinţa cu totul rar, — acésta măcare în sĕptămâna pocăinţeĭ.

Dér şi acésta este puţin pentru adevĕratul post. Obicinuit noi numim post înfrânarea de mâncare. Sunt mulţi de acea, carii, cu o bucată de pâine şi puţină apă şĭ îndestuléză trupul în câte-va ḑile d'a rêndul. Dér eŭ încă maĭ repet, că acéstă nu este în destul pentru a ḑice că postim. Omul nu este numaĭ din trup; ci partea cea maĭ bună şi maĭ nobilă a naturéĭ omeneştĭ este sufletul. Înfrânând trupul de la mâncare, trebue să înfrânămŭ sufletul.... Atuncĭ va fi post adevĕrat. Si fiind-că su-

VORBIRILE

PREOTULUI DE SAT CATRE POPORANII SEI

A XXIII-a VORBIRE

PENTRU POST

Luaţi aminte, ca să nu se îngreuneze inima vostră cu satiul mâncărei.
Luc. 21, 34.

Fraţilorŭ!

Creştinul, care se pregăteşte ca să se împărtăşéscă cu sfintele taine: cu trupul şi sângele lui Christos, este dator să-şi curăţe sufletul séŭ prin *pocăinţă*, şi, întêiu să postéscă cu cea mai mare cumpătare.

Toţi creştinii sunt datorí să postéscă: dér săptămâna aceea pe care o alegi tu ca să te pocăeşti dupĕ obiceiul creştinesc, eşti dator să-o posteşti cu mare cumpătare.

Dér óre ce va sĕ ḑică a posti cine-va? A posti va sĕ ḑică a nu mânca carne, séŭ alt ce-va de dulce? Aşa óre? Dér óre destul să fie acésta pentru postire? Nu, acésta este puţin: a nu mânca de dulce — acésta nu va şă ḑică încă a posti. Este de trebuinţă ca chiar mâncarea de post să se întrebuinţeze pre cât se va putea de cumpătat, de puţin. Căcí ce fel de postire ar fi aceea, daca noí am întrebuinţa mâncarea de post fără cumpătare, mai mult ca mâncarea de dulce! Ca ce fel de post ar-fi acela déca pântecele nostru este îngreunat de mâncare ca şi în ḑilele de dulce! Ca ce fel de post ar-fi acela, care de

şire — trupul şi sângele lui Iisus Christos, trebue să se róge.

Ca să ne rugăm suntem datori toţi, şi în tot-d'auna. Dumneḑeu este făcătorul nostru, Dumneḑeu este Mântuitorul nostru, Dumneḑeu este Părintele nostru.... Cum dér să nu ne rugăm Lui? Cum să nu cerem ertare şi să nu-i mulţămim? «Rugaţi-vă neîncetat! (1 Solon. 5, 17) învéţă Apostolul. Déră acela, care se pregăteşte să iea sfânta împărtăşire, este dator să se róge cu deosebire, ca să-şi capete de la Dumneḑeu ertarea păcatelor sale.

Dér unde trebue să se róge?

«În tot locul stăpânirei Lui, bine-cuvinteză, suflete al meŭ, pre Domnul!» réspunde la acésta Psalmistul. Rógă-te dér în tot locul! Rógă-te a casă; intră în camera ta şi rógă-te Tatălui téŭ (ceresc) într'ascuns! Dér, fraţilor, rugăciunea acésta nu este în de ajuns. În casă tu nu eşti singur. În casă tu începi să faci rugăciunea ta, iar altul din familie, care nu se pocăeşte, are mare trebuinţă ca să lucreze ce-va; a casă trebuinţele familiei îţi ocupă mintea şi nu poţi prin urmare să te rogi cum se cade. Unde dér ar-fi locul acela, în care să te rogi mai liniştit? În Biserică. Pentru aceea clopotul bisericii se trage de trei-ori pe ḑi şi chiamă pre cei-ce se pocăesc la rugăciune în sfânta biserică. Aci nu-i mai împiedecă nimeni la rugăciune, aci din contră, tóte îl fac şi-l îndémnă la rugăciune. Biserica este locul cel sfânt în care mai cu osebire se află Dumneḑeu, Părintele nostru, şi este ḑidită a nume pentru ca să ne adunăm într'ènsa la rugăciune. Aci sunt mulţime de icóne; aci se citescŭ şi se cântă sfintele rugăciuni; aci toţi sunt ocupaţi cu rugăciunea; aci, ca să ḑic aşa, şi ne voind tu trebue ca să te rogi: toţi se rogă, cum ai putea să stai, ca să nu te rogi şi tu? Si aşa cel-ce se pocăeşte trebue ca să mérgă la biserică să se róge.

La biserică ca să se róge este de trebuinţă să vie toţi

fletul este mai pre sus de cât trupul, apoi el trebue infrânat şi mai mult de cât trupul. Dér de la ce trebue să'l infrânăm ? De la pĕcate. Acésta nu va să ḑică a posti, dĕca noi infrânând trupul de la mâncare, ne dăm la tot felul de plăceri ca mai 'nainte ! Acésta nu este post, dĕca noi infrânându-ne de la mâncare, nu ne infrânăm spre esemplu de a vorbi de rĕŭ, de a rîde de alţii, de a face urâciuni, certuri şi alte pĕcate. Acésta nu este post, dĕca noi infrânându-ne de mâncare ne facem mai rĕi !... Chiar gândirea că dupĕ trecerea postului o să mâncăm carne şi bucate bune, gătite din carne grasă, strică postul cel adevĕrat, căci acésta s'ar asemăna cu aceea gândire a evreilor, pre când ei se aflaŭ în pustie, la cărnurile cele de porc din Egipt. . . S'apoi ce folos mai ai de post, dĕca trupul ţĭ va slăbi, iar sufletul tĕŭ va fi mai rĕŭ ca mai nainte ! La ce să mai şi posteşti atunci ?

Si aşa, ce va să ḑică a posti ?

A posti—va să ḑică : întâiŭ să nu întrebuinţăm mâncare de dulce, — al doilea, mâncarea de post să-o întrebuinţăm pre cât se va putea de puţină, — al treilea, postul cel mai adevĕrat este, ca să pădim sufletul de fapte şi chiar de gânduri rele şi să-l înălţăm prin rugăciune către Dumneḑeŭ.

Aşa, fraţilor, să vĕ siliţi ca să postiţi, « ca nu când-va să-se îngreuaze inimile vóstre de saţiul bucatelor » ! Amin.

Preot. **Sp. Bădescu**

A XXIV-a VORBIRE

DESPRE RUGĂCIUNE

Casa lui Dumneḑeu— casă de rugăciune este. Luc. 19, 46.

Creştinul, care se pregăteşte să iea sfânta împărtă-

Fraţilor ! începeţi pocăinţa vóstră din diua dintêiŭ a săptămânei ce aţi hotărât pentru pocăinţa vóstră şi mergeţi în tóte dilele la biserică ! Nu mai supăraţi pre Dumneḑeŭ prin lenea şi ne îngrijirea vóstră de mântuire. Rugaţi-vă în casele vóstre cât se va putea mai adese-orí, veniţi şi în sfânta biserică la rugăciune! Amin.

Preot. **Sp. Bădescu.**

şi tot-d'a-una, cu osebire în sfintele sărbătorí : audind tocând la biserică, lasă tóte ocupaţiile tale, mergi la biserică şi te rógă ! Pentru ce s'a făcut biserică ? Pentru ce se tócă la biserică ? Tóte acestea n'ar mai fi fost de trebuinţă, déca n'ar-fi fost ele de trebuinţă pentru creştini ca să se adune în biserică ca să se róge.... Toţi trebue să mérgă la biserică, iar mai cu osebire cei-ce se pocăesc. Si aceştia trebue să mérgă la fie-care slujbă în tot timpul acelei săptămâni, în care ei se pocăesc. Si déca ne am gândi ce-va mai serios, şi am intreba, óre destul să fie timpul de o săptămână pentru cei ce se pocăesc şi se pregătesc pentru sfânta împărtăşire, ca să se spele de tóte păcatele, câte le face într'un an întreg ? A păcătui este tot una cu a cădea într'o prăpastie. Tu greseşti în tot cursul anului, în tot cursul anului mergi rostogolindu-te în prăpastia păcatului şi te gândeşti că în cursul unei săptămâni să eşi din acéstă prăpastie ? Sfânta Maria Egiptênca tótă viaţa sa a plâns pentru păcatele tinereţilor sale. Iată cum se póte ca să se spele cine-va de întinăciunea păcatelor sale. Iar noi ne credem spălaţi de păcate pocăindu-ne óre-cum în timp de o săptămână ! Se înţelege de sine că acéstă este puţin ca să lepădăm de pre noi sarcina păcatelor dintr'un an întreg. Sfânta Biserică în consideraţia neputinţei nóstre a hotărât un termen atât de scurt pentru pocăinţă, şi numai harul lui Dumnedeŭ şi marea Lui milostivire ne ajută ca să ne spălăm de păcatele nóstre atât de repede şi uşor.

Si bine ar-fi, fraţilor, ca măcar acest timp puţin, adecă săptămâna pocăinţei să o consfinţim la rugăciune pentru păcatele nóstre. Amar, amar va fi acelora carii nu voesc nici atât să facă ! Amar acelora, carii încep lucrul pocăinţei lor de pe la jumătatea săptămânei, carii daţi în tot timpul anului la felurite păcate, vor se mai şedă două-trei dile din săptămâna aceea, care s'a hotărât de sfinţii Părinţi pentru pocăinţă !

se afirmă de toţi autorii hagiografi. Adăogăm numai că acéstă tradiţiune a bisericilor chrestine în privirea actelor martyrilor este în totul confirmată încă şi prin mărturia autorilor păgâni, precum Plinie (1), Tacit (2), Seneca (3), Celsius (4), Libanius (5) etc. Anticii persecutorî a christianismului n'aŭ acusatŭ pe âncéi chrestinî de nicî un crimen, afara de sentimentulŭ lor împrotiva religiunei idolatre, şi de superstiţiunî de a nu voi să se închine ḑeilor: a nu sacrifica idolilor. şi de a fi cu îndărătnicie alipiţi de noua religiune ce îmbrăcişasă; şi în acestea se cuprindea tóte acusaţiunile lor. Decî falşŭ necredincioşiî moderni pretindŭ că aceştî chrestinî eraŭ ómenî turburătorî şi înşelătorî; că turbura liniştea publică, insulta pe păgânî în templele lor, şi pe magistraţi în tribunalele lor; şi că provoca, cu precugetare, ura persecutorilor şi furia călăilor. Dé era astfelŭ, atuncea: Iisus-Christos ar fi anonciatŭ nedreptŭ discipulelor sĕi, că vor fi goniţi şi daţi morţii pentru *numele luĭ*; că vor suferi persecuţiunî pentru dreptate, şi nu pentru crime; prevenindu-i chiar contra excesurilor unuî zelŭ falşŭ, şi oprindu-i de a excita contra lor ura publică; dar cu tóte acestea le-a ḑisŭ că-i *trimite ca miĭ în mijlocul lupilor* (6). Iar Apostolul ḑice: *O. cărîţi fiind grăim de bine: goniţi răbdăm: huliţi mângâem; ca nisce gunoiŭ ne-am făcut lumiĭ, tuturor lepădătură pênĕ în césul de acumŭ»* (7). La carî adaoge încă: *Toţi carî voescŭ cu bună credinţă a ve-*

(1) Plinie lib. X. Epist 97 ad Trajan: «*Iată*, ḑice el luî Trajan, *modulŭ de care mă conducŭ în privirea celor ce mi s'aŭ părît ca chrestinî. Iî întrebŭ de suntŭ, după cumu îl mărturisesc: le fac interogatoriul a doua-óră, atrese-óră amenînţându-i cu supliciŭ. Câ.d persistă în devotamentul lor. ordonŭ aî conduce la supliciŭ.*»

(2) Tacit Annal lib. XV, c. 44. *Neron*, ḑice el, *ordonă se omóre prin supliciĭ fórte silnice* (exquisitissimis poenis, *pe ómenii cei urâţi pentru crimele lor, pe carî vulgul îî numesce chrestinî. Superstiţia lor fu încă reprimată de mai înainte.* (E) vorbesce aci de Edictul prin care Claudiu predecesorul luî Neron, alungase pe toţi Judeiî din Roma, pentru instigaţiunea despre Christos).

(3) Seneca Epist. 44.

(4) Origen conta Celsius lib. VIII. n. 39, 43, 48 ect.

(5) Libanius Parentali în Julian n. 58. Plinio lib. X Epis. 97: *Iată la ce se reduce*, scrie el, *greşala saŭ erórea lor. In usulŭ de a se aduna în óre-care ḑi mai nainte de răsăritul sórelui, şi de a cânta împreună în doue choruri cânticce în onórea lui Christos pe carel adorĕă ca pe D-ḑeŭ. Se angagează prin juramênt, de a nu comite crime, de a evita înşelătoria, jafulŭ, adulteriul, a fi credincioşi cuvêntului lor, a nu nega un depositŭ ce le ar fi încredinţat. In urmă se retragŭ şi se reunescŭ din noŭ spre a lua un óspăţiŭ ordinariŭ şi inocentŭ.*

(6) Math. X 16. (7) 1 Corinth. IV. 12—13.

DESPRE MARTYRI (MUCENICI)

Martyrŭ, cuvêntŭ derivatŭ din grecesce, însêmnă *Marturŭ*. — Se dă numele de Martyru (Mucenicu) la aceia carĭ aŭ suferitŭ pentru mărturisirea adevĕrului Evangelicŭ. Numaĭ o singură causă este care face martirĭ: Credința lucrurilor în care trebue a crede saŭ a face. Se distingu *martyrĭ desemnaţĭ*, *martyrĭ consumaţĭ saŭ încoronaţĭ*, şi *martyrĭ încredinţaţĭ*. Cei d'intêĭ suntŭ aceia carĭ aŭ fostŭ condamnaţĭ la mórte. dar a căror sentinţă n'a fostŭ executată; al doilea carĭ au muritŭ în turmente, saŭ în urmarea violenteĭ turmentelor; şi al treilea aceia pe carĭ Biserica, dupe o examinare canonică, i-a propusŭ veneraţiuneĭ credincioşilor.

Odini-óră se da numele de martyrŭ, tuturor mărturisitorilor carĭ aŭ suferitŭ exilŭ, saŭ óre-carĭ tur mente pentru Iisus-Christos: de şi nu li s'aŭ redicatŭ vieţa; dar acéstă titulă e ne proprie: fiindcă nu sunt martyrĭ, propriu dişĭ, de cât numaĭ aceia carĭ morŭ realminte în turmente, saŭ în urmă, din violenţa turmentelor; saŭ celŭ puţin în timpulŭ lor, dêca D-dĕŭ nu-ĭ preservă de mórte, prin un miracol a-tot puterniciteĭ sale.— Pentru ca un om se fie socotit ca martyrŭ, trebue necesarminte se fi datŭ viaţa de bună voie: saŭ pentru óre-care veritaţĭ speculative (theoretice) a religiuneĭ chreştine, precum sunt articolele de credinţă, saŭ pentru óre-care veritaţĭ practice aleeĭ, pre-cum actele virtuţilor chrestine. Ce este maĭ multŭ, trebue să existe din partea tyranuluĭ ura despre credinţă. saŭ despre o bună acţiune prescrisă prin credința luĭ Iisus-Cristos, Dêca martyrulŭ este catechumen, era obligat de a primi botezulŭ apeĭ, de era în posibilitate; Iar de nu, vărsarea sângeluĭ sĕŭ se socotea în locŭ de Botez. Autenticitatea actelor mărtyrilor şi a scrierilor, ce suntŭ conservate cu mare îngrijire prin tóte bisericile,

tăţenii pacînici, supuşi legilor, inamici turburărilor şi revoltelor, cari nu se amesteca nici în o conjuraţiune ce erau pe atunci aşa de frequente; cărora nu li se reproşa nici un crimen, de cât refusul de a aduce tămâe falşilor divinităţi. Chreştinii, pe acestea representaţiuni de curagiŭ ludrăsniaŭ a le arăta imperatorilor, guvernatorilor de proviţii, şi magistraţilor. In fine, dupre cum am ţisŭ mai susŭ, însuşi autorii păgâni, desinând tabloul numeróselor persecuţiuni dirigiate contra chrestinilor, şi a supliciilor teribile ce aŭ suferéŭ, mărturisescŭ, că : totul ce în chreştini era de reproşatŭ, se reducea numai *la resistenţa cea prea mare in religiunea lor, şi in disprefiul ţeilor statului*. De şi Tacit şi Suetone acusă pe chreştini, ca aparţinând la o sectă vătămătóre, înrăutăţită şi făcătóre de rĕŭ, (exitialis superstitio, superstitionis pravae atque maleficae), dar nu articoleză nici un crimen, de cât superstiţiunea perniciósă (exitiabilis superstitio); şi acésta este unicalmente numai pentru că păgânii privea impietatea chreştinilor spre divinităţile lor, ca causă a flagelelor imperiului şi nenorocirilor publice.

Acéstă se póte proba şi din Xiphilin în viaţa lui *Domiţian*, că ţice : că acest principe a condamnatŭ mai multe persóne la exilŭ, nu pentru vre-un crimen, ci numai pentru că s'a schimbat religia, (adecă saŭ făcut chreştini) ; cugetând Domiţian că prin acésta va atrage favórea ţeilor : spre a evita nenorocirile publice.

Arch. G. Răşcan.

ţai în Iisus-Christos goniţi vor fi (1). Décă întêiĭ credincioşi n'aŭ urmatŭ acéstă lecţiune şi aceste exemple, atuncĭ apologiştiĭ noştriĭ precum: st. Justin (2), Athenogoră (3), Minutius Felix (4), Clement Alecsandrenulŭ (5), Tertulian ( ), st. Cyprian (7), etc. (8). ar fi fost de o necreduta neruşinare, imputând păgânilor, că se înverşunéză în deşertŭ şi cu furie contra inocenţilor, dând morţiĭ pe

(1) II Timoth. III. 12.

(2) Justin I Apolog. § 4. Numele ce pórtă cine-va nu este în sine nicĭ reŭ nicĭ bun. Nu se póte judeca un omŭ de cât numaĭ dupe acţiunele ce le pórtă. Voĭ luaţi când se vorbesce de noi, numele cao aprobă de culpabilitate. Voĭ ne acusaţi pentru că noĭ suntem *crestini*. Décă acuzatul négă că este, îl aquitaţi: décă mărturisesce că este, îl condamnaţi. Acesta nu e justŭ: căcĭ chreştinĭ sunturi şi bunĭ şi reĭ, dupe cum sunt şi philosophi şi bunĭ şi reĭ. Numaĭ examinând viaţa şi unora şi altora veţi putea aduce un judeţiu legitim."

(3) Athenogora legatio pro Christ. n. I: „Vĕ rugăm de a nu suferi ca înşelătoriĭ se *redice viaţa nóstră*. Dupe ce ne-aŭ despoiatŭ de averile nóstre. la carĭ noĭ renunţăm bucuroşi, eĭ voescu încă a redica de la noĭ corpul şi viaţa nóstră."

(4) Minutius Felix Octav. c. 29 ad. 32. „Voĭ díceţĭ (păgâniĭ) că noĭ adorăm o cruce, acésta e falş. Voĭ o adoraţi, căcĭ insignuiile vóstre n'aŭ forma uneĭ cruci, şi nu le adoraţi? Ne reprosaţi de a crucifica un copilŭ, acésta e falşŭ Voĭ sunteţi carĭ îĭ imolaţi deilor voştriĭ, cari îĭ expuneţi, cari îĭ omorîţi maĭ nainte de nascare prin proecte criminale: carĭ-ĭ daţi morţiĭ, dupe exemplele deului Vostru Saturn, ce ucidea pe aĭ seĭ şi'ĭ mânca. Voĭ díceţi că noĭ ne închinăm la un capŭ de măgarŭ; acésta e falşŭ. Voĭ vĕ închinaţi la animale, şi chiar la cele maĭ necurate în particolar la boŭ şi crocodilŭ. Voĭ ne reprosaţi infamiĭ în privirea preoţilor noştriĭ! Acestea sunt calomniĭ. Căcĭ voĭ sunteţi carĭ comiteţi imoralităţile cele maĭ revoltante. Voĭ díceţi că noĭ adorăm pe un omŭ! Acésta e falşŭ, căcĭ voĭ adoraţi ómeniĭ. Voĭ deificaţi ómeniĭ, maĭ cu sémă pe imperatoriĭ, carĭ tindŭ a deveni deĭ în celŭ maĭ scurt timpŭ."

(5) Climent Alexandrénul Lib. VII c. 16. „Noĭ avem pentru principiŭ doctrina stăpânuluĭ. care, prin propheţiĭ. prin Evangelie şi prin fericiţiĭ Apostoliĭ, a expus sciinţa în maĭ multe chipuri şi în diferite forme, de la începutŭ pĕne la finitŭ. Décă cine-va cugetă avea trebuinţa de un altŭ principiŭ, tot principiul luĭ va fi în curênd ruinatŭ.

(6) Tertulian Apologia 50.

(7) Cyprian Epist. 4 5.

(8) Julian Apostatul lasă cursŭ liberŭ ureĭ şi furieĭ păgânilor contra chrestinilor. Acia, voind a'şĭ răsbuna, sfărma templele lor, ţidite sub imperatoriĭ Constantin şi Constanţiŭ. furia lor se suia pĕne a mânca cele din năuntru (maţile) a maĭ multor chreştinĭ Păgâniĭ din Gaza, dupĕ ce spintecaŭ pântecele prenţilor şi a feciórelor, amesteaŭ maţile lor cu orzŭ şi le dedea purceilor spre mâncare. Julian în locŭ de a se opune la acestea urme de ne auditĕ barbarie ,pedepsi pe guvernatoriĭ, carĭ se opunea laacésta—Memo res de l'Academie des In script tom 70 în 12 p 266 et suv. Vedĭ diction Theol Bergien tom III ed Paris 1838 p 137. Tacit Annal lib. 15 n 34 si Suetone în vit Nerone. Vedi şi Dict. univers. de sciences eclesiastiques. tom II Paris 1868 p 1414 şi 15

precum ktar şi la actul unirei Românilor de peste Carpaţi cu Biserica papală.

Este fórte durerosu, că autorul scrierei, condusu de principiile monachismului, nu şi-a însĕmnatu nică eri numele; dĕr din cuprinderea scrierei se póte presupune, că el cunoscênd de aprópe amănuntele Mănăstirei Silvaşului şi specialminte a leuirei Bisericei din Transilvania, este dintre bărbaţii de prin Mănăstirile acelor locuri, séu póte ktar din Silvaşŭ.

PLANGEREA
S-TEI MONASTIRI A SILVAŞULUI
DIN EPARCHIA
CHAŢAGULUI DIN PRISLOP.

Ia aminte cerule şi voiŭ grăi
Plângênd cu amar me voiŭ tângui
Audi-mi pemêntule cuvintele
Şi să-mi cuprindĭ lacrámile
Şi firea tótă cea omenéscă
Impreună cu mine să se tânguéscĕ.
Că ĭată eŭ fata Sionului cea iubită
Monastirea Silvaşului cea vestită
Rĕmăsei acum pustie şi ofelită
Jalnică ca o vĕduvĕ cernită
Arsă cu focŭ şi surpată
De tóte ce avusei prădată
Vaḑă toţĭ ceĭ ce trecŭ pre lôngă mine
Da easte la cine-va durere, precum la mine.
Că de s'ar fi sculatŭ asupră-mi necredincioşiĭ
Eŭ m'aşĭ fi păzitŭ de dênşiĭ.
Séŭ Turciĭ de m'ar fi arsŭ şi m'ar fi surpatŭ,
N'aşĭ avea atâta bănatŭ.
Ci acia, ce împreună cu mine a fi s'au socotitŭ,
Credincioşiĭ acia m'aŭ pustiitŭ.
Să vie dar mórtea preste eĭ,
Şi să-i pogóre în iadŭ de viĭ.

O Prislupŭ numitŭ locŭ!
Cum fuseşĭ fĕr' de norocŭ
Ba eŭ bine am fostŭ norocitŭ
Căci s-tul Nicodim ântêiŭ aicĭ s'aŭ sălăşluitŭ,
Şi ântêiŭ S-tul Nicodim mĭ aŭ pusŭ tocarea stă de vécurĭ multe (melie),
Acum de omenĭ trecute.
Maĭ nainte cu multĭ anĭ
De domnia luĭ Mateĭ eraĭ
Că acestuĭ prea cuviosŭ şi s-tŭ părinte de la D-ḑeŭ i s'aŭ vestitŭ locul pişătorilor să-lu găséscă,
Şi acolo Mănăstire să zidéscă.
Şi în ţĕră românéscă preste munte,
Aŭ trecutŭ şi aŭ cercatŭ locurĭ multe.
Locul celŭ maĭ dĭntêiŭ
Easte în Surdu(c) sus pe Jiiŭ.
Acolo pescerĭ aŭ găsitŭ.
Şi într'însa s'aŭ sălăşluitŭ;
Care pescerĭ şi pênĕ acum se găsesce
Şi a s-tuluĭ Nicodim se numesce:
Apoĭ s'aŭ dusŭ în ţĕră şi maĭ înlăuntru
Pênĕ la apa ce se ḑice Motru
Acolo puţin aŭ conăcitŭ
Şi pre vreme mănăstire s'aŭ ziditŭ.

S-tele nóstre Monastiri, cu spiritul lor de conservare incă conintu mult materialu relativu la istoria şi literatura românéscă. Noi acéstă o scimu din propria esperiență şi cu ajutorul lui Dieu, nu vomu înceta in tóta viéța nóstră, de a desmormênta aceste monumente ale Terei. Dar un lucru este de doritu, şi acéstă dorință se póte realisa numai de cătré Inalt Prea Sânțiții noştri Metropoliți şi Episcopi; adecă de a se lua mesuri seriése şi severe, pentru ca să se conserve bine acela, ce ni a mai rémasu. Si dupre opiniunea nóstră, acésta se póte realisa numai atunci, când stariții şi membrii consiliului spiritualu voru fi tot de-una dintre călugérii mónăstirei; căci este constatu, că călugérul ce rémâne mai mult timpu intr'o mónăstire, nu póte să devine vandalul ei.

Am rémasu uimiți de religiositatea, cu carea am védutu, că se conservă biblioteca s-tei Mónăstiri Căldăruşéni, şi am aprobatu din sufletu mesurile de precauțiune, ce se intrebuințéză cu persónele, ce voiescu a cunósce şi a profita de cărțile şi manuscriptele bibliotecei acestei s-te Monastiri. Supuşi şi noi la regulele de conservare ale bibliotecei s-tei Monastiri Căldăruşéni, am pututu cu tóta buna voința, de a cunósce o parte din avutul literaru al acestei monastiri; şi în cercetările nóstre am descoperitu unu manucriptu in folio, legatu cu pele, unde intre diverse învețături, tóte de cuprindere morală, amu găsitu şi acéstă producțiune literară, intitulată: «**Plângerea s-tei Monastiri a Silvaşului**». Noi supunemu acéstă scriere la cunoscința lectorilor noştri pentru meritul ei literaru şi istoricu. In dinsa se védu tóte condițiunile literare ale limbei române din secului al XVIII-le şi ea conține fapte istorice, relative la mai multe mónăstiri din Valachia şi Transilvania,

Și atunci unŭ tinĕr óre-care din satŭ.
Numele lui Ioan s-lui Nicodim au urmatŭ
Din lume și din rudenií cu totul aŭ eșitŭ

Și aicĭ la mine aŭ venitŭ ;
Intru o stângecă kilie și-aŭ făcutŭ,
In carea slujind lui D-ḑeŭ aŭ plăcutŭ
Și pre el după sfĕrșitŭ
D-ḑeŭ l'aŭ proslăvitŭ.
Pescera și acum se găsesce,
Și kilia sântului se numesce.
Iară după óre-care intâmplare,
Cu a lui D-ḑeŭ 'nainte aparare,
Rudele sântului cele din satŭ
Móscele cu totul le-a rădicatŭ
Și in ţĕra românéscă le-aŭ dusŭ
La óre-care mônăstire le-aŭ pusŭ (1)
Insĕ la némul lui pomenirea se pomenesce
Fiind-că și o părticică din móscele lui se găsesce.

Pĕnĕ aicĭ s'aŭ umplutŭ
Cuvêntul celŭ din începutŭ.
Aicĭ istorie pentru mine grăită,
Că am fostŭ bine norocită.
Vrênd să arătŭ ce se grăescu,
Acum de mirare mĕ ŭimescŭ.
Nu scĭu de unde să începŭ,
Și a grăi nu mĕ pricepŭ,
Să facŭ o jalnică povestire,
Pentru mine s-ta Monastire
A Silvașiului cea vestită,
Acum pustie și răsipită.
O limbă ritoricéscă,
Acum trebue să grăiască ;
Să arăte acéstă întâmplare,
Grôznică și de mirare;
Și o mare nenorocire,
De care gândind, te îngrozeștĭ preste fire :

Cum pravoslavia in tótă lumea se arde
De cumplită tirănie a papei și se scade.
Prin trămișiĭ lui cei cu keltonélă multă.
Carii ne'ncetatŭ cu pravoslavnicĭ se luptă,
Ca pravoslavia să o pérdă,
Aŭ cât ar putea mai tare să o scadă.
Acésta in tóte părțile s'aŭ dusă
Și pênĕ și la Ardél aŭ ajunsŭ :
Și atunci Ardélul cât de mare
Aŭ simțitŭ de la Papa mare turburare ;
La anul șépte sute și unul preste o mie
Perzare cumplită și urgie.
Atunci Atanasie Metropolia și Biserica îndreptă.
Și a norodului creștinescŭ grijă purtă.
Atunci popiĭ latinesci, ómenĭ pre a lor voie aŭ găsitŭ,
Pre acestŭ Archiereŭ prea lesne de amăgitŭ,
Sfătuindu-l patru dogme să priméscă.
Din credința lor cea latinéscă
Cu acestea (ḑice) legea nu se strică,
Nic credința bună să rădică.
Să le creḑe bine, așa l'aŭ învĕțatŭ și I-aŭ spusŭ
Că va fi cu Christos in cerŭ sus.
Fiind-că la papa este
Acea a ceruluĭ kele.
El deșchide la toțĭ și le face intrare,
Că preste tóte este mai mare
Și așa fórte s'aŭ amăgitŭ.
Ponturile Papeĭ aŭ primitŭ.
Nu scĭŭ ḑice aŭ căḑutŭ.—din prostime sĕŭ din mândriĭ
La atâta cumplată ticăloșie.
Că fiind omŭ muritorŭ in lume.
In lume și-a cântatŭ titlul de mărime.
Acestŭ vlădică, déca s'aŭ unită sĕ-con,
I-aŭ umplutŭ Papa sacu.

(1) Noĭ nu cunóscemŭ relicviile acestuĭ sântŭ.

De acolo s'aŭ dusŭ spre Vodiţa (1)
Unde-i acum skitul Toponiţa.
Dupŏ acésta pişătorile (2) aŭ găsitŭ
Unde şi s-ta lavră Tismana s'aŭ ziditŭ
Unde şi mŏscele s-luĭ se găsescŭ,
Şi minunile i se vestescŭ.
Deci de la s-tul Nicodim s'aŭ făcutu
Tuturor de obşte începutŭ.
In ţĕra românéscă la multe zidirĭ
Biserici, skituri şi mŏnăstirĭ. (3)
Adoa lavră Cozia Mircea Vodă o au ziditŭ
Şi s-tul Nicodim o aŭ sfinţitŭ.
Dintru acele ţile bune şi norocite
Multe biserici şi mănăstirĭ sunt zidite,
Prin tŏtă ţara românéscă.
Şi in tŏtă cea moldovenéscă,
Şi aicĭ in Ardĕlŭ sŭntŭ multe
Dintru acea vreme făcute
De domniĭ şi de boerĭĭ ţĕreĭ românescĭ,
Şi de aĭ ţĕreĭ moldovenescĭ,
Şi atâta de multe sŭntŭ,
Cât nu le pociŭ scrie intru acestŭ cuvêntŭ.
Ţieŭ numaĭ una cea maĭ alésă din tŏte
Carea aŭ fostŭ in glŏte
Din Bĕlgĕrad Metropolia,
Scaunul ţĕreĭ şi tăria,
Pre carea o aŭ ziditŭ
Michaiŭ Vodă vitézul celŭ prea vestit
Mare şi frumósă cu totul de pétră
Şi fórte bine întemeétă.
Şi dintru acésta se arată
Că era pravoslavie adevĕrată.
Intru aceste treĭ ţerĭ şi o credinţă
Drépţă întru sânta Troiţă.
Atunci D-ţeŭ bine au voitŭ,
Şi eŭ adoa óră m'am înoitŭ (4)
De o dómnă mare şi vestită,
Zamfira cea pururea pomenită.
Fata lui Moise voivodŭ din Bucureşci,
Din némul marilor Băsărăbescĭ.
La anul cincĭ sute doĕ-ţecĭ preste o mie,
Mi aŭ pusŭ adoa óră temelie
Noă frumósă de pétră
Prea fórte înfrumuseţată
Şi prea bine întemeiată.
Şi cu zidŭ încunjurată
M'aŭ înzestratŭ cu moşiĭ,
Cu sate şi cu viĭ
Şi cu odóre m'aŭ împodobitŭ
Intru tot de sĕvêrşitŭ.
Apoĭ dupŏ sântul Nicodim a urmatŭ
Tismeneĭ să-ĭ fiu fată m'aŭ închinatŭ
Şi aşa cu a luĭ D-ţeŭ bună vrere,
Am statu multă vreme in putere.
Cu tot Ardĕlul în bună credinţă întăritŭ
De nicĭ unŭ eresŭ clătitŭ.

---

(1) Din causa multelor călătorĭĭ ale s-luĭ Nicodim şi zidirĭ de mŏnăstirĭ, tradiţiunea populară confundă mănastirea Motrulŭi cu cea a Voditeĭ, carea este pre locurile Mehadieĭ de astă-ţi veţi Jurn. „Bis. ort. Rom.“ anul IV, No V pag. 271 Nota 3.

(2) Acesta este termenul populară românescŭ, cu care se desemna la 1350 cataractul, ce curge pre sub monastirea Tismana.

(3) Aceste espresiuni denotă, că tradiţiunea ţine comtŏ nu maĭ de construcţiunile religióse de pre timpul s-luĭ Nicodim.

(4) Dĕca Mănastirea Silvaşului s'a pre'noitŭ la 1520, de cătră Domniţa Zamfira, atunci ea işĭ are începutul in primele ţecimĭ de anĭ a le secululuĭ al XIV-le, adecă însuşĭ de 1342. Acésta o dicemŭ fundându-ne pre chrisovul Domnitorului Vladislav I al Valachieĭ, care ni arată, că Mănastirea Apele, seŭ a Silvaşului, fundată de cătră s-tul Nicodim maĭ pre urmă de a Silvaşului, işĭ are începutul la 1343

Să nu rămâné cine-va cu papa în unire
Că va fi întru peire.
Aŭ strigatŭ în Dobra şi în Deva şi în Orăştia,
Precum Iona trei ḑile în Ninevia.
Aŭ ḑisŭ, că cei-ce sunt uniaţi,
Nu sunt creştini adeveraţi.
Şi popii, de când s'aŭ unitŭ,
Nici o taină sântă n'aŭ sĕvĕrşitŭ.
Şi altele multe aŭ ḑisŭ din Scripturi,
Care sûnt adevĕrate învĕţături.
Atuncea décă s'aŭ vestitŭ,
Unaţia reŭ s'aŭ bolnăvitŭ,
Şi i s'aŭ făcutŭ rană mare,
Fiind că aŭ rĕmasŭ la desĕlmare.
Apoi sântul dela Oraştie aŭ venitŭ pe drumŭ în sus,
Şi pĕnĕ la scaunul Siliştei aŭ ajunsŭ,
De D-ḑeŭ fiind îndreptatŭ,
Că acolo omŭ uniatŭ nu s'aŭ aflatŭ.
Ci singuri prostatici Români,
Şi cu prostime bună creştină.
Siliştea este sub munte de o parte,
Scaunŭ de şépte sate.
În Siliştea mi se pare trei-ḑile aŭ şedutŭ
Cuvêntŭ şi o sfeştanie le-aŭ făcutŭ.
Şi din Siliște în cetatea Sibiiului aŭ venitŭ,
Cu Vladica Inokentie Clainen s'aŭ întâlnitŭ.
Mult cu dînsul aŭ vorbitŭ şi l'aŭ mustratŭ
Însĕ tóte cuvintele acelea nu le-am aflatŭ.
Numai acésta întâiŭ I-au ḑisŭ de împreunarea latinéscă
Cu totul să se părăsiască.
Atunci lângă Vlădica protopopul Bălanul s'aŭ aflatŭ
Acesta cu ocară s'aŭ rădicatŭ,
Asupra acelui omŭ cuviosŭ,
Cu chulă, numindu-lŭ păḑukiosŭ.
Şi de grab tiéşiosul de el s'aŭ bolnăvit,
Din Sibiiu bolnavŭ aŭ eşitŭ.
Şi pĕnĕ acasă păḑukiĭ l-aŭ năḑăditŭ,
Şi mâncându-lŭ de viŭ aŭ muritŭ.
L'aŭ dusŭ pre Visarion şi la divanŭ.
În gubernie să-lŭ vadă cine-i şi ce fel de omŭ.
În divan décă s'aŭ dusŭ.
Tótŭ adevĕrul l'aŭ spusŭ.
Şi le-aŭ ḑisŭ, de vorŭ voi.
Să le arăte pre Atanasie.
Celŭ unitŭ,
Cum stă întregŭ, nepotrĕḑitŭ;
Căci este de Biserica résăritului despărţitŭ
Şi pentru acela stă împetrit şi afurisit.
Atunci unŭ boiarinŭ,
De lege calvinŭ,
Din divanul gubernieĭ s'aŭ sculatŭ,
Şi pre cuviosul mult cu ocară l'aŭ certatŭ,
Şi mult ispitindu-lŭ, o dambla rea l'aŭ găsitŭ,
Şi abia din Sibiiŭ aŭ eşitŭ.
La curtea sa în Sumera aŭ ajunsŭ,
Şi kelaşului sĕŭ tóte aŭ spusŭ.
Eŭ (ḑice), sântului vostru tare m'am împotrivitŭ.
Şi fată cumplit m'am bolnăvitŭ.
Deci acela jumĕtate s'aŭ uscatŭ,
Pe picióre n'aŭ mai umblatŭ.
Însĕ aŭ mâncatŭ şi aŭ băutŭ.
Iar a vorbi n'aŭ mai pututŭ.
Ci numai, ca o biată aŭ răcnitŭ.
În viĕţă câţ aŭ trăitŭ.
Aceste câte s'aŭ pusŭ,
Tóte s'aŭ făcutŭ,
Că cei-ce le-aŭ vĕḑutŭ şi le-aŭ auḑitŭ.
Tóte le-aŭ mărturisitŭ.

De titulaguri înalte.
Mincinóse și deșarte.
Popilor și norodului li-aŭ datŭ nădejde,
Precum că obăgia se va perde,
Și voru fi némeși (1) ei
Și fecíorii lor, vaĭ de eĭ!
Acestu darŭ mare li-aŭ fĭgăduitŭ.
Cu care i-aŭ și amăgitŭ.
Pĕnĕ l'aŭ lepădat de Răsăritŭ,
Cu blestemŭ și cu jurămêntŭ,
Și n'aŭ căscigatŭ nicĭ o dobândă,
Măcar nicĭ cât o gîndă.
Apoĭ norodul totŭ s'aŭ pusŭ în price.
Calegea și credința lor să nu se strice.
Dar nimicŭ n'aŭ folositŭ,
Ca pre toțĭ i-aŭ biruitŭ.
Subt acestŭ archierau pre Ardĕlul.
Ticăloșence l'aŭ împresuratŭ amarŭ!,
Că aŭ rămasŭ cu latinĭĭ în unire
Spre a lor vecĭnică peire.
Unația (2) décĭ bine s'aŭ așegatŭ,
Și cu totŭ desevêrșitŭ s'aŭ împăcatŭ,
Indată și'aŭ arătatŭ prietinia,
Că aŭ surpatŭ din Belgĕrad Mĕtropolia:
Ca nicĭ semnŭ să nu se mai găsiască.
De pravoslavie să se pomenească.
Vaĭ! să mai facŭ acum pomenire
Cu amar și tânguire,
Câte rĕutățĭ asupra mea venirĕ,
Și cu totul mĕ pustiirĕ.
Că după ce Ardĕlul cu papiștașiĭ saŭ uniatŭ,
Și la papa cu totul s'aŭ plecatŭ,
Atuncĭ și maica mea Tismana s'aŭ scârbitŭ,
Și cu totul pre mine m'aŭ părăsitŭ,
Și părințiĭ călugărĭ nĭ-aŭ urîtŭ.
Toțĭ dela mine aŭ fugitŭ.

Am rĕmasŭ pustie și săracă,
Ne având ctitorĭ nicĭ Maică.
Atuncĭ pismașiĭ s'aŭ sculatŭ,
Și de tóte părțile m'aŭ prădatŭ.
Ceĭ de prin prejur Calvinĭ,
Și cu uniții Românĭ.
Unĭĭ aŭ luatŭ satele și moșiile,
Alțĭĭ grădinele și viile,
Și din odóre, ce am avutŭ,
Aŭ luatŭ cine ce aŭ pututŭ,
Și m'am făcutŭ după prorocie,
Ca o colibă părăsită într'o vie.
Pustie și unilită.
De toțĭ cu totul părăsită;
Pentru că națĭa era ne întemeiată
În Ardĕl ascunsă și arătată.
Venia la mine de multe-orĭ părinți
Mulțĭ din multe țărțĭ.
Pentru ca să se odihnéscă
Și pre mine după cuviință să mĕ grijască.
Însĕ slugile lui Christosŭ a odihni n'aŭ pututŭ.
Că uniația cu uniații ne'ncetatŭ i-aŭ gonitŭ.
Căcĭ Ardĕlul era îngropatŭ tot cu unia
Precum de demult, în rĕutățĭ Ninevia:
N'aŭ vrutŭ D-dĕŭ să pĕrdĕ Ardĕleni.
Precum nicĭ atuncĭ Ninevitenĭĭ;
Că pre plăcutul sĕŭ Domnul l'aŭ ales
Pre prea cuviosul Visarion și l'aŭ trimesŭ
Omŭ minunatŭ și plin de darŭ,
Puternicŭ l'aŭ trămisŭ la Ardĕlŭ.
La anul o mie șépte sute patru dĕci și patru.
Și'aŭ descoperitŭ rĕutatea și pĕcatu
Așa poruncă avea să strige și să vestéscă
Ca toțĭ să se pocăiască.

(1) Vorba nemeși este ungurésca și însémnéză nobilŭ. De aicĭ espresiunea națională: «omŭ de némŭ»:

(2) In locŭ de unia séŭ unirea.

Și ori-ce pricină în cliroșu să se întâmpelze.
Tóte de el să se îndrepteze.
Aron acum bună vreme aŭ găsitŭ.
Pre Encchonție la crăiasa l-aŭ părîtŭ
Țicend, că umblă cu făcărie.
Și nu-i dreptŭ la împărăție.
Iară către Vlădica s'aŭ arătatŭ,
Prietenŭ bunŭ, dându-i și sfatŭ.
Iosĕ prin scrisori l'au vicleuitŭ.
Și pĕnĕ la Roma l'aŭ isgonitŭ.
Acolo în robie s'aŭ închisu.
Și în tótă viĕța sa aŭ plânsŭ.
Apoi la Nicolae Balomirénul s'aŭ întorsŭ.
Și din curtea archierésca cu urgie l'aŭ scosŭ.
Și nu numai că l'aŭ scosŭ și l'aŭ gonitŭ.
Ci și din Ardĕl cu totul l'aŭ pustiitŭ.
Atuncea Săliștenii,
Cu cei de lângă el împrejurenii,
Aŭ căutatŭ ómenii să găsiască.
Tréba lor să li-o împlinéscĕ:
Și cu toții s'aŭ sfătuitŭ,
Pe trei ómeni aŭ găsitŭ,
Trei preoți și unŭ mirénŭ,
Din Săliște și din Scaunŭ.
Preotul Măcinic și cu Oprea Miclauș,
Și preotul Ioan din satul Galeș.
Pre acești trei aŭ alesŭ,
La kesaro-Crăiasa aŭ trimesŭ,
Crăiasa rugăciunea lor o aŭ primitŭ,
Și cu dragŭ li s'aŭ făgăduitŭ,
Cum-că ea silă lor nu le va face.
Ci să se odihnéscĕ în pace.
Și cu unația nimene să nu-i silésca.
Ci întru a lor pravoslavie să trăiascĕ.
Atunci Aron, ca unŭ leŭ răcnind, s'aŭ sculatŭ.
Prin scrisori după ei aŭ alergatŭ.
Și pre câte trei în Viena i-aŭ închisŭ.
Și a colo viĕța lor s'aŭ Stinsŭ.

Aron câte rĕutățĭ pĕnĕ nici aŭ făcutŭ.
Încă stăpânie el n'aŭ fostŭ avutŭ.
Atuncea căți-va protopopi ardeleni,
Prea ticăloși și vicleni.
Pre stăpânul lor Clain l'aŭ părâtŭ.
Și cu Aron lupul s'aŭ însoțitŭ.
Și el cu toții aŭ stărutŭ,
Mai mare lor l'aŭ făcutŭ.
Și fiind-că unația reŭ se bolnăvise,
De când Visarion propoveduise:
Iară ei acum cu toții s'aŭ pornitŭ.
Să găsiască doftorie de tămăduitŭ:
Dară nici-cum n'aŭ găsitŭ,
Că D-dĕŭ i-aŭ urgisitŭ.
Aron, vrĕnd ticăloasa unație s'o întăriască
S'a sculatŭ cu putere tirănéscă;
Și în cinci spre dece ani de dile.
Aŭ făcutŭ la creștini multe necasuri și sile;
Pre unii din preoți l-aŭ amăgitŭ,
Și cu deregătorii i-aŭ cinstitŭ:
Pre alții mai proști cu mincinoși i-aŭ înșelatŭ.
Și învĕțăturilor sĕle i-aŭ plecatŭ:
Pre alții.neplecându-se lui.i-aŭ prinsŭ.
Și prin temnițĕ i-aŭ închisŭ.
Unii în temnița aŭ degeratŭ.
Și picĭórele de frigŭ le-aŭ picatŭ;
Alții de a lui grózĕ și fricĕ.
Aŭ fugitŭ, neluând nimică,
Casele și moșia și-aŭ părăsitŭ,
Și întru alte țĕri aŭ fugitŭ,
Ale cărora case cu totul le-aŭ prădatŭ.
Și nici ascernutŭ copiilor n'aŭ lăsatŭ.
Dară câte crașe și sate,
De acesta aŭ fostŭ prădate.
Întru acești ani, ce mai sus amărâtatŭ.
Trei ómeni cu răvnă s'aŭ adunatŭ.
Tóte ale lor aŭ părăsitŭ.
Și la mine aŭ venitŭ.

Şi alte minuni de Visarion s'aŭ lucrat.
Mai ales încă la Banatŭ.
La oraşul Lipova, unde aŭ fost Episcopie.
Acolo prea cuviosul de toţi se ştie.
Ninevia prin Iona saŭ mântuitŭ.
Iar unii nu prin Visarion nu s'aŭ căit.
Ci aŭ rămasŭ tot în unire.
Spre a lor vecinică peire.
Pre Iona din marea l'aŭ lepădatŭ afară,
Acea cumplită fiară.
Iar cuviosul Visarion fiind pre uscatŭ.
Primejdie de la slugile Papei i s'aŭ întâmplatŭ:
Ci unde-i puterea cea D-deéscă,
Nu póte răutatea omenéscă.
Atunci Clain, păstorŭ şi Archiereu,
Temêndu se de D-deŭ.
Ca au cum-va turma lui Christos să péră.

Şi din mânele lui să céră,
Aŭ voitŭ soborŭ mare a se face,
Tóte îndreptându-le şi pre norodŭ să lŭ împace.
Porunci protopopilor aŭ datŭ,
Scriind să vie totŭ popa şi unŭ omŭ din satŭ,
Ca dupre porunca archierésci,
La soborŭ să se gătésci.
Di rânduită aŭ însemnatŭ.
Şi toţi la sceaunŭ s'aŭ aflatŭ.
Vlădica pre protopopi i-aŭ luatŭ.
Cu ei în polată aŭ intratŭ.
Aŭ dis̆ŭ. Iată unaţia fu până acum tăinuită,

Iar acum cu totul descoperită:
Până acum aŭ fostŭ legată,
Ca într'unŭ sacŭ ascunsă şi băgată.
S'aŭ deslegatŭ şi aŭ eşitŭ afară,
Şi se vede de toţi în ţéră.
Şi de veţi voi cu toţii să stămŭ.
Şi de ea să ne spălămŭ.

Décă vomŭ sta totă ţéra putemŭ,
Cu totul să o lepădămŭ.
Iar unŭ protopopŭ din soborŭ s'aŭ sculatŭ,
Şi pre Archiereŭ cu obrăznicie l'aŭ mustruitŭ.
Şi lau dis̆ŭ Măria ta tot Ardélul să-pănésci.
Şi ca unŭ copilŭ vorbesci.
Aŭ pentru unŭ călugérŭ mincinosŭ,
Să'mi lasŭ eŭ cinstea cea de fo[illegible]
Vlădica atunci s'aŭ scârbitŭ,
Şi din Soborŭ aŭ eşitŭ.
Şi din palatŭ afară,
La norodul celŭ de prin ţéră.
Auditi, fiilor, eŭ când am venitŭ
Păstorŭ la voi. în unire v'am găsitŭ.
Eŭ trebue să mĕ ducŭ la împerăţie,
Puind silinţă să vĕ scotŭ din unie.
Deci soborul s'aŭ râsipitŭ,
Şi Vlădica de călătorie s'aŭ gătitŭ.
Acum nu mai este mângâere,
Ci plângere şi durere.
Când Visarion în Ardel aŭ propoveduitŭ.
Atuncea şi Petru Aron de la Roma aŭ fostŭ venitŭ.
Din scoli fórte învetatu.
Iar de praveslavie rătăcitŭ şi depărtat.
Şi când soborul de Clain aŭ fostŭ adunatŭ.

Atunci şi Pentru Aron în soborŭ s'aŭ
O! de nu s'ar mai fi născutŭ, (aflatŭ)
Că multe rĕutăţi acestŭ omŭ aŭ făcutŭ.
Că câte Vlădica în soborŭ aŭ rerbitŭ.
El tóte le'aŭ fostŭ auditŭ.
Şi asupra celoi, ce i-aŭ făcutŭ lui bine.
Şi l'aŭ chrănitŭ pe el cu pâne,
Călcâiul şi'aŭ rădicatŭ.
Şi din sceaunŭ l'aŭ surpatŭ.
Vlădica Enokentie la Becîu aŭ plecatŭ.
Şi în locul sĕŭ namesnicŭ pe Nicolae aŭ lăsatŭ.

O! rëutate nespusă,
Prinsă și strînsă cursă;
De care numai décă gândesci,
Forte te îngrozesci.
Mai vino încă după mine și veți
Lucru de care să te minunezi.
Să mergemă în sată în Cut.
Să vedi vrăjmașul Arcu ce au făcut,
Cât au fostă fiscușescă (1) sată,
Iară Arcu l'au cumpărată.
Ca pe copii în școlă să-i chiămască.
Și cu învățătura să-i procopsască:
Dară cum i-au procopsită,
Ți voiu spune mai la sfârșită.
Intru acel sată era Biserică creștinéscă.
Zidită de un Domn din țéra românéscă
Cu țicle roșii acoperită,
Și din lăuntru prea frumos Zugrăvită.
Că vrênd el pravoslavia de tot să o pérdă.
Nu putea Biserica creștinéscă să o vadă.
S'au sculatu pismașul de o au surpatu.
Și pênă în pământu o au stricatu,
Și alta în locul ei au zidită,
Precum el au voitu.
Apoi după ce copiii toți la școlă s'au strînsu,
Pe toți la catane i-au prinsu:
Pre unii i-au numitu tisturi mai mari
Pre alții i-au pusu să fie caporari.
Așa pre toți i-au scrisu și i-au înșelatu,
Cu catalogu la Nemți i-au datu.
Pre anii după ce în éste i-au luatu.
departe i-a dusu.
Unde nici cu gândul n'au ajunsu:
Alții moșia, casele și părinții au pă-
Și prin alte țéri au pribegitu. (rîsitu).
Și în târgurile s'au dusu.
Pênă și la țéra mică au ajunsă.
Și așa i-au procopsitu.
Că pre toți i-au risipitu
Veți rătăci ca nespusă și mare.
Carea sfârșitu nu mai are
Creștinii credința lor o părăsesc.
Iară sătenii ce mai tare îi urâsc
Trei negustori cu Visarion s'au în-
tâlnitu.
Când la Sibiiu au fostu veniti:
Unulă dintru acești trei.
Au fostu găzarul Andrei:
Acești pre mulți pentru bunătate au
răsplătitu,
Și ca să nu o primească l-au întărîtu.
Acésta Arcu décă au auzitu.
Asupra lor, ca un șiretu, s'au por-
nitu.
Și pe câte trei l-au prinsu.
Și în temnița la Belegrad l-au închisu.
Unul dintr'acești cu numele Ioan Mă-
gură s'au bolnăvitu.
Și cu pentele în picióre au murîtu.
De acésta tiranulă s'au rușinatu.
Și pre cei doi, slobozindu-i, în pace
i-au lăsatu.
La mijlocul Câmpiei la Pogănesa în
sată.
Unu creștinu prea vitézu cu numele
nemeș Teodor s'au aflatu
Pre mulți oameni învățându-i,
Și întru pravoslavnica credință întă-
rindu-i.
Și de acésta Arcu au auzitu.
Și nici de cum nu l'au suferitu
Ci feciorii popilor i-au adunatu.
Și cu haine cătănesci i-au îmbrăcatu.
Acești pre câmpie în sus s'au dusu.
Pênă la satul Pogănesa au ajunsu.

(1) Calificativă formată din fiscu

Nu strein și dintr'altă parte,
Ci dintr'acestă patrie, ne avînd nici
o rentate.

Vasilie Topliţeanu.
Și Ioan cu Pavel sîsîieanu.
Aceștia de sărăcia mea nas'au scărbit.
Ci ca pre fie-ce maică m'au iubită.
Și îndată s'au apucată de lucrii să le
isprăvească
Ca în trînsele să se odihnească:
Chiliile le-au înnoită,
Pre mine de grumăji m'au curăţită.
Și alte chilii încă au mai ridicată,
Care s'au fostă mai surpată.
Și au pusă multă nevoinţă.
Pentru mine cu credinţă.
Vrînd cât vorii putea să mă 'nchinez.
Și cu mine să lăcuiască.
Din afară preste tot m'au acoperită,
Din lăuntru prea frumosă m'au zugrăvită.
Deci alţi călugări s'au mai adunat
Și întru tote acestora au urmată,
Aram Aron ne'ncetată dăria,
Iară Calvinii și Luteranii nu'lă îngădua.

Pravoslavia să o răspîndească,
Casă nu se mai pomenească,
Să veţi aici lucru mare,
Ne săturată de mirare.
Că veţea rămîne
Nu pôte să facă noă bunătate,
Popii lui cei uniţi,
Erau bine întemeiaţi.
Cu poruncă împărătească,
Nimene din starea lui să nu se clătinască.

El privilegiile lor o au stricată,
La domni, să-i stăpânească. i-au dată:
Și o cărticică de la sine au izvodită,
Flórea adevărului o au numită:
In protiva bisericei cu totul mincinósă
Din gura iadului scósă.

Și cu acésta pe toţi au împăcată.
Și lui vole să fie vlădică i-au dată.
Deci dêcă dela toţi vole au luată,
Indată la tată-sêu papa au alergată,
Pentru ca să'lă blagoslovească
Unaţia să o propovăduiască;
Și dela împărătesa putere au luată
Și spre Ardél l-au plecată.
Dêca trêbile bine s'au isprăvită,
La Blaj în scaunu au venită.
Dêcă în scaunu bine s'au aşăzată,
De lucrul lui s'au apucată:
Veţi pre acestă lupă de Aravia.
Cum doria să înghiţă pravoslavia:
O! cu totul să o pérdă.
Sêu cât va putea să o scadă.
Intâiu, după ce au venită.
Molitvelnice și liturgii au tipărită.
Dintru care dogmele Bisericei au
stricată.
Neghini și eresuri într'ensele au semănată.
Pe preoţi pre câi l-au putută l-au
prinsă.
Și în Blaj la el i-au strînsă:
Carii lui i s'au plecată,
Pace și vole slobodă le-au dată:
Iară câţi lui nu s'au supusă,
I-au scósă afară în târgu și i-au tunsă.
Și au avută putere, să-i batjocorească.
Iară de preoţie n'au putut să-i lipsească.
Și pre alţii dintru alui nému nu i-au
eroţată.
Ci prinzându-i în catane i-au dată.
Iară pe popa Ioan dela Rahită,
El îlu socotia, ca pre o vită.
Și cu urgie au mânată, de l'au prins.
Și în Sibiiu l-au trămisă
De unu anu l-au ţinută închisă.
Insă pentru a lui multă răbdare.
D-dĕu au făcută cu el milă mare:
Dară încă alte câte Aron au făcută,
Cine pôte să le cuprindă în cuventă.

A cărora nume la amândoi,
Le cuprinde unŭ pocol (1).
Să fie casa lor pustie,
Şi cu ceĭ dreptĭ să nu se scrie.
Şi Aron pre uniĭ din călugĕraşiĭ i-aŭ prinsŭ.
Şi în temniţă la Sibiiu I-aŭ închisŭ,
Şese luni şi jumătate,
Ne având el nicĭ o rĕutate;
Nicĭ scârbă mare aŭ avutŭ.
Sciind că toţĭ aşa aŭ pătimitŭ.
Iară alţiĭ de a luĭ grózĕ şi fricĕ,
Aŭ fugitŭ ne luând nimicĕ,
Şi aŭ trecut în ţĕra românéscă.
Acolo de eretici săse odichnéscĕ.
Acestŭ Vlădică Aronénul,
Stingĕ-lŭ D-ţeŭ cu totŭ némulŭ;
Căs'aŭ sculat cu calviniĭ de aŭ venitŭ
Şi pre mine cu totulŭ m'aŭ pustiitŭ.
Grădinele aŭ stricatŭ şi le-aŭ surpatŭ.
Kiliile cât aŭ pututŭ le-aŭ dărâmatŭ:
Iară pre mine să mă surpe jos n'aŭ pututŭ,
Că pravŭ şi tunuriĭ n'aŭ avutŭ;
Ci lemne înlăuntru aŭ grămăditŭ şi le-aŭ aprinsŭ,
Arĭe-lŭ focul Ghienei celŭ nestinsŭ.
Acum pismaşul s'aŭ bucuratŭ,
Mănăstirea Silvaşuluĭ o aŭ surpatŭ;
Dar nu-l Mănăstirea Silvaşuluĭ,
Ci a luĭ Ioan Bogoslovuluĭ;
Decĭ sfântul Ioan pentru mine,
Va respunde la judecata ce vine,
Unde pismaşul nu va putea respunde.
Şi vina nu i se va ascunde.
Pre călugĕraşiĭ din Sibiiu I-aŭ scosŭ,
Şi i-aŭ scosŭ şi I-aŭ gonitŭ pre Olt în jos,
Surgunĭ în ţĕra Românéscă,
De mine să nu se maĭ pomenéscă.
Toţĭ acum pentru mine vorŭ urla,
Iară petrele ne'cetatu vorŭ striga.
Să fie de toţĭ şi de Biserică blestemaţĭ,
Acela ce m'a surpatŭ;
Şi de sfinţiĭ părinţiĭ afurisitu.
Cela-ce m'aŭ pustiitŭ;
Partea cu dreptiĭ să nu-i fie.
La cerésca Impĕrăţie.

ARON. G Enăcenu

(1) Alusiune la Petru şi Pavel Aron

Acolo să vedi ce tâlchării aŭ lucratŭ.
Pe nemeşŭ Tódor în curtea luĭ l'aŭ împuşcatŭ.
De acolo înapoĭ s'aŭ întorsŭ,
Şi cu slujba lor luĭ Áron s'aŭ închinatŭ.
Mult aŭ fostŭ creştinĭ dosădiţĭ.
Dară încă n'aŭ fostŭ birnicĭ.
Acum ce se ţicŭ sĕŭ să grăescŭ.
Că fórte mĕ îngrozescŭ,
De acestŭ prea vitézŭ bărbatŭ.
Pentru lucrurile rele, ce aŭ lucratŭ.
Care înainte îĭ vorŭ merge,
Şi vina luĭ nu se va şterge.
De mânie s'aŭ umplutŭ ca unŭ pardosŭ.
Şi asupra cinstitŭlui călugărescŭ s'aŭ întorsŭ,
Ca de tot să-lŭ prăpădéscĕ.
Prin Ardél să nu se mai găséscĕ;
Mònástirile cele de pétră le-aŭ surpatŭ.
Skiturilor de lemnŭ foc le-aŭ datŭ;
Şi decă tóte le-aŭ rîsipitŭ şi le-aŭ stricatŭ.

Gura luĭ spre chulă aŭ căscatŭ.
(Ţice) nu jertfelnice am stricatŭ.
Ci case tâlchărescĭ am surpatŭ.
O! de te'ar fi arsŭ focul Blaj,
Că tu multe rĕutăţĭ lucraşĭ.
Tu din începutŭ de la strămoşĭ;
Alarutŭ stăpânĭ tiranĭ şi necredincioşĭ;
Că întru tine aŭ fostŭ muncitŭ,
Sava Archiereul şi Mitropolitŭ,
De necredinciosul Apafi Michaiu.
Al ţereĭ Calvin craiu.
Acestuĭ Apafi Áron întru tóte aŭ urmatŭ,
Încă şi mai tiranŭ s'aŭ arătatŭ.
Apafi pre Mitropolitul Sava l'aŭ omorîtŭ,
Iar Áron mulţĭ preoţĭ şi mireanŭ aŭ prăpăditŭ:

Michaiŭ Apafi Biserici n'aŭ stricatŭ,
Iară Áron cinci-decĭ şi patru aŭ surpatŭ;
Lucru ca acesta n'aŭ făcutŭ.
Mai nicĭ tiraniĭ cei de de mult;
Acia pre mucenicĭ îĭ muncia.
Iară Bisericile se zidea;
Acesta Bisericile aŭ rîsipitŭ.
Şi pre creştinĭ I-aŭ dosăditŭ.
Tóte ace-te înainte îĭ vorŭ merge.
Şi pecatul luĭ nu se va şterge.
Iar acum la începutŭ întorcŭ cuvêntul
Şi voiŭ face şi sfîrşitul:
Cum cerulŭ am vestitŭ,
Şi pămêntuluĭ m'am tânguitŭ.
Oamenilor am arătatŭ,
Tóte câte mi s'aŭ întâmplatŭ,
Întru aceste vremi cumplite şi cu durere,
Câte am pătimitŭ eŭ ticălósa, ne avênd nicĭ o mângâére.
Sĕŭ pre cine-va să mĕ străjuiascĕ.
De vrăjmaşĭ să mĕ păzéscĕ;
Am asceptatŭ ajutorŭ de la Resăritŭ.
Elisaveta (1) fiind departe, n'aŭ venitŭ,
Avem nĕdejde de păzitorĭ despre Apusŭ,
Să'mĭ vie despre Dunărea din sus (2)
Şi asceptamŭ cu multă bucurie.
De la Buda pre Vlădica Dionisie să vie:
Aŭ venitŭ, dar nu să'mĭ folosiascĕ,
Ci numaĭ, ardênd eŭ în focŭ, să se încăldiascĕ.
La anul o mie şépte sute şése-decĭ şi doĭ,
Mi s'aŭ sculatŭ asupra-mĭ pismaşĭ noĭ,
Pavel Áron de la Blaj,
Şi nopceştiĭ catolicĭ din Silvaşŭ,

(1) Aicĭ se face alusiune la ajutorul Rusieĭ, Statŭ ortodocsŭ.
(2) Alusiune la ţéra românéscă tot pentru cuvêntul de ortodocsie

elenică, ce se supunŭ Patriarchului ecumenic (séŭ mai drept elenicŭ)».

Fóia musulmană «Turcia» publică scirea, că Prea sântul Patriarchŭ Ioakim a datŭ ordinele necesare pentru ca Metropoliții de sub administrațiunea patriarchală să nu se ferlască, în casŭ de necesitate, de a liturgisi cu preuții bulgari, declarați schimatici, mai ales décă acestia sûnt chirotonisiți înainte de proclamarea schismei. La acestă scire, éca ce ni spune fóia patriarchală «Steoa Orientului»:

Nu s'a petrecutŭ acum nimicu, respectiv de acestă cestiune importantă. Din contra mai 'nainte, când unii din clericii bulgari voiaŭ să se unîască cu Biserica de Constantinopolŭ Prea Sânții archierei aŭ cerutŭ de la S-tul Sinodŭ regule de conduită în asemine împrejurări. Cu care ocasiune S-tul Sinodŭ, după o judecată matură, a decisŭ, ca pre nisce aseminea clerici, ce s'ar căi, să-i primîască, dar numai sub condițiunea, ca ei să fie chirotonisiți mai 'nainte de proclamarea schismei. Pentru care cestiune s'aŭ și făcutŭ publicațiunile necesare. Ce se atinge însĕ de clericii, chirotonisiți după schismă și afurisiți, s-tul Sinodŭ, neavênd nici unŭ motivŭ pênă acum, încă nu s'a pronunțatŭ, și nici a publicatŭ ceva. Décă teologii se ocupă pentru sine cu o cestiune așa de importantă, acésta nu însĕmnézĕ, că este vorba despre negarea schismei, și nici că se calcă decisiunea sinodală. Schisma, dupre opininea nóstră, atunci póte să înceteze, când cei greșiți se vorŭ căi de cele făcute, cu sinceritate, vorŭ recunósce greșala lor, și vorŭ cere ertăciune pentru greșala făcută. Numai într'unu aseminea cazŭ, și adunându-se unŭ Sinodŭ mare, se póte pune în discuțiune cestiunea celor căiți. Biserica, este în genere cunoscutŭ, nu póte să alunge pre cei, ce vinŭ în modŭ sincerŭ la dînsa, când se va convinge de căința lor cea adevĕrată. De altă parte, iarăși nu póte, să decline cât de puțin de la tradițiunile bisericesci; fiind că ea umblă pre urmele părinților bisericei și în diversele circumstări grele își formézĕ regulele de conduită din istoria bisericéscă.

Articulŭ XXII din tractatul de San-Ștefano ¢ice despre monastirile din s-tul Munte: «Monachii s-tului Munte de origine rusă rămânŭ în monastirile lor bucurându-se de prerogativele anterióre, și continuă a se bucura de aceleași prerogative și drepturi în cele

BIBLIOTECA Mitropoliei Moldovei și Sucevei „STUDIUM"

CHRONICA ECLESIASTICA

I.

BISERICILE ORTODOCSE

1. Patriarchia de Constantinupolŭ. Este fórte mare mişcarea naţională din provinciile Turciei europiene. Bulgarii, ajutaţi de evenementele resbelului de pre urmă, caută a absorbi în Biserica lor şi în deviitorul statŭ bulgaru tóte naţiunile, ce locuescŭ peninsula balcanică. Grecii sûntŭ consecinţi tradiţiunei lor istorice şi pretutindine nu vĕdŭ, de cât Elenî şi panelenismu. Singurŭ elementul românescu din acele locurî este celŭ mai modestŭ, şi vocea, ce să rădică pentru Românii din peninsula balcanică, este modestă şi fórte de a reda totŭ adevĕrul. Foile Constantinupolitane ni presintă lupta naţionalităţilor în modul următorŭ; şi specialminte «Stóoa Orientului» se esprimă.

«Conform cu decisiunile, luate în camera comunilor din Anglia, respective de naţiunile Traciei şi ale Macedoniei, consulul anglezŭ din Constantinupolŭ a luatŭ mĕsurî, ca să se adune datele privitóre pre elementul elenicŭ din menţionatele Eparchii, care are să între în principatul bulgarŭ.

«*De aseminea şi Prea Sântul Patriarchŭ a luatu mĕsurile necesare, ca să se formeze statistice detaliate, privitóre pre creştinii ortodocşi, elenî din numitele eparchii, avêndu-se de basă datele, pre care s'a declaratŭ altă dată schisma.* Pentru acelaşi scopŭ se facŭ memoriurî de cătrĕ comitetele elenice din Macedonia, Tracia, Epir, şi de cătrĕ comitetulŭ filologicŭ; pentru ca nu cum-va chotarele deviitórei Bulgarii să cuprindă în sine şi aceste centrurî de populaţiune

servitorii de uşi nu li-aŭ arătatŭ stima cuviincióşă, cu tóte că cu trămiterea lor ecstra-ordinară totul se resfăngea asupra Patriarchiei». Tóte aceste, ţicemŭ, sunt tóre de fundamentŭ, inventate de către cine-va din servitorii Archiereilor, ca să nu ţicemŭ de către cine-va din membrii acestei deputaţiuni, seŭ în fine de către vre o persónă din Patriarchie, care are pretenţiunea, de a cunósce totul. Dĕcă în adevĕr, primirea nu s'a făcutŭ cum trebuia, pentru acésta nu póte să fie inculpatŭ prea sântul Patriarchŭ. În genere, dupre cum am spusŭ, primirea s'a făcutŭ din partea Marelui Duce cu multă îngrijire: singurul neajunsŭ al primirei este, că Prea sânţiţii Archierei n'aŭ fostŭ serviţi cu cafele şi ţigări. Dar se vede, că autorul acestei sciri nu cunósce regulele visitelor şi specialminte cele făcute persónelor înalte.

Ce se atinge de punctul al doilea, ne credemŭ obligaţi, de a respunde, pentru ca nu cum-va cei uşor credetori, influenţaţi de frase, să-şi formeze o opiniune greşită. Sĕŭ că s'a făcutŭ o primire ne cuviincióşă representanţilor Patriarchiei ecumenice, din partea comendantului supremŭ al armatelor rusesci de Sudŭ, séu că nu s'a făcutŭ, nimene, credemŭ, nu are dreptul în ambele suposiţiuni, de a inculpa pre capul ortodocsiei, că s'a grăbitŭ, de a face unŭ anunţŭ, precum se face tot-dĕ-una şi klar pentru persónele mai inferióre, şi dupre cum s'a făcutŭ în cele din urmă cu visita, făcută representantului Republicei francese, D. Furnie. De altă parte, nici se putea prevedea de către Prea sântul Patriarchŭ primirea, ce puteaŭ să o aibă representanţii sĕi, pentru ca să se pórte în modŭ corespundĕtorŭ şi să ĭea mĕsurile de precauţiune, pre care le propunŭ astă-dĭ unii din părinţii apărători ai Bisericei ortodocse. În tóte împrejurările este cutesătóre şi periculósă opiniunea, pre carea a emis'o unii, că adecă, *Sinodul rusescă trebuea înscinţatŭ că Patriarchia ecumenică, ne putĕnd să primiasce, dupre judecata sa imparţială comunicarea cu schismaticii şi să recunósce de valabilă bine cuvĕntarea unui clerŭ caterisitŭ şi anatematisatŭ, este necesitată, ca să aplice s-tele canóne, şi să proclame de schismatici pre toţi acei Ruşi, carii voru continua a se purta cu nedemnitate*, având pentru acésta de motivŭ modul, cum aŭ fostŭ primiţi Prea Sânţiţii Archierei. Şi dĕcă în cele politicesci modul primirei la visită póte a-şi avea importanţa sa, acésta însĕ nu are nici o însĕmnătate

trei monastiri ale lor, precum și în dependințele lor, ca și celelalte stabilimente religióse și monastiri din muntele Atonului.

La cuprinderea acestui articul fóia patriarchală «Stéoa Orientului» observă:

«Art. XXII al tractatului de San-Stefano, prin cele trei monastiri rusesci, se vede că înțelege, afară de monastirea s-lu Panteleimon, pre a Zografului (bulgărésca) și pre a Hilindarului (serbésca), în care a dominatu deprinderea, ca serviciul divinu săse facă în limba slavică.

«Pre lângă aceste monastirile Atonului, ori de ce naționalitate ar fi, monachii din dênsele, se supunu bisericesce Tronului patriarchiei de Constantinopolu. Despre acesta nu esistă nici o îndoială.

Pentru ca lectorii nóștri să cunóscă mai de aprópe cestiunile ce se agită în Constantinopolu, respectivu de starea actuală a lucrurilor, facemu locu următorului articul din diarul «Bizantida», unde se presintă relațiunile dintre armata învingetóre și clerul Bisericei de Constantinopolu:

«În numĕrul precedentu al diarului nostru, dice Bizantida, am arătatu, că lucrările secrete, petrecute în Patriarchie, în respectul negațiunei schismei, suntu cu totul nefundate și chiar rĕu-voitóre. Dar diarele, ce aŭ rĕspânditu acĕstă famă, aŭ fostu motivate de nisce publicațiuni din partea Patriarchiei, séu de visita, ce patru din membrii s-lui Sinodu aŭ făcutu marelui Duce Nicolaŭ; și cu acĕstă ocasiune aŭ sulevatu o altă cestiune eclesiastică, adecă opiniunea, de a se declara tótă populațiunea rusă, ca schismatică. Este adevĕrat, că unul din aceste diare a interpretatu în modu ironicu primirea, făcută de M. Duce, celor patru Archierei sinodali și apoi emite o opiniune, carea trece preste margenile bunei-cuviințe. La cele cuprinse prin acestu diarŭ nici unu omu cu minte nu póte se dea atențiune, și acesta cu atâta mai mult, că aici nu vede cine-va unu șirŭ de idei, dar mai mult unu chaosŭ confusu, unde se observă mai ales injuria și impietatea.

«Respectiv de primirea, ce aŭ avutu prea Sânțitii Archierei în palatul Consulatului rusescu; adecă, că «aŭ fostu conduși într'o cameră miserabilă, unde se aflaŭ numai patru scaune vechi, iar mai pre urmă aŭ fostu conduși de D. Onu, într'o altă cameră, unde nu erau kibrituri, cu care să-și aprindĕ țigările, și în fine, că nici chiar

în cele bisericesci. Biserica ortodocsă nu póte să întrerupă pentru tot-de-una relaţiunile sele cu unu poporu omodocsu (de aceeaşi credinţă), numai pentru singurul cuvêntu, că nu s'aŭ păzitu regulele de etiketă într'o visită, al căria caracteru era o simplă cuviinţă. Ce se atinge de comunicarea cu schismaticii şi de bine-cuvêntarea din partea unui clerŭ caterisitŭ şi anatematisatŭ, noi, dupre cât cunóscemŭ lucrurile, nu şi-au avutŭ locul nici un felŭ de pertractări. Comunicarea eclesiatică nu s'a făcutŭ; fiind că Ecsarchul bulgarŭ n'a liturgisitŭ în paraclisul consulatului rusŭ, şi prin urmare nici a pututŭ să se róge pentru soldaţii ruşii, căduţi în resbelŭ. Dar chiar şi în casul, când tóte aceste ş'ar fi avutŭ locul, schisma nu este clătită. Din contră, schisma cuprinde atâtea principii şi base, în cât e de prisos ori-ce relaţiuni cu Biserica rusă, carea pêne acum nu se află cu dinsa în nici o comunicaţiune şi nici are relaţiuni cu Esarchul bulgarŭ. Putemŭ dice mai mult, că Biserica rusésca căutând a nu se pronunţa contra schismei bulgare, prin acésta chiar a recunoscut'o în modŭ tăcutŭ, necutezând de a atăca basele, pre care ea se fundéză.

Astŭ-felŭ fiind lucrurile, nu vedemŭ necesitatea, de a alerga la mesurile extreme, pre care le recomêndă unele organe de publicitate. Iar ce se atinge de cestiunea relativă la modul, cum se potŭ împăca evenimentele politice, pre care le-a adusŭ tractatul de San-Stefano cu interesele Bisericei celei mari, acésta trebue să o recunósce şi autorii articulelor din cestiune că este prematurŭ, de a se pune pre tapetŭ o cestiune, carea intră în marea cestiune a Orientului şi despre carea încă nu există nimicŭ determinatŭ.

ARCH. **Genadie Enăcénu**

Autorii de opere religióse, carii vorŭ trimite la Redacţiunea acestui jurnalŭ câte unŭ esemplarŭ, vorŭ avea dreptul la trei publicaţiuni din partea foiei, şi de va fi trebuinţă, se va publica şi o scurtă analisă asupra operei.

Crestinismul in Dacii si crestinarea Romanilor. Studiu istorico-eclesiasticŭ asupra Românilor din cele mai antice timpuri pênĕ la organisaţiunea lor definitivă eclesiastică. Preţul unui exemplarŭ este de 5 lei.

Reverenţia sa Protosincelul Ilarion Puşcaru, profesorŭ la Seminariul din Sibiiŭ, a publicat de curênd o nouă operă religiósă: «**Isagogia sĕu Introducere în cunoscinta cartilor S-tei Scripturi.**»

Redacţiunea Jurnalului, salutând pre autorul acestei opere de totŭ meritul, o recomendă lectorilor sĕi, celor mai ales, carii se ocupă cu cărţile S-tei Scripturi.

Reverentia sa D. Titu Budu, autorŭ al mai multor opere religióse, a înaintatŭ Redacţiunei opera, eşită de sub presă acum de curênd şi intitulată: „Catechese pentru pruncii scolari din scólele elementare populare“ lucrate dupre G. Mey. preţul 1 fl. 50 ct. (2, 78 bani). Gherla.

Redacţiunea jurnalului „Biserica ortodosă Română“ recomandă acestă operă nouă religiósă mai ales pentru metodul ei de espunere al veritaţilor dogmatice, făcêndu-şi tot-o dată datoria, de a supune la cunoscinţa lectorilor sei, că veritaţile religiunei crestine, ce formeză distincţiunea între Biserica ortodocsă şi cea papală, sunt tractate în sensul cestiei de pre urmă.

BISERICA

ORTHODOXA ROMANA.

JURNAL PERIODIC ECLESIASTIC.

ANUL IV. — No. IX

IUNIE

TABELA MATERIEI

I. Publicatiuni : Părinții secolului al II-lea și al III-lea. 321.—II. Fraților Greco-Unioniști în ordinea chiriarchiei. 345. — III. Descriptiunea Bisericei celei Sfânte din Constantinopoli. 350. — IV. Cuvântă la cătirarea Mitropolitului Nifon. 362. — V. Observații asupra celor la pagină 308.—VI. Statistica Bisericească a Eparchiei Dunării. 1

BUCURESCI

TYPOGRAPHIA CURȚII, PROPRIETAR F. GOBL.

12. Pasagiul Român. 12.

1878.

Abonamentele se facu la Redacția jurnalului, strada Pitagora No. 36, in capitala; ér in districte la Protoieret și la biurourile postale.

Abonamentele se facu pe unu anu. Prețul abonamentului pe unu anu, transportatu jurnalul la domiciliul abonaților, este de 12 lei noi, platiți in doue semestre, la inceputul fie-carui semestru.

Numai pentru streinatate se va calcula portul in plus.

Abonații, carii nu vor primi numerele regulat, vor reclama la Protoieretu, și in casu de a nu primi indestulare, vor reclama d'a dreptul la Redacția jurnalului.

Scrisori nefrancate nu se primescu la Redacție.

La redacțiune se afla esemplare complecte de ale Jurnalului pe anii II și III-le, iar pentru anul I redacțiunea dispune numai de la No. IV inainte. Prețul fie-caria broșure lunare, transportata la domiciliu, este de 1 leu.

ANUL IV. BUCUREȘCI, IUNIE 1878 No. 9.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANĂ"

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATĂ PE LUNA

« Predicați cuvântul »
II Tim. IV. 2.

PARINȚII SECULULUI II și III-LE
(DE LA 140—312).

Obiectul principalu, asupra căruia a fostu întorsă atențiunea părinților din secului al II-le și al III-le a fostu păgânismul în lupta lui cu creștinismul. Pagânii nu aveau o cunoscință clară despre D-deul celu adevĕratu. Dar fiind că calumniile circulau în poporu, iar guvernul celu debilu și limitatu se supunea populațiunei și popilor ei și pre basa acestora decretase nimicirea omeniloru «de prejudicii ce cele noĕ și periculóse», apoi în faça unor asemine circumstanțe, trebuia predicată nu numai credința, dar mai ales trebuia să se probeze pâgânilor chiar propria lor posițiune și raporturile credinței lor către diferitele cerințe ale spiritului lor, trebuia să se demonstreze, că acela, ce este sântu pentru minte și inimă, acela, ce este demnu de respectatu pentru fie-care omu, nu se póte afla aiurea, fórĕ numai în religiunea lui Christos. Domnul a mișcatu pentru acestu lucru pre bărbații puterei, a căroru minte și inimă aŭ înțelesu și aŭ simțitu însemnătatea veritaței lui Christos, și carii se numescu apostolii lui Christos.

De asemenea și ereticii creștinismului aŭ provocatu multe opere. Bărbații apostolici nu apucaŭ, ca să combată în scrisu erorile unor ereticĕ, și alții se iviaŭ în locul acelora. De la 150 pĕnĕ la 310 Valentiniénii și Marcioniții aŭ propagatu o amestecatură de principii

ANUNCIU

In virtutea art. 8 din regulamentul sf. Sinodŭ pentru înființarea jurnalului bisericescŭ. Comitetul redactorŭ al jurnalului «BISERICA ORTHODOXA ROMANA», face cunoscutŭ tutulor persónelor competinte în materiĭ theologice, că se primescŭ la Redacțiune articule, pentru care domniĭ colaboratorĭ vor primi o remunerațiune.

Pentru ca articulele să fie primite și publicate, domniĭ colaboratorĭ vor avea în vedere:

1. Ca în privirea materieĭ, cevor voi a trata, să se conformeze cu progra a sf. Sinodŭ, prevĕdută la art. 6 din regulamentul pentru jurnalul bisericescŭ, care e publicatŭ în No. I-iŭ din Octombrie 1874;

2. In privirea limbeĭ și a stiluluĭ se vor conforma cu art. 9 și 10 din acelaș regulamentŭ;

3. In privirea ortografieĭ vor căuta a fi cât se va putea mai simplă și maĭ uşóră de cetit.

Remunerațiunea domnilor colaboratorĭ, pentru articulele publicate, se va face pe cóla de presă a jurnalului, precum și pe fracțiunĭ din cólă.

Remunerațiunea va fi

1, Pentru articulele de lectură uşóră și predicĭ, 40 l. n. pe cólă;

2, Pentru articulele de cuprindere sciințifică, în care materiele vor fi desvoltate maĭ ales în modŭ istoricŭ, 60 l. n. pe cólă;

3. Pentru articulele relative la istoria și literatura eclesiastică a Bisericeĭ române, 100 l. n. pe cólă;

Articulele primite la Redacțiune și nepublicate se vor arde.

Apreciarea articulelor, în virtutea art. 8 din regulamentŭ, este reservată Comitetului redactoriŭ.

și mijlocele esterióre, din acestu timpu erau așa de multe, că s-tul Irineu, contimporanul lor, nu póte să le enumere.

Diferitele circumstanțe au probatu, că pentru lupta cu păgânii și indeii învățați era necesară și sciința umană. Acésta sciință era necesară și pentru combatera ereticilor, carii se iniciase în cunoscința misteriilor divine. Cu modul acesta, creștinii, simțind necesitatea spre cultură, ei își dau copiii lor spre învățătură chiar în școlele păgâne; «necesitatea, dice Tertulian, îi permite celui, ce se învață, fiind că el altmintrenu póte să învețe». Și numai mai pre urmă și-au avutu locul și școlele creștine, propriu dise, în conformitate, se înțelege, cu circumstările timpurilor.

Încă din timpurile apostolilor s'a fundatu în Alecsandria o școlă creștină (διδασκαλεῖον ἱερῶν λόγων), școlă pentru catechumeni (τὸ τῆς κατηχήσεως διδασκαλεῖον).

Atenagora și Panten (189—195) în calitate de superiori ai acestei școle, sûntu cei âutăi, carii, împreună cu talentele lor, întrunlău cunoscințele teologice și filosofice. Mai pre urmă succesorii lor. Panten și Climent au făcutu din filosofie conducătórea în cunoscințele credinței.

Succesorul lui Climent. Origen, a înmulțitu și mai mult sciințele din acésta școlă. Mulțimea ascultătorilor sei, carii veniau aici, ca să asculte séu catechisațiunile creștine, séu esplicațiunile cuventului lui D-deu, séu în fine cunoscinți, relative la literatură, filosofie și matematice, l'a facutu pre Origenu, ca să împarță pre auditorii sei în doe secțiuni. De o parte erau aceï ascultători, carii voiau să învețe cunoscințele elementare despre credință, precum și din filosofie sciințele introductive — literatura și aritmetica, și în capul acestei divisiuni se afla Ieroclu; iar pentru sine Origen și-a reservatu sciințele superióre atât din filosofie, cât și din teologie. După Origen au condusu acésta școlă Dionisie (223—264), Pieriu (265—218), Teognost (282—289), Serapion (290—295), Petru martirul (295—312), carii cu zelul lor au atrasu pre mulți auditori în scóla alecsandrină.

Când Origen a părăsitu Alecsandria, și s'a stabilitu în Cesaria Palestinei, atunci el aici la 233 a fundatu o altă scóla, unde se adunau auditori din tóte părțile, ca să asculte pre renumitul învățătoru. S-tul Pamfil (anul 278) a restabilitu acésta scóla, care se

păgâne cu principiile creștinismului, iar mai pre urmă de la 300 a făcutu acésta Manes. Inimicii cei noi și internii ai creștinismului aŭ luatu unu caracteru nou. Familiarisându-se mai multu cu principiile creștinismului, ómenii, cu tóta corupțiunea lor, nu puteaŭ să nu recunósce credințel creștine importanța ei față cu celelalte opiniuni preecsistânde: amestecul celu grosolanu al păgânismului cu creștinismul a fostu cu totul părăsitu, și natnrele cele neastâmpărate au începutu să și deduce nedumeririle lor chiar din creștinismu. Praxeu, Teodot bizantinénul și Noet și-aŭ întorsu privirile lor asupra obiectului fundamentalu al credinței creștine, spre divinitatea Fiiului lui Dumnedeu și a combătutu acestu obiectu al credinței cu unitatea divinității. Beril, Savelie și Paul Samosatul aŭ trasu din același principiu al unității divine argumente pentru refutațiunea esistenței personale a Fiiului lui Dumnedeu și a S-lui Spiritu. In același timpu cu Praxeu, Montan, unu fantasticu escentricu, și-a presentatu că Paracletul, promisu de Fiiul, lucnesce în dinsul; de aici apoi conclusiunea, că Montan și comunitatea lui sûntu creștinii spirituali, pentru cari este interdisă nunta a doa, și nu este permisu a fugi de persecuțiunile, ce ar veni asupra fraților etc. Totu cu acestu spiritu de fantasie estremă s'a presentatu și comunitatea lui Novat, care predica o rigorositate escepțională în raportu către cei căduți și minori, cari mai pre urmă s'aŭ unitu cu montaniștii, și cu comunitatea lui Meletie Alecsandrénul.

Când cu timpul amăgirile se imulțisse, iar învețătorii erorilor, pre lângă acela, că corupeaŭ tecstul s-tei Scripturi, începuse chiar a inventa și cărți canonice ale lor, atunci învețătorii Bisericei, dupre o consecință naturală, aŭ întorsu atențiunea lor asupra *cărților, inspirate de Dumnedeu*, ca asupra averei celei neatacabile de nici o minte umană, și aŭ căutatu, ca să le pună în cunoscința comună. Acesta în adever a fostu obiectul sîrguințelor celor mai mari ale învețătorilor distinși din acestu timpu. Tot în acestu sensu părinții s'aŭ ocupatu nu numai cu esplicațiunea s-tei Scripturi, dar chiar și cu observațiunile critice ale tecstului și cu traducerea lui în diferite limbi. Cu acésta ocasiune s'a făcutu traducerea *italică* și cea *siriacă*.

Ajutórele ordinare și estra-ordinare ale culturei din acestă epochă. Pentru tóte aceste lupte darul lui Christos fortifica pre învețătorii Bisericei, ca unu ajutoru internu; dar

vĕrului; el i-a vorbitŭ lui Justin despre Causatorul totului, făcêndu-se vedea adevĕrata sursa a cunóscerei de Dumnedeŭ, chiar în inima omului. In fine bătrînul a consiliatŭ pre Justin, ca să se rógе, pentru ca însuşi Fiiul lui Dumnedeŭ să arate cunóscerea adevĕrului sĕu. Şi recunoscŭ toţi, că acestă întrevorbire s'a petrecut afară de zidurile Efesului cu s-tul Policarp.

In Imperiu pre aceste timpuri se persecutaŭ creştinii fórte mult, inculpaţi fiind cu diverse calumnii. Justin a observatŭ suferinţele martirilor lui Christos şi el a vĕzutŭ, că aceşti ómeni nu potŭ să fie astŭ-felŭ, dupre cum ei eraŭ consideraţi. Acestă împrejurare a fortificatŭ Spiritul lui în credinţa lui Christos, şi la anul 30 al etăţei sale (133) el a primitŭ creştinismul. In mantia de filosofŭ el a călătoritŭ prin mai multe locuri cu dorinţa sinceră, de a împărtăşi şi altora acela, ce el cunoscea acum; şi disputa în modŭ inspiratŭ materiile credinţei cu Iudeii, păgânii şi cu Ereticii. In Roma el a deschisŭ o scólă pentru pietatea creştină, şi predica aici veritatatea lui Christos; şi cu o tărie particulară el s'a opusŭ lui Marcion, ce se întărea aici, scriind contra lui o carte, precum şi altă carte contra celoralalte eresii. La începutul administraţiunei noului imperatorŭ, poporul şi administratorii districtelor, căutând, ca să-lŭ linguşiască, a organisatŭ o persecuţiune contra creştinilor. Justin a scrisŭ o apologie şi a dat'o chiar imperatorului Antonin I. Acestă apologie n'a rĕmasŭ fórtе de efectŭ. Imperatorul a publicatŭ unŭ edictŭ, ordonând, ca creştinii să nu fie persecutaţi numai pentru numele de creştinŭ, şi Justin cu acestŭ decretŭ a şi plecatŭ în Asia. Aici a avutŭ o întrevorbire cu Trifon, unŭ iudeŭ învĕţatŭ, pre care Eusebie l'ŭ consideră, ca pre celŭ mai însemnatŭ dintre Iudeii timpului. Intorcêndu-se în Roma, el a reînceputŭ ocupaţiunile sale de mai 'nainte.

Pre timpul Imperatorului celui nouŭ, filosofŭl Marc-Aurelin, din nouŭ aŭ începutŭ să se persecute creştinii. Trei din învĕţăceii lui Justin aŭ fostŭ torturaţi în Roma de cătrĕ prefectul Urbic. Justin cunoscea fórte bine ura, ce o aveaŭ cătrĕ dinsul păgânii şi Iudeii, pentru zelul lui cătrĕ credinţa lui Christos. Dar acésta nu l'a împedicatŭ de locŭ, ca la anul 165 să dea o altă apologie Imperatorului şi Senatului, pentru apărarea credinţei lui Christos celei persecutate. «Eŭ scriea s-tul Justin, că filosofii caută să mĕ prindă în machinaţiunile lor, şi eŭ asceptŭ acésta de la Crescent». Astŭ-felŭ s'a

închisese de când Origen a fostu închisu în carceră. Învățăcelul lui Pieriu a înavuțitu biblioteca acestei scóle cu o mulțime de cărți, și a făcutu, ca să se cunóscă importanța scólei sóle. În Alecsandria s'a făcutu cunoscută biblioteca, fundată de către Alecsandru, amicul lui Origen.

Dintre părinții secululoi II-le și al III-le cei mai însemnați sunt: S-tul Justin filosofulu. Teofil antiochenul, Irineu. Ipolit, Ciprian, Gregoriu făcătorul de minuni, Luciau, Metodiu și s-tul Petru al Alecsandriei.

S-TUL JUSTIN

Biografia lui. Justin s'a născutu pre la 105 în Flavia și în orașul Neapol, vechiul Sichem, care acum se numesce Napluza.

Domnul l'a dăruitu pre Justin cu talente și amóre spre sciință, și el cu o aviditate particulară a căutatu adevĕrul. Tindend la adevĕrŭ. Justin, după cum ni spune singurŭ, s'a îndreptatu către filosofia stoicilor, dar din acésta el n'a căpătatu nici o cunoscință nouă despre D-dĕu, fiind că nici stoicismul nu avea o cunoscință despre D-dĕu și nici că se ocupa în modŭ specialŭ de asemenea cunoscințe. După acésta Justin a trecutu la unŭ peripateticŭ, care după câte-va dile a începutu să cĕră de la Justin plata pentru lecțiunile lui. Acésta l'a întristatu fórte mult pre Justin, care căuta adevĕrul celu fără de interesŭ. Părăsindu-cu despreță pre interesantul peripaticŭ, el s'a adresatu către unŭ petagoreŭ. Acesta, ținend fórte mult la sciința sa mistică, cĕrea de la Justin cunoscințĭ prealabile în muzică, astronomie și geometrie, pre care le considera, ca sciințĭ preparative pentru contemplațiunea frumuseței supreme. Justin a recunoscutu, că el nu s'a ocupatu cu aceste sciințe, și petagoreul i-a refusatu de a-l primi între elevii sei. Acésta însĕ n'a nimicitu din sufletul lui Justin dorința spre studiul filosofiei. El a intratu în relațiuni și cu unu filosofu platonicu, și aici a aflatu multe cunoscințe după dorința sufletului seu. O dată el retrăgendu-se la malul mărei, pentru meditațiune, el aici a întâlnitu unŭ bătrînŭ, care cu privirea sa și cu liniscea feței sĕle atrăgea respectul privitorilor. Justin, intrând în conversațiune cu dînsul, a începutu să laude filosofia. Acésta a motivatu pre bătrînŭ, ca să vorbéscă despre cunóscerea ade-

că sûntemŭ atei în raportŭ către ḑeii cei mincinoşi, dar nu şi în raportŭ către D-ḑeŭ celŭ adevĕratŭ. Noi adorămŭ cu o închinăciune respectuosă pre D-ḑeŭ şi pre Fiiul lui, celŭ ce a venitŭ de la dînsul şi care ni-a datŭ nouă acestă învĕţătură, precum şi pre S. Spiritŭ profetisătorul (celŭ ce a grăitŭ prin profeţi). Noi dămŭ lui D-ḑeŭ acestă închinăciune cu cuvîntul şi cu adevĕrul, predicînd la arătare fie-cărui'a, ce voiesce a cunósce acela, ce noi scimŭ » (§ 6). La aceste adaugă, că adevĕraţii creştini nu se lapădă de Christos numai pentru acela, că ei preţuescŭ forte mult veritatea lui D-ḑeŭ, cea pentru mîntuirea lor eternă (§ 7, 8); nu aducŭ sacrificii ḑeilor pentru acela, fiindcă acesti ḑei nu sûntŭ ḑei, dar creaturi ale omenilor, pre care ei îi gliptézĭ, îi cioplescŭ, îi tornă şi îi pil-escŭ. (§ 9); şi încă şi pentru acela, că D-ḑeŭ fiind spiritŭ, nu cere sacrificii materiale (§ 10). Dice şi acela că creştinii caută nu cele pămînt-escĭ, dar cele cerescĭ, şi în favórea lor este mintea cea sănătósă (§. 11—13); şi acela, că cele predise «de Fiiul Părintelui tuturor şi trămisul lui» s'au împlinitŭ pĕnă acum; iar acesta dovedesce şi mai multŭ sînţenia adevĕrurilor creştine (§ 14, 15). De aseminea se dovedesce valórea intrinsică a învĕţăturei speculative şi practice a creştinismului şi din opiniunile păgînilor celor mai însemnaţi, ḑicînd: «să vĕ fie voi cunoscutŭ, că în genere adevĕratŭ este numai acela, ce învĕţămu noi, cunoscînd şi noi de la Christos şi de la predecesorii lui, profeţii, cari sûntŭ mai vechi, de cât scriitorii vĕstri». Ducŭ o vieţă culpabilă nu creştinii, dĕră eretecii cei corupţi, pre cari păgînii îi stimézĭ cu o onóre divină, (§ 34, 35); tot acestŭ defectŭ s-tul Justin îlŭ găsesce şi în religiunea păgînă (§ 36, 37). Arată cum se efectuă serviciile divine ale creştinilor, asupra cărora aŭ versatŭ păgînii atâtea calumnii, şi demonstrézĭ importanţa lor faţă cu serviciile păgîne (§ 38, 39). El ḑice, că în adunările sînţite se citîaŭ scrierile apostolilor şi ale profeţilor. Despre s-ta eucharistie ni comunica acésta credinţa a Bis-ricei: «Noi primimŭ acestă, nu ca pre o pâne simplă şi nici ca pre o bĕutură ordinară; dar noi credemŭ, că mîncarea acésta, asupra cărui'a s'a pronunţatŭ bine-cuvîntarea prin mijlocul rugăciunei cu cuvintele Lui, şi care prin introducerea în noi nutresce sîngele şi corpul nostru, este corpul şi sîngele klar al lui Iisus, celŭ ce s'a încorporatŭ» (§ 66). În conclusiune adaugă, că păgînii nu trebue să fie nedrepţi în ra-

și întâmplată. Cinicul Crescent, inimicul credinței lui Christos, demascată de Justin, că are o minte mărginită, dar răutăcioasă și o viață coruptă, a calomniată pre Justin și l'a dată judecății. Din ce constă învățătura creștină, a întrebată prefectul Rustic pre Justin? «Noi credemă în D-deă creatorul celor vădute și nevădute, și mărturisimă pre Domnul nostru Iisus Christos de Fiiu al lui D-deă, anunțată de profeți, Causatorul și învățătorul mântuirei, Judecătorul tuturor omenilor». Răspunde Justin. După aceste adaugă prefectul: «Ascultă, tu, care crezi, că ai aflată filosofia cea adevărată, crezi tu, că te vei sui la ceruri»? «Da, speră, adause Justin, să capătă acela, ce el mi-a promisă, dacă voiă putea suferi acela, despre care tu mi vorbești». «Cum! Tu crezi să te sui la ceruri»? a disă Rustic. «Nu numai că credă, dar sântă klar convinsă întru acesta și pentru acesta nu-și póte avea locă nici o îndoeală» adaugă S-tul. Cu unu curajă particulară S-tul Justin a suferită tóte maltratările și dupre espresiunea lui Eusebie, el a încununată viața lui cea sântă cu martiriul. Acesta s'a întâmplată la 166 după Christos.

OPERELE S-LUĬ JUSTIN

Din operele apologetice ale s-lui Justin sântă însemnate următórele: doe apologii și dialogul cu Trifon (1).

In apologia âutaia Justin refutéză causele, pentru care s'aă persecutată creștinii și tot-o-dată esplică veritățile creștine. Pre creștini I-aă persecutată numai pentru numele de creștină. Justin dice: «pentru unu nume, făcênd escepțiune de causele circumstanțiale, nu se póte cine-va nici lauda, și nici critica» . . . Pre creștini I-aă numită atei, și el la aceste răspunde: «noi recunóscemă.

(1) Edițiunile cele mai bune ale operelor S-lui Justin se consideră acea de Paris (op. s. Justini omnia, quae exstant una cum epist. ad Diognetum item Tatiani, Athenagorae, Theophili Antioch. et Hermiae philosophi cum appendice Graec. lat. Paris 1473). Ea a fostă retipărită, dar fără de adnotațiuni de către Obertur (op. S. Justini. Wiceburg. 1777—78. de Holland (in Biblioth. Patr T. II, opera S. Justini, omn. grae. lat. ed. Otto. T. I—III. Ienae 1842). Aici se găsescă adnotațiuni scurte, dar folositóre. Și s'a tipărită și în patrologia de Mygne (T. VI. Publicațiunea s'a mai făcută și în volumuri separate. Așa Dialogus cum Tryphone cum notis graec lat. ed. Sam. Iebb. Londin 1719. Apologiae duae et dialogus c Tryphone graec. lat. cum notis. Thirby Lond. 1723. Apologiae 2 graece in usum praelect. ed a Brunn Bonn. 1830.

folosŭ. Dar fie cine va Scit, seŭ Pers, numai să cunóscă pre D-dĕŭ şi pre Christosul lui, şi să observe legile eterne, şi el este circumcisŭ îndeajuns, cu circumcisiunea mântuirei, el este amicul lui D-dĕŭ şi darurile lui sunt plăcute lui D-dĕŭ (§ 17—30). In contra prejudiciului al doile. S-tul Justin respunde, că venirea lui Christos s'a preanunţatŭ de către profeţi, una umilă şi degradată şi alta înfricoşată şi măreţă. In una şi acelaşi persónă profeţii vĕdŭ când pre Domnul armelor, când pre Domnul născêndu-se şi patimind. Şi cu modul acesta scandalul Iudeilor ataca pre profeţi (§ 31—47).

In partea adoa se resolvĕză nedumeririle lui Trifon. Christos este D-dĕŭ eternŭ şi tot-o-dată el este omŭ şi omŭ răstignitŭ. S-tul Justin face pre Trifon atentŭ la arătarea lui D-dĕŭ patriarchilor, unde ângerul lui D-dĕŭ se distinge de D-dĕŭ Creatorul, şi tot-o-dată se presintă şi cu proprietăţile divinităţei; apoi citĕză espresiunile profeţilor de asemenea cuprindere, şi întórce o atenţiune particulară asupra cuvintelor lui Isaia (VII, 14 în § 48—85). Pre scandalul, relativ la crucea lui Christos, apologetul îlŭ nimicesce cu preînkipuirile crucei, adecă cu încrucişarea mânelor de către Moisi la rugăciune, cu şêrpele celŭ rădicatŭ în pustie şi alte semne din vechiul Testamentŭ. Dupŏ aceste arată, că dupre profeţii, Mesia trebuea nu numai să pătimiască, dar să şi învieze (§ 86—108).

Partea a trea esplică lui Trifon acela, că credinciosul lui Isus Christos trebue, dupre profeţii, să ereditĕze promisiunile lui D-dĕŭ Mai întâi de tóte se esplică aicî profeţia lui Michea, despre convertirea păgânilor, dupŏ acela profeţiile lui Zaharia şi Malachia despre proaducerea sacrificiilor spirituale (§ 109—119); se arată cine sûntŭ turma lui Abraam (§ 120—133); şi se esplică formele Bisericei (§ 134—141). In conclusiune Trifon mulţemesce învĕţătorului creştinŭ pentru învĕţătură. (§ 142).

CARACTERUL S-LUI JUSTIN CA ÎNVĔŢĂTORĬ, IMPORTANŢA OPERELOR LUI.

Toţi cei antici respectaŭ forte mult pre S-tul Justin, ca pre învĕţătorul celŭ mai mare al Bisericei. Dupre opiniunea S-lui Methodie, Justin este «unŭ bărbatŭ, care nu era departe de apostoli şi dupre timpŭ, precum şi dupre calităţile lui celе înalte». Fotie dice.

portiŭ către creştinĭ, şi alătura edictul imperatorului Adrian în raportiŭ către creştinĭ.

Apologia a doa nu este aşa de avută în conţinutul ei, ca acea dintâiŭ; şi acésta pentru cuvêntul, că autorul n'a voitŭ să repete acéla, ce a dis în apologia întâia. Apologia aceea se póte considera ca o complinire acelei întâia, provocată de o persecuţiune nouă în contra creştinilor. Vorbind despre motivul apologiei, (§ 1—3) S-tul Justin respunde la obiecţiunile inimicilor credinţei, cari i diceaŭ, că creştinii se sinucidŭ, dorind mórtea. La aceste s-tul Justin dice: « vieţa ni este dată de D-dĕŭ şi numai în urmarea disposiţiunilor lui, noi putemŭ să o părăsimŭ; de aceea uciderea de sine nu conduce la scopul creştinilor — fericirea eternă. Din contra, mărturisirea liberă a credinţei naintea inimicilor ei, chiar şi dăcă se termină cu mórte, este unŭ sacrificiu, plăcutŭ lui D-dĕŭ (§ 4, 5). Adoa obiecţiune: Dăcă D-dĕŭ este apărătorul creştinilor, pentru ce el permite uciderea lor? Filosofulŭ arată, că causa principală a acestui lucru este lupta dintre bine şi rĕŭ, care s'a începutŭ cu căderea voluntară a spiritelor şi care pentru principiul libertăţei a fostŭ permisă de bunul Creatorŭ.

Dialogul cu Trifon cuprinde trei părţi. În partea întâia se resolvă doĕ prejudicii, — creştinii nu împlinescŭ legea lui Moisi, şi ei nu se închină nici celui restignitŭ. Pentru celŭ dintâiŭ Justin dice: că creştinii nu împlinescŭ legea cultului lui Moisi pentru cuvêntul, că puterea obligativităţei lui s'a terminatŭ cu venirea lui Mesia: după doctrina profeţilor importanţa legei era temporală; formele dispară, când se arătă veritatea. « Cu baia botezului şi cu cunóscerea de D-dĕŭ noi am ajunsŭ la credinţa cea după profetul, şi noi mărturisimŭ, că numai acestŭ botezŭ, predicatŭ de dinsul, este apa vieţei, care póte curăţi pre celŭ, ce facŭ penitenţă. Iar voi săpaţi cisterne lipsite de apă şi fără de folosŭ. La ce serveşce spălarea aceea care curăţă numai corpul? Inimele vóstre sûntŭ pline de ură, invidie, şi reutate etc. (§. 11—17). Aceéa, ce este folositorŭ din ceremonii, este luatŭ de la patriarchi. Iar ei aŭ ajunsŭ dreptatea fără de spălare. Altmintre ceremoniile sûntŭ numai nisce frêne pentru poporul celŭ puţin cugetătorŭ (§ 18—29). La creştini este o lege supremă, fără de carea nu este mântuire. « Nici Egipţenilor, nici fiilor lui Moab, nici ai lui Edom circumcisiunea nu li aduce nici unŭ

acesta proveniă de acolo, că Iudeii, după alungarea lor din Ierusalem, despreţuind totŭ, ce era grecescŭ, ei despreţuiaŭ şi tecstul celor LXX, şi indiferinţa lor către creştinismŭ o învĕliaŭ în vorbele: «nu este astŭ-felŭ în tecstul ebraicŭ». Indicaţiunile lui Justin despre începutul tecstului celor LXX sĕmăna în multe privinţi cu cele spuse de Iosif Flavie şi Filon, conţinĕnd numai mici diferinţi. Despre acesta nu este îndoială, că reutatea şi abusurile rabinilor de pre timpul lui Justin, eraŭ la culme. Dar, de altă parte, se observă şi aceea, că nu tot-de-una inculpările lui Justin în coruperea tecstului se faceaŭ cu o cercetare scrupulosă (1).

Fórte bine cugetă s-tul Justin despre inspiraţiunea profeţilor şi a scriitorilor cărţilor sânţite canonice. «Eŭ nu cutezŭ nici cum a presupune, dice filosofui, ca scripturile să fie contrare una alteia. Şi decă câte unŭ locŭ mie mi se pare, că este incontradicţiune, apoi acesta provine de acolo, că eu nu-lŭ înţelegŭ bine» (dial. cum Tryph). În dialogul cu Trifon s-tul Justin, celŭ întâiŭ dintre învĕţătorii creştini, a adunatŭ şi a esplicatŭ profeţiile şi preînchipuirile despre Christos şi Biserica creştină.

Pentru doctrina despre credinţă operele lui Justin conţinŭ în sine învĕţături fórte solide. Şi acesta pentru cuventul, că el a avutŭ a apăra multe dogme în contra argumentaţiunilor celor nedrepte ale păgânilor şi ale Iudeilor. Se distinge mai ales doctrina lui Justin, despre divinitatea Fiiului lui D-deu. Dupre doctrina lui Justin Fiul lui D-dĕŭ «este singurŭ născutŭ de la D-dĕŭ; Cuventul lui; Unulu născutŭ şi Putere; Cuventul, ce a esistatŭ cu Dinsul mai 'nainte de creaţiune; Domnu şi D-dĕŭ; Creatorŭ şi Administratorŭ al lumei». Justin recunósce pre îngeri, ca fiinţe personale cu vole liberă; dar se atrage de opiniunea despre Timpul căderei Spiritelor.

Corupţiunea comună a ómenilor o presintă, ca pre o consecinţă a nascerei din părinţi păcătoşi, şi pentru acésta nu este unŭ lucru al voiei omului. «Ne sciind prima nascere, dice el, din necesitate noi ne nascemu din sĕmenţa necurată, prin amestecarea părinţilor.

(1) De esemplu el dice, că «Iudeii aŭ lăsatŭ nisce cuvinte din cartea lui Esdra unde se vorbesce despre pasca şi citézĕ chiar acestе vorbe». Dar în cartea lui Esdra nu esistŭ astŭ-felŭ de vorbe, ce i se prescrieaŭ de Justin

că S-tul Justin a fostŭ filosofŭ creştinŭ profundŭ, şi pre lângă aceste el cunoscea şi filosofia păgână. Opiniunea lui Fotie representă caracteristica distinctivă a lui Justin. Fotie vede în Justin cunoscinţe întinse despre credinţă şi în sistemele filosofice. Dar Justin a fostŭ filosofŭ dupre spiritul seŭ. Astŭ-felŭ ni se presintă el în viaţă, şi totŭ astŭ-felŭ el ni se arată şi în operele sele. Cu cunoscinţa cea adevĕrată a sciinţei revelate, el întrunia şi nisce priviri profunde asupra creştinismului. El a espusŭ ideile sele nu în forma cea simplă a învĕţăturilor, dupre cum făceaŭ bărbaţii apostolici; el urmăresce, compară şi probezĕ. Vorbind cu păgânul despre veritătile creştine, el introduce pre păgânŭ în cugetarea asupra acestor veritătĭ, espune lucrurile cu precisiune şi claritate, pentru ca în urmă să-lŭ pună pre păgânŭ în posiţiune, de a rĕmânea fără de cuvêntŭ 'naintea consciinţei sele pentru necredinţă. Vorbesce el cu Judeul Trifon? Aici el espune sensul cuvintelor profetice, ne părăsind privirile critice asupra veritătei.

Operile S-lui Justin, şi în particular dialogul lui cu Trifon, sŭntŭ fórte importante pentru cunóscerea S-telor Scripturĭ. Justin, fiind fórte apropiĕtŭ de timpurile apostolice, a reprodusŭ locurĭ din tuspatru Evangeliile, considerându-le, ca cărţi inspirate de D-deu. Acésta este fórte importantŭ pentru convingerea posteriorilor în autenticitatea canonică a S-telor Evangelii. Lui îi este cunoscută şi epistola întâia către Corinteni. El vorbesce despre Apocalipsŭ şi pre autorul lui îlŭ numesce apostolul Ioan.

Tecstul grecŭ al vechiului Testamentŭ, citatŭ de Justin, câte-o-dată concade cu tecstul ebraicŭ originalŭ, iar acŭm aceste locurĭ se întâlnescŭ numai în unele tecsturi ale vechiului Testamentŭ; alte-orĭ corespunde în totul cu tecstul ebraicŭ, care se distinge cu totul de tecstul celor LXX şi semăna cu tecstul lui Teodotion şi al lui Simach. Acésta ni dă dreptul, de a conkide, că s-tul Justin, nesciind limba ebraică, s'a folositŭ de vre o traducţiune veke a vechiului Testamentŭ, de care s'a folositŭ mai pre urmă Teodotion şi Simach. În urmarea acestora devine înţĕlesŭ, pentru ce Justin aproba fórte des tecstul celor LXX şi mustra pre Ebreiĭ contimpurani în corruperea tecstului ebraicŭ; lucru ce de altă parte, nu ne lasă, ca să dicemŭ, că el recunoscea importanţa necondiţionată a traducerei celor LXX. Decă Justin prescriea acestei traducţiuni mai multă importanţă, apoĭ

mai carte despre credință (1). Autolic, pentru care a fostu scrisă de către pastorul Bisericei de Antiochia cartea despre credință, după cum ni arată însuși opera (cart. III, § 4. 19), era unu păgânu instruitu, care se ocupase mult cu citirea cărților, și după cum se póte presupune, ocupa funcțiunea de prefectu. După cum ni spune s-tul Teofil, el în genere era omu dreptu și activu, dar nu iubia pre creștini (cart. III. § 4; 31) și despreçuia învețătura lor. (cart. II. § 1).

Cuprinderea *cărței âncâiu* este cea următore: E punêndu obiecțiunile păgânului, Teofil a respunsu forte bine la cerințele lui. « Arată-mi mie pre D-dieul têu. . . iți respundu. arată'mi mie pre omul têu. și eu îți voiu arăta pre D-dieul meu. Arată-mi acela. ce okii Spiritului têu vêdu. și urechile inimei tale audu ». Și desvoltând condițiunile pentru cunóscerea obiectelor materiale, adaugă : « D-dieu este vêdutu numai de acia, carii potu să-lu vadă pre dinsul, adecă de acia, al cărora okĭ sufletescĭ sûntu deschiși. Toți au okĭ, dar la unii sûntu atât de întunecați, că nu potu să vadă lumina sórelui; și cu tóte aceste sórele nu perde din splendórea sa, decă cei orbi nu-lu vêdu. . . . Decă în omu locuesce pecatul, el nu póte să contempleze pre D-dieu » : « Desonórea te întunecă pre tine și nu poți, să vedi pre D-dieu » (§ 1—4). Păgânul dice : « Dêcă tu l'ai vêdutu, represintă-mi mie forma lui D dieu ». Următorul lui Christos respunde, că D-dieu este ne'nțelesu și nerepresentabilu pentru omu, că omul vede numai proprietățile întelegibile ale lui D dieu (§ 5). După aceste descrie proprietățile lui D-dieu (§ 6). și actele lui de Creatoru și Providențiatoru (§ 7—10). Și fiind că păgânul din causa orbirei nu póte să vadă pre D-dieu, apoi de acela învețătorul lui Christos îi recomândă, ca să caute unu mediu (§ 11) și acesta este Cuvêntul, prin care s'a facutu totul (§ 12). Iliu convinge, ca să se încrédă Cuvêntului, și îi demunstrézĕ, cât este de naturală credința pentru omu (§ 13). Klar cu credința păgânului el îi arată necesitatea, de a crede în D-dieu, invitându-lu, ca să primiască nealterată acestă credință și apoi combate falșitatea obiectului credinței păgâne. adecă

(1) Edițiunile cele mai bune ale cărței despre Credință sûntu : S. Theophili libber de fide motis locupl. graec et lat. ed. Wolfius Hamb 1724 Holland T. II Bibl. p. 9.

şi ne educămŭ în deprinderi rele şi în legi corupătóre »; de aici apoi necesitatea, ca noi să fimŭ nu turma necesităţei şi a nesciinţei, dar ómeni ai lui şi ai luminei, şi să primimŭ prin botezŭ ertarea peccatelor. De aici apoi el deduce şi necesitatea în Rescumpărătorul, pre care el îlŭ numesce singurul luminătorŭ al lumei, preutŭ eternŭ, pregătitŭ pre sine pentru păcatele ómenilor, şi imperatorŭ adevěratŭ, care, învingend pre toţi inimicii lui D-dĕŭ, ni deskide împărăţia eternă. Doctrina lui despre misterele botezului şi al eucharistiei este iarăşi clară şi precisă. Sôrta ultimară a lumei este esplicată cu amărunţime de către S-tul Justin. El n'a fostŭ liberŭ de opiniunea despre împărăţia cea de o mie de ani a lui Iisus Christos. El a desvoltatŭ fórte bine idea despre învierea morţilor, vorbind cu unŭ păgânŭ.

S-TUL TEOFIL AL ANTIOCHIEI.

Biografia lui. S-tul Teofil, episcopul Antiochiei, este aprópe de spiritul filosofului Justin. Născutŭ în păgânismŭ, el a primitŭ o instrucţiune întinsă în cunoscinţele timpului seŭ, şi mai pre urmă a aflatŭ şi despre adevěrul s-tei Scripturi. « Eŭ singurŭ, dice el, n'am credutŭ în înviere: eŭ am căpătatŭ s-ta Scriptură şi pre profeţii, carii prin s-tul Spiritŭ aŭ vorbitŭ despre trecutŭ aşa, cum el s'a petrecutŭ, despre presentŭ cum el este, şi despre viitorŭ în ordinea, în care are să se petrecĕ. Şi când eŭ am aflatŭ, că acela, ce se petrece acum, a fostŭ prĕdisŭ, atunci eŭ nu rĕmânu mai mult necredincĭosŭ, dar credŭ, supunendu-mĕ lui D-dĕŭ ». După mórtea lui Erota, al cincilea Episcopŭ al Antiochiei, s-tul Teofil a fostŭ rădicatŭ pre tronul de Antiochia (168). Activitatea lui păstorală a reclamatŭ multe ostenele, şi el a lucratŭ cu totŭ zelul către s-ta credinţă. El a administratŭ Biserica 13 ani şi a murităŭ pre la 181, trăind pre timpul celŭ greŭ al imperatorului Marc-Aureliu.

OPERELE S-LUĬ TEOFIL.

Cartea despre credinţă, cuprinderea şi importanţa ei. Din mulţimea de opere ale s-lui Teofil pênĕ la noi aŭ ajunsŭ nu-

contradicțiuni interne (§ 1—6). Spre refutațiunea inculpărei a Joa. că cărțile sănțite sûntŭ noŭ, S-tul Teofil cu studiul amăruntitŭ al chronologiei biblice și păgâne demunstrézĕ, că cărțile s-tei Scripturi sûntŭ mai vekĭ și mai vere, de cât cărțile păgâne. In conclusiune el recomândă, ca să citéscă cu atențiune și fórĕ precugetare cartea lui despre credință. (§ 17—31).

Cartea despre credință este una din operele cele mai bune ale anticității. Ea arată, că autorul a dispusŭ de o cunoscință întinsă a sistemelor filosofice și a poeților. Cugetările autorului sûntŭ totdé-una reflectate și nu apărțin la o ordine de ideĭ comune; privirile autorului la doctrina creștină sûntŭ privirĭ profunde și clare. Misterele creștine se esplică de către unŭ învĕțătorŭ eruditŭ unui păgânŭ eruditŭ dupre principiile filosofice și tot-o-dată se ține și de veritatea adevĕrurilor revelate. In opera, scrisă cu inspirațiune și sub influența amórei celeĭ mai pure, stilul este ușorŭ și plăcutŭ; și de aceea fericitul Ieronim a recunoscutŭ acestă operă, ca pre cea mai bună în privința formeĭ esterióre. — Cartea despre credință, privită din punctul de vedere al cuprinderei eĭ, are importanță nu numai ca carte apologetică, dar ea cuprinde multŭ și în privința dogmatică, adecă în privința doctrineĭ despre dogmele credințeĭ, și specialminte despre trinitatea persónelor divinității, despre creațiunea lumeĭ și a omuluĭ, despre urmările căderei omuluĭ, despre importanța Bisericeĭ lui Christos, și despre învierea morților.

S-TUL IRINEŬ EPISCOPUL LIONULUĬ.

Biografia lui. S-tul Irineŭ, klar dupre vorbele lui, «încă în copilărie a ascultatŭ pre bătrînul Policarp de Smirna, în Asia mică» și tot acolo a ascultatŭ și pre alțĭ învĕțăceĭ aĭ apostolilor. Operele lui ni probézĕ, că el dispunea de cultura complectă a timpuluĭ sĕŭ. El cunoscea de aprópe pre poeții vekĭ, pre filosofĭ, cu tóte opiniunile contimpurane, resultate din raporturile lor cu creștinismul. De la Rĕsăritŭ el a fostŭ trămisŭ în Galia de către s-tul Policarp la Potin, Episcopul de Lion, de sigur pentru ca să-lŭ ajute în predicarea credinței. Rădicatŭ de către Potin la rangul de Presviterŭ, el mai ales în timpul persecuțiunilor din Galia (177) a arătatŭ «zelul sĕŭ către Testamentul lui Christos».

ţeii păgânesci (§ 14—16). In conclusiune esplică şi numele de creştinu, celu derisu de dinsul (§ 17).

Păgânul nu credea în învierea morţilor şi cerea, ca să i-se arate unu mortu înviétu. La aceste Teofil respunde: «Eu ţi-aşi arăta ţie unu înviatu, care trăesce şi acum, dar tu nu vei crede şi acestuia». După aceste îi arată lui chiar în natură esemple despre înviere; şi cu esemplul chiar al persónei sale, despre întórcerea la creştinismu, convinge pre păgânu, ca să crédă în învăţătura s-telor Scripturi despre învierea morţilor (§ 18—19). In fine îl invită, ca să citésce s-ta Scriptură, amenin̦ţându-lu cu judecata lui D-deu asupra celor nesupuşi voiei lui (§ 20).

In *cartea a doa* S-tul Teofil conform dorin̦ţei lui Autolic, esplică, în amăruntime falsitatea religiunei păgâne. Ii observă, că este ridicul, de a considera cine-va, ca D-deu, nisce idoli, făcuţi de cătră ómeni (§ 1); şi nu este nici cum rationabilu, de a considera pre ómeni, ca dei (§ 2—3); în fine probézá, că opiniunile contradicetóre ale filosofilor nu meritá, de a avea rangul de credin̦tă — D-deu este neschimbabilu (§ 4, 5). Combate falşitatea teogoniilor din poeţi (§ 8, 10), unde citézá (§ 2) nisce versuri ale lui Arat, din care chiar apostolul citézá o parte din versetu (Fapt. XVII, 28). Probézá că totu acela, ce este bunu la scriitorii păgâni, este conformu cu doctrina profeţilor; şi pre lângă aceste, profeţii sûntu instruiţi de spiritul lui D-deu şi de cuvêntul creatoru, iar Biserica lui Christos este în tóte privin̦ţele institutricea cea credinciósă (§ 11, 12). Cu de amăruntul studiézá dupre Moisi istoria creaţiunei lumei şi a omului, arătând consonan̦ţa acestei istorii cu mintea cea sănătósă (§ 23—28). Tot aici s-tul Teofil întrebuin̦ţézá cuvêntul de Τριάς= treime cu privire la persónele divinităţei. «Trei ţile, care presistu creaţiunei luminătorilor, sûntu tipii trinităţei lui D-deu, a cuvêntului lui şi a înţelepciunei lui». Continuând cu studierea istoriei lui Moisi pêne la împărţirea popórelor, esplică istoria omului inocentu şi apoi decădutu, şi resolvézá mai multe cestiuni din cartea Facerei (§ 29—37).

In *cartea a trea* S-tul Teofil refutézá doe inculpaţiuni contra creştinilor, presentate de cătră Autolic; — una constá în acéla, că cărţile creştine sûntu noe, a doa, că viéţa creştină este uricidsă. Spre refutaţiunea celei din urmă el probézá lui Autolic, că scriitorii păgâni aû predicatu morala cea mai uricióse şi mai diformă, şi cu

(§ 10): arată diferințele și contradicțiunile ereziilor între dînsele; face genealogia ereziilor (§ 10—28) și termină cu învățătura canalților (§ 29—31).

In *cartea a doa* autorul refutează utopiile Valentinienilor despre eoni, și probează neconformitatea ideilor lor despre D-deu cu mintea sănătosă. Resturnă argumentele, pre care ereticii le esagerau pentru învățăturele lor din s-ta Scriptură, prin mijlocul alegorismului, și adaugă, că argumentele trebue să se ieă din locurile clari ale Scripturei. In fine supune criticei opiniunile antropologice ale Valentinienilor (§ 29—35). Pre lîngă aceste, combătînd opiniunile, ce se efectuă in Biserică: «Unii, dice autorul, vorbind despre credincioșii timpului seu, alungă și astă-di demonii in modu realu, și fórte des se intîmplă, că cei eliberați de demoni, primescu credința și devinu fii ai Bisericei. Alții au darul prevederei viitorului și al profetisărei. Alții vindecă pre bolnavi prin punerea mănelor. Mulți sîntu invieți din morți, cari au trăitu după aceia mai mulți ani. In genere sîntu multe darurile, pre care le primesce Biserica universală de la D-deu: astă-felu, că ea in numele lui Iisus Christos, celu răstignitu pre timpul lui Ponțiu Pilat, efectuă in fie-care di minuni spre mîntuirea păgânilor».

In *cartea a treea* s-tul Irineu ni presintă datele istorice, relative la ordinea, in care s'au produsu cele patru evangelii. Arătînd cum ereticii refugu la tradițiune, fiind combătuți cu scriptura și la scriptură, cînd suntu combătuți cu tradițiunea, s-tul Irineu adaugă, că tradițiunea se păstrează numai in Biserică, unde se află adevărații succesori ai apostolilor, și enumără pre succesori. Fiind că atunci ereticii, ca și neologii de astă-di spre a-și apăra arbitrarietățile lor diceau, că apostolii in predicarea cuventului lui D-deu s'au conformatu cu privirile popórelor, apoi la aceste s-tul Irineu dice: Domnul nostru Iisus Christos este adevărul (Ioan XIV,6), și minciuna la dinsul nu esistă. Apostolii, fiind învățăceii adevărului, erau streini de ori-ce minciună. Adevărul nu are nimicu comunu cu minciuna, precum nici lumina cu intunerecul . . . Aici are rangul de lege acelu adevăru, care lovesce cu anatema pre totu celu, ce impedică pre orbu in calea sa (Leg. XXVII,18). Apostolii, căutînd pre cei rătăciți, luminînd pre orbi, puteau ei sĕse conformeze cu privirile lor, și nu cu adevărul? Și chiar ómenii sîntu nedrepți, cînd

Şi îndată ces-tul Potin, Episcopul de Lion, cu mulţi din păstoraşii săi, a muritu cu morte de martiru. atunci Irineu a fostu ridicatu, ca succesoru al lui. In posiţiunea de Episcopu el a acţionatu cu tota ardórea pentru gloria Domnului seu. «In timpul celu mai scurtu el cu predica sa a transformatu oraşul intregu in oraşu creştinu». Unii pre marginea Ronului urmatorii lui Valentin au inceputu să respandiasca doctrinele lor, s-tul Irineu i-au urmaritu din eparchia sa atat oral, cât şi in scris, nelăsându-i in pace nici la Roma. In acestu timpu au fostu scrise de cătră s. Irineu operele cele mai insemnate «Refutaţiunea resonului falşu». Victor, Episcopul de Roma şi-a permisu, de a pronunţa anatema asupra Bisericei de Orient (196), numai pentru cuventul, că păstorii ei nu se invoiau, de a serba pascele in aceeaşi di cu Occidentalii. Atunci Irineu cu esemplul seu a arătatu cum trebue să fie adeverâtul păstoru al creştinătăţei in casce asemine impregiurări. S-tul Irineu cu moderaţiune, dar totdată şi cu tărie a mustratu pre Episcopul nerăbdătoru şi neiubitoru de pace, presentând neconformitatea actelor sele cu spiritul creştinu, arătând importanţa diferinţei in privinţa serbarei pascelor, scriind despre acestă disputa şi celora-lalţi Episcopi şi in fine, facêndu pre Victor, ca să se impace cu Orientul. Pre timpul persecuţiunei lui Septimiu Sever (202), Biserica de Lion a fostu supusă suferinţelor mai mult, de cât cele-lalte Biserici. S-tul Irineu a trecutu la Christos cu o mie din păstoriţii sei, carii au primitu onórea de martiri, impreună cu păstorul lor.

OPERELE S-LUI IRINEU.

S-tul Irineu a scrisu forte multe opere. Unele ni sânt cunoscute astă-di numai pre nume, din altele nu ni-a remasu, de cât bucăţi mici. In forma ei complectă noi avemu o singură operă intitulată. «Refutaţiunea şi mustrarea sciinţei celei false». (1)

Opera contra eresiilor se compune din cinci cărţi. In *cartea dintâiu* autorul opune eresiilor credinţa Bisericei, simbolul credinţei

(1. Edi̇iunea cea mai bună a operelor este acea de Massuet (S. Irinaei adversus haereses libri cum fragmentis. Paris 1710.); aici se găsescu adunate şi controlate tote bucăţile originale. Textul grecu originalu a fostu citit de Epifanie, Eusebiu, Teodoret şi alţii; iar traducerea latină era cunoscută lui Tertulian şi Ciprian.

tătŭ mai ales într'o scrisóre a sa, unde el singurŭ scrie despre sine la bătrînéță: «Eŭ atunci cand te-am vědutŭ pre tine (Florin) la Policarp, eram copilŭ. Eu mi-aducŭ aminte, că atunci s'a petrecutŭ mai mult, de cât se petrece astă-di. Și acum eŭ potŭ să-ți descriu ție locurile, unde de ordinar s-tul Policarp ședea și conversa: potŭ să-ți descriu modul vieței lui, forma corpului, și învățăturile, ce el le vorbia poporului, familiritatea, carea cum dicea el, o avea cu s-tul Ioan și cu cialalți, carii vědusĕră pre Domnul, și totŭ ce-și aducea el aminte despre acele vorbe, ce diceaŭ, că le-aŭ auditu dela Domnul... Eŭ ascultam aceste atunci cu zelul, datŭ mie de D-dĕŭ și le-am scrisŭ nu pre chărtie, dar în inimă». Fiind martorŭ al unor cunoscințe periculóse, la care conducea gnoticismul ilusoriu, ce vóia a reforma doctrina lui Christos, s-tul Irineŭ căuta a convinge că ómenii sûnt datorĭ a se referi mai mult la credința cea simplă, eșită din cuvêntul lui D-dĕŭ și la mănuducerea Bisericei. Diferitelor opiniuni ale gnosticilor s-tul Irineŭ opunea unitatea veritățel lui Christos, predicată de către Biserică preste totŭ universul. «Biserica, dice el, este răspândită preste tot universul; dar observă credința, ca și când ea s'ar afla într'o singură casă. Ea crede în acelaș modŭ, ca și când ar avea o inimă și unŭ spiritŭ. Predică în acelaș voce, ca și când ar avea unele și singure bose. Precum sórele, creatura lui D-dĕŭ, este unul și acelaș în totă lumea, așa una și acelaș credință predicată luminézĕ pretutindenea pre toți îl instruesce, aducêndu-i la cunoscința adevĕrului». Cuvêntul, pentru care Biserica are una și aceiaș credință, el îlŭ fundézĕ pre doĕ adevĕruri, adecă că în Biserică se conservă cuvêntul lui D-dĕŭ nealterabilŭ și tot în dinsa se stabilescŭ învĕțătorii credinței de acelaș Spiritŭ divinŭ. În Biserică, vorbesce el cu cuvintele apostolului. D-dĕŭ a stabilitŭ pre apostoli, pre profeți, și pre învĕțători. (I Cor. XII, 28). «Unde este Biserica, acolo este și Spiritul lui D-dĕŭ, acolo este și Biserica și totŭ darul». «Fundându-ne pre Scriptura divină, carea este adevĕrulŭ celŭ cunoscutŭ și ne'ndoibilŭ, însemnézĕ, că noĭ construimŭ casa nóstră pre pétră tare; dar părăsind scriptura, și fundându-ne pre óre-care opiniuni, însemnézĕ a ni prepara singuri periculul».

Respectiv de canonul vechiului Testamentŭ al s-tei Scripturi, s-tul Irineŭ nu comunică opiniunea Bisericei; dar despre Evangelii dice

ei ar sfătui pre cei orbi și amenințați de pericolu, ca să nu părăsească calea cea periculosă. Domnul, este medicul, ce a venitu, ca să vindece pre cei bolnavi. El singur dice: «n'am venitu, ca să chemu la penitența pre cei drepți, dar pre cei păcătoși (Luc. V. 32). Domnul a comunicatu învețăceilor sei cunoscința, și prin dinsul ei aŭ vindecatu pre cei suferinți și pre păcătoși i-a reținutu de la păcate» (cap. IV). Mai de parte studiază învățătura Scripturei despre Creatorul lumei (cap. V—XV). Pre basa învățaturei apostolice refutéză doctrina gnosticilor despre persóna lui Iisus Christos, demunstrând, că tot același Iisus Christos este și Dŭeŭ adevĕratu și omŭ adevĕratu. Analiséză profeția lui Isaia despre nascerea lui Emanuel din Fecióră și arată scopul venirei lui Christos pre pămêntu. cap. XVI—XXV).

In *cartea a patra*, probând contra ereticilor, că D-deu creatorul este unul, esplică cu acésta conformitea vekiului Testamentu cu celu noŭ, iar cu aplicarea profețiilor în noul Testamentu esplici legătura dintre ambele Testamente (cap. XXIX—XXXVI). In fine Irineŭ, apĕrând libertatea omului, arată pentru ce D-deŭ la inceputu n'a făcutu pre omŭ neschimbabilu, dar capabilu atât de reu cât și de bine (cap. XXXVII—XL).

In *cartea a cincea* probéză contra lui Valentin învierea morților cu puterea euharistiei. De aseminea probéză învierea morților cu atot-puterícia lui D-deŭ și cu rĕmânerea în corpul celor credincioși (cap. III—X). Esplică doctrina despre pĕcatul originalu și încorporarea Fiului lui D-deŭ și vorbesce despre raporturile credincioșilor cătră Christos și diavolulu.

CARACTERUL S-TULUI IRINEU, CA ÎNVĂȚĂTORU.

IMPORTANȚA OPERELOR LOR.

S-tul Irineŭ în raporturile sĕle cu ereticĭ profită de tóta întinderea cunoscințelor sĕle, și cu agerimea dialecticei urmăresce pre adversarii sei pre tóte căile cugetărei lor; și pretutindenea manifestéză unu caracterŭ distinctivu,—amórea simplă a spiritului cătră tradițiunea apostolică. Acestu caracterŭ distinctivu al sĕu, el l'a ară-

FRUCTELE CREȘTINISMULUI

IN

ORDINEA INTELECTUALA

Este în spiritul omului atâta debilitate, pre câtă miserie în inima sa. Totuși, acésta debilitate atestă mărirea lui, dar numai decădută, pre care se silesce în deșert a o reînălța earăși, fără a se putea rădica la ea. Tendințele tutulor facultăților sêle nu'i permită a nu cunósce, că nu se termină totul cu corpul, și că o lume supra-naturală îlu încunjură; și tot o dată debilitatea acestor facultăți nu'i permite a sci, cu siguranță ce anume este realu în acestă lume supra-naturală, și ce aștéptă el de aiel. Incapabilu de a sci totul, incapabilu de a ignora totul, neputându-se liniscì nici în negațiune, precum și nici în afirmațiune; atrasu de adevêru, respinsu de îndoială, rațiunea lui este mai scurtă, de cât instinctul sêu, și extrema sa sciință este *de a cunósce că nu scie nimicu*. Cuvêntul cel mai profundu, care a eșit din gura omului! pentru că el simte lucrurile, ce nu le cunósce, și esprimă înălțimea destinului sêu prin strigătul decăderei sêle.

Dincolo de îngusta limită a resonului sêu se deschide și se întinde unu spațiu golu pentru el, unde se alungă fantomele ignoranței sêle, unde vederea sa încetéză, unde numai pote distinge lucrurile, și unde presupune cu tôte acestea, că suntu lucruri mari. (1) Inclinatu asupra acestui abisu ca Empedoclu, nu depinde de dînsul a se depărta de el, pentru că simte că acolo există pentru el totu

(1) Majus est quiddam suspicata est, ac pulchrius — quod extra conspectum natura posuisset.
(Seneque. Quest Natur. 1. Praef).

numai că ele sûntŭ patru (cart. III), Apocalipsul şi trei epistole ale apostolului Ioan, învĕţăcelul Domnului (1).

In opera contra eresiilor nu citează locuri din epistola către Evrei; dar face menţiune de dînsa în cartea despre diverse cugetări, pre carea o citează Eusebie şi carea n'a ajunsŭ pînĕ la noi.

Refutaţiunea lui Irineŭ este cea mai nemerită pentru toţi acei reformatori ai credinţei, carii aŭ luatŭ asupra lor sarcina, de a îndrepta doctrina apostolilor, ce aŭ scrisŭ cu aplicaţiune la tóte timpurile. Eacă încă câte va cuvinte despre acelaşi obiectŭ: «este neresonabilŭ a afirma, cum cutează unii, carii se daŭ pre sine de îndreptători chiar ai apostolilor, şi a dice, că apostolii, predicând Evanghelia, n'aŭ primitŭ descoperirea întregă şi complectă. După învierea Domnului apostolii prin pogorîrea asupra lor a s-luĭ Spiritŭ aŭ primitŭ putere de sus şi s'aŭ umplutu de tóte darurile s-luĭ Spiritŭ. De la acelŭ timpŭ ei aŭ dispusŭ de cunoscinţa complectă, şi respândindu-se pînĕ la marginile lumeĭ aŭ anunţatŭ darurile, acordate noi de D-deŭ».

Espune într'unŭ modŭ fórte clarŭ şi precisŭ doctrina despre D-deŭ, Creatorul lumeĭ şi al omuluĭ, despre divinitatea Fiiuluĭ lui D-deŭ şi despre persóna lui Iisus Christos, despre învierea morţilor şi despre s-ta euharistie. Respectiv de unele materiĭ, ale credinţeĭ, dar nu esenţiale, s-tul Irineŭ îşĭ avea privirile sale proprii. Astfelŭ era cestiunea despre împărăţia cea de o mie de anĭ a lui Christos, şi despre corporalitate spiritelor.

ARCH. G. Enăcenu.

---

(1) Despre Apocalipsŭ (cart. IV, § 20). Despre epistole (cart. III, cap. 16. § 51). Aicĭ trebue sa notămŭ, că după ce el citézĕ vorbele din epistola I, aduce nisce espresiuni din epistola II astŭ-felŭ: «învĕţăcelul luĭ — Ioan, în epistola, citată mai sus, orîcând» Iar cu acésta ne face să cugetămŭ, că epistolele a II şi III ale lui Ioan eraŭ o continuaţiune a celeĭ dintîiu în tecstul s-luĭ Irineŭ şi pôte că şi în alte tecsturĭ. Vorbele din epistola lui Iacob şi II a luĭ Petru sûntŭ citate fórte de nume-

se asémănă cu acia carii aŭ frică nóptea și carii căută, ca să nu audă ce-va.

Când îl apucă vre unŭ periculŭ pre neașteptate, acești viteji falși devinŭ mai credincioși, de cât ar trebui, și cu greŭ se potŭ smulge din desperarea, ce 'l cuprinde.

Dar necredincioșii desĕvĕrșiți, seŭ ca să vorbimŭ mai esact, *necrețătorii*, sunt ei *necredincioși*? Nici de cum, căci, cum dice Bossut, «absurditățile, în care cadŭ, negând Religiunea, sunŭ mai spăl-«mêntătóre, de cât veritățile, a căror înălțime îl miră; și nevoind «să crédă în mistere neînțelese, ei urmézĕ una după alta erorile «neraționabile».

Nu se înlocuesce acela ce trebue a crede cu necredința, fiind că macsimile necredinței ascundŭ în sine acela ce este plin de pasiune. Dar, considerată în sine și cu unu okiŭ filosoficŭ, impietatea nu póte respinge nici unŭ articulŭ din credința creștină, fĕră a 'l înlocui cu o opinionne de sute de orĭ mai neadmisibilă, și fĕră a pune o absurditate în locul unei dificultăți. Deiștii, atheii materialiștii nu credŭ în Iisus Christos, în D-deŭ, în spiritualitate; dar, pentru a funda necredința lor în aceste ordine diferite, sunŭ obligați de a profesa credinți opuse, care revoltă bunul simțŭ al celui mai umilit dintre creștini și 'lŭ făcu să desprețuéscĕ de sute de orĭ starea de degradare în care suntŭ căduți. De esemplu, că lumea s'ar fi creatŭ de sine, și acela ce se schimbă și móre în tóte ḑilele, ar esista prin sine în modŭ eternŭ; că hasardul ar face necontenit actŭ de supremă intelegență; că atomele, turburĕnduse și unindu-se, ar ajunge să facĕ totŭ mecanismul asestui frumosŭ universŭ, și că chiar aceste vêrtejuri ale atomelor nu strică opera lor și o menținŭ în ordinea perfectă, care ne răpesce; că materia ar fi prin sine însuși d'odată cu mișcare, cu sentimentŭ, cu voință, cu inteligență și cu conscințăă; că faptele istorice ale vieței lui Iisus Christos și ale celor doi-spre-ḑece apostoli n'ar fi esistatŭ nici o dată, și că tótă istoria de la începutul Chreștinismului nu este de cât o alegorie mitologică, sub care s'a căutatŭ a se personifica cultul sórelui și al lunei și al celor doĕ-spre-ḑece semne ale zodiacului.

Nu este curiosŭ ca o dată să se facĕ unŭ alegorismŭ plăcutŭ din tóte simbolurile necredinței! Totŭ cela ce este mai extravagantŭ, mai secŭ și mai absurdŭ *necredinciosul le crede, este obligatŭ de*

destinul sĕŭ; și nu depinde de el pentru al deschide indeajuns, spre a sci, ce se petrece acolo. (1) — Acestŭ Spațiu golŭ, ce cu toții îl purtăm în noi, acestŭ abisŭ, este regiunea *misteruluĭ*.

De aicĭ aŭ eșitŭ și esŭ încă tóte sistemele acestea ideologice și teogonice, a cărora vêrtejŭ compune istoria filosofieĭ omenescĭ, și a cărĭa resultatŭ lipsesce tot-de-una. De aicĭ, dupre o altă desvoltare, a eșit tóte superstițiunile și tóte estravaganțele religióse, care aŭ guvernatŭ pe rôndŭ pre pământŭ și l'a făcutŭ prada atâtor fanatici și impostorĭ. De aicĭ în fine se înalță câte o dată, pentru spiritele cele mai liniștite, nesiguranțe înspăimêntătóre, smintire momentană, teribilă *póte*, care le facŭ a se transforma în mii de suposițiunĭ asupra destinuluĭ lor apropiétu, fórĕ a putea vre o dată să găsască o soluțiune ; căcĭ ce e dreptul, cine ar fi în stare să se liniștéscă în modŭ completŭ pre margenile unuĭ craterŭ ? Peripețieleĭ filosofieĭ semănă cu unŭ Vulcanŭ, care fumegă tot-dé-una.

Religiunea luĭ Iisus Christos a venitŭ să satisfacă acéstă trebuință vastă a sufletuluĭ omenescŭ; ea a venit să aștérnă unŭ drumŭ prin acestŭ abisŭ.

Acéstă bine-facere mare, a făcutŭ să se uite trebuința. pentru carĕ nĭ s'a datŭ creștinismul, și noĭ întâlnimŭ de multe orĭ ómenĭ, carĭ se fălescŭ că potŭ și fórĕ de ajutorul credinței, și carĭĭ se ținŭ, dupre cum dicŭ eĭ, mai pre-sus de orĭ ce credulitate, adecă fundându-se numaĭ pre rațiune.

Dar, aicĭ este o mare ilusiune. Necredința în sensul eĭ adevĕrată nu este, de cât o vorbă vagă ; n'aŭ esistatŭ nicĭ o dată *necredincioșĭ*. Mĕ esplicŭ :

Fórĕ îndoială, aŭ fostŭ unŭ mare numĕrŭ de necredincioșĭ, dĕcă se înțelege prin acésta acelĭ ómenĭ carĭĭ aŭ respinsŭ dogmele Religieĭ creștine; și încă sunt mulțĭ, carĭĭ nu le-aŭ desrădăcinatŭ cu totul din spiritul lor. Toțĭ aceĭ, ce se parŭ și carĭĭ se credŭ necredincioșĭ, eĭ nu sunțŭ astŭ-felŭ. Cea maĭ mare parte din aceștĭ ómenĭ

(1). . . Fórĕ voia'mĭ infinitul mĕ turmentă.
N'aș putea gândi la el, fórĕ frică fór'a spera.
S'orĭ ce s'ar maĭ dice rațiunea-mĭ se'nspăimêntă.
Că nu'lŭ póte înțelege și doresce a-l vedea.
(Alfred de Musset, Espoir en Dieu.

«lui. la Genthod, aședată intr'o posițiune de risū, dar tot o dată «și magnifică, pre marginile lacului, intre inălțimile Alpilor și «Jura. Imi vorbi mai intēiu cu admirațiune de Abba de l'Epée, a «cărui glorie a reculeso D. Sicard. care a perfecționatū descope- «rirea lui. Imi arată apoi câte-va fragmente din corespondența sa «cu savantul Moïses, iudeū din Berlin. și unul din cei mai subtili «metafisici ai secululuī acestuia. In fine convorbirea căju asupra «iluminaților. El nu'mi ascundea că kiar ómenii ilustri erau atinși «de acestū delirū. Cutezai alū intreba asupra causei. și ecă cum «in ce termini fu respunsul lui» :

«Filosofia modernă, imi ḑise, a zdrunciuatū fundamentele tutu- «ror credințelor religióse. Spiritul umanū, smulsū imprudentū de «la opiniunile pre care se repausa de atāta secole, numai scie de «unde se incepă și unde să se oprescă. Absența religiunei lasă unū «golū imensū in gāndirile și in afecțiunile omului; și pre acestū «golū el tīū umple de fantomele cele mai periculóse și le pune in «locul unui Consolator Inteleptū și Minunatū. conform cu trebuin- «țele omului. Așa omul. devenind necredinciosū se face și mai pre- «cipitată in superstițiuni; el duce pēnē la ateismū trebuința id-ei- «lor religióse, care sūntū o parte esențială a ființei sale și care «trebue tot-de-una să formeze fericirea sēu ocupațiunea sa; el a- «buséză de propriele sale sciințe amestecāndu-le cu cele mai suri- «ḑetóre visuri; el divinisează efectele fisice și forțele naturei. și in «urmă vede cāḑēnd intr'un politeismū absurdū; cu unū cuvēntū el «devine dispusū a crede totul, in momentul cand ḑice cu cruzime, «că nu crede nimicū. A venitū timpul. pentru ca adevārata filoso- «fie să se apropie, kiar pentru propriul sēu interesū, de o Religi- «une, pre carea a desprețuit'o și carea singură pōte să i dea unū «zborū infinitū și să reguleze miseriele inimei nóstre. Trebue să «lāsāmū imaginațiunei omenesci, alimentele sānātóse. decā nu vo- «imū ca ea să se intrēscē cu otravā».

«Ast-felū fură reflecsiunile lui Bonnet, continuă D. de Fontanes. «Mārturisescū că mē atinseră puțin in epocha in care le audiam, «și de atunci ele aū rēmasū in memoria mea. Acum insă le ofer meditațiunei spiritelor bune».

Din tōte reflecsiunele acestea și din tōte autoritățile acestea așa de lāmurite, așa de tari și de unanime. și care viu din tōte părțile

rațiunabilă, mintea nostră ca să scape de abisu, este necesitată a se arunca în superstițiune. De unde provine că Religiunile păgâne, or cât de false ar fi fostu ele, valorau mai mai mult, de cât absența completă a religiunei: era unu punctu de oprire pre povărnișul nelimitat al nebuniei, și al rêutățel. Și tot de aicî provine că credința Creștină carea nu numai ne feresce de erore, dar ne și dirige spre adevêrû care este *calea, adevêrul și vieța*, este celu mai plăcutu și tot-o-dată și celu mai sigurû adăpostu al rațiunei.

Nu credemu că suntemu de rêu augurû creḑend că lectorii nostri sûnt preocupați ca și noi, de importanța adevêrului, ce cautămu a'lu stabili în acestu momentu.

Ei ne vor permite de a-l sprijini încă cu două autorități.

Celebrul Burke, publicistu așa de bine inspiratu precât și practicu în cartea publicată asupra revoluțiunei francese, se esprimă în următorul modu, pentru ca în fine să pôte preserva pre Anglia, patria sa, de consecințele revoluțiunei:

«Scim, și ne mândrimu cu sciința nostră, că omul, din natura «sa este unu animalu religiosu; că ateismul nu numai că este o «pusu rațiunei nóstre, dar este și contra instinctului nostru, și nu «ne pôte domina multu timpu. Și dêcă într'unu momentu de dece«dere, dêcă în delirulu unei beți. causate de acestu spiritu de tur«burare, ar trebui să descoperimu nuditatea nóstră lepâdând reli«giunea creștină, carea a fâcutu pêne acum gloria și consolațiunea «nóstră, carea a fostu unu mare isvoru de civilisațiune pentru noi, «ne tememu, că o superstițiune grosolană, perniciósă și degrădătóre «va lua locul religiunei».

Adona autoritate nu este mai puținu remarcabilă și împrejurarea confidențială, în care aceste cuvinte aû fostu emise, li dă unu caracteru și mai filosoficu; Acelu, care ni le rapórtă este unu spiritu distinsu prin sine însuși, și D. de Fontanes, face acesta în terminii, carii atestă prețul ce'lu are pentru dînsele.

Cuvintele lui Bonnet.

«Eram la Geneva în 1787; aveam dorința de a vedea pre ilus«trul Bonnet, discipulu lui Locke, antemergâtorul lui Condilac, au«torû al *Cercetarei analitice a facultăților sufletului și al Obser«vațiunilor asupra Corpurilor Organisate*. L'am găsitu în casa

lămu, noi trebue să adorămu intru acésta bine-facere mare aceiași mână, care a creatu sufletul nostru, pentru că numai ea a putut să'lu dirigé bine, trecênd prin atâtea prepăstii, și mergênd către scopul séu.

Pentru ca să ne pétrundemu și mai mai bine de acestu adevĕru, să esaminămu mai de aprôpe raporturile credinței creștine cu sufletul nostru și în particular cu rațiunea.

A satisface facultatea religiosă a sufletului nostru cu plenitudine și demnitate, fără a turbura pre celelalte facultăți, fără a despreți și a întuneca rațiunea, făcêndu'o din contră să fie satisfăcută desfășurându-și tóte puterile sêle, ĕcă problema ce numai Creștinismul a resolvat'o.

I. Și mai întâiu Religiunea nu desprețuesce rațiunea, nu o limitézĕ nu o privézĕ de nimic din ceia ce póte el cunósce prin sine însuși și o lasă să acționeze liber în cercul cunoscințelor sêle naturale. Nu calcă întru nimicu domeniul séu. Doctrina sa nu începe, decât în punctul unde rațiunea finesce, unde vederea sa se turbură se rătăcesce și se perde. Credința vine numai să adaugé puterile rațiunei. Ea nu cere nici chiar o supunere. Pentru că a ajunsu la acestu punctu rațiunea nu abdică, decât în casul de neputință, credința'i cere numai o consimțire, îi propune o alianță. În carea câștigă totul și nu se perde nimicu. Mai mult, de cât atâta, și aici se observă importanța primei considerațiuni. Credința nu se unesce cu rațiunea prin *justapositiune*, dĕcă se póte dice astfelin, dar prin *incorporațiune*. Creștinismul este singura Religiune carea admite argumentațiunea. Înainte de a cere credința în misterele sêle, el invită rațiunea a esamina autoritatea sa, îi presintă titlurile sêle; și numai după ce a trebuitŭ, în urma luminelor naturale, să-i recunóscă validitatea, divinitatea, cere credința în doctrinele sêle și practica acestei credințe. Totul se face pre calea consecințiĭ, adecă, pre calea rațiunei. Credința se servesce de rațiune ca de unu instrumentu ca de unu mijlocu de argumentațiune, dice Apostolul, și acésta se face prin mijlocul dovezilor intrinsece, de care este înzestrată credința și pre care rațiunea nu le póte refusa, fără a perde ea însăși. Creștinismul este singura Religiune, carea procede astfel, carea liniștesce rațiunea, carea nu'l

ca să formeze convicțiunea, trebue să se stabilescă, că pre lângă acela, ce rațiunea singură póte să cuprindă sûntu lucruri, pre care sufletul omenescu le *doresce* în modu admirabilu; este în el o facultate specialminte religiósă, facultatea credinței misterelor, care este tot așa de naturală, tot așa de esențială omului, ca și memoria imaginațiunea, judecata, voința. Acei carii respingu credințele creștine nu scapă de acestă facultate. Numai o deturnă de la religiune, și ea se aruncă asupra unor alimente funeste. Și déca sûnt unii oameni, carii să fi ajunsu a o înăbuși, și carii se credu pentru acela mai înțelepți, ei, propriu vorbind, nu sunt, de cât mai mărginiți, le lipsesce unu simțu, simțul infinitului, simțulu de D-deu. Prin întinderea și infinitatea naturală a acestei facultăți omul este mai jos de cât îngerii; dar prin privațiunea de dênsa, el devine mai jos de omu. (1) Acestu adevêru are pentru el cela, ce a fostu vre o data mai universal și mai constantu în natura umană. Déca omulu este unu *animalu raționalu* nu este mai puțin și unu *animalu religiosu*.

Ce urmézá de aici, fôrê numai că D-deu, care a dispusu tôte sensurile nóstre și tôte facultățile nóstre conform cu unu scopu, a trebuitu să determine unu obiectu și pentru facultatea religiósă carea să o satisfacă și să o dirige? Când mai ales noi vedemu, că acésta facultate lăsată de sine, face ca omul să cadă într'unu abisu fôrê fundu, și-i turbură tôtă iconomia ființei lui morale, noi trebue să credemu că este pentru ea o stare normală de ordine, de satisfacțiune, de desvoltare care o feresce de acele căderi durerôse și care o influențéză pênê la mórtea omului. Și apoi, când găsimu în doctrina lui Iisus Christosu și în adesiunea sufletului omenescu la acésta doctrină, resultate de ordine, de satisfacțiune și de desvoltare religiósă; când vedemu că celelalte religiuni n'au pututu de cât să ascundă séu să împedice disordinea acestei facultăți; și numai religiunea creștină i-a procuratu tôtu binele; atunci trebue să o salu-

(1) Ce e astă lume óre, și ce vrem aci a face?
Decă Cerul 'nvêlitu trebue; ca se trăimu noi în pace?
Pământul ca turma trecênd, cu oki'n el pironiți,
S'óre omenii renegându-și, îndemnă a fi fericiți?
Nu! că numai póte fi omu. . . . . .
(Alfred de Musset Espoir en Dieu).

«bine un sânt Părinte, de a crede și a primi prin mijlocul credinței «nu numai lucrurile, care sânt mai pre sus de rațiune, dar și acele «pe care le póte cunósce rațiunea; și acesta mai întâiu, pentru «ca omul să ajungă mai sigur la cunoscința veritățiĭ creștine; și al; «doilea pentru ca cunoștința de D-dĕu să fie potrivivită cu înțele«gerea tuturor; al treilea în fine ca să albă certitudine. Rațiunea «omenescă în adevĕr găsesce în lucrurile divine; dovadă filosofiĭ, «cariĭ chiar în lucrurĭ omenescĭ, aŭ cădut cu rațiunea lor în greșelĭ «și contradicerĭ. Pentru ca să se pótă avea o cunoscință de D-dĕu «sigură și lipsită de orĭ co îndoială, a trebuit ca veritățile divine «să fie transmise prin mijlocul credinței, ca și cuvêntul lui D-dĕu «care nu póte minți».

Da! C bine-facere imensă a adus Creștinismul pre pământ, nu numaĭ redând ómenilor aceste veritățĭ mume, dar și asigurându-le bucuria și conservarea lor pentru tóte timpurile, prin demonstrațiunea prescurtată a credinței, carea fără a escinde metodul raționamentalŭ, înlătură mulțimea imensă a dificultăților pre care nu le póte înțelege rațiunea, și feresce de rătăcirĭ pre acel, ce ar fi amăgiți de însuși spiritul lor. Prin acésta Creștinismul a constituit filosofia, dându-i unŭ terenu solidŭ și fecundŭ în locul acelui pământŭ mocirlosŭ și sterilŭ al sistemelor, în care se cufunda filosofia antică la fie care pasu. Fiind că totul se petrece în înțelegerea nóstră, fundând aceste veritățĭ prime pe basa credinței, apoĭ Creștinismul a posedatŭ tóte celelalte veritățĭ de o ordine inferióră. Elŭ a pusŭ unŭ principiu de certitudine în sufletul omenescŭ, care, puțin câte puțin a confirmatŭ tóte judecățile resonului. Răspândind în poporŭ aceste veritățĭ, el a făcutŭ, ca nu numaĭ să le coprindă toțĭ ómenii și fără distincțiune și să profite de beneficiul lor, dar tot-odată a creatŭ acela, ce se numesce resonul public, acestŭ focariŭ comunŭ așa de puternicŭ, care previne séŭ reprimă rătăcirile resonului individualŭ al fie-cărui omŭ și care este sufletul societăților moderne.

«Ferésca-mĕ D-dĕu, să fiŭ nedrept, orĭ nerecunoscĕtor • strigă «un filosofŭ deja citat — Bonnet. «Voĭ numera pe degete bine-fa«cerile religiuneĭ, și voĭ recunósce, că adevĕrata filosofie îĭ datoresce «nascerea sa, progresele séle și perfecțiunea sa. Îndrăsni-voiŭ să asi«gurezŭ pre fie-cine, că dĕcă *Părinților luminelor* n'ar fi bine-voitŭ

cere. decât aceia, ce religiunea nu i se póte refusa, vorbind logic. Ecă în adevĕr un caracter unic de veracitate.

II. Ea 'i propune și 'i oferă propriele sele averi. În adevĕr, esistă un numĕr óre care de veritățI principale, care se află la marginile rațiunei și ale misteruluĭ, pre care rațiunea nu le póte cuprinde, și înțelege decât numaĭ atingĕndu-le într'unŭ modŭ plin de slăbiciune și de sfiélă. Astfelŭ sunt veritățile esistenței lui D-deŭ, unităților, providenții séle, și ale atributelor divine, ale spiritualității sufletuluĭ, ale libertății luĭ, ale responsabilității, nemuririI. ale uneĭ stărĭ fiitóre de recompensă și de pedépsă etc; în genere veritățI, care compunŭ ceia ce se numesce Teologia naturală. Aceste adevĕruri se potŭ numi veritățile rațiuneĭ, pentru că rațiunea percepe motivele principale, fundamentele necesare, dupre cum am vĕdut la începutul acestor studiĭ. Totuși este adevĕrat, că o parte din aceste veritățI rĕmân în nóptea misteruluĭ. Rațiunea nu le póte înțelege în modŭ completŭ, și de aceia ea se vede espusă a și le vedea disputate, a nu sci ea însăși, dĕcă trebue să și le improprieze, séŭ să le pĕzéscă, seŭ chiar a-le suci într'unŭ modŭ periculosŭ și a face obiecte de eróre și desordine.

Pentru ca să cunóscemŭ starea naturală a spiritului omenescu în raport către aceste veritățI trebue să scimŭ ce devenise ele în lumea pĕgână. Ele dispărusĕră în nóptea politeismului pentru mulțimea ómenilor ; și dĕcă câțI-va filosofI ce păreaŭ, că le-aŭ conservatŭ, nu eraŭ, dice Socrat, decât ca *visurile uneĭ bătrâne în delirŭ*! seŭ precum dice Cicerone și Seneca, ca *nisce visurĭ despre ceva, ce se doresce mai mult, decât se împlinesce.* Si încă în ce stare, în ce chaus de sisteme grosolane și estravagante eraŭ învĕlite și cufundate aceste veritățI!

Dar, Creștinismul a venitŭ să scóță la lumină aceste veritățI, să le restabilĕscă în totŭ lustrul lor și în completul lor acordŭ; el le-aŭ *vulgarisatu*, le-aŭ înlăritŭ.

După ce le-a adusŭ la unŭ gradŭ de curățenie și de sublimitate, care întrece orĭ ce filosofie în zborul seŭ celŭ mai iscusitŭ, și le a pusŭ în acelŭ gradŭ ca să le înțelegă tótă lumea și să le ferĭască pentru tot-dé-una de orĭ ce alterațiune și de orĭ-ce ruină, făcĕndu-le supranaturale prin credință. «Este necesar omuluĭ, dice fórte

ni-a adusŭ misterul. Misterulŭ deja și el esistă într'unŭ modŭ óre care tot-de-una, dar numaĭ în locŭ să ne ocupe de la începutŭ, el vine pre urmă. Creștinismul a eliberatŭ spiritul omenescŭ de primele mistere, care întunecaŭ vederea luĭ naturală; l a descoperitŭ veritățĭ și raporturĭ, pre care nicĭ le presupunea ca esistânde; și în fine nu l'a făcutŭ să 'ntâlnéscă mistere noŭ decât pentru că natura lucrurilor o reclamă ca să fie așa. Este de ajunsŭ, că ni s'a datŭ destulă lumină, ca să ne luminăm asupra datoriilor nóstre. Să cuvine să nu ni se dea maĭ mult, pentru ca să putem concentra aicĭ atențiunea nóstră.

Apoĭ esistă o diferență mare între misterele de care ne a eliberatŭ Creștinismul și între misterele care ni le-a adusŭ el; fiind că cele diutâĭ eraŭ mistere naturale, voĭ să dicŭ, că priviaŭ pre nisce lucrurĭ deja esistente în jurulŭ nostru și în noĭ, rangul nostru în creațiune, enigma binelui și a rĕului în lume, principiul, regula și obiectul destinuluĭ nostru; seŭ maĭ bine dicênd, ele tractaŭ despre divinitate în raporturile eĭ cu lumea, esistența divină, independența eĭ în creațiune, unitatea și sanctitatea divină; în timpŭ ce noele mistere : Întruparea, Rĕscumpărarea, Charul etc. sunt din ordinea supra-naturală, și privescŭ pre raporturile luĭ D-ḑeu în respectul moralŭ cu lumea. Aicĭ misterul se presintă mult maĭ propriu; este mult maĭ necesarŭ; este o operațiune noă a luĭ D-ḑeŭ; tótă operațiunea luĭ D ḑeŭ este, prin natura sa, misteriósă, și ea póte fi înțeligibilă; dar D-ḑeŭ nu ni datoresce inteligența absolută a acesteĭ operațiunĭ, precum el nu ni datoresce nicĭ kiar acéstă operațiune. Rațiunea nu se póte plânge, că nu înțelege aceia, ce l-a venit prin revelațiunile luĭ D-ḑeŭ maĭ mult, de câtŭ ceia ce naturalminte era kĭemat a sci, maĭ ales când noĭ scim, că ea datoresce acesteĭ revelațiunĭ restaurarea cunoscințelor naturale, pre care le perduse.

O altă diferență, ce se cuvine a o nota aicĭ este că misterele naturale ale destinuluĭ omenescŭ eraŭ misterele ignoranțeĭ și ale eroreĭ, în timp ce misterele creștine sûnt numaĭ mistere ale credințeĭ. Cu modulŭ acesta nu era numaĭ lipsă de înțelegerea natureĭ luĭ D-ḑeŭ, de originea și scopul omuluĭ, de adevĕratul luĭ bine, de adevĕratulŭ rĕŭ și de natura lor cea opusă de miseria nóstră, de mărirea nóstră și mijlócele, de a ne conduce în raportŭ cătré D-

«a lumina pre ómenĭ, eŭ n'așĭ fi idolatru ? Născutŭ póte în sînul «întunereculuĭ celuĭ maĭ profundŭ, și a uneĭ superstițiĭ din cele maĭ «monstruóse, eŭ așĭ fi zăcut în noroiul prejudicielor mele ; n'așĭ fi «vĕ ĵutŭ în natură și în ființa mea proprie, decât unŭ chausŭ. Și «dé a așĭ fi fostŭ așa de fericitŭ séŭ destul de nenorocit, pentru a «mĕ înălța pênĕ la îndoială asupra **Autorului** lucrurilor, asupra «destinuluĭ meŭ viitorŭ, etc. acéstă îndoială ar fi fost perpetuă: «n'așĭ fi ajunsŭ a mĕ orienta vre-o dată și îndoiala m'ar fi muncitŭ «în tótă viĕța».

In fine după ce a apropiatŭ de resonul comunŭ, și a adusŭ la stare de certitudine și de evidență pentru toțĭ ómenĭ aceste cunoscințe, acest conjecturĭ, care munciaŭ inteligențile cele maĭ înalte, Creștinismul a descoperitŭ încă și alte veritățĭ, care ar fi rĕmasŭ pentru tot-dé-una necunoscute geniuluĭ omenescŭ. Voiŭ să vorbesc de acele veritățĭ cuprinse în dogmele particulare ale Creștinismuluĭ. Trinitatea, Întrnparea, Rescumpărarea, Căderea în Adam, resculare în Iisus Christos și tótă doctrina cea mărétă, iar practica eĭ presintă raporturĭ frumóse, și aplicațiuĭ fecunde, și care compunŭ materiile părțiĭ a doa a *studielor nóstre*. Aceste veritățĭ, care aparținŭ teologieĭ, revelate, primescŭ și lărgescŭ veritățile maĭ simple, care aparținŭ teologieĭ naturale, chiar când acestea satisfacŭ inclinațiunile cele maĭ pure ale rațiuneĭ. Descoperindu-ni-le Creștinismul nĭ-a înfățișatŭ unŭ tablou mare ce represintă aspirațiunile rațiuneĭ nóstre, și în care se represintă lămuritŭ tótŭ ce ne preocupă și aicĭ se luminézĕ totul în jurul nostru și în noĭ înșine.

Cu tóte că noĭ n'am fi descoperitŭ niciŏ dată doctrina chrestină, totuși când ni s'a descoperitŭ, ea se găsesce conformă cu cele maĭ curate luminĭ ale rațiuneĭ, despre care se póte ₫ice că, dĕcă rațiunea nu cunósce prin sine acéstă doctrină, dar o recunósce totdé-una de adevĕrată.

Fără îndoială, acéstă doctrină este misteriósă în fondul séŭ, dar ea este luminată în reflectele séle; invincibilă, ea arată totul. Misterul este proprietatea infinitului în raportŭ către finitŭ. dar acest raportŭ póte fi maĭ mult séŭ maĭ puțin strinsŭ, și ne restrînge maĭ mult séŭ maĭ puțin în marginile ignoranțeĭ. Dar, Creștinismul a venitŭ să lărgéscă acestŭ raportŭ , să atingă acele marginĭ, să ne dea aerŭ, spațiu, lumină să întindă privirea nóstră dincolo. El nu

rescă, raţiunea a intrată în cunoscinţa şi posesiunea sigură a o mulţime de verităţi primordiale, la a cărora margine, ele a ajunsă odinióră, dar care s'aă perdutu în abisul ignoranţei lui resturnând din temelie tóte celelalte verităţi mai apropiate ce se ţineaă de ele. Redând raţiunei aceste verităţi mume, primari, credinţa le-a atestatu şi le-a vulgarisatu aşa ca fie care să se póte bucura de ele, fără ca nimene să le pótă altera, şi că ele vor remânea pentru tot-dé-una averea publică a genului omenescu şi patrimoniul tuturor generaţiunilor. Pe lângă aceste verităţi primitive, redate şi asigurate, Creştinismul a mai dotat raţiunea cu verităţi în totul noă, pe care raţiunea nu le-ar fi presupus nici o dată prin sine însăşi, şi care se armonizéză cu primele verităţi, fiind că acéstă armonisare se efectuă în puterea celor mai intime legături ale raţiunei. In fine acestu caracteru misteriosu al verităţilor supra-naturale revelate de Creştinismu, este cu totul diferitu de obscuritatea ignoranţei şi a erórei, care învólia o dată verităţile naturale; şi elu ne conduce la înţelegerea acestor verităţi şi nu la ignoranţa lor, fiind distincte şi precise în modu perfectu pênă a putea să intre şi în capul unui copilu. Şi pre lângă acésta, decă aici se observă o resistenţă în înţelegerea lor, acésta nu este absolută. Ea nu terorizéză raţiunea, ci o linistesce, îi lasă a avea cu ce să se eserciteze, fără ai opune o altă veritate, cu care ar putea-o confunda. Şi după ce i-a făcutu cunoscute şi înţelese o mulţime de lucruri obscure şi confuse, ea îi presintă la sfârşit şi convingerea hotărîtă şi precisă în lucrurile, ce nu le înţelege încă.

Operaţiunea credinţei a fost în totul sémănă cu acea, a unui instrumentu opticu, care se potrivesce dupre vederea naturală şi nu este decât o prelungire; care apropie, îndreptéză şi arată curatu obiectele confuse şi nu lase să espire vederea, decât la o distanţă infinit mai mare, decât aceia pe care ar putea-o parcurge okiul naturalminte. Credinţa este telescopul inteligenţii: ea îi mărescе orizontul ei, îi descoperă stele noă în cerul cugetărei şi al veritaţei.

Lumea spirituală, fiind deskisă ast-felu inteligenţii, ea s'a destăşurat şi a găsitu o espansiune, care o face să domine sensurile şi natura în care o ţineaă închisă superstiţiunile sensuale ale anticităţei. Credinţa creştină a uşurat'o învăţând'o, prin autoritate, verităţi, a căror contemplaţiune ea acum le reînoesce.

ceĭ și ceĭ lalțĭ omenĭ. Eră ignoranța asupra tuturor punctelor acestora, așa de importante. Era încă și mai reŭ; desprețul, erórea, resturnarea domina omenirea; în timpŭ ce, prin efectulŭ misterelor creștine tóte puntele acestea aŭ devenitŭ învĕțate, cunoscute, înțelese, și misterele creștine însușĭ n'aŭ presentatŭ spiritului omenescŭ altă dificultate, de cât o dificultate de înțelegere.

Noĭ cunóscem aceste verităților perfect, noĭ le scim; ele sûnt pentru noĭ precise, determinate formalŭ; cugetarea nu se împiedică și nicĭ se pĭerde în cercetarea lor; copilulŭ celŭ maĭ micŭ le învață și le ține minte, ele nu se află cufundate și învĕluite în chausul rațiuneĭ; ele în modŭ separatŭ se învĕrtescŭ cu armonie predeasupra capetelor nóstre în *firmamentul credinței*.

Ne înțelegerea lor kiar nu este absolută, nu este de cât relativă. Acest firmamentŭ linistesce okiul inteligentŭ, fĕră a-l închide; îl pironesce și 'lŭ lasă sa pĕtrundă, după gradul de curățenie ce'l aduce contemplațiunea.

În resumat, credința creștină este plină de folóse și bine-faceri pentru rațiunea omenéscă.

Maĭ întâiŭ, ea nu'ĭ negă nimicŭ din ceia ce este propriŭ alŭ eĭ, și nu o ajută de cât la punctul, unde numaĭ pôte nimicŭ. Aicĭ rațiunea nu se unesce cu credința în modŭ arbitrarŭ. Credința nu se impune. Credința face ca să fie priimită în modŭ raționabilŭ. Ea cu natura sa visibilă, resultată din divinitatea eĭ, se unesce cu datele rațiuneĭ, așa că acésta se afirmă pre sine însăș, priimind fundamentul credinței, și unirea credinței cu rațiunea devine o adițiune, o urmare și o prelungire a rațiuneĭ kiar. Cu modul acesta rațiunea se găsesce fórte mulțămită, căcĭ ea este satisfăcută în tendința sa permanentă de a fi în relațiune cu infinitul, care o nobilézĕ și ne încetat o agită, și nu numaĭ satisfăcută, dar preservată de milĭ de erorĭ, de căderĭ deplorabile, la care ar fi condusŭ omul în modŭ inevitabilŭ, de acéstă necesară și teribilă facultate, ce nu se póte înăbuși fĕră a se degrada, și căriea nu se póte preda fĕră a se pĭerde. Credința creștină a mântuitŭ ast-felŭ spiritul omenescŭ de de două abisurĭ, a cărora alternativă este inevitabilă și pe movêrnișul cărora a fostŭ pusŭ tot-dé-una omul, când s'a aflatŭ depărtatŭ de acestŭ ajutor divinŭ; adecă scepticismul séŭ superstițiunea, impietatea séŭ necuviința. Prin esercițiul acestuĭ instrumentŭ ce-

și industriale. Trei ramuri de cunoștință, a căror desvoltare minunată sub legea evangelică a condusu omenirea la tronul cel mai înaltu al civilisațiunei și a verificat acestu frumosu adagiu: *A servi pre D-ieu, este a împărați.* (1)

Pe lângă acestea, fără a intra în studiul istoricu al progreselor spiritului Omenescu în raportul lor cu credința, ne ținemu numai de unu faptu mare; că în general, toți filosofii cei adevărați, tote inteligințele mari din lume, totu celu ce a purtatu capul în sus printre ómeni, s'a sprijinitu pe credința creștină.

Cei mai nobili representanți ai rațiunei, conducătorii omenirei, au fostu apostolii, séu discipulii ai lui Iisus Christos: acesta este unu faptu. «S'ar putea produce ușor, dice d'Alembert, lista ómenilor «mari, carii au privitu religiunea, ca pre o operă a lui D-ieu; lista «ce ar fi capabilă, de a zgudui spiretele cele mai bune, și satisfă- «cătore pentru a impune tăcere unei mulțimi de conjurați, inimicii «slabi ai verităților necesare ómenilor, ce le-a apératu Pascal, care «le credea Newton, și pe care le-a respectatu Descartes». (2)

Ce dovadă despre veritatea Creștinismului! Căci chiar acele inteligenți, care au făcutu din Creștinism totu felul de cultu și de adorațiune, care a vieținit în studiul și în contemplațiunea lui, care au pusu în profitul cercetărei creștinismului tote forțele și tóta neinteresarea, de care este capabil spiritul omenescu, care au arătatu prin frumósele lor descoperiri, prin marile lucrări în metafisică, în

(1) In deșertu se va obiecta contra acestei priviri, că apogeul civilisațiunei s'a ajunsu în timpul necredinței.

1° Secolul necredinței a adunatu acela ce secolele credinței au semănatu, și secolul talentelor mari a făcut secolul luminelor. Tote progresele mari ale spiritului omenescu în sciințele esacte, de care suntem așa de mândri, metodul inductiunei, legile mecanicei cerescu, aplicațiunea algebrei la geometrie calculul diferențial etc. au fost găsite în timpul și prin ómenii credinței: Bacon, Newton Kepler Descartes, Leibniz, Pascal. (Veți elogiele lui Fontenelle și d'Alembert). Noi nu suntem mari, mai mari de cât ei; de cât pentru că ne am suitu pe umerii lor. Ei sunt Moisii pământului promis al civilisațiunei intelectuale: lor nu li s'a datu de a intra în el, dar ei ne-au conduși pre noi acolo. Nu vorbescu de cât de sciințele fisice, căci pentru sciințele metafisice, este mai propriu a resolva kestiunea prin raportul lor cel strinsu cu credința. Noi, nici mai este îndoială, ne-am depărtatu de la acești ómeni mari, ei au rămasu colónele progresului, Herculii filosofiei, după ei, noi am datu înapoi până la materialismu, până la panteismul anticu; și astă-di chiar, pentru a acoperi sărăcia nóstră, golăciunea uriciósă, filosofia îmbracă earăși mantalele lor. Necredința n'a produsu, ci a culesu fructele civilisațiunei și acesta este cu totul creștină în elementele sêle și datéză din secolii credinței. 2 Dicu mai mult necredința însăși atesta implicit forța principiului creștin de la care s'au depărtatu

Ea a eliberat'o de dispută și de scepticismŭ, dându i o bază fixă, de unde a pututŭ să revină a se liniști. In acelașŭ timpŭ ea a creat imprejurulŭ ei prin difusiunea și chiar comunitatea luminelor, unŭ altŭ sensu comunŭ, care a ferit-o de greșalele individuale și o pârghie puternică, care a insuflatŭ puterile punêndu pre cele comune la dispositia fie căreia în parte. In fine prin comuninnea intimă, ce a stabilitŭ între sufletŭ și Autorul sĕŭ, între adevĕrŭ și virtute, a pusŭ în ea unŭ principiu de viĕță, care este pentru spiritŭ aceia, ce el însuși este pentru corpŭ, care concentrézĕ, disciplinézĕ și inspiră mișcările sele, o impedică de a degenera și a se corrumpe, și, dupre fericită espresiune a lui Bacon, este o aromă a cunoscințelor séle: *Fides aroma scientiarum.*

Inarmatŭ de acestŭ ajutorŭ, spiritul omenescŭ, care remăsese în timpŭ de patru mii de anI ca ingenunkiatŭ în starea de copilărie, s'a rădicat la o înălțime ce nu o cunoscuse nicI odată; el a mersŭ din progresŭ în progresŭ, și, prin tóte cuceririle sêle, el s'a declaratŭ intr'unŭmodŭ solemnel pentru adevĕrul unei ReligiunI sub influința căriael a descoperitŭ tóte veritățile. «Când veḑI, ḑice Volter, că rațiu-«neaface progrese așa de minunate, dar numaI din momentul predi-«cărel Evangelicl, atuncI trebue să privescI la credință ca o aliată, «careavine în ajutorul tĕŭ, și nu ca un inimicŭ, pe carele trebue «a-l ataca. Incercă-te a o iubi și nu te teme de ea.»

Se pare că supunerea tuturor lucrurilor inteligenței omenescI a fost prețul supunerel la credință a însuși inteligenții. Și acĕsta a trebuit să se efectue dupre ordinea ierarchică a ființelor. Precum prin céea dintâI revoltă contra luI D-ḑeŭ, omul vĕḑuse voința sa revoltându-se contra rațiunel sêle, sensurile sêle contra voinței sale, natura contra sensurilor sale, și astfelŭ el a perdutŭ puterea asupra tuturor lucrurilor și asupra sa însuși. De asemenea profitând de ajutorul, ce i se oferise pentru a se ridica din căderea sa, el a trebuitŭ să simță earăși, kiar aicI jos, restaurarea, pre care nu o va atinge complet, decât în ceriŭ, conform cu cuvêntul Apostoluluī Pavel: *Rădicarea tuturor în Christosŭ.* Numaî puçin vedem că supunerea la legea luI Christos a ridicat earăși puterea adevĕruluI asupra rațiunel prin sciințele teologice și metafisice; imperiulŭ rațiunel asupra voinței, și a acestia asupra sensurilor prin sciințele morale; și imperiul sensurilor asupra naturel prin sciințele esacte

aduce la credință. Adevĕrŭ, despre care unŭ spiritŭ distinsŭ al secululuĭ nostru, Benjamin Constant, mărturisesce, că a făcutŭ personalminte o esperiență fericită; «Lucrarea mea; ḑice el, este o «dovadă particulară a acestuĭ adevĕrŭ alŭ luĭ Bacon. Positiv, apro«fundând faptele, adunându-le din tóte părțile, și luptându-mĕ cu «dificultățĭ nenumĕrate, ce eĭ opunŭ necredinței, m'am vĕḑutu nevo«itŭ a recurge la ideile religióse. Am făcut'o de sigur prea de bună «credință, căcĭ fie care pasŭ retrogradŭ m'a costatŭ multŭ. Încă și «acum tóte datinele mele și tóte obiceiurile mele sûnt filosofice, și «aparŭ una câte una tóte influențile ce Religiunea redobândesce a«supra mea! . . » (1)

Mai am óre trebuință se observŭ, că micul *numĕrŭ* de *spirite* superióre, care aŭ făcut profesiune de necredință, nu slăbesce acestŭ adevĕrŭ? din contră, îlŭ confirmă, pentru că el în sine este prea evidentŭ. Furia de a se distinge, imoralitatea, invidia, ura și tóte passiunile urîte, care ducŭ la erŏre, aŭ fostŭ rĕdĕcinile necredinței lor. Și de altă parte că, cu tóte causele acestea puternice de orbire, cu tóte decisiunile luate, cu tótă lipsa de căință, eĭ aŭ presentatŭ lumeĭ, spectaculul laudelor celor mai ridicule și s'a manifestatŭ de sute de orĭ contra lor, forța invincibilă a adevĕrululuĭ ce eĭ aŭ căutatŭ a'l resturna.

Să se facă o comparațiune, să se pună în cele două discurĭ ale cumpeneĭ, caracterul și moravurile luĭ Volterŭ, caracterele și moravurile luĭ Bossuet, viéța luĭ Rouseau și viéța luĭ Fenelon? să se recunóscă că nu este unŭ singurŭ cuvênt în operele unora, care sĕ pótĕ fi îndreptatŭ contra credinței lor, și că s'ar putea compune volume din aceia, ce aŭ scrisŭ ceilalțĭ contra necredinței lor proprie, și nu se va opri de a recunósce cu noĭ, că impietatea acestor geniuri funeste este o dovadă fórte evidentă despre divinitatea credinței nóstre. Pana necredincioșilor este ca lancea luĭ Ahil, care vindeca ranele, ce le făcea.

Veritatea creștinismuluĭ se arată și din comparațiunea fructelor, produse de geniul creștinŭ cu acele născocite de geniul omenescu afară de Creștinismŭ. De sigurŭ geniul este de o potrivă împărțit între ómenĭ; și sub raportul caracteruluĭ luĭ n'avem nimic mai

(1) Benjamin Constant Lettre a M. Hochet, publiée par M. de Chateaubriand préface des études historiques.

morală, în matematică, în sciințele naturale că sciiaŭ să'lŭ distingă și să-lŭ găsesce, cărora datorim totul și cari sunt pentru noĭ nisce canale, nisce fluvii, aceste inteligenți, dicŭ, aŭ recunoscut, că Creștinismul era adevĕrŭl, însuși *Adevĕrul*; eĭ l'aŭ proclamatŭ, l'aŭ profesatŭ nu numaĭ prin scrierile lor, dar și prin acțiunile lor; eĭ aŭ făcut de aicĭ capitalul studielor și al conduiteĭ lor; și se pretinde că eĭ s'aŭ amăgitŭ; s'aŭ amăgitu toți într'un punctŭ óre care și că, cu tótă erórea acesta, seŭ maĭ bine dis, sub influența acesteĭ erorĭ, eĭ aŭ descoperit adevĕrul în tóte ramurile culturel. . . . .

Și cine privesce altmĭnte ? sunt, de ordinar, spirete cari nu cunoscŭ veritatea creștină, care n'aŭ studiat'o nicĭ o dată, de cât în scrierile defĕimătóre, și care s'aŭ încercatŭ a o desfigura; care își fundézĕ viĕța pre o mulțime de prejudicĭĭ vekĭ, despre cari nu și-a datŭ comptŭ o singură dată; sunt acele spirite care pronunță ne contenit că Bonnet, Euler, Kepler, Leibniz, Clarke, Pascal, Bossuet, Newton, Malebranche, Descartes, Bacon și alte genĭĭ marĭ ce aŭ făcut studiul consciinței-sŭ în tótă viĕța lor, s'aŭ amăgitŭ de tóte și în tóte ! . . . Maĭ dicŭ eĭ, că s'aŭ amăgitŭ și în metafisică, în morală, în matematică, în astronomie, în sciințele naturale; și în genere eĭ se pronunță contra tuturor luminelor, desaprobănd pe cele ale credinței, și maĭ ales négă legătura ce le unesce, dupre cum dice Bacon, *că sciința puțină duce la necredință, și sciința multă re-*

In adevĕr, numaĭ pentru că spiritul omenescŭ a fost dusŭ așa departe prin forța acestui principiu, el a trebuitŭ să plece capul. In culmea mărireĭ séle și în beția bogățiilor séle, s'a crezut de sine, pentru că s'a vĕdut stăpân preste totu. Ne vĕdĕnd, de cât aceĭa, ce a pusŭ sub piciórele séle, el a uitat mâna care l'a înălțatŭ așt-felu, ca și cum nu i-ar fi rĕmasŭ nimic din splendórea sa. El a comisŭ pĕcatul lui Adam, pĕcatul Ingerului; dar acésta. pentru că Creștinismul l'a făcutŭ ca și pre eĭ confident celui Prea Inaltŭ. — 3° Pentru aceĭ ce vĕdŭ mersul lucrurilor, cum trebue se fie, necredința prin care trecem, nu este de cât o crisă carea nu póte să dureze și că în deșert caută a provoca alte crise noŭ, fiind că ea nu este compatibilă cu civilisațiunea. Deaseminea o videm și po acésta skimbându-se în fie care di, și revenind la marele și nemutabilele principiĭ ale credinței creștine. Sciințele mult timp falsificate prin alianța lor cu filosofia necredulă, astă-dĭ s'aŭ separatŭ complet de ea. De atunci ele facŭ progrese neauditе, și, lucru admirabil! Ele aŭ regăsitŭ credința pre tóte căile veritățiĭ, și ni presintă pre fie-care di soluțiunĭ care confirmă credința.

Cât despre acésta filosofie este evident că se află în agonia morței, căci nu se maĭ susține de cât prin negațiune, minciună și favóre. Totul dovidesce, că ea s află la marginea esistenței séle.

(2) D'Alembert, Eloge de Bernoulli.

Acésta este o proprietate în adevĕr divină a acestei doctrine. Ea se face tuturor tóte pentru a comunica minunatele séle învĕţături tuturor spiritelor, care trecu fără raţionamentŭ, pentru a mulţămi pre cei mai iscusiţi; lumina ei se résfrânge în raze, cari intră în okiul cel mai micŭ fără a pierde nimicŭ din substanţa sa, şi se desvoltă în capacităţile inteligenţei pĕnĕ a satura pre cele mai vaste, continuând tot-dĕ-una a se presenta sub forma de învĕţăminte! Creştinismul singur presintă acéstă alianţă a filosofiei transcendentale cu Religiunea populară. Bossuet făcea cathechismul la nisce copiĭ micĭ, şi comunicându-le totŭ ce ştiea, câte odată el se învaţă şi singur sécretele perfecţiunei Evangelice de la oile cele mai umilite ale turmiĭ sele, edificându-se din exemplul lor şi instruindu-se din résponsurile lor mai mult, decât îi învĕţa el prin cestiunile séle. Ce spectacul! .... O ţicŭ cu o convicţiune profundă: martur mi-e D-ţeŭ. Numai Acel ce a făcut sórele a pututŭ să dea Evangeliei tóte proprietăţile luminei sĕle: Illuminans omnes hommes Pentru că Evangelia este în gradul cel mai înalt de sublimitate, ceia ce se numesce unŭ *principiŭ*, de acéla ea se póte numi Principiul prin escelenţă.

Ómeniĭ nu facu principiĭ, ei le primescŭ şi le transmitŭ. Ei nu le demonstréză kiar, le basézā pre autoritatea sensului comunŭ şi prin aceste principiĭ ei demonstréză alte veritaţĭ. De acéla principiele sunt comune la tótă lumea, ca tot ceia ce vine direct de la D-ţeŭ. Principiele n'aŭ alt institutorŭ, afară de D-ţeŭ. Este veritatea în substanţă, direct comunicată raţiunei omenescĭ prin Autorul ei; *lumina carea lumineză pre tot omul ce vine în lume.* Acéstă luminā n'a fostŭ aprinsă, decât odată la inceputŭ, în tr'o proporţiune determinată şi care este egală pentru toţi. Diferinţa luminilor între indivizi şi între popóre, nu vine de cât din diferinţa fidelităţei, de a conserva acéstă lumină principiu, a deduce consecinţele şi a-le aplica. Dar în sine însuşi, o repet, suma principiilor, care constituescŭ acéstă lumină naturală, n'ar fi în stare să se adaugĕ, de cât prin o acţiune semănă cu aceia, care a dotatŭ o dată raţiunea, prin o *revelaţiune.*

Tóte inteligenţile omenescĭ reunite, n'ar putea introduce în lume unŭ principiŭ mai mult, de cătŭ acele, ce sunt în circulaţiune. De altă parte spiritul omenescŭ, care nu 'şi póte crea singur principiĭ noĕ, póte perde pe acele, ce le a primit de la Autorul lor; el le

bunŭ, decât Platon, Socrat, Aristotel, Ciceron, Seneca și mulți alți filosofi ai anticității, și în acéstă privință trebue să o mărturisimŭ, ei cu producțiunile lor filosofice și specialminte cu Logica și Retorica lor, ni-aŭ servitŭ de profesorĭ. Ei bine! comparați operele lor metafisice și morale cu ale nóstre, puneți operele lui Ciceron lângă acele a le lui Augustin, operele lui Platon lângă ale lui Tomas d'Aquin, ale lui Seneca lângă ale St. Paul, Aristotel lângă Bossuet, Epictete, Marc Aureliu, lângă ale lui Bourdaloue Massillon, Fenelon, Pascal, Malebranche Leibniz, tótă filosofia în genere antică lângă cărticica: *Imitațiunile lui Iisus Christos*, și spuneți, dacă nu este în producțiunile acestora, nu în respectul formei, dar al fondului, o profunditate, o amplificare, o dreptate, o perfecțiune, o comunitate de videre infinit superióră? dacă nu este între cele dintâi și cele de al doilea tótă distanța de vis și realitate? și dacă nu se vede lămurit, în cestă comparațiune, că filosofiĭ păgânĭ, cum le dicea St. Paul, 'ntâlniaŭ adevĕrul numaĭ din întâmplare și pe pipăite, și că o lumină mare s'a ivitŭ în lume prin Iisusŭ. «Așĭ voi ca pentru plăcerea și instrucția nóstră, dice Volteru, toți filosofiĭ marĭ ai anticității, ca Zoroastru, Mercur Trismegistul, (1) «Numa «chiar, să revie astă-dĭ pre pămêntŭ și să convorbéscă cu Pascal, «ce dic eŭ? cu ómeniĭ maĭ puțin savanți din dilele nóstre, carii nu «sŭnt maĭ puțin simțitorĭ; cer ertare anticității, dar eŭ cred că «ea ar face o figură tristă! Bieții șarlatanĭ; ei nu s'ar putea as«tă-dĭ vinde leacurile lorŭ». (2)

Aicĭ este de notatŭ, dupre cum observă Volteru, că nu cugetatoriĭ noștri ceĭ marĭ, *dar ómeniĭ ceĭ maĭ puțin savanți din dilele nóstre*, ni ar fi de ajuns pentru a-ĭ opune celor maĭ celebri filosofĭ ai anticității, și nu numaĭ sub mantaua de filosofŭ, dar sub haine ordinare, se găsescŭ Socrații și Epicteții noștrĭ, formați *din sciența sublimă a Evangeliei*, la care ajunge cineva chiar, când n'are unŭ spiritŭ așa de întinsŭ pentru a studia sciințele înalte. (3)

(1) Mercur sĕu *Hermis Trismegistul* — de treĭ orĭ prea mare, se numia astfelu unu filosofŭ respectatŭ de Egipteni, căruia'ĭ atribuea tóte operele lor de teologie și astrologie. Climent Alixandrénul dice că ar fi compus patru decĭ și două de volume. El fu confundat cu patriarchiĭ, căcĭ se maĭ numia și Onvanaĭ—Mântuitorul lumii, supra-nume dat și patriarchuluĭ Iosif.

(Migne. Dictionaire de la Bible tom. III. p. 476).

(2) Voltaire citat în Raison du Christianisme, la cuvêntul Aveux.

(3) Idem.

plotată pe o bază fisică și de acum nemutabilă ; așa că numai póte fi ca înainte alterată, nici resturnată. A făcut ce va viĭ și însuflețitŭ de o viĕță proprie și distinctă, care se conservă, care se apără, care se propagă care înlătură totŭ, ce se opune cuprinsului ei. De altă parte ea a stabilitŭ unŭ fenomenŭ vĕdutŭ supra-naturalŭ în ordinea morală și chiar în constituirea lui sensibilă, care este Biserica. Lumina naturală se debilită, în óre ce lumina Evangelică se adaugă. Lumea disfigurase veritatea primitivă ; veritatea evangelică a transfigurat lumea ; și prin acestŭ din urmă efectŭ ca și prin celelalte doĕ Autorul ei, Iisus Christos, a justificatŭ într'unŭ modŭ măreță ceia ce a ḑisŭ despre sine însuși : *Eŭ sunt Adevĕrul și Viĕța, eŭ sûnt lumina lumiĭ, eu sunt* **Principiul** (Ión, VIII. 25).

(Va urma)

Archid. **Cherasim Thimus**

póte falsifica, resturna; și când acéstă degradare, acestă resturnare a fost progresivă, ea a devenitŭ generală și întru tóte naturală, cum era în etatea din urmă a lumeĭ păgâne. Apoĭ numaĭ aceĭașĭ mână care le-a instituit o dată în rațiune, a pututŭ să le și restabilescă.

In fine, fiind că aceĭașĭ causă corumpătóre și disolvată, care a întunecatŭ o dată și a resturnatŭ lumina principielor, continuă a lucra, trebue naturalminte să aducă aceĭașĭ impuçinare și aceĭașĭ degradare a principielor, și de aicĭ se vede lămurit, că numaĭ Autorul principielor, care, dupe ce le-a restabilitŭ și le-a crescutŭ, póte să le și mânțină inviolabilŭ în sînul naturelĭ nóstre, debilă prin sine însușĭ ale conserva, și care tinde necontenit a le perverti. Decĭ, astfelŭ sunt cele treĭ caractere de acțiune ale luĭ Iisus Christos și ale Evangelieĭ séle în lume.

1° El a restabilitŭ în splendórea lor primitivă principiele rațiuneĭ și ale moraleĭ naturale; el le-a restabilit într'o epochă, când eraŭ așa de întunecate și degradate; că acéstă restabilire sĕ creḑu la început ca o nebunie și o crimă ce *vatămă genul omenescŭ*, cum ḑice Tacit: *Odio humani generis convicti sunt* (Anal: libr. XV. c. 44).

2° A întinsŭ, a adus maĭ sus, a adaugatŭ lumina naturală a rațiuneĭ prin principiĭ noĕ și superióre celor ce le restabilia, dupre cum a ḑisŭ singur: *n'am venitŭ să stric legea, ci să o plinescŭ*;(1) adecă ea a făcutu îndoit și cu o singură acțiune aceĭa, ce ómeniĭ nu puteaŭ face, și ceĭa ce n'aŭ fost făcut, de cât o dată, la început de cătrĕ Creatorul, și cu ast-felŭ de caracterŭ, că principiele evangelice aŭ devenitŭ comune, vulgare, naturale că acele ale primeĭ revelațiuniĭ, fórĕ ca se le putem deosebi. De unde apoĭ urmézĕ: că ḱiar aceĭ, cariĭ combatŭ faptul revelațiuneĭ Evangelice, îĭ mânținŭ luminele, viețuescŭ cu ele, și n'aŭ aĭ opune alte cunoscințe, de cât acele care proviau de la ea.

3° In fine a stabilitŭ acestŭ corpu de principie restabilitŭ și com-

(1) Religiunea Naturală, a ḑis fórte bine Volter, este începutul Creștinismuluĭ și creștinismul este legea naturală perfecționată, dar trebue să maĭ adăogăm că acéstă religiune naturală la începutul Creștinismuluĭ, era distrusă, când Creștinismul veni să o perfecționeze, și astfelŭ el o *restabilì* și o *perfectionă* în aceĭașĭ timpŭ, precum el o și *mânține* de atuncĭ.

sânți marele Imperator Constantin». Al doilea Imperator îl presenta Biserica sântei Sofii cu inscripțiunea : «*Imperatorul Justinian dea pururea pomenitul*». La antreul din partea despre sud, era o galerie lungă mai de 30 stânjeni și largă aprópe de 5. Acoperemêntul galeriei era lucrat în mosaicuri de aur cu cruci, care acum sunt prefăcute în formă de cruci arabice. De aici 9 porți conduc spre biserică, dintre care cele din mijloc, ce se ḑic și Imperătesci, sunt acoperite cu marmoră. Sub acest acoperemînt este închipuit (cu mosaicuri) Sântul Spirit în forma de *Columb*, care se pogôră asupra Evangeliei, érŏ d'asupra acoperĕmântului era închipuit Mântuitorul ședêud pe tron cu Evangelia deschisă la cuvintele: «*Pace vouă*! *Eŭ sânt lumina lumei*»

Acest kip al Domnului avea okii rotunḑi, fața lungăreață. barba scurtă întocmai ca și kipul Mântuitorului admis în decomun mai de toți pictorii însemnați; dreapta cu care bine-cuvinteză presintă anume nesce litere din compunerea degetelor, cu totul explicite--Is. Xs.

Pe ambe laturile acestei imagini se află kipul (în mici circomferințe) Prea Sântei Fecióre și al Arhangelului Gavriil bine-vestitorul ei. La piciórele Mântuitorului era proașternut un imperator în aceeași diademă ca și cei doi dântêiu, numai nu în dalmatică, ci în o lungă mantiă cu cruci de aurŭ și flori pe câmp alb, și cu barba lungă blondină.

Intrând în însăși biserica, noi avem înaintea okilor tótă întinderea și lungimea ei, pênĕ în fundul altarului; iar pe de laturi și d'asupra vedem rânduri de colóne prea frumóse. Aspectul este așa de splendid în cât — dupre cum se exprimă editorul descripțiunilor Sântei Sofii reînoite—, «cine va remâne orbit de asemenea măreție, și eŭ nu sciŭ alt monument, al cărui diametru să fiă așa de întins și măreț. . . . . în original acésta este casa lui Dumneḑeŭ!».

«Însăși impresiunea comună, ḑice un alt învĕstigator al celebrei biserici, ce se produce asupra privitorului la acest edificiŭ complicat, vorbesce despre măreția și splendórea ei; aspectul este minunat! Mergênd prin biserică, privirea se silesce a pĕtrunde bolțile, iar de aicea înălțânduse de la un arcu la altul ajunge la

DESCRIPȚIUNEA BISERICEI

SANTEI SOFII DIN CONSTANTINOPOL (1).

Biserica Santeĭ Sofiĭ este construită (2) pe unul din cele șépte déluri petróse ale Constantinopolului. Dinnaintea galerieĭ din partea despre apus, sĕ afla óre când o curte séŭ ogradă fórte mare, împrumuseţată cu mulţi multe colóne. La antreul principal al curţeĭ se afla aşa numitele uşi de metal corintén sculptate cu fórte multă artă; acestea aparţineaŭ celui mai înflorit secul de artă al grecilor, şi póte că erau luate kiar de la óre care templu păgân. De-asupra acestor uşi se afla un mosaic (3) splendid, care prin frumuseţea sa (ce să păstreadă într'un desemn) umple şi astă-dĭ de mirare pe toţi cei ce'l vĕd. Maica domnului de la Vlacherna cu fiiul în braţe era aşedată pe un tron, iar pe de laturĭ staŭ doĭ Imperatorĭ îmbrăcaţi în dalmatice (4) de o colóre lila, şi cu omofórurĭ de aur; în piciórele acestor Imperatori se aflaŭ un fel de încălţăminte regale roşiĭ, iar pe capul lor diademĭ de petrĭ scumpe. Ambiĭ Imperatorĭ eraŭ fără barbe. Unul, adică cel din partea drépță, presenta Maiceĭ luĭ Dumneḑeu un Oraş, la porţiile căruĭa se aflaŭ două crucĭ, iar pe de laturĭ inscripţiunea: «*Cel dintru*

---

(1) Descripţiunea acésta este edată dupe jurnalul bisericesc de Petersburg numit « Церковный Вѣстникъ »

(2) Acĕstă Biserică este construită de Imperatorŭ Justin I şi Justinian, în I-a jumĕtate a secululuĭ VI-lea.

(3) Mosaic se numesce un obiect făcut din petricele micĭ séŭ din bucăţele de smalţ, care s'aŭ împreunat şi s'aŭ potrivit astfel în cât înkipuesc óre care figure.

(4) Dalmatică se numesce un fel de tunică lungă şi largă, întrebuinţată mai întâiŭ de Dalmaţiĭ anticĭ, ear după aceea de Imperatorii Comod şi Elagabal. Ea pare a compune sacosul Archieresc de astă-dĭ.

bolțeĭ revarsă în mijlocul bisericeĭ torente colosale de lumină.

Iconostasul séŭ Catapetézma din biserica sântelŭ Sofiĭ, nu era masivă, după cum sĕ întrebuințézĕ acum pe unele locurĭ, ci era întretĕiată séŭ deskisă ca la biserica sântuluĭ Marcu din Veneția. Ea consta din nisce base de marmură prevedĭi sculptate cu artă; pe aceste base sta nesce colóne fine de porfir garnite cu împletiturĭ făcute din Columbĭ și cruciulițĭ. Doi stâlpĭ cu asemenea garnitură erau așeḑațĭ spre podóbă la întrarea în biserică din partea despre răsărit; iar dóuă trepte sculptate din naintea iconostasuluĭ țineaŭ locul de grilaj (de amândóuă părțile horurilor) (1), acolo unde ele se apropie de altar. În dosul acesteĭ îngraduriĭ prevedĭi, séŭ ale iconostasuluĭ, în nisce sciute timpurĭ ale serviciuluĭ divin, sĕ trăgea o perdea splendidă, împrumusețată cu o mulțime de kipurĭ de heruvimĭ care despartea «Sânta Sântelor», și acésta pentru cuvêntul că Justinian insista a imita pe Solomon.

Décă în biserica sântelĭ Sofiĭ extasiază pe privitorĭ splendórea architecturelĭ, escelința parților separate, diferența și splendórea marmurelor, apoĭ nu puțin puternică impresiune produce și frumsețea mosaicurilor care acoper arcurile și acoperemântul, și care nu arare-orĭ represintă horurile Domnuluĭ și ale sânților. «Acest gen de pictură — observă unul dintre investigatorĭ, — cu tot dreptul póte a se numi monumental: încă și producțiunile eĭ strălucesc cu aceiașĭ vie frumusețe, ca și cum de abia ar fi eșit din mânile artistuluĭ; nicĭ praful de miĭ de anĭ, nicĭ tencuelile făcute de mahomedanĭ, nicĭ stergerea cu peria și cu leșie tute, întrebuințată la reparațiunile maĭ din urmă — nimic nu 'ĭ-a micșorat strălucirea eĭ. Materialul este neperitor: sticla împodobită cu o colóre clară, era formată în tubulețe, iar acestea cu ajutorul unuĭ ciment particular să lipiaŭ unul peste altul la bolte după planul dat de artist. Pentru mosaicurile de aur ce acoperiaŭ marile întinderĭ ale boltelor, eraŭ întrebuințate sticle transparente în năuntrul cărora era pusă nesce betélă fină de aur: care închisă în sticlă de cristal dureză miĭ de anĭ. De asemenea și mosaicurile de argint formaŭ o particularitate a sântelĭ Sofiĭ, pentru că în alte locurĭ ele nu se întâmpină. Colorile

(1) Hor sĕ numesce locul unde staŭ cântărețĭ.

bolta cea mărețĂ . . . la fiĂ-care pas se descoper aspecte nóue și lucirĭ de marmora, precum și armoniă deștéptă în privitori simțul de mulțămire și de transport . . . . . ». Cu deosebire uimesc pe privitori una sută șépte colóne, din care opt sunt de porfir Egipténu (de colóre roșu închis), iar cele-lalte de marmoră verde antică. Rațele luminézĂ cu abondență tot interiorul bisericeĭ și tóte diferitele eĭ înfrumusețări Mulțimile de întăriturĭ pe care se sprijine bolta, sunt învelite cu marmoră colorată, precum, iaspis (1) și porfir : privirile, óre cum extasiate, alunecă pe acéstă frumósă boltă și ajung pênĕ la rôndurile de désupra ale colónelor—chiar la bolta aurită, perdêndu-se în marea întindere a eĭ, care să póte dice că este inundată de lumină. Numaĭ puțin splendidă este întretăitura păreților Bisericeĭ cu marmură de diferite colorĭ. «Trebue a vedea Biserica sânteĭ Sofiĭ pe la vecernie, dise un voiajor, când rațele sórelui pĕtrund în tótă profunditatea eĭ, prin ferestra de sus a galerieĭ despre apus», pentru ca sĕ-ți poțĭ face o idee perfectă despre frumusețA eĭ. Rațele sórelui care apune, rasfrêngând miĭ de focurĭ asupra acoperemintelor aurite și a marmurilor strălucite, pun sufletul credinciosuluĭ într'un transport religios, și astfel el uitând presentul și referindu-se la trecutul, cel depărtat, aude óre-cum în măreața biserică sonurile imnuluĭ de la vecernie : «Lumină lină a sânteĭ mărirĭ, a Tatâluĭ ceresc, a sântuluĭ fericituluĭ Iisuse Christóse !».

Arta bizantină a ajuns în biserica sânteĭ Sofiĭ resultatele cele maĭ înspăimîntătóre; ea, dupre cum sĕ pare, a sciut a uni lucrurĭ cu greŭ de unit : adecă, masivitatea si aglomerațiunea, cu ușurătatea și escelința sĕŭ finețea. Intariturile bolțeĭ se presintă în mase enorme ; dĕr acéstă impresiune, îndată se perde prin semicercurile și șirurile a dóuă rôndurĭ de colóne unul peste altul. Tot edificiu ocupă maĭ mult de 70 miĭ picióre (2) în întindere. Dĕr cu tótă colosalitatea luĭ, în tóte părțile se vede o perfectă simetrie și proporțiune : lungimea luĭ este de 250 picióre, iar lărgimea de 235. Bolta care are în diametru 107 picióre, se înalță d'asupra tavanuluĭ cu 108 picióre (3). Patru-decĭ ferestre ce să afla în părețiĭ celĭ groșĭ aĭ

(1) Un fel de piatră tare împestrițată cu maĭ multe colorĭ.

(2) Un picior este o mĕsură care are 12 degete sĕŭ 234 milimetre.

(3) Cifrele acestea sunt luate din dictionarul istoric al luĭ Șmit.

prin o expresiune curagiósă : okiĭ ĭi sunt verdĭ înkișĭ, aureola din jurul capuluĭ este azurie, iar hainele serio-azurii. La apostolul Pavel haina d'asupra este verde cu diferite umbre argintiĭ, iar cea de desupt galbeno-verde.

Pe cóstele boltei, adecă, în locurile unde la noĭ de ordinar să înkipuesc apostoliĭ, sunt nesce heruvimĭ marĭ câte cu șése aripĭ împestrițate cu o mulțime de ochĭ. Acestĭ heruvimĭ sunt și acum descoperițĭ, afară de fața lor, care e vopsită cu colóre serie, și acésta pentru că Turcii în genere nu sufer înkipuirĭ. În mĭdlocul boltei se vede ĭarășĭ imaginea Domnuluĭ a tóte-ținătoruluĭ, care acum este acoperită; de la ea să împart în tóte părțile aranesce (1) aurite. În părțile despre nord și sud ale bisericeĭ înnainte era câte o fereastră mare, iar pe urmă pentru întărirea boltelor aceste ferestre, s'aŭ închis, și s'aŭ făcut dóuă rânduri maĭ micĭ cu mosaicurĭ printre dânsele. Din imaginile profeților marĭ, care óre când împrumusetaŭ părțile acesteĭ bisericĭ acum se păstréză în partea stângă numaĭ a luĭ Isaia cu profeția despre Sânta Fecióră, pe când a luĭ Daniil nu se cunósce. Dintre profeții micĭ să pot cunósce nu maĭ Avacum și Sofonie. Sub profeții sunt maĭ multe imagiuĭ ale sânților, păstrate întregĭ, afară de una.

Aicĭ sunt înkipuițĭ ceĭ maĭ însemnați parinții ai Bisericeĭ și patriarchi din Constantinopol din secolul al IV până la al X. În mĭdlocul bisericeĭ se aflaŭ nesce despărțirĭ destinate pentru femeĭ. Prin aceste eraŭ maĭ multe antreurĭ dintre care unele conduceaŭ spre ușĭ, iar altele care serviau pentru diaconĭ, când mergeau să cădéscă prin secțiunile în care stau femeile.

În locul zebrelelor de la galeria de sus, fură puse nesce table înguste de marmură cu diferite sculpturĭ și încungiurate de un rónd de colóre prea frumósă. Boltele și părețiĭ galerieĭ eraŭ acoperite cu mosaicurĭ. Aicĭ se afla locul pentru aristocrați, și la mĭdloc în partea despre nord a grupelor — între locul de stat și boltă era adânc sepată pe o tablă de marmură următórea inscripțiune: «locul Teodoreĭ numită patriciană». Unĭĭ sunt de părere că acesta este soția luĭ Justinian, care aŭ ocupat acest loc înnainte de a fi Im-

(1) Arabisc să numesce un ornament în relief.

întrebuințate mai des la împrumusețarea acestei biserici, pe lângă cea aurie și argintie erau roșiu, seriu și verde, afară de întipuirea persónelor și a figurilor la care s'au întrebuințat și posibile umbre. Cea mai principală invențiune a artiștilor veki era acea, că pentru fie care boltă séu arc, formase câte un desemn deosebit, care cu frumusețea și escelința lor umplu de mirare pre privitori.

De-asupra celor d'ântâiu icóne se aflau nesce mosaicuri admirabile : Maica Domnului lucrată în mosaic, era pe un tron purpuriu și lângă ea, sta pruncul bine-cuvêntând; hainele ei erau de colóre azurie; mâna cea dreaptă a ei sta pe umărul drept al pruncului Iisus, care era îmbrăcat în tunică albă și încins cu un cordon de aur. De ambele părți ale boltelor altarului erau întipuiți doi îngeri mari ținênd în mâna dréptă câte un toiag, iar în cea stângă câte un glob. Dintr'aceștia s'a păstrat în tótă întregimea numai cel din partea dreptă, și strana Prea Sântei Fecióre. Alte mosaicuri pe părețiî altarului nu erau; dér în skimbul acestora, părețiî sê aflau împodobiți cu cei mai luxos și escelinte mosaic de marmură. Pe unul din arcurile principale din partea despre răsărit a boiteî— în centru se afla o mêsuță îngustă de aur, cu dóue perniție verdi pe care sta o carte aurită, iar pe carte era întipuită o cruce. De a stânga acestî imaginî se afla straua Maicei Domnului, cu inscripțiunea : «*Măresce suflete al meu pre Domnul și s'a bucurat spiritul meu de Dumneḑeu Mântuitorul meu*»; iar în drépta era strana sântului Ioan, Innainte-Mergétorul în care el este întipuit cu un toiag în mână, cu perii lungi și cu barba în furculiță avênd haina de desupt de pêr iar cea de deasupra de o materie strălucitóre. Dedesuptul stranei Maicei Domnului era desemnat Imperatorul Ioan Paleologul (secolul XIV) care a întărit acest arc; partea din jos a acestui kip este stricată ștearsă,. La arcul opus, seu din partea despre apus, încă era kipul Maicei Domnului lucrat în mosaicuri cu pruncul la sîn așeḑat kiar în vêrful arcului; din partea dreaptă se vede figura sântului apostol Petru, căruia numai capul 'i-a rêmas întreg; iar din stânga se vede figura sântului apostol Pavel. Fața Prea Sântei Fecióre are trasuri fórte regulate,— obraji rumeni și oki verdi întiși. Acoperemântul capului și haina erau de colóre azurie. De la pruncul Iisus se păstréză numai aureola de la trei raze de argint așeḑate pe câmp aurit. Capul sântului Petru sê distinge

CUVÊNTU

LA

CELEBRAREA MISTERIULUI NUNȚEI

«Și făcêndu-se nuntă în Cana Galileei, era și muma lui Isusu acolo, și a fostu chiematu și Isusu și ucenicii lui în nuntă (Ioh 2, 1. 2)

Fraților!

Toți, cei ce au intratu și voescu a intra în vieța conjugală, aŭ avutŭ și aŭ trebuință de a primi asupra lorŭ celebrarea misteriului nunței, care este unulŭ din cele șépte mistere ale sântei nóstre biserici, și care nu se póte săvêrși de câtŭ numai prin con unirea a doue persóne, adică : prin buna înțelegere a bărbatului si a femeei.

Misterulŭ nunței a fostŭ instituit în biserica primără încă de la crearea lumei, — în paradisŭ cândŭ prea bunulŭ Dŭeŭ celui dintâi omŭ—lui Adamŭ 'i a făcutŭ femeiă întru ajutoriŭ ḑicêndŭ : *Nu este bine să fie omulŭ singurŭ 'i voiŭ face lui ajutoriŭ, care să fie asemenea lui* (facer. 2. 18). Iară în Noulŭ Testamentŭ Iisusŭ Christosŭ, fiiulŭ lui D-ḑeŭ restatornicesce și sânțesce acestŭ misterŭ, prin venirea sa în Cana Galileei, cândŭ acolo, în presența mumei séle, a ucenicilorŭ séi și a publicului asistentŭ, prin prefacerea apei în vinŭ, a săvârșitŭ cea întâi minune, după cumŭ ne spune sânta Evangelie ce vi s'a cetitŭ la acéstă ocasiune : *Și făcêndu-se nuntă*

peratrice. In secțiunea grupelor (lojelor) de sud, locul din mijloc era destinat pentru Imperatrice cu suita ei. Aici erau mulțime de mosaicuri și portretele împărătesci.

Intre mosaicurile ce se aflau pe boltă unul presintă pogorirea Sântului Spirit asupra Apostolilor. De asupra se afla Domnul nostru Iisus Christos, iar po de laturi Apostolii cu limbi de foc, care în oki spectatorului Ierusalimnean, este un evenementu fórte mare. Din nenorocire acest mosaic nu se păstrézá în întregime. Pe partea stângă a părețelui se încep portretele împărătesci, care nu sunt așeḑate în ordine hronologică. Imperatorii Greci, spre a inspira mai mult respect, a ordonat a fi desemnați stând la rugăciune de amêndóuĕ părțile Maicei Domnului, care era între dênșii cu pruncul în brațe. Inscripțiunea tuturor este acésta : «credinciosul în Christos Imperator și singurul stăpânitor Roman». Așa, de ambe părțile Maicei lui Dumneḑeŭ sunt desemnați Imperatorul Constantin Monomachul și soția lui Zoea; în urmă Constantin și Irina, muma lui. Imperatorul Alexie și Alexandru, fratele Imperatorului Ion Înțeleptul. Imperatorii sûnt cu barbe; hainele lor sunt împestrițate cu fir seŭ flori de aur și cu petre scumpe; pe capete aŭ corone în formă de mitră; capetele Imperatricelor Zoea și Irina erau împodobite cu nisce coróne înalte, ce aveaŭ deasupra câte trei dinți, iar corpurile, cu haine strălucite. Fie care imperator ținea în mână câte un ce, care semăna cu un săculeț, și care să presupune că era plin cu pământ, spre semn că și ómenii mari sunt înaintea lui Dumneḑeŭ pulbere și praf. Imperatrița Zoea avea în mâini un mare bucium de chârtie cu inscripțiunea : «din némul lui Constantin», iar de desuptul ei «Zoea bine cinstitórea imperatrice». Asemenea inscripțiune avea și Irina. Iată amintirile ce au ajuns pênĕ în timpul nostru despre mosaicurile bisericei sântei Sofii. Dér și aceea ce s'a păstrat, acum este ascuns okilor noștri din causă că turcii nu sufer a vedea imagini crescine.

Arch. S. Balanescu

(Prov. 19, v. 14), ḑice Înţeleptulŭ.— Tóte aceste orĭ cine este datorŭ a nu le perde din vedere, ci a-le îndeplini mai înainte de a intra în căsătorie.

Afară de aceste iubiţiĭ meĭ fraţi, trebue să ştiţi că misterulŭ nunţeĭ ca şi tóte cele alte mistere, aduce mai multe folóse séu bunurĭ — omuluĭ în viéţa conjugală, şi anume: 1) Înfrânarea séu abţinere corpuluĭ de la poftele lumescĭ, 2) Legĭuita nascere a pruncilorŭ şi 3) Adjutorulŭ reciprocŭ. — Vĕ voiŭ arăta pă fie care în parte rugându-vă de a avea puţină pacienţă (răbdare) spre a puté asculta cu atenţiune.

1°) Prin nunta, fraţilorŭ, omulŭ póte scăpa fórte lesne de curvie şi de ne'nfrânare, căci îndată ce omulŭ se căsătoresce, numaĭ de câtŭ 'şĭ îngrădesce şi 'şĭ înfrânézĕ poftele corpuluĭ séŭ, după cumŭ mărturisesce Apost. Pavelŭ ḑicêndŭ : *Spre a se feri de curvie fie care să 'şi aibă femeia sa, şi fie care femeiă să 'şi aibă bărbatulŭ sĕŭ . . . . Căci voescŭ ca toţi ómenii să fie precum şi eŭ, însă fie care are darul sĕŭ de la D ḑeu, unulŭ aşa eră altul într'altŭ chipŭ. Dară ḑicŭ celorŭ necăsătoriţi şi văduvelorŭ: bine este lorŭ de vorŭ rămâneà precumŭ şi eŭ. Iară de nu se vorŭ puteà ţineà, să se căsătorêscă : că maĭ bine este să se căsătorêscă, da câtŭ să se aprindă* (1. Corint 7, v. 2, 7—10). Totu acelaşŭ Apostolŭ în prima sa epistolă către Timoteiŭ, aspru mustră pe învăţătoriĭ ceĭ mincinoşĭ cariĭ oprescŭ căsătoria (1. Timot, 4, v. 3). — Iată dară unŭ folosŭ sau un bunŭ ce aduce nunta în viaţa conjugală, — scăparea de curvie şi de ne 'nfrânare, după recomandaţia Apostolului luĭ.

2°) Alŭ doilea folosŭ ce aduce nunta în viéţa conjugală este legĭuita nascere a pruncilorŭ. Însuşĭ D ḑeŭ a bine voitŭ a da ómenilorŭ bine cuvîntarea la înmulţirea urmaşilorŭ lorŭ în persóna luĭ Adamŭ şi apoĭ a luĭ Noe după eşire din arca (corabie), ḑicêndŭ : *Creşceţi şi vă*

în Cana Galileei, era și muma lui Iisusŭ acolo și a fostŭ chiematŭ și Iisusŭ și ucenicii lui la nuntă (Ión 2, 1, 2. —Din tóte aceste vedemŭ că nunta este unŭ misterŭ în biserica nóstră ortodocsă aședatŭ de însuși Iisusŭ Christosŭ,—care ca și cele alte mistere este de mare trebuință pentru om,—pentru că prin nuntă omulŭ póte să 'și capete și mântuirea sufletului sĕŭ pentru vecĭ, dacă o va păzi cu sanctitate adică : dacă va îndeplini condițiunile ce se cerŭ de la ea, și dacă va suporta greutățile ce le arŭ întîmpina în viața familiară.

Însă mai inainte de a intra cineva în căsătorie, trebue să știe că o dată intrându în legătura căsătorescă, elŭ va remâne pênĕ la mórte; — de aceia pentru ca familia să fie norocită, este de trebuință ca celŭ ce voiesce a păși către căsătorie, să aibă în de ajunsŭ sanĕtate corporală să fie dreptŭ credincĭosŭ și capabilŭ de a înțelege și a suporta obligațiunile și greutățile căsătoriei; — trebue a'și face singurŭ întrebarea : este permisŭ óre a face căsătorie cu cutare persónă? Oare nu ascunde în sine acea persónă vre unŭ casŭ de bănuĕlă ? în fine persóna alesă pentru căsătorie, posedă saŭ îndeplinesce óre calitățile necesare, pentru ca familiea să fie norocită? Si pe urmă să procedede la căsătorie.

Pe lângă aceste celŭ ce voesce a'și alege o soție, să nu se razime numai pe experiența sa și în cercetarea ce arŭ fi făcut'o în acéstă privintă, — ci trebue a'și pune tótă speranța în puterea celui prea înaltŭ prin care *să îndrepteză pașii omului* (Prov. 20, v. 24.), — trebue a se ruga lui D-dĕu cu tótă inima, ca Elŭ singurŭ să'lŭ conducă în alegerea soției, adică Elŭ singurŭ să'i dea o soție cu minte și vîrtósă, *Căci femeia virtósă este corŏna bărbatului sĕŭ, eră femeia ce face ruşine este ca putrĕdire în ósele lui* (Prov. 8, v. 4.), fiindŭ ca părinții potŭ da avere, potŭ să înzestreze pe copiĭ lorŭ cumŭ se cuvine, *dară o femeiă cu minte numai Dumnedĕŭ o póte da*

Audit'ați, dice Elu, *că s'au disu celor de demultu: să nu prea-curvesci. Iară Eu dicu vouă: ca totu celu ce caută la femeia streină spre a o pofti pre ea, ătă că a precurvitu cu dinsa intru inima sa* (Mat. 5, v. 27, 28). Acestă fidelitate trebuia să fie unică, invariabilă (neschimbătóre) și insufleţită de frica D-lui. Pe lângă acesta celŭ con-unitŭ în căsătorie trebue să mai aibă și o amóre reciprocă, răbdare, încredere unulŭ în altulŭ, zelŭ și activitate în creșterea pruncilorŭ și iubire de ostenélă în afacerile familiare. — Tóte aceste condiţiuni și mai alesŭ fidelitate conjugală trebue să însufleţiască pe căsătoriţi pênă la finitul vieţei lorŭ.

Aceste condiţiuni, fraţilorŭ, se cerŭ a le avea nu numai cei ce aŭ contractatŭ astădi căsătoria înaintea altarului, ci trebuia să le aibă toţi cei ce aŭ primitŭ și vorŭ primi asupra lorŭ celebrarea acestui sântŭ misterŭ, — Căci numai atuncea con-uniţii în căsătorie vorŭ primi darurile bine cuvêntărei de la părintele cerescŭ, — numai atuncea casele lorŭ vorŭ fi pline de tótă îndestularea, — numai atuncea nunta se va asémăna cu acea din Cana Galileei, despre care ne spune Sânta Evangelie, ce aŭ avutŭ norocire de a se învrednici de presenţa mântuitorului Christosŭ, — numai atuncea acésta unire va deveni pentru dênșii un mijlocŭ de mântuire.

Iară la din contră călcarea acestui sântŭ misterŭ, adică a condiţiunilorŭ ce cerŭ de la căsătoriţi, le aduce gălcévă, desordine și neunire între ei, desorganisare în avere, desonóre și negligenţă în crescerea pruncilorŭ, — carii crescêndŭ sub neascultare și educându-se în imoralitate, vorŭ deveni mai rĕi decâtŭ părinţii lorŭ; — Cu un cuvênt se strică și se atacă sânta legătură sigilată prin misterulŭ nunţei, pentru acésta și legea lui Moisi pedépsiă cu mórte pe asemenea călcători de lege, carii sunt contra poruncii a șéptea (a decalogului. Lev. 20. 10 — De asemenea și sântulŭ Apost. Pavelŭ ne spune: *Nici*

imulțiți, umpleți pământulu și 'lu stăpâniți pre dinsulu (facer. 1. 28 și 9. 1). Acestu folosu pe de o parte este particularu, căci omulu căsătoritu simte mare bucurie în sine, cându 'și vede pre fiii sei ca niște mlădițe tinere de maslinu în giurulu meseî sêle,—eră pe de altă parte este generalu pentru o bună organisare și o necontenită generalisare a unei societăți civile sau a unei țêri întregi.

3°) Adjutorulu reciprocu, adică : adjutorul ce'lu potu face unulu altuia, — de exemplu la vre un casu de maladie (bóla), bărbatulu îngrijesce de femeia sa și femeia de bărbatulu séu, după marea și strînsa onóre ce există între ei, despre care mărturisesce și sânta scriptură, dicêndu : *Pentru aceia va lăsa omulu pe tatălu sêu și pe muma sa și sê va lipi de femeia sa și voru fi ambii unu corpu* (facer. 2, v. 24). De asemenea și înțeleptulu dice : *Mai bine doi de cătu unulu, căci au unu folosu mai bunu din ostenéla loru, căci de cade unulu ridică pre celu altu, dară vai de acela care este singurú, când cade, căci nu este altul ca să 'lu ridice* (Eccles. 4, v. 9—11). Totu asemenea și Apost. Pavelu în prima sa epistolă către Corinteni dice : *Femeia corpulu sêu nu'și stăpânesce, ci bărbatulu : Asemenea și bărbatulu corpulu sêu nu'și stăpânesce, ci femeia* (1 Corint. 7, v. 4.). — Prin aceste cuvinte lămuritu se arată și fidelitatea (credincioșia) conjugală, ce trebue să existe între ceî însoțiți, după cumu totu același Apostolu în altu locu dice : *Legatu-te-ai cu femeia, nu căuta deslegare* (1 corint. 7, v. 27). Adică bărbatulu și femeia trebue să fie credincioși unulu altuia pênă la mórte, căci ei uninduse odată prin misterulu nunteî, numai aŭ o stăpânire separată asupra corpului loru, ci sântu ambii unu corpu. Acésta fidelitate Mântuitorulu o cere să fie fórte mare, pentru că cea mai mică privire pofticiósă a bărbatului la femeiă streină sau a femeeî la bărbat străinu o numesce prea-curvie :

OBICEIURĬ
SUPERSTIȚIOASE DIN POPORU

Poporulŭ Românŭ, ca descendentŭ al poporuluĭ Romanŭ, posedă în sine multe obiceiurĭ ce aŭ rămasu tradiționalŭ dela străbuniĭ lor, carĭ privéŭ auguriile (1), ca pe nisce interpreți a ₫eilor; creₓând în ele cu atâta tărie, încâtu nu întreprindeŭ nicĭ un lucru însemnatŭ, fără a nu le consulta, și a nu conchide dupĕ ele, pe sucesulŭ acelor întreprinderĭ. Conchiderea se făcea dupĕ cântarea pasirilor, forma sboruluĭ și a apetituluĭ cu care mâncaŭ, maĭ cu semă puiĭ cei sacri (2); și dupĕ semnele ce se aflaŭ în intestinele (mațile) victemilor. Istoria ne arată multe exemple despre acestea auguriĭ, sĕŭ semne prevestitóre de carĭ se ținéŭ Romaniĭ. Spre așĭ putea face cine-va o idee clară despre ele, vom cita una : Anibalu constrângênd pe regele de Prusias (3) a se lăsa la bătae cu Romaniĭ, acesta se scuză, ₫icêud : că victimile se opunu ; la care adăoga Animalu cu indignațiune : *Ce! preferĭ maĭ multu semnele dela un berbece de cătu sfatulu unuĭ bătrânu generalu* (4)?

---

(1) «*Auguriĭ*» saŭ semne prevestitóre se numea forma cu care sburaŭ pasirile, cântarea lor, apetitulŭ și *direcțiunea* mersuluĭ lor. De asemenea se ₫icĕŭ auguriĭ phenomenile aerice, precum . Fulgerile. furtunele, tunetele, ect. Originea acestor superstițiuni fu în Chaldea. de unde trecu în Grecia, în Etruscia și în fine la Romani de la carĭ aŭ remasŭ și între poporulŭ Românŭ descendenții Romanilor. Adunătura acestor semne prevestitóre s'aŭ numitŭ «*sciința augurică*» care fu fórte de timpuriŭ sgudnită -- Dict. de sciences et litter. de Bouillet ed. Paris 1870 p. 127.

(2) *Puiĭ sacri*, se numeŭ puĭ de gâscă (bobocĭi), carĭ se nutréŭ în Capitoliŭ. Romanii judecaŭ succesulŭ tuturor întreprinderilor lor dupĕ sborul și apetitulŭ acestor puĭ.

(3) Prusias este apolitie în Bithinia din Asia Mică.

(4) Vedĭ Dict de sciences occultes p. 116 ed. Paris 1846 din Encycloped. Theol. Migne.

curvarii, nici prea curvarii împărăția lui D-deu nu o voru moșteni (1 Corint. 6. 9); — de acea după disa sa: *Nunta* trebue *să fie cinstită și patulu nemîntinatu.*

Din acele vorbite pênê aicea, credu fraților, că ați auditu care suntu folósele acestui misteru, despre care nu me indoescu că și voi ca familiari le ați gustatu și le veți gusta încă in viața vóstră familiară. Pentru care daru trebue a ne ruga lui D-deu care a revêrsatu nemărginita sa bunătate către noi păcătoșii!

O! D-deule, și Dómne alu mileloru, care pentru nemărginita și nespusa ta bunătate ce ai avut o și o ai tot d'a-una către noi păcătoșii, ai venitu în Cana Galileî și ai bine cuvêntatu nunta ce era acolo, vino și aicea prin presența ta cea nevêdută de vederea omenéscă și bine cuvintézá nunta acésta, — dă acestoru tineri care s'au unit astădi unulu cu altulu, lungime de dile și prosperare spre totu lucrulu bunu și bine plăcutu ție, învrednicesce-i aicea pe pământu de tóte bunătățile lumesci,— fă ca acéstă unire să devină pentru dînșii unu mijlocu de mântuire și 'i fă în viața viitóre moscenitori împărăției tale Amin.

Preut. **Panait I Collescu.**
Comuna Voinescu, Judec. Cahulu

Lucrările superstițióse existînde deja în poporulŭ românŭ, pênĕ în ḑioa de astăḑi, suntŭ fórte multe; dar noĭ vom aminti numaĭ pe cele maĭ principale, precum : Aruncarea de carligе afară de locuința în vreme nourosă, spre a se face tempŭ frumosŭ. Înfingerea sabieĭ în catargulŭ corabieĭ spre a înceta furtuna — Lovirea la frunte cu farfecele, pentru sexulŭ femininŭ, și cu ferŭ pentru celŭ masculinŭ, în tempulŭ de oraganŭ spre a înceta vijelia când este cu ploĭe torențială și cu tunete. — Punerea unuĭ ferŭ între dinți, în tempulŭ tragerea clopotelor din sâmbăta Mare spre a nu avea durere de dinți. — Legarea la mâna cu aţe numite «*Marțișóre*» la întêĭ Martie spre a lega nenorocirile fiitóre și a scăpa de ele — Ținerea a 9-a joĭ după Paștĭ în onórea luĭ Jupiter, părintele ḑeilor păgânĭ, spre aĭ implora protecțiunea de a nu trimite grindină asupra recoltelor (1). — Nelucrarea ḑilelor vinereĭ de sexulŭ femininŭ, după învĕțătura vrajitorilor, carĭ consacrându'o representațiunelor sale mysterióse, o declarară, contra spiritulŭĭ Creștinilor, de nefastă (nenorocită), carĭ o respectaŭ din causa morțeĭ Domnuluĭ nostru Iesus-Christos pentru rescumpărarea némuluĭ omenescŭ. Vrajitoriĭ, maĭ adăogaŭ o falșitate. că : «*orĭ ce lucrare începută în ḑioa vinereĭ nu reușesce*». Acéstă causă, vană insine, facŭ pe femeĭ.ca pe nisce slabe de caracterŭ, de a nu cóse Vinerea pênĕ în ḑioa de astă-ḑĭ (2). — Ungerea cu usturoĭ a țițînelor caseĭ pe la ḑilele din miḑiloculŭ și finitulŭ lunĭĭ Noembrie, adecă la st. Filipŭ și la st. Andreĭ : în cea *d'întâiu* spre a nu se ataca animalele domesnice de bestiile selbatice ; iar în cea de a *doua* spre a opri intrarea în casă a strigoilor (3) de a nu atăca

(1) Ómenĭ póte nŭ venitu la acéstă cugetare, că în momentele baterĭĭ pietreĭ (grindineĭ). nu se vĕdŭ fulgerile. ca în timpurile altor ploĭ, ci numaĭ o întunerecîume și un sgomotŭ teribilŭ, ci a evea pare a arăta urgia divină pentru care îĭ zugavia pe Jupiter ținînd fulgerile în mână, ce însemnă divinitatea îndignată pe ómenĭ din causa greșalelor lor.

(2) Dict. de sciences occultes pe 800. ed. Paris 1852 din Encycloped. Theolog Migne.

(3) Numele de strigoĭ se dă la ómenĭ morțĭ, îngropați de maĭ multă vreme și carĭĭ se credĕŭ, de cei anticĭ, că duchurile lor ar veni în timpulŭ nopțiĭ, și ar intra în corpurile lor; și așt-felŭ ar eși din mormêntŭ, și ar maltrata pe ómenĭ și animale ce le aflaŭ dormind, sugêndule sângele. maĭ cu sémă la rudele lor. Timpulŭ, în care credŭ, cei vechĭ, că potŭ umbla strigoiĭ, era de cu sĕră pênĕ la mieḑulŭ nopțeĭ când se ducea de se ascundea în mormêntele lor, umilați de sângele atât de tare, încâtŭ în urmă le curgea pe gură pe nasŭ și pe urechĭ, pentru care causă se credĕă că adesea-orĭ s'ar fi aflatŭ aseminea cadavre de strigoĭ înnotând în sângele scrielor lor. Dict de *sciences occultes* p. 784 ed. Paris 1852 Encycloped. Theol. Migne.

Oamenii de statŭ începură fórte de timpuriŭ a nu mai da nici o importanța acestorŭ auguriĭ, recunoscêndule de superstițiuni vane. Cicerone chiar scrisă o carte contra lor, prin care se desvălea vanitatea sciinței augurice (1); dar poporulŭ *Romanu* rĕmase atâtŭ de tare ataşatŭ de ele, încâtŭ după mai multe secule, sĕ află încă existând în elŭ, ca trecute tradițională din părinte în fiŭ şi asfeliŭ aŭ venitŭ pênă în ḑilele nóstre, după cum se póte proba îndestulŭ de clarŭ din observările, şi practicările superstițióse, ce există în masa poporului Românŭ. care, ca descendentŭ a poporului Romanŭ, a posedatu şi tóte obiceiurile luĭ, cu tôtă sforțarea christianismului, ce învĕțând cunóscerea de D-ḑeŭ. a combătutŭ totŭ-dé-una şi cu tărie acestea superstițiuni vane.

In urmarea acestor premise, noĭ ne vom sili, după putere, a arăta pe cele mai însemnate din acestea lucrări superstițióse existînde în poporŭ, şi ale declara ce suntŭ ele însine însuşi — cum se consideră de persónele distincte, şi ce decide St. Biserică asupra celor ce le practică.

I. Lucrările superstițióse ce există în poporŭ suntŭ nenumĕrate; dar tóte suntŭ acompaniate de circonstanțe, ce n'aŭ în şine nici o virtute spre a produce efectele sperate. De exemplu, că: cântărea cucului ar face pre cine-va fericitŭ, de s'ar întêmpla sĕ'l audă cântându în față, şi ar avea asupra sa óre-care monedă în momentulŭ când avu fericirea al audi cântând pentru întêia-óră în acelŭ sesonŭ.

II. Efectele acestea pretinse, prin sine însuşi nu se potŭ atribui într'un modŭ raționalŭ, nici puterei luĭ D-zeŭ, nici puterei physico-naturale, căci ar fi ridicolŭ ase atribui puterei devine predicerile după sborulŭ paserilor (Auguriĭ), şi a ḑilelor faste, şi ne faste (norocite şi nenorocite), după întêlnirea în drumŭ cu persóne saŭ animale ḑise ca ar fi de rea însemnare, pre cum ierpurile . . . . . ect. — carĭ tóte suntŭ în sine numai nisce corsuri ordinare a circonstărilor, fără alta nimica : după cum le au consideratŭ tôte persónele destincte, atâtŭ civile câtŭ şi eclesiastice; înurma cărora st. Biserică le a condemnatŭ directŭ, ca pe nisce adevĕrate falsităț — căci deşi s'aŭ făcutŭ de mulți, prin puterea diavolului, óre-carĭ fantóme (închipuirĭ), cele dă titula de minunĭ, spre înşelarea publicului, dar acestea încurênd fu cunoscute de falşităț, din causa ne realisărei lor.

(1) Cicer. De devinat. lib. II, n. 149.

D-ḑeu omulu isbicnind (chiar póte fórĕ sciința lor), socotescŭ întêlnirea cu preutulŭ de o rea prevestire; pentru care, când trecŭ pe lângă un preutŭ, aruncă în urma-i cu pae, saŭ bureni, saŭ facŭ alte gesticulațiĭ ridicole, ca cum ar mărturisi publicŭ, că se lepădă de acelŭ *daru*, ce l'a primitŭ solemnŭ în casa Domnului prin o persónă ca cea-ce trece, învestită cu darulŭ preuției. Decî cuvêntulŭ luĭ D-ḑeŭ ḑisŭ prin prophetul Ieremia, trimite pe acestea persóne, cu nume de chreștinĭ, la păgânĭ spre a vedea și observa, de se facŭ între păgânĭ unele ca acestea, ḑicênd: *Treceți în insulele chetimului, și vedeți, și în kidaru trimiteți, și socotiți fórte, și vedeți de s'au schimbat păgânii Domnedeĭ sĕĭ; și acia nu sunt Domneḑeĭ; iar poporulu meu a schimbatu mărimea mea în acelea dela cari nu se vor folosi.*»(1)

Dar pentru a nu se părea că noĭ am accentuatŭ prea tare cuvêntulŭ, asupra acestorŭ chreștinĭ, cu fapte de păgânĭ, lăsăm să se aude, în acéstă privire, însuși cuvintele st. Ioan Chrysostomŭ (2), ce aŭ fostŭ pronunțiate către poporulŭ Antiochianŭ: «*Pompe satanice*, ḑice elŭ, *suntu theatrele, circurile, observarea ḑilelor faste și nefaste, prorḑicerile, și ghiciturile. Dar ceĭ-ce observa acestea întreba: Ce reu polu aduce? La care noĭ respundem: Veḑi pe unu bietu omu, eșind din casa sa, uĭtându-se încrucișatu* (chiorîșŭ), *s'au schiopătând, și îndată conchiḑi, de aci, o rea prevestire. Acesta este o pompă satanică; căci nu întelnirea omuluĭ face ca ḑioa sĕ fie bună, s'au rea, ci veșuirea în pĕcate. Decî când veĭ eși, păḑlesce numaĭ un singuru lucru, adecă a nu te întêlni cu pecatulu, căci elu este care ne face a cădea, și atuncea sĕ fiĭ siguru, că nicĭ însuși Diavolulu nu te va putea a ataca. Dar ce ḑicĭ? veḑi un omu și conchiḑi un rĕu; însĕ nu veḑi și cursa diavolescă, că te face inamicu aceluia ce nu-ți a făcutu nicĭ un rĕu? Cum te constitue adversariu fratelui tĕu din o causă nedreptă? D-ḑeu ordonă de a iubi chiar și pe inimiciĭ noștriĭ, tu însĕ te facĭ adversariu și aceluia ce nu te a vetămatu întru nimica; nicĭ aĭ de ce se-l acuzĭ; și nu cugeți câtu de mare e*

(1) Ieremia c. II. 10.

(2) Christom hamil. XXI. ad populum Antiochen. tom. I. p. 244—245. ed. Francof.

nóptea pe persónele ce dormeŭ acolo.—Stricarea oglinḑiĭ, întêmplate în casă, se credeŭ că ar produce o mare nenorocire, ect. La acestea superstiţiuni se mai raportă şi obiceiurile de căutarea noroculuĭ în oglindă, cărţi, bobĭ (1), ghiocĭ ect. ce se practică mai multŭ de femeĭ bătrîne (babe). care-şi ţinŭ întreţinerea vieţeĭ mai multŭ cu falşităţi; pre cum : descântice, vrăji, fapte imorale, ect.

Tóte acestea superstiuni existinde în poporŭ, ca o rĕmăşiţă a idolatrieĭ, suntŭ slujbe satanice, de carĭ s'a lepădatŭ totŭ chreştinulŭ la st. Botezŭ, dîncendŭ înaintea *preutuluĭ*: «*Mĕ lepădu de satana, de tóte lucrurile luĭ. de toţĭ îngerĭĭ luĭ, de tóte slujbele luĭ, şi de tótă trufia luĭ*» (2). Prin urmare toţĭ cei-ce practică acestea obiceiurĭ idolatrice, pe tăcute înbrăţişézĕ din noŭ formele idolatrieĭ, şi se lépădă pe nesimţite de angajamentulŭ făcutŭ la st. Botezŭ, ce este isvorulŭ vieţeĭ; dupre cum ḑice însuşĭ D-ḑeŭ, prin gura prophetuluĭ Ieremia (3). «*Pre mine isvorulu vieţeĭ m'a părăsitu şi s'au sĕpatu loru-şi fontâni surpate, carĭ nu vor ţinea apa*»..... *şi au schimbatu mărirea mea, în acelea dela cari nu se vor folosi* (4) : adeca, în superstiţiuni deşarte.

Observatorĭĭ şi practicatorĭĭ acestor obiceiurĭ superstiţióse probézĕ renonţiarea lor de angajamentulŭ făcutŭ la st. Botezŭ, că se vor uni cu christos, încă şi prin un faptŭ vĕḑutŭ, exercitatŭ contra preutuluĭ, înaintea căruia ĭĭ aŭ închiatŭ acelŭ angajamentŭ al unireĭ lor cu christos : căcĭ ca d'intr'un instinctŭ, în eĭ ura cea către

---

Dar mie mi se pare, *că* : lumea ar fi venitŭ a crede acéstă îngrozitóre faptă din causa unor **Lilieci**, fórte marĭ, şi carĭ astă-ḑĭ se mai află numaĭ prin America, numiţĭ **Vampirĭ**, adecă *strigoĭ*. Acestea animale de zonă caldă, ca nocturne, locuescu ḑioa prin locurĭ ascunse, pre cum ḑidurĭ vechĭ, ruinĭ, cimitirurĭ, ect. de unde eşind nóptea se apropie de ómenĭ şi animale, ce le află dormind, aşa de linŭ în cătŭ nu le simtu persónele adormite; şi atuncea le face o mică rană pe o viuă de unde le suge sângele, însĕ cu aşa finetă în cătu nu se potŭ trezi din somnu; şi de nu se întêmplă ca vre-un evenimentŭ să-i descepte. atuncea potŭ chiar şi muri, saŭ a rĕmanea ca leşinaţĭ din causa curgerĭĭ sângeluĭ. Vedĭ Operile luĭ *Buffon* tom. II. p. 97 ed. Paris 1850. Din frica de strigoĭ, ce domina lumea antică, se conchide că acestĭ *lilieci* aŭ fostŭ în anticitate şi prin Europa — însĕ nu eraŭ cunoscuţĭ de ómenĭ ca animale sburătóre — şi din causa că eĭ eşea de prin locurĭ ascunse. ca cimitirele, ce eraŭ plinĕ de găurĭ şi pesceriĭ, se credeŭ a fi sufletele mortilor carĭĭ efectuiaŭ acelea rele.

(1) Bobĭ, grăunţe de porumbŭ s'aŭ popusoĭ.

(2) Vedĭ Molitfelniculŭ la ceremonia lepădarilor de diavolul de la sf. Botez.

(3) Ieremia c. II. 3.

(4) Id. c. II. 10.

Asfeliu în câtu nici o dată să nu eşi fore acéstă glăsuire; acesta fie ţic toiagu, armatură, şi turmi de tăriesi cu cuvêntulu acesta închipuesce cruce pe fruntea ta : şi făcând asfelu nu numai omulu ce te va întâlni, dar nici însuşi diavolulu nu te va putea vătăma în nici un modu; vădându te pre tine că te arăţi pretutindinea în tăritu de acéstă armă».

St. Ión Crysostom enumerând în altă omelie mai multe de acestea superstiţiuni le declară expresu de **obiceiuri păgâne**, ţicênd : «Multe din obiceiurile păgâne sê păstréză de ori-cari din ai noştriĭ; pre cum suntu: «*vrăjile*, *preţicerile* (auguriile) *prevestirile* (cobiturile), *observarea ţilelor*, *grija despre facerĭ*, şi *biletele cele pline de tótă impietatea*, *ce le punu pe capetele copiilor*, *îndată ce suntu născuţi*» (1).

In fine st. Biserică, ca mumă duiósă, totu-dê-una a îngrijitu de fiĭ sêĭ, arătându-le că tóte obiceiurile superstiţióse suntu numai nisce falşităţi, servind numai spre a îndepărta omenirea de la D-ţeu, şi a o conduce în erére; pentru care pe cei ce nu voiaŭ ase corecta îi fulgeraŭ cu *anathema*, după cum se vede din mai multe conciliĭ. Aşa conciliulu din Laodicia ţinutu la 364 în canonulu 35 decide : «*De se va afla cine va zăbovinduse în idolatria acésta ascunsă* (superstiţiuni) *se fie anathema*; *căci a lăsatu pre Domnulu nostru Iisus-Christos şi a venitu la idolatrie*». Iar prin can. 36 ordonă a nu primi nici în Biserica, nu numai ceĭ-ce le facu, dar nici pre ceĭ-ce le pórtă, ţicênd : *Nu se cuvine . . . a fi vrăjitoriu, descântătoriu, astrologu. sau a face baere, ce sântu legăturĭ a sufletelor loru : iar pe ceĭ-ce le pórtă, am ordonatu să se alunge din Biserică*». Acéstă alungare din Biserică o repetesce şi Synodulu a VI-lea de atótă lumea, ţinutu la 691 în Trula (2), ţicênd prin canonulu 61 ; Ceĭ-ce se ţicu alungătorĭ de norĭ, vrăjitorĭ, strejuitorĭ şi fermecătorĭ, remâindu în acestea, fără a se schimba saŭ a se feri de acestea perţătóre şi păgânesci meşteşugirĭ : decidem că cu totul să se lepede de la Biserică, pre cum şi sântele canone învaţă : *Că ce împărtăşire are lumina cu întunereculu*, *ţice Apostolulu* ? *saŭ ce în-*

(1) Chrisost. comment în galat. p. 789 ed. Francof. Veţi Bingh. O. b. XVI c. V. §. 8. tom. 7. p. 265.

(2) I Corint. c. VI v. 14 16, 15.

ridicolul? câtu de mare e ruşinea? dar încă câtu de mare e pericolulu? Aşi spune şi altă ridiculositate, dar mĕ ruşinezu. şi mĕ înroşescu : însĕ mĕ voiu sforța a o spune pentru mântuirea vóstră : de intâlnescĭ o fecióră, ḑicĭ, ḑioa imĭ va fi nefolositóre, iar de intâinescĭ o curvă, ḑicĭ va fi folositóre bună, şi plină de multu câştigu; veḑĭ şi aci cum diavolulu ascunde frauda, ca sĕ despreţuim pe cea modestă, şi sĕ stimăm, şi sĕ prefermu pe cea neruşinată — Dar ce se mai ḑicem despre ceĭ-ce întrebuinţézĕ descântece şi legăturĭ, şi ceĭ-ce încungiură cu panglice moneḑile de aramă a luĭ Alexandru Macedonu, ce au figurĭ de capete şi de picióre. Imĭ veţiḑice póte : aceştea suntu speranţele nóstre; căcĭ după cruce şi mórtea Domnuluĭ n'avem speranța mântuireĭ in imaginea regeluĭ? Dar ce! nu scĭu câtu de multu crucea a adusu lumea la desevĕrşire? mórtea a nimicitu, pecatulu a ştersu, Iadul a golitu, şi puterea diavoluluĭ a zdrobitu. Audóra sĕnĕtatea corpuluĭ ne e promisă prin o credinţă demnă in ea? tóta lumea a insufleţitu, şi numaĭ tu singuru nu creḑĭ in ea? şi de ce pedépsă n'aĭ fi demnu, spune-mĭ? căcĭ nu numaĭ porţĭ la tine legăturĭ de aţă (baere), *şi descântece, dar încă conducĭ in casa ta şi pe bătrânele cele beţive, şi cu mersulu cocoşatu, spre aţĭ ghici noroculu; şi nu te ruşineḑĭ, nicĭ te inroşescĭ de asfeliu de pricepere, ḑicênd; Sciu ce facu? Dar mai grea este erórea când o scim, şi nu ne îndreptămu. Decĭ unora ca acestora părîndu-li-se, că se vor putea escuza, ḑicu : chreştină este muerea ce discântă, şi nimica alta nu vorbesce in descântice de câtu de numele luĭ D-ḑeu. Pentru acesta chiar o urĕscu şi o despreţuescu : căcĭ cu numele luĭ D-ḑeu se servesce in descântece; şi cea-ce se ḑice a fi chreştină, face lucrurĭ păgâne. In fine şi demonĭĭ mărturisĕu numele luĭ D-ḑeu, dar cu tóte acestea totu demonĭ rĕmânu; şi de şi ḑicĕu luĭ Christos :* «**sciu-te pre tine. cine eştĭ, sântulŭ luĭ D-ḑeŭ**» *dar elu totuşi îĭ mustra şi-i alunga. Pentru care vĕ rogu chiar, a vĕ curăţi de acestă eróre, şi a păḑi cuvêntulu ce vom ḑice: ca pe un toiagu in care te raḑimĭ. Şi după cum nimene din noĭ. nu îndrăsnesce a se presenta in piaţa, fórĕ încălţăminte sau fórĕ haină, de asemenea fórĕ cuvêntulu acela, nicĭ o dată să nu mergĭ in publicu; dar şi când veĭ trece prăgulu vestibululuĭ* (pridvorulŭ) *să pronunţĭ maĭ întêiu acestu cuvêntu:* **Lepădu-mĕ de tine satano,** *de pompele şi slujbele tale, şi mĕ unescu cu tine Christóse.*

BIBLIOTECA
Mitropoliei Moldovei
și Bucovinei
STUDIUM

Numĕrul și numirea Comunelor	Numirea Cătunelor saŭ Satelor	BISERI cu HRAMUL
10. Drogu	»	Adormirea
11. Nissipeni	»	Adormirea
12. Căineniĭ	Moşeştiĭ	Sântu Gheorghe
13. Dedulesciĭ	»	Sântu Ionu
	»	Pogor. Sântu D
1 Oraşul Buzeu	»	A
	»	C
	»	
	»	
	»	
	»	Sânţiĭ Angelĭ
	»	
	»	
	»	
	»	
	»	
	»	Buna Vestire (B
	»	
	»	
	»	Sântu Nicolae
	»	
	»	
	»	Nascerea M. Do
	»	
	»	
	»	
	»	Adorm. M. Dom
	»	Damineca tutor
2. Stâlpu	»	Sântu Dimitrie
3. Ulmeniĭ	»	Sântu Gheorghe
	Dar de s. V.	Sânţiĭ Impărat
4. Clondiru băieşari		

soțire este Bisericei lui Christos cu idolii ? sau ce parte este credinciosului cu celu necredinciosu? sau ce unire are Christos cu Veliaru» (1).

Din acestea canóne se constată în destulă de clară, că St. Biserică nu consideră în numĕrulu chrestinelor pe cel-ce practică acestea obiceiurĭ superstióse, ce suntŭ remăşiţĭ a idolatriei, pĕnĕ când nu se vor lepăda de ele, şi nu vor năzui cu tótă inima către D-zeŭ.

Arch. G. Raşcan

(1) Canóne desciplinare de acestea se află fórte multe în totŭ decursulŭ seculelor în cariĭ st. Părinţi au căutatu a şterge idolatria. Veḑi Pidalion ed. M-tire Nemtzŭ an. 1844 fl. 189. 186. ect.

	Numărul preoților de pământ ce posedă	No. Familiilor		De câtă vlăs este întreținută Biserica	NUMELE și PRONUMELE Preoților	Etatea	Cursul absolvit	Salariul pe an după Budget Lei	B.
					Neagu Mihaiu	50	grămătic	140	
	17	82	380	de comună	Gheorghe Tigănescu	32	4 cl. sem.	160	
	17	84	250	»	Stoianu Mocanu	50	3 cl. sem	90	
	17	64	180	»	Ioniță Constantin	42	grămătic	90	
	17	45	90	»	Vacanță				
	17	120	280	de Stat	Nicolae	45	grămătic	360	
					Ioan Moise	28	4 cl. sem	280	

JUDETULU

PLASA

				de Stat	Arhimand Pafnutie Ión.	70	grămătic	2220
					Protosinghel Teof. Ion.	45	grămătic	1500
					Ierom. Calistrat Andro.	40	grămătic	1200
					Preot Ión Theodorescu.	32	4 cl semin.	1200
					Ierom. Stelian Dumitres.	37	practicant	1200
		400	2000	de Comună	Petru I. Bărbulescu	62	practicant	480
					Costache Schevofilachs.	66	practicant	480
					Nicolae Matheescu	47	3 cl sem	480
					Hristea Dumitrescu.	43	2 cl sem	480
					Ilie Dumitrescu	36	4 clase sem	480
nu).		203	740	de Stat	Theodor Manolache	60	practicant	660
					Constantin Theodor	49	practicant	660
					Gheorghe Stan	40	4 cl sem.	660
		400		de Comună	Petrache N. Ionescu	56	4 cl semin	480
					Atanasiu Covăcenu	44	4 cl semn.	480
					Stefan Șudățeanu	38	4 cl semin	480
		245	1225	de Comună	Vasile Basturea	50	2 cl sem,	480
					Ión Protonotarie	49	practicant	480
					Radu Vasilescu	43	1 cl. sem.	480
					Gheorghe Vioreanu	38	4 cl. sem	480
ul.	16	40	160	de comună	Vacanță			
ânț.		70	350	de comună	Vacanță			
	17	260	1360	de comună	Nae Mihăescu	45	grămătic	240
	12	130	630	de comună	Marin Stănulescu	45	2 cl sem.	112
	7	60	300					

Autorii de opere religióse, carii voru trimite la Redacțiunea ... câte unu esemplaru, vor avea dreptul la trei publicațiuni din partea foiei, și de va fi trebuința, se va publica și o scurtă analisă asupra operei.

Crestinismul in Dacii si crestinarea Romanilor. Studiu istorico-eclesiasticu asupra Romanilor din cele mai antice timpuri pênê la organisațiunea lor definitivă eclesiatică. Prețul unui exemplaru este de 5 lei.

Reverența sa Protosincelul Ilarion Pușcaru, profesoru la Seminariul din Sibiiu, a publicatu de curênd o nouă operă religiósă: « **Isagogia sêu Introducere în cunoscinta cartilor S-tei Scripturi.** »

Redacțiunea Jurnalului, salutând pre autorul acestei opere de totu meritul, o recomênda lectorilor sêi, celor mai ales, carii se ocupă cu cărțile S-tei Scripturi.

Reverentia sa D. Titu Budu, autoru al mai multor opere religióse, a înaintatu Redacțiunei opera, eșită de sub presă acum de curênd și intitulată: „Chatechese pentru pruncii scolari din scólele elementare populare“ lucrate dupre G. Mey. prețul 1 fl. 50 ct. (2, 78 bani). Gherla.

Redacțiunea jurnalului „Biserica ortodocsă Română“ recomandă acéstă operă nouă religiósă mai ales pentru metodul ei de espunere al veritaților dogmatice, facêndu-și tot-o-dată datoria, de a supune la cunoscința lectorilor sei, că veritățile relgiunei crestine ce formézá distincțiunea între Biserica ortodocsă și cea papală, sunt tractate în sensul cestei de pre urmă.

BISERICA

ORTHODOXA ROMANA.

JURNAL PERIODIC ECLESIASTIC.

ANUL IV. — No. X.

IULIE

TABELA MATERIEI

I. Patristica : Părinții secolului al II-lea și al III-lea. 577.—II. Inceputul scrierilor românești dise închinate. 596. — III. Cuvênt despre Biserică 611 —IV. Cuvênt despre școlă 606.—V. Esplicarea Evangeliei din Duminica a III-a după Rusalii 614. — VI. Predica la sfințirea la fată a Domnului nostru Is. Christos. 619.—VII. Din istoria Bisericei Românilor 624 —VIII. Cronica Eclesiastica 634.—IX. Statistica Eclesiastica a Eparchiei Buzeŭ. 9.

BUCURESCI

TYPOGRAPHIA CURȚII, PROPRIETAR F. GOBL

12, Pasagiul Român 12.

1878.

Abonamentele se facu la Redacţia jurnalului, strada Pitagora No. 36, in capitala; ér in districte la Protoiereï şi la biurourile postale.

Abonamentele se facu pe unu anu. Preçul abonamentului pre unu anu, transportatu jurnalul la domiciliul abonaţilor, este de 12 lei noi, plătiţi in doue semestre, la inceputul fie-carui semestru.

Numai pentru stréinătate se va calcula portul in plus.

Abonaţii, carii nu vor primi numerele regulat, vor reclama la Protoiereu, şi in casu de a nu primi indestulare, vor reclama d'a dreptul la Redacţia jurnalului.

Scrisori nefrancate nu se primescu la Redacţie.

La redacţiune se afla esemplare complecte de ale Jurnalului pre anii II şi III-le, tar pentru anul I redacţiunea dispune numai de la No. IV inainte. Preţul fie-caria broşure lunare, transportata la domiciliu, este de 1 leu.

ANUL IV. BUCURESCI, IULIE 1878 No. 10.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANA".

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATĂ PE LUNA

« Predică cuvêntul »
II Tim. IV, 2

SANTUL IPOLIT

Biografia lui. Unul din învețăceii cei mai renumiți ai s-lui Irineŭ a fostŭ s-tul Ipolit, care, dupre cum ni spune Ieronim, mai întâiŭ a fostŭ senatorŭ și apoi Episcopŭ. El s'a luptatŭ contra lui Noet, care era apăratŭ de cătrĕ Episcopii Romei Zefirin (201—218) și Calist (219—223). In cartea V contra eresiilor Ipolit scrie, că Zefirin și Calist aŭ urmatŭ eresia cea spurcată, corupênd credința în dogma despre Fiiul lui D-deu. S-tul Ipolit, combătênd cu forța atât pre Noet. cât și pre succesorii sĕi el pre timpul împĕrăției lui Alecsandru Sever a scrisŭ crugul seŭ paschalŭ; iar soției imperatorului Filip (244), imperatricei Severa. el 'i a scrisŭ o epistolă. Insuși locul catredrei lui episcopale îlŭ punea în contactŭ cu palatul imperialŭ, și el era Episcopŭ, dupre cum diceŭ cei vechi, al porților Romei. seŭ mai precis, Episcopŭ din apropierea Romei. adecă episcopia lui se afla pre câmpul Vero în calea Tiburtie. Prudențiu în imnul s-lui Ipolit scrie, că el a muritŭ cu mórte de martirŭ la pórta Ostia, iar rĕmășițele lui aŭ fostŭ depuse în cimitirul din câmpul Vero. Tot Prudențiu în acelaș imnŭ numesce pre Ipolit sântul învețătorŭ, păstorul zelosŭ, iar păgânii de pre acele timpuri îlŭ numiaŭ căpitenia închinătorilor lui Christos, adecă Episcopŭ. De unde se vede, că Episcopul Ipolit, celŭ ce își avea catedra la cimitirul Vero, și Ipolit, celŭ cântatŭ de Prudențiu, sûntŭ

ANUNCIU

In virtutea art. 8. din regulamentul sf. Sinodŭ pentru înființarea jurnalului bisericescŭ, comitetul redactorŭ al jurnalului «BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ», face cunoscutŭ tutulor persónelor competinte în materii theologice, că, se primescŭ la redacțiune articule, pentru care domnii colaboratorĭ vor primi o remunerațiune

Pentru ca articulele să fie primite și publicate, domnii colaboratorĭ vor avêa în vedére :

1, Ca în privirea materiei, ce vor voi a trata, să se conformeze cu programa sf. Sinodŭ, prevĕdută la art. 6 din regulamentul pentru jurnalul bisericescŭ, care e publicatŭ în No. I-iŭ din Octombrie 1874 ;

2, In privirea limbei și a stilului se vor conforma cu art. 9 și 10 din acelașĭ regulamentŭ ;

3, In privirea ortografiei vor căuta a fi cât se va putea mai simplă și mai ușóră de citit.

Remunerațiunea domnilor colaboratorĭ pentru articulele publicate se va face pe cóla de presă a jurnalului, pecum și pe fracțiunĭ din cólă.

Remunerațiunea va fi :

1, Pentru articulele de lectură ușóră și predicĭ 40 l. n. pe cólă;

2, Pentru articulele de coprindere sciințifică, în care materiele vor fi desvoltate mai ales în modŭ istoricŭ, 60 l. n. pe cólă;

3, Pentru articulele relative la istoria și literatura eclesiastică a Bisericei române, 100 l. n. pe cólă ;

Articulele primite la Redacțiune și nepublicate se vor arde.

Aprețiarea articulelor, în virtutea art. 8 din regulamentŭ, este reservată comitétului redactoriŭ.

cutŭ cu scopul, de a se vedea, că ereticiĭ nu avéŭ nimicŭ al lor propriu, şi totul este luatŭ din filosofia pâgână. Carţile următóre cuprindŭ analisa tuturor eresiilor în ordinea, cum ele s'aŭ manifestatŭ de la apostolĭ. Cartea a ḑecea cuprinde unŭ resumatŭ al celor precedente şi o refutaţiune minuţiósă a lui Noet. Acéstă refutaţiune are importanţa sa şi pentru cuvêntul, că ideile lui Noet sûntŭ ideile şi a le neologilor noştri.

S-tul Ipolit la începutŭ arată principiile fundamentale, pre care şi le pune Noet pentru doctrina sa (§ 1—3). Dupŏ acela, esplicând tecsturile Scriptureĭ, citate de Noet, el îĭ opune alte tecsturĭ (§ 4—8). Precum alegerea, aşa şi esplicaţiunea vorbelor din s-ta Scriptură, sûntŭ opera unuĭ teologŭ consumatŭ. Mai departe el scrie: « precum celŭ, ce voiesce a învĕţa înţelepciunea lumeĭ, nu póte să o facă acésta alăturea cu doctrinele filosofice, aşa şi celŭ, ce voiesce să înveţe teologia, cea dupre D-ḑeŭ, trebue să o înveţe numaĭ din s-tele Scripturĭ. Precum voiesce Părintele, aşa vomŭ crede; precum voiesce el să ne înveţe, aşa vomŭ mărturisi. Nu dupre voia nóstră, nu dupre cunoscinţele propriĭ ale nóstre vomŭ face voia lui D-ḑeŭ; dar cum a voitŭ el să ne înveţe în s-ta Scriptură, aşa vomŭ cugeta » (§ 9). Dupŏ aceste urmézŭ espunerea doctrineĭ despre s-ta Treime dupre manuduerea revelaţiuneĭ divine.

« El (D-ḑeŭ) a fostŭ unul, şi nu era cu dînsul nimicŭ contimpuranŭ, când el şi-a propusŭ creaţiunea lumeĭ. El a escugetat'o, a voitŭ, a ḑisŭ şi lumea s'a creatŭ. . . . nimicŭ nu-ĭ era contimpuranŭ Luĭ, esista numaĭ el singurŭ. Dar el în unitatea sa era mulţime (αὐτὸς δὲ μόνος ὢν, πολὺς ἦν); întru cât el nu esista fŏrĕ de Cuvêntŭ (ἄλογος), nicĭ fŏrĕ de Inţelepciune (ἄσοφος), nicĭ fŏrĕ de Putere, nicĭ fŏrĕ de Consiliu. Totul era în Dînsul şi El era totul. Dar când a voitŭ El dupre voinţa sa, atunci el a născutŭ Cuvêntul sĕŭ, prin care a creatŭ totul. . . . Tótă creaţiunea a creat'o El; cu Cuvêntul el a născutŭ pre Cuvêntŭ. . . Şi éca 'naintea Luĭ altul. Şi déca ḑicŭ eŭ altul, apoĭ acésta nu însemnézŭ doĭ D-ḑeĭ; El este, ca o lumină din lumină, ca apa din isvorŭ, ca o radă din sóre ». Spre a proba aceste citézŭ cuvintele: « La începutŭ era cuvêntul şi Cuvêntul era laD-ḑeŭ şi D-ḑeŭ era Cuvêntul » Pentru confirmarea trinităţeĭ personelor, s-tul Ipolit citézŭ şi ordinul, datŭ pentru botezŭ (§ 10—14). « Tu introducĭ o vorbă când determinĭ pre Fiiul,

una şi acelaşĭ persónă. Prudenţiu, Ieronim şi Teodorit numescŭ pre s-tul Ipolit martirŭ, dar numaĭ eĭ cu toţiĭ nu arată timpul martisareĭ luĭ.

OPERELE LUĬ IPOLIT

Dupre cuprindere, operele s-luĭ Ipolit potŭ să fie împărţite în istorico-canonice, dogmatico polemice şi în ecsegetice.

Din **clasa întâia** de opere noĭ astă-ḑĭ ni sŭntŭ cunoscute: *Tractatul despre paschă* şi *Regulele eusebieĭ apostolice*. Opera despre paschă este cea întâia cercare pentru formarea unuĭ crugŭ paschalŭ creştinŭ. Şi acéstă operă este scrisă, se înţelege, cu ocasiunea disputeĭ despre timpul sĕrbăreĭ pascelor (1).

Din operele **dogmatico-polemice** sŭntŭ de notatŭ: *a*) Opera *contra eresiilor*, *b*) Opera *contra luĭ Veron* şi *aluĭ Helic*, *c*), Compositiunea *despre Christos şi Antichrist* şi *d*) Omilia de la *Teofanie*.

Eusebie, Ieronim şi Fotie cunoscŭ o operă a s-luĭ Ipolit *contra tuturor eresiilor*. Pênĕ în timpurile de pre urmă, era cunoscută numaĭ partea de pre urmă a acesteĭ opere spaţiósă—*reflecsiunĭ în contra luĭ Noet*, în óre-ce restul se considerá perdutŭ. La 1842, în Aton, a fostu găsitŭ unŭ manuscriptŭ vekiŭ în limba gréca, în care, dupre cum s'a probatŭ prin unu studiŭ specialŭ, se aflaŭ opt cărţĭ din ḑece ale opereĭ luĭ Ipolit contra eresiilor (2). Opera acésta aluĭ Ipolit se numesce: φιλοσοφούμενα ἢ κατὰ πασῶν αἱρέσεων ἔλεγχος = filosofisărĭ, séu refutaţiunea tuturor eresiilor». Titlul întâiŭ se referă în modŭ specialŭ la cartea întâia, carea cuprinde unŭ ecstractŭ fórte bunŭ al filosofieĭ vekĭ grece şi parte din filosofia orientală; ea ni dă unŭ tablou al diverselor ideĭ despre cestiunile, ce aŭ preocupatŭ tot-deuna omenirea. Acestŭ tablŏŭ, dupre cum ḑice klar autorul, este fă-

(1) Operele s-luĭ Ipolit, ce s'aŭ pututŭ descoperi, aŭ fostŭ publicate de cătrĕ Alb. Fabricius. Hamburgae 1716. Hollaud în volumul al doile al bibliotecieĭ părinţilor le-a publicatu cu adaose. În timpurile maĭ noĭ Aug. Majo a publicatŭ şi alte scrieri ale s-luĭ Ipolit, (Romae. collect. vet Anct. 1833). Unele opere ale s-luĭ Ipolit aŭ fostŭ traduse încă din anticitate în limba arabică şi siriacă (Asseman Bibl. T. III Fabric. Bibl. graec. T. VII).

(2) S. Hippolitŭ cont. Haeres Oxonii 1851. st. Hippolitus and the Church of Rome. London 1852.

Omilia s-lui Ipolit la Teofanie (Bobotéza) este însemnată şi din punctul de privire dogmaticŭ, precum şi ca modelŭ oratoricŭ al unui părinte anticŭ al Bisericei. In partea întâia predicatorul presintă măreţia amorei şi modestia Mântuitorului, Carele, fiind Domnŭ şi Creatorŭ, accepta botezul de la servitorŭ. In partea a doa descrie actul botezului şi pre Spiritul celŭ dătătorŭ de viéţă.

Cu numele s-lui Ipolit noi avemŭ şi opere, care nu apartinŭ lui. Aşa de esemplu : opera *despre sfârşitul lumei şi despre Antichrist*. Ea nu semăna cu celelalte opere ale lui nici dupre stilŭ şi nici dupre cuprindere; limba acestei opere este o limbă greacă corupta; ideile sûntŭ cu totul opuse celor, ce se găsescŭ in opera autentică despre Antichrist. Aşa pentru esemplu idea, că Antichrist va fi diavolŭ, şi nu omŭ, şi că spiritele ómenilor esistŭ din eternitate.

NB. Acestă operă este tradusă şi in limba rusă şi ea este fórte iubită de schismaticii, sĕŭ lipovenii ruşi.

SANTUL CIPRIAN

Biografia lui. S-tul Ciprian, a fostŭ fiiul unui senatorŭ avutŭ; el iubea cu pasiune sciinţa şi era oratorŭ renumitŭ. Pênă la etatea de 40 anĭ al vieţei sele el a fostŭ păgânŭ şi la 246 de la Christos el in urmarea convicţiunei, capatată de la presbiterul Cecilin, a primitŭ botezul şi şi-a skimbatŭ cu totul viéţa. Zelul lui pentru credinţa şi viéţa lui creştină a atrasŭ in curênd privirile clerului şi ale poporului. Dupŏ doi anĭ de la creştinarea sa a fostŭ sânţitŭ preutŭ, iar dupŏ unŭ anŭ de la acesta s'a alesŭ Episcopŭ.

Activitatea lui pastorală a fostŭ indreptată asupra organisaţiunei disciplinare. Rigurositatea lui Novat a atrasŭ asupra sa privirile acestuia, iar afacerea eresiei acestuia a fostŭ intrerupta de terorile persecuţiunei ameninţătóre. Când persecuţiunea lui Deciu mai incetase, Ciprian, dupŏ o despărţire de 16 luni cu Biserica sa, s'a intorsŭ in Cartagena şi la sinodŭ s'a ocupatŭ cu cestiunea celor căduţi in pĕcate. Respectiv de cei căduţi in pĕcate s'a chetărîtŭ, ca in contra opiniunei lui Novat, ei să nu fie lipsiţi de speranţa mântuirei, dar nici să li fie permisă comunicaţiunea cu credincioşii, pênă ce nu vorŭ suporta penitonţa.

La anul 255 a incepută disputa despre botezul ereticilor. Ciprian urmând opiniunea Bisericei sale, şi pre consideraţiunea, că afară de

ḑicéŭ adversariŭ lui Ipolit. Ioan vorbesce despre Cuvêntŭ, dar el aici se esprimă în modŭ alegoricŭ». La aceste respundo s-tul Ipolit: «nu, nu se esprimă el alegoricŭ. Presentându-ni pre cuvêntŭ, care esista la începutŭ și acum a fostŭ trămisŭ, după aceste se adaugă în apocalipsŭ: *și am vĕḑutŭ cu cerul deschiḑându-se, și ĕca unŭ calŭ albŭ și călăreţul de pre dînsul Credinciosŭ și Adevĕrată*, care judecă și luptă cu dreptate .... El este învestmêntatŭ cu vestmêntŭ stropitŭ cu sânge. Și se numesce numele Lui: *Cuvêntul lui D-ḑeŭ*». (Apocal. XIX, 11—13). Vedeţi Fraţilor, că chaina, muĕtă în sânge din contemplaţiune, însemnéză corpul, în care s'a pogorîtŭ pentru a suferi patima Cuvêntul lui D-ḑeŭ, celŭ nesupusŭ patimeĭ (§ 15)». «Cum pôte să nascĕ D-ḑeŭ? Tu în fie-care ḑi veḑi diferite cause, relative la omŭ, și cu tóte aceste nu poţi esplica cumu acésta se întêmplă» (§ 16). După aceste espune în scurt, dar cu o privire în particular clară, doctrina despre încorporarea Cuvêntului lui D-ḑeŭ, precum și scopul încorporareĭ. «Să credemŭ, fraţilor, conform tradiţiunei apostolice, că D-ḑeŭ Cuvêntul s'a pogorîtŭ din cerŭ în sâuta Fecióra Maria, pentru ca, încorporându-se din dînsa și acceptând Spiritŭ umanŭ, să credemŭ, că sufletŭ raţionalŭ a devenitŭ totŭ acela, ce este omul, esceptând pĕcatul, pentru ca să mântuiascĕ pre celŭ căḑutŭ, și dăruind celor, ce credŭ în dînsul, nemurire»....

Opera *contra lui* Veron și *Helic*, următoriĭ lui Valentin, a ajunsŭ pênă la noi numai în părţi. Veron, cu următoriĭ sĕĭ, admitea confundarea ambelor naturi în Christos, și prin «monada acţiuneĭ» el înţelegea, că Cuvêntul a devenitŭ corpŭ prin transformarea divinităţeĭ în omenire și a omenireĭ în divinitate. Ideile principale ale opereĭ lui Ipolit, ajunse pênă la noi, sûntu cele următóre: «Cuvêntul, primind omenirea, n'a suferitŭ nicĭ o skimbare; cele doŭe naturi și cele doŭ voi nu s'aŭ confundatŭ în Christos. Divinitatea lui Christos în tótă natura sa a devenitŭ omŭ, pentru ca, pătimind cu corpul, care este capabilŭ de patimă, să rescumpere nêmul nostru întregŭ, supusŭ morţeĭ».

Refutaţiunea lui Veron dupre esenţa sa semănă cu doctrina despre încorporare, pre care am vĕḑut'o în refutaţiunea lui Noet.

In opera *despre Antichrist* Ipolit resolvă cestiunele: Ce felŭ are să fie Antichrist? Cum are să amăgiascĕ pre omenĭ? Și esplică contemplaţiunea lui Ioan teologul.

și arată cum trebue să se facă penitența (§ 17—36). «D-țeu, țice ol, este îndurătorŭ și bunŭ, ca unŭ părinte; dar trebue să ne tememŭ de dînsul, ca de judecătorĭ pămîntesci. Dăcă păcatuimŭ mult, atunci trebue să plîngemŭ cu amarŭ. O plagă adîncă trebue vindecată cu îngrijire și multŭ timpŭ; de aceea penitența trebue să egaleze cu mărimea greșalei» (§ 35).

Din operele apologetice ni este cunoscută cartea către Demetrian despre **adorațiunea idolilor** și **«trei cărți de argumente contra Judeilor»**.

Contra eresiilor și a schimaticilor; Despre unitatea Bisericeĭ; Note asupra acesteĭ opere și a cestiuneĭ despre botezarea ereticilor; Cartea contra lui Donat dupre botezŭ; Învățătura despre diverselo materiĭ ale credinței.

În **cartea despre unitatea Bisericeĭ**, scrisă din motivul eresieĭ lui Novat în Biserica Romei, s-tul Ciprian caută să combată cutesarea ómenilor, cariĭ voescu să compună comunități separate, nedependinte de administrațiunea legală ierarchică. La începutul opereĭ s-tul Ciprian recomándă, ca să unimu simplitatea cu prudența, să ne ferimŭ de insinuările secrete satanice ale eresilor și ale schismelor și propune idea principală, că Biserica lui D-țeŭ este una. Acéstă idee se probézĕ întâiu cu cuvintele Mântuitorului, adresate apostolului Petru (Mat. XVI, 18), cu cuvintele apostolului Paul: «unŭ corpŭ și unŭ spiritŭ» și cu alte citate din s-ta Scriptură. «Episcopatul este unul, deși fie-care Episcopŭ are partea sa. Biserica este iarăși una, deși membriĭ eĭ cu desvoltarea credinței s'aŭ înmulțitŭ». La espresiunea, dacă ecsistŭ și comunități separate, respunde, că de îndată ce comunitățile se compunŭ din ómenĭ cu o conduită rea și cu idei rele, nu în spiritul lui Christos, atunci ele singure de sine se separă de Biserica. Iar ce se atinge de cuvintele, că «unde sŭntŭ doĭ seŭ treĭ adunați în numele meu, acolo sŭntŭ și eŭ în mijlocul lor» (Mat. XXVIII, 20), s-tul Ciprian le esplică în sensul, că aceste privescŭ pre cei adunați la rugăciune cu spiritul supunerei și al amórei în cuprinsul Bisericeĭ și prin urmare nu se potŭ înțelege aceĭ, ce cu spiritul mândrieĭ compunŭ comunitatea lor, afară de Biserică. Arătând greutatea păcatului celor, ce introducŭ în Biserică separațiunea, aduce asupra lor mustrarea profetică (II Tim. III, 2—9), și îĭ asămănă cu predecesoriĭ lor în

Biserică nu este Spiritul luĭ D-ţleŭ şi prin urmare şi nicĭ mistere, a stabilitŭ, ca ereticiĭ, cŏ se întorcŭ la Biserică, să se rebotezo. In anul 257 la sinodul celŭ numerosŭ s'a stabilitŭ, ca Biserica de Cartagena să nu se adreseze la cea de Roma pentru judecată. Si tot în acestŭ anŭ. pre timpul persecuţiunei luĭ Vălerian, s-tul Ciprian a fostŭ ecsilatŭ şi după unŭ anŭ el a muritŭ cu mórte de martirŭ.

OPERILE S-LUĬ CIPRIAN

Operele s-luĭ Ciprian sŭntŭ scrise maĭ tóte din motivele cestiunilor timpuluĭ sĕŭ şi cuprindŭ soluţiunĭ asupra ne'nţelegerilor eclesiastice (1). Cea maĭ mare parte a lor este compusă din epistole, Iar restul din tractate.

a). *Pentru păstorĭ*, **cartea despre zelu şi invidie** este o operă de aurŭ, şi se pŏte considera ca fructŭ al spiritului curat-apostolicŭ. In acestă operă se găsescŭ instrucţiunĭ, cum datorimŭ să ne guvernămŭ pre noĭ pentru lume şi în folosul Bisericeĭ.

b). *Pentru abstinenţĭ*, **cartea despre conduita fecĭórelor**, este scrisă cu simţimênte creştinescĭ calde. Ea are unŭ stilu vioiŭ, şi atrăgĕtorŭ, şi cuprinde ideĭ frumóse şi regule.

c). *Amórea către suferindĭ* a motivatŭ pre s-tul Ciprian, ca să scrie treĭ opere însemnate : despre **sublimtatea răbdărei**. despre **caritate** şi despre **mortalisare**. In opera întâĭa se arată, prin esemple şi tecsturĭ din s-ta Scriptură sanctitatea şi preponderenţa răbdăreĭ cedătóre şi se represintă urmările rele ale nerăbdăreĭ. In opera a doa s-tul Ciprian vorbesce despre caritate, iară în tractatul despre mortalisare s-tul Ciprian arată măreţia creştinismuluĭ, care despreţuesce periculele pentru mântuirea altora.

d). Cartea despre **cei căduţĭ** conţine în sine ideĭ marĭ despre penitenţă. Păstorul maĭ întâĭŭ deplânge aicĭ căderea lor în pĕcate (§ 1—4); după acésta urmăresce causele cădereĭ, şi el găsesce causa principală în penitenţa nesuficientă pentru pĕcatele de maĭ 'naínte (§ 5—16); şi în fine presintă esemple de o adevĕrată penitenţă

(1) Ediţiunile cele maĭ bune ale operelor s-luĭ Ciprian sŭntŭ, acea de Rigalt 1666 cu note, Paris; a luĭ Fellou Oxonii 1680, Bremae 1690 şi ediţiunea de Paris a luĭ Maron 1726, de Veneţia 1728 şi de Viuţburg 1786.

ca acolo să se familiriseze mai mult cu dreptul romanŭ. Dar providenţa a organisatŭ lucrurile altŭ-felŭ. Pre negândite Teodor, împreună cu fratele sĕŭ Atenodor, a trebuitŭ să petrécă pre sora lor în Cesaria, unde bărbatul ei primise funcţiunea de consiliariŭ. Din Cesaria, el a pututŭ să mérgă în Berit, care avea o scólă renumită de dreptŭ. Dar, făcĕnd cunoscinţă cu Origen (231) el şi fratele sĕŭ, aŭ uitatŭ atât Beritul, cât şi Roma. Origen a începutu să-i desfăşure principiele credinţeĭ, şi să-i esplice s-ta Scriptură. După o remânere de opt anĭ pre lângă Origen, s'a botezatŭ de acesta; în urmarea cărui actŭ Gregoriu a mulţemitŭ învĕţătorului sĕŭ în public. În fine Gregoriu s'a întorsu în patria sa şi aicĭ el s'a retrasŭ în deşertŭ. Fedim, Episcopul de Amasia, a alesu pre Gregoriu Episcopŭ al Neocesarieĭ. Când s tul Gregoriu a primitŭ Episcopia de Neocesaria, eraŭ numaĭ şépte-spre dece creştinĭ în Neocesaria. Iar când el a muritŭ, aŭ remasŭ tot atâţea păgânĭ. Mulţimea de minunĭ, făcută de dinsul, la datŭ numele «făcătorŭ de minunĭ» şi acelŭ de «altŭ Moisi». În timpul persecuţiuneĭ lui Decie (250) el, împreună cu mulţĭ din pastoriţiĭ sĕĭ, a părăsitŭ oraşul, şi cu acésta şi a mântuitŭ viéţa, carea era aşa de trebuincĭosă atât pentru turma sa, cât şi pentru alte Biserici. Pre la anul de la Christos 270 a muritŭ în pace.

OPERELE LUĬ

a) **Simbolul credinţeĭ**, care are o origine minunată. La 240, maĭ 'nainte de primirea demnităţeĭ de Episcopŭ, Gregoriu în singurătate se ocupa cu învĕţarea dogmelor credinţeĭ, şi aicĭ is'a presentatŭ luĭ unŭ bătrînŭ respectuosŭ cu o femeĭe, împodobită cu lumină cerescă, carĭi l'aŭ învĕţatŭ pre dinsul credinţa creştină (Aceştia eraŭ Maica Domnului cu apostolul Ioan). Grigorie după acela a predatŭ acestŭ simbolŭ Bisericeĭ sale din Neocesaria. Acestŭ simbolŭ, ce se atribue de cătră Gregoriu Nisul luĭ Gregoriu, făcătorului de minunĭ, începe aşa: «Unul este Dumnedeŭ Tatăl al Cuvêntului celuĭ viu, al înţelepciuneĭ celeĭ esenţiale prin sine, al Puterel etc.

b) **Epsitola canonică**, scrisă de făcătorul de minunĭ, când Goţiĭ aŭ năvălitŭ asupra Pontului. În timpul năvălireĭ aceştia mulţĭ creştinĭ aŭ căduţŭ în diferite pecate. Cu acésta ocasiune «Prea Sân-

tan și Aviron. In fine, arată, că nu trebue, ca, imitând esemplele altora, să se introducă separațiunea în Biserică, și convinge cu tótă amórea, ca să se țină de unitatea cu Biserica.

Acestă operă a influențatu fórte mult asupra contimpuranilor s-lui Ciprian; ea și-a vutu importanța sa și mai pre urmă.

Conclusiunea ideilor sele despre unitatea Bisericeĭ Ciprian a aplicat'o la botezarea ereticilor. Biserica este una, prin urmare afară de Biserică nu sunt mistere. Conclusiunea este dreptă, când Biserica unitară se ține în tóte de unul și același Spiritu al lui Christosŭ, seŭ, ce e tot-una, când membriĭ eĭ, orĭ unde s'ar afla ei, facŭ tóte conform cu Spiritul credinței. Altmínte noĭ am deveni donatiștĭ. In raportu însĕ cătrĕ timpul lui Ciprian trebue să recunóscemŭ, că relele, aduse Bisericeĭ de către ómeniĭ sumeți, scuzază severitatea lui Ciprian în contra lor. Celŭ puțin actele lui de supremație morală esprimă cunóscerea mai de aprópe a credinței, și înlătură actele condemnabile ale lui Stefan, care de la sine adeskisu ușa Bisericeĭ fie-cărĭa adunăturĭ de ómeniĭ. Mai pre urmă la sinodul din Nicea (325) și de Constantinopolŭ (381) Biserica a limitatŭ asupra căror eretici trebue să repetimŭ botezul.

Ciprian are **o operă și de cuprindere dogmatică**, contra lui Donat. Aici el descrie puterea cea miraculósă a botezului.

S-tul Ciprian s'a ocupatŭ mai ales de necesitățile vieței practice ale Bisericeĭ. Si cu tóte aceste în operele lui se găsescu ideĭ fórte însemnate despre unele materiĭ ale credinței, — *despre misterul, confirmațiunea*, (ungerea cu s-tul Mirŭ), *despre Eucharistie*, despre *mărturisire (penitență), despre preuție*, *despre legătura Bisericeĭ terestre cu cea cerésca*, despre *corupțiunea naturelĭ nóstre*, despre *Christos Mântuitorul*.

SANTUL GRIGORIE FĂCĔTORUL DE MINUNĬ.

Biografia lui. Grigorie, Episcopul de Neocesaria, și făcetorul de minunĭ, kĭematŭ fiind mai 'nainte Teodor, își trăgea originea dintr'o familie însemnată a Neocesarieĭ. Părintele lui, fiind păgânŭ, l'a educatŭ în păganismŭ. și el a primitŭ tótă educațiunea necesară, ca să devină unu advocatŭ bunŭ. A învĕțatŭ legile și limba lor, adeca cea latină și s'a decisŭ, ca să se ducă în Roma, pentru

OPERILE S-LUĬ LUCIAN

Corigerea tecstului Grecŭ al Bibliei. Ocupaţiunea cea mai importantă sciinţifică a lui Lucian a fostu corigerea tecstului grecŭ al Bibliei. Fericitul Ieronim ḑice: «Lucian, barbatŭ însemnatŭ, preutŭ al Bisericei de Antiochia, atâta s'a ocupatŭ cu Scriptura, că şi pênă acum mai multe esemplare se numescŭ ale lui Lucian». Acelaşi motivŭ, ce a făcutŭ pre s-tul Pamfil în Palestina să observe tecstul grecŭ al vechiului Testamentŭ, totŭ acesta a împinsu şi pre Lucian, ce trăia în Siria şi Asia mică, ca să supună unui studiu tecstul întregei Biblii, adecă a vechiului, precum şi a nouluĭ Testamentŭ. S-tul Lucian, dupre cum scriŭ Suida şi Motaĭrast, a vĕḑutŭ în tecstŭ erorĭ introduse nu numaĭ de timpŭ, dar şi de omenĭ rĕŭ — intenţionaţi; şi de aceea s'a decisŭ, ca să întrebuinţeze ostenelă şi tóte cunoscinţele sêle, pentru ca să redea Bisericeĭ unŭ tecstŭ corectŭ. El mai întâiŭ şi-a întorsŭ privirile sêle asupra tecstului ebraicŭ, pentru care prealabil a şi învĕţatŭ limba ebraică; şi cunoscênd limba siriacă, ca proa patrieĭ sale, el a pututŭ în curênd, ca să cunóscă fórte bine tecstul originalŭ al vechiului Testamentŭ; pre lângă originalŭ, el a avutŭ în vedere şi diversele traducţiunĭ ale tecstului. Autorul Antologieĭ grece ni spune, că s-tul Lucian a predatŭ Bisericeĭ de Nicomedia vechiul şi noul testamentŭ, scrisŭ în treĭ colóne. Acéstă scire este adevĕrată în totul, şi este fórte uşor de a cunósce, care aŭ fostŭ tecsturile, în fie-care din aceste colóne. Chiar pentru cuvêntul, că s-tul Lucian s'a născutŭ în Siria, n'a pututŭ să nu întórcă atenţiunea sa şi asupra traducţiunei vechĭ siriace, numită Peşito, şi studiul seriosŭ al tecsturilor ne convinge, ca s-tul Lucian a avutŭ în adevĕr în vedere şi tecstul Peşito; fiind că particularităţile acestui tecstŭ se observă şi în tecsturile, ce maĭ pórta urmele lui Lucian. Cu modul acesta în cele treĭ colóne ale tecstului s-luĭ Lucian întrauŭ, şi tecstul ebraicŭ, precum şi celŭ grecŭ.

Caracterul lucrăreĭ lui Lucian se póte vedea în cuvintele fericitului Ieronim, când el ḑice: «observŭ în scurt, ca să sciţi şi voĭ, că alta este ediţiunea, pre carea Origen, Eusebiu din Cesaria şi toţi scriitoriĭ grecĭ o numescŭ comună şi simplă (κοινή, communem atque vulgatam), şi pre carea mulţi acum o maĭ numescŭ a lui Lucian, şi alta este ediţiunea celor LXX de traducĕtorĭ, şi care se maĭ ga-

titul Papa» al Pontului, Episcopul Atenodor, fratele s-lui Grigoriu, l'a consultatŭ, întrebându-lŭ cum trebue să se pórte cu cei greşiţi. S-tul Grigoriu a trămisŭ regule, arătând cine dupre dreptul Bisericei de Neocesaria póte să fie ertatŭ şi cine trebue să fie supusŭ anatemei eclesiastice (262).

c). **Discursul de laudă pentru Origen.** Acésta producţiune literară este însemnată în privinţa stilului, a formărei Bisericei şi clar în privinţa dogmatică. Aici între altele se vorbesce în modŭ clarŭ despre divinitatea Cuvêntului şi despre pĕcatul originalŭ.

MARTIRUL LUCIAN

Biografia lui. Lucian, fiŭ de părinţi nobili din Samosata, a primitŭ educaţiunea corespundĕtóre cu posiţiunea lui socială şi el a fostŭ preparatŭ pentru funcţiuni civile. După mórtea părinţilor, împărţindu-şi averea săracilor, el s'a dusŭ la Efrem, mărturisitorul din Edesa, şi a ascultatŭ preceptele lui pentru esplicarea Scripturei. El ducea o viéţă severă şi ascetică. Rădicatŭ la treptea de preutŭ al Antiochiei, el a organisatŭ acolo o scólă. Cu zelŭ şi succesŭ predica creştinismul Iudeilor şi păgânilor «aplicându-se singurŭ la învĕţătura cărţilor sânte şi întorcénd pre mulţi din Elini la D-dĕŭ». La începutul persecuţiunei lui Deoclitian (303) el a fostŭ unul din mărturisitorii din Nicomidia ai credinţei şi a înscriptatŭ pre Biserica de Antiochia despre mórtea martirică a s-lui Antim, Episcopul de Nicomidia. Întorcêndu-se în Antiochia, el în anul 311, fiind trădatŭ de cătrĕ unŭ Savelian, a fostŭ dusŭ în Nicomidia, unde era atunci imperatorul Macsimilian, şi presentând prefectului martirisătorŭ o apologie a credinţei crestine, el a fostŭ aşvêrlitŭ în carcerŭ, spre a servi, ca sacrificiu pentru fórele flămânde. La tóte întrebările, ce i se punĕŭ, el respundea totu într'unŭ feliŭ: «eŭ sunt creştinŭ». Ingreuĕtŭ de lanţuri, sfâşiĕtŭ de fóme, el în carcerŭ sta culcatŭ pre spate şi nu putea face nici cea mai mică mişcare. Părtaşii la suferinţi cu dînsul doriaŭ, ca la serbătórea Teofaniilor, ce se apropia, să se împărtăşască cu dînsul pentru ultima dată din masa lui Christos. Acelŭ, ce se prepara pentru sacrificiul Domnului, efectuă pre peptul sĕŭ propriu misterul eucharistiei şi în ţioa, desemnată de dînsul, a muritŭ cu mórte de martirŭ.

cu timpul Constantinopolul, devenind centrul ortodocsiei, şi tecstul s-luĭ Lucian, întrebuinţatŭ aicĭ, a începutŭ aso întrebuinţa şi prin alte biserici şi el era feritŭ de corupţiune de cătrĕ toţi ierarchiĭ Bisericeĭ ortodocse. Celŭ puţin în raportŭ cătrĕ tecstul nouluĭ Testamentŭ este sciutŭ, cŭ tecstul constantinopolitanŭ, séŭ tecstul s-luĭ Lucian representa tecstul celŭ maĭ correctŭ, rĕmasŭ dela apostoli.

Apologia, Simbolul credinţeĭ şi alte opere. Eusebie a scrisŭ, cŭ s-tulŭ Lucian, presentându-se 'naintea prefectuluĭ de Eparchie pentru credinţă, el a anunţatŭ împĕrăţia cerescă a luĭ Christos, maĭ întâiŭ cu cuvintele şi apoĭ cu faptele. Rufin în istoria sa nĭ-a conservatŭ şi parte din acéstă apologie. Aicĭ apologetul, vorbind despre învierea luĭ Christos, ḑice: «mĕ folosescŭ de mărturia loculuĭ, unde s'a întâmplatŭ acésta; însuşĭ mĭ-atestă acésta. Muntele Golgota, ce a înfloritŭ de mărirea crucelĭ; acea cavernă, carea a reîntorsŭ din noŭ corpulŭ spiritul sĕŭ, pentru ca el să se înalţă maĭ luminatŭ la cerŭ .... Vĕ aducŭ de mărturŭ chiar cerul, care, vĕḑênd ce facŭ reĭ pre pământŭ, la jumĕtatea ḑileĭ şi ascunsŭ lumina sa. Căutaţĭ în chronicele vóstre şi veţĭ vedea, că pre timpul luĭ Pilat, când a pătimitŭ Christos, ḑioa a fostŭ întunecată de o eclipsă solară».

Episcopiĭ sinodului din Antiochia (341) aŭ propusŭ simbolul credinţeĭ în s-ta Treime, şi aŭ adausŭ, că acestŭ simbolŭ este scrisŭ cu mâna s-luĭ Lucian, ce a fostŭ martirisatŭ în Nicomidia. Din cuprinderea simbolului se vede, că el era îndreptatŭ contra luĭ Savelĭŭ şi a luĭ Paul Samosatul, dupre cum a observatŭ şi s-tul Ilarie.

Ieronim despre s-lŭ Lucian ḑicea: «sûntŭ cunoscute cărţile luĭ despre credinţă şi epistolele luĭ, adresate maĭ multor persóne». Cele întâĭ noĭ nĭ sûntŭ necunoscute, iar din cele de pre urmă aŭ ajunsŭ pênĕ la noĭ puţine. Între aceste Suida a scrisŭ, că puritatea dogmelor este conservată în operele s-luĭ Lucian maĭ bine, de cât în tóte operele contimpuranilor sĕĭ şi ideile luĭ despre credinţă se potŭ vedea maĭ bine în renumitele luĭ epistole (1).

(1) Parte din epistole s'aŭ conservatŭ în chronica alecsandrină (pag. 277), publicată de cătrĕ Rufin. Tot acolo se vĕḑŭ şi părţĭ din «splicaţiunile luĭ Lucian la cartea luĭ Iov. de aseminea şi apologia luĭ. (Reliquiae sacrae T. III. pag 283—296).

sesce şi în Ecsaple». Conform cu aceste cuvinte, tecstul s-luĭ Lucian era forte apropiétŭ de tecstul, pre care Origen îlŭ numosce comunŭ; aşa că Ieronim a pututŭ să le considere identice; şi în dinsul nu se aflaŭ adausele, pre care Origen le-a introdusŭ din alte tecsturi. Tot astŭ-felŭ se descrie tecstul luĭ Lucian şi în sinopsisul luĭ Atanasie, dar numaĭ cu maĭ multă claritate. «El (Lucian) a observatu traducţiunile anteriére şi tecstul ebraicŭ şi a întorsŭ o atenţiune particulară asupra atotŭ, ce lipsîa, şi atotŭ, ce era de prisosŭ, şi a corectatŭ totul la locul sĕŭ». Eutimie Zigaben scrie, că tecstul luĭ Lucian nu cuprindea în sine corecţiunile altor traducĕtorĭ. Tot astŭ-felŭ crede şi Suida, precum şi Nicodim al Iracliéĭ. Dupre tóte atestările se vede, întâiŭ, că tecstul s-luĭ Lucian maĭ ales presenta tecstul celor LXX; că erorile copiatorilor, skimbările diferiţilor traducĕtorĭ, adausele şi lăsările din tecstul ebraicŭ, făcute nu de către cei LXX, s-tul Lucian le-a corectatŭ în conformitate cu tecstul ebraicŭ, şi traducţionea siriacă. Dar rămâne neînţelesŭ, cum s-tul Lucian a complectatŭ tecstul celor LXX în tóte acele locurĭ, de unde lipsîa fórte mult, dupre cum observă Origen? Trebue prin urmare să presupunemŭ, că s-tul Lucian s'a folositŭ şi de ecsaplele luĭ Origen, şi acestă opiniune se confirmă şi prin notele din tecsturile, ce nĭ-aŭ rămasŭ de la s-tul Lucian.

Lucrarea s-tuluĭ Lucian, în timpul martirisăreĭ luĭ s'a conservatŭ de nimicirea inimicilor sĕĭ într'unŭ perete, unde o cutie, ce conţinea manuscriptul, a fostŭ învĕlită cu varŭ şi aicĭ s'a găsitŭ pre timpul bine-credinciosuluĭ Constantin. Acesta s'a întâmplatŭ de sigur atunci, când s-ta Elena a rădicatŭ la 326 unŭ templu măreţu pre relicviile s-luĭ martirŭ Lucian în Drepan, care maĭ pre urmă în onórea eĭ s'a numitŭ Eleonopol. Din acestŭ timpŭ traducerea s-luĭ Lucian a începutŭ să între în usul comunŭ. F. Ieronim dice despre timpul sĕŭ: «Constantinopolul şi pênă la Antiochia aprobă tecstul martiruluĭ Lucian». Şi acesta însĕmnézĕ, că tecstul s-luĭ Lucian a fostŭ pusŭ în usul bisericescŭ maĭ întâiŭ în Asia micĕ şi în Siriă, în óre-ce în Palestina era usitatŭ tecstul ecsaplelor. Şi este de observatŭ încă, că textul alecsandrénŭ al Bibliéĭ din secululŭ al IV-le presenta cartea luĭ Iov nu dupre tecstul ecsaplelor, dar dupre tecstul s-luĭ Lucian; de unde urmézĕ, că pre la finele secululuĭ al IV-le acestŭ tecstŭ era cunoscutŭ şi în Egipt. Fórte de îndoĭală, că

tóte probabilităţile el s'a mutatŭ la cerŭ nu mai 'nainte de anul 310.

« Metodie, scrie f. Ieronim, cu unŭ stilŭ malestosŭ şi clarŭ a scrisŭ mai multe cărţi în contra lui Porfirie, de asemenea Ospăţul celor ţece fecióre, o operă alésă în contra lui Origen despre înviere, contra tot a lui Origen despre Pitonisa şi Liberul arbitriu, Esplicaţiune la cartea Facerei şi Cântarea cântărilor şi alte multe opere, care se citescŭ pretutindenea ».

Operele lui Metodie în adevĕr se distingŭ printru'nŭ stilŭ clarŭ şi înfloritŭ. Pre lângă aceste ele se mai distingŭ şi prin o fineţă dialectică în analisarea materiilor. Metodie, dupre cum se vede din operele lui, era versatŭ cu sistema lui Platon. Dispositiunea spiritului lui nu era platonică, dar mai curênd aristotelică. Amórea stageritênului cătrĕ dialectică, cătrĕ înşirarea logică a ideilor, se vede în tóte operele lui. S-tul Atanasie Sinaitul, numind pre Metodie «avutŭ în înţelepciune», a esprimatŭ destul de bine spiritul lui Metodie.

Din catalogul lui Ieronim despre operele lui Metodie se vede, că activitatea literară a s-lui Metodie s'a referitŭ la apărarea credinţei contra păgânismului, la espunerea dogmelor credinţei, la doctrina morală şi înfine la esplicaţiunea Scripturei (1).

Opera în contra lui Porfirie, esceptând câte-va cuvinte, conservate de cătrĕ Damascen, sûntŭ perdute de mult şi de acéla părerea lui Ieronim despre dînsa servesce numai, ca unŭ monumentŭ istoricŭ.

Invĕţătura dogmatică. Opera polemico-dogmatică despre *liberul arbitrariu*, este cunoscută în limba grécă numai dupre nisce ecstracte publicate, dar acéstă operă s'a conservatŭ în modŭ complectŭ în traducerea slavonă, şi ea se compune dintru'nŭ dialogŭ între unŭ valentiniénu şi unŭ ortodocsŭ. Dupre cuprindere, acéstă operă se împarte în doĕ părţi; în cea întâia se refutézĕ opiniunea valentiniénilor, că materia este începutul rĕului, ce coesistă cu

(1). Operele S-lui Metodie s'aŭ publicatŭ de cătrĕ Combefis (ap. s. Methodii, Amphilochii et Andreae Cret, Par. 1644). Mai complecte în Auctario T. I. Par. 1672,, cu note şi adause de cătrĕ Holland în 3 T. (Bibli. Patr. pag. 670. şi în Patrol. Mygne 1857).

Biografia și operele lui. S-tul Metodie, care are o importanță așa de mare pentru operele lui, este puțin cunoscutu dupre circumstările vieței lui. Din operele lui se vede, că el a avutu o instrucțiune grecă întinsă. Dupre espresiunile f. Ieronim, el la începutu a fostu Episcopu al Olimpului în Licia, și dupo acésta păstoru al Tirului. Alții îl numescu pre dînsul Episcopu, când al Olimpului, când al Patarului. Că Metodie tot în același timpu a pututu să administreze Bisericile din Olimp și Patar, ce erau despărțite de Biserica din Mir, acésta nu este fóre de ecsemplu în timpul persecuțiunilor; iar operele lui ni spunu fórte clarú, că fericitul păstoru trecea cu ostenelă de la Olimp la Patar pentru visitarea fraților. « Cu puține dile mai 'nainte de acésta, scrie el în opera despre înviere, am fostu în Patar, dorind, ca să vĕd pre Teofil ». Pre lîngă aceste, scriitorii vekĭ pre același operă despre înviere o prescriu Episcopului de Patar și de Olimp; adecă lasă ase înțelege, că Episcopul de Patar și celu de Olimp sûnt una și același persónă. Dupre espresiunile klar ale lui se vede, că operele — *sĕrbătórea fecióreloru* și *a învierei* l-au provocatu neplăceri; dar cum și prin cine, acésta ni este necunoscută. Cu modul acesta, « zelosul luptătoru al adevĕrului, cum îlu numesce s-tul Epifanie, a trăitu nu fóre supărări. Dar și acésta n'a fostu de ajunsu. Ca unu păstoru adevăratu, s-tul Metodie din amórea cătrĕ Domnul, și pentru învĕțarea păstoriților, a sigilatu credința sa cu patima martirică. Despre acésta mărturisescu toți cei antici, deși nu ficsază cu precisiune timpul morței lui celei martirice. Fericitul Ieronim scrie: «El s'a încununatu cu martiriul pre la finele ultimei persecuțiuni (a lui Deoclițian), seu, dupre cum afirmă alții, pre timpul lui Deciu și a lui Valerian». Dar că Metodie a trăitu mai mult, de cât Valerian, acésta o probezĕ operele lui contra lui Origen, și mai ales opera lui încontra păgânului Porfirie, care a scrisu dupo Valerian și nu mai 'nainte de anul 270. In persecuțiunea lui Deoclițian s'a distinsu mai ales Biserica de Tir prin fermitatea de caracterú al martirilor sei. Fórĕ îndoială, că la acésta a contribuitu mult și fermitatea de caracterú a păstorului Bisericei de Tir-a S-lui Metodie. Locul martirisărei lui a fostu Chalcida orientală; și dupre

sericeĭ dice, că cu instituţiunea fecioriei nu se nége nunta; nunta este instituită de D-deŭ, dar fecioria este superióră nunţeĭ (orat. I, II). Raporturile fecioriei şi ale nunteĭ cătră încorporarea lui Christos şi cătră Biserică ni arată demnitatea atâta a unia cât şi acelialalte (ort. I, II). Fecioria este supusă Domnuluĭ nostru Iisus Christos, de óre-ce nunta este permisă de cătră apostolŭ, ca o mĕsură apărătóre a corpuluĭ. Fecioria este posiţiunea primuluĭ omŭ, ce rădică întregŭ organismul omuluĭ la treptа vieţeĭ spirituale, triumfŭl asupra vieţeĭ marteriale şi darul celŭ mai sublimŭ al Domnuluĭ (orat. IV,VIII). Oraţiunile cele doŭ de pre urmă arată mijlócele pentru conservarea puritĕţeĭ virginale şi ele sûntŭ : citirea s-teĭ Scripturĭ, abstinenţa, umilinţa, ocupaţiunea şi singurătatea (orat. IX, X).

Serbătórea fecióreloг dupre forma sa sĕmănă cu simposiul luĭ Platon, dar numaĭ de o altă cuprindere. Sĕrbătórea fecióreloг începe tot aşa, ca şi opera — Simposiul luĭ Platon.

Totŭ lucsul limbeĭ greceşti este întrebuinţatŭ în sĕrbătórea fecióreloг; imaginaţiunea şi stilul înfloritŭ sûntŭ întrebuinţate în gradul celŭ maĭ mare, pentru ca să rădice ideile sublime pênĕ la frumuseţele meritate. Din acestŭ punctŭ de privire arta opereĭ din cestiune nu lasă nimicŭ de doritŭ; dar se vede unŭ defectŭ în acela, că mulţimea fecióreloг vorbescŭ despre unul şi acelaşĭ lucru. — Dupre deprinderele Europeĭ creştine feciórele nu sûnt destul de modeste în privirile loг, relative la atacerile vieţeĭ conjugale. Dar popórele şi timpurile îşĭ aŭ privirile loг.

SANTUL PETRU ALECSANDRENUL

Petrŭ, Episcopul de Alecsandria, este dupre, cum dice Eusebie, «unŭ ornamentŭ sânţitŭ al Episcopilor, şi dupre sanctitate şi dupre aplicaţiunea luĭ la s-tele scripturĭ». Dela 295 Petru a fost superiorul scóleĭ de Alecsandria. Primind toégul păstoralŭ dupŏ s-tul Teon, la 303, el a administratŭ Biserica în timpurĭ fórte grele; persecuţiunea luĭ Deoclitian se desfăşura cu o furie particulară în Egipt. S-tul Petru, depărtându-se din Alecsandria pre timpul furieĭ, încuraja la suferinţă şi de departe nu numaĭ pre turma sa, dar pre

D-ḑeŭ, iar în a doa se arată, că rĕul este operă a voiei libere a creaturilor.

După Introducere, în carea se vorbesce despre folosul studiului cuvêntului lui D-ḑeŭ, valentiniénul, arătând fenomenele din lume opuse unul altuia, adecă a ordinei şi a desordinei, a binelui şi a rĕului, adaugă, că alăturea cu D-ḑeŭ, isvorul a totŭ binele, esistă şi principiul rĕului, cocternŭ cu D-ḑeŭ, adecă materia. D-ḑeŭ creatorul a adusŭ în ordine matoria, separând în dînsa binele de rĕŭ; dar rĕul, fiind streinŭ de natura divină, el se manifestéză în lume. «Este imposibilŭ, respunde ortodocsul, ca să coesiste împreună doĕ principiĭ necreate. Trebŭe să admitemŭ una din doĕ, sĕŭ că D-ḑeŭ este separatŭ de materie, sĕŭ că nu este separatŭ. Dĕcă veĭ ḑice, că aceste doĕ principiĭ nu sûntŭ unite, cu acésta tu aĭ admisŭ, că unul din dînsele nu este creatŭ; atunci fie-care din dînsele va fi o parte al unuĭ altul; ele, representând fie-care o parte, presintă nu doĕ principiĭ necreate, dar unul, compusŭ din părţi diferite. Unul este necreatŭ.... Că rĕul nu póte să fie eternŭ şi necreatŭ, acésta resultă din însuşĭ idea despre dînsul. Acésta este o proprietate, sĕŭ o acţiune a uneĭ fiinţe, dar nu însuşĭ fiinţa; de esemplu asasinatul este actul unuĭ asasinŭ, dar nu însuşĭ fiinţa asasinătóre. Unul şi acelaşĭ feru devine şi bunŭ şi rĕŭ, dupre întrebuinţarea luĭ».

Espunerea doctrineĭ despre libertate este partea cea maĭ însemnată a opereĭ. «Dĕcă omul, ḑice s-tul Metodie, ar fi fostŭ creatu din ceva, el ar fi fostŭ compusŭ din elemente, care fórĕ consciinţă aŭ fostŭ supuse luĭ D-ḑeŭ; atunci el n'ar fi primitŭ recompensa, meritată de liberul seŭ arbitriŭ, dar ar fi fostŭ instrumentul creatorului seŭ, nemeritând şi pedepsa pentru rĕŭ. Omul n'ar fi cunoscutŭ acéla, ce este maĭ bunŭ, dar numaĭ esistenţa. De acéla ḑicŭ, D-ḑeŭ, dorind ca să onoreze pre omŭ, şi să-lŭ face capabilŭ de acunósce acéla, ce este maĭ bunŭ, l-a datŭ luĭ puterea, dupre carea el póte face ce voĭesce şi capacităţile luĭ sûntŭ îndreptate spre acéla, ce este maĭ bunŭ; şi de altă parte nu astŭ-felŭ, ca iarăşĭ să-ĭ răpiască libertatea, dar. ca unŭ părinte, el convinge pre fiiul seŭ, spre a învĕţa sciinţa....

Sĕrbătórea feciórelor. Sĕrbătórea feciórelor cu reflecsiunĭ asupra fecioriei constitue scopul acesteĭ opere. Învĕţătorul Bi-

tima pascha a vieţeĭ séle terestre n'a mâncatŭ mielul paschalŭ în acea ḑi, în care era ficsatŭ prin lege, şi că el a pătimitŭ în acea césta el se referă între altele la originalul Evangeliei s-luĭ Ioan E- vangelistul, care se conservă, dupre cum ei ni spune, din darul bu- nului D-ḑeŭ în Biserica de Efes.

Arch. G. Enacénu.

creştinii întregului Egipt-ai Tebaideĭ şi ai Lidieĭ. Prin încurăjările lui o sumă de chreştini s'aŭ încununatŭ cu cununa martiriului. Debilitatea unora, carii n'aŭ pututŭ să suporteze ferocitatea martirisăreĭ, a făcutŭ pre zelosul păstorŭ în 306, ca să le distribue regule de penitenţă. Tot în acelaşi timpŭ, Meletie, Episcopul de Licopol al Libieĭ, a adusŭ o grea întristare asupra Bisericeĭ şi a păstoruluĭ eĭ. In óre-ce Petru cu amórea creştină primia pre toţĭ ceĭ, ce făceŭ penintenţă în comunitatea Bisericeĭ, Meletie, care era culpabilŭ în mai multe păcate vădite, cu împetrire de inimă depărta pre toţĭ ceĭ căduţĭ şi venind în Alecsandria, şĭ-a arogatŭ dreptul de păstoru al acesteĭ Biserici; iar consiliile luĭ Petru aŭ remasŭ pentru Meletie fórĕ de nicĭ unŭ folosŭ. S-tul Petru a fostŭ necesitatŭ, ca prin sinodul Episcopilor să pronunţă o sentinţă asupra luĭ Meletie; iar Meletie a produsŭ schismă, carea a sfăşiatŭ Biserica maĭ mult de 100 anĭ. Celŭ întâiŭ, care s'a unitŭ cu Meletie, a fostŭ Arie, celŭ, ce maĭ pre urmă, făcend penitenţă, a fostŭ rădicatŭ la trépta de diaconu, dar rădicându-se contra Episcopuluĭ seŭ, s-tul Petru, a fostŭ supusŭ caterisireĭ. In anul 311 «marele învăţătorŭ al credinţeĭ luĭ Christos» a fostŭ pre ne asceptate rădicatŭ şi fórĕ de judecată decapitatŭ.

Dispositiunile (canónele) s-luĭ Petru încă din timpurile cele maĭ antice aŭ fostŭ primite în canónele Bisericeĭ universale (1). Ele respiră amóre creştină şi se fundézĕ pre tecsturile s-teĭ Scripturĭ. S-tul Petru a insistatŭ, ca să întórcĕ pre toţĭ în sînul Bisericeĭ. El divide pre ceĭ căduţĭ în clase, întorcênd atenţiunea la circumstările cădereĭ; îĭ klamă pre toţĭ la penitenţă şi în cele patru dispositiunĭ numaĭ unu singurŭ păcatu este ne ertatŭ, — lipsa de penitenţă. Greutatea cădereĭ el o determină cu forma şi îndelungarea suferinţelor, ce aŭ suportatŭ ceĭ căduţĭ până la cădere, şi cu graba întórcereĭ lor în sînul Bisericeĭ. Conform cu aceste se determină şi diversele epitimiĭ.

A *cinci-spre-ţecea* dispositiune canonică a s-luĭ Petru este luată din discursul *Pascelor* şi de sigur că chiar din acelŭ discursŭ, acărula partea cea maĭ mare s'a păstratŭ în chronica paschală. In opera despre Paschă învĕţătorul Bisericeĭ arată, că Mântuitorul în ul-

(1) Veţĭ canónele sinodului de Trula la Fotie. Zonara, şi Balsamon.

liberĭ şi nesupuşĭ celuĭ de Ierusalem şi aceĭ Patriarchĭ culpabilĭ, séŭ din causă, că aŭ luatŭ banĭ, séŭ din causa nesciinţeĭ, aŭ rădicatŭ dreptul Patriarchuluĭ de Ierusalem din Mŏnastirile, ce eraŭ nu numaĭ în Eparchia sa, dar chiar în Metropola (capitala) Eparchieĭ séle, lucrând eĭ contra canónelor şi a legeĭ şi fórŏ ca celŭ puţin săĭ citiască viéţa s-luĭ Sava; şi cu modul acesta aŭ luatŭ cutesanţă călugĕriĭ Sĕrbĭ şi toţĭ ceĭ din monastirea s-luĭ Sava. Al doilea, că, veniud închinătoriĭ, călugĕriĭ din monastirile Archangelulŭi şi a s-luĭ Sava îĭ preîntîmpinaŭ şi îĭ duceŭ în monastirile lor, rĕmânĕnd Patriarchul lipsitŭ. S'a întîmplatŭ însĕ, ca călugĕriĭ din s-tul Sava să sufere fórte mult din partea Arabilor, pentru care aŭ construitu o cetăţue în faţa monastireĭ lor spre Apusu. Keltuindu-se deci cu construirea cetăţueĭ 12,000 leĭ, datoria lor s'a făcutŭ fórte mare, din causa acesteĭ keltuele şi ale altor nebuniĭ ale lor, şi şi-aŭ vêndutu totŭ, ce aŭ avutŭ în mŏnastirile lor, şi rĕmânĕnd încă datorĭ, aŭ trebuitŭ sĕ fugĕ toţĭ, fórŏ ca să rĕmâne cine-va din dênşiĭ în mŏnastirile lor. Pentru care Francĭ (1) s'aŭ sculatŭ şi au ocupatŭ mŏnastirea s-luĭ Archangelŭ, ca cea maĭ apropiată de dînşiĭ, iar Armenĭĭ aŭ luatŭ mŏnastirea s-luĭ Sava. Iar Teofan (Patriarchul de Ierusalem) se apucă şi dă creditorilor 54,000 leĭ, datoria monastirilor şi le la pre amândoĕ în stăpânirea sa. Dar stăpânitoriĭ cereŭ de la Patriarchul şi dările, ce acele monastirĭ le plătiaŭ maĭ 'nainte dupre în voĭală, pre care învoĭală Teofan şi succesorul luĭ Paisie o negaŭ, fundându-se pre multe decisiunĭ imperiale şi făcêud multe keltuele. Şi din causa scandalurilor, provenite de la Armenĭ şi Francĭĭ, se înmulţise atâta datoria monastirilor s-luĭ Sava şi a Archangelului, că acum se stinsese tŏtă speranţa umană. Dar Teofan plécă la Iaşi spre Vasilie voevodŭ, şi într'o diminéţă pre neasceptate intră în palatul Domnitorului; despre care aflând Vasilie, a eşitŭ descultŭ (2) şi a sărutatŭ pre Prea Sânţia sa; iar *acesta i-a datŭ o funie, dicêndu-i*: **Fiiul meu,**

---

(1) În istoria şi viéţa bisantină se întâlnescu doŭ nomirĭ *generice*, cu care se representă popórele occidentului de tŏte nationalităţile. Numirea vine de *Latini* precum şi cea posterióră de *Frankĭ* sûntŭ aplicate şi pênă astă-ţĭ cea dintâiŭ în respectul religiosŭ, iar adoa în sensŭ naţionalŭ, pentru a representa atât pre Francesĭ, cât chiar şi pre Anglesĭ, Germanĭ etc.

(2) Aicĭ prea fericitul Dositeĭ voind, ca să esprime graba cu care a fostŭ primitŭ Patriarchul Teofan, face o iperbolă.

INCEPUTUL AVERILOR ROMANESCI

DISE INCHINATE DUPRE PREA FERICITUL DOSITEI, PATRIARCHUL DE IERUSALEM

ISTORIA PATRIARCHILOR DE IERUSALEM

Cartea XII, *cap.* I, § 9.

In lavra s-luĭ Sava se află o carte, patericŭ, ce are însĕmnarea acésta, că prea minunatul templu al Lavreĭ s-luĭ Sava s'a edificatŭ la anii de la creațiunea lumeĭ 6070 (562), și pre timpul luĭ Iraclie, s'a ruinatŭ de cătrĕ Perșĭ și la 6612 (1104) s'a ruinatŭ de cătrĕ Agareni, pre timpul stăpânireĭ Latinilor, și iarăși la 7104 (1596) s'a ruinat puțin, și la 7112 (1604) s'a restabilitŭ din noŭ și Domnul ilŭ va ținea pre el pênĕ la împlinirea seculelor pentru mântuirea multora, Amin. — Din acéstă carte se cunósce pre scurt istoria monastireĭ.

Insĕ nu cunóscemŭ cum și în ce timpŭ monachiĭ Sêrbĭ, ce eraŭ supușĭ Archiepiscopuluĭ de Pekin, s'aŭ stabilitŭ în mônastirea de la s-tul Mormêntŭ a Archangelului și o aŭ stăpânitŭ pre ea, carii, mișcațĭ de dările, ce le plătiaŭ fisculuĭ, s'aŭ făcutŭ cenobițĭ (colocuitorĭ) aĭ lavreĭ s-luĭ Sava. De aicĭ însĕ aŭ provenitŭ doŭ rele, întâiŭ că aceștia, ca și Iberotiĭ, n'aŭ primitŭ să fie uniți cu Patriarchul, și aŭ făcutŭ opositiune, plătind separat dările lor, cerênd, ca să aibă unŭ locŭ determinatŭ pentru închinătorĭ, și venind Egumenul lor la Patriarchie cu bastonŭ. La urmă eĭ s'aŭ dusŭ la Constantinopolŭ și pre la cialalțĭ Patriarchĭ, plângêndu-se, că eĭ sûntŭ nedreptățițĭ de cătrĕ Patriarchul de Ierusalem, și aŭ luatŭ cărțĭ, klemând și pre Patriarchiĭ de Alecsandria și de Antiochia, ca să vinĕ la Ierusalem să judece și să confirme Patriarchiĭ, că eĭ sûntŭ

decî de anî, a murită în Constantinopolŭ la 1645 şi s'a înmormêntatŭ în monastirea Născętórei de D-dĕŭ din insula Chalki, unde *s'a înmormêntatŭ Timotei al Constantinopolului* şi alţiĭ. Atunci Timotei, Patriarchul de Constantinopolŭ, celŭ de origine din insulele Ionice, cugetând cele necuviincióse, a voitŭ, ca să facă Patriarchŭ de Ierusalem pre Metropolitul de Beria Ióniciu. Cei din Ierusalem însĕ, sciind că Patriarchia de Ierusalem are necesitate de unŭ Patriarchŭ pacínicŭ şi de unŭ omŭ modestŭ, de unŭ Proestos şi nu de unŭ despotŭ, *aŭ căđutŭ cu rugăminte la menţionatul Voevodŭ al Moldo-Valachiei Vasilie, ca celŭ ce dispunea de avere şi avea influenţă la Imperaţi*; şi în adevĕr, că au influenţatŭ prin acésta şi aŭ pusŭ de Patriarchŭ al lor pre Paisie, egumenul de la Galata **(atunci în Iaşi s-tul Mormêntŭ avea patru Monastiri, adecă Galata, Bârnovski, s-tul Sava, şi Nicoriţă)** *şi comunică Domnitorul Patriarchului de Constantinopolŭ şi Sinodului votul părinţilor de la s-tul Mormêntŭ. Decî Partenie, temendu-se de Voevodul Vasilie, nu s'a opusŭ votului şi alegerei părinţilor*, **ci a trămisŭ de aci (Constantinopolu) pre Metropolitul de Larisa Gregorie Ecsarchu şi pre alţiĭ şi aŭ chirotonisitu în Iaşi pre Paisie, Patriarchŭ de Ierusalem.** Acesta era unŭ bărbatŭ sântŭ, de origine şi el din Demeţana şi rudă cu Teofan. El a venitŭ în Ierusalem fórte tênĕrŭ şi a fostŭ mulţi anî servitorŭ lui Sofronie. După aceste a călătoritŭ în jurul Iordanului şi a fostŭ ascetŭ mai multŭ timpŭ. De aicî se trămite de către Teofan la Iaşi şi se face egumenŭ al monastirei Născętórei de D-dĕŭ, supranumitá Bârnovski, şi mai apoi egumenŭ al mônastirei din faţa Iaşilor Galata. *Şi a adusŭ în timpul de fómete Paisie bani şi ajutóre în Ierusalem, ca nimenea altul, şi chiar făină şi untŭ din Moldo-Vlachia, şi totu ce produce bunŭ Iaşii, încărcate în corăbii.* . . . . « Tot aicî ni se comunică de către Prea Sânţitul Dositeĭ, că monastirea Bârnovski avea pre timpul lui Paisie o moşie, numită Toponiţa, lângă Chotin.

Am făcutŭ acestŭ ecstractŭ despre începutul averilor române, dise când-va închinate, pentru ca ţéra întrégă să cunóscă mai de aprópe cestă cestiune. Descripţiunea acésta are cu atâta mai mare importanţă istorică, căci ea este făcută de Prea Fericitul Dositeĭ, Patriarchul de Ierusalem, omul contimpuranu al faptului, persóna, carea

zugrumè-mè tu, ca să nu mè zugrume creditorii otomani. Şi cu modul acesta Domnitorul îndată a scrisŭ boerilor săi din Constantinupolŭ (1) şi *aŭ plătitŭ creditorilor datoria s-lui Mormêntŭ* **în sumă de 6000 Galbeni Veneţiani.** Intre aceştia a venitŭ la Iaşi unŭ Agă, cu decisiune imperială să rădice pre Patriarchul *pentru alte datorii de 6000 Galbeni* şi **le-aŭ plătitŭ şi pre aceste Domnitorul.** Vĕdênd însĕ acelŭ prea fericitŭ Domnitorŭ, că s-tul Mormêntŭ este vêndutŭ de datorŭ, *a trămisŭ în Ierusalem pre doi boeri ai sĕi* **cu 40,000 galbeni unguresci**, şi *aŭ plătitŭ creditorilor tôte datoriile s-lui Mormêntŭ*; **mai remăsese 4000 lei datorie**, şi *aŭ venitŭ creditorii otomani în Bogdania (Moldova) şi le-a datŭ şi pre aceste acelŭ iubitorŭ de Christos omŭ, făcênd o faptă împĕrătĕscă şi ortodocsă, ba şi mai mult de cât împĕrătĕscă;* fiind că de la luarea Constantinupolulu de cătrĕ Otomani, nicĭ unŭ imperatorŭ sĕŭ Domnitorŭ n'a făcutŭ atâta bine tronului Patriarchiei de Ierusalem.

Dositeĭ cartea XII, *cap.* I, § 10.

Acestŭ Teofan a primit de la Radul voevod monastirea Galata, ce este situată în faţa Iaşilor, pre care a construit'o Petru voevodŭ şi a charăzit'o lavrei de Kiev. Pentru cuvêntul însĕ că Ruşiĭ instreinaŭ obiectele monastireĭ, şi venind la Iaşi din Veneţia şi Maria, femeea lui Zotu şi fiica lui Petru voevodŭ, a dăruitŭ Monastirea s-lui Mormêntŭ şi a primit'o specialminte Atanasie, Metropolitul de Betleem, vĕrŭ al Patriarchului, omŭ minunatŭ şi sântŭ; căcĭ amêndoĭ eraŭ din satul Demeţana din Polopones. Acelaşi Teofan a primitŭ şi monastirea s-lui George, ce se află în Bucurescĭ, capitala Valachiei..... Acesta, adecă Teofan, a cumpĕratŭ şi Metochul cu Biserica şi cu grădina de dĕ-asupra; ĭar grădina despre Apusŭ s'a cumpĕratŭ de cătrĕ Paisie; casele cele de pétră s'aŭ dăruitŭ s-lui Mormêntŭ de cătrĕ D. Manolaki; ĭar casele de pre ambele părţi ale Metochului s'aŭ cumpĕratŭ de noĭ. Fiind Teofan Patriarchŭ trei-

(1) Domnitoriĭ Moldovei, precum şi ceĭ aĭ Valachiei, îşĭ aveaŭ în Constantinupolŭ representanţiĭ, sĕŭ capu-kichaĭalele lor. Ceĭ din Moldova, specialminte eraŭ stabiliţi în palatul, construitŭ în jurul Bisericeĭ s-tul Nicolaŭ din Balată, care şi pênă astă-dĭ populaţiunea din Constantinupolŭ îlu numesce: «S-tul Nicolaŭ al Vlacho Bogdanilor».

CUVÈNTU
DESPRE BISERICA

Bine cuvinteza, pre cei ce te bine-cuvinteză Dómne, și sfințesce pre cei ce tubesc podóba casei tale (Rugăc. dinapoi anvon).

Fraților și!

Sânta nóstră biserică, se póte asemăna cu mamele nóstre născătóre, — căci precumu ele ne aŭ născutu, ne aŭ alaptatu la peptulu lorŭ, ne au feritu de foc și de apă și de tóte pericolele, până amu devenitu ómeni mari în societate, precum ele în fine se bucură de faptele nóstre cele morale, și se mâchnescu de faptele nóstre imorale; — Totu asemenea și sânta nóstră Biserică Orthodoxă, reserîtenă ne nasce prin baia botezului, ne cresce moralminte, ne alaptéză sau ne nutrescе cu doctrina mântuitorului Christosŭ și după vrednicie ce o vomu avea chiarŭ cu cinstitulu și scumpulu lui trupu și sânge, — ne învață a ne feri de păcate—care aducu asupră-ne în lumea acesta despreţulu ómenilorŭ morali, eră în cea viitóre nestinsulu focu alu ghenei si ne adormitulu verme alu Iadului, — se bucură în fine de faptele nóstre morale, și se scârbesce vedendu-ne pângăriți de faptele nóstre cele profane.

Fraților, noi suntemu creștini pentru că credemu și și chiar trebue se credemu în Christosŭ. Si dacă noi suntemu creștini și ne fálimu cu acestu nume înaintea pă-

prin cunoscinţele şi disinteresarea sa, nu putea să nu redea adevĕrul.

Noi făcŏndu-ne reflecsiunile proprii asupra faptuluĭ, observămŭ, că lucrul se fundeză cu totul pre altŭ-ce-va, de cât pre acela, ce se numesce dreptŭ. Posiţiunea locurilor sânte de pre timpul Patriarchuluĭ Teofan, şi specialminte rescumpărarea şi restabilirea monastirilor s-luĭ Sava şi a Archangelului, precum şi modul cum Domnitorul Moldoveĭ, Vasilie Lupul, a venitŭ în ajutorul acestor stabilimente religióse ale creştinătăţeĭ, denotă numaĭ unŭ actŭ de simpatie şi îndurare din partea unuĭ omŭ, care tot-o-dată era şi creştinŭ. De unde, ḑicŭ, dreptul, pre care îlŭ întrevĕdŭ persónele interesante în acéstă cestiune? Din contra, fie-care omu, cu mâna pre conscinţă, trebue sĕ recunósc, că Moldova cu Domnitorul eĭ are dreptŭ la recunoscinţa celor ajutaţi şi scăpaţi de o distrugere sigură.

De altă parte, în disputa dintre elementul grecŭ şi celŭ slavŭ asupra mônăstireĭ s-luĭ Panteleimon din muntele Atonuluĭ, nu de multŭ cestiunea de dreptŭ asupra mônăstireĭ a fostŭ resolvată în favórea acelora, carii aŭ ajutatŭ mônăstirea la diferitele eĭ necesităţi. Decă elementul rusescŭ în sus ḑisa mônăstire a căpătatŭ dreptul, de aşĭ împărţi administraţiunea mônăstireĭ cu elementul grecescŭ, fundându-se numaĭ pre considerentul, că părinţiĭ ruşĭ din acea monastire şi-a depusŭ acolo averile lor, apoĭ câte drepturĭ trebue să albă naţiunea românéscă asupra tuturor mônăstirilor şi a Patriarchiilor din Biserica ortodocsă, care naţiune cu Domnitorii eĭ le-aŭ réscumpăratŭ, reconstruitŭ şi înavuţitŭ? pentru astă dată cestiunea mônăstireĭ S-luĭ Sava şi a Arghangelului de la s-tul Mormentŭ. Românii tot-de-una aŭ fostŭ modeşti; ĭar ceĭ ce beneficiază de bunătatea lor datorescŭ ali fi recunoscĕtorĭ.

Arch. **Genadie Enacenu**

trimite măcar câte unulŭ din casele vóstre la biserică pentru că sunteţi creştini şi trebue se vĕ purtaţi creştinesce.

Insĕ vaĭ, suntŭ mulţi din voĭ, care mai în tótă viéţa lorŭ nu aŭ venitŭ la biserică, şi carii prin urmare nu ştiŭ cumŭ se slujesce Domnulŭi în biserică! Suntŭ mulţi din voĭ carii pe lóngă că nu iubescu Biserica şi nu ştiŭ a se închina lui D-dĕŭ, care pe lângă că trăescŭ ca animalele cele necuvéntătóre, — apoĭ 'i îndémnă diavolulŭ a batjocori biserica sânta Cruce, cele sânte şi pe servitorii altarului! Aceştia suntŭ mai rĕi de cătŭ păgânii pentru că după cumŭne spune Apostolulŭ pórtă *chipul chreştinătăţei ĕră puterea ei tăgăduescŭ* (2 Timot 3. 5).

Prin aceştia se chulesce numele lui D-dĕŭ între nĕmuri după cumŭ dice scriptura: *că numelelui Christosŭ prin voĭ se chulesce între nĕmuri* (Rom. 2. V. 24). Aceştia mai bine nu s'arŭ fi născutŭ, căci tóte aceste fapte profane ale lorŭ 'i vorŭ vĕdi judecătorulŭi, şi judicătorulŭ celŭ nemitarnicŭ *care nu caută la fĕţe nici la Dară* (2 leg, c. 10. V. 17). După judecata şi pronunţarea sentenţeĭ, 'i va da slugeĭ, şi sluga 'i va arunca întru întunericulŭi celŭ mai din afară şi acolo vaĭ lorŭ păcătoşilorŭ!

De aceia voĭ fraţilorŭ dacă sunteţi creştini, sunteţi datorĭ sĕ ascultaţi de biserică şi se vĕ supuneţi eĭ după cumŭ dice însuşi Christosŭ în Evangelie: *iară de nu va asculta de eĭ, spuneţi-lŭ bisericeĭ, ĕră de nu va asculta nici de biserică sĕ fie ţie ca unŭ păgânŭ şi vameşŭ* (Mat 18, V. 17). Vra — se dicĕ sunteţi datorĭ a veni la biserică şi a asculta de ea, adică a asculta cu luare aminte: Vicernia, Utrena, Lyturghia şi predicarea cuvântului lui D-dĕŭ, spre a vĕ putea ruga Lui, care nevĕdutŭ stă în biserică în timpulŭ sântei lyturghiĭ, din preună cu servitorii altarului, pentru mântuirea vóstră şi a sufletelorŭ vóstre, după cumŭ poruncesce scriptura: *neîncetatŭ vĕ rugaţi* (Luca 18, V. 1).

gânilorŭ carii prin necredinţa lorŭ s'aŭ lepădatŭ de Christosŭ, — apoi trebue sĕ facemŭ faptele credinţeĭ. Una din faptele credinţeĭ este a frequenta biserica adică a veni în tóte duminecile şi serbătorile anuale — la biserică.

Noi ca creştini avemŭ de a face totŭ d'auna cu biserica, adică : cându ne botezămŭ de primimŭ asupră-ne măreţulŭ nume de creştinŭ, cându ne căsătorimŭ, la tóte nevoile şi trebuinţele nóstre corporale şi spirituale, cându ne trecemŭ din lumea acésta, adică cându răposămŭ, — Cu unŭ cuvêntŭ avemŭ de a face cu biserica în tótă vieţa nóstră, — de la nascere şi până la mórte şi chiarŭ după mórte, căci numaĭ biserica este în stare a dămoli mânia lui D-dĕu, care vine asupra ómenilorŭ ce aŭ muritŭ în păcate. Si decă noĭ avemŭ de a face cu biserica în tótă vieţa nóstră, óre trebue să o părăsimŭ, óre trebue sĕ o uitămŭ şi se nu ne aducemŭ aminte de dînsa? Oare trebue fraţilorŭ, se nu ne adunăm în trînsa spre a da rugele nóstre D-luĭ? Sĕ înţelege că nu trebue sĕ o părăsimŭ, ci ca creştini suntemŭ datorĭ a ne aduna în ea în numele D luĭ, spre a ne ruga Luĭ şi a 'ĭ mulţemi, pentru nenumĕratele bine-facerĭ, ce amŭ primitŭ şi primimŭ de la dînsulŭ.

Si ce este dară Biserica?

Biserica, fraţilorŭ, este o casă de rugăciune, în care noĭ suntemŭ datorĭ a ne aduna în numele Domnuluĭ, în tóte Duminecele şi serbătorile anuluĭ, din preună cu servitoriĭ altaruluĭ şi a ne ruga Luĭ, pentru ertarea păcatelorŭ nóstre; — De unde urmédă că noĭ adunându-ne în biserică în numele Domnuluĭ spre a ne ruga, Elŭ care este nevédutŭ în mijlocul nostru şi ea aminte la rugăciunele nóstre ne va împlini cererea nóstră, şi ca unŭ părinte prea bunŭ şi dătătorŭ de vieţă, ne va da totŭ ce este de trebuinţă şi de folosŭ pentru mântuirea nóstră sufletéscă şi trupéscă. — Si dacă nu vĕ tartă timpulŭ de a veni în tóte Duminecele şi serbătorile la biserică, sunteţĭ datorĭ a

supra vóstră bine cuvêntarea şi sânţenia lui D-ţeŭ, pre cumŭ se esprimă rugăciunea bisericei : *bine cuvintézŭ pre cei ce te binc cuvintézŭ Dómne şi sânţesce pre cei ce iubescŭ podóba casei tale* (Rugăc. dinapoi anvon).

Aşia dară, iubiţii mei fraţi, ca unii ce nu suntemŭ fă cuţi de D-ţeŭ de a mosceni pământulŭ in veci, ca unii ce suntemŭ muritori adică astă-ţi în viéţă éră mâne vomŭ fi pământŭ şi cenuşă, după cumŭ ţice cântarea bisericéscă : *Eŭ sunt'ŭ pământŭ şi cenuşă*, — suntemŭ datori a ne feri de faptele cele rele şi a face fapte bune, pentru că în lumea cea viitóre ne vorŭ întreba de tóte faptele nóstre ce le amŭ făcutŭ odinióră, căci prea dreptulŭ judecătorŭ, după cum ne spune Apostolul : *va răsplăti fie-căruia după faptele sale* (Rom. 2, V. 6).

Să ne ferimŭ dară, fraţilorŭ, de faptele cele rele în lumea acésta, ca se putemŭ scăpa în cea viitóre de vecînica muncă ; — Se facemŭ mai bine fapte bune în lumea acésta ca să ne în vrednicimŭ în cea viitóre, de lumina cea ne'nserată şi de fericirea cea ne'nbătrinitóre. Amin.

Preot : **Panait I. Collescu**

1878 *februarie* 10.

După eşirea din biserică sunteţi datori a veni cu bună cuviinţă a casă, a petrece tótă ḑioa creştinesce şi a multemi din sufletu lui D-ḑeu, care a sănţitu ḑioa a şeptea a septămânei, adică Duminica şi cele alte serbători în onórea sănţiloru sĕi spre a ne odichni de tóte lucrurile cele amu făcutu în timpulu săptămânei. — Apoi pe lóngă aceste, sunteţi datori a vĕ feri de faptele cele rele şi mai alesu de beţie care este mama şi isvorulu tuturoru faptelorŭ rele, — care fapte nu vĕ ducŭ la unu resultatŭ bunŭ, ci ca pe nisce robi netrebnici, vĕ depărteḑă de lumina cea ne inserată, în loculŭ celŭ depărtatŭ de sănţenie lui D-ḑeŭ şi atuncea vaĭ vouĕ !

De aceia fraţilorŭ, eŭ ca Preut, ca păstorŭ alŭ vostru ca unulŭ ce suntŭ menitŭ şi trimisŭ la voĭ, spre a vĕ pasce cu predica cuventuluĭ lui D-ḑeŭ, — suntŭ datorŭ a vĕ arăta, că voĭ ca creştini, ca fiĭ a lui Christosŭ după charŭ şi în fiere precumŭ ḑice scriptura : *Iară câţi l'ŭ aŭ primitŭ, ace-lora le aŭ datŭ dreptŭ sĕ se facă fiiĭ lui D-ḑeŭ* (Ióna 1, V. 12), — trebue sĕ faceţi fapte bune şi sĕ vĕ părăsiţi de faptele cele rele, trebue sĕ veniţi la biserică şi aicea se vĕ închinaţi lui D-ḑeŭ cu duchulŭ şi cu adevĕrulŭ, — trebue sĕ vĕ mărturisiţi de păcatele vóstre la duchovnicŭ în cele patru posturi ale anuluĭ şi de câte orĭ greşiţi, după cumŭ ḑice Scriptura : *mărturisiţi vĕ unulŭ altuia păcatele, şi vĕ rugaţi unulŭ pentru altulŭ ca se vĕ vindecaţi* (Iacob. 5, V. 16), — Si în urma mărturisireĭ după permisiunea ce o veţi căpăta de la duchovnicŭ şi după vrednicie ce o veţi avea sĕ luaţi *Sânta Comunicătură*, saŭ celŭ puţinŭ măcarŭ o dată pe anŭ, se o faceţi acesta — la Pasci.

Făcêndu-vĕ dară datoriea vóstră de creştini cătră biserică, avêndŭ cuvenitulŭ respectŭ cătră podóbele eĭ, precumŭ şi cătră servitoriĭ altaruluĭ şi socotindu-i pe eĭ, *ca pe nisce servitori a lui Christosŭ şi administratori ai tainelorŭ lui D-ḑeŭ* (1 Corint. 4, V. 1), — veţi atrage a-

în şcólă, capétă o ştiinţă mai intinsă, o înţelegere mai bună, o pricepere mai afundă şi o judecată mai sănătósă care tóte aceste suntu nisce calităţi de mare folosu o mulţi, a tătu pentru lumea acésta cătu şi pentru cea viitóre; şi cu tóte aceste voi ţiceţi că mai nu v'arŭ trebui şcólă şi o priviţi ca o sarcină grea venită asupra vóstră. Si în adevĕrŭ voue acuma la bătrâneţe nu vĕ trebue şcólă, pentru că in acéstă stare numai puteţi învĕţa carte, dară le trebue copiiloru voştri. — Acuma suntemŭ în vécul al 19 lea, adică trăimŭ în acestŭ timpŭ, când tóte naţiunele pământului care mai de care se silescŭ ca prin învĕţătura cărţei, se ajungă mai departe pe calea progresului, a culturei şi a civilisaţiunei. Numai puţini şi la noi în România saŭ infiinţatŭ şcoli in acestŭ timpŭ, pentru că guvernulŭ care cunósce scopul şi folosul ce póte se aducĕ şcóla a ţisŭ : «*Voiŭ învăţa pe poporulŭ meu, i voiŭ da tóte mijlócele posibile ca să înveţe, voiŭ face şcoli pentru ca tótu acestŭ poporŭ sĕ pótă învăţa*» şi aşta a şi făcutŭ regulând a se face şcoli în tóte oraşele şi mai în tóte satele, unele întreţinute de elŭ şi altele de comună, numai şi numai ca toţi copii poporului românescŭ sĕ înveţe carte. Acuma in acest timpŭ chiarŭ jidovii care n'aŭ nici ţĕră, nici Domnitorŭ nici guvernŭ, nici comună, care cu unŭ cuvêntŭ n'aŭ pe nimenea din sînul lorŭ, după cumŭ avemŭ noi pe de o parte pe guvernŭ ĕră pe de alta pe comună, spre a îngriji de şcólele lorŭ, — se silescŭ ei singuri prin tóte mijlócele şi plătesc din banii lor proprii profesoriloru spre a'i învĕţa, şi nu numai profesoriloru lorŭ ci şi la alţi profesori streini atâtŭ de naţiune cătu şi de religiune şi chiarŭ daŭ pe copii lorŭ, se înveţe în şcólele nóstre publice, spre a nu fi săraci de învĕţĕtură.

Uitaţi-vĕ la dinşii bine şi vedeţi că nu veţi găsi nici unulŭ care sĕ nu ştie carte, nu veţi afla nici unulŭ care sĕ nu ştie a sĕ închina lui D-deŭ în legea lui, — toţi sunt

CUVÊNTU
DESPRE ȘCOALA

«Voiu învĕța pe poporulu meu, 'i voiu da tóte mijlocele posibile cu sĕ învețe, voiu face școli pentru ca tótu acestu poporu sĕ pótă învĕța» Așa a disu guvernulu și așia a și făcutu.

Fraților!

Nimica nu póte scóte pe omŭ din starea întunereculuĭ a nesciinței, a n'ențelegereĭ, a ne priceperei și a ne judecăței,— și niminea nu'lŭ póte lumina mai bine, decâtŭ numai scóla, saŭ mai bine ḑicêndŭ învĕțătura cărței ce se dă omuluĭ prin educare și instruire în starea copilărieĭ — în școlă.

Scóla, fraților, ca și Biserica este unŭ altarŭ sântŭ din care împărtășindu-ne cu învățătura ce se propune într'însa, simțimŭ îndată că ne luminĕḑă scoțindu-ne din întunereculŭ nesciinței și a tâmpireĭ, la lumina cunóscereĭ adevĕruluĭ, a buneluĭ și a frumosuluĭ,—ne scóte și aduce din starea imperfecțiuneĭ la starea perfecțiuneĭ pentru că desvoltă constiința nóstră și o face mai simțitóre, — ne facem mai demni de a cunósce mai cu ușurință și mai de aprópe pe D-ḑeŭ si în fine ne învață cumŭ sĕ'lŭ rugămŭ, cumŭ se i ne închinămŭ și cumŭ sĕ'ĭ mulțumimŭ pentru nenumĕratele facerĭ de bine ce amŭ primitŭ și încă mai primimŭ de la dînsulŭ, și pentru multa sa bunĕtate ce o are către noĭ păcătoși. Vrea să ḑică omulŭ care învață

vernului, ca să nu'lu asupréscă nimine; — póte singurŭ să cetéscă, şi se scrie voturile la alegere de primari şi deputaţi, fără ca să'lu înşele cineva; — póte singurŭ să'şi scrie jalobele de care are necesitate (trebuinţă) fără ca să se róge şi să plătéscă la alţii; — póte singurŭ să'şi facă socotéla şi să'şi ţină isvóde, fără ca să'lu încurce cineva în datorii.

3°) In fine omulŭ care ştie carte, ca unulŭ ce singurŭ cetesce, cunósce şi înţelege poruncile lui D-ḑeŭ, ştie cumŭ să se róge, cum să se închine şi cum să mulţumescă Domnului pentru nespusele facerî de bine ce primesce de la dînsulu.

Iată dară, fraţilorŭ, folósele ce aduce şcóla, şi de care voi arŭ trebui să plângeţi, fiindŭ că nu aţi ayutŭ norocire a vé împărtăşi de dînsele. Vi le mai răpetŭ încă o dată mai pe scurtŭ.

1°) Omulŭ care va învéţa carte la şcólă, va fi complectŭ în tóte afacerile gospodărieî sêle, fără a cere ajutoriulŭ altora.

2°) Va cunósce singurŭ, atâtŭ poruncele lui D-ḑeŭ câtŭ şi legile şi ordinele guvernului, va vota, va ceti, va scri singurŭ, şi va ţinea socotéla singurŭ. se va refui de datorii singurŭ, fără ca să facă vre unŭ complimentŭ altora.

3°) Cunoscêndŭ şi înţelegêndŭ singurŭ poruncile lui D-ḑeŭ va şti cumŭ sé-lŭ róge, cum să i se închine şi cumŭ să 'i mulţumescă, pentru tóte bunurile ce primesce de la dînsul în tocmai ca unŭ adevĕratŭ creştinŭ. —De tóte aceste să vorŭ împărtăşi fiî voştriî în tótă viaţa lorŭ, dacă vorŭ învéţa acuma cândŭ suntŭ micî carte. De aceia voi trebue să vé daţi copiî la şcólă şi să'i slătuiţi părintesce ca să se silescă cu învĕţătura pentru folosulŭ lorŭ în viitorŭ, căcî nimica nu se cere de la voi, de câtŭ numai aî trimite la şcólă si a vé îngriji pentru nutrimentul şi îmbrăcămintea lorŭ, — ĕră de la dînşiî

BIBLIOTECA Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei „STUDIUM"

învețați, toți știu carte : atâtu bărbații câtu și femeile lorŭ, toți știu a se închina lui D-deŭ în legea lor, și de aceia trăescŭ póte mai cu ușurință de cât voi.

Iară voi carii mai toți nu știți carte, carii nu știți nici cea mai mică rugăciune adică măcarŭ *Tatalŭ nostru* și carii prin urmare mai toți nu știți a vĕ închina lui D-deŭ creștinesce,—trebue sĕ vĕ pară rĕŭ că nu ați învĕțatŭ carte, pentru că pe atuncĕ nu eraŭ scoli publice precum sunt astă-dĭ. și pentru că părinților voștri nu le dădea mâna sĕ plătéscă din banii lor profesorilor precumŭ era obiceiulŭ, ca sĕ vĕ învețe carte.— Dară astădĭ cândŭ nu plătiți nimica profesorilorŭ, cândŭ guvernulŭ și comuna se grijesce de școli, nu vĕ rĕmâne alta, de câtŭ numai a vĕ da copiĭ voștrila școlă.—Insĕ voi nu numai că nu voiți a vĕ da copiĭ la școlă ci încă sunteți cu ură asupra eĭ și spuneți că nu vĕ trebue școla ca cumŭ arŭ fi unŭ lucru rĕŭ și uritŭ lui D-deŭ. Si pentru ce óre dicetĭ voi acésta ? Oare pentru că vĕ pune saŭ vĕ silesce cineva ca să plătiți din banii voștrii profesorilorŭ ? Nu pentru acésta. Dară pentru ce? Pentru că nu știți ce scopŭ are școla și ce folosŭ aduce ea tinerimeĭ.—Vĕ voiŭ arăta dară astădĭ că școla aduce mai multe folóse celorŭ ce se instruescŭ într'nsa și anume :

1°) Omulŭ care a învĕțatŭ la școlă și care prin urmare știe carte, va ști cumŭ sĕ-și chibzuéscă lucrurile sĕle, cumŭ sĕ-și lucrédze pomêntulŭ, mai bine și mai cu ușurință spre a culege producte îndecite după cumŭ ne spune sânta scriptură, că : *Celŭ ce sémănă cu scumpete cu scumpete va și secera*, știe cum sĕ le vêndĕ cu prețŭ fără ca sĕ'lŭ înșele cumpĕrătorii, știe cum sĕ sĕ păzéscă ca sĕ nu'lŭ încurce niminé, nici în socotelele nici în datoriile sĕle.

2°) Omulŭ cărturarŭ care póte singurŭ ceti poruncele lui D-deŭ, sĕ póte păzi mai lesne ca sĕ nu'și încarce sufletulŭ; póte singur ca sĕ cunóscĕ legile și ordinele gu

ESLICAREA EVANGELIEI DIN DUMINECA III-a DUPA RUSALII

(MATH. CAP. VI. VERS. 22–32).

Intorcênd atenţiunea nóstră asupra sântei Evanghieĭ ce s'a cetit astă-dĭ, noĭ aflăm, că ea coprinde doĕ puncte principale şi anume : 1) Cum trebue să fie delimpede şi luminată mintea omuluĭ, pentru ca să nu domineze asupra luĭ patima iubireĭ de argintŭ, sĕŭ şi alte patimĭ, prin prea marea îngrijire de traiul vieţeĭ presente ; iar al 2) a se îngriji mai întâiŭ de mântuire şi dreptate, dupŏ care urmĕză ne'nlăturat tóte cele necesarĭ. In privinţa punctuluĭ întâiŭ iată cum începe Domnul nostru Iisus Christos învĕţătura sa :

«*Luminătorul corpului este okiul ; deci de va fi okiul tĕŭ curat, tot corpul tĕŭ va fi luminat , iar de va fi okiul tĕŭ rĕŭ , tot corpul tĕŭ va fi întunecat ; deci dĕcă lumina, care este întru tine este întunericu, dĕr întunericul cu cât mai mult*» ? In aceste cuvinte Marele învĕţător Iisus Christos face mai întâiŭ o comparaţie între okiul natural prin mĭdlocirea căruia (dĕcă este în starea sea normală), omul póte a se folosi de obiectele, ce'l încungiură si între okiul minţeĭ, de la limpeditatea şi luminarea căruia depinde direcţiunea bună sĕŭ rea, ce 'şĭ o ea el în societate, sĕŭ starea luĭ morală.

Iisus Christos întrebuinţézĕ un exemplu fórte lămurit şi bine înţeles de toţĭ, când ţice : «Luminătorul corpuluĭ este okiul» dĕcă el este sănătos şi curat ; căcĭ atuncĭ

se cere numai aceia, casĕ se silescă la învĕţătura.— Apoi pe de o parte ca părinţi trebue sĕ le arătaţi greutăţile timpului în care trăiţi şi nevoile ce zacu pe spinarea vóstră, numai din cauză că nu stiţi carte, — ĕră pe de altă parte, după cumu amu mai disu sĕ'i îndemnaţi la învĕţătură, ca sĕ scape macarŭ ei de aceste greutăţi, şi póte încă de altele mai rele, fiindu că cu cătŭ trece saŭ înaintézĕ vremea, cu atâta şi greutăţile şi nevoile devinŭ mai rele şi mai de nesuferitŭ ca scăpându măcarŭ ei din trînsele, sĕ vĕ mulţumescă în tótă viaţa lorŭ şi sĕ rămână numele vostru neştersŭ şi spre pomenirea eternă în mînia fiilorŭ voştri.

Preot şi Învĕţătorŭ: **Panait I. Collescu.**

1878 *februarie* 10.

a vorbit de conducĕtor şi cel ce se conduce, adică de minte şi corp, apoi să nu ne înşelăm, gândind că vom putea servi cu mintea lui Dumnedeŭ, iar cu corpul plăcerilor, şi cu modul acesta vom servi de o dată la doi stăpâni ; pentru acésta el adaoge : «*Nimenea nu póte servi la doi domni, că séŭ pre unul va uri, si pre altul va iubi, séŭ de unul se va ţinea şi de altul nu va grĭji : nu puteţi servi lui Dumnedeŭ şi lui Mamonă*».

Aici prin cuvintele : «Niminea nu póte servi la doi domni», sĕ înţelege că nici un servitor nu va putea să servéscă la doi stăpâni, care aŭ calităţi, inclinaţiuni şi dorinţi diferite ; căci este cu neputinţă de ai împăca pe amândoi. Si în asemenea cas negreşit că servitorul pe unul va începe al uri, iar pe altul îl va iubi : adecă, va iubi pe acela, cu care se va potrivi şi el însuş în dorinţi, iar pe cela-lalt îl va uri ? Dĕr iubirea şi ura sunt nisce sentimente, care nici o dată nu 'şi pot avea locul împreună asupra unuia şi aceluiaşi obiect, séŭ persónă. Cuvintele: «Ane ţinea de unul şi ane'ngriji pe altul», exprimă manifestaţiunile exterióre séŭ dinafarice ale iubirei şi ale urei, dupre cum acésta sĕ vede din experienţă ; căci când óre cine iubesce ce va, sĕ alipesce cu totul de acel ce-va séŭ cine-va ; şi din contră, când 'l urăsce se depărtedă, 'l defaimă şi-i devine nesuferit. Trecând de la raporturile dintre ómeni de diverse inclinaţiuni, Marele învĕţător Iisus Christos, arată óre cum, ca printr'o treptalitate şi raportul dintre Dumnedeŭ şi ómenii împătimiţi séŭ legaţi cu totul de cele materiale, dicând : «Nu puteţi servi lui Dumnedeŭ şi lui Mamona (1)». Adecă omul împătimit către bogăţii, nu póte fi în strânse legături şi bune relaţiuni cu D-deŭ, care nu este materie

(1) Mamonă era o divinitate Siriacă, care se respecta ca D-deul Protegitor al bunurilor pământesci, séŭ fugenare al bogăţiei ca Plutos la Grecĭ.

el vede tóte obiectele în tocmai așa ele dupre, cum se află, și se folosesce de ele dupre calitatea lor și dupre necesitatea ce are.

Dér, dêcă okiul este bolnav și paianjenit, omul nu vede și nu póte deosebi bine obiectele.

Tot ast-fel observatu sântul Ioan Chrisostom că putem și trebue a ne exprima și despre suflet în raport către bunurile sêle spirituale. Dêcă mintea este luminată, și presintă interesele spiritului în tótă charitatea, atunci ea luminêză și tóte puterile spirituale și le dirige activitatea lor către bunurile necesarii pentru suflet. Iar întunecarea acestui complex al puterilor spirituale, sêu mai bine dicênd, activtiății, ori și din ce causă ar fi ea provenită, dă o direcțiune perversă (pe dosnică) întregi activități spirituale; și omul aflându-se în ast-fel de stare, nu póte nici a deosebi, nici a aprecia adevêrata valóre a obiectelor folositóre pentru suflet; și așa se alipesce de obiectele pământesci și sensuale și se depărtêză cu totul de la cele cerescí și spirituale.

Să ne exprimăm și mai înțeles: precum okiul natural servesce de conducétor al omului, arătându-i calea, pe unde trebue sé mêrgé și obiectele, pe care póte să pue mâna așa și mintea lui îi dirige lucrările corpului. Când mintea cui va este curată și luminată, atunci și direcțiunea și lucrările lui sunt drepte și bune; și din contră, când mintea este întunecată, atunci și lucrările îi sunt tot ast-fel. Căci dêcă mintea, dată omului spre luminare și conducere, va fi inegurată de gânduri rele, apoi cu cât mai vêrtos corpul cu pretențiunile lui, care tot-dê-una inclină spre pécat, va fi întunecat. Si dêr mintea conduce și dirige, iar faptele urmêdă ei; căci cum sunt planurile și gândurile minții omului, așa sunt și lucrările lui. Pentru aceasta noi tot-dê-una trebue a stărui, pentru a ne păzi mintea curată. Si fiind-că Domnul nostru Iisus Christos

nea pe sine şi a ajuta pe alţii, ci încă şi ordonéză a pedepsi pe cei, ce nu lucréză, dicênd : «Cel ce nu lucréză nici să mănânce». El voesce ca ómenii să nu se sacrifice cu totul numai pentru mâncare, bĕutură şi îmbrăcăminte. Căci tóte acestea fiind mult mai neinsemnate de cât sufletul şi corpul, nu póte fi îndoială, ca cel ce le-a dat şi legat pe aceste din urmă cu corpul nostru, acela, pe calea naturală a lucrului, nu le va da şi cele necesarii pentru viéţă. Mântuitorul nu învaţă ca să nu facem nimica, ci opresce numai ocupaţia preste măsură, de a aduna şi iarăşi a aduna bogaţii.

Cuvêntul *suflet*, dupĕ opiniunea părinţilor Bisericei, este luat în acest loc drept putere de viéţă a organismului omenesc ; şi dĕcă Dumnedĕu a dat omului acésta, ce este mai greŭ lucru, negreşit 'i va da şi ce este mai uşor. Dumnedĕu a daruit omului viéţă, care este mai însemnată şi mai preciósă, de cât pâinea şi haina ; El a creat corpul, care este cu mult mai prečios, de cât haina; decĭ dĕr, dĕcă el a arătat atâta putere şi bunătate în raport către om, dânduï viéţă, apoï se va abşţinea El óre de a'i da mâncare, bĕutură şi haine? pentru ce dĕr atâta nelinişte din parter omului? pentru ce neglegiază hrana spirituală ? Dĕr pentru a face şi mai înţelese cele dise, Mântuitorul continuă a învĕţa :

«*Căutaţi la paserile cerului, că nici sémănă, nici secerĕ, nici adună în jicniţe, şi Tatăl vostru cel ceresc le hrănesce pre dînsele ; aŭ nu voi mai multă deosebire aveţi de acestea?*».

Cu acest exemplu Mântuitorul Christos ne dă o dovadă óre cum pipăită şi cunoscută nouă despre marea putere şi bunătate a Părintelui ceresc, care se îngrijesce de tóte creaturile Sêle fără deosebire ; lucru, prin care sĕ dovedesce, că tóte îngrijirile peste mĕsură ale omului sunt de prisos : căci să scie, că paserile cerului nu sémănă, nici secerĕ şi cu tóte acestea nu le lipsesce nimic din cele

Dumneḑeŭ este drept şi voesce, ca şi adoratorii lui să fie drepţi; Mamonà este nedrept, şi trage la nedreptate şi pe cei ce se închinà lui; Dumneḑeŭ este îndurător, şi voesce, ca omul să 'şi aţintéscă mintea lui la cer — să se transpórte în regiunile ceresci; pe când din contră, Mamonà voesce să fie neîndurat şi cu mintea pironită numai la cele pământésci. Iatà domnii seŭ stăpânii cu dorinţele lor diferite, cărora unŭ servitor nu le póte servi în unul şi acelaşi timp. Nu póte cine va, ca în unul şi acelaşi timp să fie şi în strânse relaţiuni cu Dumneḑeŭ şi captiv iubirei de avuţie; Acésta este necontestat. Cu tóte acestea, nu se póte dice că omul bogat nu póte servi lui Dumneḑeŭ: nu; el póte servi lui Dumneḑeŭ încà şi mai bine de cât cel sărac, numai decà Intrebuinţézà a vuţia sea cum se cuvine: adică comform cu voia lui Dumneḑeŭ, precum spre ex. Abraam, Iov şi alţii. Iov era indestul de bogat, dér n'a servit lui Mamonà. El a avut a vuţie, a administrat'o, dér nu a fost captivat de ea. S'a folosit de dénsa numai, ca un econom al averei lui Dumneḑeŭ, iar nu ca cu a sa proprie; pentru care, când i se lua din mânà, să şi exprima. «Domnul a dat, Domnul a luat. fie numele Domnului bine cuvêntat». Dér sciind Domnul scusele, ce de ordinar le fac ómenii când li se pun înainte ca să nu umble dupe bogăţie cu aviditate, adaoge:

«*Pentru acésta ḑic voue, nu vĕ îngrijiţi cu sufletul vostru ce veţi mânca şi ce veţi bea, nici cu corpul vostru cu ce vĕ veţi îmbrăca; aŭ nu sufletul este mai mare, de cât hrana şi corpul, de cât haina?*

Prin aceste cuvinte Domnul nostru Iisus Christos nu voesce a învăţa pe ómenî, de a nu se ocupa cu nimica, asceptând să le vie totul de gata, nu; căci singur D-ḑeŭ ḑice celui întêiŭ om: «Intru sudórea feţei tale veî mânca pâinea ta»; şi sântul Apostol Pavel, nu numai se ostenesce a lucra singur cu mânele sêle, pentru a se întreţi-

bele şi bogăţiile sêle nu a putut să se îmbrace aşa de splendid şi măreţ, ca crinii aceştia. Dér crinii de şi frumos împodobiţi, în tot casul ei nu sunt de cât nisce iarbă; şi dêcă de iarbă, care are mult mai puţin preţiu, să îngrijesce aşa de mult, apoi cu cât mai vêrtos va îngriji de ómeni a căror scop de fiinţare este mult mai înnalt. Pentru acésta Mântuitorul 'şi continuă învăţătura Sa, dicênd :

«Deci nu vĕ grijiţi, dicênd : ce vom mânca, sĕu ce vom bea, sĕu cu ce ne vom îmbrăca. Căci tóte acestea nêmurile le caută ; că scie Tătăl vostru cel ceresc, că aveţi trebuinţă de tóte acestea».

Aici Mântuitorul arată că o asemenea îngrijire exagerată nu este o calitate a creşinilor, ci a nêmurilor, sĕu a pâgânilor, care nu cunosc pe adevêratul Dumnedeŭ, şi adevêrurile religiunei, date de El, şi prin urmare nici nu înţeleg lucrările provedinţei Divine. Numai uniĭ ca aceştia, fiind-că nu au speranţa altei vieţi, nu se îngrijescu de cât pentru mâncare, băutură şi îmbrăcăminte. Dêr adevêraţiĭ creştinĭ trebue să fie în tot-de-una încredinţaţi, că necesităţile lor nu sunt necunoscute Părintelui ceresc, care pórtă grije de tóte fiinţele din lume. Îngrijirea dêr cea preste mĕsură de cele materiale, pe ei să nu'ĭ cuprindă, căci Dumnedeŭ ca un a tot puternic şi întru tot bun, nici o dată nu'ĭ va lăsa lipsiţi de cele necesare. Cea întâiŭ şi mai mare îngrijire a creşcinului trebue să fie împărăţia lui Dumnedeŭ şi dreptatea Lui, pentru care şi Domnul nostru Iisus Christos adauge a învĕţa :

«Căutaţi mai întêiŭ împărăţia lui Dumnedeŭ şi dreptatea Lui, şi aceste tóte se vor adauge vouă».

Împărăţia lui Dumnedeŭ şi dreptatea Lui însemnêdă în acest loc învăţătura atingătóre de sânta credinţă în Dumnedeŭ, sĕu de religiune şi de faptele cele bune. Dêcĭ

necesarii. Deci dacă viéţa paserilor este un obiect de îngrijire din partea lui Dumneḑeu, apoi cu cât mai vértos viéţa şi sufletul omului, care este destinat pentru nemurire, va trebui să compună acel obiect. Ar fi un ce cu totul contrar bunătăţei lui Dumneḑeu, ca să nu satisfacă necesităţile nóstre timporale, când El se îngrijesce aşa de mult până şi de paserile cerului. Dér dacă acésta este aşa, «Nu cum-va nu trebue a nu mai semănă şi a nu lucra nimic, întrebă sântul Ión Chrisostomu? nu, réspunde tot el —, căci Domnul nu a ḑis, că cineva nu trebue a nu semăna, séu a nu lucra, ci numai ca să înlăture ocupaţiile cele peste măsura pentru viéţa acésta trecătóre, şi să nu negligeze pe cele pentru viéţa neperitóre». Iar pentru a arăta încă şi mai mult zădărnicia unor asemenea ocupaţii Mântuitorul ḑice: *«Dér cine — din voi grijindu-se póte să şi adaoge staturei sale un cot»*. Adică, Dumneḑeu, dând omului o sciută talie, séu mai bine ḑicând, puind hotar vieţii lui, el orî şi cât să va îngriji nu va putea singur de sine să şi-o mai prelungescă. Si fiind-că ómenii de ordinar, pe lângă stăruinţele ce fac pentru satisfacerea cerinţelor corporale să îngrijesc fórte mult şi de împodobirea corpului lor, de aceea Iisus Christos învaţă.

«Si de haine ce vă grijiţi? socotiţi crinii câmpului, cum cresc şi nu să ostenesc. Iar grăesc voue, că nici Solomon întru tóta gloria (slava) sea, nu s'a îmbrăcat ca unul dintru aceştia. Deci dacă pre iarba câmpului care astă-ḑi este, şi mâine se aruncă în cuptor, Dumneḑeu aşa o îmbracă, cu mult mai vîrtos pre voi puţin credincioşilor»?.

Iată o nouă dovadă despre puterea şi bunătatea Părintelui ceresc. Vedeţi cât sunt de împodobiţi diferiţii crini ai ţerinei, ce cresc pe câmp fără nici o ostenélă din partea cui-va? Ei bine, trebue să sciţi, că Solomon cu tóte podó

Clerul şi în genere toţi creştinii din Transilvania şi alte localităţi românesci aŭ salutatŭ cu căldură apariţiunea jurnalului «Biserica ortodocsă română» şi în timpŭ aprópe de patru anI n'aŭ încetatŭ, de aşi manifesta simţimentele lor pre tóte căile cătră acestŭ organŭ de publicitate al Bisericeĭ române. Jurnalele atât cele eclesiastice, cât şi civile din aceste localităţi românesci publică de mai multŭ timpŭ şi în modŭ regulatŭ tabela materiilor jurnalului «Biserica ortodocsă română», iar ziarele de Sibiiŭ «Observatorul» şi «Telegraful românŭ», care sûntŭ şi organe de publicitate ale Înalt Prea sânţitului Metropolitŭ al Transilvaniei, aŭ publicatŭ o critică fórte flătătóre pentru redacţiunea acestuĭ jurnalŭ; ele aŭ emisŭ idea, că atât în privinţa alegereĭ şi a tractăreĭ materiilor, precum chiar şi în privinţa limbeĭ, jurnalul «Biserica ortodocsă română» este, nu voiu să dicemŭ, ca D-niĭ redactorI aĭ jurnalului «Observatorul», celŭ âutâiŭ jurnalŭ din Românĭa liberă, dar unul dintre cele âutăĭ. Acéstă critică am pus'o aicĭ numaĭ cu scopul, de a putea face evidentŭ motivul psichologicŭ al preă Cucernicieĭ sele Părintelui Paul B. Botoş, parochŭ românŭ în Cubin, şi care motivŭ l'a determinatŭ, ca să prefere colónsle acestuĭ foĭ pentru publicarea elaboratelor séle. Publicămu deci cu plăcere predica, ce urmézĭ, şi rugămŭ pre fratele nostru Paul Botoş, ca să continue şi de acum, conform promisiuneĭ date înscrisŭ, de a onora redacţiunea jurnalului «Biserica ortodocsă română» cu elaboratele séle. — şi acesta spre luminarea şi mărirea némului românescŭ.

PREDICA

LA

SCHIMBAREA LA FAŢA A DOMNULUI SU MANT. NOSTRU IS. CRISTOSU

Şi s'a schimbatŭ la faţă înaintea lorŭ şi a stralucitŭ faţa lui, ca sórele, ér hainele lui s'aŭ făcutŭ albe, ca zăpada (*Mat. c.* 17, *v.* 2).

Iubiţi CreştinI! Domnul nostru Is. Cr. a fostŭ arătatŭ trămiterea sa de la Tatălŭ prin multe minunI, atât înaintea învăţaceilorŭ, cât şi înaintea poporuluĭ. Prin prea puternicul seŭ cuvêntŭ s'aŭ vindecatŭ bolnavI, orbiĭ s'aŭ făcutŭ cu okI, şi mulţi vorbindu, iar morţiĭ la porunca lui s'aŭ sculatŭ din grópă. Însé o aşa mărturie a dĕitĕĭ sale, precum aflămŭ în s. evangelie de astă dĭ s. apostolŭ încă nu aŭ vĕdutŭ; pentru că într'o astfel de strălucire a mărireĭ sale, încă nu li s'a fostŭ arătatŭ lor. «*Şi a stră lucitŭ faţa lui, ca sórele şi hainele lui s'aŭ făcutŭ albe, ca zăpada, şi etă glasŭ din norŭ dicêndu: acesta este*

ţice Mântuitorul, pe aceste le căutaţi mai întâiŭ, şi atunci nici una din cele necesare pentru susţinerea vieţei şi chiar îmbrăcămintea nu vi vor lipsi.

Să ne silim deci, iubiţi creştini, de a aduce în împlinire sânta învĕţătură a Domnului nostru Iisus Christos cuprinsă în Evangelia, ce s'a cetit astă-ţi, şi vom fi vii în veci fericiţi.

Arch. **Silvestru Balanescu**.

Aici pre pământu tóte sunt trecetóre şi nestatornice, căci tocmai în momentulu, când poftele nóstre aparu, ca împlinite, totu în acelu momentu ni-se annnca, că ceea ce amu câştigatu cu mare ostenélă, să fimu gata a o şi perde. De aici de pre pământu, din acésta vale a plângerei, bucuria nóstră dispare într'o clipită, ca fumulu în ventu. Aşa s'a întemplatu şi cu Petru. Abea şi a fostu propusu să facă colibi, în cari se guste bucuria, de o dată sosi timpulu ca să părăsescă acelu locu. Creştini, cari credeţi, că va'ţi întăritu fericirea aici pre pământu, seu că voiţi să-o întăriţi, să nu perdeţi din vedere, că tóte bunurile temporale sunt trecetóre şi neconstante. Uitaţi-vé, ce s'a întemplatu cu Petru. Consideraţi numai, că ce aveţi aici pre pământu în fie-care di vé strigă cu cuvintele s. Apost. Pavelu : «*Aicea nu avemu cetate statornică, ci căutămu pre ceea, ce va să fie*». Evrei c. 13. v. 14.

Aşa dară totu ce vedemu aici, e neperfectu şi nu are durată lungă. Sănătatea cea mai bună nu e sigură de morburi. Onórea şi avuţia se vede prea uşoru bântuită de osîndă, blestemu şi miserie. Noi vedemu în tóte dilele de ce durată scurtă suntu tóte pre lume. Deci a ne întemeia pre pământu fericirea nóstră, şi a nu ne dirige cu getele, dorinţele şi nisuinţele nóstre la o fericire perfectă şi infinită, însemnédă a lucra contra credinţei şi contra minţei sănătóse. Petru s'a simţitu fericitu pre muntele Tavorului, însă fericirea lui iute a dispărutu. Să învétămu dar de la Apost. Petru, a căuta cerulu. Acésta audindu S. Gregoriu, striga cu înfocare «*Să se aprindă inimile vóstre de unu focu sântu, cu să cereţi acolo a fi, unde aveţi nădejde, că veţi afla bucuria neîncetată şi desăvêrşită*».

Precum ne-a învăţatu Petru a căuta cerulu, aşijderea ne învaţă Iisus a afla cerulu.

II.

Apostolii eraŭ totu cu Iisus pre muntele Tavorului şi «*noru luminosu iau umbritu pre dênşii şi étă glasu din noru dicêndu : Acesta este fiiul meu celu iubitu, întru carele bine amu voitu, pre acesta să-lu ascultaţi*», Mat. 17. 5. Înţelegeţi, iubiţi Ascultători, cine va să-ne fie conducétorulu nostru la cerŭ ? cine ? póte că ómenii cei reî, cu viéţa nemorală şi prihănită ? carii fără religiune fiind, îndemnă şi pre alţii să fuga de religiune? carii, vieţuindŭ în pécate, tragŭ şi pre alţii în pécate ?

fiulu meu cel iubitu, intru carele bine am voitu, pre a cesta să-lu ascultati Mat. 17, 5.

Tare va fi bătutu inima Apostoliloru de bucurie, au dîndu aceste cuvinte. Apost. Petru, simţindu acestă bucurie d-deescă, nu voia a se depărta de la acestu locu fericitu, dicênd: «*Dómne bine este nouĕ a fi aici*» Mat. 17. 4. Da Iubiţi creştini!, la audirea acestei întâmplări, se deştéptă şi in noi dorulu, ca se luăm parte la vedenia acésta. Fiind dér că noi suntem pentru fericire plasmuiţi; s-tul Apost. Petru ne învéţă cum trebue să căutămu acestă fericire I-iu; tar D-nul nostru Is. Cr. cum trebue să aflămu fericire II-a; acésta este materia cuventărei mele de astă dî. Se luămu deci aminte!

I.

Nu e de lipsă a cugeta îndelungu, pentru ca să aflam causa bucuriei lui Petru pre munte; nu e de lipsă a întreba, ce a umplutu inima lui de bucurie; căci cuvintele ce leau rostitu elu ni dau destulă lumină, «*Dómne, bine este noi a fi aici*». Acésta a fostu o vedere momentană a radelorŭ d deirei, care străluceau depre fata lui Iisus, la a căror vedere Petru s'a simţitu atât de fericitu, în cât voia să rémână pentru tot-de una pre muntele Tavorului, şi să facĕ acolo colibi. Insă ce a fostu voluptatea lui Petru in asemănare cu fericirea, carea ni-e reservată noi in cerŭ? Acolo ne aşteptă pre noi o fericire perfectă, ce va dura în veci, eu dicu perfectă, căci de şi acestă voluptate a lui Petru la stralucirea lui Iisus era mai mare, de cât tóte bucuriile lumei — ea totuşi nu se póte asemăna cu bucuria, carea este menită Aleşiloru lui D-deu în ceriu. Pre munte a vĕdutu Petru de pre faţia lui Iisus radele strălucitóre mai luminóse, de cât radele sórelui; şi de şi a auditu convorbirea prorocilorŭ Testamentului vekiu, a lui Moise şi Elie cu Iisus; de şi a simţitu inima sa plină de bucurie; totuşi acestă bucurie nu se póte asemĕna cu cea a Aleşiloru lui Iisus; căci «*Ceea ce okiulu n'a vĕdutu urechile n'au auditu, şi la inima omului nu s'a suitu, aceea a gătitu D-deu celor, ce'lu iubescu pre dînsul*». Cart. I, corint c. 2, v. 9.

Déca Petru a simţitu aşa mare bucurie la skimbarea la faţă a Mântuitorului pre munte, în cât voia să rémână totu pre munte, apoi noi Iubiţilor Ascultători, tragemu din acésta o învăţătură mântuitóre; aceea, că cerulu e demnu, ca să simţimu o profundă durere dupo dénsul, să-lu căutămu, căci ni asigură nu numai bucuria cea mai mare, ci şi fericirea eternă.

streini în acéstă lume, care va trece cu tóte ale sêle. Să nu perdemŭ calea, ducĕtóre la ceriu. Să ascultămŭ cu atenţiune glasul aceluea, cărnia ia venitŭ glasŭ din norŭ şi carele este «*calea, adevĕrulŭi şi viéţa*. Dicŭ, să ascultămŭ glasulŭ lui Is. şi atunci vomŭ fi mărîţi şi fericiţi cu elŭ, şi vomŭ vedea pre D-dĕu, stând faţă în faţă, ceea ce eŭ din animă vă poftescŭ. Aminŭ.

Paul B. Botoşiu
Paroch. rom. gr. or. în **Cubinu**.

Nu ! nu ! Nu a disu D-deu , ca să ascultămu de astu-felu de omeni. Seu pótecă sunt scrisori, seu cărți anticreștine, cari condamnă totu, ce este sântu și mântuitoriu? Ba nu. La așa felu de scrisori nu ne indrumă glasulu din noru.

Nu cumva suntu esemplele rele ale unora, cari rétăcescu pe calea poftelorù trupesci, seu glasulu batjocoritorilor de religiune ? Ba nu. Numai despre D-lu nostru Is. Cr. a rostitu Tatăl aceste dulci cuvinte «*Acestu este fiiulu meu celu iubitu, pre acesta să-lu ascultați*». Acestui glasu trebue să urmămu, precum au făcutu și Apostolii. Si acestu glasu nu este departe, căci el resună adese ori la urechea fie-căruia.

Acesta e glasul lui Iisus, carele resună prin gura acelora, pre cariia pusu, ca veghitori și vestitori ai invățăturei sale, când a grăitu « *Celu ce vè ascultă pre voi, pre mine mè ascultă și celu ce se lepădă de voi, de mine se lepădă*. Luc. 10,16. Glasul lui Is., o voi tineri, este acela, carele vè cercetézà prin părinții voștri, ca să nu inchiați trăiețetate cu omenii ușori de minte; acela e glasul, carele vè arăta voi periculele, insoçite cu viața vóstră; acela este glasul, carele vè desceptă din somnulù vanităței și vè grăesce : *Desceptă-te celu ce dormi* ».(Apost. Pavelù). și nu umblați pe căi nemorale; caci tóte pasurile vi-le urmăresce ochiulù lui D-deu. Glasul lui Is., o voi părinți, este acela, carele vè grăește voi să fiți vighiatori asupra fiiloru vostri și să i creșteți in frica lui D-deu ; acesta este glasul, carele vè face respundétori pentru tóte, câte se întâmplă in casele vóstre. Glasul lui Is. e, păcătosule, acela, carele'ți arăta ție perirea ta, carele, invățăndute, infricoșăndute și rugăndu-te, 'ți dice; să te lași de cărările cele rele, ca să-ți mântuesci sufletul nemoritoru. Da, glasul lui Is. este acela, carele dioa și nóptea ni strigă : «*Umblați pre calea dreptății, pre calea adevèrului și a virtuței in tóte dilele vieței vóstre*». Adevèratù, că adese ori ne cade cu greu, să ascultămu acestu glasu ; și noi tremurămu și ne spăimântămu cu Petru la glasulu lui D-deu, căzendu pre leţele nóstre. Insè nu vedemù cu câtă ingrijire a rădicatù Is. pre ss. Apostoli, când aù căzutù de frică pre fețile lor la pământù, grăindu-le : «*Sculațivè și nu vè temeți* » M. v. 7. El prin acesta ne-arată, că este gata să ne ajute in slăbiciunile nóstre, deca suntemu gata a primi cuventulù lui in inimile nóstre, « căci dice « *Jugulu meu e dulce , și sarcina mea ușóră este*. M. 11.29..

Să rădicămù dar , noi slabii și neputincioșii ochi și dorințele nóstre la lumea acea, in carea odată vomù fi mărițI și fericiți, și să nu perdemù din vedere, că suntemù

de-una viéța sa politică cu cea religiósă. Si era cu neputință a se întîmpla altmîntre ; căci poporul românescu și-a desfășuratu puterile vieței sale în evul mediu, sub influența culturei romanice creștinisate, și pre lîngă aceste el mai face parte și din rasa eminaminte religiósă, dupre cum în inspirațiunea sa genială se esprimă Omer al Românilor și Bardul Latinilor, Domul Vasilie Alecsandri :

«In dioa cea de judecată
«Când, façă 'n cerŭ cu Domnul sântŭ
«Latina gintă,—a fi întrebată :
«Ce ai făcutŭ p'acestŭ pămêntŭ ?
«Ea va respunde sus și tare :
«*O ! Domne în lume cât am stat*
«*In okiĭ sei plinĭ de-admirare*
«**Pe tine te-am representatŭ**

DIN ISTORIA BISERICEI ROMANILOR

DESPRE

MONASTIREA APELE (1)

SECULUL AL XIV-LE

Chrisovul luĭ Vladislav I, Domnul Valachieĭ, cu care fundéză

(1) In documentul slavonŭ a luĭ Vladislav I, ce a domnitŭ de la la 1340—1345 ἱστορία τῆς Παλαι Δακίας D. Φωτινοῦ 1808 T. II, pag. 16—17), și pre care documentŭ noi îlŭ presentămŭ aicĭ în traducțiune fidelă, locul fundațiuneĭ acesteĭ monăstirĭ se numesce ВОДИЦИ = apele, sĕu mai precis, apșórele. Acestŭ locŭ dupre opiniunea generală a istoricilor se află la chotarele Olteniei despre Timișéna, pre riul Tierua sĕu *Cerna* ; adecă în Eparchia Metropolieĭ ceĭ despre Severin, carea, cum vomŭ vedea aicĭ, își avea Episcopul seu cu mult înaintea metropolitului Antim Critopolŭ (1370, vedĭ creștinismul în Dacĭ de subsemnatul pag. 129—136). Numirea slavonă de водици, este traducțiunea fidelă a numireĭ, date acestuĭ locŭ de către Calpurniu Julian, și înscrisă pre unu monumentŭ de pétră, unde se citesce și pênă astă-ḑĭ, că soția sa Iunia Egula s'a însănătoșatŭ . «Diis et Numinibus (cu ajutorul) Deilor și a proprietăților din *Ape* ;» și «Virtute Aquarum = cu puterea Apelor» (Paschalis Cariophylus 1737 Vindobonae)

Studiul istoriei țĕrei, și specialminte celŭ al Bisericei Românilor, trebue să ocupe pre toți ómenii, ce dorescŭ să cunóscĕ mai de aprópe calitățile poporului românescŭ. Creștinismul în Dacii și creștinarea Romanilor, publicatŭ mai întâiŭ în colónele acestei foi, a urmăritŭ viĕța și specialminte cea religiósă a Românilor din timpurile cele mai antice. Datele istorice, adunate și coordonate acolo, aŭ servitŭ mai ales ca materialŭ pentru istoria, ce are să se formuleze în viitorŭ. Aicĭ vomŭ întreprinde publicarea materialului, de care mai dispunemŭ, coordonându-lŭ în modŭ cronologicŭ și chiar monograficŭ. Lectorii noștri sub rubrica «**Din istoria Bisericei Românilor**» voru găsi de aicĭ înainte în colónele acestei foi unŭ materialŭ istoricŭ, însoțitŭ de notele critice necesare și înșiratŭ dupre ordinea anuală, observându-se chiar și acea distincțiune, ca materialul să fie espusŭ și dupre categorii. Incepemŭ acum cu documentele mónăstirei Apele, din secului al XIV-le, ca cele mai vekĭ de care dispunemŭ noĭ, și treptatŭ vomŭ trece și la documentele altor mónăstiri și—stabilimente românescĭ.

Să nu se impresioneze lectorii noștri, când vĕdŭ, că redacțiunea acestei foi îi ocupă cu materialul istoriei Bisericei românescĭ, și că nu pretinde a avea cât mai ne'ntârdiatŭ o istorie a Bisericei Românilor. Materialul este indispensabilŭ la formularea fie-cărei istorii; iar o istorie bisericéscă complectă pentru presentŭ, în fața lipsei de materialŭ, nu se póte pretinde. De aceea noĭ avemŭ convicțiunea, și conform ei vomŭ lucra tot-dé-una, că acum datoria fie cărui omŭ de bine este, de a se ocupa mai ales cu adunarea și analisarea materialului, relativ la istoria Bisericei Românilor.

Dicemŭ istoria Bisericei Românilor, căci trebue să mai adăogămŭ și acésta, că viĕța fie-cărui poporŭ în genere este nedeslipită de viĕța lui religiósă. Tóte popórele în genere, iar celŭ românescŭ în parte, și-a confundatŭ tot-

de perpirĭ (1), pentru ca să se împarță săracilor 300 de perpirĭ, și 12 burdufurĭ de brândă, precum și 12 testele de linguri (2). Tóte aceste le-am stabilitŭ și le-am prescrisŭ a se da în fie-care anŭ din casa domnéscă. Iarăși a stabilitŭ Domnia mea, dupre consiliul (D-lui Nicodim). Ca, după mórtea D-lui Nicodim, nimene din domnitorĭ să nu fie liberŭ de a aședa în locul lui stareţŭ, nici vre-unŭ Archiereŭ (3) să facă acésta și nicĭ altul orĭ-care. Dar cum va dice D-l Nicodim și cum va stabili el, așa să țină monachiĭ cei de acolo, și singurĭ să'și pună stareţu. Și pentru tóte aceste rogŭ pre fie-care succesorŭ al meŭ, să nu revină (asupra acestora nimene). Și cine se va atinge de aceste (prescripţiuni), seŭ va reveni asupra unora din dînsele, pre unul ca acela să-lŭ uciză Domnul D-dĕŭ și prea onorata lui Maĭcă și s-tul și marele And(t)onie. purtătorul de D-dĕŭ și aicĭ și în seculul viitorŭ. Amin.

Pentru partea positivă a istorieĭ Mŏnăstireĭ de la Apele resultă din documentul espusŭ aicĭ :

Locul fundaţiuneĭ mŏnăstireĭ era la Dunărea, adecă între Orasul Turnul Severin de astă-dĭ și Mechadia; și maĭ special pre rĭul Tierna séŭ Cerneţul de astă-dĭ. Cum că în adevĕr mŏnăstirea Apele, seŭ Vodiţele, cum se numesce ea în documentele vekĭ, era situată lŏngă Dunărea, se maĭ póte cunósce și din delimitaţiunea moșieĭ, cu carea a înzestrat'o Vladislav I la fundaţiunea eĭ. Noĭ am vĕdutŭ maĭ sus, că Satele Jidovisciţa și Costinin își întindeŭ moșiile lor pre ambele malurĭ ale Cerneţului mergĕnd spre Apus pĕnĕ la cataractele Dunăreĭ. Prin urmare vorbind cu precisiune, trebue să stabilimŭ, că *locul fundaţiuneĭ acesteĭ mŏnăstirĭ trebue să fi fostŭ*

(1) Vorba perpirŭ este grecéscă, compusă din ὑπὲρ = pentru și πρᾶσις = bucate. grâu, și însemnézá o monedă. precum și darea pentru bucate. Din contecatul chrisovuluĭ se vede, că aicĭ acéstă vorbă este întrebuințată în sensŭ de monedă. D-l Venelin, condusŭ de Leunclavie. crede, că acéstă monedă valora 9 crucițĭ germanĭ, séŭ quaratanĭ italienĭ și ea era de argintŭ, de origine din insula Cipru.

(2) Noĭ vorba din tecstul originalŭ ЛОЖНИКЪ, ce însemnă unu cuprinzĕtorŭ, am tradus'o în testele de linguri.

(3) Nu scimu, dĕcă în Valachia era la 1312 archiereŭ dintre Românĭ cu o organisaţiune, eclesiastică regulată totu ce scimu însĕ este, că pre la acestŭ timpŭ patriarchia de Constantinopolŭ căuta cu orĭ-ce preţŭ a supune sieșĭ pre Mĕtropolia de Ungro-Valachia. (vedĭ Creștinismul în Dacĭ pag. 224).

mônăstirea de la Apele a s-lui Antonie priu părintele Nicodim cel sănţitŭ (1). anul 1342.

«Fiind eŭ, celŭ bine-credinciosŭ în Christos D-ḑeŭ, Vladislav voevodŭ, din mila lui D-ḑeŭ Domnŭ a tótă Ungro-Vlachia. Doriud, dupre înveţătura lui D-ḑeŭ, ca să fundămŭ o mônăstire la Apele. In numele mareluĭ şi purtătoruluĭ de D-ḑeŭ And(t)onie. Ascultând pre prea onorabilul între monachĭ Nicodim. Am dispusŭ şi am prescrisŭ, că maĭ ales de la Domnu'a nóstră să fie ajutorul şi keltuéla, iar de la Domnul Nicodim şi fraţiĭ luĭ ostenéla. Şi ce se va maĭ aduna cu timpul, noĭ acum depunemŭ. Unŭ Tetravangelŭ (Evangelie), lucratŭ în argintŭ şi poleitŭ cu aurŭ. Cadelniţă de argintŭ. Vase sănţite de argintŭ. O pereke de vestminte sănţite de coprinenă (2). O perdea de camehă (3) Acela, ce este necesară Bisericeĭ. Unŭ epitrachilŭ şi mânicere de sirmenŭ (4). Pre lungă aceste, satul Jidovisciţa să fie liberŭ de tóte dările şi lucrările domnescĭ, precum şi de miliţiĭ. Şi tótă împrejurimea luĭ. Şi de la satul Costinin pre Topolniţă, cât să li fie spre chranĕ. Şi pre Dunărea din veniturile domnescĭ de la opt vêrşe. Şi okĭul (bălţeĭ) de la mijlocŭ totŭ cu totul. Şi Dunărea de la cataractul Orechov (Nucului) pênĕ la podul celu maĭ de sus, ce duce în Rişava şi Vodiţa (Tierna) cea mare pre ambele părţi cu alunişurĭ, livede şi cu Ţerovţa pênĕ la siliscea Bachuineĭ. Preste aceste tóte, la fie-care sĕrbătóre a s-luĭ şi purtătoruluĭ de D ḑeŭ And(t)onie (să se dea) din casa domnieĭ mele 1000

(1) S. Nicodim, dupre cum ni spunŭ sorgiţele tradiţionale, era slavonŭ de origine şi chiar frate cu Despotul Serbieĭ Lazăr. Noĭ, ne avênd alte date istorice, relative la originea acestuĭ sântŭ al Bisericeĭ românescĭ, recunóscemŭ, că sântul Nicodim şi-a desfăşuratŭ tótă activitatea în pămêntul ţerilor românescĭ, adecă aĭ Ungro-Vlachieĭ şi aĭ Transilvanieĭ, vedĭ Sinaxarul din broşura întitulată. «Slujba şi Paraclisul s-luĭ Nicolim. Bucurescĭ. 1857. De aseminea şi manuscrisul, aflătorŭ în Biblioteca mônăstireĭ Tisma şi intitulatŭ: «Slujbă osebita a s-luĭ Nicodim. 1835, precum chiar şi jurnalul «Biserica ortodocsă română» No. VIII an. IV, «Plângerea Mônăstireĭ Silvaşuluĭ».

(2) Coprinena, dupre opiniunea D-luĭ Venelin, esprimată în cartea, întitulată, «actele Vlacho-Bulgare» (pag. 8), era o ţesătură de bumbacŭ de o calitate particulară.

(3) Noĭ nu scimŭ ce felŭ de materie era camcha, dar din contectŭ se presupune a fi fostŭ o materie scumpă.

(4) Sirmenul vine, dupre opiniunea tot a D-luĭ Venelin, de la vorba grecéscă σηρικάτινον, ce însemnézĕ stofă de mĕtasă.

cipaţiunei instituţiunilor creştinesci, iar de alta, că o asemine organisaţiune a mănăstirilor le putea feri de ingerinţa elementului streinu, care în aceste timpuri şi în persóna Metropolitului Ioacim Critopulu se introdusese în Biserica românéscă.

CHRISOVUL DE DANIE ŞI DE CONFIRMAŢIUNE A LUĬ Io. MIRCEA RADUL VOEVODŬ, DATŬ MONĂSTIRILOR TISMANA ŞI APELE

1382

NB. Noĭ din Chrisovul acesta dămu aicĭ numaĭ titlul lui Mircea, părţile din Chrisovu, relative la monăstirea Apele, precum şi finele chrisovuluĭ, rĕmânênd ca cetaĭtĭtă parte să o publicămŭ, când ne vomŭ ocupa de monastirea Tismana.

«Fiind că Eŭ, celu bine credincĭosŭ în Christos D-ḑeŭ, Io. Mircea voevodŭ sunt din graţia luĭ D-ḑeŭ Domnitorŭ a tótă Ungro-Vlachia (1). . . . . Pre lângă aceste, Domnia mea confirmă şi acele, pre care rĕposatul între sânţiĭ Bunul Domneĭ mele. Vladislav voevodŭ le-a dăruitŭ s-luĭ Antonie de la Apele, (adecă) satul jidovisciţa cu cursul apeĭ, de la mijlocul adâncimeĭ Dunăreĭ. Tóte în fiinţă; şi veniturile de la opt vĕrşe, şi Dunărea de la cataractul Orechoveĭ (Nuculuĭ pênĕ la podul celŭ maĭ de sus şi însuşĭ riul Vodiţa pre ambele părţi cu alunişurĭ şi livede pênĕ la siliştea (cătunul) Bachnina şi mlascenele de pre Bistriţa, şi 40 salaşe de ţiganĭ. Tóte aceste le dăruesce Domnia mea şi le confirmă

(1) Léctoriĭ noştri vorŭ fi observatŭ, că titlul de Io. lipsĭa din chrisovul luĭ Vladislav I, adusŭ de noĭ maĭ sus. Acestŭ titlu din chrisóvele Domnitorilor românĭ, atât din Moldova, cât şi din Muntenia, continuă încă a fi o enigmă istorică. Interpretaţiunea cea maĭ respândită îl derivă de la Ἰωάννης — Ioan; şi acestŭ Ioan ar fi numele luĭ Ioniţă, fratelŭ luĭ Asan, înfiinţătorul Regatului al II Româno-Bulgarŭ din drépta Dunăreĭ, sĕŭ al luĭ Ión II Asan, fiiulŭ luĭ Asan. Eĭca ce ni spune în acéstă privinţă unŭ istoriografŭ al Regatului al II Româno-Bulgarŭ — Paisie: «De la dînsul anume se derivă némul şi genealogiea imperatorilor Bulgarĭ (Românescĭ maĭ drept) pênĕ la Şisman (Susman) celŭ de pre urmă; toţĭ pentru acésta în titlul lor punéă numele luĭ scriind maĭ întâiŭ numele, ce-lŭ avea, şi apoĭ adăugând ІωаНЪ„ (E. Golubinski КРАТК. ОЧЕРКЪ ИСТ. Церквей, pag. 658 cfr. Creştinismul în Daciĭ. Observaţiunea luĭ Paisie este verĕ, nu se găsesce însĕ tot-déuna în ordinea prescrisă de dînsul.

pre malul dreptŭ al Cerneţului, sĕŭ póte kiar pre locul, unde se află astă-di skitul Topolniţa din judeţul Mechedinţi (1).

Respectiv de persónele fundátóre ale mónástirei Apele apoi documentul aicĭ este fórte esplicitŭ. El o espune pre faţă, s-tul Nicodim a motivatŭ pre Vladislav I la fundarea mónástirei, dupunênd şi tótă ostenêla, necesară la înfiinţarea unuĭ asemine stabilimentŭ; ĭar Vladislav, primind impulsiunea, a depusŭ tótă keltueala, reclamată pentru construire, precum şi destrea, necesară la întreţinerea eĭ. Aşa că, *ctitoriĭ mónástirei Apele sûntŭ s-tul Nicodim şi Vladislav I*, ce a domnitŭ în Valachia de la 1340—1345, şi care, cum se vede din chrisovŭ, a înfiinţat'o în al doilea anŭ al domnieĭ sêle, adecă la 1342.,

Pentru prima dată noĭ întâlnimŭ în istoria Biserieĭ românescĭ o mónástire, dotată de unu Domnitorŭ al ţĕreĭ cu veniturile necesare pentru întreţinerea eĭ şi a părinţilor din dînsa, precum şi cu o constituţiune în spiritul religiuneĭ creştine. Maĭ ântâiŭ Vladislav I, fundând mónástirea Apele, dupre îndemnul s-luĭ Nicodim, o consacră s-tnluĭ Antonie celŭ mare, adecă organisătorului vieţeĭ monachale din Biserica ortodocsă; şi acésta, póte, pentru cuvêntul, că cu acésta mónástire s'a pusŭ pentru prima dată, începutul vieţeĭ monachale organisate în Biserica Ungro-Vlachieĭ. După aceste, fiind mónástirea consacrată s-luĭ Antonie, şi adunând în jurul sĕŭ maĭ mulţĭ bărbaţĭ cu dorinţă, de a imita virtuţile sântului, ea a trebuitŭ să aibă şi mijlócele, necesare la construire şi întreţinere; şi pentru acésta Vladislav I, noĭ am vĕdutŭ, înzestrézĕ mónástirea cu pămêntŭ de chrană, cu bălţĭ de pesce şi kiar cu o subvenţiune anuală în banĭ.

In fine, totŭ, ce ne impresionézĕ pre noĭ şi maĭ mult în acestŭ documentŭ, este emanciparea mónástireĭ de sub influenţa orĭ-cărei kiriarchiĭ, şi alegerea egumenuluĭ prin părinţiĭ mónástireĭ. Acestŭ spiritŭ de emancipare a diverselor instituţiunĭ din Biserica ortodocsă este unŭ spiritŭ creştinescŭ. şi noĭ credemŭ, că el îşĭ are doŭ motive de esistenţă; de o parte, se vede, că prin secului al XIV-le erauŭ bărbaţĭ în Biserica românéscă, carĭĭ înţelegéŭ valuarea eman-

(1) Diction. topografşi statist. de D. Frunţescu pag. 489. jurnalul «Bis. ort. Rom. VIII, an. IV. pag. 498.

CHRISOVUL DESPOTULUĬ SERBIEĬ STEFAN CU CARE ÎNTĂRESCE ZECE METÓCE PENTRU MÓNĂSTIREA APELE, VODIŢA

«Din mila atot-ţiitorului D-ḑeŭ, Eŭ Stefan cu credinţă prea piósă cătrĕ Christos. — Pre la începutul Domnieĭ, maĭ 'nainte de a deveni despotŭ, cu multă greutate ne-am susţinutŭ în contra streinilor, şi ca şi mine aŭ suferitŭ namulţĕmirĭ atât ómenĭĭ cei marĭ, cât şi cei micĭ, precum şi monachiĭ din monastirĭ. Când însĕ a binevoitŭ Bunul D-ḑeŭ, ca să cerceteze pre ómenĭĭ sĕĭ şi să-ĭ scóţĕ din strâmtorare la locŭ largŭ, şi din neputinţă la putere şi din întristare la bucurie, m'a scosŭ şi pre mine dupre bunătatea sa din supunere la libertate şi dintr'unŭ tronŭ maĭ micŭ la unul maĭ mare. Atunci şi Eŭ am datŭ libertate mónăstirilor, şi fie-cária demnitatea ei. Între acestea aŭ câşcigatŭ şi mónăstirile din pământul Vlachicŭ, care s'aŭ ziditŭ cu ajutorul fericitului meŭ părinte[1] şi cu patronul Prea onoratei Născĕtórei de D-ḑeŭ la Tismana şi al marelui Andrónic la Apele. Şi metócele, ce aŭ în cuprinsul Impĕrăţieĭ mele, ajungĕnd, ca tóte celelalte, în uĭtare şi ruină, pre acestea Domnia mea voiesce să le prenoiască şi să le reîntórcĕ maĭ sus ḑiselor mónăstirĭ, care (metóce) sĕ numescŭ astŭ-felŭ: Tribroda, Chapovţa, Drajevţa, Cruşeviţa cu Duchovţa, Isvorţ, Baricĭ, Bikin, Ponicva, Poporate, şi lor li se dă asigurarea Domnieĭ mele. Şi toţĭ acei, ce aŭ fostŭ ómenĭ bisericescĭ înainte de ruinare, orĭ unde se voru afla ei, seŭ în ţĕra Impĕrăţieĭ mele, séŭ la Ungurĭ, să se ducă fie-care liberŭ la locul sĕŭ, şi nimenea din guvernatoriĭ ţĕreĭ mele să nu împedice pre nicĭ unul din aceştia, şi nicĭ să-ĭ oprească pentru ceva, dar să

(1) Lectoriĭ noştri, citind aceste cuvinte despre zidirea mónăstirilor Tismana şi maĭ ales a Apelor, potŭ să vină la nedumerire, când prin chrisovul lui Vladislav I. s'a disŭ, că fundatorul acestei monastirĭ este El singurŭ cu a-sa Nicodim. Vorba slavonă dice: СЪЗДАШЕСЕ = s'a fundatŭ, s'a ziditŭ, trebue, a se lua aicĭ într'un sensŭ maĭ largŭ: adecă, ca a devenitŭ ctitorŭ al acestor mónăstirĭ Domnitorul Serbieĭ Lazăr, tatălŭ Despotului Ştefan, prin ajutorŭ numaĭ. Acésta credemŭ că înţelege ilustrul nostru istoricŭ, D. B. P. Hajdeŭ, când în «Archiva istorică a României», de unde noĭ am traduss acest documentŭ, ḑice: «al cărora ctitorŭ fu părintele seŭ Lazăr» (Arch. ist. Rom. pag. 17). Că în adevĕrŭ, Domnitorul Lazăr a avutŭ dreptul de ctitorŭ asupra acestorŭ doŭ mónăstirĭ, se v. de şi de acolo, că a-sa Nicodim, calŭ cu ostenéla de la zidirea mónăstirilor Tismana şi Apele, era frate cu Lazăr Domnitorul Serbieĭ, care venind la Apele, din Timişóna, se vede, că avea posesiuni, séŭ metóce în Serbia, vecĭa sa 'patrie. «Ilie ort. Rom. No. VIII an. IV «Plângerea monastireĭ Silvaşului».

cu totu ordinul şi confirmaţiunea, ca să fie nemişcate şi neatinse. De asemenea şi satele (să fie) libere de tóte lucrările, dările şi veniturile cătră Domnia mea. Pre lângă aceste, ordonă Domnia mea, ca monachii ambelor (1) mânăstiri să fie autonomi, şi după mórtea superiorului, ce-i guvernéză pre dinşii, nimene să nu li pună lor superiorŭ nici Eŭ kiar Mircea voevodŭ, nici altul cine-va dintre Domnitorii de după mine; şi mai ales (să alégă) pre acela, pre care singuri ilŭ vorŭ voi, ca nu cum-va să se strice ordinea şi tradiţiunea lui Nicodim şi dispoziţiunea nóstră. Şi cine va cuteza ca să strice ceva din tóte aceste, séŭ să introducă rĕul, să fie blestematŭ de Domnul D-ḑeŭ atot-ţiitorul şi de prea curata Născătóre de D-ḑeŭ şi de toţi sânţii şi să fie părtaşŭ cu cei, ce aŭ negatŭ pre D-ḑeŭ, şi l'aŭ predatŭ pre dînsul la mórte. In anul 6. . . «(2)».

Din cuprinderea acestui chrisovŭ, pentru partea positivă a istoriei mânăstirei Apele, resultă, că şi dupre chrisovul lui Mircea se confirmă tóte datele istorice, pre care noi le-am espusŭ mai sus: Adecă, de o parte se vede, că fundatorii mânăstirei sûntŭ tot Vladislav I şi cu s-tul Nicodim. Tot cu acestŭ chrisovŭ se mai confirmă averea monastirei, chărăzită monastirei de cătră Vladislav, precum şi autocefalia ei în respectul administrativŭ.

Totŭ, ce se póte observa, ca particularŭ, în acestŭ chrisovŭ, este persóna s-lui Nicodim. Din contestul chrisovului, şi specialminte, din vorbele: «прѣданіе Никодимово = tradiţiunea lui Nicodim» ar resulta, că s-tul Nicodim la anul 1382, séŭ 1387 nu se afla mai mult ca superiorŭ în monastirea Apele. Şi acésta, noi vomŭ vedea în istoria monastirei Tismana, este adevĕratŭ căci s-tul Nicodim, pre la acestŭ anŭ era în mânăstirea Tismana.

---

(1) Aici e vorba şi despre mânăstirea Tismana.

(2) Anul din acestŭ chrisovŭ este numai începutŭ cu 6 mii lipsind celelalte cifre. D. Venelin (opera citată pag. 13) crede, că acestŭ chrisovŭ, datéză de la 1382. într'o copie a acestui chrisovŭ, vedută de D. Venelin în Biblioteca Metropoliei Ungro-Vlachiei, după terminarea cuprinderei chrisovului de mai sus, se adaugă: «Aceste tóte s'aŭ scrisŭ la Arges din ordinul D-lui voevodŭ Io. Mircea. In anul 6895 (1387) în luna lui Iunie în 27 dile». (Vedi opera: Documentele Vlacho-Bulgare de I. Venelin. 1840 pag. 13).

mare unkiŭ lui Ștefan. Fiind Ștefan în astă-fetă de legături cu s-tul Nicodim; și având acesta, ca frate de Domnu, posesiuni în Serbia; de altă parte, aceste posesiuni fiind ruinate prin invadiunea Turcilor; Ștefan, despotul Serbiei, ajungênd la culmea puterei sale, își aduce aminte de unkiul séŭ și cu modul acesta confirmă cele dece posesiuni séŭ metóce din pămêntul Serbiei pentru mônăstirile Tismana și Apele. Cu modul acesta, și în basa celor cuprinse prin acestă actŭ al lui Ștefan, noĭ putemŭ sădăogămu, că *mônăstirea Apele, pre lângă posesiunile sêle din jurul monastirei, ea mai dispunea de posesiuni și în Serbia.*

Din documentul de mai sus al lui Mircea noĭ am vĕdutŭ, că s-tul Nicodim pre la 1382 nu se afla mai mult în mônăstirea Apele și el era ocupatŭ cu fundarea mônăstirei Tismana. Documentul de aicĭ al despotului Ștefan ni atesta mai mult; adecă, că *s-tul Nicodim*, fundatorul mônăstirei Apele, *la anul 1391 se afla încă în viĕță și cum vomŭ vedea în istoriă mônăstirei Tismana, el era ocupatŭ cu organisațiunea acesteĭ din urmă mônăstiri.*

(Va urma)

Arch. **Genadie Enacénu**

fie liberĭ de globarĭ (1) şi de tóte podvedele guvernamentale. Pre lângă aceste, dĕcă cine-va a fugitŭ din pămêntul împĕrăţiei mele la ţera Ungurĕscă, séŭ la cea bulgărescă, (2) fie el omul meŭ, séŭ al unuĭ guvernatorŭ al meŭ, şi a rĕmasă acolo treĭ anĭ, séŭ doĭ, séŭ unul, şi volesce să se reîntórcĕ în preḑisele sate bisericescĭ, este liberŭ de a veni, afară de (cei culpabilĭ) în aceste crime: adecă, dĕcă a stricatŭ ceva domnieĭ mele, séŭ va fi jăfuitŭ pre guvernatorul Domnieĭ mele, séŭ va fi ucigaşŭ, séŭ furu de cele sânte, séŭ este robŭ, cumpĕratŭ cu pămêntul, seŭ răpitorŭ de fecĭóră, unora ca acestora, nu li se acordă libertatea, aicĭ prescrisă. Dĕcă va fi cine-va (osânditŭ pentru altŭ-ceva), afară de cele preḑise, atunci să vină la Domnia mea economul, ce va fi în preḑisele sate, ca să-ĭ acordămŭ credinţa şi ordinul Domnieĭ mele. *Tóte aceste să fie neatinse şi neclintite în tótă viéţa luĭ popa D. Nicodim, de aseminea şi după mórtea luĭ*, în tóte ḑilele vieţeĭ Domnieĭ mele; ĭar după încetarea Domnieĭ mele, şi conform dispoziţiunilor divine, pre oricine D-ḑeŭ va voi să facĕ guvernatorul tronuluĭ meŭ, îlŭ rogŭ, ca să respecteze cele prestabilite, pentru ca să nu aĭbă păcatŭ şi să nu stingĕ amintirea (pomenirea) nóstră din acele mónăstirĭ pentru eternitate. Tóte aceste s'aŭ scrisŭ din ordinul D-luĭ Despotŭ Stefan în anul 6900 Indictionul XIV. (1391).

Cu mila luĭ D-ḑeu Domnŭ preste tóta Serbia şi Despotŭ preste Dunărea, Stefan.

Din acestŭ documentŭ, relativ atât la mónăstirea Apele, cât şi la Tismana, se vede maĭ întâiŭ o legătură între pămêntul Serbieĭ şi al Valachieĭ. Acéstă legătură se atestă de istorie, că ea esista numaĭ în sensul eclesiasticŭ şi în perósna s-luĭ Nicodim. Istoria tradiţională, scrisă de către popa Ştefan în mónăstirea Tismana, şi sinacsarul de la slujba s-luĭ Nicodim, publicată în Bucurescĭ, ni spunŭ, că s-tul Nicodim era frate cu Domnul Lazăr şi prin ur-

(1) Vorba globarĭ este slavonă şi vine de la vorba ГОЛОВА = capŭ. Glóbă la Românĭ însémnă censul personalŭ, pusŭ asupra ómenilor pentru o greşélă fie în banĭ séŭ obiecte. De aicĭ şi calificaţiunea de glóbă, aplicată la caĭ. În fine globarĭ eraŭ ómenĭĭ administraţiuneĭ, însărcinaţĭ cu strîngerea dărilor personale, séŭ de capŭ.

(2) Aicĭ Despotul Ştefan înţelege pre Regatul Româno-Bulgarŭ, unde pre la 1391 domnĭa Ioan Sratimir.

neelenice ? (1) Trebue să o mărturisimŭ, că despre aceste nu cunóscemŭ nimicŭ. Cunóscemŭ din contra, că s'aŭ alungatŭ de cătrĕ Bulgarĭ episcopiĭ ortodocşi, că s'aŭ arsŭ de cătrĕ dênşiĭ cărţile de serviciu divinŭ, compuse în limba elenică, că s'a interdisŭ din scólele bulgare usul limbeĭ elenice (2). Şi tóte aceste fiind că Biserica cea mare nu s'a uitatŭ la prerogativele sele eclesiastice, deşi aceste drepturĭ eraŭ recunoscute de toţĭ, ca nelimitate, (3) ci la posiţiunea politică, pentru aplicarea căria a fostŭ proprie numaĭ forţa civilă. Ne putênd Bulgariĭ să facĕ opositiune pre faţă Porţeĭ, eĭ aŭ crediutŭ, că este uşor, de aşĭ îndrepta săgeţile lor contra Patriarchieĭ, şi să o facĕ culpabilă de nisce acte, pre carea nu le-a pututŭ să le skimbe. Biserica cea mare a fostŭ maltratată şi combătută pentru cuvêntul, că ea nu şĭ-a predatŭ ereditatea sa cea sântă panslaviştilor, când unŭ clericŭ contra decisiunilor sinodale şi a s-telor canóne ale Bisericeĭ, s'a proclamatŭ Ecsarchŭ, s'a încunjuratŭ de unŭ sinodŭ mincinosŭ, recunoscutŭ de către Pórtă, şi s'a întronatŭ aprópe de Patriarchul, klar în Constantinopolŭ. Cu acésta ocasiune Curtea de Peterburgŭ n'a emisŭ o opiniune făţiĕă, pentru ca să nu nemulţemiască pre tineriĭ luptători, pre cariĭ s-tul Sinodŭ al Rusieĭ îĭ proclamase pre tăcute de schismaticĭ. Cele petrecute sîntŭ cunoscute. Deci acum pentru ce se maĭ vorbesce despre elenisare ? Seŭ că voescŭ să imiteze pre choţul din anecdotă, care, despoind pre călătorŭ, striga maĭ tare, de cât acesta : Ajutorŭ ! Ajutorŭ !

«Şi în adevĕrŭ, este curiosŭ, că se declară elenĭ de ómenĭ, cariĭ rĕvnescŭ bunurile altora, şi acésta klar în momentul, când lĭ se răpescŭ bunurile lor. Dar la ce servescŭ aceste observaţiunĭ ? Recunoscinţa este o legătură, carea pentru popóre devine şi maĭ grea, de cât pentru indivizĭ. Vekia Eladă a fostŭ primul motivŭ pentru mărirea morală şi materială a Romeĭ, şi spre recompensă, ea a devenitŭ o simplă provincie romanică (4). Ce se atinge de Elada cea noă, esistă în Orientŭ vre o naţiune, carea să nu'ĭ datorîască tributul recunoscinţeĭ ? (5) Fanarioţiĭ cĕĭ atât de uriţi aŭ făcutŭ pre Moldo-Vlachĭ ca să se împărtăşască de civilisaţiunea Europeĭ, iar

(1) Să se cerceteze maĭ de aprópe istoria Românilor din stânga şi drépta Dunăreĭ, şi specialminte casul, relativ la scólele române din Macedoni...

(2) Am fi fórte fericiţĭ, dacă autorul articulului nĭ-ar putea arăta în istorie unŭ singurŭ casŭ, unde elenĭĭ din peninsula balcanică ar fi introdusu în scólele lor limba unĭa din naţiunile ortodocse din cuprinsul Turciei.

(3) Oare nu cum-va autorul crede, că Mântuitorul lumeĭ s'a pogorîtŭ din cerurĭ numaĭ pentru o singură naţiune ? Lipsa de egalitate a provocatŭ tóte acele lupte istorice dintre naţiunile de confesiune ortodocsă. Vedĭ istoria imperiului bizantinŭ.

(4) Istoricĭ acreditaţĭ vĕdu în elenismŭ causele nu ale mărireĭ Romeĭ, ci ale decădereĭ eĭ.

(5) Aicĭ ar corespunde ideile cu faptele, dacă n'ar întorce frasa.

CRONICA ECLESIASTICA

I

BISERICILE ORTODOCSE

1. Patriarchia de Constantinupolu. Creştinii din Orientu, terminându lupta cea pentru esistenţă cu ajutorul Rusiei şi al Românieĭ, ei aŭ începutŭ acum o nouă luptă, — disputa de la preponderenţă din peninsula Balcanică. Bulgarii, favorisaţi de circumstările politice, s'aŭ pusŭ pre lucru şi ei în organisaţiunea lor politică aŭ provocatŭ antagonismul elementuluĭ grecŭ din Turcia. S'aŭ urmatŭ prin ţiare mai multe dispute pentru dreptul de preponderenţă al acestor doŭ elemente din diferitele localităţi ale imperiuluĭ turcŭ, acum modificatŭ. S'aŭ făcutŭ statistice cu cifre încărcate, respectivŭ de naţionalitatea elenică şi cea bulgară din peninsula balcanică. Şi despre elementul românescŭ din aceste locurĭ nimenea din cei interesaţi în cestiune n'a făcutŭ nicĭ o simplă menţiune.

Ei cu toţii şi-aŭ adausŭ contigentul naţionalŭ cu sufletele Vlachilor din Turcia. Grecii aŭ numĕratŭ pre Vlachi şi Cuţo-Vlachi la Eleni, iar Bulgarii n'aŭ vĕdutŭ în acĕstă naţiune, de cătŭ unŭ elementŭ pentru mărirea numeruluĭ Bulgarilor. In fine, intervenind în acĕstă dispută şi ţiaristica rusă, lucrul s'a agravatŭ şi mai mult, şi cestiunea a ajunsŭ pĕnĕ la a provoca pre elementul elenicu, ca să-şi arate importanţa sa istorică, faţă cu celelalte naţionalităţi din fostul imperiu turcŭ. Noi aicĭ, pentru ca să punemŭ pre lectorii noştri în posiţiune. de a cunósce mĕrsul cestiuneĭ, facemŭ extracte dintr'unŭ articul de fondŭ al ţiaruluĭ «Stéoa Orientuluĭ», de unde se vede mai de aprópe modul, cum elementul elenicŭ privesce la posiţiunea sa din Orientŭ.

«Unii caută să convingĕ, că Patriarchul, ce se alege de clerul şi de notabilii Fanaruluĭ, precum şi clerul, supusŭ luĭ, s'a făcutŭ instrumente de elenizare». Dar acĕstă idee astă-dĭ cade de sine. Când Biserica a interdisŭ usul limbeĭ naţionale din s-ta liturgie? (1) Când Serbii, Bulgarii şi Alban-zii aŭ fostŭ depărtaţi de la funcţiunile mai înalte eclesiastice? (2) Când s'aŭ ruinatŭ stabilimentele

(1) Tot-dé-una şi pĕnĕ astă-dĭ unde se pŏte.

(2) Tot-de-una şi în modŭ sistematicŭ. Fie-ne spre esemplu unŭ singurŭ casŭ, anatematizarea de mai mulţi ani a Moldovenilor, pentru că, ţinênd la Metropolitul lor Ioanŭ, n'aŭ primitŭ pre Metropolitul Grecŭ Ieremia. Acesta o dicemŭ ca esemplu din istoria bisericeĭ naţionale. Dar noi întrebămŭ pre autorul acestui articul, când vre unŭ ne-elenu s'a învrednicitŭ, de a fi Patriarchŭ.

Orientului (1), ce de secule aŭ trăitŭ în pace şi ase respecta, ca chotare între dênsele, dêcă nu Balcanii, apoi o localitate, apropiétă de aceştia, şi în fine a nu se mai escita pasiunile contra elementului elenicŭ? Elenii aŭ însoţitŭ cu rugăciuni lupta cea pentru libertate a fraţilor lor Bulgari şi aŭ cătrĕ dinşii tótă simpatia, fĕrĕ înse de a permite vre o dată, ca să fie despoiaţi în Europa. Elenii cunoscŭ misiunea lor din Asia mică, despre care vorbesce corespondentul nostru, dar de altă parte mai cunoscu şi acea, că, căutând cine-va a li lua din Europa Epirul, Tesalia şi Macedonia (!), adecă provinciile elenice, şi voind a ocupa Constantinupolul, îi despóie de ereditatea lor părintéscă, carea s'a confirmatŭ cu sângele a sute de mii de martiri.

«Dreptul celui mai tare este atot-puternicŭ şi pre basa acestui dreptŭ numai se póte rădica Bulgaria şi în opositiune de dreptul istoricŭ. Dar cu modul acesta este cine-va siguru, că se introduce o politică de împăciuire? Satele elenice trebuescŭ transformate. Dominaţiunea turcă va fi înlocuită cu cea slavică. Şi ori-cât de puţini la numĕrŭ se presupunŭ elenii, voru proba lumei, că nu se potŭ desmosceni, dupre cum se crede. Unŭ resbelŭ sângerosŭ şi ucigĕtorŭ de fraţi se va nasce în acele locuri, şi nu trebue să ne amăgimu, că Elenii voru vărsa şi cea de pre urmă picătură de sânge, nu pentru ca să apuce bunuri streine, dar pentru ca să-şi conserve pre ale lor. Póte că vomŭ fi criticaţi, ca lăudăroşi; dar elementul elenicŭ aŭ probatŭ de mai multe-ori, că nu se învinge cu uşurinţă. Resistând dominaţiunei romanice şi celei barbarice, suportând sclavia musulmană, timpŭ de cinci secule, şi câscigându-şi libertatea pre câmpul de luptă, elementul elenicŭ nu se teme de luptele cele noŭ, aduse lui de sórtă. Elada nu se va nimici nici în Europa şi nici în Asia; iar ea mai curênd séu mai târdiu îşi va câsciga limitele sêle cele naturale, de care a despoét'o aşa de amar diplomatia europiană în anul 1830».

Şi pentru ca lectorii noştri să cunóscĕ şi mai bine modul, cum elementul românŭ se perde pre chârtie din peninsula balcanică dămŭ aici următórele date statistice, estrase din ţiarul «Vestitorul Ateneî».

TRACIA

1). Sangécul (eparchia) de Constantinupolŭ:

(1) Autorul acestui articul nu voiesce să recunóscĕ în peninsula Balcanică, de cât doŭ naţiuni, pre cea elenică şi Bulgară. Choniata în Evul mediu şi etnografii moderni grécescŭ şi unu al treilea elementŭ, tot aşa de mare şi de puternicu, pre celŭ cuto-vlachioŭ, care a contribuitŭ forte la eliberarea Eladei moderne în peninsula Balcanică.

Românii şi-au resbunatu, răpind proprietăţile s-lui Mormêntu (1) şi resplatindu pre bine-făcetorii lor cu o ingratitudine amară (2), contra căria în deşert s'a pronunţatu Europa întrégă. Cultura elenică, scólele elenice aŭ făcutu o adevĕrată minune, scoţênd pre Bulgarii din barbaria, în care eraŭ afundaţi de secule; iar Bulgarii îi resplătescu cu alungarea păstorilor lor, cu nimicirea tuturor urmelor din bine-facerile anteriore, cu arderea cărţilor bisericesci, prin mijlocul cărora părinţii lor aŭ învĕţatu, ca să adoreze pre Dêeŭ. Dar nu cum-va şi Rusia nu datoresce Elenilor alfabetul şi religiunea lor? Cât s'aŭ skimbatu timpurile! Principele, ce mai curênd seŭ mai târdiŭ va pune precapul seŭ diadema bizantină, n'are să mai înveţe limba gréca, pre carea din ordinul imperialu a învĕţat'o nepotul Ecaterinei II. Şi cu tôte aceste continuămu a crede, că depărtarea de la tradiţiunile vekĭ ale Marei Monarchii este o politică eronată. Şi kiar din punctul de privire al interesului Ţarilor convine mai bine o politică ortodocsă şi nu slavică, carea ş'ar întinde protecţiunea sa nu numai asupra unei singure naţiuni, dar asupra tuturor popórelor din Orientu, şi carea ar apăra tronul apostolicu (3) al lui Chrisostom şi a lui Fotie, în locu să permite a se ruina în totu modul.

«Corespondentul nostru susţine, că cunósce Orientul; şi noi afirmămu, că cunóscemu Rusia, şi mulţimea poporului rusescu este de opiniunea nóstră. Petrecênd anĭ mulţi în Peterburg şi în Moscva, de câte-orĭ n'am auditu pre cei mai însemnaţi bărbaţi, desaprobând curentul panslavisticu, pre care unii politici tineri din ministerul de esterne l'a introdusu în politica Orientului? Incă resună în urekile nóstre vorbele, pre care ni le-a adresatu autocratorul Alecsandru II, respectiv de cestiunea greco-bulgară: «Când intervinu interese sânte şi mai înalte, orĭ-ce cestiune naţională trebue să dispară». Pentru ce se preferă o politică îngustă şi miserabilă, 'naintea unei politici drepte şi mari? Se crede, că se póte realisa multdorita cestiune a creştinilor din Orientu prin o singură chartă fantastică a Bulgariei? Nu era mai bine de a se calma pasiunile, şi a se împărţi amicalminte ţéra între cele doŭ popóre ortodocse ale

(1) Pentru a se cunósce şi mai bine cestiunea de dreptu asupra acestor averi, care, dupre cum pretinde autorul, a turburatu tôtă Europa, noi tot în acestu numeru facemu ecstracte din istoria Patriarchilor de Ierusalem a Prea fericitului Dositeĭ, de unde se póte vede mai de aprópe natura eĭ.

(2) Este în genere conoscutu, că Elada cea nóă s'a rădicatu cu braţele Românilor din drépta Dunărei şi cu fondurile celor din stânga. Cine acum este ingratul?...

(3) Aicĭ terminul de apostolicu nu este luatu în sensul canonicu. Tronurĭ Apostolice în sensul dreptuluĭ canonicu se numescu acele Biserici, care sûntu fundate de unul din Apostoli. Biserica de Constantinupolu n'are acéstă prerogativă canonică.

Pentru susținerea tuturor Școlelor din Macedonia se keltuesce pre totŭ anul penĕ la 600,000 lei noi.

In numĕrul Elenilor se cuprindŭ și greco-Vlachii (1) precum și Bulgarii, ce aŭ rĕmasŭ credincioși Patriarchiei de Constantinopolŭ.

In genere Macedonia are locuitorĭ 1,330,000, din carii eleni 705,000; Musulmani 349,000; Bulgari 140,000; Ebrei și Țigani 100,000 și 35,000 de supuși streini.

Aceste date statistice, comparate cu notele diferiților călătorĭ din peninsula balcanică, sŭntŭ proba cea mai bună pentru veritățile cuprinse în articulul precedentu. Dupre cum póte vedea fie-cine, din Tracia și Macedonia dispare elementul românescŭ și nu esistă, de cât puțini Vlachi și acia greciți. . . . . .

Principele Labanov, ambasadorul Rusiei la Constantinopol, visitând scóla cea mare de acolo, a promisŭ profesorilor și Directorului, că va lucra pentru reintórcerea averelor din Basarabia, numite când-va ale s-luĭ Mormêntŭ.

Diarele din Constantinopolŭ, și specialminte «Stêoa Orientului» anunță sosirea la Patriarchie a mai multor petițiuni din partea locuitorilor Traciei și ai Macedoniei, prin care aceștia protestézŭ contra ordinelor de lucrurĭ, ce s'aŭ introdusŭ de curênd în aceste localități și tot-o-dată rógă pre Prea s-tul Ioakim, ca să intervinĕ pre lôngă locurile competente, spre respectarea elementului elenicŭ din aceste provincii. Prea sântul Patriarchŭ de Constantinopolŭ a supusu casul s-luĭ Sinodŭ și consiliului micstŭ, unde s'aŭ elaboratŭ instrucțiuni pentru archiereii din aceste eparchii, și prin care instrucțiuni s'a ficsatŭ modul de procedare în diversele circumstanțe și de altă parte, s'a mai luatŭ și decisiunea, ca să se refereze guvernului otomanŭ, precum și ambasadorilor din Constantinopolŭ, rugându-i, să intervinĕ pre lôngă guvernele respective, spre a nu se călca în picióre drepturile națiunei elenice din aceste provincii.

Acelaș fóie «Stêoa Orientului» comunică din Tulcea următórele:

«Prin îngrijirea Metropolitului de Dristra, D. Nicefor. Biserica s-tuluĭ Nicolaŭ din Tulcea, ce sta închisă de șépte anĭ, din causa opositiunei și a întregei schismaticilor, acum s'a deschisŭ, pentru a servi la trebuințele creștinilor ortodocși. Acestă Biserică este rădicată cu keltuéla mai ales a Elinilor marinari, în onórea s-luĭ Nicolaŭ, apărătorului marinarilor.

«Din Valachia (România) se comunică, că pre la începutul luĭ Augustŭ se va stabili administrațiunea vlachică (românéscă) în Tulcea

(1) Numirea veke cuțo-Vlachĭ adecă. Vlachi ski opĭ, Eleniĭ moderni aŭ grecizat'o, skimbând'o în Greco-Vlachi. Pre acéstă cale numai se póte esplica numerul celu mare al Elenilor din peninsula Balcanică.

Eleni 287,500; Musulmanŭ 205.000; Bulgari 3.000; diferite naţionalităţi 105,000; Supuşi streini, dintre carii preste şése-deci mii eleni, 80,000.

Scóle acestă eparchie are 160 cu 17,700 elevi.

2). Sangécul Redestru :

Eleni 117,600: Musulmani 19,000; diferite naţionalităţi 23,000.

Scóle 103 cu 5,700 elevi.

3). Sangécul Galipolului :

Eleni 98,000; Musulmani 35,000; diferite naţionalităţi 10,000.

Scóle 25 cu 5,650 elevi.

4). Sangécul Adrianupolului.

Eleni 171,000; Musulmani 125,000; Bulgari 78.320.

Scóle 97 cu 8,050 elevi.

5). Sangécul Selimnului :

Eleni 36,900; Bulgari 54,200; Musulmani 54,300.

Scóle 21, cu 2.140 elevi.

6). Sangécul Filipupolului :

Eleni 36,900; Bulgari 180,000; Musulmani 120,000; naţionalităţi diferite 30,000.

Scóle 25, cu 2,400 elevi.

In tótă Tracia se afla lucuitori 1,424,820; din carii eleni 711,000; Musulmani 430,300; Bulgari 135,520; şi diferite naţionalităţi 140,000.

Scóle, tótă Tracia are 475 cu 40,750 elevi. Tóte aceste scóle reclamă unŭ fondu de întreţinere aprópe 1,600,000 lei noi.

MACEDONIA

1). Sangécul de Tesalonic :

Eleni 210,300; Musulmani 140,000; Bulgari 59,500. In acestă eparchie se afla şése oraşe, 11 orăşele şi 617 sate.

Scóle 147 cu 10,054 elevi.

2). Sangécul Serelor :

Eleni 175,000; Musulmani 84,000; Bulgari 24,000; aici sunt trei oraşe, (Serele, Nevrocopiul şi Melenicul) opt oraşele şi sate 329.

Scóle 101 cu 5,216 elevi.

3). Sangécul Bitoliei :

Eleni 278,000; Musulmani 90,000; Bulgari 60,000.

Scóle 360 cu 16,995.

4). Sangécul Drama :

Eleni 42,000; Musulmani 35,000; Bulgari 1000.

Scóle 30, cu 1180 elevi.

BIBLIOTECA
Mitropoliei Moldovei
și Bucovinei
STUDIUM

Numĕrul și numirea Comunelor	Numirea Cătunelor saŭ Satelor	BISERI cu HRAM
. . . .	. .	.
. . . .	. .	.
. . . .	. .	.
. . . .	. .	Adormirea
. . . .	. .	.
2. Metelcu.	. .	.
. . .	. .	.
3. Brădénu	M. Lipănes.	Nascerea M.
4. Albestiĭ.	. .	Sântu Nicolae
. . .	. .	Sântu George
5. Smeeniĭ.	Udaţiĭ	Sântu Dimitrie
. . .	. .	Sântu Nicolae
. . .	Moisica	Adormirea
. . .	Sălcióra	Sântu Nicolae
6. Gherăsseniĭ	. .	Sântu Nicolae.
7. Movila Baĭului	. .	Adormirea
8. Costestiĭ	. .	Cuv. Paraschiva
. . .	Budişteni	Sânţiĭ Impăraţi
. . .	Petrosu	Prg. Sântului S
. . .	Gomoescĭ	Sânţiĭ Voevozi.
9. Macsenu.	. .	Adormirea
10. Ţintestiĭ	. .	Sântu George
11. Tăbărăscĭ	. .	Sântu Nicolae
. . .	Gălbinaşĭ	Sântu Nicolae
. . .	Bentu	Sântu Nicolae
. . .	. .	Sânţi Impăraţi.
12. Cilibia.	. .	.
. . .	. .	Sânţiĭ Voevozi
. . .	Minzu.	Sântu Ilie
13. Tugoiatu	Movila Oi	Sântu Nicolae.
14. Căldărescĭ	. .	Sânţiĭ Voevozi.
15. Padina.	. .	Sântu Nicolae
. . .	. .	Sântu Nicolae
. . .	. .	.
16. Luciu	. .	Sântu Ión
17. Larga	. .	Sântu Nicolae
18. Cotu Ciorĭ	. .	Sânţiĭ Voevozi.
. . .	. .	Adormirea
. . .	Bălbacu	Sântu George
19. Găvănescĭ	. .	.
. . .	. .	Sântu Nicolae
20. Săgiata	. .	.
. . .	. .	Buna Vestire

şi Dobrogea. Vomŭ vedea ce prefaceri aŭ să urmeze şi în respectul eclesiasticŭ. Se ḑice că Episcopul de Ismail, Melchisedec, are să primiască administraţiunea eclesiastică şi a acestor provinciĭ.

2 **Biserica Bulgară.** Principatul Bulgarieĭ dupre scirile posteriore, are să fie împărţitŭ politicesce în şese circumscripţiunĭ, iar bisericesce în ḑece Eparchiĭ: 1-a Rusciucului, 2-a Vidinului, 3-a Tîrnovei, 4-a Lovcei, 5-a Vracei, 6-a Sofiei, 7-a Filipupolului, 8-a Adrianupolului, 9-a Eski-Zarei şi 10-a Şumlei. Iar Archiepiscopul Bulgarŭ (Ecsarchul) nu va depinde de Biserica cea mare.

Lectoriĭ noştri sciŭ, că fostul Ecsarchŭ al Bisericeĭ Bulgare pre la începutul resbeluluĭ a fostŭ trămisŭ de cătrĕ guvernul otomanŭ în ecsiliu împreună cu alte patru persóne din notabiliĭ Bulgarilor. Acum scirile posteriore ale jurnalelor de Constantinupolŭ ni spunŭ, că prea sânţitul Antim, eliberatŭ din ecsiliŭ, s'a reîntorsŭ la locul seŭ natalŭ, Vidinul, dupŏ ce mai întâiŭ a visitatŭ oraşul patru-ḑeci de Biserici.

«Stéoa Orientuluĭ» ni comunică, că actualul Ecsarchŭ al Bisericeĭ Bulgare, D. Iosif, a fostŭ klematŭ în Filipupolŭ de cătrĕ Principiele Donducov Corsacov, însărcinatul din partea guvernuluĭ rusŭ cu organisaţiunea civilă a Bulgarieĭ. Scopul acesteĭ klemări a fostŭ, de a face pre Prea Sânţia sa. ca să încépă organisaţiunea eclesiastică a Bisericeĭ Bulgare. Metropola acesteĭ Bisericeĭ va fi Filipupolul.

Tot-o-dată menţionata fóie constantinupolitană adaugă, că Prea sânţitul Iosif a fostŭ însoţitŭ în tótă călătoria sa de cătrĕ unŭ Archimandritŭ al Bisericeĭ ruse, care ducea cu sine 20,000 ruble din partea s-luĭ Sinodŭ al Bisericeĭ ruse, spre a se avea sumele, necesare la organisaţiunea primară a Bisericeĭ Bulgare.

Ni se mai comunică tot de cătrĕ «Stéoa Orientuluĭ» şi următórea scire, din oraşul Tulcea:

«Dupŏ ce a venitŭ aicĭ Episcopul Bulgarilor, Climent, posiţiunea creştinilor ortodocşi a devenitŭ mai rea. Din Bisericile ortodocse ale *Eparchieĭ* Dristra se rădică cu dispreţŭ antiminsele depre s-tele Mese şi se înlocuescŭ cu altele, ce pórtă numele prea fericitului Ecsarchŭ. La tronul Archierescŭ de-asupra icóneĭ D-luĭ nostru Iisus Christos se aşéḑă posa Ecsarchuluĭ, 'naintea căriea arde în permanenţă o lumină. Nicĭ o dată ortodocsia nu s'a degradatŭ aşa de mult şi în multe kipurĭ, ca acum. Administraţiunea rusă de aicĭ urmăresce şi pedepsesce abusurile, conform legilor.

Arch **Genadie Enacénu**

BISERICA

ORTHODOXA ROMANA.

JURNAL PERIODIC ECLESIASTIC.

ANUL IV. — No. XI.

AUGUST

TABELA MATERIEI

I Patristica: Despre importanța secolului al patrulea 641. — II. Discursul pronunțat de Domnul G. Costachescu cu ocasiunea primei serbări a patronilor seminariului din Iași în anul 1868 (Socola) 665 — III. Internatul capitanului George Cristurenu pentru scolari ortodocși săraci de la Gimnasiul românu din Brașov. 680.—IV. Biografia lui George Cristurenu, fost Căpitan în armata României 691. — V. Cuvênt la Duminica II-a a sant. și marelui postu, pronunțat în catedrala Moldovei în anul 1875. 695. — VI. Statistica Eclesiastică a Eparchiei Buzeu. 17.

BUCURESCI

TYPOGRAPHIA CURȚII, PROPRIETAR F. GÖBL

12, Pasagiul Român, 12.

1878.

No. pogoanelor de pământ ce posedă	No. familiilor		De către cine este întreţinută Biserica	NUMELE şi PRONUMELE Preoţilor	Etatea	Cursul absolvit	Salariu pe an dupe Budget	
	Familii	Suflete					Lei	B
				(N. Rădulescu	35	4 cl sem.	75,48	
				(Ion Georgescu	32	5 cl. sem.	75,48	
	350	1400	de comuna	(Ion Mircea	45	grămătic	75,48	
				(Nicolae Ion	54	2 cl sem.	75,48	
				(Gheorehe Anastase	58	grămătic	75,48	
17 p.	60	240	"	George Preda	60	grămătic	50	
17 p.	40	160		Constantin Dumitrie	41	2 cl. sem.	50	
17 p.	100	400		Ion Vlăsescu	61	grămătic	100	
17 p.	105	420	de propr. Ver	Ion George	50	grămătic	100	
17 p	75	300	do comună	Dragu Stanu.	40	2 cl semin.	100	
17 p	150	600		Ion Constantin	57	grămătic	150	
17 p.	54	216		Vacanță				
17 p.	60	240		Voicu Dumitrescu.	56	grămatic	150	
17 p.	170	680	de propriet.	Alexandru Leonte.	56	4 cl semin.	100	
17 p.	112	448	de comună	Vasile Ionne.	38	grămătic	80	
17 p.	60	240		Ilie Duhovnicu	64	"	128	
17 p	50	200		Ion Stefanu	40	"	128	
17 p.	50	200		Nicolae Thomescu.	26	4 cl semin	128	
17 p.	45	180		Thoma Duhovnicu	66	gramătic	128	
17 p.	60	240		Coman Gomoiescu.	50	"	100	
17 p.	130	520		Constantin Ilie	27	4 cl semin	80	
17 p.	60	245		Constantin Leica	49	grămătic	60	
17 p.	65	275		Ion Capu bunu	70	"	60	
17 p.	70	280		(Luca George	52	"	60	
				(Spiridon Dumitrie	29	4 cl semin	60	
17 p.	50	200		Petru Petcu.	26	"	60	
17 p	60	240		Pavel Ion	29	"	60	
17 p.	98	400		Négu Ionescu	35	"	60	
17 p.	90	360		Constantin Tomuşoiu	30	"	100	
17 p.	80	320		Stan Comanu	27	"	100	
17 p.	180	72		(Ion Stănescu	50	2 cl semin	45,40	
				(Petru Ion	38	4cl semin	45,40	
17 p.	160	640		Costache George	52	"	45,40	
17 p.	100	400		Ion Nicolae	29	"	120	
17 p.	100	400		Mihaiu Urziceanu.	50	grămatic		
17 p	105	420		(Leonte Michaiu	70	"	100	
17 p.	40			(Theodor Leonte	31	seminarist	100	
		160		Stefan Primichiriu	60	grămătic	40	
17 p	200			(Constantin Stan	36	seminarist	50	
				(Theodor Stan	35	"	50	
17 p.	170	680		(Grigore Constantin	60	grămătic	80	

BISERICA

ORTHODOXA ROMANA.

JURNAL PERIODIC ECLESIASTIC.

ANUL IV. — No. XI.

AUGUST

TABELA MATERIELOR

I. Patristica. Despre ungerea sacramentală a pecetea sfîntă. — II. Discursul pronunciat de Domnul G. Costachescu cu ocasiunea primei serbări a pertrecerii seminarielor din Iași la noua sală (Sfîrșit). — III. Cuvîntarea căpitanului George Costachescu pentru ordinea ședinței dinaintea de la Gimnasiul românesc din Brașov. — IV. Biografia lui George Costachescu, fost Căpitan în armata României. — V. Cuvînt la Duminica II-a după Rusalii, pronunciat la catedrală. — VI. Statistica Eclesiastică a Eparchiei Buzăului.

BUCUREȘCI

TYPOGRAPHIA CURȚII, PROPRIETAR F. GÖBL.

12. Pasagiul Român. 12.

1878.

Numărul de ordine al preoților	Numărul familiilor		Ce altre afaceri mai întreprinde	NUMELE și PRENUMELE Preoților	Etatea	Cursul absolvit	Salariul pe an după Budget
							Lei B
				(N. Rădulescu	55	4 cl sem.	75.48
				(Ion Georgescu	32	5 cl. sem.	75.48
	250	1400	de semănă	(Ion Mircea	45	gramatic	75.48
				(Nicolae Ion	54	2 cl sem.	75.48
				(Gheorghe Anastase	56	gramatic	75.48
17 p.	60	240		George Preda	60	gramatic	50
17 p.	40	180		Constantin Dumitrie	41	2 cl. sem.	50
17 p.	100	420		Ion Vlăsescu	61	gramatic	100
17 p.	105	420	de prop. Ver	Ion George	50	gramatic	100
17 p.	75	300	de semănă	Dragu Stană	40	2 cl semin.	100
17 p.	150	600		Ion Constantin	37	gramatic	150
17 p.	54	216		Vacanță			
17 p.	60	240		Voicu Dumitrescu	56	gramatic	150
17 p.	170	680	de proprietate	Alexandru Leonte	56	4 cl semin.	100
17 p.	112	448	de semănă	Vasile Mone	38	gramatic	80
17 p.	60	240		Ilie Dobrovicu	64	"	125
17 p.	50	200		Ion Stefană	40	"	125
17 p.	50	200		Nicolae Thomescu	26	4 cl semin	125
17 p.	45	180		Teodor Dobrovicu	66	gramatic	125
17 p.	60	240		Coman Gomolescu	50	"	100
17 p.	130	520		Constantin Ilie	27	4 cl semin	80
17 p.	60	245		Constantin Leica	49	gramatic	60
17 p.	65	275		Ion Capă bună	70	"	60
17 p.	70	280		Luca George	52	"	60
				Spiridon Dumitrie	29	4 cl semin	60
17 p.	50	200		Petru Petcu	26	"	60
17 p.	60	240		Pavel Ion	29	"	60
17 p.	95	400		Negu Ionescu	35	"	60
17 p.	90	360		Constantin Tomnșoiu	30	"	100
17 p.	80	320		Stan Comană	27	"	100
17 p.	180	72		(Ion Stănescu	50	2 cl semin	45.48
				(Petru Ion	38	4 cl semin	45.48
17 p.	160	640		Costache George	52	"	45.48
17 p.	100	400		Ion Nicolae	29	"	120
17 p.	100	400		Mihaiu Urmoeanu	50	gramatic	
17 p.	105	420		(Leonte Michaiu	70	"	100
17 p.	40			(Theodor Leonte	31	seminarist	100
		160		Stefan Primachiriu	60	gramatic	40
17 p.	200			(Constantin Stan	36	seminarist	50
				(Theodor Stan	35	"	50
17 p.	170	680		(Grigore Constantin	60	gramatic	50

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ“

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATĂ PE LUNĂ

„ ... Proorocii vechiului ...
... II Petru. III. 2.

IMPORTANȚA SECULULUI AL PATRULEA

Secolul al patrule a fostu unu secolu estra-ordinariu, unicu in rondul celoralți secoli creștini; acesta este secolul de auru atât in privința numerului, cât și a măreției invețatoriler bisericesci. In decursul acestui timpu s'au scrisu opere in tote ramurele științei creștine și Biserica universală recunosce de sânte producțiunile acestui secolu, și mai ales, ca modele pentru secolii următori, numind pre unii din părinții acestui secolu învețători ecumenici. Fiar și critica cea mai pretențiósă și mai defavorabilă operelor s-lor părinți ai secolului al patrulea nu póte să li nege onórea, de a fi modele pentru secolii următori; atât de inalță și mai pre sus de ori-ce critică este demnitatea lor. Secolii cei mai apropieți, al cincilea și al șesele, sûntu renumiți prin invețătorii lor, dar ei au fostu numai imitatori și invețăcei ai bărbaților, inspirați din secolul al patrulea: și secolul celu mare și de auru, al culturei creștine, nu s'a reintorsu mai mult pentru Biserică. Acela, ce a fostu S-tul Ioan Gura-de-auru, profetul siriacu, Ieronim pentru esplicațiunea s-telor Scripturi; acela, ce a fostu pentru espunerea dogmelor teologul de Nazianz, Vasilie celu mare, Atanasie de Alecsandria, Ciril al Ierusalemului și alții, n'au fostu pentru Biserică ciialalți învețători ai secolilor posteriore. Macarie și Antonie, părinți ai deșerturilor, Basiliu celu mare al deșertului și alcatedrei, au intrunitu

ANUNCIU

In virtutea art. 8 din regulamentul af. Sinodŭ pentru înfiinţarea jurnalului bisericescŭ, comitetul redactorŭ al jurnalului «BISERICA ORTHODOXA ROMANA», face cunoscutu tuturor persónelor competente în materii theologice, că, se primescŭ la redacţiune articule pentru care domnii colaboratorĭ vor primi o remuneraţiune.

Pentru ca articulele să fie primite şi publicate, domnii colaboratorĭ vor avea în vedere :

1. Ca în privirea materiei, ce vor voi a trata, să se conformeze cu programa af. Sinodŭ, prevĕdută la art. 6 din regulamentul pentru jurnalul bisericescŭ, care e publicatŭ în No. I-iŭ din Octombrie 1874 ;

2. In privirea limbei şi a stilului se vor conforma cu art. 9 şi 10 din acelaşi regulamentu ;

3. In privirea ortografiei vor căuta a fi cât se va putea mai simplă şi mai uşóră de cetit.

Remuneraţiunea domnilor colaboratorĭ, pentru articulele publicate, se va face pe cóla de presă a jurnalului, precum şi pe fracţiuni din cóla.

Remuneraţiunea va fi

1. Pentru articulele de lectură uşóră şi predicĭ, 40 l. n. pe cólă;

2, Pentru articulele de cuprindere sciinţifică, în care materiele vor fi desvoltate mai ales în modŭ istoricŭ, 60 l. n. pe cólă ;

3, Pentru articulele relative la istoria şi literatura ecleaiastică a Bisericei române, 100 l. n. pe cólă ;

Articulele primite la Redacţiune şi nepublicate se vor arde.

Apreciarea articulelor, în virtutea art. 8 din regulamentu, este reservată Comitetului redactoriŭ.

bnea să li se dea o direcţiune mai bună klar de către aceĭ creştinĭ, carii aŭ fostŭ elevĭ aĭ scólelor păgâne. In scólele culturei sociale, vĕzênd defectele timpului, ei dupre aceste defecte cunosceŭ cerinţele spirituale ale unui organismŭ sănitosŭ şi totŭ acolo, in lupta credinţei lor cu direcţiunea păgână a sciinţelor, aŭ găsitŭ arta, de a vindeca defectele spirituale ale timpului lor. Cu modul acesta, sciinţele, ce pĕnĕ atunci respiraŭ unŭ spiritŭ păgânŭ, prin insistinţele marilor învĕţaceĭ aĭ acestor scóle, aŭ primitŭ o formă nouă. La acésta a contribuitŭ şi protecţiunea autorităţei creştine; fiind-că pĕnĕ acum predicatoriĭ veritătei crestine nu eraŭ recunoscuţi de autorităţile civile, şi nici aveŭ tóte inlesnirile, de a lucra asupra direcţiunei din educaţiunea socială.

SCÓLELE BISERICESCI ŞI VIĔŢA ASCETICĂ

Mai ales scólele crestine au contribuitŭ la răspândirea culturei crestine, propriŭ disă, şi nunumaĭ cele, ce aŭ fostŭ fundate mai 'nainte, dar şi acele fundate in acestŭ secolŭ.

Impreună cu fundarea unei vieţi comune ascetice, in acestŭ timpŭ in unele monastiri ale Orientului aŭ fostŭ introduse scóle, pentru cultura primară crestină. Scóla de Alecsandria a înfloritŭ, ca şi maĭ 'nainte, şi in dinsa s'a păstratŭ direcţiunea cea maĭ inaltă a culturei creştine, răspândind lumina credinţei şi asupra sciinţelor naturale. Ioan Teologul dice despre dinsa şi acum, că ea se numesce şi este depositŭ aĭ erudiţiunei universale (πάσης παιδεύσεως καὶ τότε καὶ νῦν οὔσαν τε καὶ ὀνομάζουσαν ἐργαστήριον). După s-tul Petru aŭ servitŭ aiĕi, ca învăţătoriĭ, s-tul Macarie de Alecsandria, renumitul orbŭ Didim, care era vestitŭ prin talentele şi cunoscinţele sĕle; maĭ pre urmă Rodon, la inceputŭ ajutătorŭ aĭ lui Didim, şi in curênd succesorŭ aĭ drepturilor lui.

Scóla de Cesaria s'a rădicatŭ la gloria sa de maĭ 'nainte de către Eusebie aĭ Cesarieĭ, şi biblioteca lui Pamfil a fostŭ inmulţită de către Euzoe, succesorul lui Eusebie. Scóla de Antiochia, glorificată de către Diodor, monachŭ şi preutŭ din Antiochia, ea se afla situată intr'o monastire din cóstele oraşului şi in dinsa se adunaŭ şi acia, carii terminaŭ instrucţiunea lor cu succesŭ in şcólele civile, şi el ĭi învĕţa maĭ ales esplicaţiunea s tei Scripturĭ şi regulele pen-

în preceptele spiritualo-morale esperiența etății mature a Spiritului cu sublimitatea și profunditatea ideilor celor mai miraculóse. Iar despre progresul elocinței spirituale din secolul al patrulea nici trebue să mai vorbimŭ. Singurŭ numerul persónelor mari din secolul al patrulea este impresionătorŭ. Pre lângă aceste, în secolulŭ al patrulea au esistatŭ și alți bărbați ai Bisericei, de și nu s'aŭ rădicatŭ la demnitatea de părinți ai Bisericei, dar carii merită atențiune pentru instrucțiunea lor și pentru influența lor asupra afacerilor Bisericei.

AJUTÓRE PENTRU CULTURĂ — SCÓLELE CIVILE

Pacea, dăruită Bisericei de cătrĕ Marele Constantin, a ajutatŭ rĕspândirei creștinismului în secolul al patrulea. Marele imperatorŭ a înțelesŭ folosul culturei creștine, și s'a ocupatŭ fórte mult pentru respândirea ei. El a publicatŭ edicte, prin care a asiguratŭ persóna și posițiunea învĕțătorilor publici, acordându-li onorurĭ și punându-li la dispositiune în capitala sa bibliotecele publice. Esemplul lui a fostu imitatŭ de Valentiniau celŭ bătrînŭ, de Valent și de Teodosie celŭ mare. Cultura în sciințele literare, istorie, filosofie, oratorie și matematică, acum fie-care putea să și o improprieze în scólele civile. Învĕțătorii cei mari ai timpului și cu esemplul și cu învĕțătura aŭ provocatŭ în credincioși amorea spre sciințe. Cu modul acesta, acei, ce voiaŭ ase ocupa în modŭ specialu de sciințele literare, se ducĕŭ la Atena și Constantinopolŭ. Centrul filosofiei contimpurane era Alecsandria, deși învĕțătorii filosofiei trăiau acum mai mult în Atena și în Constantinopolŭ; iar Roma rĕmăsese, ca și mai 'nainte, scóla politică a dreptului. E prea adevĕrat, că în rîndul păgânilor sofiști, acum numai esistaŭ Platoni, nici talentoșii Demosteni. Între cei dintâi eraŭ, în locul ómenilor de ideĭ, nisce fantastici, sĕŭ nisce simpli dialectici, carii numai se mândriaŭ cu numele lui Socrat. Atena admira cu entusiasmŭ vorbele frumóse, dar nu ideile, și formele cele fĕrĕ de spiritŭ se parĕŭ câte o-dată unŭ lucrŭ fórte mare. În Roma păgânismul străbătuse în idea de dreptŭ, precum în tóte și cu corupțiunea sa învălise și acestă manifestațiune a spiritului umanŭ. Prelângă aceste, în acestă disoluțiune a culturei păgâne adevĕrul și frumosul nu se perduse cu totul de pre pămêntŭ, dar sciințelor tre-

indiénă, egipténă și gotică. Liniscea esteriór a Bisericei i-a presentatu posibilitatea, de ase ocupa de starea internă a Bisericei. De aicî apoi omiliile de o cuprindere morală erau cele mai usitate producțiuni ale părinților secolului al patrulea. Amórea către cuvêntul lui D-dĕŭ ni-a păstratu multe producțiuni, relative la interprotarea s-tei Scripturi. Și tot din acestu timpu avemu și regule, privitóre la cultul bisericescu.

Dar cea mai mare parte din timpu acum era întrebuințatu în lupta cu inimicii interni ai Bisericei, cu ereticii. Arie, preutu în Alecsandria, atrasu de mândrie, învăța în contra lui D-dĕŭ: a) D-dĕu Părintele este eternu, dar a fostu unu timpu, când el nu era Părinte, fiind că el nu avea Fiiu; b) Fiiul a fostu creatu la începutu de către Părintele din nimica, și prin dinsul a creatu lumea; c) Fiiul, fiind neeternu, dar mai superiorú, de cât tóte creaturele, el este seminu Părintelui, D-dĕu dupre nume și nu dupre esență; d) El este Cuvêntul și înțelepciunea, fiind că D-dĕu prin grație i-a comunicatu lui înțelepciune; dar el nu cunósce în modu perfectu pre Părintele. Urmașii lui Arie s'au separatu. Următorii lui Arie cei mai aprigi, în capul cărora sĕ afla Aețiu și Eunomiu, afirmau, că Fiiul lui D-dĕu întru nimicu nu este semenu lui D-dĕu (ἀνόμοιος). Alții se apropiau de adevĕru, dar dicéu, că Fiiul este numai semenu dupre esență cu părintele (ὅμοιος). Între urmași Macedoniu pre față apăra idea secretă a lui Arie despre Sântul Spiritu, ca despre unu servitoru și creatură a Fiiului. Între aceste Fotiu combătea arianismul cu ideile lui Saveliu; iar Apolinarie cu acela, că el nu admitea în Iisus Christos minte umană, dar numai corpu omenescu. Unu secolu întregu (317 — 400) arianismul a turburatu Biserica, mai ales în Orientu. La apusu s'au ivitu omeni, carii au începutu să combată viĕța ascetică și fecioria, în óre-ce la Résăritu înclinațiunile către viĕța contemplativă au atrasu pre unii spre ilusiuni antropomorfistice. În Africa urmașii Novațienilor, Donatiștii, în decursul secolului al patrulea, turburau Bisericile locale cu o rigorositate îngómfată către cei căduți, precum și cu puritatea estrema a comunităței lor. Aceste sûntu materiile, de care trebuiau sĕse ocupe părinții secolului al patrulea.

tru acesta. In Constantinopolŭ vedemŭ în acestŭ timpŭ, afară de şcólele civile, şi o şcólă religiósă. S-tul Efrem însuşi, învĕţând în şcóla de Mizibia, a glorificatŭ şcóla de Edesa.

Insuşi istoria secululuĭ al patrulea ni spune, că cunóscerea profundă a credinţeĭ creştine se câsciga nu numaĭ în cultura minţeĭ prin sciinţă. Terminând cineva cultura civilă, se ducea în deşertŭ, spre ase esercita în vieţa aspră, seŭ că facéu aceste esercitĭ sub conducerea directă a pastorilor Bisericeĭ, şi astŭ-felŭ se termina educaţiunea spirituală. Iar în şcólele eclesiastice era unită instrucţiunea spiritului cu educaţiunea morală a omuluĭ. Pentru unii din învĕţătoriĭ secululuĭ al patrulea tótă instrucţiunea se limita în studiarea de aprópe a s-teĭ Scripturĭ. Amórea cea mare cătrĕ Domnul, fiind întărită şi maĭ mult de nenorocirile timpurilor, şi de suferinţele de bună voe ale vieţeĭ a-cetice, învĕţa pre ómenĭ din esperienţă spiritul creştinismuluĭ; iar darurile s-luĭ Spiritŭ, respândite în spiritele şi inimele ómenilor, risipéu urmele corupţiuneĭ naturale, luminându-i din ce în ce cu lumina divină a adevĕruluĭ şi a înţelepciuneĭ. De aicĭ apoĭ şi sensul vorbelor de filosofie şi fitosofisare, în direcţiunea creştină de atunci, însĕmna meditaţiune spirituală, dăruită şi câscigată prin ascesă.

MATERIILE INVĔŢĔTUREI

Era forte naturalŭ, că de îndată ce lupta, sĕvêrşită în numele crucel lui Christos, se terminase cu învingerea lui Constantin asupra lui Maxsentie şi crucea fusese proclamată în imperiul romanŭ, ca unŭ obiectŭ de veneraţiune, atunci învĕţătorilor Bisericeĭ nu li presta maĭ mult, de a se ocupa de apologiĭ contra imperiuluĭ păgânŭ; iar Liciniu şi Iulian luptaŭ fără de scopŭ. De aceea în secululŭ al patrulea numaĭ din când în când se maĭ scriea despre importanţa creştinismuluĭ, faţă cu paganismul. Decă şi atunci muriau cu miile pentru cuvêntul lui D-dĕu, apoĭ acésta se întâmpla numaĭ pentru cuvêntul, că predicatoriĭ creştinĭ îlŭ răspândiaŭ printre poporele sĕlbatice, traducêndu-lŭ în limba lor; şi de îndată, ce cuvêntul crucel a intratŭ în legile imperiuluĭ, atunci căutaŭ şi maĭ mult de alŭ traduce în diferitele limbĭ ale popórelor. In secululŭ al patrulea s-ta scriptură era tradusă în limba persiénă,

şi în raportŭ către urmaşii cei noi ai lui Arie. Arie, şi mai 'nainte de Sinóde, intrase în relaţiuni cu persóne din diferite locuri, şi mai ales cu Eusebie al Nicomidiei, ce era apropietŭ de palatŭ. Acum s'a începutŭ rescóla în tótă Biserica. Alecsandru convingea pre Episcopi prin epistole, ca să apere Biserica şi avutul ei, adevĕrul, în contra inimicului lui Christos, esplicându-li acele şi ideile lui Arie. Incă o dată, conform voiei imperatorului, s'a adunatŭ sinodŭ în Alecsandria, şi Arie a rĕmasŭ singurŭ. La 325 s'a adunatŭ sinodŭ ecumenicŭ în Nicea, unde s-tul Alecsandru a fostŭ « nu numai partaşŭ, dar primul acţionătorŭ între Episcopi » şi aicĭ Arie a fostŭ anatematisatŭ. Dupŏ cinci luni de la data sinodului, s-tul Alecsandru, sub povóra bătrineţelor a muritŭ la 326 Aprilie 17.

Din 70 de epistole ale s-lui Alecsandru pĕnĕ la noi aŭ ajunŭ în tótă întregimea lor numai *doĕ, unŭ discursŭ micŭ către preuţi* şi *incă puţine cuvinte din doĕ opere ale lui*: pre lângă aceste, s'a mai descoperitŭ nu de mult *unŭ discursu al lui la patimele Mântuitorului* în traducţiune siriacă şi arabă (1). Epistola, cu adresa către Episcopul Alecsandru de Constantinopolŭ, este scrisă dupŏ sinodul al doile contra lui Arie. Dupre dorinţa autorului, ea trebuea să fie comunicată şi celoralalţi Episcopi. In dinsa s-tul Alecsandru a arătatŭ basele condemnărei lui Arie. La începutŭ el pre scurt descrie desordinele, produse de Arie în Alecsandria; dupŏ aceste espune doctrina despre Fiiul lui D-ḑeŭ, unde el fórte bine esplică cuvintele Evangelistului despre D-ḑeŭ Cuvêntul, (Ioan I, 1 — 3) precum şi alte locuri. Dupŏ aceste observa calităţile morale ale lui Arie şi espune doctrina credinţei. In fine, manifestând decisiunea sa. de a muri pentru mărturisirea credinţei apostolice, insista şi rógă pre Episcopi să nu asculte şi să nu primiască pre inimicii Fiiului lui D-ḑeŭ.

IACOB AL NIZIBIEI

Sântul Iacob, Episcopul de Nizibia, era consideratŭ, ca făcĕtorŭ de minuni pentru mulţimea minunilor sale şi ca înţeleptŭ pentru actele lui cele înalte şi prudente.

(1) Acestŭ discursŭ este găsitŭ şi publicatŭ de Mai în Migne (Patrol. T. XVIII).

SANTUL ALECSANDRU AL ALECSANDRIEI

Biografia și operele lui. Celŭ âutâiŭ, care a trebuitŭ să susțină lupta cu inimicul celŭ mai ne'mpăcatŭ al credințeĭ —Arie, a fostŭ s-tul Alecsandru. Elŭ a fostŭ învățăcelŭ, fórte iubitŭ al s-luĭ Petru, căruia îĭ servise din copilărie. Incă fiind acesta închisŭ în carcerŭ și aprópe de terminul martiriuluĭ, el a numitŭ de succesorĭ ai seĭ âutâiĭ pre Achil și apoĭ pre Alecsandru. Achil, înbătrînind, nu a ocupatŭ multŭ timpŭ catedra pastorală. Dupŏ mórtea luĭ, a fost rădicatŭ la acestă treptă Alecsandru și el s'a presentatŭ «apărătorŭ curagiosŭ al dogmelor apostolice, înțeleptŭ și plinŭ de s-tul Spiritu» Arie, fiind rădicatŭ la rangul de presbiteru, dar ne primind, alăturea cu speranțele luĭ, trépta episcopală, purta în sufletul sĕŭ o ură contra luĭ Alecsandru, care a fostŭ preferitŭ la Episcopie înaintea luĭ, de și Alecsandru îĭ arăta luĭ totŭ felul de respectŭ. In viĕța s-luĭ Alecsandru Arie n'a găsitŭ nimicŭ demnŭ de criticatŭ și a profitatŭ de cea âutâia ocasiune, ca să critice doctrina s-luĭ Alecsandru. Când s-tul Alecsandru în omilia sa cu preuțiĭ seĭ despre misterul Trinităței a ḑisŭ, că «în Trinitate este unitate», atuncĭ Arie în auḑul tuturor a declaratŭ pre păstorul seu, de următorŭ al luĭ Savelie. Tot cu acésta ocasiune și prin o dialectică fină a manifestatŭ el pentru prima dată idea sa cea defăimătóre de D-ḑeŭ, că Fiiul luĭ D-ḑeŭ este «creatura alŭ D-ḑeŭ». S-tul Alecsandru a arătatŭ atâta modestie în activitatea sa păstorală, că a permisŭ preuților o deliberare completă asupra amăgirilor luĭ Arie; dar Arie, sciind așĭ ascunde adevĕratele sĕle ideĭ, a provocatŭ o rĕscólă și șĭ-a căpătatŭ adepțĭ. Cu multă stăruință s-tul Alecsandru a cântatŭ și în convorbirĭ personale și prin sfatuirĭ scrise, ca să facĕ a înțelege pre Arie și pre aĭ seĭ erórea lor. Și în óre-ce predicatorŭ adevĕruluĭ evangelicŭ era modestŭ și lucra pre față, predicatorŭ minciunei era rafinatŭ și mândru. Arie despreța pre Episcopŭ și în posițiunea de persecutatŭ șĭ-a găsit apărătorĭ, și rĕmăsese numaĭ de ase lua mĕsurile definitive. S-tul Alecsandru, pre la 320, a adunatŭ sinodŭ, unde s'a condemnatŭ doctrina cea defăimătóre de D-ḑeŭ a luĭ Arie și a urmașilor luĭ, când eĭ s'aŭ și depărtatŭ de la Biserică. La sinodul celŭ nou și numerosŭ, compusŭ din 100 de Episcopĭ, a fostŭ confirmată decisiunea de maĭ 'naintea

promisŭ. Esplicările s-lui Iacob sŭntŭ importante și ca modele de adevĕrată ecsegesă ale s-tei Scripturi. In modŭ naturaiŭ și fĕrĕ de vicĭ o artă, seŭ sforțări, învĕțătorul Bisericei estrage din litera Scripturei dogmele cele mai însĕmnate și învĕțăturile morale.

SANTUL EUSTAȚIE AL ANTIOCHIEI

Biografia lui. S-tul Eustație, născutŭ în Sida, orașŭ al Pamfiliei, a fostŭ întâiŭ Episcopŭ al Beriei din Siria și în timpul persecuțiunilor, el a muritŭ cu mórte de martirŭ al lui Christos. Alecsandru al Alecsandriei i-a scrisŭ lui o epistolă, fiind că era unul din apărătoriĭ vestiți ai credinței contra lui Arie. Dorința comună l'a adusŭ la catedra Antiochiei: și părinții sinodului întâiŭ ecumenicŭ aŭ confirmatŭ acestă alegere a lui. La acestu sinodŭ el a felicitatŭ presența imperatorului și a fostŭ unul din combătătoriĭ cei mai distinși ai defaimărilor lui Arie. La finele anului 326 el s'a dusŭ în Georgia și a stabilitŭ acolo păstorĭ pentru creștinii cei noĭ. Ariénii, voind ca să depună pre s-tul Eustație, îlŭ inculpaŭ, că el învață, ca și Savelie. Eusebie al Nicomidiei și Teognis aŭ alergatŭ la Imperatorul, arătându-i și calumniind pre Eustație, că el ar fi insultatŭ pre maica Imperatorului. Rĕscóla poporului antiochénŭ din acestŭ timpŭ a ajutatŭ pre arienĭ contra lui Eustație. Sincerul Episcopŭ cu câțiva din preuții și diaconĭ a fostŭ trămisŭ în Tracia. Acésta s'a întâmplatŭ la 331 după Christos. Rĕutatea arienilor a urmăritŭ pre s-tul Eustație din Tracia în Iliria și în fine la anul 345 el a muritŭ în Orașul Filipi din Macedonia.

Operele lui. S-tul Eustație, după mărturia lui Ieronim, fiind fórte talentosŭ și instruitŭ atât în sciințele religióse, cât și în cele profane și mai alesŭ în Filosofie, el a începutŭ să scrie contra lui Arie. Judecând după pasagele din opera contra lui Arie, ajunse pĕnĕ la noĭ, se vede, că s-tul Eustație a scrisŭ contra lui Arie opt cărți (1).

Aceste locurĭ ni probează, că apărătorul credinței a stabilitŭ, ca să se alégă locurile din s-ta Scriptură, unde se vorbesce de omenirea

(1) Aceste pasage, o operă despre vrăjitórea Aendor, precum și discursul către marele Constantin s'aŭ publicat în patrol. Migne T XVIII

Biografia lui. S-tul Iacob a fostŭ fiiul unui principe de provincie al Armeniei, nepotŭ al imperatorului Parţilor, Anaca, care a fostŭ tatăl s-lui Gregoriŭ, luminătorulŭ Armenilor. In timpul lui Macsimin el era renumitŭ prin actele sele de ascesă. Audind despre rĕspândirea crestinismului in Persia, s'a dusŭ acolo, ca să conlucre la rĕspândirea credinţeĭ crestine şi cu puterea minunilor el a intorsŭ mulţi păgâni la credinţa crestină. Alesŭ fiind in anul 314 Episcopŭ al Nizibiei, el n'a schimbatŭ viĕţa ascetică. La 325, ca unŭ apărătorŭ curagiosŭ al dogmelor credinţeĭ, el s'a dusŭ la sinodul ecumenicŭ. In anul 336 el a obligatŭ in Constantinopolŭ pre amicii sinceri ai credinţeĭ, ca să se rŏge pentru depărtarea nenorocirilor, ce amerinţă Biserica cu primirea lui Arie in comunitatea Bisericeĭ, şi astŭ-felŭ a peritŭ defăimătorul Fiiului lui D-ḑeŭ. La 338 regimentele lui Sapor aŭ incunjuratŭ şi aŭ ţinutŭ in asediŭ cetatea Nizibia, dar ea a resistatŭ asediului prin puterea spiritului creştinŭ al păstorului eĭ. Dupŏ ḑece ani, Perşiĭ aŭ asediatŭ iarăşi Nizibia, au spartŭ zidul, dar n'aŭ invinsŭ credinţa păstorului eĭ, ce o apăra. Din ordinul s-lui spărtura a fostŭ reparată intr'o nópte, iar Sapor, speriatŭ de fermitatea de caracteru, de unŭ visŭ, precum şi de o mórte, ce-l amerinţa ŏstea, s'a retrasŭ de la Nizibia. Apărătorul credinţeĭ şi al patrieĭ a muritŭ la anul 350.

Operele lui. In limba arména sŭntŭ cunoscute 18 discursuri ale s-lui Iacob, scrise din rugăciunea s-lui Gregorie, luminătorului Armeniei. Dupre cuprindere unele sŭntŭ dogmatice, altele morale. Din cele morale sŭntŭ insĕmnate: *discursul despre iubire*, care rĕspiră o cusebie profundă, şi *discursul despre servitorii sânţiţi*, care cuprinde nisce instrucţiuni păstorale, unde intre altele i-se impune preotului datoria, *de a invĕţa* şi *a efectua misterul eucharistiei* (1).

In privinţa dogmatică sŭntŭ de notatŭ 16 discursuri ale s-lui Iacob, prin care el demonstrĕză cu s-ta Scriptură, atât divinitatea Fiiului lui D-ḑeŭ, precum şi aceea, că Iisus Christos este mesia celŭ

(1) Discursurile şi epistola păstorală a s-lui Iacob s'aŭ publicatŭ pentru prima dată in Roma 1720 cu tecstul armĕnŭ şi traducerea latină. Dupŏ aceste la 1820 s'a publicatŭ in Constantinopolŭ numaĭ tecstul armĕnŭ.

sitatorilor, a trecutŭ în altŭ munte cu numele de Coltim, care se numesce şi pênĕ astă-dĭ muntele s-luĭ Antonie şi a trăitu în cele treĭ caverne ale muntelui. Când a isbucnitŭ eresia luĭ Arie. Antonie iarăşi a eşitŭ, ca apărătorŭ al veritățeĭ. In anul 355 el printr'o scrisore a stăruitŭ la Imperatorul Constantin pentru Atanasie, Episcopul Alecsandrieĭ, atunci alungatŭ (1). După reintórcerea luĭ Atanasie la catedra sa, Antonie s'a presentatŭ în Alecsandria şi într'o sântă adunare el a combătutŭ nerușinarea şi defăimările Arienilor. Acestă călătorie a bătrînuluĭ Antonie, celuĭ de 104 aniĭ acum, a fostŭ unŭ triumfŭ şi pentru ortodocsie, precum klar şi pentru persŏna luĭ Antonie. Mulțime multă de poporŭ urma după dînsul, ca după omul celŭ mare al luĭ D-deŭ, asceptând de la dînsul bine-cuvêntare şi minunĭ. La anul 356 s-tul Antonie a muritŭ în etate de 105 aniĭ, testând tot-o-dată la mórtea sa, ca să nu descopere nimĕnuĭ locul înmormêntăreĭ sêle. Amintirea s-luĭ Antonie atât în Biserica grecă, cât şi cea latină se serbĕză la 17 Ianuarie.

Operele marelui Antonie. Pentru s-tul Antonie, ca scolă, îĭ servia s-ta scriptură şi natura, iar, ca învĕțătorŭ, darul luĭ Christos, care din ce în ce îlŭ lumina mai mult în proporțiune cu actele sêle de abnegațiune. «Cum poțĭ tu trăi aicĭ, l'a întrebatŭ unŭ filosofŭ, fără de mângâerea cărților» ? «Cartea mea, amice, a respunsŭ Antonie, este natura, care este tot-de-una cu mine, când eŭ voiescŭ să citescŭ într'însa cuvintele luĭ D-deŭ». «O instrucțiune alesă el n'a avutŭ, dice f. Augustin, dar scia s-ta Scriptură pre de rostŭ şi o înțelegea fórte bine». A asculta şi a citi s-ta Scriptură el iubia şi atunci, când se afla în casa părintescă, precum şi când locuia în deşertŭ, şi acela, ce l'a decisŭ pre dînsul să lasă lumea, au fostŭ cuvintele Evangelieĭ. El nu cunoscea limba grecă, ce atunci era limba culturei generale, şi învĕțăturile către monachiĭ din Arsinoa şi din Tebaida, el le făcea în limba egiptenă; dar învĕțăturile luĭ de altă parte arată cunoscerea profundă a Bibliei. Cinci scrisori de o aseminea cuprindere sŭntŭ scrise de s-tul Antonie în diferite monastirĭ şi ele aŭ importanță pentru noĭ atât pentru caracterul

(1) Sozomen Hist. eccl. II. 31). Epistola către Constantin a publicat'o Cotelier (M. n. eccl Graec. T. I. pag. 351)

lui Iisus Christos de locurile, care îlu representă, ca Fiiu al lui D-deu și D-deu. Asociarea cu finețâ și esplicarea locurilor paralele, relative la omenirea și divinitatea lui Iisus Christos, a adusu Arienilor lovitura cea mai sigură, cari îi căutau numai locurile despre posițiunea degradătóre a lui Iisus. Tot în contra Ariénilor s-tul Eustație a îndreptatu observațiunile sele asupra pildei (VIII, 22) și a psalmilor (15—56 și 92) unde el cu acelaș metodu de paralelismu combate pre Arieni, esplicând aceste locuri în scopul, ce urmărîa.

MARELE ANTONIE

Biografia lui. Marele Antonie a fostu, după Paul al Tebaidei, începetorul vieței ascetice monachale din Egipt. După mórtea avuților sei părinți, el a împărțitu tótă averea sa la săraci, și la etatea de 19 ani el, conform insinuărilor lui Paul, s'a aședatu într'o cavernă nu departe de locul nascerei sele. Aici mâncarea lui era pâne și sare, iar beutură — apa. Nu mânca nici-o-dată de doe ori în di, iar une-ori după o di și doe. Somnul lui era scurtu pre pământu, fórte de ascernutu. Ocupațiunea lui se compunea din rugăciune, cântare de psalmi și manufacturi. In anul 285 el s'a departatu pentru mai multă singurătate pre malul Mărei roșie, unde el într'o cavernă, pre jumătate ruinată, a rămasu doe-dieci ani, preparându-și nutrimentu la fie-care jumătate de anu. De la 305 el a începutu să accepte la sine următori ai esemplei. Ilarion, mai pre urmă mare, fundatorul vieței monachale din Palestina, a fostu celu întâiu, pre care Antonie l'a primitu, ca să învețe de la dinsul ascesa monachala. De la acestu timpu locul, locuitu de cătră Antonie, a începutu să se împopuleze din ce în ce. Renumele unor acte ecstra-ordinare, minunele și învețăturile folositóre au atrasu pre mulți în deșertul lui Antonie, și el pre unii îi punea, ca să trălască nu departe de Arsina (*Suezul* de astă-di), iar pre alții îi lua pre muntele, unde trăîa și el. Pre timpul persecuțiunei lui Macsimin (311), el a venitu în Alecsandria cu scopul, de a suferi împreună cu cialalți creștini, pre unii încurajând, iar pentru alții stăruind înaintea judecătorilor. El a rămasu în Alecsandria stăruind în astu-felu de acte aprópe unu anu. La reintórcerea sa în deșertu, fiind supăratu de mulțimea vi-

Ângerilor buni nu presintă nici o turburare în spiritu; presentarea lor este pacinică şi liniscitóre; ea umple pre spiritu de bucurie şi lu inspiră cu încrederea. Atunci simţi atâta amórea cătră acela, ce este divinu, în cât cu plăcere părăsesci vieţa, pentru ca să urmezi fericirei eterne. Din contra presenţa spiritelor rele produce în spiritu turburare; ele nascu în spiritu desgustu spre acţiune şi acestu desgustu face pre spiritu a se îndoi în decisiunile sele.

PACHOMIE CELU MARE

Biografia lui. Precum marele Antonie a fostu fundatorul vieţei monachale ascetice şi isolate, aşa şi marele Pachomie se considera, ca părinte alu vieţei monachale comune, cu care a presăratu malurile Nilului din Egiptul de sus. Fiiu de păgâni din Tebaida, el la 18 ani ai vieţei séle, pre timpul resbelului dintre Constantin şi Macsimin (312), a fostu luatu în serviciul militaru. Amórea, arătată lui, precum şi consorţilor lui din partea creştinilor, a sgnduitu fórte mult sufletul lui. Resbelul terminându-se, el s'a botezatu. Klar în bata botezului el a simţitu o vieţă nóă şi s'a îndreptatu după acésta cătră unu ascetu renumitu, Palemon, pentru a învéţa ascesa creştină. Cu Palemon el a trăitu dece ani. La 325, în timpul rugăciunei, el a auditu o voce: «aşedâte aici şi fă o monastire; la tine voru veni mulţi monachi». Pre lângă aceste, lui i s'a presentatu unu ângeru cu o tabelă de aramă, pre carea erau tipărite regulele pentru vieţa monachală comună. Pachomie s'a supusu klemărei lui D-deu şi în scurtu s'au adunatu la Pachomie mulţi doritori de viéţa spirituală. Esemplul lui Pachomie a sanctionatu acele regule, pre care el le-a determinatu pentru vieţa lor şi numérul conveţuitorilor sei a crescutu péne la 1300. Dupre regulele lui monachii trăiau şi în alte monastiri. «Bărbatu iubitoru de ómeni şi fórte iubitu de D-deu, aşa că el putea să prevadă viitorul şi des comvorbia cu s-ţii ângeri». Marele Antonie a muritu la 348 în timpul unei epidemii - pestă.

Operele lui Pachomie. «Pachomie, bărbatu cu daruri apostolice, atât în privinţa doctrinei, cât şi a minunilor sele, a scrisu în limba egipténă unu codice, pre care l'a primitu de la ângeru». Aşa

acesteĭ lor, cât klar şi pentru cunóscerea profundă a spiritului creştinŭ (1).

Klar recapitulaţiunea scurtă a acestor epistole póte pênê la unŭ punctŭ să ni arate importanţa lor. a) *Despre depărtarea din lume.* b) *Despre cursele diavolului şi mijlocele de a scăpa de dînsele.* c) *Despre bunătăţile divine, revărsate asupra omului.* d) *Despre încorporarea lui Christos, Fiiului lui D-ḑeŭ.* e) *Despre vegherea creştină.* f) *Despre cunóscerea de sine însuşi şi despre necesitatea încorporărei Fiiului lui D-ḑeŭ. şi* g) *Despre cunóscerea de sine însuşi, faţă cu defăimările lui Arie.* In aceste învĕţăturĭ marele Antonie este fórte edificătorŭ, fiind că el învaţă aceĭa, ce singurŭ s'a învĕţatŭ. Să citămŭ aceĭa, ce Antonie a scrisŭ despre mersul unei desvoltărĭ seriósă a spiritului : «Noĭ mai 'nainte de tóte trebue să căutămŭ, a ne cunósce pre noĭ înşine. Cine are cunoscinţă dreptă despre sine însuşĭ, acela póte să cunósce creaturile, pre care D-ḑeŭ le-a produsŭ din nimicŭ, acela scie de aseminea şi demnitatea mintelĭ şi a nemuririĭ spiritului umanŭ, înkisŭ pentru unŭ timpŭ într'unŭ corpŭ greoiŭ, pentru ca în dînsul să se perfecţioneze în virtute. Cine scie acésta, acela cunósce. că trebue să înbiască pre D-ḑeŭ. şi cine înbesce pre D ḑeŭ. acela înbesce pre toţi». Cunoscinţa dreptă de sine însuşĭ, cum a esperimentatŭ asupra sa s-tul Antonie, póte să ni facĕ cunoscute creaturile, produse de D-ḑeŭ şi modul nemuririĭ sufletului. destinatŭ pentru progresarea perpetuă în bine. Iar contemplaţiunea modului nemuririĭ sufletului şi a destinaţiunei lui póte. ca să ne înveţe a înbi pre D-ḑeŭ şi klar pre toţi ómenii ; şi acésta este o veritate profundă. Cunóscerea de sine treptată, şi vegherea asupra sa însuşĭ marele Antonie o rădică pênê la atâta perfecţiune. că simte presenţa lui Christos şi darul lui D-ḑeŭ, observă presenţa spiritelor luminóse şi întunecate, şi dis. tinge fórte bine mişcarea cea mai mică a spiritului sĕŭ. Eca învĕţătura lui despre acţiunile spiritelor bune şi acelor rele : «Presenţa

(1) Traducţiunea acestora în limba greacă era cunoscută lui Ieronim (*De viris ill* cap. LXXXVIII. de Antonio). In locul arabicŭ în locu de 7 epistole se vĕḑă 20. 80 canóne şi 20 de discursurĭ, care cuprindŭ sfătuirĭ şi ideile s-lui Antonie. Pentru prima dată ele s'aŭ publicatŭ de către Abraam Ecsl. Paris. 1846. (S. Antonii opuscula arab et lat). Tóte scrierile s lui Antonie s'aŭ publicatŭ şi de Migne Patrol. *gr.* T. XL.

5) Dacă este vre o ocupaţiune comună, atunci superiorul merge înainte şi după dînsul fraţii în tăcere. Dacă trebue a se trămite cine-va din monastire după vre o afacere, atunci să nu se trămită unul, ci doi; pentru dormită ei cantă o monastire ortodocsă. Monastirea se compune: din unu Avă, superiorü al monastirei, economii, carii se îngrijescu de nutrimentul şi îmbrăcămintea fraţilor; şi nici superiorul nu póte să-şi permită a lua ce-va din obiectele, conservate de economul, fără de permisiunea acestuia. Inspectorul săptămânalü după rugăciunea de diminéţă cere de la superiorü dispoziţiuni şi le comunică prin chiliile fraţilor. Inspectorul casei observă, dacă este făcutü totul, cum trebue, învaţă pre cei neesperienţi, şi în fie-care săptămână dă superiorului comptü despre acela, ce s'a făcutü în casă.

6) Pentru repausul bolnavilor şi al bătrînilor se determină o casă a parte. De dînşii se ocupă superiorii propriі, şi afară de dînşii nimenea nu intră în casa bolnavilor. Nutrimentul bolnavilor este separatü, conformü cu neputinţa lor.

7) Copiii, afară de lectură, învaţă şi o manufactură, dar mai 'nainte de tóte frica de D-ḑeü şi rugăciunea. Nutrimentul lor este la masa comună. Pedepsele trebue să se conformeze cu puterile şi cu caracterul copilărescü.

Astü-felü este cuprinderea regulamentului s-lui Pachomie.

SANTUL ATANASIE AL ALECSANDRIEI

Biografia lui. Nici unu părinte al Bisericei n'a avutü mai mare influenţă asupra secolului IV şi a evinimentelor din dînsul, ca s-tul Atanasie, Archiepiscopul de Alecsandria, apărătorul celü înfocatü şi forte al credinţei ortodocse contra arianismului.

În renumita Alecsandrie, locul nascerei lui, Atanasie a primitü cunoscinţe omnilaterale; şi mai ales el se ocupa ḑi şi nópte cu cunóscerea s-tei credinţe, şi pre s-ta Scriptură, dupre espresiunea s-lui Gregorie, el o cunoscea aşa de bine, că altul n'ar fi pututü cunósce astü-felü nici o singură carte a Scripturei. Şi cu formarea minţei la dînsul se unía şi formarea inimei. El iubía pre asceţii deşerturilor şi căuta ocasiune, de a face cu dînşii cunoscinţă. Aşa că el

vorbesce tradițiunea veke despre dînsul. F. Ieronim în anul 404 l'a tradusŭ în limba latină dupre traducțiunea cea grecă.

Facemŭ aicĭ nouŭ ecstractŭ din condicele s-luĭ Pachomie despre vieța monachală comună.

1) Când intră în mŏnăstire celŭ, ce doresce a îmbrăcișa vieța monachală, atunci egumenul îlŭ încredințézĕ unuĭ bărbatŭ esperientŭ ca să cerce dispositiunea luĭ. În decursul a ḑece, seŭ și maĭ multe ḑile, el afară de mŏnăstire trebue să se ținkine fraților și să sufere observațiunile lor. De la dînsul nu trebue a se lua banĭ pentru mŏnăstire, seŭ altŭ-ceva, pentru ca nu în urmă să se mândrĭască și să strice liniscea fraților cu pretențiunile luĭ. Luĭ i se dă haĭne de ale mŏnăstireĭ, iar cele civile i se conservă. Déca se observă în dînsul nesupunere și nemulțemire, atunci i se reîntórcŭ luĭ haĭnele și se trămite în lume.

2. Celŭ admisŭ în mŏnăstire se introduce între fraț nu maĭ 'naînte de unŭ anŭ. Maĭ întâiŭ îlŭ familiarizézĕ cu regulamentul mŏnăstireĭ. Dupŏ acela se pune a citi doĭ-spre-ḑece psalmĭ și doŭ perecope din apostolŭ ; déca el nu scie carte, atunci el merge în ora întâiŭ și a noa la confesorŭ, ca să asculte rugăciunea. Celŭ admisŭ din nouŭ se ocupă de serviciul streinilor și al fraților. Déca el servesce fŏrĕ cârtire și în pace, atunci el se introduce în comunitatea fraților.

3) Fraț de treĭ orĭ pre ḑi se adună la rugăciunea comună, dimineța, sera și nóptea. Déca vocea trombeteĭ îlŭ chiamă la adunarea bisericéscă, atunci fie-care ese imediat din kilia sa ; așa că celŭ ce se ocupă cu scrisul, încetézĕ de a maĭ scrie, necutezând să termine nicĭ chiar litera începută. De treĭ-orĭ pre sĕptămână—Mercurea. Vinerea și Dumineca, superiorul face fraților învĕțăturĭ.

4) Masa pentru fraț este la amédă ḑi. afară de Mercurĭ și Vinerĭ, când monachiĭ postescŭ. Masa este comună pentru toț. Nimenea nu póte să mănânce ce-va, afară de masă, nicĭ seminție, nicĭ fructe de arborĭ. Déca cine-va găsesce vre unŭ fructŭ 'naintea unuĭ arbore în timpul lucruluĭ, datoresce, ca să-lŭ depunĕ la rădĭcina pomuluĭ. În timpul meseĭ, fraț păzescŭ tăcere și șeḑŭ cu camilauca, lăsată pre okĭ, pentru ca să nu se scandalizeze de ce-va. La eșirea de la masă, precum și din Biserică, nu este permisŭ a vorbi cu nimenea.

aŭ devenitŭ şi mai furioşi. Ei aŭ începutŭ să raporteze Imperatorului, că într'unŭ locŭ Atanasie a insultatŭ s-tele vase, şi că din ordinul luĭ s'a tăetŭ Episcopuluĭ Arsenie o mână şi Arsenie a muritŭ din acéstă causă. Luĭ Atanasie i s'a ordonatu, ca să se presinte la sinodŭ în Cesaria. Dar unŭ martorŭ, mustratŭ de conscinţă, s'a presentatŭ la Atanasie, rugându-l de ertare şi arătând, că i s'a impusŭ, de a calumnia. Urmele pretinsuluĭ mortŭ Arsenie aŭ fostŭ urmărite în Egipt, şi în fine el a fostŭ descoperitŭ în Tir, unde a fostŭ recunoscutŭ de Episcopul Eparchieĭ, care îlŭ cunoscea personal. Atanasie a scrisŭ despre tóte aceste Imperatoruluĭ; iar Meletienilor li s'a trămisŭ unŭ edictŭ înfricoşatŭ, unde se declarau de turburătorĭ aĭ imperiuluĭ, şi tot-o-dată obligându-i, ca ei să intre în relaţiunĭ cu Atanasie. Dar Eusebienii aŭ isbutitŭ, ca Meletienii să presinte din noŭ calumniile lor contra luĭ Atanasie şi Imperatorul a decisŭ, ca din noŭ să se adune sinodŭ în Tir. Judecătorĭ în sinodul de la 335 a fostŭ Eusebie şi seminţĭ luĭ. Aicĭ iarăşi s'a presentatŭ mâna cea tăétă a luĭ Arsenie; dar Atanasie a presentatŭ în sinodŭ pre Arsenie cu ambele mâinĭ sănătóse. Iarăşi s'a presentatŭ şi martorul, care şi-a cerutŭ ertăciune de la Atanasie. Ne luându-se în consideraţiune nicĭ una din desculpările luĭ Atanasie, Eusebie cu complicĭi sĕĭ a numitŭ o comisiune secretă, care să cerceteze lucrul la faţa loculuĭ şi acéstă comisiune se compunea din inimicĭi cei mai înverşunaţĭ aĭ luĭ Atanasie. Atanasie, pre furiş părăsind Tirul, s'a presentatŭ la Imperatorul. Sinodul, neluând în consideraţiune protesturile unor Episcopĭ, l'a caterisitŭ, stabilind tot-o-dată, ca să fie alungatŭ din Alecsandria. Cunoscênd Imperatorul mersul judecăţeĭ luĭ Atanasie, nu numaĭ că n'a voitŭ a întorce atenţiunea asupra lucrărilor sinodului, dar a ordonatŭ, ca judecătoriĭ luĭ să se presinte la sine. Inimicĭi luĭ Atanasie aŭ inventatŭ o noă calumnie contra luĭ, că adecă el ar fi împedecatŭ unŭ transportŭ de bucate pentru capitală, trămisŭ din Alecsandria. Imperatorul, vĕdênd iritaţiunea cea mare contra luĭ Atanasie, l'a trămisŭ în Galia, dar a refusatŭ dorinţa cea ardentă a Arienilor, de a fi înlocuitŭ în Alecsandria prin altul cine-va.

Apărătoriĭ luĭ Arie, folosinduse de împrejurărĭ, aŭ voitŭ să introducă pre Arie în comunitatea Bisericeĭ din capitală. Ei a intratŭ în Biserică cu mulţimea, şi s'a aşeţatŭ pre piaţa luĭ Constantin;

de mai multe ori a visitatŭ pre s-tul Antonie, şi pentru viéţa lui cea aspră mulţi îlŭ punĕŭ în numĕrul asceţilor.

Încă din tinereţe Atanasie s'a făcutŭ cunoscutŭ Archiepiscopului Alecsandru şi a fostŭ rădicatŭ de dînsul la trépta de diaconŭ (319). S-tul Alecsandru atâta apropiése pre Atanasie de sine, în cât mai în urmă el a devenitŭ secretarul de casă alŭ lui în corespundenţele mai ales eclesiastice. Când defaimarea lui Arie s'a datŭ pre faţă, atunci Atanasie a luatŭ o parte însemnată în lupta s-lui Alecsandru cu Arie, şi cu acésta a escitatŭ în contra sa pre arieni. Acésta s'a întâmplatŭ pênĕ la sinodul ecumenicŭ; iar aicî s-tul Atanasie a refutatŭ într'unŭ modŭ satisfăcĕtorŭ pre Arie, în aprobarea tuturor părinţilor Sinodului. S-tul Alecsandru a destinatŭ pre Atanasie de succesorŭ al sĕŭ, şi vocea comună a Eparchiei, în persóna Episcopilor adunaţi, a consăţitŭ voia păstorului repausatŭ, alăturea cu negările lui Atanasie. Acésta s'a petrecutŭ la 326.

De atunci, în decursul a 48 ani, Atanasie a continuatŭ lupta cea mai înverşunată contra arianismului. Arienii, cu stăruinţele lor pre lângă palatŭ a isbutitŭ, ca în anul 331 Arie, împreună cu toţi Episcopii arieni, să fie reîntorşi din ecsiliu. De la Atanasie s'a cerutŭ, ca Arie să fie admisŭ în comunitatea Bisericeî. Atanasie a renunţatŭ chotăritor la acésta. Eusebie al Nicomidieî, protectorul lui Arie, a suplicatŭ la imperatorul, că Atanasie, în contra decisiunilor sinodale, nu primesce în comunitatea Bisericeî pre Meletienî. Imperatorul s'a indignatŭ pre Atanasie; dar el l'a liniscitŭ, esplicându-î pre cine nu primesce el în comunitatea Bisericeî. «Ereticiî, ţice el, cei-ce se înărmézŭ în contra lui Christos, nu aŭ nimicŭ comunŭ cu membriî adevăraţi aî Bisericeî lui Christos». Arienii atunci s'aŭ convinsŭ, că pênĕ când Atanasie va continua a fi păstorul Bisericeî de Alecsandria, eî aŭ să fie consideraţi de toţi, ca ereticî. Atunci s'aŭ rădicatŭ în contra lui Atanasie cu mijlóce, demne de dînşiî. Eî s'aŭ unitŭ cu toţi ereticiî, şi Meletienii, prin instigaţiunile Arienilor, aŭ presentatŭ Imperatorului încriminări în contra lui Atanasie, că adică, el se pórtă rĕŭ cu clerul şi îlŭ asupresce cu dări grele, şi că el este în relaţiuni cu Filumen, turburatorul imperiului. Atanasie la 332 s'a dusŭ înaintea imperatorului şi a esplicatŭ lucrul verbal, iar Imperatorul l'a trămisŭ în Alecsandria, ţicênd, că el este amicul divinităţeî. Dar calumniatoriî după acésta

aŭ compusŭ sinodul lor ; iar decisiunea acestui sinodŭ a fostŭ, ca să omóre pre Atanasie, décă el se va presenta la Alecsandria. Dupŏ sinodul din Sardica, esplicându-i-se luĭ Constantie afacerea şi descoperindu-i-se procedarea cea nouă şi neomenósă a Arienilor, a începutŭ Constanţie să-şĭ moderéze afecţiunile sêle pentru Arienĭ, şi el de treĭ-orĭ i-a scrisŭ luĭ Atanasie, klemându-lŭ la sine şi asigurându-lŭ în respectul, ce are pentru dinsul, şi invitându-lŭ să-i-se încrédă luĭ. In anul 348, când Gregorie murise, iar vocea luĭ Constans skimbase multe din cele petrecute în Orientŭ, Atanasie a venitŭ în Constantinopolŭ, presentându-i luĭ Constantie esplicaţiunĭ la cele petrecute ; dupŏ care el s'a întorsŭ în Alecsandria cu onóre. Aprópe cinci anĭ, Atanasie a administratŭ Biserica sa, vindecând ranele, ce i-le causase Arienĭ.

La 353 Constantie a devenitŭ imperatorŭ al Orientului, precum şi al Occidentului, şi afacerile religióse aŭ primitŭ o altă faţă. Eusebienĭ aŭ adusŭ pre uşorul imperatorŭ pénă acolo, că în publicŭ a cerutŭ de la sinodŭ depunerea luĭ Atanasie şi confirmarea simbolului Ariénŭ al credinţeĭ. Episcopiĭ unul dupŏ altul aŭ fostŭ ecsilaţĭ, şi niciŭ n'aŭ voitŭ să subsemneźe condemnarea apărătorului sincerŭ al credinţeĭ luĭ Christos. La 356 Constantie a ordonatŭ, ca cu mâna armată să ridice la catedra de Alecsandria pre semipăgânul George şi Alecsandria a fostŭ stropită cu sânge. Atanasie, păzitŭ fiind de D-ḑeŭ, s'a depărtatu, ducêndu-se în deşerturile Egiptului, şi cu acésta ocasiune arianismul s'a desfăşuratŭ în tótă splendórea luĭ. Persecuţiunea s'a respânditŭ lute din Alecsandria preste tot imperiul. Atanasie, ascunḑêndu-se când într'unŭ deşertŭ, când în altul, a creḑutŭ, că acum mai mult de cât orĭ când el datoresce, ca să lucreze fórte pregetŭ. El a publicatŭ câte-va opere spre apărarea adevĕruluĭ persecutatŭ. Pre capul luĭ Atanasie a fostu pusŭ preţu, dar Domnul l'a păzitŭ şi la conservatŭ pentru folosul Bisericeĭ.

La 361 Julian a întorsŭ pre toţĭ Episcopiĭ din ecsiliu, între carĭ şi pre Atanasie. Dar Atanasie a întorsŭ pre mulţĭ păgânĭ la credinţa creştină, şi Julian a ordonatŭ prefectului, ca să lŭ alunge de pretutindinea. «Mie îmĭ pare fórte rĕŭ, că D-ḑeiĭ, din causa luĭ, sûntŭ despreţuiţĭ» scriea Julian, ca culpă luĭ Atanasie, şi acésta era onórea cea mai mare alui Atanasie. Atanasie depărtându-se din

el, fiinţa, carea a cutezatŭ să nege divinitatea Fiiului lui D-deŭ. Dupre mărturia lui Constans, Constantin a depărtatŭ pre Atanasie în Galia, ca să-lŭ apere de inimicii lui, carii eraŭ decişi, ca să-lŭ omóre. şi decă pŏuĕ la mórtea sa Constantin, nu l'a reintorsŭ în Alecsandria, apoi acésta s'a întâmplatŭ numai, că n'a apucatŭ să o facă.

In anul următorŭ, după mórtea lui Constantin, fiii lui aŭ decisŭ, ca să întórcă pre toţi Episcopii ecsilaţi pre la catedrele lor. S'a reintorsŭ cu acésta ocasiune în Alecsandria şi s-tul Atanasie, dar nu pentru multŭ timpŭ. In contra lui iarăşi s'aŭ rădicatŭ calumniĭ. Când Constantie s'a lăsatŭ singurŭ în partea Arienilor, ce nu se putea crede în capitală, relativ de Atanasie? Imperatorul prin scrisóre amerinţa pre Atanasie cu mórte. In Antiochia sinodul arienŭ (340) a respinsŭ simbolul de Necea şi în locul lui Atanasie a pusŭ pre unŭ ariénŭ declaratŭ, Pist. Tot la anul 340, una sută Episcopi egipténi aŭ scrisŭ către toţi Episcopii lumeĭ creştine desculparea lui Atanasie, arătând tot-o-dată şi causa invidieĭ în contra lui. Cu acésta ocasiune eusebienii aŭ trămisŭ în Alecsandria cu o escortă de militari pre alesul lor, Episcopul Gregorie. Ariénii aŭ produsŭ resbelŭ şi omoruri în Alecsandria, iar Atanasie în secretŭ depărtându-se din Alecsandria, şi-a scăpatŭ viéţa. Intr'o epistolă către toţi Episcopii de pre la tóte Bisericile, Atanasie descrie neorânduelele şi necuviinţele, ce se petrecŭ 'naintea okilor lui şi îi rógă, ca să ajute Biserica de Alecsandria, ce este bântuită de aceste scandaluri.

In Constantinopolŭ Atanasie nu avea ce se mai caute şi el la 342, presentându-se în Roma, a arătatŭ Episcopilor apuseni cine sŭntŭ eusebienii, carii caută prin simbolurile lor, ca să se presinte ortodocşi, şi cu acésta să corupă ortodocsia, obiectul dorinţelor întregului Occidentŭ. Dar trebuea să se facă ceva şi pentru Orientŭ. Imperatorul Constans, sciind şi iubind pre Atanasie, cu tóte rugămintele lui pre lungă Constantie, nu l'a pututŭ întórce în favórea lui Atanasie; după care a pretinsŭ de la Constantie, ca să adune sinodŭ universalŭ. La anul 347, în sinodul de Sardica, s'a pusŭ în desbatere afacerea lui Atanasie şi a celoralalţi Episcopi mărturisitori ai credinţeĭ celeĭ drepte. Dar studiarea uneĭ aseminea cestiuni în sinodŭ ecumenicŭ pentru Arieni însĕmna, a se condemna ei singuri pre dinşii, şi de aceea ei s'aŭ depărtatŭ în Filipupolŭ şi aicĭ

pere, precum și viața lui, au fostu îndreptate contra arianismului. Dar cea mai însemnată operă în acéstă privință este acéia, ce cuprinde patru discursuri contra arianismului (1). Compunênd unu întregu, aceste discursuri represintă precum persóna lui Atanasie, așa și starea Bisericei ecumenice de atunci.

Să dămu în ecstractu cuprinderea acestor discursuri ale lui Atanasie. *Discursul întâiu* al s-lui Atanasie începe cu acéia, ca să arate, că arienii nu sûntu creștini; fiind că ei au primitu numirea lor de la ómeni, escluși din comunitatea creștină. «Poporul ortodocsu nici o dată nu și-a primitu numirea sa de la Episcopii sĕi, ci de la Domnul, în care noi și credemu». «Arienii, continuă s-tul Atanasie, nu sûntu creștini și pentru acéia, că au lăsatu cuvintele Scripturei divine, iar pre defăimările lui Arie le numescu înțelepciune nouă». Trebue să notămu încă, că Arie în învĕțătura sa a imitatu opera păgânului Stad, carea este despreçuită chiar de păgâni. S-tul Atanasie singuru ni dă cuprinderea acestei opere, și tot-o-dată și ideile principale ale lui Arie. Cea întâia idee a lui Arie este: că «a fostu timpu, când n'a esistatu Fiiul». S-tul Atanasie opune acestei idei cuvintele: «la începutu era cuvêntul etc. (cf. Apoc. I, 4; Rom. IX, 5; I, 20. cor. I, 24; Ioan XIV, 8, 9; Ebr. I, 2; etc); iar espresiunile lui Arie despre Fiiul lui D-dĕu, «*n'a fostu, mai 'nainte de ce, când*, s-ta Scriptură le întrebuințéză numai pentru creaturi, nu și pentru Fiiul lui D-dĕu. Acei, carii ḑicu, că «*a fostu unu timpu, când fiiul n'a esistatu*, aceștia admitu, că D-dĕu a esistatu când-va fĕrĕ de cuvêntu și înțelepciune, că a fostu lumină fĕrĕ de lucire, și isvoru fĕrĕ de apă». Admițênd, că Fiiul a esistatu nu din eternitate, trebue să recunóscemu, că Fiiul este provenitu din altul, afară de D-dĕu, și lumea, creată de D-dĕu prin cuvêntul, este creată de o ființă, ce a esistatu afară de D-dĕu.

«Déca Fiiul, ḑicu Arienii, este nascere, formă a Părintelui și în totul seminu lui, atunci trebue, ca și Fiiul să nascĕ». Ca respunsu la acéstă subtilitate, împrumutată de la Gnostici, s-tul Ata-

(1) Ediția cea mai bună a operelor s-lui Atanasie este acea de Paris 1698 «Studio monachorum S. Benedicti 3 partes în duobus tomis». Adausele la aceste le-a publicatu Montfacon (Nova col. Patr. Graec T. 2 Mygne Patrol. T 1—4. Paris 1857).

Egipt, a ḑisŭ : «nu vĕ întristaţi copiĭ, acestŭ nouraşŭ în curênd are să dispară».

La 363 imperatorul Iovinianŭ a creḑutŭ de datoria sa, ca să-i propună luĭ Atanasie, a se întórce la administraţiunea Bisericeĭ séle. Atanasie a trămisŭ luĭ Iovinian o epistolă din partea întregulŭi sinodŭ despre credinţa cea adevĕrată.

Cu rădicarea luĭ Valent pre tronul imperiulŭi de Orientŭ (364), s'aŭ reînoitŭ pentru Biserică timpurile de nenorocire ale luĭ Consantie, şi încă cu prisos. Atanasie în anul 365 a scrisŭ doŭ opere — una *despre Trinite şi incorporare* şi alta *despre Trinitate şi s-tul spiritŭ*. În anul 367, Valent a ordonatŭ, ca să fie depuşi toţi Episcopiĭ, reîntorşi de cătrĕ Julian. Luĭ Atanasie îĭ presta, ca a cincea órĕ să se despartă de turma sa cea credinciósă. Păstoriţiĭ séĭ se decisese, ca cu forţa să apere pre Atanasie, dar el s'a retrasŭ din Alecsandria. Valent, primind de la prefectŭ raportŭ despre dispoşiţiunile Bisericeĭ de Alecsandria, a chotărîtŭ, spre mirarea tuturor : «Să lase pre Atanasie în pace».

Bătrînŭ de şepte-deçĭ de anĭ, Atanasie era pentru toţi Episcopiĭ părinte. Toţi priviaŭ la voia luĭ, ca nisce copiĭ. Primind de la Damaz, Episcopul de Roma, chotărîrile Sinodulŭi (368) despre depunerea unor Episcopĭ arienĭ, Atanasie singurŭ a convocatŭ sinodŭ în anul 369 şi din partea sa a trămisŭ doŭ epistole, — una cătrĕ Episcopiĭ africanĭ şi alta cătrĕ Damaz. În cea dintâiŭ el mustra pre cei, ce degradézĕ simbolul de Nicea, iar în adoa cerea, ca să fie depusŭ Acsentie, Episcopul arienŭ de Mediolan. Damaz la sinodul din 370 a împlinitŭ cererea luĭ Atanasie şi în epistola sa cătrĕ Episcopiĭ a repetitŭ cuprinderea epistoleĭ luĭ Atanasie cătrĕ Episcopiĭ africanĭ.

Lupta cea de pre urmă a luĭ Atanasie a fostŭ contra doctrineĭ luĭ Apolinarie, pre carea el a refutat'o în doŭ cărţi. În anul 373 «păstorul celŭ credincíosŭ şi curagíosŭ», a cărŭia vieţă a fostŭ de modelŭ pentru toţi Episcopiĭ, iar doctrina luĭ legea ortodocsă, a repausatŭ în Domnul, încununându-se pentru ostenelele luĭ cele grele. Amintirea luĭ se serbézĕ la 2 Maiŭ şi 18 Ianuarie.

Operele cele maĭ însemnate ale s-luĭ Atanasie în contra arianismuluĭ şi caracterul lor. S-tul Atanasie a scrisŭ fórte multe opere şi partea cea maĭ însĕmnată din aceste o-

In discursul al patrulea s-tul Atanasie vorbesce despre esistenţa ipostatică a Fiiului şi despre relaţiunile lui cu Părintele. «Esistă unu singuru principiu al divinităţei, şi nu doi; de aici unitatea de principiu. . . . In acestu principiu a fostu Cuvêntul, invaţă Ioan, iar Cuvêntul, a fostu la D-ţeu, fiind ca D-ţeu este principiul. . . . Dar Cuvêntul avênd esistenţa de la principiul unitaru, nu este ceva trecetoru, seu unu sonu simplu, ce însemnă ceva, dar este Cuvêntul esenţialu, Inţelepciunea esenţială». După aceste el refutézá pre Sabeliu, cariu vedéu în Fiiul lui D-ţeu o inteligenţă eterna, dar inkipuită, ce începe a lucra la creaţiunea lumei; şi s-tul Atanasie numesce acésta representaţiune a Fiiului debilă şi degradătóre de D-ţeu. Tot astu felu se esprimă el şi respectiv de acei, cariu, ca şi Valentin, presiuta Treimea, ca pre o unitate desfăşurată, séu desvoltată.

Studiul celu minutiosu al celor patru discursuri ale lui Atanasie în contra Arienilor, ni arată, că el a căutatu să opună subtilităţei dialectice a Arienilor acelaşi subtilitate logică a cugetărilor. Pre de o parte, el caută să combată pre inimici cu acelêşi arme, de care ei se înarmaŭ, pentru a atăca adevĕrul; de altă parte, el comunica o precisiune de limbă ideilor revelaţiunei. Dialectica lui nu se ocupă cu acéla, ca să se jóce cu vorbele; ea, împreună cu subtilitatea, întrunesce simplitatea în abundenţa şi importanţa cugetărilor. Ominatu de mai multe-ori, şi câte-o-dată numai prin sofisme şi subtilităţi dialectice, şi nu prin idei, s-tul Atanasie s'a aflatu de multe-ori în necesitatea, de a se repeta şi cu acésta să se presinte, ca el în oporile séle nu s'a ţinutu de o sistemă; dar el pentru acesta a pututu să urmărăscă arianismul pre tóte căile.

In discursurile contra lui Arie se vede cu plinitate inocarea spiritului seu. Supĕratu de neruşinarea ereticilor, el cu zelu urmaresce dialectica Arienilor, cea fără de ruşine şi nefundată, carea introducea disoluţiunea în Biserică. In cuvintele lui se vede clar tăria şi fermitatea convicţiunei interne, de aseminea cunoscerea perfecta a dogmelor, şi în genere espunerea ideilor este vie şi în totul convenabilă caracterului ideilor. Décă însĕ mai luămu în consideraţiune şi acela, că cele patru discursuri ale lui Atanasie sĕntu prima încercare, în care se desfăşură cu plinitate tóte principiile arianismului, pre basele cărora Arienii au construitu doctrina cea nóa des-

nasie zice, că «cu numele Fiiului şi a Părintelui nu trebue să nimică nimicu din acela, ce este corporalu. Precum D-zeu Părintele nu este produsu din tată, aşa şi Fiiul nu s'a născutu, ca să nască».

Esplică sensul cuvintelor (Filip. II, 9 şi Ps. XLIV, 8), pre care Arienii le înţelegeu în profitul lor. Espresiunea de «*a înălţa*» nu insemnează, că Cuvêntul a fostu înălţatu, dar se referé la înălţarea omenirei. Aceste vorbe sûntu zise atunci, când Fiiul s'a făcutu corpu, ca să se vadă că cuvintele: s'a umilitu, s'a înălţatu se referu la omenirea lui. Unu asemenea sensu al cuvintelor apostolice se confirmă şi de locurile paralele.

In discursul al doilea s-tul Atanasie studiază trei tecsturi ale Scripturei, pre care Arienii le esplicau în sensul lor. Despre tecstul antâiu: «*este demnă fiinţa de creatorul ei*» s-tul Atanasie zice, că «cu aceste cuvinte apostolul a voitu să determine nu omenirea Fiiului, séu nascerea lui cea naturală din Tată, dar a indicatu venirea lui pre pământu, preuţia lui primară. Acestu sensu al cuvintelor apostolului s-tul Atanasie îlu arată cu claritatea cea mai mare, observându-lu în relaţiune cu contecstul şi cu spiritul întregei Scripturi. De aseminea el referé la incorporarea Fiiului lui D-deu, la glorificarea lui, petrecută după patima cea de cruce, şi cuvintele apostolului Petru: «Ca pre unu Domnu şi Christos l'a glorificatu pre acestu Iisus, pre care voi l'aţi vêdutu rĕstignitu» (Fapt. II, 36). Esplicaţiunea atât a unuia, cât şi a tecstului celuialaltu sûntu făcute forte bine. Cuvintele Pildelor: «*Domnul m'a făcutu pre mine la începutul căilor sêle*» se esplică cu de amaruntul şi se aplică la actul măsurei prin încorporarea Înţelepciunei ipostatice.

In partea âtâia a discursului al treile s-tul Atanasie arată unitatea esenţei divine în Părintele şi Fiiul şi esplică cum trebue să se înţelégă acésta unitate. «Deşi Părintele şi Fiiul sûntu doe persône, dar pênê când Părintele este numai Părinte şi nu Fiiu, iar Fiiul este Fiiu şi nu Părinte, persônele lor sûntu distincte, şi *numai esenţa este una*». După aceste el resolvêză obiecţiunea arienilor, îndreptată în contra unităţei Părintelui şi a Fiiului dupre esenţa lor. Aici el esplică tecsturile s-tei Scripturi, citate de Arieni (Es. III. 14, Ioan XVII. 11—28. Mat. XXVIII. 18) şi observă cu de amăruntul locurile, prin care se represintă actele naturei divine şi umane ale lui Iisus Christos.

DISCURS

PRONUNȚAT DE DOMNUL

G. COSTACHESCU

CU OCASIUNEA PRIMEI SERBARI A PATRONULUI SEMINARIULUI DIN IAȘI

IN ANUL 1668 (SOCOLA).

Memoria veterum renovandum.

Onorabilă adunare!

Insărcinat de onorabilul consiliu al acestui Institutŭ de a Vĕ întreținea astă-ḑi cu puține cuvinte conforme solemnităței ce era să se efectue în ḑioa de trei lerarchi, și pe care de și puterile mele sunt mediocre în raport cu grandiositatea și splendórea ei, de și acestă sarcină devine pentru mine cu atât mai grea, cu cât solemnitatea ce se institue pentru prima órĕ în acest institut, are de scopŭ și caracter specialŭ, a perpetua și re'noi aniversalimente memoria acelui bărbatŭ, carele a fundat și patronat în tótă viĕța sa acest institutŭ, și care prin diferite circumstanțe, mai mult sĕŭ mai puțin influențe asupra lui, din micŭ ce era la inceput a mers progresind pĕnĕ în ḑioa de astă-ḑi. Cu tóte aceste esitarea mea, care la inceput mĕ inboldea se mĕ daŭ inlaturĭ de la acestă obligațiune onorabilă, mai ales când în cercul didacticŭ în care am onóre a face parte, sunt persóne mai competinte de cât mine, prin usulŭ, desteritatea, și experiența

pre Fiiul lui D-dĕu, apoĭ pentru noĭ devine înțelesă și importanța cea mare a lucrăreĭ sântuluĭ, precum și rolul, ce l'a avutŭ Atanasie în Biserica lui Christos.

Operele istorico-dogmatice și cele, ce se referĕ la esplicațiunea s-teĭ Scripturĭ. În multe din operele sĕle s-tul Atanasie a descrisŭ turburările și faptele Arienilor, unind descripțiunile sĕle cu observațiunĭ apologetice în folosul veritățeĭ creștine. Operele aceste sûntŭ fórte importante pentru istorie, fiind că ele caracterizézĕ fórte bine spiritul s-luĭ Atanasie și al Arienilor, inimicilor Bisericeĭ. Epistola s-luĭ Atanasie cătrĕ Imperatorul Constanție ni presintă în persóna sântuluĭ tabloul celŭ maĭ mărețŭ al unuĭ omŭ dreptŭ, al păstoruluĭ, care rĕmâne liniscitŭ în mijlocul turburărilor, mișcate de calumniile lumeĭ, și care înțelege fórte bine serviciile sĕle.

Din operele, relative la sciința s-teĭ Scripturĭ, atrage atențiunea fie-cărula *epistolă paschala* a s-luĭ Atanasie, carea încă din vekime a fostŭ introdusă în numĕrul regulelor bisericescĭ. Ea este fórte importantă din acelŭ punctŭ de privire, că aicĭ se enumeră tóte cărțile canonice și necanonice ale vekĭuluĭ și noului Testamentŭ.

Arch. **Genadie Enacenu.**

nului omenescŭ numele Mecenaţilor ; pentru că sub protecţiunea şi încoregiarea lor, Romanii puind deja ordinea şi regula pretutindinea, închidŭ Templul lui Janus, câmpul lui Marte nu resună mai multŭ de arme şi tube, în palatele cesarilor nu se discută şi nu se mai fac planuri de resbele, ci ele se prefacŭ în Academii, ĕră forurile şi câmpulŭ lui Marte în concertu de Muse. Atunci esŭ acele productiuni geneale ale Vergiliilor, Oraţiilor şi Liviilor, înaintea cărora ne coprindem de admirare şi ne închinăm cu respectŭ. Se va perpetua şi aniversa până la finea secolelor numele Medicişilor, şi cu dreptŭ cuvêntŭ : în hausul şi perturburarea aduse în Europa prin invaziunea barbarilor, sub mâna destructóre şi brutală a lor. ar fi fostŭ cu putinţă a nu se perde ereditatea lumii antice, dacă zelul şi devotamentul lor n'ar fi culesŭ şi adunatŭ cu respectŭ tóte fărămăturile şi rămăşiţele civilizăreĭ eĭ ? Unde ar fi putut scapa şi a găsi refugiŭ operele şi faptele Greco Romanilor decă n'ar fi fostŭ arca şi asilul Medicişilor la Florenţa ? sub aripile şi diligentul patronagiŭ a lor crescŭ Rafaelit şi Michel—Angheliţ — acei Maestri ai picturei moderne. Acolo se efectuă secolul renaşterii ştiinţelor şi se punŭ fundamentele culturei şi a civilizăreĭ Europei actuale. Suntŭ scumpe şi preţióse pentru Românĭ numele lui Vasilie Lupu, Mateĭ Basarabilor, Veniaminilor, a Laserilor, a Codrinilor şi Vangeli Zapa : şi câtŭ va trăi nemulŭ Românescŭ se va închina cu respectŭ şi pietate ori de câte ori se va auzi pronunţîndu se numele lor şi se va împrospăta în memorie faptele şi devotamentul lorŭ, pentru zelul şi ardenta lor contribuire la cultura şi progresul nostru naţional. Sub auspiciile şi protecţiunea unora, prin conlucrarea şi sacrificiul altora, aceşti Ptolomeĭ, Mecenaţi şi Medicişi ai Românilor se fundezŭ scoli şi în trinsele ni se vorbeşte şi inspiră faptele, devotamentul şi gloria străbunilor

lorŭ în obiecte de asemenea natură; esitarea mea atunci, a dispărut față cu datoria morală și de conscinția către acest Seminariu în care am învĕțat și m-am educatŭ; în acele momente de esitare aducêndu'mi aminte de sentința străbună; in magnis et voluisse sat est= în lucrurĭ marĭ chiar și voința ese de ajunsŭ, 'mĭ-am luat curagiul a veni înnaintea D-niilor Vóstre pentru a vĕ înprospăta și reînoi în memorie, cine a fostŭ fundatorul acestuĭ Institut. Prin ce împrejurărĭ a trecut elŭ, și ce a produsŭ.

Memoria veterum renovandum

Este scumpŭ și prețiosŭ și va fi scumpu și prețiosu cât va trăi nemul omenescŭ, numele Ptolomeilorŭ, al Mecenatilorŭ și al Medicișilor, pentru că aŭ fost cei mai ardenți și mai asiduĭ protectorĭ și încuragiatorĭ aĭ sciinților, artelor și a tot ce contribue la perfecționarea și nobilarea omenireĭ. Pe când clasica și celebra Grecie începuse a declina din strălucirea și gloria sa, pe când independința eĭ politică dispăruse sub lovirile inimicilor externĭ și a stășierilor interne, pe când operile geniilor eĭ se periclitaŭ de a se perde în aceste circumstărĭ sinistre, inteligința luminată și inima cea nobilă a Ptolomeilor le adăpostescŭ în Alecsandria.

Sub auspiciile lor, învĕțațiĭ curgŭ din tóte părțile aicea, adună monumentele prețióse risipite prin vechia lor Patrie, și lasă posterităței acel legatŭ frumosŭ, care aŭ contribuitŭ atâtŭ de multŭ la înblânzirea barbarilor din Evul mediŭ, și la cultivarea și civilizarea Europeĭ de astă dĭ. Numele lor nu aparțin mai multŭ la cutare seŭ cutare națiune : ele suntŭ a umanității și umanitatea câtŭ va trăi le va respecta pentru că prin protecțiunea și patronagiul lor, lumea antică s'a transmisŭ contigentul seŭ de cultură, civilizare și progresŭ generațiuneĭ moderne. — Nicĭ o dată nu va perĭ din memoria ge

se paradoseşce fanerosŭ de elefterii şi eterie, în Biserică se doxologeşce chirie eleison. Ce şi dice el? Aceste ce vĕdŭ şi ce audŭ sŭntu lucruri neinţelese pentru strănăpoţii lui Traian. Altă dată, cândŭ potopul barbarilor, inunda mănósele văi ale Dunărei, strămoşii noştri scăpaŭ la Carpaţi, Arăratul nostru. Ducii de la Făgăraşŭ şi Marmureşŭ ventaŭ şi repuneaŭ la locŭ fundamentele politiceale nóstre. Acolo voiŭ căuta şi eŭ Apostolii, care să ne reinoiascĕ şi să ne aducă aminte de limba şi faptele străbunilor noştri : Voiŭ funda o scólă — un Seminariŭ şi acolo se va învĕţa, se va redeşteptа şi se va inspira perpetuŭ în inima generaţiunelor viitóre gloria străbună. *Memorie veterum renovandum.*

Si aicĭ nu mĕ pot opri, Domnii mei, fără a releva un fapt fórte caracteristic şi fórte important în literatura nóstră morală şi intelectuală ; să pare că străbunii noştrii în intreprinderi de fundarea scólelor nóstre ar fi avut de divisă acea vorbă sublimă a lui Catone — *Pro a res ac focis*, pe care traducĕndu-o după limbagiul lorŭ, este : Pentru *lege* şi *moşie*; iar după ai nostru, Pentru *Patrie* şi *religiune*. — Când Vasilie Lupu şi Matheiŭ Basarabŭ fundezĕ scoli şi prin acestea daŭ o lovitură mortală slavonismului ce se incuibase prin literatura nóstră, încep prin a traduce cărţile bisericescĭ, şi după aceea, esŭ acei bărbaţi ilustri ai noştri— Urechiĭ, Costinescii, Radu-Greceniĭ şi Cogălniceniĭ; Ei întreţin şi alimentezĕ perpetuŭ în templul muselor nóstre acel focŭ sacru al culturei nóstre morale, şi naţionale, ca acele Vestale din templul lui Numa ; şi pe când fraţii noştri de preste carpaţi gemeaŭ sub persecuţiunile politice şi religióse ale inimicilor lor, afla speranţe şi suvenirea tradiţiunelor nobile în văile Dunărei; tot astfel pe când opresiunea fanarioţilor care socotiau că aŭ adăpatŭ şi aŭ innecatŭ cu fierea corumpţiunilor schintea culturei şi a tradiţiunilor nóstre peste Carpaţi, Maforescii, Clainii şi Sincaii, şi acea se-

noştri : *Memoria Veterum renovandum* — Trebue a reînoi memoria străbunilor noştri.

Dar impulziunea şi emoţiunea mea la amintirea acestor nume sacre, acestor apostoli ai Românilor m'aŭ împinsŭ pre de parte : Nu este nici intenţiunea mea, nici puterile mele nu mă ajută de a vĕ descrie şi reînoi în Memorie faptele acestor Mecinaţi ai Românilor. Me opresc şi voiŭ insista numai asupra fundatoriului acestui Seminariŭ.

Cine este deci fundatoriul acestui Institutŭ ? *Ilustrul, venerabilul şi înveci ne uitatul Archipăstor şi Mitropolitŭ Veniamin, părintele bisericei răsăritului*, precum l'aŭ numitŭ însuşi sinodul de Constantinupol : Părintele orfanilor, sprijinitoriul văduvilor şi al sĕrmanilor, Mecenatele literaturei Naţionale, precum îl numeşte un neobositŭ scrutator al istoriei nóstre D-lŭ Misail. Aceste suntŭ Titlurile bine meritate pe care le-aŭ dătŭ poporul unui archipăstor pe care l'a condusŭ aprópe 50 ani pe căile credinţei şi ale naţionalităţei. Veniamin este prea cunoscutŭ Românilor, memoria lui pre próspătă, faptele lui prea vĕdute şi prea cunoscute pentru a avea trebuinţă de elogiŭ. — Si apoi ce sar adăugi la lumina sórelui, susţinênd că în adevĕr sórele este luminosŭ.

Suinduse pe scaunul Mitropoliei pe la anul 1800, an ce deschide secolul al 19-lea secolul deşteptărei Naţiniilor, Veniamin se gândeşte a reînvia şi deştepta şi între Românî ideile de naţionalitate. Aruncând o privire retrospectivă asupra trecutului, ochii lui se astupă de o piclă nĕgră. Domnia vitrigă a fanarioţilor în interval de 120 de ani suspensase independenţa politică a Românilor, cultura lor morală şi intelectuală amorţise şi înghe-ţase cu totul sub tarna aspră şi riguróse a acestei epoce. Uitânduse împrejurul seŭ, ce vede şi ce aude ? Vede şi aude în Magistratură şi administraţiune că Loghiotaţii metachirisesc sintrofii elineşti, în scólele lui Vasilie Lupu

tea să progreseze, ci încă mergea în regres, aşea în cât pe la 1820 numai un profesor se afla aici, învăţând gramatica după sistema lui Radu Tembe. Cum mergea Seminariul nu mergea bine, şi fundatorul se decise la o reformă radicală. Astfelŭ regulă 1) ca, pe lângă gramatica Română să se predea şi cea Latină cu *tóte părţile ei*; 2) Retorica şi poetica Latină; 3) Filosofia şi Filologia sĕŭ comparaţiunea limbei Române şi derivările ei. Insă spre realisarea unui plan aşa de vastŭ pe atunci, trebuiaŭ profesorĭ şi profesorĭ nu erau.

Ce era de făcut? Metropolitul plin de tristeţă vĕdĕnd dificultăţile ce se o puneaŭ la progresul operei sele, se consultă cu respectabilul şi laboriosulŭ în cultura şi literatura Română Gheorghe Asachi.

Era în adevĕr 120 de anĭ de când nemul nostru înnota în noianul Fanarioţilor, fiind în pericol de a'şĭ perde nobilitatea antică. Nu era óre ver o speranţă de mântuire? Ce era de făcut? Incă de pe la anul 1818 venise în ţéra lui Radu Negru Gheorghe Lazăr, şi acolo învĕţa în scóla din sântulŭ Sava, Cine erau ei.

Laboriosul Asache, în aripatŭ cu binecuvêntările Archipăstoiului sbóră peste munţi, se opresce în Blajiŭ — vatra inteligenţei Române pe atunci, de acolo pe Domnul Ión Costea ca profesor de Retorică şi poetică, pe Ión Mamfi pentru gramatică, şi la Braşov angajézĕ pe Doctorul în Filosofiă si Medicină Popu ca directore al Seminariului. Pe la începutul lui Noembre 1820. Veniamin plin de bucurie la întórcerea lui Asache, introduce în scólă pe acĕştĭ treĭ tinerĭ.

Silinţele noilor profesorĭ, aplicarea cea mare a tinerimei la studiŭ, căldura cu care îmbrăţişa scóla părinţiĭ şi concetăţenĭĭ, şi cu deosebire îmbrăţişarea cea călduróssă a tinerimei studióse din partea Archipăstorului lorŭ, promiteŭ frumóse resultate. Dar după treĭ luni de la des

rie de bărbaţi iluştri alimentă şi întreţin suvenirile şi gloria nóstră străbună prin devotamentul lor, şi templul muselor nóstre, perpetuŭ nu se stinge.

Astfelŭ, când Veniamin se gândesce şi se prepară a da o lovitură mortală inundărilor fanariotice, fundĕdă acestŭ Seminariŭ şi sperá că raţa luminei intelectuale va străluci pe Carpaţi, in acestă epocă. Deci când un profundŭ intunerec domnea preste ţĕrile nóstre, când naţionalitatea, musele, limba nóstră raţională, erau esilate, când opera distructóre mai era terminată, şi misiunea infernală a fanarioţilor părea indeplinită ; pe când se părea, ţicŭ, că Românía era gata a repeti acel cuvĕnt de agonie Consumatum est. Veniaminiĭ, Lazariĭ, Asachiĭ, îşi daŭ concursulŭ lor şi produc Vestalele muselor de astă-ḑi.

Astfel era aspectul ţĕrilor nóstre când Veniamin la 1804 puse fundamentulŭ acestui Institut, şi cu ele, a scólelor naţionale din Moldova, in cât Moldova putu saluta şi ea răsărirea seculului al 19-lea cu fundarea acestui Seminariŭ.

Iată fundatorul acestui Institutŭ. Să vedem acum prin ce circumstări a trecut el de la fondarea sa şi până astă-ḑi.

Trei sunt fasele şi circumstările influenţe prin care a trecut acest institut până în timpul de faţă. I-ea de la 1804 până le 1833 ; II-a de la 1833 pĕnă la 1848 ; iar a III-a de la acest an până la 1860.

Fapta patriotică a lui Veniamin s'a confirmat şi de Domnul contimporan Alexandru Muruz, prin acea că el a provĕḑut Seminariul cu moşiele schitul Rafailŭ şi Duca. Inspecţiunea asupra scolei se lase fundatorului. Seminariul ca şi tóte lucrurile la inceput era de mică importanţă. Objectele ce se propuneaŭ in elŭ erau cele normale ; — Limba Română, Istoria, Aritmetica şi Theologia sântului Ión Damaschin.

Din causa nestabilităţei lucrurilor de cari se bănţuea pe atunci patria nóstră, Seminariul nu numai nu pu-

De la anii 1842 cu instalarea ca rectore a Prea sânțitului Arch. Filaret Scribanu, cursurile tau o mai mare desvoltare —se adauge cursulu sciințelorŭ filosofice, și se complecteză cele theologice. Pe atunci laboriosulŭ rectore începuse a da la lumină mai multe opere teologice, și avea intențiunea a publica incomplectu tótă sistema teologică, dacă pe la 1848 nori de prafu n'ar fi acoperŭ din tóte părțile țerile Române. Peste Carpați se striga :

Deșteptăte Române,
Acum ori nici o dată
Çroeșteți altă sórtă.

In Iași și Bucuresci se protestă energicu și imposantu pentru rupirea neatârnăreĭ nóstre politice.

Ce face Seminariulu in acestă resfățare a luĭ Marte? căci durere, Veniaminu nu mai era! Sub a cuĭ auspiciĭ află asilu opera sa? O voce fatală și sinistră, *musae silent inter arma*, se pronunța d'asupra auditoriloru acestuĭ Institutu!

Reformatoriĭ in regresu dic, ĕtă ventulu de libertate! trebue să dărâmămu patru clase din Seminariulu luĭ Veniamin ca să le facemu mai bune conforme cu spiritulŭ secululuĭ!.

A trea fază de la 1848 până la 1860.

Reforma efectuată la 1848 fiind contra rațiuneĭ, contra progresuluĭ omenireĭ, contra tuturoru legiloru divine și umane n'au duratu multu. La 1851, sub bunulu Domnitoriu Gregorie Ghica, se inaugurédă cursulu complectu de Theologie și Filosofie, pe timpu de optu anĭ. Rectorele de atuncĭ in unire cu mulțĭ profesorĭ laborioșĭ și conscinciosĭ, lucră și edau mai tóte operile scolare teologice ce le avemu și acum. Dar in aceste preocupărĭ ale loru, unu sublimu se aude peste totu loculu. Orașele nóstre, satele și câmpiile striga din tóte părțile *unire, unire*. Clerulu luminatu 'și întrunesce puterile cu toțĭ patrioțiĭ Românĭ; intr'o clipă visulu luĭ Ștefanu celu Mare și Michaiu Bravulu se realizédă.

chiderea cursurilorŭ, iată că să arată în Iaşi, Ipsilante Feld Marsal Pendedeca generalŭ.

Eteria isbucnesce; se întrerupe ver ce ocupaţiune în telectuală, elevii părăsescŭ scóla şi profesorii sciind că, *Musae silent inter arma*, să întorcŭ la locuiŭ lor natalŭ.

De la 1821 până la 1828 Moldova fu lipsită de ori-ce instrucţiune şi astfel şi Seminariulŭ încetă. Iată prima fază a acestui Institutŭ.

In suspensa fonc̦ionărei Seminariului din imprejurările espuse, ce face fundatorul şi patronulŭ seŭ Veniaminŭ? Elŭ nu şede, lucră în via Domnului, scrie, traduce şi dă la lumină mai multe opere importante, precum: istoria Eclesiastică a vechiului şi noului Testament, interpretarea Psaltirei, Chiriacodromion, şi altele; înavuţesce literatura nóstră şi este nefătigabilŭ chiar şi a tunci când vrăjmăşiile ilŭ isgonescŭ diutr'ale patriei dulci sănuri. Activitatea şi îngrijirea pentru turmă şi naţiunea sa le părăsesce numai atunci când mórtea'lŭ aruncă la monastirea Slatina în mormântŭ alăturea cu fundatorulŭ monastirei Socola Alecsandru Lăpuşnénulŭ. Numai atunci Veniaminŭ ar fi pututŭ ḑice: ecă prima di în viéţa mea când eŭ suspendŭ şi întrerumpŭ lucrările mele pentru deşteptarea naţiunei mele, pentru prosperitatea şi progresulŭ Ei.

Memoria veterum renovandum

A doua fază de la 1833—1848.

In acestŭ intervalŭ scóla luĭ Veniaminŭ începe a'şi lua caracterulŭ de Seminariŭ. Sub diligenţa direcţiunei D nului Damaschinŭ Bojinca se dotéză cu un cursŭ mai complectŭ atâtŭ în respectulŭ obiectelor gimnasiale, câtŭ şi theologice. In specialŭ din cele theologice s'aŭ propusŭ catichisulŭ, istoria Eclesiastică veche şi noă, dogmatica, morală şi păstorală.

avutŭ progresulŭ şi regresulŭ sĕŭ, timpurile sale de acţiune şi de reacţiune, şi dupre cum in istoria omenirei vedemŭ că sciinţele, artele şi literile, ingenere aŭ trecutŭ totŭ prin aceste legĭ fatale—că numaĭ in timpŭ de pace, linisce şi stabilitate şi cănd aŭ fostŭ incuragiate şi patronate cu căldură de barbaţĭ luminaţĭ, ca Ptolomeiĭ, Mecenaţiĭ şi Medicişiĭ, numaĭ atunceĭ s'aŭ arătatŭ splendórea lorŭ, şi aŭ reversatŭ fructele lorŭ salutare intre omenĭ; totŭ astfelŭ şi Institutulŭ luĭ Veniaminŭ cătŭ timpŭ s'aŭ bucuratŭ de linisce, pace şi stabilitate şi aŭ fostŭ patronatŭ de bărbaţĭ aĭ binelui comunŭ aŭ progresatŭ în mersulŭ seŭ.

Acumŭ să vedemŭ şi ce a produsŭ seminariulŭ luĭ Veniaminŭ? Cu resolvirea acesteĭ întrebări ajungemŭ şi la finele acesteĭ întreţineri.

Find-că astă-dĭ tŏtă lumea creştină şi noĭ în specialŭ serbămŭ şi amintimŭ o mare solemnitate religiósă, astă-dĭ cănd Pămĕntulŭ Românescu resună de armonĭĭ divine în onórea acelorŭ treĭ dascălĭ Ecumeniciĭ Vasilie, Gregorie şi Ion Chrisostomŭ, protectoriĭ şi apărătoriĭ zeloşĭ a biserieeĭ chreştine, sub patronulŭ cărora Scumpulŭ întru amintire Vasilie Lupu pusese scólele sĕle sub aripa biserieeĭ Treĭ-Ierarchĭ fundată de elŭ, ĕră astă-dĭ, sub auspiciile cărora, bărbaţiĭ noştri de la Gubernŭ, bine inspiraţĭ de faptele strămoşilor noştri aŭ pusŭ seminariile nóstre, astă-dĭ cănd vĕdŭ pe fisonomiile tuturorŭ celorŭ presenţĭ zugrăvită pietatea şi acea unctiune angelică; socotŭ că şi noĭ imităndŭ anticile datine ale vechilorŭ chreştinĭ, cariĭ, la dile de asemenea caracterŭ şi splendóre, petreceaŭ cu lectura şi meditarea celorŭ sacre, socotŭ dicŭ, că este forte la locŭlŭ seŭ a reproduce între noĭ unŭ episodŭ din istoria chreştinismuluĭ, ca astŭ-felŭ maĭ bine să ne edificămŭ în cele morale şi divine.

Pe la inceputulŭ secululuĭ alŭ treilea se punea luĭ Tertulianŭ, unŭ ardentŭ apologist a creştinismului, intrebarea: Cine sunteţĭ voi chratiniĭ, care este numărulŭ

Dar ĕtă anul 1860.

Deca anulŭ 1860 face epocă în analele instrucţiunei nóstre, cu atâtŭ mai multŭ şi în sórta acestui institutŭ şi în genere în tótă instrucţiunea clerului nostru. In acele momente de re'nviere naţională cându se realisase o veche credinţă strămoşéscă, în acele momente de reorganizare conformă cu spiritulŭ seculului, când clerulŭ dăduse Cesaruluĭ totŭ ce era alŭ Cesaruluĭ, se părea că are se să dea şi luĭ D-ţeŭ totŭ-ce este alŭ D-ţeŭ. Cu fundarea universităţeĭ din Iaşi, o sistemă completă de învĕţătură clericală se pune în practică. O facultate de Theologie se instalédă în universitate ; cursulŭ tuturorŭ seminariilorŭ din Moldova se regulédă a fi de şépte anĭ. In acestŭ institutŭ se instaléda maĭ multe catedre importante ce există şi astă-dĭ. 40 miĭ leĭ se acordă pentru acesta şi pentru a se ameliora şi înmulţi numĕrulŭ elevilorŭ seminarişti.

Astŭ-felŭ seminariulŭ din acelŭ anŭ se arată ţĕreĭ cine este şi'şĭ ea avéntulŭ séŭ.

Dară pe la 1863 împrejurările dărâmă facultatea teologică, clasa a V-a de pe la seminariile eparchiale cade. Maĭ în urmă se precisédă prin regulamente şi legĭ : cleru, înalt, cleru de susŭ, cleru de josŭ, preoţĭ de oraşe şi preoţĭ de sate, şi aceştĭ din urmă se prepare pentru alungarea şi risipirea ignoranţeĭ din poporu, nu cu puterea cuvêntuluĭ, dar cu noţiunĭ de mechanică şi principiĭ de veterănie. Ca şi când unĭĭ din clericĭ ar fi aĭ luĭ Iŏn, alţiĭ aĭ luĭ Chifa, alţiĭ aĭ luĭ Apolon şi nu toţĭ aĭ luĭ Christosŭ; ca şi când nu ar trebui pentru toţĭ o instrucţiune egală. Dar adevĕrulŭ şi lumina vinŭ de la Dumneḑeŭ şi nu este datŭ ómenilor a'l face privelegiulŭ unora. Si orĭ-câtŭ cine-va se va sili a pune învĕţătura clerului nostru pe basele castelorŭ egiptene, spiritulŭ timpuluĭ se va opune, ĕră inima şi mintea omenéscă se va revolta şi va protesta.

Aceste suntŭ fasele şi circumstările prin care aŭ trecutŭ acestŭ Institutŭ. Ca şi tóte lucrurile omenescĭ, aŭ

atunci în fine mijlóce mai decisive pentru învățătura credinței și o formă mai rațională și mai stabilă pentru disciplină chrestină.

La vidirea acestui aspectu grandiosu și impusantu a chrestinismului, intrebătorulu lui Tertulianu incremenesce și dice: Avea dreptate Tertulianu cându respundea: *Noi nu suntemu de multu născuți și cu tote acestea amplemu orașele, insulele, cetățile, satele, palaturile, senatulu, forurile, și nimicu nu amu lăsatu de cătu templele deitoru celoru falși.*

Dér episodulu nostru ea proporțiuni prea intinse, meditându în minte asupra luí ca vechii chrestini, să ne intórcemu la subiectulu nostru.

Dacă printr'unu miraculu divinu, ilustrulu și demnulu de memorie Metropolitu Veniaminu s'aru presenta intre noi; și dacă noi nmiliții luí admiratorí cu reverența și modestia unoru fii aí séi spirituali i-amu pune intrebarea, ce a produsu institutulu séu, — sacrificiulu vieței și a ostenelilorú sale? El cu caritatea crestină și cu modestie ne-ar respunde: fiii mei! Dócă voi veți ține semă de imprejurările de forța majoră prin care a trecutu Elu, de greutățile și reacțiunile brutale de care a fostu hăntuitu și cu care aú avutu a lupta până-acum, *Institutulu meu de și nu este de multu născutu*, a produs cu tóte acestea nu puținu. Micu la inceputu ca acelu grăunte de mustarú din sacra evangelie, care dintr'untéiu era nebăgatu în semă, dar care cu incetulu aú crescutu, și'aú intinsu ramuri mari, s'a inălțatu, aú produsu seminție in abondență, iară pasările cerului s'aú adăpostitu la umbra luí, totu ast-felu și institutulu meu tăre importanță la inceputul séu, și'a datu fructele sale. Seminariile actuale din Moldova suntu ramurile sale. Ceí-ce le dirijază și o mare parte din ceí-ce intreținu și alimentéză in ele focului sacru alu cultureí și alu educațiuneí, suntu fructele sale. Ramurile sale s'aú intinsu și peste ape, și fructele sale le-a aruncatu vêntulu și până dincolo de capitala țereí. *Institutulu meu nu este de multu născutu* și cu tóte

vostru, carii suntu bărbații ce au produs doctrina vóstră, ce adepți și proseliți au făcutu convicțiunile vóstre?

Tertulian respundea: *Noi, nu suntemu de multu născuți, și cu tóte aceste umplemu orașele vóstre, insulile, cetățile, câmpiele, satele, palaturile, senatulu, forurile și nimicu v'amu lăsatu voue, de câtu numai templele deilorú celor falși.*

Ce e dreptu, Creștinii modești, nebăgați în sémă și sub forța maiorá a imprejurărilorú de atunci, petreceau în esteriorú cum puteau. Ei susțineau, apărau și sufereau pentru convicțiunile lorú: Datoriile către D-deú le indeplineau umilitu prin casele lorú private și prin peșteri sobre fără nici-o decorațiune pomposă și splendidă, fără nici-o festivitate esteriorá. Moravurile lorú, demnitatea și caracterulú lorú nu se acomoda și nu le erta a se acomoda cu manierile resfățate ale secululuĭ. Si nu declamau arogantu și umflatu prin respântinile drumurilorú și de pe acoperimentulú caselorú, ca arogantii filosofi ai secululuĭ.

Décă întrebătorulu, va fi judecatu pe chreștinii de atunci după esteriorulú lorú și dupre sistema și logica filosofiei aparente de atunci, credu-că nu va fi fostu multemitu cu respunsul luĭ Tertulianu.

Pe la finea secululuĭ alu treilea însă, negura vanitățeĭ ș'a arogantieĭ dispare. Filosofia falsă și absurdă a doctrinilorú îmbătrânite se arată în tótă goliciunea și miselia sa.

Chreștinii esu la ivelă plini de energie și fortificați prin lungile lorú suferinți.

Pe tronulú Imperiuluĭ Romanu se sue Marele Constantinu și condusu de provedința divină își ea de divisă în întreprinderea afacerilorú sale, sacrulú semnu cu cuvintele *in hoc vince*. Chreștinismulú se face dominantu în totu imperiulú și se respândesce în totu universulú. Atunci se deschide acea epocă ilustră a sinodelorú ecumenice, atunci aparu Vasilii, Grigorii și Chrisostomii,

lorŭ divinĭ, şi ne daŭ ocasiune de a re'noi memoria strămoşilor noştri ; astă-dĭ când pe tronulŭ Românescŭ şede marinimosulŭ nostru Domnitorŭ Carolŭ I-iŭ, acăruĭ divisă în gubernarea nóstră este *nihil sine Deo*, cu cuvintele poetuluĭ se dicemŭ :

Salutărĭ nume frumóse
Se iubimŭ şi să sperămŭ
Si în nopţĭ întunecóse
Diorĭĭ zileĭ s'aşteptămŭ.
Căcĭ a Romeĭ suvenire
Ce-adormindŭ ni le-aŭ lăsatŭ,
Si a luĭ Traian Mărire
Când pe Dacĭ aŭ subjugatŭ,
Suntŭ motive ce înclină
Simpatie şi amorŭ
Suntŭ luceferĭ de lumină
De speranţă în viitorŭ.

Trăéscă şi prospereze cultura şi clerul Românŭ sub guvernulŭ marinimosuluĭ nostru Domnitorĭŭ Carolŭ I.

G Costakescu

aceste satele și orașele, bordeiele și palatele sunt pline de fiii sei. Si au ajunsu cu predica cuventului până pe scaunile episcopesci și băncile senatoriale sfătuindu cu zelu și convicțiune că a venitu timpul și dreptatea divină cere a se da cele ce sunt ale lui D-deu lui D-deu. *Institutulu meu nu este de multu născutu.*

Si dăcă ignoranța trecutului, acelu flagelu alu genului omenescu și alu institutului acestuia n'ar fi respânditu cu profusiune spre imulțirea talantului și folosulu sufletescu alu poporului, cele sacre până și la codina societățeĭ, și dăca n'ar fi călcatu în piciore cele stabilite încă de la 1840 — ca în sfânta sfintelorŭ se intre numai ceĭ eșiți din staululu meu, eră să nu sară și pe de a iurea, fructele sale ar fi și mai splendide. Institutulu meu, ne-ar mai dice Elu, dăcă 'lu vomu pune în comparațiune, în respectulu fructelorŭ sale, nu cu institutele bătrâne din Europa, ci cu al fraților noștri de suferința și de talia nostră de peste Dunărea, Elu ș'au datu fructele sale cu abondență, și în elu totu-de-una de la fundarea lui, orfaniĭ, fiii veduvilorŭ și alu Sermanilorŭ pe cariĭ ignoranța și nedreptatea timpurilorŭ îĭ alunga de pe aiurea, și le refusa pânea sufletului, au aflatu adăpostu și refugiu sub acoperimentulu seu.

Bine-cuventatu să'ți fie numele și memoria Venerabile fundatorŭ. Orfaniĭ, fiii veduvilorŭ, alu sermanilorŭ și toți-aceĭ ce au crescutu și sa'u educatu în institutulu teu, voru conserva în minte lorŭ imagina ta neștersă în totă viața lorŭ. Si astă-di când liniscea, pacea și stabilitatea fertilizeză și fructiferă pamêntulu Românescu : astă-di când o primăvară senină și verde ivindu-se pe orizonulu seu, invită pe muse a'și încorda instrumetele lor ca să ne inveselescă și distreze cu concertele lorŭ melodiose și armonióse ; astă-di când se lucră cu căldură și devotamentu pentru prosperitatea și cultura nemului nostru, când imprejurulu Tronului Românu suntu consilieri de aceĭ Bărbați, cariĭ inspirați de faptele străbunilor noștri punu templile muselorŭ nóstre sub auspiciile bărbați-

INTERNATUL CAPITANULUI

GEORGE CRISTUREANU

PENTRU SCOLARII ORTODOCSI SARACI DE LA GIMNASIUL ROMAN DIN BRAŞOV

Eroismul în Resbóe şi sacrificarea averilor pentru acte de pietate, adică : pentru înfiinţarea de institute creştinesci suntu cele mai usitate virtuţi ale Românilor din România liberă.

Despre unu sacrificiu de o asemenea natură, despre o donaţiune pentru unu scopu filantropicu a unui fiu al României voiesc să ocupu publicul cetitoru al acestei mult preţuite foi prin următórele rênduri.

Nu voiescu să facu istoricul Institutului sus amintit, pentru că este prea tênêru, ci voiesc numai a publica actul fundaţionalu care arată totu scopul, şi pentru că supravigherea în esecuţiunea acestei donaţiuni este încredinţată sfintei Metropolii a Ungro-Valachiei din Bucuresci. Făcênd acésta voiu adăuga şi o skiţă biografică a prea fericitului donatoru.

Publicând acestea voimu se lăsămu a premerge şi o amintire despre meritul bisericei române creştine ortodocse; meritul religiunei nóstre pentru sădirea filantropiei, şi a sacrificiului în inima Românilor. Institutele române vechi şi noi, care, le avem, fie acelea, biserici séu Mănăstiri, Scóle, séu spitale probézá meritul Bisericei române, ce a propagatu asemenea acte morale.

Întemeetorii acestora institute sunt séu nisce renumiţi Domnitori români, séu niste pietoşi boeri, cari atât pentru eroismul lor, cât şi pentru pietatea lor au remas nemuritori.

Acei evlavioşi creştini şi fii ai României din timpurile mai vechi

Am publicatŭ în numĕrul precedentŭ al fóiei unŭ discursŭ la skimbarea la faţă a Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Christos, venitŭ din partea părintelui Paul Botoş, parochŭ în Cubin, astă-di, tot pentru cuvintele de stimă şi veneraţiune, cătră jurnalul «Biserica Ortodocsă Română» părintele Bartolomeiu Baiulescu, parochŭ şi asesorŭ consistorialŭ în Braşov, onorézĕ pre Redacţiunea acestei fói cu mai multe din elaboratele sĕle.

Mulţĕmind fratelui Bartolomeiŭ pentru consideraţiunea, ce acordă jurnalului, dând preferinţă colónelor acestei fói, pentru publicarea elaboratelor şi a actelor, ce ni comunică, Redacţiunea jurnalului «Biserica Ortodocsă Română» supune la cunoscinţa lectorilor sĕi de o camdată Testamentulŭ decedatului căpitanŭ G. Cristurénu, împreună cu skiţa biografică a acestui donatorŭ românŭ, precum şi observaţiunile părintelui Bartolomeiŭ, relative la actul de donaţiune.

Eaca cum se esprimă venerabilul părinte, Bartolomeiŭ Baiulescu, prin epistola, cu carea înaintézĕ Redacţiunei spre publicare elaboratele sĕle şi din care se potŭ vedea mai bine cuvintele, pentru care ştia să alĕgе jurnalul «Biserica ortodocsă Română» ca mijlocŭ de publicitate pentru elaboratele şi actele comunicate:

«Precuita fóie, ce redigeaţi, meritând a fi citită de fiecare Românŭ, care scie carte, ea meritĕ cu deosebire a fi citită de intregŭ clerul românŭ. Acésta este unica fóie bisericéscă, care tractézĕ materii mai însemnate în specialitatea teologică şi istorico-bisericéscă.

«Am cititŭ articulii publicaţi de la eşirea ei pĕnĕ astă-di cu atenţiune, ‹ăi mi sa împrumutatŭ de D-nul George Bariţiu. Acum strămutându-se Domnia sa la Sibiiŭ, mĕ aflu necesitatŭ a mi o procura. . . .

ce căpitanul G. Cristurénu în Testamentul sĕŭ a pus dania sa sub supravegherea Metropoliei Ungro-Valachiei din Bucuresci, şi fórte bine a făcut, că nu scim ce aduce timpul. A mai fost o danie făcută Metropoliei române gr. ort. din Alba Julia de către Constantin Brâncovénu în moşia «Mireseşti, dăruită în 13. Iunie anul 1700, însă sa reluat pentru că Regimul politic de atunci al Austriei suspendase întregirea scaunului Metropolitan, unindu-se o parte dintre Românĭ cu biserica papistaşă. Acum re'nfiinţânduse Metropolia gr. ort. din Transilvania şi fiind înaintate petiţiunĭ ar fi ca Ecsarchatul sĕ lucreze a se preda acestei Metropolii acea moşie, pentru ca să se pótă susţinea în lipsele sale bisericeşti şi chiar propăşi. Spiritul de progresu al Românilor din Transilvania se probézĕ şi din catalogul D-luĭ, Iaca, unde vede fie-cine mulţimea de opere, publicate în Transilvania.

Am amintit acestea pentrŭ ca biserica română sĕ se intereseze mai mult de astfel de monumínte; şi s-tul Sinodŭ să se intereseze şi mai mult de provinciele românesci, şi să animeze pre fiiĭ sĕĭ în actele strĕbune.

Cu acestea noĭ credemŭ că facemŭ o precuvêntare la actul de danie al căpitanului Cristurénu, care de curge din ast-fel de ideĭ şi care 'l şi publicămŭ aicĭ prin următorul Testamentŭ.

Bartolomeiu Baiulescu
Parochu al cetăţeĭ Braşovului şi ascsor consistorialŭ

TESTAMENT

In numele luĭ Dumneḑeŭ în Sf. Treime-Tatăl, care prin fiul sĕŭ Iisus Christos a învĕţat pre următoriĭ sĕĭ, ca să se pregătéscă prin fapte bune la vieţa de vecĭ, ca să fie una, avênd dragoste şi ca să fie îndurătorĭ către cei lipsiţĭ; care prin sfîntul sĕŭ duch a luminat şi sufletul meŭ; m'a condus la fapte bune în vieţa mea şi mĭ-a ajutat, binecuvêntând ostenelele mele, în cât cu ajutorul luĭ

sunt şi ad̆i adoraţi pentru virtuţile lor; să facem amintirea lor la tótă ocasiunea, ca să fie eternă pomenirea lor.

Ei aŭ urmat învĕţătura evangelică, când aŭ dăruit averile şi moşiile lor, pentru ca să se înfiinţeze Institute; ei şi aŭ ridicat monumente prin acestea, nu de bronz, — ci neperitóre.

Şi astă-dĭ în timpul suprem al materialismului sunt preţuiţi acei bărbaţi rari, şi consideraţi ca bărbaţi ai umanităţei, pentru că aŭ dăruit averile lor în folosul posterităţei şi astă-dĭ sûntŭ imitaţi de alţiĭ precum este şi Donatorul nostru D. Georgie Cristureanu.

Nu e micŭ meritul acelor nemuritorĭ, când vedem încă mulţimea institutelor filantropice din România liberă, din Bucovin'a şi Basarabia. Aceste sunt astă-dĭ nisce monumente însemnate, la care se opresc călătorii şi scriitorii streinĭ, carii descriindule, aŭ rădicatu României, pentru că aŭ aflat în dînsa, asfel de institute, construite cu artă, ca Mănăstirea de Argeş, ajutătóre pentru omenirea suferindă ca ospitalele Brancovenu, Colţea, s-tul Spiridon este şi la fine că România este presărată de s-tele Mănăstirĭ, unde creştinii din tóte timpurile aŭ aflatŭ persóne pietose.

Aşa este! Fiiĭ României trebue să fie recunoscĕtorĭ părinţilor lor, pentru jertfele aduse de dênşi din a căror venitură se ajută şi astă-dĭ cultura naţiunei şi instituţiunile statului.

Dincóce de Carpaţi încă aflăm asemenea daniĭ tot de la fiiĭ României: în Transilvania la Braşov doŭe moşiĭ dăruite Bisericei sfintei Treime din Cetatea Braşovului de Principele Grigore Brancovenu cu destinaţiunea ca venitul lor să se întrebuinţeze: pentru susţinerea unei scóle, în care să se înveţe limbĭ şi filosofiĭ şi să se ajutoreze Săraciĭ; să se facĕ parastasŭ la Prasnicului pogorîrei duchului sfânt.

Durere însă, că nefiind nicĭ o supraveghere din partea dăruitorilor, nu se implinesce dorinţa testatorului. În şcólă sunt 6—7 copiĭ, aduşi de prin România, săraciĭ plângŭ ne mângăeţi, iară parastasul se face în Dumineca de după Rusaliĭ.

Cu venitul acestei donaţiuni se luptă fiiĭ acelei biserici, creştinii Greco-Bulgari, care aŭ administraţiunea averei bisericesci cu creştinii români din cetatea Braşovului. Ei, ca nisce păgânĭ, de o mulţime de anĭ abuzează de acele venitură; şi acésta din singura causă că nu e unŭ controlŭ, spre a se esecuta dorinţa testatorului; ĕtă de

Comitet şi Sinod parochial, să esecuteze după mórtea mea următórele :

a) Casele mele din Bucureşti, din Mahalaua «Pitarmoşu» sau Popa Ivascu, aprópe de péţa Amzei şi de Grădina Episcopiei aflătóre într'o curte două perechi case acoperite cu fer alb englizesc sub No. 22. lipite de casele lui Costache Creţulescu englezu, să le inscrie după mórtea mea pe numele bisericei sfântului Nicolae din Scheiu in Braşov. Sfânta biserică după mórtea mea pe viitor să ingrijéscă de ele şi să ea venitul lor. La cas când nu s'ar putea casele inscrie penumele Bisericei sfântului Nicolae, séu n'ar putea să albă biserica proprietate in România, la acest cas o împuternicesc pe sfânta biserică, ca să le vénză — aflând că mie mi sa oferit pe ele patru mii de Galbeni, — căci sunt solide şi la loc de frunte. — Venitul lor este adi chirie 235 de galbeni, din carii scoţîndu-se dările şi spesele, rémâne un venit anual de 200 de galbeni, căci dările şi spesele nu se sue mai sus de 35 de galbeni. Astfel casele dau unu venit curat pe an preste una mie florini val. austriacă. Dacă sfânta biserică nu va putea ingriji de acele case ale mele din Bucuresci şi le va vinde, cu bani căpătaţi pe case după vénzare, să cumpere o moşiă, care să aducă venit curat, preste o mie florini val. austriacă.

III. (Cu) venitul caselor mele din Bucureşti, séu al moşiei in semnate in p. II. lit. a, in cei trei ani din tâiu după mórtea mea să'l fea sfânta biserică, pentru ca să acopere cheltuelele şi spesele, care s'aŭ făcut la inmormêntarea mea, aşedendu mi corpul in Monumentul din Cimitirul de la sfântul Nicolae, care mi l'am pregătit eu. Inmormêntarea mea să se facă cu cuviinţa, care va alla o sfânta biserică in inţelegere cu D. Andrei Popovici, amicul meŭ. Cu banii, ce vor rémânea din venitul celo trei ani dupo mórtea mea, care vor fi preste trei mii florini val. austriacă, după acoperirea spesclor inmormêntărei

Dumnedeŭ am putut din nimica să fac o avere pe dreptate şi prin economie fórte strictă, cu care in viéţa mea am fost indestulat; acum dispuiŭ pentru viitor de acésta. După ce Dumnedeŭ a voit, ca eu clironomŭ de aprópe, adică: părinţii, fiĭ, fraţi şi nepoţi să nu am, cum şi aceea că eŭ cu sociele mele, cu care am fost căsătorit, dintre care cea din teiŭ a murit şi unica fiică, care am avut cu ea încă a murit; eră de socia din urmă m'am despărţit prin formele bisericeşti, fără ca să avem copii şi fără ca să aibă ea vr un drept de pretenţiune asupra averi mele de o parte, de altă parte venind eŭ in Transilvania la bătrînéţele mele şi lipsindu-mĕ de cel mai sincer amic şi dohovnic al meŭ, de Marele Părinte Metropolit român gr. or. Andreiŭ Sagun'a, m'am incântat de faptele sale şi m'am hotărît a face şi eŭ după el, cât voiŭ putea şi anume: pentru Românii gr. or. din Transilvania; pentru aceşti fraţi asupriţi ai cercatei mele naţiuni române.

Spre acest scopŭ am hotărît încă până mă aflu din mila lui Dumnedeŭ în deplină consciinţă a aşeza şi a lăsa in modul cel din urmă şi nestrămutabil următórele dispositiuni, care după mórtea mea să se esecuteze cu mine şi cu averea mea după următórele puncte:

I. Testamentele făcute de mine, codicelele şi tóte scrierile, făcute până acum, pentru casul de mórte şi pentru avere înaintea acestui Testament, afară de Testamentul casei din Braşov No. 416, care se află la judeţul Braşovului şi afară de dania Stupinei făcută la scólele române gr. ort. din Braşov şi de dania pământurilor făcute la Seminarul gr. or. din Sibiiŭ, le desfiinţez şi să se socotescă, ca nisce hărtiĭ albe.

II. De clironom universal al meŭ las pe sfânta biserică română gr. ortodocsă din Braşov în Scheiŭ, cu hramul Sfântului Nicolae, cu îndatorirea, ca onor. Epitropi, onor.

ternatul meŭ, să ajungă acel scop, ca Scolarii să crésc̆ cu frica lui Dumneḑeŭ, cu moravuri bune şi religioşi, dispuşi : ca să fie un Director al Internatului; fiindc̆ am încredere în Duhovnicul, ce mi am luat acum Părintele Bartolomeŭ Baiulescŭ; fiindc̆ l am îndatorat în viéţa lui să se róge lui Dumneḑeu, pentru sufletul meŭ şi fiindc̆ este catichet la scóle, lŭ las, ca să fie — până va fi în viéţă — ca director al Internatului meŭ, să l cerceteze în tótă ḑioa; să îngrijéscă de crescerea bună a Scolarilor. Pentru aceste ostenelĭ şi pentru ca sé-mi scrie şi tipărésc̆ biografia mea în broşurĭ, las ca sĕ aibă onorariŭ din venitul caselor mele seŭ al banilor, orĭ al moşiéĭ ce se va cumpăra, două sute fiorini val. austriacă, pentru care îndatorez pe onor. Comitet parochial de la sf. Nicolae, ca să'ĭ numere în fie-care an.

V. Fiind că 'mĭ zace mult la inimă dorinţa, ca Românĭ să fie una şi fiindc̆ s'a măchnit sufletul meŭ, vĕzénd cum prigonesc streiniĭ şi duşmaniĭ Românilor pe Românĭ prin eĭ însuşĭ, adecă : prin lăţirea religieĭ unite gr. catolice, cu care nisuinţa se aduce multă şi mare dihonie între Românĭ şi prin care lăţire sĕ iaŭ averile bisericilor românescĭ devenind sub administraţiunea fondurilor papistăsescĭ; vĕḑénd, că pentru acest scop s'aŭ încunjurat fórte tare şi Românĭ gr. ort. din Braşov, în câtŭ gazetele aŭ înscrisŭ anul acesta, că se face biserică unită în Braşov, de acésta m'am îngrijat fórte tare şi am scris pe Monumentul meŭ dreptatenţiune Românilor gr. ortodocşĭ din Braşov şi drept apărare de acest réŭ, care aduce mare dihonie între fraţĭ aceste cuvinte :

«Scola din Blajiu n'am învetat
Ci pe a lui Lazar si pe a lui Eliad.
Ce românismul ne au dat,
Când am fost degenerat».

Apoĭ o notă mai jos : «Scóla esuitică a Românilor renegaţĭ» — Monumentul meŭ acesta şi inscripţiunea de

şi cu cei ce se vor afla gata sêu în poliţe să se plătescă cu vaſi de plătit. Apoi onor. Comitet parochial sêu onor. Sinod parochialu să facă o rênduelă, ca să se facă parastas în ḑiua de sf. George şi să pomenéscă, făcêndu-se rugăciuni pentru sufletul meu în tot anul.

IV. După trei ani de la mórtea mea îndatorez pe sfânta biserică a sf. Nicolae şi ca datóre să dea lumină şi îndurare, cred, că primesce a îngriji, ca cu venitul caselor mele din Bucuresci, al banilor de pre ele, dêcă se vor vinde, sêu al moşiilor care se vor cumpăra din acei bani, luaţi de pre case, să se înfiinţeze — după dorinţa, ce a avutu prea iubitul meu Părinte Metropolit Andrei Saguna,—un Internat pentru adăpostirea, hrana şi creşcerea morală a studenţilor Români gr. ortodocşi, carii vor învĕţa în Gimnasiul român gr. ort. în Scólele reale şi comerciale române gr. ort. din Braşov. Numele să l pórte: «*Internatul Căpitanului Cristureanu.* Înfiinţarea lui să se facă îndată, după trei ani de la mórtea mea. Folosirea să se facă astfel :

a) Până se vor crea mijlóce, spre a se cumpăra o casă, să se ea o casă corespundétóre cu chirie. În acéstă casă să se aşeḑe o femee morală, sêu bărbat, cum v'a găsi Comitetul parochial cu cuviinţă, ca să îngrijéscă de curăţit, de spălat, de încălḑit şi de un cost fórte simplu, la atâţi scolari săraci, câţi se vor putea prevedea din venitul de la casele mele, sêu vêndênduse, din venitul banilor, sêu al moşiei, ce se va cumpăra pre ei. Costul îngrijirea în ḑile de post să fie cu post.

b) Aşeḑarea scolarilor români gr. or. săraci în internatul meu, să se facă prin concurs, către comitetul parochial al bisericei sf. Nicolae, care va primi pre cei mai săraci, pre cei mai morali şi pre cei mai diligenţi şi i va aşeza în internatul meu.

c) Fiind că m'am convins, că din cuartire îşi însuşesc Scolarii năravuri bune sêu rele şi fiindcă doresc, ca în-

până cu 13 pogóne; un unghiu de fenață de preste 7 pogóne de la Prais și Véduva Prais 2 pogóne; apoi pe pământul comunei Tel, Marcoș și Vama Buzăului 19 pogóne. Acestea le am pus pe numele Seminarului din Sibiiu spre a se folosi de venitul lor. Indată ce se va vinde un petec din aceste pământuri și pe acestea să le ea sfânta Metropolie gr. ort, din București sub stăpânirea sa.

VIII. In fine casa mea din Brașov ulița nouă de jos No. 416 remâne după cum am făcut dispuseciune — intr'un Testament depus la județul Brașovului — mueref, care m'a servit anume Johana Katernabek, născută Johana Bom, care are un Copil schilav și o fetiță, ca să facă ce va vrea cu acestă casă. Asemenea și acareturile din casă sunt ale ei. Datoria depre casă o va plăti ea cu amortisațiune.

Cu acestea am însemnat și am aședat voința mea cea mai din urmă, ca să fie nestrămutabilă și am chemat martorii subscriși onorabili, care adeverind și întărind acest Testament prin subscrierea mea proprie și prin subscrierile numelui lor, am dăruit cu acésta tótă averea mea de trei dieci și șepte mii florini — fără casele din cetate — națiunei române gr. ort. din Transilvania. Brașov în anul Domnului 1874 adică: una miă opt-sute-șepte-dieci și patru; Luna Novembre în 25.

(L. S). Căpitan George Kristurénu. m. p.

S'a cetit acest Testament cu voce tare de unul din subscriși trei martori și cei duoi alți martori cu D. Căpitan G. Cristurénu au ascultat și a primit întru tóte cu observarea: «ca în loc de pogon să se înțelegă holdă mare de 1600 stânjini și cu acésta a subscris Testamentul acesta.

Cercetându-se Testamentul acesta sa vĕdut că corecturi nu sunt

pre el, să se conserve și să nu se șteargă o literă din inscripțiunea de sus. Drept acésta, ca să se asigureze las:

a) Copie vidimată din acest Testament la sfânta Metropolie română gr. ortodocsă din Bucuresci, cu rugarea, ca să îngrijéscă de acestă dispositiune.

b) Rog pe sfânta Metropolie gr. or. din Bucuresci, care are îndatorire după normativele bisericești, a îngriji de Românii gr. or. ai Ungro-Valachiei adică: de cei din Ungaria și Transilvania, ca să nu rătăcéscă, să binevoéscă a primi și controla la dania acésta a mea, care neesecutându-se conform Testamentului acestuia, séu ștergéndu-se o literă după Monumentul meu; séu neprimind biserica sfântului Nicolae aceste îngrijiri, atunci sfânta Metropolie din Bucuresci română gr. ortodocsă să ea venitul caselor mele, al banilor séu al moșiilor, care se vor cumpéra cu banii de pre case, folosindul la sf. Metropolie în Bucuresci, spre scopul numit.

VI. Stupina mea dupre pământul Brașovului cu moșii aprópe 40 de pogóne, fie-care pogon de 1600 stânjini care aduce adi venit anual 600 fl. v, a, o am fost dăruit Scólelor române gr, ort. din Brașov și o am pus pe numele lor cu acea destinațiune, ca după mórtea mea veniturile Stupinei să fie în folosul scólelor gr. ort. din Brașov, însă numai pre cât timp vor fi profesori gr. ort. îndată ce vor fi de altă religie sfânta Metropolie română gr. ort. din București, să iea acest venit, întrebuințându-l la sfânta Metropolie.

VII. Fiind că m'am convins, că clerul român gr. ort. din Transilvania póte lucra mai mult pentru lumina și morala poporului român, ca să pótă deveni cler luminat — cum sa silit nemuritorul Părinte Andrei Saguna, m'am îndemnat și am făcut o danie la Seminarul gr. ort. din Sibiiu, cum am fost făcut și la Gimnasiul român din Brașov. Am cumpărat 40 de pogóne, fie-care pogon de 1600 stânjini pre pământul comunei Rotbav; o stu-

BIOGRAFIA

GEORGE CRISTUREANU

FOST CAPITAN IN ARMATA ROMANIEI

Greorge Cristurénu — dupre descrierea proprie, este fiiul lui Teodor Sucia din Câmpu lung şi al mamei sale Revelca, fiica Protopopului gr. or. din Mureş-Cristur în Transilvania. El s'a născutŭ în 10 Aprilie anul 1810 şi botezându-se i sa dat numele naşului seŭ «George». Curênd după acésta, reposând Tatăl lui, mama sa l'a adus în Transilvania. Aicĭ l'a adoptat moşul lui şi a luat numele acestuea de: «George Cristurénu». Fiind el, ca copil încă mic, mama lui a mers cu dênsul la Bucuresci: Aicĭ a căpătat ea o condiţiune, de a se putea hrăni şi astfel ajungênd copilul anĭ de şcólă, l'a dat să înveţe carte în scóla sântului Sava, care atunci se numea scóla lui Lazăr. Copilul învĕţând câţĭ va anĭ parte la Lazăr, parte la Eliad, a întrerupt studiul şi a fost pre lângă nisce fiĭ în case boerescĭ, până ce a ajuns etatea de 22 de anĭ. La anul 1830 a intrat, ca soldat simplu, în armata Romănieĭ de graniţă şi a servit cu credinţă şi cu acurateţă în timp de 24 anĭ sub stăpânirea Domnitorilor Romănieĭ: Ghica, Ştirbeĭ şi Bibescu. In serviciul seŭ militărescŭ a făcut înaintărĭ până la rangul de căpitan. George Cristurénu a fost căsătorit de doă orĭ. Cea din tâiŭ consórtă s'a numit Ecaterina, cu care a trăit în viéţa sa conjugală abia 5 anĭ, în care timpŭ din acéstă căsătorie a avut o fiică. Curênd după acésta a reposat acéstă consórtă a lui şi a reposat şi fica, ca copilă mică, carĭtambe seŭ înmormêntat în Câmpu-lung. După acéstă nenorocire mai târdiu s'a căsătorit cu Dómna Ecaterina Critĕnu cu care din nefericire, — nepotrivindu-se în temperamente, s'a despărţit prin forul matrimonial metropolitan gr. ort. din Bucureşti.

După acestea în anul 1852 aŭ eşit din serviciul militarŭ în pensiune şi a voiajat prin tóte părţile Europeĭ vre-o opt anĭ de dile. De la anul 1860 a venit şi s'a aşedat pentru restul vieţeĭ sale a locui în Braşov, parte pentru temperatura sănătósă a acestuĭ locŭ şi parte pentru băile de aicĭ şi din apropiere, cum şi pentru a duce o viéţă mai retrasă şi economică.

In Braşov a fost preţuit şi atras pre lângă sine de către fostul atunci protopop, acum Episcopŭ, Prea sfinţia sa Părintele Ion Popazu, care a tras atenţiunea şi a făcut pre reposatul căpitan G.

ci la p. II, rêndul 1. este între rêndurĭ scris «Curte»; la p. V, rêndul 9. este scris gros «Gazetele aŭ scris» şi pe pagina din urmă rêndul 1 şi 2 s'a mênjit. Cu acestea se adeverézĕ.

Dr. *Otroban Nandor* m. p. martor.—*Bartolomeiŭ Baiulescu* m. p. martor. — *Andreĭ Popovicĭ* m. p. martor.

Publicêndu-se acest Testament, aflăm din trânsul, că se îndatoréză sf. biserică a sf. Nicolae din Braşov, ca îndată după treĭ anĭ de la mórte să înfiinţeze Internatul Căpitanuluĭ G. Cristurénu. Acésta era să se întêmple în Dec. 1877. şi nicĭ aĝĭ nu s'a întêmplatŭ. Testatorul, temêndu-se de neesecutare, pune dania sa şi esecutarea eĭ sub supravegherea sf. Metropoliĭ române din Bucurescĭ şi dice: «Rog pe sf. Metropolie gr. ort. din Bucureştĭ, ca să «bine voiască a primi controla la dania acésta care, neesecutându-se «seŭ ştergându-se o literă după monumentul meŭ, să ea venitul caselor mele» etc. etc.

Sfânta Metropolie gr. ort. din Bucureştĭ e datóre să cêră deslușire de la Ven. Consistor gr. ort. din Sibiŭ de s'a esecutat acest Testament şi să ea din timp în timp cunoscinţa despre aceste încredinţărĭ ale sale.

Nu dicem acestea din vr'o temere, ci din îndatinarea Românuluĭ mai ales în cele de cultura de a lăsa lucru de aĝĭ pe mâne, cu care îndatinare se face mare pagubă culturei şi din acel temeiŭ ca să se vadă şi pre aicĭ, că esista unu Esarchat român ortodocs. careeste consciinţios îndatoririlor sale. Astfel 'şi vor putea încredinţa şi alţĭ creştinĭ daniile supravegherei bisericei române şi Biserica va fi mama scólelor şi a culturei adevĕrate.

scoțând dările românu ca venitu curat 200 galbeni, seu o mie florini val. austr. El mai arată ca pe acele case i imbla 4000 de galbeni séu 22 de mii florini val. austriacă. Inființarea acelui Internat o chotărîse să se facă după trei ani de la mórtea sa, pentru ca venitul din acești trei ani, l'a lăsat bisericii sfântului Nicolae din Scheiu în Brașov, unde își făcuse monumentul séu, și unde dorea să facă mai multe îmbunătățiri.

Natura și viața căpitanului George Cristurénu a fost fórte deosebită; natura a fost astfel, că el, crescând militărește și în case boerești susținea fără șovăire părerile sale, fundându-se pre îndelungata sa esperință, apărând cu mult curagiu pre conservatorii boeri români, și dicând: că el are cunoscința de câte pericole a apărat acela Țéra românéscă și că acei boeri au făcută institutele, spitalele, etc. care le are astă-di România și Moldova și le a apărat pästrându-le împreună cu Țéra până astă-di. El a crescutu în case boerești și viețuind în timpurile boerilor Români, a vědut, cum dicea el, multe fapte filantropice și astfel a adoptat principiile politice ale Conservatorilor. El le apără cu mult focu chiar și în scris prin foițe volante umoristice, cu cari combătea politica și principiile partidei liberalelor din România. — Pentru dinsul era unu ideală cestiunea insurățeilor din România, despre care resolva, că trebue resolvată cât mai neîntârdiatu fiind că acésta apără pe poporul țeranu din România de sărăcie, și de proletariat. Acea, — dicea el, — de a da pământuri junilor români carii se căsătoresc, a fost o îngrijire prea sfântă, acea era adevărata împământenire și împroprietățire a Românului din România. — În tot locul striga, că trebue să se esecuteze legea insurățeilor.

Câte-o-dată el părea mare liberal, și Omul timpului, însă în fapte și resóne susținea cumultă hotărire viața religiósă, și morală. Susținea și propaga, că biserica ortodocsă română este unicul scutu și mijlocu pentru apărarea națională și pentru cultura Românilor, de acela el era inamic bisericei gr. catolice căci dividase pe Români în două partide și că acésta biserică este unu mijlocu de desnaționalisare; el vědușe bărbați români, carii fuvěțase în Blaju, ca capelani și ca Abați papistășesci și carii, negau, că sunt români; audise cum istorisea el despre mai mulți românu inteligenți gr. cat. carii prin biserica catolică și prin căsătorii, se maghiarizasă pentru că astă-felu să se înainteze și mai mult: audise despre activitatea în proselitism a Capilor acestei biserici și despre broșurile, care le slobodiau ei când se făceau episcopi și acestea i se dise o ură nepăcată în contra bisericei unite, care ura și-a esprimato și prin monumentul séu, pre care l'a făcutu fiind încă în viață.

Dacă lea cine-va în considerațiune scopul și resónele reposatului

Cristurénu să albă un interes viu pentru pasurile de desvoltare în cultură a Românilor de pre aici şi l'a decisu şi pre dînsul la jertfele însemnate, care se facu de către Români pentru scóla. Tocmai pre atunci se făcea zidirea scólelor gimnasiale şi Românii se siliau într'o parte şi în alta pentru subvenţionarea lor şi pentru salariele profesorilor. În timpu de 14 ani, cât a petrecut în Braşov, G. Cristurenu vězěnd acestea a participat şi dînsul cu mult zelu. A făcut o catedră în sala Gimnasiului: a cumpărat şi a dăruit Gimnasiului o Stupină care aduce venit 600 fl. v. a. pe an, a dăruit armele şi epoletele sale de oficer Muzeului Gimnasial.

A dăruit şi pentru repararea bisericei din Ormenas o sută de fiorini şi alte. Aceste fapte ale sale şi cu deosebire zelul lui pentru cultură şi înaintare prevesteau, că averea, de care dispune, are să se destine acestui scopu sfânt. De acestea Marele Archiepiscop şi Metropolit Andrei Şaguna îlu iubea şi 'l preţuia fórte mult, mai ales, că făcuse o danie însemnată de 40 de pogóne şi pentru Seminariul gr. ort. din Sibiiu. Mai mult se încântase, cum dice singur în Testamentul sĕu răposatul Căpitan G. Cristurenu, de faptele şi jertfele Archipăstorului Andreiu Şaguna, care le urmărea şi le cerceta cu multă ispitire. Acestă urmărire a desvoltat întrensul plăcerea şi hotărîrea, ca să facă şi el asemenea şi să imiteze şi el pre acel părinte rarŭ. De acesta el 'l avea de stea conducătóre şi prea des, 'lu pomenea. Şi mai căştigase convingerea, pre carea adese o descoperea, că Românii de sub stăpânirea Austro-Ungariei numai sub biserică se pot desvolta. De acesta el doria să avem preoţi culţi, pentru că ei pot ajuta la desvoltarea masei poporului românŭ, atât în cultura prin înfiinţarea de scóle populare elementare, cât şi în viéţa morală şi economică, socială. Acestu scopŭ urmărindul şi publicându, pentru realisarea lui a făcut şi danii însemnate la Seminarul theologicŭ. Informându-se, că şi din Gimnasul din Braşov, partea cea mai mare a studenţilor, care e să se facă Preoţi şi Învăţători, de acesta asupra acestui Gimnasiu şi a îndreptatu privirile sele cugetând: cum să facă, pentru ca să fie cercetat de către mai mulţi scolari români. Ajungend el la convingere, că causa, de ce nu e cercetat şi mai bine acest Gimnasiu, este parte: sărăcia Românilor, care nu lasă pe părinţi a 'şi da pre fiii lor la scólele secundare şi la cele mai înalte, parte: că Gimnasiul este la o parte în Graniţa Ţĕrei.

Spre a înlesni cultura şi adelatura pedeca el sub influenţa subsemnatului s'a chotărîtu a înfiinţa un Internat, care să-i pórte numele sĕu şi în care să se adăpostéscă scolarii săraci, însă diligenţi şi să fie crescuţi cu moralitate. Şi ca mijlóce de realisarea a unor asemenea scopuri el a dăruitŭ casele séle din Bucuresci, situate în mahalaua Pitarmoşu, care case aduceau kirie 235 galbeni, din carii

CUVÊNTU

LA

DUMINICA II-a A SANT. ŞI MARELUI POST

PRONUNŢATU IN CATEDRALA MITROPOLIEI MOLDOVEI IN 1875.

A reintratŭ Iisus în Capernaum după câte-va dile; şi s'a auditŭ că este în o casă. Si îndată s'aŭ adunatŭ mulţi, câtŭ nu încăpeŭ nici pe lângă uşă, şi el le grăia cuvêntulŭ seŭ. (Marcu C. II. o. 1, 2).

Extraordinară pare a fi fostŭ, fraţilorŭ Creştini, puterea Cuvêntuluĭ Mântuitoruluĭ lumeĭ, miraculósă influenţă era asupra mulţimeĭ popórelorŭ! Abea trecuse câte-va luni de la începerea divineĭ sêle misiunĭ pentru genulŭ omenescŭ şi Evangelistulŭ Mateiŭ ne informézĕ că: Iisus predicêndŭ Evangelia impărăţieĭ luĭ D-dĕu în Galilea, eşise vestea despre Elŭ prin tôtă Siria, în câtŭ ilŭ urma mulţime mare de poporŭ din Galilea, Decapule, Ierusalemŭ, Iudea şi de cea parte de Iordanŭ (Mat. IV, 23—25).

Oamenii — dotaţi fiindŭ firesce cu nobila facultate de a raţiona şi vorbi, totŭ dĕuna aŭ făcutŭ mare usŭ de aceste frumóse daruri, şi cu deosebire s'aŭ arĕtatu bine dispuşi a asculta pre alţiĭ cuvêntându şi învĕţându. — De acestă fericită dispositiune folosindu-se mulţi bărbaţi deştepţi şi înţelepţi, aŭ voitŭ prin discursurĭ măestrite, scrierĭ eruditе, să reformeze în bine starea socială a contimpuranilorŭ lorŭ cetăţenĭ. Si câte o dată aceste încercărĭ generóse aŭ şi reuşitŭ.

Prea puţinŭ însĕ seŭ mai nimica solidŭ nu s'a stabilitŭ în privirea vieţeĭ interne, a adevĕratuluĭ destinŭ a omuluĭ. «În multe felurĭ şi în multe chipurĭ de demultŭ D-dĕu grăindŭ părinţilorŭ noştri prin profeţi, în aceste mai depre urmă dile aŭ grăitŭ noă prin fiiulŭ (Paul Ebreŭ I, 1), dice Apostolulŭ gintelorŭ. In adevĕrŭ, vieţa morală — scopulŭ principalŭ pentru care este creatŭ omulŭ, — dirigêndu-se şi guvernându-se de principiĭ universale, — aplicabile la tôte timpurile, — Si generale, — care se

căpitan G. Cristurenu, «că Românii trebue să fie uniĭ, solidari şi să se ajute în progresul, pre care l pretinde timpul; atunci nu trebue osândiţi, că vorbea preocupat şi că se temea forte de lăţirea religiunei papistăşesci, cum o numea el. — El a vorbit, a strigat, a scris în contra celor, ce diferesc de părerile lui, însă nici de cum din patimă seu din reutate, ci din convingere, credênd că aşa cum cugetă dênsul, este mai bine a procede în cultura Românilor. Şi n'a vrut ce să replici când ţicea: «Eŭ voesc să vĕd fapte, jertfe, danii pentru înaintare şi nu vorbe. Vorbele sunt mijlóce pentru plapomă, pentru punga sa proprie; Românii sunt săraci, să nu se despe, ei pre ei, ci să se ajute unii pre alţii, să nu se certe în drumul înaitări şi să nu se împedice unii pre alţii, ci să-şi înlesnêscă progresul».

Viaţa căpitanului G. Cristurenu, de când a eşit din serviciul militarŭ n'a prea fost regulată, ci mai mult constrênsă la o economie forte strictă; adesea 'şi gătea singur bucate; adesea se folosea de hrana cea mai simplă. Acésta o făcea cu scopŭ, ca să păstreze mai mult din averea sa pentru binele public, pentru înaintarea culturei Românilor. Astfel căpitanul George Cristurenu, pre lângă tóte părerile lui, pre lângă ori ce slăbiciuni omenesci, care s'ar fi putut afla şi la dênsul în acéstă lume amăgitóre, 'şi are meritele sale deosebite putem ţice chiar virtuţi.

El s'a ridicat din părinţi cu totul săraci; a servit în armata Românieĭ cu onóre, ajungând rangul de căpitan; a agonisitŭ prin economie şi păstrare o avere de trei-ţeci şi şépte de miĭ adecă: 37,000 fl. v. a. care tótă a dărnit'o pentru cultivarea fiilor naţiunei române gr. ort. din Transilvania. Acésta trece de la fapta bună la virtute şi ca atare el cu astfel de fapte e vrednic a fi recomandat de esemplu şi tot Românul trebue să-i ţică: Eternă să-i fie memoria lui.

Despre sine Elu dice : «Eu sum pânea vieței, cel ce vine la mine nu va flămândi, și cel ce crede în mine nu va înseta nicî-o dată (Ion 6. 35). S'a plinitu timpulu, și s'a apropiatu împărăția lui D-deu ; pocăiți-vĕ și credeți în Evangelia mea (Marcu 1. 15)». Apoi, care erau ore acele bune creșteri ale sale, ne mai audite până atuncî, și cu totulu în opositiune cu doctrinele politicilorŭ și ale filosofilorŭ de care se conducea societatea omenéscă din acelu timpu ? D-deescului Mântuitorŭ, în opusitiune cu îngâmfata doctrină a Stoicilorŭ, ce pretindeaŭ că numaĭ învețaților potu aspira la nemurirea sufletului. și la dignitatea de omu, anunță celorŭ din întunericulu ignoranței buna vestire, dicând : fericiți cei săraci la spiritu, că a vóstră este impărăția cerurilorŭ, fericiți cei curați la inimă, că aceia voru vedea pre D-deu. Și în contra bogaților lumeĭ, a Epicoreilorŭ ce-și punu tótă speranța vieței în traiulu luxuriosu și resfățatu, promitea lipsiților și celorŭ consumați de tristețe, promisiuni înbucurătóre : fericiți cariĭ flămândiți acum, că ve veți sătura (Luca 6. 21) ; fericiți, cariĭ plângeți acum, că veți rîde (22 . Eară celorŭ-ce zăceaŭ sub umbra morței sclavieĭ și a persecuțiunelorŭ din partea puternicilorŭ dilei ; a injustitieĭ din partea magistraților, și a totu felulu de asupriri de administratoriĭ crudi și ne miloși, le asigura o audită speranță că admițând Evangeliulu seu, voru fi deplinu satisfăcuți : fericiți cei blânzi că aceia voru mosteni pământulu ; fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că acelora este impărăția cerurilorŭ ; fericiți milostivii, că aceia se voru milui (Mateiu 5. 6—11). în fine, fiind-că prin asemenea învețaturi urma a veni în conflictu cu totu ce se pretinde în societatea umană a avea vre o influență materială orî morală, trebuea ca și cei ce credeaŭ în Elu discipulii și mare parte din poporu. ce de o camdată îl urmaŭ admirându-lu, — să se vadă a fi desprețuiți și persecutați ; pentru care Mântuitorulu îi incuragiază, dicându : fericiți veți fi cându omenii ve voru uri, și cându ve voru isgoni și batjocori, și voru scóte numele vóstru de reu pentru fiiulu omului. Bucurați-vĕ în acea di și săltați, că plata vóstră multă este în ceruri (Luca 6. 22—23). Si «nu te teme turmă mică, ca a bine-voitu Tatălu vóstru a da vouă impărăția, (Luca 12. 32). Aceste străine graiuri acestă straniă învețătura, care pe de o parte, ca unu viforu răpide și puternicu lovia cu totală distrugere falni-

convină tuturorŭ claseloră societăţeĭ omenescĭ, — a trebuitŭ să fie esplicată, predicată lumeĭ de o raţiune superiŏră, de o personalitate estraordinară a căria voce să impune deplină convicţiune orĭ-cariĭ consciinţe umane.

Şi intrându Sâmbăta in Sinagogă Iisus invĕţa; şi se spăimântaŭ toţĭ de invĕţătura luĭ; căcĭ îĭ invĕţa cu autoritate, ĕră nu ca cărturariĭ (Marc. I, 22), dice Evangelistulŭ Marcu. Eară cătŭ de mare şi imperiŏsă era acestă autoritate a cuvinteloră Mântuitoruluĭ asupra publicului ce-lŭ asculta, ne putemŭ face o ideă suficientă din atestaţiunea că : nobleţea savantă a poporuluĭ Indienŭ, — Fariseiĭ — şi toţĭ ceĭ invĕţaţĭ in legea luĭ Moise — Cărturariĭ, — ascultându-lŭ in Sinagoge, «se miraŭ dicendŭ : de unde acestŭ omŭ posedă acestă, şi ce este inţelepciunea ce i s'a datŭ, că şi puterĭ ca aceste se facŭ prin mânile luĭ? (Marcu 6. 2).—Uimitŭ dĕră de admiraţiunea entusiastică ce provoca intre contimpuranii seĭ D-lŭ Iisus Christos prin predicarea Evangelieĭ sale, precum şi de resultatulŭ estraordinarŭ obţinutŭ prin ea, socotŭ că nu arŭ fi neapropo a face astă-dĭ câte-va reflecţiunĭ : 1) asupra motiveloră ce provocaŭ acestă admiraţiune plină de fructe salutarii morale ; şi 2) in ce importanţă arŭ trebui să se considere de noĭ predica cuventuluĭ luĭ D-deŭ, pentru ca să putem trage din ea totŭ aceleşĭ frumose efecte morale, ce odiniŏră cu abondenţă resultaŭ in sufletele celoră ce fură fericiţĭ a asculta divina voce aceluĭ ce, cu preţulŭ sângeluĭ seŭ, aŭ rădicatŭ păcatulŭ lumeĭ.

I.

Profunda impresiune ce făcea asupra ascultătoriloră, fraţiloră Creştinĭ, predica D-luĭ Iisus, se pŏte esplica pre de o parte din noutatea Evangeliuluĭ despre Sosirea timpuluĭ intemeereĭ impărăţieĭ luĭ D-deŭ intre omenĭ pre pământŭ, ĕră pre de alta din defectuŏsa stare politică şi socială, morală şi intelectuală a tuturoră populaţieloră mai alesŭ din acelŭ timpŭ. D-lŭ Iisus Christos, prin necontenitele vindecărĭ de totŭ felulŭ a neputinţeloră corporale omenescĭ, şi prin preceptele uneĭ morale cu totulŭ noue şi sublime din care constă predica sa, manifesta in sine unŭ radicalŭ reformatorŭ acceloră existinde atunci, şi unŭ estraordinarŭ intemeetorŭ a uneĭ noue stărĭ de lucrurĭ.

cerescu, şi cându sufletulu orî-căruî omu este adencu pătrunsu denobila şi dulcea predominare a admiraţiuneî, atunci elu s'a rădicatu la unu gradu mai inaltu în moralitate, a intratu în sfera luminósă a credinţeî, identificându-se órecum cu obiectulu admiratu. Omulu apare transfiguratu; aşea de tare s'a apropiatu de tipulu aspiraţiuniloru sale! Etă puterea eficace a admiraţiuneî: Ea dă sufletelorú o bucurie sublimă şi ne interesantă, o adaugire de viaţă şi de forţă superiorá, asupra totu-ce în lume se conduce de calculu şi egoismu. Aşia numaî psihologiceşte ne putem esplica entusiasmulu ardătoru de care se consumaú discipulii şi primii ascultătorî a D-luî Is. Christos, carele, prin estraordinarele sale, puteri şi dătătórele de viaţă cuvinte, strălucea între ómenî ca sórele între celelalte planete.

De aicî totu-o-dată putem înţelege şi pentru ce în creştinismu: *credinţa*, se consideră ca prima virtute, actulu celu maî efficaciu, pentru obţinerea mântuireî sufletelorú. «Dreptulu prin credinţă va fi viu», dice Apostolulu gintelorú (Romani I. 17); eră Evangelistulu Ióna, afirmă că: cel ce crede în fiiulu, are veţă eternă, eră cel ce nu crede în fiiulu, nu va vedea vieţa, (*Cap. 3. 36*).

II.

Eî bine, póte arú dice cine va, uşorú era ca contimpuraniî Mântuitoruluî să se inspire de un atare entusiasmu sublimu, fiind că dupre atestaţiunea Părinţiloru bisericescî (Hieronym. în Math. IX, 9): «chiaru în figura umană a D-luî Is. Christos strălucia aşia de puternicu la care şi majestatea divinităţeî ascunsă, în câtu de la prima vedere putea să atragă către sine pre orî-cine se uîta la elu»; apoî predica sa divină, improvisată la orî-ce ocasiune, respândea asupra publicului unu farmecu irresistibilu. Da, în genere vorbindu aşia este. Insă pentru noî creştiniî, aceste preteste sunt neîntemeiate; căcî etă ce dice Mântuitorulu în Scriptură: Cel ce mănâncă trupulu meu şi bea sângele meu, rămâne întru mine şi Eu în elu (Ióan. 6. 56).

In adevĕrú, fraţiloru Creştinî, D-nulu Iisus, prin taîna Euharistieî, ce dilnicu se sĕvêrşeşte înaintea nóstră, trebue a se considera între noî tot aşea de presinte, ca şi altă dată petrecendu în Iudea. Eară eficacitatea Cuvinte-

culŭ tronŭ ce-şĭ înălţase în omenire superbia şi avariţia, capacitatea şi violenţia; ĕră pre de alta, ca unŭ zefirŭ primăvĕraticŭ sufla o adiere recoritóre şi alinătóre pentru toţĭ cei osteniţĭ şi desgraţiaţĭ în acestă lume, acestea dicŭ, evidentŭ arĕtaŭ tuturorŭ celorŭ ce aveaŭ ochĭ de vĕdutŭ şi urechĭ de auditŭ, că în lume se născuse o fiinţă estraordinară, unŭ genĭŭ supranaturalŭ: — lumina cea adevĕrată, care luminĕză pre totŭ omulŭ ce vine în lume (Ión I. 9).

Dĕră acestă lumină, dupre cum se pŏte observa din istorisirea Evangeliştilor, prin raĕlele sale pĕtrundĕtóre până la consciinţe, unora le obscura vederea, ĕră altora le strălucea ca unŭ farŭ magicŭ, arătătorŭ unuĭ viitorŭ neprevĕdutŭ. De aci vedemŭ că energica predică a Mântuitoruluĭ provoca în sufletele ascultătorilorŭ două feluri de simţemente cu totulŭ contrare, şi ca o sabie cu două tăişurĭ despărţea publiculŭ în două cete: Uniĭ se cuprinse de veninósa pasiune a invidieĭ, care cu timpulŭ crescĕnd, a finitŭ prin o înspăimântătóre crimă; ĕră alţiĭ se inspirară de nobilulŭ sentimentŭ alŭ admiraţiuneĭ, care desvoltându-se din ce în ce maĭ multŭ; terminĕ prin o salutară credinţă în cel ce fără distincţiune promitea tuturorŭ eternitatea: cel ce crede în mine, are viaţa eternă (Ión 6. 47). In urmare, fraţilorŭ creştinĭ, spre edificarea nóstră, morală, este bine a ne opri puţinŭ asupra acestuĭ puternicŭ resortŭ a sufletuluĭ, carele şi acum ca altă dată pŏte să ne ducă la resultate numaĭ puţinŭ fericite, ca pre primiĭ admiratorĭ a în omenitĕĭ raţiunĭ divine.

In adevĕrŭ, ce este admiraţiunea? Unŭ sentimentŭ viŭ şi generosŭ, ce împinge sufletele ómenilorŭ, către totŭ-ce este frumosŭ, bunŭ şi adevĕratŭ în sine, a căpătatŭ din partea psihologilorŭ numele de admiraţiune. Dĕră acestŭ sentimentŭ curatŭ, lipsitŭ de orĭ-ce interesŭ şi egoismŭ, înalţă şi în nobilĕză sufletulŭ, atrăgându-lŭ necontenitŭ către objectulŭ admiratŭ, aşĭa cum sórele atrage către sine florile ce-şĭ împrumută de la Elŭ frumósele colorĭ. De aceia unŭ ilustru Literatorŭ (L'Evêque) dice că: « admiraţiunea este Sórele sufletelorŭ ». In adevĕrŭ ca Sórele, admiraţiunea luminĕză ca Sórele, admiraţiunea încălzĕşte: ca Sórele, admiraţiunea vivifică; ca Sórele ea fecondĕză, purifică şi înalţa totŭ o dată (P. Felix. L'art devant le Christianisme). Acestŭ instinctŭ spontaneŭ alŭ spiritului către frumosŭ şi adevĕrŭ, are în sine unŭ harŭ

Prin cetirea seriósă a sacreloru scripturi s'a făcutu cele ântâiu începături de reformă morală a lumei necreştine. In adevĕră cetirea unei cărţi póte să duce unui lectoru două soiuri de resultate: Orĭ-că acesta combină ideile sale cu cele ale cărţei cetite, şi aşea câştigă unu nou nutrimentu intelectualu; orĭ că le respinge după o seriósă meditare asupra loru, ca neconforme cu principiile sale. Si chiaru în acestu casu lectura încă nu rĕmâne nefolositóre. Pentru noi creştinii însĕ, casulu dintâiu trebue a fi urmăritu tot-dé-una în cetirea sacreloru scripturi: să ne silimu adecă, ca în totu momentulu să combinămu ideile provenite de la circumstanţile vieţei materiale în societate, cu sublimele învĕţături morale din care constă s. Scriptură. Si ce ţicu eu să combinămu? De voimu să ne modulămu viaţa după codecele moraleĭ luĭ Christos, trebue dĕca nu maĭ multu, celu pucinu să imităm în lectură pre Marele Impĕratu Alexandru, carele de la etatea de 18 anĭ începându-şĭ cariera Eroismuluĭ sĕu nu-i lipsîa din mânĭ ţioa şi nóptea Iliada luĭ Omeru, în care se descriu totu feliulu de virtuţi şi caractere eroice a primilorŭ eroĭ aĭ Grecieĭ. Incă şi de aicĭ ne putem convinge că nu prin cetirea de istoriĭ romantice, de peripeţiĭ amoróse şi de cărţi nereligióse, pe care Apostolulu Paulu le numesce: fabule spurcate şi băbeştĭ (1 Timot. 4. 7), s'a produsu ceva generosu şi mare în lume.

Apoĭ, dĕca póte multele şi variatele ocupaţiunĭ materiale ale vieţeĭ, nu permitu tuturoru a se aplica la lectura cărţilorŭ sacre, pentru ce alta aceste temple, aceste scoli perpetue ale luĭ Is. Christos staŭ pururea deschise? Aŭ nu pentru a se predica în ele în auduluŭ şi spre înţelegerea tuturoru, sublimele cuvinte aceluĭ-ce de pre sântulu Altariu în modu misticu aminteşce tuturoru presenţa Sa? Este de ajunsu ca asistenţii să fie cu luarea aminte la cele ce se cetescu, la cele ce se predică, ca să lasă tot-dé-una din Biserică cu dispositiunĭ maĭ sfinte de câtu cum le-aŭ avutu la intrare.

In adevĕru, istoria Bisericéscă ne arată ca cele maĭ multe începuturĭ de o viaţă superiŏră în moralitate din partea multoru Chreştinĭ, ce în urmă aŭ devenitu obiectulu veneraţiuneĭ şi a cultuluĭ nostru, s'aŭ făcutu în momente cu totulu neprevĕdute, stându eĭ în Biserică atentivi la predica inspirată ale cuvinteloru celoru pline de harŭ şi de adevĕru. Momentele preţióse în care «Cuvĕn-

lorŭ sale, conservate în sacra Evangelie, depinde de la importanța și atențiunea ce le vom da cetindu-le orĭ ascultându-le. Și raportulŭ fórte strînsŭ și intimŭ ce trebue să existe între reverațiunea datorită Misteriuluĭ Euharistieĭ, și respectulŭ către predica Cuvêntuluĭ D-deescŭ, ni se esplică într'unŭ modŭ prea satisfăcĕtorŭ de unŭ ilustru Prelatŭ alŭ bisericeĭ. «În altariŭ se presintă tânguirele nóstre, eră pe Amvonŭ se publică ordonanțile; acolo servitoriĭ sânțiților vorbescŭ luĭ D-deŭ din partea poporuluĭ, aicea eĭ grăescŭ poporuluĭ din partea luĭ D-deŭ; acolo Is. Christos se adorédă în adeveritatea corpuluĭ sĕŭ, aicĭ se face cunoscutŭ în veritatea învĕțăturеĭ sale. Și dintr'unŭ locŭ și din altulŭ se distribue fiilorŭ luĭ D-deŭ unŭ nutrimentŭ cerescŭ. Is. Christos acolo rechiemându-ne în idee amintirea patimeĭ sale, ni predică într'unŭ chipŭ tăcutŭ; eră, aicĭ ni dă instrucțiunĭ animate prin voce viă spre a ne transforma în fidele membre ale sale (Bossuet. Sermon pour la fête de la Transfiguration). Cum însă vom bineficia de salutarea influență a Cuvintelorŭ Evangelice de nu le vom da o atențiune seriósă, potrivită cu importanța ce ținŭ ele, în Economia Mântuireĭ sufletelorŭ? Eară câtŭ de mare și imperiósă este importanța Cuvintelorŭ D-deescĭ, ne putemŭ convinge din cele ce dice fericitulŭ Augustinŭ: Vĕ întrebŭ, fraților, ce, vi se pare de maĭ mare reverință: Cuvêntulŭ luĭ D-deŭ, sĕŭ corpulŭ luĭ Christos? De veți voi a respunde adevĕrului, veți dice fără îndoială: că nu este maĭ micŭ Cuvêntulŭ luĭ D-deŭ de câtŭ corpulŭ luĭ Christos; drept-care pre câtă îngrijire avem, cândŭ ni se comunică corpulŭ luĭ, ca să nu cadĕ din mânile nóstre ceva din elŭ pre pământ; tot atâta solicitudine să avemŭ, ca din inima nóstră, să nu cadă ceva din Cuvêntulŭ luĭ D-deŭ anunțatŭ noĕ, de câte orĭ am gândi sĕŭ vorbi alt ceva. Căcĭ nu va fi maĭ puținŭ culpabilŭ cel ce cu negligență arŭ asculta Cuvêntulŭ luĭ D-deŭ, de câtŭ acela carele arŭ permite să-i cadĕ din negligență Corpulŭ luĭ Chistos pre pământŭ. Încă și Apostolulŭ Paulŭ afirma dicêndŭ: se cade maĭ mult se luăm aminte la cele ce s'aŭ auditŭ, ca să nu ne alunecăm (Ebreĭ 2. 1). Acum, credŭ, fraților, că, în urma acestorŭ imposante mărturiĭ, nu maĭ rĕmâne nicĭ o îndoință de îndatorirea imperiósă ce zace asupr'ane în privirea Cuvêntuluĭ Evangelicŭ, dĕcă nu voim a purta în deșertŭ numele de Creștinŭ.

una altele suntu motivele ce contribue ca oratorulu civilu să prospere, să fie atentu ascultatu, pre cându celu eclesiasticu să se pară rece și monotonu. In adevĕru, celu dintĕiu : uneorea desfășurându-ne tabloulu intereseloru nóstre materiale, orĭ conflictele înăsprite ale pasiuniloru nóstre, altă dată prin ipotese frumóse punându-ne in o perspectivă încântătóre de superba sciință omenéscă, cuvintele aurite înfloresc pre buzile lui, ca și merele de aurŭ in grădina Zineloru. Atingându-dĕră cordele simțibile ale existenției nóstre materiale, oratorulu a improvisatu tocmai aceea, in care ascultătoriĭ afla plăcere; și ĕtă-lu prin urmare eloquentu. Pre cându celui de alu doilea, fiinduĭ opritu de a falsifica Cuventulu lui D-dĕu, și numai prin arĕtarea adevĕrului putându-se recomanda consciinței tuturoru (2. Corint. IV 2), ĕră consciința omenéscă fiindu unu tesaurŭ cu totulu acoperitu — unu terenu ne cunoscutu, —predicatorulu se află adesea in penibila posițiune a semenatoruluĭ din Evangelia, că adică cuventulu lui D-dĕu să cadĕ : uneorea in cale, câteo-dată pre petrișu, altă dată in spini, și abea o dată in pămêntu bunu (Mateiu 13. 4—9). In câtu deca ascultătoriĭ nu vorŭ fi atenționși, decă consciința lorŭ nu va fi cultivată prin cultura sacreloru scripturi, decă inima lorŭ nu va fi insetată de apa cea viă a credinței, predicatorulu va fi vocea celui ce strigă in pustie; nu va face efectu, va apărea neeloquentu. Pentru aceea și Apostolulu Paulu dice : se cade a da maĭ multă atențiune la cele ce s'aŭ auditu ca să nu ne alunecămŭ (Ebreĭ 2. 1) Din cele dise, până aicĭ necesarŭ resultă că pentru ca unŭ oratoriŭ orĭ predidicatorŭ se potă apărea eloquentu, adică să vorbĭască sentimentelorŭ mișcându-le, să vorbĭască minței convingându-o, se cere numai de câtu, să întempine favorabile dispositiunĭ, atentă ascultare din partea auditoriloru ; alt-felu indar vorŭ poseda eĭ orĭ-ce calități frumóse cerute de oratorismu.

Prin urmare, fraților creștinĭ, de óre ce atâtu oratoriĭ. câtu și predicatoriĭ staŭ in strinsu raportu cu publiculu la care se adresédă, și de óre-ce aceste prețióse talente nu se aprovisézĕ, ci se formédă conformu necesităților morale ce simte societatea de ele; apoĭ, de doriți a avea predicatorĭ eloquenți și chĭarŭ inspirați, cariĭ ca și Apostolulu gintelorŭ : să posedă in sine mintea lui Christos (1. Corint. 2. 16), să facă a curge din gura lorŭ nu-

tulu lui D-deu celu viu și puternicu, și mai ascuțitu de câtu o sabie cu două tăișuri, pote să străbată pănă la divisiunea sufletului și a spiritului, a membreloru și a măduvei Ebreï 4. 12 », nu potu să se prevadă de nimeni in viața sa. Insuși D-lu Iisus vorbindu cu Nicodim despre renascere, respunde la nedomirirea acestuia în modu indecisu : Cum ventulu suflă unde voesce și incotr'o voesce, așia va fi și celu născutu din Duhulu (Ion 3. 8). Prin urmare se cuvine să fimu totu de una cu mare atențiune la predica Evangelică, de voim să nu ne fugă momentele în care ea pote fi inspirată și Eloquentă. — Dera la esprimarea acestoru cuvinte, pare-că audu o voce dicându-mi : Voi ceï ce vă suiți pre acestu sântitu Amvonu, siliți-vă a fi inspirați, a fi eloquenți. pentru că așa atrăgendu atențiunea ascultătoriloru și făcendu o impresiune vie și profundă în inima loru, să vă puteți cu lesnire aștepta la resultatulu doritu alu predicei vostre. Da, frațiloru creștini, în mare parte acestă observațiune este adevărată. De cându vedemu că eloquența politică în adunările electorale, în camerele legislative au luatu unu sboru insemnatu ; de cându eloquența sciintifică șiau pusu începutu prin întrunirile de la universitate, de la Ateneu ; de cându cea judiciară au luatu unu mare avêntu înaintea Tribunaleloru ; cine nu înțelege ca Biserica, păstrându tăcerea s'a trezitu golită de majoritatea publiculuï ce o frequentă, și a perdutu în parte influența sa de mamă conducetore sufletelorū ? inmensele adunări de omeni preste totu locului unde unu oratoru voesce să vorbiască, demunstră, pănă la evidență că concetățenii noștri nu sunt lipsiți nici de dorință de a asculta, nici de interesulu de a se învața. Si în acestă privire Biserica trebue să fie adencu îngrijită, ca nu precum albinele în timpurile de secită suntu silite asuge depre florile ce întempină totu feliulu de sucuri : cându miere. cându pășturā ; totu așia și fiii bisericeï să nu fi fostu necesitați pentru secita predicei Cuventuluï lui D-deu, a fi absorbitu totu soiulu de doctrine, adesea impie, ce curgu din gura diferiților Oratori laicï.

Apoi, ca să nu mă abatu de la questiune, oratorii neeclesiasticï atragu către dinșii multimea, ore pentru că sunt inspirați și tot-de-una eloquenți ? A afirma acesta, ar fi a compromite talentulu eloquenței. De vomu reflecta mai adencu asupra acestuï lucru vomu vedea că mai tot-de-

BIBLIOTECA
Mitropoliei Moldovei
și Sucevei
STUDIU

Numărul și numirea Comunelor	Numirea Cătunelor sau Satelor	BISERICA cu HRAMUL
	Bogătănescii	Sântu Nicolae
7. Urlații	Urlații	Tăerea cap. St. Ioa
	Plotonești	Sântu Nicolae
	Schiopenii	Sântu Nicolae
		Sânții Voevoți
	Grumăjdia	Sântu Nicolae
		Sânții Voevoți
8. Stocenii	Stocenii	Sântu Gheorghe
	Oțeleanii	Adormirea M. Dom
	Hurducii	Sântu Gheorghe
		Sântu Nicolae
	Siscanii	Cuv. Parascheva
	Rădescu	
	Siscanii	Sântu Nicolae
	Boerești	
9. Barboșii	Bărbosii	Adormirea M. Dom
	Gușiții	Archidiaconu Stefa
	Talaba	Sf. 40 Mucenici
	Delenii	Sântu Nicolae
		Sânții Trei Ierarhi
10. Vutcanii	Vutcanii	Sântu Nicolae
		Sântu George
	Tesilații	

mai graiurile sublime ale adevĕruriloru vieţeĭ eterne, trebue să contribuiţi şi însive moralminte la desvoltarea acestora între voi. Preparaţi bine terenulu consciinţeloru vóstre, şi atunci nicĭ semănţa ceaalesă, nicĭ lucrătorulu, celu agerŭ nicĭ roua cerului nu voru lipsi. Cautaţi în adevĕru învĕţătura cea sântă şi D-deulu profeţiloru şi alu Apostoliloru va rădica predicatori influinţi, şi din mediocrităţile actuale. Căcĭ predica Evangelică trebuindu a fi mai multu inspirată de cătu ornată, acestă cerescă calitate nu se capătă nicĭ prin forţă geniului, nicĭ prin o mare asiduitate, nicĭ prin o repide înferbîntare a spiritului, ci ea se revarsă preste predicatorĭ, când ascultătorii sunt bine dispuşi a o primi. Voiu turna din duhulu meu în dilele acele peste servii mei şi servele mele, dice Domnulŭ, şi voru profeţi, (Ioil, cap. II. 29). Prin urmare, votţĭ ca D-lu Is. Christos precum se represintă misticu pre sântulu Altarŭ, să vorbiască tainicu şi prin predicatorii învĕţăturei sale. fiţi gata alu asculta, şi elu prin cuvintele cele pline de harŭ, va electrisa spre fapte bune inimile vóstre. Numaĭ cu aseminea cultura va putea creşte în noĭ mareţulu pomŭ producetoru de fructe morale. ale căruia ramurĭ, înflorite prin graţia S. Duhu, voru arunca ingîuru-ne frumóre colorĭ de virtuţĭ. şi voru respândi. ca crinulu de primăvară, unu parfumŭ, al căruia aroma deliciósă va face încă de pre acum să se presimţéscă în noĭ. fericitulu paradisu la care tindemŭ; căcĭ dupre cum va fi de splendită îmbrăcămintea nóstră nuntală, aşa ni se va face şi recepţiunea la cerésca nuntă, unde aŭ a se cununa frumósele virtuţĭ umane cu D-deesculu lorŭ Mire Iisus. Amin.

G Erbicénu

BISERICA

ORTHODOXA ROMANA.

JURNAL PERIODIC ECLESIASTIC.

ANUL IV.—No. XII.

SEPTEMBRE

TABELA MATERIEI

I. Patristica : Despre Sântul Haralambie de Pictarie 705. — II. Cuvênt la Duminica a III-a a sânt. şi marelui Post 721. — III. Cuvênt la Duminica a V-a a Marelui Post 728. — IV. Despre nôue păcate de moârte 741. — V. Monastirea Agâle 748. — VI. Tabla de Materie 753. — VII. Statistica Ecclesiastică a Eparchiei Hușilor 5.

BUCURESCI

TYPOGRAPHIA CURȚII, PROPRIETAR F. GÖBL

12, Pasagiul Român, 12.

1878.

No. pogoanelor de peste 15 ani cu preoţii	No. familiilor: Familii	No. familiilor: Suflete	De către cine este sfinţită Biserica	NUMELE şi PRONUMELE Preoţilor	Etatea	Cursul absolvit	Salariul pe an după bugetul ei: Lei	Salariul pe an după bugetul ei: B.
	680	62 320	de comună	Nu este preot se caută de preoţii V. Muşet şi I. Gădei din Fălciu.				
	840	89 389	"	Vasile Thoma	84	sist. vechiu.	200	
	680	50 219	"	Const. Bujoreanu.	30	4 cl sem.	200	
		135 562	"	Ión Pivnicieru	80	sist. vechiu.	300	
		150 600	"	Ión Popescu.	34	4 cl semin.	300	
		135 562	"	Vasile Lascar	25	4 cl semin	300	
		135 675	"	Ştefan Focşa	22	4 cl semin	300	
	880	60 250	"	Ión Leon	42	cl. hatichet.	100	
		260 812	"	Petru Panciu	23	4 cl semin	300	
		347 650	"	Iacob Radu	38	5 cl. sem	400	
	200	35 102	"	nu este preot fiind atasat de Hurduci				
		220 815	"	Vasile Ursicescu	65	sist. vechiu	300	
	640	30 146	"	nu este pr. fiind ataş. de Siscani Răsesti				
	680	67 301	"	Ión Romaşcu	50	cl. catichet.	250	
	680	50 256	"	Dimitrie Focea	48	"	250	
		40 238	"	nu este preot fiind ataş. de Guşiţii				
				Ión Goţan	30	4 cl semin		
	100	455	"	Ión Sterian	46	"		
	80	384	"	Ión Forescu.	42	cl. hatichet.	300	
	260	587	"	Ión Dima		"	50	
	260	696	"	Th. Dima	46	cl catichet.	300	
				Dimitrie Dima	58		300	
					26		300	
				Th. Andriescu	50		200	

ANUL IV. BUCUREŞCI, SEPTEMBRE 1878 No. 12.

„BISERICA ORTHODOXĂ ROMANĂ"

JURNALU PERIODICU ECLESIASTICU

APARE O DATA PE LUNA

« Predică cuventul »
II Tim. IV. 2.

SANTUL ILARIE DE PICTAVIA

Biografia lui. Ilarie, Episcopul de Pictavia, îşi derivă originea dintr'o familie avută şi anii tinereţelei sele i-a consacratu studiuluĭ literaturei. Fiind păgânu el şi-a păstratu curăţenia conscinţei şi căuta pre creatorul séu. Citirea Evangelieĭ luĭ Ioan l-a rădicatu spiritul luĭ şi el l-a supusu doctrineĭ Domnuluĭ nostru Iisus Christos. O dată cu dînsul s'a botezatu şi sora luĭ, precum şi o fiică a sa, Aproa.

In anul 353 «cu unanimitatea voturilor poporuluĭ» el a fostu alesu Episcopu de Pictavia. La 355, când Imperatorul Constanţie a depusu din Episcopiĭ pre părinţiĭ sinoduluĭ de Mediolan, carii nu s'aŭ învoitu, casă subsemneze confesiunea ariană şi să condemne pre Atanasie, atunci Ilarie a scrisu Imperatoruluĭ: «Noi te rugămu nu numaĭ prin cuvinte, dar cu lacrămi, ca Bisericile ortodocse să nu fie maĭ mult supuse persecuţiuniloru. . . . . şi tot-o-dată l'a rugatu şi pentru s-tul Atanasie. Acésta a fostu de ajunsu, ca Arienii să se înarmeze contra luĭ Ilarie. La anul 356, cu ocasiunea sinoduluĭ de Biter (în Langedoc), s-tul Ilarie cu forţă s'a rădicatu contra Arienilor manifestaţi, şi maĭ ales contra luĭ Saturnin, Episcopul de Arl. Imperatorul, auḑind de acésta, a ordonatu luĭ Iulian, ce atunci administra Galia, ca să ecsileze pre Ilarie în Frigia; dar Ilarie administra Eparchia sa şi din Frigia, conform voinţeĭ esprese a

ANUNCIU

In virtutea art. 8 din regulamentul sf. Sinodŭ pentru înființarea jurnalului bisericescŭ, comitetul redactorŭ al jurnalului «BISERICA ORTHODOXA ROMANA», face cunoscutŭ tuturor persónelor competente în materiĭ theologice, cŭ, se primescŭ la redacțiune articule pentru care domniĭ colaboratorĭ vor primi o remunerațiune.

Pentru ca articulele sŭ fie primite și publicate, domniĭ colaboratorĭ vor avea în vedere :

1, Ca în privirea materieĭ, ce vor voi a trata, sŭ se conformézе cu programa sf. Sinodŭ, prevĕdută la art. 6 din regulamentul pentru jurnalul bisericescŭ, care e publicatŭ în No. I-iŭ din Octombriĕ 1874 ;

2, In privirea limbeĭ și a stilului se vor conforma cu art. 9 și 10 din acelaș regulamentŭ ;

3, In privirea ortografieĭ vor căuta a fi cât se va putea maĭ simplă și maĭ ușóră de cetit.

Remunerațiunea domnilor colaboratorĭ, pentru articulele publicate, se va face pe cóla de presă a jurnalului, precum și pe fracțiuni din cólă.

Rémunerațiunea va fi :

1, Pentru articulele de lectură ușóră și predicĭ, 40 l. n. pe cólă;

2, Pentru articulele de cuprindere sciințifică, în care materiele vor fi desvoltate maĭ ales în modŭ istoricŭ, 60 l. n. pe cólă ;

3, Pentru articulele relative la istoria și literatura ecleziastică a Bisericeĭ române, 100 l. n. pe cólă ;

Articulele primite la Redacțiune și nepublicate se vor arde.

Apreciarea articulelor, în virtutea art. 8 din regulamentŭ, este reservată Comitetului redactoriŭ.

OPERELE LUĬ ILARIE

Intre **operele dogmatice** ale lui Ilarie merită o atenţiune particulară, opera despre *Trinitate*, având pentru Biserică importanţa cea mai mare. Opera acésta, compusă din doŭ-spre-dece cărţi, sémănă atât în privinţa obiectului, cât şi al scopului cu opera s-luĭ Atanasie — patru discursurĭ contra Arienilor. Prin dînsa se refutézā arianismul şi tóte doctrinele, deduse de aici, în contra Trinităţeĭ. Opera representă fórte bine caracterul s-luĭ Ilarie şi ea are importanţă pentru Biserică şi din acestŭ punctŭ de privire.

Rufin istoricul, vorbind despre învĕţătoriĭ occidentalĭ, contimporanĭ luĭ Ilarie, ḑice, că ei aŭ izbutitŭ în apărarea ortodocsieĭ cu acéla, că «Ilarie, era de la natură unŭ bărbatŭ tăcutu şi paciuicŏ, şi tot-o-dată învăţatŭ şi fórte capabilŭ, de a convinge pre alţiĭ, conducĕnd lucrul cu mai multă atenţiune şi tactŭ, de cât alţiĭ». Citind epistola luĭ Ilarie cătrĕ Constantie, sĕŭ opera despre Trinitate, cine-va se învoĭesce în totul cu privirile istoriculuĭ asupra luĭ Ilarie. Ne afectându-se de nemulţĕmire în contra rĕuluĭ, şi de dispreţul cătrĕ ceĭ oposanţiĭ luĭ, el cu libertate strĕbate în esenţa lucrului şi găsesce acolo punctul de razimŭ în contra adversarilor. El se ocupă puţin de subtilităţile dialectice, dar presintă adversaruluĭ sĕŭ argumente solide din s-ta Scriptură; de unde resultă, că esplicaţiunea multor locurĭ este fórte bine făcută. Aşternerea părţilor, succesiunea consecutivă a ideilor probézā, că opera a fostŭ bine reflectată atât în întregul, precum şi în părţile eĭ; şi fie-care idee îşĭ are locul sĕŭ. O asemenea operă a avutŭ o mare importanţă pentru timpul luĭ Ilarie.

Intre operele **istorico-dogmatice** ale s-luĭ Ilarie sŭntŭ de notatŭ următórele : *opera istorică despre sinodul din Arimin. trei epistole cătrĕ Constantie*, şi cartea *contra luĭ Acsentie* Episcopul Mediolanului. Cea ântăia cuprinde scirĭ importante şi acte despre sinódele ariene şi representă istoria arianismuluĭ; iar cele doŭ din urmă servescŭ ca documente pentru faptele, petrecute în Biserică cu turburările Arienilor. Cartea contra luĭ Acsentie mai are şi acelŭ meritu, că ea ni arată persŏna s-luĭ Ilarie, precum şi meritul luĭ în lupta cu arianismul.

aceştia. S-tul Ilarie a statu în Frigia aprópe patru anĭ, şi în acestŭ timpŭ el a scrisŭ doĕ-spre-dece cărţĭ *despre Trinitate* şi asupra cestiuneĭ Episcopilor din Galia, *despre Sinóde* sĕŭ *despre credinţa ortodocsă*. Din ecsiliŭ el a scrisŭ o scrisóre ficeĭ sele Aproa, invitând'o, ca să conserve inima eĭ pentru mirele sĕŭ, Christos Iisus, şi ascultătórea copilă a împlinitŭ voia prea iubitului sĕŭ părinte. Iu anul 359 Prefectul l'a trămisŭ la sinodul din Seleucia. şi aicĭ s-tul Ilarie a apăratŭ pre Episcopiĭ occidentalĭ de inculparea în Savelianismŭ, şi a presentatŭ opera sa despre Trinitate. Semiarienii nu voiaŭ, ca să accepte simbolul de Nicea în complectul luĭ, şi s-tul Ilarie s'a dusŭ la Constantinopolŭ, unde în anul 360 s'a adunatŭ sinodŭ numaĭ din Arienĭ. Aicĭ el a descrisŭ faptele Arienilor de la sinódele de la Arimin şi Seleucia, lăsând să judece fie-care ce sùntŭ Arienii. Imperatorului el i-a presentatŭ a doa epistolă, unde el, propunênd, ca să intre în dispută publică cu Episcopiĭ arienĭ, a arătatŭ, pênĕ la ce contradicţiunĭ cu sine însuşĭ şi cu Evangelia ajungŭ apărătoriĭ luĭ Arie. Arienii aŭ vĕdutŭ, că pentru dînşiĭ este maĭ favorabilŭ, ca s-tul Ilarie să nu fie în Orientŭ, aprópe de palatŭ, dar în Occidentŭ, şi el s'a dusŭ în Galia, şi dupre espresiunea luĭ Ieronim, ca unŭ «atletŭ triumfătorŭ».

In călătoria către Galia el a confirmatŭ ortodocsia în Iliria şi Italia; iar în Galia spre apărarea ortodocsieĭ el a adunatŭ câte-va sinóde. Toţĭ Episcopiĭ arianisatorĭ aŭ fostŭ depuşĭ. Istoricul Sulpiciu Sever ţice, că numaĭ s-luĭ Ilarie i se datoresce, că din Galia s'a alungatŭ arianismul. In acestŭ timpu el a scrisŭ o operă *in contra luĭ Constantie*, care a făcutŭ atâtea rele Bisericeĭ.

In primăvara anuluĭ 364, când a venitŭ în Mediolan Imperatorul Valentinian, atunci s-tul Ilarie s'a dusu în Italia, ca să-o scape de influenţa arianuluĭ celuĭ finŭ, Acsentie Episcopul Mediolanuluĭ. Ilarie a cerutŭ de la Acsentie confesiunea pre faţă, şi el a recunoscutŭ în cuvinte unitatea esenteĭ divine a Fiiuluĭ cu Părintele, dar s-tul Ilarie nu s'a fundatŭ pre acĕsta, şi în *opera contra luĭ Acsentie*, el a descrisŭ pre Acsentie şi a presentatŭ credinţa cea adevĕrată, spre asigurarea credincioşilor. Acsentie după acĕsta a fostŭ alungatŭ din Mediolan. In acestŭ timpŭ s-tul Ilarie a scrisŭ *esplicaţiunea la psalmi*.

La 368 însemnatul învĕţătorŭ al Bisericeĭ a muritŭ în pace.

rakie, ca ariénŭ, iar lui Ciril i-a restornsŭ tóte drepturile. Cu tóte aceste Acakie la 358 s'a unitŭ cu Eudoxie, Episcopul de Constantinopolŭ, ariénŭ manifestatŭ, şi la 360 s-tul Ciril a fostŭ privatŭ de catedră şi trămisŭ în ecsiliŭ de către Sinodul lui Eudoxie. Iulian, pentru scopurile séle, a restornsŭ turmei séle pre Ciril şi a începutŭ lupta sa contra Mântuitorului. Apostatul nu numai a permisŭ, dar a ordonatŭ prefectului seŭ, ca să facă pre Iudei, aşi restabili templul. S-tul Ciril a făcutŭ să se revadă profeţia lui Daniel (IX, 26—29) şi a Mântuitorului (Mat. XXIV. 2), şi, spre instruirea celor viitori, Providenţa a ruinatŭ intenţiunile lor cu sgomotŭ şi frică. Focul din fundamentul templului a aruncatŭ petrele şi a arsŭ pre cei mândri. Păgânii s'aŭ întorsŭ la Christos; Iudeii strigaŭ: Fiiul Mariei este D-deŭ; şi cu tóte aceste mulţi au rămasŭ împetriţi. Imperatorul Valent încă o dată, la 367, a alungatŭ pre s-tul Ciril din Ierusalem. S-tul Ciril, reintorcêndu-se la 378, cu permisiunea lui Teodosie celŭ mare, a găsitŭ Biserica Ierusalemului în certuri şi desordine. Nici inteligenţa şi nici amorea s-lui Ciril n'a pututŭ să împace pre inimicii spiritului, precum şi pre apolinarişti. La sinodul ecumenicŭ, 381, s-tul Ciril a subscrisŭ condemnarea ereticilor, carii confundaŭ cu creaturile pre Fiiul lui D-deŭ şi pre s-tul Spiritŭ. După acésta sinodul a scrisŭ la Apusŭ, de unde s'aŭ rădicatŭ óre-care nemulţĕmiri contra s-lui Ciril, şi în care scrisóre se dicea: «Ve anunţămŭ, că în Biserica de Ierusalem, carea este mama tuturor Bisericilor, se află Episcopŭ, prea onorabilul şi iubitorul de D-deŭ Ciril: el, de mult este pusŭ canonicesce episcopŭ al Eparchiei, de multe-ori şi în diferite locuri s'a luptatŭ contra arienilor. În anul 386, bărbatul vieţei apostolice, apărătorul doctrinei apostolice, a murită în pace.

BIBLIOTECA Mitropoliei Moldovei şi Sucevei

OPERELE S-LUI CIRIL

Catechisaţiunile ca espunere a dogmelor şi ca esplicaţiuni a ceremoniilor. Dŏi-dĕci şi trei de catichisaţiuni ale s-lui Ciril, din care 18 pentru catechumeni, iar 5 pentru cei din noŭ-botezaţi, sŭntŭ fórte însemnate pentru Biserica ortodocsă, atât din punctul de privire dogmaticŭ, cât şi ceremonialŭ. În privinţa întâia ele compunŭ o complimentare a doctrinei despre credinţă, dispuse du-

SANTUL CIRIL AL IERUSALEMULUĬ

Biografia lui. S-tul Ciril s'a născutu şi a primitu educaţiunea în sînul Bisericei de Ierusalem. Aici el ducea o viéţă ascetică. Pre la 346 el a fostu sănţitu în preutu şi în acestă el a învĕţatu timpu de trei ani pre catechumeni şi pre cei din nou botezaţi. La 350, după mórtea lui Macsim, el a fostu rădicatu la trépta de archiepiscopu al Bisericei de Ierusalem. Viéţa pastorală a s-lui Ciril a fostu plină de lupte, dar el a fostu ajutatu de D-ieu într'unu modu estra-ordinariu. Biserica de Ierusalem atât pre timpul lui Ciril, cât şi al lui Macsim era bântuită de Arieni, Iudei şi Manichei. În anul 351 Maiu în 17 s'a ivitu pre cerü de diminĕţă semnul crucei, care se întindea de la Golgota pênă la Eleon. Lumina crucei era aşa de vie, că întrecea pre a sórelui. Fenomenul a continuatu a esista mai multe óre, spre mirarea locuitorilor şi a visitatorilor Ierusalemului. Mulţime de Iudei şi de păgâni aü crédutu în Christos. «Toţi aü vĕdutu, scriea Ciril cătră Imperatorul ariénu, că credinta cea piosă a creştinismului consistă nu din cuvinte fórte de sensü ale înţelepciunei umane». Nu mult după acésta Acakie, Episcopul de Cesaria a începutu cérta cu Ciril. Episcopul de Ierusalem, ca Episcopu al unei catedre apostolice, din timpul Apostolilor s'a bucuratu de onórea întâietăţei între Episcopii eparchiali şi prin urmare şi de dreptul de independenţă în administraţiune. Acakie a cerutu de la archiepiscopul de Ierusalem nu numai supunere, dar şi admiterea opiniunilor ariene. Pre Ciril l'a cerut la judecata sinodului. Ciril ne întorcênd atenţiunea la ilegalitatea cererei, s'a dusu la sinodul din Milit, unde s'a opusu cu energie sforţărilor ariene. Acakie la sinodul din 357 cu putini companioni ai sei a declaratu pre Ciril depărtatu de la catedra episcopală, pentru cuvêntul că el în timpu de fómete a vêndutu obiectele bisericesci în folosul săracilor. S-tul Ciril a apelatu la o judecată mai înaltă, dar pre dînsul cu forţa l'a alungatu din Ierusalem. Episcopul Siluan a primitu pre Ciril în Tars cu amóre, şi poporul îlu respecta atât pentru viéţa, cât şi pentru predica lui. Lui Acakie nu-i plăcea nici acésta, şi el a scrisu lui Siluan, ca să întrerupă legăturile cu Ciril, şi apoi a chematu pre Ciril la o judecată nouă a Episcopilor. Dar la 359 sinodul din Seleucia a condemnatu pre A-

dă ceremoniilor, este unŭ modelŭ de înălțarea cugetărei și de soliditatea doctrinei sale. Ceremoniile, descrise de S-tul Ciril, minunĕză și înbucură pre fiiul Biserice ortodosă. Citind acĕstă descripțiune a secululuĭ al IV le, noĭ recunóscemŭ ceremoniile, ce se efectuĭ în secolul al XIX-lea prin Bisericile ortodocse. Nici o operă nu presintă atâtea date despre serviciul divinŭ al timpurilor apostolice, ca catechisațiunile s-luĭ Ciril. El vorbesce despre serviciul divinŭ al Bisericei mame de Ierusalem, derpre acea Biserică, în care a servitŭ Apostolŭ, și unde a fostŭ Episcopŭ S-tul Iacov, fratele Domnului.

Ce se atinge de așa numita *carte a luĭ Ciril*, pre care o respectézĕ fórte mult Schismaticiĭ ruși, apoĭ acestă carte nu este scrisă de Ciril. Numaĭ unŭ singurŭ capitul al acestei cărți semĕnă cu catechisațiunea a XV a s-luĭ Ciril ; dar și acestŭ capitul este coruptŭ și reŭ tradusŭ. Restul nu aparține s-luĭ Ciril, și ea este scrisă în secolul al XVII-lea contra uniaților și a papistilor. In genere, ea se considerĕ ca o producțiune a luĭ Michael Bogov (1)

SANTUL EFREM SIRUL.

Biografia luĭ. Efrem Sirul, supranumitŭ profetul Siriei, s'a născutŭ în împrejurimele Nizibiei din părinți săraci. «De la părinți, dice Efrem, am primitŭ învĕțătura despre christos, și născĕtoriĭ meĭ mi-au inspiratŭ frica Domnului.... Părinții meĭ aŭ mărturisitŭ pre Christos înaintea judecătorului, și eu sŭnt rudă a martirilor». Anii tinereței n'aŭ trecutŭ pentru Efrem fără de greșale. El, de o natură aprinsă, era, cum spunea singurŭ, iritabilŭ. «Pentru lucrurile cele mai micĭ mĕ certamŭ, mĕ predamŭ cugetărilor rele și scandalose..... Tinerețea mea m'a convinsŭ, că acela, ce se petrece cu noĭ în vieță, este ceva întâmplătorŭ. Dar Providența divină a înțeleptitŭ tinerețea mea cea sburdalnică». Efrem a fostŭ învinuitŭ în furtul unor oĭ și pentru acesta aruncatŭ în carcerĕ; iar după dînsul aŭ mai fostŭ încarcerați încĕ doĭ și acești inocenți. «Rĕmânênd aici șépte dile, în a opta am vĕdutŭ prin visŭ, adaugĕ Efrem, că cine-va *imĭ* vorbesce, să fiĭ evsevios și să înțelegi Providința, scrutézĕ ceea ce aĭ cugetatŭ, și ce aĭ făcutŭ, și să scĭi, că acești ómenĭ sufere pre nedrept ; dar și culpabiliĭ nu vorŭ scăpa de condemnare». Acestŭ faptŭ atâta l'a

(1) Ist. Bis. ruse a luĭ Nicefor al Astrachanului pag. 375—381.

pre numĕrul articulelor simbolului credinţeĭ şi mai ales sûntŭ însemnate şi pentru aceĭa, că prin dînsele s'a conservatŭ şi s'a esplicatŭ vekiul simbolŭ al credinţeĭ de cătrĕ unŭ învĕţătoriu anticŭ al celeĭ mai veke Biserici.

Dupŭ o catechisaţiune introductivă, relativă la esenţa şi importanţa s-lui botezŭ, cele cinci catechisaţiuni următóre cuprindŭ : *a*) Asigurarea în reînoirea morală (cat. I) *b*) Doctrina despre acţiunile mântuitóre ale confesiuneĭ (cat II). *c*) Despre necesitatea şi acţiunile mântuitóre ale botezului (cat. III) *d*) Privire asupra materiilor celor mai importante ale credinţeĭ (cat. IV). *e*) Despre credinţă în ambele eĭ forme—despre credinţa dogmatică şi cea practică (cat V). Cele 13 catechisaţiuni următóre (6 — 18) esplică articulele credinţeĭ în ordinea succesiuneĭ lor.

Doctrina despre credinţă, desvoltată de cătrĕ s-tul Ciril în catechisaţiuni, conţine în sine espunerea positivă a doctrineĭ ortodocse, şi în parte şi combaterea opiniunilor neadrepte. Aşa în catechisaţiunea a VI-a combate el pre aceĭ, ce admitu doŭ principiĭ în natura divină. În catechisaţiunea X şi XI combate el articulul credinţeĭ ariene, «a fostŭ timpu, când el n'a fostŭ», şi vorbesce şi contra Savelienilor. În catechisaţiunea a XI şi XII el mustră pre Iudeĭ şi pre gnostici. În fine în catechisaţiunea a XVIII despre învierea morţilor, vorbesce în contra Samarinenilor contimporanĭ, despre carii nu amintescŭ alţi părinţi. Ce se atinge însĕ de espunerea positivă a materiilor credinţeĭ, apoĭ s-tul Ciril mai ales arată (cat. II, XVIII) partea esterióră şi puterea charică a misteriului Eucharistieĭ, Botezului şi al Confirmaţiuneĭ. Pre simbolul credinţeĭ el îlŭ consideră, ca pre o scurtare esenţială a s-teĭ Scripturi. «Acceptă, dice el, cuprinderea membrelor, care sûntŭ luate din S-ta Scriptură. . . fiind că nu întâmplatorŭ s'au formatŭ articulele credinţeĭ, dar totŭ aceĭa, ce a fostŭ capitalŭ, s'a adunat din S-ta Scriptură şi s'a compusŭ doctrina credinţeĭ». De aceĭa espunerea articulelor credinţeĭ începe cu enumerarea cărţilor canonice a vekiului şi a noului Testamentu ; şi după aceea se esplică materiile credinţeĭ, fundându-se pre S-ta Scriptură. El de multe orĭ repetă : «nicĭ unŭ misteriu divinŭ nu trebue propusŭ alăturea cu s-ta Scriptură».

Cinci catechisaţiuni, conducetóre de mistere, conţinŭ o descripţiune importantă a ceremoniilor. Esplicaţiunile, pre care s-lŭ Ciril le

norocirile contimpurane, precum era năvălirea Perşilor, şi pre carea o considera, ca pedépsă a lui D-deŭ, pentru atenţiunea acordată defaimărilor. Fermitatea în ortodocsie, arătată de către locuitorii Edesei pre timpul lui Valent şi după mórtea s-lui Efrem, a impresionatŭ pre toţi, şi tot-o-dată ea ni probézĕ, că stăruinţele s-lui Efrem aŭ produsŭ fructe fórte bune pentru Biserică. Pentru tóte aceste Efrem a suferitŭ nemulţemiri şi sărăcie. Ereticii eraŭ aşa de iritaţi de progresele s-lui Efrem pentru credinţă, că o dată a năvălitŭ asupra lui cu petre şi arme şi abia l'a lăsatŭ viŭ. Acesta n'a împuţinatŭ zelul lui Efrem. El s'a depărtatŭ în caverna lui cea prea iubită, şi din când în când se presenta în Edesa cu sabia cuvêntului lui D-deu.

La întórcerea din Egipt, el a visitatŭ Cesaria, ca să se vadĕ cu marele Vasilie. Întrevederea lui cu marele învĕţătorŭ s'a întâmplatŭ dupre cum ni spune el singurŭ, în templu, şi Vasilie i-a propusŭ lui, de a învĕţa. După terminarea discursului, lui Vasilie i s'a făcutŭ descoperire prin s-tul Spiritŭ despre mine, şi el a trămisŭ după mine, săracul, şi m'a întrebatŭ prin interpretŭ: Tu escI Efrem, care şi-a plecatŭ grumazul sub jugul cuvêntului mântuitorŭ? Eŭ sûnt Efrem, am respunsŭ eŭ, care şi-a perdutŭ calea către cerŭ. Atunci m'a îmbrăţişatŭ acestŭ bărbatŭ minunatŭ, şi m'a sărutatŭ cu unu sărutŭ amicalŭ, invitându-mĕ la masa sa». Învĕţătorul Cesariei a voitŭ să sânţiascĕ pre Efrem preutŭ, dar el nu s'a învoitŭ cu nici unu preţŭ, ca să primiască acestă treptă şi Vasilie a pututu să lŭ sânţiascĕ pre dînsul numaĭ diaconŭ. Mai pre urmă s-tul Vasilie a trămisŭ la Efrem în Edesa pre doĭ învĕţăcei ai lui, invitându-lŭ la catedra episcopală, dar Efrem cu o nebunie prefăcută a declinatŭ de la sine acestă demnitate, pentru carea el se credea pre sine nedemnŭ. După reintórcerea în Edesa s-tul Efrem a voitŭ să-şi petrecĕ vieţa în singurătate. În acestŭ timpŭ simţind sfêrşitul seŭ, a scrisŭ testamentul seu. Fómetea bântuind Edesa, El s'a dusŭ în oraşŭ, pentru ajutorul celor suferinzi. Cu unu discursŭ puternicŭ al lui, ei a înduplecatŭ pre avuţi, ca să uşureze suferinţele sărăcilor, în óre-ce acia nu volaŭ nici să vândĕ bucatele lor. Acesta a fostu ultimul lui actŭ pentru Biserică. După reintórcerea din Edesa, el a căduţŭ îndată bolnavŭ şi s'a sfêrşitŭ în pace la 372.

impresionată pre Efrem, că îndată a părăsită lumea şi s'a depărtată la munţi în viéţa ascetică, unde el a devenită discipul al s-lui Iacov de Nizibia. S-tul Iacov l'a luată la sinodul ecumenică din Nicea. Sub conducerea s-lui Iacob, Efrem s'a esercitată în viéţa ascetică, a învăţată s-ta Scriptură şi a învăţată şi pre alţii în scóla. După mórtea s-lui Iacob, Perşii au ocupată Nizibia şi a ruinată din dînsa scóla. S-tul Efrem s'a retrasă în Efes. Aici, pentru întreţinerea sa, el a intrată la o baie şi timpul liberă îlu întrebuinţa în propagarea cuvêntului lui D-deu printre păgâni. După aceste, el s'a depărtată pentru viéţa ascetică în deşerturile Edesei, conform consiliului s-lui bătrînă Iulian. În urmarea acestui actă, Iulian a vědută prin inspiraţiune, că Efrem este bărbatul, căruia îi este încredinţată cartea, prin carea se potu înţelepţi toţi ómenii. Efrem a începută să scrie explicaţiunea Pentateuculuí. Acestă încercare primă a esplicărei s-tei Scripturi în limba siriacă a atrasă pre mulţi locuitori din Edesa, şi Efrem vóia să fugă de ómeni. «Efreme! unde fugi tu-? l'a întrebată unu ângerů. «Voiescu să trăescu în liniscé şi fugu de sgomotul şi ademenirele lumei», respunde Efrem. Ângerul a disă: «teme-te, ca să nu se împlinéscă cu tine cuvêntul Scripturei: «Efrem este ca o viţea tînără, ce voiesce aşi elibera grumazul de jugă». Efrem s'a reîntorsă la misiunea, pentru care era chiemată. De la acestu timpu el a începută în scrisă şi verbal a predica credinţa şi cusebia. Pentru progresarea întreprinderei sêle, el a deschisu o scóla în Edesa, din carea mai pre urmă aă eşită cei mai însemnaţi bărbaţi ai Bisericei siriace.

Sórta ortodocsiei în Biserica siriacă, carea după împărtăşirea creştinului şi a catedrei de Edesa putea să aibă influenţă asupra întregei Mesopotamii, mai ales a atrasă atenţiunea înfocatului apărătorů al veritătei cei pure a lui Christos. În Mesopotamia mai puternice eraă eresiile lui Vardesan şi Arie; şi s-tul Efrem combătea falsul în Edesa cu totă zelul. «Eă am aflată, scriea el, cartea lui Vardesan, şi am fostă unu timpu iritată, pentru că ea a spurcată auclul meu, şi inima cu odórea desfăimărilor sêle. Eă am auditu înstichurile el defăimări, şi am simţită în citirea ei odóre. Şi pentru ca să risipescă norul amăgirilor, am recursă la s-ta Scriptură». Cutezanţa următorilor lui Arie a desceptată în dînsul frica, şi el de mai multe-orí, spre confirmarea combaterilor sêle, desfăşura ne-

cursuri ale lui despre libertate sûntû importante mai ales pentru învĕţătura morală. Ca învĕţătorû al moralei creştine, Efrem este însemnatû şi prin acéla, că la dînsul nu se vĕdû ecstremuri, nu este nnû rigorismû particularû, ceia ce era fórte naturalû la perfecţiunea lui morală. Pre cêt el era de rigorosû cu sine, tot pre atâta el se presinta de condescendentû către alţii — probă la acésta ni mai potû servi şi învĕţăturile, adresate monachilor din Egipt *despre perfecţiunea monachului*, *învĕţături pentru asceţi*, *despre virtute*, *despre viéţa spirituală*, *despre sichastri*.

S-tul Efrem vorbia des de pre amvonû, şi el ocupă locul celû mai însemnatu şi între oratorii bisericescĭ. Discursurile lui, privite ca producţiuni oratorice, se distingû prin abundenţa de tablouri şi prin espresiuni figurale, proprietăţi ale limbei siriace, ca orientală. Discursurile lui aû o limbă fórte curentă şi ast'a la dînsul este naturală, respirând căldura inimei, avênd proprietăţile, de a fi esprimate în modû viû, putericû şi tot-o-dată precisû. Materiile sûntû desvoltate clar şi în modû verû. Iar ce se atinge de simplitatea stiluluĭ, apoĭ Efrem este înţelesû de fie-care pênă şi în materiile sublime.

Efrem ca ecsegeticu. Noĭ ni sûntû cunoscute de la s-tul Efrem *Esplicaţiunea la Pentateuchu*, *la cartea lui Isus Navi*, *a judecătorilor*, *a Impĕraţilor*, *Paralipomenelor*, *a lui Iov*, *a celor patru profeţi mari*, *a lui Osie*, *Ioil*, *Amoş*, *Audie*, *Michea*, *Zacharia şi Malachia la epistolele ap. Paul*, *precum şi esplicaţiunea concordanţei Evangeliilor*. Pre lângă aceste, s-tul Efrem a scrisû şi esplicaţiuni la diferite versete ale Scripturei, precum şi la unele părţi din diferite cărţi. Astû-felû sûntû doû-spre-dece discursuri despre *raiû*, ca esplicaţiuni ale capitul-lorû II şi III din cartea Facerei, precum şi alte multe discursuri.

Esplicaţiunile s-lui Efrem sûntû nisce monumente rari. Dispunênd de mijlócele comune ale tuturor esplicatorilor vekĭ, el avea şi pre ale sêle proprii. Efrem scia limba ebraică, lucru ce este fórte importantû pentru esplicarea v chiului Testamentu. Şi limba ebraică îi era lui cu atât mai bine cunoscută, fiind fórte înrudită cu cea siriacă, limba lui natală. Acésta i-a servitû lui fórte bine, de a putea determina sensul vorbelor şi al fraselor întregĭ; pre lângă acéla, că unele din locurile s-teĭ Scripturĭ, pre undes'aû petrecutû evenimen-

OPERELE S-LUĬ EFREM

Prea cuviosul Efrem a lăsatŭ multe opere, scrise cele mai multe în limba siriacă, iar unele şi în cea greacă. În unele din ele el este esplicatorŭ al Scripturei, în doŭ el combate eresiile şi tractéză despre muzica bisericéscă; în fine în altele el este învĕţătorŭ al vieţei creştine şi specialminte predicatorŭ al sdrobirei de inimă (1).

Efrem, ca învĕţătorŭ al moralei creştine şi ca predicatorŭ. Operele de pre urmă represintă mai ales spiritul s-lui Efrem şi tot o-dată gloria lui pentru toţi secolii. S-tul Grigorie Nisul dice, că «pentru Efrem a plânge era egalŭ cu acela, ce pentru alţii este respirarea aerului». Singurŭ Efrem vorbesce despre sine: «Când eŭ mĕ culcŭ pentru rĕpausu, iubirea ta de ómeni, Dómne, imi vine 'n minte, şi eŭ mĕ scolŭ în mijlocul nopţei, ca să-ţi mulţĕmescŭ ţie. Dar reamintirea pĕcatelor me înspăimântă şi eŭ erupŭ în plânsu, şi aşi fi în stare să decadŭ cu spiritul, dĕcă nu m'ar întări esemplul tâlcharului, al vameşului, al pĕcătósei din Hananea şi al Samarinencei». Pre spiritul seŭ celu strivitŭ l'a esprimatŭ s-tul Efrem mai ales în testamentul seŭ. «Cine mĕ va pune pre mine sub altarŭ, acela să nu vadĕ altarul D-ĕeului meu; este necuviinsiosŭ, ca unŭ cadavru puturosŭ să stea în locŭ sântŭ .... Luaţi-mĕ pre umere şi fugiţi cu mine şi aruncaţi-mĕ, ca pre unŭ omŭ lepădatŭ ... O! dĕcă v'aşi desfăşura voi faptele mele ...» Despre ce unŭ spiritŭ strivitŭ putea să vorbiască mai mult, de cât despre inima cea înfrântă şi lacrimile, care putéŭ să-i spele pĕcatele sĕle? Despre lacrimele de înduioşare a şi vorbitŭ mai mult Efrem. În simţul de înduioşare, materia comună a tuturor învĕţăturilor sĕle era *penitenţa, amintirea despre morte şi judecată, frica de D-ĕeu, atenţiunea asupra sa însuşi, umilirea, în contra mândriei* etc. Dĕcă Efrem a învĕţatŭ mai mult despre înduioşare, acesta nu însemnéză, că el era unilateralŭ; din contra, în învĕţăturile sĕle el a îmbrăţişatŭ întregŭ cercul cestiunilor morale, şi a predicatŭ o idee complectă şi verĕ despre perfecţiunea morală şi virtute. Patru dis-

(1) Operele s-lui Efrem s'a publicatŭ: Opera omnia, quae extant syriace, graece et latine in sex tomus distribuită a Sim. et Evodiot Assemanio. Romae 1732—1746.

ește *învețături contra eresilor*, cu refutațiuni și învețături în contra Vardesaniților, Marcioniților, și Mesaliților. Trei discursuri *despre credință* și în contra Ebreilor. Despre *libertate* contra celor, ce susțină destinul orbŭ, despre *penitență*, despre *preuție, raiŭ* și *judecată*. Tote aceste opere sŭntu scrise în formă de meditațiuni pióse. S-tul Efrem nu-și propune de a observa principiile, pre care se fundează adevĕrul, dar numai le înșiră, unindu-le cu simțiminte și cugetări pióse. Câte-o-dată el nu studiază nici acele principii, pre care se fundaŭ ereticii pentru a-și emite opiniunile lor. Acestŭ modŭ de espunere a operelor se condiționa cu acela, că autorul le determinase pentru a fi respândite în poporŭ și parte a fi cântate prin Biserici; de acela și multe din dinsele sŭntŭ scrise și în versuri. Pre de altă parte, acestŭ modu de învețătură îi presenta lui Efrem mai multă posibilitate, de a învinge pre ereticĭ. Dupre mărturia lui Teofan, Efrem a scrisŭ pênĕ la 300,000 versurĭ. Pre lângă versurile de cuprindere dogmatică, Efrem a scrisŭ multe versurĭ de unŭ coprinsŭ cu totul ceremonialŭ, destinate a se cânta la serviciul divinŭ. Acum esistu: *a) Cântarea la Nascerea lui Christos b). Cântarea despre patimele și învierea Mântuitorului, c). Cântarea morților*, cea mai bună cântare a lui Efrem. *d) Cântările penitenței*. Cântările lui Efrem aŭ atinsŭ doŭ scopurĭ; de o parte, ele aŭ înfrumusețatŭ serviciul divinŭ, făcênd mulțemire celor, ce veniaŭ la Biserică, iar de altă, combăteaŭ eresiile și înlăturaŭ dorința de a mai asculta cântările defăimătóre. «Luptătorul lui Christos înarmatŭ de armele Acestuia, scrie Biografu celŭ vekiŭ despre Efrem, a începutŭ lupta contra inimicilor lui Christos, și mai ales contra defăimărilor lui Vardesan și a următorilor lui». Efrem a vĕdutŭ, câți edesenĭ se captivezĕ de muzică și de cântare și s'a decisŭ, ca să-i abstragĕ de la cântările defăimătóre. «El a adunatŭ copilele consacrate și le-a învețatŭ pre ele, a cânta cântărĭ chorale. El, ca unu părinte și conductorŭ, sta între dinsele, le determina cântările și le învĕța a cânta în choru, pênĕ când în fine orașul întregŭ a venitŭ în partea lui și inimicii s'aŭ împrăștietŭ».

SÂNTUL VASILIE CELŬ MARE

Efrem din deșerturĭ lumineză lumea, iar s-tul Vasilie stră-

tele, erau locurile patriei sêle, iar altele erau aprópe de Edesa. Cunóscerea vieţei contimpurane îi presenta esplicaţiuni asupra faptelor petrecute în trecutu. Călătoriile prin Mesopotamia şi Egiptu l'a înavuţitu cu cunóscerea vieţei şi datinelor popórelor, descrise de vekiul Testamentu. În Orientu tradiţiunile, dupre cum este scrutu, trecu din nemu în nemu. Pre lungă aceste, mulţi Ebreĭ trăiau atunci în Mesopotamia. Cu modul acesta este fórte naturalu, că Efrem în esplicaţiunile sele comunică multe cunoscinţe alo archeologiei orientale. Pentru esemplu, esplicând alianţa lui Abraam cu Iechova (Fac. XV, 9) Efrem dice: «Esplicaţiunea la acestu locu trebue să o căutămu în datinele Chaldeilor. Ei aveu deprinderea, ca cel, ce jură, să trecă printre cadavre de animale tăete, şi fie-care pronunţa cuvintele: «să nu dea D-dĕu, ca şi cu mine să se întâmple tot aşa. Fiind că Abraam era de origine Chaldeu, apoi D-dĕu a bine voitu ca să facă cu dînsul alianţa dupre deprinderile patriei sêle».

Mai de parte, Efrem, despuindu de cunoscinţe întinse, el avea cunoscinţă cu ludeiĭ contimpuranĭ învĕţaţi, şi cu operele iudaice vekĭ, pre care de multe-orĭ le citeză în esplicaţiunile sêle.

Înărmatu de aseminea ajutóre, s-tul Efrem a pututu să dea esplicaţiunile cele mai vere la vekiul Testamentu.

Ce se atinge de direcţiunea, ţinută de S-tul Efrem în esplicaţiunile vekiului Testamentu, acésta ni se presintă fórte bine de către Gregoriu Nisul. «Efrem a esplicatu Scriptura, dice el, literal, dar nu s'a opritu, de a nu face şi privirile sêle profunde». Combătênd pre esplicatorii literalĭ aĭ Scripturei, el combătea şi înclinaţiunea către esplicaţiunile alegorice ale Scripturei. În totu casul şi mai întâiu el esplică sensul literalu al Scripturei şi mai pre urmă, unde trebue, descopere el înţelesul misticu, distingênd fórte bine sensul propriu de celu alegoricu şi misticu. De aseminea nicăerĭ sensul profeticu aĭ espresiunilor nu se întinde la dînsul pênă la animicĭ sensul istoricu. O asemine direcţiune a lui Efrem în esplicaţiunea Scripturei, unită cu cunoscinţele lui cele întinse, îi dău lui locu între interpretatorii cei mai renumiţi aĭ Bisericei.

Efrem, ca dogmatistu şi ca imnologu. Tóte operele dogmatice ale lui Efrem sîntu scrise în contra amăgirilor timpului sĕu. Aşa *opt-deci discursurĭ în contra cercetătorilor cutezători*; adecă în contra Aetienilor şi a Eunomienilor. Cinci-deci şi

discursuri la cele şése dile ale creaţiunei. Vasilie pentru unu timpu s'a depărtatu în deşertu, dar, cedând debilităţei omenesci a păstorului său Eusebie, el la 365 s'a reîntorsu în Cesaria, ca'să ajute pre Episcopu contra Arienilorŭ. Acum Biserica Cesariei a fostu mântuită de Arieni prin păstorul ei — Vasilie. Vasilie a administratu tóte afacerile Bisericei de Cesaria şi ea a fostu liniscită pre timpul fómetei (368) mângâindu'o pre dinsa şi nutrindu'o. Discursurile lui cătrĕ avutu despre *ne'ndurare*, *glorie şi fómete* au ajutatu în nenorocire.

La anul 370, alesu fiind Episcopu de Cesaria, Vasilie a unitu îngrijirea săracilor cu preocupaţiunea de întregu Orientul ortodocsu, care era persecutatu de arianismul lui Valent. Pentru acésta el a intratu în relaţiuni cu Atanasie celu mare, şi cu Occidentul. El s'a purtatu reservatu cu acei, ce pentru alţii treceu de semi-arieni, pentru ca nu fórĕ necesitate să-i înarmeze contra sa şi a Bisericei. Valent la 371 se chotărîse, ca să introducă cu forţa arianismul în Capadocia. Vasilie a fostu citatu la judecată înaintea mândrului prefectu-Modestu. Aici i s'a arătatu lui supunerea mai multor Episcopi de Orientu la voia Imperatorului, şi tot acésta s'a cerutu şi dela dinsul. «Imperatorul meu, a disu Vasilie, voiesce, dar şi eu nu voiescu, ca să mĕ închinu creaturilorŭ; eu însumi sûnt creatorŭ». Dar pre noi de ce ne consideri? a întrebatu prefectul. «De nimicu, facă cu asemine ordine». Prefectul după acésta, cu uşurinţă a lăsatu să se înţelegĕ, că însémnă ceva a fi apropietu de prefectu. Vasilie a rĕspunsu, este onorabilu, de a fi cineva în relaţiuni cu magnaţii, dar este şi mai onorabilu, de a fi în relaţiuni cu cei credincioşi «Crestinismul se glorifică nu cu onorurile, dar cu credinţa». Prefectul iritatu, a disu: «Cum! şi tu nu te temi de puterea mea»? «Pentru ce să mĕ temu»? a rĕspunsu Vasilie. «Eu voiu ordona, ca să ţi se confiasce averea, pre tine te voiu ecsila, te voiu tortura, şi ucide». «Inspăimêntă-mĕ cu altu-ceva, décă poţi». Eu am numai o chalnă şi câte-va cărţi. Ecsiliul pentru mine nu este ecsiliu. Totu pământul este alui D-deu, şi eu sunt aici óspete şi trecetorŭ. Mórtea este o bine-facere pentru mine; ea mĕ conduce mai curênd la D.deu, pentru care trăescu, şi căruia îi servescu, şi pentru care pênĕ la unu punctu eu am şi muritu. Focul, sabia, fiarele şi unghiile de ferŭ mi aducu mai multă mulţĕmire, de cât fricâ». Imperatorul ar

lucesce de pre catedra păstorală și rămâne mare pentru tóte timpurile.

Biografia lui. Decoboritorŭ dintr'o familie nobilă și forte avută, carea era eusebiósă și tare în credință și klar în mijlocul persecuțiunilor, s-tul Vasilie a fostŭ educatŭ în copilăria sa de către bunica lui, Macrina iar principiile de retorică el le-a ascultatŭ la părintele seŭ în Neocesaria. După aceste, în cursŭ de patru-spre-dece anĭ, el cu unŭ zelŭ particularŭ a visitatŭ scólele cele maĭ însemnate din timpul seŭ. Multŭ timpŭ el a ascultatŭ lecțiunĭ în Capadocia, după acéla în Constandinupolŭ la Livanie și în fine în Atena, unde, pentru puritatea dispositiunilor psichice, el a intratu în legăturĭ amicale cu Gregoriu Nazianzul. Grecia a recunoscutŭ în Vasilie unu mare oratorŭ și filologŭ, filosofŭ, matematicŭ, iurisprudentu și medicŭ. Reintorcîndu-se prin Constantinupol și Efes în Pont, el unu timpŭ a ținutŭ local de advocatŭ. La începutul anuluĭ 359, simțind deșertăciunea gloriei lumescĭ, s'a decisŭ, ca să rupĕ cu totul legăturile séle cu lumea ; s'a botezatŭ, rădicându-se la trepta de lectorŭ (citețŭ) și a plecatŭ, ca să studieze viéța monachală în deșerturile din Siria, Mesopotamia și Egipt. In fine, el s'a aședatŭ aprópe de Neocesaria în deșertul, ce era udatu de Iris, nu de parte de locul, unde trăia mama și sora lui cu alte fecióre. Aicĭ el a scrisŭ cea întâĭa opere a sa, ce tracta despre judecata lui D-dĕu, despre credință și regulele morale. După acésta, el a scrisŭ diverse învĕțăturĭ pentru monachĭ, carĭ aŭ strefformatŭ deșertul lui Vasile într'unŭ oraș populatŭ, și opera în contra Eunomienilor. In deșertul acesta el și amicul lui aŭ studiatŭ operele înțeleptuluĭ Origen, compunĕnd și *filocalia*, din totŭ acela, ce avĕŭ ele maĭ bunŭ. La 363 s-tul Vasilie a scrisŭ lui Iulian, care ceruse de la dînsul banĭ sub amerințarea, că va jefui Cesaria : «Eŭ mĕ cutremurŭ, că tu escĭ îmbrăcatŭ în porfiră, că capul tĕu este înfrumusețatŭ cu cunună, care, fórte de eusebie, face pre imperatorŭ a nu avea onóre, dar desonóre. Tu cunoscĭ fórte bine, că eŭ nu îndrăsnescŭ a stringe avere, și cu tóte aceste tu cerĭ dela mine 1000 litre de aurŭ. Ascultă Imperate ! eŭ atâta am uritŭ aurul, că decă eŭ astă-ți aș voi, ca să măĭnĭnecŭ adoa-óră, apoĭ eu nicĭ pentru acesta n'aș avea banĭ. La mine, cum și trebue să fie, n'are ce face bucătarul. Alimentele cele maĭ bune, de care noĭ dispunemu, foile de plante cu pânea de orzŭ și vinul acru». La 364 Vasilie a fostŭ sănțitŭ preutŭ, a predicatŭ cuvêntul lui D-dĕu în Cesaria, și a scrisŭ

CUVÈNTU

LA

DUMINECA A III-a DIN SANT. ȘI MARELE POSTU

PRONUNȚATU LA BIS. NECORITIA IN TATARAȘI, — 1873.

«Ce va folosi omului de ară câștiga lumea tótă, éră sufletului seŭ își va perde; séŭ ce schimbu va da omulu pentru sufletulu seŭ» (Marc. VIII. 36—37).

De mare importanță este sensulŭ cuvinteloru Evangelieĭ de astă-ḑi, fraților creștini, și póte mai misteriosu chiaru de câtŭ miraculósele cuvinte scrise odinióră pre plafondulu Palatuluĭ regeluĭ Babilonuluĭ Baltazarŭ, cărula, pre cândŭ se afla în miḑlocululŭ a o mie de nobiliĭ aĭ imperiuluĭ séŭ bănchetuindŭ de mai multe ḑile în totŭ desfrĕulŭ moraturilorŭ Asiatice, de-o-dată pre neasceptate înțeleptulŭ profetŭ Danielŭ îĭ presupuse că regatulŭ séŭ s'a împărțitŭ. și s'a datŭ Perșilorŭ și Meḑilorŭ. Acele cuvinte déră interpretate de inspiratulŭ de D-ḑeŭ Danielŭ, erau preḑicerea, totaleĭ perderĭ a regatuluĭ Babilonénŭ în persóna fiuluĭ teribiluluĭ împăratŭ Nabuchodonosorŭ. Apoĭ cuvintele Evangeliului de astă-ḑi: «ce va folosi omuluĭ de ară câștiga lumea tótă, éră sufletulŭ séŭ își va perde», nu sunt ele óre preḑicerea destinuluĭ vieței, nu a regilorŭ séŭ a cutăria orĭ cutăria persóne, ci a tuturoru ómeniloru carĭ locuescŭ pre pământŭ, éră mai alesŭ a nóstră celoru ce ne numimu creștinĭ. dupre cum ḑice totŭ D-lŭ Is. ațurea, că de nu așĭ fi venit și nu aș fi spus lorŭ, pecatŭ nu arŭ avea ? și care óre să fie acésta destinație înaltă, acésta menire misterióșă a vieței omenescĭ, în cătŭ déca arŭ pune cine va în'tr'o cumpănă ca unŭ globŭ de aurŭ. întrega sferă pământéscă în scopŭ de a o câștiga, éră de alta parte sufletulŭ seŭ în risiculŭ de al perde, Mântuitorulŭ lumeĭ, — D-ḑeulŭ între ómenĭ Is. Christos — nicĭ cum nu se îndoesce a pronunța sentența că nu va folosi omulŭ nimica de arŭ câștiga lumea, éră sufletulŭ își va perde. Să reflectămŭ deci fraților creștinĭ. puține momente la acésta mărĕță destinațiune a omuluĭ, și póte se putemŭ ajunge la înțelegerea acesteĭ enigme profunde și grea de priceputŭ pentru ómenĭ că nimica nu este în lumea acésta așia de prețiosŭ în ochiĭ creatoruluĭ universuluĭ, care să se pótă preschimba, cu sufletulŭ nostru. Eară pentru ca acéstă cestiune să o putemŭ lămuri și pĕtruude mai bine, să

fi întrebuințatu contra lui Vasilie mesuri aspre, dar pre Vasilie l'a apăratu Dsleu, și Valent l'a lăsatu în pace. Abia s'a terminatu acestă furtună și Vasilie s'a adresatu la Episcopii de Occidentu, rugându-i, ca să se unească contra Arienilor, să trămită la sinodu ómeni probați, cari să lupte pentru adevĕru, călătorind și singuru la fie-care Episcopu din Orientu, ca să întrunească inimile tuturor în profitul adevĕrului. Intre aceste, pentru Vasilie urma o nemulțemire după alta; când din causa ambițiunei lui Antim, vecinului sĕu Episcopu, când din causa amăgirei lui Eustatie al Sevastiei, pre care Vasilie l'a iubitu multu timpu și l'a apăratu, și care mai pre urmă a devenitu inimicu fățișu al lui Vasilie și al verităței, când în fine din causa ureĭ Neocesarenilor cătră dînsul, cari se presentau, ca apărători neprudenți ai anticității; tote aceste aŭ ruinatu vieța lui Vasilie, care și fĕră de aceste era consumată de o suferință perpetuă. Reserva sa în predicarea doctrinei despre s-tul Spiritu a fostu rĕu înțelesă de ómenii mărginiți, și ea era și mai reŭ interpretată de cătră inimicii lui, cari aŭ profitatu de acésta, ca să proclame pre Vasilie neortodocsu. Pastorul la 375 a scrisu o operă despre *s-tul Spiritu*. El lucra și predica neîntrerupt, cu tota sănĕtatea lui cea ruinată. La 376 încă o dată a scrisu el în Occidentu, presentând cu culori vii nenorocirile Bisericesci, a amintitu datoria de zelu cătră credință, datoria de compătimire. Occidentul însĕ sĕu că era indiferentu, sĕu cu intențiune tăcea, ca să se desvolte și mai bine neînțelegerile din Orientu. Și Vasilie, fundatu pre esperiență, a scrisu despre Episcopii Romani: «Mândri cu Spiritul, ei devinu și mai mândri, când sûntu respectați». Nu! dacă Dsleu se va îndura asupra nóstră, pentru ce ni este necesariu ajutorul streinu? Dacă mânia lui Dsleu se va îndelunga, ce folosu are să ni aducă noi mândria Occidentului? Ei nu cunoscu adevĕrul și nici voiescu să-lu cunósca, dar nu mai cu esemplul lor consânțescu eróreа». Speranța în Dsleu n'a amăgitu pre păstorul celu credincĭosu. Valent în anul 378 a murit în resbelu. Vasilie a mulțemitu lui Dsleu pentru liniscea Bisericei; dar puterile lui aŭ fostu desecate, și la 379 bărbatul în adevĕr mare, luminătorul generalu și sprijinul adevĕrului a murit la 51 ani ai vieței sale.

Arch. Genadie Enăcénu

ce nu-lŭ mai potŭ împlea, ori câte arŭ aduna ei în lumea acésta cu dreptulŭ séŭ cu nedreptulŭ. O! Apoi tocmai acésta poftă de a avea totu mai multŭ, acéstă cupiditate, ce impinge pre ómenii în a se desbrăca unii pre alţii şi a profita numai unii cu dauna altora, acéstă mândrie desfrânată ca avuţii şi puternicii să considere pre cei lipsiţi şi slabi ca fiinţi netrebnice şi inferióre, facŭ ca armonia socială să se descordéză şi disfigurézĕ prin prădăciuni, hoţii, uciderĭ între ómenii privaţi, prin certe, resbele şi conquiste între popóre, aşea că pre de o parte: pentru naţiuni istoria, ĕră pentru indivíde justiţia este registrulŭ, barometrulŭ celŭ mai bunŭ, unde se póte constata armonia şi equilibrulŭ interéseloru materiale ale societăţilorŭ omenescĭ. Şi din nenorocire la noi Românii, creştinii ortodocşi, justiţia, ce constată în tótă ţiua delicte şi crime totu mai numeróse şi mai crâncene, ne demonstră mai luminosŭ de câtŭ sórele, că déca este ca omulŭ să-şi pue tóte speranţele sale numai în cea ce póte optíne în lumea acésta, şi să-şi facĕ fericirea şi reu-făţarea vieţeĭ sale numai din cele ce se petrecŭ înaintea ochiloru luĭ în societatea actuală; apoĭ, dupre ţisa Evangeliei de astă-ţi, unulŭ ca acela în zadaru speréză; căci nimicŭ din ce vĕdŭ ochiĭ, şi gustă simţirile nu-lŭ voru satisface; ĕră doveţi pipăite la acésta sunt: împăraţiĭ, regiĭ ce din anŭ în anŭ şi părăsescŭ tronuriles lorŭ; nobiliĭ şi avuţiĭ ce pre tótă ţiua sărăcescŭ şi esŭ faliţi; oraşeniĭ, pre cariĭ, pre de o parte dările impuse, pentru înfrumuseţarea oraşeloru, ĕră pre de alta luxulŭ bărbaţiloru, neîncetatele mode ale femeiloru, îĭ ducŭ cu totulŭ la ruină, în câtu nici-o-dată nu-ĭ mai auţi că aŭ de ajunsŭ; agricultoriĭ, pre cariĭ secetele şi scumpetea muncei, îĭ facŭ a remânea lipsiţi şi de pânea ţilnică. Eată acésta este lumea pre care o iubim şi în care soim a ne salva viaţa; de aceea Evangelia ţice: «Cine va voi aşi mântui viaţa sa în lumea acésta, perde-o-va pre ea».

Ei bine! póte arŭ ţice cineva că vorbindŭ astfelŭ amŭ făcutŭ numai potretulŭ celŭ descoloratŭ şi urîtŭ alŭ societăţeĭ, şi póte că lumea nu-i aşia de negră, cum până acum am representat-o. —Să ne punemŭ déră în altă ipotezĕ, să considerămŭ şi partea cea bună a lumeĭ. Fórte bine; presupunŭ că tuturoru omeniloru şi claseloru sociale le merge bine; că muncitorulŭ lucrezĕ cântându şi-şi ĭea plata sa întreită; că agricultorulŭ adună recolte, încă u strică grânarele vechi şi-şi fabrică altele totu mai mari; că oraşeniĭ petrecŭ nu mai prin grădini, în baluri şi teatre; că nobiliĭ şi avuţiĭ totulu avêndŭ de-agata şi înabondenţia cutrieră din ţĕră în ţĕră înpinşi de curiositate a vedea totu lucruri noi; că în fine regiĭ şi împăraţiĭ plinĭ de gloria militară mândri de lărgimea împărăţieloru lorŭ, superbi de ascultarea supuşiloru, voiescu totŭ exposiţiuni univorsale, la care cu fală îşi desfăşură tótă fericirea de care sunt înconjuraţi eĭ şi supuşiĭ lorŭ. Fără a contraţice, şi acestea suntu fase din viaţia omenéscă, şi póte tocmai aşia cum D-ţ-ŭ a voitŭ, ca omeniĭ totŭ deauna satisfăcuţi, necontenitŭ eĭ-ĭ mulţumească, şi rugele lorŭ cătră elu să fia ca armoniosulŭ şi încântătorulŭ concertŭ al paseriloru primăvĕra. Déră la urmă care este resultatulu finale al acesteĭ lumi fărmecătóre şi de care ne alipimŭ cum se alipescŭ mirele de mirésa sa?. Scriptura ţice: «câudu dobandimŭ lumea atunci în grópă ne sălăsluimŭ»! Vedeţi déră că din ori-ce punctŭ, bunŭ sau reŭ, am considera lumea, ea nu ne póte satisface nici pre noi ómenii icorporalĭ; cu câtu mai puţinŭ pretŭ a pututŭ a se areta ea în ochiĭ D-luĭ Is. D-ţ-ŭ omulŭ, carele venindŭ în lume spre a reforma nu forma esteróră a societăţeĭ omenescĭ, ci, spre a lumina a purifica şi restaura icóna divină ce se află în omŭ, a strigatŭ înaintea discipuliloru şi a mulţimeĭ ce-

vedem : *ce însemnă şi ce este lumea în înţelesulŭ Evangieĭ*, şi *ce este sufletulŭ nostru respectivŭ de acéstă lume*, pre care noĭ prea multŭ o iubimŭ, éră Evangelia ni spune că chiarŭ de, ami căştiga-o întrégă ca proprietate a nóstră, *nimica nu amŭ folosi în comparaţiune cu perderea sufletuluĭ nostru*.

I.

Ori-şi-ce fiinţă este menită a se desvolta dupre natura sa în elementulŭ special ce se revérsă ca o atmosferă în giurulŭ substanţeĭ sale. Paserile în aerŭ, ómenii şi animalele pre pământu şi în aerŭ, pescii în apă, &c. &c.

De aicĭ urméză că omulŭ ca corporalŭ, are o mare şi absolută necesitate de materie: nu se póte despărţi de dénsa, este în dreptŭ a se bucura şi usufructua de ea. Însuşi Scriptura díce că D-déu creándŭ pre omŭ la pusŭ în Paradisŭ, în grădina cea maĭ frumósă ce omulŭ şíaŭ putută imagina, că a pututŭ eşi din mânile perfecte ale Creatoruluĭ. Apoĭ orĭ câtŭ de înfloritŭ şi îmbucurătóre arŭ fi o stare materială, nu póte dura multŭ timpŭ, pre de o parte că conţine în sine principiulŭ de mutabilitate, éră pre de alta că însuşĭ omulŭ tinde de a o modifica prin gustulŭ seŭ celŭ multŭ variabilŭ şi prin curiositatea înăscută de a încerca binele şi rĕulŭ, fără care se crede ca totŭ déuna îĭ lipsesce ceva. In câtŭ aşĭ putea díce că óre-cum amŭ fostŭ predestinaţĭ a agiunge la starea actuală a societăţeĭ nóstre materiale: şi care,—ce dícŭ eŭ actuala ?—de sigurŭ că duréză de mai multe miĭ de anĭ în condiţiuni analóge seŭ póte şi maĭ rele. Dĕră tocmaĭ acésta este, fraţilorŭ creştinĭ, cea ce în Evangelii se numesce lume şi pre care ni este interdisŭ de a face tóte chipurile spre a o dobândi. Cum? s'arŭ părea ceva contradicĕtoriŭ, ca noĭ ómenĭ corporalĭ să înlăturăm materia ce susţine corpurile nóstre, să objectămŭ societatea omenéscă, care este unŭ arangiamentŭ armoniosŭ şi o echilibrare maĭ multŭ seŭ maĭ puţinŭ justă a tuturorŭ intereseloru materiale a diferitelorŭ clase de ómenĭ: aşa că în modŭ reciprocŭ unĭĭ prin producţiunile lorŭ suplenindŭ necesităţile altora, precum într'o machină artificiósă rótele se mişcă unele pre altele, îndată ce va lipsi unulŭ din factoriĭ producătorĭ seŭ echilibratorĭ, cum de ex : să lipséscă plugarulŭ orĭ bancherulŭ, judecătorulŭ orĭ administratorulŭ, îndată tótă machina societăţeĭ omenescĭ, ce se numesce statŭ, nu maĭ de câtŭ va sta pre locŭ, şi va da semne că este stricată : prin revoluţiunĭ publice, conflicte între particularĭ, desordinĭ în genere, ce arată că armonia între clasele sociale s'a derangiatŭ, şi equilibrulŭ intereseloru materiale s'a nimicitŭ.

Fără îndoială, dĕcă tótă menirea omuluĭ în lumea acésta arŭ sta numaĭ în simplu rolulŭ de a produce,—unĭĭ pentru alţiĭ, — cele necesare spre nutrire, şi îmbrăcămintare ; de a fabrica objecte ce înlesnescŭ unŭ traiŭ maĭ veselŭ, maĭ abondentŭ şi maĭ resfăţatŭ, de sigurŭ că în acestŭ casŭ lucrulŭ celŭ maĭ nemeritŭ arŭ fi ca fie-cine alegându-şĭ o clasă în societate maĭ convenabilă cu capacitatea şi plăcerile sale, să se simţă în totulŭ satisfăcutŭ cu sineşi, cu cariera în care l'a aruncatŭ sórta, cu starea sa seracă seŭ avută, cu masa sa frugală seŭ luxurióşă, cu posiţiunea sa comodă de stăpânŭ seŭ strimtorită de servŭ, fără a maĭ căuta necontenitŭ prin unŭ neastempărŭ óre-cum copilăréscŭ, cum unĭĭ să întrécă pre alţiĭ în plăceri, avuţiŭ, luxŭ, preumblărĭ, volagiurĭ, balurĭ şi înfinite alte chipurĭ, care de care maĭ extravagante ; prin care voescŭ aşĭ sătura o poftă, unŭ doru ce consumă, chinuesce, şi lasă ómenilorŭ în viaţă unŭ deşertŭ

câte curate, câte-sĕ iubite, câte stimate; orĭ-ce virtute şi orĭ-ce laudă, acésta numai să efectuaţĭ (Philipesieni IV. 8)».

Dĕră pentru ca să vedemŭ înflorindŭ între noĭ aceste virtuţĭ aceste fapte sănte evangelice, prin care se realizase impărăţia lui D-dĕŭ chiarŭ şi pre pămêntŭ, şi care fapte numai practicându-le, putemŭ a ne numi fiĭ şi moştenitorĭĭ împărăţieĭ cerescĭ, se cere de mai nainte ca inima ómenilorŭ să fie înobilată, căcĭ din prisosinţa inimeĭ grăesce gura, şi simţăciunea lăuntrică, vreaŭ să dicŭ acele sentimente, — ce motivéză faptele, să fie curate şi ne pângărite de ură sĕŭ reutate. Fiind-că ea privitĭ în natură: când-ŭ începe a se mişca în plante şi arborĭ sucrulŭ producĕtorĭŭ de frunde şi florĭ? Atunci numai când aceştia se încungiură de o temperatură primăvăratică: nicĭ prea rece în cât-ŭ se îngheţe, nicĭ prea caldă, în cât-ŭ să se usuce. Apoĭ care óre póte fi acéstă fericită dispositiune în ómenĭ ca să pótă produce fapte virtuóse, frumóse şi mirositóre ca florile de primăvară? Marele învăţătorŭ şi salvatorŭ a sufleteloră ne o spune dicêndŭ: poruncă nouă daŭ vouă: să vĕ iubiţĭ unĭĭ pre alţiĭ, nu numaĭ amiciĭ, dĕr şi inimicĭĭ. Eară Apostolulŭ Ioan adaugĕ: că precum D-dĕŭ nea iubit pre noĭ, când-ŭ nea creatŭ spre viaţă şi când-ŭ a trămisŭ pre Fiulŭ sĕŭ spre a ne mântui; totŭ aşa se cade alŭ iubi şi pre densulŭ şi pre noĭ. Cine însă dice că iubeşte pre D-dĕŭ pre carele nu l'a vĕdutŭ nicĭ-o-dată, şi urăşte pre fratele sĕŭ ce continuŭ îlŭ vede, acela mincinosŭ este, şi celŭ ce urăsce pre fratele sĕŭ ucĭ, gătorŭ de ómenĭ este, şi unŭ atare nu va avea viaţa eternă (I. Epist. III. IV). In adevĕrŭ, fraţilorŭ, representaţi-vĕ în minte puţinŭ timpŭ pre două fiinţĭ amoróse, în ce dispositiune fericită şi plăcută nu se află ele între sine: nicĭ gândirile, nicĭ cuvintele, nicĭ faptele grosiere chiarŭ ale uneĭa, nu suntŭ privite rĕŭ de cealaltă: însăşĭ erorile, însăşi greşelele, chiarŭ atacurile uşiorŭ se eartă de partea iubită. In cât-ŭ amu putea dice că în totŭ timpulŭ de iubire, buna dispositiune dintre densele este mai multu de cât-ŭ fraţiască, este chiarŭ sublimă, cerească. Eată aşa a voitŭ şi învĕţatŭ Christos ca ómenĭĭ să fie bine dispuşĭ unĭĭ către alţiĭ; pentru ca inspiraţiĭ de asemenea sentimente fericite să producă numaĭ fapte nobile, virtuóse, şi nemuritóre; fiind-că în altŭ chipŭ nu póte fi mântuire şi Scriptura dice: Cine nu iubeşte pre fratele seĭ, acela persistă în mórte.

III.

Prin urmare din două vieţĭ ce suntemŭ menitĭ aduce aicĭ pre pământŭ una materială, dise şi lumésca ĕră alta spirituală sĕŭ sufletéscă, care este óre de mai mare importanţă? Fără îndoială aceia ce ne promite nemurirea eternă şi pentru care divinitatea prin sântele Scripturĭ necontenitŭ a datŭ legĭ, voindŭ ca ómenĭĭ să vieţuéscă sufletesce conformŭ calităţiloră ce conţine substanţa sa,—care este adevĕrulŭ perfectŭ, binele perfectŭ şi frumosulŭ perfectŭ.—Destinaţiunea dĕră a omuluĭ fiind-ŭ nu cea mărginită în viaţa materială şi care se distruge prin mórte, ci cea ce seţine de viaţa spirituală şi care se întinde dincolo de mormêntŭ în alte sfere mai superióre cunoscute numaĭ luĭ D-dĕŭ, ĕră de noĭ numite rĕŭ; nu mai remâne îndoială că trebue a ne regula viaţa materială aşa ca să nu compromitem pre cea spirituală; că ce arŭ folosi omuluĭ de va câştiga lumea tótă, ĕră sufletulŭ sĕŭ işĭ va perde? Acéstă destinaţiune de sigurŭ este mărĕţă: că ne face a pune interesele sufletului, ce constă în continua cercetare şi contemplare a adevĕrului şi în practicarea binelui, mai pre susŭ de cele ale materieĭ, ce ne duce la înjosire şi abrutisare. Apoĭ póte ar dice cineva

lă înconjura : ce va folosi omului de ară câștiga lumea tótă, óră sufletulŭ seŭ își va perde» : séŭ ce schimbŭ va da omulŭ pentru sufletulŭ seŭ ?»

II.

Acum, fraților creștinĭ căndŭ amŭ vĕdutŭ cŭ décĭ vomŭ mărgini destinația omuluĭ în lumea acésta numaĭ, resultatulŭ finalŭ și însămnătatorŭ va fi mórtea. se cuvine a cănta și a cerceta în noĭ înșine nu cum va se afle ceva, care să trécă preste acéstă materie schimbătóre și perітóre, care este numaĭ unŭ mijlocŭ de desvoltare aci josŭ : precumĭ pentru omiĭ figura lorŭ de verme, orĭ-cătŭ de colorată și curiósă la vedere s'aru părea, este numaĭ unŭ mijlocŭ spre a se desvolta în urmă din ele, alte ființe maĭ frumóse și maĭ aerice — fluturiĭ. în adevĕrŭ cum vom esplica nematerialele ideĭ ce necontenitŭ trecŭ și se află în capetele ómenilorŭ, ordinarĭ, învĕțațĭ și filosofĭ carĭ de miĭ de anĭ le-aŭ depusŭ prin cărțĭ. și cu care s'aŭ umplutŭ Bibliotecele ? Cum veți interpreta acéstă agerime a minței omenescĭ, superióră materieĭ, și prin care înțelege cursulŭ sóreluĭ, a lumeĭ, alŭ stelelorŭ ; figura lorŭ, mărimea și întinderea imensulŭ universŭ ? Cui vomŭ atribui puterea cugetătóre și învĕțătóre din ómenĭ, ce aŭ aflatŭ artele și messeriele prin care a domolitŭ sieșĭ natura, în câtŭ se îmbracă maĭ frumosŭ de câtŭ unŭ păunŭ, alérgă din țĕră în țĕră pre calea ferată ca unŭ altŭ Ilie cu caru și cu caĭ de focŭ ; trece cu picióre neudate nu marea Roșiă, dĕră Océnurile lumeĭ întregĭ. îngrozindŭ prin înțéla sa monstrurile marine, și în fine percurge maĭ răpide de câtŭ fulgerulŭ spaciulŭ globuluĭ pămêntescŭ dându sborŭ cugetăreĭ sale prin scânteia electrică a Telegrafuluĭ ? La cine vomŭ raporta tóte aceste fenomene admirabile a mințeĭ omenescĭ ? La materia corpuluĭ, care după câțĭ-va anĭ fiesce prin a dereni țĕrină în mormêntŭ ? — să nu ne amăgimŭ, însultânduneprenoĭ înșine atâtŭ de amarŭ ! Aceste calităț prin care omulŭ dovedesce că este superiorŭ și domnŭ pre pământu, suntu atributele iconeĭ Dumnedĕ - escĭ în noĭ, sunt facultățile uneĭ ființĭ spirituale, care singură avêndu chipulŭ și asemănarea luĭ D-dĕŭ în noĭ, póte să ne scape de stricăciune. și să ne ducĕ la nemurirea eternă, în sînulŭ prea puterniculuĭ D-dĕu ; ĕră acéstă substanță se numesce în genere sufletŭ.

Apoĭ și din Evangelia de astă-dĭ, vedemŭ că D-dĕŭ pentru sufletulŭ nostru, carele este totŭ-o-dată și portretulŭ seŭ viŭ în noĭ, se îngrijesce maĭ multŭ de câtŭ de tótă lumea materială

Din causa sufletuluĭ a trămisŭ și pre fiiulŭ seŭ D-dĕŭ — Omulŭ Is. Chr. ca prin însuși exemplulŭ de viață a acestuia și prin învĕțătura sa, să ne dee nouă modelulŭ cum să credemŭ și ce să lucrămŭ spre a nu întina și întuneca icóna luĭ D-dĕŭ în noĭ. Elŭ nea învățatŭ să credemŭ că dupre cum sufletulŭ nostru are treĭ facultățĭ, treĭ puteriĭ lucrătóre : mintea voia și simțĕciunea, totŭ așa : treĭ se atestézĕ a fi în cerŭ : Tatălŭ, Fiiulŭ și Sântulŭ Duhŭ, și aceștĭ treĭ una suntŭ (Ioan. Epistola C. 5 v. 7). Maĭ departe, fiind-că împărăția sa nu este din lumea acésta, cu alte cuvinte : fiind-că sufletele nóstre n'aŭ menire de a se stinge în morminte ca și corpurile: de aceia spre a nu fi dați afară ca cetățenĭ nedemnĭ de împărăția luĭ, ne învĕța anume ce trebue să voimŭ și ce să lucrămŭ ca icóna luĭ D-dĕŭ să fie totŭ dé-una strălucitóre în noĭ. ĕta ce ĭice elŭ prin gura Apostoluluĭ Paulŭ : «blândețea vóstră să se facă cunoscută tuturorŭ ómenilorŭ, să gândițĭ și să lucrațĭ, frațiĭ meĭ, câte sunt adevărate, câte onorabile, câte-sŭ drepte,

sciam de mai nainte, acésta suburbie Tătărașului este vestită în fară de legi. Décă Tătărașului dupe numele ce pórtă, ar fi fost așediți locuitorii de Tătari, póte că furăturile de boi, de cai, spargerile de bisale, ca provenite de la ómeni sălbateci, póte dicu, ar fi intru cât-va scusabile: dé a Eă Sântei Crucî, cu care în tótă ora ne însemnămu și în care ne punemu tóte speranțele nóstre, O! ce tristă ilusiune, ce amară ironiă și amăgire! Câți creștini nu-su și tâlhari! câți ortodoxi nu-su și spărgători de bisale; cari me înfiorezu a pronunța numele de ucigași. Cum se batjocorește învățătura lui Christos, cum se insultă numele de creștini! Crucea ce încunună Bisericele de departe arată fie-cărui călători și străin, că aci nu póte se întîmpine cineva decât buni ospătători, credincioși amici, ómeni nevicleni, curați la inimă și înfrumusețați de faptele bune creștinești. Dară vai! purtamu nume de creștini, eră în faptă suntemu mai inferiori de câtu Turcii și păgânii. Sclavi nu-am făcutu Jidovilorŭ și pentru ca să le săturămu lăcomia lorŭ de bani, desbrăcămu pre confrații noștri creștini. Destulu ajunge o dată aceste fapte pângărite și criminale; a sositu timpulu să ne întorcemu o dată de la ele: să le aruncămu pentru tot-dé-una. Destinația nóstră, aspirarea de a deveni mostenî împărăției lui D-dĕu cenu este din lumea acésta, ne ordonă a avea o conduită mai nobilă, mai morală și mai superióră șioptelorŭ criminale ce ni le insinuază viclenia Judeilorŭ, póte tocmai de a ne compromite și a ne arăta în ochii concetățenilorŭ nostri că, de și creștini, nici cum nu diferim de dênșii. — In fine cine nu vede că prin asemenea fapte nu 'și câștigă sufletulŭ seŭ, nicî în lumea acésta, necumŭ în cea viitóre.

Să punemŭ decî începutŭ de fapte bune, că aceste numai ne sfințescŭ, acestea numai au prețŭ înaintea lui D-dĕu, și prin acestea numai vomu îndrăsni a ne numi în adeverŭ următori ai lui Christos și fii lui D-dĕu.

Alt-feliŭ ce ne folosescŭ posturile lungi și seci, când inima, sufletulŭ nostru este plinŭ de tóte cugetele rele, și de fapte nemorale; căci dice Apostolulŭ Paulŭ: nu mâncarea ne va pune înaintea lui D-dĕu, fiă de fruptŭ seŭ de secŭ; fiind-că nu ce intră în omŭ, nu ce mănâncă omulŭ îl spurcă pre elŭ, ci ceea ce ese,—ceea ce produce elŭ; aceia îlŭ întinează, aceia îlŭ desonorédă și scandalisedă și pre vecinii sei. Sufletulŭ nostru nu se îngrașă nici slăbesce din causa mâncărilorŭ seŭ a bĕuturilorŭ: elŭ se înalță, se înobilézĕ, și sfințește numai prin faptele virtuóse, și acestea singure îl vor pune înaintea lui D-dĕu. In altu chipŭ nu va folosi omului de arŭ câștiga lumea tótă, decă va risca de așî perde sufletulŭ; căci după cum aț vedutŭ, și credŭ că v'ați convinsŭ, nu este nimicu în lume așîa de prețiosŭ ca să se pótă da în schimbu pentru sufletulŭ nostru. Amĭnŭ.

G Erbicénu

cum póte óre să se pérdă sufletulŭ—? Eată o întrebare la care mulți din învățații lumei acestia potŭ să rămână seŭ cu totulŭ indiferinți, seŭ să respundă în multe moduri contrare. Dupre Evangelia însă prin perderea sufletului nu se însemnă că acésta substanță spirituală s'arŭ nimici cu totulŭ și desface ca materia în prafŭ și pulbere, fără a se mai cunósce ca ce felŭ de corpŭ a fostŭ vre o dată; ci perderea sufletului constă în rumperea relațiunei armonióse ce stabilește între elŭ și divinitate, cunóscerea adevĕrului pre câtŭ se póte în lumea acésta, și practicarea binelui dupre puterile séle. Sufletulŭ fiindŭ ca o rază eșită din sórele celŭ mare și luminosŭ alŭ D-ḑeirei, îndată ce s'a isolatŭ cu totulŭ de centrulŭ ceŭ luminos, elŭ se întunecă și se nimicesce, întocmai ca scântea, care sărind de parte de focului ce-l întreținea lumina sa, îndată se stinge și dispare. Apoi dĕcă chiar justiția din viéța acésta trecătóre cere ca ómenii culpabili și criminalĭ să fie degradați și pedepsiți, și-i acopere cu desonóre înaintea seminilorŭ lorŭ, cu câtŭ mai vĕrtosŭ dreptatea suprémă — D-ḑeŭ însuși — va îndepărta și respinge de la sine sufletele vițiése și înegrite de tina pecatelorŭ și reutăților cu care s'au pângărit în lumea acésta materială. Si ce ḑic eŭ de crime și delicte, cândŭ chiarŭ gândirile si poftele necurate se considerĕ în ochii dreptăței D-ḑeescĭ mai totŭ atâtŭ de blamabile ca și faptele împlinite. Cine a cugetatŭ să furе, cine a gânditŭ să nedreptățéscă, să înșele seŭ să calomnieḑe pre vecinul seŭ, și cine a poftitŭ femea aprópeluĭ seŭ: tóte aceste cugete pângărite pentru atot sciutorul D-ḑeŭ, sunt atâtea fapte rele. Si știți pentru ce? Pentru că sufletulŭ este ființa ce premeditédă, de mai naințe chipzuesce și decide fapta; prin urmare intenționea fiind rea, faptulŭ numaĭ are nicĭ o scuză. Etă așa se perde sufletulŭ prin eterna excludere din împărăția cea luminósă spirituală, în care vorŭ intra numaĭ ceĭ ce vorŭ urma în totul învățăturile mareluĭ și divinuluĭ eĭ fundatorŭ Is. Chr. De aceia și evangelia de astădĭ ḑice: că cine va voi a'și mântui sufletulŭ sĕŭ în lumea acésta, perde-lŭ va pre elŭ "

Acum, fraților Creștini, cândŭ am cunoscutŭ cu toțiĭ ce însémnă lumea acésta, care este importanța sufletului în viața, putem ușorŭ a ne închipui și care este menirea și destinulŭ pentru care este creatŭ omulŭ a trăi. Alegerea prin urmare nu mai póte fi îndoelnică despre ce trebue ca noĭ să preferăm mai multŭ; lumea cu tóte lipsurile eĭ și care în fine se stinge prin mórte, orĭ sufletulŭ, ce este icóna luminósă a D-ḑeirei în noĭ, de ne vom feri de întinăciunele păcatului, și care ca substanția spirituală ne promite nemurirea.

De sigurŭ pentru noĭ creștiniĭ, carii neam adunat astădĭ în acestŭ sacru templu spre închinarea Sântei Crucĭ (1) carea este simbolul Umilinței a abnegațiunĭ și a desprețuirei atot ce este necurat și pângărit; a acestei Sânte Crucĭ cu care înarmându-ne credem că vom învinge orĭ-ce greutăți și pedecĭ amŭ întîmpina în acestă viață plină mai multŭ de lipsuri, amărăciuni și ispite compromițătóre din partea chiar a seminilor noștri; cât de tare nu vorŭ resuna, și cât de adâncŭ nu se vorŭ întipări în mintea nóstră cuvintele Mântuitoruluĭ ce ḑice: ce va folosi omuluĭ de arŭ câștiga lumea tótă, ĕră sufletulŭ seŭ își va perde; seŭ ce schimbŭ va da omulŭ pentru sufletulŭ seŭ? Si cu tóte acestea, de și póte mulți le

(1) La Duminica a III-a a patrudecimeĭ se serbĕză închinarea Sântei Crucĭ

vire. Ele manuduceau omenirea influinţând mai ales asupra imaginaţiunei individilor presentându-le ca objecte de cult: când forţa corporală, ca în Ercule; când Elementele vijelóse ale naturei, ca în Neptunu şi Eolu; când frumuseţea figurei simetrice şi încântătóre, ca în Vinerea şi Apoline; când în fine majestatea şi serenitatea inteleginţei, ca în Jova şi Minerva. Însuşi Iehova al Iudeilor se înfaciosa ca un înfricoşat protector al micei lor naţionalităţi, şi un năprasnic şi aspru pedepsitor al abaterilor de la legea lui cea sântă. Deci, deca aceste espresive forme materiale, acest caracter cu totul accesoriu al religiunelor antice, reţinu pentru cót-va timpu sub o influenţă salutară impresionabila imaginaţiune a omenirei încă júnă; de la un timp, cu 400 ani înainte de I. Christos, imaginaţiunea — acestă nobilă facultate ce reflectă în sine, atributele atot felul de frumuseţe şi fórte revérsate de Creator în natura, — a inceput a se toci, deveni nesimţibilă la impresiunea formelor adesea frumóse ale religiunelor naturale, şi omul se lipsi şi de unicul sentiment religios, ce uneorea-l consola, câte o dată-l resfăca, altă dată-l şi înobila. Numai cultul frumosului, numai ceremoniele ordinare ale sacrificiilor nu puteau satisface instinctele morale de o viaţă mai nobilă, mai superióră a sufletului omenesc. De aceea, ţice Apostolul gintelor, trebuia a se face schimbare în ordinul de mai înainte, pentru slăbiciunea şi nefolosul lui (*Ebrei VII, 18*); căci darurile şi sacrificiile nu pot face desévărşit la consciinţă pre cel ce servesce; cuprindându-se numai în mâncări, béuturi şi diferite spălări, şi în regule trupesci impuse péné la timpul îndreptărei (IX, 9 — 10). Chiar religiunea Iudaică, de şi mai superióră de cât cea a păgânilor, introducea numai o mai bună speranţă de apropiere către D-ţeu (*Evr. VII. 20*). *Si* nici putea fi alt fel; căci religiunele antice, de şi proveniau din sentimentul in-

CUVÊNTU

LA

DUMINECA V-a A MARELUI POST

PRONUNȚATU IN BISERICA TALPALARII DIN URBEA IASI IN ANUL 1875.

Cu atâta mai vertosu sângele lui Christos, carele prin Spiritul cel vecinicu s'a adus pre sine fără pată lui D-deu, va curăți consciința vostră de faptele cele morte spre a servi D-deului celui viu (Ebrei cap IX, 14).

Sântulu Apostolu Pavel în Epistola sa către Evrei demostrézá, fraților Chreștini, într'un mod clar și deplin convingător pentru Evreii și păgânii timpului seu, că déca pentru curățirea ómenilor de pécate avea, în Religiunea păgânilor și legea Iudaică, óre-care valóre: Sângele vêrsat în sacrificiile diferitelor animale, cum și împlinirea unor forme simbolice, apoi câtă importanță trebue să aibă în ochii lumei sacrificiul voluntar a lui Is. Christos, și de ce eficacitate să se considere în Creștinism sublima dogmă a rescumpărărei genului omenesc prin sângele dreptului vêrsatu pentru pécătoși. In adevêr, de și esența unei religiuni stă în a consola și înalța sufletele prin purificarea și corigiarea conscințel de întinăciunele și erorele la care ómenii în viață sunt supuși din causa mințel lorŭ cei mărginite și a voințel cei ușor schimbaciósă; totuși observând atențios vedem că religiunele Greco Romane, cum și cea Iudaică, prea puțin atingea scopul lor în acestă pri

şi contradice uneorea din secul în secul ; presentul este pentr om o tristă necertitudine, viitorul o com plectă ignoranţă. Cu toţii însă, de şi pre diferite căi, din causa nestabilei şi prea variatei voinţi a nóstre, tindem la fericire intru cât trăiam. Şi cine este óre muritorul cel atât de norocit, carele să fi ajuns la culmea ei ? Solom , Cresus , Alexandru Macedon , Cesar August, Napoleon şi mii alţii, sunt atâte încercări avanturóse şi mărturii triste că mult dorita fericire, — liniscea conscienţei , — aŭ sburat de mult dupre pământ ! Viaţa omului este prea scurtă pentru a o putea urmări, cunoscinţile lui prea mărginite, aplecările prea sensuale şi prea viţióse spre a se putea înalţa la regiunea eterică unde invidiata fericire planézĕ. Indeşert diferitele culturi religióse prin diversele cerimonii purificatóre au voit să l tot sublimeze; omul, ca un alt prometeŭ, avea necesitate de un ajutor mai înalt spre a şi putea rumpe grelele lanţuri de condemnat, ce-l apăsaŭ la pământ.

Pĕcatul, acest fiiu de plăcută concepţiune a indiscretei curiosităţi a omului, naturalisat în urmă de capriciósa sa voinţă, pervertíră mintea lui în aşa grad în cât vĕrsinduşi veninul viţiului în consciinţă şi al împetrirei în inimă, îl înstreinară cu totul de la viaţa lui D-deŭ (Efeseni IV, 18). Imagina cea divină şi nobilă imprimată în sufletul omului la începutul creaţiunei , se ştersese cu totul de secularul şi violentul torent alŭ pasiuniloru intinate şi degrădătóre : D-deŭ fiind spirit, omul se abrutizézĕ moralminte.

De aceia starea morală cea viţială a omului, sângele seŭ cel corupt, trebuiaŭ prin o operaţiune supranaturală a se renoi, vĕrsinduse în organismul cel degradat un noŭ element de viaţă , luminânduse mintea omenéscă prin împrumutarea de noĕ rade de la sórele cel sublim alŭ spiritelor. Cu un cuvent, Adam

tern al sufletului de devotament către o fiinţă suprémă, totuşi neputând face o esactă şi profundă diagnosă a defectuósei stări morale a sufletului, nici a aprecia înclinările fine, atrăgătóre omului către rĕu, nu putĕu propune nici remediul necesar pentru restaurarea omenirei în drepturile sale primitive de relaţiune către Dzeŭ, şi cu atâta mai puţin a indica mijlocul sigur de sublimare morală, de sănţire în viaţă pre pămênt şi de mântuire eternă în viaţa cerésca. — De acela spre a înţelege mai bine de câtă valóre este pentru întrega lume, şi de câtă importanţă trebue să se considere de noi creştinii, sângele D-lui I. Christos cel vĕrsat pre cruce, şi carele ne curăţesce de faptele cele inmorale, socot a vorbi astă-di în scurt: 1) despre fundamentala şi sublima dogmă a creştinismului: rescumpărarea; şi 2) despre sănţenia introdusă în viaţa creştinilor prin meritele rescumpărătorului şi prin practicarea preceptelor morale de către cei-ce în adevĕr voiră a fi însemnaţi pre frunte cu sigiliul crucei lui Christos.

I.

Faptul constant şi perpetuŭ, fraţilor creştini, prin care naţiunele în orí-ce timp şi sub orí-ce formă de religiune, s'aŭ silit, implinind nişte acţiuni cerimoniale consacrate, a respândi un aer de sânţenie asupra conduitei lor lumeşti şi aşi purifica consciinţa morală în faţia lui Dzeŭ, probezĕ pênĕ la evidenţă, că un instinct intern, un sentiment ascuns al sufletului, forţézĕ pre om se mărturisésca şi fără voinţa sa, că adesea conduita sa este abătută din calea normală, consciinţa morală viciată şi serenitatea minţei turburată. — De unde se provie óre acésta? Aruncând o lăuntrică privire asupra vieţei spirituale a omenirei, vedem că conţinutul cunoscintelor sale este prea mărginit, — de puţină importanţă: se modifică din an în an, sĕ

de la sine ce-va bun, eră pre de alta o imping la o stare funestă de contrarietate și inimiciție cu sublimul principiu al binelui, D-deŭ». Binele care voiesc, dice Apostolul Paul, nu-l fac; ci rĕul, care nu-l voiesc, acela fac. Eară de fac ceea ce nu voiesc, nu lucrez eu acésta, ci pecatul care locuesce in mine (Romani VII. 19. 20)». Eară acésta a doua natură a omului, de seculi pervertită, în care locuia pĕcatul, stând in opositiune cu natura binelui, trebuia sĕu a se distruge definitiv, cum și presimția acésta chiar și unul din filosofii și moraliștii distinși ai păgânităței, sĕu intr'un chip supranatural și miraculos a se re'noi, din nou apropiinduse, curăținduse și impăcânduse cu D-deŭ. Eată pentru ce Apostolul cel prea iubit declară că D-deŭ a trămis pre Fiiul sĕu in lume spre a fi împăcare pentru pecatele nóstre.

Cum deci se facŭ acéstă apropiere, impăcare cu D-deŭ, rescumpărare de sub păcat? Acest act important in viața omenirei, acéstă bunătate a lui D deŭ negrăită și neînțelésă de mintea omenéscă, se indeplini prin mórtea de cruce cea durerósă și umilitóre a D-lui Is. Christos. Atâta a iubit D-deŭ lumea, în cât pre Fiiul sĕu cel unic la dat spre mórte! — Si pentru ce óre se cerea un așa de mare și estraordinar sacrificiu? Achitarea omului de pĕcat, și participarea lui la o nouă viață sântă, nu se putea face de câtu sub done condițiuni: 1) prin satisfacerea justiției divine asumată asupra sa de prevaricațiunea legei morale D-deesci; și 2) prin suferința unei penalități egale cu enormitatea pĕcatului ce locuia în Elu. Apoi aseminea condițiuni nu puteaŭ fi împlinite prin sacrificiul unui simplu muritor pĕcătos. Incercări se făcuse nenumĕrate sub religiunile păgâne, și omenirea nu se redica din starea moralminte căduță și abrutizată, nici simția în sine revĕrsarea unui noŭ element de viață, care să-i dee forțe de a rumpe cu

cel vechiu să se refacă în nou Adam. Lucru, care după bunătatea şi înţelepciunea lui Dumneu cea neajunsă de mintea omenească, să şi efectuă pre deplin în persóna estraordinară a D lui Is. Christos. «Aşa a iubit Dumneu lumea, în cât a dat pre Fiiul său cel unul născut, ca tot-cel ce crede într-Elu să nu piară, ci să aibă viaţa vecinică (Ión. III. 16), dice Evangelistul Ion. S'a dat în lume spre viaţa : ca prin tratul său esemplar între óameni, prin învăţătura sa cea sublimă, să realtuiască arborele omenirei cel sălbătăcit prin păcate, aplicând la elu mlădiţa cea plină de sucul vieţei primitive a creaţiunei omenesci. A dat pre fiiul său în lume spre împăcare pentru păcatele nóstre (1 Ion IV, 10).

Observaţi, fraţilor creştini, un fenomen fórte caracteristic ce se întêmplă în consciinţă de câte-ori comite cine-va vre un păcat : fiii se întorc de la faţa părinţilor, servii dispar câtva timp de sub privirile stăpânilor; cu tóte că şi părinţii şi stăpânii nu scia în acel moment ce rău s'a făcut. Oamenii liberi şi maturi, după comiterea unui păcat, n'au curagiul la moment a se presenta în faţa lumei, ci său rémân câtva timp în casele lor reflectând asupră şi, său îşi amorţesc mustrarea consciinţei, cu preumblări prin locuri singuratice, umplându-şi spiritul de planuri fantastice. Ce însemnă óre tote acestea ? Nu este óre o dovadă clară că păcatul aduce o isolare, o despărţire a individului păcătos de seminii săi ? Apoi déca acésta resletire se face simţită între om şi om, cu cât mai mare va fi ea între sufletul păcătosului înrăutăţit, şi între substanţa Dumneescă cea prea curată şi prea bună. Sânta scriptură — acest judecătoriu de seculi sever, déră fórte just apreţiator a faptelor omeneşti — declară că : păcatele nóstre aduc separaţiune între noi şi D-dĕu (Isaia LIX, 2); mai mult încă : ele pervertind natura omenéscă, o fac pre de o parte incapabilă de a produce

rea sufletelor şi curăţirea de păcate. Prin vĕrsarea sângelui sĕŭ pre cruce Is. Christos a înlocuit într'un mod cu neasemănare salutară vĕrsarea sângelui animalelor pentru erorile ómeniloru, drept-care şi Apostolul Paul ḑice: «Déca sângele taurilor, al caprelor şi cenuşa de junițe, stropind pre cei necuraţi, îi sânţeşte spre curăţirea corpului; cu cât mai mult sângele lui Christos, carele prin Duhul cel veciuic s'a adus pre sine fără pată lui D-ḑeŭ, va curăţi conscinţa vóstră de fapte cele mórte, spre a servi D-ḑeului celui viŭ»?

II.

Omenirea este, fraţilor creştini, un productu al bunătăţei, o espansiune voluntară şi prea frumósă a atribuţiunei lui D-ḑeŭ de creator, ĕră conservarea ei în timp este un resultat a iubirei părinteşti către făptura sa. De aicea resultă că ori ce act de sacrificiu personal, de devotament generos pentru conservarea şi ameliorarea ómenilor, intră în planul provedinţei D-ḑeesci; se consideră de mare preţ înaintea dreptăţei divine, ca un sacrificiu cu bun miros, ĕră în faţa o menirei capătă drepturi meritătóre la o recunoscinţă perpetuă. Mórtea de devotament patriotica lui Codrus aşta deprofund mişcă inimile Ateneilor, în cât aceştia spre recunoscinţă nu se mai credură în drept ai pune succesori la tron. Devotamentul unui Regulus inspiră admiraţinne chiar cruḑilor inimici ai Romei. Ce vom ḑice, însĕ, cu ce graturi îngerescl am putea esprima devotamentul pĕnĕ la estrema umilinţă a dreptului şi inocentului Iisus? care dintre muritori ar putea înţelege nepreţuita valóre şi estraordinarele merite pentru cruda şi înjositórea mórte de cruce a celui ce era predestinat din eternitate a fi pentru omenire Christosul adevĕrului, Christosul sânţeniei morale, Christosul ştergerei păcatelor spre cerésca mântuire în eternitate? în adevĕr, tocmai în acestă

trecutul inmoral, şi aşi croi o viaţă de sânţenie angelica şi unire cu D-deŭ. Numai Is. Christos, cel neintinat şi sânt din insuşi sînurile verginice a Mumeĭ sale; numai fiiului luĭ D-deŭ cel întrupat din nespusa bunătate şi răstignit de criminala rĕutate omenéscă, a putut ridica pecatul lumeĭ: pe de o parte primind în persóna sa divină, spre satisfacerea justiţieĭ eterne, condemnarea la mórte, ĕră pre de altă, suferind ca candida sa inocenţă să fie inculpată cu infama crimă de a fi spêndurat cu ceĭ maĭ objecţi şi oribilĭ criminaliştĭ. Numaĭ aşia, dupre înaltul Profet Isaia: tractatul nostru cu mórtea avea să se rumpă, şi învoiala cu infernul să nu aibă valóre (Isaia XXVIII, 18). Căcĭ dupre afirmarea marelui Apostol al gintelor: Christos ştergând înscrisul cel contra nóstră, la ridicat din mĭdloc, pironindu l pre cruce (Colos. II, 14). Pre acest act de satisfacţiune a justiţieĭ supreme se fundeză dreptul de rescumpărător a D-luĭ Is. Christos, ca să facĕ, adecă, iertare pĕcatelor unuĭ păcătos ce se căeşte, fără al espune la periculul unuĭ culpabil, carele, achitat fără meritul sĕu şi fără desdaunarea justiţieĭ atăcate, în loc de mântuire, consciinţa sa cea perversă lar aduce de sigur eternă perdare sufletéscă.

Maĭ mult încă: D-deésca viaţă a luĭ Christos prin mórte pogorinduse în Iad, şi acesta neputând o înghiţi, a strălucit lumina celoru din întuneric, şi a respândit prin înviere asupra lumeĭ, ceĭ mórte sufleteşte prin pĕcat, raţie de viaţă dătătóre, de care se pătrund alesele suflete acelor ce simţesc în sine binefăcĕtórea influenţă a credinţeĭ. «Atâta a iubit D-deŭ lumea, că atrimis pre fiiul sĕŭ cel unic ca să mântue lumea, şi tot cel ce crede în El să nu pĕră, ci să aibă viaţă Eternă.

Eată acésta este abnegaţiunea sublimă, sacrificiul estraordinar în puterea căruĭa creştiniĭ sperézĕ mântui-

ca aurul în ulcea, spre a deveni o esenţiă curată ca diamantul şi stălucitóre ca sórele. Prin ardătórea credinţă în D-l I. Christos şi prin realisarea în viaţa a învěţăturei sale, sa ornat Cerul cu augustele cete : Apostoli şi Martorí, de cuvioşí şi drepţi de sânţiţi ierarhi şi iluştri Doctorí ai Creştinătăţei, şi mii alte categorii de sânţi între sânţi ! !

Toţi aceştia practicând virtuţile prescrise în Evangelii, au realisat sânţeania în viaţea lor pre pământ.

O ! princip sânt; o ! putere miraculósă introdusă de D-l Christos în lume, Ce voeşti tu mult dorită virtute, dela presenţii Creştini pentru ca şi aceştia să se pótă sânţi şi mântui prin tine, precum altă-dată tot prin tine, şi numai în puterea aureolei, cu care ai ilustrat capul lor, devenirá object veneraţiunei şi cultului nostru, atâţia nenumeraţi atleţi ai tei. Nu cum va puterea ta cea sanctificatóre a slăbit, orí timpurile s'au schimbat, séu mai bine, póte ca Creştinii actuali nu-şi dau silinţele necesare pentru a te cultiva ; de óre-ce vedem că mai cu totul a perit dintre noi semenţia cea sântă ? Să nu ne perdem în idei vane, fraţilor Creştini; Drépta celui prea înalt nu s'a schimbat, şi legea lui D-deu, după orí-ce trecere de timp, rěmâne nemutabilă şi eternă : Iisus Christos acelaşi este ierí şi astădí şi în etern : ḑice marele Apostolu Paul (Ebr. XIII, 8). Cu atâta mai puţin nu se cuvine a încrimina timpurile şi a arunca reutatea nóstră asupra spiritului secolilor. Acésta însemă a accusa providenţa divină, ca cum pre unele secule lear face mai norocóse, eră altele mai disfortunate pentru omenire. Fericitul Ieronimu ḑice: că timpurile în sine nu sunt nicí bune nicí rele, ci pecatele orí virtuţile nóstre ne fac ḑilele vesele orí amare. Pentru aceea ḑice înţeleptul Solomon : nu întreba, pentru ce ḑilele de mai nainte furá mai bune de cât cele

constă esenţiale şi sublima dogmă a rescumpărărei ca i-nocentul şi dreptul Iisus, sântul şi divinul Christos se bine-voiască cu preţul sângelui sĕŭ aşi insuşi titlul de Mântuitor: carele va mântui pre poporul sĕŭ de pĕcatele sĕle (Matei I, 21), şi va curăţi consciinţa de faptele cele mórte spre a servi D-deului celui viŭ. De la acest fapt estraordinar, omenirea a început a respira un alt aer de viaţă, împrospătat prin o adiere de zefiru dulce şi alinătóre durerilor corosive ale consciinţei. Harulu D-deesc revĕrsânduse asupra celor ce aŭ admis şi creḑut în salutara misiune a celui ce a împăcat cerul cu pământul, a midlocitorului între D-deŭ şi ómeni, a re'noit ca prin o nouă nascere interiorul Omului, a sânţit faptele lui, a introdus noue elemente de putere în viaţa lui morală. Cu un cuvênt, D-l Is. Christos prin religiunea sa a introdus sânţenia în viaţa pământéscă şi mântuirea în cea cerésca.

Dĕră în ce constă óre acestă sânţieniă?

Intre alţii şi sânta, amintită astădi de Biserică, Maria Egipteanca, care tot timpul tinereţilor sale şi-l petrecuse în cele mai întinate patimi trupesci şi corupţiuni depravate, ne arată în mod înţeles de toţi, cam dela aseminea stare degradată moralminte póte a se înălţia cineva la o sânţieniă în viaţiă şi fapte, încât să strălucească pre firmamentul împărăţiei Cerurilor ca o stea luminósă. — Sânţenia este preţiul înalt al virtuţilor Evangelice, pre care ori-ce Creştin, tinḑend la mântuirea sufletului sĕŭ, este dator a le practica. In adever, ḑice un părinte al Bisericei (Grigorie Nisu): Omul împodobit cu virtuţi de vine luminos şi strălucitor ca şi sórele. Apoi tocmai în acésta stă marea importanţă şi frumósa misiune a Creştinismului că a introdus în lume diferite moduri de vieţuire morală, după care din acest trafu material, lutos, adesea negru ca pământul, să se purifice şi sublimeză Omul,

resfrânge asupra faptelorŭ nóstre radele strălucitóre ale moralei Evangelice. De nu va prisosi dreptatea vóstră mai multŭ de cătŭ cea a păgânilorŭ şi a Fariseilorŭ nu veţi fi demni de mine, dice D-l Is. Christos. Scopul finale al acţiunilor nóstre este căştigarea unei fericiri, care în perspectivă se arată mai puţin seŭ mai mult mare, potrivit ostenelei şi anevoinţei ce ne dăm la sevârşirea lor. Apoi şi crestinismul, disciplinând acţiunile nóstre prin preceptele moralei Evangelice, ţinteşte, a ne duce la posedarea fericirei cei adeverate, a binelui suprem, care să aibă, ca consecinţia după sine, mântuirea nóstră în impărăţia cerurilor; de óre ce viaţia acésta fiind trecétóre pre pământ, nici fericirea în ea nu se póte ajunge într'um mod satisfăcétori. Eră cei ce s'a încercat a o obţinea, amar s'a înşelat! Care ar fi dĕră linia de conduită în viaţă a unui creştin, cenu voeşte a se sustrage de la necesităţile cerute de traiul material, şi tot-odată a face să transpire în faptele sale elementele morale constitutive înaltei virtuţi, propussă de D-l Christos drept mijlŏc de mântuire Cerescă? Sântu Ión Chrisostom explicând din partea Mântuitorului conduita ce trebue a avea un adeverat creştin pre pământ, dice: «prevedeţi necesităţile vieţei acestia dĕră consideraţi importanţa celei lalte. Primiţi bine facerile ce vă supravin, dĕră adoraţi mâna ce vile dă; ar, fi sumeţia şi imprudenţă ale refusa, dĕră ar fi tot o dată injust şi ingrat ale iubi mai mult, de cât pre cel ce vile distribue. Nu ve interdic usanţia lor dĕro voesc a ve scuti de nelinişcirea şi alipirea, către ele. Consimţesc să fiţi avuţi, dĕră mai presus de tóte, aşŭ voi să fiţi sânţi. Domniţi pre tronurile ce vam pusu, dĕr să nu impărătéscă altul preste voi afară de mine. Am buna plăcere să vĕ umplu de prosperităţi, dĕră voescŭ ca eŭ să fiu scopulu finalu, precum sum şi inceputul lor. Ast-fel ce desordinea

de acum; câci nu înțelepțesce faci aseminea întrebare (Eclesiast. VII 10—11).

Dérò mai ales acum vine rôndul să ne întrebăm, pentru ce nu ne îngrijim de o mântuire așia de mare, care ântelu a inceput a se predica de Domnul, și apoi ni s'a adeverit de cei ce l'aŭ ascultat (Ebrei II. 4.)? Pentru ce nu suntem tot atât de bun ca și creștinii seculilor primari, câci D deŭ cel ce ia făcut pre densii sânți, gata este a ne sanctifica și pre noi? Petrunsu'vați óre de ideea sublimei virtuți, și de ce cere ea dela voi, fraților? Virtute, și încă multă virtute se cere dela creștinii, ce voesc a se inalța la gradulu înaltu alu virtuței. Nu mai prin un traiu abundent și comod numai prin o conduită amabilă și onestă în societate, numai prin a nu răpi posiția altuea, a nu vătăma interesele aprópelui, a trăi în bună armonia cu toți vecinii sei, încă nu însemnĕ a fi virtuos. Mai mult încă: a vieții conform legilor omenesci, a da probe de onestitate în întreprinderile sale și a se bucura de stima onorabilă a concetăținilor sei. nici acésta nu însemnă a fi virtuos. Ce dérà pretinde dela noi virtutea? să ne înălțăm mai pre sus de gloria peritóre a lumei; de onorurile trecătóre ce ne încântă și adesa ne amăgesc; de plăcerile deșerte ce încep prin dulceța și finescu prin câința; de alipirea totală la interesele materiale, care turbură tot-dauna linistea sufletului, și adesa struncină si sănĕtatea corpului. Ce dérò; pentru a ne rădica la sfera superióră a virtuței, trebue să remânem în lume fără acțiune și mișcare? să renunțăm la tot ce ne convine, la tot-ce ni este necesar? să ațintim privirele tot déuna la cer și nici o dată la pământ? Nici decum, fraților, a face acésta, ar fi a ispiti providența D-déscă, care voește, ca noi în diversele profesiuni și cariere din viață, prin exercițiul talentelor și capacităților naturale, sa dăm un larg câmp virtuței făcând a se

DESPRE

CELE ȘEAPTE PĂCATE DE MOARTE

DESPRE MÂNDRIE SAU ÎNTÂIUL PĂCATE

Celui ce se înalță pre sine se va smeri, și celui ce se smerește se va înălța (Luca 18 v. 14).

Fraților-u!

«Tótă fapta cea bună este plăcută și aprobată de D-dĕu, eră fapta cea rea sau pĕcatulu este urâtu, desaprobatu și pedepsitu de Elu. — Si ce este dară *păcatulu* ?

Pĕcatulu este o călcare a legei și a voei lui D-dĕu, sau o fără de lege, dupĕ cumu dice scriptura : *Păcatul este fără de lege* (1 Ion. 3. 4). Elu este de două feluri: *a*) Păcatu de mórte care nimicesce și alunga din noi charulu și îndurarea lui D-dĕu, și *b*) pecatu ușoru care de și nu nimicesce și alunga de la noi charulu și îndurarea lui D-dĕu, dară cu tóte acestea nu póte rĕmânea nepedepsitu. Amĕndouĕ aceste feluri de păcate sĕ potu curăți numai prin pocăință și prin îndurarea lui D-dĕu.

Păcatele de mórte suntu în numĕru de șépte, și anume, Mândria, Iubirea de Argintu sau Avariția, Curvia sau desfrânarea, Zavistia, Lăcomia, Tinerea de minte a rĕului și Lenea sau Trandavia.

Vĕ voiu vorbi astă-dĭ despre celu întâiu pecatu de mórte, adică despre Mândrie.

arŭ fi ; ca voi să stimaţi mai mult bine facerele de cât pre bine făcător ? Si prin graţiile şi ajutorurile ce ve da, în loc de a fi unicul object al recunoscinţeĭ şi amorului vostru, să devin cu midi-locul pasiunelor vóstre instrumentul deşerteĭ vóstre gloriĭ !»

Prin urmare, fraţilor, ceĭ ce voiţi ca viaţa şi faptele vóstre să aibă óre-care merit şi pentru împĕrăţia cerească, eră să nu dispară pentru eternitate ca fumul în aer, modul purtăreĭ l'aţi audit descris de acel mare Părinte din gura căruia aŭ curs tot deuna numaĭ cuvinte de aur. Pre nisce asemenea Creştinĭ adeverul Evangelic nu-i loveşte, ci-i corige ; rugăciunea nu-i oboseşte, căci cu înfocare eĭ doresc ceia ce implóră; nenorocirele nu i descuragiază, ci din contră-i deslipesc de lume; norocirea nu-i înşală, fiind că eĭ aspira la altă gloriă ; Umilinţa nule aduce neplăcere, fiind că ea tocmaĭ va aduce înălţarea lor; în fine Crucea luĭ Crhistosu nu-i apasă, fiind-ca-i sănţeşte, şi-i mănţue. — Aşia de împerióse sunt propunerele : atât de serióse cerinţele ce virtutea face aleşilor eĭ. De aceia pentru a obţinea meritele sublimuluĭ sacrificiu al Domnuluĭ Iisus pre Cruce, şi a ne folosi de graţia rescumpărăreĭ păcatelor prin sângele D-deesculuĭ nostru Mântuitoriŭ, se cuvine a ne da marĭ silinţi, a îndoi virtutea nóstră prin învocarea harului S. Duh, spre a nune obosi şi descuragia în înaintirea pre calea cea dificilă, petrósă şi strimtă a virtuţeĭ. Ba ce este maĭ mult : meritul sanctificăreĭ fiind un triumf glorios în împărăţia cerească, numaĭ după o luptă durerósă contra pasiunilor şi dupĕ o învingere complectă a elementelor perverse în noĭ, vom putéa aspira la radiósa cunună triumfală cu care Christos a ornat pre toţi ceĭ ce, prin laborióse, virtuţi, ştiaŭ întipărit adênc în sufletsemnul Crucei sale. Amin.

G Erbicénu

de acésta. — Bogatulŭ sĕ mândresce în multa lui bogăţie, în aurul şi argintulŭ sĕŭ, în mulţimea slugilorŭ sĕle, în splendórea veşmintelorŭ sĕle purpurii şi de visonŭ în care se înbracă ca şi bogatulŭ din Evangelie, fără a gândi vre o dată la sfârşitulŭ vieţei sĕle. — Seracŭlŭ se mândresce în speranţa ce o are de a mosceni împĕrăţia cerurilorŭ, basânduse pe cuvêntul scripturei : *Fericiţi cei sĕraci cu duchulŭ că acelora este împĕrăţia cerurilorŭ* (Mat. 5. v. 3), neînţelegându însă bine cuvêntulŭ scripturei, — pentru că numai cei sĕraci cu duchulŭ — numai cei săraci de păcate vorŭ mosceni împărăţia cerurilorŭ, — ĕră nu orî care sĕracŭ, căci póte să fie omulŭ câtŭ de săracŭ de avuţiile acestei lumi trecătóre, dară fiindŭ bogatŭ de păcate, adică, păcătosŭ, acéstă moscenire nu póte fi gătită pentru dînsulŭ. — Înţeleptulŭ sĕ mândresce întru înţelepciunea şi ştiinţa sa, închipuindu'şi că este înţeleptŭ şi ştie tóte, că înţelepciunea sa este mai pre susŭ de câtŭ acelorŭ alţi ómeni, şi chiarŭ de multe orî crede că înţelepciunea sa cea trupéscă şi materială, este mai mare de câtŭ înţelepciunea cea sufletéscă, şi de câtŭ aceea ce se cobóră de susŭ, despre care ne spune scriptura : *Că este curată, pacinică, bine îngăduitóre, plină de milă şi de roduri bune, fără îndoélă şi nefăţarnică* (Iacob. 3 v. 17), dĕră nu ştie şi nu vede nenorocitulŭ că înţelepciunea lumésca este trecătóre şi perdĕtóre, dupre cumŭ ne spune scriptura : *Perdevoiŭ înţelepciunea înţeleptelorŭ şi ştiinţa celorŭ ştiutori o voiŭ lepăda* (1. Corint. 1. 19).

Celŭ simplu, fiindŭ omŭ fără ştiinţă de carte, se mândresce şi elŭ întru simplitate sa şi dice : Stimŭ şi noi, de ce ne mai învelţi tu ? şi eŭ suntŭ omŭ ca şi tine, nu vrĕŭ sĕ te ascultŭ, —ceea ce vrĕŭ aceea facŭ, nu'mi pasă de niminea şi alte asemenea. — Celŭ tĕnărŭ se mândresce în viociunea sa şi în frumuseţea tinerilorŭ sĕle.— Bătrânulŭ sĕ mândresce întru bătrĕneţele şi cărunteţele

Mândriea este, fraţilorŭ, celŭ mai vechiŭ şi mai înrădăcinatŭ pecatŭ în nemulŭ omenescŭ, — elŭ esistă de la facerea lumei, prin acestŭ pecatŭ parte din îngeri, nemulţeminduse cu treptele măriei în care 'i a aşedatŭ D ḑeŭ, — voindŭ a se face asemenea celui prea înaltŭ, saŭ smeritŭ până la aceea, în câtŭ aŭ devenitŭ dupre cuvêntul Scripturei, din îngeri luminaţi demoni întunecaţi. Totŭ prin acestŭ păcatŭ cei întâiŭ ómeni, aŭ păcătuitŭ înaintea lui D ḑeŭ — mâncândŭ din pomulŭ opritŭ cu speranţa a se face şi ei D-ḑeŭ; — însă din contră acésta sumeţie 'i atrasŭ din starea fericirei şi a nevinovăţiei ce o aveaŭ în paradisŭ, la starea nefericirei şi a păcatului, a căruia urmare tristă a fostŭ şi este mórte, dupre cumŭ ne spune Apost. Iacobŭ : *Pofta zĕmislindu se nasce păcatulu, érĕ păcatulŭ făcêndu-se nasce mórte* (Iacob. 1, 15). De acestŭ pecatŭ nu saŭ molipsitŭ nu mai celŭ întâiŭ omŭ — Adamŭ, ci şi toţi urmaşii lui, vrea sĕ ḑică tótă omenirea.

Acestŭ pecatŭ stăpânesce fără deosebire tóte clasele, etăţile şi genurile nemului omenescŭ, cu unŭ cuvêntŭ tótă omenirea, începêndŭ de la Imperatŭ şi până la celŭ mai simplu din lume, şi étă cum : — Impĕratulŭ ca unulŭ ce este mai mare în Imperiulŭ sĕŭ, se mândresce imaginându'şi pe de o parte că are subŭ dominaţiunea sa atâta şi atâta populaţiune, atâta avere, atâta onóre şi respectŭ de la mai micii ţĕrei sale; eră pe de alta 'şi face tóte planurile sêle, sĕ'şi întindă cuceririle preste alţii — pentru a 'şi mări şi mai multŭ Imperiulŭ sĕŭ, şi doresce să domnéscă de s'arŭ putea chiarŭ preste tótă lumea, fără a'şi aminti vre o dată : că Impĕratulŭ şi sĕracŭlŭ la ḑiŭa judecăţei, vorŭ sta în una şi aceiaşi cinste înaintea prea dreptului judecătoriŭ ! Ostaşulŭ se mândresce în victoria (biruinţa) ce arŭ fi purtat'o în vre o luptă şi în gradurile saŭ rangurile ce le a căpătatŭ motivat

torulŭ lumeĭ, care sa umilitŭ pre sine până la amara mórte de cruce, făcênduse prin acésta nouĕ exemplu; ca sĕ urmămŭ urmelorŭ luĭ.

Vedeţĭ dară, fraţilorŭ, că mândria nimicŭ nu folosesce omuluĭ, ci din contră 'lŭ opresce de a'şĭ căuta de mântuirea sufletuluĭ; — de aceia spre a nu fi cineva captivatŭ de acestŭ pĕcatŭ, trebue să se smerescă pre sine înaintea luĭ D-ḑeŭ, trebue sĕ aibă frică de D-ḑeŭ, căci *frica Domnului* după cumŭ spune Înţeleptulu *urâsce nedreptate şi sumeţia şi mândria şi căile vicleniloră* (Prov. 8, v. 13). De asemenea şi Mântuitorulŭ ne poruncesce sĕ 'lŭ imitămŭ în blândeţe şi smerenie, ca prin mijloculŭ acestora sĕ putemŭ căpăta repaosŭ sufleteloru nóstre: *învĕţaţi-vĕ de lumine*, dice Elŭ, *că suntŭ blândŭ şi smeritŭ cu inima şi veţi afla odichnă sufleteloră vóstre* (Mat. 11. v. 29).

Să încetămŭ dară, fraţilorŭ, de a ne mândri înaintea luĭ D-ḑeŭ cu averea, cu rangurile şi vredniciile ce le avemŭ în societate, orĭ câtŭ de bogaţĭ am fi, orĭ câtŭ de bine amŭ trăi, după cumŭ ne învaţă însuşĭ sânta scriptură: *După ce vei mânca şi te vei sătura, şi ţĭ vei zidi case bune şi vei locui întrînsele, şi după ce ţĭ se voră înmulţi boiĭ şi oile şi după ce ţĭ se va înmulţi Argintulŭ şi Aurulŭ, şi după ce ţĭ se voră înmulţi tóte câte aĭ tu; — se nu te înalţi cu inima şi sĕ uiţi pre D-lŭ D-ḑeulŭ tĕŭ. Si să nu dicĭ întru inima ta: Virtutea mea şi tăria mânelorŭ mele 'mi aŭ făcutŭ mie acestă avere* (a 2-a lege 8, v. 11—17), ci să ne aducemŭ aminte de D-lŭ D-ḑeulŭ nostru şi Elŭ nu ne va lipsi de totŭ binele.

Sĕ lepădămŭ dară de la noĭ tótă mândria şi slava deşertă, lauda, lăţărnicia şi împotrivirea, căci la din contră păcătuim înaintea luĭ D-ḑeŭ, sĕvêrşindŭ păcatul mândrieĭ, care dacă în astă lume nu are unŭ resultatŭ bunŭ, apoĭ în celelalte nu va avea nicĭ atâta.

Sĕ fimŭ mai bine băgătorĭ de sémă către poruncile luĭ

sele, ḑicêndu celoru mai tineri de câtu dinsulu: Eu suntu omu bătrînu, amu vḑutu mai multe şi prin urmare ştiu mai multe de câtu voi, — êră voi sunteţi nisce copii şi nu ştiţi ceea ce ştiu eu, nici aţi vḑutu ceea ce eu am vḑutu şi alte asemenea.

Iată dêră, fraţilorŭ, că acestu pecatu mortalu, domnesce preste totu omulu, de unde urmḑă că noi cu toţii, dacă suntemu mândri păcătuimu înaintea lui D-ḑeu, şi nu vomu putea scăpa nici o dată de acestu pecatu, de câtu numai cându vomu fi umiliţi, pentru că acestu pecatu nu înalţă pe omu, ci din contră lu smeresce.

Pe mândrul impĕratu lu vedemu umilitu, biruitu de inimicul sĕu, fără tronu, fără ţĕră şi fără de autoritatea ce o avea mai înainte. — Pe mândrulu oştenu ilu vedemu că móre în luptă mai 'nainte de sfârşitu, fără a face vre o isbândă patriei sele. — Pe bogatu ilu vedemu că sărăcesce, cându în cele din urmă nu are nici existenţa vieţei lui, apucându se sĕ fure, sĕ răpéscă lucrulu streinu şi altele. Pe celu simplu ilu vedemu că devine şi mai simplu din ceea ce era până cându se perde. Pe celu tĕnĕru că înbătrînesce, pe bătrînu că descinde spre morméntu; — cu unu cuvêntu totu omulu mândru se perde mai 'nainte de sfârşitu, pentru că mândria este urâtă 'naintea lui D-ḑeu, după cumu ne spune scriptura: *Că D ḑeu mândriloru le stă în potrivă, iar smeriţiloru le dă dară* (Iacob. 4. v. 6).

Acestu pĕcatu stăpânesce nu numai pre mireni, ci şi pre servitorii altarului fără de osebire, făcêndui a se arăta nepăsători către frumósa lorŭ chemare, nebăgători de sémă şi sumeţi cându sĕ presintă înaintea altarului, fără frică şi cu ne respectu către cele sânte şi către charulu întru totu Duchului Sântu care li sa datu prin taina preuţiei.

Acestu vechiu pecatu a fostu combătutu de toţi sânţi şi aleşii lui D ḑeu şi chiaru de Iisusu Christosu Mântui-

DESPRE

MONASTIREA APELE

SECULUL AL XV-LE

(Urmare vedi No. X, an. IV).

ACTUL IMPERATORULUĬ Z(S)IGISMUND, DATŬ CĂLUGĔRILOR DE LA MÒNĂSTIREA APELE, ŞI RELATIVŬ LA LIBERTĂŢILE ŞÍ DREPTURILE LOR DIN REGATUL UNGARIEĬ

1418 IULIE 14

«Sigismund, din mila luĭ D-ḑeŭ Rege al Romanilor, şi imperatorŭ eternŭ (perpetuŭ) al pămêntului Ungarieĭ, şi al Dalmaţieĭ.....(1) şi al pămêntului Chorvatieĭ. (2) precum şi Rege al altor ţĕrĭ. Tuturorŭ credincioşilor noştri Eugumenilor bisericescĭ. Tuturor guvernatorilor. Jupanilor (3) şi parcalabilor (4) şi ómenilor nobilĭ şi

---

(1) Titlul Regelui Sigismund aicĭ este skimbatŭ de titlul, ce el şi-lŭ dă la 1419 sĕŭ 1420. In locŭ sĕ se numĭască Imperatorŭ al Romeĭ şi Rege al Ungarieĭ, el se intitulézĕ în sensŭ inversŭ ; şi acésta provine de acolo. că în anul 1418 Sigismund încă nu se incoronase de imperator al Romanilor. (Venelin Влахо-Болгарскія грамматы pag. 38—40).

In originalŭ aicĭ esistă vorba de фрушкой, care dupre forma şi posiţionea sa se vede a fi unŭ calificativŭ al Dalmaţieĭ. Vorba de Fruşkiĭ astă-dĭ se întrebuinţézĕ pentru a se numi munţiĭ din Srem, sĕŭ Sirmiu şi este ne'nţelesŭ com s'aŭ unitŭ cu un mirea Dalmaţieĭ, care se află la o distanţă considerabilă. Acésta anume ne-a şi făcutŭ, ca noĭ să un-I putemŭ da nicĭ o traducţiune.

(2) Chorvatia este Croaţia de astă-dĭ.

(3) Jupanŭ este o vorbă slavonă şi însemnă domnŭ. In documentul nostru acéstă vorbă fiind ungarisată, se pronunţă Işpan sĕŭ Şpan, şi însemnézĕ administratorŭ sĕŭ guvernatorŭ de comitatŭ. Sùntu doĭ termenĭ slavonĭ în limba documentalĕ şi vorbită românĕscă asupra cărora noĭ voimŭ, ca să atragemŭ atenţionea lectorilor noştri. Vorba de jupânŭ şi cea de craiŭ, Ambele aceste vorbe sùntŭ slavone şi ele aŭ avutŭ diferite sensurĭ la fie-care poporŭ dintre slaviĭ de Sudŭ , Iar la Românĭ, introduse fiind aceste vorbe, şi-au avutŭ şi ele istoricul lor. Adecă. vorba de jupânŭ introdusă în documentele istorieĭ nóstre are sensul de Administratorŭ provincialŭ. Dupĕ aceste pre la începutul secululuĭ al XVII-le vorba de jupânŭ a începutŭ a fi unŭ titlu de nobleţe şi el se eredita. In timpul domnilor fanarioţĭ acestŭ titlu s'a discreditatŭ şi a trecutŭ la clasa negutitorilor. cu sensul de Domnŭ. Acum acéstă vorbă nu se mai întrebuinţézĕ de poporŭ, de cât cu sensul de Domnŭ. aplicatŭ însĕ tot-de-una în derisiune.

Vorba craiŭ vine de la slavinescul КРАЛЬ şi însemnézĕ Rege. Astă-ḑĭ acéstă vorbă se aplică de poporŭ numaĭ la ómeniĭ pasionaţĭ.

(4) Vorba pârcălabŭ este de origine pênĕ acum necunoscută şi se găsesce numaĭ în documentele istorieĭ poporuluĭ românŭ.

In Moldova şi la Românĭ din Ungaria pârcalabul era administratorul districtuluĭ, prefectul de astă-ḑĭ; Iar la Românĭ din Valachia parcalabul representa pre suprefectul de astă-ḑĭ.

D-ḑeŭ, spre a putea face ceia ce ele ne dictézā, sĕ imitāmŭ pe D-ḑeŭ în milostenie şi în rĕbdare, în dreptate şi în sânţenie, sĕ ne umilimŭ pe sine ca Iisusŭ Christosŭ care ne spune : *Că celŭ ce se inalţă pre sine, se va umili, ĕră celŭ ce se smeresce se va înălţa* (Luca. 18 v. 14). Amin.

Panait I. Collescu.

Com. Voinescu, Judec. Cahulŭ
1878 *Aprilie* 1.

ble liberĭ prin tótă impĕrăţia mea. Şi fiind că sûntŭ între voĭ cei maĭ mulţi, cariĭ ĭ-aţĭ supĕrătŭ (1) pre dînşiĭ, să aibă voie în acéla, ce ĭ-am asiguratŭ, atât în anul acesta, cât şi în aniĭ viitorĭ. Şi fiind că nu îndrăsnéu. de aveni în impĕrăţia mea; Noĭ pentru rugăciunea lor, voimŭ să li facemŭ întru acésta bine. Pentru care porúncimŭ voĭ supuşilor noştri celor credincioşi şi vĕ ordonămŭ cu tărie, ca nicĭ-unul nu voimŭ să facĕ nimicŭ în totŭ timpul de acela, ce s'a stabilitŭ. Şi călugĕriĭ pre cariĭ ĭ-am luatŭ sub mâna nóstră, să fie apărăţi din partea nóstră, precum şi acéia, ce li apărţine lor. Şi orĭ-unde vorŭ morge eĭ prin impĕrăţia mea, şi pre apă şi pre uscatŭ, în călătoriile lor cele onorabile, pre la pămênturile lor, séu vorŭ umbla cu câscigurile lor, întru nimicŭ şi nicĭ într'unŭ câscigŭ să nu fie supĕrăţi. Şi pre lângă aceste, décă vĭ vorŭ cere voĭ ajutorŭ, voĭ să li-lŭ oferiţĭ pentru aceste. Şi voĭ să nu li ajutaţĭ în altŭ ceva, nicĭ să faceţĭ altŭ-cea, dĕr acéia . . . . , ce va fi spre folosul şi plăcerea mea. Şi cine-va vedea acéstă carte, observând'o iarăşĭ, să se spună eĭ, şi chiar celŭ, ce va fi depărtatŭ de mine. Acéstă carte s'a publicatŭ în oraşul impĕrăţieĭ mele Chagnov, (2) în luna luĭ Iulie 14 ḑile, şi în anul de la nascerea luĭ Christos 1418; iar de când am devenitŭ singurŭ rege al pămêntuluĭ Ungarieĭ 32 anĭ şi de când am devenitŭ singurŭ Imperatorŭ al Romeĭ anĭ 8.

EŬ IMPERATORUL ROMEĬ CU GUEA MEA AM ḐISĬ SĔ SE DEA ACÉSTĂ CARTE

Cuprinderea acestuĭ documentŭ ni amintesce pretenţiunile Regelor Ungarieĭ asupra ţĕrilor de dincóce de Carpaţi. Sigismund, vĕḑênd, că ţéra este amerinţétă din partea Turcilor; şi de altă parte, maĭ luând în consideraţiune, că şi călugĕriĭ din mônăstirea Apele, pentru a înlătura periculul, se adresase la dînsul, cerîndu-ĭ protecţiunea, el emite decretul de mai sus. Cum că acestŭ decretŭ nu represinta unŭ dreptŭ realŭ al Regilor Ungarieĭ asupra localităţilor

(1) Originalul nu întrebuinţéză vorba slavonă de бѣнтѹю=réscolŭ, supĕrŭ, ci pre cea unguréscă de bântani=asupĕra. De aicĭ credemŭ, că sedĕrivă şi românescul a bântui, precum şi slovacul бантовать.

(2) Aicĭ se dice în originalŭ: ѵ царевѣ вароши ѵ Хагновѣ=în oraşul imperialŭ în Chagnov. Noĭ nu scimŭ, care să fi fostu acelu oraşŭ imperialŭ, numitŭ Chagnov.

servilor acestora şi bunilor meĭ orăşenĭ (1) şi aĭ satelor libere şi a-celor sate, care sûntŭ birnice (2). Nobililor (3) şi . . . . . (4) Vameşilor şi vice-vameşilor (5) şi tuturor celor, ce sûntŭ aĭ noştri, şi carii se află pre pămêntŭ şi pre apă şi pretutindinea, unde sûntu omenĭ de sub stăpânirea mea şi altor omenĭ, precum şi fie-cărui omŭ care are câte o parte din pămêntul împĕrăţieĭ mele a Ungarieĭ (6) şi în acéstă împĕrăţie pretutindenea, unde locuesce câte-cine-va (7). Şi precum celor presenţĭ, aşa şi celor, ce voru fi după dînşiĭ; ca adecă călugĕria fiind frăţia luĭ D-dĕŭ şi monastirea s-luĭ And(t)onie de la Apele, şi cela, ce apărţine la dînsa, să li fie lor dăruită pentru cererea lor şi pentru totu felul de rugăciune ale lor (8) Pentru care a şi ordonatŭ stăpânia mea guvernatorilor şi locuito-rilor (9), ca călugĕriĭ de la Apele, carii sûntŭ poporŭ multŭ, să um-

(1) Vorba oraşu vine de la ungurescul Varos iar acesta de la Var = citadelă în totŭ cetate. Şi în adever, că oraşele vekĭ ale Ungarieĭ se făcĕu, sĕu în jurul sĕu lângă o citadelă.

(2) Birnicŭ vine de la verbul ungurescŭ *birni* = a stăpâni, şi birŏ = stăpânŭ. Şi prin urmare aicĭ trebue să înţelegem pre satele, care nu se bucurau de óre care imunităţĭ, dar care se aflau sub stăpânirea Regilor şi a Magnaţilor Unguriĭ.

(3) Aicĭ în originalŭ stă vorba de nemeş, ce vine de la ungurescul nem = tribu sĕu nĕmu, şi însemnéză omu de tribŭ sĕu de nĕmu, nobilu.

(4) In originalŭ stă vorba de folnogem, pre carea noĭ n'amŭ sciutu să o tradu-cemŭ.

(5) Vorba de vameş este unguréscă şi însĕmnéză persŏna, însărcinată cu strîn-gerea dăreĭ, ce se chiamă vamă sĕu vam. Dreptul, de a lua vamă, era propriu Re-gilor, şi el se aplica la trecerea chotarelor, sĕu a podurilor şi une-orĭ se acorda şi Magnaţilor. Acestŭ dreptŭ nu-şĭ putea avea vigorea sa asupra persónelor, sĕu instituţiunilor, ce se bucurau de o gramată specială a Regeluĭ. De acestŭ dreptŭ de acum trebue să se bucure şi călugĕriĭ din Monastirea Apele în tot cuprinsul Re-gatuluĭ Ungarieĭ.

(6) In documentul originalŭ, de şi scrisŭ în limba slavonă, esistŭ maĭ mulţĭ ter-menĭ ungurescĭ. Aşa la locul notatŭ aicĭ, în locu să se dică СТРАНА, este între-buinţată vorba de orszàg cu sensul de împĕrăţie, ţĕră.

(7) In originalŭ stă vorba ЛАКУЕ, ce vine de la ungurescul lakok, sĕu lakni = a trăi, a viĕţui. Unĭĭ credŭ, că vorba românéscă a locui ar fi derivată din ungure-scul lakni: dar n'ar fi maĭ dreptŭ óre să o derivămŭ acéstă vorbă de la locŭ, acelu ce ocupă unŭ locŭ óre-care?

(8) De aicĭ se vede fórte bine starea religiósă a Românilor din Regatul Ungarieĭ de prin secolul XV-le. De şi Românĭĭ, noĭ am vĕdutu maĭ sus, erau proprietarĭĭ monastireĭ Apele; şi de şi călugĕriĭ acesteĭ monastirĭ aŭ căpătatŭ maĭ multe averĭ şi imunităţĭ de la Domnitorĭĭ Vladislav I, şi Mircea: eĭ aŭ trebuitŭ să capete o nouă gramată şi de la Sigismund, pentru ca să fie recunoscuţĭ de proprietarĭĭ monastireĭ şi să aibă dreptul, de a proaduce în dînsa rugăciuni D-dĕuluĭ lor.

(9) Aicĭ în originalŭ este întrebuinţatŭ iarăşĭ unŭ terminŭ ungurescŭ, adecă tor menul de Videk = ţĕră, localitate.

Basarabilor (1), pentru cererea, ce ni-a făcutŭ credinciosul nostru Popŭ Agaton. Pentru ca mŏnăstirea lor şi tóte Bisericile, şi Călugĕriĭ şi Popiĭ, precum şi ţoţi ómeniĭ, cariĭ locuescŭ în acea ţĕră, să-şĭ ţiné legea lor, şi să rĕmâné în credinţa lor; iar noĭ eĭ să ni slujascé cu credinţă, pentru acésta le-am şi acordatŭ asigurarea nóstră şi a celor, ce ni apărţinŭ noĭ . . . . (2). Şi după noĭ orĭ-cine va urma, precum nicĭ Eŭ singurŭ, de aseminea şi nimenea din aĭ noştri să nu aibă voie, a se ocupa de credinţă şi de legea lor; der să fie liberĭ, a rĕmânea în aceía, ce aŭ rĕmasŭ pênĕ acum, şi tot în acésta să rĕmânĕ pentru eternitate. Datu-sa acestă carte în Oradia mare în luna luĭ Septemvrie 29 ţile, în anul de la nascerea luĭ Christos 1400, şi 20, iar de când sûntŭ Rege al Ungarieĭ anĭ 32 şi de când sûntŭ imperatorŭ al Romanilor anĭ 10 (3).

La 1420 Sigismund se considerá pre sine Rege şi al Valachieĭ marĭ şi micĭ; şi acésta în urmarea recursuluĭ, ce a făcutŭ la dînsul Mircea II, fiiul luĭ Mircea celŭ bătrînu. Cum că Sigismund n'a avutŭ asupra Valachieĭ, de cât numaĭ o dominaţiune părută, acesta se vede din faptul, că Dan III, bătênd pre Mircea II, a sfărâmatŭ şi puterea Ungurilor, venită acestuía, ca ajutorŭ, contra luĭ Danu, şi de altă parte, noĭ vomŭ vedea tot din cursul istorieĭ acesteĭ mŏnăstirĭ, că Dan III, ca unŭ deplin stăpânitorŭ al Ţĕreĭ la 1424 dotézá monastirea Apele cu maĭ multe sate. Lucru, ce ni arată pênĕ evidenţă, că dominaţiunea luĭ Sigismund asupra Valachieĭ a fostŭ numaĭ părută.

Încă unŭ faptŭ, relativ la istoria mŏnăstireĭ Apele, şi care ni-se descopere tot din acestŭ documentŭ, este şi persóna egumenuluĭ de

(1) Acéstă numire a ţĕreĭ românescĭ este streină. Numirea de Ungro-Vlachie Româniĭ o datorescŭ Bizantinilor, şi ea representă o împărţire a acestor locurĭ maĭ mult eclesiastică. Creştiniĭ ortodocşĭ din Ungaria, neputând din causa catolicilor, a fi în relaţiunĭ directe cu Constantinopolul, eĭ erau representaţĭ la Patriarchie prin Metropolitul Valachieĭ. Acestŭ dreptŭ al Bisericeĭ de Valachia asupra celeĭ de Ungaria de o origine fictivă a devenitŭ realŭ, când acesta din urmă în timpurĭ grele s'a pusă sub protecţiunea Bisericeĭ de Valachia.

(2) Aicĭ lipseacu din originalŭ câte-va vorbe.

(3) În documentele, emanate de la regiĭ Ungarieĭ şi înşirate aicĭ, noĭ am observatŭ treĭ cronologiĭ; una de la Christosŭ alta de la data primireĭ numeluĭ de Imperatorŭ al Romanilor şi a treia de la data suireĭ pre tronul Ungarieĭ. Comparând anĭ diferitelor categoriĭ din aceste doŭ documente, constatămŭ, că numaĭ anĭ suireĭ pre tronul Ungarieĭ a luĭ Sigismund sunt în socotelă. Sigismund atât la 1419 cât şi la 1420 avea tot 32 anĭ de la data suireĭ pre tronul Ungarieĭ.

mônăstirei Apele, acésta noi vomŭ vede-o mai jos cu ocasiunea publicărei unui altŭ decretŭ din partea lui Dan III-lea de la anul 1424. Aicî însŭ în respectul mônăstirei Apele noi vomŭ constata :

1. Că călugării din mônăstirea Apele, vĕdênd periculele politice, ce amenințaŭ pre țĕră din partea Turcilor; și observând, că Regii Ungariei dintre vecinii țĕrii sûntŭ puterici și de religiunea creștină; ei se adresară la Sigismund, rugându-lŭ, de ai lua sub protecțiunea sa. De aicî apoi și cuprinderea acestui schrisovŭ, prin câre Regele declară, că pre călugării din mônăstirea Apele îa luatŭ sub mâna sa.

2. În consecința unei aseminea rugăciunŭ din partea călugărilor, și în vedere cu interesele de cuceriri ale Regatului, Regele emite decretul, prin care, noi amŭ vedutŭ, li se recunósce călugărilor dreptul de proprietate asupra mônăstirei și a averilor ei, și de altă parte li se acordă și imunitatea, de a se bucura de scutirea vămei atât pre pămênturile regale, cât și pre cele ale magnaților.

3. În fine, prin acestŭ documentŭ, dar numai în sensŭ negativŭ, se confirmă tóte drepturile mônăstirei, căpătate de la fundatorii ei, și între altele și aceía, că s-tul Nicodim, fundatorul mônăstirei Apele, la *1418* nu se afla în mônăstirea Apele.

GRAMATA LUI JIGMUND (SIGISMUND), DATĂ LOCUITORILOR LUI BASARAB, SĔŬ ȚĔREI NUMITĂ VALACHIA MARE ȘI MICĂ, ȘI PRIVITÓRE PRE PROFESIUNEA LOR DE CREDINȚĂ PUBLICATĂ ÎN ORADIA-MARE,

SEPTEMVRIE 29 ANUL 1420. (1419). (1)

«Eŭ imperatorul Romanilor amŭ ḑisŭ cu gura mea să se dea acéstă carte».

Eŭ celŭ. ce mĕ numescŭ Jigmund, care din îndurarea lui D-ḑeŭ sûntŭ imperatorŭ al Romanilor; și Rege al Ungariei, Dalmației, Cehiei, și al Nemției și al altor țĕrî, și Domnitorŭ al multor Domnitorî. Amŭ făcutŭ și amŭ datŭ acesta din buna mea voință și dorință tuturor celor, ce locuescŭ în țéra Ungro-Vlachiei, ce este a

(1) Anul acestuĭ documentŭ, de și este 1420, dar el trebue să fie anul 1419, adecă anulŭ de la mórtea lui Mircea celŭ bătrînŭ, când pre tronul Valachiei s'a suitŭ Mircea II, fiiul acestuĭa, și care a cerutŭ ajutorul lui Sigismund în contra lui Dan III, vĕrului sĕŭ. (Vedĭ Chron. Rom. Șinc. T. I, pag. 281).

ména. Pentru sceste Eŭ din bună voia mea am datŭ şi cu credinţa mea am primitŭ libertatea, ce aŭ avut'o ei dela inceputŭ, şi acum să fie liberĭ ei şi satele şi tóte chotarele, ce aŭ, şi viele, şi apele, şi alunişurile şi livedele tóte, să li fie lor libere şi de uricŭ, pentru ca cu ei să nu se ocupe nimene intru nimicŭ. Şi pre lângă aceste, ne-am mai informatŭ, că mai nainte Bistriţa a fostŭ avere bisericéscă, şi pentru rugăciunea şi credinţa în dreptul lor, noĭ le-am dăruit'o şi acéia, ca să li fie lor moşie, şi lor să li fie uricŭ în tóte chotarele, ce ea are. Şi darea din treĭ una şi de trecetore preste moşie să fie a lui Popa Agaton, şi călugĕrii din Apele şi din Tismena să fie stăpânĭ preste totŭ venitul, ce este în Bistriţa. De asemine şi pretutindenea, unde ei aŭ sate şi chotare şi livedĭ şi apĕ, şi la Severin şi la Bistriţa şi în totŭ locul, care este al mônăstirilor lor, şi ce li apartine lor totŭ să li fie liberŭ şi de uricŭ, de acum şi péne în eternitate. Şi nimene să nu fie liberŭ a se ocupa intru ceva, alăturea cu mine de ali face reŭ. Acésta o dic tuturor, şi actualilor, şi celor, ce după acestia vorŭ voi să fie servitorĭ méĭ, şi în timpul nostru şi péne în eternitate şi nimene să nu fie liberŭ a se ocupa de dinşiĭ, nicĭ de ómenĭ lor, nicĭ de averea lor şi de acéia ce vorŭ cumpăra, seu vorŭ vinde, atât pre uscatŭ, cât şi pre apă, şi orĭ unde vorŭ merge ómenĭ lor cu averea lor, nicĭ intru'un locŭ să nu plătiască vamă, ci să umble liberĭ. Şi orĭ-ce vêrşe şi okiurĭ de baltă vorŭ avea pre Dunărea, să fie tóte libere. Şi precum aceste dela inceputŭ aŭ fostŭ mônăstirescĭ, aşa şi de acum în eternitate să fie mônăstirescĭ şi a lui Popa Agaton, şi a tutror călugărilor, şi după dinşiĭ a celor, ce vor fi în acele locurĭ, care, pentru săracia fraţieĭ lor, noĭ le-am luatŭ asupra nóstră, ca să-le păzimŭ (1) şi să le conservămŭ pentru serviciul şi credinţa lor cea dréptă, ... căria îĭ servescŭ. Şi ei să rămâné în credinţa lor, cu aĭ lor şi să-şi ţine legea şi în Bisericile lor, şi cu dinşiĭ să nu fie nimene liberŭ a se ocupa, seu aĭ supăra pentru legea lor. Pentru acésta şi eŭ singurŭ le-am datŭ lor încredinţarea mea şi a întregeĭ împĕraţiĭ a Ungarieĭ şi a tuturor celor, ce credŭ în s-ta coronă, şi privescŭ la mine cu bine. Şi cine va citi acestă carte, să o înapoeze aceluia, dela care a luat'o. Datu-sa acéstă carte în Apele, în luna

(1) Acestu documentŭ, având mai tóte vorbele ungurescĭ, notate în documentele de mai sus, el are şi doŭ românescĭ: coronă, şi păzimu.

la mônăstirea Apele. Noĭ am vĕdutŭ din documentele de mai sus, că s-tul Nicodim încă de mult nu mai ocupa locul de egumenŭ al mônăstirei Apele. Din acestŭ documentŭ ni se descopere, că la 1420 egumenul mônăstirei Apele era părintele Agaton. De aicĭ acum resultă, că *al doilea egumenŭ al mônăstirei Apele a fostŭ Agaton.*

Cuprinderea acestuĭ documentŭ este iarăşĭ de tôtă importanţa pentru istoria Bisericei nóstre. De o parte reesă din cuprindirea documentuluĭ că mônăstirea Apele este, ca unŭ centru religiosŭ pentru tôtă partea cea despre Severin; şi acéstă era cu atâta mai posibilŭ, fiind că la 1420 în Severin încetase, de a mai esista Metropolie.—De altă parte, se mai confirmă şi idea, pre carea noĭ am desvoltat'o în istoria creştinsmuluĭ în Dacĭĭ, că adecă religiunea creştină ortodocsă din Transilvania era numaĭ tolerată, şi că Sigismund prin documentul de mai sus acordă o imunitate particulară Românilor din Timişana şi Banatul Severinuluĭ, când li cedéză, se înţelege, că pentru scopurĭ politice, toleranţa religiósă şi li dă dreptul, de a fi respectaţĭ în legea şi credinţa lor.

GRAMATA IMPERATORULUĬ JIGMUND (SIGISMUND), DATĂ POPEĬ AGATON DE LA MÔNĂSTIREA APELE PENTRU CONFIRMAREA MOŞULOR ŞI A ALTOR DREPTURĬ.

DATA IN APELE, OCTOMVRIE 28 DILE 1420.

† Eŭ imperatorul Romanilor amŭ ţisŭ cu gura mea să se dea acéstă carte.

Jigmund din mila luĭ D-ţeŭ imperatorŭ al Romanilor, şi Rege al Ungarieĭ, al Cechieĭ şi al . . . . . (1) Dalmatieĭ şi al pămêntuluĭ Chorvatieĭ, şi al altor ţerĭ rege. Cu acesta facemŭ cunoscutŭ tuturor superiorilor bisericeĭ, celor credincioşĭ aĭ nostrĭ, şi tuturor personelor administrative şi jupânilor şi părcălabilor şi ômenilor nobilĭ şi fiecărui omŭ, precum mare, aşa şi micŭ, carĭĭ aparţinŭ mie şi ascultă de mine şi sûntŭ credincioşĭ s-teĭ corône şi stăpânireĭ ungare, şi cĕĭ ce privescŭ la mine cu bine să se încrédă fie-care. Şi să nu fie liberŭ a se ocupa întru nimicŭ cu mônăstirea Popeĭ Agaton a s-luĭ And(t)onie dela Apele şi a Prea sânteĭ Născătoreĭ de D-ţeŭ dela Tis-

(1) Aicĭ în originalŭ se află vorba фрушкой, pre carea noĭ nu o putemŭ traduce. Vedĭ nota de mai sus.

tunci; şi unii Români îşi ducéu libertatea cu Domnitorii lor în frunte, iar alţii căutaŭ celŭ puţin pre calea religiósă aşi smulge acéstă libertate de la regii puternici ai Ungariei.

GRAMATA LUĬ DAN VOEVODŬ, CU CARE CONFIRMĂ TÓTE DANIILE DOMNEŞCI ANTERIÓRE ALE MÒNĂSTIRILOR TISMANA ŞI APELE MAĬ ADĂOGAND ŞI DELA SINE ALTELE

1424 AUGUST 5 (1)

Fiindcă Eu, celŭ întru Christos D-ḑeŭ bine credinciosul, Io. Dan Voevodu, sŭntŭ din mila lui D-ḑeŭ Domnitorŭ al tótei ţerĭ Ungro-Valachia. La începutul dăruirei de D-ḑeŭ domniei mele, am găsitŭ o mònăstire în pămêntul domniei mele la locul, ce se kiamă Tismena, căria adormitul întru sănţi bunul Domniei mele, Io. Radul voevodŭ, îa pusŭ temelia, şi adormitul întru sănţi tatăl Domniei mele, Io. Dan voevodŭ, a întărit'o cu multe lucrurĭ (2). Pentru aceste, Domnia mea a bine-voitŭ, ca să fie urmaşŭ atât în domnie, cât şi în aceste, şi să înoiască pomenirea tatălui Domniei mele, şi pentru viéţa şi mântuirea Domniei mele am voitŭ, ca acestŭ templu al Prea Santeĭ Stăpâneĭ, Născătórei de D-ḑeŭ şi pururea Fecióreĭ Maria să fie întăritŭ cu tóte adausele şi veniturile şi cele ne'mplinite să le împlinimŭ. Şi nu numaĭ atâta, dar tóte câte bunul meŭ şi tatăl meŭ aŭ adausŭ acesteĭ Mònăstirĭ, tóte să fie confirmate şi întărite pentru gloria lui D-ḑeŭ, şi pentru lauda şi onórea Pre măriteĭ Stăpâneĭ nóstre Născătórei de D-ḑeŭ, pentru ca pre acésta să o căscigŭ sprijinitóre a vieţeĭ Domniei mele, ajutătóre în ḑioa cea înfricoşată, şi mijlocitóre pentru viéţa cea eternă. Maĭ întâiŭ confirmă Domnia mea cele adăugate de către cei întru sănţi, adormiţiĭ părinţiĭ Domniei mele, adecă satul Vadul Cumanilor cu Toporna şi vama dela Calafat şi balta Bistreţului dela Topliţa până la gârla spume-

(1) Acestŭ documentŭ l-am estrasŭ din Arch. ist. a Românieĭ de D. B. P. Hodoşiu. T. I, pag. 19, în traducţiunea însă presentată aici, noĭ diferimŭ pre ă locurea de D. Hajdeŭ.

(2) Acestŭ documentŭ este emanatŭ de la Dan III, domnitorul Valachieĭ şi fiul lui Dan al II, şi strănepotŭ lui Radu al II, Basarabŭ. El a domnitŭ de la 1420-1424.

lui Octomvrie 28 ţile, şi în anul dela nascerea lui Christos 1400 şi 21, şi de când sûntû Rege al pământului Ungariei ani 34, iar de când suntû împĕratû al Romei ani ţece. (1)

Asupra documentului monastirei Apelor, emanatû de la Sigismund al Ungariei la 1421, noi avemû de constatatû următórele :

1) Ca Egumenul Agaton, care, la 1420 se vede a fi egumenû al Monastirei Apele, el se preocupă la 1421 şi de Monastirea Tismena. Acésta este interesantû pentru mônăstirea Tismena, şi despre care noi ne vomû pronunţa, când ne vomû ocupa de documentele acestei monastiri.

2) In actul de fundaţiune al monastirei Apele, noi am vĕdutû mai sus, că Vladislav între alte daruri, acordate Mônăstirei, se preocupă şi de libera administraţiune a Monastirei Apele. Acésta libertate se confirmă şi prin documentul de faţă, ocupându-se documentul în modû specialû de averea monastirei Apele.

3) Cum-că la 1421 Monastirea Apele era unită cu Tismena în persona Egumenului Agaton, se póte constata din locul, unde moşia Bistriţa, dată de uricû Mônăstirilor Apele şi Tismena, se pune la dispositiunea călugĕrilor din ambele Mônăstiri.

4) In fine, décă mai luămû în considerațiune şi faptele istorice, etrecute între Mircea II, fiiul, şi Dan, Domnitorul Ţĕrei din aceste timpuri, putemû să avemû şi conclusiunea, ce urmézĕ: Mircea II fiind alungatû de la tronul Ţĕrei românesci de cătrĕ Dan şi cu acésta ocasiune fiind desrădicinată şi influinţa ungară din principatû, Sigismund pre calea religiósă şi în persóna părintelui Agaton, Egumenului de la Apele, voiesce aşi restatornici influenţa sa în ţĕră. Altmintre nu se póte esplica profusiunea de daruri, cu care Sigismund încarcă pre călugĕrii din Mônăstirile Apele şi Tismena; el, care nu acorda nici libertate de cultû Românilor ortodocşi din Transilvania, vine cu aceste doĕ documente şi acordă libertate Mônăstirilor Apele şi Tismena, li confirmă drepturile lor asupra averilor mănăstirescĭ şi în fine institue pre călugĕrĭ şi în dreptul, celû nouû, de a-şi înpropria moşia Bistriţa.—Astû-felû erau timpurile pre a-

(1) Aicĭ este iarăşĭ o încurcătură chronologică, décă stămû, ca să comparămû anulû împĕrăţiei lui Sigismund cu acel de Rege al lui. Noi însă ne vom ţinea şi aicĭ, chronologia de documentului de la nascerea lui Christos.

Elchoviţa tótă şi Terovetul şi satul Varovnic cu chotarul, pre care l-a adăugatŭ Domnia mea şi satul Podenii cu chotarul. (1) Tóte aceste le adaugă şi le confirmă Domnia mea cu tótă porunca şi întărirea, ca să fie nestrămutate şi neskimbate în decursul vieţei Domniei mele, şi în vieţa rudelor Domniei mele. De asemine şi satele lor să fie libere de tóte serviciile; şi 40 sălaşe de A) ţigani (2) să fie libere de tóte serviciile şi dările şi de venitúrile Domniei mele. — Pre lângă aceste, ordonă Domnia mea ca (monachii) călugĕrii din ambele mănăstiri să fie de sine stăpânitori; şi după mórtea egumenului lor, nimene să nu li pună lor egumenŭ, nici ĕu însumi Dan voevodŭ, nici altul, care va urma mie, dar pre care eĭ vorŭ voi, pentru ca să nu se strice rânduiala şi tradiţiunea lui Nicodim şi ordinul meŭ. Şi dĕcă cineva va îndrăsni, măcar (3) şi însuşi Domnia mea, seŭ cine va deveni Domnitorŭ pre tronul meŭ, şi va căuta, ca să strice acĕstă confirmare şi ordonanţă a Domniei mele, precum şi tradiţiunea lui Nicodim, pre unul ca acela să-lŭ pĕrdĕ Domnul D-dĕŭ la judecata cea înfricoşată şi să-i fie lui contrară Prea sânta Stăpâna Născătorea de D-dĕŭ şi să fie blestematŭ de cele şépte s-te sinóde ecumenice şi să fie părtaşŭ cu Iuda şi cu Arie şi cu toţi cei, ce s'aŭ lepădatŭ de Domnulŭ şi cu acel Iudeĭ, carii aŭ sfrigatŭ asupra Mântuitorului nostru Iisus Christos: «sângele lui asupra lor şi asupra fiilor lor.» Ceea ce este (acum) să fie şi în eternitate. Amin. Şi s'a scrisŭ în anul 6932 (1424) indictionul II-le în luna August în 5 dile.

Io. Dan voevodŭ din mila lui D-dĕŭ Domnitorŭ.

Acestŭ documentŭ priveşce atât pre monastirea Apele, cât şi pre a Tismeneĭ. Noĭ aicĭ vomŭ întórce privirile nóstre numaĭ asupra părţilor, relative la monastirea Apele, rĕmânênd ca să revenimŭ

(1) Acestŭ documentŭ prin espresiunile Vodiţa de la Dunărea, confirmă şi mai mult opiniunea nóstră, că locul fundăreĭ mănăstireĭ Apele era aprópe de Dunărea, adecă pre unde se află Mechadia cu Cernetul nostru de la Turnul Severin.

(2) Vorba Atiganĭ ni aminteşce numirea grecă de Ἀθίγανοι, Ţiganĭ. Se vede, că nu era departe timpul, de când acestĭ ómenĭ s'aŭ presentatŭ Românilor cu numirea dată lor de grecĭ.

(3) Iată în documentŭ se află vorba macar, seŭ maĭ precis macari. Óre acĕstă vorbă din limba românéscă de o anticitate, dupre cum se vede, considerabilă, nu este ea compusă din particula grecescă μα—pre şi românescul kiar; în totŭ macar seŭ macar?

gosă (1) mai sus de Cobaciţa şi pre lângă dînsă satele Chârşova şi Sălcişóra. şi Tismena, cât a fostŭ ligăcéscă şi ruséscă (2) şi grâu dela judeţul Jaleşului, 400 galeţi în fie-care vără, şi brânză 35 burduşe şi 10 caşuri şi 10 burduşe de mière, şi 10 postavuri cu blană şi 10 postavuri góle. (3) La aceste adaugă şi Domnia mea satul Céurii şi Dnşeştii şi Ungurenii, cu totŭ, ce a cumpăratŭ în dilele Domniei mele D. Popa Agaton de la Stanciul fiul lui Macherin, dându-i lui unŭ calŭ bunŭ, şi doŭ tasuri şi doŭ linguri şi unŭ brâŭ de argint; şi Ploştina. şi Leurda şi Cireşelul şi Turcineştii şi Jarcovéţul cu pirĕul şi Saşi cu Novoseltii; şi pre Blatniţă satul Pesticevul. pre care l-a adăugatŭ lelea (4) Domniei mele, Dómna Calinikia, şi satul Sogoii, pre care l-a adăugat banul Lucaci şi Bistriţa cu ţérina ei, şi Sogoveţul, pre care l-a cumpăratŭ Popa Nicodim dela Dan voevodul (5) şi móra de pre Bistriţa, ce este adausă de către lelea Domniei mele. Pe lângă aceste confirmăm şi acele, ce s'aŭ adausŭ către réposatulŭ întru sânţi bunul Domniei mele, Vladislav voevod, s-lui Antonie dela Apele. Satul *Jidovştiţa* şi móra de pre Bistriţa şi okiul din mijlocul (baltei) totŭ, ce se află la pórta de fer şi ţeciuiala de la opt vêrşe şi Dunărea dela cataractul Orechovului (seu al Nuculuí) pênĕ la chotarul Ruşavei şi însuşi Vădiţa dela Dunărea cu siliscea Bachnineí cu alunişurí şi livede şi

(1) Vorba slavonă de бръзога D. Hajdeu o traduce cu repede. Cum că vorba acésta este unŭ calificativŭ al vorbei гърлă seu gârla, la acéstă ne unimŭ şi noi. Suntemŭ însĕ de opiniune, că vorba бръзога este mai bine să se traducă cu spumegosŭ, fiind că cu acésta se apropie mai mult de sensul eí originalŭ.

(2) Pre acestí doí termenĭ nicí D. Hajdeu nu i-a tradusŭ.

Sûntŭ eí nisce calificativi deduşi din nisce nume propriĭ seŭ altŭ-ceva? ...

(3) Vorbele поставъ гуньщи поставъ холев D. Hajdeu le traduce cu bucăţi de haine lungi şi bucăţi de haine scurte. Dupre opiniunea nóstră vorbele din originalŭ, aduse aicí, trebue să se traducă aşa cum le-am tradusŭ noí. Şi pre lângă aceste poporul nostru pênĕ astă-dí dice fe.ţe cu séu fórĕ blană, şi când voiesce să determine şi calitatea materiei, se esprimă postavurí cu séŭ fórĕ blană. Cercetaţí limba rădeşilor, seu a moşnenilor din Moldova.

(4) D. Hajdeu traduce acestŭ termenŭ românescŭ din documentŭ cu vorba de mătuşă. Noí însĕ l'am conservatŭ pentru cuvêntul că el are o cuprindere mult mai generică, de cât mătuşă.

(5) Noí am vĕdutŭ mai sus, că moşia Bistriţa s'a datŭ mônăstirilor Apele şi Tismêna de către Sigismund al Ungarieí. Aicí se vede în modŭ specialŭ, că moşia Bistriţa a fostŭ dată de către a tui Nicodim Tismeneí şi de sigur, că la fundarea eí. Apoí ce se atinge de numirea lui Dan Voevodu, menţionatŭ aicí, de sigur că acesta trebue să fi fostu Dan II, tatălŭ lui Dan III, autorul acestui documentŭ.

GRAMATA CONFIRMĂTÓRE A IMPERATORELUĬ z(s)IGISMUND, DATĂ MONASTIRILOR APELE ŞI TISMÉNA ŞI PRIVITÓRE PRE MOŞI ŞI DREPTURILE LOR.

1429 Octomvrie 28 în Pojúna (Presburg)

† Eŭ imperatorul Romanilor am dĭsŭ cu gura mea, ca să se elibereze acéstă carte.

Jigmund, din mila lui D-dĕŭ imperatoru al Romanilor şi Rege al Ungurilor, al Cechiei şi al. . . . . (1). Dalmaţiei. al pămêntului Chorvatiei, şi al altór pămênturi Rege. Cu acésta facemŭ cunoscutŭ tuturor superiorilor bisericesci, celór credincioşi noi, şi tuturor stăpânitorilor şi jupanilor şi părcălabilor şi ómenilor nobili şi fie-cărui omu atât mare, cât şi micŭ, care aparţine mie şi ascultă de mine şi sûntŭ credincioşi s-tei coróne şi stăpâniei ungurescĭ, şi privesce la mine cu bine. Fie-care să asculte, şi să nu fie liberŭ, a se ocupa întru nimicŭ cu mônástirele Popei Agaton a s-lui And(t)onie de la Apele şi a Prea Sântei Născătórei de D-dĕŭ de la Tisména. Pentru aceste Eŭ din buna mea voinţă am datŭ şi cu credinţa mea am primitŭ. Voia mea este, care a fostŭ şi la începutŭ, ca şi acum aceste să fie libere, şi satele, şi tóte chotarele, ce aŭ, şi viile şi morile, şi alunişurile, şi livedele, tóte să li fie lor libere şi de uricŭ, şi să nu fie nimene liberŭ, de a se ocupa de dînsele întru nimicŭ. Şi numele acelor sate bisericesci din jurul mônástirei s-lui And(t)onie de la Apele sûntŭ aceste : Judovsciţa şi Susiţa şi Preclecevţa şi Potoc şi Jarcovetŭ şi pre apa Bachniţei Elchoviţa, şi în judeţul Blatniculuĭ de pre Dunărea vadul Cumanilor ; şi la Blatniţa Sucéva, şi Pestacevul şi Toporno şi Sogonul ; şi în partea opusă a Ţâbrei balta, ce se klămă Bistriţa, şi pre dînsa doŭ sate, ambele călugărescĭ. Şi în judeţul Jaleş (2) satele : Ploştina şi Cereşelul, şi Tacenovţa şi Leurda. Şi pre bălţile Jiului Pecaleştiĭ Obleleştiĭ şi Valegarga (Vale-largă şi Strâmba. Şi pre Jiu, satul Céuriĭ, şi Ungurenii şi Duşeţiĭ. Şi Tisména satul Tisména şi

(1) Aici se află lară-şi vorba ФРЪШКОЙ, pre carea noĭ nu o putemu traduce.

(2) Jaleş este numirea veke a Jiului. Judecând dupre numirile, ce se dau în acestă documentŭ jiiului se vede, ca acésta este epocha, când jiiul trecea de la numirea veke de Jales la cea nouă de jiu.

asupra lui, când ne vomŭ ocupa şi cu mónăstirea Tismana. Şi în acéla, ce ne privesce, aicĭ este de notatŭ :

1) Aicĭ se afirmă din noŭ, că fundatorĭ ai Mónăstirei Apele sunŭtŭ Vladislav şi s-tul Nicodim şi că acestă Mónăstire are de patronŭ pre s-tul Antonie.

2) Intorcênd privirile nóstre specialminte asupra moşiilor şi a averei Mónăstirei, înşirată în acestŭ documentŭ, noĭ vedemŭ, că ea este o adevĕrată confirmare a averei, donate prin chrisovul de fundaţiune alŭi Vladislav, publicatŭ mai sus.

3 Nu trebue să ni scape din vedere şi acea particularitate a chrisovuluĭ din cestiune, unde se spune, că vodiţa, adecă moşia pre carea noĭ o putemŭ numi vatra Mónăstirei, era situată la Dunăre, şi acéstă confirmă opiniunea nóstră despre posiţiunea Mónăstirei Apele şi refutézĕ încă odată tradiţiunea cea eronată, că locul Monastirei Apele, adecă vodiţa, se afla pre apa Motrulŭi.

4 Independenţa Monăstirilor este din noŭ confirmată şi aicĭ. Acéstă esplică încă odată, cât de mult umblaŭ Românii după independenţa institutiunilor lor şi Domnitorĭi de pre atuncĭ înţelegéŭ, cum se vede, valórea acestŭi principiŭ creştinescŭ. Nu s'a întâmplatŭ însĕ tot astŭ-felŭ şi cu beiĭ crestinĭ, veniţi din Fanarul Constantinopolului. Aceştĭ ómenĭ, în contra voinţeĭ călugĕrilor românĭ de prin monastirĭ, şi călcând în piciore principiele creştine de emancipaţiune şi independenţă a instituţiunilor religióse, au luatŭ monastirile cu averĭ cu totu şi le-aŭ înstreinatŭ, saŭ esprimându-ne mai precisŭ, le-a închinatŭ patrieĭ lor.

5 De altă parte, şi totŭ în acestŭ documentŭ mai observămŭ, că memoria s-luĭ Nicodim era respectată încă de pre la 1424 şi tradiţiunea luĭ rădicată la rangul de lege. Modul de alegere al egumenuluĭ, stipulatŭ de cătrĕ s-tul Nicodim cu Vladislav prin chrisovul de fundaţiune, este confirmatŭ şi aicĭ.

6) In fine, vorbindu-se prin documentŭ de satul Ungurenĭ, cumpĕratŭ de cătrĕ egumenul acum al Mónăstirei Tismĕna «Popa Agaton», noĭ înţelegemŭ, că Agaton, acum numaĭ era succesorŭ al s-luĭ Nicodim la monastirea Apele, ci el trecuse la Tismĕna tot în locul s-luĭ Nicodim, care acum murise, şi care a fundatŭ Mónăstirea Silvaşuluĭ mainte de anul 1342, pre cea din Apele la 1342 şi în fine pre a Tismeneĭ la 1386.

GRAMATA CONFIRMATÓRE A IMPERATORULUI Z(S)IGISMUND, DATĂ MONASTIRILOR APELE ŞI TISMENA ŞI PRIVITÓRE PRE MOŞI ŞI DREPTURILE LOR.

1429 Octomvrie 25 în Poşuna (Presburg)

† Eŭ imperatorul Romanilor am dîsŭ cu gura mea, ca să se elibereze acéstă carte.

Jigmund, din mila lui D-dĕŭ imperatorŭ al Romanilor şi Rege al Ungurilor, al Cechiei şi al. . . . . (1). Dalmaţiei, al pămîntului Chervatiei, şi al altor pămînturi Rege. Cu acésta facemŭ cunoscutŭ tuturor superiorilor bisericesci, celor credincioşi noi, şi tuturor stăpânitorilor şi jupanilor şi părcălabilor şi ómenilor nobili şi fie-cărui omŭ atât mare, cât şi micŭ, care aparţine mie şi ascultă de mine şi sîntŭ credincioşi s-tei corône şi stăpâniei ungurescĭ, şi privesce la mine cu bine. Fie-care să asculte, şi să nu fie liberŭ, a se ocupa întru nimicŭ cu mănăstirele Popei Agaton a s-lui And(t)onie de la Apele şi a Prea Sântei Nascătórei de D-dĕŭ de la Tismĕna. Pentru aceste Eŭ din buna mea voinţă am datŭ şi cu credinţa mea am primitŭ. Voia mea este, care a fostŭ şi la începutŭ, ca şi acum aceste să fie libere, şi satele, şi tóte chotarele, ce aŭ, şi viile şi morile, şi alunişurile, şi livedele, tóte să li fie lor libere şi de nicĭŭ, şi să nu fie nimene liberŭ, de a se ocupa de dînsele întru nimicŭ. Şi numele acelor sate bisericesci din jurul mănăstirei s-lui And(t)onie de la Apele sîntŭ aceste : Judurscita şi Soşiţa şi Preclecerţa şi Potoc şi Jarcovetŭ şi pre apa Bachniţei Elchoviţa, şi în judeţul Blatniculŭi de pre Dunărea vadul Cumanilor : şi la Blatniţa Sucéva, şi Pestacevul şi Toporno şi Sogonul : şi în partea opusă a Ţâbrei balta, ce se chiamă Bistriţa, şi pre dînsa doŭ sate, ambele călugăresci. Şi în judeţul Jaleş (2) satele : Ploştina şi Cereşelul, şi Tacenovţa şi Leurda. Şi pre bălţile Jiulŭi Pecaleştii Obieleştii şi Valegarga (Vale-largă şi Strâmba. Şi pre Jiŭ, satul Căurii, şi Ungurenii şi Doşeţii. Şi pre Tismĕna satul Tismena şi

(1) Aici se află lăsată vorba ΦΡΥΜΕΩΝ, pre carea noi nu o putemŭ tradŭce.

(2) Jaleş este numirea veche a Jiŭlui. Judecând după numirile, ce se dau în acestă documentŭ jiŭlui se vede, că acésta este oprichina, când jiŭl trecea de la numirea veche de Jales la cea nouă de Jiŭ.

asupra lui, când ne vomŭ ocupa și cu mŏnăstirea Tismana. Și în acéstă, ce ne privesce, aici este de notatŭ:

1) Aici se afirmă din nou, că fundatorĭ ai Mŏnăstirei Apele sûntŭ Vladislav și s-tul Nicodim și că acéstă Mŏnăstire are de patronŭ pre s-tul Antonie.

2) Luând privirile nóstre specialminte asupra moșiilor și a averei Mŏnăstirei, înșirată în acestŭ documentŭ, noi vedemŭ, că ea este o adevĕrată confirmare a averei, donate prin chrisovul de fundațiune alu Vladislav, publicatŭ mai sûs.

3) Nu trebue să ni scape din vedere și acea particularitate a chrisovului din cestiune, unde se spune, că vodița, adecă moșia preĭcarea noi o putemŭ numi vatra Mŏnăstirei, era situată la Dunărea, și acéstă confirmă opiniunea nóstră despre posițiunea Mŏnăstirei Apele și refutézĕ încă odată tradițiunea cea eronată, că locul, Mŏnăstirei Apele, adecă vodița, se afla pre apa Motrului.

4) Independența Mŏnăstirilor este din nou confirmată și aici. Acéstă esplică încă odată, cât de mult umblaŭ Românii după independința instituțiuniloru lor și Domniторiĭ de pre atunci înțelegeu, cum se vede, valórea acestui principiŭ creștinescŭ. Nu s'a întâmplatŭ însĕ tot astŭ-felŭ și cu beĭ creștinĭ, veniți din Fanarul Constantinopolului. Aceștĭ ómenĭ, în contra voințeĭ călugĕrilorŭ români de prin mŏnăstirĭ, și călcând în picióre principiele creștine de emancipațiune și independență a instituțiuniloru religióse, aŭ luatŭ mŏnăstirile cu averĭ cu totŭ și le-aŭ înstreinatŭ, saŭ esprimându-ne mai precisŭ, le-a înkinatŭ patrieĭ lor.

5) De altă parte, și totŭ în acestŭ documentŭ mai observămŭ, că memoria s-lui Nicodim era respectată încă de pre la 1424 și tradițiunea lui rădicată la rangul de lege. Modul de alegere al egumenuluĭ, stipulatŭ de cătră s-tul Nicodim cu Vladislav prin chrisovul de fundațiune, este confirmatŭ și aici.

6) În fine, vorbindu-se prin documentŭ de satul Ungureniĭ, cumpĕratŭ de cătră egumenul acum al Mŏnăstirei Tismĕna «Popa Agaton», noi înțelegemŭ, că Agaton, acum numaĭ era succesorŭ al s-lui Nicodim la monastirea Apele, ci el trecuse la Tismĕna tot în locul s-lui Nicodim, care acum murise, și care a fundatŭ Mŏnăstirea Silvașului mainte de anul 1342, pre cea din Apele la 1342 și în fine pre a Tismenei la 1366.

a tótelŭ stăpânilŭ unguresci şi a tuturor celor, ce credŭ în s-ta corónă şi acelor, ce voiescŭ a fi bine cu noi, şi acelor, ce voru urma dupŏ noi. Şi pre lóngă aceste, sciind şi acelŭ adevĕrŭ, că părintele despotului Ştefan, Cnézul Lazăr, a datŭ aceloraşi Beserici sate în pământul sĕrbescŭ pentru sufletul lui, adecă Prea Sântei Născĕtórei de D-dĕŭ de la Tismĕna şi s-lui părinte And(t)onie de la Apele şi anume satele, ce se klamă Kisele de la oraşul împărătescŭ, şi vii, şi livede şi cu totŭ chotarul şi venitul lor să fie liberŭ. Asemenea şi alte sate; Popov(u)ţii şi Mariana, şi Drimna pre Mlava (Morava) şi Clicevţa la Dunărea. Şi aceste sate cu viile, şi morele, şi câmpurile şi livedele şi cu tote chotarele şi veniturile sûntŭ date, ca să fie libere s-lor Biserici a Prea Sântei Născĕtórei de D-dĕŭ de la Tisména şi a s-lui părinte And(t)onie de la Apele şi Popei Nicodim. Şi celor, ce voru urma lui de acum şi penĕ în eternitate, şi tuturor călugĕrilor, celor ce voru trăi pre lóngă aceste Biserici. Şi nimenea să nu îndrăsnéscĕ ai nelinisci şi ai supăra pre dinşii. Şi pentru acésta şi eŭ, dându-le lor aceste sate, ca să li fie lor libere şi de uricŭ, cu totŭ venitul de acum şi în eternitate. Şi aşa vorbesce înălţimea mea tuturor stăpânitorilor noştri celor credincióşi, şi jupânilor şi părcălabilor şi vameşilor şi înalţilor demnitarĭ, ca să se încredinţeze de la călugĕrul lui Agaton şi de la omul lui şi despre averea lui şi despre bunătatea mea, şi totŭ, ce va cără, séŭ va aduce, şi ce va târâ şi pre apă şi pre uscatŭ şi pretutindenea, să umble liberŭ şi nicăeri să nu plătiascĕ vamă de acum şi în eternitate, şi nimene să nu fie liberŭ să se ocupe de dinşii întru nimicu, cine nu voiesce să mĕ supere pre mine. Acésta o dicŭ fie-cărula şi din cei actuali şi celor, ce voru voi să fie dupŏ acestia servitorii mei. Şi acoste voimŭ să fie şi în timpul nostru şi penĕ în eternitate. Şi oricine va voi să citiascĕ acestă a mea carte, iarăşi să o dea pre ea în mânele aceluia, de la care el a luat'o pre ea. Acestă carte s'a datŭ lui Popa Agaton în Pojun (Presburg), în luna lui octomvrie în 28 de dile, şi în anul de la nascerea lui Christos 1429 şi de când sûnt Rege al pământului Ungariei anii 43, şi de când sunt imperatorŭ al Romanilor anĭ 19 şi al Cechilor dece.

Acesta este ultimul documentŭ, de care noi dispunemŭ şi care se

Sêrbşorii, (1) şi la izvóre Podenii, şi pre Jaleş Arcanii, şi Tămaşiţa şi Baleştii şi Rasovul. Şi încă pentru îndreptăţirea lor (a Călugĕrilor). Precum mai 'nainte Bistriţa a fostŭ bisericéscă, şi pentru rugăciunea şi credinţa lor cea dréptă, şi acésta o dămŭ lor, (adecă) Popei Agaton şi Mănăstirilor, ca să li fie lor moşie, şi să li fie lor de uricŭ; cu totŭ, ce se cuprinde în chotarul Bistriţeĭ, şi cu darea din treĭ una şi cu ţórina (2) de lângă drumŭ să fie (date) luĭ Popa Agaton şi călugĕrilor din Apele şi Tisména, pentru ca eĭ să fie liberĭ preste totŭ venitul, ce este la Bistriţa. De asemenea şi în totŭ locul, unde aŭ satele mencionate şi chotarele, şi livedele şi morele. Şi la Severin, şi la Bistriţa şi în fie-care locŭ, ce este al monastirilor lor şi ce li aparţine lor. Tóte să li fie lor libere şi de uricŭ de acum şi în eternitate. Şi nu este nimene liberŭ, ca să se ocupe de dînşiĭ întru nimicŭ, pentru ca nu acia să mĕ împingĕ şi pre mine la rĕŭ. Aceste le spunŭ fie-căruia şi actualilor şi celor ce dupŏ aceştia vorŭ voi să fie servitoriĭ meĭ. Şi în timpul nostru şi tot-dé-una nimenea să nu fie liberŭ a se ocupa de dînşiĭ, nicĭ de omul lor, nicĭ de avere, nicĭ de ceĭa, ce vorŭ cumpăra, nicĭ de ceĭa ce vorŭ vinde, şi pre apă şi pre uscatŭ şi orĭ-unde vorŭ merge ómeniĭ lor cu avuţia lor. Nicĭ într'unŭ locŭ să nu plătiăscŭ vamă, dar să umble liberĭ; şi orĭ-ce pescărie şi okiŭ de baltă vorŭ avea pre Dunărea, tóte să li fie lor libere. Şi precum de la începutŭ, aşa şi de acum să fie mănăstirile luĭ Popa Agaton şi a aceluĭa, care va fi dupŏ dînsul, precum şi a tuturor călugĕrilor, ce vorŭ voi să fie în aceste mănăstirĭ, şi acésta pentru cuvêntul . . . . că pre frăţia cea săracă a lor noĭ singurĭ am primitŭ, ca să o păzimŭ (3) şi să o conservămŭ. Şi eĭ servescŭ serviciul şi credinţa cea dréptă . . . . (4) şi eĭ în credinţa lor să rĕmânĕ şi legea lor să o ţiné în Bisericile lor, şi nimene pre eĭ să nu fie liberŭ aĭ atinge şi aĭ supăra pentru legea lor. Pentru acésta eu însumĭ lĭ-am datŭ încredinţarea mea şi

(1) Influenţa elementuluĭ românescŭ din numele propriĭ ale acestuĭ documentŭ este prea evidentă. *Pre lîngă terminaţiunea românéscă de «scii» de la numele, usitate aicĭ documentul ni conservă şi terminaţiunea oltenéscă de «ișorŭ».* In locŭ de sêrbiĭ se dice «Sârbșorii».

(2) O altă vorbă românéscă în originalŭ vorba ЦАРНА este românescul ţórină.

(3) In original se întrebuinţéză vorba românéscă ПАЗИМО=păzimu.

(4) Pretutindinea, unde se vĕdŭ puncte . . . . lipsescŭ vorbe din originalŭ.

lui. Ei, în conformitate cu convicţiunile lor religióse, au persecutatŭ pre Românii din Transilvania pentru credinţa lor, aŭ publicatŭ edicte, prin care li se răpia averile eclesiastice şi aŭ făcutŭ legi, dupre care clerul Bisericei ortodocse era redusŭ la posiţiunea socială de «Iobagi». Tóte aceste s'aŭ efectuatŭ cu prisos în contra Românilor de preste Carpaţi. In Valachia şi Moldova, unde din timpŭ în timpu esistaŭ Domnitori puterici, şi carii cu arma respingéŭ pretenţiunile de dominaţiune ale Ungurilor, se skimba politica regilor unguri. Aici ei, din persecutători ai Bisericilor ortodocse, devinŭ protectorii lor; şi specialminte Sigismund, fiind bătutŭ de armele lui Dan III, Domnitorul Valachiei, şi respinsŭ în pretenţiunile lui, caută a căpăta o ingerinţă óre-care pre calea religiósă şi anume pentru aseminea cuvinte Sigismund se institue pre sine în protectorŭ al lui Agaton şi al Mónástirilor Apele şi Tismena.

Aici mai adăngămŭ şi acésta pentru cunoscinţa lectorilor noştri, că documentele Mónástirei Apele, de care noi dispunemu, s'aŭ terminatŭ şi că de acum vomŭ începe publicarea documentelor, relative la Mónástirea Tismena.

Arch. **Genadie Enacénu**

referă la Mônăstirea Apele. Pentru istorie pre basa acestui documentu noi facemu următórele observaţiuni :

1) Din acestu documentu a lui Sigismund, datatu dela 1429, resultă, că Monastirea Tisména avea de egumenu pre părintele Agaton, care a fostu în tóte succesorul s-lui Nicodim în părţile Valachiei, adecă el a adiministratu atât Monastirea Tismena, cât şi cea dela Apele. Ţicemu succesorul s-lui Nicodim în părţile Valachiei, căci pentru Mônăstirile din Transilvania, şi specialimente a Silvaşului, s-tul Nicodim avea de succesoru pre unu Ioan, dupre cum se póte constata din articulul «Plângerea Monastireii Silvaşului» pre carea o avemu publicată în Jurnalul «Bis. ort. Rom. No. VIII din anul IV.»

2) Tot în acestu documentu se mai observă şi modul, cum se administrau ambele Mônăstiri, menţionate mai sus. S-tul Nicodim, deşi acum mortu, continua a administra monastirile, ca persóna ideală, şi el era privitu, ca capu al lor, dupre cum se póte vedea din espresiunile documentului, pre care le întrebuinţează Sigismund, ţicênd, că satele şi cealaltă avere a Mônăstirilor el o dă Prea Santei Născătórei de D-deu şi s-lui Antonie, şi popei Nicodim, şi anume cestui de pre urmă, ca fundatoru şi părinte spiritualu al Mônăstirilor, în óre ce s-tul Antonie şi Maica Domnului erau patronii Bisericilor din aceste doe Mônăstiri. Dar s-tul Nicodim îşi avea unu locotiitoru vĕdutu şi realu, care gera afacerile Mônăstirei şi pre care documentul îlu considera de stăpânu al mônăstirilor şi al averilor şi acesta era «Popa Agaton». Egumenul Agaton, care a fostu şi succesorul s-lui Nicodim, la 1429 se considera de egumenu al Tismenei, fără ca tot-o-dată să înceteze de a conduce şi Mônăstirea Apele Agaton aicî nu administra în persónă, dar se vede, că avea unu locoţiitoru, la care documentul nostru face numai alusiune, fĕrĕ de aî arată numele. Adecă precum Agaton în ţilele s-lui Nicodim era locoţiitorul acestuia în Mônăstirea Apele, aşa acum el întrebuinţază pre altă persóna pentru gerarea afacerilor din mônăstirea, unde nu mai locuia.

3) Nu putemu să nu ne impresionămu de cuvintele din documentu, care se referă la Biserica ortodocsă şi prin care catolicul rege Sigismund numesce credinţa lui Agaton şi a călugĕrilor din mônăstirea Apele şi Tisména «dréptă». Este sciutu din documentele istorice, că Regii Ungariei aŭ fost apărătorii cei mai înfocaţi ai papismu-

	No.	Jour.	pag
Descripţiunea Sântei Sofii din Constantinopol. . .		IX.	558
Inceputul averilor românesci dise închinate după Dosoteiu (Secolul XIV)		X.	596
Despre Monastirea Apele		X.	625
„ „ „		XII.	747
Istoria fondării Seminarului Central din Iasi-discurs,		XI.	665
Internatul şi biografiia căpitanului George Christureanu din Braşov fost căpitan în armata României. .		XI.	680

PARTEA OMILETICA

Cuvânt la Naşcerea Domnului.	I.	23
„ Dumineca Floriilor.	I.	88
„ Dumineca III din Săntul şi marele post .	V.	289
„ „ IV „ „ „	V.	301
„ „ V „ „ „	VIII.	472
„ Despre Biserică.	X.	601
„ Despre Scóla	X.	606
Cuvânt la Duminica II-a a S-tului şi marelui post.	XI	695
„ „ III-a „ „	XII.	721
„ „ V „ „	XII.	728
„ „ „ „ „	XII.	
„ Despre mândrie.	XII	745
Esplicarea Evang. din Dumin. a II-na după Răsalii.	III.	158
„ „ „ III-ia „	X.	611
Cuvânt la celebrarea Misterului Nunţei	IX.	536

PATRISTICA

I) Despre bărbaţii Apostolici	VII.	385
„ „ „	VIII.	449
II) Părinţii secolului II-lea şi al III-lea	IX.	513
„ „ „	X.	577
III) Despre importanţa secolului al IV.	XI.	641
IV) Săntul Ilarie de Pictavia şi S. V. cel mare . .	XII.	705

VORBIRILE PREOTULUI DE SAT CATRE POPORANI SEI

A XII vorbire şi I-ia despre II-a poruncă D-ţeească.	I.	30

TABLA DE MATERIILE

CE CONTINE JURNALUL «BISERICA ORTODOXA ROMANA» PE ANUL AL IV-LEA — DE LA 1 OCTOMBRIE 1877, PANA LA SEPTEMBRIE 1878.

	No. Jour.	Pag.
Către venerabilul cler şi onorabilul popor al Bisericei Române	I.	3

PARTEA LITERARA

Fructele creştinismuluĭ	VIII.	458
„ „ în ordinea intelectuală . .	IX.	533

PARTEA ISTORICA

Creştinismul în Dacia şi creştinarea Românilor. .	I.	7
„ „ „ „	II.	65
„ „ „ „	III.	129
„ „ „ „	IV.	193
„ „ „ „	V.	257
„ „ „ „	VI.	321
Despre Sântul Niceta Românul	II.	103
Serbarea Patronuluĭ Seminarulŭi Central din Bucuresci	VI.	336
Despre Martirĭ	VIII.	492
Despre Monastirea Silvaşuluĭ din Eparchia Haţăguluĭ din Prislopo		

	No. Jour.	pag.
Obiceiurĭ superstiţióse în popor	IV.	288

PRIVIRI CONTIMPORANE

Biserica Română facĭă cu cei căḑuţĭ în resbel . .	I.	43
Câteva cuvinte asupra propunerii religiunei în scolele primare urbane şi rurale	II.	98
Ideile contimporane despre sărbători	VII.	400

CHRONICA ECLESIASTICA

I. Biserica Ortodoxă

a) Evenimente din Biserica Ortdoxă Romana . .	I.	53
" " " "	II.	115
" " " "	III.	184
" " " "	IV.	375
b) Evenimente din Patriarchia de Constantinopol .	I.	47
" " "	II.	114
" " "	III.	183
" " "	VI.	373
" " "	VII.	427
" " "	VIII.	598
" " "	X.	634
c) Evenimentele din Patriarchia de Ierusalim . .	I.	48
" " "	VII.	429
d) Evenimente din Biserica Russă	I.	51
e) Evenimente din Biserica Bulgară Ortodoxă . .	I.	57
" " " "	X.	640
f) Evenimente din Biserica Eladei	III.	185
" " "	VII.	437

II. Bisericile eterodoxe

a) Evenimente din Biserica papală	I.	58
" " "	III.	188
" " "	VI.	377
" " "	VII.	439
Catolicii Vechĭ	I.	59
Evenimente din Biserica Luterană , ...	II.	124
Mahometismul. (Rugăciunea representantului islam)	I.	63

	No. Jour.	pag.
A XIII. vorbire şi a II-a despre a ḑece poruncă . .	II.	82
A XIV. vorbire despre a ḑecea poruncă D-ḑească .	II.	88
A XV. „ „ rugăciunea către Sântul Spir.	III.	163
A XVI „ „ „ „ „	III.	168
A XVII „ „ la ḑiua Sântului Nicolae. .	IV.	217
A XVIII „ „ la Nascerea Domnului . .	IV.	220
A XIX „ „ la întâiul psalm	IV.	228
A XX „ „ pentru cine va fi anul nou bon şi pentru cine rău	IV.	230
A XXI „ „ respectarea clerului . . .	VII.	410
A XXII vorbire în ḑilele poĉăinţei preparatóre . .	VIII.	487
A XXIII „ despre post	VIII.	486
A XXIV „ despre Rugăciuni	VIII.	488

CARTI PASTORALE

I-ia Carte pastorală a prea S-luĭ episcop de Argeş.	II.	95
II-a „ „ „ „ „	III.	150
III-a „ „ „ „ „	IV.	125
Necrologul, discursul şi diferite notiţe despre Prea Sânţitul Genadie fost episcop de Argeş.	IV.	233
Necrologul şi pompa funebrală a Arhimandritului Ieronim Buţureanu	VI.	361

PARTEA MORALA

Maxime morale din Sf. Scriptură	VI.	173
Despre creştinism şi Mântuitorul lumeĭ (Napolen I).	III.	181
Napoleon I	VI.	361
„	IV.	254
„	V.	317
Meditaţiĭ daspre patimile D-luĭ nostru Iisus Christos.	VI.	349
Sinceritatea	VI.	353

PARTEA PRACTICA

Chemarea divină la darul preoţieĭ	V.	313
Pastorul în faţa intereselor generale a societaţeĭ . .	VII.	407
Datoriile Preotuluĭ în armată	III.	173
Obiceiuri religióse străbune	IX.	568

BIBLIOTECA
Mitropoliei Moldovei
și Bucovinei
„STUDIUM"

Numĕrul și numirea Comunelor	Numirea Cătunelor saŭ Satelor	BISERICA cu HRAMUL
7. Codăeștiĭ	Codăeștiĭ	Sănțiĭ Treĭ Ierarch
	Gherghelĕŭ	Sănțiĭ Voevoțĭ
8. Surăneștiĭ	Serbotescii	Săntu Nicolae
	Ciorâța	Săntu Ión Botezătoru
	Dăneștel	Săntu Nicolae
	Surăneștiĭ	Adorm. Maicel Dom.
	Rediŭ Burchi	S. Im. Const și Elena
	Mirceștiĭ	Sănțiĭ Voevoțĭ
	Tăcuta	Săntu Gheorghe
9. Dămăcușeneĭ	Focșașca	Sănți Voevoțĭ
	Tufești de s.	"
	Bodeștiĭ	Cuviósa Paraschiva
	Scanteia	Sănțiĭ Voevoțĭ
	Rediŭ scănt.	Aparțin la Bis Schănteia
	Sasova	
	Dracsineĭ	Săntul Nicolae
	Tufești de j.	
	Cărlești	
10. Valea-ră	Valea ră	Adorm. Maicel Dom.
	Fereștel	Săntul Nicolae
	Portariĭ	Săntul Gheorghe
	Móra Domn.	Sănțiĭ Voevoțĭ
11. Telejna		

STATISTICA ECLESIASTICĂ

	No. Jour.	pag.
a) Statistica eclesiastică a Eparchiei de Argeș	I.	7
" " " "	II.	15
" " " "	III.	23
b) Statistica eclesiastică a Eparchiei Romanu	III.	1
" " " "	IV.	5
" " " "	V.	13
" " " "	VI.	21
" " " "	VII.	29
" " " "	VIII.	37
c) Statistica eclesiastică a Eparchiei Buzău.	IX.	1
" " " "	X.	9
" " " "	XI.	17
d) Statistica Eclesiastică a Eparchii Hușii.	XI.	1
" " " "	XII.	5

FINE.

BIBLIOTECA UNIB.
PROVENIENȚA
PREȚ
ado
120 lei

București — Typografia Curții, proprietar P. Gobl, Passagiul Romanu